Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Speculum historiale

https://hdl.handle.net/1874/328318

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 299. III

Kasten 40 A
Nr 7

I. 738

Hs.
4 A 7

Tertia pars Speculi Historialis

Lib: XVII —— XXIV.

Js compleet.

Aº 1802.

Incipit tabula generalis tertie partis Speculi hystorialis

Abraham collatio. libro xx°. caplo c°xx. et infra.
Adrianus papa. libro xxviij. caplo c°lxviij.
Agapitus papa libro xxij. caplo lxi°.
Agilus abbas libro xxviij. ca° ci°.
Agnes virgo et mr. lib° xviij. ca° xxxx.
Albinus andegauensis. li° xxviij. ca° cxli
Alaun⁹ mgr karoli. li° xxviij. ca° clxxiij
Alaun⁹ scriptu. libro xxviij. ca. c°lxxiij
Aldegundis malbodis li° xxviij. ca°. cviij.
Alexis pegrinus libro xix. ca° xlvij. t̄ sīr
Amatu virgo et soror eiꝰ. li° xviij ca° xvij
Amandi trauectensis ortꝰ li° xxij. ca° cxix
Amatus confessor li° xxviij. ca° c°xxvij.
Ambrosij yscenato libro xvij. ca° xcb.
Ambrosij iuuia. li° xviij. ca° xl° et infra
Ambrosij miracula. li° xvij. ca° xxxvj.
Ambrosij scriptu li° xviij. ca° xxxij.
Amicus et amelius li° xxviij. ca° clxx. t̄ sīr
Amnō et pābo hyemute. li° xviij. ca° lxviij
Amonius et benyamin. li° xviij. ca° lxx
Andree apli miracula li° xxviij. ca° lvij
Anastasius monachꝰ mr. li° xxe. ca° xviij
Anianꝰ auelianēsis li° xx°. ca° xij. t̄ infra
Anisbertus rotomagensis li° xviij. ca°. c.
Antidius mr li° xx. ca° iiij
Antipapa laurentiꝰ. li° xxij. ca°. i°
Anthiochie subuersio li° xxviij. ca° i°
Arator poeta. li° xxij ca° li°
Arrhebius et eremon li° xx. ca° lxxviij
Arnulphus mr li° xxij. ca° xxv.
Arsenij dicta. li° xviij. ca° lxiij
Athanasius sustentatꝰ a vgīe li° xviij ca°
Autbertꝰ commeracēn li° xxviij. ca° ciij.
Angelor de lapsu li° xx. ca° lxij
Angustissima virgo li° xxviij. ca° xcix
Anglorū quida reges li° xxviij ca° viij
Audoenꝰ rothomagēsis li° xxviij ca° xxx t̄ sīr
Audomarꝰ morinensē li° xxviij. ca° cviij
Augustinꝰ ypponensis li° xviij. ca° xlvi t̄ sīr
Augustinu libu. li° xix ca° lvij et infra
Augustinu libu añi baptismī li° xviij ca° l°
Augustinꝰ cū mre loquit² li° xix ca° lxxvi
Augustinꝰ in anglia li° xviij ca° xi
Augustinu translatio li° xviij ca° cxlviij
Aurea virgo et abbatissa li° xviij ca° lxix t̄ sīr
Austregisilus bituricēs li° xviij ca° xxvi

Batildis regina li° xviij. ca° cxvi°.
Barnabe iuenao li° xxi. ca° ciij.
Basolus abbas libro xxij. ca° cxvi.
Bauo reclusus li° xviij. ca° vi.
Beda venabil⁹ pbr. li° xviij. ca. cxxxiij
Bellū francor⁹ dt̄ hildebtī regē li° xviij. ca°
Bellū senonense li° xviij. ca° ciij.
Bellū yeraclij. li° xviij. ca° lxviij.
Benedictꝰ abbas li° xxij. ca° liij et infra
Benedcūs abbas li° xxiij. ca° lxviij et īf
Benedicti miracula uniones li° xxij ca° x°
Benedā et scolastice trīslacio li° xviij ca° cx
Benedā abbatis relacio li° xviij. ca° cl
Besilla et asella li° xvij. ca° lxxxvi.
Bercarius vemēs li° xviij ca° cxiij
Bertinꝰ abbas li° xviij ca° cx et infra
Boecij scriptu li° xvij ca° xv et īfra
Bonefaciꝰ pp̄ libro xx ca° xi.
Bonefaciꝰ epūs libro xviij ca° lxiij t̄ sīr
Bonefaciꝰ pp̄ li° xviij ca° xiij.
Bonefaciꝰ magūtinꝰ li° xviij ca° clvij
Brendanꝰ scotus li° xvij. ca° lxxxi.
Brictus turonēs li° xix ca° xli.
Brigida scota li° xvij. ca° xxix et infra
Brunichildis regīa occisa. li° xviij ca° cvi
Bruti bella li° xvij caplo v°
Brutus rex libro xvij. ca° v.

Captiuꝰ mōdyꝰ li° xvij ca° xciij.
Cassianꝰ rioh hyemuta li° xx ca° xvij.
Cassianu libu. li° xx ca° xv.
Cassianꝰ augustidunēsis li° xxi. ca° xij.
Cassiodorꝰ senator li° xxij. ca° xlix
Cathalogꝰ regnor. li° xvij ca° i°.
Cathalogus regū francie li° xvij ca° iiij
Cathalogꝰ regū brittanie li° xvij ca° vij.
Cathalogus regū wandalor li° xvij ca° ix
Cathalogꝰ regū wisigothor li° xvij ca° xij
Cathalogꝰ regū astrogothor li° xvij ca° xe
Cathalogꝰ regū gothor li° xvij ca° xvi
Cathalogus regū ytalie li° xxi. ca° xix
Eremoīs collatio li° xx ca° lxxv et īfra
Cesariꝰ arelatensis li° xviij ca° cxli
Chilpericus rex li° xxij ca° c°xxviij
Colūbanus abbas li° xxij ca° xj t̄ infra
Colūbanu exulū li° xviij. ca° iij et īfra
Conalū calcedonense libro xxi ca° xxxv
Conalū carthaginense li° xxi ca° lxxxij
Conalū aurelianense li° xxij ca° xxxiij
Conalū nicenū p karolū li° xe ca° clxxij

DOMEIN-ARCHIEF TE UTRECHT

Constancius t marcellus li° xxij ca° lxij.
Constātinu tyrānidis li° xxiiij. ca° clviij
Osdroe supbia li° xxiiij ca° xij.
Laudianus poeta li° xviij. ca°. c.
Lodoaldus presbiter li° xxij ca° lx.
Lodoneus francoz rex li° xxij ca° c. tiij
Lodonei cōuersio li° xxij. ca° vi°.
Lodonei victoria li° xxij ca° xiij.
Lodonei filij li° xxij ca° xxxviij
Lodonei insania li° xxiiij ca° cxiij
Dagobertus rex francorū libro xxviij. capl̄o xxxv.
Damasi pape gesta li° xvij. ca° xvij
Danielis collatio li° xx° ca° xlix et infra
Datus et sabinus li° xxiij. ca lxxviij
Desiderius lingonensis li° xx ca° i°.
Deicol⁹ abbas li° xxiij ca° ij et infra
Didimus itē alexandrinus li° xviij ca° lxvij
Dyonisia mr̄ li° xxi ca° lxxxviij
Diuisio regni francoz li° xxij ca° cxvij
Doctores plures eccl̄e li° xvij ca° xvij.
Doctores diuersi li° xxi ca° xxvi
Donatus et epyphanius li° xix ca° v.
Drotthes thebanus li° xviij. ca° lxvi.
Ecclesie persecutio. libro xxi°. ca° lxxv° et infra.
Ecclesie psecutio li° xxi ca° lxx viij t infra
Ecclesie psecutio li° xxi ca° lxxxi.
Ecclesie psecutio li° xxi. ca° xciiij. vij
Effrem adolius et inocēcius li° xviij ca lxxx
Egidius abbas li° xxiiij. ca° cxxxix.
Elegius noviomēsis li° xxiiij ca° lxxxv tiij
Elpidius et socij ei⁹ li° xviij ca° xc.
Emmodius ticinensis epūs li° xxij ca° xxviij
Equitius abbas li° xxiij ca° lvi.
Eraclides confessor libro xviij ca° xcvij
Erminigildus rex et mr̄ li° xxij ca° cxxxv
Ethbin⁹ confessor li° xxij ca° xciij et infra
Eugrius monach⁹ li° xviij ca° lxxxvi
Euthyeri⁹ lugdunēs li° xxi. ca° xx
Eugeni⁹ carthaginēs epūs li° xxi ca° lxxviij
Eugenij carthaginēs passio. li xxi ca xcv
Eulogius moch⁹ li° xviij ca° lxxv et infra
Eustacius et attal⁹ abbēs li° xxiiij ca xx
Exiliū catholicoz epōz. li° xxi ca° lxxxvi.
Faustus et maurus libro xxij capl̄o lxviij.
Felix martir libro xix ca° xxxix.
Felix presbiter et confessor li° xix ca° xl°.
Felix ccrus ab eugenio illuminatus libro xxi. capl̄o lxxxiij.
Finis basilij li° xvij ca° xciiij.
Finis valentiniāi li° xviij ca° ij.
Finis eugenij li° xviij ca° cv.
Finis theodosij senioris li° xviij ca° cvi.
Finis martini turonēs li° xix ca xxxij
Finis ābrosij mediolanēs li° xix ca xxxvi
Finis archadij li° xix ca° lij
Finis augustini ipponēs li° xxi ca xxviij
Finis theodosij iuniorīs li° xxi ca° xxxiiij
Finis valentiani et mr̄tiani li° xxi ca° l
Finis honorii li° xxi ca° xxviij
Finis anastasij impatoris li° xxij ca° xxvij
Finis germani epi li° xxi ca° xv.
Finis benedī abbatis li° xxij ca° lviij
Finis iustiniani li° xxij ca° cxx.
Finis iustini impatoris li° xxij ca° cxxvij
Finis gregorij pape li° xxiij ca° xxiij
Finis itē gregorij li° xxiij. ca° cxij.
Finis machometi li° xxiiij ca° clvij.
Finis bede presbiteri li° xxiiij ca° cl.
Finis karoli martelli li° xxiiij ca° cl
Firmin⁹ ambianēsis li° xvij. ca° lxxxix
Finis pippini. li° xxiiij ca° clxi
Finis amici et amelij li° xxiij ca° clxx
Flores ieronimi. li° xvij ca° xx. et infra
Flores ambrosij li° xviij. ca° cxxij t infra
Flores claudiani li° xviij ca° c°.
Flores iohis ĉrisostomi li° xviij ca° xliij tiij
Flores prudencij li° xviij ca° ci.
Flores augustini li° xix. ca° lvi et infra
Flores rusticiani li° xx ca° xvi et infra
Flores prosperi li° xxi ca° lix et infra
Flores fulgencij li° xxi ca° cix et infra
Flores oratoris li° xxij ca° li.
Flores gregorij li° xxiij ca° xvij et infra
Florenci⁹ hemita li° xxiij ca° lxxvij
Fortunatus poeta li° xxij. ca° cxxvi
Fortunat⁹ epūs li° xxij ca° lxv et infra
Fullian⁹ fossens li° xviij ca° lxxx
Fredegundis pessima li° xxij ca° cxviij
Fredegundis malina li° xxij ca° cxx tiij
Fredegundis regnū li° xxij ca° ij
Fulgenci⁹ epūs li° xxi. ca° cvij et infra
Fulgencij scripta li° xxi ca° cviij
Furseus de perona li° xxiiij ca° lxxxi tiij
Galsiunda regina. libro xxij capitulo cxviij°.

Genebaldus laudunensis li° xxij ca° viij
Genouefa pisien li° xxi ca° xlvi. et infra
Gengulfus mr li° xxiiij. ca° clix
Geremarus abbas li° xxiiij ca° xxviij
Germanus autisiodorens li° xxi. ca° iiij xvij
Germanus pisiens li° xxij ca° lxiij et infra
Gertrudis nuiellens li° xxiiij ca° cxvij
Gervasij et prothasij ꝯuencio. libro xviij capitulo xxviij.
Gillen⁹ et landelin⁹ li° xxiiij ca° ciiij
Goar confessor li° xxiij ca° xiij et infra
Goericus epūs li° xxiiij ca° lxxiiij
Gontrāni regis sopnuū li° xxiij ca° ij
Grendale vas li° xxiiij ca° cxlvij
Gregorij pape ijcriū li° xxij ca° lxxxi
Gregorij nondū pape legenda libro xxij ca° cxxxiij
Gregorij pape electio li° xxiij ca° ix
Gregorij ꝑpe vita li° xxiij ca° xix. Et infra
Gregorij libri li° xxiij ca° xxiiij. et infra
Gregorij robur lib° xxiij ca° lxxxij
Gregori⁹ lungonēs li° xxij ca° lij
Gregori⁹ epūs turonēs li° xxij ca cxxiiij et infra
Gregori⁹ traiāi aīaz euocat li° xxij ca° xxij

Habethdeū epūs li° xxi ca° xxvi.
Helias et dorotheus li° xviij ca° lxxxi.
Helizeus ꝑphēta li° xxi ca° lv.
Heraclan⁹ perusin⁹ epūs li° xxij ca° lxxvi
Hercules dictꝰ li° xviij ca° lxiij
Heraclij congressus contra ꝑsas libro xxiiij capl̄o xi.
Heraclij hereses li° xxiiij ca° xxxix
Hylarius arelatens li° xxi ca° xx.
Hormisda ꝑp̄ li° xxij ca° xxvij
Honorat⁹ et saluius abbates li° xviij ca° xc
Honorij bella li° xx ca° iiij.
Honorat⁹ arelatēn li° xxi ca xxv et infra
Honor⁹ victoria de gothis li° xviij ca° xvi
Honor⁹ ꝑsecutio in gallia li° xxi ca° xlv
Hildebertus contra gothos li° xxij ca° xl
Hildeuert⁹ meldēs epūs li° xxiiij ca° xxv.

Heronim⁹ p̄sb̄r li° xviij ca° xviij
Heronimi libri. li° xviij ca° xix.
Heronimi exēplū li° xviij ca° xliij
Heronimi acta li° xviij ca° lxij
Heronimi aduent⁹ in bethleem libro xix capl̄o xij. Finis
Heronimi miracula li° xix ca° xij et
Impator gracian⁹ li° xviij. ca° xvij.

Impator theodosi⁹ senior li° xviij. ca° p̄°
Impator eugeni⁹ lib° xviij ca° ij
Impatores archadius et honorius libro xix capl̄o p̄mo
Impatores honor⁹ et theodosi⁹ li° xx ca° i°
Impator theodosi⁹ iunior li° xxi ca° i°
Impator valentinian⁹ li° xxi ca° ij
Impator marcian⁹ li° xxi ca° xxxv
Impator leo li° xxi ca° l°
Impator zenon li° xxi ca° lxxiij
Impator anastasius li° xxij ca° i
Iustin⁹ senior li° xxij ca° xxix
Impator iustinian⁹ li° xxij ca° l
Impator iustin⁹ iunior li° xxij ca° ci
Impator tyberius sedꝫ li° xxij ca° cxxvij
Impator mauric⁹ li° xxiij ca° i.
Impator focas li° xxiij ca° ciij
Impator eraclius li° xxiij ca° i
Impator constans li° xxiij ca° lxxix
Impator constantin⁹ filius constācij libro xxiiij ca° cxviij cxxvij
Impator iustinian⁹ secūd⁹ li° xxiij ca°
Impator leo li° xxiij ca° cxxxiij.
Impator abisinar⁹ li° xxiij ca° cxxxvi
Impator philippicus li° xxiij ca cxxxviij
Impator anastasius sedꝫ li° xxiij. ca° xliij
Impator leo tertius li° xxiij ca° cxlv.
Impator constantin⁹ li° xxiij ca° cli
Impator leo qrtꝰ li° xxiij ca° clxvi
Impatrix hirene li° xxiij ca° clxvij
Impator constantin⁹ filius leonis libro xxiij. capl̄o clxxv.
Inadencia li° xix ca° lij
Inadencia li° xxi ca° iij.
Inadencia li° xxij ca° xxvij
Inadencia li° xxi. ca° xxx
Inadencia li° xxi ca° xxxiij
Inadencia li° xxi ca° lv.
Inadencia li° xxij ca° iij
Inadencia li° xxij ca° lix
Inadencia li° xxij ca° lxxvi
Inadencia li° xxij ca° cxxvi
Inadencia li° xxiij ca° x°.
Inadencia li° xxiij ca° xvij
Inadencia li° xxiij ca° civj
Inadencia li° xxiij ca° lxxx
Inadencia li xxiij ca° civj
Inadencia li° xxiij ca° cxxij
Inadencia li° xxiij cliij.

Innocenaꝰ ꝑp̃ li° xix ca° xlij.
Iohãnes anachoreta li° xviij ca° iiij.
Iohes crisostomꝰ li° xviij ca° xlij
Iohes carpentrasꝰ li° xviij ca° lxxxiiij.
Iohes damascenꝰ li° xviij ca° tij
Iohes papa li° xxij ca° xxxiij.
Iohes elemosinariꝰ li° xxiij ca° cxiij t̃ifra
Iohis anathorite dcꝫ li° xviij ca° v t̃ifra
Iohis crisostomi libri li° xviij ca° xlij
Iohis baptiste ossa dispsa li° xviij ca° lx.
Iohis capitis reuelacio li° xvnj ca° lx t̃ifra
Iohis damascẽi miraculũ li° xviij ca° cxij
Iohis crisostimi ordiacio li° xix ca° iij.
Iohis ꝯsosto° acta li° xix ca° iiij.
Iohis crisosto° exiliũ li° xix ca° li
Iohis baptiste miracl̃a li° xviij. ca° i°
Ioseph collacio li° xx ca° lxxxviij et ifra
Iudeus facte baptisatꝰ li° xx ca° vi
Iudocus ỹemita li° xxiiij ca° cv t̃ifra
Iustina contra ambrosiũ li° xvij ca° xcv
Iustine exiliũ li° xviij ca° ij.
Karolus contra longobardos libro xxiiij ca° dxix
Karolus marcellus filius pippini duas libro xxiiij ca° xxxix et xlix et infra
Karilephus et auitus abbates. libro xxij caplo xlv et infra.
Karolus cõẽ saxones li° xxiiij ca° dxx.
Karolus leonẽ in sede recollocat libro xxiiij. caplo dxxvi.
Karolus cantũ romanũ transtulit ad gallos libro xxiiij ca° dxxij.
Lambertꝰ cruciferꝰ li° xxiiij ca° cxxxv.
Laudelinꝰ confessor li° xxiiij ca° ciiij.
Launomarꝰ carnotensis libro xxij capitulo lxxxiij et infra.
Leo papa li° xxi ca° xxix
Leodebaldus abbas li° xxiiij ca° ciiij. t̃ifra
Leodegarius augustunẽs li° xxiiij ca cxxx
Leonardꝰ carbigniacẽs li° xxij ca° lxxxij
Leonardꝰ epc̃s li° xxij ca° xi et infra
Lenfredus abbas li° xxiiij ca° cxxviij
Liberati constantia li° xxi ca° xcvij
Libertinꝰ fuldens ꝓpositꝰ li° xxiij ca° lix
Lothary crudelitas li° xxij ca° xxxvi t̃ifra
Lupus cretens li° xxi ca° xvi
Lupus senonẽs li° xxiiij ca° ix et infra
Macharius egiptiꝰ li° xviij ca° lxx.
Macharꝰ alexandrinꝰ li° xviij ca° lxxi
Machameti lex li° xviij ca° xxxix
Machameti libelli li° xviij ca° xl.
Machameta vita li° xviij ca° xli t̃ifra
Madonius confessor li° xxij ca° xcij t̃ifra
Maiorꝰ et victoria mrẽs li° xxi° ca lxxxix
Mamertinꝰ abbas li° xxi ca° xvij
Marcella vidua li° xvij ca° lxx
Marianꝰ mõchꝰ li° xxi ca° xvij et infra
Marie magdalene trãslacio li° xviij. ca° cij
Martini turonẽs gesta li° xix ca° xix et ifra
Martini turonensis trãslacio li° xxi. ca° lvij
Martini ꝑp̃e epla li° xxiiij ca° cxiij
Martini turonẽs gesta li° xviij ca° x t̃ifra
Martinꝰ solitariꝰ xviij. ca° lxxviij
Martinꝰ ꝑp̃ li° xviij ca° lxxxiiij
Martrꝰ et seuerus li° xviij ca lxvij
Mauricij pena ut euadet penã futurã libro xxiij ca° xviij. et infra
Maurilius andegauensꝭ li° xviij ca° xx
Maurus benedicti discipulꝰ li° xxij ca° lxvij
Maxentiꝰ abbas li° xxij. ca° xxij
Maximꝰ taurinẽs li° xx° ca° v.
Medardus et gildardus suessionensis libro xxij ca° lxij
Melania vidua li° xviij ca° lxxxix
Melanius confessor li° xxij ca° xxiiij
Merlini ꝓphecie li° xxi ca° xxx
Michael archangelꝰ in monte gargano. li° xxi. caplo cij.
Miraculũ pueri iudei li° xxij. ca° lxxviij
Miraculũ ymagĩs a iudeo transfixe libro xxij. caplo xcij.
Miraculũ in ecc̃ia sancti dyonisij lib° xxiiij. ca° xxxvi. et infra
Miraculũ sc̃e marie contra saracenos libro xxiiij ca° cxlviij et infra
Moyses ethiops li° xviij ca° lxxiiij.
Moysi collacio li° xx. ca° xli et ifra
Monachꝰ pijssimꝰ li° xviij ca° xcv
Monachus ꝓphetarꝰ li° xxiij ca° xcix
Murita dyaconꝰ li° xxi ca° xciij
Nathanael senior li° xviij ca° xcvij
Nepotianꝰ miles li° xvij ca° lxxiij
Nepotiani epithaphiũ li° xvij ca° lxxiij
Nesterotis collacio li° xx ca° lxxxiiij t̃ifra
Nycasius vemẽs li° xxi ca° xxxvij et ifra
Nyuardꝰ archiepc̃ li° xxiiij ca° cxiij.
Ordo sc̃i benedcti li° xxij ca° liij t̃ifra
Origẽis liborꝫ dispũcio li° xix. ca° xi

Oswaldus rex li° xxviij ca° lxxix.
Pachomi⁹ li° xviij ca° lxxix
Pachomi⁹ thabennēſ li° xviij ca lxxxij
Pachomi⁹ abbas li° xix. ca° xlvij
Pafnucij collacio li° xx ca° cviij
Pafnucij doctrina li° xx ca° xlviij
Patricius hyberniē li° xxi ca° xxiij ⁊ ifra
Paula et euſtochiū li° xviij ca° lxxxix
Paula bethleemita li° xix ca° xlviij ⁊ iſ°
Paulin⁹ epͣs li° xix ca° xxxvij
Paulus leonēſis epͣs li° xxij ca° xxxij ⁊ iſ°
Pelagius hereticꝰ li° xix. ca° xlij
Pelagius ꝑꝑ li° xxij ca° xxxxij. ⁊ etiſra
Petri et pauli miracula li° xxiij ca° lviij
Petronij bononienſ li° xxi ca° xxv
Pyamonis collacio li° xx. ca° xxvij et iſra
Phara virgo et eius fratres. libro xviij. caplō xv. et infra.
Pharan meldenſ li° xxviij ca° xxvij et iſ°
Philibertus abbas li° xxviij ca° xxiij
Philoromꝰ ꝑſbr li° xviij ca° lxxxviij
Philoſophor et poetar libri vitandi libro xvij caplō lij
Pippinꝰ maior domꝰ auſtraſiorū. lib° xviij. ca° cliij et infra.
Pippinꝰ dux patr̄ karoli martelli lib° xviij ca° cliij et infra.
Pippinꝰ parvꝰ rex filꝰ karoli martelli libro xviij caplō cliij
Priſcꝰ aluernēſ li° xviij ca° cxx ⁊ iſra
Placella imperatrix li° xviij ca° lv
Poſtumiani pegrinacio li° xix ca° ix
Priſcianꝰ gramaticꝰ li° xxij ca° l
Proſper et theodorus li° xxi ca° lviij
Proſperi libri. li° xxi ca° lviij
Prudentiꝰ poeta li° xviij ca° lxij
Puer natus gemellꝰ li° xviij ca° lxiij.
Quintini martirꝭ tranſlacio libro xviij ca° lxxxix et infra.
Radbodus dux freſonū libro xviij caplō cxlv et infra.
Radegūdis vīgo li° xxij ca° lxxv et īfra.
Radegundis regīe ꝓſecucio li° xxij ca° lxxxv
Regnū romanor li° xviij ca° i°
Regnū ꝓſarū li° xvij. ca° ij.
Regnū francor li° xvij ca° iij
Regnū wandalor li° xvij ca° viij
Regnū winnilor li° xvij ca° x.
Regnū longobardor li° xvij ca° xi.

Regni gothor diuiſio li° xvij ca° xi
Regnū hunor li° xvij ca° xv.
Regnū ytalie libro xxi ca° xxx
Remaclus traiectenſ li° xviij ca° ciiij
Remigiꝰ remenſis li° xxi ca°. c ⁊ iſra
Rignerus pontinenſ li° xviij ca xcvi et
Rogationū inſtitucio li° xxi ca lvi
Romaricꝰ abbas li° xxiiij ca° lxxij ⁊ īſra
Rufinꝰ ꝑſbr̄ li° xviij ca° xxx
Rufini ſcripta li° xviij ca° xcix.
Sabinꝰ et ſocij eiꝰ li° xxij ca° lxvi
Salaberga abbatiſſa li° xviiij ca° xxx
Sc̄e crucis exaltacio li° xviij ca° xij
Sanſon doleñſis li° xxij ca° cv et infra
Sanctolus li° xviij ca° lxxxviij.
Sara et ſinclecica abbatiſſe li° xviij ca° ix
Saxones cōq̄ anglia li° xvij ca° vi.
Septē dormientes li° xxi ca° xxxi. et īſra
Serapis ſubuerſio li° xviij ca° lvij
Serapion ſidonius li° xviij ca° lxxxv
Serapionis collacio li° xx ca° lij et īſra
Sereni caſtitas li° xx. ca° lix.
Severus et ſcripta eiꝰ li° xix. ca° viij
Severinꝰ abbas li° xxij ca° xxi
Sidonius aluernēſ li° xxij ca° xlvi
Sidonij ſcripta libro xxij ca° xlvi.
Sigibertus rex li° xxij ca° cxxviij et īſ°
Sigiſmūdus rex li° xxij ca° xxvi.
Silvia vīgo et ſocie eiꝰ li° xviij ca° xci
Simacus ꝑꝑ libro xxij ca° i.
Simacus patricius li° xxij ca° xviij
Symeon antiochenꝰ li° xxi ca° li. ⁊ iſra
Simie ſimulachrū li° xviij ca° lix
Smodus conſtantinopolitā li° xvij ca° xcv
Solaſtica ſoror ſc̄i bñdi li° xviij. ca° lxxij.
Siricius ꝑꝑ li° xviij ca° ~~lxxx~~ iij ⁊ iſra
Stephani protho mr̄is īuēcio li° xx ca° vij et
Stephanꝰ monachꝰ li° xviij ca° lxxx
Stephanꝰ ꝑſbiter li° xxiij ca° lxxix ⁊ iſ°
Sulpicius bituricenſis li° xxiiij ca° xxvij
Templi iouis ſubuerſio libro xviij capitulo lvi.
Theodori collacio li° xx ca° lvij et īſra
Theodoſij bellū contra eugenium. libro xviij ca° iij
Theodoſij factꝰ in theſſalonicenſes libro xviij caplō liij.
Theonas abbas li° xx ca° cix et infra
Theophilꝰ grē epͣs li° xxij ca° lxix et iſ°

Hironimus et regule ei⁹ li° xix ca° vij
Iuuenn⁹ sacerdos li° xviij ca° lviij
Irudo hasbanens li° xxvij ca° xiij
Idastus attrebatēs li° xxij ca° ix et ifra
Ictorian⁹ proconsul li° xxi ca° xc
Igor baiocens li° xxij ca° xxxix et ifra
Igilius ūū libro xxij ca° lxxc
Igilius autisiodorēs li° xxviij ca° cxxvi
Iuuena⁹ altimōtens li° xxviij ca° ciij
Irgo a ihēonūo instructa li° xvij ca° xlvi
Irgo humilis li° xviij ca° lxxxviij
Irgo sđa thorinthia per uuenē a lupanari liberata li° xviij ca° xcix
Rsinus antipapa li° xviij ca° iij.
Rsula cū sodalibz suis li° xxi ca° xl et ifra
Terpendragon li° xxi ca° lv.
Aldetrudis castriloca li° xxviij ca° ciij
Aleric⁹ monach⁹ li° xxviij ca° xxi et ifra
Andregisilus abbas li° xxviij ca° cxxix et
Andalor rex honoric⁹ li° xxi ca° lxxviij et
Ulfrān⁹ epūs libro xxviij ca° cclv. ifra
Vmago crucifixa a udeis. libro xxviij capło clx°
Vmago domini et cathedra petri. libro xxij. capitulo. lix.
Vsaac collacio li° xx ca° lxvi et ifra
Vsaac forma oracionis li° xx ca° lxxij
Vsaac spoletan⁹ li° xxviij ca° lxxv.
Vsidorus alexandrin⁹ li° xviij ca° lxv
Vsidorus hyspalens li° xxviij ca° xxxi
Vsidori scripta li° xviij ca° xxxi et ifra
Explicat tabula tertie ptis speculi hystoriā

Continencia decimi septimi lib. xxxvij.

Septim⁹ decim⁹ liber continet primo quidē origines lineasq; successiones quorūdā regnor que a tempe gratiani in cronicis inapuit annotaui. deinde vero sex annouī tm hystoriā texit quibz gratiano imperiū tenuit. Sed maiorē ptē huiꝰ libri continēt flores quorūdā librorꝝ beati ihēronimi. Habet aūt capła nonaginta septem

De contpalitate nouē regnor et primo de regno romanor. Cap. pmū.
De regno persarū . ij
De origine regni francor iij
De cathalogo regū francie. iiij.
De bruto rege a q̄ britānia dcā est v
De successorib⁹ bruti et qualiter saxōēs angliam obtinuerūt. vi.
De cathalogo regū britannie vij.
De origine regni wandalor viij.
De cathalogo regū wandalor ix.
De regno winilor siue longobardor x
De origine regni gothor xi
De diuisione eor in duo regna scilicꝫ wisigotharū et astrogothar xij.
De cathalogo regū wisigothar. xiij.
De cathalogo regū astrogothar xiiij
De ortu regni hunor. xv. xvi
De victoria eor ex gothis et de ēgib⁹ eor
De ītao regni graciani et viris illustribz illius tpis xvii
De vitu et actib⁹ sci ihero pbri. xviij
De libris eiusdem xix
Flores ei⁹ de vitu monachi xx.
Item de eodem xxi
Adhuc de eodem. xxij
De eodem xxiij
Item de eodem. xxiiij
Quod a senib⁹ sapīa potius expetenda est q̄ eloq̄ncia xxv.
De vitu et ornatu cleri xxvi
De eodem xxvij
Item de eodem xxviij
De eodem xxix
Item de eodem xxx.
Adhuc de eodem xxxi
Qd̄ senectus sapīe non sapīēcia senectuti reputanda est. xxxij.
Qd̄ nō inuet sacer loc⁹ si desit spūs xxxiij.
Qd̄ monacho appetēda sit solitudo xxxiiij
Qualiū monacho viuendū sit. xxxv
Qd̄ clericis vitanda sit mlierū ꝯsortia
De ornatu mor epi. xxxvij xxxvi
De contēptu patrie et sdi ad mōchos xxxviij.
Item de eodem xxxix
Adhuc de eodem xl.
Dom̄ monachiū vagū et garrulū xli
De custodia virginitatis xlij
Exemplū ihēronimi de seipso xliij
Qd̄ per abstinenciā nutriendā est castitas. xliiij.
De viduis fictis et lubidinosis xlv
De vitu virginis xlvi
De laude virginitatis. xlvij.

De eodem xlviij.
De tutela virgini seruanda contra seculi temptamenta xlix
Qd virgini cauenda sit tanus gla. l.
De quibusda monachis dissolutis et utm de moribz virginis. li
Qd libri poetarū et phiozz ppt sacros libros spernendi sit vl abiciendi lij
De auaricia fugienda liij
De triplici gne mōchoz antiquoz. liiij.
De oīone et cetis q debet vgo seruare lv
Item de custodia vginitatis lvi
De abstinencia virginū lvij.
De institucōe mozz virgīs. lviij.
De exercicio virginis et eis societate lix
De institucione virginis ab infancia sub cura parentū. lx.
Item de eodem lxi
Reprehensio virginis consortiū mīs sue deuitantis lxij
Reprehensio et īstructio virgīs lapse lxiij
De custodia vidualis constitutis lxiiij.
De eodem lxv.
De bono usu diuiciaz exēplo nebridij
De institucione vidue lxvij. lxvi
De eodem. lxviij.
De morte amici et īstitucōe mōchi lxix
De laude marcelle vidue lxx.
De consolacione fideliū de morte amicorum. lxxi
Item de eodem lxxij
De vita nepociani militis. lxxiij.
De laude virginitatis in cōparacōe nuptiarū lxxiiij.
De fugiendo amore mulierū et de peruersitate iouiniani lxxv.
Quod per abstinencia carnis libido frenanda sit lxxvi
Asserco ppetue vgītatis bte marie lxxvij
ubsannacio vigilancij lxxviij.
De bonis pauprib; sustentandis et de tumultib; fugiendis lxxix
Inuectio ieronimi contra emulos et detractores suos lxxx.
De eodem lxxxi
Item de eodem lxxxij
De studio sanctaz scripturaz lxxxiij.
De impfecta hui vite pfectione lxxxiij
De impfecta penitencia. lxxxv.

De laude scāz mulierz blesille et aselle
De amore scripture et fuga seculi lxxxvi lxxxvij
De significacione munerū custodij et marcelle lxxxviij.
De scō firmino ambianensi epo lxxxix
De sanctis eiusdem vbis epīs honorato et saluio xc
De īuencione et translacione corpis sancti firmini xci
De quibusdam gestis damasi pape et ieronimi. xcij.
De actib; monachi captiui xciij.
De obitu sancti basilij et fide amphilochij xciiij.
De persecucione iustine impatricis arriane in ambrosiū xcv.
De sinodo constantinopolitana et pri arriano heresiarcha xcvi
De quibusdā miraculis scī ambrosij epī mediolanensis. xcvij.

Explicīt titul capl̄oz. decimi septimi libri speculi hīstorialis.

Incipit liber decimus septimus speculi historialis. De contēporalitate nonē regnoz. et de regno romanoz Caplm primū.

Hā no pri mo gra sia

ñ qui fuit ab initio

natione dñi ccclxxxi⁹ incipit sigibertus regnoꝝ contpalitatē describē. in pīma linea ponens regnū romanoꝝ. in secūda persarū. in tercia francoꝝ. in qrto āglorū. in quinta wandaloꝝ. in sexta longobardoꝝ. in septima wisogothoꝝ. in octaua astrogothoꝝ. in nona hunoꝝ. Primoquoꝫ eoꝝ oīm originē describit. Et nos eoꝝ originē hic breuit exequem̄. singulorū quoꝫ lineas a pīncipio usꝫ ad finem sigillatim et suauiter pstringentes excepto tm̄ regno romanoꝝ. cui⁹ originē et lineam iam supius integre posuim⁹. De quo regno hoc solū hic tangit sigibertus q̄ uxta danielis int̄pretationē de qrto regno sicut ferrū cōminuit domat et conterit oīa. sic ab origine siu tutuderit domuerit et contriuerit oīa pene mūdi regna. Nouissimo vo tpe regnū illud quod in tibijs suis ferreis diutissime et firmissime sine aliqua lassitudine stetterat. tandē ferro siue fortitudinis cōmixto cū testa humane imbecillitatis ex alto dñationis siue gradu cū fragore terribili labare cepit. Hoc regnū primi perse īpleuerūt qui semper cū romano pene ex equo se habuerūt. modo vero vacillante reipublice statu eos ultro impetē non timuerūt. et insup eos suis finibz expellere potuerūt. q̄n iuliano apostata ceso et exercitu miserabilit subiugato nimis fortunati facti sūt ex eoꝝ infortunio. Jm regnū illud quod tanto tpe omēs pene mūdi gentes pmede et dñationi habuit. modo

dei oīpotentia mistente ei duplū in pocalo quo cetis misauit. cūctis pene gentibz pene et ludibrio patuit. et qu olim cum alijs gentibz pro sola gloria certabant. modo saluti siue vix satis consulē poterāt Ilam quecūq; gentes aut minuende domo multitudīs causa. aut amore siue exercende feritatis a patria sua expulabant. romanū impiū lacessebant. et de eius latissimo corpe velut ptes quasdā sibi exradebant. et in eis sibi regnandi locū statuebant. De regno psarū. Sigiberti. Ca. ij

Ouro regni psarū originē alcius repetere modo non videt utile. qa que hui⁹ regni fuerit antiquitas qñta et q̄ potens hui⁹ antiquitatis nobilitas. satis recolet lēr per antiquoꝝ historias. Hoc tamē notabo. quia sepe victoria abusi de romanis. nūc autē recens ceso iuliano et exercitu romanoꝝ pfligato. et finibz suis romano impio mutilato. et sic pro suo libitu pacis federe in viginti nouē annos composito felicitatē suā nō tē pernt ferebant. et sapore rege eoꝝ insolenciaus agente xp̄ianis et romanis oīmodis infesti erant. Hic sapor qui diu tā ante impauerat ab āno primo gratiaī impauit ānis xxviij. Post hūt sidigerdis xviij. gaumarines filius ei⁹ xxxviij. post hūt duades annis xli. Kabades xvi. Cosdroe xxxvij. Hormisda xvij. Hūt filius ei⁹ cosdroe occidit et regnauit xxviij ānis. Hūt quoꝫ filius eius sirohis pemit. et anno vno regnauit. Post hūt hormisda anno vno. Tunc sarracenī qui hattenꝰ fuerant sub psarū regno eos bello victos versa vice sub suo redegerūt dominio saluet anno crucij xp̄ⁱ scdm ironiam Ex tūc ergo pro regno psarū titulatur regnū sarracenoꝝ. Quoꝝ āmiras saluꝰ muhaminad mortuo ebubeher pncipatꝰ est annis tribz. post quē haumar. xij. Quē psa quidā se velle adorare simulās infixo in ventre eius gladio pemit eum Cui substitutus hotmen pncipatus ē annis decē. Hoc quoq; pempto muhamias ex āmireo āmiras factus pncipatur annis xv. Post quē gizich filius eius ānis tribz. Marhuam vno. Habdalam vno.

Jnhyadimelech .xxij. Ylid.vij. Julemen iij Haumar ij. Gzid iij. Jhuir iudeus qui dā malefic⁹ pmittens eū xl annis pn apaturū suasit ut toto regno suo dei scō rū ac ymagines deponi ediceret. Qui spe diu regnandi seductus. edictū quidē ꝓpōit ipē tamen mox obijt. Post quē eluelid primapat⁹ sarracenus annis xx. Gzid v no. Ayurhan vi. Quo pempto muha/ mad.v. Habdalas xix. Ayadi ix. Ayoises ij. Aaron frater eiꝰ xxi. Ayuhamad.v. Qui fratri suo habdale congressꝰ et ab eo supatus eū sibi conregnare iuitꝰ pas sus est. Et hoc bello regnū sarracenorū per aliquot annos disassū est. ibiq; desi nat eius hystoria salus ab anno octingen tesimo xxi. post annos sexcentos xvi.

De origine regnū francoꝝ. Caplm iij

Originē autē gentis francorū. hanc ee notificamꝰ ex relatu fi deli maiorū. Post illud famosū et cūctis seculis et gentibz notū troiane ciuitatis exadiū victoribz grecis redētes reliquie troianoꝝ ꝑ eoꝝ aī enea ad fū dandū romanū impiū ad ytaliā prex ut pars vna salus xij milia duce anteno re in finitimas pannonie ptes secus me otidas paludes pcenit. Ibiq; ciuitatē edi ficauerūt quā ob sui memoriā sicambriā vocauerūt. In qua multꝰ ānis hītauerꝰ et in magnā gentē ualuerūt et crebꝰ incursibz romanū solū infestantes usq; ad gallias feroc⁹ sue vestigia dila tauerūt. Hos adeo romanis infestos constans cesar filius magni constātini bello oppressit. et tandē romano ipio sb iectos aliqntulū a sua feritate mansue fieri coegit. Post aliquot annos rebellā tibz alanis cont̄ valentinianū ipatorē aī eos impator nō posset debellare pen tus eo q; eos intransibiles meotide palu des tutarent. ꝓposuit valentinianꝰ q; si qua gens has paludes intrare et rebel les alanos posset conterē decem annis eos a tributis liberos redderet. Hac pac tione troiani illecti et fortitudine et pu dentia confisi duce priamo meotidas pa ludes romanis inuias ingressi alano rū genē exterminauerūt. et ita valen tiniano satisfecerūt. Valentinianꝰ eoꝝ vir tute delectatus eos qui prius vocati erant troiani. deinde antenoride. post etiā sicā bri. francos attica lingua appellauit. qđ in latina lingua interpretat̄ feroces. Ab hij diuīt francos denominatos a quodā eoꝝ rege francione. Sed vndecūq; deno minati sint. qntū alcuus colligē potuerī hystoriographi. priamꝰ iste regnabat su per eos tpe valentiniani. Non utiq; pri amꝰ ille magnus rex troie. sed alius q ab hectore nimis filio per francionē filiū hectoris in tronum francoꝝ legit̄ descen disse. De hijs pleniꝰ regire supiꝰ. De cathalogo regū firmae. Caꝑ. iiij.

Primo igit̄ anno gratiani et va lentiniani impatoꝝ qui fuit ab incarnacōe dñi trecentesimꝰ lxxvi. primꝰ regnauit sup francos priamꝰ ānis qnq; Secundꝰ filiꝰ eiꝰ marcomirꝰ ānis xxxvij. Tertius pharamūdus ānis xi. Quartꝰ clodius eius filius rex trinicꝰ xviij. Quin tus meroneus .x. Sextus hildericꝰ ānis xxvi. Septimꝰ clodoueus xxx. Hic a scō remigio baptisatur. Octauus lotharꝰ i. Nonus chilpericus xxiij. Decimꝰ lotharꝰ xliij. Undecimꝰ dagobertꝰ xiiij. Duodeci mꝰ clodoueus xvij. Terciꝰ decimꝰ lotharꝰ iiij. Quartusdecimꝰ theodericus frater eiꝰ in regnū sublimat̄. sed a francis re pudiatꝰ tonsurat̄. et parisius in cenobi o sancti dyonisij relegatur. et regnauit qntusdecimꝰ hylderichus frater eius ānis xij. Sextusdecimꝰ theodericus in regnū restitutus annis xiij. Septimꝰ decimus clodoueus iiij. Octauꝰ decimꝰ hildebertꝰ xviij. Nonꝰ decimꝰ dagobertꝰ iiij. Vicesimꝰ lotharius ij. Vicesimꝰ primꝰ chilpericꝰ v. Vi cesimꝰ secundꝰ thedericꝰ xv. Vicesimꝰ terciꝰ hylderichus ix. Hic in monachū tonsuratur Pippinꝰ aūt princeps auctoritate aplica et francoꝝ electione in regē vngit̄ et cō secrat̄ a sancto bonifacio maguncie epō A stephano quoq; ꝑ eiꝰ genitore per filu os suos karlomānū et karolū in hereditate regnis successionis benedicit̄. et oīs alienigena ab eius mansione aplico a nathemate interdicit̄. Hic ergo vicesimꝰ qrtus regnauit ānis xviij. Vicesimꝰ qntꝰ

karol⁹ filius ei⁹ qui dicitur magn⁹ annis xlvi. quor xxxiij regnauit tm̄ super franc⁹ cop̄tuo regno cū karolomāno frē suo. Deinde romani ab impatore constātinopolitano desistentes karolo regi impatorias laudes acclamant. eūq; per manū leōis pape coronant et augustū appellant. Et ex tūc impaut romanis simul et francis annis xiij. Deinde ludowicus filius ei⁹ xxvi. Deinde lothari⁹ fili⁹ ludowici usurpat sibi imperiū. sed fratrib⁹ eius hoc g̃ uiter accipientib⁹ et cont̄ eū insurgentib⁹ quarto anno impij eius cōuenerūt et pacificati sūt diuiso impio. Regnauitq; ludowicus in germania karolus in francia annis xxxviij. Et hic fuit vicesim⁹ octau⁹. Vicesim⁹ non⁹ ludowicus balbus ij. Triceſim⁹ ludowicus et karolomān⁹ frēs q̃rq;. Triceſim⁹ p̄m⁹ karol⁹ impator a francis in auxiliū cont̄ inualsū normānor̄ im tat⁹ regnū sibi fr̄aua ānis v. xxvij. Odo fili⁹ robti ducis ix. xxviij. karol⁹ fili⁹ ludowici balbi xxvij. Qui exul et martir mortu⁹ est. Triceſim⁹ q̃rtus rodulphus annis duob⁹. Triceſi⁹ q̃ntus ludowicus. xxvij. Triceſi⁹ sextus lothari⁹ xxxi. Triceſi⁹ septim⁹ ludowicus fili⁹ ei⁹ anno vno. Quo mortuo francos regnū transferre volentib⁹ ad karolū duc̄ fratrē lotharij regis. dum ille vem ad cenaculū differt. regnū usurpat hugo qui dc̄us est cui pet mare stallo francie filius hugonis magni ex hawide sorore primi ottonis impatoris. Sicq; defecerūt reges de stirpe karoli anno dn̄i nō gentesimo octuagesimo septō. Regnauit ergo triceſim⁹ octau⁹ hugo annis ix. Triceſim⁹ non⁹ robertus filius ei⁹ xxviij. Post quē quadrageſim⁹ henric⁹ filius eius xxx Post quē quadrageſim⁹ p̄m⁹ philipp⁹ filius eius xlix. Post quē quadrageſim⁹ sēdus lodowicus grossus filius ei⁹ xxviij. Huius filius philippus nuper in regem unct⁹ adhuc puer dū in ciuitate pisius equo vehebat̄ iuxta eccl̄am sancti gervasij. portus equi pedib⁹ se forte submittens e quū precipitatus super ip̄m dedit. et de eius subita ac miseranda morte francis luctū induxit. Regnauit quadrageſim⁹ tertius ludowicus eiusdem ludowici filius annis xl. Post hūc quadrageſim⁹ q̃rtus filius ei⁹ philippus xliij. Quadrageſim⁹ q̃ntus filius ei⁹ ludowicus iij. Quadrageſim⁹ sextus filius ei⁹ ludowicus qui adhuc regnat.

De bruto rege a quo britānia dc̄a ē. Ca. v

Narrat antiqua britannor̄ hystoria q̃ ascanius enee troiani filius de filio suo siluio nepotem habuerit nole brutū. Hic matrē suā nascendo patrē vero venando casu interfecit. Cui⁹ pricidij causa tam exosū eū parentib⁹ suis reddidit ut de ytalia pulsus in greciā fugeret. Vbi exul cū eēt tanta cepit probitate polle. ut fluentib⁹ ad eū troianis qui ibi captiui habebāt̄ ducentū eor̄ sortiretur. Quor̄ fretus multitudine et aiātus consilio p̄cijt a pandraso rege greco⁹ libertatē eundi ad alias nationes. Rex aut̄ ira p̄motus bello eū conterē voluit sed nequaq; potuit Illam victoria bruto adeo prospera prouenit ut plurimos de exercitu regis perimeret ip̄mq; ex ip̄rouiso capet. Regi aut̄ mortē inēminat⁹ nisi rogatus annueret exegit ab eo filiā suā in cōiugiū auri et argenti copiā multā. naues frumentū ceteraq; maxime itine nēcessaria Quesitus igit̄ ex regis impio plus q̃ trecentis nauib⁹ et omni genere furris onerat⁹. troianus auro et argento plūmo ditatis brutus filiā regis accepit. et salutato rege equoreū iter aggressus ē. Trāsierūt aut̄ affricā et mauritaniā venert q; ad litora tyreni maris. ubi quatuor generationes gentis siue exules inuenerūt cū duce eor̄ corineo. Quib⁹ secū assūptis duxerūt iter ad fines aquitanie. Ibi eis exortū est cū gallis grauissimū prelium quib⁹ eo tempe decem reges p̄sidebant. In quo congressu apparuit miranda fortitudo corinei duas qui tam valide peraussit consulem vnū in sūmo capite ut eū dissecaret in duas ptes toto corpe diuiso Nepos aut̄ bruti turn⁹ et ipse fortissim⁹ miles qui solo gladio suo sexcentos viros ibi p̄emit hostū gladijs occisus est. Deditq; nomen turoni ciuitati. quia in illo loco sepultus fuit. Finito illo certamine ubi ex vtraq; pte multi sūt interfecti bru

tus cū suis ad naues rediit. ceptūq; iter aggressus tandē ad insulā destinatā puenit. Erat autē nomen insule illi⁹ albion et a solis gigantibz inhabitabat⁊. cū quibz certamen psepe habuerūt. Brutus vero de suo nomine insulā appellauit britanniā. hoiesq; suos brutones vel britānos Dux autē corineus terrā que sorti suę cesserat corineā vocauit que modo cornubia vel a cornu britānie vel per corruptionē predā nobis appellatur. De successoribz bruti. et q̄lit⁊ saxones angliā obtinuerūt

Porro exacti⁹ viginti Cap. vi. quatuor annis ex quo insulā ingressi fuit mortuus est brutus relictis tribz filijs regni sui heredibz. Qui sepulto patre distribuerūt inter se regnū patris singuli partē suā de noīe propio appellantes. Primus cui nomē erat locrinus mediā ptem insule possedit. que postmodū leogtia est appellata. Secūdus qui cambor dicebat⁊ accepit ptem illam que postea cambria dicta est. et modo gualia vocat⁊. Tercius cui nomē erat albanactus possedit terrā que nūc scocia dicit⁊ eiq; indidit nomē de noīe suo albaniā Regnauit autē locrinus x ānis et mortuus est. Et ita usq; ad iulium cesarē britanni libera dignitate regnauerūt sb cui⁹ imperio romanis tributarij facti sūt. Porro tempe regis marci antonij veri instantia lucij britanniarū regis per legatos eucherij pape. misteria xp̄iani tatis susceperūt in qua aliqu eor usq; ad martirij coronā prouecti sūt. Orta enī psecucione sub dyocletiano cesare licet fides in pluribz deficeret in alijs tn̄ frangi nec morte potuit. Sed postq̄ maximus tyrannus insulam britānie militū presidio euacuauit irruerūt picti cetereq; nationes barbare cū eis. pplinq; ībellē et terrā totā tede et preda vastare ceperūt. Accessit huic malo et aliud q̄ rex nostri gimus ad tutamē sui hostiū q̄ expugnationē īuitauit gentē saxonū adhuc paganor. Nam cū aliq̄diu strenue ac fortit⁊ eos tutati fuissent dūdum de cupiditate illecti dignitatis ciuit⁊ a rege petierūt ut iam non opem ferre ci uibz sed potius tirannidē exercē in eos liberius possent. Quod britanni prestantes expulerūt eos. Sed illi repulsi multiplicius redierūt. pacemq; simulantes pene vniūsos pncipes eor fraudulenter occiderūt. Prenalentes igit⁊ ad tēpus ciuitates et castella occupauerūt donec surgeret rex aurelius ambrosius qui eorū ducē interfecit ciuitates eis ablulit et reliquias eor effugauit. Post quē surrexit vther pendragon aurelij frater qui genuit arturū regem īuictū atq; magnificū. Post hos sex reges de gente eorū regnauerūt et tūc prenalentibz anglis. auxilio affricanor aliarūq; gentiū britones monarchiā insule et dyadema regni amiserūt. Et alij quidē in minorē britanniā ubi eor et nomen et gen⁹ pmanet alij vero in galliā trāsfugerūt. Denuo cū redirent regnū obtinuerūt. Sed non multo post vrgente eos diuina ultione per famē et per mortalitatē insulā alienigenis gentibz īuadendā reliq̄runt et ab illo tpe saxones id est angli anglia de nomine eor nūcupatā sub dominio suo tenuerūt. De cadwalo regē britonū

Primo tamne. Cap. vij.

Igit⁊ anno incarnati dei ceptō regnauit apud britannos maximus annis x̄xvij. Ex tūc britannor vires nimijs hoīm irruptionibz attenuate sūt. Et quia a romanis vndiq; bello laborantibz nichil subsidij habē poterant subtrahūt se ab eor dnātione. Unito aūt consilio direxerūt lundonie cē archiepm ad regem minorib britannie aldroenū ut eis succurreret. At ille tradidit eis fr̄em suum constantinū cū armata militū manu. Sicq; constantinus erectus est in regē regnauitq; decem annis. Habuit autem tres filios constantē qui monachus factus est. aurelium ambrosiū et vtherpendragō. Iniq; post alios x̄xiij annos ponūt quidam anglos venisse in britanniā. salutis anno dn̄i ccc̄c xlvij. et ambrosiū aurelium hinc regnare cepisse. Sed verius videtur eos multo ante venisse q̄ ille regnaret. Deniq; post annos xlv ab anno prenotato ponūt quidē ī ciū regni

angloꝝ. nā in hac re multū dissonāt hiſtoriē. Itaq; britanni non valentes amplius ferre virtutē angloꝝ ut victi concesſere in ius et nomē eoꝝ. Et primꝰ de gente angloꝝ ellu et secundꝰ celim alter alteri mortuo succedendo regnauerūt apud eos per annos lxx. Post hos tertius regnauit edilbertus annis lv. post hūc ealdbaldus filiꝰ eius xxiiij. Cuiꝰ filius cuthumbertus anno dnī sexcentesimo xlᵒ regnauit ānus xxv. Hic in anglia primus ydola destruxit et fidem xpī dilatauit. Post hunc filius eiꝰ egbertus ānus xviij. Post hūc frater eiꝰ lothere xij. Eouthy ij. Quo mortuo externi gentiū reges regnū anglie diuidūt annis iiij. Post hos witred filius egberti anglos ab illoꝝ oppressione liberat. et super eos regnat annis xxxvi. Post hūc filius eius edilbertus annis viij. scilicet usq; ad annū dnī septingentesimū tricesimū quintū. Ab hinc autē regnū angloꝝ annotare supsedeo. quia maioꝝ hystorias quas sequar non habeo.

De origine regni wandaloꝝ. Capm viij.

Wandali quoq; de sithia oriundi a gothis victi alienas terras īuadere cepert qui suas retinere non potuerūt. Hos cta danubiū cōmorantes rursū post multū tempus geberich gothoꝝ rex bello victos inde exturbauit et ad hoc pepulit ut quas quoquomodo habere videbant relictis sedibz romano impio se subderēt. et a constantino magno locū habitandi sibi dari supplicit peterent. Quod et īpetrauerūt et pānonias sibi ab eo delegatas per xlᵗᵃ annos pacifice inhabitauerūt. vndo anno archadij xiij et honorij euocati instinctu stilic onis rebellionē contra rem publicā meditantis insiderūt se per gullias iuctis secū alanis. eosq; aliq̄ diu miserrime dilacerauerūt. Et inde eos expellebant gothi non quidē prospicientes gulliaꝝ quieti sed vacue fruentes patriā sue rapacitati. Wandali hyspanias aggressi nūc hyspanias nunc gullias multo tempe depopulati sunt. Sed nec ibi a gothis tuti esse potuerunt. quippe quia gothi nimis ytaliā inquietabant. Honorius deliberato cū suis consilio hyspanias et gullias quas sibi a wādalis et alijs gentibz preceptus dolebat. gothis ratā confirmatiōe donauit. Cui ergo gothi a finibz sibi deputatis wandalos ahosq; hostes effugare maturarēt et wandali vndiq; conclusi timore gothoꝝ sibi cessarent ppli petīs facientibz īopinata et grata occurrit eis felicitatis oportunitas. Nam inē bonifacii et ethiū romanos duces per īuidiā orta simultate bonifacius frūs inferior cū dolorē suo iniurie nollet vlcisci nisi dampno et pculo rei pub lice ad hyspanias transiuit et wandalos ad occupandā libiam et affricam īuitauit. Quo cū pcessissent ibi regnū suū multo tempe confirmauerūt. et diuina et humana sine aliquo respectu humanitatis vel diuinitatis pturbauerūt.

De mithalogo regū wandaloꝝ. Cāp ix.

Primo anno gratiani et theodosij regnauit sup eos modigisilus ānis xxx. Post hūc filius eiꝰ gonderich in hyspanijs annis xvi. Hic captā hyspalim cū impie elatus manꝰ in ecclā ipsius cuitatis extendisset mox dei iudicio a demone correptus interiit. Cui geneserich frater eius in regno succedens regnauit annis xlviij. Hic ut fertur de fide catholica in arrianā sectā apostatauit. Hic successione regnandi inter filios suos ordinauit ut fratri morienti frater supstes sine controuersia filioꝝ succederet. mortuo. Cui succedens honoriciꝰ filius eius regnauit annis octo. Hic in ecclaz dei graviter efferatus tandē iudicio dei pcussꝰ sentens vermibz miserabiliter exspirauit. Post quē gunthamūdꝰ ix ānis exsulauit. post quē trasamūdꝰ frater eiꝰ xxvi. Hic hildericū filiū suū ex eudoxa filia valentiniani impatoris a geneserico captiua ta astringit sacramento ne catholicis in regno suo consuleret. Qui patre mortuo anteq; regnū susciperet omnes catholicos ab exilio iussit reuocari. et epīs ecclesias reformari. Diuq; suscepto regno regnauit annis viij. euolutis lxxiij annis ex quo geneserichus auꝰ eiꝰ statū ecclē in affrica pphanauit. Hūc gilemer

perimens annis v post eū regnauit. Qui tante crudelitatis fuit ut nec parentibus parceret. Tandē bilisarius patricius a iustiniano impatore ex iussu dei ad affricam liberandā de manu wandalor missus noctu cū paludstris rusticor urbē introeuntibz ingressus carthaginē cepit pecunias infinitas recepit gilimerē ex fuga ad dediacionē reductū ad impatorē cōstantinopolim duxit. Sicq wandalor regnū destructū est. Sic tandē illa wandalica rabies cū ipso noīe funditus est extincta.

De regno winilor siue lōgobardor. Ca. x.

Winilor qui postea patria lingua longobardi a longis barbis vocati sūt certū quidē originem legim⁹. sed certū originis eor tp̄s minime īuenim⁹. Nam reges sup eos regnasse legim⁹ quor etiā noīa didicim⁹ sed annos regni eor per tempa distinctos non īuenim⁹. Hij in scandinauia sithie insula degentes cū multiplicati essent ut eos terra sua non caperet egressione tercie ptis minuie multitudinē consiliū habuerūt. et qui nā exire deberēt missa sorte quesierūt. Ergo tercia pars winilor prout eos missa sors elegerat duabz agion et ibor de scandinauia insula egressi de loco in locū ibant incerti et vagabundi et a multis sepe bellis impetiti viriliter quia pro aīa sua res erat salutē et libertatem suā defendebant. porro agion et ibor mortuus regnauit prim⁹ super eos agelmundus xxxij annis. Qui dū ageret se iusto secur⁹ a vulgaribz cū multis suor est extinctus. lanussio regnauit secund⁹ sic dīs eo q; alania id est voragine fluui extractus. lethu terminus. ildeoch quartus et ceteri. Actor. Nor et ceteror que sequūtur lineam et nūm annor regni requie infra libro xxi cū xxix salig sub temp̄ibz zenonis impatoris. Ex illo enī loco incipit sigibertus lineā eor prosequi. De origine regni gothor. Sigibertus. Cāp xi.

Hec gothorū qui apud antiquos gethe dicti sūt et postea diuisi duo ex se regna id est astrogothorū et wisigothor fecerūt talem fuisse originē cognouim⁹ ex historia iordanis. Istrantiā scithie insulam p̄mo incoluerūt Cui⁹ possessione non contenti cū rege eor berith inde exierūt. et vicinas scithie insulas et terras pagrantes vicinas gētes bellis lacessebant et timore noīs sui finitimas gentes sibi subigebant. Post sub filimere q̄nto rege ad ulteriora scithie progressi ad ulteriores usq; ripas danubij terras trachie dacie mediaq; diu longe lateq; sūt peragrati. Ibi per multa tempa ymnor multa secula in gentē magnā coaluerūt et multas gentes victorijs suis applicantes nomen et fortitudinē suā amplificauerūt. viribz in gentē magnā coaluerūt. et multas gentes ingenio cullentes philosophie quor studijs eruditi naturalē barbariē excuentes hūanitate et honestate alijs barbaricis gentibz p̄eminebant. Tempe autē decij impatoris transito danubio cū guiua rege suo grauiter inuadebant romano imp̄io. Qui a decio ip̄etuti bello exercitu romano protruto ip̄m decium perimerūt cū filio suo decio. Hac felicitate elati et sepe postea romanis ducibus in congressu superiores effecti toti orbi romano erant terrori. Isti adhuc transdanubiū constituti tempe valentis imperatoris reperūt ciuili bello inter se collidi. Ati alaricus dux vnig ptis cum preualuisset fritigerno duci altering ptis fritigern⁹ a valente auxiliū petit xp̄iani se fieri promittit. Valens auxilium mittit eosq; in sectam arrianor arrian⁹ ipse induci fecit. De diuisione eor i duo regna. wisigothar et ostrogothar. Cāp.

Anno xiij valentis huni qui xij. et ipsi in scithia potentē debachabant. atq; feroci nati oportunitate ex intestina gothor simultate fines eor ex ip̄rouiso inuadūt. eosq; bello victos aut sibi subiugant aut captiuitate exarmant. aut patria eliminant. Itaq; gothi qui multis gentes subdiderant suo seruitio hunor subduntē dominio et nimis eor potentiā adaugent dū omnes q; gothis seruiebant p̄ gothos hunorū parent p̄cipatui. Taliter huni in omni pene scithia p̄cipatu et fortitudīe cunctis p̄eminebant. Gothi vicii partim se

danubio transito ingesserūt finibꝫ roma
ni imperij. et a valente pecierūt terrā
ad inhabitandū sibi dari. Qua re ipe
ta cū aliq̄diu se continuissent ab omī
armoꝝ insolentia. tandē romanoꝝ a
uaritia coacti et rei familiaris ēopia. i
ipso impij sui sinu grauia conatuue
runt prelia. Quibꝫ valens impator oc
currens bello victus ab eis et igne tre
matus iusto dei iudicio reipublice nimi
am intulit incōmoditatē. hostibꝫ vero aug
mentū elatiōnē. Hij ergo gothi qui romano
imperio incubabant wisigothas se id ē oc
cidentales gothos nōiabant et per mul
tos annos occidentales romanoꝝ fines
usq; ad ipsas ulteriores hyspanias ifes
tabant. ubi eā postmodū in regnū co
aluerūt. Porro gothi qui in patrio solo
trans danubiū sub hunoꝝ dominio re
manē passi sūt. regulos quidē sue gen
tis habuerūt. et sese astrogothos id ē ori
entales gothos appellauerūt. Qui et ipi
postea per theodericū regē suū a zeno
ne impatore ytalie regnū dono accep
tū per multos annos tenuerūt. Ita go
thi quasi duobꝫ cupitis sui cornibꝫ orientē
et occidentē ventilantes acerrime duo
ex se regna creauere. scilicet wisigothoꝝ
in hyspania et astrogothoꝝ in ytalia.

De catthalogo regū wisigothoꝝ. Cap xiij.

Igitur a primo anno gratiani et de
inceps regnauit sup wisigothos fri
giternus annis tribꝫ. Post hūc athā
ricus anno uno qui confederatus theo
dosio et ab eo constantinopolim ītitatus
mox pv die quo venerat ibi obijt. Ex tūc
igit̄ wisigothi sine rege sub theodosio im
peratore fuerūt annis xiiij. Post hec wi
sigothi rupto cū romanis federe alaricū
super se regem creant qui regnauit an
nis xv. Post hūc athanulphus iij. Quo
a suis perempto. segericus anno uno. Eo
dem a wisigothis pempto regnauit
wallia annis xxij. post hūc theodericꝰ
xliij. post quē thurismodus filius eiꝰ iij.
Eo a fratribꝫ suis fraterno et theoderico
iugulato theodericus fratꝝ eius in regnū
ei suardens regnauit annis xiij. Sed et
hoc a frībꝫ suis iugulato eoricus regnauit
annis xxx. Post hūc alaricus filius xpi
Huic tandē clodoneus rex frācie signisdiuini
auxilij aiatus in bello congredit̄. eoq; p
empto quicquid galliarū wisigothi pos
sidebant ad ptes francoꝝ transtulit. Il
maricus autē filius alarici fugiens i hys
paniā xvij annis ibidē regnauit. Cui p
clotildem uxorē indigne tractaret eo q
arriane secte secū inseruire nollet. achil
deberto fratre clotildis in hyspania per
emptus est. regnauitq; tenda post eū an
nis xvij. Quo a suis pempto teugisilus
annis duobꝫ. Eo quoq; inter cōmuandū
a suis pempto. agilam ānis ix. Qui cū
insolenē in suos ageret athanagildus
auxiliantibꝫ sibi romanis eo pempto
regnauit annis xxij. Quo mortuo lewi
ghildus cū frē suo leuua et post solus rē
nat annis xlvi. Post hūc recharedꝰ filiꝰ
eius xv. Gerchemais vij. Hisegbodus.
xxix. Suitillam duobꝫ. Quo ob crudeli
tatē suā a wisigothis reprobato sisenādꝰ
xx. Chintilam xv. Tolgun filius eiꝰ adhuc
puer iiij. Quo ꝓpter puericie leuitatē re
probato et in clericū tonsurato chyntasin
dus xxxvij. Post hūc filius eiꝰ flauiꝰ cui
annotant̄ anni xix. Tandē sarraceni ex
affrica in hyspaniā transfretāt. eamq; p
sibi vendicant. Ita regnū wisigothoꝝ
et suevoꝝ destructū est et redactū sub sar
racenis plus minꝰ trecxlvi annis euolu
tis ex quo a scithia expulsi sūt ab hunis
Ex quo vero vandalis et suevis
tis sueuis ceperūt regnare in hyspanijs
annis circiter trib. euolutis. Regnū vo
tercie ptis hyspaniaꝝ quod dicit̄ gallici
ensiū. quod nec tūc wisigothi nec postea
sarraceni potuerūt subigere. adhuc viget
incolume. et deo ꝓtegēte fide manet tex
pugnabile. Finitū est autē regnū pre
fatū anno dnī septingentesimo vicesimo

De catthalogo regū astrogothoꝝ. Ca. xiiij.

Porro apud astrogothos regna
uit winithariꝰ ab anno primo
gratiani et deinceps ānis sex.
Quem balamber rex hunoꝝ in bello pe
mit et post eū regnauit hunimūdꝰ an
nis duobꝫ. horisimud ij. Post quē astro
gothi sine rege fuerūt annis xl. Post

hec walamer regnū susꝯpiens regnauit annis xxxi. Quo in bello pempto thеudemer frater eiꝰ annus xi. Theoderiaus huiꝰ filius ei successit: cui annotinū xix. Theoderiaus aūt a boatho rege ytalie qꝫ in fide susceperat pempto ytalia potitus est ibiq; regnauit annis xxxij. Hic boe cū quilio fatigatū tandē pemit. simachū quoq; patriciū exconsulem ītерfecit. Sed et iohannes papa ab eo in carcere tru catus fame defecit. Post dies aūt vndecī theoderiaus subito defunctus a quodā scō heremita visus est nudus et discalceatus a tohe pp et symacho patricio in ollam vulcani cē detrusus. Athalaricꝰ ex filia nepos theoderici in regno ytalie et astro gothoꝝ sucedens regnat annis xviij. Post quē theodatus ab amalsiūda matre atha lariti astitus in regnū regnat cū ea an nis ij. Post hec solus vno. Eeldepadus vno Erarius vno. Totila x. Theias ij. In quo regnū finitur. De ornatu regni hunoꝝ

De regno hunoꝝ Cāp. xv.

Quod in omni pene scithia tene bat pncipatū ipsa gentis barba ries me silere facet nisi illud famo sissi mū gulliarū et ytalie excidiū me loqui cogeret. qn per attilam eoꝝ regem iudicii um dei se longe lateq; effudit. qui quasi gladiū limatū et exacuatū de vagina sue indignationis sup peccatrices gentes deus distrinxit. De eoꝝ origine ergo que in antiquis legunt hystorijs aperiā pau ci. Velimer gethaꝝ rex gadarici magi ni filius. post egressū scithie insule. iā qnto loco tenens pncipatū gethaꝝ cum cū terras scithie cū sua gente introijt rp perit in plō suo quasdā magnas mulie res quas gethico sermone aliruīnas dicūt eas q habens suspectas de medio sui ptur bat. longeq; ab exercitu suo fugatas in solitudine coegit errare. Quas siluestres hoīes quos nōnulli fannos faunos vocāt per desertū vagantes dū vidissent. et eaꝝ complexibz se miscuissent genus hoc fero cissimū ediderūt. Quod sunt primū inter meotidas paludes minutū tritūq; atq; exile quasi hoīm genus nec alia voceno tū nisi q humani sermonis ymaginē as signabat. Et quos bello forsitan minime superabant vultus sui pauore nimiū pa norē ingerentes terribilitate fugiebāt eo q erat eis species pauende nigredinis et velud quedā si dici fas est deformis offu non facies. habensq; magis q puncta qꝫ lumina. Quoꝝ animi fidueā toruus pro dit aspectus. Qui etiā in pignora sua pri mo die nata deseuiūt. Nam maribz fer ro genas secant ut anteq; lactis nutīmē ta pripiant vulneris cogant subire tole rantiā. Hic imbarbes senescūt. et sine ve nustate ephebi sunt quia facies ferro sulca ta tempestiuā piloꝝ gratiā cicatrice ab sumit. Exigui quidē forma sed arguti. motibz expediti. et ad equitandū prompti simi stapulis latis. et ad arcus sagittas q parati. ceruicibz firmi et superbia erecti. Talis ergo stirpe procreati hyuni. ciuitis vi cinis gentibz erant horroꝝ et formidini.

De victoria eoꝝ ex gothis. et de regibz e oꝝ potenciā oꝝ. Cāp xvi.

Hauerit victoria de gothis manen tibz trans ripas meotidis palu dis qui in scithia pollebant gla singula ris potentie et fortitudinis. Quā victoriā hoc modo hyuni adepti sūt. Venatores hy noꝝ sequentes vestigia cerue meotidas paludes transeuntes. quas īpuias hatte nus putabant cē scithicā regionē diligēti explorant. explorata omiā hyunis nūciāt ad transeundū eos animant. Horū dua tu paludibz transitis velud quidā turbo subito Taburerūt gentibz scythicis. eas q ō nes subiugauerūt sibi. ipsos q gothos ce teris imperantes aut pminentes expule rūt sedibz suis. Hoc felicitatis successu hy ni inter ceteras scithie gentes elata post victoriā de gothis per annos fere octogīta laborauerūt ad concussionē et ruinam mūdi. ab hac ergo eoꝝ victoria usq; ad mortē attile regnū eoꝝ in hoc ope anno tabimꝰ. A primo igit anno gratiani rḡ nauerūt sup eos balamber et mūdzuch pater attile octur et rugila frēs eius et bleda et attila frater eiꝰ usq; ad mortē martiani īperatoris. annis plus minus lxxx. Cui scilicet martiano impatori appa rens dns in sompnis areū attile fractum

esse ostendit. Nec id vanū fuit. Eadē q̄p
pe nocte attila in nuptijs suis trapula
tus erūpente per apoplexiā sanguē de
naribz in lecto est effocatus. Cui filius eius
heruach successit et annuāt̄ ei āni sex.
Ex tūc regno hunor diminuto. tū ex ge
tāū subiectarū dissenaōe. tū ex pugnādi
infelicitate. regnauerūt quidē sed nō in
priori fortitudine doner longo post tēpe
a karolo magno victi cū ipso suo nomīe
disperiere. Hijs ab hinc filij attile et post
eos zeliobes regnauerūt annis lx. Ex
tūc regnū hunor annotacio cessat. q̄a
oēs gentis illius reges hagnu vocata le
gunt̄. et nulla distinguendi ꝓprietas i
uenit̄. Preter has et alie gentes fuerūt
que romanū imperiū dilacerauerunt
id est gepides turci alani bulgares. et alie
plures. que omēs ab aquilonis plaga ex
ierūt ut sup hoc fortasse videat̄ a ꝓpheta
dictū. Ab aquilone pandet̄ malū super
vniūsam terrā. De ijsdē regnū gratiani
et virīs illustribz illius tpis. Cāp xvij.

Anno itaq; regni gratiani primo
ab incarnacōe dñi ccclxxxi. ab
ijsdē vero mūdi q̄rtomillesimo
trecentesimo theodosius ab eo mḡr militū ordi
natus incredibili celeritate et mira feli
citate deuictis multis barbaris gentibz
lassam rēpublicā in orientis ꝑtibz repa
rauit. Maximus a roma deductus in brita
niā regis obtinuit filiā in cōiugiū acce
pit. regnūq; diademate pro eo insignitus
est. qua heredē masculū non habebat.
Nec multo post idem maximus in britā
nia per tyrannidē iuasit pictos. et scotos
britanniā incursantes superauit. Claue
bant eo tpe damasius rome decimūterti
ū papatus annū agens. Didimus alexandri
nus. qui a q̄nto vel q̄rto etatis anno luīe
captus q̄nis eēt elementor ignarus tū in
trārū scientia etiā phūs mirabilis. Hie
ronimus totius diuine sc̄pture incūbens
Basilius quoq; cesariensis. Gregorius nisen⁹
Gregorius nazanzenus. Martinus turonēsis
epūs. Ambrosius mediolanensis. Rufinus
aquileinensis presbiter. Hilarius anthio
thenus epūs per hoc clarior qđ theodosius
in somnis preuidit se ab eo indui clami
de imperiali et diademate coronari. In
egipto pachomius abbas. Actor. De da
maso papa et de didimo basilioq; etiā
vtroq; gregorio iam supadiximus. nūc
autē de ceteris sermonē ordiemur.

De vita et actibz sī hieronī ꝑsbr. Ex ges
tis eius. Cāp xviij.

Hieronimus eusebij filius rome puer baptisa
tus lrīs grecis et latinis et hebra
icis plenissime eruditus monachorū vi
tam et habitū diu tenuit et semp vīgo
permanens et puritate mentis et absti
nencia corpis omnibz post futuris eximia
sanctitatis exempla reliquit. Annorū
itaq; xxxix romane ecclē cardinalis ꝑsbr
ordinatus dū rome per triennīū in sacris
lrīs studuisset. tantū apud pl̄os fauoris
obtinuit. ut oīm iudicio sūmo sacerdocio
dignus crēt. Sed dū quorūdā clericorū et
monachorū lasciuiā increparet et illi nō
ferentes ei insidias tenderent. profectus inde
ad gregoriū nazanzenū constantinopoli
tanū epm postq̄ ab ipso sacras lrās ple
nissime didicit in hemū ꝓperauit. ubi q̄n
tū sustinuit et ipse ad custodiā de se dixe
rit. Quadriennio huius penitentie sic exac
to ad oppidū bethleem remeauit. ibiq; in
breui multos discipulos coadunans in
sancto ꝓposito et translatione et expla
natione sc̄pturarū q̄nquaginta annis et
sex mensibz defudauit. Quadā die adue
perasrente dū de sc̄pturis cū discipulis
disputaret subito leo claudicans cenobi
um ingressus est. Cuius timore dū fratres
diffugerent hieronimus ei quasi hospiti
obuiauit et dum leo sibi pedem ostendēt
iubens illū a fratribz ablui inuenit qđ
a sentibz lesus crēt. Nec mora leo cōua
luit et omnī feritate deposita inter eos q̄si
domesticā aiāl habitauit. Tunc hieroni
mus videns q̄ non tam pro sanitate pedis
sui q̄ pro eorū utilitate venisset ex consi
lio frīm id ei ijunxit officij ut asinū qui
ligna de nemore deferebat in pastuis
custodiret. Interea leo sicut obediens q̄
dam die pascente asino somno pressus
dormiuit. et ecce negociatores asinū si
ne custode viderūt et eū secū duxerūt.
Expgistens leo socīū non inuenit et eum

diu vbiq; ꝙquirens ad portā cenobij tris
tis venit. Et videntes fratres ꝙ tardius
soluto sine asino veniret. et veniens īgre
di non auderet putauerūt ꝙ cōpulsus fa
me asinū cōmedisset. et nichil ei dantes
sed ad reliquū tridauenis qđ comederat
remittentes tū tamen hoc ambigerent
exierūt ad pascua si forte aliqđ mortis
eius indiciū īuenirent. Et nichil īueni
entes reuersi ieronimo rem retulerūt
et monitus eius dampnū patienē ferētes
et leonē moderate tractantes eidē officiū
ligna ferendi qđ asinꝰ faciebat īponunt.
Et hoc ipm cū leo libenē faceret quadā die
expleto ope ad agrū exijt quasi socīū su
um adhuc querē vellet. Et ecce vidit alō
ge negociatores cū onustis camelis et p
cedente asino venientes. Quos est ei illi
regioni ut qñ cū camelis gradiunt lō
gus precedentē et collo funiculū gestā
tem asinū subsequant. Cū ergo īuicem
ꝑcrauerint leo recognito asino cū mag
no fremitu sup eos irruit et hominibz fu
gientibz terribilit cauda terrā ferens
oneratos camelos ante se ad cellam ire
coegit. Audiens hoc ieronimꝰ iubens si
mū silenciū fieri. benigne fores aperiri
precepit et exoneratis camelis voluntatē
dei super hoc exꝑtauit. Tunc leo ꝑ mo
nasteriū deambulans ut solebat et ad
fratres singulos se prosternens quasi de
culpa quā non fecerat cauda veniam
postulabat. Vnde frēs penitenciā agebāt
de culpa quā leonu crudelit imposuerūt
Cumq; siant ieronimꝰ ꝑmonuēt ventuis
hospitibz ncessaria ꝑparassent ecce hospi
tes stare pre fōribz nūciant qui abbatem
videre volebant. Ingredientes vo veretū
de ante ieronimū prosternūt. ut pro cul
pa quā fecerāt veniā merevent. At ille
eos dementi eleuans. et monens ne dein
ceps aliena usurparent precepit ut resti
tuerent receptisq; camelis abirent. Illi
vero nichil comedē voluerūt donec ie
ronimo licet plurimū reluctanti darēt
medietatē olei quod ferebant. et deinceps
a se et a suis heredibz eandē olei mensurā
annuatim dimittent et sic leti ad ꝑpa redierūt.

De libris eiusdem. Actor. Cap xix.

Ier ieronimꝰ trīū linguaꝝ ꝑitus
nouī testamentī grece fidei red
didit. et vetus iuxta veritatem
hebraicam transtulit. Solus ex antiquis
doctoribz ōnes sedecim ꝓphetas exposuit.
Quoꝝdā etiā grecoꝝ doctoꝝ opuscula
in linguā nrām transtulit. Scripsit
auit et ipse hec oīa que subscripta sē. Expo
sitiones fidei siue ad damasiū papā. tracta
tū vnū. De symbolo nicēno tractatū vnū
Ex regulis diffinitionū contra hereticos tī
tatū vnū. Contra peligianos libros tres.
Contra iouinianū libros duos. Cont lucī
ferianū librū vnū. Contra heluidiū de
ꝑpetua virginitate sancte marie. librum
vnū. Contra vigilanciū librū vnū. Cont
origenē de resurrectione carnis librū vnū
Ad auitū presbiterū de erroribz origenis
librū vnū. Ad pāmachiū et oceanū li
brū vnū. Contra rufinū presbiterū aqui
leie libꝝ vnū. Apologeticū ad augustinū
libꝝ vnū. Exhortatoriū ad iulianū libꝝ
vnū. De penitencia ad rusticū librū vnū
De frugi et luxurioso ad papā damasū
libꝝ vnū. Ad oceanū de hoc qđ scriptū ē
vni vxoris viri. libꝝ vnū. De duodecī
questionibz ad hebidiam librū vnū. De
questionibz synicon ad algasiam libꝝ vnū.
De corruptione lxx in psalterio ad sūmā
et fretelam libꝝ vnū. De hoc ꝑfecto librū
vnū. De hystoria ioachim et anne librū
vnū. De quindecī signis iudicij tractatū
vnū. De illustribz viris librū vnū. De dis
tancia locoꝝ librū vnū. De interpretacōi
bz hebraicoꝝ noīm librū vnū. De optimo
genere interpretandi ad pāmachiū librū
vnū. De studio scripturarū ad paulinū
librū vnū. De questionibz hebraicis in
genesi librū vnū. De tribz questionibus
ad damasū ꝑpam libꝝ vnū. De veste sa
cerdotali ad fabiolam librū vnū. De qua
dragīta dualz mansionibz filioꝝ israhel
librū vnū. De septem graduibz ecclie ad
damasū papā librū vnū. De questiōibz
hebraicis libri tegū libros duos. De ques
tionibz ꝑalipomenon libros duos. Breui
arij super psalteriū librū vnū. Cōmen
tariorū sup ecclesiasten librū vnū. Super
ysaiam libros xviij. Sup ieremiā libros

ser. Sup ezechielē libros xiiij. Sup danielē
libꝝ vnū. Sup ozee libros tres. Super io
hel libꝝ vnū. Super amos libros tres. Su
per abdiam libꝝ vnū. Super ionā libꝝ
vnū. Super micheam libros duos. Sup
naū libꝝ vnū. Sup abacuc libros duos.
Sup sophoniā libꝝ vnū. Sup aggeū libꝝ
vnū. Sup zachariā libros tres. Sup ma
lachiā libꝝ vnū. Sup matheū libros iiij.
Sup marcū libꝝ vnū. Sup eplam ad e
phesios libros tres. Sup ad galathas li
bros tres. Sup eplam ad titū libꝝ vnū
Sup eplam ad philemonē libꝝ vnū. De
vita clericoꝝ ad nepotianū libꝝ vnū.
Epitaphiū nepotiani ad heliodoꝝ epm libꝝ
vnū. De institutione monachi vel clerici
ad paulinū libꝝ vnū. De vita monachi
ad rusticū libꝝ vnū. De vita clerici ad
oceanū libꝝ vnū. De virginitate ser
uanda ad eustochiū libꝝ vnū. Ad deme
triadē virginē libꝝ vnū. Ad alethiam
de institutione filie sue paule libꝝ vnū.
Ad matrē et filiā in gallia cōmorātes
libꝝ vnū. Obiurgationes susanne vīgis
consecrate de lapsu suo libꝝ vnū. Ad sa
bianū dyaconū lapsū libꝝ vnū. Ad a
geruchiā de monogamia libꝝ vnū.
Ad furiā de viduitate seruanda libꝝ vnū
Ad saluinā de morte nebridij libꝝ vnū.
Ad paulā consolatoriū sup dormicione ble
sille libꝝ vnū. Ad pāmachiū de dormicōe
paulinē libꝝ vnū. Ad oceanū de morte
fabiole libꝝ vnū. Epytafiū sancte paule
libꝝ vnū. Ad tyrasiū consolatoriū super
dormicione filie sue libꝝ vnū. Ad miner
uū et alexandrū de resurrectione carnis
libꝝ vnū. Apologeticū ad pāmachiū li
bꝝ vnū. Ad heliodorū monachū de con
temptu seculi libꝝ vnū. Ad thesifontē libꝝ
vnū. Ad dōnionē libꝝ vnū. De tribꝫ virtu
tibꝫ tractatꝰ vnū. De morte ozie et se
raphin et calculo libꝝ vnū. Expositiois psal
mi xliiij ad principiā virginē libꝝ vnum.
Epistolas breues ad diuersos lxx. Sermo
nes decem. De hijs oīnibus pauca que ad
edificationē mor vel fidei ptinent dicta e
gregia et de multis breuiter excerpta hic
consequentē inserui ac per ppria capla dis
tinxi. Flores ex de vita mōchi Jheō ad vul

Nichil est xpiano se nā. Cap xx.
Lucius cui promittit regna celoꝝ
Nichil laboriosius eo qui cotidie de
vita piclitat. Nichil fortius eo qui vincit
dyabolū. Nichil imbecillius eo qui a car
ne supatur. Judas de aplatus fastigio in
prodicionis tartarū labit. et nec familia
ritate cōuiuij nec intūctione buccelle nec
oscili gracia frangit. ne quasi hoīez tra
dat quē filiū dei nouerat. Quid salomone
sapencius. Attamen infatuat amore
mulierū. Hec dicim⁹ ut prima te fili rus
tice fronte doceam⁹ magna cepisse excel
sa sectari. et adolescencie ymo pubertatis
incentiua calcantē perfecte quidē etatis
gradū scandere sed lubricū iter ee y qđ
ingrederis nec tm sequi gloriā post vic
toriā q̄ntū ignominiā post ruinam.
Sao me offensuū ee q̄ plurimos qui ge
neralem de vicijs disputacionē in suam
referūt contumeliā. et dū michi irascā
tur sua indicant conscīa. multoꝝ peius
de se q̄ de me iudicant. Ego eū neminē
noīabo ne veteris comedie licencia cer
tas psonas eligam atꝫ pstringā. Pru
dentis viri est dissimulare ymo emēdare
quod in se intelligat indignari sibi nec i
āmonitorē maledicta congere. qui et si eis
dem certe teneat crimiꝫbꝫ certe in eo meli
or est q̄ sua ei mala non placent. Audio
te religiosam mirem habe multoꝝ ānoꝝ
viduam. que aluit que erudiuit infan
tem. et post studia galliaꝝ misit romā
non ptens sūptibꝫ. et absentiā filij spes fu
tinens futuroꝝ. Hanc tu fusipe ut pau
tem ama ut nutricē veneremur ut sanc
ner alioꝝ imitetis exemplū qui relinquūt
suas et alienas appetūt quoꝝ dederis in
ꝑpatulo est sub nomībꝫ pietatis queren
tiū suspecta consorcia. Videas nōnullos ac
cinctis renibꝫ pulla tunica et barba pro
lixa a mulieribꝫ non posse discedere. sub
eodem manē tecto. simul ījre cōuiuia ā
cillas iuuenes habere in mīsterio et pre
ter vernbulū nupciarū oīa ee matrimo
nij. Tu vero si monachus ee vis non vide
ri habeto turā non veifamiliaris cui ve
nūciando hoc ee cepisti. sed anime tue.
Sordes vestiū candide mentis indicia

10

sint. vilis tunica contemptū seculi probet
ur dūtaxat ne anum⁹ tumeat. ne habi
tus sermo q̄ dissentiant. Balneavū sōmē
tu non requiras. qui calorē corpis. ieiunio
rū tupis frigore extingue. Jeiunia tibi mo
derata sint ne nimia debilitent stomachū
et maiorē refectionē poscentia erūpant in
eruditatē que parens est libidinū. Modicq
ac tempatus abus et tarni et aīe utilis ē.
Matrē ita vide ne per illā alias vide co
gnitis quaq; vultus cordi tuo hereant. et
ptinacia viuat sub pectore tuo vulnus. An
cillulas que illi in obsequio sūt. tibi caas ē
in insidijs. quia quanto vilior earū con
dicio tanto facilior earū ruina est. Et io
hannes baptista scām matrē habuit. pō
tificisq; filius erat. et tamen nec matris
affectu nec patris opibz vincebat ut in do
mo pntū aī piculo viueret constitutis. Vi
nebat in heremo. et oculis desiderantibz
xpm nichil aliud dignabat aspice. ves
tis aspera. zona pellicea cibus locuste. mel
q; siluestre. oīaq; virtutū et continentie
parata. Filij pphetarū quos monachos
in veteri testamento legim⁹ edificabant
sibi casulas iuxta fluenta iordanis. et
turbis vbiū delictis polenta et herbis a
grestibz victitabant. Quāndiu in patā tua
es habeto cellulam pro paradiso. varia sēp
turaq; poma decerpe. Hijs utere delicijs
harū fruere cōplexu. Si scandalizat te
oculus pes manꝰ tua. proice ea. nullu p
cas ut soli paream aīe. Quis gloriabitur
castū se habere cor? Astra non sūt munda
in conspectū domini. quāntomagis homines quo
rū vita temptacio est? Ve nobis qui quo
tiens concupiscim⁹ totiens fornicam̄. In
ebriatus est inquit in celo gladius meꝰ
Multo amplius interra que spinas et
tribulos generat. Vas electionis in cuiꝰ
xpi pectore resonabat macerat corpus su
um et subicit seruituti. et tamē vernit na
turalē carnis ardorē repugnare senten
cie. et quod non vult hoc agere cōpellat.
Et tunc arbitraris absq; lapsu et vulnē
posse transire nisi omni custodia seruaue
ris cor tuū. et cū saluatore dicens mater
mea et fres mei hi sunt. tt. Crudelitas
ista pietas est. ymo quid tam piū sancte
matris qm̄ scm̄ filiū custodire. Optat et
illa te viuere et non vide ad tps ut sem
per cū xpo videat. Anna samuelē non si
bi sed tabernaculo genuit. Itm̄ de eodem
Elij ionadab qui vinū Cap xxi.
et siceram non bibebant. qui ha
bitabant in tentorijs primi captu
itatē sustinuerūt. qui ab exercitu cal-
deoꝝ vastante iudeam vbes intrare cō
pulsi sūt. Videbunt quid alij sentiant. vnꝰ
quisq; enī suo sensu ducitur. Nichil opidū
carcer et solitudo padisus est. Quid desi
deram⁹ vbiū frequentias qui de singularī
tate censem̄? Moyses ut preesset populo
iudeoꝝ xl̄ annis eruditus in heremo. Si de
licatus te titillat desideriū discas qd̄ pos
sis docere et racionabilē hostiā offeras xpo
ne miles anteqū tyro ne mgr̄ prius sis q̄m
discipulus. Quid monachi cunabula moresq;
discutim⁹. Primūq; tractandū est virū
solus an cū alijs viuere debeas. Nichil pla
ceat ut habeas sanctoꝝ contuberniū. nec ip
se te doceas. et absq; doctore ingrediaris vi
am quā nūq; ingressus es statimq; tibi ī
ptem alteram declinandū sit. et errorē pa
teas plus q; aut minus ambules q̄ nāre est
ne curvens lasseris. moraq; fruens obdor
mias. In solitudine cito surrepit superbia
et si paululum per ieiunauerit hoīem q; non
viderit putat se alicui⁹ ee momenti. ob
lutus sui alienos seruos iudicat. Quod qu
la poposcerit porrigit manꝰ. Dormit q̄n
cū voluerit fratꝝ quod voluerit. nullū
verebitur omes se inferiores putat. Quid
igitur? Solitariā vitam reprehendim⁹?
Nīme. quippe quā sepe laudauim⁹. Sed
de nido monasterioꝝ huiꝰ cemodi volum⁹
egredi milites quos heremi dura rudimē
ta non terreant. qui speciem conūsacroīs
sue multo tempe dederint qui oēm fue
rint mūmi ut primi oīm fierent. quos n
esuries aliq̄n supauit nec saturitas. qui
pauptate letant. quoꝝ habitus sermo vul
tus incessus doctrina virtutū est. Volo er
go te et ppter causas quas supra exposui
non habitare cū matre. et precipue ne a
offerentē delicatos tibos vēnuendo cōtris
tes. aut si acceptis oleū igni adicias. et in
ter freq̄ntiā puellarū per diem videas qd̄

noctibus cogites. Adhuc de eode. Cap xxij

Vmaꝯ de manu et oculis tuis recedat liber. Corpus pariter animꝫ tendat ad dnm. Ira vince patiencia. Ama scientiā scripturaꝝ et carnis vicia non amabis. nec vacet mens tua varijs pturbacionibz. que si pectorim sederint dominabunt tui et te deducēt ad delictū maximū. Fac et aliquid opis ut sepe te dyabolus inueniat occupatū. vel fiscellam texe iūco vel canistrū lentis plecte viminibz. Sariat hum⁹ arcole equo limite diuidant in quibz cū oleris iacinta fuerūt semina vel plante per ordinē posite aque ducant irrigue. ut pulcherrimoꝝ versuum spectator assistas. Inserant fructuose arbores vel gēmis vel suraulis ut quo post tempe laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alueoria ad quas te mittit salomonis prouerbia. et mōstrioꝝ ordinē ac regiam disciplinā discere in quis corporibz. Texant et lina crispiendis piscibz. Scribant et libri. ut et manus operetur labos et aīa lectione sacietur. In desideriis enī est omnis ociosus. Egyptioꝝ monasteria hūc morē tenent ut nullū absq; opere ac labore suscipiant nō tam ꝓpter victus necessaria q̄ anime salutem ne vagetur pruriosis cogitacionibz. mens et instar fornicantis israhelis oī transeunti diuaricet pedes suos. Dum essem iuuenis et solitudinis me desertu vallarent incentiua viciꝝ ardoremq; nature ferre non poteram. Que tū crebris ieiunijs frangere. mens tamē cogitacionibz estuabat. Ad quā edomandā cuidam fratri qui ex hebreis crediderat me in disciplinā dedi ut post q̄ntiliani acumina. acheronisq; fluuios. grauitatemq; frontonis et lenitatē plinij alphabetū discerem stridencia anhelanciaq; verba meditarer. Quid ibi labous insumpserim. quid sustinuerim difficultatis quo tacens desperauerim. quociensq; cessauerim et contencione discendi rursus inceperim testis est conscientia tam mea qui passus sum q̄ eoꝝ qui mecū duxerūt uitā. et gratias ago deo q̄ de amaro semine litteraꝝ dulces fructus carpio. Dicam et aliud qd in egipto viderim. Grecus adolescens erat in cenobio qui nulla abstinencia nulla operis magnitudine flāmā poterat carnis extinguere. Hūc piditante pater monasterij hac arte seruauit. Impauit cuidā viro ut iurgijs et vicijs insectaret hoīem et postulatas iniurias ꝓmus veniret ad querimonias. Vocati testes pro eo loquebant qui cōtumeliā fecerat. Fleve ille contra mendacia cepit et q̄ nullus crederet veritati. Solus pater defensionē suā oppone callide studuit ne habundanciori tristicia absorberet fratē. Quid multa. Jam anno expleto introgressus adolescens super cogitacionibz pristinis an adhuc molestie aliquid sentiret. pape inquit michi viuere non licet et fornicari libet. O si solus fuisset quo adiutore superasset. Philosophi seculi solent amorē veterē amore nouo quasi clauū clauo expellere. Quod et assuero regi septem ꝓcipes fecere ꝓsarū vt vasti regine desideriū aliaꝝ puellarū amore cōpesceret. Illi viciū vicio remediātes nos amore virtutū vicia superem⁹. Declina a malo et fac bonū. quere pacē et persequere eam. Nisi oderim⁹ malū bonū amare non possum⁹. Pax querenda est ut bella fugiam⁹ nec sufficit eam querē nisi tocius fugiendoq; omni studio ꝓsequam. que experiencia deū sensit in qua habitacio dei est. Pulchre q̄ ꝓsecucio pacis dicitur iuxta illd apostoli. hospitalitatē ꝓsequētes ut nō leui vsitatoq; sermone et ut ita loquar simis labijs hospites tuitem⁹ sed toto ardore mētis teneam⁹ quasi auferentes secū de luto nostro atq; compendio De eodem. Ca xxiij

Nulla ars absq; mgīo discitur. Etiā muta aīalia et feraꝝ greges ductores sequūt suos. In apibz ꝓcipes sunt. graues vnā sequūt ordine litterato. Impator vnus. iudex vnus prouīe. Roma ut condita est duos simul fratres reges habere non potuit. et ꝓuadio dedicate. In naui vnus gubernator. In domo vn⁹ dns. In quouis grandi exercitu vni⁹ signū expectatur. Per hec omnia ad illud tendit oracio ut docerē te non tuo arbitrio dimittendū. sed viuere debere in monasterio sub vnius disciplina prīs consocioq; multoꝝ ut ab alio discas humilitatē ab alio patiencia. Hic

te silenciū. Ille doceat mansuetudine. Non furias quod vis. Comedas qđ iuberis. Habe as quod accepis et quantū accepis. opis tui pensū psoluas. Subtiaris cu non vis. lassꝰ ad stratū venias ambulans ꝙ dormites ne dū expleto somno surgē compellaris. Dicas psalmū in ordine tuo in quo non dulcedo vo cis sed mentis affectus queritꝫ iuxta illud psallite sapienti. Seruias fratribz. hospitū laues pedes. passus ījurias taceas. ꝓpositū monasterij timeas ut dnm diligas ut pa rentē. Credas tibi salutare quicquid ille ꝓ ceperit. nec de maioris sententia iudices ui ius officij est obedire et implere que iussa sunt, dicente moyse. Audi isrl et tace. Tan tis negocijs occupatus nullus vacabis vagi tacionibz. Et dum ab alio transis ad aliud opus ꝙ succedit opi istud solū mente retē bis quod agere compelleris. Vidi ego quos dam qui postꝙ renūciauerūt seculo vesti mentis dūtaxat et voris promissione non rebus nichil de pristina cōuersacōe mu tauerūt. Res familiaris magis aucta qꝫ īminuta. Eadem ministeria seruulorꝝ idē apparatus cōuiuij. In vitro et patella fic tili et aurī comedit. et inter turbas et exa mina mūstrorꝝ nomen sibi vendicant solita rij. Qui vero pauper sūt et tenui substan ola. videntꝫ sibi sacoli pompaū feraculis si miles procedūt ad publicū ut tanina exer ceant facundiā. Alij sublatis in altū hu meris et intra se nescio quid cornicantes. stupentibz ꝙ in terrā oculis tumentia ver ba trutinanti ut si precone addideris putes incedere prefecturā. Sūt qui humore cel lularū īmoderatis ꝙ ieiunijs tedio solitu dinis ac nimia lectione dum diebz ac noc tibz auribz suis ꝓsonant vertunt in me lancoliā. et ypocratis magis fomentis qꝫ nostris monitis indigent. Ceterū sub religionis titulo exercent ījustā cōpen dia. et honor noīs xpiani fraudē magis fiat qꝫ patitur. Quodꝙ pudet dicere sed necesse est. publice extendentes ma nꝰ aurī tegimꝰ. et contra oīm opinionē plenis sacculis mozim diuites qui quasi paupes viximꝰ. Tibi cū in monasterio fueris hoc face non licebit. et īolestente paulatim consuetudine. quod primū co

gebaris velle incipies et delectabit te la bor tuus oblitus ꝙ pretitoꝝ semp pulra sectaberis. Ꝺequaq̄ cōsideres quid alij mali faciūt sed quid boni tu facē debeas Ita ergo age et viue ut ad altare xpi q̄si de thalamo virgo procedas et habeas defo ris bonū testimoniū. Femine que nomen tuū nouerūt vultū tuū nesciāt. Age q̄ de rici sunt. et inter ipsos sectare meliores. quia in omni condicione et gradu optiō mixta sūt pessima. Ne ad scribendū cito prosilias. et leui ducaris insania. Multo tempe dispice qđ doceas Item de eodem Cap

Ne credas laudatoribz. xxiiij. tuis ymo irrisoribz tuis aurē ne libenter accōmodes. qui tū te adu lacionibz fouerint. et quodāmodo īpotem mentis effecerint si subito respexeris a tiones dū deprehendas post te colla tur uari aut manu auriculas agitari asini aut estuantē canis protendi linguā. Nul li detrahas nec in eo te sām putes si tete vos lacteres. Nausam sepe quod facim contra nosmetipsos diserti in nostra via a Tuchym. muti de eloquentibz iudicātes. Testudineo gruni incedebat ad loq̄ndū gradu. et per īterualla quedā vie pau ca verba carpebat ut eū putares singul tive non proloqui. Qui multos increpāt solutus. multū in estum resolut erat fac toq̄ cuneo circūstrepentiū garrulorꝝ. pro cedebat in publicū. Intus nero fous cathe dotus ambiguus. ut ex contrarijs diuersis q̄ naturis vnū monstrū nouāq̄ bestiā diceres eē compactū iuxta illud poeticū. Prima leo postremo draco media ipsa ca mera. Quīq̄m ergo tales videas. nec hui cemodi homūbz applicueris. Cū repente ve niet ꝓdicio eoꝝ. et ruinā utriusq̄ sis no uit. Tam scilicet cis qui loquit. q̄m illi qui audit loquentē. Devitas angulos nō amat nec querit susurrones. Aduersus presbiterū accusacionē tuo ne recepis. Non eni facile de perfecta etate credendū. quā et vita preterita defendit et honorat voca bulū dignitatis. Verū quia homines sum et interdū contra annoꝝ maturitatē pue roꝝ vicijs labim. si me vis corrigi delinq̄m tem apte increpa tantū ne occulte morde

ao. Corripiet me iustus in mia. Quid enī
michi prodest si alij mala mea referas si
me nesciente peccatis meis pmo detracti
onibz tuis aliōr vulnera et cū certatī oībz
narres sic singulis loquaris quasi mul
li alteri dixeris. Hoc est non me emen
dare sed vitio tuo satisfacē. Vtinā q venū
tiam⁹ seculo voluntas sit non nūtus et
pauptas habeat expetita gloriā. non illa
ta cruciatū. Cētm iuxta miserias hyems
tempis. et vbiq gladios seuientes satis di
ues est qui pane non indiget. Animū po
tens est qui seruire non cogit. Cuius exu
perius tolose epī vidue sareptensis imi
tator esuriens pascit alios. et ore pallē
te ieuniis fame torquet aliena. oēmq
substanciā xpi visteribz erogauit. Nichil
illo ditius qui corpus dnī canistro vi
mineo sanguinē portat in vitro. qui a
uaritiā proiecit e templo qui absq fumi
culo et increpatione cathedras vendētiū
columbas id est dona spūs sancti. et men
sas subuertit māmone id est nūmulari
orū era dispersit ut dom⁹ dei dom⁹ ora
tionis vocaret et non spelunca latronū.
Hui⁹ e viuere sectare vestigia. Si habes
substanciā vende et da pauperibz. Si non
habes grandi onere liberatus es. Nudū
xpm nudus sequere. Durū grande diffi
cile sed magna premia sunt. Quā sembz
sapiā potius expetenda q̄ eloqnciā. Idē
ad nepotianū de vita clericor. Cap xxv.

Quid frigidus senex obuoluitur
vestimentis et nisi complexu ado
lescentule non tepescit. Que est
igit ista sunamitis vxor et virgo tā fer
uens ut frigidū calefaceret. tam sancta
ut talentē ad libidinē non prouocaret.
Exponat sapientissim⁹ salomon pīs sui
deliciis. et pactus bellatoris viri nar
ret amplexus. Posside sapienciā possi
de intelligenciā. ama illā et seruabit te.
Omnes pene virtutes corpis mutant in
senibz et crescente sola sapiencia decrescūt
cetera. ieunia tamen hut illuc dis
cursus pegrinor⁹ susceptio defensio pau
perū instancia oracionū et pseuerācia.
Visitacio languencium. labor manuū et
cuctm que per corpus exercent. fracto cor

pore minora sunt. Nec hoc dico q in iuue
nibz frigeat semp sapiencia que in plu
ribz senibz etate marcescat. Sed q̄d ado
lescencia multa corpis bella sustineat et
inter incentiua vicior et carnis titillati
ones quasi ignis in lignis viridibz suffo
cetur ut suū non possit expliare fulgorē.
Senectus vō eor qui adolescenciā suam
honestis artibz instruxerant. et in lege
dnī meditati sunt die ac nocte etate fit
doctior usu tucior. processu tempis sapiē
tior et veterū studior dulcissimos fructy
metunt. Vnde et sapiens ille vir greciae de
mostenes cū expletis centū et septē ānis
se non cerneret. dixisse fertur se dolere q̄d
egrederet̄ e vita q̄n sapere cepisset. Porro
sunamitis lingua nīa cocinea dicitur.
ut significet calere sapiam et diuina lec
tione fernere. Quo vultis hec tam longo
repetita pīncipio. Ide a me queras puer
les declamaciones sententiar⁹ flosculos v̄
borū lenocinia. et per fines capitulor⁹ sin
gulor⁹ acuta quedā breuiterq; conclusa.
que plausus et clamores expatent audien
cium. amplexet̄ me modo sapiencia et abi
sag nostra que nūq; senescit in meo vel
estat sinu. Audi ergo ut bīus cypria⁹
ait non deserta sed forcia. audi fratrem
collegio patrē senio. De vita et ornatu
clericor. Cap xxvi.

Clericus qui clerici. Cap xxvi.
seruit ecclesie primo vocabulū
suū interpretet̄ et nitat̄ ēe quod
dicitur. Cleros enī grece sors dicit̄. Clerici
ergo vocant̄ vel quia de sorte dnī sūt. vel
quia dns ipse est sors id est pars clericor.
Tales ergo exhibere se debent ut possideat
dnm et ipsi a dno possideant̄. Qui possi
det dnm et cū pphēta dicat pars mea do
min⁹ nichil extra dnm habere pt. Quod
si quippiam aliud habuerit preter dnm.
pars eius non erit dns. Verbi gracia. Si
aurū si argentū si possessiones si variā
supellectilem cū istis pars eius dns fieri
dedignatur. Obsecro te ne officiū clericatus
genus antique milicie putes id est ne
lucra seculi queras in xpi militia ne plus
habeas q̄ quando clericus ēe cepisti. Ne
negociatorē quoq; clericū et ex ītope diuite
fructū ex ignobili glorioſū quasi quādā

pestem fuge. Hospitiolū tuū aut nūq̄ a
rauo mulierū pedes terant. Omnes pu
ellas et virgines xp̄i aut equaliter igno
ra aut equaliter dilige. Vide ne sub eod̄
tecto maneas. nec in preterita castitate
confidas. q̄a nec dauid sanctior nec sāp
sone fortior nec salomone potes ee sapi
entior. Ajemento semp ep padisi colonū
de ꝓpria possessione mulier eiecerit. Egro
tanti tibi frater sanus assistat et germa
na vel mater vel quelibz probate fidei et
castitatis persona. Duo quosd̄ corpore
cōualuisse et aīo egrotare cepisse. pericu
lose tibi ministrat. cui⁹ vultū frequent̄
attendis. Si ꝓpter officiū clericatus aut
vidua a te visitat̄ aut virgo nūq̄ domū
solus introeas. solus cū sola secreto et abs
q̄ arbitro vel teste non sedeas. Tales quo
q̄ habeto socios quor contubernio non in
fumeris. Non veste sed moribz ornent̄ nec
calamistro crispent comas sed pudicicia
habitu polliceant̄. Caueto omēs suspicio
nes et quicq̄ probabilit̄ contra te fingi
potest ne fingnt̄ ante deuita. Crebra mu
nuscula et sudariola fusciolas et vestes
ori applicitas et oblatas ac deyustatos
tabos blandasq̄ et dulces litterulas suas
amor non habet. Mel meū lumē meū.
meūq̄ desideriū xp̄c est. Omnes delicias
et lepores et risu dignas vbanitates et
ceteras tēpcias amatorū in comedijs eru
bescim⁹ in seculi hominibz detestam̄ q̄nto
magis in clericis et monachis quor sa
cerdotalī ꝓposito et ꝓpositi ornat̄ sacerdo
tio. Nec hoc dico q̄ aut in te aut in sanctis
viris ista formidem. sed q̄ in omni ꝓpo
sito et in omni gradu et sexu et boni et
mali reperiant̄. malorq̄ condempnatio
laus bonor fit. De eodem. Cap̄ xxxvij.

Gloria epi est paupm opibz nudē
Ignominia est oīm sacerdotū pro
prijs studere diuicijs. Natus i pau
pere domo et in tugurio rusticano. q̄ vix
milio et cibario pane rugientē saturare
ventrē poterā nūc similam et mella fastī
dio. Noui et nomina et genā pistriū un
quo tutore conchya lecta sit calleo. Sapori
bus aliū discerno prouincias et caborū
me rarius ac nouissime dampna ipsa
delectant. O q̄nta apud dnm merces si v
nusquisq̄ in p̄ti preciū non speret. dñ
tis suis oribz hereditas cassa expetit̄. mino
ri labore margaritū xp̄i emi potera.
Diuinas scripturas sepius lege ymo nū
q̄ de manibz tuis sacra lectio deponat̄.
Discе quod doceas. ymane in hijs que do
cuisti. Non confundant opera tua simonē
tuū ne tū in ecclā loqueris tractus quibz
respondeat. Cur hec que dicis non facis?
Delicatus magister est qui pleno ventre
de ieiunijs disputat. Accusare cuaricia
am et latro potest. Aliud ecclā dico q̄ epi
sacerdotes se sciant esse seruos non dnos
honorent clericos quasi clericos ut ipsis
a clericis quasi episcopis honor deferatur
Scdm illud est oratoris domicij. Cur ego
te inquit habeam ut p̄ncipem cū tu me
non habeas ut senatorē. Docente te ī ec
clesia non clamor ppli sed gemitus suscitet
lacrime auditor laudes tue sint. Sermo
presbiteri scripturar lectione conditus sit.
Nolo te declamatorē et trabulū garrulū
q̄ sine racione ee sed misterij peritū. Ac
trita frons interpretat̄ sepe qd̄ nesciat et
cū alijs suaserit sibi quoq̄ vsurpat scīa.
Nichil tam facile q̄ vilem plebeculā et in
doctū contionē lingue volubilitate decipe
que quicq̄ non intelligit plus mirat̄. Ves
tes pullas eque vita ut candidas. Ornatus
et sordes pari modo fugiende sūt q̄a alterū
delicias altim gloriā redolet. Non abscq̄
amictu lineo incedē sed preciū vestiū line
arū non habere laudabile est. alioq̄n rudi
culū et plenū dedecoris est referto marsu
pio quod sudariū orariūq̄ non habeas glo
riari. Sūt qui paupibz parū tribuūt ut
amplius accipiant. et sub pretextu elemo
sine querūt diuicias que magis venacio
appellanda est q̄ elemosina. Sic bestie sic
aues sic capiūtur et pisces. Modica esca in
hamo ponit̄ ut matronar in eo sacculi p
trahant̄. Melius est non habere qd̄ tribuā
q̄m impudenti petere quod dem. Non oīa
possum⁹ oēs. Alius in ecclā oculus est alij
lingua alius manus etc̄. Ner rusticus et tim
simplex frater ideo se scīm putet si nichil
nouerit. nec pitus et eloquens in lingua
estimet sanctitatē. Multo melius est e

duobz impfectis rusticatutē sciam habere qm̄ eloquentiā pectatricē

De eodem.

Vlti edificant parietes Cap xxviij
et uolūpnas ecclē substernūt . . q̄ marmora nitent auro splendēt laquearia gēmis altare distinguī et ministrox xpi nulla electio est. Neq; vō michi aliquis opponat diues in iudea templū mensā lucernas tūribula patellas ciphos mortariola et cetera ex auro fabricata. Tunc hec probabant a dño qñ sacerdotes hostias īmolabant et sanguis pciudū erat redēptio peccox. Qñqm hec oīa precesserint in figura. scripta tñ sūt ꝓpter nos. Alioqñ si simplex nos delectat hystoria cū auro obseruem⁹ et cetera Ducant pontifices xpi vxores virgines. lepra corpis anime preferat diuicijs. Crescam⁹ et multiplicem² et repleam⁹ terram. nec pasiha mistica celebrem⁹. quia hec absq; templo fieri lege prohibent. Qđ si hec oīa sic intelligam⁹ ut dñs quoq; tē interpretatus est sabbatū aurū repudiem⁹ cū cetis simulacionibz iudeox

De eodē

Omnia tibi vitanda sūt xxix
seculariū. et maxime eox qui honoribz tument. Turpe est aīm sacerdotē dñi crucifixi et pauperis et qui cibo quoq; vescebat alieno inī lictores consiliū et milites exurbare. Iudicemq; prouincie melius est apud te prandere qm̄ te in palacio. Qz si obtenderis fidē te hec ut roges pro miseris atq; subiectis. iudex seculi plus defert clerico continenti qm̄ diuiti. et magis sanctitatē tuā venerantur qm̄ opes. Aut si talis est qui nō audiat clericos pro quibuslibet tribulatis nisi inī calices et phialas. libenī exurbo hmōi beneficio et xpm rogabo pro iudice qui magis subuenire pōt qm̄ iudex. Melius est enī confidere in dño qm̄ confidere in hois. Inq; vinū redoleas ne audias illud philosophi. Hoc non est osculū porrigē sed vinū ꝓpinare. Quicquid ebriat et stratū mentis euertit fuge simulī ut vinū. Nec hoc dico q; dei creaturā a nobis damnem². Siquidē et dñs vini potator appellat⁹ est. et thimotheo dolenti stomachū modica vini sorbitio relaxata est. Sed et modū et cetera

tis et valitudinis pro corpm qualitate exigim⁹ in potando. Qđ si absq; vino ardeo et ardeo adolescentia. et inflāmor calore sanguis libenter carebo poculo in q° suspitio veneni est. Pulchre diat apud grecos et nescio vtrū apud nos eque resonet pinguis venter non gignit sensū tenuē. Tantū tibi ieuniox impone qntū ferre potes Sint tibi pura casta simplicia moderata et non superstitiosa ieunia. Quid prodest oleo non vesci et molestias quasdā difficultates q; labox querē cauicis piper nuces palmarū fructus simila mel. Tota ortorū cultura vertatur ut pane cibario nō vescam. Audio preterea quosdā cōtrariū hoīm⁹ naturā aquā non bibere et pane non vesci sed sorbitiūculas delicatas et contrita olera beturū sucū nō calice sorbere sed concha. Proh pudor non erubescim⁹ istiusmodi reprehēsibz. nec tedet superstitiosos. insuper etiam famā abstinencie in delicijs querim⁹. fortissimū ieuniū est aqua et panis. sed quia gloriā non habz et cōes pane et aqua viuim⁹ quasi publicū et cōe non reputat².

Item de eodem. Cap

Caue ne rumusculos hoīm xxx
aucupetis. ne offensā dei populorū laude cōmutes. Si adhuc inquit aplus hominibz placere xpi seruus non eem. Nolo te orare in angulis platearū. ne rectū iter pretū tuarū frangat aura popularis. Nolo te dilatare fimbrias et ostē tui habē phylacteria et consciā repugnte phariseorū ambitione circūdari. Intellige quid taceā et quid magis tacendo loq̄r Tot sūt regule quot species gloriarū. Quāto melius erat hoc in corde portare qm̄ corpore. dnm̄ habere fautorē non aspectū hominū. Vis scire quales dñs querat ornatus. Habeto prudenciā iusticiā temperantiam fortitudinē. Hijs plagis celi includē. hec te quadriga in altū ferat. Nichil hoc monili preciosius nichil hoc gēmarū varietate distinctius. et ornamento tibi sūt et tutamini. Caue quoq; ne aut linguā aut aures habeas murientes id est ne ipse alijs detrahas. aut alios audias detrahentes. et scito quia cūcta que de alijs loquēris tua sententia iudicaris. et ī hijs

ipse deprehensus eius que in alijs argue
bas. Neq; vero iusta est illa excusacio
referentibz alijs ijuriā facē non possū.
Nemo ūito auditori libentī refert. Sa
gittā in lapidē nūq̄m figitī interdū re
siliens putat dirigentē. Discat detrac
tor dū te videt non libentī audire nō fa
tale detrahere. Cū detractoribz aut salo
mon ne cōmiscearis ait. Nūq̄m de formis
mulierū disputes ne alia domī quid a
gatī in alia pte nouit. Adhuc de eodem.

Vocras adiuratī discī Cāp xxxi.
pulos suos anteq̄ doceat. et in
verba sua iurare compellit. Ex
torquet sacramento silencīū sermonē in
tessū mansuetudinē habitū mores q̄ desci
bit. Quāntomagis nos quibz aīarū media
na cōmissa est oīm xp̄ianor domos debe
mī amare quasi ꝓprias. Consolatores po
tius nos in meroribz suis q̄ cōuiuas in
prosperis nouerīt. Fatale contempnū cle
ricis qui sepe vocatus ad prandiū nō re
cusat. Nūq̄ petentes raro accipiamī vo
gati. Beatius est enī magis dare q̄ ac
cipere. Nescio enī quō etiā ipse qui depre
catī ut tribuat cī accepis viliorē te iudi
cat. Et mirū in modū si eī rogantē cō
tempseris plus te mirat. Predicator con
tinentie nupcias nō conciliet. Procura
tores et dispensatores domor alienarū at
q̄ villarū quō p̄sūt ēe clerici qui ꝓprias
iubentī contempnīe facultates? Amic o
quippiā rapere furtū est. etiām fraudā
re sacrilegiū est. Accepisse pauperibz ero
gandū. et seruientibz plurimis vel cau
tū esse vel timidū. aut quod aptissimi sce
leris est velle aliquid exinde subtrahere.
oīm predonū crudelitatē exuperat. Ego
fame torqueor et tu iudicis q̄ntū ventri
meo sit satis. Aut diuide strati q̄d accepis
aut si timidus dispensator es. dimitte lar
gitorē ut sua sponte tribuat ipse. Nolo
sub occasione mea sacculus tuī plenī sit.
Nemo me melī mea seruare p̄t. Optī
mī dispensator est qui nichil sibi reseruat
Non ut aduersarijs sed ut amicis stripsi
mī. nec ūnectī sumī in eos qui pecāt. sed
ne peccent admonuimī. Neq; in illos tm
sed in nosipsos iudices seueri sumī volen
tes festucā de oculo tollere alterī nos
trā prius trabē eicimī. Nullū lesi nullī
nomen descripsionē mea signatū est. neq;
specialiē meus sermo pulsauit. generalis de
vicijs disputacio est. Sed qu michi irasci
voluerit prius ipse de se quod talis sit con
fitetur. Qz senectī sapiē nō sapīa senectuti
reputanda sit. Idē ad paulinū de institutōe mo

Netiris nos nachi vl'clia. Cāp xxxij.
virtutibz tuis et paruos magnī
extollis. ultimāq; parte cōuiuij
occupas ut patrisfamilias iudicio proue
haris. Stoli frater tuē annor estimare
nos numero. nec sapienciā tanis reputes
sed tanos sapiē. Iam et moyses lxx presbi
teros iubet̄ eligere quos ipse sciret ee presbi
teros vtiq; non euo sed prudencia iudican
dos. Et daniel adhuc puer longeuos iudi
cat. atq; impudicos senes etas lasciua cō
demnat. Stoli inq̄ fidem pensare tpibus
nec me idarco meliorē putes quia prior in
xp̄ī exercitu cepī militare. Paul aplus
in vas electionis de psecutore mutatī no
uissimī in ordine primī in meritis est. et
quia extremī licet plus omībz laborauit
Judas qui quondā audierat. tu aūt ho
mo vnanimis dux meus tui. proditor ami
ci mgī saluatoris arguis voce. et nodum
infomis leti trabe nectit ab alta. Econtra
rio latronē crux mutat paradiso et fratī ho
micidij pena martirīū. Subitus calor lon
gū viat tporē. Deniq; et tu audita senten
cia saluatoris. si vis pfectus ee tui. verba
vertis in opa. et nudā crucē nudus seque
ris expeditor. et leuior scandis scalā iacob.
Tunicā mutas tū aīo nec pleno marsupi
o gloriosas sedes appetis sed puris manibz
et candido pectore et paupem te et spū
et opibus gloriaris. Socrates ille thebanī
homo quondā ditissimī cī ad philosophiam
dū athenas pgreret magnū auri pondus
abiecit. nec putauit se posse et virtutes sil
et diuicias possidere. Nos subfurtinati au
ro xp̄m pauperē sequim. et sub pretextu
elemosine pristinis opibus inhiantes
quomodo possumī aliena fideliē distri
buere qui nīa timide reseruamī? Plenī
venter fatale de ieiunijs disputat. Qr nō ui
uat sacer locī si desit spūs. Cāp xxxiij.

13

Non iheroſolimis fuiſſe ſed iheroſolimis bene viriſſe laudandū eſt. Illa expetenda eſt ciuitas non q occidit pphetas et xpi ſanguinē fudit. ſed quā fluuius ipe letificat. Ideoq; hoc dicens meipſū inconſtantie redarguo. dampnoq; quod facio. ut friſtra videar ad exemplū abrahā et meos et patriā reliquiſſe. ſed non audeo dei oī potentiā angusto fine concludē et coartare paruo terre loco. quē non capit celū. Singuli quiq; credentiū non locoꝝ diuerſitatibz ſed fidei merito ponderant. et quia deus ſpiritus eſt. adoratores eiꝰ in ſpū et vitate adorare eū oportet. poſtq; ſicanto iudee vallē vniuerſus orbis teleſti rore pfuſius eſt. et multi de oriente et occidente venientes recubuerūt in ſinu abrahā. deſijt notus ēe tm in iudea deus. Et crucis igitur et reſurrectionis loca hijs proſūt qui portant crucē ſuā et cū xpō reſurgūt cotidie qui dignos ſe exhibent tanto habitaculo. Cetm qui dicūt templū dnī templū dnī audiant ab aplo. Vos eſtis templū dei. et ſpūs ſcūs habitat in vobis. Et de iheroſolimis et de britannia equalis patet aula celeſtis. Regnū dei intra vos eſt. Beatus hylarion cū paleſtinꝰ eēt et in paleſtina viuēret vna tm die vidit iheroſolimā. ut nec contēpne loca ſancta pp vicinā nec rurſus deū loco claude videret. Ab adriani tempibz uſq; ad impiū conſtantini per annos circiē c lxxx. in loco reſurrectionis ſimulachrū iouis. et in cruris rupe ſtatua ex marmore veneris a gentilibz poſita colebat. et in ſpeu in quo quondā xpc paruulꝰ vagijt veneris amaſius plangebat. Nec tam longo repetita ſiū prohemio ne quicq; fidei tue deeſſe putes. quia iheroſolimā non vidiſti. Nec nos idcirco meliores eſtimes q; hui⁹ loca habitaculo fruim. ſed ſiue hic ſiue alibi equalē te pro opibz tuis apud dnm habe mercedē. Qd monacho appetenda ſit ſolitudo. Cap xxxiiij.

Quera differentias in locis arbitror. ſi vrbibz et freqncia vrbiū derelicta in angulo habites et xpm quieras in ſolitudine et ores ſolus in monte cū iesu. Non de epis non de pbiteris non de clericis loquor. quoꝝ aliud officiū eſt ſed de monacho. De toto hinc orbe concurrit. plena eſt ciuitas vniuſi generis homibz. tanta virorumq; ſexus conſtipatio. ut quod alibi ex pte fugiebas. hic totū ſuſtinere cogaris. Si officiū vis exercere preſbiterij. ſi epiſcopatus te vel opus vel honor forte delectat viue in vrbibz et caſtellis. et alioꝝ ſalutē fac lucrū aīe tue. Sinaute cupis ēe quod dicteris monachus id eſt ſolus. quid facis in vrbibz. que utiq; non ſūt ſolorū habitacula ſed multoꝝ. Habet vnūq; pposituꝫ pncipes ſuos. Romani duces imitent camillos fabricios regulos ſcipiones. Philoſophi ponant ſibi pitagorā ſocratem platonē ariſtotilē. Poete emulent homerū virgiliū menandrū terentium. Hiſtorici ſalluſtiū herodotū liuiū. Oratores liſiam demoſtenē tullium. Et ut ad noſtra veniam⁹. epi et preſbiti aplos et aplicos viros. quoꝝ honorē poſſidentes habe nitanū et meritū. Nos aūt habeam⁹ pposituꝫ noſtri pncipes paulū anthoniū hylarionē macharium. Et ut ad ſcripturarū auctoritatem redeam noſter pncipes helyas noſter heliſeus. noſtri duces filij pphetarū qui habitabant in agris aut ſolitudine et faciebant ſibi tabernacula pe fluenta iordanis. De hijs ſunt et illi filij rechab qui vinū et ſiceram non bibebant. qui morabāt in tentorijs. Obſecro itaq; te uti multitudines hoim et officia et ſalutationes et cōuiuia. veluti quaſdā cauthenas fugias voluptatū Qualiū monacho viuēdū ſit

Ijt vilis et veſptin⁹ ri Cap xxxv.

bus olera et legumina interdū piſciculos pro ſūmis ducis delicijs. Qui xpm deſiderat et illo pane veſcī non querit magnopere de q̄ preciosis abſtertus ſtridat. Quicquid poſt gulā nō ſentit idem tibi ſit quod panis et legumina. Habes aduerſus iouinianū libros de cōtēptu ventris et gutturis pleni⁹ diſſerentes. Semp in manu tua ſacra ſit lectio. freqnter orandū crebre vigilie. et ventre vacuo ſepius dormiendū. Murmuriculos et gulosos et palpantes adulatores quaſi hoſtes fuge. Humilitatē veſtiū tumenti aīo non appetas. Secularium et maxime potentiū cōſortia deuita. Quid tibi nitē eſt ea videre crebrius. quoꝝ contēptu monachus eſſe

tepisti? Soror precipue tua matronarū declinet colloquia. ne inter sericas vestes et gēmas tirū sedentiū feminarū se sordidatū aut doleat aut miret. qua altū ꝓposito penitencia. altū tactatus femina rū est. Caue ne quasi fidelis et famosus tuor quondā dispensator aliena pecuniā distribuendā accipias. Habeto simplicitatē colūbe ne cuiꝰ machineris dolos. et serpentis astuciā. ne aliorꝫ supplanteris insidijs. Non multū distat in vicio vel decipere vel decipi posse xpianū. Quē sensēris tibi aut semꝫ aut crebro de nūmis loquentē excepta elemosina que indifferenter omnibꝫ patet. institorē potius habeto qꝫ monachū. Preter victū et vestitū et manifestas necessitates nichil cuiꝰ tribuas. ne filiorū panes canes comedant. verū xpi tēplū aīa credentis est. Illā exorna istū vesti, illi offer donaria. in illā xpm suscipe. Que utilius parietes spigentes gēmis. et xpm in paupe mori time. Jam non sūt tua que possides. dispensatio tibi credita est. Memento ananie et saphire. Illi sua timide seruauerūt. tu considera ne xpi substanciā imprudenter effundas. id est ne īmoderato iudicio rem pauꝑm tribuas non paupibꝫ et scdm deū prudentissimi viri liberalitate liberalitas pereat. Nolu respice ad phaleras et noīa vana cathonū. Ego te inquit intꝫ et mente noui esse xpianū. Grande est non videri et nescio quomodo plus placent mūdo qui xpo displicent. Qꝫ dicis vianda sint mulierū cōsortia. Idem ad oceanū de vita clerici.

Prima temptamenta Cap xxvi. clericoꝝ sūt mulierū frequentes accessus. Nocuū genus femina ianua dyaboli. via īiquitatis. scorpionis percussio. Flāmigero igne putrit cū proximat stimulat. ignē incendit. exuritꝫ fundamenta moncū. Ego iudico si cū viris femine habitent non deerit viscariū dyaboli. De duobꝫ enī quod vnus desiderat si loqui non potest vel temptat. Remoto igit viri tristitiis collocat arma. construit in meliorib castra pudoris. Tecta post cēptationē passionis antiochie cum paulo prohibet piter pgere. Nemo miles cū vxore pgit ad bellū. Si congregationes constituis puellaꝝ bina in ebdomada visitatione ad benedicendā congregationē cōuenias. sed non solus ꝓpter rumigerulos ferreas mentes libido domat. Feminam quā videris bene cōuersantē mente dilige non frequencia corpali. Germinant femine spinas cū viris habitantes. et artyana mē cū acuto mucrone pauciū. Pronefius dolor est dicē sed non decet preterire vnde sine nuptijs genus nouū vxorū. Et ad nos quid ptinet. Si eos quos diligūt viderit ridentibꝫ oculis salutationis tenera verba procedūt. Deinde cū salutauerit. si eas dei viros ꝑterire celerius viderit. contēptores suos iudicant et irascunt. Lege iheremiā qualis debet ee solitarius. Audi eni. Sedebit solitarius et tacebit. Ariam in tubulis penetrabilibꝫ angelꝰ solam īuenit. non cū agrypnū loquentē. et illa ad virilem īstitū trepidauit. Tu que formax es malicie. quid a viro desideras frequencius salutari. De ornatu moꝝ epi. Idem ad oceanū de vita clia. Ca. xxxvij

Si quis episcopatū desiderat bonū opus desiderat. opus non dignitatē. laborē non delicias. opus per quod humilitate decrescat non fastigio intumescat. Oportet ergo epm irreprehensibilē esse. Omnes virtutes vno sermone cōprehendit. et pene rem cōtinatura exigit. Quis enī absq pcō id est absq reprehensione versat in mūdo. Sed futurꝰ pastor ecclesie talis eligit in cuiꝰ compacione recte grex ceū noīent. Pdit enī auctoritatē docendi. cuiꝰ sermo opere destruit. Unde est illud tullij. Caput artis est docere quod facias. Item ornatū virtutibꝫ studeat. Sūt enī quida ignorantes mensurā suā et tante stoliditatis et vecordie ut motu et incessu et habitu et sermone cōi risū se spectantibꝫ tribuant. et quasi intelligentes quid sit ornatꝰ componūt se vestibꝫ et mūdicijs corpis. et lauacris mense epulas parant. cū huiꝰmodi oīo ornatus et cultus sordibꝫ fetidior sit. Item. Doctorē. Innocens enī et absq sermone cōuersacio. qntū prodest exēplo. tantū nocet silencio. Item. non vmolētū

violencia eñ est sauciauñ. Venter3 mero estuans cito despumat in libidiñ. Noe ad vniꝰ hore ebrietatẽ nudat femora sua que per sexcentos annos sobrietate contexerat. Loth quoq; per temulentiã suam libidini misauit incestũ. et quẽ zodoma non vicerat. vina vicerũt. Item. Non lutigiosũ. Nichil enĩ est ipudencia9 arrogãcia rusticoꝝ qui garrulitatẽ auctoritatẽ putant. et parat semp ad lites in subiectũ sibi gregẽ sermonibz tumidis tonant. Item. domui siue bene ꝓpositũ. Non ut opes augeat. non ut regias epulas paret non ut celatis patinenas struat et phasides aues lentis vaporibz coquat que artifici temperamẽto et ad ossa pueniant et carniũ supfiiẽ non dissoluant. sed ut quod predicatur9 est prius a domesticis exigat. Itẽ. non neophitũ. Heu heu heu cathecumin9 hodie pontifex. Heri i amphiteatro. hodie in eccia. Vespere in circo. mane in altari. Diuũ fautor histrionũ. nũc virginũ consecrator. Oportet aũt; et illũ testimoniũ habẽ bonũ ab hijs qui foris erũt. Talis ergo sit ut qui religioni detrahũt eius vite detrahẽ nõ audeant. De cõtemptu patrie et seculi ad monachos. Idẽ ad helioder mõthũ. xxxviij.

Quanto studio et amore contẽderi ut pariꝰ in hyemo morarem. cõsciũ mutue caritatis tuũ pectꝰ agnouit. Vm tu qñ puulus delicatus contẽptũ vocantis per blandimenta fouisti. et abiens postularas ut tibi priusq; ad deserta migrarẽ ĩuitatoria scripta trãsmitterẽ. Nolo pustinariũ nũtiatũ reconderis nudos amat hyem9. Qui in xpm credis et ei9 crede sermonibz. Querite pmũ regnũ dei ttẽ. Affatim diues est qui cũ xpo pauper est. Qui vocantẽ contẽpseras forsitan audias obiurgantẽ. Quid facis in paterna domo delicate miles? Ecce de celo tuba canit ecce cũ nubibz debellaturus orbem ĩpator armatus ĩgreditur. Ecce bis acutus gladius ex regis oe procedens obuia queq; metit et tu michi de cubiculo ad aciem tu de vmbra egredeꝛis ad solem. Corpus assuetũ tunica lorice onus non ferre. Caput opertũ linthyeo galeam recusat. Mollem octo manũ durus exasperat capulus. Audi edictũ regis tui. Qui non est mecũ contra me ẽ. Recordare tirocinij tui diem. quo xpo in baptismate consepultus in sacramenti verba iurasti pro noĩe eius non te patri paturũ ee non matri. Luceat parvuli9 ex collo pendeat nepos licet sperso crine et stassis vestibz vbera quibz te nutrierat mater ostẽdat. licet in limine pater iaceat per tabatũ perge patrẽ siccis oculis ad vexilliũ crucis euola. Solũ pietatis genus est in hac re ee crudelem. Fracte rũpit hec vincula amor xpi et timor gehẽne. Alti contẽnitur precipit parentibz obsequendũ. Sed quicũq; eos sup xpm amat pdit aĩam suã. Gladiũ tenet hostis ut me pimat et ego de matris lacrimis cogitabo? Ꝑpẽ patrẽ xpi miliciã deserã. aut sepulturã xpi causa non debeo. quã etiã omibz eis causa debeo? Dnõ passuro timide consulens petrus scandalũ fuit. paulus retinentes se fratres ne ihersolimã pgeret redarguit. Aries iste pietatis quo fides quatiẽ. euangelij retundend9 est mucrone. Quis mea et fratres mei hij sũt tui. Si credit in xpm fraueant michi pro eius noĩe pugnaturo. si non credit mortui sepeliant mortuos suos. Sed hoc alis in martirio. Errasfrater erras. si putas vnq; xpianũ psecutionẽ non pati et tũ maxime oppugnaris si te oppugnari nescis. Aduersarius noster tanq; leo rugiens circuit et tu pacem putas? Sedet in insidijs cũ diuitibz ẽ. et tu frondose arboris tectus in vmbraculo molles sompnos futuro9 preda carpis? Inde me psequit luxuria. inde auaricia conatũ irrũpere. inde venter meꝰ vult michi esse pro xpo. Persequit inq; me hostis. cui nomina mille nocendi artes et ego infelix victorẽ me putabo dũ capior? Itẽ de eodẽ. Ca. xxxix.

Animaduerte frater nõ tibi littere quicq; habẽ de tuis rebz. Omnis inquit dñs qui non renũciauit omibz ttẽ. Cur timido alio xpianus es. filius hoĩs non habet ubi caput reclinet et tu amplas porticus et ingencia tectoꝝ spacia metiris? Heditatẽ expectas seculi coheres xpi. Interptare vocabulũ mona

chi hoc est nomen tuū. Quid facis in turba qui solus es? Et ego hec non integris rate vel meritis. nec quasi ignarus fluctuum doctus nauta pmoneo sed quasi nuper e naufragio eiectus in litus timida nauigatoris voce denūcio. In illo estu caribdis ibi scilla hic barbarū lutus. hic dyabolus piratā cū socijs portat vincula cupiendis. Nolite credē nolite ee securi licz in more stagni fusū equor arrideat inty est periculū. intus est hostis tranquillitas ista tempestas est. Quid ergo? Quicūqz ī ciuitate sti xpiani non sti? Non est tibi eadem causa que cetis. Nam cū derelicta domo militia te castrasses xpter regna celoz quid aliud ai pfectū sectatus es vtū? Perfectus aūt seruus xpi nichil preter xpm habet. Audet quisqz xpm mendacē facē. mamone et xpo seruiendo. vocaberaty ille sepe. Si quis vult post me venire abneget semetipm tē. et ego onustus auro arbitror me xpm sequi? Qz si nichil habes ut tu rinsurū scio. cur tam bene paratus ad bella non militas? Forsi forte in patria tua te arbitreris hoc facere tū in sua signa dominy non ferit. Sume rationē. Nemo pphēta in patria sua honorē habet. nō quero inquies honorē sufficit michi conscia mea. Neqz dns querebat. Quippe ne a tribis rex constituer aufugit. Sed ubi honor non est ibi contempty est. Vbi aūt contēptus ibi frequēter iniuria. ibi et indignatio et nulla quies. Vbi aūt per inquietudinē aliquid aufertur ex studio perfectū non potest dici. Ex hoc colligit monachū perfectū in patria sua ee non posse. Perfectū aūt esse non velle delinquere est. Sed de hoc gradu pulsus pronunciabis ad clericos. Absit aūt ut quicqm de hijs sinistrū loqr qui apostolico gradui succedētes xpi corpus sacro ore conficiūt. per quos eccā nos xpiani sumy. qui claues regni celoz habentes quodāmodo aīa iudicis diem iudicūt. qui sponsas dni sobria castitate conseruāt. Sed monachi alia causa est alia clericoz. Clerici oues pascūt ego pascor. Qz si te quoqz ad eundē ordinē pia frm blandimenta sollicitant. gaudebo de ascensu timebo de lapsu. Qui epātū desiderat bonū opus desiderat. Oportet aūt hmodi irreprehensibilem ee. Non oēs epi episcopi sti. Attendis petrū. sed non nudā considerabis.

Quid agis Adhuc de eode. Ca. xl. frater in seculo qui maior es mūdo? Quāndiu te tectoz umbre premūt. qdiu fumosarū vbiū carcer includit. Iubet ad purū etheris volare fulgoē. Pauptatē times sed beatos paupes xpc appellat labore terreris nemo athleta sine sudoribz coronat. De cibo cogitas. sed fides fame nō timet. Supra nudā metuis humū exesa ceruicijs membra collidē. sed dns te cū iacet. Squalidi capitis horret inculta cesaries. sed caput tuū xpc est. Infinita heremi vastitas te terret. sed tu paradisū mente deambula. Quociensqz illuc cogitatione constenderis totiens in heremo non eris. Scabra sine balneis attrahit cutis. sed qui in xpo semel lotus est non habet nce vltra lauari. Et ut breuiter ad cūcta aplm audias ridenē. nō sūt condigne passiones hui seculi. tē. delicaty es hūe si et hic vis gaudē cū seculo et postea regnare cū xpo. Veniet veniet illa dies qua ad vocē tube pauebit terra cū pplis. Lugubre mūdus īmugiet. potentissimi quondā reges nudo latere palpitabūt. Exhibebit cū prole sua vere tunc ignitus iupiter. Adducet et cum suis stultus plato discipulis. aristotelis argumēta non proderūt. Cui tu rusticanus et paup exultabis et videbis et dices Ecce crucifixus deus meus. ecce iudex qui obuolutus pānis in presepio vagijt. Hic est ille oparij et questuarie filius. hic q fugit in egyptū. hic vestitus coccino. hic sentibz coronatus. hic magus demoniū habens et samarites. Cerne manus iudee quas fixerus. cerne latus romane qd foderas.

Cont monachū vagū et garrulū Liber nō de domione. Cap. xli. Erubescē monachū et iuuenē. cui decore veneres fluūt cuius tanta in loqndo elegancia est ut comico sale ac lepore pfusus sit lustrare nobilium domos matronas salutacionibz adhere religionē nostrā pugnā facē. et inter hec fratri suo detrahe. Hic idcirco

se eruditū putat quia iouinianū verba solus intelligit. Est quippe puerbiū vulgi melius balbi verba intelligere. Inter mulierculas scholus sibi et eloquens videbat. Postq̄ vero romā opuscula mea peruenerūt me quasi emulū exhorruit. quia eius eloquia despiciebant. Vnde intelligat non eque inter fusa et calathos puellarū et inter eruditos viros de diuine legis dogmatibz disputari. Stribis igitur huīc de triuio et de cōpitis de plateis triculfonanū monachū rumigerulū rabulā. Vastū tm̄ ad detrahendū qui per trabē oculi sui festucā alterius nitat eruere. contionari aduersū me et libros quos contra iouinianum scripsi camino dente rodere laceruare cōuellere. Stultus ego qui sine causa gregoriū nazanzenū et didimū in scripturis sanctis cathecistas habui. Nichil michi profuit hebreox eruditio et ab adolescētia usq̄ ad hanc etatē cotidiana in lege p phetis euangelijs aplis q̄ meditacio . . Inuentus est homo absq̄ preceptore perfectus. qui eloq̄ncia tullii. argumentis aristotilem prudencia platonē eruditione aristarchū. multitudine librox calcentē rū. didimū scia scripturarū. oēs q̄ sui temporis vincat tractatores. Denicq̄ dicatur materiā poscere et ad carnē et ad deū aliquid referens in vtrāq̄ ptem id ē p iusticia et contra iusticiā disputare. Queso igit te pater carissime ut moneas eū ne loquat contra propositū suū. ne castitatē habitu pollicens verbis destruat ne virgo vel continens ipse eū viderit q̄d esse se iactet. maritos virginibz cōparet. Parcat sibi parcat michi. parcat nomini xp̄iano. Monachū se esse non loquēdo et discursando. sed tacendo et sedendo nouerit. Non damno nupcias sed volo omnes qui p̄ter timores forsitā nocturnos soli cubitare non p̄nt vxores ducere. De custodia virginitatis. Ide ad eu

Audi filia stochiū de vīginitate suāda et vide et inclina aurē tuā tc. ij

Nulla in hoc libello adulacio adulator quippe blandus īimicus est. Nulla erit rethorici sermonis pompa. que te eaā inter angelos statuat. Nolo tibi venire superbiā de p̄posito sed tiorē. Onusta mercedis auro. latro tibi vitandus est. Stadiū est vita hec mortalibz. hic cōtendim⁹ ut alibi coronem. Nemo inter serpentes et scorpiones securus ingreditur. En ebriatus est inquit dñs gladius meus in celo. et tu pacē arbitraris in tira que tribulos generat et spinas quā serpens comedit. Agnis īmicox circūdam agminibz hostiū plena sūt oīa. Caro fragilis et anus futura post modicū pugnat sola cū pluribz. Qz si cox te multitudo turbauit et ad singula incitamenta viciox teperis estuare et dixerit tibi cogitacio tua quid facies? Rīndebit tibi helizeus. noli timere q̄m plures sūt nobiscū q̄m cū illis. et aptis oculis videbis igneū curruū. qui te ad exemplū helie in astra sustollat. et tuū letū cantabis. Anima nr̄a sicut passer erepta est de laqueo venantiū xp̄i. Caue queso ne q̄n dicat de te deus. Virgo isrl cecidit. non est qui sustitet eam. Audenter loquar cū omnia possit deus sustatare non potest virginē post ruinā. Valet quidē liberare de pena sed non valet coronare corruptā. Rectius fuerat homini subisse cōuugiū ambulasse per plana q̄ ad alaora tendentē in profundū inferni cadere. Nolo sinas cogitacionē crescere diu p̄ius est hostis īterfice. nequicia elidatur in semine.

Explicit hieronimi de seipso. Cap xliij.

Quotiens in heremo constitutus. et in illa vasta solitudine que exusta solis ardoribz horridū monachis prestat habitaculū putaui me romanis interesse deliciis. Sedebā solus. quia amaritudine erā repletus. Horrebant sacco membra deformia. et squalida cutis sicut ethiopice carnis obduxerat. Cotidie lacrime cotidie gemitus. et si q̄n repugnātē somnus īminēs oppressisset nuda humo vix herencia ossa collidebā. De cibo vero et potu taceo cū etiā languentes aqua frigida utant. et cortū aliquid accepisse luxurie sit. Ille ergo qui ob gehenne metū tali me carcere ipe dāpnauerā scorpionū tantū socius et ferarū

sepe chorus intererā pucllaꝝ. Pallebant ora ieiunijs. et mens desideriis estuabat In frigido corpore et ante hoīem suū iā carne premortua sola libidinū incendia bulliebant. Itaq; oīm auxilio destitutus ad ihū iacebā pedes rigabā lacrimis cri ne tergebā. et repugnantē carnē ebdoā darū inedia subiugabā. Non erubesco infelicitatis mee. qñ potius plango me non ee quod fuerī. Memini me clamā tē die iunxisse crebro cū nocte. nec prius a pectoris cessasse verberibz. qm a dño rediret impante tranquillitas. Ipsa quoq; cellulā meā quasi cogitationum mearū conscia ptimescebā. et michi met iratus et rigidus solus deserta pe netrabā. Siquā concava vallium vel as pera montiū rupiū ꝓrupta cernebam. ibi mee orationis locus. illuc miserimū carnis ergastulū. Et ut michi ipe testis est dns post multas lacrimas post celo o culos inherentes nonūq; videbar michi ag minibz angelorū interesse. et letus gaudeb q; cantabā post te in odore unguentoꝝ tu orū cauvem⁹. Si aūt hec sustinent illi q exeso corpore solis cogitationibz ipugnāt quid patit puella que deliciis fruit. Ve nens mortua est. Qz per abstinēā nutri

Si quid enda est castitas. Cap xliij.

utriq; in me potest ee consilij si experto creditur. hoc primum moneo hoc obtestor ut sponsa xpi vinū fugiat pro veneno. Hec aduersus adoles centiā prima arma st demonū. Non sic auaricia quatit inflat superbia delectat ambitio. facile aliis cauem⁹ vitijs. hic tus inclusus est hostis. quocūq; ꝓgim⁹ nobiscū portam⁹ inimicū. Vinū et adoles centia duplex incendiū voluptatis. Ad oleū flāme adiam⁹. quid ardenti cor pusculo fomenta ignium submīstrantis Paulus ad thimotheū. iam noli inq aquā bibere rō. Vide quibz causis vini po tatio concedat ut ex hoc stomachi dolois frequens medeat infirmitas. Et ne nob forsitan de egrotationibz blandirem⁹ mo dum precipit ee bibendū. medici potiꝰ con silio q apli. Hoc vinū bibit et inebriatꝰ est rudi adhuc seculo. et tūc primū plan tauit vineā. et inebriari vino forsitan nescebat. Et ut intelligas in omībz sac mentū. margarita quippe est sermo di et ex omni ptc ꝓferari potest. Post ebri etatē nudatio femoꝝ subsecuta est libido iūctu luxurie. prius venter extenditꝰ. et sic cetera membra concatenantꝰ. Mandu cauit enī plus et bibit et surrexerūt ludere. Loth amicꝰ dei in monte saluatus est de tot milibz ppli solus iustus īuentus ebria tur a filiabz suis. et licet ille putarēt gen hoīm defecisse. et hoc facerent liberoꝝ ma gis desiderio q libidinis. tamen virū ius tū scīebāt hoc nisi iustū ebriū non ee fac turū. Deniq; quid fecit ignorauit. Et q q voluntas non sit in crimine. error tamē in culpa est. Et helias cū iezabel fugēt et sub quercu fessus iacēt ecce ad caput eiꝰ panis tolluride et vas aque. Reuera nū quid non poterat deus condituꝰ ei merū mittē et exoletas cibos et carnes tontu sione mutatas. Heliseus filios ꝓphetarū īuitat ad prandiū. et herbis agrestibz eos alens consonū prandēcū audit cla morē. Mors in olla homo dei. Non iratꝰ est votis. lauciorib enī mense consuetudi nē non habebat. sed farina desup iacta amaritudinē dulcorauit eadē spūs vir tute qua moyses mutauerat aq̄s marath. Et primus e padiso homo ventri magis obediens q deo in hanc lacrimarū deier tus est vallem. et ipm dnm fame sathā nas in deserto temptauit. Et aplus cla mitat de luxuriosis. quoꝝ deus venter ē. Id enī colut vnusquisq; quod diligit. Ex q sollicite prouidendū est ut quos saturi tas de padiso expulit reducat esuries. Qz si volueris vīdere te nobili stirpe ge neratū. semp in deliciis semp in plumis non posse a vino et suculentioribz abis abs tinē. nec hijs legibz viue districtiꝰ. rndebo. Viue ergo lege tua que dei non potes. nō quo deus vniuersitatis creator et dns in testinoꝝ nrōrū rugitu et īanitate ven tris pulmonūq; delectet ardore. sed quo aliter puditicia tuta ee non possit. Job deo cauus audi quid de diabolo suspiret Virtus eius in lūbis eius. et reta. Honeſ te viri mulieriq; genitalia īmutatis

sūt appellata nomūbz. Omūs vgiq; aduersū viros diaboli virtus in lumbo ē. oīs in vmbilico cōtē frās fortitudo est. Vis scire ita ē accipe exempla. Sampson leone fortior est saxo durior. et qui vngetnudus mille est psecutus armatos. in dalide mollescit amplexibz. Dauid scdm cor dnī electus. et qui venturū xpm sancto sepe ore cantnuerat. bethsabee captus nuditate adulterio iunxit homicidiū. Salomon per quē se erauit ipsa sapīa recessit a domino quia amator mulierū fuit. Et ne aliquis sibi de sanguīs ꝓpinquitate confideret. in illicitū thamar sororis amon frater exersit incendiū. De viduis fictis et libidinosis. Cap xlv.

Qideas plerasq; viduas anteq; nuptas infelicē consaeniā mētitas tūn veste protegere quas nisi tumor vteri vel infantū vagitus prodiderit erecta ceruice et ludentibz pedibz incedūt. Alie vo sterilitatē prebent. et necdū sati homicidiū homūs fatūt. Nonnulle cū se senserīt concepisse de scelere abortiua veneno meditantur et frequēter ipse cōmortue triū criminū ree sic ad inferos pducūt homicide sui adultere xpi necdū nati filij parricide. Hec sūt que per publicū notabilit incedūt et furtiuis oculoz nutibz adolescentū greges post se trahūt. et quā viderint pallentem ac tristē miserā at manicheā vocāt. Et cū se mero īgurgitauerīt sacrilegium corpus xpi sumendo cōmittūt. Purpura tantū in veste sit tenuis. et lapius ut crines decidant ligatū caput socias vltor et per humeros mauorte volitans stricte manice brachijs adherentes et solutis genibz sit fractus incessus. Her est apud illas tota virginitas. Habeant istiusmodi laudatores suos et sub virginali noīe aa ꝓpeant. libentī talibz non placemꝰ. Pudet dicere prodnefas triste sed verū est. Unde in ecclesias agnpetarū pestis intrauit. Unde sine nupcijs aliud nomen vxoris. Que eadem domo vno cubiculo. sepe vno tenentī et lēo et nos suspitiosos vocāt si aliq̄d estimē

De vita virginis. Cap xlvi.

Unc ad te michi oīs dirigit ord. que q̄nto prima romane vrbis v

go nobilis ē cepisti tanto tibi amplꝰ laborandū est. ne et pntibz bonis careas et futuris. Et quidē molestias nuptiarū et incerta cōiugij de domestico exemplo didicisti tū soror tua blesilla etate maior sed ꝓposito minor post acceptū maritū septīo mense viduata et virginitatis coronam et nuptiarū ꝓdidit voluptatē. Nolo te ad domos nobiliū matronarū accedere nec frequēter vide quod contēpnas. Discē hanc pte scām supbiā que xpi sponsa ea scato te ē meliorē. Nec earū tm cupio te vitare congressus que maritoz inflantē honoribz. quas eunuchorū greges sepiūt. sed etiam eas quas viduas nūcupatas facit. quarū domus plena cōuiuijs plena adulatoribz. q̄ rū rubentibz buccas cutis fucata distenditꝰ ut eas putes maritos non amisisse sed q̄rere. Rarus tibi in publicū sit egressus. martires tibi querantē in cubiculo tuo. Nūq̄ deerit causa procedendi si semp q̄n necesse est processura sis. Ad oratione tubi nocte surgenti non indigestio ructum faciat sed īanitas. Crebrius lege q̄ plīma discat tenenti tibi codicē somnus obrepat et cadentē faciē pagina sancta suscipiat. Sint tibi cotidiana ieiunia. et refectio saturitatē fugiens. Nichil prodest biduo triduoq; vacuū portare ventrē. si pariter obruat. si compensati saturitate ieiuniū ilico arrigatur ymus spinas libidinū germinat. et mens repleta torpescit. Si q̄n sensus extiorem hostem flore adolescentie suspirare. et accepto cibo te in lēculo cōpositā dulcis libidinū pompa cōcusserit. arripe scutū fidei in quo ignite diaboli extinguātē sagitte. Omnes enī adulterantes. quasi cliban̄ corda eoz. At tu xpi comitata vestigijs et sermonibz eius intenta dicito. Nōne cor nrm ardens erat ut. Difficile ē humanā aiam aliquid nō amare. et nīte est ut in quoscūq; mens nra trahat affectus ergo carnis amor spūs amore superet. desiderijs desiderio restringat. quicq̄d inde minuitur hinc crescat.

De laude vginitatis.

Quis nrm ex corde dice po Cap xlvii
test. potū meū cū fletu miscebā. An non flendū est non gemendū cū me vulsit serpens de paradiso virginitatis

ciectū tunicis vult vestire pelliciis. quas he
bas ad padisū rediens proiecit in terrā.
dicens. Quid michi et voluptati que ī bre
ui perit. Nolo illi subiacere sentencie que
un hoīez est illatā dāpnatū. in doloribz pa
ries tē. Lex ista non mea est. et ad virū cō
uersio tua sit. Conūsio illi⁹ ad maritū ei⁹
que virū non habet xp̄m meū ꝓpositū si
ne sexu est. Habeant et nupte suū tēpus
et titulū. michi virginitas in maria de
dicat et xp̄o. Dicat aliquis. Et audes nup
tijs detrahe que a dño benedicte sūt. Nō est
detrahe nupciis cū illis virginitas ante
ferē. Gloriē et nupte cū a virginibz sit
secunde. Crescat et multiplicet ille qui
impletur⁹ est terrā. tuū agmen in celis
est. Post paradisū et nuditatē ficus et foli
a. auspicancia pruriginē nupciarū. nu
bat et nubat ille qui in sudore fruct̄ come
dit panē suū. cui⁹ terra tribulos generat
et spinas. cui⁹ herba sentibz suffocat. meū
semen centenaria fruge fecundū est. Con
sciant tunicas que incōsutā desursū tu
nicā pdiderūt. quas vagitus delat ifan
tū in ipso lucis exordio fletu lugētes q na
ti sūt. Cui in padiso virgo fuit. post pelli
cias tunicas ījciū sūp sit nupciarū. Cui
regio paradisus est serua quod nata es.
Et ut scias virginitatē cē nature nupcias
post delictū virgo nascat. cuius de nupciis ī
fructu reddens quod in radice perdiderat.
Virgo est mr dnī simplex pura et sincera
nullo extrinsecus germine tohente. et ad
similitudinē dei vnitate fecunda. virgo
flos xp̄ est dicens ego flos campi tī. Lau
do nupcias quia michi virgines generāt.
Ego de spinis rosam de terra aurū de con
cha margaritā. Plus nupcie honorāt qñ
quod de illis nascat plus amat. Adhuc

Quid iudes de eodem. Cap̄ xlviij.
mater filie tue? Indignaris q̄
militis noluit esse vxor sed regis?
Grande tibi beneficiū prestitit socius dei
esse cepisti. De virginibz inq̄t aplus pre
ceptū dei non habeo. Quare? Qa et ipe
ut eēt virgo non fuit imperij sed ꝓprie vo
luntatis. Nec enī audiendi sūt qui eū vxo
rem habuisse confingūt. cū de continen
cia differens et suadens ꝓpetuā castitatē
intulerit. volo aūt esse omnes sicut meipm
Et infra. Dico autē inuptis et viduis bonū
est illis si sic pmaneant sicut et ego. Quare
ergo non habet dnī de virginitate p̄ceptū?
Qa maioris est mēcedis quod non cogitur
et offertur. quia si fuisset virginitas ipea
in nupcie videbant ablate. et durissimū
erat contra naturā cōgi. et angelox vi
tū ab hoīnibz extorquē. et id quodāmodo
dampnāe quod conditū est. Alia fuit in
veteri lege felicitas. beatus qui habet semē
in syon. Vacuus erat orbis. et ut de tipicis
taceam sola erat benedictio liberox. Ppter
a et abrahām tā senex cethure copulat.
et iacob mandragoris redimit. et conclu
sam vulua in ecclesie figura rachel pul
chra conquerit. Paulatī vero increscente
segete messor ēmissus est. Virgo helyas.
helizeus virgo. virgines multi filij ꝓphe
tarū. Jheremias captiuitate ꝓpinqua
vxorem prohibet accipe. Alijs aūt verb
idipm aplius loquit. tempo breuiatū est.
reliquū est ut qui habent vxores sint q̄si
non habentes. Inueniebat ergo ut diui⁹
in viris tm hoc continencie bonū. et in do
loribz ingniter eua pariebat. Postq̄ vo vgo
concepit in vtero et pepit nobis filiū pa
cē futuri seculi soluta maledictio est. Sta
tim ut filius dei ingressus est sup terrā
nouā sibi familiā instituit. ut qui ab
angelis adorabat in celis. habet angelos
et in terris. Si tibi placet scire quot mo
lestijs virgo libera. quot vxor astricta sit
legas tertullianū ad amicū plm. et de
virginitate alios libellos. et beati cypria
ni volumen egregiū. et pape damasi su
brosij fratris nri quod nup ad sonorē scrip
sit opusculū. in quibz tanto se effudit elo
quio ut etiā quicq̄ ad laudē virginū per
tinet exquisierit ordinauit expresserit no
bisq̄ diuerso tramite intesserit. Virgi
nitatē non tm efferim⁹ sed seruam⁹. Nec
suffiat scire quod bonū est nisi custodiat
attenā⁹ quod etiā est. quia illud iudicij
est hoc laboris. et id cōmune cū plibus.
hoc vero pauas. ✓De cautela virgini
seruanda contī seculi temptamēta.
Caplm xlix.

Itaq; obtestor te tota dñō et angelis eius. ne vasa templi fraile in publicū proferas. ne sacrariū dei prophanus quisq; inspiciat. Oza archam quā non licebat attingens morte subita prostratus est. Neq; enī aureū vas et argenteū tum tauri fuit deo q̄ templū corpis virginalis. Precessit vmbra nī veritas est. Tu quidē simplicit̄ loqueris et ignotos quosq; blanda voce nō despicis. sed aliter īpudici vident oculi. non norūt aīe pulchitudinē considerare sed corpm. Ne declinet auris tua in verba mala sepe enī indecens aliquid loq̄ntes temptant mētis arbitriū si libenter audias quod dicit. si ad ridicula queq; soluaris. Quicquid dixeris laudāt. quicquid negaueris negant. casta vocant et sanctā. Ecce vere xp̄i ancilla dicentes nō ut illa horrida turpis et rusticana terribilis et que ideo forsitan maritū non habuit q̄a īuenire non potuit. Satiūli duriū malo et adulatoribz mīis libēter fruem⁹. et q̄q̄n nos vīdeam⁹ indignos et raludus rubor ora p̄fundat tū ad laudem suā aīa intīsecus letat. Sponsa xp̄i arca est testamenti intīsecus et extīsecus deaurata. Custos legis dñi sup propiciatoriū quasi super cherubin sedere vult. Dñs mittit discipulos suos ut in pullo asine sedeat. Curis te secularibus solue ut palens et lateres egipti deseruiq̄ns moysen sequaris in yemo et tuā repromissionis introeas. et nemo sit q̄ prohibeat non mater non soror cognata germana. dñs te necessariā habet. Qd̄ si voluerint impedire timeant flagella pharaonis. Ihesus ingressus templū. ōnia que tēpli non erant proiecit. deus enī zelotes est. Ergo vbi in pectore virginali negotioz secularium cura estuat. statim velū templi scindit. sponsus consurgit. vacuus et dicit. relinquet vobis domus vra deserta. Semp te aubiculi tui secretū custodiant. semp tecū sponsus ludat. itā secus. Orans loqueris ad sponsū. legenti tibi ille loquit. Ortus conclusus soror mea fons signatus. Caue ne domū exeas et ne velis vide filias regionis aliene q̄nis fratres habeas patriarchas et isr̄l parentes leteris. Nolo te sponsū quere per plateas. nolo te circuire angulos ciuitatis. sponsus in plateis non p̄t inueniri. Arcta et angusta via est. atq; vtinā nō īuenisse sufficiat. Vulneraberis nudaberis. et ipse mebunda narrabis. Inuenerūt me vī. Zelotipus est. cuius non vult ab alijs videri faciem tuā. Foras vagent virgines stulte. tu intrinsecus esto cū sponso. Oz si ostiū clauseris etiam occulto orauis veniet. pulsabit et dicet. Ecce ego sto aīa ianuā. Credit Daniel in cenaculo suo neq; enī manere poterat in humili. fenestras aptas ad ihrusalē habuit. et tu habeto fenestras aptas sed vnde lumen introeat vnde videas ciuitatē dei. ne apias illas de quibus dict̄. mors intrauit per fenestras vras.

Oz virgini mouenda sit īanua gla. Cap. l.m

Illud quoq; tibi vitandū est mulier. ne vane glorie ardore capiaris. cum tuas elemosinā deus solus videat. cū ieunas tetra sit facies tua. vestis nec satis munda nec satis sordida. et nulla diuersitate notabilis ne te obuiā preterēūtiū ba circūstet. ut digito demonstreris. Nec satis religiosa videri velis nec plus humilis q̄m necē est. nec gloriam fugiendo q̄ras. Plures enī paupertatis misericordie atq; te iunij arbitros declinantes in hocipo placere cupiūt. qd̄ placē contēpnūt. et miri in modū laus dū vitā appetit. Hoc vicio paua admodū sī qui tauerūt. et ille ē optim⁹ qui quasi in pulchro corpe. rara neruoz sorde respergit. Neq; vero moneo te ne de diuitijs glorieris. ne te de generis nobilitate iactes. Sno humilitatē tuā. Stultissimū quippe est docere quod nouit ille qui docetur. Sed ne hoc tibi iactantiā generet. q̄ seculi iactantiā contempsisti. nec cogitatio tacita subrepat. ut quia tauratis vestibz placere desisti. placē conetis in sordibz. Et q̄n in conuētu fratrū veneris vel sororū humi sedeas scabello te causeris īdignā. voce quasi ex industria confecta. ieuniis tenuis et deficientis imitata gr̄s. sit humeris īnitentis alteri⁹. Sūt quippe nōnulle exterminātes facies suas ut appareant hominibz ieiunantes que statim

Hendrik Lattenburg Zyn Kuyrroum 17 9 55 1-

ut aliquē viderint ingemiscāt demittāt
supciliū. et opta facie vix vnū oculum li
brant ad videndū. Vestis pulla. cingulū
sacreū. sordidis manibz pedibz qz. venter so
lus quia videri non potest estuat cibo. A
lie virili habitu veste mutata erubescāt
fcie esse quod nate sūt. crinē amputāt. et
impudentē erigūt frontes eunuchinas. Sūt
que alicijs vestiūt. et cucullis fabrefactis
ut ad infamiā redeant imitantē noctuas
et bubones. Sed ne tm videar disputare de
feminis viros quoq fuge quos videas ca
thenatos quibz femineꝰ comā aplm cines.
hircoꝝ barba. nigrū palliū. et nudi tī pa
tentia frigoris pedes. Hec oīa argumēta
sunt dyaboli. tristiciā simulant. et qua
si longa ieunia furtiuis noctiū cibis pro
trahūt. Pudet reliqua dicere. ne videar ī
uehi potius qz monere. De quibzdā mo
nachis dissolutis et itm de moribz vigilū

Sunt et alij de Caplm. li
mei ordinis hominibz loquor qui nō
ad presbiteriū et ad diaconatū
ambiūt ut mulieres licencij videant.
Omnibz hijs tum de vestibz si bene oleant
sipes laxa pelle non follicat. crines cala
mistri vestigio rotant. digiti de anulis
radiant. et ne plantas humidior via sp
gnt vix īprimūt summa vestigia. Tales
diū videris sponsos magis estimato qz
clericos. Quidā in hoc oīe studiū vitā
qz posuerūt. ut matronaꝝ nōia domos
qz et mores cognoscant. quane surgētes
de domo in domū salutandi causā discur
rūt. et pene usqz ad cubiculū dormiētiū
portune ingrediūt. Si puluillū viderīt
vel mantille elegātis vel aliquid domes
tice supellectilis laudant mirant attrectāt
et se eo indigē conquerētes non tam īpe
trant qz extorquēt. Hijs ījmica est tris
titia et ieiunia os barbarū et promx et
in cōuicia semp armatū. Quotiēqz te ver
teris primo in faciē est. Quicqz nouū inso
nuerit vel actor vel exaggerator est fame.
Nec affectate sordes nec exquisite mūditie
cōueniūt xpiano. Si quid ignoras si qd
de scripturis dubitas interroga eū quē vi
ta cōmendat. eruditat eius fama non re
probat. aut si non est qui possit exponē
melius est aliquid nescire sciaue qz cum
puculo discere. Memento qn in medio la
queoꝝ ambulas. et multe veterane vir
gines castitatis indubitate in ipo mortis
limine coronā pdidē de manibz. Si que
ancille sūt comites ppositi tui. ne eriga
tis aduersus eas nec inflaueris ut dña. v
nū sponsū habē cepistis. Eas aūt virgines
et viduas que otiose et curiose domos cir
cūeunt matronaruū que rubore frontis
attrito pasitos vicere mimoꝝ quasi quas
dam pestes abice. Corrūpūt bonos mores
colloquia mala. Nulla hijs nisi ventris
cura est vinose atqz lasciue. Quicqz vic
mali insinuant ac ferreas quoq mentes
ad delicias molliūt. Qz libri poetarū et
phoꝝ qz sacros libros spernendi sūt. Cap lii

Quid facit cū psalterio oratius. cū
euangelijs maro. cū aplo tullius?
Que societas luci ad tenebras &c
Olim cū relicta domo et propinquis pro xpo mi
litaturus pgerē iherosolimā bibliothecā
quā michi rome sūmo studio confecerā.
carere non poteram. Itaqz post crebras vi
gilias et lacrimas quas preteritoꝝ recorda
tione preteritoꝝ fundebam. plato vel tullius
sumebat in manibz. Si qn in memetipm
sūm reuersus ppheam legere cepissem sermo
horrebat inscitus. et quia lumen cordis
oculis non videbam non oculoꝝ culpam
putabā esse sed solis. Denicqz in media
fere me quadragesima medullis infusa
febris sic infelicia membra depasta est ut
ossibz vix hererem. Interī parabant exe
quie et vitalis calor in solo iam tepente pe
ctusculo palpitabat. Tunc subito raptus in
spū ad tribunal iudicis pstrahor. ubi tantū
luminis erat ut proiecto in terrā sursum
aspicere non auderē. Interrogatus condi
tionē xpianus me ee rndi. Et ille qui pre
sidebat mendacij ait. Ciceronianus es nō xpi
anus. ubi enī thesaurus tuus ibi et cor tuū.
Illico obmutui. et inter verbera quibz cedi
me iusserat conscientie magis igne torque
bar. illud meū versiculū reputans. In infer
no autē quis confitebit tibi. Clamabā int
verbera. miserere mei dne miserere mei. Tan
dem ad presidentis genua prouoluti qui
astabant precabant ut veniā daret adoles

cencie et errori locū penitencie cōmodaret
Exactus deinde cruciatū si gentiliū lr̄aꝝ
libros aliq̄n legerem. Ego itaq; qui in tan
to constitutꝰ articulo etiā vellem maiora
promittē deierare cepi et dicē. Dñe si vn
q̄ habuero codices seculares si legero te ne
gaui. Inter hec verba dimissus reuertor.
et miratibz cūctis oculos aperui multo
lacrimaꝝ ymbre p̄fusus. Nec hoc vani
sompni illusio fuit. Testis est michi tribu
nal ante quod steti et iudiciū quod timui
me plagis sensisse post somp̄niū. et liuē
tes scapulas habuisse. tantoq; de hinc stu
dio diuina legisse. q̄nto mortalia ante nō
legeram. De auaricia fugienda. Cap̄. liij.
Auaricia quoq; tibi vitandū ē ma
lū non quo aliena non appetas.
hoc enī et publice leges puniūt.
sed quo tua que tibi sūt aliena non serues
Si in alieno inquit fideles non fuistis qđ
vr̄m est quis dabit vobis: Aliena vobis sūt
auri et argenti pondera. vēa possessio spūa
lis est de qua alibi dicit. Redemptio aīe
viri p̄pria diuitie. At dicas puella sū delica
ta. et que meis manibz laborare non pos
sū si ad senectā venero si egrotare cepero
quis mei miserebit: Audi ad aplōs loq̄n
tem ilym. Respicite volatilia celi ꝛc̄. Si ves
tis defuerit lilia p̄ponant. Si esurieris
beatos audies pauperes et esurientes. Si a
liquis afflixerit dolor legito. Complacco
michi in infirmitatibz meis. et datus est mi
stimulus carnis mee ne extollar. Letare
in omnibz iudicijs dei. Exultauerūt enim
filie iude in omnibz iudicijs tuis tuis dñe.
Nichil intulimꝰ in hūc mūdū. neq; auferre
quid possumꝰ. At nūc pleraq; videas
armaria stipare vestibz tunicas mutare
cotidie. et tū tineas non posse superari. In
finitā membrane colore purpureo. auruꝫ
liquefat in litteris. gēmis codices vestiuit
et nudus aīa fores earū x̄pc exoritur. In
finita de scripturis exempla suppeditāt q̄
auaritiā vocant ee fugiendā. Verū quod
ante non plures annos nitrie gestū sit re
feram. Quidā e fratribz pariter magis
q̄ auarior nesciens triginta argenteis do
minū venditū. centū solidos quos lina tex
endo acquisierat moriens dereliq̄t. Initū
est inī monachos consiliū nam in eode lo
co circa q̄nq; milia diuisis cellulis habita
bant. quid facto opus eēt. Et alij paupe
bus distribuendos ee dicebant. alij dandos
ecclesie. nōnulli parentibz remittendos.
Macharius vero et pambo et ysidorus et re
ri p̄bi sancto in eis loquente spū. decreue
rūt infodiendos ee cum eo dicentes. Pecu
nia tua tecū sit in p̄dicione. grandis q̄ p
totū egiptū cūctos terror inuasit. Et q̄n mo
nachoꝝ fecimꝰ mencionē. et te sto libenter
audire que fructu sūt auree pauliq̄ accōmo
da. De triplici genie monachoꝝ. Cap̄ liiij.
Tria sunt in egipto genera mona
chorū. Primū est cenobitarū id est
in cōi viuenciū. prima apud eos
confederatio est obedire maioribz. diuisi si
per decurias et centurias ita ut noue ho
mibz decimꝰ p̄sit. et dece p̄positos sub se
habeat centenariꝰ. sep atis cellulis manēt
usq; ad horā nonā. Statutū est ut nullus
pergat ad aliū preter decanū. ut si forte q̄s
fluctuat cogitationibz aliꝰ consolet alloq̄is
Post nonā vero in cōe conuenit psalmi re
sonant. scripture recitant. et cōpletis ora
onibz cūctisq; residentibz medius pater in
cipit disputare. Quo loq̄nte tantū silen
cium fit ut nemo aliū respicē nemo audeat
exteare. Dicentis laus in fletu est audien
cium. tacte volumꝰ per ora lacrime. nec in
singultus erūpit dolor. Cum vero de regno
x̄pi et futura gloria ceperit ānūciare vide
as cūctos suspirio moderato et oculis ad ce
lū leuatis dicere intra se. Quis dabit michi
pennas ꝛc̄? Deinde vnaquaq; decuria cum
p̄nte suo p̄git ad mensas quibz vicissim mi
nistrant. Pane viuit et legumibz et oleri
bz que sale solo condiunt. Vinū tū senes
accipiūt quibz et cū paruulis sepe fit pri
diū ut alioꝝ fessa sustentet etas. aliorū
non frangat inscipiens. Ipsi aūt patres
nocte circueūt cellulas singuloꝝ et aure
apposita diligenter quid faciant explorant.
Que tr̄idiore deprehendūt non mox incre
pant. sed dissimulato qđ norūt eū sepius
visitant et prius incipientes prouocāt ma
gis orare q̄ cogūt. Et quia non licet aliq̄
dicere tunicā vel sagū non habeo ita eco
nomꝰ vniuersa moderat ut nemo quid

19

postulare nr̃e sit ĩueniat. Si quis aut̃ egrotare cepit tãsfert̃ ad exedrã lauacrõ et tanto ministerio senũ consuet̃ ut nec deliras vbiũ nec matris querat affatũ. Secundũ genus est anachoritarũ id ẽ solitariox qui de cenobijs exeũtes excepto pane et sale nichil ad deserta pferũt. Huius vite actor paulus illustrator anthonius. et ut altius conscendã pincepsioh̃es baptista fuit. Tertiũ genus est qd dicit̃ remoti tetrerimũ atq; neglectũ. Hij bini vel trini habitant nec multo plẽs suoq; arbitrio ac dtione viuentes. de eo qd laborauerãt in mediũ ptes conferũt ut habeant alimenta coĩa. Habitant aut̃ plurimi in castellis et vbiq;. et qua si ars sit sancta non vita quicq; vendiderint maioris est pretij. Inter hos sepe iurgia sunt quia tabo suo viuentes non patiunt̃ alicui se ee subiectos. Nouera solẽt certare ieiunijs et rem secreta victoriam facẽ. Apud hos affectata sũt omĩa. Laxe caligę. manice follicantes. vestis grossior crebra suspiria. visitacio virginũ. detractio clericox. et si qñ dies festus venerit. saturant̃ ad vomitũ. De oratõe et rebus q̃ debet vgo seruare. Caplm lv.

Quamq; aplus semp orare nos iubeat. et sanctis etiã ipse somnus oratio sit. tamen diũsas orandi horas debemus habere ut si forte aliquo ope detenti fuerimus ipm̃ tempus nos admoneat. Horam terciã sextũ nonã quis nesciat diluculũ quoq; et vesprum. Cibi non sumant̃ nisi oratione pmissa. nec a mensa surgendũ nisi gr̃ia referat̃ creatori. Noctibz bis terq; surgẽdũ. Egredientes de hospicio armet oratio. Regredientibz occurrat oratio priusq; sessio. Ad omnẽ incessũ manus pingat crucẽ. Te ipsã considerans noli in alterius ruina gl̃iari. Nec dicas illa et illa suis rebus fruit̃ honorat̃ ab omnibz. fratres ad illam veniũt et sorores. Primũ dubiũ an virgo sit talis. nam homo videt in facie deus in corde. Deinde etiã si corpore vgo est an spũ virgo sit nescio. Aplus aut̃ ita virginẽ diffiniuit ut sit sancta corpe et spũ. Ad extremũ habeat sibi gloriã suã vincat pauli sentenciã. Deluijs fruat̃ et viuat. nos meliox exempla sectemur. Pone tibi mariã btãm ad quã tũ angelus gabriel in viri spẽ descendisset pterritã rũde non potuit. Huiq; enĩ fuerat a viro salutata. Deinde nũciũ dist̃ et loq̃tur. et quẽ homem formidauerat tũ angelo fabulat̃ intrepida. Potes et tu mater esse dñi ut dicas a tumore tuo dñe concepimus. Ceterũ virgines quales apud diuersas hereses esse dicũt̃. scorta sũt estimande nõ virgines sed quia sciũt virginale vocabulũ gloriosũ sub ouiũ pellibz lupos tegũt. xp̃m menciũt̃. antixp̃m cõuestiũt. Gaude virgo quod alie simulãt tu vẽ ẽ cepisti. Hec omnia que digessimus dura videbunt̃ ei qui non amat xp̃m. Qui aut̃ cõmortuus est dño et consurrexit libere clamabit. Quis nos separabit a caritate xp̃i? Amemus et nos xp̃m semper et eius queramus aplexus. et facile videbit̃ omne difficile. Breuia putamus vniũsa que longa sunt. et iaculo illius vulnerati dicemus. Heu me quia incolatus meus prolongat̃ est. Filius dei pro salute nr̃a hois factus est filius. nouem mensibz in utero ut nascẽdi expẽrt̃. fastidia sustinet. inuent̃ egredit̃. pannis inuoluitur. et ille mũdi pugillo includẽs brevi presepio collocat̃. deridet̃ verberat̃ et crucifigit̃. Quid retribuã dño? Calicẽ salutaris accipiã nr̃i. Hec est enĩ sola digna retributio cũ sanguis sanguine pensat̃. Apostolus in laboribz plũmis. in cruciatibz habundanciox nr̃is nos aut̃ si abus insultiox fuerit contristam̃. Calix frangit̃ mensa subuertit̃ verbera sonant et aqua tepidior sanguine vindicat̃. Regnũ celorũ vim patit̃. nisi vim feceris celox regna non capies. nisi pulsaueris ianuam portune panẽ non accipies sacramenti. An non videt̃ tibi violencia cũ cauo vult esse quod deest. et illũ locũ vnde angeli corruerũt angelos iudicia tonsiendit? Egredere aliquantulum paulisper de caue corpis et pnitis laboris medicinam ante oculos tuos pinge. quã oculus non vidit. Qualis erit illa dies cũ tibi maria mater dñi choros occurret comitata virgineis cũ post mare rubrũ pharaone submerso cũ exercitu suo tenens tympanũ precinet victrices. Cantemus

dño ꝛc. Tunc tecta in tuos leta volabut ꝫ plexus. Tunc et ipe sponsus occurret et dicet. surge ppera amica mea ꝛc. Tunc et angeli mirabunt et dicent. Que est ista que progredit ꝛc videbut te filie et predicabut regine et laudabut. Sara cū nuptis obuiam veniet. anna cū viduis pueri quoq; clamabut osanna i excelsis. Quo tiens te vana seculi delectat ambitio. quotiens ibi videris aliquid gloriosū sic ad paradisum mēte transcende.

Ide de custodia virginitatis. Ide ad demetriadē virgiē. lvi.

Incredibilis animi fortitudo est inter gēmas et serica inter eunuchorū et puellaꝝ cateruas et adulationum ministeria familie pstrepentis et exquisitas epulas ieiunior labore appetere vestitū aspritate victus continēcia. Solent miseri parentes et nō plene fidei xpiane deformes et aliquo membro debiles filias quia dignos generos non inuenerūt virginitate tradere tanta ut dicit vitrū estimantes qñ margaritū. et eas inopes reliquerūt alior filior luxurie et deliciis ad omnem copiā prouidentes. Fertur aūt et omniū xpianor laude celebrat quicq; fuerat nupcijs ꝑparatū a sancta xpi sponsorite virgini traditū ne sponso fieret iniuria. ymo ut dotata pristinis opibz veniret ad sponsū. et quod in rebus mūdi periturū erat. domesticor dei inopia sustentaret. Aliarū emuli virtus eū semper iudice patet. Mihi eū ppositū est stilo ecclesiastico laudare auiā virginis mee et gratias agere q; voluntate eius sua adiuuerit voluntate. Alioqn cellula monasterij vilis cibus vestibq; contempta et etas vicina iam morti. breuibq; temporis viatū. curent oīs assentationis infamia.

Deniq; in reliquis ptibz oīs michi sermo ad nobilē virginē non minꝰ sanctitate q; genere. cui ꝙnto sublimis ascensus. tanto lapsus periculosior. Qui eras in seculo que seculi erant diligebas. polire faciem. ora depingere. ornare crinē. et alieis capillis turricū verticē struere. nūc autē quia seculū reliquisti secundo post baptismū renūciasti diabolo et pompis eius. Si in cogitationes tuas coluber ascendit omni custodia serua cor tuū. et crebro crucis signaculo muni frontē ne exterminator egipti in te locū reperiat. Cythara assume iubet et tympanū multis pcor confossa vulneribz ut agat pniam et matulas pristine feditatis cū petro amaris abluat lacrimis. Verū nos ignorem⁹ penitentiā ne facile petem⁹. Illa quasi secunda p̄ naufragiū miseris tabula sit. in virgīe integra seruet nauis. Aliud est quere quod nūq; p̄deris. aliud possidē quod nūq; a miseris.

De abstinencia vginū. Cap lvij

Post cogitationū diligentissimā tractationē ieiunior tibi arma sumenda sūt. et tanendū cū dauid. humiliaui in ieunio aiam meā. Eua per cibū eiecta est de paradiso. helias xl dieū exercitatus ieiunio igneo curru rapitur ad celū. Moyses ieiunans xl diebz et xl noctibz familiaritate dei pasci tur. Saluator quoq; qui virtutū et conuersationis sue nobis reliquit exemplū. In iob scriptū est de draone. virtus eius in lumbis eius. Aduersus iuuenes et puellas etatis ardore abutit et inflāmat votum natiuitatis. Omēs enī adulterantes quasi tibanū ꝛc. Nec sūt ignita dyaboli iacula que simul et vulnerant et inflāmāt. et a rege babilonio tribz pueris ꝑparant. sed quomodo ibi quarti speciē ymis qī filij hominis. ignem mitigauit ardores. sic et in animo virginali ioze celesti et ieiunii oū frigore calor puellaris extinguit. et humano corpi angelor impat conuersatio. Quocirca et vas electionis de virginibz scribit dñi non habere preceptū. quia contra naturā ymo ultra naturā est non exercere quod nata sis. Interfice in te radicē tuā. et sola virginitatis poma decerpe. Proficere thoū. oēm viror horē contactū et in corpe viue sine corpore. Neq; vero immoderata tibi impam⁹ ieiunia et enormē tuor abstinenciā. quibz stricti membra delicata frangunt. et ante egrotāt quā impiūt q; sancte conuersationis iacere fundamenta. Philosophor quoq; sententia est moderatus ee virtutes. excedentes modū atq; mensurā inter vicia reputari. Unde et vnꝰ de septem sapienti

bus ne quid aut nimis. Sic debes ieuna're
ut non palpites et respirare vix possis. et
comitū tuarū vel posteris uel trahaveris
manibz sed ut strato corpis appetitu. nec
in lectione nec in psalmis nec in vigilijs
solito quid minꝰ facias. Jeiunium non pfm
virtꝰß ceterarū vitiū est fundamentū. De m

Institutione mox virginis. Cap lviij.

Sponsare sponsū tuū. et esto auie ma
trisq; subiecta. Nullū virorū et max
ime iuuenū nisi cū illis videas. nullū sa
as quē illi nesciat. Secularis quoq; sente
cia est. eadem velle et eadē nolle ea demū
firma amicicia est. Eunuchorū quoq; tibi
et puellarū et seruulorū mores magis e
ligunt q̄ vultuū elegancia. Scurrilitas
atq; lasciuia de pīna non habeat locū. Nul
qm̄ verbū inhonestū audias q̄n irascta
ris. Ridere et videri seculariꝫ derelinq̄
Grauitas tua psonā decet. Cathonē quo
q; dico illū tensorū et vrē quondā vobis
principē. qui in extrema etate frectas lūas
non erubuit tensor nec despauit senex dis
cere. semel in vita scribit risisse lucius. Fu
git illa affectata seueritas et gloriā que
vens populare. nos affectus et pturbacio
nes q̄diu in tabernaculo corpis huiꝰ ha
bitumꝰ et fragili corpe turūdam̄ modera
ri et vegē possumꝰ. amputare nō possumꝰ.
Vnde et psalmista ait. Jrascimini et noli
te peccare tē. Supfluū reor te monē cōtra
auariciā. tū tui genis sit et habē et cul
tare diuicias. da pauprib; non diuitibz. nō
pinquis non ad luxuriā sed ad nūtatem.
Siue ille sacerdos siue cognatꝰ sit siue affi
nis nichil in illo aliud consideres nisi pau
ptatē. Laudent te esurientiū viscera. non
ructuantiū opulenta cōuiuia. In actibz a
postolox q̄n dñi nri adhuc tālebat cruor
et feruebat recens in credentibz fides. oēs
possessiones suas vendebant et precia ea
rū ad aplox deferebāt pedes. ut ōnderēt
pecunias eē calcandas. Ananias et sa
phira dispensatores timidi frmo corde du
plici quia post votū obtulerūt quasi sua
et non eius cui semel ea vouerant ptēpt
sibi iam aliene substancie reseruarunt
metuentes famē quā vera fides nō timet.
pīnem meruere vindictā. Alij edificent
ecclesias. columpnaꝫ deaurent capita. alta
ria auro et ebore distinguant. non reprhen
do. Vnusquisq; in suo sensu habundet. me
liusq; est hoc facē q̄ reprositis opibz inu
bare sed tibi aliud pposituū est xpm vestire
in pauprib;. pascere in esurientibz. visitare
in languentibz. suscipere in hijs qui tec
to indigent. et maxime in domestico fi
dei virginū alere monasteria seruorū
dei et pauprm spm habē curā. qui diebz ac
noctibz seruiūt dño tuo qui in terra posita
imitantē angelox cōuersacionē. et nichil
aliud loquūt nisi quod ad laudes dei pti
net. habentesq; victū et vestitū hijs gau
dent diuitijs. qui plus habē nolūt si tamē
seruāt pposituū. alioq̄n si amplius desiderāt
hijs quoq; que nāturia sūt probantē indigni.
Per ad virginē diuitē et nobilē loquꝰ sū.
nūc tantū ad virginē loquar id est non ea
que extra te sed in te sūt tm̄ considerans.

De exercicio vīginis et eius societate. Cap lix.

Preter psalmox et oracionis ordiē
quod tibi tercia hora sexta et no
na at vesperū medio noctis et
mane semp ad exercendū est statue quot
horis sanctā scripturā discere debeas q̄n
to tempe legere non ad laborē sed ad de
lectacionē et instructionē aiē. Cumq; fini
eris spacia et frequēter te ad figenda genu
a sollicitudo animi suscitauit. habeto la
nā semp in manibz aliaq; netā aut ī
globū collige aut texenda compone. que
texta sūt respice. que errata comprehende
que facienda constituc. Si tm̄ opm varie
tatibz suis occupata nullū tibi dies longi
erūt. Nec idcirco tibi ab ope est cessandū
quia deo pplacao nulla re indiges. sed ideo
cū hoīnibz laborandū est ut per occasionē
opis nichil aliud cogites nisi qđ ad dñi p
tinet seruitutē. Simpliciter logq̄ q̄nis ō
nem censū tuū in paupes distribuas nich
il apud xpm erit preciosius q̄ qđ manibz
tuis ipsa confeceris vel in vsus pprios. vl
in exemplū virginū ceterarū. vel quod
auie matriq; offeras. maiora ab eis in
refectionē paupm receptū precia. Solet
tamen int̄ plerosq; eē certame vterū soli
taria aut cū multis sit vita melior.
Quarū prior preferē quidē secunde. sed

in viris piculosa est ne abstracti ab hoīm
frequencia sordidis et impijs cogitacionibz
pateant ut pleni arrogancie et supalij.
cūctos despiciant. armentop linguas su
as vel clericis vel alijs monachis detra
hendo. qñitomagis in feminis quarū
mutabilis fluctuansq; sentencia si suo ar
bitrio relinquat. cito ad deteriora dilabit.
Noui ego in utroq; sexu per nimiā absti
nenciā cerebri sanitatē in quibusdā fius
se vecordiā. precipueq; in hijs qui in hu
mectis et frigidis habitauē cellulis. ita
ut nescirēt qd agerent. q̄ se verterēt. quid loq̄
quid tacē deberent. Certe si rudes sclavi
um līarū de tractatibz hoīm disertorū
quippiā legerint. verbositatē solā discūt
absq; noticia scripturaq;. et iuxta vetus
eloqui cū loqui nesciant tacē non pñt.
Eruditor sibi assumūt supalium. prius i
peritor migri q̄ doctor discipuli. Bonū
est igitur obedire maioribz pare pfūs.
et post regulas scripturarū vite sue tra
mitē ab alijs discere. nec preceptore uti pes
simo stulta presūpcione sua. De talibus
feminis aplius loquī. que circūferunt
omni vento doctrine semp discentes et
nūq̄ ad vitatis sciam pucnientes. Gra
ues femine et maxime vidue ac vgines
eligunt. quaq; probata sit cōuersacio ser
mo moderatus sanctus vecundia. Fuge aūt
lasciuiā puellaq;. que ornant capita. tri
nes a fronte demittūt. cutē poliūt. astric
tas habent manicas. vestimenta sine ru
gis. socrosq; crispantes ut sub noīe vir
ginali vendibilis pereant. Ajores enī et
studia dñaq; plerūq; ex ancillaq; et comi
tū moribz iudicant. Illa tibi sit pulchra
et amabilis illa tibi socia que nescit se ee
pulchrā. que negligit forme bonū. et pro
cedens ad publicū non pectus et colla de
nudat. nec pallio reuelato ceruices apit
sed velat facie. et vix vno oculo qui vie
necessarius est patente gradit. Cauma
culos pueros et calamistratos et pegri
ni muris olentes pelliculas quasi pes
tes et venena pudicitie deuita. Virginū
que in monasterio viuūt. nūq̄ aliqua
sola procedat. de agmine columbaq; ne
bro accipiter vnā sepat quā statī ruadat.

De institucione virginis ab infancia sb
cura parentū. Idē ad eletū de instituēe filie. lr.

Filia tua paula cunctum mundi
ignoret turpia non intelligat
adhuc tenera lingua psalmis
dulcibz imbuat. procul sit etas lasciua
puerop. Fiant ei littere buxee vel ebur
ee et ludat in eis ut et ludus eius erudi
o sit. habeat eciā in discendo socias quibz
iudeat. quaq; laudibz mordeat. nec est
obiurgranda si tardior sit. sed laudibz ex
citandū ingeniū ut et vicisse se gaude
at et victa doleat. Caue ne ceptis blan
dicijs feiarū dimidiata filie verba di
cere consuescas. nec in auro aut i pur
pura discat ludere. quoq; altū lingue
altū moribz officiat. ne discat in tenero
quod ei postea dediscendū est. Greca nar
rat hystoria alexandrū orbis dñatorem
in moribz et interitu leonidis pedagogi
sui non potuisse carere vicijs quibz adh
puerulus erat infectus. Proclivius est enī
malop emulacio. et quop virtutes assecl
nequis cito vicia imitaris. Odesto hā
beat gerulā nutricē graue. cū anū vi
deat in pectus eius transiliat et collo de
pendeat volenti alla decumbere. Sit omnibz
amabilis. et vnūsa ppinquitas rosam
ex se natā esse gaudeat. ipse habitus do
ceat eam cui promissa sit. Caue ne ce
russa et purpurisso ora xpō consecrata
depingas ne colluī auro et margaritis
prematr. nec caput gēmis oneres. ne ca
pillū inseras. et ei aliquid de gehenne
ignibz suspicaris. Preterita nobilissimā
quondā feiā iubente viro hemeao. qui
patruus eustochie virginis fuit habitū eiq
cultūq; mutauit et negrectū crinē mun
dano more texuit vincere cupiens et vir
ginis ppositū et matris desiderium. Eadē
nocte vidit angelū dei in somnis terri
bili facie minantē sibi et dicentē. Tu au
sa es viri impiū xpō preferre. et virgīb
dei caput tuis sacrilegis manibz attrac
tare que iam nūc arescent. ut sencias
eruciata quid fecis. Et finito q̄nto mē
se ad inferna ducaris. Sin aūt pseuera
ueris in scelere et marito orbaberis simul
et filijs. Omia per ordinē expleta sūt. et

seruum misere penitenaꝫ velox significa
uit interitus. Sic vlasaꝫ xp̃c in violato
ribz templi sui. sic gẽmas et preciosissia
ornamenta defendit. Jtem de eodẽ. Cap lxi.

Heli sacerdos offendit dnm ob vi
cia liberoꝝ. et epus fieri non pt
qui filios habuit luxuriosos et
non subditos. Si aũt eius pfectu et sui
iuris parentibz imputatꝫ. q̃ tomagis lac
tens et fragilis que ignorat boni vl' ma
li distinaꝫ? Qui itaq; puulus est et sa
pit ut puulus donec ad annos sapiẽcie
puenerit tam mala eius q̃ bona pa
rentibz imputantꝫ. Si solutata es et pu
dens ne filia tua pauciatꝫ a vipera tur
non cadẽ cura pudeat ne pauciatꝫ a mal
leo vniuerse terre. ne egrediatꝫ aũ dnm
ut videat mulieres regionis aliene. ne
ludat pedibz. ne trahat tunicas. Venena
non danꝫ nisi melle tracta. et vnca ñ
decapiũt nisi sub specie vmbraq; virtutũ
Non vestꝫ filia in publico id est in pa
rentũ cõuiuio. nec videat cibos quos desi
deret. Et licet quida putant maioris ee
virtutis p̃mitẽ contempne voluptatem
tamen ego arbitror securioris ee contine
re. nescire quod querat. Carniũ edulio
sustentẽt ne prius deficiant pedes q̃ cur
rere incipiat. Nullq; absq; te procedat in
publicũ. basilicas martyrũ et ecclesias
sine matre nõ adeat. Nullius ei iuuenis
cõnatus arrideat. nolo de ancillulis su
is aliqua plus diligat cuiꝰ crebro auribz
misusurret. Quicq; vni loquit hoc õnes
sciant. Placeat ei comes non compta at
q; formosa que liquido gutture carmen
dulce modulet. sed grauis pallens sordi
data sub tristis. Nocte ad orationes sur
gat. mane p̃nos decantet. Orationi lec
tio lectioni succedat oratio. Discat et teꝫ
toliũ. vocare fusiũ. stamina pollice ducere.
spernat bombicũ telas. sericũ vellera et
auriũ in fila lentescens. Talia paret ves
timenta quibz pellat frigus non quibz ves
tita corpa nudent. Cibus eiꝰ olusculũ sit
et simila raroq; pisciculi. Sic comedat
ut semp esuriat et statim post cibũ pos
sit orare et legere. Displicent michi in te
neris maxime etatibz longa et ĩmodera
ta ieiunia. Experimento didici asellũ in via
cũ lassus fuerit diuerticula querẽ. Vocẽ
petuũ ieiuniũ sit p̃ceptũ ne longi itine
ris petes vires superentꝫ. ne in prima mã
sione curuentes corruamꝰ in medijs. Cetũ
m q̃dragesima continẽte vela pandẽda
sũt et tote aurige tetinacula equis lax
anda. Peramnibz q̃q; alia sit condicio se
cularium alia virginũ atq; monachorũ.
Secularis homo in q̃dragesia ventris in
gluuiẽ decoquit. et intendearũ more sue
co suo victitans fusis dapibz ac sagine a
qualiculũ parat virgo et monachus sic
in xl" suos dimittant equos ut sibi memi
nerint semp ee curendũ. Quicq; ĩmo in
adulta virgine lauacra displicẽt que se
ipsam debeat erubescẽ et nudã vidẽ non
posse si eũ ieiunijs et vigilijs macerat
corpus suũ et in seruitutẽ redigit. cur e
contra balneariũ fomentis sopitus ignis
sustinetur? Pro gẽmis et serico virgo tu
a diuinos codices amet. quibz non auri
et pellis babilonie vermiculata pictura
sed ad fidem placeat emendata et erudi
ta distinctio. Caueat omĩa apotrisin. u
rare non discat. mentiri sacrilegiũ pu
tet. Trade ei comitẽ sanctitatis tuiꝰ et ser
mo et incessus et habitus doctrina virtu
tiũ sit Reprehensio vigis ysaiaũ mris sue deu
tantis. Idẽ ad mirez et filiã in gallia.

Obsecro ut si mox Cap. lxij.
dacius aliquid scripsero non tã
mee credatis austeritatis ee qm
morbi. Putride carnes ferro curanꝫ et
cauterio venena serpentino pelluntꝫ an
tidoto. et quod magis dolet maiore dolore
curatꝫ. Mater et filia pietatis noĩa officio
rũ vocabula nature vincula. secundaq;
post deũ federacio. Non est laus si vos di
ligitis sed scelus est q̃ oditis. Tu vo filia.
iam eũ desinã ad matrẽ loqui. quã for
sitan etas et ĩbecillitas ac solutudo excu
sabilem facit cur domũ eius angustã
iudicas cuiꝰ non fuit tibi venter angustꝰ?
Decẽ mensibz utero clausa vixisti et vna
die in vno tubiculo cũ matre nõ duras?
An oculos eius ferre non potes? Si vgo
es quid times diligentẽ custodiã. si cor
rupta cur non palã nubis? Secũda p̃

naufragiū tabula est. quod male tecpas saltem hoc remedio temptare. Quid tibi necesse est in ea versari domo in qua necesse habeas totidie aut pire aut vin cere? Quis vnq̄ iuxta viperā securus dormit? Que et si non pauit. tecte sollici tat. Securi⁹ est perire non posse q̄m iuxta puluū non pire. Inter lasciuas puellas et comatos iuuenes puella gra deris. Dabit tibi barbatul⁹ quilibz ma nū et pressis digitis aut temptabit aut temptabit. Erit tibi inter viros et matro nas cōuiuiū spectabis aliena ostula. In alijs sertas vestes et auratas mirabeis. In ipō quoq̄ cōuiuio ut vescaris carnibz quasi inuitꝰ cogeris. ut vinū bibas di laudabit arcatū. ut lauetis balneis sordibus detrahet. Inter hec aliquis cōuiuancū vel assistencū. q̄m alienas non audeb vxores te que custodē non habes sepius respectabit. loquet nutibz. et quicq̄ me tuet dicere significabit affectibz. Jnt hab et tantas illecebras voluptatū eciā fer reas mentes libido domat que maiorē in virginibz patrē famē did dulcius putat eē quod nesciat. Vidim⁹ aliquē ossibz vix herentē illicitis arsisse amoribz et aīa vi ta caruisse q̄ peste. Quid tu putes puel la sani corpis deliciis pinguis rubens estuans inter carnes et vina et balnea iuxta maritos et adolescentes que et si to gata non feceris tamen deforme putes testiōniū si rogeris. Jubidinosa mens ar denatis honestū prosequit. et qđ non luc dulcius suspicat. Difficile inter epulas ser uat pudicicia. Nitens cutis sordidū osten dit aīm. vestis eciā ipsa tacentis animi iudiciū est. si rugā non habeat. si per ter ram ut alacer videaris trahat. si de īdus tria dissuta sit tunica ut aliquid intus appareat. operataq̄ quod fedū est et a periat qđ formosū. Caligā quoq̄ ambu lantis nigella ac nitens stridore ad se iu uenes vocat papille fuscicolis cōprimūt et trispanti tingulo angustius pectus artat. Capilli vel in frontes vel in au res defluūt. Palliolū interdū cadit ut candidos nudet humeros. et quasi vide ri noluit celat festina qđ volens detexe rat. Et q̄n pergit in publicū quasi per verecundiā opit faciem lupanarū arte d solū arte ostendit quod ostensū ma gis placere potest. Respondebis vndeme nosti et quō tam longe positus in me o culos tuos iactas? Fratris tui michi hoc lacrime nauruerūt. qui vtinā men titus fuisset. et magis hec timens q̄m arguens dixisset. Dispensatorē dom⁹ omnes fruūli rodūt. et quicq̄ dña non dedit illū clamitant subtraxisse. que rulū seruor gen⁹ē. et q̄ntūcūq̄ dederis semp eis min⁹ est. non eū considerant ex quanto sed q̄ntū detur. doloreq̄ suū solus quod possūt detractionibz consolant. Fatalius credūt mala hoīes. et quodcūq̄ domi fingit. rumore in publicū verū fit. bona conscientia nullū oculos fugit.

Reprehensio et instructio virgis lapse. Jdē de lapsu susanne vgis et cōsecrate. lxiij

Quid taces o susanna. quid non erūpis in vocem. et mentis tue exponis ardorē? Audite me oēs ppli et videte dolorē meū. iuuenes mei et virgines mee abierūt in captiuita tē. Ad te nūc michi sermo est q̄ caput horū et causa malor es. que multiplici ter misera cū gloria virginitatis nomē etiā pdidisti. Jdeptas est enī te vocari su sannā que casta non es. vnde incipiam? Quid primū quid vltimū dicā. bona cō memorē que pdidisti an mala defleam que ueniste? Virgo eras in paradiso dei u tiq̄ int flores eccīe. eras sponsa xp̄i. eras templū dei. eras habitaculū spūs sancti. Et cū tacens dico eras tacens nūc ē ut ingemiscas quia non es quod fuisti. In cedebas in ecclia tanq̄ columba ulla de q̄ scriptū est. penne columbe deargentate &c. splendebas enī ut argentū. fulgebas ut aurū. eras tanq̄ stella in manu dñi. Que est ista subita cōuersio que repenti na mutatio? De dei virgine facta ē cor rupcio sathane. de sponsa xp̄i scortū ex ecrabile. de templo dei phanū īmūdiae. de habitaculo spūs sc̄i. tugurioū dyaboli. Que incedebas cū fiducia ut columba. nū lates in tenebris ut vesptilio. Que ful gebas ut aurū pp̄ter virginitatis dece

rem. nūc vilior facta es luto plateaꝝ.
Que fueras tanq̄ stella radians in ma
nu dñi velut de alto celo ruens extincta
cōuersa es in turbinē. Ve tibi misera et
itēm ve que tanta bona pariter ꝓpe pui
tpis luxuriā ꝑdidisti. Aperi oculos si po
tes erige frontē si audes et alioq̄ sanctor
diligentē intuere. Nonne faciem tuā con
scienaa cōmissi tanq̄ plumbū inclinat.
Quid facies cora maria tela et agnete
et īmaculato thoro puritatis? Quid itēm
facies cora angelis scīs? Nonne splendoe
et claritate īmaculatoꝝ quasi fulmīibz
ptussa tomburueris? Sed dāna es forsitā
non potui sustinē quia carnē fragilē ar
tūsferebā. Rīdebit tibi beata dcm cū sociis
suis īnumerabilibz. Et nos eadē carne a
micte fuim⁹ nec tamen plenū castitatis
nostre ꝓpositū aut fragilitas carnis
potuit mutare. aut seuicia tyrannoꝝ per
varia tormenta deicere. Reuera non ꝑt
uero corrūpi nisi mens fuerit ante cor
ruptu. remanebit ergo in crimine aīa
que carnē precedit in crimine. O fruti
ua turpitudine constuprata habitu v̄
go facto non virgo bis adultera et in
actu et in aspectu. Virgo sēm aplm
solliciti est ut sit sancta et corpe et spū.
tu autē in contrariū totū vertis. ut nec
sis sancta corpe vel spū. corpe quidē for
nicando. spū autē virginitatē menden
do. Penitudo ergo nāturia est. Sed q̄n
ta putas et qualis nāturia est pūa. q̄
aut equet crimen aut certe excedat. In
primis omnis cura hui⁹ vite intermittē
da est. et quasi mortuā te existimāb si
cuties quō possis reuiuiscē cogita. Dein
de tibi lugubris vestis accipienda est. et
mēs et mēbra singula digna castigatio
ne punienda. Amputent crines quia p
vanā gloriā occasionē luxurie prestite
runt. Defluant oculi lacrimis qui mas
culū non simplicit aspexerūt. Pallescat
facies que quondā impudice irrubuit.
Totū itaq̄ corpus īauria et ieiunijs ma
ceret. cinere aspsū et cilicio cooptū. et q̄a
sibi male de turpitudine placuit ꝓhor
rescat. Cor vero sepīm inquietans et co
gitationibz ventilans tanq̄ cera liquef

mt. Grandi plage alia et prolixa opus
est medicina. grande scelus. grandē ha
bet nāturiā satisfactionē. Et certe si mē
te tenerent hoīes quale iudiciū īminet
mūdo sensus humanꝰ vanitate seculaī
non disgyreret si non infidelitate grauā
ret q̄ntū vis et qualēvis cruciatū ad pre
sens libenē sufferrent dūmodo illas pe
nas ignis eterni non incurrerent. De custo
dia vidualis castitatis. Idē ad furiā de vi

NOn dubitate seruanda. Cap lxiiij.
Quereris in xp̄ianis ītia sed finis
Paulus male cepit sed bene finiuit
Jude crordia laudanē sed finis pro prodi
one dampnat. Quid fiat in facie xp̄iane
purpureissus et cerussa quoꝝ altēr rubo
rē genarū labioꝝq̄ mentū. altēr can
dore oris et colli. ignis est iuuenū fomen
tū libidinū impudice mentis indicium.
Quō fleve ꝑt pro pcīs suis que autē nu
dat lacrimis et sulcos in facie ducit.
Ornatus iste non dñi est sed velamen an
tixp̄i. Qua fiducia vultus ad celū erigit
quos cognitor non agnoscat? Non etymei
ignes non vulcana tellus non vesenus et
olimpus montis ardoribz estuant ut iuue
niles medulle vino plene et dapibz inflā
mate. Grandis virtutis et solliciti diligē
tie est supare quod natu sis. in carne nō
carnaliter viuere. cotidie tecū pugnare.
et inclusū hostē argi centū oculis observa
re. Nōnulli vitū pudicā appetentes īme
dio itinere corruerūt. dū solam carnium
abstinenciā putant. et legumīibz stoma
chū onerāt. et ut quod sencio loquar. nich
sit inflāmat corpa et titillat membra ge
nitalia sicut cibus indigestus et ructus
cōmulsus. Quicq̄ seminariū voluptatis
est venenū puta. paras cibus et venter
semp esuriens triduanis preferē ieiunijs.
et multo melius est cotidie parū q̄ raro
satis sumē. Cogita te cotidie eē moritu
rā. et nūq̄ de secundis nuptijs cogitabis.
Jtē de eodē. Idē ad agerutiā. de monoga
mia. Cap lxv.

Interdū sibi libido blandit ut quod ꝓter intēpantā
suā quedam fecerūt videant facere
desiderio liberoꝝ. verū cū in semente ter
re bone centenarius pro virginitatis coro

na primū gradū teneat. sexagenarius pro labore viduaz in secundo sit nūo. tricenarius federa nuptiarū ipsa digitoz cōiunctione testat. bigamia in quo erit numeroz primo extra nūm. Certe in bona terra non oritur sed in vepribz et spinetis vulpium. Itaq; obsecro te religiosa in xpo filia. ut testimonia non noueris quibz inconti nentibz et miseris subuenias. sed illa potius lectites quibz pudicicia coronat. Sufficiat tibi quod pdidisti primū virginitatis gradū. et per tertiū venisti ad sdm id est per officiū cōiugale ad viduitatis continentiā. extrema ymo abiectis ne cogites. Oz si et post diluuiū et ante diluuiū viguit illa sentē tia. crescite et multiplicamini et replete terrā. quid ad nos in quos fines seculi decurre rūt. quibz dicit. tempus breue est. et iā securis ad radicē arboris posita est. que siluā legis et nupciaz euangelica cōstitate succidat. Tempus amplexandi xt̄i. Olim gloria erat illū audire versiculū. Filij tui sicut no uelle oliuaz. et videas filios filioz xt̄i. nunc de continentibz dicit. Qui adheret dño vnus spūs est. Monis michi gaudia nuptiarū ego tibi opponā piram gladiū et incendiū. Non tantū boni est in nuptijs qđ spamus quātū mali quod accidē pt et timendū est. Libido enī transacta semp sui relinquit penitudinē. nūq̄ satiat. et extincta ut ait dit. vsu cresat et defiat. nec vnaoni pa ret que impetu ducit. Sed dius ample o pes et dispensatio vel familiaris et gnt auctoritate viri. scilicet nisi tū seruulis tuis ipsa seruieris familie tue impare non possis. quasi non possis probate etatis habere famulos vel libertos qui presint domui. vel ad publicū respondeant tributa psoluant. Quere primū regnū dei et hec omnia adicient tibi. Melius est rem familiarē minui q̄ aīe pure salutē. Melius est amittē quod velimus nolimus aliqn periturū est q̄ id p q̄ dimittenda sūt oīa. Nos vero ardemus auaricia et cōtē pecunias disputā tes auro sinū expandimus. nichilq; nobis satis est. Et illud qđ de me grauensibz dicit iure miseris vocaturi pt. Edificant quasi semp vituri viuūt quasi altera die morituri. Et hec facimus quia dñi verbis non credimus. et quia etas optata tūtis non vi dit mortis que debet tūtis mortalibus lege nature sed tussa spe annoz nobis spatia pollicet. Nemo enī tam fractis viribz et sic decrepite senectutis est ut non putet se vnū adhuc annū esse victurū. vñ subre pit oblitio conditionis sue ut terrenū animal ramaq; soluendū erigat in superbiam et animo celū teneat. De bono vsu diuitiaz exēplo nebridij. Idē ad saluianū viduā de vi

Ver diuitū ob diuitū seruanda. Ixvi. suū opes si eas bene utat. nec pau pem egestas cōmendabiliorē faciat si inter sordes et inopiā pcū non caueat. Nichil nocuit militanti nebridio paludamentū et baltheus. et apparitoz caterue. quia sub habitu alterius alteri militabat. sicut econtrario nichil prodest alijs vile pallioluū. furua tunica. corpis illuuies et simulata pauptas. si nōis dignitatē opibz destruant. Joseph et in egestate et in diuitijs dedit experimenta virtutū. Daniel et tres pueri sic preerant babilonie opibz et inter pncipes ciuitatis ut habitu nabugodonosoz deo mente seruirent. et ardoches et hester inter purpurā sericū et gēmas superbiā humilitate viceruūt. Diuitabz inquit huius seculi precipe et̄c. Hic discimus quomō camelus possit intrare per foramē acus. quō aīal tortuosū deposito onere sarcinarū assumat sibi pennas columbe et requiescat in ramis arboris que de synapis semine fuerunt. Legimus in ysaia camelos madian et effa et saba auruū et thus ad vrbem dñi deportantes. Docet et esopi fabula. plenū muris ventrē per angustū foramen egredi non valere. Ergo nebridius meus cotidie illud reuoluens qui volunt diuites fieri xt̄i. quicq; et imperatoris largitio et honoris infule sibi debebāt in usus pauper conferebat. nec semel abiciebat sarcinā quod fecerūt apli patrē et rethe et nauticulā relinquentes sed ex equalitate alioz copie suā habundantiā cōferebat. ut posten illoz diuicie huius indigentiam sustentarent. Scit ipsa au scribo me non notū sed auditū narrare. nec ex aliquo in me beneficio scriptoz more grecorum gracā linguā vendere. Vbi namq; vile

oluſculū et tabarius panis et abus potus
ꝑ moderatus ibi diuine ſupuacue ibi nul
la adulacio. Ex quo colligit fidele ee teſtiō
nū qđ cauſas non habet mentiendi. Ad
virtutes eius ceteras veniā. quas ſingu
las in paucis homībz deprehendimꝰ. Qđ
formate regis babilonis ſine aduſtione in
greſſus eſt. Cuiꝰ adoleſcentis egipcia do
mina palliū non tenuit. Ajuū dictu e
Nutritus in palacio contubernalis et cō
diſcipulus auguſtoꝝ quoꝝ mense miniſ
trat orbis terre ac maria ſeruiūt inter
reū oīm habundanciā in ꝓmo etatis flo
re tante verecundie fuit vt virginalem
pudorē vinceret. et ne leuē quidem in ſe
obſceni rumoris fabulā daret. Deinde pꝛ
purator tyranꝰ. et cū ambobz ſtudijs e
ruditus non eſt inflatus in ſuperbiā. non
ceteros hoīes adducta fronte contēpſit ſed
et cūctis amabilis fuit

De inſtitucōe vidue Caplm .lxvij

Didiſti cathalogū virtutū tuarū quid debeas nōi
tuo quibz meritis ſōdm pudicicie
gradū poſſideas. nec te moueat ꝙ ſeparge
naria eligat in viduā et putes adoleſce
tulas ab aplō reprobari. ſed te credas eli
gi ab eo qui diſcipulo ſuo dixerit. nemo
adoleſcenciā tuā contēpnat. Et procul ſit
a cōmunibz tuis phaſides aues turtures tur
ſi attagen ꝓnicus. et oēs aues quibus
ampliſſima patrimonia auolant. Nec
ideo te carnibz veſci non putes ſi ſuū le
porē atq; cerui atq; quadrupedū aīaliū
eſculencias reprobes. Non enī pedū nuō
ſed ſuauitate guſtus iudicant. Oīa creatā
dei bona eſt. Audiant hec mulieres que
ſolicite ſūt quomodo placeant viris. come
dant carnes que carnibz ſeruiūt. quaꝝ
feruor deſpumat in coitū. que ligate ma
ritis generacioni ac liberis dant operā. qua
rū vteri portant fetus. earū intestina car
nibz impleant. Tu vero que in tumulo
mariti ſepeliſti omēs pariter voluptates.
que lutā purpuriſſe fatē. et ceruſſa ſup
feretrū eius lacrimis diluiſti. que pullā
tunicā nigrosq; calceolos candide veſtis
et auratī ſoci depoſitione ſuſtiliſti. Nichil
habes nate aliud niſi ꝓfeuerare in ieiu
nio. Pallor et ſordes gemme tue ſint. plu
marū molliaes iuuenilia membra nō ſo
neant. balneaꝝ calor nouū non ſuaꝺeat
adoleſcentie ſanguinē. Audi quid ex ꝓſo
na vidue continens etyniaus poeta decan
tet. Ille meos primꝰ qui me ſibi iunxit a
mores. Abſtulit ille habeat ſecū ſeruetq;
ſepulcro. Si tanti viliſſimū vitreū gēti p
cioſiſſimū margaritū? Si ſit coī lege na
ture dampnat oēs gentiles vidua volup
tates. quid expādū eſt a vidua xpiana.
que pudicicia ſuā non ſolū ei debet qui de
functus eſt. ſed ei tū quo regnatura eſt.
Tenera res in feminis fama pudicicie eſt.
et quaſi flos pulcherrimꝰ tuo ad lenē mar
ceſcit aurā leuiq; flatu corrūpit maxi
me ubi etas conſentit ad iudicium et ma
turitas deeſt auctoritas. cuiꝰ vmbra tu
tamen vxoris eſt. Quid faciet vidua i
ter familie multitudinē inter miniſtro
rū greges? Quos nolo contempnat ut
famulos ſed ut viros erubeſcat. Certe ſi
ambitioſe domꝰ hec officia flagitant pre
ſtaat hijs senē honeſtis moribz. cuiꝰ ho
nor dñe dignitas ſit. Scio multas clau
ſis ad publicū foribz non cecidiſſe infa
mia ſeruulorū. quos ſuſpectos faciebat a
cultus impudicus aut craſſi corpis nitor.
aut etas aptā libidini. aut ex conſuetuaa
amoris occulti ſecutus animi tumor. q
etiā bene diſſimulatꝰ freqnter erūpit
in publicū. et conſeruos quaſi ſeruos de
ſpicit. Omni diligencia ergo cuſtodias
cor tuū. et caueas quicq; de te fingi pt.
Non ambulet iuxta te calamiſtratꝰ pro
curator non hiſtrio fractus in feiam nec
cantoris dyaboli venenata dulcedo. non
iuuenis voluptuoſus aut nitidus. nichil
molle iūgatur habeto tecū viduarū ac
virginū choros. habeto tuu ſexus ſolacia
Ex anillarū quoꝝ moribz dñe iudicāt

Cemp Itm de eode. Cap lxviij

in manibz diuina ſit lectio et
tam crebre oraciones ut oēs co
gitacionū ſagitte quibz adoleſcencia per
cuti ſolet huiuſcemodi clipeo repellantur.
Difficile eſt qm potius impoſſibile ꝓturba
tionū viajs carē quēpiā eo ꝙ intentiua
vicioꝝ oīm titillent aīos et quaſi in me

ditullio nūm iudiciū sit. vel abiĕ cogitata vel recipe. Optim⁹ ille est qui mūmis vr getur veluti si egregio impressos reprehē das in corpe neruos. Hoc est quod ꝓph'a in aliis verbis significat. Turbatus sū et non sū locutus. Irascimini et nolite peccare Et illud archite tarentini ad villicū negli gentē. Iam te verberibz enecassē nisi iratꝰ essem. Ira enī viri iusticiā dei nō. Sicut i rasci hoīs est. et irā non phibĕ xpiani. sic oīs caro concupiscit quidē ea que carnis sunt. sed nr̄m est voluptatis ardorē ma iore xpi amore restringe. et lasciuiens iu mentū frenis ī die subiugare ut non li bidinē sed tibos quereꝫ ac desideret. et ses sorem spm sim moderato atq; composito portet incessu. Quorsū ista. Vt hoīem esse te noueris et passionibz humanis nisi ta ueris subiacere. De eodē cūbi facti sum⁹ luto. hijsdem cōpacti exordijs. in serico et in pannis eadē libido dnāt. nec regum purpuras timet. nec mendicantiū sper nit squalorē. multoq; melius est stoma chū te dolere q̄ mentē. impune corpi q̄m seruire. gressu vacillare q̄ pudicicia. Nec statū nobis penitencie blandiant subsidia que sūt infeliciū remedia. Cauendū ē vul nus q̄ dolore curet. Aliud est integra nauc et salutis meritis portū salutis in trare. aliud nudū herere tabule. et tre bris fluctuū reuersibz ad asperrima sax a collidi. Desistat vidua bigamie indul gentiā. nec nouit illud apli. melius est nubere q̄m vri. Tolle q̄d peius est vri. et per se bonū non erit nubere. Primus la mech maledicis et sanguinarijs et de stir pe caym descendens vnā costā diuisit ī du as. et plantarijs bigamie protinꝰ diluuij pena subuertit. Vnde illud apli. Volo ado lescentulas nubere ꝛc. aut indulserit statū subiecit. Iam enī quedā declinauerūt ꝓ sathanā. Ex quo intelligim⁹ illū nō stan tibz coronā sed iacentibz manū porrigere. Vide qualia sint secunda matrimonia q̄ lupanaribz preferūt. Quia declinaue rūt aut quedā post sathanā. Ideo adoles centula vidua que se non pōt continē vel non vult maritū pocius accipiat q̄ dy abolū. De morte amici et īstitutiōe mōchi

Ide ad pamachiū de dormicione pauline

Quid boni habeat sanitas Ca lxxix. langnor oñdit. plus sensimus quid habuim⁹ postq̄ habere de siuim⁹. In tribz mulieribz sanguīe et virtute cōiunctis tria xpi premia recog nosco. Custochiū ṽginitatis flores metit. paula laboriosā vidnitatis aream terit. paulina castū matrimonij cubile cōser uat. Etenī nec sororis felicitatē nec conti nentiā mrīs causa appetĕ. malui in hu milioribz tuto pgere. q̄ pendulo gradu in sublimioribz fluctuare. Et ut quadrigā dom⁹ vna emittet sūtatis nobis ꝓ dor micionē pauline pāmachiū monachū cetā pepit postumū ex prīs et cōiugis nobilitate patriciū elemosinis diuitem. humilitate sublimē. Prima virtus est monachi. hoīm contempnĕ iudicia. et se per apli recordare dicentis. Si adhuc ho mūbz placerē ꝛc. Ingenia liberalitĕ edoc ta facilius verecūdia q̄ metus superat et quos tormenta non vincūt. interdum vincat pudor. Non est parū virū nobilē locupletē potenciū in plateis vitare co mitatū. misterve se turbis rusticis. de p̄n cipe vulgus fieri. Sed q̄nto humiliorꝰ tā to sublimior est. Lucet margarita in fo dibz. pua quidē dimisim⁹. grandia possi dem⁹. Centuplicato fenore xpi promis sa reddunt. Semp autē grandia in au dientiū ponūtur arbitrio. non tibi īpo nitur necessitas ut volūtas premiū cōsequ. Si vis ergo perfectus ēe quod xpūs est ven de non partē substancie ne timor penu rie infidelitatis occasio sit. sed totū et da paupibz. non locupletibz non superbis. da quo necessitas sustentet. non quo auge ant opes. Cumq; legis illud apli. non al ligabis os boui triturantis ꝛc. et dignꝰ est operarius mercede sua. et qui altario ministrant de altario ptcipant. Ajemē to quoq; huiꝰ sententie. habentes victum atq; vestitū his contenti simꝰ. Vbi vide ris fumare patinas et phasides aues lentis vaporibz discoqui vbi argenta pō dus ferventes buricos. comatulos pueros et preciosas vestes pictis tapecia. vbi dili or est largitore cui largiendū est. Barb

sacrilegij est rem pauꝑm non dare pau
peribz. Et tamen non est ꝓfō satis et con
sūmato viro opes contēpnere pecuniam
dissipare et proice quod in mōdo et ꝑ
di et tuenīri pt. Fecit hoc socrates thebanꝰ
fecit antistenes fecerūt plurimi quos via
osissimos legimꝰ. Plus debet xpi discipulꝰ
prestare q̄ mūdi phūs gl̄one aīal et po
pularis aure atq; vumoꝛ venale manci
pium. Tibi non sufficit opes contēpsē ni
si xpm sequaris. Sentio te diuinis ardē
doctrinis. nec temeritate quorūdā docere
quod nesciaꝭ. sed ante discere quod doctu
rus sis. Non cōꝰ naturā affectas eloq̄n
tiā. nec etiā more puerorꝛ argutas senten
tiolas in clausulis struas. Cito turgens
spuma dilabit. Feles inquit fabius ceīt
artes si de ulis soli iudicarent artifices.
Nec preteriens tetigi. ut eruditus contenty
auribz non magnopē cures quid impito
rū de ingenio tuo rumusculi iactitent. si
ꝓphetarū cotidie medullas bibas. Hoc q̄
q̄ moneo ut non solū pecuniā. sed etiā te
ipsū xpō offeras hostiā viuā. Sat hostis
antiquus magis continēdae q̄ nūmoꝛū
esse certamen. Facile abiciꝫ quod hereꝫ ex
trinsecus. Intestinū bellū periculosius est.
Zacheus diues erat. apli pauꝑes. et q̄ntū
ad diuitias nichil. q̄ntū ad voluntatē to
tū mūdū reliquerūt. Si offeramꝰ opes
xpō cū aīa nīa libent̄ suscipiet. si autē
que foris sūt deo. et que untus dyabolo de
mꝰ non est equa partitio. Ad patricij ge
neris primꝰ unꝰ primos monachos esse
cepisti non tibi sit tumoꝛis sed humilita
tis oraculo. Quātūcūq; te deieceris humilioꝛ
xpō non eris. esto. nudas pedibz fuisti tu
nica vestiaris et equeris pauꝑibz. Imo
pū celulas dignanter introeas. aquam
portes. ligna conscidas. focū exstruas. vbi
vinacula ubi alape. ubi flagellū. ubi patu
bulū ubi mors. Et cū oīa que dixi feceris
ab eustochio tuo paulaq; vincaris. si non
ope at certe seru. Nec dico non quo de
ardore mentis tue quicq̄ dubitē. sed q̄
curentem impellam et acriter dimi
cantī fervoꝛē fervoꝛ augeam De laude
sc̄e marcelle vidue. Idē ad principiā virgi;
de vita vl' obitu sc̄e marcelle. Cap̄ lxx.

Dolent vidue seculares purpūreo
ac cerussa ora depingē seriasq̄
nitere vestibz. splendē gēmis. au
rū portare teretibz. fragrare mirra.
Dñatu se carnisse vivoꝛ letrinꝫ. queruntq;
alios non quibz iuxta dei sententiā ser
uiant. sed quibz imperent. vnde et pau
pes eligūt ut nomen tm̄ vivoꝛ habē vi
deant. In vidua nra marcella confusa
est gentilitas. omibz enī patefecit que
esset vidua xpiana quā conscientia et ha
bitu promittebat. Talibz usa est vestibus
quibz frigus depelleret non mēbra nu
daret. Auri usq; ad anuli signaculū re
pudians. et magis in ventribz egenoꝛ
q̄ in marsupijs recondens. nullū clerico
rū vel monachoꝛ quod ample domꝰ ple
rūq; necessitas erigebat absq; arbitris vi
dit. semp in comitatu suo virgines et
graues viduas habuit. sciens ex lasciua
puellarū sepe de dñarū moribz indica
ri. Raro procedebat in publicū. et max
ime nobiliū matronaꝛ vitabat domꝰ.
vbi cogeret̄ videre qd̄ contēpserat. Fiṅde
at forsan infidelis lector me in laudibz
mulierculaꝛ immoraꝛi. Qui si forte re
cordet̄ sanctas mulieres comites dñi sal
uatoris que de substantia sua ei minis
trabant. et tres marias stantes aī cru
cem. mariāq; xpie magdalenā que pri
ma ante aplos xpm̄ videre meruit re
surgentē se potius superbie q̄ nos cōdem
nabit̄ reprie. qui virtutes non sexu sed
animo iudicamꝰ. Nec etiā annis pluri
mis suā sic cōtinuit etatē ut ante se vetu
lā crederet q̄ adolescentulā fuisse memi
ner. laudans illud platonicū. philosophia
est meditacio mortis De cōsolatōe fideliū
sup̄ morte amicoꝛ. Idē ad fabiolā cōsola
toria. Cap̄. lxxi.

Tu peo mutū fidei tue penetratū vulneribz oꝛ
bitatis quē sepire debuerat spes
resurrcōis. Nūq; spes cū dolore concordat
nec fides sentit quātacūq; iacturā. Resurgē
tredimꝰ nos et plangimꝰ. Quid faceremꝰ
si tantū moꝛi precaret deus. Voluntas
utiq; eius sola sufficeret ad solaciū. cui nul
lū preponē iubem̄ affectū. Nichil absistat
tuū quia reapere dignatus est primum

ueditū suū uerapere deuit creatorē. Et
nichil aliud deuit q̄ creatori gracias a
gere mutuantē. et dicē aī iob. Dñs dedit
dñs abstulit sicut dño placuit ita ſtm ē.
addit et alia consolationis prudencia. q̄
iaculis orbitatis ocurrat. plangē eū de
berem⁹ amicis de seculo recedentibz. si se
culi ymicicias contra nos minime senti
rem⁹. Et plangim⁹ dñi beneficia qui no
uit infirmitati nr̄e quid prestet. Videbat
volebat adhuc qui dolet aliquē dormien
tē. et inē fluctus vite p̄ntis videre cupit
miserū laborare. Quid ergo pro dormien
te lacrimas fundas. quasi nesias q̄d tēpo
cendie pariaris? Propter hoc enī et dñs
discipulos admonet dicens. Si diligeretis
me rē. Plane mortuū lazarū fleuit. sed
non tuas lacrimas fudit. doluit lazarum
non dormientē sed potius resurgentē. et
flebat quē cogebat p̄ alios saluandos se
culo reuocare. Hanc vitū dans ingemis
cebat. quā tu doles ee sublatū. Conū lac
mas ei⁹ pugnāt lacrime tue. et amor tu
us amori eius non conuenit. Ille enī nole
bat reddere laboribz quē dilexerat. et tu
amare te credis. cui labor⁹ vis adhuc
restare tormenta. Michi trede sola in oī
bus incredulitas meret. Et sicut nō p̄t
fides nosse quod doleat. sic diffidencia so
la doloribz inuenit analla. Preterea vide
si debeat aliquid doloi concedi. vbi sine a
liquo remedio p̄t anim⁹ fatigari sequit
consūmacio oīm gaudior. quod in resur
rectiōe iuicē nob dño reformante reddem⁹.
sicut scriptū est. Si enī credim⁹ q̄ ihes
mortuus est et cetā. Item de eodē. Idem
ad theodoziū de morte luciui. Cap lxxij.

Diuersus mortis nūtatē que in
ter fratres diuidit. et charissia
inter se nota crudelis et diua
dissociat. hoc solacio erigim⁹. q̄ in breui
lucui visuri sum⁹ eos quos absentes do
lem⁹. Neq enī mors sed somp⁹ appella
tur sdm aplm. Iucim⁹ in breui cōsūma
tus expleuit tpa multa. nos dolendi ma
gis qui in prelio stam⁹. vulnera accipim⁹
vicijs sordidam. Ille iam secur⁹ et victor te
aspiat de excelso et fruet laboranti. et iur
ta se locū p̄parat eodē caritatis amore q̄

in terra quoq̄ oblitus officij cōiugalis so
rorē te habere cepat. Idē ad paulā consō
latoriā sup̄ dormicōe blesille. Testor mi pau
la ihesū quē blesilla nūc sequit. testor sāc
tos angelos ei⁹. quor consortio fruit ea
dem me dolor⁹ p̄ceti tormenta que pate
ris. verū considem⁹ quid ethic⁹ ille p̄sal
m⁹ sonet. Justus es dñe et rēm iudiciū
tuū. Hoc non p̄t dicere nisi ille qui ad v
nūsa que patit laudat dñm. et suo me
rito ip̄utans. de ei⁹ in adūsis clemencia
gloriat. Cur aūt durū sit q̄d q̄q̄ pati
endū est. dolem⁹ quēq̄ mortuū. ad hoc
nati sum⁹ ut mancam⁹ eterni. Ceterū
nōne veueris ne tibi saluator dicat. Iru
ceris paula quia filia tua mea fratia ē
filia. Indignaris de iudicio meo. et re
bellibz lacrimis tuis ip̄uriā possidenti.
Cibū tibi negus non ieunior studio sed
doloris. non amo frugalitatē istā. Jeu
nia hec aduersarij mei sūt. nullā aiām
recipio que nolente me separat a corpoe.
Tales stulta philosophia martires habe
at zenonē democritū vel catthonē. si vnē
tem tederes filiā nūq̄ plangeres ad me
liora migrasse. Luxisse legit iacob filiū
quē putabat ocasū. ad quē et ip̄e erat ad
inferos descensur⁹ dicens. descendā ad fi
lium lugens in infernū. quia necdū pedi
si ianuā xp̄c effregerat. necdū flāmeā
ullam rūpheam et vertigine p̄sidentē
cherubin sanguis extinxerat. Vnde et
abraā licet in locū refrigerij tamen
apud inferos cū lazaro scribit. et dauid
iuste fleuisse p̄uidā filiū. qui aliū par
uulū post̄ ut viuēt ip̄etrare non po
tuit quia scebat non peccasse non fleuit.
De moyse vero et aaron q̄ eis ex veter
more sit planctus exhibitus. non est mi
randū. aī et in actibz ap̄lor⁹ iam euan
gelio chorusceante stephano fecerūt ihe
rosolime fratres planctū magnū. et vti
q̄ planct⁹ magn⁹ non in plangenaū ex
animacōe ut tu estimas sed in pompa
funeris et exequiarū fregencia intellige
dus sit. Parce queso tibi parce filie iam
cū xp̄o regnanti. parce saltim custodie
tue. tui⁹ parua adhuc etas et rudis pe
ne infancia te magistrante dirigitur

Grandis in suos pietas ipietas in deū ē. Abrahā vnicū suū filiū letus interfe cit. et tu vnā de pluribz quereris corona tū. Detestande sūt iste lacrime plene sa crilegio incredulitate plenissime que nō habent modū sed usq; ad vicinia mortis accedūt. Vlulas et exclamitas et quasi quibusdā sacrabz accensa q̄ntū in te ē tui semp homicida es. sed et ad talem clemēs semp ingredit ihesus et dicit. Quid plo ras? Non est puella mortua sed dormit. Rideant circūstantes. ista infidelitas iu deoz est. te quoq; si ad sepulchrū volucris filie volutari angelus increpabit. Ad quem vivente cū mortuis **De vita ne potiani militis. Epytaphiū nepotiani ad Epotianū heliodor. Cāp lxxviij.**

Deū eēt in palatij milicia sub clamide et candente lino corpo calicio circūcinxit ante seculi plūtes stās liuida ieiunijs ora portauit sub alterio signis et vestibz sūmo regi militauit. et ad hoc cingulū habuit ut viduis et pupillis oppressis ac miseris subuēiret. Quicq tū non placent dilectiones iste p fecte seruitutis dei. sed tandē balthyeo po sito habituq; mutato quicq̄d castrensis peculij fuit in paupes erogauit. excep tu vili tunica et opimento quo tecto tm cor pore frigus expelleret. nichil sibi reserva ret. Cultus ipe prouīcie morē sequēs ner mūdicijs nec sordibz ipse notabilis erat. Quid multa? Fit clericus et per singlos gradus presbiter ordinat. O bone ihesu quis ibi gemitus. quis ululatus que int dictio? Juvenilē etatē indignā sacerdocio musabat. sed eo dignior erat quo se cla mabat indignū. et negando merebat quod ēe nolebat. Igit clericatū non hono rem sed onus intelligens primā curam habuit ut humilitate superaret inuidiam deinde ut nullā in se obsceni rumoris fabulā daret. ut qui mordebant ad eius etatē stuperent ad continēciā. Spes me seroz fuit. solamen lugenciū. ita in sin gulis virtutibz eminebat. quasi ceteras non haberet. Jnū presbiteros et cequa les primꝰ in ope extremꝰ in ordine. gra uitate mox hylaritatē frontis tempabat gaudiū in risu non meticulosū intelligēs. Jeiunia in augne modū pro lassitudie et viribz corpis temperabat. Mense auū culi intererat et sic apposita quecq; liba bat. ut et superstitionē fugeret. et continē cā reseruaret. Sermo eꝰ et ome cōui uiū de scripturis aliquid ꝓponē libent audire verecūde vīdē. recta sape. prava non atriter confutare. disputantē contra se magis docē q̄ vincē. Lectione assidua et meditacione diuna pectus suū biblio thecā fecerat xpi. Unde hic feruor nisi ex amore xpi? Unde legis indefessa medita cio nisi ex amore et desiderio eiꝰ qui legē dedit. Alij nūmū addant nūmo. et mar supiū marsupio affectantes matronax opes venātur obsequijs. Sint ditiores mo nachi q̄ fuerant seculares. possideant o pes sub paupe xpō. quos sub locupletē dy abolo non habuerāt. et suspiret eos etiā diuites. quos tenuit mūdus antea men dicos. Nepotianꝰ noster aurū calcans. sedulas consectat. ita magnꝰ erat eius animꝰ in magnis ut nec mūma negli geret. Erat enī sollicitus si niteret alta re. si parietes absq; fuligine. si pauimen ta tersa. si velū in hostijs. si satiraviū mū dū. si vasa lucenaa. ubiūq; eū quereꝰ in ecīa inuenires. Basilicā ecīe et consi liabula mīm diversis floribz et arboꝝ comis vitiūq; pampinis adūbrabat. **De laude virginitatis ad cōpatiōē nupciaꝝ**

Qum Jdē contra iouinianū li°. i°. lxxvij minora maioribz coequant in feriozis compatio superioris ījuria est. Bonū est inquit aplūs mulierē nō tangere. ergo malū est tangē. sed ideo ignoscit ne deterius fiat. Unde dicit. Ppter fornicationē autē xc. Sed quale est illud bonū quod deteriozis condicione vel com patione concedit? Illud naturale bonū est quod non habet mali compationē. qđ prelatione alteriꝰ non obūbratur. Quale est illud bonū quod orare prohibet et cor pus xpi accipe non pmittit. Vacandū est enī ab amplexibz ut vacet oracioni sēm illud. Nolite fraudare īuicē xc. Denicq; lo quens aplūs dicit. bonū est homī mulie rem nō tangere. et bonū est illis si sic per

maneant sicut et ego. Vbi aũt venit ad nupcias non dixit. bonũ est nubẽ sed melius est nubẽ qm̃ vri. O paule si nuptie p se bone sũt noli eas incendio compararẽ sed dr simplicit. bonũ est nubẽ. Suspecta est michi bonitas rei huius quã magnitudo mali alterius. malũ cogit ee inferus. Ego autẽ non leuius malũ sed simplr per se bonũ volo. Illi iam eunuchi deo placent quos astruxit non nciuus sed volũtas. Tantũ interest inr nupcias et virginitatẽ. qm̃ bonũ inr non peccare et benefacẽ. Erũt inquit duo in carne vna non tres non q̃tuor alioqn iam non duo sed plẽs. vnde et samaritana sextũ hns mariti argut̃ qd non sit eius vir. vbi ei numerus maritor est. ibi vir qui ppẽ vnus est. ee desistit. cũ vna tm a principio in vxorẽ versa sit. Primus lamech sanguinarius et homicida vnã carnẽ in duas vxores diuisit. et fratricidiũ et bigamiã eadẽ diluuij pena deleuit. Cũm sanctum sit bigamia hinc ostendit̃. qd bigamus in cleriũ eligi non pt. et vidua que habuit duos viros eadã deputata et egens eatẽ stipes non meret̃ accipe. Non dño bigamos. ymo nec trigamos. et si dici potest octogamos. sed ut plus aliquid inferam eadã sectatorẽ recipio penitentem. Castitas semp opibz nuptiarũ prelata fuit. Nam primi parentes ante offensam virgines in paradiso fuerũt. post pcm autẽ et extra padisũ protinus nupcie. Nupcie implent terrã replent. vginitas paradisũ. Vnde dicũ est. crescite et multiplicamini. rõe. Prius enim oportuit siluam plantari et crescẽ ut esset quod deinceps posset excidi. Quantũ interest inr radicem et firmũ. tantũ interest inr nupcias et virginitatẽ. Hic eadã ab ydolo contagionis humane nec carnes comedebat̃ nec hoĩes circũcidebant̃. nec repudiũ vxoribz dabat̃. et hoc usq ad diluuiũ. Postq̃ ergo venit dñs in finẽ temporũ et revoluit q̃ ad alpha id est finẽ ver̃ reuexit ad principiũ nec circũcidim̃. nec repudium dare pmittit̃. nec carnes comedim̃ dicente apl̃o. Bonũ est non mãducare carnẽ et non bibere vinũ. Nã et vinũ cũ carnibz post diluuiũ dedicatũ ẽ. Moyses moriens a dño israel plangit̃. Josue qui nec filios nec vxorẽ legit̃ habuisse quasi victurus in morte non plangit̃. Nupcie enim finiũt̃ in mortẽ. virginitas aũt post mortẽ incipit coronari. Excepto petro non legim̃ de alijs aplis q̃ vxores habuerint. Cumq̃ de vno sit scriptũ et de alijs tacitũ intelligẽ debem̃ illos sine vxoribz fuisse. De fugiendo amore mulierib. et de puersitate iouiniani. Cãp lxxv.

Major non dico meretrias sed gnaliter mulieris semp insaciabilis ẽ qui extinctus reaccendit̃. et post copiã vursus copiã patit̃. aiamq̃ virilem effemiat. et excepta passione quã sustinet aliud cogitare non sinit. Qui vxorẽ ducat in ambiguo est. vtrũ odiosã an amabilẽ ducat. Sed si odiosã duxerit ferre non pt. Si amabilẽ amor eius insaciabilis est. infernoq̃ et terre aventi et incendio iuxta salomonẽ compat̃. Legim̃ turturis hãt ẽ naturã ut si parẽ vidit nõ cõiũgẽ alteri. Vnde patet bigamiã. et a multis auibz reprobari. Si oẽs inquis vgines fuerit quomodo stabit geñ humanũ. Noli inq̃m metuẽ ne oẽs virgines fiat. difficilis res est vginitas et ideo rara. Si oẽs ee virgines possent. nũq̃ dñs diceret. qui pt capere capiat. Nec aplus inuadendo trepidaret dicens. De vginibz preceptũ dñi non habeo. consiliũ autẽ do. Sed erũt inquit aplus illusores. tẽ. Ibi describit sermo aplicus iouinianũ bucas tumentibz loquentẽ. et inflatũ verba tritinantẽ repromittentẽ in celis libertatẽ cũ ipse sit seruus vicior atq̃ luxurie. Nam cũ monachũ se iactitet ee. et pro sordidã tunicã et nudos pedes et abarnũ panẽ et aque potũ ad candidas vestes et nitidã autẽ ad mulsũ et elaboratas carnes ad balneas et popinas se conferat. manifestũ est q̃ terrã celo et vicia virtutibz preferat. Veruptũ monachus iste formosus crassus nitidus dealbat̃. et semp quasi sponsus incedens. aut vxorẽ ducat aut virginitatẽ equalẽ nupcijs probet aut si non duxerit. frustra contra nos verbis agit. tũ ope nobistũ sit. Animã tũ q̃m

quis moneret ut alteri viro nubet eo
q̄ eēt ei etas adhuc integra bona et fir
mes. nequaq̄ inquit hoc fiet. Si enī bo
nū virū ītenero ut ante habui. nolo ti
mere ne pdam. Si malū quid nāe est
post bonū pessimū sustinē. O rem īpro
bam. quorūdā matrimonia adulteri
is cohereserūt. Adulter enī est ut ait
sirtus in sentencijs in suā vxorē ama
tor ardencior. In aliena quippe vxore
oīs amor turpis est. in sua nimis. Sapi
ens itaq̄ vir iudicio debet amare cōiugē
nō affectu. Regit impetus voluptatis nō
preceps fertur in coitū. Nichil enī sedius ē
q̄m vxorē amare quasi adulterā. Certe q̄
dicūt se causa reipublice et hūmani ge
neris vxoribz iungi. saltem pudes imi
tent. et postq̄ vxoris venter intumuerit
ne pdant filios nec amatores se exhibeāt
vxoribz sed maritos. Qz per abstinenā
carnis libido frenanda sit. Idē in libello
Cibus carniū et Caplin lxxvi.
potus vini ventrisq̄ saturitas se
minariū libidinis est. Per q̄nq̄ se
sus quasi per quasdā fenestras. vicioz ad
iam est introitus. Hoz pturbacionibz
aīa pregrauat. et capit. Qua racione mi
ti phī tuitati fr̄eq̄nias urbiū et amenis
tates locoz et q̄nq̄ sensuū illecebras veliq̄
uit. ne per luxū et habundanciā copia
rū aīe fortitudo molleseeret. Inutile q̄p
pe est crebro vidē per que aliq̄n captus
sis et coz te periculo cōmitē quibz difficul
ter careas. Qz si quis estimat et habun
dancia caboz potionūq̄ se pfrui et posse
vacare sapiencie hoc est in delicijs versari
et vicijs deliciarū non teneri. sepīm dece
pit. Cū enī ab hijs procul remoti sepe capi
am nature illecebris. et cognā ea cupe
quoz copiam non habem. q̄tomagis si
circūdati retibus voluptatū eē nos libeōs
arbitrem. Sensus noster illud cogitet qd
videt audit odoretur gustet attrectet.
Quosdā etiā phos legim sibi oculos eruis
se ne per illoz visum a contēplacioē phi
losophie auocarent. Frustra igit quidam
simulant salua fide et pudicicia et mētis
integritate voluptatibz uti. cū cōtī na
tura sit copijs voluptatū sine voluptate
perfrui. Unde aplus. Que in deliciis ifra
est viuens mortua est. Sensus corpm sic
quasi equi sine racione curentes. Aīa igi
tur in aurige modū retineat frena cur
rentiū. Absq̄ gustu impossibile est huma
nū corpus subsistere. sed adesse debet racio
ut tales et tantas sumam esias. quibus
nec corpus oneret. nec libertas animi pre
gravet. Olerū pomoz ac leguminū. et
facilior apparatus est. et arte īpendijs q̄
toz non indiget. et sine cura sustentat
moderateq̄ sumit nec aude devorat. Et
diuersitate autē carniū et saporis delīa
cio et ventris inflacio tonapit. morbiq̄
ex saturitate nimia conatant. Multi
quoq̄ īpacienciā gule vomitu remediā
tur. et quod turpit ingesserūt turpius e
gerūt. Quod aūt murandū est etiā epi
curus voluptatis assertor in libris suis di
cit. olerib et pomis et vilibz cibis eē viue
dū. eo q̄ carnes et exquisite epule ingenti
cura īparent. maioreq̄ penā hīnt in que
rendo q̄ voluptatē in utendo. Grandis aūt
aīe exultacio est parvo contentū eē mū
dū sub pedib habere. et oēm eius potenciā
epulas libidines p̄ que diuine cōparāt
vilibz cibis mutare. et grossiori tunica
compensare. Quid nāe est sapienti viro
et phō xp̄i tantā habere fortitudinē que
athletis et militibz necaria est. quā cum
habuerit ad vicia prouocet. Xp̄iano sani
tas absq̄ viribz nimijs necaria est. Tol
le epularū epularū et libidinis luxuriā
et nemo quereret diuicias. quarū vsus aut
in ventre aut sub ventre est. Cibā ex vilis
simis cibis vicanda est sanctas. Nichil enī
ita obruit aīm ut plenus venter et estuās
et huc illuc se vertens et in ructus et in
crepitus ventoz efflacione respirans.
Quale est illud ieiuniū. aut qualis re
fectio post ieiuniū cū pudicanis epulis dis
tendim. et guttur nīm meditatoriū effi
cat latri navū? Diuq̄ volum prolixio
ris medie famā querē. tantū voram
q̄ntū vix alterius diei nox digerat. Ita
q̄ non tam ieiuniū appellandū est q̄m
crapula et fetens et fetens et molesta i
digestio. Asserno p̄etue vgīnitatis hē ma
rie. Idē cont helindū. Cap. lxxvij.

Elvidius iste homo turbulentus sacerdos simul et laycus loquacitatē facundiā estimat. et male dicē oībz bone conscientie signū arbitrat. Dicat aliqñ reticē qui nūqz didicit loqui. In partu virginis. nulla obstetrix fuit. nulla muliercula accessit. Ipsa pānis infantē uoluit. Ipsa mater et obstetrix fuit. et eū in presepio reclinauit. Sed unde inquis fratres dñi dicti sñt. qui fratres non erant. Jam nūc docebo quatuor modis fratres dici in scripturis. natura. gente. cognatione. affectu. Natura ut esau et iacob. gente. ut oēs iudei. cognatione ut abraham et loth. affectu. qui in duo scindiē. in speciale. et sic oēs xp̄iani fratres vocantur. et cōmune. et sic oēs hoīes quia ex uno patre. Imperitissime hoīm ista non legentes. et toto scripturarū pelago derelicto ad iniuriā virginis tuā rabiem contulisti in exemplū eius quē fabule ferūt. qui cū vulgo esset ignotus nichil boni posset facinoris excogitare quo nobilis fieret. dyane templū incendit. Et nullo prodente ferri sacrilegiū ipse in mediū protestasse clamitans sese incendiū subiecisse. Scalptantibz ep̄hesi p̄cipibz quā ob causā hoc facē voluisset. rñdit. Ut quia bene non poterā. male omnibz innotescerē. Et hoc quidē de illo greca narrat hystoria. Tu vero templū dñi in corporibus fecendisti. Tu cōtaminasti sacrariū spūs sancti. ex quo vis quadrigā fratrū et sororū processisse congeriē. Apud xp̄ianos soleo crisim⁹ est magn⁹ et vicii. turpe quid vel narrare vel facere. Si desarabat infans ulnis tegmine mēbranor̄ soluto involutus. ingeranē dura presepia. vagitu paruuli. octaua die circūcisio. non erubescim⁹. non silem⁹. qñto humiliora sūt q̄ pro me passus est. tanto illi plus debeo. et cū oīa replicauis nichil crucē preferes cōtumeliosius quā profitem̄ et credim⁹ et in qua de hostibz triūphamus. Tu dicis mariā virginē non p̄mansisse. Ego michi plus vendico eriā ioseph per mariā virginē fuisse. et ex virginali cōiugio virgo filius nasceret. et cū maria virgo p̄mansit qui p̄ dñi appellari meruit. Nec hoc ideo dicim⁹ quo nuptias condempnem⁹. ipa quoq; virginitas est fructus nupciar̄. Virgo cogitat que sūt dñi ut sit sancta corpe et spū. nupta aūt que mūdi sñt. 1ad Cor. 7. Idem vō tu putas cē diebz ac noctibz vacare ieiuniis et orationi et ad aduentū mariti facē. expolire. gressū frangē et blandicias simulare. Illa hoc agit ut turpior appareat et nature bonū fuscet iniuria. Nec ad speculū pingit et in contumeliā artificis conati pulchrior cē q̄ nata est. Inde infantes gemiscunt. familia p̄strepit. liberi ab ore dependent. cōputant sūptus. p̄parant impendia. hinc tocoz accincta manū tergines terit. hinc textricū turba cōminuat. nūciati interi vir venire cū sociis. Illa ad prūdinis motū lustrat oīa penetralia. si thorus rigeat. si pauimenta verrūt. si ordinata sint pocula. si prandiū paratū. Respondeo quemquā intrā istā ubi sit dei cogitatio. Nec tamē negam⁹ maritatas sanctas mulieres inueniri. sed que uxores cē desierūt. et que ipsa nūptie cōiugij imitantē virginum castitatē. Subsannatio erroz vigilantii. Jdē contra vigilantiū. Cap lxxviij.

Multa in orbe monstra gen̄ata sūt. sola gemina monstra non habuit. sed viris semp fortibz et eloq̄entissimis habundauit. Exortus est subito vigilantius dormitantius qui immundo spū pugnet contra xp̄i spm. et martyrū neget sepulchra venerāda dāpnandas q̄ dicit vigilias. continētiā hereſim putet. dolet martyrū reliquias pretioso opiri velamine. et non vel pānis et talicio colligni. vel proiici sterquilinio. ut solus vigilantius ebrius et dormiens adoret. Ergo sacrilegus fuit constantin⁹ imperator qui scās reliquias ad hierusalē et thimothei transtulit constantinopolim ad quas demones rugiūt. et habitatores vigilantij illoz se sentire confitent̄ presentiā. Dicas in libello tuo q̄ dū viuim⁹ mutuo orare pro nobis possum⁹. postq̄ autē mortui fuerim⁹. nullius sit pro alio exaudienda oratio. Sed si apli et mr̄es adhuc in corpore constituti p̄nt orare pro cetis q̄n adhuc pro se dñm cē solliciti. q̄ntomagis post coronas victorias et triūphos. Denique sanctos non appellant̄ mortuos sed dormi

entes. Tu vigilans dormis et dormiens scribis. Cereos aūt non clara luce accendimꝰ sicut frustra exhūpniaris sed ut vigilantes noctis tenebras hoc solacio temperemꝰ. Qz si aliquꝑ impiaā et simplicitatē qui zelū dei habent sed non scdm scām hoc pro honore martiriū faciūt. quid inde pdis? Causabanē quondā et apli qꝑ piret unguentū sed voce dnī correpti sunt. neqꝫ enī xp̄us indigebat unguento. nec martires lumine cereoꝝ. Et tn illa mulier in honore xp̄i hoc fecit. deuocaqꝫ mētis eius recipitur. Et quitāqꝫ accendunt cereos scdm fidē suā habent mercedem dicente aplo unusquisqꝫ in suo sensu habundat. Nam et absqꝫ martiriū veliquias per totas orientis ecclias qñ legendū est euangeliū accendūt luminaria tā sole rutilante non utiqꝫ ad fugandas tenebꝝ sed ad signū letitie demonstrandū. Aliꝝ vꝝ qꝫ non diuas nequaqꝫ ꝓpetranda martyria. deū enī qui sanguinē tauoꝝ hircoꝝqꝫ non quevit. multomagis hoīm non requirē. Quod et tū dixeris ymo et si non dixeris ita haberemus quasi dixeris Rideas forsitan et mulierculaꝝ deliramenta subsannes. Non erubesco earū fidem que primo viderūt dnm resurgētē. que mittunt ad aplos. que in mre dnī salvatoris scās aplis cōmendant. Tu rustico tū seculi hoīb. ego ieunabo cum feminis. ymo tū religiosis viris. qui pudicicā vultu preferūt. et pallida iugi cōtinencia ora portant. Videris michi dole et aliud ne si toleuerit apud gallos continencia et sobrietas atqꝫ ieiuniū tuberne tue lucra non habeant. et vigilias dyaboli ac temulenta cōuiuia tota nocte exercē non possis. De bonis pauꝑibz sustētandis et tumultibz fugiendis. Cap lxxix.

Reterea ad me relatū est qꝫ prohibeas tyevosolitaz in vsus scōrū aliqua suꝑtuū solacia dirigi cum aplus hoc in eplis suis instanter precipiat fieri. Rndebis hoc vnūqꝫqꝫ in patria sua posse facē. nec pauꝑes defutuos qui opibz sustentandi sū ecclesie. Nec nos quidē negamꝰ cūctis pauꝑibz etiā iudeis si tanta sit largitas stipes porrigendas

Sed aplus docet faciendū quidē elemosinā ad oēs. sed maxīe ad domesticos fidei. De quibz salvator ait. facite vobis amicos rtī. Uniquid isti pauꝑes mī quoꝝ pānos et illuuiem corꝑis fingrans libido diuitē pnt habē eterna tabernacula. qui nec pānos sencta possident nec fidā? Non enī simplicitatī pauꝑes sed pauꝑes spū beati appellātur. de quibz scriptū est. Beatus qui intelligit super egenū et pauꝑem. In vulgi pauꝑibz sustentandis nequaqꝫ intellectus sed elemosina opus est. In scīs pauꝑibus beatitudo est intelligencie ut ei tribuas qui erubescat accipe. et cū accepit doleat. metens carnalia et seminans spūalia. Qz autē asseris melius eos facē qui utuntur rebus suis. et paulatī fructus possessionū pauꝑibz diuidant. qꝫ illos qui possessionibz venūdatis simul oīa largiantur. Non a me eis sed a dno rndebit. Si vis ꝑfectus esse vade vende oīa que habes et da pauꝑibz rtī. Uter a suo studio monachi deterrendi sūt a te linguis vipereis quibz argumentaris et dicis. Si oēs se clauserint et fuerint in solitudine. qs celebrabit ecclias. quis seculares hoīes lucrifaciet. Hoc enī modo si oēs tecū futuri sunt. sapiens eē quis potit? Et virginitas non erit approbanda. Si enī omnes virgines fuerint nupcie vnde erūt? Interibit enī genus humanū. solus atqꝫ contractus dormitandus vigilabit in lāulo. Rara ē virtus nec a pluribz appetita. atqꝫ vtinā hoc omnes ecclie quod pauci sūt. de quibz dicit Multi vocati pauci vero electi. et vacui esse nt arceres. Monachus aūt non doctoīs habet sed plangentis officiū qui vel se vel mūdū lugeat. et domini pauꝑis presto let aduentū. qui scīens ībecillitatē suam et vas fragile quod portat timet offendē ne ipingat corruat atqꝫ frangat. Unde mulierū maxīeqꝫ adolescentularū vitat aspcūn. et in tantū castigator sui est ut eaā que tuta sūt ptimescat. Cur inquis ꝑgis ad hēmū videlicet ut te non audiam non videā. ut tuo furore nō moear ut tua bella non paciar. ne me capiat oculus mētricis ne forma pulcherrima ad illicitos ducat amplexꝰ. Rnde

bis hoc non est pugnare sed fugere. Sta in acie aduersarijs armatis obsiste. ut postq̃ vincaris coroneris. fateor imbecillitatem meã. Nolo spe pugnare victorie. ne pdam aliqñ victoriã. si fugero gladiũ deuitaui si stetero aut vincendũ michi est aut cadẽ dũ. Quid aũt nãe est certa dimittẽ et incerta sectari? Aut scuto aut pedibz mors vitanda est. Tu qui pugnas et superari potes et vincẽ. ego aũ fugero non vincor in eo q̃ fugio. sed ideo fugio ne vincar. Nulla seruitus est viciano serpente dormire. potest fieri ut me non mordeat. tñ potest fieri ut aliqñ me mordeat. Matres vocãm⁹ sorores et filias et nõ erubescim⁹ vicijs nr̃is nr̃a pietatis obtendẽ. Quid fuit monachus in cellulis feiaz. Quid sibi volũt sola et priuata colloquia et arbitros fugientes caulos? Sanctus amor ipaũaz nõ h̃t. Quod de libidine dixim⁹ referam⁹ ad auariciã et ad oĩa vicia que vitantes solitudiẽ. Et idcirco vbiũ fr̃eq̃ntias declinam⁹ ne fr̃ãe compellam̃ que nos nõ tam natura cogit fr̃enare q̃m voluntas. **De uncione iheronimi. q̃ emulos et detractores suos. Idẽ ad asellã de fictis amicicijs. lxxx"**

Gratias ago deo meo q̃ dign⁹ sũ quẽ mũdus oderit. Ora aũt ut de babulone ihrlm regrediar ne m̃ dominet nabugodonosor sed ihesus filius iosedech. Veniat esdras qui instituet ad iudeã et reducat me ad patriã meã. Stultus ego qui volebã cantare cantica dñi in terra aliena. nec recordabar q̃ de ihrlm egredi statim incidit in latrones. Malefi cũ me quidã grauiũt sed sac per infamiã et bonã famã ꝓcurare ad regna celoz. Aũ tribunal xp̃i simul stabim⁹ ibi patebit qua mente quis vixerit. O ũuidia primũ mor dax tui. O sathane calliditas semp̃ sancta persequens. non facilis venia prauo de rectis dixisse. **Idẽ ad marcellã de onaso.**

Ita se habet natura ut amara sit vitas blanda vicia cristimentũ. vnde nõ mirũ si nos vicijs detrahentes plurimos offendim⁹. Disposui nasũ sinere fetentẽ timeat qui strumosus est. Volo cornicule detrahẽ garrienti. rauce dulcẽ se intelligat. Nũq̃d vnus in vrbe romana est qui habeat tũ

tas inhoneste vulnere naues. Aliquid o nasus tua verba et in vesicarũ more tumentia buccis trutinatis inflatis. placet m̃ de lauris de noctua de bubone et de vitiatis ridere portentis. quicquid deũ fuit in te deũ putas. In quodcũq̃ vicijs stulti mei mutro contorqueat te clamitas desig nari. An ideo tibi bellus videris q̃a fauste noẽ vocaris quasi non et luscus ideo dicatur quia mũme lucet. Oz si in descriptione fedoz semp̃ inascetis iam te cũ parsio tantabo. Formosũ te optet genevũ regina. puelle te rapiant. quicq̃ calcauerit hoc rosa fiat. Dabo tamen consiliũ. quibz abscondatis posses pulchrior appare. Nasus nõ videatur in facie. sermo non sonet ad loquendũ atq̃ utri et formosus videri potes et disertus

Idẽ ad sabianũ dyaconũ. lapsũ.

ille quẽ ꝓphecta deuorat. oĩs sevies scriptur est in quibz et penitens plangit et iustus timetur. et desperanti maledicit. Nichil enĩ tam repugnat deo q̃m cor impenitens solũ est crimen est quod veniã consequi nõ pt. Inimicis tibi frr̃is sũ vera dicens. Nec doleo de maledictis tuis quis enĩ nesciat michi nisi flagitiosũ ore tuo laudari. Hoc plango quod tu ipse non plangis. q̃ te mortuum non sentis. quod quasi gladiator paratus libidini in ꝓpriũ fimus ozmaris. dentes pulvere teris. ravos in rubenti caluaria capillos digeris. Taurina cervix thoris adipeis intumescens nec quia fracta est inclinat. Super hoc vnguentis flagrans. mutas balnea. et contra renascentes pilos pugnas. per forũ ac plateas nitidus ac politus amator incedis. frons meretricis frõ est tibi non erubescis. Age itaq̃ penitẽciã conuertẽ miser ad deũ ut ad te deus conuertatur. an maloz tuoz putas solacium si multos tui similes habeas. Fluant paululũ de oculis tuis lacrime et inter semẽ et linteamina q̃bz tibi videris fulgidus et formosus. intelligite te nudũ confessũ sordidum et mendicantẽ. **Item de eodẽ. Idẽ ad marcellã de detractoribz suis. Cap lxxxi.**

Quidam superbie nos arguẽ solent qui tranquillam vultuositatẽ solã pro sanitate habent. piscatoz se discipulos asserentes quasi idcirco iusti sint si

nichil scriuerūt. quos ego quidē possem iu
ve contēpnē. asino quippe lira superfluo ca
nit. Verū ita vīsū habeant. Si displicet
eis fontis vnda purissimi. scenosos riuu
los bibant. et diligenciā qua auīū salinā
et conchariū gurgites norūt in scripturis
legendis adhibeant. Sintq; in hac ve tīa
simplices ut xpi verba existiment rus
ticana in quibz per tanta iam secula
tantoz sudauerūt ingenia ut rationē
vnius cuiusq; verbi magis opinati sint q̄
expresserit. aplīm quoq; arguāt impie
qui ob multas līās diuīā insanire. Scio
te cū ista legeris rugnare frontē. et liber
tate animi rursū seminariū timē vir
tutū. ac meū si fieri pt os digito velle cō
primē. ne audeam dicē que alij sincere
non erubescūt. Rogo quid a nobis lubē
dīm est. vnū miser locutus sū. q̄ vir gi
nes sepius debent ee cū mulieribz q̄m
cū masculis. tocius orbis oculos offendi.
ductoz digitus notor. multiplicanti sē sup
tapillos capitis mei qui oderūt me gra
tis. Verū ne flactus de nobis rideat. am
phora cepit institui currēte rota. cur
reus exit. reuertim̄ ad asellos bipedes
nostros. et in aurē eoz buccina magis q̄
cithara tonarepabim⁹ Idē ad magnū ora
torē vbīrome. Queris cur in opus
culis nostris secularīū līarū interdū ex
empla ponam⁹. et candorē cartē ethnicoz
sordibz polluam⁹. Rūsū breuiter habeto.
Nūq̄ hoc queres nisi te totū tullius possi
deret. si sanctas scripturas legēs. et earū
intpretes omisso vulcano euolueres. nā
in moyse et in pphetarū voluminibz et epis
tolis pauli quedā de libris gentiliū assūp
ta sūt. In deutronomio quoq; dñi voce
precipit mulieris capte radendū caput
et supercilia. oēs q̄ pilos et vngues corpis
amputandos. et sic eā habendā cōiugio
Quid ergo mirū. si et ego sapiam secula
rē pp eloquij venustatē et membroz pul
chritudinē de ancilla atq; captiua israhe
litem facē cupio. et si quid in ea mortuū
est ydolatrie vel voluptatis et erroris li
bidinū vel precido vel rado. et mixtus
purissimo corpori īmaculatos dño sabaoth
ex eo genero. Idē in apologetico ad pamachī

Delicata doctrina est pugnanti dictare
ictus de muro. et cū ipse vnguentis delibu
tus sis cruentū militē accusare formidīs
Juuenta sē scioli tīi ad detrahendū. qui eo
doctos se ostentare velint. si auctoz dicta la
cerant. plautinā familiā imitantes. Non
dampno nuptias. virginitatē in celo fero
non quia habeo sed qua magis miror q̄ nō
habeo. Ingenua et vēcunda confessio ē quo
ipse cares id in alijs predicare. Miserie de
lucijs et delicie miserijs cōmutant. In ar
bitrio meo est vel lazarū sequi vel diuitē.
Adhuc de eodē. Idē ad minerium et alexan
drū. de resurrectione carnis. Cap. lxxvij.
Si quis contra me murmāt q̄ eoz
explanationes legam. quoz dog
matibz non acquiesco sciat me illō
apli libēt audire. Oīa probate quod bonū
est tenete. Ego ab adolescentia mea profi
teor et origenē et eusebiū cesarīēsē viros
doctissimos fuisse sed errasse in dogmatū
veritate. et tīi in explanacōibz scripturaz
sudoris sui nobis memoriā reliquerūt. In
terea aurū querit. et de fluuioz alueis
splendens glarea proferti. pactolusq; reno
dicior est q̄ fluento. Idē contra vigilantiū.
Opus at studij mei est multos legē ut ex
plurimis diuīsos flores carpam non tā oīa
probaturus q̄ que bona sūt electurus. Non
est eiusdē hoīs aureos nūmos et sapturas
probare. vina degustare. et pphetas et a
postolos intelligē. Ajeā ī iuriā patienter
tuli. impietatē contra deū ferre non potui.
Idē ad pamachiū et oceanū. Ipse quoq;
origenes in epla quā ad fabianū romanē
vrbis epīm scribit penitenciā agit q̄ talia
scripserit. et causas temeritatis in ambro
siū refert q̄ secreto edita in publicū pro
tulerit. Qui obiicit michi origenē obiiciat
et michi cur hoīem iudeū habuerī p̄cep
torē cū ego miro odio auersor et rabīaasioz.
Libros quidē origenis congregauī. et ideo
errores eius non sequor. quia scio oīa que
dixit. atq; vtinā oīm tractatoz haberē
volumina ut tarditatē ingenij eruditia
onis diligencia compensarē Idē in prologo
hebraicar q̄stionū. Non mirū si contē
me gnulū hominiculū īmūde sues grun
niant. et pedibz margaritas cōculcent.

cū aduersū doctissimos quoq; viros et q̄
gloriā ūuidia cōtigere debuerant liuor ex
arserit. Semp quidē in ꝓpatulo fortitudo
emulos habet. feriūtq; sūmos fulgura
montes. Aye vero procul ab vrbibz et foro
lutibz turbisq; remotū. sicq; latentē reppe
rit ūuidia. Vt autē nos humiles atque
pauculi nec habemꝰ diuicias nec obla
tas dignaꝝ recipe. Itaq; et alij nouerūt
se non posse notitiam scripturarū id est
diuicias xpi cū mūdi pariter habē diuita
s. balsamū nuper et poma palmarū rus
tici non emūt. De studio scārū scriptūrū.
Idē de studio sc̄pturaꝝ. Cap lxxxiij.

Quera illa necessitudo est et xpi glu
tino copulata quā non utilitas
rei familiaris non pmia tantū
corpm non subdola et palpans adula
tio sed dei timor et diuinaꝝ sc̄pturaꝝ
dia tenaliant. Habet autē nescio quid
latentis energie vine voces actus. et cū au
res discipuli de actoris ore transfusa for
tius sonant. Ingeniū docile et sine docto
re laudabile est. Sancta quidē rusticitas
soli sibi prodest. et q̄ntū edificat ex vite
merito. tū nocet si destruentibz non resis
tat. Verūp tamē eā qui vilia opuscula
fabricant absq; doctore cē non pnt quod
cupiūt. Quod mediocr est promittūt me
dici tractant fabrilia fabri. Sola scriptūr
ars est quā sibi passim oēs vendicāt. Scri
bimꝰ indocti doctiq; poemata passi. Hāt
garrula anꝰ hanc delirꝰ senex. hāt ver
bosus sophista. hanc vniuersi presumūt
lacerant docent anteq̄ discant. Alij adduc
to supilio grandia verba trutinantes in
ter mulierculas de sacris hīs philosophā
tur. Alij quadā facilitate verboꝝ ymo au
dacia edisserūt alijs quod ipi non itelligūt.
Taceo de meis similibz qui si forte ad scrip
turas sanctas post hās seculares veniūt
et sermone composito aures pli mulserūt
quicquid dixerint hoc legē deputant. nec
dignant scire quid ꝓphete ād apli senserūt
sed ad sensū suū incongrua aptant testi
monia quasi grande sit et non vitiosissi
mū dicendi genus. deprauāe sententias
et ad suā voluntatē scripturā trahē re
pugnantē. Nolo autē ut offendaris ī scīp

turis simplicitate et quasi vilitate verboꝝ
que vel vitio itꝑpetū vel de industria sit
prolatū sunt. ut rusticū tonantē fatalius
instruerent. et in una eadēq; sententia a
liter doctus aliter indoctus senturet. Disti
mꝰ in terris quoꝝ scientia nobis ꝓseueret
in celo. festina etiā queso te et hyeronimis
in salo nauicule funē potius precide q̄
solue. Itaque dīn est. Quaro tam deest
quod habet q̄ quod non habet. Credenti
totus mūdus diuiciarū est. totū deo debi
tu qui se ipm obtulit. Frustra contempnit oīa
qui se semp cogitat morituruꝝ De īpsīm hui⁹
vite ꝓfectione. Idē contꝝ pelagianos in pro
logo. Cap lxxxiiij.

Scitote me nūq̄ hereticis peptisse sed oīm studio e
gisse ut hostes eccīe hostes quoq;
mei fierent. Numquid ego solus sū qui aūc
toꝝ gloria mordeoꝝ. et tam miser ut hijs
quoq; ūuideā qui nec merenti ūuidiā Idē
in libro p̄mo. Iher est vera sapientia īper
fectū se cē nosse atq; ut ita loquar tumto
rū in carne uitioꝝ impfectu pfectio ? Qui
habet vnā virtutē habet oēs. participati
one quidē non ꝓprietate. nēce est enī ut
singuli in quibusdā excellant. Non suffi
cit epō ꝓpriā habē pudicitiā. nisi etiā comi
tū et ministroꝝ pudore decoret. Qui non
solū ope sed sermone quoq; ac nutibz se abs
tineant impudicis. ne forte in ulla pena
inundāt hely. qui certe filios suos increpa
uit dicens. Nolite filij mei non est bona
res quā audio de vobis. Corripuit quidē
et tamē penā accepit. quia non debuit
corripere sed abicē. Quid ergo epūs faciet
qui ad vicia gaudet et emendare non au
det. et quod totus ꝓplus clamitat nescire
se simulat. Veritas amara est rugosa fron
tis ac tristis. offenditq; correctos. Vnde a
postolus. Inimicus vobis fīs factus sum ? veri
dicens vobis. Et comicꝰ. Obsequiū amicos.
tri. Nonne nobis satis est patienti pdē q̄d
habemꝰ. nisi etiā violento atq; raptori
gracias agamꝰ et eū benedictionibz pro
sequam. Nūquid preceptū est ut uti īmi
cos diligā quasi proximos ut inter cōsan
guineos et amicos ut inū emulū et nec
saviū nulla sit distancia ? Si īmicos quasi
proximos diligo. amicis quid amplꝰ exhibeo.

Idē in libro sēdo Quānis alijs viciis ca
rere possim ypocriseos maculā non ha
bere aut nullior aut pauor est. Non est
Justus deus ut tantū ptā condēpnet et
bonor opm non meminerit. Voluntas
dei non est discutienda sed cū gratiarū
actione patienda Idē in libro 3°. Da mi
hoīem qui non esuriat nec sitiat nec al
great nec doleat. nō torqueat aliq corpis
difficultate. et ego tibi concedā posse ho
minē nichil aliud nisi de vtutibz cogitare.
Dicis o aritobole te iam diu loqui gesti
re et tamen erūpencia verba non ꝓmere.
Quis te prohibet quod sentis dicere. Aut
bonū est quod dicturus es. et nos bono
fraudare non debes. aut malū et tūc nō
nostri gratia sed pudore siluisti. Vicina
siū vicia virtutibz. et si paululū declina
ueris aut evrandū tibi est aut inprecips
tandū. Quantū enī inē se distant pti
nacia et pseuerancia. parimonia et fruga
litas. profusio et liberalitas. prudencia et
tallidias. fortitudo et temeritas. cautela
et timiditas. Quor alia ad bona referūt
alia ad mala. Ille quidē hereticū inficit
qui hereticū ēe patit. nostra autē correp
cio vnifficacio est. De impfcā penitencia.

Idē ad iulianū. Cāp lxxxv.

Ontēpnit aurū. contēpserūt et
multi philosophi. e quibz eciā vn
multarū possessionū proiecit pretiū in pe
lagus dicens. Abite in profundū male cu
piditates ego vos submergā ne ipe submer
gar a vobis. Jepte obtulit filiā virginē.
et idcirco in enūciatione scōr ab aplo pōlt.
Nolo ea tm offeras dño que potest hostis
tuade fur rapere prostripcio tolle. que saltē
velis nolis dimissurus es in morte. Illud of
fer quod nullus tibi possit auferre. nulla ty
rānidis eripere. quod tecū pgat ad infe
ros ymo ad paradisi delicias. Extruis qui
dē monasteria. sanctos sustentas. sed me
lius facies si inter sanctos scīs vixes. Diffici
le est ymo impossibile ut et pūtibz aō et fu
turis fruat bonis. et ut hic ventrē et ibi
mentē repleat. ut de delicijs ad delicias trās
eat. ut in vtroq seculo primus sit ut et in
terra et in celo appareat glorioſius. Idem
ad vrbicā de pūia Nichil ita offendit dm
ut desperatione melior hereve peiorib. et ip
sa desperatio incredulitatis indiciū est. Idem
de hoīe perfecto. . Ante tribunal ven
turi iudicis oīs obmutescit seculi lingua et
sola erit in rusticulis suis facunda iusticia
Hec est autē illa stultitia seculariū. her sa
pienaa vocator xpm semp in ore habe. qm
verbū est. esurire qm panis est. ipsius spū
mente excedē sed deo. qm calix est noui tes
tamenti illū petē qui peti se vult a deo ut et
poscendi verba ministret. Qui quod nouū
et mirabile est apud nos solus petentes se
amat solus inuitat nisi petāt. Infidelitas
est enī nichil presūpsisse de dnō. qa nichil
illū iudicat posse. qui quod posse iudicat
non petat. Sed erre iam ījuriā facere vo
luntis est. aliena possidē potenae. innocen
tem circūuenisse astutie. hoīem despexisse
humilē nobilitatis. ꝓphetā horre eloqūtus.
non xpm sapere sapientis. Sic evorubz ple
na sūt oīa. sic infusa per hoīm mentes calu
gine. alio aliū inaurante mūdus obuolu
tur. et ad hoc usq vitis obscurat ut īmor
tis gremio iacuisse beatitudo dicat. De lau
de sanctar mulierū blesille et asselle. Idē ad
marcellā de egrotantē blesille. Cāp lxxxvi.

Candaliset quēpiā vestis fulvior, scan
daliset et iohes qui cameloz pilis
vestitus zona pellitea cingebatur.
Cibi displicent viliores. Nichil locustis vilius.
Ille xpianos oculos potius scandalisēt que
purpurisso et quibusdā fucis ora oculos q
depingūt. Quarū facies gipsee et numio
tandore deformes ydola mentiūt. Quibz
si forte impudens lacrimaz stilla erupit
sulco defluit. quas nec nūbs annoz docere
potest. quot vetule sē que capillis alienis
verticē struūt. et pretitā iuuentutē in ru
gis anilibz poliūt. que ante nepotū gregē
tremētes virgūcule cōponūt. Erubescat
mulier xpiana si nature cogit decorē. Ec
ce vidua nīa prius vndiq ornabat. et to
ta die. quid sibi deesset querebat ad specu
lū. Nūc neglectū caput scit sibi tm sufficē
q velat. plumaz quoq molliciem tūc du
ra videbat. et in erstructis thoris iacere
vix poterat. Nūc ad orandū festina con
surgit. flectunt genua sup humū. et cre
brus lacrimis facies ante sordidata pgat.

pulla est tunica minꝰ cū humi tetigerit sordidatꝰ socrus vilior. et auentor preciū calceor egentibꝫ datur. Cingulū nō auro gēmisq; distinctū sed laneū et simplex quod possit vestimenta astringe magis q̄ scindere. Si quis huic ꝓposito īuidet et detrahit blesilla nūa videbit. nec dignabitur ranarū loquacū audire cōuicia.

Idē ad marcellā de vita aselle. Aselle nostra sana corpe. sanior aīa solitudinē putabat delicias. et in vrbe turbida uenit heremū monachoꝝ. nichil illi⁹ seueritate iocūdius. nichil iocunditate seueri⁹ nichil suauitate tristius. nichil tristitia suauiꝰ. Ita pallor in facie est ut continenaā indicet non redoleat ostentaonē. Sermo silens et silenciū loqꝰs. nec citus nec tardus incessus. Idem semp habitus neglecta mūdicies inculta vestis. et cultus ipse sine cultu. Sola vite sue qualitate ꝓmeruit ut in vrbe lasciua et boni eam predicēt et mali detrahe non audeant. vidue eā imitent. et virgines maritate colant. nouie timeant sacerdotes suscipiāt. De amore scripte et fuga seculi. Idē ad mārcellā de vrbe recedendū. Cap lxxxvij.

Ambrosius quo curtas suptus q; et notarios ministrante tā innumerabiles libros adamantius nec et alcenterius noster explicauit refert nūq; se abos origene pōte sup̄sisse sine lectione. nūq; sompnū nisi vnꝰ e fratribꝫ sacris lēis personaret. hoc diebꝫ egisse vel noctibꝫ. ut et lāo oratione suscipet et oratio lectione. Quid nos ventris aīalia tale vnq; feci⁹. quos si secunda hora legentes īuenerit ossitanꝰ manu facie desiderantes. et quasi post multū laborē mūdialibꝫ rursū negocijs occupam. Preter mitto prandia quibꝫ onerata mensa premit. pudet et dicē frequēaam salutandi q; ipsi cotidie ad alios ꝓgimꝰ. aut ad nos venientes ceteros exptamꝰ. deinceps utur ad verba. sermo teritur. lacerant absētes. vita aliena describit. et mordentes inuicē consumim ab inuicē. Talis nos nbus et ocupat et dimittit. Cū vero amici recesserit ratione supputamꝰ. et si dampnū ut sepe in re familiari accidē solet fuit nūciatū vultus merore deprimim. letam ad nūmū obulo contristam. Sicq; ymagini dei in q̄ conditi sumꝰ plurimas semp psonas īduimꝰ. et quo in theatris vnus et idē histrio nūc herculē robustū ostendit. nunc mollis in venere frangit. nūc tremulꝰ in tybelem ut et nos tot habemꝰ pectoꝝ quot ꝓpōe. vnde dicit ꝓpheta Dne in ciuitate tua ymaginē ipsoꝝ ad nichilū redigies. De significaoē munerū eustochij et marcelle. Idē in epla ad eustochi

Parua ir de trisimis muneribꝫ. lxxxviij

Specie sed magna caritate sū munera. accepisse a virgine armillas epl'am et colūbas. et qm in dei sacrificijs mei non offertur. nimia dulcedo arte mutata est. et quada ut ita dicā pigris austeritate condita apud deū eū nichil voluptuosū nichil tantū suaue placeti. nichilq; quod in se non habeat aliquid veritatis mordacis. Paschā xp̄i cū asinis manducat. festus est dies et natalis beati petri. festus est et soluto cōuiuendꝰ. ita tū ut scripturaꝝ ordinē iocularis sermo non fugiat. nec a prestripto palestre nre longius euagem. Caue ne opus ornamenta dimittas. que vero ornamenta sūt brachioꝝ. ne epl'am pectoris tui scindas quā a baruch tradita nouacula rex ꝓphanꝰ incidit. ne ad similitudinē effrayim per osee audias. factꝰ es insipiēs ut columba. Nimirū vndebis austere et quod festo nō cōueniat diei. Talibꝫ ipsa muneribꝫ me prouocasti. dū dulcibꝫ amara sociata sūt. et a nobis paria recipies Vīm ne videar dona minuisse. accepimꝰ et ministrū cerasis refertū. Talibꝫ et tā virginali verecundia rubentibꝫ ut ea nūc a loculo delata existimarē. In scriptuis quidē ministrū ficis plenū legimꝰ. cerasa vero nō īuenimꝰ. Optamꝰ itaq; te de illis pomis fieri que contī templū dñi suū et de quibꝫ ditit. que bona bona valde xp̄s. Nichil quippe saluator mediū amat. et sicuti frigidū non refugiens calidis delectatur. ita tepidos se euomē in apocalipsi loquit. Vnde nobis sollicitiꝰ prouidendū est ut solempnē diem non tā labor habūdanaa q; spūs exultaaōe celebremꝰ. qa valde

absurdū est nimia saturitate martirē honorare velle quē sanas deo ieiunijs placuisse. Jtē tibi semp comedendū est ut aliū et oratio sequat et lectio. Quod si alijs displicet. apostoli verba cantato. si adhuc hominibz placere xpi analla nō eēm

Idē ad marcellā de significatiōe muneris.

Vt absentiā corpm spūs confabulatiōe solem fiat vnusqsq qđ prevalet. vos dona transmittitis. nos eplas remittimus gratiar. Jtē tm ut qua velataz vginū mum est. aliqua in ipis munusculis ee misteria declarem. Sacrus oratoīb atq ieiunij signū est celle. ut foras pedes vgo non moveat. tevei ut attenso lumine xpi expectet adventū. Calices mortificatiōe carnis ostendūt et aīm semp ad martiriū pparatū. Qđ autē et matronis offertis muscaria parvis aīalibz ventilanda elegans significatio est debē luxuriā cito restringē. quia muscē morientes pdūt suauitatē vnguenti. De scō firmino abiacensi epō. Ex gestis ei. Cap lxxxix.

GRatianus itaq valentiniani filius civitatē quā adiacenti flumine lombonabeiā antoninus pius eius conditor appellaverat suo prefecit dominio. ibiq imperialē sibi sortitus est dignitatē. Cui et nomē mutando indidit. et ab abutu fluis abianis eā noīavit. Jpo ide tempo faustinianus vir nobilis gne. non solum ambianis sed eiā tocius gallie prefatis evat. Hic vniciā filiū habuit quē in hore et mēoria sancti firmini mīis firminū nūcupavit. Qui bone indolis puerulus esse incipiens etatulā suā dnō consecravit. Cumq virtutū gradibz ad culmina ecclesie consendē videret ambianicas plebibz gratus epūs ordinat. ubi qualē qtitūq se pstiterit. quis digne valeat explicare. Qs tantoz verboz copia instructus sit. ut cuncta eius bona ut decet prosequ queat. Ab omni errore infidelitatis. et vane gentilitatis superstitionis urbe purgata in loco ubi corpus bī firmini mīis tumulatū fuerat eccliam scē dei genitricis semp virginis marie construxit. quā pploz confluxus supmis honoribz munavit. In qua dum in paschali festivitate sacra ptractaret misteria celis aptis palmā dnī nri ihu xpi aspexit. que eius vite sacrosancta carismata beavit. Qui de tanta sacri muneris visione primo pcepatione satisfactus ab omni inquinamento carnis et spūs postmodū mansit illesus. O quoties ob veritatis assertionē pparatā habuit mortem. sed licet ei foras tpis prestare martiriū non potuit. tm gloriā martirij nō amisit. quia pro spe etnitatis iugit labovavit. Insignis itaq vtutibz. miraculis clarusq tus kalend septembris migravit ad dnm.

De scis eiusdē urbis epis honorato et salvio. Ex gestis scōz. Cap xc.

Idē eccia per successiones tpm florui isse legunt et alij plures scī viri. Nam tpe achildeberti regis francie scūs presul ambianensis vir clarissimus prodigijs et miraculis eximius noīe et nobilitate honoratus claruit. Is quoq dū savit xpi corpus sup altare bte virginis consecraret. palmā dnī meruit conspicē. et vite sue consecratiōis misteriū pficē. Qui spū sancto repletus alacri corde de mēsa sacrificiū manu salvatoris consecratū accipiens et cū suma venacione sumēs et ab omni inquinamento carnis et spūs postmodū mansit illesus. Idem donū tante dignitatis acrepit ut pignora sanctoz suscipiam atq victorini et geniciani mīm angelo nūcante venabili lupino presbitero inveniret. Postea tpe theoderici regis nobilissimus vir salvius ambianense cathedrā susceptit homo facundus pudicis moribz ornatus in consilio providus. omniq dignitate pfectus a primeuo namq iuventutis flore divinis studijs deditus gloriā et blandimētū sdi despexit. et divini cultus offitio maxio amore assidue exarsit. Fuit itaq a pplo vocatus in ordine migratus et a deo coronatus in honore pontificatus. Erat aūt astutus ut serpens. simplex ut columba. Totū regnū francoz eius consilio theodericus rex ordinabat. eisq consultu barbaras nationes fervido gladio sue ptati subiugabat. Idē eciā presul sancte predicatiōis pabulo corda populoz assidue refitiebat et ad etne pascua refectionis traducebat. Corpus qđē beati firmini mīis qui ab ydoloz cultū

vrbem expiauerat. et tempe passiois sue miraculis inumeris chorruscauit. in ecclesia bē marie virgis vequiescē nouerat quā btūs firmin⁹ confessor eiusdē vrbis epūs construxerat. et in ea sepulturā suā elegerat. In quo autē loco btūs martir conditus ēet ignorabat. Cumq; assidue domino preces fundens cū largissimis lacrimis intra semetipm ptractaret si tpe suo xpūs hūc martirē declarare dignaretur. quodā tpe plebem oem diuersi sexus et etatis cōuocauit. et more solito diuinū officium cū verbo scē predicacois celebrauit atq; inter cetera triduanū ieiuniū cū oratione et gemitu pro revelacioē sā mīs indixit

De inuencione et trāslacioē corpis sā Firmini. Caplm xvi.

Itaq; presul in terrā prostratus. et cinere atq; cilicio indutus cū inundacioē lacrimaq; imo flatū a pectore trahebat. ppliusq; indesinēter clamabat. nec ab oratiā per triduū recedebat. sed indictū ieiuniū humili mente ptficiebat. In tercia vero die cū aurora p̄mā ptem luminis extulisset. sctis salui⁹ erectis sursū ad celū oculis vidit quasi radiū solis ab arce precelsi tyroni exire. et usq; ad locū in quo sctis martir quiescebat ten̄arrabiliter resulgere. Qui mox deo gratias imensas referens cū timore ac tremore accessit. fodiensq; sepulchrū apiue cp̄i et statī odor suauitatis ac si oia pigmenta vtī grā illuc conderent⁊ et ager floridus adesset extremit. Quitq; plus ad sacrum corpus fodiens accedebat. tanto amplius odor imensus flagrabat. totāq; dyocesim illā et vrbes vicinas irrigabat. ita ut oīs multitudo tharoanensiū tumeracensiū ac beluacensiū. in ipa hora quasi in padiso deliciarū se ēe putarent. Hoc itaq; solo nūcio cognoscentes cp tam sacrū misteriū ābianis per revelacionē sā spūs sctis salutis et sacerdotes ac pplus celebrarent. cū cereis et psalmis psallentes celeriter ad vrbem predictam obuiā tanto martiri venerūt ac si preceptorē ac ducē habuissent. ibiq; invisa et audita viderūt. Mox ei ut sctis presul ac religiosi sacerdotes martirē a sepulchro leuauerūt. cū ēet hyemps et glacialis aspitus. s. ydibus ianuarij.

tum feruidi⁹ calor mundū cuasit ut illi q̄ aderant stupefacti totū mundū estimarēt ab iminencia caloris dissolui et ad nichilū redigi. Etenī sol in centrū cōe naturam flāmigeris curtus quadrigis estiuali feruore nimietatē frigoris in vno momento dissoluit. idemq; calor pene totum horarū spacio mansit. Dū autem scm martirē ppli deferentes ad vrbē iter carperent occurrētes caterue plurime vestimenta sua in via sternebant. et clamabant osanna inexcelsis. Et subito respicientes viderūt oēs arbores florū amenitate vernantes ac suauit redolentes q̄si ut xpe iam formatū fructū deprimerent cacumina vo arborū cū fructibz assidue gliscentibz submissa astabant. et inclinādo obsequiū in aduentu preclari martiris prebebant. Omnis autē plebs admirans confestim frondes cū floribz euellebant de arboribz. et in via humili deuotione pandebant. Omnia quoq; prata et campi cuiuscūq; ambianis in mometo plena fuerūt rosis ac lilijs et diuisis generibz olerū ac florū. Quotq; autē infirmi obuiā accedentes rogabant flores et in plateis semitisq; sternebant sanitatē recipiebant. Omnes igit diem illam in letitia et gaudio solempnit celebrauerūt q̄a pro gelu ether calorē protulit. pro niue flores. pro pruina frondes. plurimiq; egroti sanati sūt. Vet translatio celebrat in octauis epyphanie.

De quibusdā gestis damasi pape et yheronimi. Cap xvij.

Anno graciani secūdo psaltiū gibbus quod sedm lxx interpretes in omnib; ecclesijs cantabat⁊ yheronimus correxit. Quo itaq; viciato psalteriū nouū composuit qd̄ et a lxx interpretū edicione non multū discordaret. et cū hebraico multū concordaret. quod eciā ut omnib; clarū fieret ipm psalteriū distinxit per asteriscos id est per stellam et per obelos id est virgā iacentē. docens ea que continent⁊ sub asterisco usq; ad duo puncta in hebreo haberi. et a lxx pretermissa esse. Ea vo que continent⁊ sub obelo usq; ad duo puncta in hebreo non haberi sed a lxx addita ēe iuxta theodocionis dictatū trāsla-

tionē. Hoc psalteriū damasus pp̄ rogatu
hieronimi in gallicanis ecclesijs cantari
instituit. et ꝓpter hoc gallicanū vocat²
a romanis psalteriū sēm lxx̄ retinētibz
sibi ꝓpter quod romanū vocat². Hec duo
psalteria cū non sufficerent ad ꝓponenda
testimonia de xp̄o contra iudeos. qui nō
recipiūt nisi ea que habent² in hebreo ad
didit et teraū quod vocat² hebraicū. eo q̄ ro
gatu sophronij viri sapientis transtulit il
lud de hebraica veritate in latinū de ver
bo ad verbū. Quod psalteriū autē et alia
hieronimi opuscula idem sophronius de
latino in grecū transtulit. ¶ Theophilꝰ
alexandrie epūs dicit de obseruatiōe pas
che per centū annos digestū quē later
culi vocauit. ab hoc anno inchoaut. hꝰ
est a primo consulatu theodosij. ¶ Dama
sus pp̄ constituit rogatu hieronimi dicere
in ecclā in fine psalmoꝝ. Gloria p̄ri et filio
et spiritui sancto. Sicut erat in p̄ncipio et
nūc et semp et in secula seculoꝝ amen.
Instituit et psalmos in ecclā nocte dicēdꝫ
cantari. Actor. Ab hoc ecclā damaso papa
legit hieronimꝰ ordinatus fuisse rome pꝛ
biter cardinalis. et postea sub eodē electus
fuisse de roma a clericis romanis sibi tui
dentibz indutus veste muliebri. Qui romā
egressus profectus ad gregoriū nazanzenū
tunc constantinopolitanū epm̄. Deinde p
fectus est in syriā. ubi cū moraret² in pos
sessione cuiagrij presbiteri malchi mōchi
captiuū recepit. cuꝰ captiuitatis hystoriā
scripsit. De actibz monachi captiui. Iheō?

Malchus aī a pa Cap xxij.
rentibz vxorē ducē cogeret² nō con
sensit dicens se monachū velle fie
ri. Vnde fugitiuꝰ a parentibz ad hemū
peruenit. ibiq̄ inuenit plures frēs tum
quibz monachus iā frūs morā fecit. Post
aliq̄d vero tempus inuasit ei cogitatio
ad patriā ire ut prē defuncto ut audie
rat matris viduitatē consolaret². Abbas
vero hoc audito aut temptationē ē dyabo
li. et prohibuit ab secessu. Ille vero ptinaciꝰ
asserebat se profecturū. Tandē cum lacri
mis dimisit eū abbas. Qui ꝓgens vidit
virozq̄ multitudinē ac mulieruū circiter
lxx̄. cū quibz comitatus est. Contigit aūt

ut itinerantibz occurreret² latrones serra
ceni in equis et camelis eosq̄ ꝯuadentes
deuicerūt. Malchus aūt captiuꝰ ductus ē
cū vxore alterius captiua et xp̄iana. Tandē
deducti coram dnā quadā. ipsā adorare cōpul
si sūt. Quid multa. omniū factus est custos.
et ut seruiꝰ et melius curā pastoris ageret
cōpulerūt gentiles ut carnaliter cōiunge
rent² captiui. Malchus vō imminente metu
mortis duxit eam in spelunca. pronubā
te sibi tristitia. ibiq̄ accipiens gladiū se
inquit velle occidere. anteq̄ cū alterius
vxore adulteraret. Cui illa. Ne occidas te
quia et si velles in me peccare ego prius
morerer. sed habeto me potius cōiugē pu
dicicie q̄ corpis. credant dnō maritū. xp̄s
nouit frēm. facile enī psuadebim⁹ nup
cias cū nos viderint sic amare. Cui mal
chus audita virtutis femina consensit ei
et cōiuge plus dilexit. Dixit autē malchꝰ
In tali matrimonio transierūt dies plu
rimi. nec vnq̄ carnē eis vidi. nec ipā me
am similiter nec adhuc tetigim⁹. Cumq̄
iam fuge nulla haberetur suspicio. solus in
heremo sedens cogitaui dulcedinē vite he
remitarū. hac in cogitatiōe volues animo
nec vultu potui celare conceptū. Cui mu
lier causā tristiciae ꝑcipiens ait. Et ego sil
tecū fugiā. Quid plura eadē nocte ceteris
dormientibz acceptis caprus duabz caprabz
ad viaticū decoquim⁹. et ex pellibz sacu
los nobis facientes portauim⁹. cucurrim⁹
post terga semp aspexim⁹. Post die terti
um ecce duos subsequentes nos vidim⁹
camelis insidentes. statimq̄ timētes ves
tigijs per arenā nos proditos intelligi
m⁹. sed offertur ad dexterā speus i qua
nos misim⁹ licet i ea ꝑiculū venenatoꝝ
aialiū timeren⁹. Cumq̄ insequentes
nos. saluq̄ dns et seruus nos vocaret ut
egredem². adessit leena. et vnū post aliū
suffocato gutture introtraxit. Cui in²
gaudiū et metū constituti sum⁹. time
bam⁹ enī leenā. Cui hora sequente matu
tina leena catulū suū defert. nobisq̄
credit hospitiū. Crastinū autē ad vespe
ram. et accepim⁹ camelos quos dromē
darios vocant ꝓpter velocitatē. Quibus
insidentes decima tandē die ad castra

romanor per deserta venim⁹. Oblata q̄ tribuno rei ordinē narrantes tandē preciosa camelor accepto ad priorē abbatē suū voluimus reuerti. Sed iam abbate mortuo in mesopotamiā me monachis tradidi. illāq; virginibz dilectā ut sororē cōmendauit cui tamen me non credidi ut sorori. Ex aromas. Porro maxim⁹ quidā ex ipatorio genere descenderat et constantini magni consanguineus erat. Vnde et ptē imperij sibi competere calūpniabat. qui cū britānie frēs fuisset rex cepit superbire atq; tyrānidē exercere cont̄ romanū imperiū De obitu sc̄i basilij et fide amphilocij.

Anno tercio Sigiberti. Cap. xxiij

Gratiani basilius cesariensis obijt qui gemina ꝓphecia et sc̄itate claruerat. cui deus apparēs ad precem ei⁹ eū docuit ut ꝓprijs verbis sem sacrificiū consecraret. Cui reuelatū ē q̄ mauricius miles et martir iulianū impatorē pemerit. Qui iuuenē q̄ ob amorē virginis sibi per dyabolū conciliate negauerat xp̄m. reconciliauit xp̄o palam alterans cū dyabolo. Qui ip̄etrauit a deo ut sc̄is effraym syrus grece loqueret. Qui peccata peccatricis scripta et signata orando obliterauit. Hijs et multis alijs clarus. dū medicus hebreus timinē sibi mortē per tactū vene veneā ꝓmūicaret. mortē orando in crastinū distulit. et ita mediā aura sui ad xp̄m cōuertens felicit̄ moritur. Amphiloc⁹.

Erat iste ioseph in tactu vene pitissim⁹q; p̄sciens diuinit⁹ vir sc̄is basilius habitū nē religionis susceptuū valde amauit eū et assidue allo quebat eū ut discederet a polluta religione et viā salutis teneret. Qui nō acquieuit ei. Cū vero transitus sancti viri imminēret duxit eū ad se ocasione medicinalis discipline. dicens. Quō vides circa me frater? Ille a tactu vene sentiens mortē imminē ait. Credo dnē. sol cū sole occidet hodie. Cui sc̄is. Et si nō mor⁹ usq; mane. quid? Qui rēdit. Nō pt̄ hor ee dnē. nā vix erit cū tua vna hora in te. Cui sc̄is. et si fuero cras usq; ad sextam quid facies? Qui rēdit. ego moriar Cui sc̄is. ecā moriaris p̄cō. viuas āt xp̄o. At ille. sic quid dicis. et hoc fricā. Tunc vir sc̄is postulauit a deo sibi dari additionē vite ut illū saluaret. Veniens autē hebreus inuenit eū viuentē. et prostratus adorauit magnū deū xp̄ianor et baptizatus est ab eo. et cōpleto misterio sacro vir sc̄is migrauit ad xp̄m. Videns aūt ioseph q̄ sicut vir dei dixit sic requieuit. cadens super pectus eius cū lacrimis dicebat. ve serue dei si non voluisses nec modo mortuus fuisses. Crastina aūt congregata est multitudo et duxit honorifice corpus in eccl̄iam. Audiens ecā hec gregor⁹ nazanzen⁹ epūs currens et ip̄e aduenit. et procidens sup honorificū corpus. multū q̄ lamentans hortabat̄ pplm cū decenti honore meōriā ei⁹ facē. Simul ergo concurrētibz duodecī epīs disposuerūt eum in archyarisimo marmoreo in tēplo sancti martis ysichij. Requieuit autē p̄ma die ianuarij. Actor. Hic amphilochius vroni epūs qui vitam sc̄i blasij descripsit. legit̄ aliq̄n venisse ad theodosiū petens ut arrianor fabulas de singulis ciuitatibz expelleret. Quod ille crudele iudicans nō fecit. Amphilochius autē tūc quidē tacens itū reuersus est. theodosiūq; solempnit̄ salutauit. archadiū vō iam ip̄atorē stantē iuxta p̄cem nō salutauit. Impator autē putans eū oblitū fuisse ut eū oscularet̄. Ait ille. sufficiat inquit ei p̄rius honor. Impator autē hanc iniuriam filij dicebat sua. Tunc amphilochius clamauit. Vides o impator quomō filio tuo non magis ds tibi pateris iniuriam fieri. Similit̄ ergo crede et oīpotentem p̄cem eos abhoīari qui filiū eius vnigenitū blasphemant. Iratus impator tot⁹ legem dedit hereticor arrianas prohiberi De psecucione iustine ip̄atrias arriane in ambrosiū. Sigiberti. Ca. xv

Anno gratiani quito iustina valentiniani mater arriana in ambrosiū et oēm scām eccl̄iam catholicā execrabili odio desenit. Paulin⁹. Cumq; utraq; synodus ad ordinandū epm̄ auenissem ambrosius prepisset ibiq; iustine virgine potencia et multitudine vadum ita de eccl̄ia pellerec̄t ut non ab ipso sed

ab arrianis epīs in eadē ecīa ordinā
tur. vna de virginibz arrianor ipuden
tior cetis tribunal eis consistendens appe
henso eis vestimento cū illā attrahe vellet
ad partē mulierū ut ab ipis tesus ab ec
lesia pelleret audiuit ab eo. Et si ego in
dignus sū tanto sacerdocio te tamē non cō
uenit vel professionē tuā in qualēcūq sa
cerdotē manus iniēce. vnde verere debes ne
iudicio dei aliquid tibi eueniat. Quod dic
tū exitus confirmauit. Nā alio die mor
tuā ad sepulchrū usq pduxit. gratia
pro contumelia rependens. Et hoc fm
non leue aduersarijs metū inaussit. et sic
in pace ordinato catholico sacerdote me
diolanū est reuersus. Ibi quoq predicte
iustine īnumeros insidias sustinuit q
muneribz et honoribz oblatis. plm cōtē
ptum eratibat. promittens hec illis qui
eū de ecīa raptū in exiliū pduxissent.
Quod cū multi conantes deo presule per
ficere non valerent. vnus infelicior cetis
cutthinius domū sibi iuxta ecīam parās
in ea cruptā constituit. Quo fraudi rap
tū ac suppositū ad exiliū pducēt. Sed in
iquitas eius in verticē eius descendit. Nā
post āntū eo die quo se rapte eū arbitra
bat. in eodē carpento. appositus de eadē
domo ad exiliū destinatus est. reputans
ipse dei iudicio id in se ee conuersū. Cui ea
am epūs dando suptus vel alia necaria
solacia prebuit. Sed nec hoīs confessio nec
mulieres nec ecīa arrianor furorē repres
sit qui cū basilicā portianā īuadē niterēt
ejectus armatis ad custodiendas fores ecīe
directus est. ut nemo catholicus ingredē
tur. sed dns ad ecīe munimētū milituā
corda cōuertit ut auersis sanis. ecclesie fo
res seruarent nec egredi pmitterēt sed
ingredi ecclesiā catholicā mūme prohibe
rent. Insup ecīa pro catholica fide cū ple
be pariter acclamarēt. Hoc tempe pri
mū antiphone ymni et vigilie in ecclesia
mediolanensi celebrari ceperūt. Et mar
tires sancti gervasius et ptasius se sac
doti revelauerūt. Erat autē vir quidam
arrianor disputator acerrim⁹ ad fidē inco
uertibilis et durus. Is in ecīa constituto
tractante epō vidit ut ipe postmodū loque
batur angelū ad aures eius loquentē ut
verba angeli epūs pplō nūciare videretur
Sigibertus. Francas post priamū mercō
mirus pami filius et sanno filius ante
noris pncipant annis xxxiiij. quor duca
tu franci sycambriā egressi consedē sens re
nū in oppidis germanie. nec multo post
qntianū et veraciū duces romanor cū oī
bus pene suis uxor trenerī deleuerunt.
Hoc tpe wisigothi sine rege fuerūt an
nis xiiij sub theodosio impatore. De synodo
cōstantinopolitana et priscilliano hēsiarcha.

Anno Sigiberti. Cap xxvi.

Gratiani sexto secunda synodus v
niūsalis. centū et qnquaginta pa
trū congregat constantinopolī iubente
theodosio. et annuente damaso papa. Que
macedonū negantē spm scm deū ee con
dēpnans. consubstantialē pri et filio spm
scm ee docuit. dans symbali formā quā
tota latinor et grecor confessio in ecclesia
ad missas solempnibz diebz decantat. Hic
decretū est ut constantinopolis tanq̄ no
ue rome epūs post romanū pontificē ha
beat priuilegiū. Priscillian⁹ in hispania
epūs condens hereſim suu nōis ecclesiā
perturbat. Hic psonas sancte trinitatis
confundebat dicens eūdem ee patrē quem
filiū quē spm scm. Carnium esus pro īmū
dis habebat. Cōiuges viros a nolentibus
feminis et feminas a nolentibz viris sepa
bat. Opificiū oīs carnis non deo vero et bo
no sed angelis malis assignabat. Animas
eiusdem nature et substātie ee dicebat
cui⁹ est deus. et eas ad agonē quēdā spōta
neū non tamē in terris exercendū p sep
tem celos et quosdā principatus gradatī
descendē. et in malignū pncipē incurrē.
a quo mūdū istū factū ee dicebat. atq ab
hoc principe per diuersa carnis corpora
seminari. Hoīes vero fatalibz stellis colli
gatos corpusq nīm sedm duodeā signa
rum compositū ee dicebat. Constituens ari
etē in capite. taurū in ceruice. geminos
in humeris. cancrū in pectore. leonem in
manibz. virginē in ventre. libram īfm vm
bilico scorpionē in coxis. sagittariū in vir
li. aquariū in vesica. capricornū in tibijs.
pisces in plantis. Hinc hijs auditus in eō

silijs episcopoz romā petit. ibiq; a scō damaso et ambrosio repudiat. In gallijs quoq; in synodo burdegalensi a sancto martino aliisq; hereticis iudicatus. vbi se dāpnandū intellexit impatorē maximū appellat. a quo auditus et episcopatu pulsus reuersus treueris ab euodio prefecto perimit cū multis sequacibz suis. edicente impatore ut huius secte complices in hispania perimerent. Ithacius et tursacius episcopi actusatores pristilliani cōione ecclesie priuant ab epis nephas ee dicentibz cuiusq; modi hoiem epōz actusatoē necari. maximo impatore et aliquibz epis ithacium et tursacium defendentibz. Et hac de causa scūs martinus a maximo molestat. qa nolebat cōmunicare ithacianis. vix tū optinuit ut pristillianiste non occiderēt. Anno quoq; prenotato maximus in gallias trāsijt. partē gallie sibi subditā britonibz tradit. Inde usq; hodie minor britannia appellatur. Maximus quoq; apud treueri sedē ipsi sui statuit. gratianū impatorē lugduni primit. fratrē vo eius valentinianū simulato patris fede per triennū ytalia expulit. Heymanda. Hic iustissimā cum mīe sua iustina penā luit exilij que et ipsi arriana heresi pollunt. et eminentissimā catholice fidei arcē ambrosiū pfida obsidione vexauit. nec prius q; prolatis beati gerualij et protasij mīm reliquijs incorruptis nephanda incepta deseruit.

De quibusda miraculis scī ābrosij. Paulin⁹

Temporibz gratiani Cap xxvij. beatus ambrosius tū ad pretoriū macedonij tūc mgri officioz pro quodam intercessurus prexisset. et precepto illius fores clausas inuenisset. ne ingrediendi copiā habe posset. ait. Et tu quidē ad ecclaz venies. nec clausis ianuis qua ingrediais inuenies. Quod ita est gratiano mortuo. confugiens ei ad ecclaz patentibz ianuis aditū repire non poterat. Erat aūt vir scūs multis vigilijs ac laboribz et cotidiano ieiunio macerans corpus. Erat flens dentibz cū gaudentibz et flens cū flentibz. Quotiens cūq; illi aliquis lapsus suos confessus eet ita flebat ut eū flere cōpelleret. Cū quadragesimū tertiū psalmū me

excipiente et vidente dictaret. subito in modū scuti breuis caput eius operuit ignis. et paulatī per os eius tanq; habitator in domū est ingressus. factaq; est facies eius velut nix. et post ad speciē suā reuersa est. Quod cū fieret stupore ptussus obriguit nec potui scribe que ab illo dicebant donec visio transiuit. Quod cū cristo dyacono sui cuius degebā cura retulissem ille gratia dei repletus aduentū spūs sancti me in illo vidisse edocuit. Quidā scilicet onus comitis seruus falsas epistolas fraciebat tribunatus. ita ut tenerent hoīes qui ad mīstrandū pgrebant. Quod ut scilicet cognouit hoīes qui decepti erant inuentu sacerdotis dimisit. de ipso vo seruo sacerdotis questus est. quē vir scūs ad se pductū cū increpuisset et actorē tanti flagitij deprehēdisset. Oportet illū tradi sathane in interitū carnis. ne aliquis talia in posterū audeat admittē. quē eodē momento dū ad hoc sermo eet in ore sacerdotis. spiritus īmūdus arreptū cepit discerpe. Sigibertus Temporibz quoq; gratiani in gallia scūs romanus blauiensis obijt. Ambrosius libō de spū sancto ad ipm gratianū scripsit. Corpus pauli constantinopolis epi sub constantio in exilio ab ysetius pro xpō suffocati. cōstantinopolī relatū est cū gloria a theodosio impatore. Explicit liber xvij.

Incipit tabula capl̄oz decimi octaui libri. Continentia decimi octaui libri.

Octauus decimus liber continet historiā annoz vndecim tūc. quibus impauit senior theodosius. Et inter hec flores quosdā scōz ambrosij et iohis crisostomi. sed et flores hystoriarum de gestis patrū qui dicuntur paradisus. flores quoq; metricos poetarum claudiani et prudentij. Habet aūt capla centū et sex.

De ijdem īperij theodosij senioris Cap primum.
De ipse iustine exilio et valētiniani nece ii
Qualiter theodosius eugenium tyrānū vincit et de antipapa vrsino et pp siricio. iij.
De vita scī iohis anachorite. iiij.
De quibusdā eius documētis. v
De exēplis eiusdē detractoes vgit pūptio

Tabula XVIII Capitulor

Exemplū qualiē temptat dyabolꝰ peccatorē de desperatiōe et pꝰ victoriā de pſumptiōe vii
Item exēplū eiꝰdē pſumptuosos. viij.
De scīs abbatissis sara et sincletica et duabus earū ix
De bona indole sancti martini. x
De pſecutionibz qbꝫ reluctā milicia sustinuit et duobz mortuis qbꝫ suscitauit. xi
De vita eiꝰ episcopali et mōstris xij
De miraculis eius xiij
Adhuc de eisdem xiiij
Adhuc de eisdem xv
De eius cōstantia et equitate. xvi
Qd demonū insidias presens et absens pſpiciebat. xvij
Qualiē dyabolū sibi ꝑparatū apparētē repulit. xviij.
Qualiē in ītendio tēptatiōez passus ē. xix.
De vita scī mauritij andegauensis. xx.
De quibusdā eiꝰ miraculis. xxi
Item de eodem. xxij.
De promotiōe eiusdē ad epatū. xxiij.
De spontaneo eiꝰ exilio pro puero mortuo sine baptismo. xxiiij xxv
Qualiē usqquaqꝫ quesitus est et inuētꝰ.
Qualiē ad vrbē suā rediit et prefatū puerū suscitauit xxvi
De ceteris eiꝰ miraculis xxvij mīm xxviij
De ītentiōe corpm gerualsij et ptasij
De vita et agone scē agnetis xxix
De morte filij prefecti et eiꝰ suscitatiōne et martirio virginis xxx.
De hijs que circa sepulchrū illiꝰ gesta et visa sunt. xxxi
De ceteris scriptis scī ambrosij xxxij
Flores eiusdem de moribz epī. xxxiij.
De modestia et vēcundia xxxiiij.
De iustitia et benefactōia xxxv.
De fortitudine et prudētia xxxvi
De bonitate et liberalitate xxxvij.
De otio fructuoso et de pietate. xxxviij
De fidelitate et amicitia xxxix xl
De ijurijs illatis āb̄rosio et de gestis eiusdē.
Adhuc de gestis eiusdē xli
De vita scī iohīs crisostomi et libō eiꝰ. xlij
Sententie eiusdē de hoc qꝫ vīn hoīs bonū nullꝰ auferre potest dumtm vo vane sc̄t. xliij
Inuectio contꝝ illos qui euāgelij documēta non seruant xliiij. xlv
De vā totidis cōpūctiōe qlr haberi possit
De origīe scī augustini et erroribz adolescentie eius. xlvi
De studijs eiꝰ et doctīa seculari. xlvij
De cōpunctione et lacrimis eius xlviij
De studio eiꝰ et sacris libris et baptismo eiꝰ xlix
De libris qbꝫ añ baptismū suū scripsit. l.
De ꝓmotiōe eiꝰ in ecīa ypponensi li.
Qualiē vixit in epali dignitate. lij
De facinore theodosij in thessalonicēses cōmisso ꝓ qꝫ excōicatꝰ est ab ambrosio. liij.
De cōpunctiōe eiꝰ et humili postulatione absolutionis liiij
Qd platella imperatrix ītendebat pauperibz sustentandis ipse vō theodosius ydolis ecertendis. lv lvi.
De sbuersione tēpli iouis apd apamiā.
De sbuersiōe serapis in alexandria. lvij.
De flagitijs tyrānī sacerdotis in tēplo dolo cōmissis. lviij.
De simulachro simie et fundatione nili contra paganoꝝ opinionē lix.
De dispersione ossiū bti iohīs baptiste et reuelatione capitis eius. lx.
De translatione eiusdē ab alexandria ī aquitāniā lxi. theronimi lxij.
De prudentio poeta et quibusdā actibz
De gestis et dīs arseuij abbatis. lxiij
De puero nato gemello et libro heraclidis de paradiso. lxiiij.
Narratio eiusdē de sancto ysidero alexandrino presbitero. lxv.
De scō dorotheo thebano lxvi. lxvij
De dydimo alexandrino et eiꝰ narratoribz
De scīs viris āmone et pābo. lxviij.
De āmonio et bēpamin lxix
De machario egipcio lxx
De alio machario alexandrino lxxi
Item de eodē lxxij
Adhuc de eodem lxxiij
De sancto moyse ethiope. lxxiiij.
De scō eulogio monacho alexandrino. et eius elephantioso lxxv.
De fine utriusqꝫ lxxvi
De cōuersione paule simplicis lxxvij
De mōcho ꝓ eiꝰ scīz sēplicitatē curato lxx
De scō pachomio sichyotito lxxix lviij
De quodā scō stephano et valētē pſumptuoso
De scīs helya et dorotheo lxxxi lxxx
De scō pachomio tabēnensi et eiꝰ regula

per angelū dictata. lxxxiij
De virgine humili et abiecta quā sanctꝰ pyterius visitauit. lxxxiij.
De scō iohe incluso et eiꝰ spū ꝓphetico. lxx
De sancto serapione lxxxv. lviij
De scō euagrio lxxxvi
De sāb effrem adolio et innocencio lxxxvij
De scō philoromo presbitero lxxxviij
De sāb mulieribz eustochio et melania lxxxix
De sāb elpidio sisinnio gaddano et helya. xc
De scā siluia virgine et scō dyocle et capitone
De scā virgine amata et quadā . xcj
alia et melania iuniore. xcij
De virgine apud quā scūs athanasius latuit sex annis xciij.
De virgine chozinthica per iuuenē a lupanari liberata. xciiij
De quodā pijssimo mōcho et de virgine lapsa et pfecte recōciliata. xcv.
De illa que corruptiōis sue crimē in lectozē transtulit. xcvi
De scō nathanaele seniore. xcvij
De sātate cuiꝰdā frīs cū heraclide cōuersantis xcviij
De rufino presbitero et sōcijs eiꝰ. xcix.
De claudiano poeta et flosculis eiꝰ. C.
De flosculis prudentij . ci
De iohe damasceno presbitō. cij
De falso crimīe in eo punito. ciij
De miraculo p vtām virginē in eo demonstrato civ . xcv
De nece valentiniani et eugenij tyrānī
De religiositate theodosij et fiē eiꝰdē. cvi .

Explicat tabula capl̄oz libri xviij

Sequit̄ liber xviiij speculi hist̄orial'

De ijco impij theodosij senioris. Ex cronica sigiberti . Caplm primū .

Ortuo igi/
tur grati/
ano theo
dosius so
lus ipauit
annis xi.
Cepit aūt
anno dīi
cc° lxxxvij
Hugo flo
riacensis
libro quito

Hic non īmemor beneficioz gratiani in
vindictā eius totius orientis viribz in
surrexit. et a constantinopolitana vrbe
progrediens reliquit ibi archadiū filiū
suū impatorē. Demū vero cū thessalo
nicā pueniss̄et īuenit valentiniani du
ces in maxima tristicia constitutos q̄a
maximū tyrannū nūtijs causa iam
susceperant. Et dū inde ad ytaliā ꝓpera
ret valentinianꝰ ei occurrit quē pater
na pietate suscipiens sese aduersus tyran
nū sola fide maior. nam longe vniuerso
belli apparatu minor prozupuit. Aquile
ie maximꝰ victorie sue spectator insedēat.
et eiꝰ comes andragatius summā belli ad
ministrabat. Qui cū largissimis militū
copijs et precellenti consilio omnes alpiū
at fluminū aditus occupasset iudino di
dū nauali expeditione incautū hostem
preuenire et obruere parat. sponte cadē
castra deseruit. et ita theodosius nemine
senciente aut repugnante vacuas hostilz
transmeauit alpes. atq; aquileie īpromi
nens aduenies hostem illū maximum
magnū truculē ac formidabilē. et ab īma
nissimis etiā germanoz gentibz tribu
ta ac stipendia magno terroze nōis exi
gentē sine dolo et cōtroversia clausit ce
pit et occidit. Tunc valentinianꝰ recepta
ytalia potius est impio. Andragatiꝰ vō
comes maximi nece compta precipitem
sese e naui in vndas dedit et suffocatꝰ est.
sicq; theodosiꝰ īuentā victoriā deo procu
rante suscepit. De impie iustine exilio
et valentiniani nece. Heclymiadꝰ. ij

Valentinianꝰ quidē a mīre sua cor
ruptus cū ambrosiū ꝓtinus et in

exiliū mitti iussisset. tantū fuit pseueran
cia fideliū pplōz ut aīas prius amittē qm
epm mallent. Justina volebat ut arimi
nensis consilij decreta susciperent. et hoc
ē exequendū ipā cū filio mandaut. ipsa
cū filio benuolo tūc memorie sevinijs pre
sidente. Qui obedire noluit. et cū ei ppter
hoc maior honor promitteret. hūc inquit q
habeo tollite. tm michi consciā fidei mane
at illesa. et hec dicens ante pedes impia
precipientiū cingulū ieiat. Ambrosius vo
aduersus regine furorē non se manu de
fendebat et telo sed ieiunijs continuatis
q vigilijs sub altari positus deū sibi et
ecclē defensorē per obsecrationes parabat
Cumq hec iustina in longū diuersis ma
chinis et oppugnationibz moliret. sed frus
tra maxime qu se eruere tyranni īsani
a et legitimū pncipē gestiret ostendere
datis lris impiū protestat. inceptū. fidē
dei īpugnari. et statuta catholice ecclie
subrui. Et int hec appropinquare ytaliā
cepit. Hic maxim⁹ ut aut rufin⁹ per an
dragaciū ducē lugdunensiū graciani ī
peratorē magis prodicione q bello peme
rat. Jgit maximo ad ytaliā ppetrante ius
tina hoste simul et īpietatis consciā pur
gente in fugā versa cū filio exilia que
dei sacerdotibz parauit sortita est. Hugo
ubi sup. Post hec valentinian⁹ regno īsta
tutus extincto maximo cuiq filio victore
quē impatorē gallis maxim⁹ reliquerat
ipse in galliā transijt. ubi cū tranquillā
rem publicā in pace ageret. apud viennā
dolo arbogastis comitis sui ut ferūt stra
gulatus atq ut voluntariā sibi constitu
isse mortē putaret laqueo suspens⁹ est.
Mortuo igit valentiniano augusto arbo
gastis eugeniū tyrannū mox īpatorem
creare ausus est. Qualiē theodosi⁹ eugeni
ū tyrannū vicit et antipapa vrsino et papa
theodosio et interfecto valentiniano
arbogastes et eugenius instructas
acies campis expedierunt. et alpiū alta
latera tenuibiles q transitus premissis
cuiide insidijs occupauerant. et si nūo
vel viribz impares sola tamen belli posi
tione victores. At vero theodosius īsūmis
Caq impante spiritu. Cap. iij.
alpibz constitut⁹ exps sibi ac somnui. sci
ens q destitut⁹ suis. nesciens q alicūs clau
sus. dnīm ih̄m xp̄m. solus solū qui possit
omnia. corpore humi fusus. mente celo fix
us orabat. Deinc vō post inōpnē noc
tem precū continuatiōe transegit. et tes
tes ppe modū quas in precū presidij ce
lestis appenderat lacrimas. lacrimas
reliquit. fiduciali arma corripuit. so
lus q sciens se non ēe solū. signū crucis
prelio dedit. at se in bellū etiā si nemo se
queret victor īmisit futur⁹. prima salu
tis via existit arbitrio hostiliū parciū
comes. Qui cū ignariū impatorē circū
positis excepissent insidijs cōuersus ad re
uerentiā pncipis augusti non solū a pe
rnlo liberauit. vīm etiā instruxit auxi
lio. at ubi ad contigua miscende pug
ne spacia puentū est. magnus turbo
ventor in ora hostiū ruit. ferebant q
per aera spicula nrōz. atq ultra mē
suram humani ictus per īane deporta
ta nusq cadē priusq impingerēt sine
bant. et que ipsi vehemēt intorserāt
excepta ventis īpetu suppinata vetor
sū ipsos infelicit configebant. Despera
tag sibi humane consiē pauor. nā cō
tinuo sese parma suoz manu fusa victor
theodosio hostilis prostrauit exercit⁹. Euge
nius q captus et interfectus est. arbogas
tes vero sua sese manu ptulit. sicq horū
duoz sanguīe bellū ciuile restinctū est.
Eo tempe in romana cathedra papa
damasus residebat quē prelatū sibi non fe
rens vrsinus quidā romane ecclē archidi
acon⁹. collecta turbulentoz et sediciosoz
manu epm se contra ius et fas consecra
ri fecit. Qua de re tanta sedicio in roma
no exercuit ppl̄ ut repleretur humano
sanguīe oracionū loca. Sed tandē aggre
gato in vrbe sanctoz consilio sacerdotū
pulsus est vrsin⁹ ab apostolica dignita
te. sed apud neapolim intuitu mūe ordi
natus est episcopus. Sigibert⁹. Anno
theodosij primo syricius romane ecclesie
presedit xxvij. Hic constituit heretiā
penitentē per īposicioēz manū sacerdo
talis ab ecclīa ēe recipiendū. Hic ma
nicheos rome īuentos exiliauit. Am

brosius epūs ritū tenendi antiphonas ī
ecclīa primꝰ apud latinos transtulit a gre
cis apud quos hic ritus iam ꝯoleuerat
ex institutio ignatij antiothyeni epī et a
postoloꝝ discipuli. qui per visionē in ce
lū raptus vidit et audiuit quomodo an
geli per antiphonaꝝ vicissitudinēz sanc
te trinitati ymnos canebant. Idem am
brosius ecīa post hilariū pictauiensē ym
nos in ecīa tenendos ꝑmus cōposuit. Ad
no quoq; prenotato franci q̄ntinū et hera
clū romanoꝝ duces cū oībz pene suis
iuxta treuerī delent. In egipto iohānes
anachoreta sīctate et ꝓphetie spū claret.

De vita sc̄i iohis anachorete et gestis eius.

Hic btūs iohānes Capm iiij.
manens in rupe montis avdui
in monasterio clauso et obstructo
aduenientibz per fenestrā se videndū pre
bebat. Mulier tm nulla ad conspectū eius
accessit sed viri et raro. In huiꝰ itaque
monasteriū ab anno etatis sue xlo usq;
ad xcm q̄n a ieronimo visus est nullus
intrauerat. sed aduenientibz ut dm est
per fenestrā se videndū prebebat viris
dūtaxat. Cumq; tribunꝰ quida veniss̄et
ad eū obsecrauit ut et coniugē suā per
mittēt intrare ad se. multa eū dicebat
eam ptulisse picula ut facīē eius videret
Cumq; ille negaret dicens se in mōsterio
nūq; moris fuisse videndi mulieres. tri
bunꝰ ꝑsistebat obsecrando confirmans
q; nisi eā videret. eēt sine dubio ex multa
tristicia moritura. Et ait. Vade videbꝭ me
cōiunx tua hac nocte. non tamen huc ve
niet sed in domo tua et in lecto tuo ma
nebit. Tunc recessit ille ambiguitatē tm
si in pectore versans. Cum eīa hec con
iugi nūciasset. et illa similit̄ sermone
incerto fuisset. sed postq; sompni tempꝰ
aduenit. adest homo dei per visū assistēs
mulieri. fides inquit tua magna est o
mulier. et ideo tuo desiderio veni satisfa
cere. Te tamen moneo ut non facīē cor
poralem seruoꝝ dei desideres sed ut actus
et gesta eoꝝ per spm contēplereris. Spūs
enī est qui viuificat. nā caro non ꝓdest
quicq;. Cū quida clericus dyaconꝰ ad
eū veniens ab eo int̄rogatus mentiret
se non ee clericū humilitatis gr̄a ostulās
eū aut. Noli fili negare gratiā dei ne in
curras pro bono malū pro humilitate mē
dacīū. Cauendū est enī oībz modis mē
dacīū. sive pro bono sive pro malo profer
ri videat. Non ꝓmittebat eīa ad se in
cōmodantes deferri. sed benedicens oleū
dabat. ex quo uncti sanabant. Vni ex fra
bus tertiano typo laboranti et curari vole
ti. vem tibi aut necessariā cupis abicere.
sicut enī corpa nitro vel alijs huiꝰmodi
liniamētis abluūt a sordibz. sic aīe languo
ribz alijsq; huiꝰmodi castigationibz pur
ficant. benedicens tamen oleū dedit et sa
nauit. Nullū per ignē paratū sumebat
cibū. eratq; attenuati atq; aridi corporis
pre abstinencia. capilli eiꝰ et barba quasi
ex languore nimio rari et tenues. De qui

busda eius documētis. Cap q̄tū

Congregatis autē fratribz ad eū in
struendo dixit. Grave est iactantie
vicīū et pigritie nimis. et quod de ipo ea
am ꝓfectionis fastigio deiciat aīas. Cuius
due sūt species. Quibusda enī accidit ꝙ
statī in ipso cōuersionis sue cū paruū ali
quid vel abstinencie ꝑpenderīt. vel pecu
nie erogauerīt ita sentiūt quasi eminē
tiores sint illis quibz aliq largiti sūt. Alij
vero cū ad summā virtutē puenerīt. non to
tū deo sed suis laboribz tribuūt. et dū ab
hoībz gloriā querūt. illā que ex deo est
amittūt. Si aut mūdi corde ante deū ste
terimꝰ dm vide poterimꝰ q̄ntū est possi
bile eū vide. Videbimꝰ enī eū īuisibilē mē
te non corpe. scientie intellectū non corpis
aspectu. Nemo enī putet se posse ipsam si
cut est diuinā substantiā intueri ita ut
spēm sibi aliquā vel ymaginē corpoream
in corde figuret. Nulla enī forma in deo
est nulla circūscriptio sed sensus et mens.
Qui sentiri quidē possit et mentis affectu
perstringi nec tamen cōprehendi aut de
scribi aut enarrari. Ideo oportet cū omī
reuerencia et metu accedē ad eū. et ita
libare in eū mentis intuitū. ut quicquid
potest splendoris clavitatis maiestatis.
mens humana conspice. super hec oīa sem
per eū. Oportet aūt vacare. vide.
vacate et videte. et q̄nto in eo mens puri

or fuerit. tanto plura ei deus reuelabit. et misteria eius agnoscet. Aqua vel panis si aī cupiditate sumant id est nō ut nutriti corpis sed animi desiderio satisfiat. hoc etiam abstinenta vitiū deliciarū dicat. Ideo volens dns aīam voluptatibz resistere dicebat. Intrate per angustum portū tē. Larga est via aie aī qualicūq desiderio suo satisfecit. angustia vero est cū voluptatibz suis repugnat. Ad hec ait obtinenda multū prodest secretior habitatio. quia interdū per occasionē aduētantiū firmi. et cūctū ac vedeuntiū frequentia abstinencie frena laxemus. et sic etiā sanctā viri capiūt. Ideo dicebat dauid. Ecce elongauī fugiens. tē. Idē iohes dixit. Quid putas habet frater iste in corde ridet ad prandiū aī magis flere debeat qui caritatē mandauit.

De exēplis eoꝝ cōtra detractores et presūptuosos. Idē cōt detractores aut. Cā. vi.

Vber quedā nuda veriuit de dolio et cooperuit se pānis veteribz. altera vero nuda remanēs dicebat marito. Ecce mētior ulla nuda est. et non confundit. sic fauit detractores. Idē contē presūptuosos. Erat quidam monachus in spelunca sūme abstinencie rictus animi florens virtutibz. Cuiq in proiectibz suis confidens non totū deo sed sibi ipsi tribuiet. hanc presūptionē intuēs tentator quodā vespe fingit se in specie mulieris obeuntis per heremū. que ut fessa per ostiū spelunce lassitudinē simulās intus seipam proiecit. et obuoluta genibus eius ut sui misereat exorat. Nox inquit me comprehendit. nube me quiescē in angulo cellule tue. ne forte efficiar bestiis preda. At ille primo miseratiois obtentu recepit eam in speluncā querens causā errandi eā per heremū. At illa causam fingit accurate. et interī venena blādimentor per textū narratiois interserit. et nūc se miserandā. nūc defensiōē dignā ostendens elegancia et suauitate sermōis affectū hoīs illecebroso amore deflectit. Nūc iam blandiora colloq̄a ioci risusq̄ miscent. manuq̄ etiā procax ad mentū barbāq̄ q̄si veneraudo seni protendit. Tūc vero palpare ceruicē mollius q̄ collū lenigare attēptabat. Quid multa? Ad ultimū captiuū duxit militē xpi. Continuo eū libidinis fluctibz estuans etiā labor preteritor atq̄ professionis oblitus obscenos iam conabat ire amplexus. Illa vō ululatū teterrimū emittens ut vmbra erat tenuis per manus amplectentis elabit. ipmaq̄ dedecoris motibz ianes auras sectante sedissima cū derisione deseruit. Tūc multitudo demonū in aere ad hocipsū spectaculū congregata ingenti clamore ait. O qui te usq̄ ad celū extollebas quomodo demersus es in īfernū? Discite ergo quia qui se extollit humiliabit. Tūc ille velut amēs effectus. et deceptionis sue non ferens pudorē grauius a semetipso decipit q̄ fuerat a demonibz deceptus. cū ei se repare et certamen renouare deberet. desperans semetipsū. tradidit se omni ipuditie et ipietati.

Exēplū q̄lit̄ cepit tent dyabolꝰ pcorē de desperatione. et p victoriā de psūptiōe. Cap. vij.

Erit vir quidā pessime vite qui dei miseratione cōpunctus intra sepulchū quoddā se recludens priorū scelerū polluaones lacrimarū fontibz diluebat. semp prostratus. leuare oculos ad celū nolebat. neq̄ etiā nomen dñi noīare. sed solis gemitibz p̄durabat. Nocte venerūt ad eū demones in sepulchro clamantes Quid est qđ agis o impijssime et flagitiosissime? Postq̄ omni spurticia et īpuritate satiatus es nec iam sufficiūt vires ad facinora. tu xp̄ianus videri vis et pudicus et patiens quasi iā alius tibi dari possit locus satiato in malū. q̄ qui tibi nobisq̄ debetur? Unus ex nobis es aliud eē non potes. Redi ad nos et quod tibi superest tempus in p̄fruenda voluptate nō perdas. Quid temetipm ante tēpus supplicijs tradis? Quid enī aliud passurꝰ esses īnferno nisi hoc quod tibi nūc ipse conquiris. Ante pena delectat exp̄ta paululū et īuenies paratū. nūc interī fruere muneribz nris que dulcia semper et grata duxisti. Ille autē tacitus iacebat. et cū eadem semp et duriora repeterent. nec ille moueretur. videntes demones verba contēpni in furorē prolapsi. verberibz eū cedere aggressi sūt. ita q̄ semineceē reliquerūt. nec

tamen mouere potuit de loco in quo oratonis causa ratuerat. Altera vo nocte repente eū grauioribz verberibz cruciant. ner tūt etiā mouere potuit. melius esse dicens mori q̄ demonibz obedire. Tertia etiā nocte absq; ulla miseratione irruētes un eū oīnibz penis et cruciatibz ipsum confitiūt. Cumq; iam corpus in suppliciis defecisset. tamē extremus spūs demoniū obsistebat impio. Ad postq̄ viderūt impij voce magna clamātes. vicisti inquiūt vicisti. et ut virtute quadā celitus fugati precipites abscedūt.

Item exemplū cōtra pre

Vit quida suptuosos. Cap viij.

Monachus in hemo oīm virtutū flore ornatus qui cū in corpe istar angelor vite fungeret officijs. dns cotidiani victus ei curā exhibebat. Cotidie cū ingrediens spelunā ueniebat mensā et panē suppositū mire suauitatis. mirisq; tardis. ex quo refectus gratias deo referēs ad oīones et ymnos cōuertebat. Cūq; de suis meritis gloriari repisset. cōtinuo subintrauit in eū desidia quedā animi tam parua q̄ net posset aduerte. Post hec maior creuit negligencia ita ut iam tardior fieret ad oratonē. Cūq; parū psallendi ministeriū exhibuisset. aiā ei⁹ quasi nimio labore fatigata requiescē festinabat qa sensus eius reprobus effus est. Erat enim iam clandestina quedā in corde ei⁹ turpis cogitatio ac nephanda. Cumq; post orationes abū soluto requisuisset. ūuenit soluto panē mense suppositū. Ex quo refectus de hijs que in corde eius versabant nichil emendare curauit. et spernentē nūmapaulatim cāsurū non intellexit. Cumq; iam grauius libidinis stimularet incendio p̄s oratonē ingressus ut abū sumet. panē quidē ūuenit sed aliq̄tulū sordidiorē. admiratus q̄ et tristis fūs intellexit q̄ hoc ipm respicēt hoc genus monstri. alio tamē supto refectus est. Post diem tertiū tripli tatis vigeri stimulis cepit. Ornapauerūt enī eū cogitationes. et quasi iam pūs eēt et secū acūbens ymago mulieris. quā et amplecti sibi videbat. et ad turpes usus habere substratū. processit tamen alia die ad solita psallendi officia sed stabat vagis oculis et mente captiua. Cumq; soluto ad vesperā ingressus est ut sumēt abū panem quidē ūuenit sed sordidissimū atq; aridissimū. et quasi a muribz vel tarmbz undiq; corrosū. Tunc ille ingemuit et lacrimas fudit. sed non ita uberes que possent flammā tanti ignis extinguē. supfuit tamen abū sed non q̄tū solebat. Cum igit cogitationes quasi cohors barbarica eū undiq; vallarent. exurgens nocte itez arripuit per heremū tendens ad ciuitatē. die autē facto vidit quandā frīm cellulā. vbi et fatigatus requieuit. Cumq; refectus eēt et patrū quieuisset ex more. quasi ab eruditissimo et prudentissimo patre reperūt verbū edificatois expetere et introgrē eū. Quo quis dyaboli laqueos possit effugē et turpes cogitationes ab eo īmissas depellere. Tum ille eos sufficienē docuit. et in semetipsū regressus ait. Quomodo alios moneo et ipse decipior. Age ergo miser prior q̄ frē alios mones. et intelligens se miserabiliū supplantatū valedicens fratribz cursu rapidissimo ad spelunā suā rediit. pstemens se in oratone et dicens. Nisi dns adiuuisset me paulominus habitasset in inferno anima mea. Concluſit autē se in spelunā et in alueo et crebē cū lacrimis iacuit. donec astitit angelus dnī dicens ei. Suscepit dns penitenciā tuā et veniā dat tibi. sed caue tibi ne ultra elatus decipiaris.

De scīs abbatissis sara et sincletice et dūs aliis

Eodem tpe Helynandus. Cap. ix.

tredunt fuisse due laudabiles abbatisse sara et sincletice. quarū sara xvij annis a spū fornicatois fortiter est impugnata et orabat dnm ut non recederet ab ea hui⁹modi pugna. sed dicebat dne da michi fortitudiez. Apparuit autē ei oranti sup lem suū spūs ille dicens. Tu me uicisti sara. Ego inquit te non vici. sed dns meus ih̄us xp̄s. Hec supra alueū fluminis xl^a annis habitauit et nūq̄ inclinata est ut flumen aspicet. Que aūt fuerit illa sincletice uel ubi habitauit legisse me non memini. sed multa ab ea sapienē dicta fuit. ex quibz ista fuit. Sicut qui ignē accendē volunt prius fumanē. ita et nos diuinū ignē cū lacrimis accendē in nobis

debem⁹. Stulta cāstitas est que indecenter aspicit vel inordinate videt. Venena expellunt atriora medicamenta. sic sordidas cogitationes ieiuniū cū oratione. Sicut sordida vestimenta calcanta pedibz et sepe reuersata mandidant². sic fortis aīa per voluntariā paupt̄atē amplius confirmat². Aduersarius noster fraudulēs a nichil possidētibz supatur. non enī habet quo ledat. Sicut gallina deserens nidū suū facit oua sua sine pullis exire. sic monachus vel virgo de loco ad locū transiens frigefacit² mortificat². In tribulatione positus si ferrū es spera tibi ignē appositū ad tollendam eruginē. si aurū spera idem ad augendam claritatē. Qui peccant in seculo eam nolentes mittūt² in cruce et punit². Et nos ergo voluntarie redigam⁹ nos in custodiā ut eternas penas euadam⁹. Qui nauigare inapiūt primo ꝓsperū ventū habent. postea sepe contrariū. sed sic naute non statī naue exonerāt. sed sustinent procellā et pugnāt. et postea vectū cursū īueniūt. sic et nos aduersa incurrentes in ꝓposito trucē pro velo erigam⁹. et per pacāz cito supabim⁹. Thesaur⁹ manifestus cito pdit. sic et virtus cogni in vel publicata. Noli subito et simul arma tua expendē ne nud⁹ īuentus in bello fugiaris. aīa nra mules est. arma nra corpus nrm. Nos in tranquillo mari nauigam⁹. seculares in procelloso. nos in die illi in nocte. et cū plerūq; peritiam² de negligencia. et illi timentes et solliciti saluant². Sicut nauis aliqn mole fluctuū exterius opprimit². aliqn pōdere suo crescente sentina. sic et nos aliqn demonū nequitia aliqn īiquitate ꝓpa.

De bona indole sc̄i martini. Cap. x⁰.

Floruit hijs temp⁹ in gallia sc̄us martin⁹ turonens archiepūs cuius vitam sulpicius seuerus qui fuerat eidē viro sancto familiarissim⁹ luculento sermone descripsit. Seuerus igit² martin⁹ sabarie pānonior oppido oriund⁹ fuit sed intra ytaliā cū parentibz secdm seculi dignitatē non infimis gentilibz cū. pater ei⁹ miles primū. post tribun⁹ militū fuit. Ipe arma tūc militiā in adolescentia secut⁹. Inter scolares alas sub rege constantino demde sub iuliano cesare militauit. nō tm sponte. quia a primis fere annis diuinā potius seruitutē sacra illustris pueri inspirauit infantia. Nam cū eēt annor⁹ decē īuitis parentibz ad ecclām confugit seq; catheccuminū fieri postulauit. Major mirū in modū totus in dei ope cōuersus cū eēt annor⁹ xij heremū concupiuit. sed cito votis satis si etatis infirmitas non obstitisset. animus cū aut cita monasteria aut arta ecclās semp intentus meditabatur ab etate puerili quod postea deuotus implenit. Sed cū edictū eēt a regibz ut veteranor⁹ filij ad militiā scriberent². prudente patre qui fidelibz eius actibz īnudebat. cū eēt annor⁹ xv. raptus et catheccuminatus sacramentis militaribz implicatus est. uno tm seruo comite contentus. cui tm versa vice dns seruiebat. adeo ut plerūq; ei et calcamenta ipe detraheret et ipe detergeret. cibū una capient. hic sepius ministraret. Necdū in xp̄o regeniatus agebat quenda bonis opibz baptismatis cādidatū assistere fallaci laborantibz. opē ferre miseris. alere egentes vestire nudos nichil sibi ex militie stipendijs preter cotidianū victū reseruabat. Quodā itaq; tpe cū iam nichil preter arma et simplicem militie vestē habet. obuiū habuit in porta ambianensi pauperem nudū. nichil preter clamidē qua indutus erat habebat. iam enī reliqua in opus simile cōsumpserat. Arrepto itaq; ferro quo astringebatur. media diuidit partē eius pallii tribuit reliqua rursus induit². Nocte igit² insecuta cū se sopori dedisset vidit xp̄m clamidis sue qua pauperem texerat parte vestitū. Intuere diligentissime dnm vestem⁹ quā dederat iubet² agnoscere. Major ad angelor⁹ circūstantiū multitudinē audiuit ihm clara voce dicentē Martin⁹ adhuc catheccumin⁹ hac me veste cōtexit. Cū autē eēt annor⁹ duo de viginti ad baptismū cōuolauit. Intēa iulian⁹ impator contra barbaros irruētes inter gallias pugnatur⁹ militibz suis pecunias erogauit. Sed martin⁹ nolēs

acipere donatiuū. qđ nolebat amplius
militare iuliano vidit. Christi ego sum
miles pugnare michi non licet. Et cum
iulianꝰ diceret ꝙ metu belli non religi
onis gratia militiā resignaret. Martī
nus intrepidus rīndit ꝙ solo signo cruis
armatus die crastina hostiū cuneos pene
traret. vnde custodiri iubet ut termis bar
baris obiceret. sed die seq̄nti data pace sic
eū dñs custodiuit ut subactis sine san
guine hostibꝫ ꝑter eū nullꝰ in prelio mo
reret. De ysdem ibz qđ relicta milicia sus
tinuit. et duobz mortuis qđ suscitauit. Cap

Deinde relicta militia ꝑrexit ad ci
ūm hylariū pictauensē epm i
biq̄ acolitus ordinatus est. Qđ mo
nente dño in somnis ad patriā et pare
tes suos redijt. et in illo itinē se multa ad
uersa passurū predixerat. Nam inī ai
pes incidens in latrones. cū iam utū feri
entis latro alius continet. victis post ter
gū manibz custodie tradit. eūq̄ latrones
an timuerit ꝙrunctanī. At ille dixit nū
qđ se fuisse tum securū. miserior dē deū ti
ens maxīe in temptacionibz affutū. Mi
q̄ latroni qui eū custodiebat de euange
lio predicabat. quod latro credens. et mar
tinū ad viam reducens postea vitā in
religione finiuit. Diabolusq̄ in huma
na forma apparuit ei dicens. Quocūq̄
nevis dyabolus tibi aduersabit. et cum
martinꝰ dixisset. dñs michi adiutor. et
ego despiciā ijmicos meos. dyabolus eua
nuit. Itaq̄ matrē suā cōuertens. pīe in
maliā pduxanx. dū per totū orbe arri
ana hereſis pullularet pene solus constā
ter obsistens. publice virgis cesus et de ci
uitate electus mediolanū venit. Et inde
ab hereticis exturbatus cū vno tm̄ presbi
tero ad quandā insulā ꝓrexit. ibiq̄ inter
alias radices herbarū ellebor gramen
venenatū comedit. et sentiens periculū nō
solū mortē sed etiā ocīm dolorē virtute fidei
et oracoīs exclusit. Ibiq̄ audiens ꝙ btūs
hylarius de exilio rediret profectus est ei
obuiā. Cumq̄ gratissime ab eo fuisset ex
ceptus haut longe sibi ab oppido monas
teriū collocauit. et post modicū duos mor
tuos suscitauit. Hoc vnꝰ catheciuminꝰ se
ei iunxerat cupiens eiꝰ instrui disciplinis
sed paulo post febre correptus ipso absente
absq̄ baptismate discessit. Regressus vē
martinus exanime corpus inuenit. flens
et eiulans operuit. cūq̄ sua oracioē susci
tauit. Qui baptisatus plurimis annis
postea vixit. Idem referre solitus erat se
corpore exutū ante tribunal iudicis ductū
deputatiq̄ obscuris locis et vulgaribus
turbis tristem exrepisse sentenciā. Tunc ꝙ
duos angelos iudici fuisse suggestū hunc
ē pro quo martinꝰ oraret. Itaq̄ per eosdē
angelos iussū reduci et martino redditū
vtiq̄ pristine restitutū. Nec multo post dū
agrū lupicini cuiusdā honorati peteret et
audito clamore et luctu quid esset inqui
reret indicat. vnū e familia seruulū laque
o sibi vitā extorsisse. Quo cognito cellulā
in qua corpus iacebat ingredit. exclusis
q̄ omnibz turbis suppstratus corpori aliq̄ntis
per orauit. et eū ad vitā reduxit. Qui ap
prehensa beati viri dextera in pedes cōsti
tit. atq̄ ita cū eo usq̄ ad vestibulū domꝰ
turba omni inspectante processit. De vita
et obitu sci martini et monasterijs. Cap xij.

Ub eodem fere tempe martinꝰ ad e
piscopatū turonice ecīe petebatur.
sed cū eum a monasterio suo non facile po
tuisset. rusticus quidā vnus e ciuibz vro
ris langwore simulato ad genua illiꝰ pro
uolutus ut egredetur obtinuit. Ita dispo
sitis in itinē ciuiū turbis sub quadā custo
dia usq̄ ad ciuitatē deducit. pauci tamen
et nōnulli ex epīs. qui ad constituendū an
tistitē fuerant euocati īpie repugnabāt
dicentes scilicet contemptibilē ee ꝑsonā.
indignū ee epātu homiez vultu despicabilē
veste sordidū. crine deformē. ita a ꝑplō sen
tencie sanioris hec illoz irrisa dementia
est. qui illustrē virū dū vituparare cupiunt
prediebant. Jam vo suꝑpto epātu idem cō
stantissime ꝑseuerabat. qui prius fuerat.
eadem in corde eiꝰ humilitas. eadem in ves
tatu eius vilitas fuit. atq̄ ita plenꝰ sancto
rum et gratie implenit epī dignitatem
ut non tamen ꝓpositū monachi virtutēq̄
deseereret. Aliq̄ndiu ergo adherenti ad ec
clesiā cellula usus est. Deinde cū inquieti
dinē frequentanciū ferre non posset duobus

fere extra quitntē milibus monasteriū
construxit. qui locus secretus et remotus
vna tm̄ eadēq; arta admodū via adiri po
terat. ipseq; ex lignis contexta cellulam
habebat. aquilta quidē e fratribz in eundē
modū pleriq; sapi supiecti montis caua
to receptacula sibi fecerunt. Discipuli vēo
erant lxxx qui ad exemplū beati mgri in
struebant. Nemo ibi quicq; ppriū habebat.
oīa in mediū conferebant. vinū nemo no
uerat. nisi quē infirmitas coegisset. ple
riq; camelor setis vestiebant. et mollior
habitus pro crimine erat. plures q; ex hijs
postea episcopos vidimus. Que cū esset ci
uitas aut ecīa que non se de martini mo
nasterio caperet habe sacerdotē. Erant haut
longe ab oppido proxim⁹ monasterij loc⁹
quē falsa hoīm opinio velut consepultis i
bi martiribz sacrauerat. Nam et altare i
bi a supiorib⁹ epis constitutū habebat. sed
martin⁹ non temere adhibens incertis fi
dem ad locū pgit. deinde sup sepulchrū
ipm astans oravit ad dnm. ut quis esset
vel cuius meriti eēt sepultus ostenderet. Tūc
cōuersus ad leuā vidit ppe assistē umbrā
sordidā truce. Impat nomē memorāq; ut
loqueret. Nomen edidit. de crimine consi
tetur latronē se fuisse ob scelera se pcussū
errore vulgi celebratū nichilq; sibi cū mar
tiribz eē cōmune. cū illos gloria se pena te
neret. Quorū in modū vocem loquētis qui
aderant audiebant. psonā tamen nō vide
bant. Tunc martin⁹ quid vidisset exposu
it. iussitq; eo loco altare quod ibi fuerat sb
moueri. atq; ita pplin supstitiosis illius ab
soluit errore. De miraculis eius. Cap. xiij.

Cadit autē post dū iter agēt ut
gentilis cuidā corpus qđ ad sepul
crū supplicioso funere deferebat ob
uiū habet. Conspectusq; emin⁹ venienā
turbā. quid nā illud eēt ignarus paululum
stetit. Estimans autē pphanos ritus agi sa
trificior elevato in aduerso signo crucis. i
perat turbe non moueri loco onusq; depo
nere. Hic vō mirū in modū videres mise
ros primū velud saxa riguisse. deinde cū
primo mouere se summo conamine niterē
tur ultra atrede non valentes ridiculam
in vertiginē votabant donec dicti corporis
grauitate onus deponūt attoniti et semet
inuicē aspectantes. quid nā sibi acciderat
tacti cogitabant. Sed cū beatus vir com
perisset exequias illā esse frequentiā. non
sacror elevata rursū manu dat eis abeū
di et tollendi corpis pīntē. ita eos et cū vo
luerit stare compulit. et cū libuit abire per
misit. Item dū in vico quodā templum
antiquissimū diruisset et arborē pinū que
fano ppinqua eēt aggressus exraderet anti
tes loci illius ceteraq; turba gentiliū cepit
obsistere. et cū ijdem illi dū templū everte
retur imperāte dno quieuissent sacrādi ar
borem non patiebant. Ille eos sedulo cō
monere cepit nichil eē religionis in stipite.
deū potius cui servaret ipse sequerent. ar
borē illam exradi oportē quia eēt demoni
dedicata. Tūc vnus ex hijs qui erat audaci
or ceteris. si habes inquit aliquā de deo tuo
quē dicis colere te fiduciā. nosmetipsi sacri
dimus hanc arborē tu ruentē erripe. et si tecū
est tuus ut dicis dns euades. Cūq; ille con
fisus in dno intrepide se offerret. illi facilē
arborus fuc ructurā habentes si inimicū sacro
rū suor⁹ culm illius obruissent. eo loco ubi pi
nus acclinis ruiturus erat vinctū martinū
statuūt. et ipsi pinū cū gaudio sacrādunt.
psallebant emin⁹ monachi solā martini
mortē expectantes. At ille confisus arbori
iam super se ruenti manu levata signū
salutis opposuit. et illa turbinis modo ve
hemētia diuersā in partē ruit adeo ut rus
ticos qui tuto in loco steterant pene prostra
uerit. Tunc ceperūt gentiles stupere mira
culo monachi flere pre gaudio et xpi nomē
in eē predicare. Plerosq; fere ex illa ima
ni multitudine gentiliū fuit qui non ipsi
one mag⁹ desiderata relicto impietatis
errore dnm ihm credidit. Ubi aūt fana
destruxerat statim ibi aut ecclias aut mōas
teria construebat. Item de eisdē. Cap. xiiij.

Qum in vico quodā fano antiquissimo
ac celeberrimo ignē immisisset in pri
mā ymo inherentē domui agente
vento flāmarū globus ferebat. quod ubi
martin⁹ aduertit rapido cursu tectū dom⁹
scandit obuiū se aduenientibz flāmis infe
rens. Tunc vero mirū in modū cernies con
vim venti ignē vetorquere cū pugnantū

uter se elementoꝝ quidā conflictus videt
ut virtute martini ibi tm̄ ignis est opa
tus ubi iussus est. ¶ In vico autē tu le
prosū nomen est cū ibidem templū opulē
tissimū superstitiōe religionis voluisset e
uertere. restitit ei multitudo gentiū adeo
ut non absq; iniuria sit repulsus. itaq;
secessit ad proxima loca ibiq; per triduū
cilicio tectus et cinere ieiunās sēper atq;
orans precabat dnm̄ ut quia templū illd
euertere humana manu non potuisset et
virtus illud diuina diruueret. Tunc subi
to duo angeli hastati atq; scutati instru
militie celestis se obtulerūt dicentes mis
sos se a dño ut rusticā multitudinē fugā
rent. presidiūq; martino ferrent. Ita ve
hementius ad vicū inspectantibz gentilium
turbis et quiescentibz dū pphanā edem
usq; ad fundamenta diruueret aras om̄es
atq; simulachra redegit in puluerē. oēs
autē fere in dnm̄ ihm̄ crediderūt. ¶ Quid
etiā in pago eduor sit gestū referā ubi dū
templū itidem euerteret furens gentilū
rusticoꝝ in eū irruit multitudo. cūq; vn9
audacior cetis tracto eū gladio peteret. reiec
to pallio nudā cervicē percussori tribuit. nec
truncare ferire gentilis sed cū dextrā alia
extulisset resupin9 ruit. consternatiq; di
uino metu veniā precabat. Nec dissimile
huic fuit quod cū eū ydola destruentem
cultro quidā ferire voluisset in ipso ictu
ferrū ei de manibz excussit non cōpauit.
Curationū vero tum potens in eo gratia
fuit ut nullus fere ad eū egrotus accesse
rit qui non continuo sanitatē receperit.

Item adhuc de eisdē. Cap xv.

Iuenis in quodā oppido patrissimilias
cuiusdā domū ingressus in ipo li
mine restitit dicens horribile in atrio do
mi9 demoniū se videre. Cui cū ut discederet
iperaret. quēdā e familia qui in interioi
pte edis morabat arripuit. seuire den
tibz miser cepit et obuios quosq; lania
re. cōmota est domus. familia turbatur.
ipse in fugā versus. Martin9 se furenti
obiecit. ac primū stare ei impauit. sed cū
dentibz fremeret. hyantiq; ore morsū mina
ret. digitos ei martin9 in os intulit dicēs
Si habes inquid aliquid potestatis hos de

uora. Tum vero ac si candens ferrū fau
cibz accepisset. longe reductis dentibz digi
tos beati viri vitabat attingere. Et cū fugę
de obsesso sepe penis et cruciatibz cogeret
nec tamen exire ei per os haeret. sed re
linquens vestigia fluxu ventris est eiec
tus. ¶ Interea cū de metu atq; impetu bar
baroꝝ subita ciuitatē fama turbasset. de
moniacū ad se exhiberi iubet. imperat
ut an verus eēt hic nūcius fateret. Tūc
confessus est xvi demones fuisse qui vu
morē hui per plm̄ disseminassent ut
ob hoc saltē ex illo martin9 oppido fu
garet. barbarosq; nichil de irruptione
cogitare. ¶ Apud parisiū vero dū portā
ciuitatis illius magnus turbis setū eun
tibz introiret leprosū miserabili facie hoꝝ
rentibz cūctis osculatus est atq; benedix
it statimq; ab oī malo emūdatus est.
Sed nec hoc pretereūdū est q; fimbrie
vestimento eius cilicioq; detracte crebras
sup infirmantibz egere virtutes. ¶ Pau
lin9 vero vir magni postmodū futurus
exempli cū oculū grauit dolere cepisset
et iam pupillā eius crassior nubes sup
ducta tenuisset oculū ei martin9 penicillo
contigit. pristināq; ei sanitatē omī sub
lato dolore restituit. Ipse autē cū casu
quodā eēt de cenaculo devolutus et per
cōfragosos scalę gradus decidens multis
vulneribz eēt affectus cū exanimis ia
ceret in cellula. et in modicis doloribus
cruciaret. nocte ei angelus visus est elu
ere vulnera in igne contusi corpis mē
bra contingere. atq; ita postero die resti
tutus est sanitati ut nichil vnq; videre
tur ptulisse. De eiusdē constātia et efficie.

Quum autē ad impa
torē maximū fervens ingenij vi
rū et bellorū civiliū victoria etiā
plures e diversis partibz epi confluerent
et seda tirā pinapē oīm adulatio notā
ret. seq; degeneri inconstantia regie di
gnitatis sacerdotalis dignitas subdidisset
in solo martino aplica auctoritas pma
nebat. Nam et si pro aliquibz supplican
di regi fuit impauit potius ip̄ rogavit
Et a cōuiuio eius frequēter rogatus absti
nuit dicens se eius mense ptcipē esse nō

posse qui impatores vnū regno alterū vitā priuasset. Postremo eū maximꝰ se non sponte sūp fisse impiū affirmaret sed impositū sibi a militibz diuino nutu regni nūitātē armis defendisset. tandē victus vel eā ratione vel precibz ad cōuiuium venit. et sellula iuxta regē posita consedit. Ad mediū fere cōuiuiū ut moris est paterā regi minister obtulit. Ille sancto admodū epō porius dari iubet. Exspectans atq; ambiens ut ab illius dextra poculū sumeret. sed martinꝰ ubi ebibit paterā presbitero suo tradidit. nullū sibi ducet existimans digniorē qui post se prior bibet nec integrū sibi fore si aut regē ipm aut eos qui a rege erant proximi presbitero pretulisset. quod frm imperator omēsq; qui tūc aderant ita mirati sunt ut hocipsū eis in quo contempti fuerunt placeret.

Constat autē eā angelos ad eū plerūq; missos ita ut conseruo iuicē apud eum sermone loquerent. Dyabolū vero tam cōspicabilē et subiectū oculis habebat ut siue se in pria substāa contineret. siue in diuisas figuras spiritualesq; nequicias transtulisset qualibet ab eo sub ymagine videretur Quod cū dyabolus sciret se effugē nō posse. cōuictis eū frequēter vigebat qua insidijs fallere non posset Qz demonū insidias et prīs et absens prospiciebat. Cap xvij.

Quodam autē tempe cornu bouis in manu cruentū tenens cū ingenti fremitu cellulā eius irrupit. cruentaq; ostentans dexterā. et admisso recēs scelere congruens. ubi est inquit martine virtus tua? Vnū de tuis modo interfeci. Tunc ille cōuocatis fratribz refert quid dyabolus indicasset. solutos ee iubet per cellulas singulos. quis nā hoc ausu fuisset affectus. Nemine quidā deesse de mōchis sed vnū de rusticis mercede conductū ut vehiculo ligna deferret isse ad siluā nūciauit. Jubet igit aliquos ire ei obuiā. Itaq; haut longe a monasterio iā pene exanimis inuenit. extremū tamen spīm trahēs indicat fratribz casū mortis et vulneris. iūctos scilicet bobus dū dissoluta aurius lora cōstringet. boue sibi excusso tergore inē iugum cornu ējecisse. Nec multo post vitā reddidit

videris quo iudicio dei dyabolo data sueat hec pēas. In martino mirabile illud erat q et hec et multa huiꝰmodi si quocies audisset. longe ante preuidebat et sibi nūciata fribz indicebat. Frequēs autē dyabolus dū mille nocendi artibz sēm virū conabat illudē visibilē se ei formis diuersissimis ingerebat. aduersus quē semp ītrepidus signo se crucis et oratiois auxilio protegebat. Testabāt eā aliqui de fratribz audisse se demonē proteruis martinū vocibus increpasse aur intra monasteriū aliquos ex fratribz. qui cū baptismi grām diuersis erroribz pdidissent. cōuersos postea recepisse exponentē crimina singulorū. martinū dyabolo repugnantē vndisse constanter. antiqua delicta melioris vite cōuersatiōe purgari. et per misericordiā dnī absoluendos ee pēas qui penitus desierīt. Contradicente dyabolo non ptinē ad veniam criminosos. et semel lapsis nullā a domino prestari clemeniā. Tunc in hanc vocem ferrur exclamasse martinꝰ. Si tuipse o miserabilis ab hoīm infestatiōe desisteres ut te factoꝝ tuoꝝ vel hoc tpe cū dies iudicij in proximo est peniteret. ego vo ti confisus in dnō xpī misericordiā pollicer

Qualiter dyabolū sibi purpuratū apparētē

Quodam autē die dyabolꝰ repulit ex luce purpurea circūtectus indutꝰ veste regia dyademate ex gēmis auroq; redimitus. calceis auro illitis serico ore. letu facie oranti martino in cella astitit. qui cū primo aspectu eius fuisset hebetatus diu multūq; ambo silenciū tenuerūt. Tunc prior dyabolus. agnosce inquit martine quē cernis. xpūs ego sum descensurꝰ ad terras prius me manifestare tibi volui. Ad hec cū martinꝰ tacet. nec qd ꝑ vīsi referret iterare ausus est dyabolus professionis audaciā. Martine quid dubitas credē cū videas. xpc ego sum. Tunc ille revelante sibi spū ut intelligēt dyabolū esse non deū. non se inquit dns ihūs purpuratū et dyademate renitentē venturū ee predixit. Ego xpm nisi in eo habitu et forma qua passus est nisi cruris stigmata preferentē videro venisse non credā. Ad hanc vocem ille statim ut fumꝰ euanuit. et cel

lulam tanto fetore compleuit ut indubia
indicia relinqueret dyaboli se fuisse. Hoc
ita gestū ut supra retulimꝰ ex ipsius mar
tini ore cognouimꝰ ne quis forte existimet
fabulosū. Nam tū olim audita fide eius
vita atq; virtutibz. estuaremꝰ desiderio il
lius gratū nobis ad eundē videndū pegri
nationē suscepimꝰ. simulq; iam audebat
animꝰ vitū illi scribē ptim ab ipso. in qñ
tū ab ipso intelligi potuit scisciteta sumꝰ
partim ab hijs qui interfuerant et sciebāt
cognouimꝰ. Quo quidē ipe credi nō po
test qua me humilitate qua benignitate
susceptit congratulatus plimū et grauius
in vno quo tanti eēt habitus a nobis quē
pegrinationē susceptā expetissemꝰ. miserū
me pene non audeo confitevi. cū me sco cō
uiuio suo dignatus est adhiberi. aquam
manibz nris ipe obtulit. ad vesperā pedes
lauit.

Qualit' incendio tēptationēq; passus e

Qum autē ad dyocesim Cap. xix
quandā pro solempni cōsuetudine
sicut epīs ecīas suas visitare mo
ris est media fere martinꝰ hyeme venis
set mansionē ei in secretario ecīe clerici pa
rauerūt. multūq; ignē scabro iam ptenui
subdiderūt. lerīn ei plurimo stramine exstru
entes. Deinde cū se martinꝰ cubitū collo
casset. insuetā molliē strata male blandi
entis horrescit. quippe qui nudā humū v
no tm tilitio supiecto occupare consueue
rat. Itaq; quasi accepta ptmotus iniuria
stramentū ome proiecit et nihil sup furna
culā partē palee illius quā removerat
aggesrat. Ipe autē ut erat motus humo nu
da lassitudine itineris vrgente requieuit.
Ad mediā fere nocte per intruptū pauimē
tū ignis estuans arescentes paleas appre
hendit. Martinꝰ somno exactus re inopi
nata anapiti periculo et maxime ut refere
bat dyabolo insidiante atq; vrgente pruen
tus. tardius q̄ debuit ad orationis confu
git auxiliū. Nam evitpere foras cupiens
cū pessulo quod hostio obdiderat diu mul
tūq; luctatus grauissimū circa se sensit in
cendiū adeo ut vestem qua indutꝰ erat
ignis assumpserit. Tandē in se reuersus
non in fuga sed in dño eē presidiū sanctū
fidei et orationis arripiens medijs flāmis
totus ad dnm cōuersus intubuit. Tunc
vero diuinitꝰ igne submoto inocuo sibi
orbe flāmaꝝ orabat. Monachi vero qui p
foribz erant crepitante et colluctante iam
dij sono. obseratus effringūt fores. amo
toq; igni medijs flāmis martinū auferūt
cū iam penitus eē consumptus tam diutur
no incendio putaret. Ceterū in verbis me
is dns est testis ipe michi referebat. et nō
sine gemitu fatebat se in hoc dyaboli ar
te deceptū ut exactius a sompno consiliū
non haberet quo per fidē et orationē pug
lo repugnaret. Deniq; tamdiu circa se se
uisse ignē q̄diu eruptē per ostiū turbato
mente temptauit. vbi vero auxiliū cruis
et orationis arma repetisset mediās cessas
se flāmas. seq; tūc sensisse vorantes quas
male exptus eēt vrentes. Unde intelligat
quisquis hec legerit. non tm temptatū q̄
dem martinū illo piculo. sed probatū. De
vita sc̄i mauricij andegauēsis. Et gestis ei⁹

Hic sancto viro con. Caplm xx.
temporaneus fuit maurilius andega
uensis epūs. Hic enī mediolanēsis
oppidi indigena exstitit parentibz splendi
dissimis. et ab ipīs pene cunabilis a beato
martino qui illis tpibz mediolanū sibi mo
nasteriū collocauerat sacris lēis et libe
ralibz studijs institutꝰ. Sed beato marti
no arrianoꝝ phidia de ciuitate illa expul
so sāis iam maurilij tam amore q̄ magis
eī preceptis parentū. qui martinū prius se
qui concupierat. ibi demorat. e quisq; a b to
ambrosio ipsius ciuitatis epo officiū lectoris
accepit. Interea patre eius qui nobilitate ac
viribz totī pene regebat hesperiā defuncto
relicta matre oīmq; rerū suaꝝ cupiditate
habendi sub iuliano tirē cesare martinū
qui turonicā in gallia iā regebat metro
polim expetijt et sacerdotij gratiā eo cōgē
te suscepit. Deinde turonis egressus qui
solitariā si posset sibi vitam eligeret ande
gauoꝝ vbem aggressus est. Et audiens nō
longe a fluuio in villa cui colonie nomē
erat fanū eē antiquissimū diuersis q̄ ydo
lorū culturis dedicatū illuc aduenit. Vidēs
q̄ illud eo q̄ dignitatē loa tenebat humā
na non posse manu dirui. dnm ut illud
destrueret exorauit. Mox vero diuinitus

ignis de celo demissus quicqd simulachro
rū et īmūditie ubi repperit sub momenta
hora consūpsit. Eliminatisq omni spurci
cia ppō honorabilē fundauit ecclām. et ut
dedicaret a beato martino obtinuit. Ibiq
bis senos degens per annos multis se re
uelans et oratonibz sedule dnō manipa
uit. magnasq et mirabiles vtutes dns
per eū fecit. Qdā pastores in ulla regione
vigilarent. unusq eoz noctu pectora tur
geret contigit ut morderet a vipera. cu
ius virus se repente per oēs pueri venas
infudit. et totū hoīem in tumorē cōuertit.
de quo cū nichil aliud prestolaret nisi ī
teritus ceteri pastores fide cōmoniti. eū
pīnte deferūt confessoris. Qui uniuersa
pueri membra signauit. et oculos ad ce
lū erigens in ipso vulnusculo per qd vi
pera virus infuderat. de ppria saliua sig
nū crucis impressit. statimq venenū ex
omnibz corpis ptibus reuocatū cucurrit
ad ipm per quē se īmerserat locū. et puer
integre sanitati mox redditus ad dnm sū
quē reliquerat cucurrit seruitū. De qui
busdā eius miraclis. Cap xxi.

Non longe vero a prescripto vico ca
lomie. cui vir btūs perat. quēq
sedulus incolebat. erat quidā collis noīe
prisciaq diuersis ydoloz titulis decoratq
Unde maurilius aīaz ydolatrie dolens.
adhibitis secū fidelibz viris. prexit ad locū
ut illū everteret. quo cū pueniisset demo
nia ibi latentia clamauerūt dicentia.
Quid nos ecclā hic mauvelis psequeris. in
hijs regionibz nullus est locus quo te eua
dere valeamus. Illico in aduerso signo
sancte crucis opposito demonia repente
eleuato magno mugitu non sine īmenso
fetore fugerūt. Ille autē oīm ydoloz si
mulachra cōadunari precepit. et ignibz
cōcremans in cinerē redegit. Cūdamq
q diligentius locū ibidē honorabile mōa
terīū statuit. Preterea ītibz autē mercā
toribz sedem ei vnus eoz qui vendendi
ducebant magno prosiliens impetu eccle
siam īgressus est et pronolutus cū lacrimis
confessoris pedibus orabat ut suis precibz
aut precijs sese pro amore dei redimeret seq
q retineret. quia furū ppria captuat pa
tria vendendus ducebat in alienā. Cuius
verbis et fletibz suū patriotā eū recognos
cens cōmotus pia mente sacerdos. nec mo
ra pro captiuo ipso dominū supplicaturus ge
greditur. et hūiliter supplicabat ut sibi ven
deret quatinus a se seruitio absolutus liber
ad patriā reuerteretur. Sed cū dns ipsius
sūma obstinatione nequaq id fieri posse ne
garet. annuit suis ut ipm de ecclesia velo
citer detraherēt. Cedentibz autē ministris
vimq facientibz ac dnī sui precepta exeq
tibus. īmensis vocibz captiuus clamare ce
pit. Miserere et succurre serue dei. quē de
uote et liberandus expecta. Sacerdos vero
flens solo paululū positis genibz rursus
q eleuatis ad celū manibz inquit. Dne
deus oīpotens qui in angustia constitutis et
de tua miseritordia vere confidentibz cele
ri pietate succurris. subueni huic captiu
uo pro quo te supplex exoro. Ad hanc sa
cerdotis vocē tanta vis febriū dnm ipsius
arripuit. ut antequ petenti succurret spm
exalaret. Tunc tanta formidine ceteri p
cellunt metuentes ne sese viuos terra ab
sorberet. Quod vnanimes expetūt sacerdo
tem flebiliter postulantes quatenus ut sibi
indulgentiā et defuncto suis meritis acq
reret vitā. Vir vero beatus nimiū metuēs
ne ipē occasio illis cēt ydolatrie prostratq
terre īmensis planctibz et crebris singulti
bz uocat ipm ut defuncto redderet aiam.
Nec ante surrexit a solo donec et defuncto
vitā et captiuo acquireret libertatē. Nego
tiatores deniq ut sibi retroacta presumptio
indulgeret multis donarijs ipm honora
uerūt et locū. Que ppe oīa in vsus pau
perū deputauit. Item de eodē. Cap xxi

Nimirū preterea ut necessitudo ij.
cōpellit humana argis hyautmo
dicā merabz referā per ligerim
vehebat. Que cū contra calomiā ascendet
subito turbato cū flamine ponto nauis in
vertiginē rotabatur. frangit antempna
et nūc prora subrigit. eleuata fluctibus.
nūc puppis deprimit. int vndarū hyatq.
Victi autē naute tantoq tempestatis timo
re pterriti. de pīte iam desperantes salu
te. oīa nauis armamenta reterūt solum
prestolantes interitū. Cū repente īmensis

clamare vocibꝫ ceperūt dicentes. Miserere
vir xpi maurili. nūc fluctuve naufragio.
potes enī hoc optinē a xpō. qui post funus
vitā acquisisti defuncto. Ad quoꝝ voces
exurgens ab oratione mauriliꝰ festinꝰ
cucurrit ad lectus. et eleuato ex aduerso
signo crucis imperat procelle ne seuiret.
Cedit mox depositō rigore spiramina. tu
mescentes vertunt vnde in equora. subse
quit̄ ꝙ tranquilla serenitas. Erat autem
familiare beato viro ut nūc ecclās nunc
infirmos sedule circuiret. et ne ultra mo
dū fatigatus corpe defecasset habebat hu
milis sessor asellū quo sepius utebatur.
quē nocturnis latro tempibꝫ apprehensū
furari non metuit. Sed infelix dū furat̄
asellū arrept̄ a demonio et sic demens ꝙ
totā nocte vagabundꝰ illudit̄. Mane au
tem reddito ante fores beati viri affuit
ipse pariter cū asello. crimen qđ cōmise
rat humilis confitet̄. Deinde arreptus a
demone fugē nitit̄ ne curaret̄. Sed bīus
vir furiosū per exorcismi grām prius a de
mone liberauit et postmodū ab omī cri
mine recepto asino miseratus absoluit. De
reliqtō ꝙter nocturnā quā pessus est la
tro iniuriā ne voto prior priuaret̄ ex toto.
qui nūtiente cepat violare nō vicio. tres il
li sacerdos aureos dedit. sicꝙ liberū abire
permisit. De ꝓmocōe eiusdē ad episcopatū.

Interea dū talibꝫ vir Cap xxiij.
beatus in predio talonne floret̄ me
ritis et virtutibꝫ vbs andegnua p
prio pastore viduat̄. et collēs vndiqꝫ sacer
dotibꝫ cū in vnū non valerent venire de
cretū. alijs alios preferentibꝫ subito nūcia
atur archiepm sēm turonice sedis adesse
martinū. cuiꝰ dū pene oēs sententiā pres
tolarent̄ ait. Viri frēs audite et intendi
te consiliū bonū. qui adeo est electus erit
pontifex vester. Ad quem talonnensis
presbiter ecclē. Qui pari voto cōuenientes
in sententiā. iam enī eiusdē viri virtutes
et meritū nouerant. accepto archiepi p
cepto celerrime pgūt. eūqꝫ de ꝓpria rapt
ū ecclā martini pīāe nolentē sistunt.
Qui dū cū beato martino iam ecclām in
grederet̄ signū ad declaranda tanti sacer
dotis mīa niueo candore columba diui
nitus elapsa super caput eius descendit et
sedit. Multi etiā videre meruerūt. qa quo
tiensūqꝫ beatus martinꝰ ad sacrā conse
crandi antistitis benedictionē sup caput ei⁹
extendisset manū semp ei prefata aditum
dabat columba. Talis igit̄ miraculo andega
uensi ecclie mauriliō pontifice substituto
et beato martino ad ꝓpriā sedem reuerso.
idem martinꝰ referre sepius solitus erat
qꝫ ad benedicendū mauriliū antistitē nō
solū in specie columbe spūs sanctus sed etiā
affuerat angelorū exercitus. Ordinato ita
qꝫ in pontificali cathedra ad pastoralis
cure ministeriū et custodiā christi ouiū
mauriliō pontifice tanta in eo dnī grā
rutilabat. ut non minora per eū qꝫ dū
dū per aplōs signa et miracula fierent.
nā verbis tm demones effugabat. egro
tos vero sola oratione curabat. sed et cecis
impositō crucis signo visū reddebat. De
spontaneo eiꝰ exilio ꝙ pueo mortuo sū bea

EO in beati petri apli tūlmo. Ca xxiiij
basilicā sancta solempnia celebran
te aduenit. cū moriente puero ma
trona. cui quondā sterili eiusdē ut nasce
tur ante episcopatū apud dnm suis me
ritis obtinuerat postulans ut filio suo quē
dnō habendū obtulerat. manuū suaꝝ ipo
sitione spm̄ sēm daret. antequ obiret. Sed
remorante in sancta corpis et sanguīs xpi
consecratiōe paululū presule. puer exessit.
Beatissimꝰ ergo mauriliꝰ expleto sanc
to solempnitatis mysterio. obitumqꝫ pueri q̄
absqꝫ crismatis dono excesserat ꝓgnito
totū id sue diffinitaoni deputauit. lacrimis
multo tempe irremediabilibꝫ sue culpe
lugens inobedientie. Cui nec ista sufficient
diu multūqꝫ quid ageret secū animo col
luctante tandē reperit qꝫ inē contenes
tante piaculū negligentie plene expiare
nescivet. nisi singularis elapsus patriā
ꝓpriā tuesqꝫ relinquēt. Tali igitur rep
to consilio occulte exinde semetipm̄ eri
puit. ex sanctor reliquijs quibꝫ sancta an
degnuensis mr ecclā decorabat̄ secū cla
ues exportans. Cum aūt ꝙuenisset ad ma
re diuina omnipotentis dei prouidēte cle
mencia. qui manebat in luctore diem suū
tus sui exercuit in lapide. Sicꝫ ascensa

puppi inchoati itineris cepit maturatior
existere. Cumq; processisset in altū. et re
liquiasq; claues quare secū detulerit cogi
taret. insidiante humani generis inimico
ut dolore sup dolorē sancto viro ponderet
repente claues de manibz elapse submer
gunt in equore. Tunc cū lacrimis id fer
tur exclamasse maurilius. quod postea rei
probauit euentus. Nisi has inquit claues
itā videre meruero patriā et vrbē nū
quā repetam quā effugio. Transmisso igit
mari quo quis eēt absconde potuiss mu
tato habitu vni regionis principū adhesit
professus se ortulanū fore quatinus corpus
quod ieiunijs vigilijs et orationibz castiga
re decreuerat. ne ex toto deficēt. prio labore
pauisset. Qui cū tali preficeret ministerio
tantū copiā eius meritis dns oleribz da
bat. ut et omnibz quibuscūq; nate fuerat
ex eisdē sufficientē tribueret. et tamē nul
q̄ olera defecerint. Vnde pluribz placebt
et pene ab omnibz amabat. Quatinus q̄q̄
quesitꝰ est et inuentꝰ. Cap xxv.

Interea plebe andegauor celebꝰ sibi
quondā electo viduata pastore pauo
re nimio pcellit. crebrisq; visionibz
minat. ysepe eā admonet ut priū pas
torē circūquaq; perquireret. nisiq; maurꝰ
lius inuentus siue redderet ecie vrbē ande
gauā fore celerius subuertendā. Vnde eiꝰ
dem regionis totu nobilitas sed etiā vulgꝰ
ris immensitas collacione facta in vnū ve
nere decretū eligentes ex contiuuibz quos
diffuse vnus ac fidei viros. quibz que ne
cessaria ad tanti itineris erant supplen
da negotia suptibz ex toto collocatis pre
cipiūt ne vnq̄ reuertēt donec priū in
uenissent patronū. Qui functi legnaoē
et deuocius iussa exequentes vrbes omes
oppidaq; vel vicos preterlegūt. oēmq; fe
europam circuitu ambiūt. Septimo tan
dem i partes gallie reuertentes anno et
mūme quē querebant inuento. diuino duc
tu ad portū oceani mauis qui in britan
nia manet minori. cursu auido pueneꝰ
rūt. quatinus eis mare quē inuenire non
poterant trans mare querē niterentur.
Prestolantes igitur nauē cū qua ceptum
explere valerent obsequiū dū residerent

in littore scriptū quod supradiximus inue
rūt in scilice. hic transijt maurilius ande
gauor epūs. De tam euidenti igit alacres
effecti indicio trans pontū abiere securi.
Haut longe autē adhuc acta puppis erat
a litore cū leui flatu. et pendulo velo ar
mari tranquillo iam medios sali fluctus
silere cepisset. repente imanis emersus
ex gurgite pisis prosilijt in arge. de q̄ cum
gratiaas deo retulissent. ipmq; piscē exen
terare cepissent. reliquiasq; claues q̄s mau
rilius in mari pdiderat in pisis recore
repperereūt. Quas recognoscentes nimiū
q̄ mirantes turbabant attoniti metuētes
ne cū ipis maurilius naufragiū passus
exuisset hoiem. Demissis igit nauis an
chonis et in hoc stantes ut de mari reuer
terent asserentibz nautis maurilium esse
defunctū. cū singuli seqūn nocte vnū eū
demq; visū dno tribuente viderūt. Nolute
ingt mente nec reūtanū de itinē. Ceptū ma
nente negocio. paul dubio diu q̄situ et usq̄hue
dilatū vim inuenietis desideriū. ayane ad rōdeo
q̄d singli viderūt iuicē referebāt. vñ frm ē ut angelꝰ
co ductu ad domū principis cū q̄ maurilius hītabat
reō itinē ducent. Ingressi ait illico vocari mau
rilium ut cū oleibz q̄bz rex vti solebat accīret audiret.
Oculoz igit aciem in partē qua illū audi
erūt inclamari dirigentes. nec mora cū
oleribz actutū maurilius inspexerūt.
Quē cū recognouissent prostrati pedibz
illius cū magno fletu rogabant ut priꝰ
subueniret ecie atq; ciuitati que eius absen
tia nichil iam aliud nisi supremū prestoꝰ
laret exitiū. Ad quoz fletū cū se negare
non posset obstupefactus cū lacrimis repug
nare cepit obnixius dicens. Voto me ac
iuramento constrinxi nūq̄ me ad patriā
reuersurū nisi claues vide mererer ihm
quas amisi. Quibz statim exhibitis quicq̄d
in mari viderant et pculerant ex ordine
referebant. Qualiter ad vrbē suā rediit et
presulū puerū susceptauit. Cap xxvi.

Interea istius modi circūquaq; negoꝰ
cij fama pululat. ipmq; sollicitat
regem. Aduentū cuius et quē ut or
tulanū habuerant nūt in sessimū presuꝰ
lē venerantes adorant multis eū muneꝰ
ribz et donarijs honorare q̄notius conten

tantes. ut qui quasi pauper et peregrinus
ad eos venerat. felix et diues reuerteret
ad ꝓpria. Tunc maurilius tot precibꝰ ut
regrederet et miraculis victus dñi sollici
tor de reuersione tractaret. et vigilijs ac
oracionibꝰ insompnē ducē sequentē dis
ponēt noctē tandē fatigatus ieiunio pau
lulū obdormiens vidit angelū dicentē sibi
Surge maurili. et ꝓlixꝰ te requirentium
exequere votū. Gre enī tuis meritis at
q precibꝰ tibi cōmissas seruauit dñs oues
pro quibꝰ rogasti. et insuper reddidit ti
bi puerū quē diutius plorans quesisti.
Quid multa reddito mane tonantibꝰ
vndiq ꝓlis cū honore magno deducitur
ad nauē et traducto ponto cū non mino
ri gloria ad ꝓpriā extinctē patriā. Saluter
q ꝓpriā regressus ad vrbem nimiorū spec
tantibꝰ turbis de dñi promissione securꝰ
venit ad tumulū pueri quē vastris disco
opertū ꝙnocat planctibꝰ diutissime xpm
Tandē expleta cū lacrimis oratione v
trisq consurgūt maurilius de oratione
et puer de morte. Quo septiformis spi
ritus gracia consecrato. ex euento vo
cauit eū renatū. qui diuinis cultibus
illico mancipatus et a bto maurilio di
ligencius eruditus tantis promeruit flo
rere virtutibꝰ ut post maurilium pontifi
calē cathē cathedrā et postumꝰ sortiretur
et heres. De ꝯtis eius miraculis. Ca xxvij

Qr quidā auarus oīm malorū
radice instigatus cupiditate. te
merario ordine arrepta securi
die dominico auidus opator exstiterat.
Quē securis manubrio manibꝰ adhesso
vltro diuina statī dāpnauit. Idem tñ
cogentibꝰ doloribꝰ post menses q̄nq sanc
tū maurilium expetens sue ordinē culpe
flebiliꝰ confitebat. Cuiꝰ vir beatus cum
penitudinē vidisset cōmotus spū cepit do
lere. sed cū manibꝰ sctis manubrium tetri
gisset. securis illico laxatis neruis et di
rectis digitis omni fugato dolore manꝰ
integre reformant. Cumq aliq̄n ad
portū lidi fluminis puenisset nullā ibi
nauē repperit. sed oēs ex pte fluīs alte
ra tenebant. nec eā nauta apparebat
qui nauigiū adhibuisset. Qd cū presto
laret et nemo esset qui traducēt. repen
te oēs caurine diuina iussione semote a li
tore ad obsequiū presulis in ptē alterā
deducunt. Vnde cū oīpotenti deo gratia
as retulisset. ingressis naulꝰ deo solo
gubernatore ac remige absq hūanoꝝ
nauticū āminiculo transierūt. Verūp
tamen nautis qui acturverant quasi si
eoꝝ labōe trāsisset naulū nō expetitus vti fi
delis debitor dari precepit. Villā q̄dā
geriacū noīe ad alimentū cuptuoꝝ vi
duaꝝ atq pupillorꝝ necnon subsidia cle
ricorꝝ ac pauperū profuturū vir btus
ex rebus ecclie comparauerat. Quā dū
quadā die ut ibidē quidā opis ageret
cū fratribꝰ circuiret repente cornupetē
vitula instinctu demonis acta cū ingen
ti mugitu velut taurꝰ furibunda lumi
nibꝰ in eū rotatis cū magno impetu ē
rebat. Conē quā cū beatus epūs signi
cruce opponeret mox dyabolus de capite
eius in specie corui egrediens euolauit.
et subito velut fumꝰ euanuit. Multi em
fideliū qui comitabant oculis hoc vidē
corporeis meruerūt. Subula vō gregi
suo statim minor one se īmiscuit. et dein
ceps neīem lesit. Idem vir sctis semp
vtilū paupem et aquā breuē. aut sup
lectile habuit vilem. Sane cū sctē qua
dragesime dies aduenirent per oīne tē
pus afflictionis erat ei ut dcīm est aridꝰ
et vesptinus die tercia tibus aqua tepida
et modicū salis ac panis ordeacius quē
tamen ipē excruciens molebat. sibiq cū
obediencie ꝓparabat. Hec vero pro sum
ma mollicie. sūmisq utebat deliciis. pe
dem non preferebat eisdem diebꝰ in pub
licū. Calicio semp interius tectus et cine
veriptū non ideo macie corpis torpebat.
non pallor in vultu apparebat. robustus
semp in corpore. facies eius ut rosa rube
bat. Obiit autē anno etatis sue xr. et epi
copatus xxx. ydibus septembris. Cuius
corpus scm cū die altera portaret ad
tumulū gemini ex utero matris sue ce
ci ut sancti corpusculi locullū tangē po
tuerūt. lumen quod nūq̄ habuerunt
ad declaranda defuncti antistitis merita
illico meruerūt accipere. De ñuenacē

corpm gerualsij et protasij mirim Caplm

Anno theodosij secundo xxviij. corpa sanctor gerualsij et protha sij mirim mediolani ab ambrosio reptm sunt. Ambrosius In diebz inquit transacte nup quadragesime cu dnis mi donasset ut reuniarcu et orarcu fuerc me ee ptiapem. in oratone posito un m sompnus irrepsit ut nec vigilans apte nec dormiens integre viderem aptis o culis duos iuuenes ephebos vestibz can didissimis id est collobio et palio indu tos caligulis calceatos. manibz extensis orantes. nullaq quide gravedine patens loqui cu eis non potera. Sed qua ut dix ps in me sompni incubebat que me ad eor interrogationē verbu proferre nō sinebat. Plene aut me euigilante visio eo ru ab oculis meis elapsa est. Unde factu est ut vogruē dnu mua ut si ludificata o demonu eet abscedet. si vero vitas eet plenius appareret. Ad impetrandu ve ro que postebā a dno augmentaui ieiu nii. Similiq modo canente gallo oran tes mecu iuuenes apparuerut. Tercia vero nocte defecto reuniis corpe non dor mienti sed stupenti cu queda michi ter ra apparet psona que similis eet beato paulo. cuius vultu me docuerat pictura fructu est ut ipse mecu illis intentibz lo queret dicens. Iste sut qui monitu mea seruti respuentes predia et diuitias. seau ti st dni nri ihu pia vestigia. nilq ter renu. nilq carnale concupiscentes in media hac mediolanensi vrbe per dece annos in dei seruicio pdurantes. ad hec ptingē meruerut ut xpi martires fierēt. Quor corpora eo loco uenies in quo stas et ora. duodecim pedu altitudine terra coptu archa uenies qua supi occultu bis et in noie eor ecclam fabricabis. Cui q ab eo eor noia requirere dixit michi. Ad cuius eor libru scriptu uenies in quo et ortus eor et finis scriptus est. Iu uenim ergo mire magnitudis duos vi ros ut prisca etas ferebat. ossa integra sanguinis plurimu. ante cancellas seor felicis et naborij ingens concursus pplorū per totu illud biduu condiuimus ossa in tegra. et ad ordine transtulimus vespe iam incubente ad basilica fruste. ibi vigilie to ta nocte et mane ipositio. Sequti die trā tulimus eam in basilica ambrosiana. et du transferremus cecus sanatus est. Actor Qm aute hij mires sub dyocletiano passi st presen tu libellu que uenit ambrosius cor gesta simul et parentu eordē salucet vitalis et va lerie continente supius in loco suo inseru imus. De vita et agone scē agnetis. Ca xx

Scripsit aute ambrosius vita scē xx. agnetis qua nos hic abbreuiatā posuimus in hūc modu. Ambrosij sacris virginibz. Sancta virgo agnes gene nobilis terodecio etatis sue anno morte pdidit et vitam uenit. quia solu vite dilexit auctore. Corpe quide uuen cula sed aio cana. pulchra facie sed pulch or fide. diu a scolis reuertes. a prefecti vrbis filio adamatur. detulit sea preciosissia ornamenta. que ab ea velut sbercora sut recusata. Cepit per se et per amicos oēs diuitias promitte. Ad que illa tale fer tur responsu dedisse. Discede a me fome pecunia. nutrimentu fornicatoris. pabulu mortis. quia ia ab alio amatore puen tu si. qui michi satis meliora te obtulit ornamenta et anulo fidei sue subarrauit me. longe melior te gene et nobilitate. Cui generositas celsior. possibilitas fortu or. aspectus pulchrior amor suauior. et oi gracia elegantior. Jam mel et lac ex il lius ore suscepi. iam corpus eius corpi meo sociatu est. et sanguis eius ornauit genas meas. Cui mater virgo est. cui pater semina nescit. cui angeli seruiut. cui pulchritudine sol et luna mirat. cui odore reuiuiscut mortui. cui tactu sa nat infirmi. cui opes nuq deficiut. ipsi soli seruo fidem. Que cu amauero casta su cu tetigero munda su. cu accepo virgo su. Audiens hec insanus iuuenis amore ceco corripit. et in angustias a nime et corpis lecto prosternit. et per al ta suspiria amor a medicis apit. Cuit pr eius cepit vehemēt inquire quis esset sponsus de cuius se agnes potestate iacta ret. Exstitit qui diceret eam ee xpiana et ita magicis artibz occupatu ut diceret xpm

sponsū suū esse. Audiens hec prefectus letus effic̄. et suis tribunalibz presentatū primo quidē eam blandis sermonibz secretius provocat; deinde terroribz pulsat. Sed virgo xpi terrentē sicut et blandientē nō deridebat. Videns prefect⁹ sapientis⁹ eius constantiā. parētes eiꝰ alloqui cepit. et quia nobiles erant. et vī eis publice inferre non potuit tyrannū e⁹ xpianitatis opposuit. virgini autē sibi pūtate dixit. Ad venerabilē deam vestam te pperare nōn est. ut tui perseverantia virginitatis placet eius sacrificijs insistas. Que vīndit. Quia te ad hoc quod impetrare non potes vide o tendē. quantō tibi videt̄ in tormētis exercere. At ille. Aut cū virginibz dee veste sacrificantibz aut cū meretricibz in lupanari sortaberis. Virgo vīndit. Nouit virtutē dn̄i nr̄i ihu xpi. credens q̄ neq; sacrificē ydolis tuis. neq; polluar sordibz alienis. Angelū enī habeo angelū dn̄i. Tunc enī iussit eam spoliari. et sub voce p̄conaria nudā ad lupanar duci. Statim aūt ut spoliata est crine resoluto tantā densitatē capillis eius gratia diuina contulit. ut melius eoꝝ simbrijs q̄ vestibz tecta videtur. Ingressa autē turpitudinis locū angelū dn̄i illuc paratū inuenit qui eā circūdaret īmēso lumine ita ut nullus posset eam perspicere nec contingere. Cumq; se in oratione prostrauisset apparuit ante oculos eius stola corpi eius apta et nimio candore p̄spicua. et apprehendens eā induit. deoq; qui sibi eam per angelū ꝓparauerat gratias egit. Interea lupanar locus oratonis efficit. in quo ōnes qui ingressi fuissent pre nimio splendore adorarent et darent honorē deo. De nece prefecti filij et eius suscitatiōe et martirio vgib. Cap xxx

Prefecti autē filius veniens ad locū cū sodalibz suis quasi exultaturꝰ de virgine cū qua libidinē se posse credebat exercē. ingressus misit ante se pueros turpiē seuientes. Cū nimia autē veneratione et admiratione ingenti egressos cepit arguere et molles ac miseros iudicare. et audacti ingressus vbi virgo orabat irruens in ipm̄ lumen priusq; eam contingeret cecidit et preoccupatus a dyabolo expirauit. Videntes autē socij eius q̄ mortuus iacebat putabāt eū obscenis opibz occupatū. Et ingrediens vnus qui ei frāter erat. mortuū eū inueniens exclamauit. Piissimi romani succurrite magicis artibz istā meretricē prefecti filiū interfecit. Fit repente pplox concursus et clamor. Audiens quoq; prefectus cū ingenti clamore venit ad theatrū. et ingressus locū ait. Crudelissima femina tu filiū meū voluisti apodixē tue artis magice demonstrare. Et cū talia verba ingereret. et causā mortis vehemēt ab ea inquirēt. illa vīndit. Ille cuiꝰ voluntatē p̄ficere voluit in eū ptātē accepit. Cur autē omnes qui ad me ingressi sū sani sunt nisi quia omnes honorē deo dederūt. Videntes eā splendorē angelicū adorabāt et illesi abstedebant. Hic autē impudēs statim ut ingressus est cepit seuire et fremere. Prefectus ait in hoc apparebit q̄ magis artibz non hoc fecisti si deprecatus fueris angelū ut restituat michi filium meū vnicū. Que vīndit. Licet hoc fides vīa non mereat. tū quia tempus est ut virtus dn̄i manifestet egredimū foras. Omnibz q̄ egressis prosternēs se in pauimento orauit dn̄m. Tunc angelus dn̄i ei apparuit. qui eā flentē eleuauit et inuenē suscitauit. Qui egressus foras cepit publice clamare vnus est deus in celo et in terra deus xpianoꝝ. Omnia templa vana sūt. nec sibi nec aliis auxiliari possūt. Tūc ōnes aruspices et templi pontifices ꝺbat clamabāt. Tolle magā tolle maleficā que mētes mutat. nōs alienat. Prefectus autē obstupuit. sed veritus proscriptionē si contra temploū pontifices ageret victoriā suā iudicem dereliquit et ipse tristis abcessit q̄ eā liberare non potuit. Victorius aspalatus populi sedicionē non ferens iussit igne coponi et eā in medio iactari. Quo facto flāme hinc et inde sedicosos pplos ceurebant et ipām penitus in nullo contingebat incendiū. Tūc illa

extendens manus in medio igne ora
uit dicens. Benedico te pater quia per
filiū tuū euasi minas hoīm et spur
cicias dyaboli ipolluto calle transiui
Et ecce iam quod credidi video. quod spe
raui teneo. qđ concupiui cōpleor. te la
bijs et corde confiteor. Cumq oracionē
complesset. ita ignis extinctus est. ut
ner tepor incendij quidā remaneret. Cū
uissit aspalius urbis rome viarius gla
diū in eius gutture demergi. Sicq san
guine suo pfusam xpō sibi sponsā et mar
tirē dedicauit. Parentes vo eius cū gau
dio tulerūt corpus eius et posuerūt in
predio suo via numentana. Vbi cū xpi
ani concurrent insidias a pagānis ppes
si fugerūt. Quidā etiā utilitz lesi euaserūt

De hijs que circa sepulchrū illius gesta sūt

Hec vero et visa. Cap xxxi.

Emerentiana eius collactanea
que ibidem orabat constans et
īmobilis stetit. Et exprobrans illis mise
ris qp pro defensione lapidū innocentes ho
mines iugulassent lapidata est ab eis.
Eodē hora factus est terremotus vehe
mentissimus. et cū nimia cēt celi seveni
tas. tamte chaoslacones et fulgura et
tonitrua extiterūt ut ps maxima pplī
sani exspiraret. Dū autē parentes scē
agnetis cū pluribz alijs ad sepulchrū eius
vigilarent in medio noctis silēcio vidērt
Eucritiū virginū. omēs indutas ticla
des auro textis cū ingenti lumine p
gere et btām agnetē. agnūq ad dexte
rā eius stantē nuc candidiorē. Que vo
catis virginibz ut pariū gaudiū figent
simus paventibz suis dixit. Videte ne me
quasi mortuā lugeatis. sed congratula
mini michi quia cū hijs omnibz laudab
sedes accepi. et illi in celis nūcia sū quē
in terris posita tota deuocione dilexi.
Hec visio publice ab omnibz qui vide
rūt divulgata est. Vnde post aliquot
annos constantia filia constantini au
gusti cū eēt a capite usq ad pedes ex oī
parte vulneribz obsessa. nocte veniēs ad
sepulchrū virginis martiris licet paga
na tamen credula intentione preces ef
fudit. Et repente sompno correpta vidit
per visum beatam agnetē sibi dicentē.
Constantia age filia constantia. et crede
xpm filiū dei esse saluatorē tuū per quē
modo sanitatē consequeris. Ad hanc vo
cē euigilauit ita sana ut ner signū alicu
ius vulneris in membris suis remanēt
Reuertens igit ad palatiū prēm et frēs
rogauit ut basiliā btē agnetis construerēt sibi
illic māsiolū exstruerēt. Pseuerauit āt ipa in sā
cta in vginitate. per quā multe virgines
et mediocres et nobiles sacra velamina
susceperūt. Lector. Hanc huius virginis
passionē hic inserere voluim. quia sub
quo imperatore passa sit nūq legim. De
certis scriptis scī ambrosij. Cap. xxxij.

Preter illa vero beati ambrosij o
puscula que iam superius abbre
uiata posuim videlicet iuenalio
nē corporū gervasij et protasij mārm
et passionē sanctaq agnetis et emerenti
ane virginū. scripsit etiā ambrosius et
alia multa extāt xpi vtalia videlicet de
paradiso libū vnū. De vnim penitentia
libros duos. De fuga seculi libū vnū. De
trinitate ad gratianū libros qnq. De spi
ritu sancto libros tres. De inarnatione
xpi libū vnū. De misterijs libū vnū.
De sacramentis libros sex. De cura pasto
rali libū vnū. De offitijs ministrorū libs
tres. De excessu fratris sui libros duos.
De consolatione valentiniani libū vnū.
De eligendo pontifice ad vercellenses libr
vnū. In exameron libros sex. De archa
noe libū vnū. De sancto abrahā libros du
os. De ysaac et anima. libū vnū. De bono
mortis libū vnū. De iacob et vita beati
libros duos. De sancto ioseph libū vnū.
De benedictionibz pīarchaū libū vnū.
De scō dauid apologia libū vnū. De he
lya et ieiunio libū vnū. De scō tobya li
bū vnū. De sancta virginitate libs tres
De naboth libū vnū. Sup undecī psal
mos undecī tractatus. Sup beati īmacu
lati libz vnū. Super lucā libros decē. Su
per xiiij epistolas pauli libros xiiij. De tra
dicione basilice tractatus duos. De obitu
theodosij tractatū vnū. De symbole ad ne
ophitos libū vnū. De viduis libz vnū.
De inpellacionibz et infirmitate hoīs.

libros q̃tuor. Epistolas breues ad diuersos lxxvij. Sermones declamatorios lxxv.

Ex hijs igitur oñibz licet pauca que sequñt excerpta sub quadã continuatione per diuersa capitula certis materiebus distincta hic breuiꝫ in hñt modũ inserui

Flores eiusdẽ de moribz epi. Ambrosij

Qui vel in pastorali. Cap xxxiij.

Olatum sibi diuini muneris gr̃am tãtus tõcubilẽ seruat copiosius p rogando seruius possidebit. Uomen epi cõueniat actioni et actio vñdeat nõi. ne sit nomen ĩane et crimen ĩmane. honor sũblimis et vita proclivis. dei⁹ professio et illicita actio. religiosus amictus et irreligiosus profectus. gradus excelsus et deformis exterius. cathedra sublimior et conscia humilior. locutio volũbina et mens tamina. Sicut enĩ dicim⁹ nichil episcopo ẽẽ excellẽtius. sic nichil miserabili⁹ si de vita sit pr̃clitus et in crimine teneat. qꝫ q̃nto grandus episcopalis altior. tanto ruina grauior. Et ideo magna sublimitas magnã debet habẽ cautelã. quia cui plus credit plus ab eo exigẽt. Sicut sẽptũ est quia optimis pmixta sũt pessima. et potentes potenti tormenta patienti. Oportet episcopũ ẽẽ vnius vxoris virũ. Iuxta lr̃am prohibet epm̃ bigamũ ordinari. Si veo ad alterem sensũ consendim⁹ inhibet episcopũ duas vsurpare ecclesias. si oculꝰ inquit tuus nesꝯ fuit tũ. Quid ergo facient membra quibz lux oculor est adepta. Id est quid secularis scũra est multitudo tũ voluptatibz illicitis et actionibz vetitis ad silem finitor vorag̃inẽ epũs multitudinẽ pplꝰ prouocauit. ut nulli iã iamꝫ illicitũ ẽẽ videat quod ab epõ quasi licitũ petatur. sed magis credant homines ẽẽ laudabile quodꝯ epũs habuit delectabile. Nec quisꝯ quod agẽ pontifex non dubitat se dubitanter agere dicat.

De modestia et verecundia. Idẽ de officijs li° p°

Omines discũt Cap xxxiij.

prius quod docerent. Ego autẽ a tribunalibz raptus ad sacerdocium docere cepi quod ipe non didici. Itaꝫ discendũ michi simul et docendũ est. q̃m discere ante non vacauit. Quid autẽ precetis debem⁹ discere qꝫ tacere ut possim⁹ loqui. Plures in pcãm vidi incidisse loquendo. vix quẽquã tacendo. Si pro ocioso verbo ratio posciẽt. q̃nto magis pro sermone impietatis pena exsoluiẽt. deinde si pro ocioso sermone racionẽ reddimus videam⁹ ne pro ocioso silencio reddam⁹. Est enĩ negocios silencium ut sic sanne quod plus egit tacendo qꝫ ferasset loq̃ndo. Tacendo enĩ apud hoes laudat deo. nec nullũ maius ĩuenit cristianis siue indicium qꝫ silencium. Conscia loquebat̃ ubi vox nõ audiebat̃. nec querebat pro se hoim iudicium que habebat dñi testimoniũ. Lingua menti subdita sit. et frenos habeat quibꝫ possit reuocari. ad mensurã sermones proferat libra examinatos iustitie. ut sit in sensu grauitas. in sermone pondus. atꝫ in verbis modus. Tunc enĩ mag̃ie insidiat̃ diabolus qñ in nobis videt passiones aliquas immundie gr̃ari. Tũc et fomites mouet laqueos parat et inserit aculeos suos ut semina uuriosꝫ exaret. Qui vero bene sibi constius est falsis nõ debet moueri. nec estimare plus ponderis ẽẽ in alieno cõuicio qꝫ in suo testimonio. Ego quidẽ non min⁹ diligo quos grauiꝫ in euangelio. qꝫ si eos accepissem cõiugio. Non enĩ vehementior est natura ad diligendũ qꝫ gratia. Illi degeneres frequenter nascũtur et necessitate diligunt̃ que non satis ydonea est ad ꝓpetuitatẽ diligendi magistra. isti autẽ iudicio. Sicut autẽ in senibz grauitas in iuuenibus alacritas. ita in adolescentibz verecundia velud quadã dote cõmendat̃ nature. Est in ipso motu gestu et incessu tenenda verecundia. Habitus enĩ mentis i corporis statu cernit̃. et vox quedã est animi corporis motus. Sũt qui sensim ambulando hystrionicos habitus imitant̃. et quasi quedã feraulã pompaz et statua rũ motus imitantur ut quotiens sũꝯ gradũ transferũt modulos quosdã seruare videant̃. nec aliter ambulare honestũ arbitror nisi cũ causa exigit aliquis periculi aut iuste mutuis. Si quid sane in natã virij est ars emendet. hõ solũ nichil indecorũ loqui sed nec aute

quidē prebere debem⁹ dictis hui⁹ quoniā
quē audire delectat aliū ad loquendum
prouocat. Verecūdia in ipso quoq; corpis
decore plus eminet. ita tamen ut ipm de
tus non sit effictū sed naturale simplex
neglectū magis q̄ expetitū non preco
sis et albentibz vestimentis adiutū sed
comībz. ut honestati vel nitori nichil
desit. nichil accedat nitori. Vox ipsa nō
remissa non fractā. nichil femineū so
nans qualē multi grauitatis specie si
mulare consueruēt. sed formā quandā
et regulā ac finē virilem reseruās. Si
cut autē molliculū infractū aut vocis
sonū aut gestū corpis non probo. ita nec
agrestem ac rusticā naturā imitari volo
Conuenire quidē arbitror ecclasticis max
ime ministroz officijs. extraneoz declina
re cōuiuia vel ut ipsi hospitales sint pe
grinantibz vel ut nullus sit opprobrio loc⁹
Viduarū ac virginū domos iuniores ad
ire non opus est nisi visitandi gracia.
et hoc tum seniorubz id est cū episcopo. vl'
si grauior est causa cū presbiteris. Cur
non o clerice tempa illa quibz ab ecclesia
vacas lectioni impendis? Cur non xpm
roguis xpm alloqueris. xpm audis? Il
lū enī alloquim⁹ cū oram⁹. Illū autem
audim⁹ cū diuina oracula legim⁹. Licet
autē interdū honesta iocā suauia sint.
tamen ab ecclastica abhorrent regula.
nec solū profusos sed ecā oēs iocos arbi
tror esse declinandos De iustitia et bñficiis
Formā ecclā. Cap xxxv.
Iustitie putauerūt quidā ut q̄s
coīa id est publica pro publicis
habeat. priuata pro suis. Sed hoc quidē
sedm naturā non est. Natura enī oīa
omībz in cōmune profudit. sic enī ge
nerari iussit deus omia ut pastus oībz
coīs sit et terra. Natura igit̄ ius cōe ge
nerauit. vsurpatio ius priuatū fecit.
Non autē probatur largitas. si quod al
teri largitur. alteri quis extorqueat.
Illec illa pfecta est libertas. si iactancie cū
magis q̄ misericordie largiaris. affectu
tuus nomē imponit operi tuo. Quomodo
a te profectā sic estimat? Vides q̄ mo
ralem iudicem habeas. tecū consulit
mentē tuā introgut. quomodo opus tu
um suscipiat. Nesciat inquit sinistra tu
a quid faciat dextera tua. Grandis culpa
est si sciente te fidelis egeat. nam et si oī
bus debetur mīa. iusto tamen ampliꝰ.
Vbi vero causa manifestā psona cognos
citur. tempus vrget. largius se pfundē
misericordia debet. Non est autē auarꝰ
deus ut pluuiā querat nec vult simil
opes effundi sed dispensari. Est ecā illa
probanda liberalitas ut proximos semi
nis tui non despiciās si egere cognoscas.
Melius est enī ut ipē subuenias tuis q̄bz
pudor est deposcere sūptū ab alijs nō tū
ut illi velint eos fieri diciores quod tu in
opibus conferre potes. Neminē vo pude
re debet si ex diuite pauper fiat dū lar
giatur pauperi quia xp̄c pauper factus
est cū diues eēt. ut omnes copia sua dita
ret. Qui multū inquit habuit non ha
bundauit. Qui plurimū auri possidet
non habundat. quia nichil est quicq̄d
in seculo est. Et qui exiguū habet non
minorat quia nichil est quod amittat.
Res enī sine dispendio est que tota dispē
dū est. Potest ecā sic intelligi. Qui plū
mū habet et non dat non habundat
Quia q̄ntūuis acquirat semp eget. q̄
plus concupiscit. Et qui parū habet nō
minuit. quia multū est quod pauperē
pascat. Considerāda est enī in largiē
do etas atq; debilitas. Nōnūq̄ ecā vere
cundia que ingenuos natales prodit.
ut senibz et debilibz plus largiaris qui
sibi laborare et victū querē nequeunt.
Pulchrū quoq; est appensiorē illi⁹ habe
re rationē qui tibi aut beneficiū aliq̄d aut
munꝰ contulit si in necessitatē ipse incidat
Quid enī tam contū officiū q̄ non reddē
quod accepis. Non dare cuiq̄ vir licet.
non reddē non licet. Nec mensura pari
sed vberiore reddendū arbitror. et vsum
pensare beneficij. quia qui prior contu
lit tempore prior esse et humanitate. Hu
manitatis exemplū ipsa quoq; terra sug
gerit. que et fructus ministrat quos
non seueris. et multiplicatū reddit q̄d
accepit. Magna vero beniuolencia est
que ecā si nichil conferat plus exhibet.

De fortitudine et prudencia. Capl̄z xxxvi.

Fortitudo siue iusticia iniquitatis materia est. Vnde dauid nisi lacessitus. nec nisi prius consulto domino bellū intulit. Prudenciā enī in prelio comitē fortitudinis habuit. Ideo in oībz prelijs usq; ad senectutē sūmā manu promptus victor exstitit. Qui vō a soāo si potest ī̄iuriā non repellit. tanto est in vitio q̄ ille qui fraat. Illa vere fortitudo vocatur qua vnusquisq; se metipm vincat iram continet nullis illecebris emollit̄ non aduersis ptурbat̄ nec secundis extollit̄ nec variarū rerū mutacione quasi vento quodā circūferatur. In duobz generibz animi fortitudo expectat̄. Prima vis eius est. ut externa corpis pro mīmis habeat. et quasi sup flua despicienda magis q̄ expetenda ducat. Secunda ut ea que sūma sunt et omnia in quibz honestas et illud p̄ potens cernitur preclara animi intencione usq; ad effectū p̄sequat̄. illisq; mēte ita intendat ut quicq̄d acciderit q° frangi hoīes solent. quasi supior nō sentiat. Fortis igit̄ et diligentis animi est ante oculos ponere quid possit accidere. et quid agere debeat si ita acciderit decernere. Vnusquisq; ante ingenium suū nouit et ad id se applicet quod sibi aptū elegit. Nam alius lectori aptior alius psalmo gracior. alius sacrario oportunior. Nec omnia sacerdos spectet et quid cuiq; congruat id officij deputet. Neq; vō adulātem se quis neq; adulandū cuiq̄ exhibeat. altm enī vilitas est. alterū vanitas. Nec despiciat quid de se vnusquisq; et maxime vir optim⁹ sentiat. sic enī discit bonis deferre reuerenciā. Nam negligē bonor̄ iudicia vel arrogancie vel dissolucionis est. Boni vero speculatoris est animo attendē ut appetitus nec vacionē precurrat nec deserat. ne p̄cipiendo eam ptурbet. et excludat vel deserendo destruat. Officiū q̄dē est depositū seruare et reddē. sed interdū cōmutacio fit aut tempore aut nūmine ut non sit officiū reddē quod acceperis ut si quis comitē patriā opem barbaris ferens pecuniā ꝑter hostes repetat aut si cui reddas cui assit qui extorqueat. vel si furenti restituas cui seruare nō queat. si insanienti gladiū depositū nō negabis. quo se ipse interimat. nōne soluisse contra officiū est. Si furto quesita scienter suscipias ut fraudetur qui amiserat nōne comē officiū est. Est eadā comē officiū nōnūq̄ promissū solue sacramētū custodire ut in herode qui necem iohannis prestitit ne promissū negaret.

De bonitate et liberalitate. Idē lib⁹ 2⁹. xxxvij

Tantus est honestatis splendor ut vitā beatā efficiat tranquillitas conscientie et securitas innocentie. Beata plane que non iudicijs alienis estimat̄ sed domesticis sensibz ꝓponit. tanq̄ sui iudex. Neq; populares opiniones pro merito de aliqua requirit nec pro suppliao pauet. Popularis etī gracia est omnibz bonitas. nichilq; est. q̄ tam facile humanis sensibz illabat̄. Quis ait eius consilio se cōmittit quē non putat plus sapē q̄ ipse sapiat. Vel quomodo potes eī iudicare consilio supiorē. quē videas moribz inferiorē. Supra me debet ee cui me paro cōmittē. An vero eī ydoneū putabo qui michi det consiliū quod sibi non dedit. et michi eī vacē credam qui sibi non vacet. cui⁹ animi voluptates occupent. libido deuincat. auaricia subiuget. cupiditas ptурbet. metus quaçat. Quomodo hic locus cōsilij. ubi nullus quieti. Sūma libertas est captos redime ex hostiū manibus eripe. subtrahe hoīes neci. et maxime feminas turpitudini. Est autem duplex liberalitas. Vna que subsidio venit adiuuat id est vsu pecunie. Altera q̄ impendit̄ operaq; collacione vel consilio q; exhibicione. multo splendidior frequenter. multoq; clarior. Finale enī pecunia consumit̄. consilia exhauriri nesciunt sed vsu augent̄. Pecunia minuit̄ et ato deficiat atq; ipam benignitatē destituit. ut quo pluribz largiri volueris pauciores adiuueris. et sepe tibi desit q̄d alij cōferueris. Consilij aūt opis q; collacio quo in plures refundit̄ eo redundantior ma

net. et in fontē suū reuurrit. In se enī re
fluit libertas prudentie. et quo pluribz
fluxerit. eo exercitatius fit oīe qđ re
manet. Liberalitatis aūt modus tenen
dus est. sed et calcar plerūq; videt adji
bendū. Modus ideo ut quod bene facias.
id cotidie facias. nec subtrahas necessitati
quod indulseris effusioni. Calcar autē
idcirco qua melius opat pecunia ī pau
peris cibo q̄ in diuitis sacculo. Caue er
go ne intra loculos tuos includas salutē
inopū. et tanq̄ in tumulis sepelias vitā
paupm. Poterat quidē ioseph totas opes
egypti dare. thesauros regios effundere.
sed maluit frumenta vendē q̄ esurien
tibz dare. quia si pauas dedisset. pluribz
defuisset. eamq; liberalitatē probauit
que habundaret. De suo vero iure vi
rū bonū aliquid relaxare. non solū libe
ralitatis sed plerūq; etiā cōmoditatis ē.
Primū enī dispendio litis cauere nō me
diocre lucrū est. Deinde augeb amicaa
que plures habet cōmoditates. Nichil ar
simulatū et fictū vere virtutis ee certū
est. Quin etiā diutinū esse non solet qđ
in principio vernat. in processu tanq̄m
flosculus dissipat et soluit. Quod autē
vīm est et certū ac sincerū altera radice
fundat. Nūquid vero diues idcirco ho
nestior est quia habet illud quo plerūq;
honestus amittit. quia habet qđ custodiat
magis q̄ quod possideat. Illud enī possi
dem⁹ quo vtim̄. quod aūt ultra vsū est
non habet utiq; possessoris firmū sed cus
todie piculū. contempt⁹ utiq; pecunie. for
ma est iustitie. Qui sine auro aplōs mi
sit. sine auro ecclesias congregauit. Au
rū habet etiā non ut seruet sed ut ero
get. O sacerdos nōne dicturus est dīs tibi.
Cur passus es tot paupes fame mori.
et certe aurū in vasis etiā habebas. nec
paupibz alimoniā mīstrabas. Melius
fuerat vt vasa viuentiū custodires q̄m
metallor. Quid dicturus es? Timui ne
templo dei deesset ornatus. Respondebit
tibi. Aurū sacramenta non querūt. ne
q̄ auro placent que auro nō emunt.
Ornatus sacramentor est redēptio cap
tiuor. Ille verus thesaurus dn̄i est. qui
opatur quod sanguis eius opatus est
Tunc vas dn̄i sanguīs agnosco. cū in
vtroq; redemptionē video. ut calix ab
hoste redimat. quos sanguis redemit a
peccato. Opus tamen est ut de ecclesia
iustitia ppli forma non creat. ne ad usus
nepharios sacri calicis mīsteriū trans
ferat. Sane si in sua aliquis hec deruet
emolimenta crimen est. si vero paupi
erogat. captiuū redimit. misericordia ē.
et in hui⁹ mōi vasa ecclīe eaā initiata cō
fringere conflare ac vendē licet. Illud
sane diligenti est tuendū ut depositum vi
duaq; intemerata manceant et sine vl
la offensione seruent. Nec solū vidua
rū sed oīm. fides enī exhibenda est oīm
bus. sed maior est causa viduaq; et pu
pillorū. De otio fructuoso et de pietate.

NOn primꝰ idē libro iii⁹. Ca xxxviii
scipio sciuit solus non esse cum
solus non eet. sciuit ante ipm
moysen. qui cū taceret clamabat. cū oci
osus staret preliabat. et otiosis manibz
de hostibz triūphabat. In silencio ergo
loquebat et in otio opabat. Cuius autē
maiora negocia q̄ huius otia. Quando vero
iustus solus est. qui cū deo semp est.
Cū autē feriat a negocio qui nūq̄ feria
tur a mūto quo negociū cōsumat? Qui
bus autē locis circūstribit. cui toti mū
dus diuciarū est possessio. Quereb a
liqui si aliquis sapiens in naufragio po
situs insipienti naufrago tribulā extor
quere possit. vtrū debeat? Michi quidem
et si prestabilius cōi videatur vsu sapi
entē de naufragio q̄ insipientē euadē.
non tamen videtur q̄ vir xp̄ianus iusto
et sapiens querē sibi vitam aliena mor
te debeat. utpote qui eaā si in latronē
armatū incidat. ferientē referre non
possit. ne dn̄i salutē defendit pietatē con
taminet. De hoc enī in euangelio ap
ta et euidens sententia est. Reconde gla
diū tuū. oīs enī qui gladiū acceperit gla
dio peribit. Quis latro detestabilior q̄
xp̄i p̄secutor. et cū noluit xp̄c p̄secutor
defendi vulnere qui venerat vulnera
re sua sino vulnere sanare. Cur autē se
peccatē altero iudicet cū vir xp̄ianus

sit sibi altñ preserve. nichil sibi arrogãe nec merití sui preciũ vendicare. ¶ O qui frumenta vecondis tur nature indulgen cia ad fraudẽ cõuertis? Quid iudes vsi bus hoim publicos ptus. aut populis minuis habundanciã. aut affectas ino piam? De fame publica negociaris. am bis frumentor indigenciã. alimentoriũ penuriã. vberes soli partus ingemistis. exploras qñ sterlior proueniẽ sit. et tũc messem tuã venisse letaris. Tunc tibi de miseria oĩm opes congeris. et hoc tu vo tas cõmerciũ quod est cõmentũ nequi cie. Latrocinijũ hoc an fenus appellem. Captuntz tanq̃ latrocanij tempa quibus in viscera hoim tanq̃ durus insidiator obrepas. augẽs precijũ tanq̃ sorte fenoris tumulatũ. et luctrũ tuũ in dãpnũ pub licũ est. Joseph sais omĩbz aperuit. sed Pharaonis subsidiũ collocauit. Nichil sibi acquisiuit sed quẽadmodũ fames eaã in posterũ vinceret. prouida ordinacõe dispositit. Canes ante mensã ipsos ẽe non patim̃ et hoies excludim̃? De fidei te et amicaa. Cap. xxxix.

Plures viri de affectu suo ceteros estimant. et quia ipsis amica est veritas. mentiri neminẽ putant. fallẽ quid sit ignorant. nec suspectũ habẽ pñt quod non sũt. Hinc salomon ait. Innocens credit omni verbo. Hoc est inocentẽ esse ignorare quod noceat. et si cautũ fuerit ab aliquo. de omĩbz tñ bene iudicat qui fidem ẽe in omĩbz arbitrat. Vnusquisq; simplicẽ sermonẽ proferat. nec frem cautũ scriptione verbor induat. nichil inhonestũ promittat. at si promiserit to lerabilius est promissũ non frãe q̃ frãe quod turpe sit. Sepe plerisq; constringũt se iurisiurandi sacramẽto. et cũ ipi cog nouerit promittendũ non fuisse. sacramẽ ti tamen contẽplacione seruãt qđ spospõ derunt. sicut herodes qui saltatrici pre miũ turpiter promisit. crudeliter psoluit. Quãto tolerabilius fuisset tali sacramẽ to periurii si tamẽ periurii dici posset qđ ebrius inter vina iurauerat. quod eius ratus inter saltancium chorog promiseat. Inferatur dicto caput. ppete et hoc est tũ est fidei esse quod fuit amentie. Nec vnq̃ induar ut credam non inmute promisisse iepte ut ĩmolaret deo q̃quid sibi reuertenti intra limen dom̃ sue oc curret. cũ et ipm̃ vota sua penituit posth q̃ filia sibi occurrit. Dura promissio a cerbior solutio. quã necesse habuit lugẽ eaã ipse qui fecat. Non possũ accusare virũ qui nãe habuit implẽ quod vouerat. sed tñ miserabilis nãtas que solu tur pridie. ¶ Non potest cẽ homini a micus qui deo fuit infidus. pietatis nul tos amicicia est et eq̃tatis magistra ut superior inferiori equalem se exhibeat et inferior superiori. Inti dispares cñ mores amicicia esse non potest. Quid est cñ a micus nisi amoris consors ad quẽ aĩm tuũ adiungas atq; applices et tñ misce as ut vnũ velis fieri ex duobz cui te tũ q̃ alteri tibi cõmittas. a quo nichil te meas nichil inhonestũ petas. Non est ei vectigabilis amicicia sed plena decoris gratie et virtutis. Deniq; meliores sũt amicicie inopũ plerũq; q̃ diuitũ. et fre q̃nter diuites sine amicicijs sũt. quibus habundant paupes. Non est vã amici cia ubi est fullax adulacio. Diuitibus autẽ plerisq; assentatorie gratificant. ergo paupere nemo simulator est. ve rũ est quicquid deserti pauprbz. hui? ami cicia ĩudia vacat. Vos inquit amici mei estis si feceritis que precipio vobis. Dedit nobis formã amicicie quã sequa mur. s. ut amici voluntatẽ faciam? aut aperiam? amico secreta nrã quetũq; in pectore habem? et illi? arcana non igno rem?. Nichil enĩ occultat amicus si ve re.

De iuuẽe illato ãbrosio et de gestis eius.

Anno Prosper in cronicis. Cap xl. quoq; prenotato scilicet theodosij secundo. iustina mater valenti niani arrianis fauens in ambrosiũ et oẽm mediolanensẽ eccliam diuersa ĩqu riarũ genera congerit. Paulinus... Mortua autẽ iustina cũ quidã arrianus in malefitiorũ causa a iudice torqueret aliud q̃ interrogret fatevi cepit. dicta bat enĩ ab angelo sibi maiora tormenta adhiberi qui custodiebat ambrosiũ eo q

temporibz iustine ad exitanda in eū odia
populoz cacumen tecti ecclesie consten-
dens in medio noctis sacrificauit. Aji
sisse eccā se demones qui illū necarent
fatebat. demones ꝙ renūciasse se non
soli ad illū appropinquare nō posse.
vbi eccā nec ad fores domꝰ in q̄ mane
bat. eo ꝙ ignis insuꝑabilis edificiū il
lud cōmuniret. ita eccā ut longe posita
merent. Alius eccā gladiū fevens ad
cubiculū vsq sacerdotis ut eū inficeret
puenit. sed cū eleuasset manū districto
gladio dextera obrigescente remansit.
¶ Per idem tpus vir illustris probus
cū pueris suis notariis a demonio vex
atis direxisset ad epm egressi vbem
dimisit dyabolus timens ad scm virū
adduci. ita puer q̄diu mediolani apud
epm fuit. nulla in eo cōminatio dyabo
li apparuit. sed ubi mediolanū egress
ipe vbem puenit idem spūs eū vexare
cepit. Qui interrogatus ab exorcistis cur
mediolani eū non vexasset confessus e
se ambrosiū timuisse. et ideo ad tempus
recessisse. et reuertente puero vas quod
prius deseruerat repetisse. ¶ In ptibus
orientis in quodā castello synagogā iu
deoz a xpianis contrematā eo ꝙ iudei
monachis xpianis insultarent. de hoc
facto comes orientis ad theodosiū tūc ipe
ratorē relationē direxit. Qua accepta
precepit impator ut synagoga reedifi
caret ab episcopo. Cuiꝰ precepti tenor
cū ad aures sancti ambrosij puenisset
direxit ad eū epl̄am in qua illū cōue
nit ut statutū reuocaret. Qui si dignꝰ
non eēt qui ab eo audiret. dignus eccā
non eēt qui pro illo audiret. vel cui pces
aut votū sua cōmittēt. paratū eccā se
asserens eē pro tali negocio mortē subi
re. ne dissimulatione sua preuaricatorē
impatorē faceret. qui tam iniusta contra
ecclām precepisset. Postea vero de asi
leia ubi tūc erat mediolanū reuersus
impatore in ecclia posito de eadē causa
tractauit in pplo. In quo tractatu in
troduxit psonā dñi loquentis impatori.
Ego te ex vltimo impatorē feci. Ego tibi
exercitū inimici tui tradidi. Ego de semē
tuo sup solium regnū constitui. et tu de
me inimicis meis donas triumphos. Cui
defendenti de ecclia impator ait. Contē
nos hodie o episcope proposuisti? At ille rñ
dit non se contra ipm sed pro ipo fuisse
locutū. Tandē obtinuit ut statutū reuo
caret nec prius ad altare accedē voluit
nisi prius fide sua impator illud agere
se debere testaret. Qua sponsione fide su
a iterata pegit sacerdos diuina mistia.

Item adhuc de gestis eius. Caplm xli.

Quidā clarissimi viri filius.
pansophius admodū puerulus
cū immūdo spū laboraret: frequēti
oratione et manꝰ impositione sacerdo
tis sanatus est. Deinde subita infirmita
te correptus exalauit spm. Cuiꝰ mater
fide plena tollens eū in loco sacerdotis
ipso absente cōposuit. Quē cū reuertēs
sacerdos in cubiculo inuenisset. miseratꝰ ma
trē et contēplatus eius fidem. helizeo si
mul supra corpus infantis se cōposuit
et quē mortuū inuenerat. orando vivū
reddē meruit. Ad quē eccā infantulū
libellū conscripsit ut quod etatis infir
mitas nondum potuerat legendo cognosce
ret. ¶ Datus est alicui copia missis mili
tibz a stilicone comite ut crescentiꝰ quidā
de ecclia raperet. quē confugientē ad al
tare dñi sanctus epūs cū clericis defen
dendo eruīdedit. sed multitudo militū
que ducis sui os de pfidia arrianoz ha
bebat aduersus paucos preualuit. Ab
latoq crescentio ad amphiteatrū rede
unt exultantes. ecclesie luctū non mo
diū relinquentes. sacerdote prostrato et
flente diu ante altare dñi. Cūq reūsi re
nunciassent hijs a quibz missi fuerant
dimissi leopardi saltu celeri ad locum
in quo sedebant qui de ecclia triumpha
uerant ascendentes grauiū laniatos
reliquerūt. Quod videns stilico penitē
cia motus est ita ut per multos dies sa
cerdoti satisfaceret. et illesū quidē illū
qui ablatus fuerat dimisit. sed quia gra
uissimoz criminū reus erat. et aliter
emendari non poterat ad exiliū desti
nauit non multo post indulgencia p
secūte. ¶ Per idem tempus cū ad pala

cui ꝓgeret. eiq; pro loco officij nri seq;
rem. theodolo tuc notario. qui postea
suma cu gracia vtinense rexit ecclesiā
cui casu quadā pede lapsus cet atq; pro
stratus in terra iaceret. videnti aut sa
cerdos. Et tu qui stas vide ne cadas. quo
dicto statim ille qui alienū lapsū vise
rat suū doluit. De vita sci iohis crisosto
mi et libris ei⁹. Actor. Cap̄ xlij.

Eo tempore floruit scūs iohānes
qui primo fuit presbr̄ antio
chenus postea vo futur⁹ constantinopo
litan⁹ archiepūs. cognomēto crisostom⁹
doctrine suma clarissim⁹. Cui⁹ gesta
maxime triplata hystoria diligent̄ pro
sequū. Ex gestis ei⁹ Hic iohes filius
fuit secundi et autusie nobiliū psonaꝝ
discipulus libanij sophiste et auditor an
dagratij philosophi. Cui⁹ condiscipuli
fuerūt apud libaniū theodorus. postea
modsuesten⁹ epūs. et maxim⁹ episcop⁹
seleucie ysaurie. Cum aut cet iohes so
cius basilij cappadocis lector scūs est in
anthiochia. In quo gradu positus libū
scripsit contr̄ iudeos. Post pauc̄ tpus dy
aconus scūs est a meletio. et tuc scripsit
libū de sacerdotio et alios plurimos.
Ab euagrio vero successore paulini pr̄s
biter factus est. Erat aut ꝓpter zelū rec
titudis seuerior et furori magis q̄ reue
rende se prebebat. Et ꝓpter vite rectitu
dine inc̄nutus erat prospice de futuris.
Ꝓpter simplicitate vero oris libertate p
fusius apud colloq̄ntes a nescientibz ar
rogans putabat. Jheō⁹ de illustribz viris
Johannes anthiochene eccie presbiter
eusebij emissen⁹ theodoriq; sectator. mꝝ
ta cōponē dicitur. de quibz petypi fines
tantū legi. Actor. De scriptis hui⁹ io
hānis hec tm̄ repperi. De hoc q̄ nemo
leditur nisi a seipso libū vnū. De r~c
paracōe lapsi libū vnū. De cōpūctioe
libros duos. Sup matheū in modū cō
mentariox libros duos. De hijs tm̄ du
bito an sint iohis illi⁹ crisostomi an for
tealterius iohis licet ei asserbant. nesci
o cui⁹. nā et inueniūt alias Omelie iohā
nis crisostomi sup matthm xc. que tm̄
raro inueniūt omnes simul sed tm̄ xxv.
que et apud nos sunt. Item sup iohem
omelias lxxxviij. Sup epl̄am pauli ad
hebreos omelias xxxiij. De laudibus
pauli omelias septem. Sermones diu
sos xxx. De hijs oīb̄z paum que sequū
tur exscripsim⁹. Sentēcie ei⁹dē de hoc q̄ ve
rū hoīs bonū nullus auferre pt̄. diuicie ho
vane sūt. Idē iohes crisostom⁹ de hoc q̄ nema

Quid est virtus ledi nisi a seipso. xlij
animi. recte de deo sentire. et
recte inter hoīes agere. Hoc solum
est quod nullus auferre potest. Nam li
bertas et sanitas corpis et diuicie et hu
iusmodi auferri possūt. quia nec ꝓpe
bona hoīs sunt. sed sola virtus animi.
Unde patet q̄ nemo ab alio ledi potest.
quia virtus que sola bonū hoīs est ei au
ferri non potest. Nec dico q̄ nemo ledit
aliū. sed quia nemo leditur ab alio. Nā
et ioseph fres sui leserūt et ijsque egerūt
in eū sed ipse lesus non est. Vm et ap̄lus
aliquid dicam. quia illi soli ledunt q̄ qui
ledunt. et nulli alij nocet nocta quā alijs
inferūt. Si quis aut ab alio verberatus
vel afflictus verbū blasphemū et impiū
protulit. lesus quidē est in hoc non tm̄
ab alio sed a se per suā sulcet ipatiam
am. Ignis quidē auaricie diuicijs aug̃
ditur. et diuicijs pascit̄. et cū eis qui ma
nus ei dederint gladios acuat. cotidie fo
ueas et precipicia paret. milleq; scopu
los et naufragijs elidat. voluptuū tm̄e
tamq̄ sues in ceno eius delectant̄. et nul
cancri sterctus eius enolue. Die queso
ob quā causam videant̄ expetende diui
cie que virtutibz animi nichil conferunt
ner hoīem meliorē sedm virtutū titulū
reddūt. ymo et bona si que inuenerit subi
ruūt. et vicia pro virtutibz introduūt.
Vm qui partes agit luxurie nichil ad
uersus eam pacient̄ audire. Conferam
ms mensam diuitis et mediocris et v
troq; cōuiuas distinctiam⁹. qui magis
pura et verā capiant mense voluptate
Illi toto die attritis et lassescentibz cubi
tis recumbūt. et cenas prandijs iungūt.
ventris distentione vūpunt̄. ac tibox su
orū oppressione premūt̄. In quox corpore
vino inundato velud naufragij cruciat̄

fluctibz anima obruta neauit. vbi ner oculus ner lingua ner pes pprijs deseruiūt officijs. sed omnia membra corpis vinculis iacent vincta grauius qp cathenis. Vbi ner sopor eis ad quietē datur. sed ertu sompnijs insanientibz deteriores fiūt et quasi sponte demones aīe sue supdu cunt. Uūquid in talibz cōuiuijs est magis voluptas an in eis ubi tantus est cibus et potus. qntus famē et sitim depellat in quo eaā sanitas adest. et ratio permanet. et honestas cū sobrietate perdurat. Hūc modū vite natura docuit. illū corruptela libidinis inuenit. Hij eaam qui delicijs et luxuria vitā ducūt resoluta corpa. et omni tera molliora tr̄ūferūt. et quodā infirmitatū exanime repleta eisqz semper vita cū medicis et medicamētis. Sensus autē ip̄. si tardi et graues atqz obtusi et quodā modo sepulti. Quis hec iocunda dicat et grata et voluptuosa. Voluptas enī esse dicat cū quis desiderijs suis fruat. sic a prudentibz definit. Ubi vero desiderijs frui non pt. vel egritudo non sinit. vel satietas ipsa desiderari nō fa cit. eaqz onerosa habīdāaa efficit et iocunditas in eis et voluptas perit. Simplicior igitur victus et mensa mediocris plurimū habet voluptatis et iocunditatis. Econtra vero mense diuitū exam biles et horride ac morboū et cōtumi nacois plene. Et sicut aut quodā. in quibz molestia st eaā que vident delectabilia. Sicut autē plerūqz meretricis vultus cū turpis ac fedus sit per naturam fucis ac coloribz pigmētarijs prostituit ad decipiendos eos qui ignorant que feditas sub velamine fuci illi contegnt. Ita et diuitie fuāūt cū adulatione honorē videri voluūt. Neqz enī voces ille ppli quibz diuitibz vel iudicibus acclamat ex veritate proferūt. sed eis nomen honoris depngit. Nam si conscientias acclamantū tibi interroges. inuenies apud vnūqqz eoū mille te capitibz accusari. Denigz nisi potestatis metus cessauit. et publice pompe scena fuit resoluta. tūc videb' qnti oblatrantes et insimulantes eaā ex hijs qui tibi acclamabant et īmēsis laudibz extollebant. Certū est utiqz ip nisi quis semetipm leserit ab alijs ledi non potest. eaā si contra eū totus orbis cōiuret. Nec lapsus et ruine hoīs tam sa temptatio est. sed instabilitas animi et ignauia. que eaā sine temptatiōe interdū sponte deicit. sicut et ipsa fabrica que super arenā fundata est. eaā si venti et flumina nō vrgeant paulati trī effluens illa instabili arena edificij ce pidinem subruit et subuertit. Tu qui dem si facias oīa que in te sunt sperare debes et ea que a deo fiūt. aderit nāqz et tibi si tuipse prius non defuis tibi. In uectio contra illos q euāgelica documēta nō seruāt. Idem de cōpunctiōe li° p°. Cap xliiij

Qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehēne ignis. hoc quidē xp̄s. Nos autē plus qp infideles hanc legem calcamus. et cotidie īnumeris īnurijs fratres afficimus. sed siue fatuū quis dixerit siue vanū siue latronē siue quolibet alio noīe īniuriā vel maledictum fratri ingesserit. ex quolibet hoc vocabulo sub maledicti titulo gehenne condempnat supplicio. At ubi amicicia permanet nichil fatale recipit quod dissidiū possit operari. Si vero īmicicie semel animos occupauerit. oīa que fiūt que dicūt que audiūt ita accipiūt ut ad īmicicias maiores proficiāt. Si qd eū bonus de īmico dicit non credit. si qd malus hoc solū credit et confirmat. Christus orare nos pro psequentibz et calūpniantibz iubet. nos insidias eaā et dolos amicis cōtexamus. Christus maledicentibz benedicī iubet. nos econtrario aut priores maledicimus. aut maledictis alterius multiplicatis maledictū restituimus. Tantus hominibz diuinor precepto est contemptus ut eaā si quid ex eis fiat videant. nec ipm quidē deo qui mandauit impendant. sed vane glorie conseruent ita ut in utroqz modo pari dāpno ferianī. et cū videnī fiat que mandata sūt. et cū oīno non fiāūt. Nonulli eaā pedibus sanctis calcant. et pleno

sordibꝫ pectore hauriūt diuine scientie poculū. Ceim artā viam iussus es ambulare ut quid de requie de habundantia pauctatis? Per angustū ianuā iussus es introire ut quid amplos requiris ingressus. Celū pauus ascendere et regnū dei ītuadere. et introgns ne q̄ tibi in itinē difficultas occurrat ne q̄d tibi in via asperū accidat aut laborioſ sit et non erubescis nec pudore oppress⁹ sub terrā tenetip̄m dēfodis? Non video tutissime q̄ aliqs mīm vera et pfectā cupidine teneat celestiū. Alio q̄n oīa que videnti grauia vmbras putarem⁹ et risū. Verus xp̄ī amator totū se illuc transfert quo eū amoris sui ducit intenao. Illaq; delectacio ac suauitas quā per sp̄m contuetur oēm delectacionē hui⁹modi visibilis suauitatis obscurat. In tantū enī succensus est et ardet amore xp̄ī ut ei etiā si flāmas īmortales adijbeas nesciat non sentiat. nec uratur. Multo nā q̄ vehementior est ignis xp̄ī quo vulnerat per amorē. et beato desiderio constrictus ita fert oīa ut ex hijs quas patit penis solacia magis amoris sumpiat. q̄ dolorē corpis sentiat. Hic amā eū mos est ut amorē suū silencio tegere nequeant et flāmas suas intra pectoꝛis cōbē non valeant. sed frequentius enarrant ut ipsa assiduitate narrandi amoris sui solaciū capiant. et refrigeria īmensi ardoris assumant. Nūc non tā loquaī compūctionē cordis q̄ pacia nī. quia dolere et non fatē non solum nichil lucri sed etiā dampni plurimū confert. Grandis enī condēpnacio est. sermonē suū cōponenti et vitā suā negligenti. De vā cordis cōpūctiōe qualis hō vomo possit. ℣ de in libro 2°. xlv.

Quo fieri pt ut aīa infirma et frigida cōpunctionis pariat verba. Nolo putes quod montes vel deserta vel aqua ita possint aīe conferre silencii. q turbacionesq; eius primē ut ignis ille quē in ea xp̄s accendit. Requirenda itaq; sūt silencia et quies non solū locoꝝ sed et animi ac ꝓpositi. si eni ꝓpositū quietis aīa gerat. nec in vbis habitacōe turbabit. Sicut autē impossibile est ut in aqua īflāmetur ignis. ita ipossibile est cōpunctionē cordis vigere in deliciis. Vera cōpunctio cordis est magna agē et humilia losi. iuste agē et sup pctores timē ac tremē. De peccatis nostris que multa sūt et grauia non dico non cogitatum⁹ aut imaginatum⁹. sed nec memoracionē quidē facim⁹. Si ubi vero parū aliquid bōi opis agere videm. hoc sine intermissione et dici volum⁹. et audiri. nec desinim⁹ donec per iactanciā euanuerit et pereat. Vere ignoret homo q̄nā bonū sit placere deo. si eni staret nūq; aliud aliquid extrinsecus meredis expectaret. Fit q̄nter quidē nosmetipsos pctores pmū tare videm. sed ex eo arguim quia si hoc ip̄m ab alio audiam⁹ qd de nobis p nūciare videm. statim indignam et turbam. et nos ijuriā passos conquerim. sic fieri in nobis sī oīa ne publicanū illum possim⁹ imitari. Quis cū pctā sua audiret exprobrari ab alio non solū patienter tulit sed etiā confessionē suā addidit et ob hoc ab illo iustificatus discessit. Dū autē de pteritis dolet nullus ē. futurus supuenientibꝫ malis locū damus.

Joē de reparacōe lapsi. Sicut pro morte cōmuni philozophicū est a lacrimis te perare. ita in morte anime insipiens et irreligiosū duco consolationē recipere. Nichil autē credo multi boni opis q̄nis sit exiguū despiciet apud iustū iudicē. Si eni pctā cū tanta examinacōe discutienda sūt. ut etiā verboꝝ et cogitacionū vnusquisq; ꝓferat penas. q̄ntoma gis benegestis et magna recōpensabūt in iudicio etiā pua. Nōnulli quidē imperitoꝝ sibi satis ee credūt et optabile videri si gehenna tm̄modo careant. Ego autē multo grauiores gehenna dico esse cruciatus ab illa gloria remoueri et arceri a conspectibꝫ xp̄ī. Ignis aūt ille inextinguibilis dicit non solū quia nō extinguit. sed quia nec eos quos susapit extinguit aut primit. Et sicut non habet naturā consumendi. ita nec illuminandi.

sed ignis obscurus est et flāma tenebrosa
Petre ergo humanū est pmanē autē
in pēō dyabolicū est. De origine sī augus
tini et erroꝛibꝰ adolescētie eiꝰ. Ex gestꝭ eiꝰ. xlvi

EO tempore augustinꝰ cū cēt ma
nichy eius per ambrosiū ad rectū fi
dem cōuertit̄. et relictis scolis bap
tisatur. Sigibertus. Augustinꝰ hic
ex prouincia affricana ciuitate carthagi
nensi de numero curialiū honestissiꝫ
parentibꝫ oriundꝰ in scolam missus ad
plenū est eruditus. Grecas eciā litteras
quibꝫ docebat̄ oderat. latinas satis dili
gebat̄. Hortante beata eius matre mo
nicha ut baptisaret̄ rēnuente prē genti
li patricio. baptismū eius est dilatum.
Excrescerūt autē caput ipsius eo pubescen
te libidinū vepres. et nulla erat eradicās
manus. Multū enī satagebat pater eiꝰ
non qualis deo cresceret vel quā castus.
sed ut cēt disertissimꝰ. Interea puenit
in libꝝ quendā tyceronis qui exhortaci
onē continet ad philosophiā. et vocatur
hortensius. Liber ille mutauit eius affec
tū. et ad ipm dnm preces et vota muta
uit. et desideria eiꝰ alia fecit. Erat tunc
xix annoꝝ. Defuncto iam prē ante biēnio
viluit ei repente oīs vana spes. et īmor
talitatē sapientie concupiscebat estu cordis
incredibili et surgere cepit ut ad deū ve
niret. Hoc aut̄ solū eū in tanta flagrantia
restringebat. quod in illa exhortacione
nomē xpi non erat. quod in ipso adhuc
lacte matris tenerū cor eius pie biberat
et alte retinebat. Et quicq̄ sine hoc nōe
fuisset q̄uis et expositū et veridicū non
eū totū rapiebat. Interea usq̄ ad eas
perductus est insanias ut credet fiā plo
rare cū deripiet̄. et matrē eius arboꝛē lac
mis manare lacteis. Necnon et manichei
sectā aliq̄ntulū sapiebat. Proinde multū
pro eo flebat ad dnm mater eiꝰ. Et vidit
sompniū se cū filio viuere et habē eandem
mentē cū ea. quā illa iam volebat. detes
tans blasphemias errorꝭ eius. Viditq̄ se
stantē in quadā lignea regula. et veni
entē ad se iuuenē splendidū hylarē atq̄
arridentē sibi. cui tristicie causas inqui
renti vīdit. Ꝑdicionē filij mei augustini
plango. Tunc ille iussit ut secura cēt ad
monuitq̄ ut attenderet et videret q̄ ubi
ipa cēt i esse et filiū suū. Quod ubi illa
attendit vidit eū iuxta se in eadē regu
la stantē. Quod ubi filio narrauit visū
et ille ad id verbꝝ conaret̄. ut illa post se
non desperaret futurā esse qđ ipse erat.
Non inquit michi dēm est ubi est filius
tuus ibi eris et tu. sed ubi tu ibi et ille. No
uem deinde anni secuti sūt. quibꝫ ille in
illo limo profundi tinctus est. cū tamen
illa vidua casta pia et sobria quales de
us amat. Jam quidē spe alacrior sed
fletu et gemitu non segnior. non desine
ret oīmbꝫ horis oracionū suaꝝ de filio
plangē ad deū. Et intrabant in cōspec
tu dei preces eius qui dedit altīꝰ rīsum
per quendā magnū epm. Quē cū mat̄
rogasset ut dignaret̄ cū filio eiꝰ colloq̄
et refellere eius errores noluit. sed vīdit
adhuc illū cē indoctū eo q̄ inflatus es
set nouitate illiꝰ hereseos. Sine inq̄t ad
huc illū. roga tantū pro illo dm ipse
legendo repiet quis ille sit error et q̄n
ta impietas. Quod cū ille dixisset nole
bat illa acquiescē sed magis instabat
deprecando et vbertī flendo ut illū vide
ret. et cū illo disserēt. Tunc ille substo
machans tedio dixit ei. Vade inquit a
me. ita viuas. fieri non potest. ut filius is
tarū lacrimarū pereat. Quod verbū ita
illa accepit ac si de celo sonuisset. De stu
diis eiꝰ et doctrina scḋari. Caplm xlvii.

IN illis annis vnā habebat non le
gitimo cōiugio cognitā. cui tamen
seruabat thoi fidem. Docebatq̄ eo
tempe artē rethoricā. volebat habere
discipulos bonos. et eos sine dolo docebat
dolos. Erat autē ei amicus per quē cōpa
rauerat̄ societatē studioꝝ nimis cari cō
uictū sibi. et flore adolescencie conflorentē.
Jam et a fide vera quā tenebat in sup
sticiosas fabulas augustinꝰ deflexerat.
ꝓpter quas mater eū plangebat. Sed
cū ille laboraret febribꝫ. et desperatus esset.
baptisatus est. augustino non curante.
Postea recreatus est et sanatus. sed poste
a febribꝫ repetitus est defunctus. Quo do
lore contrebratū est cor augustini. et

quicquid aspiciebat mors erat. et erat illi patria supplicium. Et quicqđ cū illo cō municauerat sine illo in tormentū ūma nē verterat. Scripsit autē pretera libꝝ tres de pulchro et apto. Pulchrū definiēs quod per seipm. aptū autē quod ad aliqđ accōmodatū deceret. ad hyerium romane vrbis oratorē. quē non nouerat facie sed amabat hoīem ex doctrine fama. Erat tē annoꝝ xxvi aut xxvii cū illa volumina scripsit. Omēs etiā libros liberaliū artiū quos ipe legere poterat intelligebat. Quicquid autē de arte loqndi vel disserendi. de dimensionibz figurarū et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hoīm tradente intellexit. Anno etatis sue xxix venerat carthaginē quidā manicheoꝝ epūs fraudulentus noīe magnus laqueus dyaboli. disciplinis liberalibz eruditus. Et quia augustinꝰ multa philosophoꝝ legerat cū dictis manicheoꝝ conferebat qui de pluribz rebus multa scripserat copiosissime deliranꝫ. et non ei ratio occurrebat. Libri quippe eoꝝ pleni sūt fabulis de celo et syderibz et sole et luna. que tamen vbi discutienda augustinꝰ protulit. ille nec ausus est subire sarcinā. sciebat enī ita non ee. nec eī pudu ut confiteri. et ita supatus abscessit. Post hec ignorante mātre ascendens augustinꝰ nauē nocte clanculo romā abijt. ibiq; artē rethoricā docuit. Post hec missū est a mediolano romā ad prefectū vrbis ut mgrōm artis rethorice prouideret et mediolanū diriget. Tunc symachus prefectus augustinū probatū mgrōm misit. et venit mediolanū ad ambrosiū epm in optimis notū orbi terrarū. qu eū paterne susrepit et pegrinacōnē eiꝰ satis specialiter dilexit. et cepit eū amare augustinꝰ. verbisq; eius suspendebatū intentꝰ. et delectabatū suauitate sermonis illius. Interea hec venit ad eū mater pietate fortis. terra mariq; eū sequens et in periculis ōnibz de deo secura. Indicauit ei ille q̄ tā non eet manicheus sed nec catholicus xp̄ianꝰ. Tunc illa confidens ait. Credo ī xp̄o q̄ priusq̄ de hac vita migrē visura sim te xp̄ianū fidelem. et fundebat p̄ces et lacrimas ꝑ eo ad deū. Diligebatq; et ipsa sanctū ambrosiū sicut angelū dei eo q̄ per illū cognouerat filiū suū ad illam ancipitē fluctuationē iam ee productum. Omni quippe die dñico audiebat eū augustinꝰ verbū dei ꝓpl̄o disserentē. et colloquebatur cū carissimis sibi amicis aluppio et nebridio multas questiones. De cōpūctiōe et lacrimis eiꝰ. Cap xlviij.

Quorū alippius ex code quo ipse erat ortus municipio parentibz pmatibus municipibz natu minor augustīo. Hūc augustinꝰ rome inuenerat et illi adheserat. et cū illo mediolanū profectus fuerat. Nebridius quoq; relicta patria vicina carthagini mediolanū abierat. querens augustinū. quo inuento erāt pti hij tres in consilio mutuantes quis nā eet tenēdꝰ vite modus. Cumq; ee nt augustinꝰ et alippius in domo et absens eet nebridius. venit ad eos pontianꝰ quidā ciuis ipsoꝝ in q̄tū affer. Quo narrante ortus est sermo de anthonio egiptio monacho cuiꝰ nomen excellentē clarebat a pud seruos dei. Stupebant aūt illi audientes tam recentī memoria et ꝑpe sius tē poribz tantū mirabilia. Deinde volutus est sermo eiꝰ ad monasteria q̄ greges et mores quoq; illi nichil sciebant. Cumq; pontianꝰ talia loqueret ingemiscebat augustinꝰ et cōfundebatū pudore horribili. Terminato autē sermone et causa qua venerat abijt ille. augustinꝰ vo cepit flagellare aiam suā et vultu turbatus exclamauit ad alippiū et dixit. Quid patimur? Quid est hoc quod audisti. Surgunt indocti et celū rapiūt. et nos cū doctrinis nris in infernū demergimur. Et cū hec dixisset intendebat in eū attonitus alippius. Non enī soluta sonabat verba. plusq; alloquebatū aiam eiꝰ frons gene oculi. color modus vocis q̄ verba que promebat. Intus fremebat spū et erat turbulentissimꝰ et accusabatū semet ipm. alippius vero affixus lateri eius tacitus eū dolens considerabat. Inter verba accusantis se obortus est procella ingens ferens ingentē ymbrē lacrimarū. Et ubi iam cohibē se non poterat sur-

repit ab alippio velociter. Solitudo illi ad negociū flendi aptior videbat. et secessit ire mocius. Alippius vero remansit ubi sede rant prius nimis stupens. Augustinꝰ autē sub quaci fici arbore strauit se. nesci o quomodo et dimisit habenas lacrimis. et prorupерūt flumina oculoꝝ eius ac ceptabile sacrificiū deo. et non quidē hijs verbis sed in hac sentencia multa locutꝰ Et tu dñe usq; quo. Usquequo dñe irasce ris in finē. Ne memor fueris iniquita tū nostrarū antiquaꝝ. Et iactabat vo ces miserabiles et plorabat amarissimā contricione cordis sui. Et repente audiuit vocem ad cantu dicentis et crebro repetē tis quasi pueri. Tolle lege. tolle lege. Stā timq; mutato vultu intentissime cogita re cepit. nichil aliud interpretans diui nitus sibi iuberi. nisi ut apiret codicē et legeret quod primū capitulū inueniret. Aperuit. et legit in silencio capitulū q̄ primū cōiecti sūt oculi eius. Non in com messacionibz et ebrietatibz. non in cubi libz et ipudicicijs sed induimini dñm ihm̄ xm̄.

De studio eiꝰ et sanctis libris et eiꝰ baptiſ

Statim cū fine mo. Cap xlvi.

Huiꝰ sentencie quasi luce securi tatis infusa cordi eius. omnes dubitacionis tenebre diffugerūt. et pro fectus in villam cū suis omnibz gaudens legebat psalmos dauid cathecumnusꝰ cū alippio cathecumino mirē semp adheren te sibi muliebri habitu. virili fide annili securitate materna caritate. xp̄iana pi etate legebat et ardebat aduersus ordās de melle celi melleas. et de lumine dei luminosas. Reuerberauit enī deus in firmitatē aspectus eius radians in eū vehementer. et inuenit se longe ee a deo in regione dissimilitudīs. Tanq; audiēt vocem eius de excelso. Cibus sū grandi ū eresce et manducabis me. nec tu me mutabis in te sicut cibū carnis tue. sed tu mutaberis in me. Igitur sensit et ex pertus est non ee miū q̄ palato non sano pena est panis. qu sano suauis e et oculis egris odiosa est lux que puris est amabilis. et querebat uiā roboris comparandi quid esset ydoneū ad fruē dū deo. nec inueniebat donec amplecteret mediatorē dei et hoim̄ hoiem ihm̄ xp̄m qui ē sup̄ oia deus benedictus in scula vocantē et dicentē. Ego sum via veritas et vita. Inde vbi tempus aduenit quo se nomen dare oporteret relicto ruri. mediolanū remeauit. placuit et alip pio renasci in xp̄o paritq; cū ipso. adiunxe rūt eciā sibi puerū adeodatū ex augus tino natū carnaliter. Annoꝝ enī xv. erat et ingenio preueniebat multos doctos viros. et erat patri hoiori ingeniū eius sed cito de mūdo abstulit eū deus. Et bap tisati sūt a sancto ambrosio. et fugit ab e is sollicitudo vite pretite. Nec sacietanē illis diebus dulcedine mirabili consideʒare altitudinē diuini consilij sup̄ salu tem humani geneis. De libris qꝫ aīm bap tismū scripsit. Cap. lv. Actor.

Scripsit autē augustinꝰ aīm confi sionē suā ut dīm est de pulchro et apto libros tres quos nūq; reppi. Post conuersionē vō suā adhuc mathea minꝰ libros soliloquiorꝝ duos. De immorta litate aīe librū vnū. De beata vita librū vnū. De ordine libros duos. De academicis libros tres. De disciplinis liberali bus librū vnū. De hijs omnibz hec pau ca excerpsi. Augꝰ in soliloquijs suis lib̄ p̄o. Deus per quē oia que sine te nichil es sent tendūt ad esse. Deus qui ne id quod se pdit perire pmittis. Deus qui malū non facis. et facis ee ne pessimū fiat. De us qui paucis ad id quod vere est refugi entibz ostendis malū nichil ee. Deus per quē vniuersitas eciā cū sinistra pte per fecta est. Deus a quo dissonancia usq; in extremū nulla est. cū deteriora me lioribz concordāt. Deus quē amat oīe quod amare pt̄ siue sciens siue nescies Deus in quo sūt oia nec tumen vniuerse creature nec malicia nocet nec error errat. Deus de cuius regno lex etiam in ista regna describit. Deus a quo ex ire non in quē redire reuiuiscit. in quo habitare viuere est. Deus quē nemo a mittit nisi deceptus. quē nemo quevit nisi admonitꝰ. quē nemo inuenit nisi p̄ gnatus. Deus cui nos fides exoratat. spes

erigit caritas iungit. Deus per quem bene seruim⁹ et bene dñam̃. Deus per quē minute non nos minuūt. Deus q̃ nos eo quod non est exuus et eo quod est nduus. Deus qui nos vnis. Deus tuus legibus in eua stantibz motus instabilis rerū mutabiliū ꝓturbatus esse non sinitur. Frenisq; arrucinnū seculoꝝ semper ad similitudinē stabilitatis reuocat. Cui⁹ legibz arbitriū aīe liberū est. bonisq; premia et malis pene firis p oīa nūtitatibz distributa sūt. Qui fecisti hominē ad ymaginē et silitudinē tuā. qđ qui se nouit agnoscat. Exaudi me deus me⁹ pater meus rex meus causa mea spes mea res mea. domus mea. patria mea salus mea lux mea vita mea. Exaudi me more tuo illo pauis notissimo. tibi soli seruire paratus sū quia tu solus iuste dñaris. Recipe ꝛo fugitiuū tuū. satis fui fallaciarū ludibriū. iam satis penas dederim. satis ĩimicis tuis seruieri. tu iuris ee cupio. Recipe me ab istis fugiēte famulū tuū. quia et isti me q̃n a te fugiebā acceperūt alienū. Vindica me ab errore querentē te. nichil michi aliud occurrat pro te si nichil aliud desidero q̃ te. Si autē est in me superflui aliau⁹ appetitio tuipse me mūda. et fac ydoneū ad videndū te. Certm de salute corpis mei q̃ diu nescio quid michi vtile sit tibi cōmitto. Tantū hoc ꝛo ut me penitus cōuertas ad te. nichilq; michi repugnare facias tendenti ad te. Idem in libro secūdo. Deus semp idem. nouerī me nouerī te. et oratū est. De pmotōe eiꝰ in ecīa yppo

Anno ignī nensi. Ex gestis eiꝰ. Ca li. vite sue xxx°. per merita et oraones matris sue. et per predicatiōnē sancti ambrosij ab hereli purgat⁹ est et baptisatus protin⁹ in fide catholica cōfirmat⁹ spem oēm quā habebat in seclo dereliquit. scolis renūtians q̃b regebat. Huic se cōsociauit eiusdem iuuenis ex eiꝰ municipio. qui tamē et ipe prior conuersus et baptisatus erat. Querebant quis eos locus haberet utilius ad seruiendū deo simulq; remeabant ad affrīā. Sed cū essent apud hostia tyberina pia mater eius defuncta est. Que vnꝰ viri fuerat vxor. et ipm eccīa virū iam i extremo vite luratū est deo. Post mortem igit̃ matris nauigantes reuersi sū ad agros ꝓprios. Erat q̃ cū amicis in affrīa meditans in lege dñi die ac nocte stribens libros et docens inscios. Et cū iam terminū in ieiuniis et oracionibz tūsegisset a sancto valerio yꝑponensi epō licet ꝛuitus ordinē sacerdotis acepit. Qui statī monasteriū clericoꝝ instituit. et cepit viue sedm regulā a sīs aplis cōstitutū. Sanctus aūt valerius ordinator eius exultabat vberius hoiem sibi datū talem diuinitus. qui in doctrina sana e dificare eccīam eet ydoneus. Vnde et ipse valerius quia grecus erat videns se latina lingua et lris min⁹ doctū beato augustino ꝓpīe dedit conī vsum orandi talis eccīe coram se in eccīa predicare. Cui ei multi epi derogarent. ille linguas obtrectanciū non curabat. dū modo per eū fieret quod a seipso impleri plenarie non valeret. Interea scis valerius metuens ne ab alia eccīa sacerdote ꝓpīata in epm augustin⁹ quereī et sibi auferretur. sciens se corpore et etate iā infirmū a carthaginensibz per lras impetrauit ut yꝑponensi eccīe sic augustinū liceret modis oībz renitentē promoueri permitteret in pastorē. Quo facto cū tanta instancia omnes hereticos libris et epistolis et disputacionibz debellabat ꝙ se victos erubescentes et augmētis eccīe inuidentes grauissimas et intolerabiles persecuciones vnitati eccīe inferebant. et aliquociens viam beati viri insidijs obsidentes. semper dei prudencia itineris errore seductū inuenire non potuerūt.

Qualiū vixit in epāli dignitate. Ca p

Uestes et tulamēta et lectualia eius ex moderato et cōpetenti habitu erant. nec nimium nitida nec abiecta plurimū. quia pleriq; ut dicebat vel iactare se insolēter solent hoīes vel abice ex vtroq; non que ihesu xpi sed que sua sūt querētes. Ille vero mediū tenens in regula canonicoꝝ dixit. Fateor de preciosa veste eccīe

beste

et ideo cū datur michi vendo eam. ut q̄a
vestis non p̄t esse cōis pretiū sit cōmune.
Mensa frugalis et parca vsus est. et in
ter olera et legumina etiā carnes ꝓpter
infirmos et hospites habebat. In mēsa
semper lectionē aut disputationē diligēs
contra pestem detractionis in ea ita scīp
tum habebat. Quisquis amat dictis ab
sentū rodere vitā. Hanc mensā indignā
nouit esse sibi vel sui. Vnde si forte aliq̄n
detractio emergēt dicebat q̄ si non tace
rent aut versus illos ipse deleret. aut a
mensa recederet. Erga pauperes tā pius
et misericors erat q̄ cū ecclesie sue pecu
nia deesset. hoc ipm̄ ꝑlō denūciabat. nō
se habere quod indigentibz de rogaret.
Jdam et de vasis domūcis ꝓpter captiuos
et indigentes frangi et conflari iubebat
et indigentibz dispensari. Quod et bēs
ambrosius in talibz nēcessitatibz indubitā
ter ēe faciendū dixit et scripsit. Femina
rū nulla intra domū eius mansit. nec
etiā germana soror. sed nec filīe
que deo pariter seruiebant. Dicebat enī
quia et si de sorore et neptibz nulla possit
nasci mala suspicio. tamen q̄a tales per
sone sine alijs necessarijs secūq̄ manen
tibz esse non possent. et ad eas etiā alie
aduentarent. ex illis possent infirmio
res aut temptationibz humanus perire.
aut certe malis hoīm suspitionibz infa
mari. Et si forte eam aliqua feminarū
ad se videndū vigeret. nūq̄ solus cū sola
loquebat nisi secretū aliquid interesset
Hic itaq̄ sapīe lumen prefulgidū et
propugnaculū vitatis et fidei tutamen
tū. oēs ecclesie doctores tam ingenio q̄m
scientia vitę incōparabiliter florens tam
exemplis virtutū q̄ affluentia doctrina
rū. Etenī tanta scripsit ut non solū ab ali
quo toto vite sue tpe scribi sed nec possit
lectione peruri. Huius enī librox et trac
tatuū et epl̄ax numerus plus q̄ ad mille
centū triginta extenditur. ut merito ei dic
tū illud cōueniat. Agentū qui te totū le
gisse fatet. Sigibertus. Eo tempe maxi
mus tyrannus ab ambrosio excōicatus q̄a
coniugi noluit a theodosio aquileie in
bello perimit et valentianus impio ēsti
tuit. Alia hystoria dicit maximū rome
ab amicis gratiani ēe interfectū De fra
nore theodosij in thessalonicēses cōmisso
pro q̄ excōicatus est ab ābrosio. Cap̄ liij.

Anno imperij sui q̄nto theodosius
impator īmane sua⁹ quod cōmi
sit quando thessalonice vij milia
ciuū fecit occidi in vlcione iudicū in sedi
tione occisox. mirabili publice p̄nie exē
plo diluit ab ambrosio ecclīa expulsus et
hūili satisfactione reconciliatus. Hugo fle
riacēsis. Thessalonica ciuitas est grandis
et populosa. in qua dū fuisset orta sedicio.
quidā iudices lapidati sūt a ꝑlō atq̄ tru
cidati. Vnde indignatus theodosius iracū
die non refrenauit infirmitatē sed iussit
pariter oēs interimi non secernēs noxen
tes ab īnocentibz. Igitur sicut in messibz
occisi sūt non precedente iudicio fere q̄nq̄
milia hoīm. Hanc cladem audiens vir
virtutis ambrosius cū p̄nceps mediolanū
venisset et templū intrare voluisset occur
rit ad ianuā et hinc sermonibz a sacris
liminibz prohibuit eū dicens. Pestis im
perator ꝓpetrata a te cur post causā tan
ti furoris non agnoscis molē tue presūp
tionis? Sed forte rerogitationē pcī pro
hibet p̄tas imperij. decet tamen ut vin
cat ratio potestatē. Scienda quippe na
tura est cuiusq̄ mortalitas atq̄ resolutio
et puluis progenitox. et ex quo facti et ad
quē redigendi finē sum⁹. ut non flore pur
pureo confidentes infirmitate operti tor
pore ignoremus nos coequales hoīm. Pec
cepisti o impator sed conserua tox. Vnus ē
deus. oīm dñs rex atq̄ creator. Quibz ocu
lis aspicies cōis dñi templū? Quibz mani
bis pedibz sanctū pauimentū? Quomodo
manus extendes de quibz adhuc sāguis
stillat iustus? Quomodo hui⁹modi ma
nibz suscipies sūm corp⁹ dñi? Qua presūpti
one ore tuo poculū sanguis eius pretiosi
percipies. cū furore sermonū tuox tantus
īuste sit sanguis effusus? Recede igit vice
de ne secundo pēcō priorē nequitiā auge
contendas. Sustape vinculū quo oīm te
dñs ligauit. est enī medicina maxima sa
nitatis. De cōpunctione ei⁹ et hūili pos
tulatione absolutionis. Cap̄lm liiij.

His sermonibꝫ impator obediens erat eī diuinis eruditionibꝫ enutritus. et apte sciens que sūt propria sacerdotū et que regū genes et veslens ad regalia reuenit. Cumqꝫ octo mensiū tontinuū tūsisset spaciū. p pinquauit saluatoris nostri natiuitas Impator autē lamentationibꝫ assiduis in palacio residens lacrimas interssabiliter expendebat. Ingressus est autē rusinus milituī magister. singulariē apud eū fiduciā habens. et videns principem in lamentationibꝫ prostratū accessit ut lacrimarū inquireret causas. At ille ingemiscens amarissime et vehemētiꝭ lacrimas fundens. tu inquit rufine nō sentis mea mala. ego autē lamentor. et gemo calamitatē meā. quia seruis mendicantibꝫ apta sūt templa dei. et propriū dñi locū ingredientes luentū exorant. michi vō ingressus ad eū nō est. sed insuper etiā celi sūt clausi. Et hec dicens verba singula singultibꝫ irrūpebat Tunc rufinꝰ audito inquit si tibi placet et pontifica psuadeo ut soluat vinculū quo te ligauit. Ad quē impator. Non inquit persuadebis ambrosio. noui eī decretū eius ēe iustū. neqꝫ reuerebit imperialē potentiā ut legem possit preuaricari diuinā. Sed cū rufinꝰ verbis plurimis uteret et promitteret ambrosiū esse flectendū. impator eū p gere cū festinatione precepit. ipse eadē spe data post paululū est secutus credens rufini pmissionibus. Porro vir mirandus ambrosius. mox ut vidit rufinū ait. Impudentiā tuā secutus es o rufine. tante videlicet meas auctor existens. et nūc pudorē exfronte detergens non erubescis. nec metuis contra maiestatē latrare diuinā. Cui qꝫ rufinꝰ supplicasset. et impatorē dixisset statim venturū. supno zelo accensus ambrosius ait. Ego inquit rufine tibi prediqm eū ingredi sacra lumina prohibeo. si vero impiū in tyrannidē mutauit netē libenter susapio. Quod audiens rufinus nūciauit impatori votū antistitis. monens ut ad palaciū rediret. Impator āt hoc in media platea cognoscens. pgram inquit et iustas in sacie susapio contumelias. Tunc ad sacra lumina pueniens in sacrum non est ausus intrare basilicam. sed accedens ad antistitē inuenit eū in saluatorio residentē. cui illico supplicare cepit ut eius vincula soluet. Epūs autē tyrannicū dicebat esse eius pnaā et contē deū vesanire eiusqꝫ leges calcare. Ad hec impator. Non inquit insurgo contra ecclesiasticas sanctiones. nec tē plumina ingredi sacra contendo. sed te solue mea vincula deposco. Precor denicꝫ ut cōis dñū pro me exores clementiā. et ne michi claudas ianuā quā cūctis penitentiā dñs nr aperuit. Tunc antistites. Quā inquit penitentiā ostendisti post tantas iniquitates. quibꝫ medicinibꝫ post tanta vulnera plagis tuas auxisti. Ad hec impator. tuū inquit opus est et docere et medicamina temperare. meū est oblata susipe. Tunc sūs ambrosius. Quū furore inquit tuū iudicū dimisisti. et non racio protulit sententiā. sed potius iracundia. Scribe legem que decreta furoris euacuet. scribe inqꝫ legē ut intra dies triginta sententia nras. atqꝫ prostripcois in libris tīm scripta pmaneat et iudicū racionis expectet. Quibꝫ transactis ira cessante racio causā examinet ac demū quod apud semetipsā cognouit sub veritate disponat. Itaqꝫ inter horū dierū numerū aduerti potest an iusta sit quā protuleris an ījusta sententia. Et si quidē racio probauit ījusta que sūt prolata disrūpet. si vero iusta firmabit. Porro dierū numerꝰ ad hec inuestigranda sufficiet. Quā admonitionē discreti et sapientissimi viri impator libenter susapiens et optimā eē considerās legem repente conscribi precepit. et pria manu confirmauit. Quo facto vinculū eius dissoluit epūs. Itaqꝫ deinde impator ingredi limina presūpsit ecīe. et ad herens pauimento manibꝫ capillos euellens cū lacrimis veniā a dñō impetrare poscebat. vbi cū tempus aduenisset quo mos erat ad altare offerre solebat. surgens cū lacrimis est ingressus. Cumqꝫ obtulisset sicut solutus erat intra cancellos ste-

tit. Rursus autē ambrosius non quie
uit sed differenciā locoꝝ edocuit. Et pri
mo quidē requisiuit quid ibidē expectaret
Impatore dicente se sustinē sacroꝝ prepa
onē misteriorꝝ per archidiaconē remāda
uit ei epūs. O impator interiora loca sūt
sacerdotibꝫ collata que cetis nec ingredi
nec contingē permittit. Egredē igitur et cū
ceteris hanc expectacionē cōem habe. p
pium namq; impatores non sacerdotes
facit. Tūc impator fidelissimꝰ hanc eā
tradicionē animo gratanti suscipiēs re
mandauit dicens. Non audacie causa i
tra cancellos mansi. sed in constantino
politana vbe hanc consuetudinē ee cog
noui sed ago gracias pro huiꝰmodi me
diana. Talu ergo tantiq; et presul et ipe
rator virtute clarebant. et tantū prodesse
intrepacio a viro virtutis prolata. Qz pla
cella ipatrix intendebat pauplbz sustentā
dis. ipe vo theodosius ydolis eūtendis. Ca. lv

Quor quoq; theodosij noīe placella
claudoꝝ atq; debilū maximā ha
bebat curā. Non seruis non alie
nis vtens ministris ad hec offiia pagē
da sed per semetipsā hoc agens ad eoꝝ
habitacula veniebat. vnicuiq; qđ opus
habebat prebens. Et per ecclesiarū cenodo
chia discurrens suis manibz infirmis mi
nistrabat et ollas coꝝ exergens ius gus
tans. offerens tortearia. panē frangēs a
bos ministrans calices diluens. et alia
cuncta faciens que seruis et ministris
mos est solempnit operari. Hijs autē qui
eam de rebus talibz nitebant prohibere
dicebat. Aurū distribuē imperij est opus
Ego autē pro ipo imperio hoc opus offeo
bona michi tribuenti. Sed et vivo suo se
pe dicebat. Oportet te marite semper co
gitare quid dudū fueris. et quid modo
sis. nam si sep hꝰ cogitauis ingratus bñ
factori non eis sed impiū quod eo largiē
te suscepisti legaliꝰ gubernabis. Itaq;
hijs et huiꝰmodi sermonibz optima mu
lier prosiē virū suū in virtutibz sedule
hortabat. Denicq; fidelissimꝰ impator
contra errorē gentiliū insurgens eum
funditus euertere destinauit. Lege igi
tur data precepit ydoloꝝ templa soloteꝰ
euerti. Ante eū enī impator maximus
constantinꝰ qui primꝰ pietate moꝝ or
nauit impiū sacrificare demonibz int
dirui. non tamen eoꝝ templa euertit
sed inaccessibilia esse precepit. cuiꝰ filij
paterna sc̄i vestigia secuti. Julianꝰ autē
eis succedens ipietatē renouauit et fla
mā veteris ipietatis reaccendit. Jouini
anus autē intempto iuliano impiū as
secutus rursus īmolacionēs prohibuit y
doloꝝ. Valens denicq; omnbz imperij ro
manū gentibz concessit ut religiones su
as colerent sicut vellent. solūmodo illos
impugnans qui arriana dogmata nō
susciebant. Itaq; usq; ad tempora isti
us magni theodosij. et ad ydoloꝝ aras
ignis accendebat. et libamina atq; sacri
fitia offerebant. sed et publicas festiuita
tes ppli per plateas agebant. et orgia dy
onisij celebrabant. et cū sacris current
canes euisserantes et furentes atq; bachā
tes. et agebant omnia que nequitia erro
ris ꝑsij insinuauit. sed hec oīa theodosi
us catholicus impator extirpare radica
tus impauit. et euulsit corripuit et con
dempnauit. Triptita hystoria. Erant ab
hac rome domus magne in quibz panis
fiebat qui vniuerse ciuitati ministraba
tur. Harū mancipes procedente tpe pistri
na publica fecerūt latrocinia priuata.
Cū enī cent mole in locis subterraneis
substitute per singula istiꝰ domuū late
ra tabernas ibi constituentes meretrices
ibi prostare faciebant ut per eas pluīos
decaperent. alios qui pro pane alios qꝫ pro
libidine venebant. Arte enī mechanica
in molam de taberna tradebāt. et mar
peregrini. et ibi laborantes usq; ad senec
tutē putrebant mortui. Ibi forte cecidēt
quidā miles theodosij. Qui dū exire nō
ꝑmitteret extraxit gladiū. et prohiben
tes occidit. alij vero territi eū dimiserūt.
qui ciens dolū narrauit impatori.
Quoꝝ impator mancipes intremit et
pistrinā funditus euertit. Ite mos cat
rome ut mulier in adulterio deprehensa
non puniret. sed ad augmentū pcū i an
gusto prostibulo includebat. et admissis q
cū ea fornicarent. hora qua turpit cōmis

cebanī tintinabula pulsabāt. ut sono il
lo iniuria fieret manifesta. Hec prostibu
la theodosius iussit destrui. et alijs penis
adulterā puniri. De subuersione tēpli io
uis apud apamiam. Cap lvi.

Primus igitur aliox martellus ops
lege pncipis pro armis vsus ppric
ciuitatis templa destruxit de fidu
cia diuina non de hoīm virtute confidens
Quod opus dignū memoria narrare nō
silcam. Defuncto iohāne apamie ciuita
tis episcopo marcellus vir sanctissimo or
dinatus est. feruens spū sc̄o aplīm. Inte
hec venit pfectus orientis apamiam du
os millenarios cū subiectis habens. Quo
facto pplus militari timore pterritus est
Vbi dū esset templū iouis valde pulpuī
et ornamentis plurimis variatū pre
fectus id destruc nitebat. Videns aūt
fore nimis edificiū ac vobustū. impos
sibile iudicauit hoīibz lapidū iunc
turas et cōmissiones posse dissoluere
Erant eū ingentes et alternatis ili
gnis. insuper et plumbo et ferro cōiunc
ti. Porro marcellus pusillanimitatē
pfecti videns eū quidē misit ad alias
ciuitates. ipse vero supplicabat deo. ut
templa destruendi preberet occasionem.
Inter hec venit quedā sponte diluculo.
non structor non lapidū sector neq; alte
rius cuiuslibz peritus artis. sed lapides
et ligna ferre in humeris consuetus.
Is ergo accedens promisit facile templū
esse soluendū. et qui tantūmodo acciperc
mercedē poscebat artificiū. Cumq; hoc
suis pontifex promisisset. hec ille machi
natus est. Cohercbat templo in altitu
dine constituto ex quatuor lateribz por
ticus. erantq; ingentes columpne et alti
tudinē templo habentes equalē. Singu
larū vero circuitus columpnarū erat
pedū cubitox. Porro natura petre fortis
sima erat. que non facile quibuslibet fer
ramentox genibz cūperet. Harū itaq;
per circuitū suffodiens et sub earū basi
bus foraa ligna supponens īmisit ignē.
quo facto non poterat ligna naturaliē
ignis accendē. Demon etenī teterrimus
apparuit qui flāmā vires suas prohibe
bat opari. Cumq; frequēter hoc faceret
et molitionē suā explere non posset nū
tiauerūt hoc pontifici meridie dormiēti
At ille ad ecclām repente concurrens
et aquā in vasculo portari precipiens a
quā posuit sub altare. ipse vo in pauī
mento posita fronte clementi dño sup
plicabat. ne amplius tyrannidē demoīs
vllam paterct habe fiduciā. sed ut infir
mitatē illius euaderet et signū ppric vir
tutis ostenderet. ne magis ex hoc infideli
bus exultationis occasio nasceret. Hec cū
dixisset facto signaculo crucis in aqua
quēdā djaconū suū equitē. fide et zelo
munitū iussit aquā et velociter
curre et confidenter pgere ignēq; suppo
nere. Quod cū fuisset fm̄ demon fugit
non ferens aque virtutē. Ignis autē
velut oleū habuit illius aque naturā.
comprehensaq; ligna sūt repente consūp
ta. Colūpne vero suffulture solatio nu
date et ipse ceciderūt et alias duodecim
una trahxerūt. Cū latus quod cohercbāt
templo violenta ruina depositū est. Do
nus autē totā ciuitatē concutiēs aūdos
set ibi concurre. et dū ījmica demonis
aperte cognouissent fugam. in diuinis
laudibz ora soluebant. Sic eū et alia
templa sacratissimus pontifex ille destruxe
rit. Qui et victoribz scribebat martirijs
et rescriptis sustinebat. Et nouissimo ea
am ipse martirio coronatus est. De sub
uersiōe serapis in alexandria. Rufin⁹ in
O tempe apud xi° lib°. Cap. lvii.
Eo tempe apud alexandriā erat basilica quedā
publica opis vetusta et admodū
neglecta. quā constātius īperator here
ticis donasse epīs perfidiā suā predicā
tibz ferebat. que longa īmauria nichil
validū preter parietes habebat. Visum
est theophilo epō hanc ab impatore de
poscere ut tresentibz fidelibz pplis ora
onū quoq; detrescerent domus. Quam
cū acceptū vellet excolē repta sūt inter
antra quedā latencia et terre defossa.
latrocinijs et sceleribz magis q̄ cerimo
nijs apta. Igitur gentiles qui detegi
criminū suox latebras et flagitioz su
orū cauernas viderant non ferentes

opta tot sceleris mala et tenebris obtecta
reseravi. velud draconū miluc potato in
sanie oēs ac palā fuvè reperūt. et ce
bros conflictus manu et ferro agē in pla
teis. Nostri autē numero et potentia ml
to plures. sed modestia religionis mino
feroces erant. Ex quo frequēter nostrorū
plurimis vulneratis. aliquātis eaā int
fectis ad templū serapis quasi ad arcē
quandā refugiebat. Quo nōnullos ex
xpianis secū adducentes attensis aris
īmolare cogebant. venitētes nouis et ex
quisitis supplicijs excruciatos necabant.
alios patibulis affigentes. alios confrac
tis cruribz in speluncas precipitantes.
Templū autē serapis locus erat non na
tura sed manu et constructiōe per centū
aut eo amplius gradus in sublime sus
pensus quadratis et ingentibz spacijs ex
omni parte distentus. mirogz ope cōstruc
tus. In hoc serapis simulachrū ita erat
vastū ut dextera vnū parietē. altera um
lena ptingeret. quod monstrū ex omnibz
generibz metallorū lignorūq; compositū
ferebatur. Erant eaā quedā ad stupore
et admirationē videntiū dolis et arte cō
posita. Nam fenestra per cuneua ab ori
tu solis ita erat aptata ut die qua inau
gurari fuerat simulachrū ad serapē salu
tandū diligēter temporibz obseruatis in
grediens simulachro radius solis per eā
dem fenestrā directus os et labia serapis
illustraret ita ut inspectante pplō oculo
salutatus serapis videret a sole. Signū
autē solis ad yocīpm ex ferro subtilissīo
manu artificis fuerat fabricatū ut mag
nes lapis cui⁹ natura ferrū ad se trahit
desuper in laqueatibz fixus cū tempe
te sub ipso ad libram positū fuisset simula
chrū vi naturali ad se rapet ferrū sicq;
assurrexisse pplō simulacrū. et in aere pē
dere videret. Et ne hoc lapsu pproperē pro
deret ministri fallacie surrexit aiebant
sol ut valedicens serapi discedat ad ppa.
Persuasio autē quedā a gentibz fuerat
dispersa q; si humana manu simulachrū
illud contigisset terra dehiscens illico sol
uere in chaos celūq; repente ruere in
preceps. que res stupore quendā paululū
in pplis dabat. Tum ecce vn⁹ ex militibz
fide q; armis magis munitus correp
tā bipennē insurgens maxille eius illud
clamor attollit vtroūq; pplōr. neq; tamē
celū ruit aut terra dehisit. Inde iterū
atq; iterū repetens putris ligni fumosū
ingeniū cecidit. Post hec reuulsū cerui
cibus caput trahit. et pedes aliaq; mē
bra cesa securibz et rapta finibz distra
hunt. atq; per singula loca membratī
in conspectu cultricis alexandrie senex
veternosus exurit. Theodericus. Cū aūt
caput serapis abstulissent greges soci
cū inde curreruīt. Erat enī habitatio so
lis egiptior deus. Rufinus. Post hec
capite ipso ydolatrie deiecto studijs viri
lantissimi sacerdotis theophili quecūq;
fuerant per totā alexandriā portenta
potius q; simulachra pari cultu et sili
dedecore publicant. Quot ibi capita in
fauciū defecta in aureis labris īuenta
sunt. quot pueri vi necati. quot ibi vise
ra despiciē ob fibrarū inspectionē. De
flagitijs tyranni sacerdotis dolo in templo
commissis. Cap lviij.
Itaq; sacerdos cōmissis. Cap lviij.
erat apud eos in templo saturni ty
rann⁹ nomine. Hic quasi ex cōmu
nitus adorantibz in templo nobilibz
quibusq; et primarijs viris quoq; si
bi matrone ad libidinē placuissent di
cebat saturnū sibi precepisse ut vxor sua
pernoctaret in templo. Tunc is qui au
dierat gaudens q; vxor sua dignatione
numinis vocaret. exornatā compcius.
insuper donarijs onustū ne scilicet vacui
plū. In conspectu oīm conclusa intrinse
cus matrona. tyrānus clausis ianuis.
et traditis claubz destrendebat. Deinde
facto silencio per occultos et subterrane
os aditus intra ipm saturni simulachrū
quod erat a tergo exesū et parieti diligē
ter āneruī patulis cuīpebat cauernis
ardentibz intra edem lumūbz. intente
supplicantiq; mulieri. vocē subito per si
mulachrū oris conatu proferebat ita ut
pauore simul et gaudio infelix mulier
trepidaret q; dignā se tanti numinis
putaret alloquio. Postea vero q; quod libi

tū fuit vel ad consternacionē maiorē
vel ad libidinis instrumentū deseruis
sett numini impuro arte quadā luneo
lis obductis repente lumina extingue
bantē vniuersa. Tunc descendens obstu
pescenti mulierule consternateq; adul
terij sui profanis cōmentacionibz in
ferebat. Hec cū per omnes miserorū
matronas multo tempe gererentē, acci
dit quandā pudice mentis feiam fini
nus horruisse. et attenaq; designantem
cognouisse ocem tyranni. Que domū
regressa viro fiuidē sceleris indicauit.
Ille vero iniuria cōiugis ymo potius su
a inscriptū tyrannū ad tormenta per
duxit. Quo cōuicto atq; confesso pudor
oīs et dedecus pagnoz quasit domos
adulteris matribz. incertis patribz. libe
ris spurijs comprehensis. Quibz diuul
gatis et cognitis raptim cū simulachris
et edibz exudebantē et crimina. De simula
chro simie et fundacōe nili ꝑ paganoz opiōnē lix

Hunc quidē apud alexandriā relic
tū est ex industria vnū symula
chrū simie. ne pagani postea ne
garent se tales deos adorasse. quā rē gra
uiter ferebant philosophi. Inuente sut
autē in templo ibi lre in lapidibz sculp
te. que indicabant templū serapis ter
minū habiturū qn apparuisset caracter
crucis qui impetratē vita supuentura.
Rufinus. Moris erat in egipto ut men
sura ascendentis nili fluminis ad tēplū
serapis deferretē velut ad incrementi a
quarū et fundacionis auctorē. Subuer
so autē eius simulachro ignisq; succenso
omnes ⁊ pagani negabāt serapi iniu
rie memorē aquas ultra et affluenciā
solitam largiturū. Sed ut ostenderet deus
non serapim qui multo erat nilo poste
rior sed se esse qui aquas fluminū tēpbz
suis iubet exresisere tanta ex eo et dein
ceps fuit inundacio. quātā prius nulla e
tas meminerat. Sozomenus eo tēpe
fertur nilus soluto non exreuisse. seui
entibz ergo egipcijs quia sacrificare nō
sinebantē. audiens hec impator dixit
Nūq̄ currat ille fluuius si magias ar
tibz et eciā fluxu sanguīs polluende st

vnde sacre paradisi. Post paululum
vero alaus aq̄ solebat exercuit diamā
tibz pagnus in theatro q̄ velut senex
deliraret nilq̄. Quo facto plures ad
christianitatē sūt cōuersi. Sigibertus.
Eo tempe claudianꝰ gentilis poeta
rome claruit. Actor. Huiꝰ duo volumi
na metrice composita inueniuntē. vnū
maius altū minꝰ De dispsione ossiū be
ati iohis baptiste et revelacōe capitis eius.

Anno theodosij Sigibꝰ. Cap lx.
sexto caput iohis baptiste a the
odosio impatore cōstantinopoli
est trāslatū. Quod cū valens impator
olim illuc voluisset transferre velut
lū in quo scm caput ferebatē nullo mō
moueri potuit. Ex hystoria tripartita
iohānis. Narrat iosephus vinctū fuis
se iohem in castello machyeronta. ibi
q̄ caput eiꝰ trūcatū. Quod herodias a
saltatrice susceptū non est passa cū re
liquo corpe sepeliri metuens ne integrū
sanctū corpus cū omni facilitate resur
geret. Hoc autē fieri non posse putauit
si caput cū corpe vni non tradētē sepultē.
Ideo illud intē septa palatij infossū or
cultu sollicitudine procurauit custodiri.
Corpus autē apud sebasten que quodā
samaria dicta est legitē humatū. et a
barbaris usq; ad iulianū apostatā itur
tū. Tunc vero pagani sepulchrū ei⁹ tua
dūt. ossa dispgūt. eadē rursus collecta et
cremata lacius dispgūt. Sed dei prouide
cia affuerūt quidā ex iherosolimis mo
nachi qui mixti tū alijs colligentibz q̄
q̄ potuerūt ablata ad philippū iheroso
limor epm protulerūt q̄ dicēs sibi se esse
tantū thesaurū seruare. misit ea ad a
thanasiū maximū tūc alexandrie epm.
Que ille susceptā pauris arbitris sub
cauato sacrarij pariete inclusa reserua
uit pphetico spū credens gnationi future
profuturā. Postmodū quoq; caput re
latū est duobz monachis qui causa ora
tionis in ierlm venerunt. Quibz in vi
sione angelica dm est. Ite ad palatiū he
rodis quondā pncipis. et ubi fumū e ter
ra ascendē videritis. ibi caput iohānis
baptiste inuenietis. Qui ita facientes in

magno honore damnio scm illud thero solimā deportauerūt. Et non multo p9 a latronibz raptū est. qui mittentes ill9 in quodā specu ibidē dimiserūt donec idē iohānes cuidā hermite reuelauit dicēs Accipe caput meū quod in hoc specu depositū est. et da illud iozāno epo qui preest alexandrie. ubi reliquie corporis mei requiescāt. Qui et ita fecit. De translatione eiusdē ab alexandria in aquitaniā. Cap

POst aliquot autē annos lxv. cuidā monacho noīe felicio qui orationis gracia ihrlm adierat angelica visione dām est ut pgeret alexandriā ibiq in quadā ecclia beati iohānis. caput eius cū tribz puulis inocentibz reconditū accipiens transferret in ptes galliarū in regione aquitanie. Qui iussa complens thesaurū sibi a deo destinatū. vnius sportelle conclusit in sinu. strataq iunctis sibi sotijs ascendit nauē. Cumq in mare iter agē cepissē felicius eleuans oculos et palmas ad celū orauit dnm ihm ut mitteret eis angelū suū ducē itineris ad locū destinatū. ubi collocaret quē portabat reliquiarū thesaurū. Hec autē eo orante ecce nubes valida desternit sup nauē et de medio nubis egressa est columba ad instar niuis alba. et super puppim īmobilis stetit tam in die q9 in nocte usq dū in partibz aquitanie ad luteus octeam pertingerent. In portu autē agolinensi ex ierūt ad terrā. et mouentes inde quasi duo miliaria īuenerūt corpora mortuorū saluet regē wandalor cū omni exercitu suo ut opinor xx. milia virorz. Egressus enī fuerat idem pplus classe cerui te de vagina sua per mare cū classe magna. et ventus vehemens transuexerat eos in dām portū agolinensē. Nā natūq erat pippino regi aquitanie q gens wandalica eius regnū īuaderet. Quib cū omni multitudine armatorz occurrens oēm ilorz exercitū suo exercitu inēfert. ita ut nullus ex tanta multitudine illesus euaderet. de suo autē exercitu non nisi viginti viri minuerent quos tamen ipse pie cetis diligebat. Cuq ab hac cede letus pro victoria rediret quodā in loco pressus sompno stratū suū parari in papilionibz iubet. et pro lassitudine sompno ppere ingruente vox diuina ad eū allata est. Cur te piget sompnus ita pressit. Noueris magni pphete et plusq pphete et mūdi lucerne caput ex transmarinis partibus huc asserri cū tribz puulis īnocentibz et ppter eius nomen in hoc prelio diuinitus victoriā a dño tibi ee collatā. Ecce post tergū tuū sequūt viri fratres in habitu peregrino. et qui peegit cetis felicius vocantur. vade in occursū eorz. et eos humiliter suscipe. et pacifice tecū conueris deduce. et vi debis magnalia dei. Qui et ita fecit. Cunctus quoq exercitus. qui in castris erat audito aduentu eorz. quasi vie vno eis obuiā processerūt xxx milia virorū corpora mortuorz qui in prelio corruerāt secū deferentes. Apprehendētes q9 sportellā qua sām corpus portabat singulis feretris apponentes. muro modo mox vita per mortuū mortuis restituta est. Sed et alia plura per eū miracula facta sūt. Hec autē pippin9 in honorē eius basilicā edificauit ubi reliquias conclusit. eamq predijs ac possessionibz suis dotauit. omniaq nāta monachis deo seruientibz ordinauit.

De prudencio poeta et q̄busdā actibz ihēo

TEmporibz quoq theodosij in hispania prudentius poeta lyricus claruit. Actor hic prudencius librū metricū de conflictu vicioz et virtutū elegāter composuit. Gennadius hic prudencius. vir sclārib3 lris eruditus exstitit qui cōposuit troiceum de toto veteri et nouo testamēto psonis exceptis cōmentatus est. et in morē greco rū exameron de mūdi fabrica usq ad condicionē primi hois et preuaricatiōis eius cōposuit. et libellos quos greca appellatione intitulauit apotheosis theomathia amartigenia id est de diuinitate. de cōpugnancia animi. de origine peccat. Scripsit et in laude martirū sub aliquoz nōib3 īuitatoriū ad martires libru vnū. et ymnoū alterū. specialiter tamen intencione aduersus symachū ydolatriā defendentē. Ex quoz lectiōe ag-

nosc̄ palatin⁹ simul fuisse. Sigibertus
Eo quoq; tempe gregorij nazanzen⁹ epūs
obijt. terribile signū in celo coluṗne per
oīa simile apparuit. Libr̄ uiroꝝ illustri
um hic finit ihēronim⁹. Gennadius aūt
ab hinc incipit. Ihēron⁹ in libro de illustribus
Ihēronim⁹ natus patre eusebio oppido stri
donis. quod a gothis euersū dalmacie
quondā pannonieq; confiniū fuit. usq;
ad p̄nt̄e annū id est theodosij p̄ncipis xviij
Hic scripsit vitā paulu monachū. epl̄arū
ad diuſos libr̄ unū. xl̄. Actor Hec de se ihe
ronim⁹ in prefatu libu fine cōmemorat
Ceteriq; de scriptis eius que et tūc iā
ediderat et postmodū editus erunt ple
niꝰ iam supradixim⁹. Sigibertus.
Eo tempe scūs patricius scotus in hy
bernia cū suis sororibꝫ vendit̄. ubi cū re
gis esset porcarius angeli sepe alloquio
fruitur. ihēronimo sacras scripturas vete
ris testamenti de hebraica veritate in la
tinā linguā vertente. Editio lxx̄ inter
pretū in latinā linguā que tenebat̄ a
cūctis et grecis et latinis cepit in sdis
haberi. Quod cū cont̄ inueteratū usum
ecclesie fieri q̄nus sancti et docti viri e
gre ferrent. prevaluit tamen auctori
tas hebraice veritatis postq̄ patuit q̄n
tū ab ea distrepent lxx interpretes. De
gestis et dict̄ sc̄i arsenij abbatis. Cap
Eo tempe arsenius rome cla
ret. qui usq; ad xl̄m etatis sue an
nū in aula impator gloriose
militans ex senatore fit monachus et
per annos. lv. in hēmo sanctitatis exē
plo omnibꝫ mirabilis enituit. Ex vitis
patrū. Abbas arsenius cū adhuc esset
in palacio orauit dn̄m ut eū dirigeret
ad salutē. et factu est vox dicens. Arseni
fuge hoīes et saluaberis. Ipē eaā descen
dens ad vitā monachalē orauit iterū si
cut prius. et itēm audiuit. Arseni fuge
tace. quiesce. hec enī sūt radices nō pec
candi. Cum quidā frater ad bt̄m arse
nium aduenisset volens eū vidē pulsauit
ostiū eius. At ille sperās suū eē disci
pulū aperuit ei. Sed postq̄ alterū esse
conspexit mox se in terrā proiecit in fa
ciem. Illo aūt ut surgeret postulāte iniq̄t

arsenius dicens. Hunc non eruges nisi
discesseris. Et aliquot horas non acquie
surgē quousq; discederet ille. Abbas
daniel de eo referebat q̄ die sabbatorum
vesp̄e vespere solem relucentē post dor
su suū dimitteret. Extendens q; manꝰ ad
celū non desinebat orare nisi seq̄nti die
sol itēm oculos eius surgens impleret. Ce
teras aūt noctes pruigiles ducebat. et
ap̄e diluculū cū vellet parū pro natura
fragilitate quiescere dicebat somno. Ve
male serue. et mox claudens oculos sur
ripiebat parū somni sedendo et statim
surgebat. Item ait arsenius. Nos qui
mūdane eruditionis disciplinis intenti
sum⁹ nichil habem⁹. Hij aūt rustici e
gyptij ex p̄prijs laboribꝫ virtutes acqui
sierūt. Quidā e fratribꝫ egyptijs dix
it beato arsenio. Ecce pater meditatur
festino de sacris scripturis que dicta et
non sensio cōpunctionē in corde. q̄a nō
intelligo virtutē scripture. Respondit. Illi q̄
serpentes solent imitare non intelli
gūt verba que leguntur. sed serpentes
audientes intelligūt virtutes verboꝝ
et acquiescūt et subdunt̄ eis. utq; ergo
et nos faciam⁹. Quānis enī non valea
m⁹ intelligē diuinarū scripturarū virtu
tē. terrenā tamē ījmici nostri et effugā
ti discedūt a nobis non sustinētes eloq̄a
spūs sancti. Quedā matrona mādā
uit arseno se velle eū videre. Qui cum
negasset. illa ait. Credo in deū q̄a videbo
eū. Que cū ad cellā eius pueniss̄et viri
dei inuenit extra cellam. et prostrauit
se ad pedes eius. Ille aūt eā leuans cū
indignacione et intuens eam ait. Si fa
ciē meā videre vis. ecce vide. Illa autē
pre verecundia non considerauit faciem
eius. Et ille ait. Nescis q̄a mulier es et
per mulieres seducūt̄ perfecti viri. Tū
quid sufficiat tibi audisse opa mea. At il
la. Nolo inquit vidē faciē tuā sed ora p
me. Et ille. Oro inquit deū ut deleatur
memoria tui de corde meo. Illa vero in
gemiscens recessit. Ex gestis eius. Hic cū
tempus obitus eius appropinq̄ret. dixe
tibi discipulis quid faciem⁹ pater quia
nescim⁹ hoīem sepelire. ille respondit.

Aliquid nesitis fiunt̄ in pedibus meis
mittt̄e et itu ad montt̄e trahere? Dū ergo
moreret̄ cepit flere. et cū fratres illi req̄
sissent dicentes. Quid fles pater? Nūquid
et tu times? Ille vidit. In veritate tīeo
et iste timor qui nūc mecū est semp in
me fuit ex quo factus sū monachus. ¶
Cū autē audisset abbas pemen ea transi
it dixit. Beatus es abbas arseni qa tm̄
te in hoc seculo planxisti. Qui enī hic se
non planxerit illic in ꝑpetuū lugebit.

De puero nato gemello et libro heraclidis

In tēpe de ꝑadiso Sigibis. lxuij
in castello iudee noīe emaus
natus est puer ꝑfectus ab vm
bilico et sursū diuisus ita ut habēt duo
pectora et duo capita. et vnusquisq; ꝑpri
os sensus. et vnus edebat et bibebat et
alter non edebat. vnus dormiebat et
alter vigilabat. Nōnūq; insimul dor
miebant. insimul ludebant ad alter
utrū. et flebat vterq; et ꝓuocabāt se
ad īuicem. Porro vixerūt annis duob;
et vnus quidē mortuus est et alter su
ꝑuixit diebus q̄tuor. ¶ Floruit eā hijs
temporibz ut ex ipso volumine patet
sūs heraclides vir religiosissim; qui
et ipse descripsit ad lausū epm̄ in vno
volumine vitas sōr patrū. quos ipe vi
derat et quos alijs referentibz nouerat
tū quibz eā deserta penetrauerat.
egipti libie tebaydis. syene. citra fines
quoq; mesopotamie syrie. palestine. et
sub occidentalibz regionibz. roma atq;
campania. Qui liber merito paradisi
vocat̄. qa in eo sc̄or virtutes et cōuersa
tiones tanq; lignor ꝑadisi pulchre visu
species describunt̄. De quo ego pauca q̄
sequū breuit̄ excerpsi. Heraclides in lib̄
q̄ dicat̄ paradisus. Suadeo tibi serue dei lau
se ut omī virtute mentis diffugias eor
conspectū atq; colloquiū quor contra
riū est bone vite ꝓpositū. Quoniā et si
nulla eor lesione maculeris morū pro
bitate munit;. certe vel leuiter vesolūs
ut securior aut erigeris ut melior. et ir
redebis ac vitupabis tales. quod non sine
tui noxa fecisse cognosces. Sanctor autē
sectare conspēm ut tanq; codicē scriptū
diligenter inspice possis. et ex ipsa cōpara
one vel diligenciā vel negligenciā tuā
curiosius approbare. Narracio eiusdē de
sancto ysidoro alexandrino presbitro. Caplm

Quom itaq; primū alexan lxv..
driā vrbem attigi sancti theodosij
senioris ī patoris cōsulatu repperi
stm̄ ysidorū presbiterū sustentatōrē ac pro
uisorē paupm firm. lxx annor etatis q̄
nec linthyeo vtebat nec carnibz vescebat̄
nec pane saciebat̄. per gratiā tamen spi
ritualis alimonie tam lauti corpusculi
erat ut et omēs qui vitā eius nescirent
epulationibz ac voluptatibz hoc ī putarēt
tam hūilis tamq; patisicus ut eaā ījmi
ti vmbrā eius erubescerent. Tantā quoq;
digm̄ dogmatis fertur habuisse noticiā
ut eaā int̄ fratrū cōuiuia subito obstu
pescerem mente mutata sensibz q; spūali
occupatis. Nouī eaā eū dū abū sumēt
lacrimantē fuisse. meq; admiratē cur fle
ret. erubesco inquit abū sumens. qui ra
tionabilis frūs a dño debere ī paradisi
voluptate versari. atq; diuino sanari
ꝓpter eā quā xp̄us tribuit nobis ptātem
Retulit aūt michi prefatus ysidorus de
virgine quadā ancilla quā dñs suus fre
quent̄ varijs promissionibz tempt̄ās stu
prare non potuit. et ob hoc eā alexandr̄e
prefecto xp̄ianor pscutor tradidit. Qui
inter diuersa supplicia vas ereū pice re
pletū incendens ait. Aut vade obtēpe
ra dño tuo aut saltas te hic cū mittēdā.
Que respondit. Nūq; sit alter cognitor
talis qui adiri iubeat libidini castitatē
Per caput inquit imperatris tui quod
verevis obtestor ut si me hijs tormētis
necare statuisti. non simul totā ī pau
latim iubeas mitti ut videas quantū
michi patiencā ignot; tibi xp̄s dederit
Que per vni; horē spatiū in eū tan
dem dimissa defecit. Vbi primo pix e
bullīēs ad eius colla ꝓuenit. De sc̄o

Iohē dorotheo thebano. Ca. lxvi.
ad eū iuuenis venisse et pete
rem ut me instrueret ad vitā
morebq; monachor tui non tm̄ necessa
ria erat doctrina verbor q; ingis la
bor et fatigatio corꝑis quasi bon; equor

dominor ꝓductū me ad solitudinis locū
dorotheo cuidā thebano monacho sexa
gesimū annū in spelunca agenti cōmē
dauit qui erat vite durissime. Cotidie
enī in ardore maxīo arena litoris maris
lapides colligebat. et singulis annis cel
lulā construens hijs qui fabricare non
poterant offerebat. Me vero dicente cur
pater tū senex interfectis corpusculū tuū
seuis ardoribz. rīndit. Oredet me. oredo
illud. Edebat autē modicū panis et ole
ris vilissimi. parū etiā aque bibens.
Nūq̄ eū vidi pedes extendisse. nūq̄ in
matutīs vel in lecto quieuisse sed per to
tā noctē sedens funē ex arbore dactilo
rū intexebat. cui⁹ precio vesci solebat. et
ut ab alijs eius discipulis agnoui sic a
prima etate viuebat. Nūq̄ vero sponte
dormiebat. nisi aut ope fatigatus aut
cibo utens. frequēter enī edendo nimia
vi somni caput nutabat panisq̄ ex
labijs eius cadebat. Et cū a me rogatꝰ
ut vel ad momētū sup matutīs iaceret.
aiebat. Si angelis ꝑsuadē potueris ut
quiescant persuadebis et ei qui deo pla
cere festinat. Quadā die ad puteū ab
eo missus ut cadū impleret. cū aspidem
in imo visam ꝓiecisset vas vacuū re
portauī. causāq̄ timoris exposui. At il
le subridens ait. Si placuit dyabolo per
oēs se puteos serpentes facē. nūquid po
teris esse sine potu? Major egressus aquā
de puteo traxit. ac prior ipse signatam
degustans ait. Vbi crux adest ibi satha
ne malignitas nichil valet. De didimo
alexandrino et eius narrationibz Ca lxvij

Plures autē sancti viri et femi
ne tūc in alexandria obierūt
In quibz et didimus qui ut ipe
michi retulerat ab ānis octis siue q̄rto
oculis captus fuerat. sed nec magistros
litterarū tradidit. nec vnā elementa
prima cognoscens naturalē mgrīm
conscientiā suā habebat. Itaq̄ verbum
nouū testamētū verbo ad verbū cōmē
tatus est. Omēsq̄ sectas tam subtiliter
exposuit sup eas ratione disseruit ut
oēm veterū sciam et peritiā transiret
Hoc quoq̄ michi retulit. Cū mat olī
grandi sollicitudine ac tristicia fatigā
tus ꝓpter infelicissimā vitā impatoris
iuliani die quadā usq̄ ad noctē profi
dam non edens acrius ut sompno resi
dens occupatus reuelacionē talē videre
quatuor scilicet equites cū albis equis dis
currentes atq̄ clamantes. dicite didimo.
hodie hora septima mortuus est iulianꝰ.
Surge igit̄ ac cibū sume et ad domū a
thanasij ut ipe hoc cognoscat mitte.
Diem igit̄ inquit et horā notauī. et
quod audieras sic ee probaui. Retulit
etiā michi de quadā puella cui nomē
erat alexandria que urbe relicta con
federat intra quoddā sepulchrū. per
foramen exiguū alimēta necessaria
suscipiens. et nec viros nec mulieres
vnq̄ per decē annos videns. De ipsa et
beata melania romana dicebat. Vultū
eius se vide non potuisse sed stamē ad fo
ramen conclusionis eius causa requisis
se. At illa cuiusdā inquit animal i ma
quondā fuerat lesus et ne videret eū vel
contristari vel prodē. malui me in sepul
chro q̄ diu viuo recludere. q̄ nocere aīe
ad similitudinē dei facte. Qua rursus
dicente. Qualit̄ potes in tali solitudi
nē acrudiā vel cogitationes habē tū u
ge certamen. Illa rīndit. A principio die
orationi vacō. opus faciens ex lino. poste
a per sanctos patriarchas ꝓphas aplos
martires cogitacōē discurro. Ceteris
horis cibū panis capio. appropīquīte vel
pera cū maxima quiete diē meū ꝓlo
rifico. finēq̄ vite mee cū spe bona pacē
ter expecto De sanctis viris āmone et pā

Cum igit̄ per tri bo. Cap lxviij.
ennium in monasteriū arena a
lexandriā moratus fuisse. et op
timos ibi viros usq̄ ad duo milia vi
disse hinc ad montē nitrie veni ubi
degebant ut arbitror q̄nq̄ viri. diuer
sū tenentes prout vellent et possent in
stitutū ꝓpositi sui. in quibz erat maior
natu filius. et alij multi senes eiusdē tem
poris cui⁹ et beatus anthonius. Hic noli
et btm āmonem nitriotā nosse se rebu
lit. Qui puer a parentibz relictus cum
ad annos xxij peruenisset iuuenis ab aui

culo suo solempnia nupciarū sufferre coactus est. sed postq̄ oēs a thalamo recesserūt e lectulo surgit ostiū claudit. prolatū de sinu libellū puelle legit. eiq̄ castitatis ac eaā virginitatis cōfessionē exposuit. utq̄ illa in ictu gracia dei repleta castū vitū libent̄ amplecti se dixit. Sic igit̄ in eadē cella sepato lectulo xviij ānis vixit tū ea. et post hec in solitudīe xxij annis. In cuius obitu stūs anthonius vidit aiam eius cū ab angelis ferret̄ ut celū. Cuius quoq̄ montis habitator stūs pambo fuit. de quo michi sancta melania retulit q̄ ipsa ei trecentas argenti libras obtulerit. Qui cū sederet et vimen intexeret. hoc tm̄ aut. det tibi deus mercedē tuā. Deinde ecthonomo suo dixit. Suscipe et ī fratres egentes diuide. Cumq̄ illa stūs pro munere dato aut benedictionē aut laudē expectaret. nichilq̄ ulterius ab eo audiret ait. Scio dñe in hac a gentuia trecentas ee libras. Qui tm̄ nec sursū quidē aspiciens ait. Si michi o filia istud offerres competenē hoc diceres. Cui autē non michi sed illi quē non spreuisse sed amplius honorasse duos nūmos cognouim⁹. Tace quiesce. Cui qui montes lance pensauit. non opus habet a te mensurā agnoscē. Paulo post non febre vel aliqua egritudine fatigatus sed sportellā consuendo vocauit eam et mox requietur⁹ ait. Atq̄e sportellā hanc de manibz meis q̄m aliud nō habeo quod relinquā tibi ut mei memoria sis. Quā illa corpe sepulto usq̄ ad q̄m finē secū habuit.

De āmonio et benia

Duus discipul⁹ min. Cap lxix.

āmonius in epm postulatus et a multitudine cuuū captus ut ad benedm quondā thimotheū adducetur dicebat se acquiescē oīno non posse vel ut exiret de solitudine. Cumq̄ videt se non posse euadē ferro sinistrā aurē radicitus cūctis videntibz secuit dicens Vel nūc probat̄ quod captus non posse impleri. q̄a nullus aure preasa debet ordinari. Ad hec dorotheus epūs rīndit Iudeis lex ista seruat̄. Ego autē si dederitis michi aliquē eaā naribz truncū sed moribz probū. eū non dubito face epm. Cū ergo vim inferre tēptarent uratus vīndit. Si me ultra cogeritis. eaā linguā meā pter quā michi molesti estis abscindā. et tūc dimiserūt eū

De hoc eaā btūs euagrius ait. neīem se vidisse qui sic passiones corporeas superauit. Itaq̄ cū quedā carnalis delectatio corpusculū eius sine vlla intermissione vexaret. tundenti ferro pria mēbra laniabat. ut ex omni pte semp ulceribz plenus eēt. Fuit et in eodē monte stūs benyamin. qui per lxxx annos in abstinentie virtutibz summā graciā consecut⁹ sue man⁹ cuiq̄ imposuisset. siue benedictionē olei dedisset. ab omni languore sanabat. Huic vidim⁹ tanto corpis tumore distensū ut minorē digitū man⁹ ei⁹. vtriusq̄ manuū neq̄ digiti cōiuncti nō valerent cōplecti. Orate inquit pro nobis filij ut homo meus intior isto languore sit liber. Hoc namq̄ corpus nec sua me sanitate sublimē reddit. nec dolore dejectū. Itaq̄ per menses octo factu est ei cella latissima in qua sedebat incessant̄ nō valens in lecto quiescē. tamen alios quocūq̄ languore vexatos sanabat.

De heremita machario egyptio. Cap

Heremita autē duo macharij lxxx⁹. quoz vnus egyptius genē lx annos in desertis impleuit. Ad que tricenari⁹ ingressus contra spūs aereos et in curationibz hoīm et in denūciationibz futuroz diuinā graciā meruit. tm̄ deiq̄ eaā sacerdotis nomen accepit. Egyptius quidā cū amore vesano aliene vxoris ardebat nec ad effm concupiscētie pruenire posset eo q̄ illa virginitatis sue cōiugem nimis amaret. maleficū precatus est. ut aut ab ea se amari faceret. aut eaā a marito pprio repudiari. Qui multis illectus muneribz soluto siue artis ingenio fecit illam equā videri. Itaq̄ vir eius turbatus q̄ equā in lectulo suo iacentem videt. ingemiscens flebat eo q̄ illā alloqui nullū audire. vīsū poterat. Adductis igitur presbiteris quid illa pateret̄ ostendit. et nec sic quidē calamitatis causā agnouit. Illigatā igit̄ illā in more iumenti

ad deserta deduxit. Cumq; iam ille sā
machariꝰ ꝓpinquaret monachi argu
ebant eū cur ad monasteriū cū equa
veniret. Uxor inquit mea hec fuit.
sed in equā cōuersā iam tercia dies
est ex quo cibū non suꝑsit. Quod cū
sancto machario cui iam deus hoc ip
sū notū fecerat retulisset. vos inquit
equi estis et equoꝝ oculos habetis. il
la ersi mulier est. nec in illā naturā
transfigurata videt nisi in eoꝝ oculis
qui prestigij vanitate falluīt. Mox ei
aquā benedictā infundens oracōē cō
pletā subito eā oīb; videri feminā
fecit. eāq; refecta iussit. et cū vino suo re
uerti dicens sic. Nūq; a cōione sanctoꝝ
misteriorū. nec ab ecclie oracōe discedat
hec enī ideo ꝓpessa est q'a per anq; septi
manas misteria diuina non attigerat.
De hoc autē sancto viro in desertis illis
fama sicut est vera ꝓmansit. Quod dū
hereticū quēdā resurrectionē corpm fu
turā negantē docē vellet. mortuū suscī
tauerit

De alio machario alexandrino

Alius vero machariꝰ Capl' ixxi.
Alexandrie presbiter fuit. cū quo
per triēniū in cellis viri. et que
dā miracula sub oculis meis fecit. Habe
bat in ꝓposito vite ut si quid magnū a
quibuscūq; sanctis in abstinencia fieri
didicisset. hoc fervenˢ imꝑaret. Ita
q; cognito q; tabēnensiote nichil cocti p
totā quadragesimā edē dicerent̄ statuit
ut per septē annos nichil coctū igne gus
taret sed crudo tm olere contentus esset
Dicebat autē q; per xx dies aliq̄n sub di
uo continuo mansisset. diurnis estibus
flagrans et nocturnis frigoribus tremens
ut sic somnū vinceret. Quadā die dū
in cella sua in matutinis sederet a cu
lice vulnerat̄ in pede. dolensq; manu su
a eū pemit. qui et moriens plurimū cru
oris effudit. Reprehendens igit̄ se q; iniu
riam ꝓximā vindicasset. ita se condēpnauit
ut nudā in prato sicyie nudus per sex mē
ses sederet ubi culices scarabeiq; silēs a
proꝝq; ꝓfluerent cutē. Sic ergo totus
illic exulceratꝰ est ut tuberibus per oīa eī
membra turgentibus elephantiosius appa

ret. Post hoc ad cellam suā regressus so
la eius voce patefim̄ est q; ipse cēt machā
rius. Quiq̄n desiderabat ut solebat re
ferre ortū in quo sepulti cēnt iamnes et
mambres magi pharaonis videre. qui
longo tempe quadratis lapidibus opus illd
exstruxerant. Ubi et aurū recondederant.
et varijs arbusculis locū repleuerant.
puteū quoq; fecerant. quia post obitū illuc
quasi in paradiso se mansuros cē credent.
Quia vero machariꝰ viā ignorabat es
timacione quadā animi solas celi stellas
sequens. sicut a nautis in mari solet fie
ri deserta pambulabat. fisce quoq; cā
lamoꝝ secū portauerat ut per millenos
passus singulos figeret. quo fratribus hec
signa cognoscens remeare posset. Per is
tā igit̄ dies itinere confecto prefatis locis ap
propinq̄uit. Cui ferocissimꝰ demon quies
centi tulamos omēs ex ꝓprijs locis collec
tos ad caput posuit. ipse quoq; a somp
no surgens quos alibi reliquerat illuc
agnouit. Credo q; hoc deo ꝓmittente ad
examinacōēz beati viri contigerit ne
spem aliquā haberet in tulamis sed
magis in gracia dei. Qui in nube per
quadraginta āños ꝓpl̄o isrl' iter per de
sertū monstrauit. Dicebat autē de p
fato orto lxx̄ demones ad eius aduētū
prosiluisse clamantes et circa vultū eo
et oculos conuoꝝ more volitātes et duē
tes. Quid vis machari. quid nōis regi
ones ingrederis. tua tibi solitudo sufficia
at. Quid hanc possessionē irrūpe q̄ris
in quā nūq; homo postq; nobis a fribꝰ
hic manu nra sepultis traditā est. ve
niens ingressus es? Dicīs machariꝰ
rīdit. Ingrediar tm ut videam. et cō
tinuo discedā. Mox demones ab eius o
culis recesserūt. Ingressus igit̄ ai lo
cū vidisset per xx dies ad cellā suā re
uersus est. Cui cū aqua quā portaue
rat cū panibus deesse cepisset. ac iā pene
rie molestia pene deficēt appuit ei que
dā puella linteo lineo coopta ferens ā
pullā aque stillantis vno stipio a se se
paratā ita ut eam quidē assequi se pos
se putaret nec tamē valeret. ita spe ha
bendi laborē se triū dierū patienti fuisti

nuisse dicebat. Multitudo vero bubalor
apparuit: inq̃ quos vna de bubalis sub
to cū pullo suo astitit: cui lac ex vbe flue
bat in terrā. Subiecī ergo me mḡt: et la
bia mea ferinis vberibz in os meū expres
sur: apposui donec ad sacietatē refectus sū.
Ipsa quoq; bestia subsecuta vbera ei sua p̄
bebat: nec ꝓprīū fetū illius sīc contēplacīdē
susapiebat. Alio tempe dū ad requiē mo
nachor puteū fuīet: aspidis mortifero den
te prius correptū eam et vtraq; manu
ab ore distentū sadit: mediā dicens ei. Cum
te non miserit deus meus tur ausa es huc
venire?

Item de eodem. Cap lxxij.

Habebat autē diuersas in diuīs
locis cellulas in quibz virtutū ope
rabat insignia. Una sine fenestra
erat: in qua per totū quadragesimā in
tenebris sedere dicebat. Alia vero angus
tior in qua pedes suos extendē non valet
Tercia vero latior in qua venientes ad se
suscipe consueuerat. Hic cū audisset ḡn
dem vite cōuersacōez hīe tabennensiotas sup
to habitu secularī thebaidē usq; peruenit.
et accedens ad predictor monasteriū pri
mū quidē archimandritā pachomiū re
quisiuit. qui ꝓphetae quidē gratiā habe
bat. sed nichil ei de machario reuelatū
fuerat. Cuiq; ab illo peteret ut eū in mo
nachū recipēt aut. Senilibz annis gra
uatus iam nō potes monachꝰ ee. nec iē
iūes qui labores et abstinenciā ab adoles
cencia didicerūt viuē. aliosq; tēptacoēs
non ferens aīo leso exibis. eisq; maledicē
inapies quos imitarī non potuīs. Nolu
it igit eū per totā septimanā recipe. Dū
q; rogitī in rogando ieiunꝰ ꝑsistēt. tan
dem ait susipe me abba. et si me inferio
rē eis deprehenderis in ieiunio vel in o
pere statim de tuo monasterio pelle.
Tunc ille ꝑsuasit fratribz ut recaperet.
Erat aūt illic vniꝰ mansionis nūs hīs
usq; ad mille quadringētos viros. In
hanc ergā ingressus macharius cū sup
ueniente q̃dragesima videret diuersos
diuerso more viuentes. et aliū quidē
vesptinis horis. aliū vero post biduū.
alios ergā post dies q̃nq; gustantes. ali
um quoq; totis noctibz stantē et per diē
sedentē ac laborantē. Ille in quodam
angulo stabat usq; ad quadragesimē finē
non panē nō aquā gustans. nō genua
flectens non in terra iacens. sed tantū
modica caulicaulor folia crudа vnica die
sumens non aliqua quicq̃ loquens sed in
sūma taciturnitate consistens in corde suo
ingiter orans palmarū cortices infusos
tenens. et illud solū opis efficiens. Quē
cū tam dure et inimitabilis vite ceteri
considerassent quasi seditione quadā cō
tra p̄cipem suū cōmoti dixerūt. Unde
nobis istū adduxisti qui ad cōdēpnacio
nē oīm nr̄m ita viuit quasi in carne
humana non sit? Aut igit eū a nobis tol
le. aut fato nos oēs hodie de hoc monas
terio egredīmur. Ipse itaq; deū precatꝰ
est ut ei quis eēt reuelaret. Quo statī
facto arreptū illū duxit ad oratoriū su
um. osculatusq; eū dixit illi. Tu ille ma
chariꝰ es. et michi celare tēptabas?
Gracias ago tibi quia colaphos infanti
bus nr̄is dedisti ne magnū aliq̃d in cō
uersacione vite sue facē se putarent. Re
uertere igit ad locū unde venisti. quia
sufficient oēs nos edifiasti. et ora ꝓ
nobis. His verbis rogatus ab omnibus
inde recessit.

Adhuc de eodem. Caplm

Idem eadā nobis retulit lxxiij..
dicens. Quod cuiq; genus vite et
abstinencie desideraui imitatꝰ sū
et perfeci. Interī aīm meū aliq̃n quedā
noue cogitacioīs cupiditas occupauit ut
vellem continuus q̃nq; diebz cordis mei
sensū inseparabilē a deo facē. Clausis igit
ostijs ut nullus a me posset r̄isū acci
pere cepi instare a p̄ncipio septimane
dicens sensui meo. vide ne velis a celo ad
terrā descendē. habes illic angelos. pri
mū q; oīm creatorē dm. illic cōuersare.
In hoc itaq; duobz diebz et noctibz pseue
rans adeo demonē pronocasse et stimulas
se me sensi. ut ille subito cōuersus in flam
mā ignis. oīa que intra cellā habē vide
bar incendet. ipsā eadā matrē sup quā
stare consueuerā ut totū ia arsurū me
crederē. Denicq tanto timore prussus ab
huiꝰmodi ꝓposito tercia die abscessi. et ite
rū ad cogitacioēs seculares descendi ne ex

petrio diuinitatis intuitu aliquod michi genus arrogantie nasceret. Ad hec macharii ego veniens aliq̃n reperi presbiterii ante fores ecc̃ie ipsius qui veniebat ut curaret. habebat enī caput totū carthagino eresi ut eaā vertices nudaret et necdū a sc̃o macario susceptus fuerat aut visus. Qui michi pro illo rogantib⁹ ut ei misereť rñdit. Non est dignus iste curari. hanc enī penā diuinitus accepit. quia fornicatione pollutus misteria dñi violare consueuit. Persuade autē illi ut in puteū se suspendat a sancti sacrificij īmolatione et sic deo iuuante potāt curationē recipe. Quod et frm̃ est. Eundē machariū aliq̃n cogitationes vanegloriе stimulabant pretendētes quasi boni operis speciem ut a demonijs vexatos curaturus peteret romā. Cumq; fortiū vigeret proiecit se subito super cellule sue limen ita ut pedes extra cellulā suā relinquēt. et ait. Ducite me demones si potestis et tradite q̃m ego pedibus meis non ibo quo vultis. sicq; diu iacens īmobilis circa vesperā surrexit. Sequenti nocte rursus eū molestantibus demonib⁹ sportā harenis repletā humeris suis īponēs per deserta spatiabat. Cui theophebus antiochenus occurrens ait. Abba quid tantū onus portas. Ait illi rñdit. Vexo vexantē me. otio enī fruens iter aliqd agere me cōpellit. Cum ergo sic onustus ambulasset diucius et illo pondere corpusculū suū confecisset in cellā regressus ē. Cuidam quoq; cū tristitia aliq̃n conquerenti q̃ vane cogitationes aīm meū conturbarent. dicentes vade hinc q̃a nichil agere te cernis. rñdit. Dic ipis cogitationibus tuis. propter xp̃m parietes huius celle custodio. Eidem eadā hoc michi retulit. Vidi inquit m̃ q̃n̄ sancta misteria fratribus dabā q̃ marcho monacho nūq̃ dedissem. sed semper ei sanctū de altari angelus dedit. solā tamen manū dantis videbā. Referebat pafnutius de hoc marcho q̃ belua quedā ostiū eius capite pulsit et ingressa catulū suū ante pedes eius proiecit. Quē ille tenens et exspuens in oculos eius et manus illuitauit eiusq; mater abducens se quenti die viro sancto pellem ouis exhibuit qui eam beato athanasio dereliquit. a quo postea sancta melania eandē accepisse se dixit.

De sancto moyse ethiope. Ca lxx

Moyses ethiops genere niger colore nigro latro publicus et homicida fuisse dicebatur. Vir autē aliq̃n nequissimus cuiusdā piculo cōpuncto ad monasterium frm̃ se contulit. ac penitētie vitā vehemēter arripuit. plures eadā ex latronibus exemplo suo cōuertit. Sed ut ipse referebat demonib⁹ eū vigentib⁹ ut ad antiquā formationē rediret toti et tantis modis tēptatus est ut pene a pposito recederet. Quas videlicet īpugnationes cū sancto ysidoro referret ille rñdit. Noli tristari q̃m adhuc pīa tua hec sunt. et ideo tibi cogitationes huiusmodi vehementē insurgūt antiquā consuetudinē requirētes. Sicut enī canis a macello quo vesci assuetus est. non recedit quod tū si clausū fuit. nec vllus in eo sterterit a quo aliquid sperat abscedit. Sic et tu si in abstinentia pstiteris castrīq̃ngie excludens introitū que est fornicationis incentiuū. fatigatus demon ac victus cui a bonis fomenta non porrigis ulteriꝰ tibi molestus cē cessabit. Ex hac eadā moyses cum sua sortiť gerens aīi omnia cibo abstinuit nichil preter panē accipiens. maximo tū opi incūbens. Ista modo corpus suū consūpsit. nec sic tū carnē ipm vanitas sompniorꝰ cessauit. Vnde rursus aliū pbatissimū virū sup hoc consuluit. q̃ respondit. Adhuc hec pateris quia nondū mentē tuā ab huiusmodi cogitationib⁹ separasti. Si ergo volueris te paululum vigilijs occupare et orationibus puris insistere facile potis liberaris. Tunc statuit per totas noctes in medio celle sue stans orare nec genua flectere nec oculos claudē. Qd quidem per sex annos ibidē compleuit. et nec sic illo malo curare potuit. Aliud igit̃ durioris vite genus tum arripuit. Nam monachoꝝ senū qui ex longinquis locis aquā sibi deferebant totis noctib⁹ ydriam circuiens lagenas eoꝝ impleuit. nullo q̃ senaente referebat. Itaq; demon ultrius eius certamina non ferens quadā nocte dū aquā e puteo promus tollit. re-

nes eius desuper grauissime percussit eū
ꝙ semiuiū reliquit. Nec quid vel a quo
passus fuisset sentiebat. Postera die iuen
tus atq; ad monasteriū exhibitus ꝙ totū
annū tali egritudine laborauit. Tunc ait
illi sanctus ysidorus. Cessa moyses in tm de
mones prouocare tamq; pternaliter eos
contendē. Est enī et certus modus
vite monastice intra quē nos oportet
vires nostras exercere. At ille rndit.
Ego quidē non recedā ab hac intentiōe
ꝓposita donec somnia vanasq; cogita
tiones a me videam separari. Tunc ait
illi. In noīe ihu xpi iam recessisti a
te. ideoq; ad sanctor misteriorū cōmūnē
fidenter accede. scias autē ꝙ idcirco de
mon ad tempus fortior te esse visus est
ne iactare te posses ꝙ tantā tēptationē
facile superasses. Sic igit ad ꝓpriā cellā
reuersus. nichil se huiusmodi ꝓpositi ul
tra fuisse dixit ex illa hora qua dei fa
mulus pro eo orauit. Tanta vero gra
tia aduersus demones promeruit ut
amplius nos a mulieribus q̄ ille a demō
nibus terreret.

+a

De scō eulogio lexandrino mōcho et eius elephantioso. Cap lxxvi.

Quonius nutrie presbiter michi
referebat ꝙ eulogius quidam
scolasticus īmortalitatis desideio
raptus huic mūdo renūciauit. rebus
q̄ suis dispersis. pauca tm quibus q̄a per
se opari non poterat vteret. sibi reliq̄t
Cum igit nec cū multis posset in mōs
terio degē nec solitudinē patienter ferre
repperit quendā in platea iacentē ele
phantiaco morbo sic repletū ut sine ma
nibus et pedibus ee videret. lingua tm
a tantis cruciatibus erat īmunis. Tunc
eulogius orans et quandā cū dño pas
siōne celebrans ait. Dne deus in noīe tuo
suscipiā istū. et usq; in diē mortis tegam
sabo eū. ut et ego saluari valeā ꝓpter
istū. Mox eū sup asinū ad hospitiū suū
transmittens per annos xv ei sollicite ser
uiebat. ipēq; manibus ꝓprijs medicamē
tis ac cibis et balneis curabat. et ille
grandi patientia cuncta tolerabat. Sed ꝙ
hec instinctu demonis beneficior istius īme
mor cepit ab eo velle discedē. multisq; eū
iniurijs et obprobrijs increpare dicens.
Fugitiue qui ꝓpriā domū deuorasti. furta
tus es aliena substantia in me salutis
tue occasionē reperisse te credis. Eulogi
us autē vociferabat eū dicens. Noli dñe mi
tulia loqui sed dic pocius et emendabo si
quid te contristauit. At ille eū furore va
de inqt. adulationes istas tuas nolo. sed
proice me in publicū. refrigerationē tua
non indigeo. Illo itaq; eū obsecrante e
grotus ait. Jam fraudulentas irrisiones
tuas non fero. nec michi hec arida parca
ꝙ vita iocunda est. Carnibus saturari vo
lo. Quas cū ei exhibuisset eulogius. ite
rū clamauit egrotus. Non potes volun
tati mee satisfacere. nec tecū solitarius habi
tare prenaleo. ad publicū ire ꝓpinq; vi
dere desidero. Ego inquit eulogius mul
titudinē tibi fratrū adduco. Rursus ille.
Ve inquit michi misero tuā fratrē vidē nolo.
et adducis michi tui similes solus panis
deuoratores. Concrepans q̄ sepīm inque
ta voce clamabat nolo nolo sed ad publi
cū ire desidero. O violenciā ibi me pro
vnde me sustulisti. Tanta igit erat ei⁹
insania. sensibusq; illius in ferinos quo
dāmodo clamores demon cōuerterat ut
et laqueo fortē se suspendisset si manib⁹ q̄
bus hec facere posset habuisset. Igit eulo
gius ꝓpter precedentē cū deo pactionē eū
proicere non audens habuit cū vicinis mo
nachis consiliū ut eū in nauī ꝓducēt ad
sanctū anthonium.

De fine vtriusq;. Cap lxxvii.

Itaq; blandis verbis su
perans eū ad habitaculū discipulo
rū anthonij sic eū ꝓduxissent. altera
die supuenit illic anthonius. Solebat ait
illuc veniens vocare macharium et hijs v
bis increpare. Venerūt huc aliqui fres.
Quo rndente. venerūt. de egipto inquit
sūt an de ierosolima. Hoc eū signū de
derat ut si qui non satis ei⁹ colloquio dig
ni venissent. de egipto venisse dicerent.
Cumq; dixisset. fiat eis lentiscula ut come
dant oratiōe ter eis completa iubebat
abscedē. Spūales autē et sancti viri de ie
rosolima venisse dicebant et tota nocte
eū eis sedens salutē eor prophana loquebā
tur. Illa igit nocte eū fratribus sedens re

uelacione sibi factam de furto eulogij ppio
eū nosse ter vocauit. et ut rōā fratribus
aduentus sui causā exponeret iussit. Qđ
cū fecisset. et elephantiosū eicē se voluisse
diceret antho⁹ seuera voce respondit.
Tu illū a te proiecisti eulogi. sed ille eū nō
proiecit. qui a se factū ēē cognouit. Si pi
us eū meliorē te deus inueniet et eliget q̄
tollignt destitutū. Cumq; territus hijs
eulogius tacuisset egrū quoq; cepit an
thonius verberare sermonibz dicēs. Ele
phantiose ceno ac luto horride. nec celo nec
terra digne. non desinis iniuriā dei vocare
rum. nescis quia xp̄c est q̄ ministrat tu
bi. Propter xp̄m enī iste tali se seruitio sub
iugauit. Post hec ad virūq; cōuersus a
it. Nolite filij ab inuicē separari sed redite
ad cellā tuā pace in qua tam diu viristis
ne coronus vōis fraudemū. q̄a iam vter
q; vām merebit coronari. et ideo temp
tacio hec accidit vobis q̄a ad finē vite ā
bo venustis. Qui cū redintegrata pace
redissent intra xv dies eulogius obijt.
et post aliud triduū egrotus aīo vehe
mēti incolumis defecit. Horū sermonū
aut cronius inēptes ego fui quia nesci
bat anthoni⁹ linguā grecā. ego vō no
uerā et grecā et egipciacā. De cōuersione

Paulus paulu simplicis. Ca. lxxvij.
simplex rusticus vxorē adulterā
relinquens et ad heremū pergēs
anthonij fores pulsauit. Egq; egresso et
quid cupet scisciteti monachū se velle
fieri rēdit. Cui anthoni⁹ ait. Cū sis ho
mo senex et debilis annor lx̄ non potes
hic monachus fieri sed vade ad leuiora
monasteria. Ego enī solus hic sedeo et
post q̄nq; dies etiā cū sūma penuria a
bū sumo. Illo vere non acquiescente sed di
cente. Quicqđ me docueris faciā. intra
cellā per totū triduū se recluſit. nec tā
ille de foribz exclusus abscessit. Post hec
nātūre nature cōpulsus anthoni⁹ exi
uit et ait. Recede senex meā habitare nō
potes. At ille. Certe inquit hic viuā et
moriar. Circūspiciens autē anthoni⁹ q̄
nichil penitus alimenti secū portauerat et
in quarto die continuo ieiunio pmanere
timens ne ex eius morte sibi macula relin

quaret tandē eū suscepit ac diuinus et la
boriosius solito cōuersari cepit. Infusos i
tuq; coticos dactilos obtulit ei dicens. Ac
pe et intere fames sicut me fracē vides. Q
cū orgias xv usq; ad nonā laborasse
conferuisset. male inquit anthonius ite
uisti. solue quod fim̄ est et rursus itere
tuq; seni per q̄tuor dies ieiunio confecto
tam graue pondus iposuit ut cū impa
tem tanto labori se videret hac nātūte
coactus ab eo recedēt. Qui tamē oīa pa
tienter ac libenter impleuit et nec vultum
tristem secū murmurando mōstrauit.
Tunc anthoni⁹ cōpunctus oratione iā sole
dicit ei. Vis o senex ut edamus parcē pānis
Paulus rēdit. ut tibi placet abba. Que
rēdēte rursus anthonius flexit eo q̄ ad no
men sibi non statī accurrit sed in volun
tate iubentis oīa posuit. Pone ergo mēsā
mensā et affer panes. Quod cū fecisset.
vnū sibi de paximatijz anthoni⁹ qua
si tri erant aqua pfudit. tres q̄ portiones
ante illū posuit. psalmū vero consueti
dicens orationes lx̄ fecat ut adhuc sic eū
probaret. Qui rursus cū eo patienter ac
libenter orauit. Denuq; profunda nocte an
thonius assūpto vno paximate senē tur
dus comedentē donec vnū totū assūpsis
set expectauit. et tūc ait. Mandum sene
et alterū. Qui rēdit. Non manducabo
nisi te idem fore videro. At ille. Multū iā
hoc satis est q̄a monachus es. Cui paulo
anchi quoq; inquit hoc satis est. q̄a mo
nachus ēē desidero. Post hec anthoni⁹ sur
rexit et dictis duodecī psalmis et totidem
orationibz factis paululū per quieuit. Rursū
q; consurgens a medio noctis usq; in lucē
psallendo et orando vigilauit. Videns
igitur ad oīa tam paratū senē ait illi. Et
te frater si huiusmodi vitā agere cotidie po
teris meā manebis. Rēdit paulus si sci
te plus aliquid iubeas ignoro. nam eā q̄
vidi fruile me ipletuꝝ ēē confido. Post
certos menses qua iam eius aiām pfec
esse cōprobauerat anthoni⁹ tertio vel q̄
to lapide cellā ei fecit et ait. Qua mo
nachus effectus es iam solus manebis
ut etiā demones expiri possis. Illic er
go paulus intra annū diuinā gratiā

meruit. et contra egritudines hoim et contra potestates demoniū De demoniaco per eius scām simplicitatē curato. Cap lxxviij.

Qum igitur quidā rabidus hyomo vexatus a pncipe legionis dōnū tandē pduceret ad scm anthonium respondit hoc opus ee simplicis pauli nō suū. solent eū miserrimi ac vilissimi demonū a magnis quidē viris solo robore fidei. magni vero demones a simplicibz vel humilibz fugari. Itaq; ai eis ad paulū pergit et ait. Pelle hunc demonē ab hoīe isto. ut deū benedicat. nam michi quidē non vacat. Cumq; velocius illis ad cellā rediisset paulus surgens intentissime orauit et aut demoni. Abbas anthonius dixit ut ab hoīe isto recedas. Demon aūt iniuriā dei proclamans aiebat. Non ecribo detestabilis senex. Arrepta ergo pelle qua tegebat humeros suos verberauit eū repetēs ac dicens. Exi quia hoc abbas anthonius dixit Tunc demon in utrūq; contumelias proferre cepit. hoc clamitāb. detestandi senes. qb obliuio vīa pretulit. Insaciabiles qui pris contenti non estis. Quid in nos vestrā tyrannidē exercetis? Tandē paulus ait. Si exire noluerit ab isto certe ve tibi erit qa vadā et hoc loquar pro. Cum igit demon itū blasphemās contradiceret. iratus paulus cellam egredit in medijs estibz diei. qui in egipto fornaces babilonis ardoribz cōparant. In ipso itaq; scopulo montis velut colūpna stetit īmobilis et orauit hīs verbis. Tu vides ihesu xpe qa non ego de hac rupe descendā nec cibū vel potū sumā sic profecto moriturus nisi prius istū hoīem a demone liberes. Vondū hec verba cōpleuerat et demon magnima voce clamabat Vade vade vim patior et exeo. nec ulterius accedo. simplicitas pauli me vrget et persequit. et quo vadā nescio. Ajor igit egressus et in īmanē draconē rubitor lxx conuersus in mare rubrū protinus est devolutus.

De scō pachomio scathoteo. Caplm lxxix.

Ego aī aliqn graui tempta tione turmis vigerer nichil de hoc meis vicinis nec euagrio magro meo patefeci. sed occulte ad interiora deserta prexi. ibiq; pachomiū septuagenariū in loco sycni. ppe palmā unā ceteos monachos repiens auxiliatrē meā ei retuli. Qui dixit michi. Non tibi sit noua res ista quā patis. nam q non ex negligencia vel desidia mentis in ea incurreris testimoniū tibi pbet et nā locoz et topia olim verū et absencia feminaz. sed magis ista temptatione laboras pter studiū ac desideriū castitatis. Nam aliqn caro nīa si fuit nimis sana lasciuit. aliqn ex cogitationibz vanis morbus iste pcedit. Ne. Interdū vero demon contra nos dū nobis īnudet preliat. Nam et ego ut vides admodū senex per quadraginta anos in hac cella degens. maximāq; salutis pprie curā gerens huiusmodi temptatiōe sollicitor usq; ad pnis Certe per annos xij post quinquagesimū nū q die vel nocte hic morbus recessit a me. ita ut me priuatū dei auxilio suspicarer. Qualem tū tuc irrationabilū quadā morte defice q in tali corpis obscenitate suctū bere. solitudines pagrans in spelunca fere cuiusdā me nudū proieci ut ab egredientibz ex ea bestijs devorarer. Cumq; sic usq; ad vesperā iacuisse. in qua sicut sēptū est pertransierūt omes bestie silue exercētes masculus et fēia odore ducente ad me puenerūt. et a capite usq; ad pedes lingua me blandiente lambuerūt et sic illesū reliquerūt. Cogitans igit et credens q deus pepcisset michi. mox ad cellā redij. Demō autē paucis diebz quieuit. et rursū in vehemena q solebat incubuit ut pene me cogēt blasphemare. Transfiguratus est enī in puellā quandā quā i iuuentute me vidisse meminerā messiū tempe crinomos colligentē. Que subito super genua mea sedens adeo me per oia membra cōmouit ut pene me aī ea cecidisse putarē. Iratus igitur dextera mea percussi eā. statimq; euanuit. et certe per totū biennium fetorē manus qua eam percusserā ferre non poterā. Anxius igit ac desperans ad deserta vagabūdus prexi. repertāq; modicā aspidē manu tenens genitalibz membris apposui vt vel morsus eius mortē michi inferret. caput etiā serpentis perfricando contrens in verendis tunc ex eis in musa tēptationis procedēt. Et nec sic me momordit

diuina siant credo gratia prouidente. Tūc
itaq; vocem hanc ad me descendētē audi
ui. Vade pachomi insiste agoni tuo. ob hoc
eū p̄misi te demonis virtute superari ne
sonte quasi fortior superbires. sed infirmita
tē tuā agnoscens ad auxilia diuina con
fugeres. Sic igit̄ ad p̄ria secretu reme
ans de cetero tū fiducia sedi. pacatus q̄
sensibus vixi. hostis q; meus ut se contēp
tū vidit: oīo confusus abcessit. De quodam
sco stephano et va lente p̄sumptuoso. Ca

Stephanus quidā in pte lxxx. .
locoz meriotidis per ānos lx̄ mo
nachus sedens tantū habuit in
discernenda verū ambiguitate iudiciū
ut nullus ad ip̄m ex quacūq; causa tris
tis veniret qui non post eius visionem
atq; sermonē letus abcederet. Sanis eua
grius et āmonuis et qui cū eis erāt alu
ūi referebant q; inuenerant eū in verecū
dis nature quodā morbo laborantē. et o
pus quodē manibz suis facientē id est de
palmulis funes torquentē. fratribz quo
q; sermocinantē. ceteris vero corpis par
tes medico ferroq; prebentē adeo eū per
pacientie gratiā alien⁹ erat a sensibus
corpis et mens eius occupata celestibus
in tm̄ sepata erat a rebus hūanis ut ab
sanis verendis omnibz nichil sentiret pē
tus. Palestin⁹ quidā nomine valens p
uenit ad hēmū in qua pluribz ānis vix
it nobisecū. difficilis q; vite studiū assecutꝰ
ad tantū supbie cnaumen ascendit ut dy
abolicas illusionibz falleret. Aestuo quid
magnū se ee putans tangi angeloz visio
ne mysterioq; frueret. Referebant igitur
eius notissimi q; vno die dū in tenebris o
pus faceret acus eius qua sportellā cōsue
bat e manibz ceadisset et dū eam in obscu
ro cernē non potuit. lampade sibi mīstre
rio demonis accensa eandē inuenit. Eo igi
tur ex ipsa inflāmacione refecto. accidit
ut quidā illuc peregrini venirent. varia
q; legumināū et fructuū genera fratribz
exhiberent. Que cū suscepisset sanis ma
thanius presbiter noster singulis fratribz
pugillū misit. inter quos et valenti par
tem destinauit. Qui latenē ip̄m injurijs cō
fecit. dicens ei. vade et dic machario q̄a non
sū deterior illo ut benedictiones ad me tūs
mittat. Quo audito machari⁹ ad eū ve
niens consiliū ei humanitatis dedit. sed
persuade non valens de ruina eius tristis
abcessit. Denicq; dyabolus in effigiē salua
toris transfigurat⁹ nocte venit ad eū cū
choro mille ut finxerat angeloz lampa
des accensas tenentiū. et cū flāmea ro
ta in qua saluatorē sedē similauit. uno
ex illis precedente eiq; dicente. Placuit
xp̄o cōuersacio tua et probabilis vite fidu
cia et ecce venit ad te. Tantū egredē de
cella tua et venientē emin⁹ cernēs ado
ra. Egressus igitur illū ut deū adorauit
et sequenti die congregatis ad ecclesiā fra
tribz ait. Ego iam cōpone non indigeo q̄
eū ip̄m hodie vidi. Tunc sancti patres fer
reis ip̄m vinculis illigatū secularis vite
conuersacioni dederūt ut ex eo tumor ani
mi cessaret q; nichil cōmune cū sanctis ha
beret. et sic eū per totū annū p̄prijs ozaa
onibz curauerūt. De sāo helya et doro

Sanctus helyas thes. Cap. lxxxi.
monachus amore virtutis sicren
sis et feminei sexus miserandē
cōmotus deuotarū deo virginū curā ha
bebat et in grandi quodā mōsterio usq;
ad trecentas feminaz nūm collegerit. e
arūq; cōuersacionē ordinabat. Quod cū
feasset iam per biēnū et adhuc inueīs
trēē vel xl̄ annoz eēt subito carnis temp
tacionē passus est. Relictoq; monastero
dū per solitudines iugi biduo ieiunijs er
raret aut. Dñe deus aut occide me aut a
me temptacionē istā exclude. Vespere igi
tur ei subito somn⁹ irrepsit et tres an
gelos ad se venisse conspexit dicentes. Cur
egressus es de monasterio fēaz? Qui cū
timuisse se diceret ne aut sibi aut illis no
ceret. illi dixerūt. Si huiꝰmodi metu p
nos liberatus finis rursus illarū curam
suscipies? Cumq; libenē acquieuisset. et
hoc ip̄m exigentibz illis iuramento fir
masset. vnus illoz manus illius tenuit
et alter pedes. tertius vero nouacula tes
ticulos eiꝰ abscidit. non q̄ vere hoc faceret
sed q̄ frē videretē angelis autē mīrogan
tibz an aliquid sibi profuisse sensisset frāter
suū. vehementē inquit intelligo quodd̄ā

onus michi ee sublatu. et eam satis credo me omnu quam formidabam molestia lubatu. Igit post qngz dies regressus et lugenau femina monasteriu ingressus in cella quada illic hitauit. et alios quadraginta annos vixit. sanctis patribz asseuerans q nuq ulterius in corde ei cogitatio talis ascendit. Huic successit stus dorotheus qui in supiori cella monasterij consenuit. fenestre ibi facte ingit assidens et ad v nanimitate paternap sorores erudiens ei nec ille ad eu possent ascende nec ipe ad illas descende

De scō pachomio tabē nensi et eius regula per angelū dictata.

In thebaide prouincia thabenensis dicit locus in quo fuit stus pachomius vir iustus et deuotus in tm ut per diuina gratia et nosceret futura et visiōe fruere angelica. Hic pfecte misericors et humanus fuit. et estimabili fratres a more dilexit. Ad hic igit in spelunca sedenti venit angelus domini dicens ei. Per omia que ad ppositu tuu ptinent es perfectus. unde iam in spelunca supfluo sedes. Veni igit et omes iuniores monachos collige eosq iuxta regula vite qua a me discres institue. Tabulas aute ereas illi dedit in quibz striptu erat. Diuersas intra dom atriu cellulas fraces. ternos q per singulas mane ptapies. In uno tame loco cibus oim fiet. Nec ieunare nec manducare queq prohibebis. Fora oribz tm et magis edentibz grauis opus iunges. Sompnu vo non iacetes capiant. sed sup instructus et paululu reclines cathedras pallijs suis velatas sedetes quiescant. Pellibz caprinis tegunt. quas nec ppter cibu vel sompnu capiendu deponant. sed tm q ad cōione ingrediut. tu unusquisq cingulu suu soluat pellemq deponat. et cu cuculio tm accedat. Si qs ulterius regule pegrinus aduenit. non edat cu eis nec bibat. nec i mansione eos introducat nisi forte eis in via adiunctus fuerit. Quicuq vero ad pmanendu cum eis intrare voluerit non eu in loca monasterij secretiora recipies. nisi triennu totu laborioso opus diuinusq pficiens i pleuerit. Edentes cuculus capita sua velent ne alter altm aspiciat manducantem sed solu cathinu vel mensa. nec loq quiaq luceat diu manducant. Porro octodecim ordines ee firm instituit. et vnicuiq lram grecu qua trinsq ppio signo vel vocabulo dinoscere suppositu. Hoc etiam ordinauit et iussit ut oraciones duodecim per totu die et in vespere totide ad lume facerent. et in nocturnis quoq vigilijs totide preces effunderent. Tunc stus pachomius aut angelo. Paru hoc est. Ait ille. Ideo inquit has paucas fieri precepi ut et iuniores sine tristicia implere possint impositu sibi legem regula viuendi. qui vo firmiores et pfectiores sut. non illis nte est aliena regula constringi qa vita sua totu iussioni et cultui dei penitus dederut. His utriq dispositis discessit angelus ab eo. Plurima igit monasteria sunt in quibz usq ad septem milia virop sut. qui huiusmodi institutu custodiut. sed illud in quo pachomius ipse degebat maximu et primu habetur. ex quo et cetera processisse videntur

De virgine humili et abiecta qua scis pitere

Est et un ciuis nus visitauit. ca. lxxxiij trite panos monasteriu quadringentos viros habens. inter quos et fabros ferrarios et carpentarios et sarratores et camelarios et fullones reppert singulos in arte ppria laborantes. et ex his que cotidiano victui supesse poterut eam moasterijs felaq et carceribz vianis necessaria queq prebentes. Est et apud istos moasteriu numero quadringentaq feminaq eisde moribz et eade ordinacōe viuentiu. excepto solo velamēto pelliu. Et hec quide trans fluuiu habitant. intrata fuerit ea ex more vestitu alie deferētes supra ripa ponut. qua inde viri naucula cu psalmis transferētes in sepulchro propio conduṫ. Nec vllus transit ad earu monasteriu excepto presbitero et diacono et hoc tm per die dnicu. Fuit in eo monasterio quedam virgo que stultu se fecit pp xpm ut virtutis posset implere ppositu Cumq se admodu humiliaret atq deiceret adeo omibz alijs horrou erat ut nec abu ei ea caperent ab omibz cedebat. oim o

odia et maledicta sustinebat. Alia coquina vero nūq̄ recedens totus illic ministerij fragm̄ anailla cūctis obediens officiū ip̄le bat. nūq̄ ad mensā sedebat. sed micas tm̄ mensariū detergens et ollas abluens hijs solis alimentis tota vivebat. nūq̄ aut aiamētis vtebat. Caput pānis ūnolutum habebat. et sic omnib; seruiebat. Et certe cū ab omnib; pateret nulli vnq̄ ijuriā fecit. nulla ipsius murm̄ audiuit. Inter hec astitit angelus dn̄i sancto pitemio viro pbatissimo semp in desertis viuenti. dixitq; illi Cur magnū aliquid te ee credis in tuo proposito et huiusmodi degens loco. Vade ad tabēnensiotarū mōsteriū fratres. et inuenies vnā ex eis in capite pānū consutū tm̄tē. ppsamq; cognosce te ee meliorē. Cū enī sola contra tantas diebus ac noctibus pugnet tot eis nūq̄ a deo recessit. Tu aūt in vno loco residens nūq̄ progrederis. et per oēs vrbes aīo et cogitacione vagaris. Statī igit̄ ad predcm monasteriū venit. seq; ad fratrū habitaculū transiuchi petijt. Ingressus aut oēs sorores vidē voluit. inter quas illā solā ppter quam venerat non vidit. Aut ergo. oēs adduci te. nā aliqua videt hic deesse. quā michi angelus ostendit. Ait ille. oēs inquiūt hic sum⁹. vnā quidē stultā habem⁹ in coquina intūsecus. Exhibete ait michi eā ut ipām quoq; videā. Quod cū fecissent. ille fronte eius pānis ūnolutū cernens procidit se ad pedes illius dicens. Amma id est mater spūalis benedic me. Procidēs aut et ipsa dicebat. Tu me benedic dñe Omnes itaq; sorores obstupuerūt dicentes. Noli talem ijuriā sustinē abba. Nā ista quā cernis est fatua. Ait ille dicit⁹ nibus. Vos fatue estis. nā ista melior est et me et vobis. Deprecor aut dn̄m ut in die iudicij dignus ipsa merear inueniri. Tūc oēs ceciderūt ad sancti pitemij pedes singule ppria et pcta confitentes. quibz illam sanctissimā contristabāt. Et alia q̄dē dicebat ego eam delusi. alia. ego habitū eius derisi irrisi. alia ego eā q tacita esset ijurijs affligebā. alia ego sordes abluens aithyni sup eā fundebā. Alia quoq; colaphis eā a se verberatā sepe dicebā

Alia naves eius sinape impletas a se ee deflebat. Cetere quoq; diuersas ei seruebant ijurias erogasse. Pro quibz oīb; ille stūs vna cū eadē sanctissima virgine fusis precib; egressus est. Post paucos dies illa non ferens tantā sui gloriā ēgua ri seq; credens satisfactionib; singulariū egressa de illo monasterio quo ierit vel quo fine defecerit hactenus ignotū est.

De scō iohē indulso et eius spū pphetico. Cap lxxxiiij.

Fuit et iohēs quidā carpentarius qui seculo renūciās et per q̄nq; annos in diuersis monasterijs degens tandē solus in lyaī montē se contulit. ibiq; cū xxx iā annos cōplesset indulsus gratiā pphetie meruit ysam et ip̄atori theodosio frequēter futura predixit. Primū de maximo tyranno q̄ cū eet superaturus et ex galliaq; ptibus reuersurus. postea quoq; de eugenio q̄ cū esset victurus sed ibidē vitā finiturus. Deinde igit̄ apud omēs grandis fama cōualuit q̄ quod et theodosius ipm̄ honore pphetali venerari consueuit. Et ego igit̄ virtutē eius agnoscere cupiens illuc meri. p viij diebz itinere confecto ptim ambulando partī nauigando. Post primā aut salutacionē aut michi per interpretē. Unde es. aut cur venisti. Vnū te ee cōicto de sorib; cuagrij. Quod et ego ānui. Interea dū loquim̄ preses illi⁹ prouincie noīe alipius ingredit̄ ad quē cū ille relicto quē habebat mecū sermone se contulisset paululū ab eo secessi et eminus steti. Prolixas aut illoz confabulationes grauiter ferens ullū se nē intra me arguebā q̄ meo sermone cōtempto illū potius honorasset. Cū igitur eodē spneto recedē cogitarē vocauit theodorū interpretē suū et ait. dic fratri illi. noli ee pusillanimis q̄a iā nūc tecū loquar. Ex hoc igit̄ hoīem eū spūalē ee et occulta prenidere cognoui. et ideo magis cepi te morari. Egresso vo mox presule vocauit me. quē sic allocutus est. Cur inq̄t aiam tuā mei repreliēsione lesisti. Cur in tuis sensib; cogitasti quod nec in me cognosco nec tuos mores decre sto. Tu igitur tū ee non sanos sed male habentes egre medico. Tu quidē me cū velis et ego te

uenire possit. et si forsitan ex me nullū. ex aliis tamen fratribz aliquod patribzq̄ poteris habē solatiū. Iste vero totus ex secularibz rebz dyabolice potestati deditus vix ad horā respirare potuit. et nūc tēp tatus venit sicut seruus austeriū fugiēs dn̄m suū ut hic salutis ueniret auxiliū Inconsulta igit̄ et importuna nos fieret si illo relicto tecū moraret qui salutis tue cōmodis consuescit vacare iugit̄. Tūc ego magnope deprecanti sū illū ut pro me ora re dignaret. qm̄ hoc m̄ certissime psua sit viuū eū spūalem ee. Ille vero iam le tior in sinistra facie leuit̄ me pausit. dicens. Quite tribulationes remanēt et q̄s futurus es. plurimūq̄ laborē habi turus. Pias aūt et quasi rationabiles oc tasiones afferens tibi demon ventilare te tēptat. suggerens et p̄ris desiderium et frīs sororibq̄ cōuersionē. Ego vo tibi renūtio. vtrosq̄ saluatos ee cognosce. Renūciauerūt enī ambo rebus secularibz et pater tuus alios septē annos est victurus. Insiste igit̄ et in desertis locis ut cepisti viue. nec parentū tuoz causa festines ad patriā redire. q̄a nemo mittens manū suā ad aratrū et respiciens retro aptus est regno dei. Deniq̄ xlviij āīos in cadē cellula se habitare dicebat affirmans nullius vnq̄ femine vultū se vidisse. nec se edentē aut bibentē ab altero visū fuisse.

De sancto serapione. Cap lx

Serapion qui et syndonius xxv. vocabat̄. q̄a veste non alia q̄m syndone vtebat̄. Apathes eciā id ē impassibilis vocabat̄. q̄a nullū possidendi desideriū patiebat̄. ex abstinēcia nimia ō nū rerū et iugi meditatiōe diuinoz librozq̄ vnius cellule quiete non poterat esse contentus. sed per diuersa trahebat̄ mēs eius. De hoc etiā referebant sancti prēs q̄ in quodā opido viginti solidoz precio se pagnis minis distraxerit. et in eoz seruitute pmanserit. ita ut eis pedes q̄s lauaret donec eos xp̄ianos efficeret et a ludis theatralibz separaret. Nullūq̄ tabū nisi panē et aquā sume consuescerat. nec diuinas scripturas legē cessabat. Illis aūt ad piā et christi vitā cōuersis cū ei libertatē offerrent dicentes q̄a per ipm a turpi seruitio liberati ee nt. xx solidos quos pro se ateperat et apud se seruauerat reddit eis dicens. Quia per me deus in vobis impleuit quod volebā. nūc aurū q̄d pro me dedistis recipite. ut alios quoq̄ quibz subuenire possim repiam. Cumq̄ rogatus acq̄ escere nollet ut cū eis tamq̄ pater eoz et dn̄s remaneret. dabis ergo inq̄t aurū illud pauperibz. q̄d nos velut arras quasdā pro salute nostra dedisse cognouim⁹. At ille. date aut vos. ego enī pecunias alienas non do. Salē inquiūt hoc precam̄ ut vl p⁹ anni curaliū athenis nos reqras. Itaq̄ seruus xp̄i peregrinādo frequēter ad ella dā venit. ac per triduū moratus athleis a nullo panē quo vesceret̄ accepit. neq̄ vero pecuniā habebat. nec perā vel pellem vel aliud quicq̄ secū pret̄ syndonē qua erat amictus ferebat. Cum ergo ieiun⁹ usq̄ ad quartū diē p̄ueniss et esurire fortiū cepit. Nichil enī peius illo ieiunio q̄d extorquet̄ iuuito. ex cui⁹ nātate sepe eiā p̄fidia p̄cedit. Stetit ergo sup colliculū vibis. ubi p̄mates eiusdē opidi consiliū habē consueuerāt. et illuc manus suas pandendo vim se maximā pati clamabat dicens. Athenienses viri succurrite. Conūrentes itaq̄ simul oēs pallijs vel birris induti quesierūt vnde veniss vel quid se pati dicet. Ille vero rndit. Genere sū egiptius. cōuersatione monachꝰ. ex quo aut̄ de patrā mea vera distessi in trū fenerator⁹ manꝰ intuli. Quoz duos quidē quocūq̄ modo debitū soluens potui euadē. tertius aut̄ adhuc retinet me nec habeo vnde possim ei satisfacere. Illis aut̄ requirentibz q̄s esset vel vbi degeret qui ei molestus ee t. et in oī bus adiutores se pollicentibz si hoc eis indicaret ait. Cupiditas pecunie. desideriū voluptatis et voracitas ventris. Hij tē semp michi molesti fuerūt a p̄incipio nunc tutis. Ex quibz duos p̄mos euasisse iā video nec ultra michi molesti sūt. Tertiū vero ferre non possū. Cū enī quarta die iam ex nātate ieiunū uget me seueriss⁹ fenerator exigens debitū. et nisi reddidero mortē minat̄. Tunc quidā ph̄orū obtulerūt ei solidū vnū. quo ille sūpto et

cuidā qui panes vendebat dato. vnoq; tñ
ab eo pane suscepto mox ab vrbe profectus
est. et nūq; post ad eam reuersus. ¶ Vt ad
extrema lacedemonis loca veniens. vnū illius
de primoribz vrbis bonū in cetis rebus virū
oēsq; de domo manichęos ee cognouit. et
uxorta supius exemplū se vendidit. et iñe
duos annos ab execrabili secta tam ipsū
sz cōiugē illius totāq; familiā abstrax
tos ecie tradidit. De sancto euagrio. Cap

¶ Sanctus euagrius primū lxxxvi
ordinatus est lector a scō basilio.
postea dyaconus a sancto grego
rio nazanzeno. hic quidē in secularī vi
ta temptatus tandē beate melanie studio
veste mutata ad egyptiacū nitrie montē
profectus biennū illic degens ipleuit. ter
tio aūt anno ad interiores solitudies per
gens xiiij annis in abstinētia vixit. pa
nis et olei modicū sumens. ille qui pius
int copias magnas deliciosā vitā semp
habuit. Huic fortit spūs fornicatoīs sēp
inaubuit. Vnde sicut nobis et ipe referebat
per totā noctē in hyeme nudus in puteo
stabat ut gelu quoq; tumes eius constri
gerent. Aliqn etiā blasphemie spūs cep
eū vrgere. et ad sacrilegū cont deū verba
compellē. qđ qđ dies xl" iugiter sine tecto
fuit ita ut per totū corpus eius papule
quedā exirent. Tam vehemēter demoēs
exagitus est ap per innumeras vices ab eis
verberatus est. Quodā die tres simul in
specie clericoz astiterūt ei demones de
fide tractare cū eo cupiētes. ex quibz vn
arrianū. alter eunomianū. tertius apol
linariū se ee dixit. quos oēs ille breui
ter at sapienter disserendo supauit. ¶
Idem dū ecie claues pisset inuocato
xpi noīe illam ostij ptem vnde clauis
erat signauit. et manu fores pulsans
aperuit. ¶ Cuidā quoq; discipuloz oīa
que post xviij annos ecēt ei ventura si
gillatī res ipsas ꝓphetando predixit.
¶ Cū vero quidā morte patris sui ei nū
tiaret rndit. Quid blasphemas o homo
īmortlē ego pārem meū noui. Dicebat
autē ex quo ad solitudines veni nō lactu
cā aut aliquid viridis attigi. non poma
non turnes non balnea vidi. Denq; xvi
tulis vite sue anno in qua nichil edebat qđ
coctū eet. nil ꝓpter infirmitatē stomachi
nate eet ut tale quid sumet panē quidē
nūq; attigit sed olera. resinā et lentigulā
per biennū gustans ita de seculo exiuit.
¶ Cuius ipm vite finē referebat ap tren
tū annū ageret ex quo carnali desiderio li
beratū se ee intelligeret. et hoc post tale
ipsius vitā. post tantos labores. post illā
tā ingres orationes. bonoz et malorz spi
rituū differentias noui artesq; quibz de
mones subiugari possent monstrauit.
De sāo effrem. adolio et īnocentio. Cap

¶ Beatus effrem edisseme ecie lxxxvii
dyacon; per gratiā dei natiuī
tū verū habere notitiā meruit.
Quietū semp vitā egit. et oēs qui ad
eū videndū veniebant per ānos plūmos
docens tandē de cella sua quadā nāctus
processit. Cū eū fames grauis in eadem
vrbe seuiret. pereūtē multitudinē rusti
cam miserat; accessit ad diuites dicens.
Quare vos nulla mia mouet humane
nature sic ante oculos vestros defectū
sed putrefactu intrinsecus ad condēpna
tionē vrām reseruatis? Cui ille hoīes
inquiūt. Non habem; quibz pecunia
egenis diuidendā credē debeam;. oēs eū
negotiari pro suis cōmodis volunt. At
ille. Qualis aut vobis videor? Sanus in
quiūt seruū dei te ee. Credite ergo inquit
mihi pecunias vras. et ego ministeriū
pegrinoz et miseroz sustipiā. Suscepta
itaq; pecunia tertiis parietibz portiticus
tuitus interclusit. et trecētos ui eis ler
tos posuit in quibz fame pereūtes refici
ebat. egrotantes quoq; curans. et mortuā
tes sepeliens. Impleto aut anno illo p
qđ frugū copie grandes fuerūt ad cellā
suā rediit. in qua post spaciū vni; men
sis obiit. ¶ Apud iherosolimā vidi quē
dam noīe adoliū tharsense gene. qui cū
illo venisset nouū sibi quoddā certamen
hoīes ꝓpositū cōuersatioīs aggressus ma
ut eciā demones austeritatē eius vite cō
tremiscerent et ab eo fugerent. Illā per
quadragesimā quidē q̄nto die. reliquo
vero anni tpe post biduū semp cibū su
mē consueuerat. Ad vesptinis horis usq;

ad matutinoꝝ tempus in loco montis oliue
ti stans. vnde saluator assumptus est. oran
do et psallendo pnoctabat. et sine sub niui
bus sine sub pluuijs vel pruinis īmobil'
pmanebat. Et postꝙ eo modo tempꝰ solu
tū impleuerat signo mallei quo fratres
cogebat. oīm cellarū fores pauciēs eos
ad oratoria ꝓpria ducebat. In quibꝫ tū u
no quoꝙ eoꝝ vnū vel altū in antipho
nas psalmū canens totidēꝙ cū singulis
pcces fundens sic añ lucē ad cellulā suā
redibat. quē certe frēs vestibꝫ suis spoli
atū aquā sepiꝰ distillantibꝫ alijs indue
bant donec ille sictarent. Sic ergo pau
lusper sompno refectus usꝙ ad horā terti
am rursū psalmos canens ad altū diei ves
perā venire nitebat. Innocentiꝰ presbiter cū quo vixi tribus āis simplicissimꝰ hoīm fuit. Qui cū olim sub ipatore
constātino militasset. seculo renūciauit.
filiū suū paulū maledixit eo ꝙ filiā pres
biteri cuiusdā corrupisset. deprecatus ꝙ
est deū dicens. Da illi dñe talem spīm
ut in carne sua nullꝙ tempus īueniat
ad petendū. Rectius enī forte credebat si
cū atrocitate demonis ꝙ si cū ipuritate car
nis voluptatis certaret. Quod ut dixit
ita factū est. Nam etā usꝙ nūc idē pau
lus ferreis catenis vinctus in monte oli
ueti consistit. a demone vexatus. De scō
philozonio presbitero. Cap. lxxxviij.

Philozoniꝰ quoꝙ presbiter fuit in
regione galatie. tū quo etā fui
multo tempe. Hic quondā impe
rante iuliano seculo renūciauit. Inter
rogatusꝙ ab illo. magna ei cū auctori
tate rūdit. Tunc ille prius ei caluicie frē
perberat cū a pueris iussit. Qui plagarū
supplicū patientissime ferens maximas
ei graīas egit. Huic tamē inter primati
a cū fornicatione et īgluuie maxima
fuit pugna. Sed illos ille spūales mor
bos ita superauit sicut aliꝙs īmensū incen
diū validissimis aquis extinguit. In qꝫ
dam enī cella se clausit ferro semp one
rauit. nec panē de tritico frūm nec vllū
coctū ignibꝫ cibū sumpsit. Et sic demū
in xviij annis prefatus passionibꝫ domi
nis deo graīas egit. Cui et frequens et
varius cū ipuris spiritibꝫ per āos quadra
ginta patientissime intra vnius mōsterij
claustra degenti conflictus fuit. et ut ip
se nobis referebat per āos xxxij ex nul
lo pomoꝝ genere gustauit. Cū autem
metus mortis ipīm aliꝙn vexaret. per
sex annos se clausit intra memoriam
mortuoꝝ. ut demonē quē ex sepulture
formidine terribilē sentiebat in sepul
chris habitando superaret. Dicebat etiā
ꝙ ex quo baptisatus fuerat. alieno pa
ne sine causa se vsū fuisse nesciebat. Cūm
etiā ex laboribꝫ ꝓprijs ducētos ꝙnqꝫgīta
solidos elephantiosis prestiterat. Idem
quoꝙ pedester multū loꝝ sctoꝝ oratoriꝝ
causa petijt. ut romā alexandriā ierosoli
mā. Ad nīam edificatiōnē sepius dix
it non se memīsse ꝙ vnīꝙ sensibꝫ suis a
deo separatus fuit. De scīs mulieribꝫ eu
stochio et melania. Cāp lxxxix

Multos quoꝙ scīas vidi viriles
mores et honestos hītes. inter
quas et paulā vbiū toto orbe matrem
prudentē ac spūalē mulierē. cuiꝰ filia
eustochiū usꝙ hodie apud bethleem in
monasterio suo degit virgo castissima
secū hīns virgines ꝙnqꝫginta. Sancta
quoꝙ melania fuit mulier vbera mar
celliani exconsulis filia. que xxijo etatis
sue anno viduata et eterno sponso diui
nitatis amore ꝓpetuo copulata nullꝙ p
dens animi sui secretū que ī mobilibꝫ ha
bere videbat cū certis puerīs et puellis
in nauē misit. sicꝙ festinās alexandri
ā naugauit. Illuc omībꝫ venditis et
in pecuniā aurūꝙ redactis nitrie mō
tē attigit. ibiꝙ venerabiles patres vi
dit pambo. arsisiū. serapionē pafnutiū
tres loīs sex trīm mensibꝫ cōmorata. oēs
qui illuc erāt scōs viros ꝓgrās visitā
uit. Post hec cū alexandrie prefectus
augustalis ỳsidorū et pafnutiū et pābo
et āmoniū et xij episcopos et presbiteros
et alios quosdā usꝙ ad tentū et xij nūo
tiram palestinā et diocesareā dampnas
set exilio. hec illos secuta mōsteriū suū
eis ex ꝓprijs facultatibꝫ tribuit. et cum
a custodibꝫ prohiberet hoc facere. tūc illa

veste puerili suptm cirta vesptinas horas deferebat eis oia vite nrria. Quo cog nito palestini consulavis putans ꝙ ter rore quodā ex eius pecunia sinus suos implere posset. iussit eā corripi et ī mu cerē tradi. Que tūc ei per internūcios sic mandauit. Ego inquit illius filia et illius cōiunx fui. nūc vero sū ancilla xpi. nec vales igit̄ in aliquo me terrere nec quidq̄ de rebus meis auferre. neq; enī ob vilitatē pānis habitus me putes contēpnendā. q̄a frale si velim extollē possū meipām. Ille autē hec ignorās pi culū aliquod aut crimen īminens idcirco isthic tibi mandaui. Sic nimirū contra īprudentes aut superbos interdū oportet arrogantia vti. Hijs itaq; verbis terri tus iudex ei fratrū suū exhibuit. et eam ut meruerat honorauit. atq; ut ad pre dictos viros quotcūq; vellet accedē iussit. Quibz ab exilio reuocatis monasteriū a pud ihersolimā fecit sibi. in quo xxvij annoz tempus īpleuit. q̄nquaginta so rores virgines secū habens. Erat autē ī ea rufinus ciuis y talicus ex opido aqui leie vir sapiens nobilū fortiūq; morū q̄ et ad presbiteratū postea meruit peruenire. Igit̄ in xxvij annis oēs apud ihe solimā sēos et pegrinos epos mōchos et virgines. hoc enī deo vouerāt susapere pprijs suptibz ac foue consueuerāt. oēs q; venientes ad se exemplo talu meliores fecerūt. sed et quadringētos mōchos qui se pp paulinū ab ecīa sepabant. rursus ecclesie sancte reddiderūt. Plures q; eā alios ihoīes puerse secte vera suadendo. iugit̄q; docendo ad ecīam reuocauerūt

De sāc elpidio sisinnio gnddano et he lya. Cap xc.

Elpidius genē lya. Cap xc.

Erapador qui postea presbit̄ fieri meruit habitauit in spelunca studio abstinentie cūctos vicit. Nā per xxv annos quos vixit. diūco tīm et sab bati die cibū sumebat. nec per totas noc tes stando et orando psallebat. Quē sic apes regē suū sic īnumera fratrū mul titudo secuta fuerat in solitudine ꝑsi quandā appare ciuitatē. Erat q; volup tas eoz cōuersacoīb agnoscē varietatē. Hūc cū quadā nocte nobiscū psallē scorpi o vulnerauit. Quo ille cruciato ner stru di quidē spaciū in quo fuerat mutauit in tantū ictus dolorē contēpsit. Quadam eadā die cū vnus e fratribz exigua arundi ris menti partē ten'et. accipiens eā quasi plantā infodit solo cū terre tempꝰ plan tacionis oīo non esset. Quo in īmensum crescente tā magna vitis effecta est ut totius ecīe tecta cooperiret. Fertē autem q; per annos xxv nūq; ad occidentē se con uerterit nec solem ad occasū conspexerit declinante. Huiꝰ discipulus noīe hysi nius cū apud eū sex vel septē annis fuis set. tandē intra sepulchrū quoddā se clausit in quo per triēnū strus semp orauit. et nec die nec nocte deambulauit aut sedit aut iacuit. Qui eadā contē demones spes alē gratiā meruit. Adeoq; sine vllo vicio mentis et corpis vixit ut nullā penis esse distinctā inter mares et femīnas cōpro bauerit. Itaq; nūc ad patriā suā id est ar padociā regressus et presbiter factus fratres pariter et sorores in vnū collegit. Qui eadā palestine senē gnddanū noīe. q̄ sine tecto semp circa loca iordanis vixit. Cui hūc inde quidā īuidia fructibundi aliq; venerūt armati. quoz cū vnus eū ferire vellet. dextera quā erexerat aruit. et ex eius digitis gladius excidit. Helyas quidā in spelunca degens hospitalitatis et caritate plenissimꝰ. Illiq; cū ad eum multitudo frm venisset quia publicus il lic erat transitus. subito deficiente ei pa ne tristum cepit. et ingressus spelunā tres illic panes grandes ac recentes sub to repperit. ex quibz xxv simul fratres us q; ad saturitatē refecit. vnus quoq; sup fluit qui ei postea per xxv dies ad victū suffecit.

De sancta siluia vigē et sō dno ab helya profiscēm. Cap xci.

Dm aūt ad egiptū de et capitone sctm siluiā dei virginē. rufinus autē prefecti sororē deducētes. sctis iouinō qui nobiscū erat estu nimio fatigatis tam pelusinū opidū manus suas et pedes aq frigidissima refouē cepit. seq; postea super pellitū et in solo stratū plumā procul. Ad quē illa accedens aut. Quomō audius eo

hanc etatē agens in qua sanguis tuꝰ ad huc viuit. sic curaꝫ corpus tuū ac fouere. Non intelligis que ex hoc nasci soleant lesiones aīe. Crede michi confidenter loquēti q̄ ego ixx̄ agens āniū. non ora nō pedes non aliquā membroꝝ pt̄e exceptis digitis meis aqua laui. Cumq; valitudinibz labo rans ceraꝫ a medicis lauacro cogerer uti nūq̄ tamen antiquū corpis mei morem palpare volui. Non in lecto quieui. non in lectica vectibus iter feci. Hec virgo eloq̄ tissima erat et magnū habebat amorem līaꝝ. noctes in diem legendo vertebat. In antiocheo thebaydis prouincie ciuita te quatuor annis fui. quibz illic vnuer sa monasteria cognoui habitant in ur bis illius territorio mille ducenti probatis simi viri ꝓpriaꝝ manuū se labore pas centes. Ex quibz multi anachorite se con tulerūt ad rupes et solitudines. Inter hos dyocles quondā secularis phūs. sed iam ad celestis phīe studiū diuina gra cia translatus q̄ntū in speluncis habens annū hec nobis aiebat. Sensus hūanꝰ cū a cogitacōe dei recesserit. aut dēonibz efficit similis. aut aialibz brutis. Hec est enī inquit ut aut in desideriū aliqd aut iracundiā cat ruat. et desideriū quidē illd brutoꝝ. iracundiā vo demoniū ee dicebat. Me autē contradicente quō fieri possit ut sensus hūanꝰ cū deo iugiter maneat edidit. In quacūq; cogitacōe vel actu fuerit aīa. si pia est et deo placē studet utiq; cū deo est. Illic etiamdē captiua noīe iuuenis erat. qui prius latro fue rat. Cū autē in spelunca sua iam iplesset annos q̄ngenta nec tūc usq; ad q̄rtū lapidē vibis accedere volebat. nec usq; ad fluuiū nilū qui proximus erat. Dicebat enī q̄ necdū se cōuersacōi ac sermōi plī mox hoīm ingerē posset eo q̄ adhuc ījmi tus et fortiter repugnaret. De sc̄a virgine amata et q̄dā alia melania iuniore. xvij

Sunt etiā in eadē vbe xij mōsteria virginū. In quibz et quan dā amatā noīe vidi senē. lxxx̄ iam ne ferebat annos in monasterio suo habentē. Cum hac habitabant lx̄ mulieres in abstinentie puritate sub eius doctrina viuentes. In hoc monaste rio erat virgo quedā noīe chaor eiꝰ discipula que habens in mōsterio annos xxx̄. non tunica non mauorte non calciamen tis vnq̄ nouis volebat uti dicens. ne pp hoc foras cogerer̄ progredi. Alijs quidem omnibz dominico tm̄ die ad ecclesiā exire more procedentibz. illa pānis vilibz indutꝰ domi residebat sola. Tam elegantis autē forme erat ut eaꝫ constantissimū et mistissim virū eius pulchritudo vultus illicē possit nisi ita in moribz ornata eet ut testabi lem quendā in semetipsa mistitis ꝓprie custodē haberet qui turpiter cupientis tuꝰ libet oculos ad īmensū pudorē ac timorē cōpelleret. Alia quoq; in viano cōma nens nūq̄ de monasterio fertur egressa. in quo cū mre sua ipleuit annos xl̄. Cui eaꝫ tandē astitit btūs martir colothus et ait. Hodie ꝓpes ad dnīm tuū. veni igi tur in basilicā martirij mei ut ibi pran deas meū. Tunc illa primū post annos tot curricula procedens mane ad martiri ū sancti venit. panē et olera secū tulit. Ubi cōpletis orationibz cū oēs a loco recessissent illa sedens martirē īuocauit dicens. Be nedic esū meā sancte colothe et intercessio nibz tuis meū ꝓfectū dignare. Dūpto i taq; cibo et sanctis vursus oratione cir cuis occasū ad monasteriū rediit et ma tri sue dixit. Pfector ad dnīm meū. In ipsa autē nocte neq; dolorē capitis neq; malorē corporis sentiens ipsa se ut evite sepelienda cōposuit et spīm suū dei manibus cōmendauit. Porro melania iu nior presule melanie neptis eī xiij eet annoꝝ virū suscepit septē annis cū eo vixit. et xpo anno venerabiliter migrauit. ipmq; vi rū suū ad contēptū seculi cōuertit. Et pre mū quidē vestes suas sericas ad ecclīaꝝ ornamēta distribuit. argentū autē et aurū suū per paulū presbiterū ad orien tē nauigio transmisit. ibidēq; per diuī sas prouincias erogauit. Sub occaden tali vero plaga ipsa per seipsā cūctis e gentibz que scaret necessaria mīstrauit Seruos autē promiscui sexus vsq; ad oc to milia liberos fecit. Possessiones ōnes quas habuit in aqtannia. gallia. tra

chone hyspania distraxit. agros tm q̃ habebat in sicilia cãpania et affrica ut ex eis monasteria deinceps aleret ac foueret sibi met reseruauit. Post alteriũ autẽ diem cibũ cũp̃e consueuerat. nã inter ipsa p̃incipia q̃nto quoq; die ieiunabat. Idemq; obseruãs eã diurnas cũ ancillis suis mũsterij vices agebat, quas tunc̃ sorores habebat. Pauẽ quoq; pius annus vir eius cũ xxx monachis vitam agebat. De virgine apud quã athanasius sex annis latuit. Caplm xciij. . .

Virginẽ quandã in alexandria ixẽ annor̃ vidi, de qua dicebant illuc oẽs clerici q̃ olim cũ ẽet iuuenis pulchra valde conspectus oĩm vitãe consueuerat. ne qua q̃ miraculũ vulg̃i sui suspicione vel macula notaret. Cui arriani sub impatore constantio bõ athanasio cathol̃nis exitantibz. ille corruptũ iudicũ declinans non amico vel parenti vel clerico se credidit. sed cũ apparitores subito domũ eius intrasset tunica burroq; vestitus media nocte fugiens ad hanc virginẽ venit. Cui tã inopinate rei p̃tervite nouitate sẽis epũs ait. Ab arrianis queror. et cathol̃nos crudelibz insector. Ille igit̃ et ego irrationabili nota deformer. et qui ad penã meã ẽjque paratus sũt. q̃ me vnam impũm. magis credidi fugiendũ. Deus ei hac nocte reuelauit michi q̃ apd̃ nullum ita ut apud te possem saluari. Tunc illa congaudens in dño. p̃iectis cogitationibz vanis scĩm ullũ per sex annos intra cellę sue secretũ celauit. q̃m diu p̃fatus constantius vixit. Ipsa ei pedes abluens et oĩa necessaria ei p̃parãs ac ministrans. libros quoq; quos ille quærebat mutuo sumens. eisq; legendos p̃bens. Nullus tamen in vrbe quo degeret inuenire potuit. donec constantio mortuo rursus nocte, p̃prijs vestibz indutus in ecclia subito cũctis stupentibz apparuit. Omnes eũ se vidẽ credebant eũ tanq̃ ex mortuis resuscitatũ. Animas autẽ suis nutibus satisfaciebat dicens. Ideo me ad latebras vãs non contuli ut te iurare possetis q̃a ubi degerẽ nesciretis. et q̃a nũc erat vbiq; me queri. in cella illius virginis latui. vbi me celare nullus suspicaret. eo q̃ iuuenis et pulchra videret. Sic ergo et ipsi et fame et gloriẽ mee profui. De virgine cõiuncta per iuuenẽ a lupanari liberata. Cap̃ xciiij

Apud chorunthũ nobilissima quedam et puella pulcherrima virginitatis voto degebat. Quã ap̃ pagnũ iudicẽ nõnulli veluti dijs eorũ et ip̃eratoribz sacrilegijs cõuocantẽ trimi nibz ip̃etebant. At ille insanã amore femineo post̃q̃ machinamẽtis et artibz varijs non potuit p̃suadẽ ei q̃d̃ voluit. nouo contra eã furore desciens non eã morte vel alicui pene destinauit. sed q̃d erat grauius et crudelius in lupanaru̇ p̃stitui precepit. lenoniq; ipsam turpitudinũ ut ternos ad eũ per singulos diebus ex ipsius contubitu solidos exhibẽt inferret. Quã scilicet petuniã ut a se lenocinij flagitiũ intellexit. in oĩm eam quibus vellent p̃stitẽ dedit. et vbi prede tales aderant p̃cipites dedicarent. ibant et p̃dictionibus officiã obseruabãt. datoq; precio amplexa loquebant̃ optabiliũ sibi p̃mapia voluptatũ. At illa vultũ quodã in tetricibz se habẽ dicens cui̇ fetores si venientes ad eam sentirent horrore contagioĩs effugerent singulos miserabiliter precabatur ut ei dies paucos ad quietẽ concedẽt. Interea dũ oratiões p̃petuas ac magnas ad deũ facẽt. humane salutis auctos deus iuuenẽ quendã vultu moribz q̃ bonũ. ita mente cõmouit ut amore diuino succensus interire p̃ea cupert. Itaq; ab spectante turpitudinis ingressu p̃fundam nocte. datis lenoni q̃nq; solidis. vestibz se p̃prijs spoliauit. eisq; puellã induens. clamide caput velatã de lupanari ianuã rupt̃ emisit. Postera die cognito omnibz hoc facto iudex traditus est. ac bestiarijs seritate discerptus ut eã in hac pte confusus demon remaneret. cui eũ tam pro sua q̃ pro virginis salute duplici martirio coronatũ vidẽt. De quodã puerulo et de virgine lapsa et reuocata.

Immo mõcho et de virgine lapsa et reuocata p̃ẽ. Cap̃ xcv.

Lacrie quidã erat mõchus a sancto

ruitatis ep̃o non recedens adeo pietatis
opib; intentus ut eã noctib; manũ dan
do petentib; porrigeret. nec egris nec mu
tere clausis nec pauperib; auxilio deesset.
Quadã igitur hyemis nocte cũ mulier
quedã in ecclie portali stimulata partꝰ
doloribꝰ ulularet. oratione delicta. quam
tũc in ecclia solempnit̃ celebrabat. egredi
ens ac videns q; nullus ei assisteret. minis
terijs obstetricijs assũpsit. ne mĩe genus
omitteret. Tanto enĩ affectu tenebat hu
manitatis ut pre desiderio huiꝰ opis pe
ne nullũ haberet studiũ lectionĩs. Nam
si quis ex fratribꝰ ei codicẽ donauit.
mox eũ vendẽ consueuit. Et requisitꝰ
causã cur hoc faceret. rndit. Unde proba
bo magr̃o meo q; eius amẽ iam sciam.
nisi distractis codicib; ipsius artis neces
saria michi prouideã. Quanalla dei vir
go quedã abstinenciã nonẽ annis custo
diens a quodã cantore sollicitata est et
corrupta. Que finitim concipiens partu
explicato nimio dolore pẽitencie mens ad
cõpũctũ est in tm̃ ut fame semetipsã vel
let occidẽ lacrimosis precib; deũ iugiter in
terpellans ac dicens. Tu deus magne q;
totius mũdi malicã portare consuesti.
quia tua voluntas est cũctos saluari.
me quoq; pditã in hoc si saluti restituas
ostende ut quod ex pcõ mei pditione tue
atij est. ex hac luce celerius tollas. ne forsi
tan aut laqueo aut pãpinio pire cõpel
lar. Statimq; ptu diuinitꝰ morte subtrac
to illa se penitencie summis angustijs tra
didit. et elephantiosis mulieribꝰ per ãnos
triginta seruiuit. Cuiꝰ humiles preces
misericorꝺeus non repulit. Cuidã enĩ
sancto presbitero reuelauit dicens. Illa
virgo plus michi placuit in pnĩa q̃m in
virginitate sua De alia que corruptois
sue crimen in quedã lectr̃e transtulit Cap

APud cesaream quoq; pa lestine cuiusdã presbiteri filia
virgo in fornicatione ruit. cui
corruptor psuasit ut filiũ pruĩ in quen
dã lectorẽ mentiendo transferret. Quod
tũ illa iam grauida apparens patre co
gente ut actorẽ sceleris prodẽt. lectori ipo
suasisset. epũs hoc audiens a presbitero. se
at eũ in cõuentu oĩm clericor̃ accersiri.
Qui interrogatus ab eo nichil se tale fecis
se poterat confiteri. Cũ autẽ epũs vehe
mentẽ iratus ei contumelias irrogaret
quasi qui pcãm suũ impudenter negaret
vndit. Ego quidẽ quod erat in conscientia
mea dixi. sed si vis audire quod non est.
ego hoc crimen admisi. Statimq; gradu
lectoris epũs eũ deposuit. Tunc ille. Ju
be inquit eã michi dari in matrimoniũ
quia nec illa iam virgo nec ego clericꝰ
esse possũ. Tunc epũs dedit eã illi. pu
tans q; ille diligeret eã nec posset ab ea se
pari. Igr̃ tum ab epo q; a pre sibi tra
ditum monasterio feminarũ cõmenda
uit rogans abbatissã ut habẽt eã illuc
sustentandã donec pareret. Ipse vo in pre
fato monasterio in angusta cella se cõ
cludens et abstinenciã difficilẽ nimis ac
capiens cũ lacrimis ac ieunijs et gemi
tib; xpm̃ adijt dicens. Tu dne cui nota
sunt oĩa tua nichil tibi quã placet. causam
quoq; meã tua sentẽcia manifesta. Illo i
gr̃ in hijs iugr̃ pseuerante. mulier cũ
dies suos implesset. cepit vehemẽter vige
re partus dolore. Cuiq; dei iudicio partꝰ
angustijs expedire se non posset tantũq;
cruciatũ usq; ad septimũ diem sustinẽt.
ciãq; se morituram caliũpniatr̃ firma aspiceret
manducare vel bibẽ vel dormire posset
intolerabili dolore clamauit. Ve michi
misere que ad hoc pcãlũ duplicatã veni.
Primũ q; virginitatẽ pdidi. deinde q; il
li lectori falsũ crimen ĩposui. Hoc pater
eius ut audiuit timens ne tanq; calũp
niator reprehendẽt quieuit et tacuit. Nu
diens aũt epũs d̃yaconos ad lectorẽ misit
eiq; mandauit. Ora ut pariat calũpnia
trix tua. Quibꝰ ille rnsũ nullũ dedit. sed
nec ostiũ suũ aperuit. rursus in ecclia o
rationes fiũt. et nec sic remediũ ullũ in
ea pãpũit. Tunc ille epũs ad lectorẽ vẽit
ostiũ pulsauit. et ingressus ait. Surge
frater eustachi. et solue quod ligasti. Ipo
utiq; momento cũ lector vna cũ epo genu
a sua fixisset. mulier enixa est. tantũ in
nocentie iugis oratio valuit. ut et calũp
nia periret et calũpniatrix penas ad emẽ
dationẽ sustinẽt. De scõ nathanaele . .

Vit quidā monachus nobilissimus agonista nathanael. Qui fraude demonis acidiā passus ex priore cella dicit recessisse et aliā cuidam vico vitam finxisse. Ubi cū habitasset demon ad eū pernoctē accessit ipse eum carnifias figuratus. Qui eaā pānus obsitus sordē deformitē sonūq; flagris fabē videbat. Ad quē vir sanus. Quisnā ingt es qui talia in hospitio meo fabē conaris. Ille rndit. Ego sū qui ex priore cella te fugauī. Quiq; nūc ut ex hac te expellerē veni. Tunc sanus illusū se videns a demone mox ad habitaculū prius redijt. ibiq; xxxvij annos complens nūq; ex tunc in proposito suo titubauit. nec ipm quidē limen egrediens cū demone quē superare volebat contendēs. Cui tantis eū machinationibz vexauit. ut quocūq; modo cellam cogeret exire. q̄ntas singillatī non possū referre. Inter hec eaā capto septē episcopoz aduentu qui ad ulū requirēdū siue prudentia dei siue demonis ipsis tēptatione venerūt. Cū ipsos post orationē factā ne uno quidē passu prosequer eorū dyaconi dixerūt. Abba superbā rem admodū fratres q̄ sanctos epos non deducis. Quibz ille. Ego inquit dnos meos epos veneror. sed et hijs et vniuso seculo mortuum me ee profiteor. occultū autē ppositū meū nouit deus pp quod eos non prosequor. Iterū demon aliā contra eū machinatur artē. fitq; subito quasi puer puulus anno rū decem. minans asinū panes in tastra ferentē. Qui cū ad cellā eius profunda nocte venisset asinū in terrā misse finxit et clamans ait. Abba nathanael miserē michiq; manū porrige. Audita ulla quasi pueruli voce intra ostiū stabat cuius partē reclusere dicens. Quis es. Puer inquit sū monachi illius et panes ei porto q̄a tras agnpē est futurus. Queso ergo ne iacentē despicias ac ferarū morsibus tradas. At vir sanus velut eneus stabat. et incertis cogitationibz stupens hec secū versabat. Frē est me aut misericordiam quod maximū est in preceptis diuinis non fabē aut a ppositō deuiare. Tandē ad deū facta oratione rndit. Audi infas. Ere do in ipso tui seruio qui omī spiritui dominat. q̄ si nāmuī habueris auxiliū ipse tibi prestabit. nec feras aut quēq; aliū nocere patiet. Si vero tes istu temptatio. iā nūc aspiciat dns meus nec ex ea me ledi permittat ulterius. Tunc ostio clauso secessit. Demon utiq; victus et confusius in vēpit turbinē est resolutus et in sues agrestes dentes discursibz ac strepitu lasciuientes

Sāncte cuiusdā fris cū heraclide cōuersatio

Frater quendā tis. Caplm xxvij

qui metū ab ipso inuētus usq; hodie virit. nouit nullo mētis aut corpis desiderio victū et pro contēptu suo gratias semp agē consuetū. Pro veris amicis eaā periculū subire cupiebat. milliesies forte et amplius demonū pīnte exptus erat. Unde quadā die dyabolus cū eo pacisci voluit dicens. Promitte michi q; vel semel peccabis et exhibebo tibi feminā quācūq; in hoc mūdo desideraueris. Cui te pore demon per xiij noctes cū eo cōfligēs pedibz eū de cella sua trahebat. eiq; humana voce dicebat. Noli xpm adorare. et nūq; vlterius accedā ad te. Cui ille. Aptiea inquit eū adoro et iugit adorabo. qua multū angeris et cruciaris eo ipso q; fatio. Hic nullā feminā est exptus nec inter somnia nisi in visione terminūs et conflictus. Scio eaā eū ter ab angelis accepisse abū. Die vero quadā in vastissima solitudine cū ne quidē miserum panis habet tres in pelle sua reperit paximates. Alio quoq; tempe vinum pariter inuenit et panes frequēter. Cum videret aliquos grauī penuria laborare multū flebat. eisq; preter corpus suū q̄cq̄d habere poterat dabat. De hoc itaq; maxime gloriabor q̄a metū vicit et talium fuit. Tu ergo famule xpi lause btis sequē vitas lege. prōptis q; sensibz sequē. sciens hos qui precesserūt dies paucos qui sequī tur fore. Actor Hec de gestis sēcz illius tempis confessoz iuxta heraclidē hoc loco inserui. quoz tū quedā dicta et facta notabilia iuxta triplicē hystoriā et vitas pīm iam supius posui. non quidē oīa sed aliquoz ut duoz machariorz. moysi et hyopis. paulī simplicis aliozq; multoz

Per eadem hic que supius sed alia. et si aliqñ eadē plenius tñ et apcius

De rufino presbitero et sōptis ei⁹. xcix

Paret autē et rufinū aquileie presbiterū hijs tempibz floruisse. quē supradixit heraclides apud hyerosolimā cū scā melania xxvij. degуisse annis. pauper et pegrinos suptibz ppijs fouisse. multos eaā hereticos vel scismaticos ad vnitatē fidei et pacē ecclastica reuocasse. Quē eaā ibidē heraclides sic cōmendat. Erat inquit vir nobiliū morū et in singulari ppósito satis forāū. quo nullus mansuetior et placadior. tamq̄ oīa sancta in sexu virili potuit iuenuri. **Helyp** nandus. Huic tamē bti hyeronimi⁹ insimulauit pelagiane hereseos pter hesimi origenis. simul et nobēz hyerosolimitani epm. de quibz scriptz duobz sic loquit gēnadius. Rufin⁹ presbit aquileiensis ecte. nō mīma pe doctor fuit ecte. et eccā in transferēdo de greco in latinū elegans ingeniū habuit. Denigz maxima pte grecaz bibliotecaz latinis exhibuit. Basilij scriptz cesariēsis epi. Gregorij nazanzeni. Clemētis romani. recognitionū libros. Eusebij cesariensis ecclesiasticā hystoriā. Cui et duos libros addidit isti sententiaas. Euagrij quoq̄ sententiaas. Pamphili mīris cōmatheniticos. Origenis autē non oīa. Nam et hyeronimi⁹ transtulit aliq̄ que suo prologo distinguit. Symbolū etiā ita disserit ut in eo cōparatione ceti nec exposuisse credant. Benedictionē quoq̄ iacob super priarchas. et epistolas multas addidit timotheū exhortatorias. sed obtrectatorū opusculoz suoz duobz volumīnibz vidēt. Scripsit et explanatiōes supphas tres scilicet osee iohel et amos. Johes quoq̄ hyerosolimitanus epūs scripsit aduersus obtrectatores studij sui habuit in quo se ostendit origenis ingeniū non fidē scauit

Actor. De mutuis inuectiuis hyeronimi et rufini dicet in libro sequenti. Ipse aūt hyeronimus et augustin⁹ de quibusdam scripture capitulis inter se per epistlas mutuas usq̄ ad simultatē disceptauerūt de quibz hec pauca inserere volui. Hyero⁹ augustinō fortissimos quoq̄ milites subita bella conturbant. et ante cogunt fugere q̄ possint arma corripe. peto ut q̄escente senē militare non cogas et rursū de vita pliaturi. Tu qui iuuenis es et in pontificali culmīne constitut⁹ doceto pplōs et nouis affrice frugibz romana tecta lo cupletet. michi sufficit cū auditore pauculo in angulo monasterij susurrare.

Idem ad eundē. Non ego tibi sed musa tua se rīdit. et si culpa est rīdisse. multo maior est prouocasse. Sed fmessant hui⁹modi q̄rimonie. sit inter nos pura germanitas. et deinceps non questionū sed caritatis ad nos scripta mittam⁹. atq̄ in campo si placet scripturaq̄ sine nīo īuicem dolore ludam⁹. Ego quondā miles nūc veteran⁹ et tuas et alioz debeo laudare victorias. non rursus effeto corpe diuicare. **Augustin⁹ hyeronimo.** In expositiōe tua epl̄e ad galathas īuenim⁹ aliquid q̄d multū nos moueat. Si enī paulus ubi dicat petrū et barnabā ad veritatem euangelij nō ambulasse mentaty est officiose. vbi ergo vim dixit? An ibi vim dixisse videbit ubi hoc dixit q̄d leōr sapit? Cum vero cont̄ sensū lectoris aliquid occurrit officioso mendacio deputabit? Nequaq̄ aūt michi arrogauerī ut ingeniū tuū diuino dono aureū. obolus meis ditare cōtendā nec te quisq̄ magis ydoneus est. qui opus illud emendet. **Idem ad eundē.** Michi quidē exiaosissimē credi videt hoīes illos per quos nobis scripture sancte mīstrate est. aliquid in ipīs libris fuisse mentitos. Admisso enī ibi semel officioso mendacio nulla pticula remanebit que non ut cuiq̄ videbit vel ad mores difficilis. vel ad fidē incredibilis ad mētientis actoris consiliū officiūq̄ referri possit. Video q̄dē et ego interdū vicia mea. sed hec audire malo a melioribz ne cū me rēe fortasse reprehendero rursū michi blandiar. et metuloſā michi potius videar in me q̄ iustā protulisse sniam. Quapp et si vos ut tibi videris lassus senectute forte corporis non animi vigore tamē in arcadomini fructuoso labore desudas. Ecce sum. si quid ꝑperam dixi foras fige pedem.

Non michi molestū debet ēe pondus e
tatis tue dūmodo conterat palea tu
pe mee. Rogo te si fieri potest ut inter
nos queram⁹ et disseram⁹ aliquid quo
sine amaritudine discordie corda nostra
pascam⁹. Si vero non possū dicē quid m
videat emendandū in scriptis tuis nec
tu in meis nisi cū suspitione auaritie
questam⁹ ab hijs et nr̄e salutis pcam⁹
q̄m⁹ certe assequat illa que inflat dū
non offendat illa que edificat. De clau
diano poeta et flosculis ei⁹ Maior. Cap. C.

Tempore theodosij claudian⁹ gē
tilis poeta rome claruit in du
obus libris metricis claudianu
scilicet maiori et mīori. Multa sū proū
bia notabilia. de quibz hic pauca sūbica.
Claudian⁹ in maiori. Tenero tractaturi pec
tore nescit. Publica maiestas. Truncentur
et artus. Vt liceat reliquis scaure viuere
membris. Heu q̄ michi ceruus inest vicin⁹
amor. Multis deleta fuere. Nexus amici
cie. Quid iuuat errores mersa ia puppe
fatem. Si metuis si prava cupis si ducēs
ira. Seruiaj pacē iugū tolerabis iniq̄s.
Interi⁹ leges. Tut oia iure tenebis. Cū
potis rex ēe tui. Prodiuior vsus. In pec
ora datur. Suadetq̄ licentia luxū. Ia nō
ad culmina rerū. Iniustos crescisse q̄ror
tollunt in altū. Vt lapsu grauiore ruāt.
Tu consule cūctis. Non tibi nec tua te
moueant sed publica vota. Ne cūctos
paucos crimīe dampnes. Componit orbis.
Regis ad exemplū. nec sic inflec
tere sensus. Humanos edicta valent vt
vita regentis. Luxuries predulce malū
que dedita semp. Corpis arbitrijs hebetat
caligine sensus. Nobile mutat semper
cū principe vulgus. Inq̄nat egregios ad
victa superbia mores. Non tibi qd̄ liceat
sed qd̄ fecisse decebit. Ornat mentē domi
tet respectus honesti. Dijs primus ille est.
Que ratio non ira mouet. Que frā re
pendens consilio punire pt. Quas male
collegit fallacis dextera pactis. Has pe
ius nati dextra refundit opes. Plus est
seruasse quesitū q̄ quesisse nouū. Carmē
amat quisq̄s carmina digna gerit.
Nunc tarior oī astringit sua quēq̄
sal⁹ Gaudia pmissi cumulāt inopina dolores.
Est malis tēpres rerū met⁹. Clausa putat sibi
cūcta pauor. Idē in mīori O mutia mors
equat tu dampnatura nocētes. Tu ve
quiē datura pijs. dissuasor honesti. Iur
tus et humanas oblimat copia mētes.

De flosculis prudencij. Caplm

Prudencij quoq; qui un eodē tēpe
pauos flores metricos de conflictu vi
orū et virtutū. hic placuit inserē. Prudē
Prima petit campū dubia sub cuius
sorte duelli. Pugnatura fides. agresti
turbida vultu. Prouocat insanu firm
gendi pcula belli. Ecce modestu gra
ui stabat pacīa vultu. Per medias i
mota acies variosq; tumultus. Spec
tabat defixa oculos et leta manebat.
Ira tumens spumanti fermida victu
Sanguineo intorquet suffusa lumīa
felle. Impatiensq; more est. inde q̄eta
manet. Pacīa fortis ad oēs. celoq; nim
bos humilitas. Intendit gressū mediot
ter oraq; pce. Erigit. et comu moderat
gaudia vultu. Desine grande loqui frā
gut deus ome supbū. Magna cadunt.
inflata crepant. tumefacta premūt.
Discite superbiā deponē discite cauē. Stan
dūt celsa humiles. trudūt ad ima feroces
Ferā auaritia gremio precincta capaa.
Quicq̄d luxus edat. preciosū liquerat
vncta. Corripuisse manu. nec sufficit
amplos. Impleuisse sinus. iuuat in
fauciare trumenis. Turpe lucrū. omne
hoīm rapit illa genus. Non est violen
cius ullū terrenū vicīū. hūma q̄es
nil velle supra quā postulat usus. Debi
tus aut simplex alimonia. vestis vtrma
Infirmos tegat. ac tectet mediocriti
artus. Expletūq; modū nature nō tra
hat ultra. Pallor in ore senilis. au
dacis facti dat signa reatus. Et depe
hensa tremit languēs manus et color
albet. Cedant metus et labor et vigor
Et scelus et placide fidei feruus inficia
trix. Qd̄ sapim⁹ cōuīgnit amor. quod
viuim⁹ vno. Consp̄iret studio. nil disso
ciabile firmū est. Pax plenū vtutis
opus. pax sūma laborū. Pax belli ex

artiū pauū. pauūq; pericli. Nil placitū sine pace deo. nec mundo ad aurā. Meritoq; nec tumet. nec tuidet emula fratri. Omīa ꝓpetī patiens atq; oīa credit. Quīq; lesa tumet. nūlla offensacula donat. Occasū lucas venia precurrē gestit. Latitat lupus ore cruento. Lacteolā mentitq; ouē sub vellere mollī. O quotiens aīam vi noq; peste repulsa. Sensimq; incaluisse deo.

De iohāne damasceno. Ex gestis eiq;

Q tempe floruit iohes damascenq; presbr. Hic ab infantia greas lris eruditus infra xij annos. oīm liberaliū artiū sciam apprehendit. Et ut amore dei ac glōse mats sue. Virgoq; pmanens regine virginū horas cotidie studiosissime decantabat. Factusq; presbr in eius honore missas deuotissime ac frequentissime celebrabat. Insup eaā orationes antiphonas rīnsoria prosasq; fuce consueuerat. quas in eius solempnitatibz ad ipsius laudē dulcissime decantabat. Tradebant aute ei nobiles viri ꝓnos filios erudiendos. Quos ille non solū lris studiosissime instruebat. sed eaā ad timorē dei et amorem in omni morū honestate diligentē iformabat. Quadā aute die cū egressus nutatis muros cū scholaribz suis paulisper spaciaret. sarracenī subito irruētes more soluto cū hoīm et animaliū mlitudine ipm quoq; rapuerūt. et secū in ꝓsidā detulerūt. Et cum a) inter prodones prede diuisio fieret contigit ut quidā inter eos ditissimo iohes in partē veniret. Qui celis ad seruitutis opa deputatis nutu diuino meritis bte virginis ergā ipm micari agēt. Captiuus nāq; seruitutis pensū solutū reddē non negligebat. sed et vigilijs ac ieunijs īsistens orationes ad beatissimā virginē deuotissimas cotidie dirigebat. Quod ille gentilis aīaduertens eius bona cōuersacione tunc spiritalī ꝓcantacione conluctus ipm ure ac redire liberū quo vellet infra palacij spaciū ꝓmittebat. et die quadā sic eū est allocutus. O iohes ca-

rissime miratq; tuā prudenciā tuā. dictandi curialitatē. scribendi utilitatē. cātandi et organisandi suauitatē. stm quoq; ipsius cōuersacionē. Habeo filiolū non minus meipso michi caruū. quē precor ut in artibz liberalibz eruditas. et in dictādo scribendo legendo et cantando sic eū tibi cōformare studeas ut si forte aliqn liber a nobis recesseris. in ipso tamen apud nos quodāmodo totus remaneas. Cui puer obedienter et humiliter susciens. et a primis clementis eruditre incipiens infra paucos annos in omnibz artibz liberalibz instructus adeo reddidit ut si mgrm ac discipulū rethoricū genus dictandi attenderes. si literē formā aspiceres. si vocis melodiā audires nullā ee differenaā inter vtrūq; clamares. Porro cū impatori theodosio provecto merito et morū honestate. nec non pro eloqncie nitore in quibusdā causis videret necessarius missa legnacione sub pena capitis dīo mandat ut ei qntocius mitteret. Qui precepto impiali contradicere non ausus iohem constantinopolī ad ipm honorifice deduci fecit. Impator eū cū honore suscepit. et ei monasteriū in quo cū fratribz deo quiete seruiret intrbe dedit. ubi et ipsemet sepius veniebat ac de statu regni et salute aīe sue familiariter cū eo tractabat. De falso crimine īq; autē eo punito. Cap. ciij. .

beatus iohes ad meritoq; augmentū probaret adhuc in camino tribulacionis. iuuenis ille quē in ꝓside docuerat suū genus dictandi. et ꝓpriā manū scribendi. neqtie spū agitatus epl'am ꝓprio sensu et ingenio dictauit. scriptāq; constantinopolī furtiue direxit. et in palatii loco vbi actus a mīstris impialibz iuuenire posset iactari ꝓcepit. cuiusq; tenoris. Dilectis amicis qui st in ꝓside. damascenus iohes monachus mūnus. Salutē. Nouerītis impatorē robur experatū ad diuersa bella in naciones extremas misisse. urbemq; regiā et finitimas hoīnibz vacuas remansisse. Quī ergo sapiētes estis securi venite et victoriā vobis paratā absq; mora viriliter obtinete. Inuenta ē igit a mīstris epla et cora impatore lta.

tradicio ab oñibz exclamat. Et quis hu
ius prodicionis actor ēet inquirit. forma
liē et ingeniū scribendi respicit. et io
hānis ē impatori nūciat. Statī iohes
querit. et cū iniuria multa ad impato
ris pīcaā trahit ipso mirante vnde tā
subito talis tumultus et cont se conspi
ratio oriret. Populus vniuersus ītor
quens cōuicia mille non sacerdotē sed
proditorē non monachū sed apostatā
proclamabat. et furibundꝰ vir manꝰ
ab eius oculis cōtinebat. Tūc impator
facto silencio suspirans ait. O nequissiē
iohes beneficijs meis ingrate. malū mi
pro bono reddidisti sarabaitā pessime.
Quātū est in te patriā prodidisti mihi
q ac meis auferens libertatē in capti
uitatē pessimā nos retrusisti. Ostensa
q illi epla. rndit ita. Vere dñe formā
scribendi ac genus dictandi meū hoc ē
cognoui. sed testis est mi deus q eā oīo
non feci. Cumq omēs in eū pstreperēt
eo q vitatē occultare velle viderēt. vn
diq proclamabant ut eā absq dilatio
ne morte puniret. Judices facto consiliu
o pari assensu dicūt ipm q a specialis a
micus impatoris fuerat non debē occidi
sed manū que tantū finanꝰ ppetrauat
debere abscidi. Quo facto iohannes de do
lore vulnis ac diminutione corpis deo gr
tias egit. et q in eius honore amplius sa
trifitū ferre non posset paulisp condo
luit. Absasa itaq manꝰ officio speculā
toris iussu impatoris ad testimoniū tāti
sceleris suspensa est in monasterio ipsiꝰ
iohānis. De miraculo per btām virginē
Ite mox in eo demōstrato. Cap ciiij.
Iante ymaginē specialis dñe sue man
aus aduenies discoopto vulne et ex
tento brachio eū ea pie rimabat inq̄ens
Hectine dñe nēor premia sti mitor: Hec
tine dñe tuor bītudo seruor: Esto dña
mi. digne pro mitis pcōrē me flagella
revoluisti. sed ut quid instrumētū offici
tui pmisisti penitus absidi. Hec quippe
manꝰ ymor laudis tue tantica sepius sē
bendo parabat. et deo patri sactissimū
corpus et sanguinē filij tui multociens
in honore tuo ad oīm pcōr salutē offere
bat. Cumq tlia sepius ibi lamentando
oraret contigit nocte quadā ut post hu
iusmodi lamentationē in lectulo sessus
nec dormiens nec vigilans ex toto pau
saret. et ecce regina virginū affuit cū
ingenti lumine hylari facie talis eū con
solans affamine. Quid agis mi pueꝛ
mi fidelissime: Heu inquit ille domina
Quid me interrogas: Cui ymo. Interrogo te
ego. Cum hec pateret ubi erras: Ecce ad
meū ymo ad tuū dedecus pendet in ecle
sia absasa clientis tui manꝰ. At illa. Con
fortare fili inquit in dño. Manū tibi restau
rare pt qui totū hoiem plasmauit ex nichi
lo. Hijs dictis eo vidente illa ecclesiā petiꝛ
delatāq inde manū eius bracnio cū mi
ra benignitate in mometo restituit.
Tunc ille gracias ineffabiles agēs. red
dita diei luce surgit. fratribz cōuocatis
manū ostendit eosq ad serū magnalia
dei glorificandū aīauit. Mox q solēpnit
indutus alta voce missā de bātissima vir
gine celebrauit. Impator audito mira
culo pedes ad eū venit. et ore ppio manū
deosculans post dei laudē et glose virgis
ab ipso diligenter inqrit. si quē alicubi cog
nosceret qui suū dictandi genꝰ at scribē
di formā habet. Quod ille qudē ea retu
lit. et sic ei rei veritas inquisita diligen
tius inotuit. De nece valentiniani et eu
genij tyra
nnia austeritate arbo ni. Cap ch.
Hic valentinianꝰ impator
gastis mgrī militū ad vite tedū
perductus laqueo vitā finiuit. Eugeniꝰ
auxilio ipi arbogastis tyrānisat. Cor
pora abscut et michee pphetaꝝ reuelā
tur. Didimꝰ absq oculis anno etatis lx
xxv alexandrie obijt. Triptita hystoria.
Hic eugeniꝰ quondā gramaticꝰ latinaꝝ
litteraꝝ doctor relinquens scolas suas in
palacio militabat. et erat impatoris an
tigraphus. et ppter eloq̄ntiā a multis ho
norabat. Coopatorē autē habebat arbo
gastē. de minoribz gallijs ortū multis
ordinis ducē virū seuū et neqbz ppara
tū. Isti quoq tonē valentinianū iuni
orē dolos cogitabant. cubicularios eius
dē thos corrūpentes qui dormientē pnaipē
suffocauerūt. Quo facto eugeniꝰ factus

Hist. Gent. Q. 379. Scandia.

est impator esperie. Quo audito theodosius designans filiū suū honoriū impatorem consulatu suo et habundantij. decimo die ianuarij contē eū profectus est. vīso prius attepto a iohe monacho q̄ eū vinceret et post victoriā in ytalia moreret. Idem iohes ei prius victoriā predixerat de mōr imo. Veniens ergo ad gallias cū in quodā monte oratoriū inuenisset ubi noctē dño supplicabat. et tirā gallicanū sopore depressus vidit in somnis ꝙsi iacteret in campo et astitissent ei duo viri in vestibz albis et equis candidissimis residentes. eūq̄ iubentes habere fiduciā et diluculo armare milites ad victoriā dicentes se illi pro solatio destinatos. quoz alter se iohem euangelistā alter se philippū dicebat aplm. Qua visione cōperta neq̄q̄ ab oratōe cessauit sed lacrimas vberiores fudit.

Sozomenus. Fit deinde congressio circa fluuiū vocabulo frigidū. ventus aūt vehementissimus emissa iacula ex parte eugenij reuocabat in eos. et ex parte theodosij cū maiore fortitudine in eos ipsa ferebat. Quo viso tyrannus ad pedes ipsius oratoris cucurrit. ibiq̄ prostratus a militibz capite sectus est xvij° die septembris. Arbogastes post paululū ꝑpria gladio se perimit. De religiositate theodosij et fine belli.

Hucusque hoc eiusdem Rufini Ca. cvi.

Bellū theodosius cū sacerdotibz et ꝑplō circuibat oīa oratiōnē locat. Ante martiriū et aplōz tymbs iacebat alicuo prostratus auxilia sibi fida sctōrū intercessione deposcens. Pagani ārtoma funestis victimis truculentantes securā eugenio victoriā promittebāt flauiano tunc prefecto. Qui cū postea potuisset euadere erudite admodū meretrī se mortē pro errore iusti q̄ pro crimine iudicauit. Fundebant ex parte theodosij auxilia barbarozz. stetit aliq̄diu anceps victoria. et tergū iam hostibz dabant. Sed fiebat hoc non ut theodosius vincerētur. sed ne per barbaros vincere videretur. Tum ille stans in edita rupe vnde et cōspicē posset et conspici. proiectis armis proiecit se in orationes dicens. Oēs deus tu nostī quia in nōīe xp̄i filij tui vsurpationis iuste ut puto ista prelia suscepi. sin aliū in me vindica. si vero cā causa probabili et in te confisus huc veni. porrige dexteram tuā tuis. ne forte dicant gentes. vbi est deus eoz. Post hanc orationē surrexit ille ventus validus de quo predixim⁹ et de quo similiū ait claudian⁹ gentilis poeta qui et tūc florebat. O numiū dilecte deo tibi militat ether. Et cōiurati veniūt ad classica venti. Hugo ubi sup̄.

Hic theodosius p̄e honorio natus originē a trajano principe traxit. fuitq̄ clemens aīo et in amicis coīs ut solo habitu differre se ab eis putaret. Pretēa fuit in oēs hoīes munificus sed effusius in bonos. simplicia ingenia diligē. erudita mirari. largiri magno aīo magna. Et irasci quidē rebus indignis. sed flecti cito. Huic eciā consobrinaz nuptias vetuit tranq̄ soroz. Porro iam bene trāquillata republica apud mediolanū egritudinē incurrit. Qua ingrauescente q̄ctem naturalis mortis inuenit. āno regni sui xvi°. vite vero sue lx°. Huiꝰ demq̄ corpus constantinopolim est translatū atq̄ tumulatū. Explicit liber xviij⁹.

Sequūt tabula capl̄oz libi xix⁹.

Continencia libi xix⁹. Capl̄.

Nonusdecim⁹ liber continet hystoriā xviij annoz quibus imperauerūt honorius et archadius. Inter hec autē continet libros dyalogoz seueri et postumiani et gallu. Flores quoq̄ paucos beati augustini. Habet autē capl̄a xxx.

De impio honorij et archadij et seuicia gildonis affrice comitis. Capl̄ ꝑmū

De interitu gildonis et masceihelis et rufini prefecti. ij

De ordinatōe iohis crisostomi et eius austeritate. iij.

De miraculo coloni in lapidē cōuerso et actibz iohis crisostomi. iiij.

De sāb donato et epyphanio epīs. v.

De oroſio et scriptis eius. vi.

De tyconio et libris et regulis eiꝰ. vij.

De seuero et sēptis eius. viij.

De ijdo pegrinacõis postumiani. ix
Narracio postumiani de loco deserto q̃ explorauerat. et de voluntaria pauperta te habitator eiusdẽ loci x.
De certamiñe mõchor et epõr alexandrie super libris origenis. xi xvij
De visitacõe sc̃i iheronimi ī bethleem
De puero post victoriã aspidis ab abbate verberato. xiij.
De anachorita quẽ leo reuebat. xiiij
De alio eu tenanti astabat lupa xv
De alio qui leene catulos cecos illuminauit et alio cui iber herbas ĩnocuas ex fascinulo elegit xvi. radijs. xvij.
De alio hirsuto et duobz obedientie mi
De alio qui precibz obtinuit ut a diabolo per q̃libz menses vexaret xviij.
De libello gestor sancti martini. et eius vite p̃rogatiua. xix
Qualit̃ in hoc cõuenerũt ut gallus narraret de martino xx.
Narracio gilli de globo igneo. et quibusdã eius miraculis xxi.
De verberibz ei illatis ob pauorẽ inmentorũ. xxij.
De tribz mortuis ab eo suscitatis xxiij
Qualit̃ valentinianꝰ martino coactꝰ est assurgẽ xxiiij. traiut. xxv.
Qualit̃ imperatrix ei in cõuiuio mis
De hum̃anitate et intelligentia quã et cura bestias habuit. et exemio quod a virgine accepit xxvi.
Quod frequẽter occulte visitabat a sanctis virginibz aplis et angelis. xxvij
Item de miraculis eius xxviij
Qualit̃ auitianꝰ pp ipm̃ athenatos relaxare coactus est diuitus. xxix
Adhuc de miraculis eiꝰ xxx.
Item de eodem xxxi
De obitu eiusdem xxxij
De visionibz longe ostensis seuerino et ambrosio epis. xxxiij fiiij
De visione ostensa seuero aq̃tanico. xxx
De institucõe ludi gladiatorij. et ĩuectiuis mutuis theo' et rufini. xxxv.
De obitu sc̃i ambrosij xxxvi
De paulino epo qualit̃ pro captiuo se seruitutj barbari addixit. xxxvij. xxxviij
De libacõe ipi cũ suis et de morte eiusdẽ
De sancto felice martire. xxxix.
De sco felice presbitro et cõfessore xl.
De sco luciano turonensi xli
De ĩnocencio pp et pelagio hesiarchaxlij
De pegrinacone sancti alexij. xliij.
Qualit̃ a suis elemosinã acepit et in xl
domo pris tanq̃ extraneꝰ hospitatus est xliij.
De transitu eiusdẽ et carta in manu eius reperta. xlv.
De planctu et exequijs eiusdẽ xlvi
De sco abbate pachomio xlvij.
De sc̃a paula et eius pegrinacõe xlviij
De prosapia ipsius et eiusdẽ virtutibz
De obitu et exequijs eiusdẽ. l. lxlix.
De terno exilio iohis crisostomi et mor
te eiusdẽ. li.
De quibusdã inclusis et obitu ĩperatoris archadij. lij. fliiij
De libris augustini liij
De nõibz librorꝫ eius q̃ apd nos reperiunt
De nõibz ceterorꝫ quos vidẽ non potui lv
Horos eius de laude dei et ĩuocacõe. lvi.
De confessiõe pcõi infantie eius lvij
De confessiõe pcõi pueritie lviij
De confessiõe pcõi adolescentie. lix
De furto eius in piris cõmisso lx.
De amoribz eius illicitis. lxi
De studijs eiꝰ et de errore manicheorꝫ lxij
Exclusacio patriarchaꝝ contra blasse
miam eor. lxiij flxiiij
De carnali eiꝰ dolore sup amico defũcto
Exhortacio aiarũ ut ab amore sensibi
lium redeant ad deũ lxv
De vano amore laudis et stre sclaris lxvi
De cõfessione laudis et iquisicõe vitioꝝ lxvii
De ingressu eius ad fidẽ sanctor librorꝫ lxviij
De serenacõe mẽtis ad agnicõem vitioꝝ lxix
Qualit̃ in se reuersus agnoscere cepit vitia lxx
Adhuc de eodem. lxxi
De certitudine vitioꝝ et gnudio super penitencia pcõris lxxij
De difficultate pfecte cõuersionis lxxiij
De cõpũctione eiꝰ et conatu contra consuetudinẽ lxxiiij.
De ruptione consuetudis et retractio
ne volũtatis et amoris a mlis ĩ vnũ lxxv
De colloq̃o eius cũ mre super contem
placõe vitioꝝ lxxvi
De oõne eiꝰ et duplici cõfessione lxxvij

De primo gradu contẽplacois per ꝛre
aturas sensibiles lxxviij
De tetio gradibz per vires aie lxxix
Qualit deus vel beata vita pcr memo
riã reperit lxxx. lxxxi
Quod bta vita est gaudiũ de sola vitate
De tẽptacoibz huiꝰ vite et primo de
carnis concupia. lxxxij.
De voluptate gule lxxxiij.
De illecebris odoratus et auditꝰ. lxxxiiij
De voluptate oculoꝝ. lxxxv.
De curiositate lxxxvi lxxxvij
De vano appetitu fruoꝛis et laudis
Adhuc de appetitu laudis lxxxviij.
De contẽplacoẽ vere lucis et benefiao
incarnacois lxxxix
Quod ad bãtudinẽ via sit amoꝛ ordiatꝰ xc
Quod virtus nichil aliud est qꝫ amoꝛ di
simus Cap xci.
De bipita dilectione xcij. xciij.
De rebz fruendis et vtendis et diligẽdis
De ordine dilectionis xciiij.
Quod wa⁹ scripte finis est caritas de
puro corde xcv. xcvi
De obscuritate et itelligẽcia scꝛipturaꝝ.
De eloquia et sapencia xcvij.
De labore claustraliũ manuali. xcviij.
De illis qui nolũt operari ꝓpt pigriam.
Explicit tribula cmploꝝ libꝝ xix. xcix.

Incipit liber xixꝰ speculi hystorialis . .
De impio honoꝛij et archadij et sentia
gildonis affrice comitis . Caplm primũ

Theodosio defuncto succesꝛit duo filij sui archadius et honoꝛius in partibus occidentis vtriusqꝫ tamẽ tu
ra et pa
latij disciplina duobz potentissimis viris
credita manebat rufino et stilichoni. Ru
fino aule orientis et stilichoni occidentis .
Gildo etiã comes affrice pcerat. Sigibꝛt.
Supꝛseruit autẽ duo fratres impio ãno
dñi cccº xcviij º. qui vo qrto millesimo
lxiº et impauerũt ãnis xiij. Eo tempe
tꝛpa sctoꝝ nazarei et celsi martyꝝ me
diolani ab ambꝛosio repta et leuata sunt
Constantinopolis iram dei formidans
igne sup nubẽ terribiliter fulgente ad pe
nitenciã conũsa euasit. Hugo vbi supra
Gildo aũt ut defuncti cõpit theodosiũ
rupta fide et multo sacramẽto affricã
orientalis impij ptibus iungẽ conaba
tur. Sed erat huic frater noĩe masceꝛ
hel qui nouaꝝ molicioẽs reꝝ inferre
detestatus relictis apud affricanã milita
ꝛe duobz adolescentibz filijs in ytaliam
abijt. Gildo vero et fris absenciã et filioꝝ
eius pnãciã habens suspectã adolescentes
interfecit. Igit masceyhel comitis frem suũ
sicut comitẽ publicũ hostem ab honoꝛio mis
sus est ut vlasceret mortẽ filioꝝ suoꝝ. Quo
dũ pꝛofiscereꝛ inpꝛariã siluã expertus et
unde quosdã secũ dei ompotentis famulos
per motos pcibz sup sit. cũ quibz pꝛeca
bus et ieiunijs insistens assiduis me
ruit sine bello de fratre victoriã sine
cede vindictã De interitu gildonis et
masceyhelis rufini pfecti . Cap . secundũ

Ardalio fluuio nomen est quod
fluit inter thebasten et meterde
ram ciuitatẽ. vbi cũ qnq; milibz
militũ contra lxx milia hostiũ cast
metatus est. sed dũ inde loca angus
tias fugẽ cupiens lacoꝛẽ campi pla
nitiẽ expetẽ deliberaret nocte supue
niente non potuit. Et dũ sopori mem
bra dedisset vidit in somnis beatũ
ambrosiũ paulo añ defunctũ baculo
quẽ gerebat locũ victoꝛie sibi demon
strantẽ et dicentẽ hic. hic. hic. Qđ vir
sapiens protinꝰ intellexit verbo locũ
nuõ diem significari . Substitit ergo
et in diẽ tercii ab ipis celestiũ sacra
mentoꝝ misteriis in hostẽ procedit
cir cũfusiõ. Et cũ ad eos qꝫ primi ocur
rerant verba pacis loqueꝛet signiferũ
insolenter resistentẽ. et iam iãqꝫ pugnã
exeuntẽ gladio pcussit in brachio

Qua passione protinꝰ ille pronū inclinauit verillū. Quod cernentes reliq̃ cohortes dedicoñē priorꝰ fieri putantes statim masceptheli certati se signis tradidē cōuersis. Barbari vero quos gildo coadunauerat territi in diuersa fugieruñt. Gildo ipse fugiens nauē ītrauit. sed volens nolens cogentibꝰ ventis in affricā remeauit. Quo cū degēt post aliquot dies strangulatꝰ interiit. et nō post multos itīn dies masceptheli elatus insolencia fortune. cū sibi quoq; mītis victor exteterat nequit̄ inq̃etaret occisꝰ est. Et dum hec in affrica gerūt̄ milites qui contra eugenū tyrannū vigente adhuc theodosio impatore p̄fecti fuerant cū p̄fato p̄ncipe rufino constantinopolim reuisi sunt. Quibꝰ dū sedm consuetudinē ad portas occurrisset archadius impator statī milites rufinū prefectū interemerūt. Erat enī suspectus imperatori quasi qui tyrānidē posset assumē. Et nō multis intiectis diebꝰ gramas quidā gnē celticus consilio barbarus. cū esset magr militū fuscus impij cogitabat arripe. et impatorē archadiū extinguē. Sed mox detectus capite plectus est. Post cuiꝰ oppressionē rofus dux scithie transiuit lustrū cū īmño exercitu et tracias depopulatus est vehemēt̄. et regiam ipām obsedit ciuitatē. sed ipm eius exercitū vis diuina contremaū̄t fulminibꝰ. Interea vo stilico comes occidentalis palacij contractis īimicicijs cum archadij ducibꝰ egit cū honorio impatore ut alaricū regē gothoꝝ magrm palacij sui constituēret. Occulto enī fedē illū sibi copulauerat et puipendēs q̄ sub honorio impabat. eutycrū filiū impatorē facere deliberabat. De ordinacōē iohis crisostomi et eiꝰ austeritate. Capitulum. iij

Florebat hoc tempe scūs et doctus vir iohēs crisostomꝰ constantinopolis epūs sātitate quidē et scīa clarus sed in facūdia sua seuerior et liberior iusto. Actor. Hic post nectariū presbitꝰ ab antiochia euocatus est ab archadio ut testatꝰ triptita hystoria. Theophilus aūt detrahebat ei volens ordinare presbitm

sui ysidorū. q̄a pro eo magnū pinuliū rome sustinuerat. Cū enī theodosius pugnaret contꝝ maximū. theophilꝰ per ysidorū duplices eplas misit et venia. iubens vnā earū victori dari. aliā vero vincēti. Sed quidā lector rapiens eplas mōstrauit impatori. Quo facto timens ysidorus refugit alexandriā. Coactus tn theophilus ordinauit iohem. Suscepto aūt episcopatu maiori fastu q̄ decebat vtebat̄. Plurimos q̄ clericoꝝ pro diuersis excessibus. vtpote eoꝝ corrigē volens. vnde eū veluti furore sui vnusi declinabant. Instigabat aūt eū serapio dyaconꝰ eius dicens pīnibꝰ delatorias. Nūq̄ potis istos o episcope corrigēs nisi vno baculo p̄cusseris vniuersos. Cōdictū manus odiū clericoꝝ conatrauit in eū. Qui conspirantes adūsū eū dero gabant ei apud pplm. maxīe q̄a neciebat comedere secū. nec ipē ad alium inuitatus accedēt. Quod ideo ut aiūt quidam faciebat q̄a turpit̄ estus papies cōedebat. Alij p̄ continenciā p̄ quā eā caput et stomachū sepe dolebat. Dū vero plurimos proterū obiurgare cepisset. maior in eū accensa est īuidia et maxime omelia contꝝ eutropiū eunuchū dignitatē consulis ītē. Qui legē ponere fecerat impatorē ut eccliā nullus reus ad eandā confugēt. et qui fugient retinerent. Post paucos aute dies dū ipse eutropius offendisset impatorem inde retrusos refugos apud eccliā erat. Quo tacente ipe altare epūs iohes residens sup ambonē. omeliā increpatoriā fecit aduersus eū. Impator aute eutropij caput uulsit auferri. p̄ quedā vicia et eiꝰ nomen ex ordine consulū penitus abrogari. Iohes ergo totā tragediā que septē p̄uncijs diuisa est. et vndecī administracōibꝰ dispensat̄. sacris legibꝰ ordinabat. Et eccliā pontificam regionē que totidē iudicibꝰ gubernabat̄. In fenice multos cōuertit ab ydolorꝝ cultura dans petrinias tēplorꝝ destructoribꝰ a fidelibꝰ mulieribꝰ sibi oblatas. De pplo quoq; gothicoꝝ arriano. multos ad veram fidē cōuertit. Diuinā scripturā apud eos exponens per interpretē

celticā. apud scithas eciā multos conuertit. ⁊ nūa prouincia maraonitas compulit per lras impatoris De miraculis coionis in lapidē cōuerse. et aliis iohis crisostomi vidā ⁊ anastasij cronographi. Cap iiij.

Quo macedonij cōuersus per iohem crisostomū vix potuit psuadere vroꝝ sue ut cōuerteꝝ et ei cōmunicaret. Illa vero coionē que erat ex macedonianis dans analleſue ut habet scā accessit ad crisostomū et ꝓcepta ex eius manibz coionē fingens eā se sume porrexit eam anulle. et receptā macedonianoꝝ coionē ad os offert. quā tuenit lapidē sciam. Tunc illa territa et tremefacta pedibz iohis adoluit temeritatē confitens. Lapis ā nulle adhi in vasoꝝ reuersa custodiatur. Theodericus Sacerdotes qui sēm ecclasticas sanctiones non viuerent ad pnāpē prohibebat atq̄ dicens. Quia non deberēt honore sacerdotis fruī qui eoꝝ vitā cōtemnerēt imitari. Arrianū aut̄ fortas ciuitatē collectas agentes sepe in nocturnis antiphonis decantabāt. Vbi sunt qui dicūt tria virtute vnū. Contra quos iohes aspit in nocturnis horis facens eciā de nocte processiones tum cruciby et cereis argenteis. expensas ad hoc prebente eudoxia augusta. Arriani vero zelo tacti plures ex catholicis occiderūt. vnde ab impatore prohibiti sunt pīnos vlterius publice decantare. Iohes aut̄ in asyā ꝓgens seuerianō gaualensi epō suā ecclesiā commendauit q̄a eū ꝑ ter eloquiā diligebat. At ille magis se suis auditoribz cōmendabat. Quod cū iohes audisset serapione nūciante zelatus est. Reuso igitur iohāne ab asya contigit ut tūc unte seueriano studio non assurgeret serapio. At ille exasperatꝰ clamauit Si serapio clericus motus fuit xp̄s inhumanatꝰ non est. Ob quā rem actuatus a serapione pulsus est a iohe ab ecclesia. sed reconciliatus est ei eudoxe a deprecante et theodosiū filiū suū ingenibz eius ponente. De scis donato et epiphanio epis. Cap q̄ntū. Acton.

Eo quoq; tempe legit̄ floruisse donatus epūs qui ingentē draconē in os eius exspuens interfecit Quē octo iuga boū vix trahere potuerūt ad tremandū. Hic draco ut ait zozomenꝰ in via publica circa pontē iacebat. capras et oues equos et homines et boues comedebat. Quu cōtra epm tūse untē dū caput leuasset quasi eū devoraturꝰ facto signo arcuas in os eius exspuens eū interfecit. Quē octo paria boū in campū viciniū traxerūt et ibi cōbustus est Tripla hystoria Fuit i eo tpe epiphaniꝰ epiꝰ. ad cuius sepulchrū demones hactenꝰ expellūt de eū dū substanciā ꝓpriā nūtante sustinētibz erogasset. et multis quoq; offerentibz pecunias ei manu largissima dispensaret cōtigit ut pecuniis deficientibz ychonomꝰ ecclesie mūmuraret. Quo facto assistens quidā de domo qua manebat ychonomꝰ sacculū multarū pecuniarū dedit et ita disparuit ut nec qui dedit nec eciā qui miserat agnosceret. Quod fm omēs diuinū ee iudicauerūt. Aliud quoq; eius libet referre miraculū. Quidā pauper studentes epiphaniū arte deludere ut aliquid eis daret. dū iter agēt vnus eoꝝ supinū se prostrauit in terra aliter stabat quasi mortuū deflens nec habens unde eū sepelire potuisset. Epiphanius aut̄ supueniens orauit ut sub quiete dormiret et sepulture nūcia ꝓbuit. simulq; consolatus est flentē dicēs Quiesce fili a lacrimis non enī fletu resuscitari potuit. est enī irremutabile qđ euenit. Cūq; epiphaniꝰ discessisset cepit ille pulsare socīū ut exurgeret. Et cū hoc semel et secundo fecisset dicens. surge hodie tuis laboribz epulem. et ille penitꝰ non sentiret cognoscens illū mortuū cucurrit ad epiphaniū flens et petens ut eius socīū suscitaret. At ille consolatus est ne ferret grauiꝰ quod euenerat. Non denuo tamē defunctū suscitauit. Hoc enī credo ꝓinde gestū fuisse ut non dei mūstri facile deludant. Sigibertus. Eo quoq; tpe floruit scis seruatiꝰ decimꝰ tongrensium

epūs dñi nr̄i ihu xp̄i sedm carnē con
sanguineus De orosio et scriptis ei⁹. Si
Floruit eo tempe gilbertus. Ca. vi.
in hyspania orosius hystoriogra
phus Actor. Hic scripsit de hor
mesta mūdi libros de quibz multa t̄ hoc
ope inseruim⁹ diuisis tamen locis pro
tempoz congruencia. Hanc ait hysto
riā de hormesta mūdi scripsit petente
vel iubente augustino. videlicet mise
rias et clades hoīm ab ījcio p̄ci veter
ens contra vaniloqa pagnoz qui p̄n
cia tempa velut malis extra solitum
infestissima ob hoc scilicet qđ xp̄c cole
ret̄ et ydola spernerent̄ infirmabant
Idē etiā scripsit apologeticū libz pro se
cont̄ heresim pelagianā. de quo hec
paucā excerpsi Orosius in apologetico
Quasi illustrati a dño psuadem̄ ut
prepate in opibz bonis sint lucerne ar
dentes in manibz nr̄is. que multō
dius tēptacionibz fatigate et defectu se
per ꝑpio et verbere piciunt̄ alieno.
Sed si lumen inquit. quod in te est te
nebre sūt. ille tenebre q̄nte erūt. An
vero facile arbitraris ut simplex scur
rilitate careat. letus verbo. sollicitus
uratundia patiens negligencia. mi
tis pigricia. doctus iactantia. sūm⁹
ūuidia. extra illā que est oīm bonoz
opm caligo genealis. vane gloue cō
cupiscenciā. Vnusquisq ergo nr̄m as
sumat cōparacionē ut magis se me
lioris prelacione condēpnet. q̄ in mi
noris despectione iustificet. Xp̄us filiꝰ
dei in virtute et gl̄a p̄ris que in p̄ncī
pio condidit. et in medio redemit et
in nouissimo iudicabit. Idē in plogo hys
torie de hormesta mūdi Si diuina prou
dencia que sicut pia ita et iusta est a
git̄ hic mūdus hoīem qui cōuertibili
tate nature ac libertate lucncie et in
firm⁹ et cōtumax est sicut pie guberna
ri egenū opis oportet. ita iuste corripi
īmoderato libertatis nāe est. De tyco
nio et regulis ac libō ei⁹. Helymandus.
Floruit etiā Cap. vij.
tūc temp⁹ tyconi⁹ asser in
diuinis lr̄is eruditꝰ iuxta hys

toriā sufficienter. et in secularibz non ig
narꝰ. in ecclesiasticas quoq negocijs
studiosus. Qui scripsit de bello iuestu
no libros tres. Et expositiones diuersaꝝ
causarū. in quibz ob suaꝝ defensionē
antiquarū meminit synodoꝝ e qui
bz oīmbz cognoscit̄ donatiane partis
fuisse. Composuit etiā regulas ad ūes
tigandā et ūeniendā intelligenciā scp
turaꝝ. et octo quasi volumina conclusit
Exposuit et apocalipsim vbis ex ītegro.
Aug⁹ de doctīna xp̄iā lib⁹. iij. Tyconi⁹ qui
cont̄ donatistas ūictissime scripsit cum
fuerit donatista. et illuc ūenit̄ absur
dissimi cordis. vbi eos non ex oī parte
relinquē voluit. Sciat libꝝ quē regula
rē vocauit. q̄a in eo septē regulas exse
cutus est. Quibz quasi clauibz diuinaꝝ
scripturaꝝ aperiunt̄ occulta. Quarū
primā ponit de dño et eius corpe saliq
ut non hesitem⁹ q̄n a capite ad corpus
vel a corpe ad caput transit̄. et tamen
ab vna et eadē ꝑsona non recedit̄.
Secunda est de corpe dñi baptito vel po
tius de corpe eius vero et simulato. si
ue de ꝑmixta ecclia. que regula locē
vigilantē requirit q̄n scriptura cū ad a
lios iā loq̄t̄ vl̄ de alijs tāq̄ ad cosp̄os ad ꝙs lo
q̄batur. vl̄ de eis de q̄bz loquebat̄. loqui videtur
tanq̄ vnū sit vtroqz corpus ꝑ tpale
cōmixtionē et sacramentoꝝ coīone. Ter
cia est de spū et lia. Quarta de ꝑte et
toto. Quinta de tempibz que duobz modis
viget aut tropo synodoche. aut legitimo
nūs. Sexta de recapitulatione. Sep
tima de dyabolo et eius corpore De
seuero et sēpr̄is eius Helymando. Cap viij
Eodem tempe fulpicius seuerus
florebat in aq̄tania apud vbē
tolosam gen̄e et ītatura nobil.
pauptatis et hūilitat̄ amore ꝑcipua. cuꝝ
autē viris sanctis martino et paulino
Et scripsit non contēpnenda opuscula.
Epistolas ad amorē dei et contēptū mū
di exhortatorias sorori sue multas. et ad
predām paulinū nolanū duas. alias
q̄z ad alios. sed q̄a in aliquibz similaris
mūtus inserta est. eā non digessit. cō
posuit et cronica et vitā bēi martini

et collacionē postumiani et gallī se me
diante et iudice habitū. Hic etiā in se
nectute sua a pelagianis deceptus. et
agnoscens loquacitatis culpā. silenciū
usq; ad mortē tenuit. ut pēnā qđ loqn
do contraxerat tacendo penitus emen
daret. Actor . . Scripsit seuerus de vi
ta et actibz sancti martini. Primo quidē
ad desiderū libuī vnū virtutibz ei⁹ et
miraculis plenū. qui fere per totū or
bē legit. Cui⁹ etiā flores supra posuim⁹
Deinde ad eusebiū presbiterū de quodā
miraculo quod in prefato libro omiserat
epl'am vnā. hoc et nos supra breuit po
suim⁹. Item ad aurelium dyaconū de hoc
q; eundē in celū ascendisse videat epl'am
vnā. Ad basilā sororī suā de transitu
eiusdē tractatū vnū. Scripsit et p dialo
gū libros tres. Vnū scilicz de narratione
postumiani amici sui. qui causa ipsi⁹
ab oriente veneat. vbi ante triennū pa
triā relinquens se contulerat. oēmq; suc
peregrinacois hystoriā ei retulerat prīte
gallo qui fuerat presbiter martini discipl⁹
Duos autē seqntes de narratiōe eiusdem
galli. qui et ipse per biduū multa de be
ato martino virtutibz eisdē prīcipiz retu
lit. De hijs omībz hec que sequūtur ex
cerpsi. De itinere peginacionis postumiani.

Ante hoc triennū in Cap. ix.
quit postumian⁹. quo tempe tibi
sulpiti hunc abiens valedixi. vbi
a narbone naue soluim⁹ q̄nta die por
tū affrice intrauim⁹. adeo prospera di
uina naufragio fuit. Iubnt aīo adire
turonē. loca visitare sanctoz. et pre
cipue ad sepulchra b̄ppriani mīris ado
rare xb⁹ die ad portū regressi. prouecti
q; in altū alexandriā petentes reluctā
te austro pene in cretes illati sum⁹. Ad
prouidi naute cauentes iactis anchoris
nauī sistīt. Sub oculis aūt terra cōtinēs
erat. in qua staphis egressi sum⁹. Cū va
cua ab humano cultu oīa cernem⁹. ego
studiosi⁹ explorandoz locoz grata longi
us processi. Tribz fere a litore milibz tugu
riū paruū inter harenas conspicio. cui⁹
tectū sicut salustius ait. quasi carina na
uis erat contiguū terre. satis firmis in
bulatis constratū. non q̄ ibi vis ymbriū
vlla timeat̄. fuisse enī illic pluuiā neq;
q̄n quidē auditū est. sed q̄ ventoz ea vis
est ut si q̄n vel clemenciore celo aliq̄ntul⁹
spiritus flatus cepit magis in illis tris
q̄ in vllo mari naufragiū sit. Nulla ibi
germina satu in illa proueniūt. Quippe
instabili loco arentibz harenis ad omnē
motū ventoz cedentibz. Vim vbi aduer
sa quedā a mari promōtoria ventis re
sistūt. terra aliq̄ntulū solidior herbam
ratā atq; hispidā gignit. Ea ibi sola mes
sis est que celeritate proueni⁹ per natu
rā solis siue aeris ventoz cursus euadere
solet. Quippe ferē a die iacti seminis xxx⁹
die matureſcē. Consistē autē ibi hoīes nō
alia tricio q̄uat q̄ q̄ hoīes liberi sūt a tri
buto. Sermocio postumiani de loco deserto

Ego ad tugu quē explanaueat. Ca. x⁰
riū illud qđ eminꝰ conspexerā
ptendi. Inueni senē in veste pel
licea molā manu vertentē. consalutat⁹
accepit nos benigne. Erectos nos vi in il
lud latus exponim⁹ et ne statim repetē
cursū possem⁹ mollitia maris attinei.
Egressos in terrā ut est nos humani
ingenij naturā locoz cultūq; habitum
cū voluisse cognoscē. xp̄ianos nos cē.
id precipue nos querē an cēnt alia⁹ in
ullas solitudines xp̄ianā. Tū vero ille
flens gmudio ad genua nra prouolui⁹
Itā ac sepi⁹ nos exosculatos īuitat ad
orationē. deinde positis in terra vene
tū pellibz sunt nos discūbē. Apponit p̄n
diū sane locupletissimū dimidiū panē
ordeacū. Cum⁹ autē nos q̄tuor ipe vo
cat q̄ntus. Fasciculū etiā herbe intulit
cui⁹ nomen ignorabit. que mente similis
eruberimus foliis saporē mellis prestabat.
Hui⁹ predulci admodū suauitate delecta
ti atq; saciati sum⁹. Ad hec subridēs ego
ad gallū meū. quid inquā galle? pla
cet ne tibi prandiū fasciculꝰ herbarū et
panis dimidius viris q̄nq;. Tūc ille sic
est verecundissim⁹ aliq̄ntulū erubescēs
diū fatigacionē mea acceptit sane inquit
sulpiti tuo more. qui nullā occasionē si
qua tibi porrecta fuit omittis. q̄n nos
edacitatis fatiges. sed fame inhumane

qui nos gallos hoīes cogis exemplo an
gelor viuē. Cūuero postumiam. Cauē
bo post hec auulsq; abstinentiā predicare
ne gallos nros auditū penit⁹ offendat exē
plū. Statuerūt autē cenā tyrenensis illiq;
vel consecratia. septē enī dieb⁹ apud eū fui
m⁹ referre cōuiuia. sed supsedendū est.
ne gallus se estimet fugaturi. Cetūm pos
tero die tū aliq; ex incolis ad nos usendos
confluē cepissent. cognoscim⁹ illū hospi
tē nr̄m ee presbytm. qđ sūma nos dissi
mulatione celauerat. Deinde cū ipo ad
ecclesiā processim⁹ que fere duob⁹ milib⁹
aberat a conspectū nro interiectu mōtis
exclusa. Erant autē vilib⁹ tecta virgul
tis non multo ambitiosior q; nostri hos
pitis tabernaculū. in quo nisi imanus
quis non potuit consistere. Cumq; hoīm
mores quer̄em⁹ illud preclarū animaduer
tim⁹. nichil eos neq; eme neq; vendere
Quid sit fraus aut furtū nesciūt. auri
atq; argenti que prima mortales pu
tant. neq; habent neq; habē cupiūt. Nā
cū ego presbytero illi decē nūmos aureos
obtulissē refugit. alacre consilio protesta
tus ecclām auro non stroi sed potiꝰ destrui.
Aligātulū illi vestimentor indulsim⁹.
Quod cū ille benigne accepisset. reuocā
tib⁹ nos ad mare nautis discessim⁹ De cer
tamine epōr et mōchor alexandē sr̄ libr̄ origis

Prospero quoq; ursu septō Cap̄ xi.
die alexandriā uenim⁹. Ubi fe
da inter epos atq; monachos cer
tamina grebant ex ea occasione vel
causa qa congregati in unū sepius sac
dotes frequentib⁹ decreuisse synodis vide
bant ne quis origenis libros legeret
vel haberet. qui tractator scripturā sanc
peritissim⁹ habebat. Sed epi quedā in
libris ipsius insanior scripta meorabāt
Que assertores eius defendē non ausi ab
hetus potius fraudulenter inserta. dice
bant. et ideo non ppter illa etiā reliq
esse dāpnanda. Aduersū hec epi obsti
natius renitentes. pro pte rogebāt
rā ecclām uniuersa cū prauis et cū ipo auc
tore dampnare. Et qa satis sup̄q; sufficī
rent libri quos ecclia receperat. respuē
dā ee penitus lectionē que plus eet no

tura insipientib⁹ q; profuit sapientib⁹.
Origenis aut ex ullis libris queda curiosi
us indagauit. admodū multa placuer
sed nōnulla reprehendi. in quib⁹ illū pro
ua sensisse non dubiū est. que defensoes
eius falsata contendūt. Ego miror unū
eundeq; hoīem tam diuisū a se ee potuis
se. In ea pte qua probat. neminē post
apostolos habebat equalē. In ea vo qua
uare reprehendit. nemo deformi⁹ docear
errasse. Cum hec atq; alia ist⁹ modi ab
epis prodent ex studijs pcul orta sedicio
est. que cū reprimi sacerdotū auctoritate
non posset. seuo exēplo ad regendā ecām
disciplinā presūs assumit. cui⁹ terrore
dispersi fratres, ac per diuisas oras mōch⁹
fuit fugati. ita ut appositis edictis in nul
la consistē sede sinerent. Illud me admo
dū ymonebat q; ieronim⁹ vir maxime
catholicus et sacre legis pitissim⁹ origenē
seuū primo tempe putabat. qui nūq; ide
prepue vel oīa ullius scripta dampnāret
Nec vo ausus sit de quoq; temere iudicā.
Prestantissimi tū viri et doctissimi fere
bant in hoc certamine dissidē. Sic tame
siue illud error est ut ego senao siue he
resis ut putāt reprimi nō potuit. multi
animadersionib⁹ sacerdotū. Sed nequaq;
tam late se potuisset effundē nisi contenāde
creuisset. Istiꝰ modi ergo turbatoe cū ve
nisset. Alexandriā fluctuabat. Ille quidem
epūs ullius ciuitatis benigne admodū et
melius q; opinabar excepit. et serū tenē
temptabat. Sed non fuit animus ibi con
sistere ubi recens fraterne cladis feriebāt
iudia De visitatoe bti ieronimi i bethleem
Cap̄m .xij.

Ibi unde digressus bethleem oppidū petij qđ ab ierosolimis
sex miliarijs dispat. Ab alexandria
autē urbi mansionib⁹ abest. Ecclām illius
loci ieronim⁹ presbyt regit. nā prothus
est epūs qui ierosolimā tenet. Jure vi
pter fidei meritū doctq; virtutū non
solū latinis atq; grecis sed et hebreis e
cā lr̄is ita instructus est ut se ulli in oi
sacratia nemo audeat compare. Mirot
autē si non et vob⁹ per multa que scripsit
opa comptus est cū per totū orbē legat
Nobis quoq; gallus inquit nimiū ni

nuq̄ comptus est. Nā ante hoc q̄nq̄ē nuū quendā illius libellū legi. in quo to ti nīor̄ naao monachor̄ ab eo vehe mentissime veratī et carpitī. Vnde in cordū belgicus noster valde irasa solet q̄ diceret nos vsq̄ ad vomitū satiari. Ego autē inq̄ gallus illi viro ignoscо atq̄ ita senao de orientalibz illū pocius monachis q̄ de occidentalibz disputasse Nam edacitas in grecis gula est. in gallis natura. Tum ego scolastice inq̄ Gallie defendis gentē tuā. Sed queso te liber iste nuq̄ hoc solū vicū damnat in monachis. Immo vo inquit nichil penitus omisit quod non carpēt lacer mini vanitatē insectatus ē. Q̄ multa de superbia non pauca de suppstitione disse ruit. Vere fatebor. pinpisse mī videt vi cia multor̄. Cetin de familiaritatibz virginū et monachor̄ atq̄ clericor̄ tam vera q̄ ficta disputauit. Vnde a q̄busdā quos nolo dicī non amari. Ego inquit postumianꝰ ut dicē institue rā apud ihēm sex mensibz fui. tui ingis adūsꝰ malos pugna q̄tuū q̄ certamē struit odia pditor̄. Oderūt eū hetica q̄a eos īpugnaē nō desinit. oderūt dicta q̄ vitā eor̄ īsectat et crimina. sed plane oēs eū boni admirant et dili gunt. Nā qui eū hēticū ee arbitrant insaniūt. Vere dixerī. catholica hoīs sūa. sana doctrina est. Non die non nocte re quiescit. aut legit aliquid semp aut scri bit. Qd nisi michi fuisset aio firū et pro missū deo teste ꝓpositū hēmū adire. vel exigui temp̄is puncto a tanto viro discē dere noluissem. Huic ergo traditis om̄i bz meis omniq̄ familia q̄ me contra voluntatē meā secuta tenebat īplicitū liber regressus sū alexandriā. ac visitā tis ibi fratribz ad supiorē inde thebaydā id est ad egyptū extrema contendi. Ibi ēi haste patentes heremi solitudines plurimū ferebant habē monachor̄.

De puero post victoriā aspidis ab abbate verberato. Ca. xiij

Haut longe ab hēmo contigua nulo multa sē monasteria. Ha bitant vno in loco pleriq̄ cente ni. quibz sūmū ius est sub abbatis īpio viuē. nichil arbitrio suo agē. Cū sup̄ illos dies quibz illuc adueneram audā q̄ nu per ad hēmū secesserat nec̄ amplius ab hō monasterio q̄ sex miliarijs tabernaculū sibi constituerat. panē abbas ꝑduos pueros miserat. quor̄ maior habebat etatis ānos xv. minor duodēnis erat. Hijs ergo inde redeūtibz aspis mire magnitudinis sit obuia. cui⁹ occursu nichil p̄territi. vbi aī pedes eor̄ venit quasi immunita turmūbz cerulea colla deposuit. Q̄ minor eā puer manu apprehensa ac pallio īuoluta ferri cepit. Deinde monasteriū quasi victor īgres sus in occursū fratrū expectantibz tunicis captiuā bestiā resoluto pallio non sine iactantie tumore deposuit. sed eī infirmū fidē ac virtutē ceteri predicarent. abbas ille alior̄ consilio ne infirma etas insо lesceret virgis vtriq̄ cōpescuit multū ob iurgatos eur ipī quod per eos dīs optatꝰ est prodidissent. et opus illud non sue fidei sed diuine fuisse virtutis. discerent pocius in humilitate deo seruire. et non in signis ac in virtutibz gloriari. q̄a melior est in firmitatis consciā. virtutū vanitate. Hoc vbi ille monachus audiuit. et pusillatos infantulos serpētis occursu. et ipsos insu per multa verbera victo serpente meruis se. abbatē obsecrat. ne sibi post hec panis vllus atq̄ cibus aliq̄s mitteret. Jamq̄ octauus dies fuerat emensus. quo se hō xpī intra pusillū famis ipe concluserat. arebant membra ieiunio. sed deficē mēs celo intenta non poterat. corpus tedia fa tiscebat. fides firma durabat. Cū interī admonitꝰ abbas ille per spm̄ ut discapu lū visitaret pia sollicitudine cognoscere cupiens qua vite substancia vir fidelis a leret. qui mīstrari sibi panē ab hoīe no luisset ad requirendū eū ipse ꝓficiscitur Ille vbi eminꝰ senē venire conspexit occur rit. agit gratias. ducit ad cellulā. Cum ingressi ambo pariter conspiciūt palmi am sportā calido pane congestā foribus affixā de poste pendē. ac primū calidi pa nis odor sentit. tactu vero ac si aī paulu lū focis eet ereptus ostendit. Cuius tū panis forma non cernit. Obstupefacta a bo munꝰ celeste cognoscūt. cū ille hoc

abbatis aduentui prestitui fatereť. abbas
vero illius fidei ac virtuti id potius asseri
bet ita ambo celestē panē cū multa ex
ultatione fregerūt. Hoc senex ad mōas
teriū regressus fratribz retulit per qđ
eos ad amorē solitudinis vehemēt inci
tauit. In eo autē monasterio duos se
nes vidi qui iā per annos xl. ibi degere
ferebanť ita ut nūq̄ inde discesserint.
Abbatis quoq̄ testimonio et oīm fratrum
audiui sermone celebriari. q vnū eox sol
nūq̄ vidisset epulantē. alīn nūq̄ vidis
set iratū.

De anachorita quē leo reuerebat.

Vbi autē prima hyemi Capl'. xiiij.
ingressus sū. vno ex fr̄ibus duce
locox puto. puenim⁹ ad quendam
senē monachum sub radice montis habi
tantē ibi quod in illis locis rarissimū ē
puteus erat. Bouē vnū habebat cui⁹ h
erat totus labor. ītpulsa rotali machina
aquā produce. Nam fere mille et āpli⁹
pedū profundū putei ferebať. Ortus il
lic erat multis olerib⁹ copios⁹. Id quidē
contē naturā heremi. vbi oīa arenaa ex
usta solis ardoribz. nulli⁹ vnq̄ semīs vel
exiguā radicē pepisse ferūt. Vīn hoc sō
illi labor cū pecore coīs et ppria prestabat
industria. Fregīs enī irrigatio aquarū
tantū pinguedinē harenis dabat. ut
mirū in modū virere atq̄ fructificare
orti illius olera viderim⁹. Ex hijs igit²
vna cū dño bos ille viuebat. nobis quoq̄
ex ea copia cenā sanis dedit. Ibi vidi quod
vos galli forte nō creditis ollā cū oleribz
que nobis in cenā ppanabať sine igne fer
uere. Tanta vis solis est in quibuslibet lo
cis ut cenā ad gallox pulmētū sufficiat.
Post cenā autē iam īdinātē vespa īui
tati nos ad arborē palmā. cui⁹ interdū
pomis vti solebat. Que fere duobz milia
rijs aberat. ad quā ut puenim⁹ leonem
ibi offendim⁹. Quo viso ego et dux ille
meq̄ intremuim⁹. sanis vero ille incīt
tanť accessit. nos licet trepidi sedm sum⁹
Fera paululū cernēs impetu adeo mo
destu discessit et constitit dū ille cōtigua
ramis humiliorubz poma decerpēt. Cūq̄
plenā palmulis manū obtulisset ocur
rit bestia atq̄ tam libē acceptit q̄ illū
cānal domestican. et cū comedisset abscessit
Nos hoc intuentes et adhuc tremētes fa
cile potuim⁹ ppendē qīta in illo fidei
virtus. et qīta in nobis eēt infirmitas

De alio cui cenanti lupa astabat. Caplm .xv.ᵐ

Alīū eque singulare .xv.ᵐ
virū vidim⁹ paruo tugurio in
quo non nisi vn⁹ recapi posset habi
tator. De hoc illud ferebať q ei lupa solita
erat astare cenanti. Nec facile vnq̄ bestia
fallereť. qn illi ad legitimā horā refectio
nis occurreť et tam diu pre foribz expecta
ret donec ille panē qu cenule suppfuisset
offerret. illā manū eius lambē solitā
atq̄ ita quasi impleto officio. et prestita
consolatiōe discedē. Sed forte accidit ut
fr̄is ille dū fr̄em qui ad eū veniat dedu
ceret ut abeuntē diutius abesset. et non nisi sub
nocte remearet. Interī bestia ad consuetu
dinariū illud cene tempus occurrit. va
cuā cellulā cū familiaritē patronū abes
se sentiret ingressa est. curiosius explo
rans vbi nam eēt habitator. missu conti
gua cū panibz q̄q̄ palmaria sportella
pendebat. Ex hijs vnū presumit. et deuorat.
Deinde ppetrato scelere discedit. Regressus
hēmita vidit sportellā dissolutū non con
tinte panū numero. dampnū rei fami
liaris intelligit. ac ppe lumen panis assiq̄
ta fragmēta cognoscit. sed non erat facile
suspicio que furtū psona fecisset. Ergo cū
sequentibz diebz sedm consuetudinē bestia
non venisset. nimirū audacius furti con
scia ad eū venire dissimulans cui fecisset
iniuriā egre patiebať hēmita se alīpme so
lacio destitutū. Postremo illi⁹ oratione ve
nocata post diem septimū affuit ut solebat
ante cenanti. Sed ut facile cerneres vere
tundia penitentis non ausa ppius accedē
dejectis in terrā profundo pudore lumib⁹
quod palā licebat intelligi quandā venū
precibať. Quā illius confusionē miserat⁹
hēmita iubet eam ppius accedē ac ma
nu blanda caput triste pmulcet. Deinde
pane duplicato alīpnam suā refecit.
Ita indulgenaā consecutā offinj consue
tudinē merore deposito repatriauit. De a
lio qui leone mulos cecos illuīauit. et a
lio quodam. Caplm .xvi.ᵐ.

Habitant plerig in hẽmo sine vllis tabernaculis quos anachoritas vocant. Viuũt herbarũ radicibz et nullo vnq̃ certo loco consistũt. ne ab hoñibz frequentẽ. quas nox tegerent se des hñt. Ad quendã igit hoc ritu atq̃ hac lege viuentẽ duo ex nitria monachi licet longa et diuersa regione tamẽ qã olim ipis in monasterijs cõuersacõe tra rus et familiaris fuisset auditis eius v tutibz tetenderũt. Quẽ diu multũq̃ que sitũ tandẽ reperierũt septimo mense in extremo illo deserto quod est memphis contiguũ demorantẽ. quas ille solitudi nes iam per annos xxij ducebat habitare Qui licet oĩm hoĩm vitaret occursus tñ agnitos non refugit. sed tristissimus per triduũ non negauit. Quarto die aligñ tulũ progressus tũ prosequeret abeũtes leenã mire magnitudinis ad se venire conspicitũt. Bestia licet tribz reptis nõ incerta quẽ peteret anachorite pedibz ad voluit. et tũ fletu quodã ac lamentacõe procũbens indicabat pariter gementis et rogãtis affectum. Audiit oẽs et precipue illũ qu se intellexerat expetitũ. Prece dentẽ sequũt. nã precens et subinde res tans et subinde respectans facile potẽat intelligi id eã velle ut quo illa ducebat anachoritã sequẽt. Quid multa. Ad spe luncã bestie puenit ubi illa adultos iã sinq̃ catulos male fera nutriebat. Qui ut clausis lumibz ex aluo mris exierãt cecitate petua tenebantur. Quos singulos de rupe prolatos ante anachorite pedes mater exposuit. Tũ demũ sãs cãdũ tat quid bestia postularet. Innocuoq̃ no mine dñi cõtrectauit manu lumina clausa catulor ac stati cecitate depulsa aptis oculis bestiarũ diu negata lux patuit. Ita fẽs illi anachoritã quẽ desi derabãt visitato eũ admodũ fructuosa laboris sui mercede redierũt. Qui in testi moniũ tante virtutis admissi fidem sẽ gloriã xpi que per ipsos ecclã testificãda vidisset. Illum daĩ sũ p̃ dies .v. leenã ad acto rẽ tanti beneficij reuisse. eidẽq̃ iusitate fere pellẽ pro munere detulisse. qua plerũ q̃ sãs ille quasi ãminiculo circũtectꝰ nõ

dedignatꝰ est munꝰ per bestiã sumere. cuiꝰ aliũ pocus impetrabat auctorẽ. Erant caã alterius anachorite in illis regionibz nomẽ illustre. qui in ea pte deserti que syenis iungit habitabat. Hic cũ primũ se ad hẽmũ contulisset herbis herbarũ q̃ radicibz quas predulces interdũ et sa poris eximij fert harena. victuꝰ ignarꝰ germis eligendi noxia plerũq̃ carpebat nec erat facile vim radicũ sapore discernẽ q̃a oĩa eque dulcia sed pleraq̃ oculatore natura virus letale cohibebant. Cui ergo edentẽ vis intima torqueret et ĩmensis do loribz vitalia vniuersa quatterent. ac fre quẽs vomitꝰ cruciatibz non ferendis ipsã animu sedẽ stomacho iã fatiscente dissol ueret. oĩa penitꝰ que essent edenda formi dans septimũ in ieiunio diẽ spũ defitẽte ducebat. tũ ad eũ fera cui ibicis nomẽ est accessit. Hunc prius astanti fasciculum herbarũ quẽ collẽm pridie attingẽ non audebat obiecit. sed fera que virulenta erant ore discernens. que ĩnoxia noueat eligebat. Ita vir sãs eiꝰ exemplo quid edere quid respuẽ debet edoctus et pitu lã fames euasit. et herbarũ venena vi tauit.

De hirsuto et duobz obedientie mi vo beato paulo. Cap xvij.

Anachonij monasteria adij que hodie ab eius discipulis incolũtur Ad eũ caã locũ in quo btus paulus p̃mꝰ hẽmita est diusatus accessi. Rubrũ mare vidi. Iugũ syna montis cuiꝰ summũ crau men celo pene contiguũ nequaq̃ adiri potest. Intrãt hui accessus anachoritã ec aliquis ferebat. quẽ diu multũq̃ quesi tũ videre non potui. Qui fere iã ante q̃nquaginta ãnos a cõuersacõe hũana remotus nullo vestis vsu sed ceto corpis sui tectus nuditatẽ suã diuino munere vestiebat. Hic quotiens religiosi viri eũ adire voluerũt cursu auia petens. congressus visitabat hũanos. Vni tñmo do ferebat se ante q̃nquẽniũ prebuisse vi denti. Qui credo potenti fide id obtinere promeruit. Cui intrã colloq̃a petenti. cur hoĩes tantope vitaret rñdisse phibet eũ qui ab hoĩbz frequentaret non posse ab angelis frequentari. Cum quidã secula

actibz abdinatis monasteriū magne dis
posicois ingressū cepisset roguire. abbas
ei cepit multa ꝓponē. tyrannes ee istū dis
cipline labores. sua dura impia. que nul
lus fratle valeret implē patiencia. Aliud
potius monasteriū vbi fratlioribz legibz
viueret expetēt. non temptaret aggredi
qđ implere non posset. Ille vero nichil hiis
terroribz ꝓmoueri sed magis ita cepit
oēm obedienciā pollicerī ut si eū abbas ī
ignē ire precepit non recusaret intrare
Quā illius professionē vbi magr acce
pit non aūctas probare profitentē. Ca
su diuino ꝓpe ardebat qui multo igne
fuerus coquendis panibz parabat. erū
dabat abruptis flāma fornacibz. et intra
camere illius contigua totis habenis regna
bat incendiū. Hoc igit aduenā illū iubet
magister intrare. Nec distulit patre precep
to. medias flāmas nichil aūctatus īgre
dit. Que mox audaci fide victe velut ille
quondā hebreis pueris cessere venienti.
Dupatu natura est. fugit incendiū. et q
putabat arsurū. velut quodā frigidore
re ꝓfusus se ipse miratus est. Sed quid
mirū si tuū xpe tyronē ignis ille nō attī
git. ut nec abbatē pigeat diuina mandasse
nec discipulū penitet impio paruisse.
Quodā itidē ad eundē abbatē recipien
dus aduenerat. et aū ꝓma ei lex obedi
ēcie poneret. ac ꝓpetem pollicet ad oīa
vel extremā paciencia tasu abbas secu
tiuā virgā iampridē aridā manu gebat.
Hanc solo fixit atq illi aduene id opis ꝓpo
nit ut tam diu virgule aquā irriguam
mīstraret donec quod cōtē naturā erat
solo arente lignū aridū viuisceret. Subiecto
aduena diuē legis impio aquā ꝓpriis hu
meris cotidie cōuehebat que a nilo flumi
ne per duo miliaria ferme petebat. Iā
q emenso anno spacio labor non cessabat
opantis et de fructu opis spes ee non po
terat. tū obedientie virtus in labore du
rabat. Sequens quoq annus vanū labo
rem iam affecti frūs eludit. Tercio demū
succedenciū tpm labente auriculo tum
neq nocte neq die aquarius ille cessaret
opator virga floruit. Ego ipsā ex illa
virgula arbusculā que hodie quoq in
atrio monasterij est ramis viventibz vi
di. que in testimoniū manens q̄tū obe
diencia meruit et q̄tū fides possit ostē
dit. De illo q̄ precibz obtinuit ut a dyabolo q̄n

Quidam scūs q̄ mēsibz vexatus. fugā
dor demoniū incredibili
ptate preditus. non solū presens
neq verbo tm. sed absens quoq interdū
aliaj sui fimbrijs aut eplis missis corpo
ra obsessa curabat. et diu miro modo fre
quentatā a pplis. ex toto ad eū orbe cōue
nientibz. usuq eaā a prefectis et comitibz
diuersarūq potestatū iudicibz. Quu fere
bat etiā omni potu penitus abstinē. et ꝑ
abo septē tm cartis sustentari ut ex v
tute honor. ex honore vanitas crepit obrepere.
Quod malū ille ubi potuit primū in se
sentire grassari. diu multūq discutere
conatus est. Sed repelli penitus vel tamen
conscia vanitas ꝑseuerante virtute non
potuit. Ubiq nomen eius demones fate
bant. excludē a se confluentiū pplos nō
valebat. Virus interī latens serpebat in
pectore. et cuius nutu ex aliox corporibz
demones fugabant. seipm occultis ope
racionibz vanitatis non poterat purga
re. Totis igit precibz conatus ad deū fer
tur orasse ut ꝓmissa in se q̄q mensibz
dyaboli ptate hijs similis fieret quos ip
se curauerat. Quid multis īmorar. Ille
prepotens ille signis atq virtutibz toto
orente vulgatus. ille ad cuius lumina ple
ante conflurebant. ad cuius fores sūme ilu
us sibi se prostrauerāt ptūtes. correptus
a demone est tentus in vinculis. oīa il
la que energumenis solent ferre ꝑpessus.
Quinto demū mense purgatus est. non
tantū demone. sed quod illi utilius erat
atq optatius vanitate. Sed michi ista
replicanti nra infelicitas nra obturat
infirmitas. Quis enī nrm est quē si v
nus homunculus paruulus salutauit.
aut fatuus atq adulantibz verbis feta
vna laudauit non continuo elatus sit
superbia non statī inflatus sit vanitate
Quecia si non habeat consciam sanctus
tamē qa vel stultor adulatione aut fa
tuis error scis esse dicit. fallitur. se pu
tabit. Jam vero si eidē crebra munera

mittant dei se magnificencia asserit ho
norari. Cui dormienti et resoluto necessa
ria conferant. quod si vel de modico ei a
liqua virtutis signa succederent. angelū se
putaret. Cetm cū neq; ope neq; virtute cō
spicuus sit. si quis clericus effectus fuerit
dilatat fimbrias suas. gaudet salutatio
nibz inflatur occursionibz. ipse eaā vbiq;
discurrit. et qui ante pedibz aut azello
ire consueuerat spumeo equo superbus in
cedit. Parua prius ac vili cellula contē
tus habitare. erigit celsa laquearia. cō
struit. multa condauia. sculpit ostia. pin
git armaria. Vestem respuit grossiorē.
indumentū molle desiderat. atq; licet ca
ris viduis ac familiaribz mandat tribu
ta virginibz. Illa ut burrū rigentē. licet
ut fluentē tegat laternā. Vin licet deferi
benda mordacius bēo viro ieronimo
relinquam. et q̄a satisfecta vrīs auribz
ymo eaā verbosior fui fortasse q̄ debui
tu modo ad me aut loqre. aut debitum
fenus exsolue ut te de martino tuo ut es
solitus plura referentē iam prudē ut hic
desiderijs meis estuantibz audiamus
Quid inquā tibi de martino meo liber
ille non sufficit quē ipe tu nosti me de
illi⁹ vita atq; virtutibz edidisse. Delibe
lo gestor sci martini et eius vite prerogati
ua. Cap. xix.

Agnosco id inquit quidē postumiane. neq; vnq̄
a dextera mea liber ille discedet
Nam si agnoscis. et aperit librū qui sub
veste latebat. en ipm. Hic m̄ inquit tēre
ac mari comes. hic in pegrinatiōe tota
sotius ac consolator fuit. Primi ei vbi rea
ne vir studiosissim⁹ qui paulin⁹ fuerit
Deinde cū tota certatī vrbe raptet. exul
tantes librarios vidi q̄ nichil ab hijs q̄s
uosius haberet. Siquidē nichil illo pmp
tius nichil carius vendet. Hic naufraga
nonis mee cursū longe ante pregressꝰ
cū ad affricā venisse. iam per totū car
thaginē legebat. Hūc ego in hēmo a q̄
dā sene legi vidi. cui cū me familiarem
tuū ee dixissem. et ab illo et a multis
fratribz licet m̄ ijuncta legnao est. ut si
vnq̄ terras istas te incolumi cōtigisse
ea te supplē cōpellem que illo tuo libro
de virtutibz beati viri professus es p̄tis
se. Et quidē postumiane inquā cū te iā
dudū de sanctor̄ vtutibz intentus audi
rem. tractis ad martinū meū cogitatio
nibz recurrebā merito p̄spiciens omia
illa que singuli diuisa fecissent. per vnū
istū facile completa. Nam cū excelsa re
tuleris. q̄d m̄ dixisse liceat pace scōr. nich
il a te peni⁹ audiui in quo martin⁹ cēt
inferior. Illi enī ab omī impedimēto li
beri. celo tm̄ et angelis testibz plane ad
mirabilia docent operari. Iste in medio
cetu et cōuersatiōe pplor̄ int̄ clericos
dissidentes. int̄ epos seuientes. cū fere
cotidianis scandalis hinc inde p̄meret
te expugnabili tī aduisus oia vtute fun
dat⁹ stetit. et tanta op⁹ est. q̄nta ne
illi quidē. quos ante audiuim⁹ ee in he
remo vel fuisse. fecerūt. at si illi paria
fecissent. quis iudex tī ijustus esset ut
non istī ee potiorē merito iudicaret.
Puta enī istī fuisse militē qui pugna
uerit in iequo loco. et tī victor euasit
Illos aūt eque cōpone militibz q̄ ex equo
loco aut eaā de superiore certauerīt. Quid
ergo. Et si oīm vna victoria est non p̄t
ee par gloria. Tī cū preclara retuleris.
a nemine retulisti mortuū suscitatū. Q°
vno utiq; te nīe est cōferi martino ne
minē conferendū. Ita si admirandū est
q̄ illi egipcii flāma nō attigit. hic q̄
sepius impauit incendijs. Si reuoluas
q̄ anachoritis feritas bestiar victa sueu
buit. hic familiarit̄ et rabiem bestiar
et serpentū venena cōpescuit. Q̄ si illū
conferas q̄ inūdis spiritibz obsessos ver
bi impio vel fimbriarū virtute curabat
ne in hac quidē p̄te inferiorē fuisse mar
tinū multa documēta st̄. Si eaā ad il
lū recurras qui fetis suis pro veste con
tectus putabat ab angelis visitari. cū
isto angelo cotidie loquebant. Iam vero
aduersus vanitatē atq; iactantiaā ita in
uictū spm gessit. ut illa vitia forcius ne
mo contēpserit. Ergo fatearis nīe est
in martino olim illor̄ quos enumerasti
fuisse virtutes. martini aūt in omibz
illis non fuisse. Qualit̄ in hoc cōuenerit
ut gallus narraret de martino. Ca xx.

QVid tu inquit postumiane ita mecū quasi non eadem tecum sencā. semp̄ senserim. Ego vero quo adduuā semp et sapiam egip ti predicabo monachos. laudabo anachoritas. mirabor hēmitas. martinū semp extipiā. Non illi ego quēquam audeo monachoz. certe non epōz quē piam compare. Hoc egiptus fatetur hoc syria. hoc ethiops compit. hoc indꝰ auduit. hoc ptus et ps̄i nouerūt. nec ignorat armenia. bophorus exclusa cognouit. Et postremo si quis fortuna tas insulas aut glacialē frequētat oceanū quo miserior est regio ista nūqz que tantū virū cū in proximo habuerit nosse non meruit. Nec timē huic crimi ni miscebo populares. soli illū clerici so li nesciūt sacerdotes. Nec īmerito nosse illū iudi noluerūt. q̄a si virtutes illiꝰ nossent sua vitia cognouissent. Horreo dicē quod nup audiui infelicē dixisse nescio quē te in illo libro tuo plura mē titū. non est hoīs vox ista sed dyaboli. Nec martino in hac pte detrahit̄ sed fi dei euangelij derogat̄. Nam cū dūs ip se testatus sit istiꝰ modi opa que martiꝰ implerit ab oībz fidelibz ēe facien da. qui martinū non credit ista fecisse non credit xp̄m ista dixisse. Sed infeli tes degeneres somnolenti que ipsi fa cere non possūt. facta ab illo erubescūt. et malūt illius negrē virtutes q̄ suam ignauiā confitere. Vin nobis ad alia pre tantibz oīb istoz memoria relinquat̄. Tu potius ut iam dudū desidero reliq̄as martini opa contere. At ego inq̄ arbi tror rectius ista a gallo esse poscenda. quippe qui plura nouit. Neq enī ignoꝛare potuit mgr̄i facta discipulꝰ. Ego plane inquit gallus licet impar sim tanto oneri. tamē relatis supi⁹a postumiano obīe cogor exemplis ut munꝰ istꝰ non recusem qđ imponitis. Cauendū autē michi in primis ēe arbitror ne ea de martini virtutibz repetā que in libꝰ suo sulpicius iste memorauit. Vnde pri ma illiꝰ interim militando gesta pre tereo. neq ea attingā que laycus egre

at monachus. Nec vero audita abalijs potius q̄ que vidi ipse sū dicturꝰ. Itaq̄ mitto gallū de globo igneo et quibusdā mi racl̄is sā mtini. ex vi. li. xpi.

QVirit̄ tempe relictis scolis beato viro me iunxi. Paucos post di es euntē ad ecc̄iam sequebar̄. Interī ei seminudus hybernis mensibz pauꝑ occurrit. orans sibi vestimentū dari. Tunc ille accersito archidyacono iussit algentē sine dilatione vestiri. Deinde secretiorū ingressus est quo solus ut illi erat consuetudo resideret. hanc enī sibi ecā in ecclesia solitudinē p̄missa de ritis libertate prestrabat. Hoc secretū be ati viri paup ille captatū cū ei archidyaconꝰ dare tunicā distulisset irrupit. dissimulatū se a clerico querens algere deplorans. nec mora sctis pauꝑe non vi dente intra amphibolū tunicam sibi la tentē eduxit. pauperē q̄ contectū distrēde iubet. Deinde paulo post archidyaconꝰ ingressus admonet pro consuetudīe ex spectare in ecc̄ia p̄lm illūq̄ ad agen da solempnia debere procedē. Cui ille rīdens ait. Pauperem prius. de se aūt dicebat oportere vestiri. seq̄ ad ecclesiā non posse procedē nisi vestem pauper acciperet. Dyaconꝰ vero nichil intelligēs quia extrinsecꝰ indutū amphibolo vesti tudū interiꝰ non videbat. postremo pau perē non comparere mussatē. Vbi ign̄ vestis que p̄parata est deferat̄. pauꝑ nō decerit vestiendus. Arguit̄ demū clericꝰ nimitate cōpulsus. Jamq̄ felle cōmoto e proximis tabernis nigerrimā vestem breuēq̄ atq̄ hyspidā quūq̄ cōparatā ar geneis rapit. atq̄ ante martini pedes exponit. En inquit vestem. sed pauper non est hic. Ille nichil motus iubet eū paululū stare pre foribz elaborans ut pos set occultū ēe quod fecerat. Sed q̄n in sās viris latent ista querentibz velint nolint cicta produnt̄. Igit̄ cū hac ob latura sacrificiū deo veste procedit. Eo quidē die. mirā dicturꝰ sum. cū iā altā viū sicut est solempne benedicēt globū ignis de capite illiꝰ vidimꝰ emicare ita ut in sublime conscendens longius col

lū crinēq; flāma producēt. Hoc licet ce
lebertimo fm die in magna ppli multi
tudine viderim⁹. vna tm de virginibz
et vnus de presbuteris tres tm videre de
monachis. ceteri tam non viderint nō
potest mei ee iudicij. Per idem fere tē
pus aū euantius auūculus me⁹ vir licet
secuā negocijs occupatus tamē admodū
xpiān⁹ grauissima egritudine extremo
mortis piculo cepisset vrgeri. martinū
euocauit. nec cunctatus ille ꝑgenuit.
Prius tm q; medium vie spatiū vir beat⁹
euoluet virtute aduenientis sensit egro
tus. Receptaq; continuo sanitate venē
tibz nobis obuiā ipse processit. et altera
die vedere cupientē magna prece detinu
it. Cum interī vnū de familia puerū
letalī utu serpens ꝑcussit. quē ia exani
mē inuenē ipse euantius suis humeris
illatū ante pedes sancti viri nichil illi
ꝓssibile confisus exposuit. Jamq; ma
lū serpentis se per omnia membra dif
fuderat. cerneresq; omībz venis infla
tam cutē. et ad vberis instar tensa vita
lia. Martin⁹ porrecta manu vnūsa pu
erimēbia ꝑtractans digitū ꝓpe ipsum
vulnusculū quo bestia virus infuderat
fixit. Tū vero mira sit dicturus. Vidim⁹
venenū ex omni parte reuocatū ad mar
tini digitū recurrisse. Deinde per illud
vlceris foramen exiguū tm virus stipas
se cū sanguine ut solet ex vberibz crpa
rū aut ouiū pastor⁹ manu pressis lōga
linea copiosi lactis effluere. Puer surrer
it intolimis. Nos obstupefacti tante vei
miraculo id qđ ipa cogebat vitus fate
bam̄. non ee sub celo qui martinū pos
set imitari. De verberibz ei illatis ob pa

Onse uorē iumentoz. Cap xxij.

Quenti itidē tpe iter cū eo dum
dyoceses visitabat agebam⁹. Ne
bis nescio qua nūtante remorātibz alig̃n
tulū ille processerat. Intim per aggerē
publicū plena militantibz viris reda
fiscalis veniebat. sed vbi martinū inves
te hyspida nigro et pendulo pallio cir
cūtectū. contigua de latere iumenta
viderūt. paululū in partē alterā pauc
facta heserūt. Deinde funibz implicatis
protentos illos quibus ut sepe vidistis a
nimalia illa misera conglobanti. ordines
miscuerūt. Dūq; egre expediūt moram
fece ꝓperantibz. qua ꝓmoti iniuria milita
tes precipitatis in terrā saltibz se dederūt
Deinde martinū flagris ac fustibz vige
reperūt. Tum quidē ille mutus et inuere
cibili patientia prebens tergā cedentibz
maiorē infelicibz cōmouet ī saniā magis
ex hoc furentibz q; ille quasi non sentiēs
verbera illata contēpneret. Nos illuc
consecuti rede cruentū atq; vniuersa cor
poris parte laniatū cū exanimis in tra
procubuisset inuenim⁹. Statūq; eū a sello
suo ꝓposuim⁹. ac locū cedis illius execrā
tes raptim abire ꝓperauim⁹. Interea il
li regressi ad predam suā furore sanati a
gri quo ire ceperant iumenta ꝓripuīt.
Que cū oia solo fixa ac si enea rigruisset
tollentibz alacris vocē magistris. flagris
hinc et inde resonantibz nichil penitus
mouebant. Consurgūt deinde omnes
pariter in verbera. consumit grallicus
mularū pena mastigias. totū rapitur
silua de proximo. trabibz iumenta tūdū
tur. Sed nichil penit⁹ seue man⁹ agebāt
vno eodēq; in loco stabant fixa simula
cha. Quid agerent infelices hoīes nesci
ebant. nec iam vltra dissimulare potēt
q̄n quālibet brutis perozibz agnoscerent
diuino numine se teneri. Tandē ergo in
se regressi ceperūt querē quis ille esset
quē in eodē loco ante paululū cerdisset
Tum ꝓfitentes cognouerūt ex vicinibus
martinū a se tam crudeliē verberatū.
Tum vō fiut omībz causa manifesta nec
ignorare iā poterant. q̄n ob ullius viri
iniuriā tenerent. Igit omēs rapidis
passibz nos consequūtur. conscio facti ac
menti pudore confusi flentes. et puluere
quo se ipsi fedauerant caput atq; ora cō
spersi. ante martini se prosternūt genu
a veniā petentes et ut eos adire sineret
postulantes. satis se vel sola consciencia
dedisse penarū. satisq; intellexisse q̄m
eosdē ipsos vivos absorbere terra potuis
set vel illi potius amissis sensibz in imo
bilem saxoū naturā rigescere debuisset
sicut affixa locis quibz steterant iumēta

vidissent. orare se atq; obsecrare ut idul
geret sceleri veniā. et copiā prestaret
abeundi. Senserat eaā priusq; ingrederē
rent vir beatus illos teneri. nobisq; illō
ante iam dixerat. Veniā tñ clementi in
dulsit. cosq; abire pmisit aīalibus resti
tutis De tribz mortuis ab eo suscitatis.
Illud autē sepe aduerti Caplm xxvij.
sulpiti martinū tibi dicē solutū. nequaq;
sibi in epātu cam virtutū gratiā suppetis
se quā prius se habuisse memīsset. Quod
si vīm est pmo qa vīm est conicē possumus
q̄ntu fuerūt illa que monachi opati est
et que teste nullo solus exercuit. cū tan
tu illū in epātu signa fecisse sub oculis om
niū viderim⁹. Siquidē ante epātū duos
mortuos vite restituit. quod liber tuus
plenius est locutus. In epātu vero qd̄ pret
misisse te miror vnū tñmodo suscitauit.
Ego rei hui⁹ testis sum. Fuerat enī causa
nescio qua turnotū petebam⁹. Interea
dū viaī quendā populosū preterim⁹. ob
uiā nobis turba īmanis processit totā
gentiliū. tiā in illo vico nemo nouerat
xp̄m. Sensit hic martin⁹ opandū et ānī
mante sibi spū totus infremuit. verbum
dei gentibz predicabat. sepius ingemiscēs
cur tanta dñm saluatorē turba nesciret.
Interea mulier quedā cui⁹ filius paulo ā
te defecerat corpus exanime beato viro p
tensis manibz obtulit. Cui etiā cetera mul
titudo se iunxit acclamans precabz matū
ut filiū vnicā sibi restituet. Tunc mar
tin⁹ defuncti corpus pprijs manibz accep.
et flexis genibz vbi consūmata oratiōe
surrexit. viuificatū parvulū mīri resti
tuit. Tunc oīs multitudo clamans cepit
xp̄m deū vīm fatery. fideliē postulans xp̄i
anos se fieri. Et ille īposita manu cūctos
catheczuminos fecit. Et cōuersus ad nos
ait. non irrationabiliter in campo cathe
czuminos fieri vbi solent martires conse
crari. Vicisti inquit posthumiane gallie.
vicisti non vicit me qui martini sū poti⁹
assertor. et qui hec oīa de illo viro et scripsi
semp et credidi. sed hēmitas omnes et a
nachoritas vicisti. Demo enī illoz sicut
martin⁹ hic vester pmo noster mortuos
īpetrauit. Asseritq; hūc iste sulpiti⁹ apl⁹

compat et pphetis. Quē per oīa illis esse
consilem fidei virtus ac virtutū opa testāt.

Qualiter valentinian⁹ martino coactus ē ad
mittere.

Eodem fere tpe surgē. Cap xxvij.
quo primū episcopatus datus est
fuit eiā ei nūtius adhuc comitatū.
Valentinian⁹ tū maior rerū sūma po
tiebat. Iste tū martinū ea petē cogno
uisset que prestare nolebat iussit eum
palatij fozibz arceri. Etenī ad aīm eius
īmutē ac superbum vtor accesserat arriana
que totū id a sancto viro ne ei debitā reue
rentiā prestaret auerterat. Itaq; martin⁹
vbi semel atq; itū superbū pīnaipē adire cep
tauit. recurrit ad notā presidia. Cuius ob
noluit. ciboq; et potu abstinet. oratonibz
diebz ac noctibz ꝓpetuat. Septimo vō die
astitit ei angelus. iubet eū ad palatiū re
uerti. reglas fores quālibet clausas spon
te reserandas. imperatoris spīm superbū mol
liendū. Igit̄ istius modi pīntus angeli cōfir
matus alloquio et fretus auxilio palatiū
petit. patent limina. nullus obsistit. Pos
tremo usq; ad regē nemine prohibente
peruenit. Qui cū eminus venientē videt.
infrendens cur fuisset admissus nequaq̄m
assurgē est dignatus. astanti. donec regi
sellā ignis operiret. ipmq; regē ea parte
corpis qua sedebat afflaret incendiū. Ita
solio suo superbus exturbat et martino iuste
assurgit. multūq; complexus quē sperne
ante decreuerat. virtutē diuinā sensisse
emendatior fatebat. Nec exspectatis mar
tini precabz. prius oīa prestitit q̄ rogaret.
Colloquio illū atq; cōuiuio freq̄nter asci
uit. et postremo abeunti multa munera
ptatis sue custos cūcta reiecit. Qualiter
impatrix ei in cōuiuio ministrauit. Capxxv.

Maxim⁹ impator martinū sepius
euocatū receptūq; intē palatii
venerabiliter honorabat. totus il
li tū eo sermo de pīntibz de futuris. de fi
deliū gloria. de eternitate scōr. Tum ite
rum diebz ac noctibz de ore martini regi
na pendebat. euangelica illo non infert
or exemplo pedes sā fletu rigabat. crine ter
gebat. Martin⁹ quē nulla vnq̄ femina
contigisset istius assiduitatē pmo poti⁹

seruitute non poterat euade. Postremo a uiro suo poposcit. deinde martinū uix compellit ut ei remotis omnib⁹ mīstris preberet sola cōmunio. Nec potuit uir beatus obstinatiꝰ reluctari. Componit̄ ergo tus regine manib⁹ apparatꝰ. sellulā ip sa consternit. mensā admouet. aquā manib⁹ subministrat. cibū quē ipa coxerat apponit. Ipsa uō illo sedente eminus sedm famulantiū disciplinā solo fixa consistit īmobilis per oīa mīstrantis modestiā et humilitatē exhibens seruientis. Instruit ipsa bibituro et ipa porrexit. finita cenula fragmenta panis aspicit mitas collegit. satis fideliū illas reliquias imperialib⁹ epulis ante apponēs Ad hec posthumianꝰ. Jam dudū inquit gille audiens te loquentē uehemēter admiror regine fidem. Sed illud ubi est q nulla unq̄ feria ferebat̄ ppius astitisse martino. Ecce ista regina non solū astitit sed eciā ministrauit. et uereor ne isto aliq̄ntulū se tuent̄ exemplo. qui libet feminis inseruitur. Tunc gallus. Quid tu inquit? Non uides q̄ solent docte grammatici. locū. tempꝰ plonā? Cognita captiū in palatio impatoris precib⁹ amburi. regine precib⁹ cogi. tempis nūtate cōstrigi. ut intarceratos liberaret. exules restitueret. Hec q̄nti putas constitue debuisse episcopo. ut pro hijs oīb⁹ non aliq̄ntulū de rigore ꝓpositi relaxaret? Uimptamen q̄a occasione hui⁹ exempli male usuros esse aliquos arbitraris. illi felices erūt si a disciplina exempli istius uiri nō recedant. Uideant cū q̄ martino semel tantū in uita iam septuagenario nō uidua libera. non uirgo lasciuiens. sed sub uiro uiuens. ipso uiro paritꝰ supplicā te regina seruiuit et mīstrauit. Hec non cū epulante distubuit. nec ausa est participare cōmunio sed deferebat obsequium. Discite igit̄ disciplinā. seruiat tibi matrona. non īperet. seruiat non recūbat si uult martya illa ministrauit dño. nec tm est ablata cōmunio. imo prelata est ministranti. que uerbū pocius audiebat. Sed in martino ista regina utriq̄ complet et ministrauit ut martya. audiuit ut maria. Claudiomacinus uiatis est in cō finio et bituricā et turonoꝝ. Erat̄ est ibi celebris religione sanctoꝝ. nec minꝰ gloriosa sacraꝝ uirginū multitudo. Preterens ergo martinꝰ in secretario ecclesie habuit mansionē. Post discessū illiꝰ aute in secretariū illud uirgines irruerūt allabunt̄ singula loca. ubi aut sederat aut steterat uir beatus. stramentū eciā in quo q̄euerat p̄ūtur. Una carū post dies paucos partē stramīs quā sibi pro benedictione collegerat in energumino quē spūs erroris agitabat de ceruice suspendit. Nec mora dicto ciciꝰ cecto demone ps̄ona purgata est. De pīate et ītelligencia quā cicra bestias habuit et de exemplo quod a uirgine accepit. Caplm xxvi

Per idem fere tēpus martino a treueris reuertenti fit obuiam uacca quā demon agitabat. q relicto grege suo in homines ferebatur. Et iā multos nocte peremta confoderat. Uin ubi nobis cepit esse contigua. hij q̄ cam eminꝰ sequebant̄ predice magna uoce ceperūt ut caueremꝰ. Sed postq̄m ad nos furibunda lumib⁹ ppius accessit. martinꝰ eleuata ptinꝰ obuiā manu pecudē consiste iubet. Que mox ad uerbū illius sture cepit īmobilis. Tū interea uidet martinꝰ dorso illiꝰ demonē sup̄sedentē. quē increpans. discede inq̄t funeste de pecude et īnocuū aīal agitare desiste. Paruit neq̄ spūs et recessit. nec defuit sensus in bucula q̄n se intelligeret liberatā. ante eius pedes recepta quiete prosternit̄. Deinde iubente martino gregem suū petit. seq̄ agmini ceteraq̄ oue placidior īmiscuit. Hoc illud fuit tempꝰ quo int̄ medias flāmas positus non sensit incendiū. Quodā aute tpe dū dyoceses circuiret venanciū agmē inaurium̄ canes lopore sequebant̄. iamq̄ multo spacio uicta bestiola. cū undiq̄ campis late patentib⁹ nullū eet effugiū. morte īminētē iāiamq̄ capienda crebris flexibus differebat. Cui⁹ piculū uir beatus pia mente miseratus. impat canib⁹ desiste sequi. ut sinerent abire fugientē. Qui continuo ad primū sermonis impiū constiterūt.

Crederes vinctos ymo potius affixos in su
is uiscere vestigijs. Ita lepusculus ipse
cuitoribz alligatis involumis euasit. Ope
autē precij est eaā familiaria illi verba
spūali sale conditu mēorare. Quē recens
tonsam forte conspexerat. euangeliū in
quit mandatū istu cōpleuit. duas habēs
tunicas unā largitu est non habiti. itu er
go et vos facē debetis. Itē cum subulcū
algentē et pene nudū in pellicea veste vi
disset. Cu inquit adā exactus de paradiso
in veste pellicea sues pasat. Sed nos illo
vetē deposito qui adhuc in isto manet
nouū adā potius induamus. Illud vero
sulpiti memisse te credo quo affectu no
bisciū et tu coā adesses illā virginē pre
dicauet que itu se penitus ab oīm virorū
oculis remouisset ut ne ipm quidē ad se
martinū. cū eam ille officij causa visitare
vellet admiserit. Ergo cū haut longe ab
illa villula nos nocte iminens coe
gisset. exeuūt beato viro cadē illa vir
go transmisit. featq martinus qđ ante
non fecerat. Nulli enū ille vngi exeu
um. nullus munus accepit. Nichil ex his
que virgo venabilis miserat refutauit
dicens. Benedictionē illius a sacerdote
mūme respuendā que eēt multis sacer
dotibz preferenda. Audiant queso virgi
nes istud exemplū ut fores suas si eas
malu obsidē voluerūt. eaā bonis claudāt.
In cuius viru conspectū puella nō venit. q
vidē salus videntiū fuit. Quis autē hoc
alius preter martinū sacerdos non ad
suā iniuriā retulisset? Verū ego itu vir
tutem huius virginis predicabo. ut tū nichil
illis que ad martinū videndū ex longin
quis regionibz sepe venerūt arbitrer de
rogandū. Siquidē hoc bēm viruū freq
ter affectu eaā angelu frequentauit. Qz
frequē occulte visitabat a sacis vginibz apos
tolis et eaā angelis diuinit. Caplm xxvij

Deterū id quod deū sū postumi
ane hoc te. me autē intuebat tes
te recte plebeo. Quodā die ego et
iste sulpiti pre foribz illi exulabantes iam
eaā per aliquot horas cū silencio sedeba
mus ingenti horore et tremore ac si ante
angeli tabernaculū mandatis exulbi
ab duceremus. Cum quidē clauso cellule
sue ostio nos ibi ee nesciret. Interū collo
quiū murmur audiuimus. et mox hor
rore quodā circūfundim. ac obstupef
tentes nec ignorare potuimus nesao qđ
fuisse diuinū. Post duas fere horas ad
nos martinus egredit. ac cū eū ille sul
picius sicut apud eū familiariq nemo
loquebat. cepit orare ut pcipientibz in
dicaret. quid illud diuini fuisset horro
ris. quod fatebamur nos ambo sensisse.
Vel cū quibz fuisset in cellula colloquiū.
Tenuem enī nos luce et vix intellm ser
mocinaciū sonū pre foribz audiuimus.
Tunc ille diu multūq reticatus est. sed
nichil erat quod ei sulpicius non exto
queret tuito. Incredibilia aut forte dic
turus sū. sed xpo teste non mentior. nisi
quisq est tum sacrilegus ut martinū
estimet fuisse mentitū. Dicā ingt vobis
sed vos nulli queso dicatis. Agnes te
cia et maria mecū fuerūt. Referebat
aut nobis vultū atq habitū singulaq
Nec vero illo tm die sed frequēter se ab eis
confessus est visitari. Petrū eciam et pau
lū aplos videri a se sepius non negauit.
Jam vo demones prout ad eū quisq ve
nisset sius noibz inuocabat. Vt marti
no aut sepe angelos visos fumiliariter
et sensim et expta fium. Rem minuā
dicturus sū sed tamen dicā. Apud nemau
sū epoz synodus habebat. ad quā quidē
ive noluerat. sed quid gestū esset sciscita
batur. Casu cū eo iste sulpicius nau
gabat. sed procul ut semp a ceteris in
vemota nauis parte residebat. vbi ei
angelus quid gestū eēt in synodo nū
tauit. Nos postea tempus habitu con
silij sollicite requirētes satis opportū ha
buim ipm die fuisse conuent. et ea ibi
ab epis fuisse decreta. que martino an
gelus nūciarat. Itē de miraculis eius

Nuper arpagio Caplm xxviij.
presbitero referente cognou a
uiciani comitis uxore misisse
martino in ampulla vitrea oleū quod
ad diuersas morboz causas necessariū es
set. sicut est consuetudo benedicē. testa
batur presbiter vidisse se oleū sub marti

ni benedictione aduenisse. quo ad exundā
te copia sūpne defluueret. ealq; diu ad ma
ūfamilias vasculū referret seruasse ui
tutē. Nam int̄ manū pueri portātis ita
semp exundasse oleū ut omīe illiꝰ vestimē
ti copia sūpfusi liquoris operiret. matro
na ita usq; ad sūmū labrū plenū vasta
lū recepisse. Vas vitreū cū oleo qđ mar
tinꝰ benedixerat in fenestra paululū edi
tiore deposuit. puer familiaris ignari
or lintheū suppositū. ampullā ibi ee ig
narus attrahit. vas sup constratū pau
mentū marmore decidit. Cuctus metu ex
territis ne benedictio deperisset. ampulla
adeo est incolumis repta. ac si sup plu
mas mollissimas decidisset. Canis no
bis importunior oblatrabat aliq̄. cu
q̄da cuiꝰ nomen q̄a pñs est et prodi
disse potuit suppīmet̄. In noīe ihū mar
tini ubeo te obmutescere. Cani hesit la
tratus in gutture lingua ut absq; sam
putatres obmutuit. Jta parū est ipm
martinū fecisse virtutes. credite michi
q̄a eaā alij in noīe eius multa fecerūt.

Qualiter ipm auitanū cathenatos laxare coactus est. Cap xxix.

Auitanus quondā comitis nouercalis bar
barā nimis. et vltra oēs cru
entā feritatē. Hic rabido spū ingressꝰ
turonū ciuitatē seqūtibz eū miserabili
mae ordinibz cathenatis. diuīsa pdēdis
parari iubet genera penarū. disponēs
postero die attonita ciuitate ad opus
tū triste procedē. Quod ubi martino cō
pertū est. solus paulo ante mediam
noctē ad pretoriū bestie illiꝰ tendit. sed
cū profunde noctis silencio quiescentibz
cūctis. nullius foribz obseratis pateret
ingressus. ante limina cruētu prostr
nit̄. Interea auitanꝰ graui sompno
sepultus angelo ingruēte p̄cellitur.
Seruus inquit dei ad tua limina ia
cet. et tu quiescis. Qua ille voce per
cepta lecto suo turbatꝰ exurrit̄. cōuocā
tis ꝑ seruis trepidus exclamat. martinū
esse pre foribz. Irent protinꝰ claustra re
seruāret. ne dei seruꝰ iniuriā pateret̄.
Sed illi ut est oīm natura seruoꝝ. vix
prima limina egressi inuidentes dnīm
suū ip sompno fuisse illusus. negant
quēq; ee pre foribz. ex suo met ingenio cō
iectantes neiem nocte posse vigilare. nec
diu illi credēt in illo noctis horore ia
cere aīa aliena limina sacerdotē. Idq;
cū eēt auitano psuasū fatale. vursū sol
uit̄ in soporē. Sed mox vi maiore cōcus
sus exclamat martinū stare pre foribz.
sibiq; ideo nullā quietē animi corpis q;
pmitti. Tardantibz seruis. ipe ad limi
na exteriora progredit̄. ibiq; ut sensēat
martinū deprehendit. Peruulsus miser
tante manifestatiōe virtutis. quid iquit
michi dñe hoc fecisti. Nichil loqui te nēe
est. sēo quid desideres. video quid requi
ras. discede q̄ntocius. ne me ob iniuriā tu
am celestis ira consumat. satis soluerī
hucusq; penarū. Crede quia non leuiē
apud me actū est. ut ipse procederem.
Post discessū autē sancti aduocat̄ officia
les suos. iubet omēs custodias relaxa
ri. et mox ipse proficiscit̄. Adhuc de mira

Monasteriū beati martis ei⁹. Ca. xxx.

Duobz a ciuitate erat milia
ribz disparatū. Sed quotiens vē
turꝰ ad ecclām. pedē extra cellule sue li
men extulerat videbes per totū ecclesiam
eiuguminos rugientes. et quasi aduēi
ente iudice agmina dampnāda trepida
re. ut aduentū epi clerus qui venturū
esse nesciret demonior geminus indica
ret. Vidi quendā in aera appropinq̄nte
martino raptū. manibz extentas i sub
lime suspendi ut nequaq; solū pedibz at
tingeret. Pagū quendā in senonico
annis singulis grando vastabat. Com
pulsi extremis malis incole a martino
auxiliū poposcerūt. Missa est per auspi
cium prefectorū virū satis fida legatio. ca
nis agros specialiꝰ grauior q̄ ceteroꝝ
assueuerat procella depopulari. sed fa
cta oratione. martinꝰ ita vniuersā libe
rat penitus ab ingruēte peste regionē.
ut per viginti āos quibz postea man
sit in corpore grandinē in illis locis ne
mo ptulerit. Quod ne fortuitū ee. et
non potius martino prestitū deputare
tur. eo anno quo ille defunctus est. reuersū
inualuit vrdinina pestis tēpestas. Ideo

sensit et mūdus viri fidelis excessū ut cui
vita iure gaudebat. eiusdē morte lugeret
¶ Quadā autē die ad auiaanū veniens.
ubi eius secretariū ingressus est. videt p
tergū illius demonē mire magnitudinis
assidentē. Quē enim. ut verbo quia itu
nctē est pauū latino loquar. exsufflans
auiaanū se exsufflari existimās. Quid me
inquit sce sic aspicis. Tuū martinū. Non te
inq̄t sed eū qui ceruicē tuē teter incubuit.
Ita veresit dyabolus et reliquit familia
re subsellū. ¶ Colūpnā īmense molis cui
ydolū supstitbat parabat euertē. sed nul
la erat fraudis qua id daret effectui.
tū ad oratiōēz suo more cōuertat. Visū
tūtus est parilē quodāmō colūpnā ruē
de celo. que īpacta ydolo totā ullā texpug
nabilē molā soluit in puluerē. Pauū sci
licet si īuisibili celi virtutibz vteret. ni
si ipse vtutes visibilit seruire martino hu
manis etiā oculis cernerent. Iterū de
¶ Serpens aliqn eodem. Cap xxxi.
flumen seabat. et vipā in qua
constiteram adnatabat. In no
mine inquit dnī iubeo te redire. Cui se
mala bestia ad verbū sancti retorsit. et
in vlcerosē vipā nobis exspectantibus
trāsmeauit. Quod cū oēs non sine mi
raculo cernerem. alcius ingemiscēs aut
Serpentes me audiūt. et non audiunt
homines. ¶ Quodā frater cū ad forma
culā illius carbonū copiā repperisset et
admota sibi scillula diuaricatis sibi pedi
bus sup ignē illū nudato inguine resi
deret. continuo martin⁹ factū sacro teg
mini sensit iuriā. magna voce procla
mās. Quis inquit nudato inguine nos
trū inestat habitaculū. Hoc ubi ille fe
audiuit. et ex consciā q̄ increpabat agi
nouit. cōtinuo ad nos accurrit exāimus
pudorē suū non sine martini vtute con
fessus. ¶ Quodā itidē die dū in area que
parua admodū tabernaculū illi⁹ ambie
bat. in illo suo quod nostis oēs sedili lig
neo resedisset. vidit duos demones in ex
celsa illa que monasterio supemunet
rupe consistē. inde alacres et letos vocē
ciusmodi adhortatiōis emittē. Eya te bē
dicto. Eya te benedicto. Credo cernebant mise

rū emuli⁹ ppinq̄tē. consci quantā illi
rabiē spūs sui sustatissent. Nec mora
brictius furibundus ibi irrupit. plen⁹
insania euomuit in martinū mille cō
uicia. Interea credo per martini ora
tiones fugatis ab illi⁹ corde demonibz re
ductus in penitentiā. mox reuertit. ad
martini se genua prosternit. veniam
poscens fatet errorē. nec sine demone se
fuisse tandē sanior confitet. Non erat
apud martinū labor iste difficilis ut ig
nosceret supplicanti. Tunc et ipsi et nobis
omībz scīs exposuit. qualiter illū a demo
nibz vidisset agitari. se p cōuicijs nō mo
uerī q̄ magis illi a quo ceēt effusa nocu
issent. Exinde cū idē brictius multas a
pud eū magnis p crimībz psepe preme
ret cogi non potuit ut eū a presbiterio
submouet. ne suā psequi videret iniuriā.
illud cōmemorans sepe p dnīs iudā tole
rauit. De obitu eiusdē. Sigibertus. Caplm

¶ Anno archadij et honorij sedō xxxvi
obijt scīs martin⁹ sedīs quosdā
p̄mo sedīs prospm anno archa
dij et honorij quīto. Et sedīm seueri⁹ qui
scribit in vita eius eū post morte pris
cilliani xvi annos vixisse. Severus.
Gallian⁹ egrit⁹ obitū suū longe ante pre
scivit dyritq̄ fratribz dissolutionē su
orpis īminere. Interea causa exstitit
qua condatensem dyocesim visitaret.
llam clerias inter se ulli⁹ ecclesie discor
dantibz. p acē cupiens reformare. licet si
nē dierū suor non ignorauet. profiscit
tamen ob istius causā non renisauit.
Itaq̄ profectus cū sancto discipulor⁹ com
tatu mergos in flumine conspicat pis
cū predā sequi et rapacē ingluuiē assi
duis vigere capturis. Forma inq̄t hec
demonū est. qui insidiant incautis. ca
piūt nescientes. captos devorant. et sa
turari nequeūt devoratis. Impat de
inde potenti virtute verbor ut eū aui
natabant gurgitē relinquentes ari
das peterent et desertas regiones. Eo
nimirū certa aues illas visus impio
quo demones fugere consueuerat. In
grege facto omnes in vnū ille voluares
congregate veluto flumine mōtes sil

uasq; pecierūt. non sine admiratiōe ml' tor qui tantū in martino viderāt vir tutē ut etiā aubz imparet. Aliq;diu ergo in vico illo vel in etīa ad quam erat cōmoratus. pace int' clericos v'sta tuta cū v'gredi ad monasteriū cogita ret virtbz cepit repente destitui. cōuo catisq; discipulis indicat se iam resol uī. Tunc vero meror et luctus oīm vox una plangenaū. Cur nos pater deseris aut cui nos desolatos relinq;s. Inuadēt eū gregē tuū lupi rapaces. Et quis eos a morsibz nostris pausso pastore pro hibebit. Scimꝰ quidē desiderare te xp̄m ta minuenā nostri potius miserē quos deseris. Tunc ille motus hijs fletibz ut semp in dño totus misericordie visceri bz affluebat latīmasse phibet. Conuer sus q; ad dnm hec tm voce vrbit flenti bus. Dñe si adhuc pl'o tuo sū necessarius non recuso laborē fiat voluntas tua. at si iam paruis etati bonū est michi. fiat voluntas tua. Hos vero quibz timeo ipe custodias. O virū ineffabilem nec la bore virtū nec morte vincendū. qui un nullā se ptem pronior inclinauit. nec viuere recusauit. nec mori timuit. Ita q; cū iam post aliquot dies vi februū cor reptus teneret. non tm a dei ope cessa bat. pnox in oratonibz et vigilijs fa tescentes artus spiritui seruire coge bat. nobili illo stratu suo in cinere et cilicio recubans. Et cū a discipulis ro gareti ut saltē vilia sibi sineret stra menta supponi. non decet inquit filij ppianū nisi in cinē mori. Ego si vobis aliud exemplū relinquo ipse pectinui Oculos ac manibz semp in celū intētꝰ iuictū ab oratione spiritū nō relaxa bat. Et cū a presbiteris qui tūc ad eū confluxerant rogareti ut corpusculū laterīs mutatione releuaret. Sinite inquit sinite frēs me celū pocius qm terrā aspicē ut suo iam itinē iturus ad dnm spiritus dirigat. Hec locutus dyabolū vidit ape assistere. Quid iquit hic astas cruenta bestia. Nichil in me funeste reperies. abscahe me sinus re

apiet. Cum ergo hec voce fatigatū di uinis opibz spm celo reddidit. Testatiq; sūt nobis qui affuerāt in exanimo corpe gloriantꝰ hoīs vidisse se gloriam Vultus luce clarior venitebat. cū mem bra cetera ne tenuis quidē macula fus caret.

De visionibz longe ostensis seuerino et ambrosio epīs. Caplm xxxvij.

Eatus autē seuerinꝰ coloniensis ci uitatis epūs. vir honeste vite. et per cūcta laudabilis. dū die dominica loca sancta ex consuetudine post matu tinas cū clericis suis circuiret illa hora qua vir beatus obijt. audiuit chorū in sublimi canentiū. Vocatoq; archidiaco no introgat si aures eius priperēt vo ces quas ille attentꝰ audiret. Rndit. nequaq;. Tunc ille inquit. diligenter ausculta. Archidyaconus aūt cepit sur sū collū extendē aures erigē. et super sūmos articulos baculo sustentatꝰ sta re. Sed credo eū non fuisse equalis me riti a quo hec audiri non merebantā. Tunc prostrati terre ipē pariū et beatꝰ epūs dnm deprecabantā ut hec ei diuina pnetas audire pmitteret. Erectis autē illis sursū introgat senex. Quid audis. Qui aut. Voces psallentiū tanq; in celo audio. sed quid sit prorsus ignoro. Cui ille Ego inquit tibi narrabo. Dñs meꝰ mar tinꝰ epūs migrauit ex hoc mūdo. Et nūt angeli cantando eū deferūt in ex celsū. Et ut parūper cēt mora ut hec audirentā dyabolus eū tū iniquis ange lis retinere temptauit. nichilq; sibi in eodem reperiens confusus abcessit. Eodē quoq; tempe btūs ambrosius. cuiꝰ hodie flores eloquij per totā redolent ecclesiā mediolanensi ciuitatis preerat epūs. Cu celebranda festa diei dnice erat consuetu do ut veniens lector cū libro non ante le gere presumēt q̄m sacis nutu iussisset. Factū est autē ut illa die dnīca pphetica lectione iam lecta ante altare stante q lectionē beati pauli proferret beatissiꝰ antistes ambrosius sup sanctū altare ob dormiret. Quod videntes multi. cū nul lus eū penitus expirare presumēt. tūsat tis fere trū aut duarū horarū spacijs

exclamauerūt eī dicentes. Jam hora p̄terijt. iubeat dñs lectorē lectionē legē exspectat eī pplūs valde iam lassus. Rīdens autē btūs ambrosius. Nolite inquit turbari. multū enī michi valet sic obdormisse. aut tale miraculū deꝰ ostendē dignatus sit. Nam nouitas frēm meū martinū sacerdotē egressū fuisse de corpore. me autē eius funeri obsequiū prestitisse. Pacto q̄ ex more seruicio cupi tellū tantū vobis exclamantibz nō explenī. Tunc illi stupefacti pariter et admirantes diem et tempus notant solliciteq̄ rentes. Qui ipsā diem tempꝰq̄ reperiunt quo btūs confessor dixerat se eī exequijs deseruisse. De visione ostensa severo aḡtm nito. Severꝰ ad aurelianū. Cap̄ xxxviij.

Postq̄ mane a me digressus eꝰ eram residens solus in cellula. ↄ p̄cor meor recordacio tristē me atq̄ confectū reddiderat. Deinde cū fatigatu angore animi in lectulo mēbra posuissem. ut plerūq̄ ex messitudine solet sompnus obrepsit. Qui ut semper matutinis horis lenior incertusq̄ ita suspensus ac dubius per membra diffundi tur. vt quod in alio sopore non euenit. pene vigilans dormire te sentias. Tunc repente sēm martinū epm̄ videre michi videor. pretextū candida togā. vultu igneo. stellantibz oculis. tyrine purpureo. atq̄ ita michi in ea habitudine corpis et forma quā nouerā videbar. Vt quod eloqui nobis pene difficile est non posset aspici cū posset agnosci. Ac ridensq̄ m̄ paululū libelluꝫ quē de vita eius scripse ram dextera preferebat. Ego sanctū ḡe nua eius complexus benedictionē pro cō suetudine flagitabā. suppositūq̄ capiti meo manū tactu blandissimo senaebā Cumq̄ mihi benedictionis verba solēpnia familiare illud oris sui sruas nomē ite rauet. mox in eū luminibz intentus. cū exsanauit vultu illiꝰ et conspectu nō possem. subito michi in sublime sublatus eripit donec īmensa aeris ustus vastitate cū eū rapida nube subuectū aie sequere m̄ oculoꝝ. patenti celo receptus videri ultra non potuit. Nec multū post sanctū presbitū clarū discipulū illiꝰ. qui nuper excesserat video eandē quā mgr̄m sequi dere viā. Ego impudēs sequi cupiens diu altior gressus molior et nitor euigilo. sōp noq̄ exultatus congratulari reperi visiō. Tum ad me puer familiaris ingreditur solito tristior vultu loq̄ntis parū et ego lentis. Quo inquit monachi a turonis affuerūt. qui dnīm martinū obisse nūciant. Conadi fateor. obortisq̄ lacrimis fleui vberrime. Qñ etiam dū hoc ad te frater scribimꝰ fluūt lacrime. nec vllū īpatientissimi doloris admitto solatiū. Te vō ubi hoc nūciatū est participē ēe volui luctus mei. qui eius amoris socius. Veni ergo ad me stutī ut piter lugeamꝰq̄ pariter amamꝰ. Qñq̄ sanam virū illū non ēe lugendū. aut post euictū triūphū tūq̄ scim. nūc demū redditu est corona iustiae. sed tamen michi ego impare nō possū q̄n doleam. Sed quid te in laānas fletusq̄ cōmouco. Ecce nūc consolatū te ēe cupio. qui me consolari non possum. Non deerit nobis ille michi arede. non deerit. Intererit de se sermocinantibz. assumet orantibz. Quodq̄ iam hodie pī mure dignatus est. videndū se in gloria sua sepe prebebit. et assidua sanctꝰ ante paululū sedat benedictione nos pteget.

Obijt autē hic sānus anno etatis sue lxxxi°. epatus vero xxvi°. De institutōe ludi gladiatorij et īuectiuis multis in eū. Cap̄ xxxv.

Eodem nimi ac rufini. tempe rome celebrato gladiatorio ludo. thelemachius mōchus inarepans pplm̄ attenuans spectaculo ī hiantē lapidat a pplō. Vnde offensus honorius impator gladiatoriū ludū in dicto suo ī petuū vetauit. Impatores zelū pīs sui theodosij sectā in toto orbe ro mano templa ydoloꝝ destruī iubenti. Hieronimꝰ et rufinꝰ presbiter aquileiensis orti inter se simultate p quesationibz scripturaꝝ libros īuectiuarū satis quidē luculentos. sed nimis mor dati sermone in alterutrū conscribūt. Rufinꝰ cont̄ theō lib° pīmo Filij hoīm dentes eoꝝ arma et sagitte ꝛc. Vīn ad hoc vulnera que ex lingua int̄ hoīes in

fligunt. mediocris pene nullus est. Et ro
gauiti me ad ihm celestē mediciū. qui
michi antidotū potentissimū dedit de
sui pyride euangelij prolatū. que vim
dolor spe futuri iusti examinis solave
tur. Potio ergo illa quā tempauit ihe
sus hec erant verba. Beati estis cū ma
ledixerint vobis hoīes et psecuti vos fue
rint. et cet. Idē in libro. 2°. Iste magistri
orientalis residente in tribunali xpo
iudice. angelis assistentibz et pro se in
tercedentibz. inter verbera et tortoratus
positus iurat se libros seculares nec hab
turū vnq; nec lecturū. velegnam nūc
queso ea que scribit. si vna opis eius
pagina est. que non eū itm tyceronia
cū pronūciaet. Vbi non dicat sed tullius nr
sed flaccus nr et maro. Jam vero trispm
et aristidē et empedoclē. et cetera greco
auctor noīa ut doctus videat et plurime
lectionis trunq; fumos et nebulas lectori
bus spergit. Puellis vero vel mulierc
lis scribens. que non utiq; nisi de nostris
scripturis edisserui aspuit et debet. exē
pla flacci sui vel maronis intexit. .

Hieron contra rufinū . . Apparet iuxta in
clyti oratoris eloquiū voluntatē te ha
bere mendacii. sed artē non habe fin
gendi. Erranim⁹ iuuenes emendem⁹
senes. Eodē feruore quo origenē aīi lau
dauim⁹. nūc dampnatū toto orbe dāp
nem⁹. Si accusatus taceam crimē vide
bor agnosce. Nobis in mōsterio hospita
litas cordi est. ōnes qs ad nos venientes
ceu humanitatis fronte suscipim⁹. Neve
mur enū ne maria cū ioseph locū nō
inueniat in diuersorio. ne nobis ihesus dimit
catur hospes erā et non collegistis me
Dolos hereticos non recipim⁹. Positū
quippe nobis est pedes lauare vnicui
cui. In vno tibi consentire non potero
ut paruā hetrias. Si hec est causa discor
die quā habes ergā me. mori possū. tacē
non possū De obitu sancti ambrosij. Cap

Anno archadij et honorij xxxvi.
sexto ambrosius mediolanēsis
obijt. cuius vitā paulin⁹ nolan⁹
epūs. ad augustinū epm describit
Paulin⁹. Cum autē in infirmitate vir
sanctis decidisset. comes stilico dixisse fert
q tanto viro recedente de corpe interi
tus imineret ytalie. vnde cōuocatis no
bilibz ciuitatis quos ab eo diligi cogno
uerat psuadebat eis ut pgerent ad illū
suaderentiq; illi ut sibi viuendi a dño pe
teret cōmeatū. Quod ille ut ab eis au
diuit. rīdit. Non itm viri int vos ut
pudeat viuere. nec eaā timeo mori qa
bonū habem⁹ dnm. Cū autē in extre
ma pte portarus in qua iacebat dyaco
ni seā tractarent itm voce repressa.
ut vix iuicē se audirent. quis post obi
tū eius ordinand⁹ eēt epūs. Cū de sā
simpliciani noīe loquerent. tunq; tract
tui interesset. cū longe positus iaceret
approbans exclamauit terao. senex. sed
bonus. Qua voce audita. expauescen
tes fugerūt. Defuncto tū eo non alius
ei qⁱ simpliciān⁹ successit. In eodem
loco in quo iacebat cū oraret vidit dnm
ihm ad se venisse arridentē sibi. Nec mr
tos post dies ablatus est. Tempe autē
quo migrauit ad dnm ab hora tertii
xij diei usq; ad horā qua emisit spiritū
expansis manibz in modū crucis ora
uit dnm. Honoratus aūt vercellens
ecīe sacerdos cū in supiora dom⁹ sue.
se ad quietē cōposuisset. vocem terao
se vocantis audiuit dicentis. Surge fes
tina. qa mō est recessur⁹. Qui dñdēs ob
tulit sancto corpus dnī. Quod vbi glu
tiuit emisit spm bonū secū feres viati
cū. atq; ad maiorē ecīam corpus eiⁱ
deportatū. Supra qd plumi stellā se vide
nar rabant. Demonū quoq; turba in
clamabat se ab illo torqueri ut eulali
cox fervi non possent. Donatus quidā
mediolanensis ecīe presbiter cū in cōmu
nio cū quibusdā militaribz religiosis po
situs. memorie sacerdotis detrahēt. asp
nantibz illis et deferentibz linguā necq.
subito graui vulne plusius de eodē loco
in quo iacebat alienis manibz subleva
tus in lectū positus est. et inde ad sepul
chrū usq; perductus. In vrbe eciam
carthaginensi cū apud fortunatū fre
aurelij epī ad cōmunū pluribz epīs et
dyaconibz cōuenisse mutrano polutano

episcopo detinenti sancto viro retulit presbiteri exitū supra memorati. Ad ille de alio dēm de suo maturo exitu cōprobauit oraculū. Nam subito ingenti vulnere prussus. ad lectū portatus est. et inde ad domū in qua hospitabat reductus obijt. Sigiberti. Hoc tē pore in vtulia sisinnius martirijs et alexander a gentilibz martirizant. Quorū corpora ad mediolanū deferent. ceteris per eos illustrat. dicens se illuc per visum directū esse ab ambrosio epō dicente se in horū martirū consortio deputatū esse

De sancto paulino epō q̄ pro captiuo se seruituti barbari addixit. Cap xxxvij.

Refatus aūt paulinus nole postmodū epūs ad eccl̄ inuisibilium predioz dūs admirabili exemplo venditis omnibz religionē expeditus elegit. Cui thecasia ex cōiuge facta soror equatur beate vite et testimonio et meritis. Hic semetipm pro captiuo filio pauperis vidue in seruitutē barbari addixit. Sed diuinitus proditus q̄s ecclesiā multos captiuos libertati restituit. Gregorius in 3° lib° dyalogorū. . Dū seuientis wandalox tempe fuisset vtulia in cāpanie ptibz depopulata. multiq; ecclesiē de hac terra in regione affricana transducti. vir dei paulinus quicquid que ad episcopium habē potuit. captiuis indigentibz largius est. Cumq; iam nichil oīo superesset. quod petentibz dare posset quedā vidua aduenit que a regis wandalox genero filiū suū captiuū ductū perhibuit. et a viro dei preciū eius postulauit. Cui ille vndit. mulier. quid possim dare non habeo. sed meipm tolle. et me seruū tuis tu esse profitē. atq; ut filiū tuū recipias me vice illius in seruitutē trade. Quod illa ex ore tanti viri audiens irrisionē potius credidit q̄ compassionē. At ille ut erat vir eloquentissimus atq; adprime in exterioribz quoq; studijs eruditus dubitanti femine ceteris psuasit ut audita credet. et pro redemptione filij sui in seruitutē epm tradere non dubitaret. Perrexere igit vterq; ad affricā. procedente aūt regis genero. vidua vo gratura se obtulit. ac prius petijt ut ei filiū suū donare debuisset. Quod cū vir barbarus typo superbie turgidus etiā audire despiceret. vidua subiunxit dicens. Ecce hūc hoīem pro eo tuarū prebeo solūmodo pietatē i me exhibe. michiq; filiū meū vnicū redde. Cumq; ille venusta vultus hoīem cōspexisset. quā artē nosset inquisiuit. Cui vir dūs paulinus respondit dicens. Aliquā artē quidē nescio. sed ortū excolē bene scio. Quod vir gentilis libenter acceptit. et pro eo vidue filiū suū reddidit. Quo acepto vidua ab affricana regione discessit. paulinus vero excolendi orti curā suscepit. Cumq; idem regis gener vebemēter ingrederet ortū suū. et ortulanū dū reprehenderet sapientē valde esse hoīem videret. amicos cepit familiares deferē. et sepius cū solo ortulano colloqui. atq; eius sermonibz delectari. Cui paulinus cotidie ad mensā olera. virentes q̄ herbas deferre consueuerat. et accepto pane ad curā orti remeare

De liberatione ipsius et de morte eiusdē. Cap xxxviij.

Quumq; hec diutius agerentur. quadā die dño suo sedenti locuta est. Vide quid agis. et wandalox regnū quomodo disponi debeat prouide. qā rex actus et sub omni celeritate moriturus est. Quod ille audiens qui ab eodē rege pre cetis diligebat. ei mīme tacuit. sed quid a suo ortulano sapiente scilicet viro audisset illico nūciauit. Quod dū rex audisset illico respondit. Ego velim hūc de quo loquis videre hoīem vide. Cui gener eius scilicet venerabilis paulini tempalis dūs rūdit dicens. Virentes herbas michi ad prandendū deferre consueuit. Has itaq; huc ad mensā eū deferre facā. ut q̄s sit qui mihi loquitur agnoscas. Factūq; est cū rex ad prandendū discubuit. paulinus ex suo more olera quesiti et virentia delatus venit. Cumq; hunc rex subito conspexisset infremuit atq; acerbissimus dño sibi per filiā propinquo ei secretū quod prius absconderat indicauit et dicens. Verū est quod audisti. nā nec

te hac in sompno sedentes in tribuna
libz iudites cont̄ me vidi. inter quos sil
ustr sedebat. et flagellū quod aliqn ac
cepera eoz michi iudicio tollebat. sed
pauctare quis nā sit. Jam ego hūc tan
ti meriti virū populare ut conspiciā
esse non suspicor. Tūc regis gener
secreto paulinū tulit. quisnā esset inq
sit quē pro filio vidue vicariū suscepis
ti. Cuiqz instanter ille reqreret ut non
quis esset sed quis in sua terra fuisset
indicaret. atqz hoc ab eo freqnter inqui
sicoē exqret. vir dñi constrictus mag
nis cōiurationibz iā non valens ne
gare quid eēt. epm se fuisse fatetur.
Quod possessor eius audiens. valde pti
muit. et humilit obtulit dicens. Pete
quod vis ut ad terrā tuā cū magno
munere reuertaris. Cui paulin⁹ aut.
Nūl est quod michi impendē beneficiū
potes ut oēs cuitatis mee captiuos
relapces. Qui protinz cūcti in affrica re
gione requisiti cū onustis frumento
naubz pro viri dei satisfactioē in eius
comitatu laxati sūt. Nec multo post
wandalox rex obiit. Et flagellū qđ
ad suā pricē dispensante deo pro disci
plina filiox acceperat amisit. Siqz fām
est ut dei famulꝰ vera predicēt. et qui
se in seruitiū solus tradiderat cū mul
tis ad libertatē rediret. illū saltz imi
tatus q̄ formā serui assūpsit ne nos es
semꝰ serui pcti. Actor. De hui⁹ eiā mor
te apud eiꝰ eccliam scriptū est. qā cū dolōe
lateris cēt tactus ad extrema pductus
est. Diūqz eius oīb dominꝰ in sua solidita
te psisteret. cubiculū quo iacebat eger
facto terremotu contremuit. oēs qui
illuc aderant nimio terrore cōmoti sūt.
sicqz aia sancta carne soluta est. De sō

Retor felice martire. Cap xxxix.

Diuū beati ambrosij scripsit idē
paulinꝰ vitā beati felicis nolani
presbiteri. q̄ passus est xiº kl̄ februarij.
Ex gestis eius Hic a maximo nolane
urbis epō presbiterij honore preditus est.
Cui pontifex cū imperatoris decreta xpi
anos insequi precepissēt. iam senio pre
gravatus putans se non posse ferre sup
plicia siluaqz saltus adijt. Quos dū tur
bidus de hac psecucione pergrat affectus
fame gelu attritus solo semiuiu⁹ corru
it. At felix aī multa de deoz portentis q̄
nichil fuerint disputasset. post pcussa
diuersa supplicioz genera carceri adu
dicatꝰ vinculis astringit. Nocte autem
media venit ad eū angelus dñi. et con
fractis catheni. sarisaqz trabe qua pe
des eius conclusi erant. ait. Surge et
sequere me. Egressoqz cū eo de carce ait.
Conscende ad montana. et require sac
dotē tuū ac vexillatū duc ad vrbem
et absconde ne tedia ac frigore pcat do
nec psecucio desinat. Pgens ergo quo
nescebat prouidēte dño repperit sacerdo
tē solo prostratū. clausis oculis strictis q̄
dentibz membra hyeme rigida et p̄mor
tua. Cumqz anxius eēt q̄ nullū alimē
tū quod pridianū porrigēt habēt de ce
lo dilapsū mundꝰ contēplat angelicū.
Ecce enī de sepe spinosa que proxima eat
vuā dependē murat. de qua grauis in
os sacerdotis expressis paululū vexilla
tus erectus est. quē humeris ipositū ve
locissime detulit et tugurio aliqđ vidu
e cōmendatū alimento refecit. Eo aūt
migrante felix elātus a pplo ut cathedre
presideret nolui acquiescē. Et q̄ntus
noīe presbiter ordinatus est epūs. Quar
ta autē psecutione cū felix in platea po
pulū moneret. pcussor missus affuit.
Felix latebra petens int̄ parietes diru
tos per modicū ingressus aditū se occl
tauit. Nec mora pcussor insequit. sed
deus sollicitudinē querētis eluxit. Nā
iussu eius aranee per additū illū telaq
stamina pretendūt. At illi per vestibu
lū psequentes dū locū explorare nitūt
exordia tele conspicāt. et dicūt putas
ne per hec fila homo transijt. que sepius
tenuitas musearū eripuit. Et illusi pro
uidencia dei discesserūt. Sēb aūt felix
data nocte ad aliū locū secessit in q̄ per
tres menses latitans. a muliere quadā
alimenta suscepit. Ulūqz tamē eiusdem
ministrantis fidē suspexit. Denicz data
pace sancte ecclesie ac pplo restituto ipa

ce q̃euit. Sepultusq; est iuxta vbē in loco qui dic̃ pinetus. multis se virtutibz declarans in populis. ¶ Quidā pauper habens duos boues dñi quadā die lassus ab aratro veniret. hijs dimissis hospitalo se recondidit. Fur statim rapax assumit qui qui eos dam rapiens secū adduxit. Egressus paup nec inueniens per devia querit siluas etiā circuit. arduā scandit sed nec vestigiū quidē deprehēdit. Tunc lamentis ad sepulchrū sancti felicis mīis accedit flens et gemens. eius vtute pditū sibi reddi petit. Egressq autē e templo ante atrij ianuā boues suos agnouit. regressus gratias egit. Omniūq eiusdē hoīs quē ceteri habebat martiris virtus illuxit. Hec paulinus versibus conscripsit quos gregorius turonēsis epūs in prosā couertit. De scō felice cōfessore. Ex gestis ei⁹. Cap. xl.

POst complectionē autē sancti felicis presbiteri alius felix germanus eius iunior nōie et actione et ipse presbiter adductus ad dracū vrbis prefectū cū nollet ydolis īmolare. iussus est fustibz cedi. et exilio deportari in montē qui vocat̃ circeio vbi lapides quadrati excidebant̃. ut ipse ibidē totā vita sua hoc faceret. Sed ibi filiā probi tribuni. qui loco preerat a demonio vexatā īuocato nōie illā liberauit. Vnde quod probus misit se ad pedes eius dicens. Vere tu es homo dei scūs. ¶ Erat autē iste nōie et ope probus ciuis nolanus. cui⁹ vxor morbū ydropicū patiens. oleo a sancto felice benedicto q̃uncta post triduū sana facta est. Tunc collegit probi pergens ad consulares egit vt eū vinctū ducēt eo q̃ eū xp̃m confitentem audisset. Cuiq; ex officio venisset ut eū tenerent. mani⁹ eor in dolorem sunt cōuse ita ut vlulatū dire vocis emitterent. Quibz ait felix ut confitentē xp̃m ee vim deū. Et cū clamarēt verus deus xp̃s. mox a dolore liberati sūt. Et oēs qui aderant credētes liberata sūt. Expleto autē tribunicij siu tēpoe probus cū scō felice nolanū est reuisus Vbi demonū pontifex erat qui miseīs pagānis quasi diuinabat. Hic videns felicē cedit ad pedes eius dicens. dñe te deus me⁹ venientē vidit et fugit. dicens michi. vtute huiꝰ felicis qui ambo tribuno venit. fevre nullatenꝰ possum. Ergo si deus me⁹ sic te timet. q̃ntoma gis ego te timē et venerari debeo. Quo vīdit. xp̃m time et venerare. cui⁹ seruus ego sū. Quod audiens ille credidit in xp̃m. ¶ Cū autē ibi felix exīstēs ortū sibi excoleret venerūt nocte q̃ eū raperent. et īuenientes ibi vangas tota nocte luna lucente laborauerūt et videbat̃ eis q̃ fruticē facerēt. Mane aūt facto īuenti sūt laborātes. et cū vidisset eos felix aut. Adiuuet vos dñs filioli. Illi autē mittentes se ad pedes eius confessi sūt. quid vota eor fuissent. et quid dñs procurasset. Supvixit autē beatus felix in eadē ciuitate xij āno. Quicūq; veniebat ex pagānis ut eū raperet et in iudicū offerret statim demonio replebat̃. Cumq; xp̃o credidisset. a sancto felice mūdatus gratias agēs xp̃ianus abscedebat qui pagānꝰ adueīt. Tandē dñica die consecto misterijs et data pace vnulso pplō proficiens se ipa uimentū in oratione prexit ad dñm.

Actor. Hec de gestis huiꝰ felicis oratione alteriꝰ fris eius scilicet eiusdē nōis cui⁹ vitā paulinꝰ descripsit hic inserēdo volui. Quo tempe vtriq; floruerūt ut notans. Scripsit autē et paulinꝰ preter predicta libū eplārū vnū ad duasas personas.

De scō bricio turonensi. Ex gestis ei⁹. Cap. xli.

POst excessū beati martini scūs bricius in epātu fuerat dic. Hic in iuuentute sua multa beato martino contumelias inferebat. eo q̃ eū illo tpe martinus tu res facaleo sequeret̃ arguerēt. ¶ Quadā autē die dū infirmus quidā mediciā a beato martino expetēt bricius adhuc dyaconus in platea cōuenit dicens. Ecce vbi virū exspecto. et vbi sit nescio. Qui vidit. Stulte delirū illū queris ꝑspice eminꝰ. Ecce ecclīū solito sicut amens respicit. Cui⁹ paulo per ille occursu reddito qđ peteret ipse trasset bricius martinꝰ alloquit̃ dicens.

En ego bucta deluus tibi videor. Cumq; ille confusus negaret se dixisse aut vir sanctus. Nonne aures mee ad os tuum erant cū hoc enim loquebaris. Ecce vir apud deū obtinui ut post me ad pontificatū honorē acrederes. sed nouis te in episcopatu multa aduersa passurū. Bucta autē hec audiens irridebat eū. Qui licet esset superbus et vanus. in corpe tū castus habebat. Igit̄ pxo ordinacionis sue anno eiusdē contra eū lamētabile crimē. Uā quedā mulier ad quā cubicularij vestimenta eius deferebant ad abluendū concepit et pepit. Qua de re totus ppl̄s turbatus totū crimen in epm̄ refert. et eū vnanimit̄ lapidare volunt. Afferte inquit infantē ad me. Qui cū oblatus fuisset triginta dies ab ortu habens ait ad eū. Adiuro te per ih̄m ut si ego te genui edicas coram cunctis. Q; vñ dixit. Non es tu pater meus. Pplis autē cogentibz ut quis esset pater interrogaret ait epūs. Non est hoc meū. quod ad me ptinuit sollicitus fui. Cūq; illi magis arctabz hoc factū asserarent et contra eū insurgent ut eū de epātu pellerent ipse ad satisfaciendū. pruinas ardentes in birro suo posuit. et ad se stringēs usq; ad sepulchrū beati martini vna cū pulueris turbis prexit. Proiectisq; an illud pruinis vestimētū illud iustū apparuit. dixitq; turbis. Sicut hoc vestimentū ab hijs ignibz videtis illesum et corpus meū a tactu mulieris est pollutū. Et illis non credentibz sed contradicentibz sanctis brictius trahitur caluusq; et cinis ut sermo sancti martini impleret. Deniq; romanū papā expetijt flens et eiulans ac dicens. Meritō hec patior q̄a peccaui in scm̄ dei. cuius videns virtutē non credidi. Ibi ergo quicq̄d in scm̄ dei deliquerat deflens. et septimo anno regrediēs epātus est sedē recepit. ibiq; felicit̄ viuēs vitā finiuit.

De innocēcio pp̄ et pelagio. Sigibt̄

Anno archadij Caplm xlij . . .
et honorij vij°. Innocēcius romane ecclē tricesim̄s octauus presidet hic decreuit pacis osculū ad missas dari.

sabbato ieiunium celebrari. et oleo ad vsus infirmor̄ ab epō consecrato luce vti non solū presbiteris sed etiā omnibz ppijs in suis suor̄q; nūtatē vngendo.

In britannia pelagius execrabili doctrina ecclesiā xp̄i maculare nitit̄. dicēs hoīem sine gracia dei posse saluari. et vnūquēq; suis meritis ppria voluntate ad iusticiā regi. infantes sine peccato originali nasci sed tam insontes q̄ insons adam fuit añ preuaricacionē. Nec ideo baptisandos ee ut a pcō soluant̄. sed ut per adopcionē in regnū dei admittant̄. qui et si non baptisent̄ ee tamen eis extra regnū dei eternā et btām vitā. Adam soli suo peccato lesū ee. eūq; mortuū ee non ex culpe merito sed ex condicione nature. q̄ moriturus fuisset etiā si non peccasset. Dicebat autē irritas ee orationes que fiunt ab ecclesia siue pro infidelibus siue pro fidelibus. Hūt et celestinū et iulianū coplices eius innocentius papa dāpnauit. Hieronimus quoq; et augustinus et alij eos ut fidei hostes armis veritatis ī pugnabāt. Orientales etiā grauiter exagitat motu de deo questio. vtrū deus sit corpus et humanū scema habeat. an sit incorporeus. et ab omni hūano scemate oīno alienus. simplicioribz deū corporeū et sub hūano scemate ee astruentibz. alijs hoc destruentibz.

De pegrinacione alexis. Cap xliij.

Anno seq̄nti rome alexis nobilissimi romanor̄ vitu mirabilis declarata est. Ex gestis eius. Huius pater eufemianus rome fuit vir diues et nobilis primus in palacio ip̄eratoris. Erantq; ei tria milia pueri qui zonis cingebant aureis et vestimētis sericis induebāt. Hic iustus et misericors erat elemosinis ac ieiunijs intentus. Uxor autem eius aglaes religiosa erat ac timēs deum sed sterilis. Cūq; tristes oraret dñm ut daret eis hēdem exaudiuit eos et dedit eis filiū. Quo nimis letantes deo gracias egerūt et deinceps a thoro cōiugij abstinere statuerūt. Puer autē magistris traditus et edoctus ac sacra

mentis ecclesiasticis imbutus ꝯ adole
uisset et eū nuptialibꝫ thalamis infulis
aptū iudicassent elegerūt ei puellam
ex genē impiali. et ornauerūt eis tha
lamū. et ꝓposite sūt eis singule corone
in templo sancti bonifacij martiris per
manꝫ sacerdotū. et sic cū gaudio et le
ticia letū duxerūt diem. Vespe autē
facto dixit eufemianꝫ filio suo. Intra
fili in cubiculū tuū et visita sponsā tuā
Vt autē intrauit cepit eā instruē. et
plura ei sacramēta dissere. Deinde tra
didit ei anulū suū aureū et armabonē
et vendā id est caput balthei quo cin
gebat tuolutū in purpureo sudario
dixitꝫ ei. Suscipe hec et conserua usqꝫ
dū dño placuit. et dns sit inᵗ nos.
Postea accepit de substantia sua et dis
cessit ad mare. Ascendensqꝫ nauē dño
prosperante puenit laodiciā. Et iter
arripiens abijt ad edissam syrie ciui
tatē. Vbi sine humano ope ymago dñi
nri ihu xpi in syndone habebat. Quo
perueniēs oīa que secū tulerat pauꝑ
bus erogauit. et induens se vestimen
ta vilissima cepit sedē cū ceteris pauꝑ
bus ad atriū sancte dei genitricis ma
rie. Sancta quoqꝫ dei misteria singu
lis diebꝫ dnicis accipiebat. et de eleē
sinis que ei dabantᵗ qntū ei sufficeret
reseruabat. ceᵗū vero pauꝑibꝫ erogā
bat Quali a seruus suus elemosinā accepit
et in domū pris sui tanqꝫ extraneꝰ hospi
tis eius tanus est. Caplm xliij
Post vero discessionē sanctā est inᵗ
sidio magna rome. Sed non i
ueniens eū misit pater eius seruos
suos ut per vniuersas mundi ptes inᵗ
rent eū. Quoꝝ aliqui dū venissent
edissam viderūt eū inᵗ pauꝑes sedē
tem. et dantes ei elemosinā discesserūtᵗ
qa eū non cognouerūt. Ipe autē eos
cognoscens aut. Dnē gracias ago tibi
qui fecisti ut ꝓpter nomē tuū accipem
a seruis meis elemosinā. Reuersi autᵗ
serui nūciauerūt se nō iuenisse eū. Pa
ter aūt a die quo discessit sternēs sacū
in pauimēto sedens qꝫ sup illud eulabā
dicebat. Viuit dns qa un manebo doneᵗ
cognoscā quid actū sit de dulcissimo filio
meo. Sponsa vero eius dixit ad socrum
suā. Non egrediar de domo tua. sed si
milabo me turturi que oīo alteri non
copulat. dū eius socius captus fuerit.
Sic et ego fidā quousqꝫ sciā quid factū
sit de dulcissimo cōiuge meo. Ipse aūt
homo dei in eodē quo dicē est atrio pmā
sit in sancta cōuersatiōe et vite austerita
te per xxvij annos incognitus. Postea vō
volente deo revelare causā ipsius ima
go sancte dei genitricis marie pamona
rio eccie dixit. Fac introire hoīem dei ci
uis oratio sicut incensū in conspcū dei as
cendit. Qui exiens quesiuit eū. et nō
cognouit. et reuersus inᵗrogabat di
clemenciā ut eī illu ostenderet. Cui iterū
ymago ait. Ille qu sedet foris in ostio
ipse est. Tunc egressus cognouit eum
et procidens ad pedes eius rogauit eū
ut in ecciam itraret. Quod factū dum
ut in ecciam itraret. Quod factū dum
aūtis inotesceret. et idem homo dei ab ho
minibꝫ venerari cepisset. humanā fugi
ens gloriā occulte exijt de ciuitate edis
sa et venit laodiciā. ibiqꝫ nauē ascendēs
volebat ire in tarsū ciliciē. ut in cēpliū
sancti pauli quod ibi erat manifestᵗ inoꝝ
nitus. Deo itaqꝫ dispensante trajtu est
nauis vento validissimo et ad roma
nū portū applicuit. Vt autē homo dei
se illuc prospexit venisse exiens venit
et obuiauit pri suo incognitus ab eo.
redeunti a palacio obsequentiū multa
tudine circūdato. et clamauit dicens
Serue dei respice in me et fac mecum
misericordiā quia pauper sū et pegri
nus et iube me recipi in domū tuam
ut pascar de miis mense tue ut deus
benedicat annos tuos. et ei quē habes
in pegrinacōe misereat. Tunc pater
filij recordatus et cōpunctus iussit eū
venire ad se. et deputato ei mīstro ius
sit ei fieri grabatū in atrio domꝰ sue.
ut intrans et exiens videret eū preciꝑi
ens ut de mensa eiꝰ pascereᵗ. et ne in
aliquo contristaretᵗ. Susceptus autē per
seuerabat in austeritate vite sue oratio
nibꝫ cōtinuis vigilijs et ieiunijs indefes
sus. Pueri quoqꝫ ceperūt deridere eū

et aquā qua discos lauabant sup caput
eius fundebant et multis ei iniurias
inferebant que homo dei oia ꝓpter a
morē dñi libenter sustinebat. Sciebat
enī quia antiquus hūani generis ini
micus has ei parabat insidias. Sicq; ste
tit in domo prīs sui incognitus per ānos
alios xvij. De tūsitu ei⁹ et carta in manu
eius repta. Caplm xlv.

Cum autē completū sibi temp⁹ vite
suē cognouisset acceptā cartha
scripsit per ordinē oēm vitā suā qualiter
nupcias despexerit et qualiter in pegri
natione cōuersatus fuerit. Qualiterq; ad
cōiugē voluntatē suā roma redierit. et
in domo prīs sui ob probria multa sus
tinuerit. Quo pacto volente deo ma
nifestare certamen eius die dñica p⁹
missam vox celitus insonuit in stūarii
o dicens. Venite oēs ad me qui labora
tis et onerati estis. et ego reficiā vos.
Qua voce territi ceciderūt oēs in fa
ciēs suas exclamantes. Kyrieleison. Itē
secundo facta est vox dicens. Querite
hoīem dei ut oret pro roma. Illucescē
te enī die pascentes deo spūm reddidit.
Tunc egressi quesierūt eū et non īuene
rūt. Congregata autē die pascentes ad
ecclesiā cū gemitibz implorabant dei cle
mentiā ut hoīem suū eis ostenderet. Et
facta est vox ad eos dicens. In domo eu
femiani querite. Eufemian⁹ requisitus
cur talē graciā in domo sua habitan
non ostendisset. nescire se rēdit. Tunc
impatores archadius et honorius vna
cū papa īnocencio iusserūt ire in do
mū eufemiani. diligentiq; exquirē de
homine dei. Eufemian⁹ autē primo init
cū pueris suis ut sedes ordinaret. et cū
lampadibz incenso quoq; et thuribul'
obuiā impatoribz et pontifici exiret.
Et cū illuc pueniissent factū est silen
ium magnū. Minister autē hoīs dei ac
cessit ad dñm suū et ait ei. Vide dñe
ne forte sit ille quē assignasti michi. qz
magna et laudabilia vidi eū opantē.
Per oēm enī diem dñicā sanctā dei mu
nera accipiebat. ieuniis vigiliisq; se
metipsū cruciabat. et iniurias multas
atq; molestias a seruis suis illatas libē
ter sustinebat. Eufemian⁹ autē hec audi
ens festinus cucurrit ad eū et īuenit eū
iam defunctū. et attendens discooperuit
faciē eius. et vidit vultū ipsius velut
lampadē lucentē vel sicut vultū ange
li dei. Habebatq; in manu cartham
breuē scriptū. voluitq; ab eo eam acci
pere. nec valuit. Qui stupefactus cito
reuersus ad impatores dixit. Quēque
rebam⁹ īuenim⁹. Et narrauit eis que
ei reuelata fuerāt de eo a mīstro. et qli
ter eū defunctū īuenisset. thomū q; in
manu haberet quē nequiuisset ab eo ac
cipere. De planctu et exequis eiusdē. Ca xlvi

Cunc impatores et pontifex cū eu
femiano prexerūt ad locū ubi cor
pus iacebat. Et attendens ponti
fex accepit cartā de manu eius et tra
didit cartulario sancte romane eccīe
noīe ethio ut legeret eam. Et facto silen
cio magno lecta est corā oībz. Eufemi
an⁹ autē pater eius ut audiuit verba
carthe fletus exanimis cecidit in terrā
et surgens scidit vestimenta sua. cepit
q; crines capitis sui euellere. barbā de
trahē atq; semetipm decerpe. et corru
ens sup ipm corpus clamabat. Heu me
dñe mi. quare michi fecisti sic. et quare
contristasti aiam meā. et per tot ānos
suspiria et gemitus incussisti michi.
Ego enī sperabā aliq̄n audire vocē tuā
et agnitā habē vbiaq; esses. et nunc
video te custodē senectutis mee in gra
bato iacentē. et michi non loq̄ntē. Heu
me qualē consolacionē in corde meo po
nā. Mater vero eius hec audiens qua
si leena rūpens vestes ita sanis vestibz
coma dissoluta in celū oculos leuabat
et cū pre nimia multitudine sūm cor
pus adire non posset clamabat. Da
te michi viri dei aditū ut videā filiū
meū. consolacionē aie mee. qui suxit
ubera mea. Et cū pueniisset ad corpus
incūbens sup illud clamabat. Heu me
fili lumen oculoz meoz. quare sic nob
fecisti. Quare tam crudeliter nobiscum
egisti. Videbas piem tuū et me misera
biliter lacrimantes. et non ostendebas

ipsū nobis. Serui tui tibi ĩjuriabant̄ et sustinebas. Et ut̄m atq; ut̄m prosternebat se supra corpus. et nūc eā brachia super illud expandebat. nūc manibz vultū angelicū contrectabat. osculansq; clamabat. Plorate mecū oēs qui adestis quia xvij annos eū in domo mea habui et non cognoui q̄ vnicus filius meꝰ esset. sed serui eiꝰ ĩjuriabant̄ ei. alapis pcutiebant. sputa in faciem eius iactabant. Populus autem flebat. omnesq; curebant obuiā corpi sancto cū duceret̄ in ciuitatē. Vbi si qs infirmꝰ illud tangebat protinꝰ curabat̄ ceci illuminabant̄ demonia eiciebant̄. Imperatores autē tanta mirabilia vidētes ceperūt per se cū pontifice lectum portare. quatenꝰ et ipsi sanctificarent̄ ab eodē corpore sancto. Tunc imperatores insserūt copiā auri et argenti in plateis spergi ut turbe occuparent̄ amore pecuniaꝝ. et sic sinerent p̄dua gratiā ad ecclām. sed plebs amore pecunie seposito magis ac magis ad tactū sanctissimi corporis irruebat. Et sic cū magno labore ad templū sancti bonifacij martiris illud tandē pduxerūt. Et illic per septē dies in dei laudibus persistentes operta sūt monumentū de auro et gēmis preciosis in quo sacratissimū illud cū magna veneratione corpus collocauerūt die xvij mēsis iulij. De ipso quoq; monumento ita suauissimꝰ odor fragrauit. velut omnibz eēt aromatibz plenū. De scō abbate pachomio. Sigibertus. Capm

Anno archadij et ho xlvij . . . norij ix pachomius abbas cētesimū decimū annū agens ī virtutibz cōsūmat̄. Ex gestis ei⁹. Hic pachomiꝰ docuit mōchos regulā viuēdi. quā angelo dictante didicerat. Hic precepit pistoribz ut cū sanctas oblationes coquerent salutaria meditarēt̄ nichil vani loquētes. Quod preceptū tū in monasterio tabennensi quadā vice violaret̄ struū diuinitꝰ pachomio reuelatū est. Qui protinꝰ theodorum mittens negligenciā hanc emendari

fecit tanq̄ diuini precepti transgressi onē. Huic eidē pachomio apparuit dyabolus in specie mulieris pulcherrime. quā ille cernens et saeuę tristicie fore orabat multū ut cuanescēret. Cui illa ꝓpius astans aut. Quid supflue laboras pūtē accepi a dño temptare hō volo. Ad quā sanctus. Quid vis esse. Et illa. Ego sum virtus dyaboli. et caligine voluptatis mortifere mortales tuoluo. sed tuis vel tibi ꝓpter xpm qui humanatus est appropinquare non possū. Sed nūqd ut̄m semp erit. Veniet tpus post obitū tuum. qm̄ prout libuerit debachabor inter eos quos nūc oracionibz tuis munis. Tūc sanctus. Et quis scit si meliores tūc erunt qui illos coroborent. Nam tu prestare nichil oīo prevales. quod est solius dei. At illa. Pluria tamē futura ex precedentibz cognosco. Cui sanctus. Et quomō. Tunc illa. oīs rei pncipiū tendit ꝑ ad augmentū. deinde ad detrimentū vergit. Sic eciā in hac vita professioē fiet ut cōicio. Nam inī ĩjcia sua signa et vtutibz roborata fuerunt. cū autē senescere ceperit. aut tpis diuturnitate lascessens. aut negligencia ceptis deficiens ab incrementis ꝓpijs minuetur. Post hec pachomiꝰ instanter orabat ut sibi dñs reuelaret qui status monachoꝝ post se futurꝰ esset. Cui per visionē a se factā edoctus est. ꝙ monasteria multipliciter dilatarent̄. et nōnulli pie et continenter viuerent. plurimi vō negligenter suā salutē pderēt. maxīe vero per negligēciā ꝓpositoꝝ. quibz pma tū tenentibz ambitiosa lite qs cū ꝓpositi et mali eligent̄. et tūr oīa pene que diuinis regulis subnixa st. humanis cōmutabunt̄ illecebris. Tunc pachomiꝰ exclamāb ad dñm aut. Heu me q̄a frustra laboraui. si cū tam pauersi erūt qui futuri ꝓpositi sūt. cū subdita quales erūt. Tūc apparuit ei mirabili fulgore quedā ymago spinea corona portans. ineā cetā dicens ei. Confortare pachomii. q̄a posteritas tua usq; in finē non deficiet. et quisq; in

eos qui futuri sūt. pie et continenter vixerit. amen dico tibi requiem sortietur

De sancta paula et eius peregrinacōe. Capitulum xlviij

Eodem āno beatus. Cāp xlviij paula bethleem obiit cuius vitā ieronimus scripsit. Ieronimus Si mihi tot corpis mei membra verterentur in linguas. et oēs artus hūana voce resonarent. nichil dignū sancte paule virtutibz diceret. Nobilis genere et nobilior sanctitate. Potens quondā diuitijs sed nūc xpi pauptate insignior. Quam vome matronaz exemplū fuit. Que tm se gessit ut nūq̄ de illa etiā maledicox quisq̄ audeat fictā confingere. Non appetebat potentes. nec tamen superbos et gloriā querentes fastidio despiciebat pauperes sustentabat. diuites ad benefaciendū inuitabat. fugiendo gloriā merebatur gloriā. que virtutes quasi vmbra sequitur. et appetitores sui deserens appetit contēptores. Tali igit̄ stirpe genita nūc in est vivo topacio. qui enee et iulioꝝ altissimū sanguinē trahit. Et hec dicam non quo habentibz grandia sint. sed quo contēpnentibz mirabilia. Noīes seculi eos qui his pollent priuilegijs suscipiunt nos laudamus eos qui pro xpo istis despiciunt. Sed et miro modo quos habentes pupendimus. si habere noluerūt predicamus. Quinq̄ liberos edidit. blesillā sanctimus. Et paulinā. que sām virū pāmachiū et positū et verū suaz reliquit heredem. Ad quē etiā sup obitu eius paruū libellū edidimus. Et eustochiū. que nūc in sāb loīs virgīnitatis et etāe monile pretiosū est. Et rufinā que īmaturo funere piū matris aīm confirmauit. Et toroniū post quē parere desijt. Quis copiū mouens non illius vestibz obuolutus est. Quis clericox non eius sanctitatibz sustentatus quos curiosissime tota vrbe pquirens dāpnū putabat si quis q̄ debilis aut etiā esuriens tibe sustentaret alterius. Exspoliabat filios et interobiurgantes ppinquos maiorē se eis hereditatē xpi misericordiā loquebat dimittere. nec diu potuit excelsi ge-

neris et nobilissime familie visitacōes et frequētiā sustinere. Epyphaniū salamine cypri epm. qui nūc constātia dicitur hospitē aliqn habuit. et paulinū antiochie epm. in alia manente domo. quasi ppriū humanitate possedit. Quoz atē sa virtutibz per momenta patriā desere cogitauit. Quid plura dicendo ad portū fratre cognatis affinibz et liberis proficiscitur. et matrē pietate vincere cupientibz. Parvulus topacius supplices manus tendebat in litore. Rufina iam nubilis ut suas expectaret nupcias matri fletibz obsecrabat. Et tamen illa siccos oculos tendebat in celū. pietatē in filios superans pietate in deū. Festinabat se matrē ut xpi probaret ancillā. Sic nauigio mare sulcans multas regiones pagrauit. Loca sancta terre promissionis et egipti monachos visitauit. Eandem in bethleem mansura pcta per triēniū angusto mansit hospicio donec cellas et monasteria et peregrinoz mansiones exstrueret iuxta viam in qua maria et ioseph non inuenerant hospitiū. De prosapia ipsius et virtutibz eius

Nunc virtutes Caplm. xlix

eius latius describamus. Blesillam habuit matrē. togatū patrem. quoz altera scipionū grecoruq̄ progenies est. alter per omnes fere gentes usq̄ hodie diuitijs et nobilitate fertur agamenonis sanguinē trahere. qui decennali troiam obsidione deleuit. Tanta humilitate que pma est virtus xpianoz se decerat. ut qui prius eā vidisset. iam ipsā eē non crederet. sed ancillā illi vicinā. Et cū frequentibz virginū choris ingrediebat. et veste et voce et habitu. et incessu oīm mīma erat. Nunq̄ p̄s viri morte cū aliquo viro q̄nus eū sūm saluet comedit. balnea nisi publicis nō adiit. mollia lectuli strata etiā in grauissima febre non habebat sed super humū durissimā stratis ciliciis quiescebat. si tamen quies dicenda sit. qua in ymnis pene oratiōibz dies noctes q̄ iungebat. Ita leuia pcta plangebat ut eam grauissimoz criminū rea credes

Cumq a nobis crebrius moneret ut ora
lus pararet. eosq euangelice lectioni ser
uaret dicebat. Turpanda est facies quā
contra dei preceptū purpurisso et ceruf
sa et stibio sepe depingi. Affligendū cor
pus qđ multis vanabat deliajs. longus q
sius zpeti fletu cōpensandus est. Mollia
lintheamina et seria pretiosissima as
peritate cilicij cōmutanda siūt. Liberali
tas sola excrescebat modū. et vsuras tri
buens vsurā quoq sepius fenebat. ut
nulli stipem roganti denegaret. Fate
or errorē meū cur in largiendo esset pro
fusior arguebam. Illud proferens de a
postolo. Non ut alijs sit remissio vobis
autē tribulacio. ⁊c̄. Et prenuendū esse.
ne quod lubent facer semp fide non poss.
multiq hui⁹ modi. Que illa mira ve
cundia et sermone parcissimo dissolue
bat dicens. hoc se habe voti ut mendicū
ipa moriatur. et nec vnū filie nūmū di
mittens eam in funere suo aliena sindo
ne ⁊uolueret. Ad extremū inferebat.
Ego si petiero multos iuenia q̄ michi
tribuant. mendicꝰ si a me non accepit
que possū ei eam de alieno tribuere
et mortuus fuit. a quo eiꝰ aīa requiret.
Hebream linguā. quā ego ab adolescentia
multo labore et sudore didici. discere voluit
et consecuta est ita ut eam psalmos hebr
ice cane et sermonē absq vlla latine lin
gue proprietate resonaret. Quod usq hodie
in sancta filia eius custodio reso cernimꝰ.
que ita matri semp adhesit. eiusq ipera
tis obediuit. ut nūq absq ea cubaret. vel
procederet vel abū caperet. et nec vnū nū
mū sue potestatis habet. Sed et paternā
et maternā substanciolā a matre distri
bui pauperib gaudens. pietatē in patrē
hereditatē maximā et diuicias crederet.
Nec preterire debeo. q̄nto gaudio exulta
uit q̄ paulā neptē suā ex aletha et toxo
cio genitā audierat in anis et crepita
culis alleluya cantare. auiq et amite
noia. dimidiatis verbis frangē. In hoc
solo patrie desiderū habuit ut filiū. nu
rū et neptē venerare seculo et xpō ser
uire cognosceret. Quod et impetrauit ex
parte. Nam neptis xpi flameo reseruati

nurus eterne se tradens pudicitie socrū o
peribz fidei et elemosinis sequi. et rome
nam exprimere. quod ierosolimis illa ō
pleuit. De obitu et exequijs eiusdē. Cap. l.

Dum autē in validissima egritudi
nē decidisset. eustochij filie sempe
r matre probata pietas. tūc ma
gis ei in omnibz sedule assistendo cōproba
ta est. Quibz precibz quibz lamētis et ge
mitu inclinatē matrē et spem dñi dis
currebat ne tanto contubernio priuare
tur ne illa absente viuet. sed eodē feretro
portaret. Quid plura? Sentiebat pu
dentissima femina rū adesse mortē. et q̄
si ad suos pgeret alienos q̄ desereret illos
versiculos suburrabat. Dñe dilexi decorē
domus tue ⁊c̄. et. Dñm dilecta tabernā
cula tua ⁊c̄. Cuiq introgaret a me tur
taceret. aut vnde nollet. indiamata an
aliquid doleret. greco sermone respondit.
nil se habe molestie. et oia tranquil
la et quieta respice. Post hec obmutuit
et clausis oculis quasi iam humana de
spueret vsq ad exspirationē aīe eodē
versiculos repetebat. digitiq ad os te
nens signū crucis in labijs pingebat.
aīamq eripere gestiens. ipm stridorē
quo mortaliū vita finit in laudes dñi
conuertebat. Aderant ierosolimop et
aliaq ciuitatū epi ac sacerdotū et leui
tarū. monachoq et virginū innumera
bilis multitudo. nec vlulatus nec plan
tus. ut inter seculi hoīes fieri solet. sed
psalmoz diuersis linguis examina cō
crepabant. Translatiq episcopoz manu
bus et cervicē feretro subiacentibz. tū
alij pontifices lampades et cereos prefer
rent alij choros psallentiū ducent in me
dia ecclia in spelunca saluatoris est po
sita. Nichil pallor mutarat in face.
sed ita dignitas quedā et grauitas o
ra cōpleuerat. ut eā non putares mor
tuā sed dormientē. Sigibertus Eo tēpe
iohes crisostom⁹ eudoxiā vxorē archa
dij imperatoris. sacerdotūq multos ifes
tos habens episcopatu pellit et exiliat
Sed pp̄lo pp̄ter hoc tumultuante reuo
catur. secundo exiliat sed terremotu re
gia vrbe grauit conquiente a ruinis

reuocat. De terno exilio iohis crisostomi

Qvm reuer et mortē eius dē. Capl'. li.

surg eēt epyphanius ad cyprū fert
quidā hoc eū mandasse iohānī.
Spero qua non morieris epūs. At ille
remandauit ei. Spero te ad tuā patriā
non redire. Vtrūq; sic contigit. Nā et
epyphanius in naue defunctus est. et io
hānes post paululū depositus est. Cui
to aūt consilio apud calcedonē instigan
tibz maxime theophilo et seuериano et
siluano calcedonensi. qui iohī detrahe
bat vocans eū impiū et superbū. Ayaru
thas epūs mesopotamie nolens tūr cal
cauit quiriū pedē. ex quo dolore consequ
ter truc eius absessiū est. pter putredi
nē que per totū corpus eius serpebat. et
post paululū est defunctus. Cōuenientes
aūt epi in suburbio calcedonensi. quod
rufini noīe vocatur iusserūt venire io
hannē satisfacturū de eis quibz accusa
bat. Johānes aūt cōuocantes velut ini
micos refutans. vniūsalem synodū fieri
proclamauit. At illi nil morati quat
eū vocauerūt. Qui nolens ocaurrē depo
situs est. Populus aūt non sinebat eū
trahi ab ecclia. sed pīcipis iussio īmine
bat. et iohānes ignorante pl'o se tradi
dit exilio. Orta aūt seditione pp eū
mota augusta rogauit impatorē ut
reūteret. Qui coactus reuerti. coactus
est a pl'o in epāli sede residere et ibi fa
cere sermonē. quod ici fiuit alterius ei
depositionis. Johāne igit secundo in ex
iliū eunte terremotus cōcussit ciuitatē.
Legata ergo post illū missi sūt primi et
secundi et tertij. Tandē bosphorus nauibz
est optus. oīb eū pl'us occurrit cereos
et lampades attendens pro reuersione
pastoris. Interea pastor theophilus ad
uenit in ieropolim vbi pl'us nilamo
nē monachū in epm elegerat. Cui sua
dente theophilo ut episcopatū susciperet
mas inquit fiet voluntas dñi. In cras
tino orante episcopo et theophilo quia
dixerat. Oremus. prius orando mortuus
est. Amatores aūt iohānis iohānite ap
pellati sūt. Cui secundo aūt exiliaretur
iohānes. quidā iohānita ea die ecclē
siā incenderūt xxo die ianuarij. Flans
autē ventus eciā basilicā senatus cōpre
hendit. Johes autē missus est in cucusā
paulā armenie ciuitatē. inde rursus
ad phynonē. Idē quoq tertio exiliatus
est. et dū duceret exilio cognouit per
visionē diem in qua moriturus erat. re
uelante sibi basilico martire īromanis
vbi dolore capitis et ardore solis vitam
langore finiuit xviij die septembris.
Innocentius aūt papa et occidentales
epi ab orientalibz cōione se suspenderūt
pro iohis preiudicio. nec prius eis cōica
uerūt donec nomen eius unā predeces
sores episcopos ponerēt. Socrates. Post
paucū tempus grando vehemens apud
constantinopolim et eius suburbana
cecidit xxvo die septēbris. quarta autem
die post grandinē defuncta est augus
ta. Sosomenus. Tunc eciā quirinus calce
donensis epūs iohis detractor subito pe
de defunctus est. Arsacius aūt frater
nectarij iohis successor post paucū tps
defunctus est. cui nemo de iohis parte
cōicabat. Post quē ordinatus est attic⁹
grece armenius habitu eciā monachus na
turali sapīa decoratus. Quo tempe hu
ni transeūtes hystriū tractā deuastabāt
Theodoritus. Populus aūt cū cereis et
lampadibz bosphorū nauigauit. theodosi
o iuniore cora reliquijs sancti iohannis
multū supplicante ut patri suo et matri
remitteret ijurias. De quibusdā inadēcijs
et obitu archadij. Sigiberti. Capl'm lij. .

Eo tempe ragnadaisus scithya cum
ducentis milibz gothorū a scithi
a veniens ytaliā īuadit. Ex hoc
murmur multus blasphemiaū infre
muit in xpm et xpianitatis tpa culpā
tes felicitatē gentiū attollūt. Int quos
precipue symachus orator fuerabat. Qui
eaā sēptis epistolis suis agebat de ydola
tria et de repetenda ara victorie. Quor
latraciū ora. Ijcto eis osse vitatis obstrue
erūt augustinus in libro de ciuitate dei.
et orosius hystoria sua. prudencius quoq;
poeta lucuento metrici operis libello blas
phemias simachi refellit. Archadius
impator ossa samuelis pphete a iudea

constantinopolim trãstulit. tum hilariter occurrẽtibꝫ populis ac si eũ viuentẽ cernerent. ¶ Augustinꝰ apud ypponẽ affricẽ et hieronimꝰ apud bethleem inde per epistolas inter se vsqꝫ ad simultatẽ disceptant de quibusdã scripture capitulis. maxime de eo qđ dicit paulus se petro ĩ faciẽ restitisse. qꝛa reprehensibilis erat. de quo hieronimꝰ scripserat. quia paulus nõ reuera sed simulate petrũ reprehendit. Augustinꝰ contradicebat. qꝛ eũ re vera et non simulate reprehendit. ¶ Iriũ dei pro morte iohis nimia grandinis tẽpestas cõstantinopoli incũbens. et mores eudoxie auguste subsecuta intẽptat. ¶ Anno imperij sui xvij. archadius orientalis ĩperator timens filio suo octennj puero. theodosio eiqꝫ tutorẽ sdigerdẽ ysaurũ regẽ testamẽto designans obijt. Sdigerdis tutelã pueri benigne suscipiens pacẽ firmissimã cũ romanis fecit mediante maruitha mesopotamie epo. Is maruthas et apud parsas et apud romanos õimodis clarissimꝰ habebat. Hiis temporibꝫ septẽ mugitũ dedit. Stilico regnũ honorij affectans filio suo tutherio reipublice pernitiosus efficit. barbaras gentes ipe alias regno ĩmittens. alias cõsensu suo fouẽs vnde modo soluto grauius earũ. et maxime wandaloꝝ rabies per gallias grassit. De libris augustini. Caplm liij.

Archadij et honorij tpibꝫ augustinꝰ in ecclã philosophatus est. cuiꝰ libroꝝ tractatuũ et epl'arũ numerus plus qꝫ ad mille extendit et xxx. mlia numero nõ cõprehensis. Genadiꝰ in lib' de illustribꝫ viis Augustinꝰ affer yppone regie opido epis. vir eruditione diuina et humana orbi clarus. fide integer vita purus scripsit q̃nta nec ĩueniri possunt. Qs ergo glorietꝫ. oĩa se illius habere. Aut quis tanto studio legat q̃nto ille scripsit. Edidit nam senex qđ iuuenis cepat. De trinitate libros xv. in q̃bꝫ ut scriptura aut introductus in tabitalũ regis. et decoratus veste multiphaia dei sapiã exhibuit ecclesiã non habẽtẽ maculã aut rugã aut aliqđ huiꝰ modi. De incarnacione quoqꝫ dei ydoneũ edidit

pietatẽ. De resurrectione quoqꝫ mortuoꝝ simili auxerit pietate sinceritate lectoris minꝰ sapientibꝫ dubitationẽ de abortiuis ingesserit. catholicꝰ remansit. Hieroniꝰ ad desiderium. Augustinꝰ epũs volans per craumina montiũ quasi aquila et ea que in montiũ vndicis fuit conspiciens multa celoꝝ spacia terrarũqꝫ sitas et aquarũ virtutes claro sermone pronũciat. Prosp in libro de vita otẽplatiũ Sanctus augustinꝰ epũs acer erat ingenio. suauis eloquio. secularis litterature peritus. in ecclesiasticis laboribꝫ operosus. in cotidianis disputationibꝫ clarus. in omni sua actione circũspectus. In exp̃ositione fidei nitẽs catholicas in questionibꝫ absoluendis cautus. in reuincendis hereticis circũspectus. et in explanandis scriptis canonicis cautus. Quẽ in libelis meis pro possibilitate mea sũ secutus. Actor. Hic utiqꝫ ut in eius gestis legitur sapie lumen prefulgidũ. ꝓfligatorũ vitiis et fidei tutamẽtũ. oĩbꝰ ecclie doctoribꝰ tam ĩgenio qꝫ eternitatis viatꝫ. Incõparabilis florens tam exemplis virtutũ qꝫ affluentia doctrinarũ. Cterũ tanta sapientia fuit ut non solũ ab aliquo toto vite sue tẽpore scribi. sed nec quidẽ possint lectione percurri. Huiꝰ eũ librorꝝ tractatuũ et epistolarũ nũs plus qꝫ ad mille triginta ut deũ est extendit. ut merito illud dictũ ei cõueniat. Agentiũ qui te totũ legisse fatetur. De nõibꝫ librorꝝ eiꝰ qui apud nos veniũt. Cap̃ liij.

Preter illos utiqꝫ libros quos eũ adhuc adolescentem scripsisse iam supdiximꝰ scalenũ scripsisse iam supdiximꝰ scalenũ cet. Soliloquiorꝝ libros ij. De ĩmortalitate aĩe libꝝ vnũ. De beata vita libꝝ vnũ. De ordine libros duos. De achademicis libros tres. De disciplinis liberalibꝫ libꝝ. i. Scripsit eciã que sequũtur. De confessionibꝫ suis libros xiij. De moribꝫ ecclie et moribꝫ manicheoꝝ libros ij. De trinitate libros xv. Contra faustũ manicheũ libros xxxij. Enchyridion ad laurentiũ libꝝ vnũ. Ad hieronimũ de origine aĩe libꝝ vnũ. Ad eũdẽ de verbo iacobi. Quicũqꝫ totã legẽ seruauit offendit ãt ꝛc libꝝ. i. Ad eundẽ de hoc qꝫ paulus vẽ reprehendit

petrū librū vnū. Ad orosiū presbitū de
errore pusillanistarū libr vnū. De mu
sica libros sex. De diuinacione demonū li
brū vnū. De diuīsis hereſibz lxxxviij librū
vnū. Ad quod vult deus diaconū librum
vnū. De vera religione librū vnū. De vi
ta xpiana librū vnū. De agone xpiano.
librū vnū. De vtilitate credendi libr vnū
De octo questionibz vetis testamenti libr
vnū. De gratia noui testamēti libr vnū.
De magistro librū vnū. De cura pro mor
tuis gerenda librū vnū. De diuīsis cōsue
tudinibz ecclesie ad īquisitionē ianuarij
libros duos. Cont felicianū de vnitate
trinitatis libr vnū. De fide et simbalo
librū vnū. Ad aurelū de opē monacho
rū librū vnū. De octo questionibz dulcitij
librū vnū. Ad prosp̄m et hylariū de pre
destinatione et pseuerantia scōr libros ij.
De mendacio librū vnū. Altercationis ā
maximo epō arrianor librū vnū. Cont
eundē maximinū libr vnū. Cont ma
nicheos librū vnū. Cont adamātū mānichēū
libr i. Ad aurelū comitē de nupcijs et cō
cupīa librū vnū. Ad eundē cont iulianū
pelagianistā librū vnū. De pastoribz et
ouibz libros duos. De baptismo cont do
natistas libros septē. Ad marcelinū de
baptismo puulor libros tres. De vnico
baptismo librū vnū. De spiritu et līa libr
vnū. De concupīa carnis aduīsus spīm. o
rationes q̄tuor. Cont q̄nq̄ hostiū gra. li. i.
De p̄destinacē diuīa li. i. De natā bōi ꝛ manichē
os librū vnū. De questionibz orosij ad e
undē librū vnū. De fide ad petrū librū vn
De catheczizandis rudibz librū vnū. De pre
scientia dei ad dardanū librū vnū. De doc
trina xpiana libros q̄tuor. Speculū libr
vnū. Contra donatistas post collationē
cū eis habitā librū vnū. De aīa et eius
origine libros iiij. Cont sermonē arria
nor libr vnū. Cont questiones eorūdē
librū vnū. Cont aduīsarū legis et ꝓphe
tarū libros duos. Solutionū diuīsarum
questionū ab hēticis obiectarū libr vnū
Cont mendacīū librū vnū. Ad vitalem
de gratia librū vnū. Ad casulanū presbi
terū de reuuntio sabbati librū vnū. De bo
no cōiugali librū vnū. De adulterinis cō
iugijs ad pollentiū libros duos. De bono
viduitatis ad iulianā libr vnū. De sanc
ta virginitate libr vnū. De decem cordis
psalterij li. i. De p̄nā li. i. De patīa libr vnū.
De libero arbitrio libros tres. Cont ep̄lam
manicheī que dicit fundamēta libr vnū.
De duabz aīabz cont manicheos librū. i.
Cont iulianū pelagianū libros sex. Cont
ep̄lam ymeniani donatiste libros tres.
Cont litteras petiliani donati libros tres
Cont tresconiū grammaticū donatistā li
bros q̄tuor. Ad simplicianū mediolanū
epm de diuersis questionibz libros duos
De cōtinentia librū vnū. De q̄litate aīe
libr vnū. De videndo deū ad paulinū li
brū vnū. De secundo aduentu dnī ad esi
chiū epm librū vnū. Ad volusianū de q
busdā questionibz ab eo missis libr vnū
Retractationes ad marcellinū libr vnū. Ad vi
centiū librū vnū. Ad deo gratias de sex
questionibz expositis cont paganos librū
vnū. Ad bonifacīū de correctione dona
tistarū libr vnū. Ad macedonīū epm. li
br vnū. Ad dyoscor librū vnū. Ad paulī
nū epm libr vnū. Ad euodiū epm librū
vnū. Ad probam religiosā feminā libr
vnū. Ad optatū epm libr vnū. Ad glori
um eleusinū et ceteros quibz hoc gratū
est librū vnū. Ad pascentiū comitē arri
anū libr vnū. Cōmonitoriū ad fortuna
tū libr. i. De ciuitate dei libros xxij. Expo
sitionis simboli cont iudeos paganos et
hēticos librū vnū. Ad paulū et eutropiū
de p̄fectione iustitie libr vnū. Ad tymma
sium et iacobū de natā et gratia libr vnū.
Ad valentinū et cū illo monachos de grā
et libero arbitrio librū vnū. Ad eosdem
de correptione et grā libr vnū. Ad sixtū
presbiterū cont pelagianos librū vnū.
De incarnatione xpi libros duos. De fide
et opibz libr vnū. De symbalo ad catech. liber. De
disciplina xpiana. libr. i. De tpe barbarico. libr. i.
De lxxxiij questionibz libr vnū. De gene
si cont manicheos libros duos. Super ge
nesim ad lītam libros xij. Questionū in
eptateuco vel vij locutionū in eptateuco libō
septē. Annotationū in iob librū vnū. Super
psalterīū tractatus etc. Super mulierē fortē
q̄s inueniet tractatū vnū. De questionibz
in matheo et luca. libros duos. De sermōe do

mini in monte libros duos. De consona
ria matthei et luce in genealogiis dñi
tractatū vnū. Sup euangeliū iohis trac
tatus vel omelias siue sermones centū
xxxiij. De verbis dñi tractatus lxv. De ver
bis apli tractatus xx. Super epłam pau
li ad romanos libū vnū. Sup epłam ad
galathas libū vnū. De verbis iacobi. aīa
omnia nolite iurare xl tractatū vnū
Sup primā canonicā iohānis tractatus
vel omelias decem. Regulā de institucio
ne canonicor libr vnū. Retractationū
librorū suorū quorūdā libros duos. Epłas p
uas ad diuſos. cl. Sermones diuſos. cc.

De nōib ceteror quos vidē non potui. Cap lv.ⁿ.

Scripsit etiā preter hec
alia que nūq̄ videre me recolo.
Videlicet Acta conī fortunatum
manicheū libū vnū. De genesi ad lrām
libū vnū quē reliquit impfm. Psalmū
contra partē donati libr vnū. Conī epłam
donati libr vnū. Epłe ad romanos īcho
atā expositionē libū vnū. Conī partem
donati libros duos. Conī felicē manicheū
libros duos Conī secundinū manicheū li. i.
Conī hylariū tbunicū. li. i. Cōī id qđ attulit tēturi
a donatistis libū vnū. Probationū testi
monior conī donatistas libr vnū. Conī
nesao quē donatistā libū vnū. Admo
nitoriū donatistarū de maximianistis.
libū vnū. Expositionis epłe iacobi libū
vnū. De maximianistis contra donatistas
libros duos. Breuiculū collationis cū do
natistis libros tres. Ad emeritū epm do
natistarū post collationē libū vnū. De
gestis pelagij libū vnū. Conī pelagiū et
celestinū et celestinū libros duos. Gestorū
aī emerito donatista libū vnū. Contra
gaudentiū epm donatistarū libros duos
Contra epłas pelagianor libros quatuor
Horū oīm in libro retractationū vepi
unt tm xxvi volumina que continēt li
bros et xxxij. ceteros enī nondū fecerat
qn ustos retractauit. Inueniūt aūt eo
libi aī epłis et tractatibz circiē octingēti.
Exceptis sermonibz quor non est numer
Ferūt aūt sēpsisse libellū de aīa et spiri
tu qui nūc apud scolasticos precipue ha
betur. Sed non michi videt ille liber sti

lū augustini sape. nec inē augustini li
bros in armarijs publicis et antiq̄s inue
nit. Est autē liber ille procul dubio vtilis
simus. et elegāter ac diserte et cōpendiose
compositus. Quicquid videtur ex augusti
no libris diuersis ad compendiū extract
Quod magis hugo de sancto victore feal
se fertur. De hoc autē libro multa in nos
tris opibz locis congruis inserūt. Ex pre
dictis libris augustini multa quoq̄ ex
hijs per diuersa loca inserui. Hic etiam
quorūdā ex eis flosculos. precipueq̄ con
fessionū eius supposie volui in hūc mo
dum. Flores eius de ōnoīaōē et laude dei

Caplm lvi.ⁿ.

Magnus es dñe
et laudabilis valde et sapie tue
non est numerus. Laudare te vult
homo aliqua portio creature tue. homo ar
cūferens mortalitatē suā testimoniū pec
catī sui. Testimoniū q̄a superbis resistis
et tamen laudare te vult. Tu excitas ut
lauderis q̄a fecisti nos ad te. et inquietū
est cor nrm donec requiescat in te. Innuo
cat te dñe fides mea. quā inspirasti michi
per humanitatē filij tui. per mīsteriū pre
dicatoris tui. Quomodo īuocabo dīm me
um. qm utiq̄ in meipm eum vocabo.
Et quis est locus in me quo veniat in me.
Itane quidq̄ deus meus in me est quod
capiat te. an pocius non essem nisi eēm
in te. in quo oīa. Cuā sic dñe quo te īuoco
cū in te sim aut vnde venias in me. Quo
recedā extra celū et terrā ut in me ve
niat deus meus qui dixit. Celū et ter
rā ego impleo. Capiūt ne ergo te celum
et terra qm imples ea. An non habes
necesse ut a quoq̄ continearis qui conti
nes oīa qm que imples continendo iples
Non enī vasa que te plena sūt stabilē te
faciūt q̄a et si frangant non effundens.
et cū effunderis sup nos. non tu iacebis sed
erigis nos. non tu dissipaberis sed colligis
nos. sed quo imples omnia. te toto ipleo
oīa. An quia non possūt totū te capere.
oīa parte tui capiūt. An ubiq̄ totus es
et res nulla te totū capit. Quid es ergo
deus meus. quid rogo nisi dñs deus. Quis
optime potentissime secretissime pīntissime
pulcherrime stabilis mīopretensibilis. in

mutabilis mutans omnia nūq̄ nouus
nūq̄ vetus ī nouans oīa. et in vetustate
perducens superbos et nescīt. Semp agēs
semper quietus. colligens et non egens
portans et implens et protegens curās
et nutriens et perficiens. querens cum
nichil desit tibi. Amas nec estuas zelas
et securus es. penitet te et non doles.
Iraseris et tranquillus es. opera mu
tans nec mutans consiliū. Recipias qđ
inuenis et nūq̄ amisisti. Nūq̄ inops et
gaudens lucris. nūq̄ auarus et vsu̇as
exigis. Semp erogās tibi ut debeas. et
quis habet quicq̄ non tuū? Reddis debita
nulli debens donas debita nichil p̄dens
Et quid dixim⁹ deus meus vita mea dul
cedo mea sancta? Aut quid dicit aliqs cū
de te dicit. Et ve tacentibz de te q̄a loqua
ces muti sūt. Quis michi dabit ut ve
nias in cor meū et inebries illud ut ob
liuiscar mala mea. et vnū bonū meum
amplectar te. Quid michi es. misere ut
loquar. Quid tibi sīt ipse ut amari te
iubeas a me. et nisi fiāt. irascaris michi.
et mineris ingentes miserias? Parua
ne est ipsa? Sed si non amem te heu michi
Dic michi per miserationes tuas dñe deꝰ
meus quid michi sis. dic aīe mee salus tu
a ego sum. Angusta est dom⁹ aīe mee.
quo veniat ad eam. ozo ut dilatet̄ abs
te. Ruinosa est refice eā. habet que offen
dant oculos tuos. sed quis mūdabit eā?
Ab occultis meis mūda me dñe. et ab alie
nis parce seruo tuo. De confessiōe p̄cōꝝ misā

Onne tibi pro nichilo. Cap lvij^m.

loquutus sum aduersū me delictu
mea deus meus et tu remisisti
impietatē p̄cōꝝ mei? Non iudicio contendo
tecū qui veritas es. Nolo enī fallē meip
sū ne mentiat iniquitas mea sibi. Non e
go iudicio contendo tecū quia si iniquita
tes obseruaueris dñe dñe quis sustinebit?
Sine me tamen loqui. q̄a ecce misericor
dia tua est. non homo irrisor meꝰ au lo
quer. Et tu fortasse irrides me sed conuersꝰ
miserebis mei. Quid enī est quod volo
dicē deus meꝰ nisi quia nescio vnde vene
rim in hanc vitā mortalē. mortalē dicā
vitā an mortē vitalem nescio. Excepert

me consolationes lactis humani. nec mr
tua vel nutrices mee sibi vbera īplebant
Sed tu michi dñe per eas dabas alimētū
infantie secm̄ institutionē tuā et diuti
as usq̄ ad fundū veri dispositas. Tu ea
am michi dabas nolle amplius q̄ da
bas. et nutrientibz me dare michi velle
quod eis dabas. Dare enī michi per ordi
natū affectū volebant quo habundabāt
ex te. Nam bonū erat eis bonū meū ex
eis quod non ex eis sed per eas erat. Ex
te quippe bona oīa deus. et ex te salꝰ mea
vniuersa. Quod aīaduerti postmodum
clamante te michi per hec ipsa que tri
buis intus et foris. Nam tūc quidē sugē
bam et acquiescere delectationibz. flere
autē offensionibz. fleui
plus. Et ecce paulatim sentiebā vbi eēm
et voluntates meas volebā ostendē eis
per quos implerent̄. et non poterā. q̄a
ille intus erāt. illi autē foras. Iteq̄ tac
tabā mēbra. et votis signa similia volū
tatibz meis qualia poterā. Et cū michi nō
obtemperabant vel non intelligētes vel
ne obesset indignabar. et me de illis
flendo vindicabā. Tales ēē infantes di
dici. et me talē fuisse magistri m̄ indica
uerūt nescientes q̄ sentientes nutritores
mei. Vnde autē tale aīal nisi abs te deꝰ
meus aut quis sui erat artifex. aut vl
la vena trahit̄ aliunde qua esse et viue
aurrat in nos. preterisq̄ quod tu fingis nos
dñe. cui esse et viue non aliud atq̄ aliud
est. q̄a sūme ēē et sūme viue idipsū es.
sūmus enī es et non mutaris. Neq̄ pa
git̄ in te hodiernus dies et tamen pagit̄
quia in te sūt et ista oīa. Non enī haberet
vias transeundi nisi contines ea. Et q̄m
anni tui non deficient. anni tui hodier
nus dies. et q̄m multi iam dies nēri et
patrū nostroꝝ per hodiernū tuū trāsie
runt. et ex illo acceperūt modos vtiq̄ sb
sisterēt. et adhuc alij transibūt et accipi
ent ut vtiq̄ subsistant. Tu autē idem
ipse es et oīa crastina atq̄ ultra oīa que
hesterna et retro hodie facies hodie fe
cisti. Exaudi deus. ve p̄cīs hoīm. et ho
mo dicat hec. et misereris eoꝝ. quia fecis
ti eū. et p̄cm in eo non fecisti. Qđ m

cōmemorem puām infantiae meae qa nemo mūdus a pcō cuj vnius diei est vita super terrā. Quid ergo hīc pertimbā an quia vberibz inhiabam plorans. Nam si nūc fruarin non quidē vberibz sed esce congruenti ānis meis ita inhians deridebor atqp reprehendar iustissime. Tē ergo reprehendenda fruebā. sed qa reprehendentē intelligē non poterā nec mos nec vnas sinebat me reprehendi. Itaqz imbecillitas membroz infantuliū innocens est non animj infantiū. Vidi ego et sū expertus zelantē puerū. nondū loqbat et intuebat pallidus amaro aspectu collidentē sibi. Quod si in iniquitatibz conceptus sū et in pcīs concepit me mater mea. Vbi queso te dne deus meus vbi seu quando innocens fui. De cōfessiōe pāe

Infantiae meae fuerit puericiae puer vnde loqui incepi et vitae hui tae. lviij mane procelloſam ſoeietatē ingreſſus ſum. altius pendens ex auctoritate parentū nutuqz maior hoīm. Deus meus quas ibi miserias expertus sū et ludificationes qn quidē michi recte viuere puero id ponebat obtemperare monentibz ut in hoc sclo floreret et excellerem linguosis artibz ad honorē hoīm. et falsas diuitias famulantibz. Inde in scolas datus sū ut litteras discerē. In quibus quid utilitatis esset ignorabā miser. si tamen segnis essem in discendo vapulabam. Laudabant enī hoc a maioribus. Eā multi ante nos vitam illā agentes prestruxerūt eruīpnosas vias. per quas transire cogebamr multiplicato labore et dolore filijs adam. Pertimbam aūt mihi scribendo aut legendo aut cogitando de lris qj exigebatur a nobis. Non enī deerat dne memoria vel ingenii que nos habe voluisti. pro illa etate satis. sed ludere delectabat. et in nos ab eis vindicabat. qui talia utiqz agebant. Sed maiorū nuge negocia vocant. puerorz autē cū sint puniūt a maioribz. et tamē bene michi fiebat. et non fruebā ego bene. Nō enī discere nisi cogerer. Nemo autē fruat bene inuitus eā sibonū est quod fruat. Nec qui me vrgebant bene fruebantur. Sed bene michi fiebat abs te deus meus. Illi enī non intuebant quo referē qm me vsqe cogebant puerilj ad saciandas insatiabiles cupiditates copiose inopie et ignominiose gloriae. Tu vero cui numerati sūt capilli nostri errore oīm qui michi insultabant ut discerē vtebaris ad vtilitatē meā. meo autē qui discere nolebā uteris ad penā meā qua plectī non erat indignus tantillus puer et tantus peccator. Ita de non benefacientibz benefactor. Ita de non bene fruentibz beneficus ebas michi. et de pertinaciter meipso iuste retribuebas michi. Iussisti enī et sic est ut pena sit sibi omnis animj inordinatus. Teneri cogebar ecce nescio cuj erroris oblitus errore meo et ploraire didonem mortuā quia se occidit ob amorē. Cum interea meipm in hijs a te morientem deus vita mea sinis eā oculis flerē mi serrimj. Quid enī miserius misero nō miserente seipm. et flente didonis mortē que fiebat amando eneā. et non flente mortē suā que fiebat non amando te. deus lumen cordis mei et panis oris mei. virtus aīe mee. et virtus maritans mētem meā. et sinū cogitationis mētis mee. Non eā te amabā et fornicabar abs te et fornicanti sonabat vndiqz euge euge. Amicitia enī hui⁹ mūdi fornicatio est abs te. Ve tibi flumen moris hūani quouisqz volues filios eue in mare magnū et horribilem tenebrosū. quod vix transeūt qui ligniū dorsum flectendo tenent. Nonne ego intelligo et tonanti tē ioue et adulteranti. Fingebat hec enim merus flagitiosis hoīnibz diuina tribuendo. ne flagitia flagitia putarent. Vt qz cūqz ea fecisset non hoīes pditos sed celestes deos putaretur imitatus. Laudes tue dne laudes tue suspenderūt palmite cordis mei ad te ut non rapet per ania nugarū turpis preda volatilibz vultū tuū dne requirā. Nam longe a vultu tuo erram affectu tenebrōso. Vide dne patienter ut videas qn diligenter observent hoīes pactu liāz a prioribz loquentibz accepta. et a te pactu pene salutis accepta negligunt. Vt si quis contra grammaticā disciplinā sine aspiratione hoīem dixerit magis displiceat hoīibz qz si contra pcepta

nū tuū hoīem oderit cū ipse sit homo. Et certe non est interior lēx saeuior q̄ sauip in consciencia id se alij non facē quod no lit pati. q̄ seuerus es habitamus in excelsis in silencio deus magnus solus lege infa tigabili spargens penales cecitates supra illicitas cupiditates. Dico hec et confiteor tibi deus meus in quibz laudabar ab eis quibz placere erat mihi honeste viuere. Non eni videbam voraginē turpitudīs in quā proiectus eraī ab oculis tuis. Erā tamē eaā mihi. viuebam et senciebā. meāq̄ inuolumi tatē vestigiū seuerissime vnitatis exquire bam. Hoc autē peccabā q̄ non in ipo sed in creaturis eius exquirebā me. atq̄ in ceteris voluptates sublimitates vitates q̄ rebam. atq̄ ita in dolores confusiones et errores irruebam. De cōfessione pcī adolescencie. Joē li°. ij°. Caplm lxv.

Recordari volo tūsactas feditates me ab non q̄ eas amem sed ut amem te deus meus. amore amoris tui hoc facio recolens vias meas nequissimas i amaritudine cogitacionis mee ut tu dulcedo mihi. Dulcedo non fallax. felix et secura colligens me a dispersione mea. in qua frustatī dissilus fuī dū ab vno auersus i multa euanui. Erubui eni in adolescencia et siluescere ausus sū vmbrosis amoribz et cōputrui coram oculis tuis. mihi pla cens et placē cupiens oculis hoīm. Et q̄d erat quod me delectabat nisi amare et amari. Sed non tenebat modus ab aīo usq̄ ad animū quatenus est luminosius li mes amicicie. sed exalabant nebule de lumosa concupīa carnis et scatebra pub tatis et obnubilabant cor meū ut non discerneret serenitas dilectionis a caligi ne libidinis sed utrūq̄ in confuso estua bat. Inualuerat sup me ira tua et nesci ebam. Ibamq̄ longius a te et sinebas. iac tabar et effundebar ac diffluebā. O tur bidū gaudiū meū tacebas tūc. et ego ibam longe a te porro in pluua et plūma steri lia semina doloz supba decectione et ina ciam lassitudine. Quis mihi modularet ei cūpnā meā et nouissimaq̄ rerū fugaces pulchritudines in vsū verteret. et usq̄ ad cōtingule litus exestuaret fluctus carnis

nec. Felicius absistis q̄ regnū celoz ex spectare amplexus tuos. Sed efferbui mi ser sequens impetū fluxus mei relicto te. et excessi oīa legitima mea. nec euasi fla gella tua. Quis eni hoc mortaliū. Tu tu semp aderas misericordīe sequens et ama rissimis aspergens offensionibz. omnes illicitas iocunditates meas ut ita q̄rerē sine offensione iocundari. Et ubi hoc pos sem non inuenire quotq̄ pret te dīe. qui fingis laboē in precepto pauis ut sanes oculis nos ne moriamī abs te. Monuit at me mater mea tū ingenti sollicitudīe ne fornicarer. Quā mihi monita muliebres videbant. quibz obtempare erubescere. Si li autē tui erant et nesciebā. et in illa cō tempnebaris a me filio eiz. sed precepis ibā tanta cecitate ut inē coetaneos meos pudet me minoris dedecoris. q̄n audiebā eos iac tantes flagicia et tantomagis gloriātes q̄nto magis turpes eēnt. Et libebat facē. non solū libidīe sū sed etiā laudis. Quid dig nū est vituperacione nisi vicū. Ego ne vitu peraer vicosior fiebam. Et ubi non subeat quo admisso equarer perditis. fingebā me fecisse quod non feceram. ne co viderer abiectior quo eraī innocencior. Cum tū quibz comitibz iter agebam plateaz babilonie. et volutabar in ceno eius tanq̄ in cina momis et vnguentis pciosis. Et in vmbi lico eius quo tenacius inhererē calcabar me inimicis tuisibilis et seducebat me qui a ego seductilis eraī. Ridebantī eraī mī ad ludendū habene ultra compamentū seueritatis in dissimulacione affectionū variarū. Et in oībz erat caligo inter cludens mihi deus meus serenitatē veri tatis tue. et prodibat quasi ex adipe iq̄ quitas mea. De furto eiz in puris cōmisso.

Furtū punit lex tua dīne et lex scripta in corde hoīs quā nec ipsa delet iquitas. Quis eni fur equo animo furē patit. Et ego furtū fecī nulla cōpulsus egestate nisi pe nuria et fastidio iustitie et sagina iquitatis. Nam id furatus sū quod mihi ha bundabam et multo melius. Amauī defec tū meū non illud ad quod deficiebā. tur pis aīa dissiliens a firmamento tuo i ex

ermuuū. nec de decore aliquid sed dedecus appetens. Illa enī poma que furatus sū decerpta proieci. epulatus inde solam iniquitatē. Et si quid eoz in os meū intrauit condimentū michi fuit. Erat enī michi melior copia. Illa autē decerpsi ut furarer. Nuīc igit dñe deus quero quid me in furto illo delectauit. et ecce species nulla est non saltē ut est quedā defectiua species et vmbratica vicijs fallentibz. Nam et superbia celsitudinē imitatur cū tu sis sup oīa deus excelsus. Et blandicie amari volunt cū nichil sit tua caritate blandius. Ingenia quietem appetit. et que quies certa preter dñm. Luxuria sacietatē et tu es plenitudo et indeficiens copia incorruptibilis suauitatis. Auaricia multa possidet et tu possides oīa. Inuidia de excellencia litigat te autē quid excellentius. Ira vindictam querit. te autē iustius quis vindicat. Tristicia amissis rebus contabescit quia tm nollet sibi sicut tibi nichil potest auferri. Ita fornicati aīa cū auertit abs te. et querit extra te que pura et liquida nō inuenit nisi cū redierit ad te. puerse te imitant omnes qui longe se faciūt a te et extollūt se aduersū te. Sed eadē ficte imitando indicant te creatorē ee omnis nature et ideo non ee quo oīo recedat a te. Quid ergo in illo furto dilexi et in deū meū puerse imitatus sū. Am libu ut facē tonē legē saltē fallacia qa potē tatu non potera ut inocentā libertatē captus imitarer faciendo ipune quod non licuerit tenebrosa opotentie similitudine. Ecce est iste seruus fugiens dñm suū et ecce scrutus vmbrā. O putredo o monstrū vite et mortis profunditas. potuit ne libere qđ non licebat. non ob aliud nisi quia non licebat. Gracie tue dñe et misericordie tue deputo qđ pcā mea tanq̄ glacie desoluisti. Gratie tue deputo eadē quecūq̄ mala nō feci. Quid enī face non potui. Non ergo me derideat quis ab illo medico egrū sanari. a quo sibi prestitū est ut non egrotaret vel potius ut minus egrotaret. Qis est autē qui doceat me nisi qui illuīat cor meū et discernit vmbras eius. Qđ in illis pomis in voluptas non erat. erat in ipso furore quā faciebat consors tibi simul peccatiū. Nam confitiamo cū socioz animoz accendebat puruitū rapidi tatis mee. Et quid erat ille affectus animi. Risus erat quasi titillato corde q̄ eos fallebam? qui hoc a nobis fieri non putabāt et vehementi nolebant. Idemo autē solus facile ridet. nisi cū aliquid nimis ridiculū vel sensibz occurrit vel animo. Ego igit solus id oīo non facerē. O nimis ymica amicicia seductio mētis inestigabilis ex ludo nocendi auiditas nulla lucri nulla vlasendi libidine. sed cū dicit eam? et facim? pudet non ee ipudentē. Quis aperiet hanc tortuosissimā et iplicatissimā nodositatē? Feda est nolo eam vide. Te volo iustitia pulcritra et decora honestis luminibz et insaciabili sacietate quies est. et apud te vita imp turbabilis qui intrat in te intrat in gaudiū dñi sui et non timebit. et habebit se optime in optimo. Defluxi ego a te et errauī deus meus a stabilitate tua et factus sū michi regio egestatis. De amoribz exhilliatis. Capm. xi.

Quenī tuttyaginē et arcē strepebat me vndiq̄ sartugo flagiciosor amoz meoz oderā securitatē et viā sine muscipulis. quando fames michi erat inus ab interiore abo teipso deus meus. Et ea fame nō esuriebā. sed erā sine desiderio alimentor incorruptibiliū. non qa plenus eis eram. Sed quo tanior eo fastidiosior. Et ideo nō bene valebat aīa mea. sed vlcerosa proiciebat se foras miserabiliē. scalpi auida contactu sensibiliū. Amare et amari in dulce erat magis si amato corpe fruerer. Venā igit amicicie coinquinabam sordibus concupie tandorē ex eius obnubilabam tartaro libidinis. Deus meus quāto michi felle suauitatē illā et qđ bonū sasp̄ sisti. Rapiebant me spectacula theatri. Quid est autē qđ ibi homo vult dolē ri. Quid est autē qđ ibi homo vult dolē tū spectat luctuosa et tragica que tamē ipse pati nollet et tamen pati vult ex eis dolorē spectator. et ipe dolor voluptas est eius. Quid est nisi miserabilis insania. Qāq̄ miseria aī alijs cōpatiē mi-

sericordia dici solet. Sed qualis tandem
misericordia in rebus fictis et scenicis?
Non enī ad subueniendū prouocatē audi
tor. sed tīn ad dolendū inuitatē. Et si tala
mitates iste sic agūntē ut qui videt nō do
leat abredit inde fastidiens et reprehēdēs
Si autē doleat manet intentus et gau
dens. Lacrime ergo amantē et dolores. Cer
te oīs homo gnūde et amare vult. An aī
miserū neminē ee libeat libet tīn ee mi
sericordē. Quod quia non sine dolore est
hac vna causa amantē dolores. et hoc
de illa vena amicicie est. Sed quo vadit
quo fluit. Vt quid decurrit in torrentem
picis ebullientis. estus īmanes tetrarū
libidinū in quo ipsa mutantē et vertitur
per nutū ppriū de celesti serenitate de
torta et dejecta. Repudiet ergo miseri
cordia. Nequaq. Ergo amētur dolores
aliqn sed īmūdicicia tua. aīa mea sb
tutore deo meo. Neq enī nūc non miseri
or. sed tūc in theatris cō gaudebam aman
tibz tū sese fruebantē per flagicia licet ī
maginarie gerentē hec in ludo spectacli.
Cum autē sēse amittebant quasi miseri
cors contristabar. sed vtriqz delectabat
tamen. Nūc vero magis misereor gau
dentē in flagicio qm̄ velud dura pressū
detimenta pniciose voluptatis et amissi
one misere felicitatis. Hec certe verior
est misericordia sed non in ea delectatē
cor. Nam et si approbatē officio caritatis
qui dolet miserū. mallet tīn vtiqz non esse
quod doleret. qui germanis misericors e.
Nō nullus utiqz dolor approbandus est nul
lus amandus. Hoc enī tu domine deus q
amas aīas longe altiqz purius qm̄ nos ī
corruptibilius misereris qm̄ nullo dolore
sauciaris. Et ad hoc quis idoneus?

De studijs ei⁹ et errore mānicheor. Cāp lxij.

Quinto iam ordine discendi puer
in quendā libū ciceronis de exhor
tatione ad phiam qui mutauit
affām meū. et ad teipm dnē mutauit p
ces meas. Valuit michi repente oīs vana
spes. et sapie īmortalitatē concupiscebā
estu cordis incredibili. et surgē iam cepe
ram ut ad te redirē. In eo libro manifes
tat illa apli āmonitio. Videte ne quis vos
seducat per philosophiā et īanē scām
Sed tūc deus lumen cordis mei nondum
michi apostolica illa nota erant. Hoc tūc
solo in illa exhortatione delectabar qm nō
illam aut illā sectam. sed ipām quecūqz
esset sapientia ut diligeē et quererem
et tenerē. Fortiter exardebam sermone illo
et accendebar. Et hoc solū me in tanta fla
grantia restringebat qm non erat ibi no
men xpi quod in ipso lacte matris tene
rū cor meū pie biberat et alte retinebat
Et quicqd sine hoc nōe fuisset liq līratū
et expolitū et verdicū non me totū rapi
ebat. Itaqz institui in scripturas sacras
aīm intendē. et ecce video rem non deter
tam superbis nec nudatā pueris. sed incess
sii humilem sucessu excelsā et velatā mis
terijs. et non eram ego talis. ut in eā mi
serē possem. et ad eius gressus inclinare cer
vicem et visa est m̄ indigna quā tullia
ne comparare dignitati. Tumor enī meus
refugiebat modū eius et acies mea non
penetrabat interiora eius. Veriptrimē
illa erat que crescēt tīn parvulis. sed ego
fastu turgidus michi grandis ee videbar
Itaqz incidi in homines superbe delirantes car
nales et loquaces. qui dicebant. veritas
veritas et nusqm erat in eis. Ve ve quibus
gradibus deductus sum in profunda mise
ri. laborans et estuans īopia veri. cū te de
us meus non sdm intellectū mentis quo
me pecudis prestare voluisti. sed sdm sensū
carnis quererē. Tu autē eras interior ī
timo meo. et superior summo meo sume bo
ne. pulchritudo pulchrorū oīm. Offendi
in illā mulierē audacē inopē prudētie
enigma salomonis. que me seduxit. qa
nis mee. et talia ruminantē apud me
qualia per illū vorassem. Nesciebam ei
aliud vere quod est. et quasi acutule mo
uebar ut suffragnuer stultis deceptorbz.
cū a me querent vnde malū. et vtrum
forma corporea deus fingeret et habet ca
pillos et vngues. Quibz rebus ignarus
perturbabar. et etiā a vitate recedens in
eam michi ire videbar qa malū non no
ueram nichil ee nisi priuationē boni
usqz ad quod oīo non est. Quod vī nos

sem tuū videre usq; ad corpus erat oculus et aīo usq; ad fantasma. Et non nouerūt spīm ee dīm. neq; quid in nobis eet sedm qđ similes eēmꝰ deo. Neq; nouerūt iustiam interiorē meā verum. non ex consuetudine iudicantē sed ex lege iustissima oī potentis dei. qua formauent̄ mores regionū et dierū pro regionibz et diebz. tū ipa vbiq; ac semp eet non alibi alia. nec alias aliter. sedm quā iusti eent abraham et ysaac. iacob et aaron et moyses et dauid. et illi oēs laudati ore dei sed eos ab īperitis iudicari ijsquos iudicantibz ex humano die Exuisacio patriarcharū cōt blasse

Quidam in mūā cor. Cap̄ xxiij. .

dignant̄ tū audierint illo seculo licuisse iustis aliquid qđ isto seculo non licet iustis. et q̄a illis aliud precepit deus istis aliud pro tpalibus causis. tū eidē iustitie vtriq; seruierint tū in vno hoīe et in vno die et in vnis edibus videant aliud alij membro cōgruere. et aliud iam diu licuisse. et post horam non licere. Quodda in illo angulo pmitti aut iuberi quod in isto iuste vetetur et vindicetur. Numquid iustitia varia est et mutabilis. Sed tempa quibus presidet non pariter eunt. Tempa eū sint. hoīes aut quoz vita breuis est sup terrā quia sensu non valent causas contexe seculoz prioz aliaz; gentiū quas expti non sūt tū hijs quas expta sūt. in vno autē corpe vel die vel domo fatile pōt videre quid cuiq; membro quibz mometis quibz ptibus psonis ve congruat. Insidijs offenditur hec seruiūt. Hec ergo tūr necabā et non aduertebā. et feriebāt vndiq; ista oculos meos et non videbā. Mala omnia fiūt tū tu deserendus fons vite qui es vnus et verus cōr et creator vniuersitatis. et priuata superbia diligit̄ in te vnū slm. Itaq; pietate humili reddit̄ te et purgas nos a mala consuetudine et ppicius es petis confitentiū si iam nō erigimꝰ aduersū te cornua false libertatis. auaritia plus habendi. et damno totū amittendi. amplius amando ppriū nrm q̄ te bonū oīm. De carnali et amore sup amico defuncto. Lib⁹ iiij. Cap̄ xxiij

Sine me dīe et da michi intuire meoua pīta preteritos anfractibus errouis mei. et īmolare tibi hostiam ubilationis. Quid enī ego sū michi sine te nisi dux inprepꝰ. aut quid sum tū michi bene est nisi sugens lac tuum fruens te cibo qui non corūpit. Irridebant nos fortes et potentes. nos autē infirmi et īopes confiteam̄ tibi. Comparaueram amicū societate studioz nimis cari. sed nondū sic erat amicꝰ sicut est verus amicitia. q̄a non est vera nisi tū tu ea aglutinas caritate diffusa in cordibz nrīs. Sed tamen dulcas erat nimis tota fere uoze pariluī studioz. Et ecce tu īmineēs dorso fugitiuoz tuoz deus vltionū et fons misericordiaz. simul qui cōuertis nos ad te miris modis. Abstuliste hoīem de hac vita. quo dolore cōtenebratū est cor meū. Quicquid tū illo cōicauerā sine illo i tristatū michi vertebat̄. Solus fletus dulcis erat michi. et successerat amico meo in deliciis aī mei. Vbi autē inde auferebatur aīa mea. onerabat me grauidi sarcina miserie qua ad te dīe leuari da erat et curanda. Sciebā sed nec volebam nec valebam michiq; infelix loquebar ego vemanserā. vbi nec eē possem nec inde recedere. Quiser enim et miser est oīe animꝰ vinctus amicicia veriū mortaliū et dilaniat̄ tū eas amittit. et tunc sentit miseriā qua miser est et anteq; eas amittat. Porro tpa de die in die inferebant alias species et alias mediciuas. et paulatī reficiebant me pristinis delectationibz quibz cedebat ille dolor meus Succedebant autē non quidē dolores alij. cause tamē alioz dolor. nam vnde me facilime dolor ille penetrauerat et intime nisi quia fuderā in harenā cor meū diligendo morituriū quasi non moriturū. Maxime aūt me reuocabāt alioz amoris solacia. cū quibz amabā quod nō pro te amabā. Et hoc erat ingens fabula et longū mendacium. tuiꝰ adulterina contagione corrūpebat̄ mens mea pruriens auribz. Alia quoq; erant que in eis amicis plus aīm capiebant. colloqui conuidere vicissim benuole obsequi. simul legere

His atq; huiꝰmodi signis a corde amā
tiū et vedamanciū procedentibz per os
per linguā per oculos per mille motus
gratissimos quasi fomitibz conflare a
nimos et ex plūmis vnū ficē. Hoc est
quod diligit in amicis itm ut vea sit si
bi humana conscientia si amantē nō
vedamauit. nichil quevens ex eiꝰ corpe
preter indicia benuolētie. Hinc ille luc
tus si quis moriat. et ex amissa vita mo
rientiū. mors viuentiū. Beatus qui a
mat te et amicū in te. et inimicū propter
te. Nullū enī carū solus amittet. cui oēs
in eo cari sūt qui nō amittit. Et quis est
iste nisi qui fecit celū et terrā et implet
omnia. et implendo ea fecit ea. Te nemo
amittit nisi qui dimittit. et qui dimit
tit quo it. quo fugit. nisi a te placido
ad te iratū. Nam vbi non inuenit legem
tuā in pena sua. Et lex tua veritas est. et
veritas tu deus virtutū cōuerte nos et os
tende faciē tuā et salui erimꝰ. Nā quaq;
versū se verterit aīa hoīs ad dolorē figit
preterq; in te. tū et si figit in pulchris ex
tra te et extra se. que tamen nulla essent
nisi essent abs te. Exhortatio aīarū ut ab
amore sensibiliū redeant in dm. Caplm lvi.

Audeat te deus aīa mea ex
illis. sed non eis figat gluti
nosis per sensus corpis. Ecce
enī istā decedūt ut alia succedant et oī
bus suis partibz constet infima vniuer
sitas. Verbū autē dei nusq; discedit. Tu
fige mansionē tuā o aīa mea saltē fide
gnita fallacijs veritati cōmenda quicq;d
tibi est a veritate. et non pdes aliquid.
et putrida tua reflorescent. et fluxa tua
constringent. ad te. et stabūt tecū ad sep
tumē et pmanentē deū ut qđ p diuersa
sequeris carnē tuā. Ipsa te sequat. con
uersa. Quicq; per illam sentis in pte est
et totū ignoras. cui q hec ptes sūt et tu
men te delectāt. Sed si ad totū cōprehen
dendū eēt ydoneus sensus carnis tue ac
non etiā ipse in pte vniuersi accepisset
pro pena sua iustū modū velles ut tāsi
ret quicq; existit in pncia ut magis ti
bi placeret oīa. Nam et quod dicit per
eundē sensū carnis audis et non vis vti
q; stare sillabas sed trānsuolare ut alie ve
niant et totū audias. Ita semp per ōnia
quibz vnū aliq̄d constat. et non sūt oīa sil
plus delectant oīa q̄m singula si possint sen
tiri oīa. sed longe melior illis est deus qui
fecit oīa. Ipse est deus noster et nō discedit
q̄a nec succedit ei. Si placent corpa. deū
ex illis lauda. et in artifice coꝝ vetorque
amorē. ne in hijs que tibi placent tu dis
pliceas. Si placent aīe in deo amentur
q̄a et ipse mutabiles sūt et in ipso stabi
liunt fixe. Alioq̄n ibunt et peribunt. In
illo ergo amentē. et vape ad eū tecū q̄s
potes et dic eis. Hūc amenꝰ. ipse fecit hec
et non est longe non enī fecit et abijt sed
ex illo et in illo et in illo sūt. Ecce ibi est
ubi sapit veritas. intimꝰ cordi est. et cor
errauit ab eo. Redite preuaricatores ad
cor. et inherete ei qui fecit vos. state cū eo
et stabitis. requiescite cū eo et quietis eri
tis. Quo itis in aspera quo itis. Non est
requies ubi eam q̄ritis. Beatā vitā que
ritis in regione mortis non est illic. Et
quomō est vita beata vbi nec vita. Sed
descendit huc ipsa vita nīa et tulit mor
tem nostrā et occidit eam et tonuit de
manans ut redeamꝰ ad eū et discessit ab
oculis ut redeamꝰ ad cor et inueniamus
eū. Illuc exiit abscessit vnde nusq; recessit
q̄a mūdus per eū factus est et in mūdo
erat et venit in hūc mūdū pctores sal
uos facē. tu confitet. aīa mea et sanat
eam q̄a peccauit illi. Filij hoīm vsq; quo
graui corde. Quiquid et post descensū
vite non vultis ascendē et viuere. Sed
quo ascenditis q̄m in alto estis et posuis
tis in celo os vrm. Descendite ut ascen
datis et ad dm ascendatis. cecidistis enī
corā eū. Dic eis istā ut ploratis in con
ualle ploratōnis. et sic eos tecū ad
eū. q̄a de spū ei hec dicis. si dicis ardens ig
ne suauitatis De vano amore laudis et sūe
Scripsi secularis. Cap. lvii.

libros de pulchro et apto puto du
os aut tres tu sūs deus. Quid āt
me mouit dīne ut ad tuū romane vr
bis oratorē scribere illos libros quē non
nouerā facie. sed amauerā hoīem ex doc
trine fama que illi clara fuit. Laudat

homo et amatur absens. vtrū nā ab ore laudantis intrat in cor audientis amor illi? Absit. Sed ex amante alio accenditur alius. Hinc enī amatur qui laudatur. dū non fallatur corde laudantis prediti credit id est. cū amans eū laudat. sic enī amabā tūr homines ex hoīm iudicio. non enī ex tuo deus meus. in quo nemo fallit. Ita enī laudatū amabā. quomodo et me laudari vellem. Non autē ita vellem laudari et etiā amari sicut hystriones q̄q̄ eos et ipse laudarē et amarē. Sed malle odio haberi q̄ sic amari. Vbi describunt illa pondera vatiop amor in vna aīa? Quid est quod amo in alio. quod vursus nisi odissem nō a me detestarer et repellerem. tū vterq; nr̄m sit homo? Grande profundū est ipse homo. cuius etiā capillos tu dīne numerator habes et non minuūt in te. et tamen capilli eius magis numerabiles q̄ affectus et motus cordis eius. Confiteor tibi q̄ illū magis in amore laudantiū amauceram q̄ in rebus ipsis de quibz laudabat. Ora si vituperando atq; spernendo ea ipsa narrassent non accenderer in eo. Et certe res nō alie forent nec homo ipse alius. sed tm̄modo alius affectus narrantiū. Ecce vbi iacet aīa infirma nondū habens aliquid solidū veritatis. sicut aure linguaq; flauerīt a pectoribz opinantiū ita fertur et vertit. torquet et retorquet et obnubilat ei lumē nec cernit veritas. et ecce est ante nos. Ego quidē tonabar ad te et repellebar abs te ut saperē mortē quia superbis resistis. Ecram fortassis annor xxvi. q̄n̄ sa ipsi volumina illa voluens apud me corpalia figmenta cordis mei auribz obstrepentia quas intendebā dulcis vitis inlitteratorem melodiā tuā cogitans de pulchro et apto. et stare cupiens et audire te. et gaudere p̄ vocē sponsi. Sed non poterā. q̄a vocibz erroris mei foras rapiebar. et pondere superbie mee in ima deprimebar. Non dabas auditui meo gaudiū et leticiā. aut exultabant ossa. que humiliata non erant. Quid enī mihi profuit q̄ annos natus ferme xx? decem cathegorias aristotilis legi solus et intellexi. tū etiā te simplicē et incōmutabilē illis decem predicamētis sic intelligē conarer quasi et tu subiectus eēs magnitudini tue aut pulchritudini ut ita esset in te quasi i subiecto. tū tua magnitudo et pulchritudo tuipse sis. Dorsū enī habebā ad lumen.

De confessiōe laudis et miāe vitatis. li. v.

Domine deus meus Caplm̄ i. cui acripe sacrificiū confessionum meaq; de manu lingue mee. quā formasti et excitasti ut confiteatur nomini tuo. et sana oīa ossa mea. et dicant. Dīne quis similis tibi. Non docet te quid agat̄ in se qui tibi confitet̄ q̄a oculū tuū non excludit nec clausū. nec manū tuā repellit duricia hoīm. Sed te laudet aīa mea ut amet te et confiteat̄ tibi misericordiationes tuas ut laudet te. Non cessat nr̄ tuor laudes tuas vniūsa creatura tua. nr̄ spūs ōis per os cōuersū ad te. nec aīalia et cetera corpalia per os considerantiū ea ut exurgat in te a lassitudine aīa nr̄a innitens his que fecisti. et transiens ad te qui fecisti. Erant et fugiant a te inquietati et ijqu. et tu vides eos et distinguis vmbras. Sed fugiūt ut non videant te videntem se. atq; excrecti in te offendūt q̄a nō deseris aliquid eop̄ que fecisti. In te offenderūt ijusti ut ulcere verrucē subtrahentes se lenitati tue. et offendentes in rectitudinē tuā. et cadentes in aspitrē suā. Confortant̄ ergo et querit te. et ecce ubi es in corde eop̄ confitentiū tibi. et plorantiū in sinu tuo post vias suas difficiles. Et tu paulus tergis lacrimas eop̄. et magis plorant et gaudēt fletibz. quia tu dīne qui fecisti refitis et cōsolaris eos. Et ubi erum ego q̄n̄ te querebam? Et tu eras ante me. ego autē et a me discesserā nec me inueniebā. q̄nto min? te. philosophi huiusmodi solis defectū futū p̄nūdēt et suū in p̄nti non vident. Non enī rel giose querūt vnde habeant ingenū quo ista querūt. Infelix autē qui oīa ista scit te autē nescit. Beatus autē qui te scit etiā si ista nesciat. Qui vo et te et ista nouit. non p̄ ista beatior. sed p̄ te beatus est. si cognoscens te sicut deum glorificet et dilignat. Sic ergo fidelis homo tm̄ totus mūdus diuitiarū est. et quasi nichil ha

bens oīa possidet inhęrendo tibi au ōnia
seruāt. Qui nec saltem septētrionis
ſi nos nouit. vtrūp melior est q̄ mensor
celi et numerator siderū et pensor elemē
toꝝ. et negligens tui. qui oīa in mensura
et numero et pondere disposuisti. De ignes
su eius ad fidē sacrāq̄ lib̄oꝝ. Idē li°. vi°. Capl'
Spes mea a iuuentute Cap' lxviii.
mea. vbi m̄ eras et quo recesseras.
An vō tu non feceras me et discre
uerās me a q̄drupedibz et volatilibz celi.
Sapientiorē me feceras et ambulabā per
tenebras et lubricū et querebā te foris a me
et nō inueniebā deū cordis mei et venerā in
profundū maris et diffidebā et desperabam
de iuentione veri. Sanari credendo pote
ram ut purgatior acies mentis mee diri
geret aliquo modo in veritatē tuā inco
mutabilē. Sed sicut euenire assolet ut ma
li medicū exptus etiā bono se timeat cō
mittere. ita erat valitudo aīe mee. que uti
q̄ nisi credendo sanari non poterat. et
ne falsa crederet curari recusabat resistēs
manibz tuis q̄ medicamēta fidei confecisti
et spersisti super morbos orbis terraꝝ. Dem
de tu dīne paulati manu mitissima per
tractans et cōponēs cor meū considerasti
q̄ innumerabilia credere que non videbā
neq; tū gerere. affuisse. sicut tū multa i
hystoria gentiū. tū multa amicis tū mul
tis medicis et aliis hominibz que nisi creden
tur in hac vita oīo nichil agēm⁹. Postre
mo q̄ inconcusse fixū fide retinere de qui
bus parentibz ortus fuissem. quod sane nō
possem nisi credidissem. psuasisti michi nō
qui credent libris tuis quos tanta fere auc
tis gentibz auctoritate fundasti. sed q̄ nō
crederet ee culpandos nec audiendos esse
si qui forte michi dicerent. Vnde sas illos
libros vni⁹ veri dei spū esse humano geni
nūstratos. Idipsū enī maxime credēdū
erat. q̄n nulla pugnacitas aduersantiū
questionū per tam multa que legerā int
se confligentiū philosophoꝝ extorquere ūn
potuit ut aliq̄n non crederē te esse quicq̄
esse possis quod ego nescirē. aut administra
tionē rerū humanarū ad te ptinē. Sed
ad credebā aliq̄n robustius aliq̄n exilius
Semp tamen credidi et ee te et curā nostri
gerere. etiā si ignorabā vel quid sentiendū
eet de substantia tua vel que via duceret
et reduceret ad te. Ideoq; tū infirmi eemus
ad capiendā liquida tractione vitatē et ob
hoc nobis eet opus auctoritate sanctaꝝ lit
rū. iam credē cepera nullo mō te fuisse tri
butarū tam excellentē alli scripture per
omnes ia terras auctoritatē nisi et per
ipsam tibi credi et te queri voluisses. Jam
eni absurditatē que me in eis lris solebat
offendē tū multa ex eis probabiliter exposita
audissem ad sacramentoꝝ altitudinē refere
bam. Coeq; michi illa venerabiliora et sacro
sancta fide digniora apparebat auctoritas.
quo et omnibz ad legendū eet in promptu.
et secreti sui dignitatē in itellectū profundi
ore seruaret verbis aptissimis et humili
mo genie loquendi se cuctis prebens. et ex
ercens intentionē eoꝝ qui non sī ieues coꝝ
de. et ut oēs extraheret ppl'ari sinu. et per
angusta foramina pauos ad se traiceret.
Multo tū plures q̄ si nec tanto apice auc
toritatis eminet nec turbas gremio sanc
te humilitatis hauriret. Cogitabā hec et
aderas michi. suspirabā et audiebas me
fluctuabā et gubernabas me. Ibam per
viam seculi latam nec deserebas. Inhia
bā luctis honoribz cōiugio et tu irridebas.
Patiebar in hijs cupiditatibz maximas dif
ficultates te ppicio tū tomagis q̄ntomin⁹
sinebas dulcescere michi quod non erat
tu. Taceat laudes tuas qui miserationes
tuas non considerat que tibi de medullis
meis confitent. Multe cogitationes erāt
in corde meo. consiliū autē tuū manet i
eternū. Ex quo consilio nēa derides et tu
a pparas. Sed o tortuosas vias. Ve anime
audaci que sperauit si a te recessisset aliq̄d
se melius habituram. Versa et reuersa in
tergū et in latera et in ventrē. et dura se
oīa. et tu solus requies. Et ecce ades et cō
stituis eā nos in via tua et consolaris
nos et dicis. Currite ego feram et ego ibi
perducā. Amen. De serenatione mētis ad
cognitionē vitatis. Idē li°. vij°. Capl'm lxxx.

Non te cogitabā in figura corpis
deus meus ex quo audire cepi ali
quid de sapientia. sed semp hoc fu
gi et clamabat cor meū vehementē adu

sus oīa fīntusmata mea. et hoc vno ictu
ronabar abigere circūuolantē turbam t
mūdicie ab acie mentis mee. Et vix dimo
tu in ictu oculi ecce conglobata rursū ad
erat et irruebat in aspūm meū et obnu
bilabat eū. ut q̄uis non formā hūani
corpis corporeū tamen aliquid cogitare
cogerer per spacia locoz siue mūdo infu
sum siue extra mūdū per infinita diffusū.
Lumen oculoz meoz non erat meū. intz
autē erat et ego foris. Nam tu quidem
gnudiū vim michi subiecto tibi subiectas
que infra me creasti. Et hoc erat tempe
ramentū et media regio salutis mee ut
tibi seruiens dīaret corpori. Sed cū supbe
contra te surgerē et crasse cernice contra
te curreret etiā ista infima supra me sat
tu sūt et premebant me. et nusq̄ erat re
spiramentū. Oc̄urrebant eū michi vn
diq̄ catevatī cernenti. et opponebāt̄ re
deunti. quasi dicerēt. Quo is indigne et
sordide? Et per de vulne meo creuerunt.
quia tu hūiliasti sicut vulneratū supbū.
et tumore meo separabar abs te. et nimis
inflata facies claudebat oculos meos. Sed
tu ēternū manens. non ēternū irascēs
et miseratus es terrā et cinerē. Placuitq̄
tibi reformare deformia mea. Stimulis
internis agitabas me et residebat tumor
meus ex occultis manu medicine tue. ac
ebq̄ mentis mee contenebrata atri colli
rio salubriū doloz meoz de die in die sa
nabat̄. Et p̄mo volens ostendē michi q̄a
supbis resistis et q̄nta misericordia oste
disti hoīb; viā hūilitatis procurasti
michi per quendā hoīem īmanissimo ti
po turgidū quosdā platonicoz libros. vbi
legi q̄ in p̄incipio erat verbū et ecc̄ē. vsq; i
bi. et tenebre eā non cōprehenderūt. et q̄
aīa hoīs q̄uis testimoniū p̄hibebat de lu
mine. non est tū ipm lumen. sed verbū
dei deus est lumen vm quod illuīat oēm
hoīem venientē in hūc mūdū ec̄. vsq; ibi
et mūdus eū non cognouit. Quod autē
in p̄pria venit et suu eū non receperūt
Quotquot autē receperūt eū dedit eis
p̄tātem filios dei fieri. hijs q̄ credūt in
nōie eius. non ibi legi. Abscondisti eū
ber a sapientibz et prudentibz. et revelas

ti ea parvulis Qualiū in se veīsus cognos
cere cepit vicīē. Caplm lxx.

Admonitus redire ad meipm in
trau in intima mea duce te. et
vidi qualicūq; oculo aīe mee sup
mentē meā lucem cōmutabilē. Lux ne
uit vitatē nouit eam. et qui nouit eam
nouit eternitatē. O eterna vitas et vi
tas et tam cēnitas ad te suspiro die
ac nocte. Et cū te p̄imū cognoui tu assu
sisti me ut viderē esse quod viderē. et nō
dū me esse qu viderē. Et reverberasti me
firmitatē aspūs mei radians in me ve
hementē et contremui amore et horore.
Et īuēni me longe cē in regione dissimi
litudinis tanq̄ audīrē vocē tuā de excelsa.
Cibus sū grandiū cresce et manducabis me.
nec tu me mutabis in te sicut cibū carnis
tue. sed tu mutaberis in me. Et cognou
q̄a p̄ iniquitatē corripuisti hoīem. et tu
bescere fecisti aīam meā. Dixi sicut
ti de longinquo. Ego sū qui sū. fruaris
dubitarē me viuē. cū vīdē te non esse.
que per ea que facta sūt intellecta cōspi
citur. Insuper ceteta infra te et vidi neq;
oīo non cē quia abs te sūt. neq; oīo esse
quia non sūt quod tu. Id eū vere est qđ
incōmutabiliē manet. Mihi aut̄ adhe
rere deo bonū est. quia si non manebo
in ipso nec in me potero. Ipse in se ma
nens īouat oīa. Et manifestū est in.
q̄a bona sūt que corrūpunt̄. que neq; si
sūma bona essent. neq; nisi bona essent
corrūpi possent. Nec est sanitas aīe cui
displicet aliquid creature tue. sicut nec
non erat tū ei displicerent multa que fe
cisti. Quia eū nolebat ut tu ei displiceres.
tuū cē nolebat quicqđ ei displicebat. Et in
de ierat in opinionē duaruū substantiaz
et aliena loquebat̄. Fetentiq; sibi deū per
infinita spacia locoz. et eū putabat esse
te. et collocuerat eū in corde suo fornaci
erat templū ydoli sui. Sed postq̄ fouisti
caput nescientis. et clausisti ceā oculos me
os ne viderent vanitatē consopita est insa
nia mea et euigilaui in te et vidi te infi
nitū cē aliter. Sensiq; non cē meritū q̄ pa
lato non sano p̄na panis est. qui sano cē
suauis. et oculis egris odiosa est lux. que

puris est amabilis. Et in ista tua displiceret
iniquus ne dū vipera et vermiculus. Adhuc
Quesiui quid de eodem. Caplm lxxi.
esset iniquitas. et nō inueni substan
tiā. sed a summa substantia te deo
distortū in infima voluntas puersitatē pro
fluentis in ultima sua et tumescentis foras.
Et quidē iam te amans non stubā nō sta
bam frui deo meo. sed rapiebar ad te deco
re tuo. et mox diripiebar abs te pondere
meo id est carnali consuetudine. Tuit vero
tuisibilia tua per ea que facta sūt intellec
ta conspexi. sed aciem figē non valui. Et
reptussa infirmitate redditus solitis nō
mecū ferebā nisi amantē memoriā. et q̄si
olfactu desiderantē que cōmedē nondum
possem. Et querebā viā cōparandi robo
ris quod ēet ydoneū ad fruendū te et nō
inueni donec amplecterer mediatorē dei et
hoīm dicentē. Ego sū via. Et cibū tui cupi
endo infirmus erā miscentē carni. Quia
verbū caro fm̄ est tū. ut nūe infantiae lac
tescerer sapīa tua per quā creasti omia
Non enī tenebam deū meū ihm xp̄m hu
milis humilē. nec cui⁹ rei magistra ēat
infirmitas mea noueram. Verbū enī tuū
eterna veritas supioribz creature tue
partibz superminens subditos erigit ad
seipsam. Inferioribz vero edificauit sibi
domū humilē de limo nīo. per quā subdē
dos deprimēt a seipsis et ad se trahēret
sanans tumorē et nutriens amorē ne
fiducia sui progrederent longi⁹ sed poti⁹
infirmarent ante pedes suos videntes in
firmā diuinitatē ex ptiapatione tunice
pellicee nostre. et lassi prosternerēt in eā
Illa autē surgens leuaret eos. Garriebā
plane quasi peritus. et nisi in xp̄o salua
tore nostro viā tuā quererē non peritus
sed peritur⁹ eem. Jam enī ceperā velle vi
deri sapiens plenus pena mea et nō flebā.
Insuper et inflabar sciencia mea. Ubi enī
erat illa edificans caritas. a fundamēto
humilitatis quod est ihūs xp̄s. Aut qn̄ il
la libi me docent eā. Non habent ille pa
gine vultū pietatis huius. lacrimas cōfessi
onis. sacrificiū tuū spīm contribulatū cor
cōtritū et humiliatū. ppli salutē sponsam
ciuitatē arrā spūs sancti pplm preaj nēi.

Nemo ibi mutat. Nonne deo subiecta ēit
anima mea. ab ipso enī salutare meū. Nā
et ipse deus et salutaris meus susceptor me
us non mouebor amplius. Nemo ibi audit
vocantē. Venite ad me oēs qui laboratis et
onerati estis. Dedignant ab eo discere q̄a
mitis est et humilis corde. Abscondisti enī
hec a sapientibz et prudentibz et reuelasti ea
parvulis. Et aliud est de silvestri arumnē
vidē patriā pacis. et iter ad eā non inueni
re. et frustra conari per inuia circū obsiden
tibz fugitiuis desertoribz tū suo pīncipe le
one et draone. Et aliud tenē viam illuc
ducentē. cura celestis imperatoris munitā.
vbi non latrocinantē qui celestē militiā de
seruerūt. Vitant enī eam sicut supplicū
De certitudīe vītutis et gaudio pātoris. Ad
Deus meus libro viij. Cāp lxxij.
Deconder in gratiaꝝ actione tibi.
et confitear misericordias tuas su
per me. Perfundant ossa mea delectatione
tua et dicant. Dne quis silis tibi. Intendē
rant precordijs meis verba tua et vndiq;
circūuallabar abs te. De vita tua eterna
certus erā. q̄nus eā in enigmate et quasi
per speculū videre. Dubitatio tamē oīs de
tua eterna substantia ablata michi erat.
nec certior de te. sed stabilior in te esse cupie
bam. De mea vo tpali vita nutabat oīa.
et mūdandū erat cor meū a fermento ve
teri. Et placebat via ipse saluator et iure
per eius angustias adhuc pigebat. Deus
bone quid agit in hoīe ut plus gaudeat
de salute aīe desperate et de maiore piculo
liberate q̄ si semp spes fuisset aut si min⁹
piculū fuisset. Etenī tu quoq; misericors
pater plus gaudes de vno penitente q̄ de
trix iustis qui non indigent penitencia
Et nos cū iocunditate gaudem⁹ cū audim⁹
q̄ exultantibz pastoris humeris reportet
ouis que errauerat. et dragma reseratur
in thesauros tuos collatitijs vicinis mu
lieri que inuenit. Et lacrimas erumpit gau
dio solempnitatis dom⁹ tue. Cū legitur i
domo tua de minore filio tuo q̄a mortu⁹
erat et reuixit perierat et inuentus ē. Gau
des quippe in nobis et in angelis tuis sc̄is
caritate sanctis. Nam tu semp idem q̄ ea
que non semp nec eodē modo sc̄ eodē mō

semper nostra oia. Quid ergo agit in aia
ri plus delectat iuentis aut reddit re
bus quas diligit q si eas semp habuis
set: Contestant enī et et plena sut oia
testimonia clamantibz ita est. Triūphat
victor impator et non vicisset nisi pugnas
set. Et quanto maius periculū in prelio fuit.
tanto maius gaudiū in triūpho. Jactat
tempestas nauigantes. minat naufra
giū. omes futurā morte pallescūt. tran
quillat celū et mare. et exultāt nimis
q nimis timuerūt. Edendi et bibendi
nulla voluptas est nisi precedat esurien
di et sitiendi molestia. Ebriosi quedā sal
ciūcula comedunt quo fiat molesta ar
dor. quē diu extinguit potatio fit delectatio
Hoc in turpi et exsecranda letitia. hoc in
ea que concessa est uita est. hoc in ipsa
sinceritissima honestate amicitie. hoc in
eo qui mortuus erat et reuixit. pierat
et iuentus est. Ubiq maius gaudiū mo
lestia maiore precedit. Quid est hoc dne
deus meus ai tu eternū tibijpsi sis gaudi
um. et quedā de te tecta te gaudeant. Ad
est q hec verū ps alternat defectu et pro
fectu. offensionibz et conciliationibz. An
ia est modus earū. Et tantū dedisti eis
ai a sūmis celoz usq ad ima terrarū
ab ijtio usq ad finē seculoz. ab angelo us
q ad vermiculū. a motu primo vsq ad ex
tremū oia genera bonoz et oia opa tua
iusta suis queq sedibus collocantes. et
suis queq temporibz agentes. De difficul
tate pfecte cōuersionis. Caplm. lxxvij.

Tu michi q excelsius es in excelsis
et q profundus in profundis. et
nusq recedis et vix redimus ad te
Age dne fac eratn et reuoca nos. accende
et rape flagra et dulcesce. Jam amem9
et curramus. Vocationi tue suspirabā. li
gnutus non ferro sed mea ferrea voluntate.
Velle meū tenebat ijmicus et inde catenā michi fecerat et constrinxerat me.
Quippe ex voluntate peuersa facta est libi
do et dū seruit libidini facta est consue
tudo. et dū consuetudini non resistitur
facta est necessitas. Quibus quasi anulis
sibimet inexis quasi catena tenebat me
dura seruitus obstrictū. Itaq duc volun

tates mee. vna noua et spiritualis alia
vetus et carnalis inter se confligebāt et
dissipabant animā meā. Ego quidem in
utraq sed magis in eo quod approbabam
q in eo quod improbabā. Sed consuetudo
aduersus me pugnacior ex me facta erat.
q a volens quo nollem puenerā. Ego igit
adhuc obligatus terra recusabā militare
et impedimentis omibz sic timebā expedire
q admodū impediri timendū est. Ita sar
cina seculi veluti sompno assolet dulciter
premebar. et cogitationes quibz medita
bar in te similes erant conatibz expergisca
volentiū. Qui tū superari soporis ne al
titudine reniguit. Nec erat quid tibi re
derem dicenti. Surge qui dormis et exs
verba lenta et sompnolenta modo et ecce
modo sine paululū. Sed modo et modo
non habebant modū. et sine paululū i
longū ibat. Ex eū peccati est violēta
consuetudinis. qua trahit et tenet eaī
iuitus animus eo merito quo in ea volēs
ullabitur. Quis ergo quis me liberab
de corpe mortis huius. nisi gracia tua p
ihm xpm dnm nrm De cōpunctione et co
natu contē cōsuetudine. Caplm lxxiij

Dutitiano narrante de vita beat
antbonij tu dne inter verba eius
ad me retorquebas. auferēbme a
dorso meo vbi posuerā me dū nolle atten
dere me. Videbam igit me et horrebam
et non erat quo a me fugerē. Inarepabat
me conscientia intus rodebat et confun
debat pudore horribili. Flagellani aīam
meā ut sequerē me conantē ire post te.
et renitebat. Quasi morte enī reformida
bat restringi a fluxu consuetudinis quo
tabescebat in mortē. Cōuictu erant oia
argumenta quibz excusaret de incerti
tudine veri et remanserat mutu trepi
dacio. Tandē in ipsa rixa grandi intert
ous domus mee quā fortiter exaitauera
suado alipiū et exclamo. Quid patimur
Quid est quod audisti: Surgūt indocti et
celū rapiūt. et nos cū doctrinis nīis. ecce
vbi volutam in carne et sanguine. An
quia precesserūt pudet sequi. et non pu
det nec saltem sequi: Insaniebā salubrit
et moriebar vitaliter. Fremebā indignan

one q̄ non ibam in pactū tecū deus meus
in quod eundū oīa ossa mea clamabāt. Et
illic non solū ire sed eā preuenire nichil
aliud erat q̄ velle ire. Sed velle fortiē et
integre non semisauciā hac atq̄ illac ver
sare et iactare volūtatē. cū hac pte assur
gente tū alia parte ardente luctantem.
Sic ergo egrotabā. et excruciabar acru
sans meipm̄. et voluens ac versans me
in vinculo meo donec abrūperet totum
quo iam exiguo tenebar. Sed tenebar
tamē. et instabas tu dne in occultas me
is secretā misericordia flagella ingemi
nans timoris et pudoris. Dicebāq̄ intus
apud me. Ecce modo ecce modo fiet. Ipsi
tans morti mori. et vite viue. Ppiusq̄ va
lebat in me deterius inolitū q̄ melius
insolitū. Punctūq̄ ipm̄ tempis quo ali
ud futurus eram q̄nto ppius admouebat
tanto ampliorē mactabat horrorē. Uo tū
auertebat sed suspendebat. Retinebant
me nuge nugarū et vanitates vanita
tū antique amice mee. et suauiabāt vel
tē meā carnēā et subrūmurabāt. Dice
bat michi consuetudo violenta. putasne
sine istis ee poteris? Ista cōtroversia in
corde meo non nisi de me aduersū mecp
sum. De rupta cōsuetudīs et recollectiōe vo
lūtatis et amoris in vnū. Idē in libro ix. Ca lxxv.

O dne disrupisti vincula mea tibi
sacrificabo hostiā laudis. Qm̄ sua
ue michi subito factū est carere
suauitatibz nugarū. et quas amitte me
tus fuerat iam dimittē gnudū erat. Cla
mabas enī eas a me tu vera et sūma sua
uitas. Clamabas et intrabas pro eis omnu
voluptate dulcior sed non carni et sangui
ni. omni honore sublimior sed non subli
mibz. in se omni luce clarior sed oī secreto
interior. In sinu abrahe viuit nebridius
dulcis amicus meus. Jam non ponit aurē
ad os meū. sed os spūale ad fontē tuū vbi
potat sapiam tuā. Nec enī sit arbitror in
ebriari ex ea ut obliuisc̄at mei tū tu dne
quē potat ille. nostri sis memor. Dulce
michi fit dne confiteri tibi quibz interni
me stimulis ꝑdomueris. et quo me cōpla
naueris humilitatis montibz et collibus
cogitationū mearū. et tortuosa mea di
rexeris et aspera lenieris. Quas tibi deus
meus voces dedi cū legerē psalmos dauid
excludentes turgidū spm̄ meū. rudis i ger
mano amore tuo. Volentes grandē fauisse
tus facile euanescāt. et effundūt in eaque
videnc̄ et tempalia sūt et ymagines carū
fumelica cogitatione lambūt. O si fatigēt
media et dicant. Quis ostendit nobis bōa.
Et dicamus et audiant. Signatū est sup nos
lumen vultus tui dne. O si viderent internū
eternū. quod ego quia gustauerā frende
bam q̄m eis ostendē non poterā. Ibi michi
uratus eram intus in tubilu. ubi cōpūctus e
ram. vbi eā vetustatē meā mactūs sac
ficauerā. Ibi michi dulcescere cepas et de
cetras letiaā in corde meo. et exclamabā
legens hec foris et intus agnoscens. Simp
volebam multiplicari eternus bonus deuo
rans tempa et deuoratus tempibz. cū ha
berē in eterna simplicitate aliud frumē
tū vinū et oleū. Et clamabā in sequti ver
su alto clamore cordis mei. O in pace. O
in idipsū. O qui dixit. dormiā et requies
cam. Qm̄ quis resistet nobis tū absorpta
erit mors in victoria. Et tu es idipm̄ qui
non mutaris et in te requies obliuiscens
oīm labor q̄m nullus alius tecū. Sed ne
q̄ ad alia multa adipiscenda que non sū
quod tu. Sed tu dne singulariter in spe co
stituisti me. Legebam hec et ardebā. qui
pius latrator amaros fierā aduersus lit
teras tuas de melle cele melleas. et de lu
mine tuo luminosas. Sicut autē amici
adulantes puertūt. sic inimici litigantes
plerūq̄ corrigūt. Nec tu quod per eos a
gis sed quod ipsi volūt eis retribuis. Alt tu
dne rector oīm ad usus tuos contorques
fluxū seculoz. et de alterius aīe insania
sanas alterā. De colloquio augustini cū
mīe sup vitam contēplatiōe. Cap lxxvi.

Iminente die dormitionis matris
mee ego et ipsa ad fenestrā inaiben
tes colloquebam soli valde dulciter.
et inhyabam⁹ ore cordis in supna fluen
ta fontis vite qui est apud te. ut inde quo
quo modo aspersi pro captu nīo rem tan
tam quoq̄modo cogitarem⁹. Ambulan
tesq̄ gradati cuncta corporalia adhuc
ascendim⁹ interius cogitando et loq̄ndo

et mutando opa tua. Eā venim⁹ in men
tes nīas. et transcendim⁹ eas ut attinge
rem⁹ regionē vbertatis indeficientis vbi
pascis isr̄l in eternū vitatis pabulo. Et ibi
vitā sapiencia est per quā facta sūt oīa. sed
ipsa non fit sed sic est ut fuit et sic erit sem
per. Quin potius fuisse et futurū ēe nō
est in ea sed ēe solū quia eterna est. Et
dū loquim̄ inhiam⁹ illi. Attigim⁹ eā mo
dice toto ictu cordis et suspiram⁹ et reliq
mus ibi p̄mitias spūs religatas et remea
uim⁹ ad strepitū oris nostri vbi verbū
inapīt̄ et finīt̄. Et quid simile verbo tuo
dīe in se semp manenti sine vetustate
atq; īnouanti oīa? Dicebam⁹ ergo si cui
sileat tumultus carnis. sileant fantasie
terre aquarū et aeris. Sileant et poli.
eā ipsa sibi aīa sileat et transeat se nō
se cogitando. sileant somnia et ymagi
narie reuelationes. Oīs lingua et oīe
signū et quicqd transeūdo fit. si cui sileat
omnino. qm̄ si quis audiat dicūt hec oīa
non ipsa nos fecim⁹. sed fecit nos qui ma
net in eternū. Hijs dictis si iam taceant
qm̄ erexerit aurē in eū qui fecit ea et lo
quat ipse solus non per ea sed per seipm
ut audiam⁹ verbū eius non per linguā
carnis neq; per vocem angeli nec per so
nitū nubis. nec per enigma similitudīs.
sed ipm̄ quē ſonis amam⁹ ipm̄ sine hijs
audiam⁹. sicut nūc extendim⁹ nos et ra
pida cogitatione attigim⁹ eternā sapiē
tiam sup̄ oīa manentē si continuet hoc
et subtrahant alie visiones longe ipa
rib⁹ genis. et hec vna rapiat et absorbe
at et recondat in interiora gaudia spec
tatorē suū. ut talis sit sempiterna vita.
quale fuit hoc momentū intelligentie
cui suspirauim⁹. nōne hoc est intra ī gau
diū dñi tui. De oratione ipsi⁹ et duplici cō
fessione. Idē in li⁹ decīo. Caplin lxxvij.

Cognoscā te cognitor meus sicut
et cognitus sū. virtus aīe mee ī
in eam et coapta eā tibi ut possi
deas sine macula et ruga. Hec est spes
mea. et in ea spe gaudeo qn̄ sanū gau
deo. Cetera vero hui⁹ vite tantomagis
flenda sunt. q̄nto min⁹ fletur in eis. Ecce
veritatē dilexisti quia qui fecit eā venit
ad lucem. Et tibi quidē dīe tui⁹ oculus nu
da est abyssus humane consciē. quid esset
occultū in me eā si nollem confiteri tibi.
Te enī absconderē michi. non me tibi. Nūc
autē q̄ gemitus meus testis est displicē
me michi tu refulges et places ut erubes
cam de me et abiciam me atq; eligā te.
et nec michi nec tibi placeam nisi de te.
Cum enī malus sū nichil aliud est con
fiteri tibi q̄ displicē me michi. Cū vero pi
us nichil aliud est confiteri tibi q̄ hoc nō
tribuē michi. Qm̄ tu dīe benedices iustū
sed prius eū iustificans impiū. Quid mihi
cū hominib⁹ ut audiant confessiones meas
quasi ipsi sanaturi sint languores meos.
Curiosū genus ad cognoscendā vitā alie
nā. desidiosū ad corrigendā suā. Quid a
me querūt audire quis sim. qui a te no
luūt audire qui sint. Et quid est a te audi
re de se nisi cognoscere se. Quo igit̄ fruc
tu id volūt. An congratulari michi aspi
ciunt. cū audierūt q̄ntū ad te accedā munie
tuo. et orare pro me cū audierint q̄ntū vetar
dar pondere meo. Indicabo me talibus. a
met in me fraterna⁹ animus quod amandū
doces et doleat quod dolendū doces. Animo
inq̄ non extraneo⁹ scilicet filioq; alienorū
quoz os locutū est vanitatē et cetera. sed fra
terno⁹ scilicz qui cū approbat me gaudet
de me. Cū autē improbat me dolet de me.
q̄a siue improbet me siue approbet diligit
me. Indicabo me talibz. respirent in bonis
meis. suspirent in malis meis. Dona
mea institua tua sunt et dona tua. mala
mea debita mea sunt et iudicia tua. Respi
rent in illis. suspirent in hijs. p̄mus q; et
fletus ascendant in conspectū tuū de fra
ternis cordibz thuribulis tuis. Tu autē
dīe non despicies cepta tua consūma
impfecta mea. De p̄mo gradu cōtemplac
onis per creaturas visibiles. Cap. lxxviij.

Percussisti dīe cor meū et ama
ui te. sed et celū et terra et oīa
que in eis sunt. Ecce undiq; michi
dicūt ut amem te. Nec dicē cessant oībz
ut sint īexcusabiles. Quid autē amo ai
te amo. Non corpis speciē. non tulcē tem
porā. non aromatū suauitatē. vel alā
quid hui⁹modi. et tamen amo quandā

lucem. vocem odorē cibū amplexū interi
oris hoīs mei. vbi fulget aīe quod nō ta
pit locus. vbi sonat quod non rapit tēp⁹.
vbi olet quod non spergit flatus. vbi sapit
quod non minuit edacitas. vbi hereret qđ
non diuellit satietas. Hoc est quod amo
cū deū meū amo. Et quid est hoc. Inter
rogaui terrā et dixit non sū. Et oīa que
in ea sūt idē confessa sūt. Interrogaui ce
lū et luminaria eius. et dixi omnibz que
circūstant fores carnis mee. dicite michi
de deo quod vos non estis. dicite de eo aliqđ.
Et exclamauerūt voce magna. Ipe fecit
nos. Interrogatio mea intentio mea. r̄nsio
eox species eox et direxi me ad me et dixi
michi. Tu quis es. Et r̄ndi. homo. Et ecce ī
me presto sunt corpus et aīa. vnū exterius
aliud interius sed melius quod intus. Re
nūciant quippe nūcij corpales presidenta
rationi et iudicanti de responsione celi et
terre dicentiū. Non sumus deus sed ipse fe
cit nos. Ego itaq; interior homo cognoui
hoc per exteriorē mīsteriū id est per sensus
corporis mei. Numquid ergo omnibz quibz in
egere est sensus apparet hec species. Cur
autē non omnibz eadē loquit. Alialia qui
dem pusilla et magna vident eā nec tamē
interrogare valent. Non enī ipposita est eis
sensibz nūciantibz iudex ratio. Hoīes aūt
possūt interrogare ut inuisibilia dei per ea
que facta sunt intellecta conspiciāt. Sed
amore subdunt eis et subditi iudicare nō
possunt. Nec illa r̄ndent interrogantibus
nisi iudicantibz. Et vox quidē eox id ē spe
cies eox omnibz loquit. sed illi soli intelligit
qui eam foris acceptā intus cū veritate con
ferūt. Dicit enī veritas non ē dm celū tuū.
et omne corpus qa moles est minor in pte
q̄ in toto. Jam tu melior es o aīa qa tu
vegetas molem corpis tui. prebens ei vitā.
quod nullū corpus prestat corpi. Deus aūt
tuus eaā tibi vita est. Per ipsam igit aīam
meā ad illū ascendam. De ceteris grandib⁹
per aīe vires. Caplm lxxix . . .

Transibo vim meā qua corpori he
reo. et vitali cōpagē eius repleo.
quia cois est equis et mulis. transibo et il
lam que carnē meā sesitiunt. quia et ipsa
cois est bestijs. et ecce venio in campos et
lata pretoria memorie mee. vbi sūt thesauri
innumerabiliū ymaginū. de hui⁹cemodi re
bus sensibus īuectarū. Quas et ipsas ubi
go a fratre recordationis mee doner enubi
letur quod volo. atq; in conspectu prodeat
ex abditis ubi michi celū et terra presto sū
cū omnibz que sentire in eis potui preter
illa que oblitus sū. Ibi michi et ipse occur
ro. meq; recolo quod qn et vbi egerim et
quomodo cū et agere affectus fuerī. ibi
sūt oīa que sine expta a me sine credita
meminī. ex eadē co pia etiā similitudi
nes verū vel exptarū. vel ex eis quas exp
tus sū creditur aliās atq; alias. et ipse cōtexo
preteritis et ex hijs etiā futuras actiones
et euenta et spes. et hec oīa quasi pnīa
meditor. Hic sūt et illa oīa que de doctri
nis liberalibus nūq̄ exciderūt quasi re
mota interiori loco. nec eox ymagines.
sed res ipsas gero. Nam cū audio ta gna
questionū. an sit. quid sit. quale sit. sono
rū quidē quibz hec verba contexta sūt ymā
gines teneo. et eos per aures cū strepitu
transisse ac iam non ee scio. Res vero ip
sas que illis significantur sonis neq; vllo se
su corporis attigi neq; vspiā vidi preter
animū meū et in memoria mea recon
didi. non ymagines eaq;. sed ipsas q̄ vnde
et qua ad memoriā meā intrauerunt.
nescio. Nam cū ea didici non credidi alie
no cordi sed in meo recognoui et va esse
approbaui et cōmendaui tanq̄ reponens
vnde proferē qn vellem. quo cirra nichil
est aliud ea dicē quoz non per sensū hau
rirem⁹ ymagines sed sicuti sūt sine yma
ginibz per seipsa intus cernim⁹ nisi ea
que passim et indisposite memoria contu
nebat. cogitando quasi colligē atq; aiad
uertendo curare. ut tanq̄ ad manū posi
ta in ipsa mēoria vbi et sparsa prius et
neglecta latitabant. iam familiari mee
tioni facile occurrant. Item cōtinet mēo
ria numeroz dimensionūq; racones et
leges innumerabiles. quarū nullā corpis
sensus impressit. quia nec ipse colorate sūt
nec sonant. nec olent. nec gustate aut cō
tracte sunt. Affectiones quoq; animi mei
continet. non in modo quo eas habet ani
m⁹ cū patitur eas. sed longe alio sicut se

habet vis mēorie. Nam et letatū me fuisse reminiscor non letus. et tristiaā meā preteritū recordor non tristis. Uimirū mēoria quasi venter est animi. letiaa vō ac tristia quasi tibus dulcis et amarus ū memorie cōmendatē quasi traiecta in ventrē recondi illuc pōt sapere non possunt. Ere igitur in mēorie mee campis et antris et cauernis īnūmerabilibz atq; īmmanerabiliū plenis īnumerabiliū rerū generibz siue per ymagines sicut oīa corpa. siue per pīnaā sicut artes. siue per nescio quas notiones vel notationes sicut affectionū animi. quas et ū animꝰ non patit̄ mēoria tenet. ū in aīo sit quicq̄d est in mēoria. Per hec oīa discurro atq; volito hac illac. penetro ecā quantū possū et finis nusq;. Tanta est vis memorie in hoīe viuente mortali. Transibo igit̄ et hanc vim meā per aīm meū ascendens ad te qui desup michi manes. Habent enī memoriam pecora et aues. aliq; non tubilia nidos ve repeterent. non alia multa quibz assuescūt. neq; enī assuescē valerent vllis rebus nisi per memoriā Quanti per mēoriā reptur vita beata. Cap lxxx.

Sed ubi te īuenā vere et bona et secura suauitas. Si preter mēoriā te īuenio tui sū īmemor. Et quō iam īuenā te si mēor tui non sim. Pdiderat enī mulier dragmā et quesiuit eā ū lucerna. et nisi memor eius esset non īueniss eam. Cū enī esset īuenta vnde staret vtrū ipsa cēt si īmemor eius cēt. Quid ū ipsa memoria pdit aliquid sicut fit ū obliuisc̄ti et querimꝰ vbi recordem. Vbi tandē querimꝰ nisi in ipsa memoria. Et si aliud pro alio offerat̄ respuimꝰ donec illud occurrat quod querimꝰ. et ū occurrerit dicimꝰ hoc est. Obliti ergo fueramꝰ nec totū eraderat sed ex pte. qua tenebat̄ pe alia querebat̄. quia senaebat se mēoria non simul mouere quod simul solebat et quasi detrūcatu consuetudine claudicās reddi quod deerat flagitabat. Quō ergo quero te dnē. Cū enī te quero vitā beatā quero. Et quō eam quero. Utrū per recordationē tanq̄ eam oblitus sim. oblitū me esse adhuc teneā. an per appetitū discendi incognitū. siue quā nūq̄ sciui. siue quā sic oblitus fuerā ut me nec oblitū ee meminerī. Nonne ipsa est beata vita quā oēs volūt. Et oīo qui nolit nemo est. Ubi ergo nouerūt eam ut amarent. Uimirū habemꝰ eam in nescio qua notitia. de qua satago vtrū in memoria sit. Que si ibi est iam beati fuimꝰ aliq̄n. Utiq̄ ita meminimꝰ eā sicut memūt carthaginē qui vidit. Non ita. Non enī videtur beata vita oculis quia non est corpus. Nūquid sicut memūmꝰ nūos. Non. Qui enī hos habet in notitia non adhuc querit adipisci. Nūquid sicut memūmus gaudiū. Fortasse ita. Nam gaudiū meū ecā tristis memini. sicut vitā btām miser. Neq; vnq̄ corpis sensu gaudiū meū vidi vel audiui sed exptus sū in aīo meo. Cm igit̄ gaudiū res est quā se exptū non ee nemo pōt dicē. ideo repta in memoria re cognoscit̄ q̄n beate vite nomen auditur. Sed absit dnē ut si quocūq; gaudio gaudeam btām me putem. Est enī gaudiū qd non datur īpijs sed eis qui gratis volūt te quoz gaudiū tu es. Et ipsa est btā vita. gaudere ad te. de te. pp te. Qui autē aliud sectant̄ gaudiū non ipm vm. ab aliqua tamen ymagine gaudij volūtas cor nō recedit. Omnes igit̄ beati ee volunt. sed qa mo conaipisci aduersus spm ū nduntur in id quod valent coq; contenti sūt. Cuia id quod non valent. non tantū volunt. q̄n tū sat est vt valeant. Nam beata vita est gaudiū de vitate. hoc gaudiū oēs volūt. malūt enī de vitate q̄ de falsitate gaude. Itaq; multos exptus sū qui falle vellent qui autē falli neminē. Amant igitur oēs vitatē. nec amarent nisi aliqua notitia eius cēt in memoria eoz. Cur ergo non de illa gaudent et btī sūt. Cur forcius occupant̄ in alijs que potius eos miseros faciūt q̄ illos beatos quod tenui ter meminerūt. Adhuc enī modicū lumē est in hoīb. ambulent ne tenebre eos cō prehendant. Qr btā vita est gaudiū de vitate sola. Cap lxxxi.

Qr autē vitate sola. Cap lxxxi.

Qr autē veritas parit odiū. et ijmicꝰ fiūs est eis hō tuus predicās vitatem. ū amēt̄ beata vita que non est nisi gau

diū de vitate nisi qua sic amaī vitas ut quitiq; aliud amant hoc quod amāt ve
lint ee veritate. et quia falli nolūt, nolī
ovinci q falsi sint. Itaq; pter eā rem
oderūt veritate quā pro veritate amāt.
Amant eā lucente. oderūt eā redarguē
tem. Quia eni falli nolūt et falle volūt.
amant eam tū se ipsa indicat. et oderūt
eam tū seipsos indicat. Inde retribuit eis
ut qui se ab ea manifestari nolūt. et eos
nolentes ipsa manifestet. et eis ipsa pp
teea non sit manifesta. Sic animꝰ hu
manꝰ languidus et cecus turpis et inde
cens latere vult. se autē ut lateat aliquid
non vult. Econtra illi vedditī ut tūpe nō
lateat vitatē et ipm lateat veritas. Tamē
eriā sic diū miser est. veris mavult gau
dere pfalsis. Beatus ergo erit si nulla i
terpellante molestia de ipsa per quā va
ritas te iueni ut disterē te. Neq; eni iā
cens in memoria mea priusq; te discerē.
Ubi ergo te iueni ut discerem te. nisi in te
supra me. Et nusq; locus. Et recedimꝰ et
aredimꝰ. et nusq; locus. Veritas vbiq;
presides omībz consulentibz te. simulq;
rīndes omībz eriā diversa consulentibz.
Liquide tu rīndes. sed non liquide omēs
audīt. Omnes vnde volūt consuluīt
sed non semp qd volūt audīt. Optimꝰ
minister tuus est qui non magis nititī
hoc a te audire quod ipse voluerit sed po
tius hoc velle quod a te audierit. Sero
te amaui pulchritudo tam antiqua et
tam noua. et ecce intus eras et ego foris.
et ibi te querebā. Et in ista formosa que
feasti deformis irruebā. Mecū eras et nō
tecū eri. Ea me tenebant longe a te que
si in te non essent. non essent. Vocasti et cla
masti. et rupisti surditatē meā. Choruf
casti et splenduisti et fugasti cecitatē meā.
Flagrasti et duxi spīm et hanelo tibi. Gus
taui esurio et sitio. tetigisti me et exarsi
in pacē tuā. Cum īhesevo tibi ex omni me.
nusq; erit michi labor et dolor et vita eit
vita mea tota plena te. Viuit autē qm quē
tu imples sublleues eū. quia tui plenus nō
sui. oneri michi sum. Contendūt letitie me
e flende cū letitiis meroribz et ex qua p

te stet victoria nescio. De tēptatiōibz hui
vite et pius de cupis cōupīa. Cap lxxxvi

Eu michi dñe miserē mei. . . .
Scire vulnera mea non abscondo.
Medicus es. Eyer sū. et tu miseri
cors es. miser sū. Quid nō tēptatio vita ē hūa
na sī tota. Qs velut molestias et difficultates. To
lerari iubes ea nō amari. Nemo qd toleat a
mat eaā si tolerāe amat. Quius ei gaudeat se
tolerare mavult tū non esse quod tolet.
Prospera in aduersis desidero. aduersa
in prosperis timeo. Quis eni inter hec me
dius locus. ubi non sit humane vite tēp
tatio. Ve prospitatibz seculi semel et iterū
a timore aduersitatis. et a corruptiōe leti
tie. Ve aduersitatibz seculi semel et iterū
et terao a desiderio prospitatis. Et q̄a ipsa
aduersitas dura est et ne frangat tolerā
tiā. Numquid non temptatio est vita huma
na super terrā sine vllo intersticio? Ideo
tota spes mea non nisi in magna miseri
cordia tua. Da quod iubes et iube qd vis.
Impas nobis continentiā. Et nī scīe aut
quidā quia nemo pt esse continēs nisi de
us det. et hoc ipm erat sapīe scire cuius
esset hoc donū. Per continentiā quippe
colligimī et redigimī in vnū a quo in mul
ta defluximus. Animꝰ eni te amat q̄ tecū
aliquid amat quod non pp te amat. O a
mor qui semper ardes et nūq; extingue
ris. Caritas deus meus accende me. Iu
bes certe ut continea a cupiscentia car
nis a cōcupīa oculoz et ambitione seru
li. Iussisti a concubitu et quia dedisti
factū est. sed adhuc viuit in memoria
mea talium rerū ymagines. q̄s ibi con
suetudo mea fixit. et occurrant michi vi
gilanti quidē tarentes viribz. In sōpnis
autē non solū usq; ad delectationē sed e
tiā usq; ad consentionē facto q; simillī
mū. Et ubi est tūc ratio qua talibz sug
gestionibz resisto vigilans? Sepe eriam
in sompnis resistimus nostriq; pposito me
mores atq; in eo castissime pmanentes.
nullū talibz illecebris adhibemus assen
sū. Et tamen tm interest ut cū aliter ac
cidit euigilantes ad constientiae adrequiē
redeamus. ipsa q; distantia repiamus nos
non feasse qd tū in nobis quoquomodo

fructū esse doleam⁹. Augebis dñe magis magisq; in me munera tua ut anima mea sequat⁹ me ad te concupiscentie vis to expedita ut non sit rebellis sibi atq; in sompnis non solū non ꝓpetret tales cor ruptelas per ymagines aīales usq; ad carnis fluxū. sed nec consentiat quidem Gaudio igit⁹ aī timore lugens in eo q̄ in consūmatus sū. sperans pfecturū te in me misericordias tuas usq; ad pacē ple nariā quā tecū habebūt interiora et ex teriora mea cū absorpta fuit mors. De

Est et gule voluptatibz. Cap lxxxiij

alia malicia diei que vtinā sufficiat ei. Resumim⁹ enī cotidianas ruinas corpis edendo et bibendo priusq̄m esas et ventrē destruas. cū otiderib indi genciā sanctitē mirifica et corpale hoc ī dueris incorruptione sempitna. Hoc autē me docuisti ut quēadmodū medicamē ta sic alimēta sūptur⁹ accedā. Sed dum ad quietē sanctitatis ex indigēcie molesti a transeo. in ipso transitu michi insidi atur laqueus concupīe. Ipse enī trāsit⁹ voluptas est. et non est aliud qua transe at⁹. q̄m quo transire cogit nātus. Et cū salus sit causa edendi et bibendi adiun gitur se tanq̄ pedisequa pericolosa iocundi tas. et plerūq; preire conat⁹ ut ei⁹ causa fiat quod causa salutis me facē vel di co vel volo. Nec idē modo vtriusq; est. Nā quod salus satis est delectacioni parū ē. Et sepe incertū fit vtrū adhuc necessaria cor pori cura subsidiū petat an voluptuosa cupiditatis fallacia mīsteriū suppetat. In hoc incertū infelix hilarescat aīa et ī eo prepara exhibitionis patrocinio gaudēs non apparere quod satis sit moderacioni valitudinis ut obtentu salutis obumbret negociū voluptatis. Hijs temptacionibz cotidie conor resistē et ad te refero estus meos quia consiliū michi de hac re nondū stat. Audio vocem iubentis dñi mei. Non grauent⁹ corda vestra crapula et ebrietate Ebrietas longe est a me. miserebēris ne appropinquet michi. Crapula nōnūq̄m subrepit seruo tuo miserebēris ut longe si at a me. Nemo enī potest ēe continens nisi tu des. Audiui aplm dicentē. Oīa pos sū in eo qui me confortat. Confortā me dñe ut possim. da quod iubes iube quod vis. Ipse se accepisse confitet⁹. et quod glo riatur in dño gloriat⁹. Audiui aliū rogā tem ut auferat. Aufer a me inquit ven tris concupiscencias. Vnde apparet sāc⁹ meus te dare cū sit quod impetrat fieri. Docuisti me pater bone oīa munda mūdis sed malū ēe hoī qui per offensionē man ducat. et oēm creaturā tuā bonā esse. nichilq; abiciendū q̄d cū gratiarū actio ne ꝓcipit⁹. Et qui manducat: nō manducantē non spernat. et qui nō manducat manducantē non iudicet. Didici hec gra tias tibi deo meo magistro meo. pulsato ri aurū meaū. illuminatori cordis mei. Cotidie certo conteri concupiscentiā edendi et bibendi. Non enī est quod semel presade et vltra non attingē decernā. sicut de con tubitu potui. Itaq; frem guttur⁹ tēperā tia relaxatione et constrictione tenendi si⁹. Quis autē est dñe qui non rapiat⁹ aliqs tui extra metas nātatis. Quisquis est magnus est magnificet nomen tuū. ego autē non sū quia homo peccator sum. sed et ego magnifico nomē tuū. et inuocat⁹ te pro peccatis meis qui viat selim. numerum me inter infirma membra corpis sui. Ad et impfectū eius viderūt oculi tui. et in li bro tuo omnes scribent⁹. De illecebris odo

Gulere ratus et auditus. Cap lxxxiiij.

Obm odorū non nimis satago. cū absūt non requiro. cū assūt non respuo. paratus eis etiā semp carere. Im michi videor. Forsitan fallor. Sunt enī et iste plangende tenebre in quibz mele facultas mea. que in me est. ut anima meus de viribz suis ipse se interrogans non fatale sibi credendū existimet. quia et quod inest plerūq; occultū est. nisi exp riencia manifestet⁹. et nemo securus ēe debet in hac vita que tota temptatio esse dicit⁹ fieri potuit ex deterior⁹ melior. non fiat ē etiā ex meliore deterior. Vna spes vna fidu cia. vna firma promissio. misericordia tua. Voluptates aurū me tenacius implica uerant et subiugauerāt. sed vesoluisti et liberasti me. Fruit in somis quos amāt elo quia tua cū suauo voce tantūmō et auctō

osa. fateor aliq̃ntulū acquiesco non quidē
ut habeā sed ut surgā aū volo. Attamen
aū ipsis sententijs quibz viuūt ut admitt
tant ad me. queruūt in corde meo nō mul
lus dignitatis locū. et vix eis prebeo con
gruentē. Aliq̃n enī plus eis michi vide
or tribue honoris q̃ decet. dum ipsis dās
sanctis religiosius et ardentius sencio mo
ueri aūos nostros flāma pietatis. aū ita
cantant. q̃ si non ita cantarent. et oēs
affectus spūs nostri pro sua diuersitate
habere ꝓprios modos in voce et cantu q̃r
nescio qua familiaritate occulta exatent.
sed delectacio carnis mee cui mentē ener
uanda dari non oportet. sepe me fallit.
dū racionē sensus non ita comitat. ut
patient sit posterior. sed tūn quia ꝓ illā
meruit admitti etiā precurrē ac ducere
conatur. Ita in hijs pecco non sentiēs. et
postea sencio. Aliq̃n autē hanc fallaciā
nimoderatius cauens erro nimia seueritā
te. ut melos oē cantilenarū suauiū qui
bus dauitica psalteriū freq̃ntat. ab auri
bus meis velim remoueri et ipsius eccle
sie. Tutius q̃ michi videt. quod de alexan
drino episcopo athanasio sepe michi dīm
est. qui tam modico fluxu vocis facebat
sonare lectorē psalmū ut pronūcianti vi
cinior esset q̃ canenti. Ita fluctuo inter
periculū voluptatis et experimentū salubrita
tis. magisq̃ adducor cauendi consuetudi
nē approbare in etiā ut per oblectamēta
auriū animꝰ infirmꝰ in affectū pietatis
assurgat. tamen cū michi accidit ut me
amplius cantus q̃ res que cantat̃ moue
at. penaliter me peccare confiteor. et tūc
mallem non audire cantantē. Exre vbi sū
flere cū et pro me flere qui aliquid bo
ni nobis cū intus agit is. vnde fac
ta procedūt. Nam qui non agitis nō vos
ꝑ mouent. Tu autē dñe miserē mei. et
sana me in cuiꝰ oculis michi questio fac
tus sū et ipsa est languor meus. De oculoꝝ
voluptate. Cap lxxxv

Estat volup tus oculoꝝ carnis pulchras for
mas et varias virides et amenos co
lores amant oculi. Ꝑer teneant ꝑer ani
mā meā. teneat eam deus meus qui h
facit bona valde. sed ipse est bonū meū
non ꝑer. Ipsa regina colorꝝ lux illa. oīa
perfundens que cernim. insinuat se ita
velocemē ut si repente subtrahat̃ aū de
siderio requirat̃. et si diu absit contristat
aīm. O lux quā videbat thobias cū clau
sis oculis istis docebat filiū viam vite.
Una est et non est alia et vnū omēs qui
vident amant eam. Ait istu corpalis ille
crebrosa et periculosa dulcedine condijt vitā
cecas amatoribz. Qui autē et de ipsa lau
dare te norūt deus creator oīm assumāt
eam in ymno tuo non absumūt̃ ab ea ī
sompno suo. Sic esse cupio. Resisto seduc
tionibz oculoꝝ ne implicent̃ pedes mei.
quibz ingrediebar viā tuā. Et erigo ad
te īuisibiles oculos ut euellas de laqueo
pedes meos. tu subinde euelles eos. nam
illaqueant̃ et tu non cessas euellē. Ego
autē crebro ꝑhabeo vbiq̃ ꝑversis insidijs.
quia neq̃ dormies neq̃ dormitabis qui
custodis israhel. Quā īnumerabilia va
rijs artibz et officijs in vestibz calciamē
tis vasis et hui⁹cemodi fabricacionibus
picturis eciā diuersisq̃ figmētis. atque
hijs vsū necessariū atq̃ moderatū et pia
significationē longe transgredientibus
addiderūt homēs ad illecebras oculoꝝ fo
ras seq̃ntes quod faciūt intus. relinq̃n
tes a quo facti sūt et exterminātes quod
facti sūt. Ait ego dñe deus meus et deus
meus eciā ymo tibi dico ymnū et sacrifici
bo laudē sanctificatori meo q̃m pulchra
tranecta per aīas in manibz artificiosis
ab illa pulchritudine venīūt que est su
per aīas. cui suspirat aīa mea die ac noc
te. sed pulchritudinū exterior opatores et
sectatores inde trahūt approbandi modū.
non autē inde trahūt vtendi modū. Et v
biq̃ est et non vident eū ut non cant lon
gius et fortitudinē suā ad te custodiant.
nec eam spergant in deliciosas lassitudīes
Ego autē ꝑer loquens et discernens etiam
in istis pulchris gressū ꝑtecto sed tu euel
lis dñe. Quā misericordia tua ante oculos
meos est. Nam ego capior miserabilius et
tu euellis misericordius aliq̃n non sentien
tē quia suspensus inadvertā. aliq̃n aū dolo
re quia iam inueneram. De curiositate.
Caplīn lxxxvi.

Hec accedit alia forma temptationis multiplicit̃ periculosa preter carnis concupiscentiã que est in delectatione oĩm sensuũ. nec est aĩe per cosdẽ corporis sensus quedam non se oblectandi in carne sed experiendi per carnẽ vana et curiosa cupiditas. nõe cognitionis et scientie palliata que quia in appetitu noscendi est. oculi aũt sũt ad noscendũ in sensibz pñcipes. concupiã oculoz eloquio dñico appellat. Ex hoc aũtẽ euidenti discernit̃ qđ voluptatis quid curiositatis agat̃ per sensus. Ex voluptas pulchra canora et suauia sapida lenia sectat̃. Curiositas autem eadẽ ipsis contraria causa temptandi. nõ ob subeundã molestiã. sed experiendi noscendiq libidine. Quid enĩ voluptatis habet videre in laniato cadaue quod exhorreas. Et tamen siquibi iacet cumulũ ut contristẽtur ut palleant. Timent eadã ne insomnus per videant. quasi quisq̃ eos vigilãtes videre cogerit aut pulchritudis forma alia psuaserit. Jta et in cetis sensibz quep̃ sequi longũ est. Ex hoc morbo cupiditatis in spectaculis exhibent̃ quecq̃ mirabila. hinc ad psc̃rutanda occulta nature. que preter nos est opam procedit̃ que scire nichil prodest. et nichil aliud qđ scire hoĩes cupiũt. Hinc eadã si quid codẽ puerse scientie fine p magicas artes queritur. Hinc eadã in ipsa religione deus temptat̃ cũ signa et prodigia flagitant̃ non ad aliquã salutẽ sed ad solam experiencã desiderata. Sane iã ne theatra non rapiũt. nec curo nosse cursus syderũ. Deripiant̃nẽ in qđ multis minutis rebus curiositas nra cotidie temptet̃ et qđ sepe labam̃. quis enumeret. Quo niens nauantes iania p̃mo quasi tolerama ne offendam infirmos. deinde pauxillatim libenter aduertimus. Canẽ currentẽ post leporẽ non specto cũ in circo sit. at vero in agro si casu transeã auertit me fortassis ab aliqua magna cogitatione atq ad se conuertit illa venatio. non deuiare coactus corpe iumenta sed cordis indinatõe Et nisi iam michi demonstrata infirmitate mea cito ãmoneas. aut ex ipsa visiõe per aliquã consideratiõnẽ in te assurgere aut totũ contẽpnẽ atq transire vanus he besco. Quid cũ me domi sedentẽ stillo muscas captans vel araneas retibus suis irruentes implicans. sepe intentũ frat. Aut qa pua sũt animalia ideo non res cadẽ geritur. Pergo inde ad laudandũ creatorem te mirificũ atq ordinatorẽ oĩm rerũ. sed non inde intentus ee cupio. Aliud est ire sed non inde intentus ee cupio. Cumq̃ hui⁹modi sordi rerũ conceptaculũ sit cor nrũm et parturiones nostre sepe interrũpunt̃ atq turbant̃. et ante conspectũ tuũ dum adsumus tuas vocem cordis intendim⁹ nec aures tuas vocem cordis intendim⁹ nec cio vnde irruentibz nugatorijs cogitationibz res tantas presidit̃. De vano appetitu laudis. lxxvii

Qunq̃ tu famoris et laudis. dñe qui solus sine typo dñatis qua tu solus verus dñs es q̃ non habes dñm. nũquid hoc genus tẽptationis cessabit a me aut cessare pt in hac vita. Timeri et amari velle ab hoĩbz non ppter aliud sed ut inde sit gaudiũ qđ non est gaudiũ. Miserra vita est et seva iactantia. Hinc sit vel maxime non amare te. nec caste timere te. Ideoq̃ tu superbis resistis. humilibz autẽ das gratiã. Jmmittis nobis quia ppter quedã humane societatis officia necessariũ est amari et timeri ab hoĩbz. Instat adiutari vite brevitatis nostre vbiq̃ spergens in laqueis. euge euge. ut dũ aude colligim⁹ immanitatem rapiam̃. et a vitate tua gaudiũ nostrũ deponentes. in hoĩm fallacia prolabam⁹. et libeat nos amari et timeri nõ pp te. sed pro te puersa via atq̃ distorta imitari te. Ceterũ qui laudari vult ab hoĩbus vituperãte te. non defendet̃ ab hoĩbus indicante te. nec eripiet̃ damnãte te. Cũ autẽ [illegible] non laudat̃ p̃cor in desiderio anime sue. sed laudat̃ homo ppter aliquod bonũ quod dedisti ei et ille plus gaudet sibi laudari se qm̃ ipm donũ unde datur habere eadã iste te vituperante laudat̃. Et melior iam ille qui laudatur q̃m ille q̃ sic laudatus est. Illi enĩ placuit in hoĩe donũ dei. huic aut̃ magis placuit deus in hoĩbus q̃ donũ dei. Temptam̃ enim sic dñe cotidiana fornax nostra est humana lingua. Ceterũ qualiscũq̃ in alijs temp

tionū generibz michi facultas est explo
randi me.in hoc pene nulla est. Nam et
a voluptatibz tutus et a curiositate super
uacanea cognoscendi video q̄ntū assecutꝰ
sum.posse refrenare aiam meā ab eis rebz ca
veo vel voluntate vel aī absunt. tūc enī
me interrogo q̄ magis minusve michi mo
lestū sit non habē. laude vero ut tarcam
atq; in eo expiam quid possum? Aliquid
male viuendū est et tam pdite atq; ima
niter ut nemo nos nouit qui non detestē
tur. que maior demencia dia potest? Aut
si bone vite et bonor opm comes et solet
et debet ee laudatio tam comitatū eiꝰ q̄m
ipam bonā vitam deseri non oportet. Ho
autē senatio sine quo esse aut equo animo
aut egro possim nisi eā abfuerit. De ap
Ecce in te petitu laudis. Ca. lxxxviij
veritas video non me laudibz me
is ꝓpter me sed ꝓpter proximi vti
litatē moueri oportere. et vtrū ita sit ne
scio. Obsecro te deus meus et meipm michi
indica ut confitear oraturis pro me fratri
bz meis quod in me sanauī reppero. Ite
rū me diligenciꝰ introgem si vtilitate pxi
imi mouear in laudibz meis. tūr minus
moueor si quisq̄ aliꝰ ī̄juste vituperet q̄q̄
si ego? Cum vtriusq; contumelia cadē ī̄jq̄
tate cōā me iaciat? An et hec nescio? Ea
am ne id restat ut non sanā veritatem
cōā te in corde meo et in lingua mea
et seduā meipm. Insanā hanc dīne lon
ge fac a me ne oleū pccoꝝ sit os meū ad
impinguandū caput meū. Egenus et
pauper ego sū. et melior in occulto gemi
tu displicens michi et querens misericor
diā tuā donec refociat? defectus meus et
perficiat? usq; in pacē quā nesat arrogan
tis oculus. Sermo autē ore procedens et
facta que īnotescāt hoīb; habent temp
tationē pculosissimā ab amore laudis q̄
ad priuatā quandā excellenciā contrahē
emendicatra suffragia. Temptat eciā aī
a me in me arguit? eo ipso quo arguitur.
Et sepe homo de ipso vane gloie contēp
tu vanio glīat. Ideoq; nō iā de ipo cōtēptu vāe
gle glīat. nō ei eā ctēpnit aī glīat? intꝰ. Eciā
mesē aliud in code gne tptacoīb malū quo
īnotescāt qui sibi placē de se licet alijs vel
non placeant vel displiceāt. nec placē af
fectent retis. sed sibi placētes multū ꝫ displi
cent. non tm̄ de non bonis quasi bonis sed
eciā de bonis tuis quasi suis. aut eciā sub
sicut de tuis sed tanq̄ ex meritis suis. aut
eciā sicut ex tua gracia. non tamen socia
liter gaudentes. sed alijs īuidentes eā. In
hijs omnib; pculis vulnera mea dīne ma
gis subinde a te sanari q̄ michi non influ
ri sencio. De cōtemplacōe dē luas et bñfia
Tu es lux per o intrnacōīs. Caplm
manens. quā de omnib; con lxxxix
sulebam an essent. quid essent q̄n
ti pendenda essent. et audiebā docentē at
q; iubentē. Dum sepe illud fracto hoc me
delectat et ab actionib; nātatis q̄ntū ve
laxari possū ad illā voluptatē refugio.
Hec in hijs omnib; que pauco consulens
tutū īuenio aīe mee locū nisi in te quo
colligant? sparsa mea. nec a te quicquā
recedat ex me et aliq̄n intromittis me
in affectū multū musitatū introitus ad
nescio quā dulcedinē. que si pficiat? in me
nescio quid quid erit quod vita ista non
erit. Sed retrudo in hec erūpnosis ponderi
bus et resorbeor solitus et teneor. et multū
fleo. sed multū teneor q̄ntū consuetudīs
sarcina digna est. Hic ee valeo nec volo
illuc volo nec valeo. miser vtrobiq;. Ideo
q; consideraui languores pcoꝝ meorū
in cupiditate triplici. et dexterā tuā īuo
caui ad salutē meā. Vidi enī splendorē
tuū corde sauio et repaussus dixi. Quis
illuc poterit? Proiectus sū a facie oculorū
tuor. Tu es veritas super oīa presidēs. At
ego per auaritiā meā non amittē te vo
lui. sed volui tecū possidere mendacīū. Si
cut nemo vult ita falsū dicē ut nesciat ipē
quid verū sit. Itaq; amisi te quia non
dignaris cū mendacio possideri. Quē er
go īuenirē qui me reconsiliaret tibi.
Mediator inter deū et hoīes oportuit ut
aliquid habēt simile deo. aliquid simile hō
minibz. ne in vtroq; similis hoīb; longe
esset a deo. aut in vtroq; silis deo longe es
set ab hoīb;. atq; ita mediator non eet.
Hic est quē secretis misericordia tua demō
strasti humilibz et misisti. ut eius exēplo
ipsam discerent humilitatē. Hic mē mor

mles et peccatores et mortalis et iustis ap
paruit. mortalis cū hoīb; et iustis cū
deo. ut qā stipendiū iusticie vita est et
pax per iustiaā cōiūctū deo euacuaret
mortē iustificatoꝝ impioꝝ. quā cū illis
voluit habere cōem. Hic demonstratꝫ ē
antiquis sanctis ut ita per fidē future pas
sionis eius siant nos per fidem preterite sal
ui fierent. Quomodo nos amasti pater
bone qui filio tuo vnigenito non pepasti
sed pro nobis impijs tradidisti eū. pro no
bis tibi factus est victor et victima. et ideo
victor quia victima. pro nobis tibi sacer
dos et sacrificiū. et ideo sacerdos qā fac
ti sumus faciens tibi nos de seruis filios. de
de te nascendo nobis seruiendo. Merito
michi spes validā in isto est. quia sanab
omnes languores meos per eū qui sedet
ad dexteraꝫ tuā. et te pro nobis inꝑpellati
alioqꝫ desperare. Multa enī et magni
sunt idem languores. sed amplior est tua
medicina. Potuimꝰ putare q verbū tu
um remotū eēt a cōiunctione hoīs et
desperare de nobis nisi caro fieret et ha
bitaret in nobis. Iste tuus vnicꝰ in quo
sunt omnes thesauri sapie et scie absco
diti redemit me sanguine suo. non ca
luīpniet michi superbi qm cogito pretī
um meū et manduco et bibo et erogo
et pauꝑ cupio saturari ex eo inter eos
qui edūt et saturantꝫ et laudant dnm
qui requirūt eū. Ex ad bēatudinē via sit
amor ordinatus . Caplm xc.

Omnes beate vite volumꝰ. beatꝫ
autē neqꝫ ille est qui non habet
quod amat qualecūqꝫ sit. neqꝫ
qui habet quod amat si noxiū sit. neqꝫ
ff. qui non adeptus est quod adipiscendū
non esset falluꝫ. et qui non appetit qđ
adipiscendū esset egrotat. Restat ergo
quartū ubi beata vita īuenirī queat.
cū id quod est hoīs optimū et amatꝫ et
habetꝫ. Quod ergo est hoīs optimū tale
debet esse quod non amittat cuiusꝫ. Vir
tus certe aiam facit optimā. et procul du
bio aliquid aīa sequiꝫ ut virtutē sequa
tur. Hoc ergo erit aut ipsa aīa aut vir
tus aut aliud quid. Alt si seipsā. stultū
quid sequiꝫ. stulta erū est ante adeptā

ff. amat qđ amandū ē cū sit optimū. Nā et qui
appetit qđ adipisci nō potest cruciatꝫ. et qui

virtutē. et si sequiꝫ stultū eandē stultia
am quā vitat assequiꝫ. Si autē virtutē
quomodo sequiꝫ id quod non est. aut
quō assequi cupit quod habet. Aut igi
tur virtus est preter aīam. aut aliquid
aliud sequiꝫ aīa quo vtuus et sapiēs
compos fit. Hoc autē aut homo sapiēs
erit aut deus sed iam dān est tale qđ
esse debere quod īuiti nequeamꝰ amittē
Quis vero dubitet hoīem sapientē si eū
sequi satis putaremꝰ auferri nobis pos
se. Deus igiꝫ restat quē si seqmꝫ bene. si
autē assequimꝫ beate viuimꝰ. sed quō se
quimꝫ quod non videmꝰ. aut quō vide
mꝰ qui insipientes sumꝰ. Que enī mens
cū stultitie nube obtegitꝫ illā lucē vale
at vel etiā conetꝫ haurire. Hattenꝰ po
tuit ratio pduci. versabatꝫ enī non vita
te terrior sed consuetudine seuior in re
bus humanis. Ut ubi ad diuina puen
tū est. auertit se. non potest intueri pal
pitat estuat inhiat. amore reverbera
tur. luce vitatis ad similiaritatē tene
brarū suaꝝ. non electione sed fantasmā
ne cōuertit. Qm hic formidandū ne
maiorē hinc concipiat aīa tenebrarū
vbi quietē fessa conquiuit. Ergo refugē
in tenebrosa cupientibꝫ diuina dispēsa
tione nobis illa auctoritatis opacitas or
turrat. et mirabilibꝫ verū vocabꝫ que lu
cibꝫ velut signis temperationibꝫ vitatis
umbrisqꝫ blandiatꝫ. Itaqꝫ vere religiōis
fide preceptis seruatis non deseram ꝰ vi
am quā nobis deus et patriarchaꝝ se
gregatione et legis vinculo et ꝓphetarū
presagio. et susceptꝰ hoīs sacramento et
apostoloꝝ testimonio et sanguīe marti
rū et genaū occupatione munuit nostras
racionabilas diuinis submittamꝰ affati
bꝫ. Audiamꝰ ergo quē finē bonoꝝ nobis
triste prescribas nec dubiū qn hinc sit fīs
quo nos summo amore tendē iubeas. Dil
ges inquit dnm deū tuū ex toto corde tuo
et ex tota aīa tua et ex tota mente tua.
Vellem vide quid posset ee amplius. Ad
hec paulus. Scimꝰ inquit quia dil
gentibꝫ deū oīa cooperantꝫ in bonū. Di
cit eciā dilectionis modū. Quis nos se
parabit a caritate xpi tribulacio an angus

Floscali XIX Augustini

tra etiã. Dilectio igit̃ in deũ redit qua se illi homo non componẽ sed supponẽ affectat. Quod qñto fecit instanti tanto eit beatior et sublimior. et illo dñante liberior. fietq; per caritatẽ ut conformem deo. et caritasi ab hoc mũdo non confundam cũ hijs que nobis debent ee subiecta.

Qz virtus nichil aliud ẽ qñ amor dei summus.

Denicq; si virtus Caplin. xri. ad beatã vitã nos ducat nichil virtute esse affirmauerim nisi summũ amorẽ dei nam et illud quod virtus q̃dam pertim dicit. ex ipius amoris vario quodam effectu dicit. Est enim temperancia amor integrũ se prebens ei quod amat. fortitudo amor facile tolerans oia. pter id quod amatur. Justicia amor soli amato seruiens. et ideo recte dominans. Prudencia amor ea quibz adiuuat ab eis quibz impedit sagaciter eligens. Sed hũc amorem non cuiuslibet sed dei esse diximus id est summi boni. summe sapiencie. summe concordie. Est enim caritas simplex et pura que spũ sancto inspirata perducat ad filiũ per quẽ etiã pater cognoscit. Omne igitur officiũ temperancie est exuere veterem hoiem et in deo renouari id est contemptis illecebras omnes corporeas laudemq; populariẽ. totiq; amorẽ ad diuina conferre. ne subiciat se homo per pcãm hijs rebus que sibi per recte facta diuina lege subiecta sunt. Quid enim est aliud falsis bonis illudi atq; decipi q̃ temptso inferiora miranda et appetenda arbitrari. Habet autẽ vir temperãs in hijs verbz moribz vite regulam vtroq; testamẽto firmatã ut eoz nichil diligat. nichil per se appetendũ putet. sed ad vite huius atq; officioz necessitatẽ q̃n tũ sat est vsurpet vtentis modestia non amãtis affectu. De fortitudine autẽ non multa dicenda sũt. amor enim ille de quo loquimur. quẽ tota sanctitate inflãmatũ oportet esse in deũ. ut non appetendis istis tẽperans. in amittendis fortis vocet. Sed inter hec oia que in hac vita possidentur corpus hois grauissimũ vinculũ est. iustissimo legibz pter antiquũ pcãm quo nichil est ad prediandũ notius. nichil ad intelligendũ secretius. Hoc ergo vinculũ ne concutiat atq; vexet laboris et doloris ne auferat ante atq; perimat. mortis terrore aiam quatit. Amat enim illud vi cõsuetudinis non intelligens si eo bene atq; sicut vtatur. resurrectionẽ reformatio nẽq; eius ope et lege diuina sine vlla molestia iuri suo subditã fore. sed cũ hoc amorẽ totũ in deũ cõuertit. Hijs cognitis non solũ mortẽ contẽpnet sed et desiderabit. Sed vexat cũ dolore magno conflictatio. Nichil est tamẽ tam durũ atq; ferreũ. quod non amoris igne vincatur. Quo cũ se aia rapiet in deũ super oẽm tarnitatem libera et admiranda volitabit pennis pulcherrimis et integerrimis quibz ad dei amplexũ amor castus initiet. Ad exemplũ autẽ nobis considerandũ est amatores auri vel laudis vel feminarũ q̃ fortes sũt in pferendo pro eo quod diligũt. cũ ille non amor sed congruena cupiditas vocet. Ex quibus apparet q̃ntus sit impetus animi ad ea que diligit cursu flexo per tamia quecq; tendentis. Augmẽtoq; nobis ẽ q̃n sint oia pferenda ne deseram deũ. si tanta illi ne deserant amata pferãt. Merito cõmemorandus est sanctus iob in auribus vobis satis elucet q̃ntipendenda sũt istu quia que volũt hoies per dñationẽ tenere. ab hijs potius per cupiditatẽ tenẽti et verũ mortalium seruu fiũt. dñi imperite dñi ee desiderant. Amissis enim ille oibz repente diuicijs tam iconcussũ aiam tenuit et infixũ deo ut satis non illas sibi magnas fuisse ostenderet. sed se illis sibi autẽ deũ. Quo aiã si esse possent nostri temptis homies. nõ magnope in nouo testamento ab illoz possessione prohiberem ut perfecti essem. Multo enim mirabilius est non inhierere istis licet possideas. q̃ ea oia non possidere. Justicie vero congruit ut deo quẽ diligit libentissime seruiat. Ceteraq; oia partim sibi subiecta regat. partim subiicienda pstimat. Hec de prudencia dicitus disserendũ est. ad quã dinoscencia ptinet appetendoruũ et vitandoz. que si desit nichil horũ que dictu st effici pt. Hui exurbiaz vigilia

est ne sub repente paulati mala suasione
fallam. Qui enī spernit modum paulati
decidit. De bipita dilectione. Cap xvij.

Qvid amplius de morbz disputē.
si deus est sūmū bonū hoīs nichil
est aliud homini bene viuē qī to
to corde tota aīa tota mēte deū diligere. a
quo excitat ut incorruptus in eo amor tuus
todiat; quod est temperantie. nullis frau
gatur incōmodis quod est fortitudinis. nul
lus alijs seruiat qđ est iustitie. vigilet in dis
cernendis rebus ne falsa subrepant quod
est prudentie. Hec est hoīs vna pfectio qua
sola impetrat; ut vitate perfruat;. hoc no
bis vtroq testamento cōmittitur. Non pt aīa
scipm non diligē qui deū diligit. ymo ipe
solus se diligit qui deū diligit. quia sedu
le agit ut sūmo bono pfruat;. Quod aūt
agis tecū. est agendū cū proximo scilicet
ut ad id bonū ad quod ipse tendis eū ad
ducas. Illud enī est vnū bonū qđ oīb; tecū
tēdētib; nō fit angustū. Ex qua scilicet di
lectione proximi nascunt; officia societa
tis humane in quibz non errare difficile
est. Duobz enī modis peccat; un hoīe. v
no si bona ded atur. Alio si ded at; cui potest
non adiuuet;. Cumq; homo sit aīa ra
nalis mortali vtens corpore. parti cmpi
partim aīe benefacit qui proximū dili
git. ad corpus ptinet medicina. ad aīaz
disciplina. Medicinā voco quicqđ corpo
ribus instituat vel intuet; salutē ut est ci
bus potus tegimen tectū et huiꝰ modi.
Disciplina vero illa que animi medicina
est in duo distribuit; scilicet cohibitionē et
instructionē. cohibitio timore. instructio
amore pficit;. eiꝰ dico tm per disciplinam
subuenit; ignoram qui subuenit nichil hoī
habet nisi amare. In hijs duobz testamē
tis dominꝰ discipline nobis regulā dedit
In veteri enī timor pualet. in nouo aūt.
Quid ibi seruitus hic libertas ab aplis
predicat;. Quocirca igit; o ecclesia catholi
ca non solū ipm cuiꝰ adepta vita beata
est pure colendū predicas cui soli aīa ra
tionalis cohaerendo non misera est seclu
dens omne quod factū est. quod subditū tē
pori neq confundens quod eternitas quod
vitas quod pax distinguit. neq separans

quod maiestas vna cōiungit. sed etiam
proximi curitate ita cōplectens ut vario
rū morboz quibz pro pcās suis aīe egro
tanti oīs apud te medicina ꝓpolleat. De
rebus fruendis et utendis et de diligēdis.
Res quibz Jdē ut de doctrina xpiana li. pmo
fruendū est nos beatos facit; ut sit;
quibz utendū est tendentes ad be
atitudinē adiuuam; et quasi adminicula
mur ut ad illas que bēos nos facit; puenire
et eis inhērere possimus. Nos vero qui fruim;
et utim; inter vtrasq constituta si eis quibz
utendū est frui voluerimus impedit; aursus
noster ut ab hijs rebus quibz fruendū est
obtinendis vel retinendem; vel eaā venore
mur inferiorū amore ꝓpter. Frui ei ē amo
re inhērere alicui rei ꝓ seipsam. Ut vero
quod nō usui venerit ad id quod amas obti
nendū referre. si tamen amandū est. Nā
usus illiatus abusus potius nominandus est.
sicut ei loquum; ut id quod in aūm gerimus
in aūm audientis per aures carnis illa
bat; fit sonus verbi quod corde gestamus cer
tum vocis;. non tamen in ei sonū cogi
tatio nra cōuertit;. sed apud se manens
integra formā vocis qua se insinuat aurī
bz sine aliqua labe sue mutatois assumit.
Jta verbū dei non cōmutatū caro tamē fac
tū est. ut habitaret in nobis. Sicut autem
qui medet; vulneri corpis adhibet quedā
contraria ut caldi frigido. humidi sicco.
quedā vero similia ut lintheolū vel totum
do vulneri rotundi vel oblongo oblōgū.
sic sapientia dei hoīem curans sepsā exhi
buit; ad sanandū. ipsa medicus et ipsa
medi[illegible]cina. Quia ergo per superbiā ho
mo lap[illegible]sus erat humilitatē exhibuit
ad sanan[illegible]dū. Serpentis astutia vel sa
pientia de[illegible]cepti sum;. Nos mortalium
temale usi sum;. xpūs mortalitate bene
usus est ut viueremus. Corrupto aīo femi
ne ingressus est morbus. integro aīo se
mine processit salus. Similia vero quasi
ligamenta vulneribz nostris hec adhibu
ta sunt. Qz per feminā decepto per fe
minā natus homo mortalib; hoīes morta
les liberauit. Hec autē regula dilectois
diuinitus constituta est. diliges deū ex toto
corde tuo xt ut omnes cogitationes tuas

Flosculi XIX Augustini

et oēm vitam et oēm intellām in illū con-
fetas a quo habes ea que confers. Nullā
eni partē reliquit vite nostre que vacāe
debeat et quasi totū dare ut alia velut
frui. sed quicquid aliud diligendū venerit
in aīm illuc rapiat quo totus dilectis ipe
nutrit. Quisq; ergo recte proximū dili
gat hoc ut eo debet agere ut eaā ipse toto
corde totā aīa tota mēte diligat deū. Sic
eni diligens eū tanq; seipm totā dilectio
nē sui et illius refert in illā dilectionem
dei que nullū a se vinū extra patit duci.
Non autē oīa quibz vtendū est diligen
da sunt sed illa sola que aut nobiscū q"
dam societate referunt in deū sicut ē ho
mo vel angelus aut ad nos relata bene
fitio dei per nos indigent sicut est corpus
Nam vtiq; martires non dilexerūt scelo
ꝑsequendū se quo tamē vsi sūt ad ꝑme
rendū deū. Cum ergo quatuor sint dili
genda vnū quod supra nos est. altm qđ
nos sumo. altm quod iuxta nos est. altm
qđ infra. De secundo et quarto nulla pre
cepta danda erant. Quicūlibet eni exti
dat homo a vitute remanet illi dilectio
sui et corpis sui. Fugax quippe animo ab
incōmutabili lumine oīm regenatore
id agit ut sibi ipsi regnet et corpori suo
Magnū vero aliquid adeptū se putat si
eaā socijs id est alijs alijs hoibus dnari
potuerit. quod affectare est intolerabilis
oio superbia et sibi tanq; debitū vendicare
qđ dei est ꝑpriū. Quod autē multi dicūt
malle se ee sine corpore. oio fallūt. Non
eni corpus suū sed pondus eius et corrup
tiones oderūt. Nec nullū corpus sed incor
ruptū et celerrimū habe voluūt. Quia
ergo precepto opus non erat ut se quisq;
et corpus suū diligat. hec eni incōcussa
lege nature diligimo. que eaā in bestijs
promulgata est. restat ut de illo quod
supra nos est. et de illo quod iuxta ꝓcep
tu sumeremo. Unde diliges mām dnm ex to
to corde tuo. ⁊c. et proximū tuū sicut seipm.
Ubi te totū intelligis id est aīam et cor
pus proximi nullū verū diligendarū
genus in hijs duobz mandatis pretmis
sū est. Cū eni precurrat dilectio et eius
modus prescriptus appareat tm ut ceta

in illū confluant de dilectione tua nichil
dīm videatur. Sed aū dem est et proxim
tuū sicut seipm. simul et tui abo te dilāo
non pretermissa est. De ordine dilectionis

Ille iuste et sancte viuit Cap xxiij.
qui verū integer estimator est. Ipse
autē est qui habet ordinatū dilecti
onē. ne aut diligat non diligendū. aut
non diligat quod diligendū est. aut am
plius diligat quod mino diligendū est.
aut eque quod mino vel plus diligendū e.
Omnis quidē pcōr in qntū pcōr non est
diligendus. et oīs homo in qntū homo
est diligendo ꝓp deū. deus vero ꝓpter seip
sū. Et si deus amplius omni homine dili
gendus est. plus debet quisq; deū diligere
qm seipm. Item alius homo diligendus
est plus qȝ corpus nostrū. qa ꝓp deū dili
genda sūt oīa. et potest nobiscū alius ho
mo frui deo quod non pt corpus. Omnes
autē hoīes eque diligendi sūt. Sed nū oībz
prodesse non possis. hijs potissimū consulē
dū est qui pro loco et tempe vel quarū
libet rerū oportunitatibz constitutus tibi
quasi quadā sorte iūgunt. Inimicos eaā
nostros diligimo. non eni timemo quia
nobis auferre possint quod diligimo. sed po
tius eos miseraī. qa tanto magis nos ode
rūt qnto ab illo quē diligimo sepati sunt.
Ad quē si cōuersi fuerint. et illū tanq; be
neficū bonū et nos tanq; socios tanti boni
tatis est ut diligant. Si autē vel tm prebē
dū est vel a quo nobis prebendū est offici
um misericordie recte proximo dicūt. sicut
ex parabola domini in euāgelio probat
vbi proximū ee non dixit nisi illū qui
erga sauciatū vertendū et curandū mi
sericors extitit. Ex quo consequs est ut eaā
ille a quo nobis hoc viciss exhibendū e
proximo noster sit. Proximi eni nomē ad
aliquid est. nec quisq; esse proximo nisi ꝓ
imo potest. Manifestū est hoc precepto quo
iubem diligē proximū eaā sanctos ange
los contineri. a quibz magna nobis mīe
officia impendūt. Ceterū diligit nos deo
non tanq; fruens sed tanq; utens. sed nec
sic unt ut nos. nā nos res quibz vtim ad
hoc referimo ut dei bonitate ꝑfruam. De
us vero ad suā bonitatē et nostrā utilitatē

Ego sum inquit via veritas et vita. per me
venit. ad me pvenit. in me pmanetur
Cū autē ad eum pvenit eaā ad patrem
pvenit. quia per equalē. ille tui equalis
est dinosat. vinacete et tamq̄ agglutinā
te nos spū sancto quo in sūmo bono per
manere possim⁹. Ex quo intelligit q̄ nul
la res in via tenere nos debeat q̄ nec
ipse dīs in q̄tū via nostra ēe dignat⁹
est tenere nos voluit sed transire ne reb⁹
temporalib⁹ q̄ibus ab eo pro salute nostra
susceptis et gestis hercam⁹ infirmit̄ sed
pocius per eas turram⁹ alacrit̄ ut ad ip
sū qui naturā nostrā a tempib⁹ liberau⁹
et ad dexterā patris collocauit peruehi
mereamur.

Qz tocius scripture finis est caritas ad quā de corde puro. Cap xcv.

Ogit̄ que predicta sūt hec sūma est
ut intelligam⁹ legis et oīm diui
narū scripturaz plenitudinē et finē ēe
dilectionē dei qua fruendū est. et dei que
nobiscū ea re frui potest. Ut enī quisq̄
se diligat precepto non opus est. Quisquis
igit̄ scripturas diuinas vel qualibet eaz
partē intellexisse sibi videt̄ ita ut eo intel
lectu non edificet caritatē geminā scilicz
dei et proximi nondū intellexit. Quisq̄s
vero talem inde sententiā duxerit. q̄ hunc
edificande caritati sit utilis nec tū hoc dix
erit quod ille quē legit eo loco sensisse pro
bat̄ non pniciose fallit̄ nec oīo mentitur.
sed utcūq̄ fallit̄ ac si quis errore deserēs viā
eo tamen per agrū pgat quo eaā ipsa
via perducat. Corrigendus est tamē ne cō
suetudine deuiandi eaā in tūsuersū aut
peruersū ire cogatur. Dissuendo enī te
mere quod ille non consensit quē legit.
plerūq̄ incurrit in alia que illi sententie
contexere nequeat que si vera et certa ēe
consentit. illud non possit ēe vīm quod sen
serat. Fitq̄ in eo nescio quomodo ut amā
do sententiā suā. scripture ēapiat esse offen
sior q̄m sibi. Quod malū si serpere ceperit
euertet ex eo. Titubat enī fides si diuinaz
scripturaz vacillat auctoritas. Fide autē
titubāte caritas eaā ipsa languescat. q̄a
non potest quisq̄ diligē quod non credit
Porro si credit et diligit bene viuendo effi
cit ut eaā speret se ad id quod diligit esse
uenturū. Itaq̄ hec tria sūt quibz et ppte
aa oīs et sua militat. fides spes caritas.
sed fidei succedit spes qua videbim⁹ x spes
beatitudo ad quā pueniem⁹. Caritas aūt
eaā istis decedentib⁹ augebit̄ poc⁹. si et
credendo diligim⁹ quod non videm⁹. q̄nto
magis cū videre cepim⁹. Et si sperando di
ligim⁹ quo nondū pueniim⁹. q̄to magis
cū pueneri m⁹. Inter tempalia namq̄ et
eterna hoc interest. q̄ tpale plus diligit̄
anteq̄ habeat̄. vilescit autē cū aduenerit
Non enī sanat aīam nu vera et certa fi
des est eternitas. Eternū autē audentius
diligit̄ adeptū q̄ desideratū. Nulli enim
desideranti concedit̄ plus de illo plus ex
istimare q̄ se habet ut ei vilescat cū mi
nus uenerit. Sed q̄tū quisq̄ veniens
existimare potit plus pueniens uenturo
est. Homo itaq̄ fide et spe et caritate sub
nixus. eaq̄ inconcusse retinens non indi
get scripturis nisi ad aliquos instruēdos
Quia pp eā quisq̄ cognouit finē precepti
ēe caritatē de corde puro et conscia bona
et fide non ficta. oēm diuinaz scripturaz
intellectū ad illa tria referat⁹ ad tractā
tionē librorū illoz securus accedat. De cor
de puro inquit ut nichil aliud q̄ id quod
diligendū est diligat̄. conscientiā bonā
addit propter spem. Ille enī sperare non pt
test male conscientie scrupulus inest. Et si
de non ficta id est sine mendacio. Inest aūt
mentienti voluntas falsa dicendi. Et ideo
multos uenim⁹ qui mentiri volunt. qui
autē falli nemine. Cum igit̄ hec sciens
homo faciat illud nescienti patiat̄ satis ap
paret in vna eadēq̄ re eū qui fallit̄ illo
qui mentit̄ esse meliorē q̄m quidē pat me
lius est iniquitatē q̄ facere. Omnis autē q̄
mentit̄ inique facit. Nemo enī mentiens
in eo q̄ mentit̄ seruat fidē. Nam hoc vi
q̄ vult ut cui mentit̄ fidem sibi habeat.
quā tamen ei mentiendo non seruat. Qui
autē fidei violator iniquus est. De obscuritā
te et intellectū scripturaz. Idem libro 2°. Cap xcvi.

His qui scripturas diuinas
legūt. quedā obscura dicta plerūq̄
densissimā caligine obducūt. Qđ
diuinitus prouisū ēe non dubito ad edoman
dā laborē superbiā et intellectū a fastidio

remouendū aut fmale ūuestigata plerūq; vilescūt. Actuero vtrū ignoscē producta an correpta sillaba terra dicatr nō mul tū curat qui pro pcīs suis deū petit ut ignoscat. sed tamen eo magis inde offe dunt hoīes quo infirmiores sūt. et eo in firmiores quo doctiores videri volūt. Re tas locutiones cū ignorant vel aīantiū vel lapidū vel herbarū naturas. alia rū ve rerū. que plerūq; ponūt in sc̄ptu ris similitudinis alicuius gratia. Nume ro quoq; impicia multa fiunt in eis nō intelligi mistice posita. Idē in libro 3°. Quidq̄d autē in sermone diuino neq; ad mor honestatē neq; ad fidei vitatē pprie referri potest figuratū cē cognos cas. Morū honestas ad diligendū deū et proximū. fidei veritas ad cognoscen dū deū ptinet. spes autē sua cuiq; est in consciencia. Verū proclive est humanū genus non ex mometis libidinis sed pos ius siue consuetudinis estimare pcm. Ex quo contingit ut si quid sc̄ptura vel pre cepit quod abhorreat a consuetudie au diencia vel quod non abhorreat culpan dum. figuratū locutionē putent. Non p cepit quidē scriptura nisi caritatē. non culpat nisi cupiditatē. et eo modo infor mat mores hoīm. non autē asserit nisi cui fidem rebus pteritis et futuris et pntibz. Preteritor narratio est. futu ror pnūciatio. pnciū demonstratio. sed omnia hec ad candē caritatē nutriendā et corroborandā et cupiditatē vincendā et extinguendā valent. Caritatē autem voco motū animi ad fruendū deo pp ter ipm. et se atq; proximo pp deū. Cupidi tatē autē motū animi ad fruendū se et proximo et quolibet corpore non pp deū. Quod autē agit indomita cupiditas ad corrūpendū aīm et corpus suū flagitiū vocatur. Quod autē agit alteri ut noce at facinus dicitur. Et hec sūt duo genera om nium pcorr. sed flagitia priora sunt. que aīi exinanierūt aīm. et ad quandam egestatē perduxerūt in quibz proficitur quibz remouendis impedimenta flagitio rū vel adiumenta querenda. Item qđ agit cauius quod sibi prosit utilius est. qđ autē agit ut proximo prosit benefiat ea nominatur. Et hic precedit utilitas. quia nemo potest ex eo quod non habet p desse alteri. Quāto autē magis regnū cu piditatis destruit tanto caritatis augeti. De eloquēcia et sapīa. Idē in libro iiij.

Qui affluit insipiens Cap. xxviij. eloquencia tanto magis cauendus ē quāto magis in hijs que audire in utile est delectatur auditor. Sapiencia vo diat homo tanto magis vel minus. quāto ma gis vel minus in sc̄ptuis profiat. non dico in eis multū legendis. et mēorie manda dis sed bene intelligendis. et diligenti cau sensibz indagandis. Sūt enī qui eas legūt et negligūt. legūt ut teneant. negligūt ut intelligant. Quibz longe sine dubio p ferendi sunt. qui verba earū minus tenēt et cor earū sui cordis oculis vident. sed vēr ꝑ ille melior qui et cū vult eas diserte et si aut oportet intelligit. Quid autē prodest integritas locutionis quā non sequit intel lectus audientis. cū loquendi oīno nulla sit causa si quod loquim non itelligunt ꝑ quos loquim ut intelligant. Honor ingenior insignis est indoles in verbis. verū amare non verba. Quid enī pdest clausa aurea si aperire quod volum nō pt. Aut quid obest lignea si hoc potest. quādo nichil querim nisi pate quod clausū est. Vir autē sanis et eloquens cū iusta et bona et sancta dicit. neq; enī alia dicē debet. agit qntū potest ut intelligenti ut liben ter ut obedienti audiat. et hoc se posse si potuit et in qntū potuit pietate magis oracionū q̄ oratoriū facultate non dubi tet ut orando pro se ac pro illis quos allo cuturus est sit orator anteq̄ dictor. Ipsa itaq; hora iam ut dicat accedens prius q̄ exerat lingua proferentē ad dnm leuet aīam sitientē ut eructet qđ biberit vel fundat quod impleuit. Habet autē ut obedienti audiatur qntacūq; grandiente dictionis mauis pondus vim dicētis. Nā qui sapienti et eloqnter dicit. nequit autē viuit. erudit quidē multos discendi studi osos q̄uis aīe sue inutilis sit. Ideo autē au diunt vtiliter cara qui vtiliter nō agūt

quia sua quidē queré student sed sua do
cere non audent. Multos utiq; prosuit di
cendo que non faciūt sed pluribz prodes
sent faciendo que dicūt. Sic autē eligat
doctor bonā vitā ut bonā non negligat fa
mā sed prouideat bona corā deo et hoīibz
q̄ntū potest illū timendo. Hyis consulēdo
In ipso eaā sermone malut rebus placē
q̄ verbis. nec estimet dicta melius nisi q̄d
dicit̄ verius. Nec doctor verbis seruiat sed
verba doctori. Verbis autē contendē est. nō
curare quomodo error vitate vincat̄ sed q̄
modo tua dictio dictioni alterius preferatur

De labore claustraliū. Idē in lib⁹ de ope mo
nachor. Cāp xxviij.

Respice inq̄t volatilia celi q̄m non seruūt etret̄
Considerate lilia agri quō crescūt
Non laborant neq; nent tū. Hyis verbis
euangelicis nonnulli non solū pigritiā
sed eaā arrogantiā suā fouent qui ope
rari nolūt. In eo autē q̄ dicit aplūs Qui
non vult operari non manducet. opa in
quiūt spiritualia debem⁹ attipere que et
nos facim⁹. Legim⁹ cū fratribz et orām⁹
alloquim̄ eos et consolam̄. Et talia opa
si non facerem⁹ piculose a dño alimenta
spūalia sumeremus. Sed ne cuiq; predicta
verba lucret postea pro voluntate non pro
ueritate inᵗpretari ipe exemplo suo docuit
quod precepit. Non inquit panē gratis
ab aliquo manducauim⁹ sed in labore et
fatigatione die ac nocte operantes nē. Qui
autē dicūt se vacare lectioni nōne illic i
ueniūt quod aplūs precepit? Que est ergo
ista quaestio lectioni nolle obtemperare
dum vult ei vacare. et ut quod bonū est
diucius legat̄ ideo nolle facē quod legit̄
Quis enī nesciat tanto citius quēq; pro
ficē cū bona legit q̄nto citius facit q̄d legit
Si autē alicui sermo eroganda est et ita
occupat̄ ut manibz operari no vacet. nūq
quid oēs in monasterio possūt fratribz
ad se venientibz diuinas lectiones expo
nere? Quando igit̄ hoc non oēs possūt cur
sub hoc obtentu omnes vacare volūt? Oē
q̄m et si oēs hoc possent vicissim facē debe
rent. non solū ne ceteri a necessarijs opi
bus occuparent̄. sed quia eaā sufficiat ut
audientibz vnus loquat̄. Sed et cantica di
uina cantare eaā manibz operantes pūt
de facili et ipm laborē tanq̄ diuino celeu
mate consolari. Ipsa est autē optima gu
bernatio ut omnia suis tpibz distributa
ex ordine gerant̄ ne animū humanū
turbulentis implicationibz tuoluta plur
bent. Si quis autē verū corpis infirmita
tē ut laborare non possit ostendit hūa
ne tractandus est. Qui vero falsā pretē
dit et cōuinci non potest deo dimittēd⁹ ē.

De illis qui nolūt operari p pigritiā et arro
gantiā. Cāp xxx.

Veniūt ple grauiā. Cāp xxx.

trūq; ad hanc professionē seruitu
tis dei et ex condicione seruili et ex
vita rusticana. et ex opificū exercitatione
et plebeio labore. tanto vtiq; felicius q̄nto
eruditi forcius. qui si non admittunt̄ gra
ue pcm est. Propterea enī et ignobilia mū
di elegit deus et ea que non sūt ut ea que
sunt destrueret. Tales ergo se quo minus op
rent̄ de infirmitate corpis excusare non
pūt. Preterite quippe vite consuetudine
cōvincūt̄. sed umbraculo male discipline
se contegūt. ut ex male intellecto euāge
lio. precepta apostolica pueriē meditent̄.
bere volatilia celi sed per superbiā in altū
se extollendo et fenū agri sed carnaliter
sentiendo. Atq; vtinā isti que vacare volūt
manibz otio vacarēt et linguis. Vin isti q̄
nichil carnaliter opando volatilia celi imi
tant̄. cur manus otiosas vel repositoria
vel horrea habere volūt. Cur ea que su
mūt ex aliox labore recondūt. Cur demu
q̄ molūt et coquūt. Hoc enī aues nō fa
unt. Illa utiq; qui preter istā sūm sociata
tē vitam labore corpis tūsigebant ex quo
rū numero plures ad monasteriū veniūt
si nolūt operari non manducēt. Neq; ei pt̄
hoc pūana militia ad pietatē diuites hu
miliant̄ ut pauper extollant̄. Nec vllo mo
do decet ut in ea vita vbi senatores fiunt
laboriosi ibi fiant opifices otiosi. Et quo ve
niūt relictis diuicijs suis qui fierūt pre
dicatores dñi ibi sint eaā rusticā delicati. Esse
in loco dei ilūm in aiam meā. q̄m quātū
attinet ad cōmodū meū multo mallem
per singulos dies certis horis q̄ntū in be
ne moderatis monasterijs constitutū est
aliquid manibz operari. et ceteris horas

habe liberas ad legendū et orandū. aut aliquid de diuinis lris agendū. q̄ tu multuosissimas pplexitates causarū alienarū pati de negotijs secularibz. vel udiciando dirimendis vel intuenie do presidendis. Cetin quis sevat hoies tumates salubervimis apli monitis resistentes non sicut infirmiores tolera ri. sed sicut sanctiores eaā prediari. ut monasteria sanioze doctrina gemina illecebra corrupant. et dissoluta luxuria vacuacois. et falso noie sanctitatis. Ad eaā iniquius. q̄ velle sibi obtēperari a minoribz. et nolle obtemperare maio ribus. Explicit liber decim⁹ non⁹ speculi hi storialis

Sequit. Continēaa libri xx. Capl'. xl.

Iesim⁹ liber continet hysto riā annoz xiiij. quibz ipe rauit honorius cū fratru ele suo theodosio. Insuper eaā flores librox cassiani de institutis monachox et collationibz patrū. Ha bet autē capla centū triginta.

De impio honorij et theodosij et sco desiderio linguonensi. Capl'm p̄mū
De miraculis eiusdē martiris. ij
De sancto antidio bisuntaensi iij.
De bellis honorij impatoris. iiij.
De sancto maximo thaurinensi et sep tis ei⁹ et hereti predestinatox. v.
De iudeo ficte baptisato et quibusdā alijs inadentibz. vi.
De iuentione corpm sancti stephani cū socijs suis. vij.
De miraculis eiusdē mrib. viij.
Iterū de eodem. ix.
Adhuc de eodem. x.
De bonefacio papa et quibusdā alijs inadentibz. xi.
De scō aniano aurelianensi. xij.
Qualiē vrbē suā libeauit ab hunis. xiij.
De morte honorij et collationibus cassiani. xiiij.
De numero et materia librox ei⁹dē xv.
De habitu monachox xvi.
De modo psallendi et orandi. xvij
Adhuc de oratione et vigilia. xviij

De forma recipiendi et instruendi nouicium. xix.
De distinctiōe obīe et disapline. xx.
De disciplina et reuerencia in mensa vbiēq; in oībz seruanda. xxi.
Exempla obediētie sanctox iohānis et macij. xxij.
De pegrinacione abbatis pymusij mu sa humilitatis. xxiij.
De nouicio quē in ingressu de norma religionis instruxit. xxiiij.
De decem humilitatis indicijs. xxv.
De temperātia gule xxvi.
De ieunio spūali et quid eaā edendū et q̄n et qualiē abstinendū. xxvij.
De continēaa et castitate xxviij.
De auaricia et p̄petate monachi. xxix.
De octo vicij eiusdē speciebz. xxx.
De ira pniciosa et salubri. xxxi.
De illis qui pre supbia vel ipatientia solitudinē requirūt. xxxij.
Qd̄ nec eaā cōes insensibiles creaturas irasci liceat. xxxiij.
De tristicia pniciosa et salubri. xxxiiij.
De tedio vel acidia xxxv.
De huiusmodi vicij remedio quod est laboris exercitiū xxxvi.
De iani gla spūali et occulta xxxvij.
De vana gloria carnali et huiusmōi vicij remedio xxxviij.
De spūali supbia qua tēptāt̄ perfecti. xxxix
De supbia carnali et ei⁹ indicijs ac remedijs xl. xli
Collacio abbatis moysi de p̄itate cordis
De cōtēplacōe diuinitatis xlij
De purgacione mentis a cogitaco onibz prauis xliij.
De triplici origine cogitacionū. xliiij.
Exempla de indiscreta p̄sumptione quoruīdam. xlv. xlvi
Qd̄ per humilitatē veram acq̄rit discretio
De discretia refectionis corpis modera cione. xlvij
Collacio pafnucij de trina specie vo cationis xlviij
Collacio danielis de triplici causa sterilitatis mentis. xlix
De pugna carnis et spiritus et ei⁹ vtilitate. l.

De pniciosa securitate et tepore ac
supbia. Caplm li. ſ viciis liij.
Collacio scipionis de octo pncipalibz
De confederacione eoz mutua sine
concatthenacione liiij. ſ liiij.
De gula et luxuria et ira et tristicia.
De iani gloria et supbia lv.
De conflictu cū viciis predictis. lvi.
Collacio theodori de prospis et aduer
sis hui⁹ seculi. lvij
Qd̄ iusti mens int̄ hec debet īmobilis
stare ac semp proficē lviij.
De castitate sereni abbatis. et de eius
rōne sup mobilitate mētis. lix
Qualit̄ mens se possit in bono cogita
tu stabilire et dyabolo resistē lx.
De corpali refectione et diuersis sen
sibus scripture. lxi ſ quē lxij.
De lapsu angelor et eoz pugna adm
Qd̄ int̄ demones alij alijs dñant̄. lxiij.
De angelis psonalibz et dra dēonū lxiiij
Qualit̄ intelligendū sit q filij dei īgres
si sūt ad filias hoīm. lxv.
Collacio ysaac de puritate mentis ad
orandum. lxvi. ſ strales. lxvij.
Qualr tute seculares vexāt̄ ecā clau
De quatuor speciebz oracionis et de
oracione dnica. lxviij.
De diuersis speciebz cōpūctionis et af
fectu pure orōnis. lxix.
De diuersis causis exaudicoīs et de
secreto oracionis lxx.
Qd̄ scdm q̄litatē mētis format̄ oīo. lxxi
De forma oīonis a sco ysaac tradita lxxij
Qualit̄ mens in oracōe vagā.
possit stabiliri. lxxiij ſ xiiij
De scās archebio epo et cheremone. lx
Collacio cheremonis de causis vitan
di peccatū lxxv.
De timore seruili et filiali. lxxvi ſ lxxvij
De corpe pēā destruendo p desideriū boī.
De sex castimonie gradibz. lxxviij
De causa noctīne pollucionis. lxxix.
De vā et pfecta castitate. lxxx. ſ lxxxi
De miraculis dei circa pītores cōūsos
Qualr pfectionē castitatis obtinere
quis possit. lxxxij. ſ torquet lxxxiij.
Qualr deus a nobis meritis p grām ex
Collacio nestoris de vita activa. lxxxiij
Quod vnusquisq; pp̄o dono vel officio
contentus sit. lxxxv. ſ lxxxvi
De vita theorica id ē vita speculatiua.
De gratia curacionū corpis aut profer
tur cuncta mētis. lxxxvij. ſ lxxxviij
Collacio ioseph de diuersis gnibz āiaē.
De sex gradibz āiaē vē dseruiāde lxx
De īpacā et ficta pacā. xc ſ xcj
Item de eodem. xcj
Qd̄ melius est tolerare q̄ tolerari. ner
tamē semp tolerandū xcij.
Qualr debeat dari locus ire et de vin
cione federis amicicie xciij ſ xciiij
De vncauta diffinicoē vtrū obliget.
Qd̄ in hui⁹modi reuerendū sit ad in
tencionē spondentis. xcv.
Qd̄ nēe diffiniconi vel sponsioni non
est pticacie adherendū si potest in me
lius cōmutari. xcvi.
Collacio pyamonis de doctrina senioū
humiliē suscipienda xcvij
De duobz genibz bonor mōchor. xcviij
De aliis genibz duobz malor. xcix
De humilitate et pacā cōseruanda. c.
De īuidia detestanda. ci
De iohāne seniore aut heremitam vitā
reducta ad cenobialē tūsierit. cij
De recōmendacoē vtriusq; vite. ciij.
De vtriusq; vite pfectoē et īpfectoē ciiij
Qd̄ in solitudine nō extinguūt viciorū
affectus sed repimit̄ effugū cv.
De examinacoē pp̄e patientie. cvi.
De examinacoē pp̄e castitatis cvij.
Collacio pinufij de pfectoē pnie cviij
De cōuersione sīa theone cix
Qd̄ ieiunia et alia hui⁹modi pro loco
et tpe seruanda sīt et moderanda. cx.
De pmiciis et decimis spūalr offerēdis cxi
Qd̄ pfectis nō est lex posita q̄a cōia
supgrediūt̄ precepta. cxij.
De diuersis causis stimulor carnis cxiij
Qd̄ non semp pro carnis pollucione sit
abstinendū a sacra cōione. cxiiij.
Qd̄ a culpis venialibz nemo pīt̄ xpm
sit īmunis. cxv. ſ platiue cxvi.
De excellēcia et pspicuitate vite cōtem
Qd̄ ea q̄ īpfectis īculpabilia videt̄ pfā
grauia in se reputāt. cxvij ſ cxviij
Qualr hoc corp⁹ mortis aggūatat aīam.

Q d' pp venialia nō oportet a sacra cōio
nese subtrahj e. cxxix. Q appetenda. cxxx.
Q collacio abrahā de oīmoda solitudiē
Q d' figendū sit et corp' i loco t'mēs i deo.
Q d' quedā facta pfectoz nō sē' im. cxxxi
furmus trahēda in exēplū. cxxxij
Q d' pfectionē appetenti fugienda sūt
pntā et amicoz blandimēta. cxxxiij.
Q d' melius sit pauca merita cū secūritate
acquere q̄ ad maiora lucra cū piculo
aspirare cxxxiiij.
De radicibz viciox in aīa cxxxv. Q cxxxvi
Q d' nō sit fugiēda pēitēs hoīm frequētia
De austeritate interdū aliquatenus
relaxanda cxxxvij
De suauj iugo xpi et eius exaspatione cxxxviij
De centuplo pfectoz in hac vita. cxxxix
De pseuacionibz adiūctis et de fine ser
monis. cxxxx. Explicat tabula capitū.

Incipit liber vicesimus speculi hystorialis.
De impio honorij et theodosij. et de sancto
desiderio lingonensi. Sigibertus. Cap primū.

Onorius post mor
tē archa
dij cū fra
truele suo
theodosio
regnauit
annis xiiij.
Cepit an
anno dñi
quadrin
gentesimo
undecimo. cuius vero q̄rto millesimo cc°
lxxiiij°. Huius anno primo wandali duce
croseo gallias puagati multas vrbes
et ecclesias subuerterūt. Crosius tandē
a mariano pfecto arelati captus per
varias vrbes ignominiose retractus ad
mortē tormentatus. Sub hoc turbine mul
multos martires sanctē sedunēses florētius
et hilarius. desiderius lingonensis cum
vincencio archidiacono. antidius vesonti
ensis epūs. Ex gestis sancti desiderij.

Huius desiderij vite ījcia fuit. castitas. so
brietas. elemosinarū largitio. misericor
dia in pauperibz. pietas. moz probitas pa
cientie equanimitas. Iniq̄ wandalis vi
bem lingonicā obsidentibz desiderius eius
dem vrbis pontifex virtutibz prestantissimus
cū suis sacerdotibz vel cetis ciuibz de muro
clamabat dicens. Xpi serui sumus. xpm dñm
vnū et vm colimus qui vniūsū mūdū cō
stituit. Nolite in nobis scelus crudele ad
mittē. per quod dei potentiā contra vos in
iuriandā prouocetis. Wandali vō preca
pitanter cursu ruptis portis ingrediebant' in
menia. Ast illi sanctis oppositis in muros
diuisa de parte ruentes ignes in pgamo
submittebant et gladijs ac diuersis iacu
lis ciues omēs cede impia prosternebāt.
Antistes in ecclia in oratione positus ine
nitē. regis q̄ cū cetis xpicolis obtutibz pn
tātē. Ille autē de pdicione ciuiū pastora
lis sollicitudinis dolore repletus pro se pn
apē rogare noluit. sed ut pereūtibz ciui
bz subueniret attenta' orauit. Cui bar
bar' naturali crudelitate dur'. cū eloca
tione barbara vīderet quod etiā vir sīb
non intelligēt. obtulit etiā se pro suis ci
uibz cernuce parata pius pastor ad victi
mā ut cessaret de ciuibz pcuntibz vel ali
q̄ntulū iam ruina. Nulla vector īpius
pietate pmotus sed crudelitatis pseuerā
cia inflāmatus. caput āputari precepit
sacerdotis. plures xpianos eiā eadē sīl'
sentencia intūe precepit. et in toto pgā
mo in xpi confessione pseuerātes eadē
die diuersa sūt passim cede prostrati et
quotiēq̄ xpm confessus se dixit in eum
crede de cultu religionis intēogatus nus'
q̄ in tota vrbe potuit euadē de mutauit'

Ad confir eiusdē martiris. Ca. 2m
mandā autē preclari martiris
testimonij vitate porta vbi prus'
sor pro admisso scelere reus impulsiōe
capitis semetipm pemit. Nullū ab eo
tpe ingressionis officiū viantibz prebuit.
nec eiā egrediendi ab vrbe aditū pplis
ulteri' patefecit. sed saris clausa pro of
fensionis indicijs dāpnatu potius pseue
rat. Deniq̄ cū ipse gladiator sacerdotis
beatū corpus trūcaret in librū diuinū a

pertū ferentis ictus pacesſit et ibi quidē multa folia pſtrauit. diuina tñ ſaluatōe ne lr̄ax tr̄amutē non cōtigit effuſio ſanguinis et luor in libro certū beati martiris in dictū paſſionis maīfestat. et in nullo ſcp̄ture serie legentibz pturbat. Denicz nō poſt multū tpis deus iudex iuſtus ſancti ſui deſiderij martiris vel ceterox martirū vrbis ipſius vlaone cōmotus in arelatensi vrbe troſtū pīncipē ſuis tradidit īimicis. Qui captus et afflictus est diuſis tormētis tempore diuīno afflictus quousqz per crudeliſſimā aſſiduāqz edem ad mortis intitū uxta ſuū mitū peruenuret. Beatus igit̄ deſiderij pontifex ob precedentē cōuersatōnē et boni operis ſtudiū condignā martirij coronā promeruit. Illā ſi quis ad eius lumina egrotus aduenit. inde deo opitulante reuertit confortat̄. ſi mercede pterrit̄ ſancti martiris obtentu inde redit exhilaratus. Si ceus claudus ſurdus mutus eūā ab aduersa parte veratus aduenerit. ſuā ibi quisqz medicinā et remedia priſtina ſine mora pīnt oportuna. Cui ceta virtutū ſuarox inſignia multiplicia martirū in ſuo nōie non patit̄ ipunitū ferre perfidiā. Nam ſi intra ſeptū eccleſie ipſius fuerit to nōie xpi ſuper eius ſcm altare ſub falſitatis ingenio mendax petrare temptauit ſacramētū vlaone diuina ullico in pdicionis ſententia condēpnatur. Huius paſſio celebrat̄ x°. kl'. iunij. Paſſio ſancti antidij epi. Ex geſtis eius. Cap. iij.

Porro ſcūs antidius eadē tēpeſtate qua dñm est martirū ſubijt. Qui aliqñ in qrta feria poſt palmas tranſiens pontē diuini fluminis vidit agmē demonū geſta ſua pīncipi ſuo referentiū etiopē eos etiopē in manu ſandaliū pferentē ad iudicū quod romanū preſulē cui hoc erat per ſeptē annos īpugnatū tandē ad lapſū traxerit. Qui vocans ad ſe etiopē et in virtute dei et ſcē crucis ſuę eū aſcendens precepit ut eū rome ſb̄ manu dñi eadē velocitate qua venerat ſaluū et incolumē pferret. Itaqz demoni ſuppoſitus illū ſepe verſiculū iterans. Deus in adiutoriū meū intende xp̄e. eo vetante ro

mā venit feria qnta hora celebrandi offi
cij. et demone pre foribz expectante. papa
rem vetuit. negnte per ſandaliū ad pe
nitentiā mouit. et miſſa vice eius celebra
ta et pte crismatis a ſe conſecratis aſſūpto
demone reuertente ad eccleſiā ſuā rediit
ſabbato hora celebrandi officij. Denicz
dem venerabilis archiepūs in pſe
cutione wandalox aliquis in fratre ceſus
est. cūctisqz ſpoliatus amictibz. variis in
tibz est cruciatus. Nam cruentis cornua
os et oculos ceteras qz corpis cōpagines fu
tibz et etiā flagellis tundens omīa crudelis
tatis inſtrumēta n̄ xp̄m in suis fi
nis abnegaret minabat. Et poſtq̄ cor
pus tumescens vulneribz macilentos flagel
lox ictus nudis vix ferre poſſet oſſibus
conſtricta voce dñm orabat. et tortoris
ora veſpiciens dicebat. Perage miſer rep
ta. dñs enī michi adiutor est. xp̄s. Quod u
digne ferens peſtifer ictu ſingulari cap
eius gladio extruſit. Huius paſſio cele

Sigiberti. Eo tpe rome fe
gigantee magnitudis de parentibz ne
diocris ſtature nata multis ſtupori cāt

De bellis honorij. Cap. iij.

Alaricus autē rex wiſigothox per
vtaliā debachatus mandat ho
norio imperatori ut aut ſecū bello cōmedi
atur. aut gothis in regno ſuo locū ad ha
bitandū largiat. Honorius gallias fero
ri genuū vndiqz expoſitas eis conceſſit.
Wandali gallias quas per tot āños la
ceruerāt relinqntes timore gothorum
cū alanis et ſuenis hyſpanias occupauēr.
ubiqz fere xx̄ annis habitauerūt. Alaricus
cuo facto fedē cū honorio cū ad gallias fi
bi datus tenderet. ſtilico ipō ſancto die
paſche ex īproviſo ſup eū irruit. et primo
impetu victor poſtea a gothis turpit̄ vin
citur. Honorius cognito ſtilicone cē tātox
malox intentorē et vite ſue inſidiatorem
eū cū filio eius enthcrico occidit. Alaricus
rupto federe vtaliā repetit. ipſāqz romā
capit in ea locis multa incendit. multos
affligit. tamen a ſanguine et cede tēpat
et ad ſanctox limina confugientibz īdul
get. Tercia die ſponte romā egredit. ad
aaliā nauigare contendēs naufragiū

patuit. et non multo post apud consentiā
vrbem subita morte defungit. Capta est
roma ix° kl' septembrus anno. cccc°. clxxiij°
condicionis sue. Hijs diebz apud affricā
in vticensi litore dens gigantus tuentz est
tam ingens ut si minutatī in modulos
nostroz dentiū considerent centū dentes in
de fieri possent. Interī wandalis gallias
maurisantibz congressi frauia modigisilū
regē ai viginti milibz wandaloz extin
guunt. et suprema sorte trucidato wanda
loz fuisset nisi reliquijs eoz rex alanoz
resplendiat subsidio venisset. Honorius
autē impator qa in deo spauit affectu
optime religionis liberauit eū deus a
multis in se vndiq insurgentibz tyrānis
Siquidē in britānis gratianū. in gallijs
constantinū et constans filius eius ex mo
nacho cesar factus. Itē post eos in gallijs
geronaius et maximus solustus. iouinus.
sebastianus. In affrica eradianus. rome
tetraullus et attalus ille. quē gotzi capta
roma impatorē ludrico creatū vno die
impiali scemate procedē. crastino autē
seruili scemate cuiq; mūstrare fecerunt
Hic unq; iam nō ludrico sed serio impare
affectus. Et hij omnes ut tyrānide inua
serūt diuersis locis diuisis tempibz a mi
litibz honorij capti aut extincti pierūt.

De scō maximo thaurinensi et scīpus ei⁹. et

O tempe hīesi predestinatoz. Ca. v.
maximus thaurinensis epūs cla
ruit. Qui in omelijs cōponēdis
et in ecclesia declamandis studuit elegāt
Actor. Hic legit cōposuisse tractatus in
laude aplōz et iohīs baptiste. et de sanc
to eusebio vercellensi epō. de scō cypriano
et libū de gratia baptismi. de auaricia
et hospitalitate. de defectu lune. de ele
mosinis. de ieiunio. de passione dñi. de
iuda traditore et multa alia Sigilbertus.
Predestinatoz hereticus hoc tpe cepit serpe.
qui ideo predestinati vocant. qa de predes
tinatione et diuina gratia disputātes
asserebant. q nec pie viuentibz prosit bo
noz opus labor si a deo ad mortē predes
tinati fuerint. nec impijs obsit q ipso
be viuant si a deo predestinati fuerint
ad vitā. Que assertio et bonos a bonis

auocabat et malos ad mala prouocabat.
Hec hereticus ex libris augustini male itel
lectis ijsdē sūpsisse dicit. De iudeo facte bapti
sato ceterisq gestis illius tpis. Caplm.

Anno honorij sexto quidā sextū.
Iudeus cū questus causa sepe i mul
tis ecclesijs baptisatus fuisset vēit
etiā ad ecclesiā orthodoxoz sub eadē inte
rogatione baptisandus. et cū baptismi deberet
aqua fontis subito disparuit. et itūm atq
itūm allata aqua. et fonte repleto itūm at
q itūm aqua disparens virtutē dei et iu
dei pfidiā ostendit. Anno seqnti zozimus
romane ecclē xxxix presidet. Hic decre
uit cereū sabbato scō paschē per ecclesias
benedici. Quidā occidentales vltimo an
no actū decēnouenalis pro embolismo cō
munē annū tenentes. ac per hoc impas
cha celebrando aberrātes diuino miracu
lo ad veritatē reuocantur. In vna eiū vitali
e ecclesia. vbi in sabbato scō paschē hora
baptisandi solebat aqua diminutus mana
re et situ ex sese redire nullo ductore pen
tus apparente tūc temporis iusto idē octauo
kalendas aprilis paschā celebrātes aqua
non emanans expectatione totus diei ac
noctis fefellit. legitimo aūt die paschē ho
ra baptisandi aqua solito emanans decio
kl' maij paschā debere celebrari ostendit.

Corpa sanctoz stephani protomartiris
nycodemi. gamalielis. et abibon luca
no pbro reuelata sūt. Et corpus quidē pro
thomartiris stephani. iohēs epūs a ca
phargamala iherusalē transtulit. Qđ
post aliquot annos inde leuatū a iulia
na matrona que corpus alexandri viri
sui sepulta iuxta corpus pthomartiris leua
re volens pro corpe viri sui corpus pthо
martiris leuauit. et multa miraculoz
gloria illustratū constātinopoli detulit.

De ītentacone corpm sīc stephāi ñi sīus sociorū.

Itaq scīs Ex historia reuelacōis ec⁹. Ca
gamalicl nocte quadā apparuit vi
presito presbitero in territorio hie
rosolimitano. Quē ai tercio vocasset dix
it ei. Surge et vade et dic iohāni epūo
po ihierosolimitano ut nos releuet veloci
us qua ei⁹ tempe reuelandi sumus. Nec pp
me hoc dico sed pter illos qui mecū sunt

sūt eū digni magnus honorib⁹ tumulari. et ille locus in quo iacem⁹ nimis ē desper tus. Cui presbit nomine luciam⁹. Dīc tu quis es. Ego sū inquit gamaliel qui nu trīui paulū aplm. Qui aūt iacet mecū ipse est stephan⁹ qui a iudeis lapidat⁹ est et die ac nocte in exapoli cuitate iacuit et inde abstractus iussu sacerdotū in via pro iectus est ut a feris et auib⁹ voraret. Et tm eū n̄ aues n̄ canes tāge p̄sumpserūt. Ego aūt fec eū sepeliri in monumēto meo nouo. Ille alter qui mecū iacet ipe ē nicodem⁹ nepos me⁹ qui nocte ad dīm venit. et a petro a postolo et iohāne baptismū susceptt. vnde indignati in eū p̄napes sacerdotū cogi tabant eū occidē. sed ob reuerēciā mei ver berantes tm semineā reliquerūt. et ab vrbe eicientes oēm substanciā eius diripu erūt. Cui aū ego egrotanti nc̄auia minus trassem paululū supuixit. et ego fec eū ad pedes sancti stephani sepeliri. Ille vo ter⁹ qui mecū est ipe est abibas filius meus. qui anno etatis sue p̄ baptismū mecū susceptt. et virgo p̄manens aū pau lo discipulo meo legem didicit. Vxor vero me a athea. et selemias p̄mogenitus me⁹ no lentes in xp̄m credē. alibi sepulti sū. quor sepulchra vacua inuenies. Hoc dicto dispa ruit. Cū ergo luciam⁹ orasset deū ut si hec visio a deo esset itā ei et tertio appareret. in seqnti sexta feria ei sicut prius apparu it. Et introgauit eū cur ita dissimulās ad iohem epm nō peregit. Non inquit dis simulaui dīne sed rogaui deū ut si hec vi sio ex deo esset tribz mihi viabz appareret Cui gamaliel. Audi pater. quia cogitasti si nos simul inuenires quō singulor reli quias discernē posses. Vide que tibi osten do. et ostendit ei q̄tuor calathos. tres aure os plenos. vnū rosis rubentibz et duos alu os rosis albis. et quartū calathū argēteū plenū croco. Et dixit gamaliel. Ista sū lo culi in quibz iacem⁹. et hec rose reliquie nostre sū. Calathus plen⁹ rosis rubeis est locul⁹ in quo sūs stephan⁹ requiescit. q solus ex nobis quatuor martir fuit. Alij duo aurei pleni rosis albis sū locus me⁹ et nycodemi nepotis mei. Quartus aūt argenteus est abibe filij mei q̄a virgo et mūdus exiuit de mūdo. Et hijs dīs iterū disparuit. Feria aūt sexta sequntis ebdo made ei terao quasi nimis iratus ap parui. et de hac dilatione et negligen cia eū grauit⁹ increpauit. Statī luciā n⁹ surgens iuit ierosolimā. Et cū hier episcopo retulisset. ille gratias agens cō uocatis alijs epīs prexit illuc. Et cū sepul sent sode sancto terremotu tanto odor exu sit. qntū nullus sensisse se meminerit. Cu ius odoris virtus meritis scōr lxxiij hoies a diuersis infirmitatibz liberauit. Et sic cū magno gaudio in ecclesiā syon que ie rusalē est sanctor reliq̄as transtulerūt. Vbi btūs stephan⁹ archidiaconus ab aplis fuerat ordinat⁹. De miraculis eiusdē miis.

Anno honorij Sigiberti. Cap viij.

Octauo orosius presbit rediens a ieronimo. ad quē missus fuerat ab augustino pro discenda questione de o rigine aīe reliquias pthomiis stephani ad affirmā detulit. cū hystoria inuencionis eius. quā gesta miraculor prosequnte vbiq; deus mirificauit. Vnde plura au gustin⁹ multo plura scripsit. quod⁹ in gustin⁹ de cura mor di. li xvij Ad aquas tibila tanas epo asserente pietro reliquias glo riosissimi stephani pthomiis ad ei⁹ me moriā venebat magne multitudis cō cursus et occursus. Ibi cecā mulier ut epm portantē duceret⁹ orauit. Flores qs ferebat dedit. recepit. oculis admouit. pro tinus vidit. stupentibz qui aderant. pre ibat exultans. viam carpens. et vie duc ulterius non requirens. Medicati medi am miis que posita est in castello simile si. quod ypponensi colonie vicinū est. ex vem loa epīs ppō precedente atq sequte portabat fistulā. cui⁹ molestia iam diu laborauerat. et familiarissimi sui medi ci qui eū secaret⁹ opiebat⁹ manus illi⁹ pie saluine vectigione repente sanata ē. Ita deinceps eā in suo corpe non inuenit. Cuchiarius presbit ex hyspania cala me habitat vetere morbo calculi labo rat per memoriā supradicti miis qui possidius illo aduerit epīs salu⁹ frūs est. Idem ipe postea morbo alio pūalel cente mortuus sic iacebat ut ei iam pulsu

ces ingrueñt. oppulacione mẽorati mñis
cñ de memoria eius reportata fuisset. et
sup iacentis corpus missa ipi⁹ presbiteri
tunica fuscitatus est. ¶ Fuit ibi vir in or
dine suo p̃marius noĩe maracalis euo
iam grauis. et multũ abhorrens a religi
one xp̃iana. Habebat sane filiã fidelẽ et
generũ eodẽ anno baptisatũ. Qui aum
eũ egrotantẽ multis ac magnis lacrimis
rogarent ut fieret xp̃ianus prorsus ab
nuit. eosq; a se turbida indignacõe sub
mouit. Visũ est genero eius ut iret ad
memoriã sc̃i stephani et illic q̃ntũ posset
pro eo oraret. ut deus illi daret mentem
bonã qua credere non differret in xp̃m.
Fecit hoc ingenti gemitu et fletu et sincE
riter ardente pietatis affectu. Deinde ab
cedens aliquid de altaris floriũ quod ornaE
bat tulit. eiq; cũ iam nox esset ad caput
posuit. Cũ dormitũ est et cepit ante diluE
culũ clamare ut ad epm curreret. qui forte
meũ tũc erat apud yponẽ. Cũ ergo eũ
audisset absentẽ venire presbiteros postuE
lauit. Venerũt. credẽ se dixit. admiranE
tibus atq; gaudentibus omñibus baptisatus e.
Hic q̃ndiu vixit in ore habebat xp̃e ac
ape spm meũ. Cũ hec verba bt̃issimi ste
phani q̃ndo lapidatus est a iudeis vitE
ma fuisse nesciret. Que hunc quoq; ultiã
fecerũt. Nam nõ multo post eadẽ ipe de
functus est. Sanati sũ illic per eũdẽ mãE
tyrẽ eciã duo podagrici. vnus ciuis pe
grinus vn⁹. sed ciuis oĩmodo. pegrinus
aũt per reuelacionẽ quid adipiscer et q̃n
doleret audiuit. et cũ hoc fecit dolor conE
tinuo conquieuit.

Iterum de eodem. Cap ix.

Haldurus nomen
est fundi vbi eciã est et in ea
memoria mñis stephani. Puerũ
quendã pusillũ cũ in area luderet exorbiE
tantes boues qui vehiculũ trahebãt rotã
obtriuerũt. et confestim palpitauit exspiE
rans. Hinc mater arreptũ ad eandẽ meE
moriã posuit. et non solũ reuixit. vñ eciã
ihesus apparuit. ¶ Sãmonialis quedã
in vicina possessione que aspoliata diuE
tiũ egritudine laborauit et desperet illa
defuncta est. Hac tñ tunica operuerũt
cridauer eius parentes et recepto spũ sal

ua facta est. ¶ Apud yppone bassus quiE
dã ciuis ad memoriã eiusdẽ martiris oE
rabat pro egrotante et pclitante filia.
eoq; secũ vestẽ eius detulerat. Cũ ecce puE
eri de domo cucurrerũt qui ei mortuam
nũciarent. Sed cũ orante illo ab amicis
eius exciperent. prohibuerũt eos illi diũE
ne per publicũ plangeret. Cum cũ domũ
rediisset iam suoz eiulatibz psonantem.
et vestẽ filie quã ferebat sup eã proie
cisset reddita est vice. ¶ Rursus ibidem
apud nos hyrenei cuiusdã collecturij filiE
us egritudine extinctus est. Cumq; corE
pus iaceret exanime atq; a lugentibz exE
que pararent. amicoz eius quida inE
aliorũ cõsolanciũ verba suggessit. ut eiusdẽ
mñis oleo corpus pungeret. Fecit et
venerit. ¶ Item apud nos vir tribunicE
ius cleusinus sup medriã mñis. que in subE
urbano eius est egritudine examinatũ
posuit infantulũ suũ. Et post oracionem
quã multis cũ lacrimis ibi fudit viuentẽ
leuauit. ¶ Vzali eciã que colonie vticeE
nsis est. multa preclara per eundem
martirẽ facta cognouimus. Cuius ibi meE
moria longe prius q̃ apud nos ab euodio
epõ constituta est. Cũ eã nuper illuc esseE
m⁹ petronia clarissima femina ibi miE
serabiliter ex magno atq; diuturno in qua
medicoz adiutoria cũcta defecerũt lanE
guore sanata est. ¶ Nõn simus volentis huE
pradicti loci epõ ut daret libellũ qui reE
maneret in pplõ et obedientissime parauit.
In quo posuit eciã quod hinc vticẽ nõ posE
sũ q̃nus ad ea que hoc opus vrgent festiE
nare cõpellar. A quoda nudeo dixit sibi
fuisse psuasũ ut anulũ cupillato vindõ
inseueret. quo sub omni veste ad nuda coE
poris tangeret. qui anulus habet sub gemE
ma lapidẽ tuentũ in venibz bouis. Hec
allegata quasi remedio ad sancti martiE
ris limina veniebat sed profecta a martiE
gine cũ in confinio fluminis bagrade in
sua possessione mansisset surgens ut uriE
pageret ante pedes suos illũ iacentẽ anuE
lũ vidit. et cupillatã zonã qua fuerat
allegatus mutata temptauit. Quã cũ
ommino sinus nodis firmissimis sicut erat
cõpisset astrictũ crepuisse atq; exiluisse

anulū suspensum est. Quu eaā ipse tū in
tegerrimꝰ fuisset iuuentus future salutis
quodāmodo pignus de tanto miraculo se
accepisse presūpsit atq illud vinaliū
soluēs simul cū eodē anulo proiecit in
flumen De eodem . Caplm xv.m.

Vllum est apud nos fām nō min⁹
qm illa que dixi. sed tam clarū
et illustre miraculū ut nullū ar
bitrer esse ypponensiū qui hoc non vidit
vel didicerit. ullū qui oblīuisca vlla ra
one potuit. Decem quidē frēs quoꝝ sep
tē sūt maves. tres femine de cesarea ca
padocie suoꝝ ciuiū non ignobiles male
dicto matris retenti. patris eoꝝ obitu
destituti. que iniuriā sibi ab eis factā a
cerbissime tulit. tali pena sūt diuinitus
coh̄erciti. ut horribiliꝰ quatēnꝰ oēs tre
more membroꝝ. In qua sedissima specie
oculos suoꝝ anūū non ferentes. quaqua
versū tuiq ire visū est. toto pene orbe va
gnbantꝰ romano. Ex hijs eaā ad nos ve
nerūt duo fratres et soror. paulus et pal
lidia. multis alijs locis miseria diffamā
te iam cognita. Venerūt autē ante pas
cha ferme dies xv. Et ecclesiā cotidie in
gredientes. in ea mēoriā gloriosissimi
martiris stephani frequētabāt. Orantes
ut sibi iam placatusꝰ deus et salutē pris
tinā redderet. Et illuc et quocūq ibant cō
uertebāt in se cunctis aspēm. Nōnulli
qui eos alibi viderant et causā tremoris
eoꝝ nouerunt. alijs utrūq potuerūt idi
cibant. Venit et pascha atq ipo die do
minico mane cū iam pplūs frequēs pre
sens eēt. et loca sancta circuibos vbi mar
tirū erat idē iuuenis orans tenēt repē
te prostratus est et dormienti similimꝰ ia
cuit. non tamen tremens sicut eaā per
somnū solebat. Stupentibz qui aderāt
atq alijs pauentibz atq dolentibz. cū eū
quidā vellent erigē. nōnulli prohibuerūt.
sed potius exitū exspectandū ee dixerūt.
Et ecce surrexit et non tremebat qm sa
natus erat et stabat incolumis intuens i
tuentes. Cū autē venissem ad me pduxi e
um ad pplm et re eis ostensa sequenti die
libellū de narratione illius eis recitan
dū promisi. Quod dū fieret videbat po
pulus frem sanatū et sororē eius iuxta eū
membris omibz contremētē. Post hec vea
tata vita de conspcū ipsi eos abire precepi
Et cū de hac disputarē. illa soror cancellū
intrauit. et statū velut obdormiens subi
to sanata stetit. vnde ea pdicta in medi
cū de vtriusq sanitate apud oēs cunctā
cio magna fuit. De honorio ip̄ et quib⁹
Adam alijs . Sigiberto . Caplm xi .
Anno honorij ix° samone et mar
comiro francoꝝ duabꝫ defunctis.
franca in eē deliberant ut et ipi sicut et
alie gentes regnū habeant. et filiū mar
comiri ducis pharamūdū sibi regē ordi
nant. qui regnauit annis xi. Anno eiusē
impatoris x° bonifacius romanē ecclesie pō
presidet. Contra hūc ordinato eulalio et
pro hoc dissidente ecclesia. ambo iussu
honorij augusti vrbe egrediūt. et sic re
probato eulalio iussu augusti bonifacius
quia prior ordinatus fuerat sedi apli
te restituit. Hic decreuit ut nulla mu
lier aut monacha pallam sacratū al
taris contingeret aut lauaret aut inē
sū ponēt. et ut seruus vel obnoxius au
te aut cui⁹libet rei non fiat clericus
Anno seqnti hieronimꝰ per ivi ānos
libris suis confectis. ita corpe pre labou
bus defecto ut lecto surgē nequiret nisi
apprehenso manibz funē qui ad hoc de
trabe pendebat. obijt apud bethleem.
anno etatis sue lxxbiij°. Anno seqnti
franci vti reperiūt legibz. et legē salicā
dictauerūt per quatuor gētis sue proce
res electos de pluribz. hijs appellatos no
minibz. vsogust. salagust. bosogust. widi
gust. in villis germanie. salethjaym. bo
dym. wyndoaym. Hij quatuor proceres
per tres malas causaꝝ origines cōuenī
entes sollicite tractātes de singulis diffi
nendo sicut lex salica declarat iudicauerē
reuerūt. Wandali alani sueui regiones
hyspaniaꝝ ad habitandū inter se trifariā
am cōpartiti et in tribz regnis diuisi ad
liduntꝰ inter se intestino bello. Anno seqn
ti honorius constantiū virū sororis sue
placidie in ip̄eriū asciuit. qui octauo im
perij mense obijt. Extimo hūt ee constan
tiū quē beda dicat in galliā ab honorio

missū. Hugo vbi supra. Hijs diebz ageri
us ordinatur patricius romanoz vir īdi
nus et bello strēnuꝰ. siquidē burgundiones
contra romanos rebellantes ꝓdomuit q̄
gens ab ytalia quondā exiens sup ripā
reni fluminis resederat et arebra habi
tacula que vulgo burgi vocantꝰ condens
nomen ex ope assūpserat. A burgis enī
burgundiones appellari ceperūt. Hac
preterea tēpestate athila rex hunoz gal
lias debellaturus aduenit. Jamq; metuē
si vibe expulsa aurelianense minabatur
euertē ciuitatē. De scō anniano aurelianē
Erat autē si. Capitlo xij.
tūr scūs annianꝰ ciusdē vrbis epꝰ
tuiꝰ precibz inuictus presulus age
rius romanoz patriciꝰ ab arelato aure
lianis ꝓperauit et vna cū theudone et
thorsomodo theudonis regis gothoz filio athilā inuasit. et vrbē ab iminenti pe
rulo quā iam tenebat obsessam liberauit
Et gesta eius. Hic scūs annianꝰ virtutū
insignijs declaratus bto emircio in aure
lianensi cathedra successit. Cui igit ciuita
tis illius menia solēpniter ingressuro
esset petijt ab agrippino qui militibz pre
erat. ut oēs quos pro variis criminibz in car
cere tenebat inclusos ob introitꝰ siu gra
cā redderet absolutos. Quod cū ille oīo
resistendo negaret. lapis magn ponde
ris ab alto cecidit eiq; in verticē dedit. q̄
percussione prostratus et famulorꝝ ma
nibz ad domū ꝓpriā deportatus q̄ totus
agnouit q̄ id circo letalis plaga sup eū
descendit; quia prestare noluit quod vir
dei postulauāt. Sed cū sanguis ex eius
capite fluere non cessaret. et predatis pō
tifex eū ciuitatis gratia visitasset. mox
ut eius vulneri manu ꝓpria vexillū cru
cis opposuit; cruōr sanguis stringēbat eū
ab interitu liberauit. Et dū vnū contin
one saluauit pro reliquis quos ante pe
rierat impetrauit. Visū est autē ei ut eccle
siā quā eius predecessor fundauāt; altiori
culmine proueheret. Cui melius qui arti
ficijs preerat de tecto conuenis inuenit
mortis genus. ita ut omnū quassato cor
pusculo vix ultimo spū palpitaret. Ad q̄
scūs accurrens signū xp̄i posuerit. appte

sacp dexteram salutis pristine in momento
eū restituit. atq; ad ꝓficiendū opus quod
ceperat ire mandauit. Quali vrbē suam
Interea lib'auit ab hunis. Cāp xiij.
gens hunoz ꝓfida cū rege suo attila vagina habitationis sue egressa
crudeliter in plurimaꝝ genaū frendebat
pcula. Cumq; gothis obuiā ꝓperans ad
ampnē ligerim pueniss et aurelianen
sū menia vallans oīe malum sue ar
gumentū in eiusdē vrbis interitū cōuer
tisset. epūs in dño fidens per ambulato
riū muri sanctoz pignora gestans suauꝰ
voce cantabat. Tum miser quidā sacerdoꝰ
a barbaris captus hijs verbis eū allocutꝰ
est. Quod tu modo agis vnusquisq; nrm
in ciuitate sua studiose pegit. sed nullu pro
fuit. Hec locutus diuina vltione stricꝰ cecidit mortuus ꝑpetua pena condēpnatꝰ. Interū hostilis exercitus tela iactabat. et arietibz murū quatiebat. Tunc fugiente ad ecclesiā ꝓpl'ō epūs hortabatꝰ eū sperare in domino. Ipse vero murū ascendit. et tractꝰ celū aspiciens orauit. Cumq; sibi dnū auxiliū adesse sensisset. repente contra barbaros erupit. tantaq; subito cū spūto pluuie moles descendit et impioz impetū quatu
duana inundatione cōpressit ut nequaq̄m se vllus pugnaturꝰ ex hostibz transferre
in locū alterū posset. sed mira dei potētia
cateruā hostilē sistevet. Cessante igitur
nymbo scūs epūs ad attilam pro ꝓpl'ō sibi
cōmisso rogaturus accessit. sed a ꝓfido sine
tus responso contrario ciuitatis claustro
se retulit. Postera die aptis portarū repa
gulis attile proceres vrbē ingressi sc̄. sorte
q; ad diuidendū ꝓplm missa. plaustra one
rabant innumera de ꝓpli substantia. Cuiq;
scūs ꝓplm admonet ut nec sic quoq; de dño
desperarent repete more ꝓphetico trāslatus
est a dño ad locū vbi agerius patriciꝰ qui
rempublicā in gallijs gubernabat. cum
exercitu suo secū pauit thorsomodo rege go
thoz degebat. Itaq; militi aulico ostenso
ait. Vade dic filio meo agerio q̄ si hodie ad
ciuitatē adesse distulerit. veniendo iam
crastino nichil proderit. Hijs dictis statim
recessit. Cumq; miles agerio nūciū retulis
set. ille letus de victoria iam securꝰ diuina

reuelatione cõmonitus vna eadẽ nam
tyrsomodo et suo atq gothor exutu ro
manus aurelianus pgit. hostes impara
tos repperit magnãq stragẽ sup eos ex
ait. Itaq hunor alij sucubuerũt gla
dijs. alij timore coacti tradebant se gur
giti ligeris sontium finẽ mortis. Sanctꝰ
vero aniam bona pro malis reddẽs plẽs
per preẽ suã eripuit quos mã se cruciã
dos asperit. Letabat autẽ in ꝓpo q nullꝰ
ex eius ouib defuisset e numero. nisi qui
contra eius preceptũ despasset de dño et se
ꝑplo tradidisset barbarico. Prostratu igit
acerba barbarie. tanta vbertas frugũ in
aurelianensi tellure suꝛrexit ut dupliti
plius exultauet in dño et de creatione im
pie feralitatis et de diuine gratiaꝝ largita
tis. Obijt autẽ sanctus anian xv° kl' decẽ
bus. Actor. Iter iuxta hugonẽ in ꝑntiꝝ lo
co inserẽ volui. Cetũ nuꝛa sigibertũ atti
la regnũ hunor pluribz annis post ꝑiu
um honorij legit suscepisse. De morte hono
rij et collationib cassiani. Hugo vbi supra.

Honorius autẽ augustꝰ Cap viii.
transactis annis decẽ quibz impe
rauerat cũ arcadio fratre suo et
alijs ũm annis xvi. cũ theodosio nepote
suo humanis rebus excessit. Actor. Clarꝰ
ht eadẽ illo tpe vir illustris prudens et fidẽ
dus iohes hieremita qui et cassianꝰ. Hic
nesto qua ex causa de ecclesia constantino
politana a iohãne crisostomo electus. et
in massiliã gallie presbit ordinatus mul
ta scripsit. Inter que eadẽ cõptus in egip
to vitas ꝑtm. doctrinasq et regulas. datis
ad plurimos libꝰ exposuit. Primo quidẽ
scripsit ad castoriũ epm decẽ libros de ĩsti
tutis cenobior. et de octo ꝓncipalibz viciorꝝ
remedijs. Deinde ad leontiũ epm et fir-
mũ helladiũ decẽ collationes ꝑtm videlicet mo
ysi. pafnucij. danielis. serapionis. theodo
reni. ysaac abbatũ in thebaide sithiotica cõ
morantiũ quas ab eis audierat. Post hec
autẽ ad honoratũ epm et eucherium alias
septẽ. trium anachoritarũ in alia egipti he
remo cõmorantiũ scitis cheremonijs. nesto
rotis et ioseph. Postremo totidẽ alias scrip
sit ad fratres iouinianũ. minerviũ et leon
tiũ et theodoraã que fuit abbatũ pyamonis

iohãnis. theone. abrahã. Que certe ipsiꝰ
opuscula multũ continẽt edificationẽ am
plectentibꝰ. et luculento sermone nitescũt. Hec
inter multa antiquor opuscula quantũ ad
spũales profectus atq ꝑfectionis apicem
tendenti vtilius arbitror me legisse. Nam
et beatus pater noster dñicus ut in eius
vitã legit libꝰ illũ qui collationes patrũ
inscribit studiose legens ac vigilanti ide
ligens salutis in eo semitas rimatus.
magnũ ꝑfectionis apicẽ apprehendit.
Agit siquidẽ liber ille de cordis puritate
de vicijs. et de omi ꝑfectione virtutũ. Cu
ius frequs lectio xpi discipulũ ad mulcẽ
cordis puritatẽ. ad contemplationis auẽ et
totius spũalis discipline ꝑfectionẽ gradi
opitulante proficit. De mõ et materia
De hoc libror eiusdẽ. Caplm xv.

Scribit germanius in libro vitꝰ
illustriũ in hũc modũ. Cassianus
natione scita constãtinopoli a iohãne epo
no episcopo dyaconꝰ ordinatus apud massi
liã presbit condidit duo monasteria in eis
virorꝝ et mulierũ que vsq hodie exstant.
Scripsit experientia magistrante libratꝰ
sermone. et ut aptius diã sensiꝰ verba ꝓ
ueniens et actione linguã mouens ves
tiũ monachor professioni necessarias.
videlicet de habitu monachi. et de ano
nima oratione atq psalmor modo qui in
monasterijs egipti die noctuq tũc tene
bat libros iiij or institutionũ. De origine ꝙ
qualitate et remedijs octo ꝓncipaliũ vicio
oriũ libros octo. singulos de singulis vicijs
libros expediens. Digessit eadẽ collationes
cũ patribz egipti habitis hoc est. De defi
nitione monachi ac fine. De vsticatione
De tribz ad seruiendũ deo gradibz. De
pugna carnis aduersus spm. et spiritus
aduersus carnẽ. De natura oim vitio
rũ. De nece sanctor. De mobilitate aĩe.
De octo ꝓncipalibz vicijs. De qualitate o
rationis. De integritate orationis. De per
fectis. De castitate. De protectione dei. De
scientia spiritali. De diuinis auxilijs. De
De amicicia. De finiendo et non finiendo
De tribz antiquis generibz monachoꝝ
et quarto nuper exorto. De fine cenobie
et heremite. De satisfactione penitentie

de remissione q̄nquagesime. de noctur
nis illusionibz. de eo quod aplus dicit nō
eni quod volo bonū hoc facio. sed quod no
lo malū hoc ago. de mortificatione. Ad
extremū rogatus a leone archidyacono
postea vrbis rome ep̄o scripsit aduersus
nestorē de incarnacione libros septem.
Et in hijs scribendi apud massiliā et vi
uendi finē fecit. theodosio et valentinia
no regnantibz. Actor: De hijs autē omnibz
eiusdē libris quos repire potui pauca hȳ
que sequūt per ordinē excerpsi in hūc mo
dum. De doctrina eiusdē et de hītu mōchoz

Cassianus ex li° de institutis mōchoz li° p°
sit monachi que corpus cap. p°i.
contegat tantū. ut repellat nudi
tatis verecundiā et frigoris recondat in
uriā. non que seminaria vanitatis aut
elacionis enutriat. ita aplō predicāte. ha
bentes alimenta et opimenta id est que
corpus operiant tm̄. non que animā glo
riā blandiant. ita vilia ut nulla colorus
vel habitus nouitate int̄ ceteros hui⁹ ppo
siti viros habeant insignia. Ita studiosis
accurationibz aliena ut nullis ruris sū sit
affectatis per inauriā sordibz decolorata.
Postremo sic ab hui⁹ mūdi separent ornā
tu ut cultu seruor dei in omnibz cōia per
seuerent. Quicquid enī int̄ famulos dei
presumit ab vno vel paucis nec catholice
per omē corpus fraternitatis tenet aut
supfluū aut elatū est. et ppter hoc noxiū
iudicandū. Quomodō talarē vestē velut
suspectū aūctus atq notabilē. et que ex hoc
ipso spiritui possit elacionis conape vani
tatē. quecq ad nūtarij opis exercitiū in quo
monachū semp̄ ipigrū expeditūq oporet
incedē. inhabilis atq ineptā sit omnibz
vsibz vetuerūt. Quod si quosdā hoc amictu
circūdatos audimus probabiles extitisse. nō
ex eo nobis monasterior est regula sanc
tienda. vel antiqua sanctor p̄m sc̄a ptur
banda decreta. Generali enī omī consti
tucioni paucor non debet ipponi nec pre
iudicare sententia. Illis enī debem⁹ in
stitutis ac regulis indubitatā fidē et in
discussam obediencia per oīa cōmodare.
non quas paucor voluntas intulit. sed
quas vetustas tempor tantor et innume
ros sanctor p̄m concordi diffinicione
posteri⁹ ꝓmagnauit. Nec hoc preiudicare nob
debet q vel ioram sacrilegus rex isrl̄ inter
uis hostiū circūseptus. vel q niniuite ad
mitigandā dei sentenciā alicuj aspritate
velati sc̄t. aū et ille ita intūsecus latenter
indutus eo fuisse monstret. ut nisi sisso
desup vestimēto a nemine prorsus potuis
set intelligi. et isti eo tpe opimentū alicuj
ostentarent. quo cūctis super imminenti
vrbis euersione lugentibz. eodē quoq amic
tu circūdatis nullus a quoq posset ostē
tacionis notari. quia nisi insolens sit di
uersitas non offendit equalitas. De modo

psallendi et orandi ex li° 2°. Cap. p°vij

Per vniuersam egiptū et thebaydā
legitimū ordinē modū in vesptinis
cōuentibz seu nocturnis vigilijs vidim⁹
retentari. Nam aū in primordijs fidei.
pauci quidā sed probatissimi monacho
rū noīe censerent. qui a bō marcho q
prim⁹ alexandrie prefuit normā sistrepe
re viuendi. eo feruore lectioni oracioniq
et opi manuū diebz ac etiā noctibz inuī
hebant ut nec esturū quidē appetitū vel
mēdria nisi alio tepao ve die corporis in
terpellaret. media. Cumq pro suo vnus
quisq feruore infirmitatis īmemor ali
ene id statui debere censeret q̄ contem
platione fidei ac roboris sui facillimū iu
dicabat. paulū discedens quid genialiē
plenitudini frm̄ possibile cēt. in qua ne
cesse est infirmor quoq ptem maximā
repiri. diuersoq modo enormē psalmor
numerū instituere pro animi sui virtu
te certarent. essetq inter eos pro religio
nis regula pie contencionis sancta diuer
sitas. Cotidianos oracionū ritus volenti
bz celebrare vnus in medio psalmos cū
turus exurgit. Cumq sedentibz cūctis et
in psallentis verba omī cordis intencio
ne defixis. vndecim psalmos orōnū in
iectione distinctos continuis versibz pa
rili pronūciacione cantasset duodecimū
sub alleluya rīsione consūmans ab vni
uersor oculis repente subtractus quie
oni pariter et cerymonijs finē imposu
it. Hunc frm̄ senatus intelligens angeli
magisterio congregacionibz frm̄ gene

rale canone constitutu decreuit hunc numeru tam in vesptinis qz in nocturnis cuentionibz custodiri. Quibz lectiones geminas adiunxerut. id est una veteris et alia nou testamenti. Finito psalmo non statim ad inuocationem genu flexu ruerut quemadmodu fuimus. nonnulli de refectione potius lassi corpis cogitantes. qm quomo orationis utilitate et commoda requirentes et stantes in supplicatione maiore tempis parte expendut. Post hec puncto breuissimo prostrati humi velud adorantes tm diuina clemetia summa velocitate consurgut. Humi namqz diutius procubentes non solu cogitationis aut vim etia somno grauius ipugnari. Quod etia nos verum esse utinam non experimentis et cotidiana consuetudine non nosceml. qui sepe eadem inuocatione. non tam orationis obtentu in terra prostrati qm refectionis optatus diucius prolongari.

Adhuc de oratione et vigilia. Capi xviij.

Cum igit solempnitates quas alii synaxes vocant celebraturi conueniut. tantu a cunctis silentiu prebetur ut preter illu qui psalmu decantat in medio nullus adesse credat. ac precipue cui consummata oratio. In qua no sputu emittit. no exercitio obstrepit. non tussis intersonat. non ostitatio somnolenta dissultis malis. et gemitibz trahit. nulli genitus. nulla suspiria etia estates impedituta promut. Nulla vox absqz sacerdotis prece concludentis audit. nisi forte que per mentis excessu claustra oris effugerit. queqz insensibili cordi subrepserit. inmoderato salicet atqz intolerabili spus feruore suscensu diu ea que ignota mens in semetipsa non prevalet continere per ineffabile quenda gemitu ex intimi pectoris siu concauibz euapotare conat. Illu vero qui constitutis in tepore mentis su clamore supplicat aut aliquid hoz que predixim e faucibz suis emittit ac precipue ostitationibz preuenitur duplicit peccare pronuciat. Primo qz oratonis sue reus sit qz ea negligent offerat deo. Secundo qz indisciplinato strepitu alterius quoqz qui forsitan ardenti orare potuit interrupit sensu. Deoqz precipiut eam sceleri fine concludi. et dum adhuc feruet velut e faucibz ignita velocitas rapienda est. qui cu sit nobis semper infestus tuc maxime assistit cu contra se offerre nos preces dno velle preuiderit. Quamobrem vtilius censent breues quidem orationes sed creberrimas fieri. Non cum multitudine versuu sed mentis intelligentia delectant. Deoqz vtilius habent decem versus cu racionabili assignatione cantari qz totu psalmu cu confusione mentis effundi. que nonuqz pronuciantis festinatione genatur. du vesidu psalmos qui decantandi sit modu numerum considerans. non distinctione sensuu audientibz studet pande sed ad finem synaxis obtinere pcurat. Ex libro iij Omni observatione custodire conuenit ne somnus quem noctis subtraxerim per diem vesume vigiliaz lassitudine et ianitate corpis non tm requiem corpis subtraxisse qm ne tus temp et refectionem nocturnam comutisse videam. Totu enim tamen hunc paulu dubio redder quisqz et non racionabiliter parte subtrahe sed totu temptauit de negare. et non superflua sed naturia voluerit amputare. Propter quod maiore fenore nocte est vigilias copensaru si fuerint usqz ad lucem inconsiderata nimietate protracte. Semper enim equanimis quelibet fatigatio sustinet si mitecta et uasitudo queda vel opis inutilis quia lusuqz succedat.

De forma vespendi et matutinali nouitiu. Ex lib° iiij. Capitu xix.

In thebayde est cenobiu in quo plus qm qnqz milia fratru sub uno abbate vegunt. Tanta qz fit obedientia omi euo. quata non pt apud nos unus vel vnu obedire pro modulo tempore vel precesse. Ambiens quis intra cenobium recipi non ante admittit qm diebus decem vel eo amplius preforibz exauditus indiciu pseuerantie ac deiderii su patiterqz humilitatis ac patie demostrauerit. Dim pretereuntiu frm genibz prouolutus. et ab vniuersis de industria repulsatus atqz despectus tuncqz qui non re-

ligionis sed nãtatis obtentu monaste
riũ optet intrare. ijurijs quoq; et exp
bracionibz multas affectus experimentũ
dederit constantiae fuc. qualisq; futurꝰ
sit in temptacionibz obprobrioz toleran
cia declarauit. Et idcirco ne vsibz quidẽ
cenobij profuturas fusape ab eo peccuni
as acquiesçãt. Primũ ne confidentia hu
ius oblacionis inflatus neꝯ se pauperi
oribz fratribz tocquare dignet. Tum ne
ea que spũali feruoze suscensus intule
rat tepefactus postea non sine ijuria
monasterij sacrilego spũ exigẽ moliat.
Qñobrẽ ita nudat cũ receptus fuit oĩ
pristina facultate ut ne ipm quidẽ quo
opertus est vestimentũ habẽ permittat vl
terijs. sed per manꝰ abbatis induat mo
nasterij vestimẽtis. per hoc se iã opibz
sustentandũ non seculi arte quesitus nec
de infidelitate pristina reservatis. sed de
scis ac pijs monasterij largitionibz mi
licie suc stipendia precepturũ. atq; inde se
denceps vestiendũ et alendũ cognoscẽs
et nil habere. et nichilominꝰ de crastino
non eẽ sollicitũ. Nec statim congregationi
fim cõmiscri permittit. sed deputat senio
ri qui seorsũ cõmanens habet curã pe
rinoz eisq; oem diligenciã humanitatis
impendit. Imbutus per hec prima istitu
tione humilitatis ac patiencie alij tradi
tur seniori. qui dẽ iunioribz preest. qꝫ
sibi creditos ab abbate instruit et guber
nat. Huꝰ hec erit sollicitudo ut doceat
eũ primitus suas vincere voluntates. hec
illi semp impare de industria que sen
serit aliꝫ esse eius contraria. Multis vo
exprimẽtis edocti tradiũt monachũ et max
ime iuniores nec voluptatẽ quidẽ contu
piscenae suc refrenare posse. nisi prius
mortificare per obedienciã suas didicerit
voluntates. Ideoq; pronũciant nullate
nus prevalere vel iracundiã vel tristiciã extin
gue sed nec humilitatẽ cordis veracẽ. nec cũ
fratribz vnitatẽ nec firmã diuturnãq;
posset retinẽ concordiã. sed nec in ceno
bio quidẽ diuꝰ pduraue eũ qui prius
voluntates suas non didicit superare. cõ
sequenꝫ instituũt nullas penitus cogita
ciones prurientes in corde pnunciare con

sione celare. sed confestim ut exorte fuerit
eas suo patefaciat seniori. nec sup eaꝝ iudi
cio quicqm sine discretionis cõmitte. sed il
lud credẽ malũ esse vel bonũ quod discus
sit seniorꝭ examen. Genale namq; et e
uidens indiciũ dyabolice cogitacionis eẽ
pronũciant si eam seniorꝭ confundatur
aspire De distructione obediẽtiae et disipline

Post hec tanta obseruan Cap xx.
cia obedientiae regula custoditur
ut iuniores absq; ꝓpositi siue scien
cia vel permissu non solũ non audeãt
cellã progredi sed nec naturali nãtati
satisfacere sua auctoritate presumãt. Sic
q; vniuersa complẽ quecũq; fuerit ab eo
precepta tanq; si a deo sint celitus edita.
sine vlla discussione festinant. Et nec ipos
sibilitatẽ quidẽ precepti pro seniorꝭ reue
rencia meciant. Sume reputanꝫ deliciae
si herba sale condita quã lapsanũ vocãt
aqua diluta ad refectionẽ fratribz appo
natꝫ. Cum sonitũ audierint ad oracionẽ
eos seu ad opus aliquod inuitantẽ. certatim
e cubilibz suis prepunt. ita ut is qui opus
ceptoris excrcet quã reptus fuit inchoasse
lectam finire non audeat. sed imperfectam
derelinquẽs non tam opis cõpendiosa lu
cra sectetꝫ. qꝫ obedientiae virtutẽ. Quã nõ
solũ opi manuũ seu lectioni vel silencio
et quieti celle vim etiã cũctis virtutibz i
ta preferũt. ut huic iudicent; oĩa postpo
nenda et vnũsa dispendia subire conten
ti sunt. dũmodo hoc bonũ in nullo vio
lare videanꝫ. Inẽ quos nullũ peculiare
opus non dicam effũ sed ne cogitacione
quidẽ ab aliquo penitꝰ asserunt. Ad hec
nos miserabiles quid dicemꝰ. qui in ce
nobijs cõmorantes cum et sollicitudie cõ
stituti peculiares circũferimꝰ claues. Et
q; ita nõnũq; pro vilibz nullisq; rebus
accendimur. eas dũtaxat velut ꝓprias vẽ
dicantes. ut si quis in digito quicq; ex hijs
contrectare presumpserit. tanta contra eũ
indignacionis suppleam ut cõmocionẽ cordis
nostri a labijs. ac totꝰ quidẽ corporis indig
nacione revocare non possimꝰ. Si quis
igitẽ gillonẽ fictilem quã baptalẽ nũcu
pant aut huiꝰmodi aliud casu aliquo fre
gerit aut pderit aliquid non aliter neg

ligentiā suā q̄m publica delet penitētia
Similit̄ si supflue si durius si cōtuma
cius vīderit. si lectionē opi vel obedīē
preferens offica statuta segnius fuerit
exactus. si dimissa sp̄naī non cōcitus
ad cellā cuīe festinauit. si alterius tenu
erit manū. si aī illo qui cellule sue cohā
bitator non est. confabulari sp̄tulūcūq̄
presūpserit. si parentū quēpiā vel ami
cor̄ secularīū viderit vel collocutus eis
sine suo fuit senioꝛe. si epistolā cuiuscū
q̄ suscepit. si refaribē sine abbate suo tēp
tauit. In hijs inquā et similibz admissis
procedit aīadūsio sp̄ualis. Residua vero q̄
apud nos indiffrent̄ admissa a nob̄ quo
q̄ vepichensibilī sustinent̄ id est apta cō
uitia manifesti contemptī. familiarita
tes apud feminas. simultates et murgia
opis peculiaris presūpcio. filargurie con
tagio. affectus atq̄ possessio rerū super
fluarū. que a ceteris fratribz non habēt̄.
extraordinaria et furtiua cibi refectio.
Et hijs similia. plagis emendanda vel ex
pulsione purgant̄. De disciplina et reuiēa
a īmensa. et vbiq̄ in oīb̄ seruanda. Cap xxi.

Illud autē ut refiaentibz fratribz.
sacre lectiones in cenobijs recitent̄
non tam sp̄ualis exercitacois causa
q̄ cōpescende supflue cogitacois consubu
lacois gratia et maxime contentiones
que plerūq̄ solent in cōuiuijs gentiū
statuerūt. Tantaq̄ verecundia eis silēcij
huiꝰmodi disciplina seruat̄ ut cuiuslibz
vltra oculoꝝ palpebras demissis ne scili
cet liberi aspectus habeat copiā curiosiꝰ
euagandi. nichil amplius intuent̄ q̄m
mensam et appositos cibos. nec ut quēad
modū vel q̄ntū reficiat alius. nullius i
uicem notet. Summa cautione seruat̄ ne
extra mensā quicq̄ cibi penes oꝛa sua q̄s
q̄ indulgere presumat. ut inedentibz
per oꝛtos et pomeria cū passim blandeq̄
per arboꝛes poma pendentia non solum
obnitāt se pectoꝛibz trāseuntiū. vim etiā
strata per terrā contaminanda pedibz offe
rant̄. sacrilegiū ducat̄ non modo ex hijs
quicq̄ degustare vīm etiā manu cōtin
gere absq̄ eo q̄ palā cūctis in cōe refica
entibz exhibet̄ et ad p̄piendū ecclesiasti

dispensatione per firmā obsequia public
mīstrat̄. In septimana cuiusdā fratrīs
cū pretereuntis ecclesiasticī tra lentaule gra
na vidisset iacere in terra que eb̄domada
rio festinanti dū ea p̄parat̄ actioni mi
manū cū aqua aī qua diluebant̄ elap
sa sunt. confestim sup̄ hoc abbatē consu
luit. a quo velut puersor et neglector sa
tri peculij iudicatus ab oratione suspensꝰ
est. Cuiꝰ negligentie veatus non aliter ei
remissus est. nisi cū publica penitentia
diluisset. Non solū seipsos non cē suos.
sed etiā oīa que sua sunt. credūt dnō con
secrata. p̄ quod si quid fuerit in mōsterio
semel illatū ut sacrosanctū cū oīi decer
nūt reuerentia debere tractari. Tanta
q̄ fide vniuersa procurant. atq̄ dispēsāt
ut etiā ea que despectui habent̄ et qua
reputant̄ ac vilia si vel loco mouerint vel
cōpetenciꝰ collocauerint. si grillonē aqua
impleuerint. si ex eo etiā quicq̄ obtule
vint ad bibendū. si tenuē festucā de ora
torio cella ve submouerit̄ mercedē se cō
secuturos a dnō tota credulitate confidūt.
Exempla obediēcie frāꝝ iohīs et mucij. Cap

Beatus iohēs ab ado xxi.
lescentia senioꝝ deseruiens mīstra
hūiliter ut ipī quoq̄ seni supo
nē sūmū obediencia eiꝰ inuicē audiunt
ab eo. Cuīe inquit iohēs sarū illud ad
uolue q̄ntocius. Qui cōfestim sarū mo
ne quod turbe multe hoīm vel monere
non possent. applicita nūc cervice. nūc
toto pectoꝛe tanto nisu atq̄ tonatu pro
uoluere contendebat ut sudoꝛe oīm mē
broꝝ suoꝝ totū infunderet vestimentū. pa
riū mecaens īpossibilitatē precepti. simpli
citate sincera qua credebat senē tota fide
nil posse inanissū ac sine ratione precipe
Abbas mucius abrenūtiare desideriō
mūdo tam diu pre foꝛis monasterij ex
tubans p̄durauit donec cōtī oēm cōsue
tudinē cenobioꝝ cū filio suo paulo q̄ octo
ratē erat annoꝝ ut susciperet̄ eluait cō
festim celle habitatione seiunctī sī ut sī
admodū se diuitē iam non cē sciebat. ita
etiā patrē se cē nesciret. Quod ut plenī
probaret̄ vtrū scilicet plus fieret affectiō
sanguīs an obediencia de industria neg

ligebat puulus pānus ponus q̄ vestimē
tis indutus colaphis atq; alapis exposi
tus diuersoz. quas plerūq; sub obtutibz
suis inocentu puulo ecā gratis cernebat
infevri ita ut nūq; genas eius nisi lacri
marū sordentibz vestigijs vidēt infectas.
pro amore nichilominus xpi et obedīēcie
virtute rigida semp atq; īmobilia prīs
viscera pmanserūt. Non enī iam veputa
bat filiū suū quē secū parū obtulerat xpo
Cenobij senior ad comprobandā penitus
animi eius constanciā. cū plorare quadā
die vidisset infantē simulans se aduersū
eū cōmotū precepit pū ut eū iactaret in
flumen. Tunc ille velut ē a dño hoc p
ceptū confestim celeri cursu rapiens fili
um vltus prijs usq; ad oram fluminis
aduexit iactaturus nisi prouenta de in
dustria fuissent fidēs qui solliate ripam
obsiderent. proiectūq; iam et quodāmodo
de fluminis alueo puulū rapuissent. Reue
latū est continuo seniori hac eū obedīēcia
abrahe patriarche opus impleſſe. De ge
minatōe abbatis pinufij causa humilitatis.
Capitulum xxiij.

Iidimus abbatē pinufiū qui cū esset īmanis cenobij presbiter in egipto cūctis honorabilis. videns se pro hoc ipso humilitatē exercere non posse nec habē quo virtutē desiderate subiectionis extenderet. dam fugiēs de cenobio secessit solus in thebaydis partes vltimas ibiq; assūptu secularu veste. cenobiū tabennensiotaꝝ expetijt. quod facere cūctis ē districtius. et in quo se arcendi posse celari. Vbi diutissime p fontes pseuerans cū multo despectu tandem fuisset admissus q̄ scilicet decepit senex ingredi cenobiū postularet quo tē pore nec iam deseruire quidē suis voluptatibz prevaleret. At ne hoc quidē ipsum causa religionis expetē cum asserent sed famis et īopie necessitate constrictū. ut seni nullius opi apto orta cura mandat quā sub alio fratre iuniore qui eū sibi arcte ditū retinebat exercens. sic ei subdebat ut non solū ea que ad orta curā ptinebāt. vīm etā vniusa officia que cūctis erant aspera vel indigna tota die sedulitate cō pleret. Cūmpluꝝ etā nocte consurgēs

ita furtim efficiebat ut auctorē opis ne mo deprehenderet. Cūq; ibidē biennio delitescens dispsis per vniuersā egiptū vbiq; fratribz quereret a quodā tandem visus vir potuit pro humilitate habitus ac vilitate officij quod gerebat agnosci. Nā sarculo laxabat oleribz terrā. deinde sterco humeris suis aduectinis eoz radicibus ingerebat. Hec intuens frater ad pedes eius procadens stupore cūctis sūmū intulit cū eius nomen quod apud ipsos quoq; fuerat magna opinione comptū. pdidisset. A quo vniuersi fidēs priorib ignorantie veniā postulantes. q̄ eū tanto tempe re iuniores ac puulos deputassent. tui tū ac flentē q̄ īuidia diabolu digna sibi fuisset cōuersatione atq; humilitate fraudatus. quā diutissime vequisitū tandem aliqn se īuenisse gaudebat. nec meruisset vitam suā in illa quā arripuerat subiectione finire. ad xpianū cenobiū reduxerunt. De nomine q̄ in ingressu de norma reh

Dunc igit̄ monus instruxit. Ca. xxiiij

senem cū post hec in egipto studiosissime vequissem⁹ exhortatione hanc dedit fratri quē sub nostra pīcia in cenobio suo vecipiebat. Nosti a it quot diebz pre foribz excubans hodie sis receptus cui⁹ difficultatis causā primitus debes agnoscere. Sciat namq; īmensa gloria fidelib deo seruientibz ac sēm regule hui⁹ institutionē cohērentibz ei repromittit in futurū. ita pene grauissime ppauant hijs qui tepide eā et negligent fuerint exerciti. Et sēm h⁹ quod professi sūt. vel quod ab hominibus esse credunt. fructus eā congruos cūctis eidē exhibē neglexerint. quia male ditus qui facit opus dei negligent. Ideo igit a nobis diutissime refutatus ēs nō qua tuā vel oīm salutē non toto desiderio cupiam⁹ et hijs qui ad xpm cupiūt peruenire. eā procul occurrere nō optem⁹. sed ne temere vecipientes. et nos apud deū leuitatis et temeritatis veū grauionis suppliciū incurrem⁹. si ad pīs fragile susceptus nec pondus professiōis hui⁹ intelligeres. vel destituor post hec vel tepidus exercitasses. Caue ergo ne quid ali

quando eor vesumas que venitaas abie
asti. et contra dñ interdiñ de agro eiã
gelice opationis reuersurus iueniaris
tunicã tuã qua te expoliaueras reues
tiri. Caue ne parentũ nec affectionis pſ
tine recorderis. Caue ne qñ ſuperbiã quã
nũc inapiens ardore fidei ac pia humili
tate calcauſti. cũ cepis pſalmor vel profeſ
ſionis huius quandã notiã degustare pau
latim elatus reſuſcitare mediteris. In
hac quoq humilitate ac patientia qua ut
ſuſtapeueris in monaſterio decem diebus
pre foribz pſeuerans multis lacrimis iplo
rauſti non ſolũmodo pſiſtas vim eiã profi
tias atq ſuccreſcas. ſatis enĩ miſeriũ eſt
ut cũ debeas a rudimẽtis ac primordijs
tuis prouehi et ad pfectionẽ tendẽ. eiã ab
ipſis incipias ad inferiora deradẽ. Arta
eſt via que ducit ad vitã. ꝛc. Conſidem er
go te de pauas et de elãs effatũ. et ne ex
emplo ac tepore multitudinis refrigeſcas
ſed viue ut paua ut cũ pauas iueniri me
rearis in regno dei. Multi enĩ ſũ vocati.
pauci vero electi. et puſillus eſt grex qui
cõplacuit patri hereditatẽ dare. Itaq nõ
leue nouis eſſe pfectionẽ profeſſũ
quẽpiã eaq ſũt impfecta ſectari. ad qñ
perfectionis ſtatũ hijs gradibz atq hoc or
dine pueniatur. De decẽ humilitatis indi
ciis nive ajs. Cãp xxv.

Principiũ ſalutis eiuſdẽq cuſtodia timor dñi
eſt. Per hũc enĩ et ijniũ cõuerſio
nis et viaor purgatio et virtutũ cuſto
dia hijs qui imbuũt ad viã pfectionis ac
quirit. Qui cũ penetrauit hoĩs mentẽ.
contẽptũ ei reriũ oĩm parit. obliuionẽ
qp parentũ. mũdiqp ipſius gignit hor
rorẽ. contemptu autẽ et priuatione fa
cultatũ oĩm humilitas acquirit. Humi
litas vero hijs indicijs comprobat. Primo
ſi mortificatas in ſe habeat oẽs voluntates.
Secundo ſi non ſolũ actuũ ſuor vim eiã
cogitationũ nichil ſuo celauerit ſenioi.
Tertio ſi nichil ſue diſcretioni ſed nudo
eius vniuſa cõmittat ac monita eius ſta
ens libenter auſcultet. Quarto ſi in oĩbz
ſeruet obedientiã manſuetudinẽ et patiẽ
conſtantiã. Quinto ſi non ſolũ ijuriã in
ferat nulli ſed ne ab alio quidẽ ſibimet
irrogatũ doleat atq tristet. Sexto ſi nichi
l agat nichil preſumat quod non vel cõis
regula vel maior cohortatiõ exempla.
Septimo ſi oĩ vilitate contentus ſit et ad
oĩa ſe q ſibi precipiũt velut opariũ ma
lũ iudicauit et indignũ. Octauo ſi ſemet
ipm cũctis inferiorẽ non ſuppliae pro
nũciat labior ſed intimo cordis credat
affectu. Nono ſi linguã cohibeat vel nõ
ſit clamoſus in voce. Decimo ſi non ſit
facilis ac promptus in riſu. De gulanda
Non qualitas gule. ex li.° v.° Cãp xxvii.
ſola ſed eiã qñtitas eſtuũ ar
dem cordis obtundit. ac mente nĩ
mirũ pariter impiguata noxiũ viaor fo
mitẽ igneũqp ſuccendit. Quibuſlibet eſus
refectus venter ſeminaria luxurie pa
rit. Sodomitis cauſa ſubuerſionis atq
luxurie non vini crapula ſed ſaturitas
extitit panis. Facile videmus viros q ab
eſus corpulentioribz oĩodis tpavent qñ
derate vſos pro ncãtate conceſſis. Habet
eiã corpis imbecillitas continẽtie ſue pal
mã eſus refectioni mirus indulſit qñq
ſufficẽ ad vſum viuendi tpantie diſcreto
rigida iudicauit non quantũ deſideriũ
appetitus expoſcit. Quinobrẽ ut nulli ſtatui
virtus pamonie adimit. ita nec integri
tatis quidẽ conſummatio denegat. Hinc
quidẽ et oĩodis obſeruanda eſt mensu
ra ieiunior cuſtodia. ſed niſi tpanter
ter fuit cibor refectio ſubſequi ad inte
gritatẽ mẽtis non potũt puenire. Inte
tas mentis ventris toleret tedia. Celeri
rationalis cotidiana cũ moderatione re
fectio. qñ per interualla tpuũ longiũq
ieiuniũ. Nouit imoderata tedia nõno
do mentis labefactare conſtantiã ſed ea
am oratiõũ efficaciã vedẽ laſſitudiẽ cor
poris enervatã. Impoſſibile eiã eſt
extingui ignitã cor̃is incentiua piuſq
ceteror quoq pncipaliũ viaor fomites
radicitus exrdantẽ. Prima nobis eſt cal
renda gule contaipiſcentia et eo uſq ex
tenuanda mens non ſolũ ieiunijs veriũ
eiã vigilijs lectione quoq et orõibus
pũctione donec cuſmodi meditatiõibus
occupata pariter ac poſſeſſa ipſiq tibi re
fectionẽ non tam ioũditatis conceſſa qñ

oneris vice sibi impositā vecordiat.
Illud enī est auctor luctaminū fundamē
tū ut primitus carnaliū desideriorū incē
tiua pimanēt. Non enī merebimur mentis
roboꝛe conquisito grauioꝛes pugnas ne
quitiarū celestiū expiri si carnē fragilē
resistentē spiū nrō subiugare nequim⁹.
Qui enī gule supfluos appetitus inhibe
non potuerit. quomodo estus carnalis
concupiē valebit extinguere? Et qui non
quinit passiones in ꝓpatulo sitas quas
ꝙ cōpescere. qualiter occultas nulloꝙ ho
minū teste prurientes potit debellare?
Non enī est nobis aduersariꝰ extrinsecꝰ
formidandꝰ. m nobis ipsis hostis inclusus
est. Intestinū nobis cotidie ingerit bellū.
deuicto eo. oīa que foꝛinsecus sit reddent
infirma. ac militi xpi vniuersa patent
eruīt et subdita. De ieiunio spūali. et qđ eden
dū sit. et qn̄ et qualit abstinendū. Cāp xxviij.

Et solū nobis ieiuniū visibiliū
ciboꝛ sufficere posse credam⁹ nisi
fuit hmoi aīe quoꝙ ieiuniū copu
latū. Habet nāq; et illa suos noxios cibos
quibꝫ impīguata ad luxurie prerupta
deuoluit. Detracto est eius cibus. etquidē
persuasuꝰ. ira etiā eius cibus. licet mīme
lenis. Inuidia cibus est mentis. virulen
tis eam succis corrūpens et prosputatus alu
ene successibꝫ iugiter miserā exanuiare nō
desinens. Cenodoxia delectabili eam esca
permulcet. post vō vacuā oīi virtute
spoliatā reddet. Igitur est abusc eligendꝰ
non trm qui cōcupiscencie flagrantes estus
tempet. minꝰq; succendat. vm etiā qui
ad parandū sit facilis. et ad comedendū
oportunior. viliorꝭ precij cōpendiū prestet
quiq; cōuersationi firm vsuiq; cōis. Tri
plex enī est natura castrimōgie. Una que
monicā refectionis horā preuenire cō
pellit. Alia que trīmodo ventris inglu
uie et saturitate quarūlibet gnudet es
surī. Tertia que actuacionibꝫ epulis et
exultacionibꝫ delectat. Cum egipti prouī
cia petissem⁹ ibiq; absq; legitimis qrte sex
te q; ferie quocūq; p gebam⁹ cotidiana sta
tio solueret. Quidā seniorꝭ pcūctantibꝫ no
bis aw ira indifferenē apud eos pretirent
cotidiana ieiunia rīndit. Ieiunū semp
est metū. vos autē metū iugiter terie nō pos
sit. Quidā seniorꝭ cū refocillarēt me ut adh
paululū quid ederem hortaret. et iāq;
me dixissem non posse. rīndit. Ego iam
sepaes diuersis aduenientibꝫ fratribus
mensā posui. hortansq; singulos cū omīb
cibū sūpsi et adhuc esurio. Et tu primitus
nūc refocillaris iam te dicis non posse. Itaq;
ut nosti in aduentu frīm indifferenti solue
cotidiana ieunia ira discedentibꝫ eis refec
tionē ob illos indultā continēcia maiore
compensans. Vidim⁹ sēnē marcellē hanc
a dīo gratiā diuturnis precibꝫ impetrasse
se ut quotquot diebꝫ ac noctibꝫ agitaret
collatio spūalis nūq; sompni torpore pe
nitus laxaret. Si quis vō sibi detractionis
verbū seu ociosū temptasset inferre. in
sompnū protinꝰ conabat ac sic ne vsq;
ad auriū quidē eius pollutionē virus ob
loquij poterat puenire. De continēcia et

Aliud castitate. Ex libro sexto Cāp xxviij

est continentē esse id est eukrati
tem. aliud castū. et ut ira dictum
in affectū integritatis vel incorruptionis
transire quod dicit agon. Que virtus il
los tribuit maxime que virgines vel mē
te vel carne pduranꝫ ut vterq; iohānes
in nouo testamēto. in veteri quoq; helyas
ac hieremias daniel fuisse noscit̄. In
quoꝭ gradu hij quoq; reputant qui post
experimenta corrupcionis ad similē puri
tatis statū per laborē longū et industriā
peruenerūt. et aculeos carnis non tam
ipugnacione concupiscētie turpis q̄ natē
trīmodo motu sencūt. Quē statū dicit
difficillime posse inī hoīm turbas apprehē
di. Cetim continētes multos existē non du
bitam⁹. qui ipugnacionē carnis quā vel
raro vel cotidie sustinent seu etiā metu
gehēne seu desiderio regni cōpescunt quos
seniores sicut pmūcauit posse non penitꝰ
inuenimus obtui vicioꝭ ita securos et īsau
cios semp existē non posse diffinuit. Ne
cesse est enī vnūquēq; in collucticione
positū q̄dius frequēt aduersariū vincat ac
superet et ipm trā aliq̄n turbari. Quoda
mō aīt exire de carne et ultra naturā ē
fragili carne carnis aculeos
non sentire. Nulla etenī tam pure carna

les hoīes angelis imitacione cōuersacionis equantē q̄ merito et gracia cristitatis
Cui⁹ puritatis euidens hoc erit indiciū.
si vel nulla ymago illiciens nobis inso
poē lapsatis ocurrat. vel interpellans
nullos concupiscencie motus valeat ex
citare. Iuxta enī ad plenā pāi norā ta
lis cōmocio mīme cōputet tamen ner
diū perfecte mentis indiciū est nec ad pu
rū exrectu vicij manifestacio cū per fal
laces ymagines hui⁹ modi opatē illu
sio. Qualitas enī cogitacionū que in dis
tencionibz diei negligenti⁹ custodit proba
tur quiete nocturna. Et ideirco cū interes
serit aliqua talis illusio non culpa sompni
j credenda est sed negligencia tēporis
precedentis. et manifestacio morbi late
tis intrinsecus. Ut solent male quoq; va
litudines corpm non ea collegi tempesta
te qua videnē emergē. sed negligēcia sū
pretiti tpis acquisite quo pastus q̄s ipu
denē estus saluti contrarijs noxios humo
res sibimet letales q̄ contraxit. Q̄ obrē
illius precepti iugiti⁹ memīsse debem⁹. Or
custodia cerua cor tuū. Fertur sancti basi
lij cesariensis sentencia. Et mulierē inq̄t
ignoro et virgo non sū. In tantū intelle
xit incorrupcionē carnis non tam in mu
lierū cē abstinencia q̄ integritate cordis
Igit⁹ ut illusiones hec ne dormientibz qui
dē nobis subrepere valeant. equale mode
ratūq; semp est tenendū ieiunīū. Quis
quis enī mensurā distinctionis excedit.
nocē est ut modū quoq; remissionis exce
dat. Nūc quidē nimia ānitate defectus.
nūc autē cibo ꝓpensiore distentus. Deinde
nugis humilitis ac patēa cordis est adhi
benda. Ubi enī furnis insederit virus. lubri
dinis nocē quoq; est incendiū penetrare
Ante oīa vero pugil necessaria est solli
citudo nocturna. nā sicut puritas et cus
todia diei nocturnā preparat cristitatem
ita nocturne vigilie cordi pariter et ob
seruacioni diurne strutū soliditatē ro
burq; ꝓmittit. De auaricia et ꝓprietate
Ter monachi. ex lib° vij. Cap xxix

Triplex nobis conflictus est aduersꝰ
philargiriā id est amorē pecuni
arū. peregrinū bellū et extra naturā.
Cetera nāq; vicior⁹ inalimenta humane
insertu nature. et quodāmodo ānisserata
carni ꝓpe modū coeua natiuitati viscera
onē boni malīq; preueniūt. et luctā pma
arripiant hoīem longo tamen labore vin
cunt⁹. hic vero morbus posterius supueni
ens. et extrinsecus accedens anime q̄nto
facilius cauerī potest. ac respui tanto
neglectus ac intromissus semel cordi fit
ꝓnuosior cūctis. difficilius q̄ ꝓpellē. ma
lor oīm radix est. Igitur cū remissam
tepidāq; possederit monachi mentē quos
dam velut rnonabiles ei colores ob quos
vel reseruare sibi aliquid pecunie debeat
vel parare describit. nā et ea que ꝓbemē
in monasterio querit⁹ non esse sufficēta.
et sano ac robusto corpe vix posse tolerari.
negligenciā ergo egrotantes maximā.
Itaq; cū hui⁹ cemodi cogitacionibz laque
auerit mentē qualiter vnū saltē dena
rium acquirē potē excogitat. Cuiꝰ illi ex
voto cesserit auidior fames exardescit. Cum
pecunie etenī incremēto rabies cupiditat⁹
augeē. Cum deinde vita longeua ꝓmittit
senectus ieiuna. infirmitates diuerse et
prolixe. que nisi maior summa in ineūte
fuerit ꝓparata tolerari in senecta nō pos
sunt. Itaq; infelix anima serpentinis ca
nibus obligata nichil aliud respirat cordis
intuitu q̄ vnde pecuniā parare valeat
per quā possit de monasterij disciplina
q̄ntocius euolare. Nullā exhibens fidē. vbi
potuerit nūmi spes aliqua refulgē. pro
hac non mendacij non periurij non furti fu
rnus admittē phonescit. non fidem frangē
non irracūdie noxio furore supplevi. sitiq;
per oīa sicut alijs venter ita huic auri
et spes lucri pro deo. Nullā denicp̄ hu
militatis caritatis obedientie non dicā
virtutē sed ne vmbrā quidē retinē conten
tus indignat⁹ ad omnia et ad singula o
pera murmurat atq; suspirat. Nec victu
cotidiano nec solito indumēto contentus
non se diutius hoc toleraturū cē cessatē.
Deū quoq; non ibi solūmodo esse proclā
mat. nec salutē suā in illo tantū loco cē
conclusā. Itaq; unstabilitatis sue habens
viaticū nūmos insolenē ad oīa precepta
respondet. et tunc̄ ꝓgrinū extraneūq;

se gerens quecp indigenaa correctione cō
tempnit. Cuicp furtim possideat pecuniā
ne talaamenta quidē ac vestimenta se ha
bere conquerit. dariq sibi tardius indig
natur. Deinde occasiones quibz offendi vel
irasci debeat studiose pquirit ne leuius mo
tus de cenobij disciplina videatur exire.
Nec solus tamen transmigrare contentus
ne tanq̄ suo vicio deseruisse credat q̄ntos
potit suasurracionibz clandestinis depra
uare non desinit. Discessus solaciū et excu
sationē leuitatis non se aliter credens q̄
De tribz causē vicij speciebz. Caplm xxx.
Quipler itaq est huius valitudinis
morbus cuius exempla in scriptūs
sanctis inuenimus non leui pena fu
isse dampnata. Nam iezi ea que nec ante
a quidē possidere volens acquirē nōmo
do gratiā ipherie non meruit possidē quā
per successionē velut hereditariā a suo ha
buit magistro susapere. vim eciā econtra
rio eterna lepra sancti heliseī maledictioē
pfundit. Judas volens resumē pecunias
quas ante xpm secutus abiecerat non solū
ad prodicionē dñi lapsus apostolatus per
didit gradū. sed eciā vitā ipsam biothana
ti morte concluſit. Ananias et saphyra re
seruantes ptē quandā ex hijs que possede
rant aplico ore morte multatus. Alij vēo
auaricie occasione dñi sententiā corripe
atq ad suū desiderium gestiūt depranare
net suā vitā nec intellam scripture sensui
coaptantes. sed vim scripturis pro desiderio
sue lubidinis inferentes consentire eas suis
opinionibz volunt. Aiūtq scriptū esse. Be
atius est magis dare q̄ accipe. cuius interpre
tacione prauissima eneruatum dni putāt
ullam ee sententiā qua dicat. si vis pfectus
ee. vā. beatiores scilicet se pronūciantes si
pristinis suffulti substanciis. alijs quoq de
earū supha abundancia largiant. dū eru
bescūt pro xpo gloriosa cū aplis suscipe nu
ditatē. Itaq si agonē spiritalē certare legi
time cupimus. hūc quoq pniciosū hostem
a nostris cordibz extrudamus. quē q̄ntū su
perare non magne virtutis est tantū ab eo
vinci ignominiosū plenūq dedecoris est.
Respice iudam cū ob hoc loculos dispensa
oni pauper deputatos sibi creditos accepis
set. in tantū fomite cupiditatis exarsit. ut
etiā non loculos clanculo cōpilare. sed ipm
dnm venūdare maluerit. Vniuersas enī
diuitiarū moles cupiditatis huius exrupat
magnitudo. Deinde princeps aplōr ananiā
et saphyrā quia sibi quippā de sua facultate
reseruauerant morte mulctauit. Quātū i
hoc quoq facinoris ac supplicij similitudo
concurrit. Ibi nāq phylargiria prodicio
hic falsitas subsecuta est. Ibi veritas prodi
tur hic mendacij crimē admittit. Ille resi
liens paupertatē. resumē que abiecerat con
cupiuit. Hij ne fierent pauper de substancia
retinē temptauerūt. Itaq si in eos qui nō
alienas cōcupierūt substancias sed ipsis par
cere temptauerūt processit tam severa sen
tencia. quid de hijs qui nūq̄ possessas cupi
unt cōgregare. et nuditatē cōtā hominibus
preferentes affectu conantur cōtā deo
diuites cōprobare. Constituti in agro atq
opacione virtutū substancia mundi qua
te renūcians spoliasti. quid vacuēs nite
ris reuestiri. Si vero paupertate pfectus
nichil quod dimitteres habuisti. multoma
gis acquirē non debes quod ante non posse
disti. Ob id cū ita dñi beneficio pparatus
es ut expeditior ad eū nullis pecuniar laq
is impeditus accurreres. De ira pniciosa &
salubri. Ex libro viij. Caplm
xxxi.
Quartū certamen est ire. Omnis inquit ira et indignacio
tollatur a vobis. Cum dicat oīb ira nullā pe
nitus velut necessariā et vtilē nobis exrap?
Delinquentēq fiem si nāe est ita quisq cu
rare festinet. ut dū medelā forsitan febricula
boranti procurat inferre. non senectus sū
deterioū morbo certius inuoluat. Oportet
enī illū qui alterius vulneri mederi cupit
omni morbo languoris alienū subsistere.
Qualibet ex causa iracūdie motus efferuēs
exrecat oculos cordis. et acumini visuū exi
tialē validioris morbi ingerens trabē solem
nistice non sinit intueri. Habem? sane i
re mīsterū satis cōmode nobis insertū ad
quod solū eam recte vtile nobis est et sa
lubre. cū contra lasciuientes cordis nostri
motus indignātes infremim?. et ea que
agē confundim? cōtā hominibz vel proloqui

in latebras ascendisse nostri pectoris ꝺignam. angelor salutet ac dei ipsius presen
tiã vbiq; tremẽtes vel certe cũ contra hãc
ipsã iram tuã a nobis aduersus fiẽm ir
repserit cõmouẽm. et iuxta letales insti
gnaões eius extendim⁹. Iracimini ĩqt
et nolite peccare. Ille etenim cũ aquã de ca
terna bethleem cõcupiscẽt cõcupiscẽtiae
passionẽ iuratus extinguens libauit eam
dño et cupiditatis siue desideriũ non exple
uit dicens. Ꝓpicius sit michi deus ꝛc. Vel
cũ vellet abisay cõuicij regalis vlaonẽ
trucidaone impitis explere dauid indigna
one pia cõmotus. humilitatis modũ et pa
cientie rigorẽ inconcussa lenitate seruauit
dicens. Quid michi ꝛc. Jubem⁹ utiq; iracũ
di salubriter sed nobisipsis ac suggestionibꝫ
prauis. Aduersus eos in quos cõmoti fu
erint rancorẽ animi reseruãtes negant
quidã se verbis iracos sed re ipsa et opere
nec affabilitate eis soluta colloquũtur. Et eo
se mãme delinquere putant quo vindictã
siue cõmotionis non exercuerũt. quã tamen
quia proferre palam et exercere nõ audent
aut certe non possunt in suã pniciẽ vir⁹
iracundie veteranẽtes concoquũt eam in
corde tristi ac silentes in semetipsis consu
mũt amaritudinẽ tristicie in virtute ani
mi protin⁹ expellentes sed digerentes pro
cessu dierũ. et vtriusq; pro tempe mitigan
tes. Quasi vero in effectu opis solũmodo
sit iracundia moderanda et non potius
archanis nostri pectoris eruenda ne tene
bris illius obstructi. nec consilij salubris
nec sicenae lumen admittẽs sed nec templũ
spũs sancti habitante in nobis spiritu ne
qm̃ valeam⁹ existere. Colubitus enim in cor
de furor astantes quidẽ hoĩes non offendit
sed eque spũs sancti splendidissimũ iubar
at si prolatus excludit. aut quẽadmodũ
vel ad momentũ vult eã dñs retentatori q̃
nec sacrificia quidẽ spũalia orationũ nos
trarũ ꝓmittit offerri si vel aliũ contẽ nos
aliquid rancoris habẽ cognoscim⁹. Nõ enim
meis obsequijs ita cõis oĩm dñs delectatur
ut quod in vno acquirit ꝑdat in altero
dñante tristicia. In cuiꝰlibet namq; dispẽ
dio vnũ patẽt detrimentũ qui eodẽ modo
oĩm famulor suor salutẽ desiderat et ex
spectat. Et ideirco eque habente aduersꝰ
nos fratre ieffimꝫ erit nostra oratio ac
si nos aduersus eũ indignaconẽ reser
uem⁹. Sed quid diucius preceptis euange
liis atq; apostolicis ĩmoram. cũ etiã vetꝰ
lex que aliquid remissionis habẽ videtur
hec eadẽ precucurrat dicens. Ne oderis fra
trem tuũ in corde tuo. Et itiñ Non ercis
memor ĩiurie tue non solũ retributo sed
etiã ipsa mẽoria traditus ubet euelli.

De illis qui me superbia vel ĩpatiã solitudiñ requirũt. Cap. xxxij.

Interdũ superbia vel ĩpatiã sup̃ati cũ incondi
tos mores nr̃os volum⁹ emendare soli
tudinẽ nos desiderare conquerim̃. tunc
ibi nullus nos conantibꝫ illuc ad virtu
tem patientie reptum exclusantes negligẽ
tiã nostrã. causasq; cõmotionis nõ nr̃i
dicentes impatientia sed fratrũ vitio ge
nerari. Dũq; in alios erroris nostri vem
m⁹ causas. nũq; ad patientie ac ꝓfectionis
et pacis calcem valeam⁹ puenire. Summa
igit emendaconis ac tranquillitatis nre
non est in alterius arbitrio collocanda.
quia ut non iracum̃ non debet ex alte
rius perfectione sed ex nra virtute desid
dere que non aliena patientia sed ꝓpria
longanimitate conquirit. Porro hemũ
perfectos omniq; vicio emendatos opertet ex
petere. ut exercitus ad purũ in congregã
tione fratrũ vicijs. non pusillanimitatis
ꝓfugio. sed diuine cõtemplaconis obtentu
intrare que non nisi solitudine a perfec
tis solũmodo poterit apprehendi. Queriꝰ
eni vicia inueniri in heremũ detulerim⁹
operta in nobis et non abolita sententur:
Solitudo namq; sicut nouit emendatis
moribꝫ contemplacionẽ purissimã tribue
re. ita eos qui mini⁹ emendati sũ vicia.
non solũ seruare vim eã exaggerare cõ
suescit. Tam diuq; sibi pacens quis vide
tur et humilis donec nullis hoĩm cõmoꝰ
ceꝝ consortio. ad naturã pristinã mox re
uersur⁹ cũ inꝑpellauit cuiꝰlibet cõmoti
onis occasio. Emergũt quippe ex eo confes
tim vicia que latebant et velut equi ĩfre
nes certatim e suis repagulis otio longio
re nutriti amius ad ꝓmptã aurige ꝓpri
ferocibꝫq; prorũpunt. Magis enim exercita

usuq; humano vellante efferant vicia
nobis nisi fuerint ante purgata. Ipsaq;
umbra patientie qua possidere imagina
rie permixta fratribz saltē pro eox veneren
na et nota publica videbam desidia secu
ritatis amittimus. Quasi vero vniuersa
virulenta serpentiū genera vel ferarū
ciū in suis cubilibz cōmorantū pronūciari
possint innoxia quia nulli nocent. Hoc
tus solitudinis confert. Ex nec eā contra
unsensibiles creaturas irasci liceat. Capl' xxxvij
Deoq; perfectionē querentibz non sufficit
contra hoiem non irasci. Si enim eū in
solitudine cōmorantibz nobis contra ti
lamū. cū aut crassitudo eius aut cpilitas
displiceret. contra ve stipellū cū madem
da ebeta acie segniter exsecaret. tm idig
nationis irrepsisse motū ut non alias
perturbationē mentis q; vel conē insen
sibiles materias vel certe aduersū dyabo
lū maledictione prolata digerē atq; eua
porare possimus. Quā obrem ad perfectio
nis rationē non satis proderit abesse ho
mines in quos ira moueam. ai eā erga
res inutias exercere possit. nisi forte in eo
putemus cōmorationibz nris aliquod reme
diū cōparari q; maledictionibz vel irarū
die nrē mūme res inanimate rideant.
et intemperantiā cordis nri ad maiorem
nequaq; prouocent insaniā. Qua pp si il
lam summā diuini premij cupimus adipisci
qua dicit. Beati mundo corde qm ipi deū
videbunt. non solū e nostris actibz hec am
putandum est. sed eā de intimis aie radi
citus extirpanda. Radices enī vicioz poti
exradi precipiunt q; fructus a dño qui nō so
lū pro effectu sed eā pro voluntatis deside
rio vnicuiq; premiū reddit aut penā scom
illud. Ego autē opa eox et cogitationes
venio ut congregē cū omnibz gentibz et lin
guis In eo ergo quod in quibusdā exē
plaribz inuenit. Qui iratus fratri suo si
ne causa. supfluū est ab eis adiectū. qui
apositū non intellexerūt scripte volentis
fomitē irascendie oīmodis amputare. Si
nis enī patientie non irascendo iuste sed
penitus non irascendo consistit. Cuius mo
di hec erit medicina perfecta ut primitus

credamus nullo modo siue iustis siue iniustis
ex causis licere nobis irasci. scientes nos dis
cretionis lumen et iustitie moderamina
protinus amissuros si primapale cordis nri
eius fuit tenebris obscuratū. Deinde puri
tatē mentis nrē mox perturbandā. templū
eam sancti spūs effici omnino non posse i
racundie in nobis spū cōmorante. Postre
mo ut cogitemus nequaq; licere nobis ora
re. et pre oīb; incertū statū conditionis hu
mane pre oculis habentes cotidie nos credā
mus e corpore migraturos De tristicia pnia
osa et salubri. Ex libro iv°. Capl' xxxvij
Vinto nobis certamine edamus tristi
tie stimuli retundendi sc. que si pas
sim per singulos incursus et incertos ac va
rios casus obtinendi aīm nrm habuit fa
cultatē. ab omni nos sepat diuine contem
plationis intuitu. Non orationes explere cū
soluta cordis alacritate permittit. non sacrar;
lectionū remedijs incubare. Tranquillū q;
dem ac mitē fratribz ee non patitur. et ad
nūciū operationū vel religionis officia ipacī
entē et aspm reddit. Sicut enī tinea vesti
mento et vermis ligno. ita tristicia viri
norat cordi. Nonūq;m ire precedentis vicio
seu conapiscētie lucri ve hui; dampni
moribus generatu solet. cū se hanc vetū
spe mente conceptu quis viderit exadisse
Interdū vero eā nullis existentibz cau
sis ymmia subtilis instinctu tanto repente
merore deprimimur. ut ne tanq; quidē ac
necessarioq; aduentū solitu suscipe affabi
litate possimus. Et quicquid ab eis cōpeten
fuerit cōfabulatione prolatū iportunū no
bis ac supfluū iudicet. nullaq; a nobis red
datur eis gratia responsio vniuersos cordis
nostri recessus felle amaritudis occupāte.
Unde manifestissime cōprobat non semp no
bis alioq; vicio cōmotionū stimulos exara
ri. sed potius nrō qui reconditus in nobis
metipsis habemus offensionū causas ac se
minaria vicioq;. que cū mente nostrā cep
tationū ymber abluerit. in germina cōfes
tim fructusq; prorūpūt. Nūq; enī qs alti;
vicio lacessitus penitus cōpellit. si reposita
materie delitoq; in suo corde non habeat
Nec tūc subito quispiā deceptus ee vreden
dus est. cū conspectu mulieris forma in ba

ratrū cōcupiscētiae turpis inaderit sed
potius occultos ac latentes medullitus
morbos ocasione visus in lucē tunc
fuisse productos. Ideoq; etiam pfectionē
cordis non tam sepatione hoīm q̄ pati
entiae virtute cōquiri. que firme possess
sa sint potest nos etiā cū hijs qui oderūt
pacē pacificos conseruare cū si paratu
non fuit et ab hijs qui pfecti ac meliores
nobis sc̄i fratr iugiter dissidere. Occasiōes
enī cōmocionū ob quas eos quibz iūgim
deserere festinam⁹. in cōuersacōē hūana
deesse non potuerūt. et idcirco tristiciae cau
sas ob quas a prioribz separam⁹. nō eua
dim⁹ sed mutam⁹. Procurandū itaq; no
bis est ut nostra potius emendare vicia
festinem⁹. et tūc non dicā cū hominibz sed
etiā cū feris et beluis fraternē nobis con
ueniet sc̄dm illud. bestie terre pacifice e
rūt tibi. Extrinsecꝰ enī venientia non
verebim̄ nobis offendicula. si in nobis in
tus radices eoꝝ vecepte et inserte non fu
erint. Pax enī multa diligentibz nomē
tuū et non est illis scandalū. Est etiā a
liud detestabilius tristiciae genus q̄d despa
cionē animi iniicit delinquenti. Quod nec
cuiꝰ fecit post fratricidiū penitere. nec
iudam post traditionē. Sed illa tristicia
que penitenciā ad salutē stabilē operatur
obediens est et affabilis mansueta hu
milis et pacens. utpote ex dei timore
descendens ad oem̄ dolorē corpis et spūs
contricionē insuperabilit̄ semetipm̄ desi
derio pfectionis extendens. et quodāmo
do leta ac spe profectus sui vegetata ha
bens in se oīs fructus spūs quos enitat
aplus. Hec vera aspera impacieē du
ra plena tristicie et merore infructuo
so. Quapter absq; illa que vel pro salu
tari penitencia. vel pro studio pfectiōis.
seu pro desiderio suscipit futuroꝝ. et oīs
tristicia tamq̄ seculi et que mortē infert
equaliter repellenda est. sicut fornicacio
nis spūs seu plilargirie vel ire. Hoc enī
modo vniuersa tristiciarū genera vale
bim⁹ superare cū eternaꝝ rerū ac futura
rū intuitu semp leti. nec tristibz dejecti pī
tibz. nec prosperis fuerim⁹ elati. vtraq;
velut cadua et moꝝ tinee cōtēplantes.

De tedio vel acedia. Idē in lib⁹ x°. Ca. xxxv.

Certū nobis certamen est. contra te
diū siue anxietatē cordis. Affinis hic
tristiciae ac solutarijs magis optu.
Que cū miserabilē obsederit mentē. horro
rem loci fastidiū celle. fratrū quoq; qui cū
eo vel enim⁹ cōmorant tamq̄ negligen
cū ac minꝰ spūalū aspernacionē gignit.
Ad oē quoq; opus fract desidem et terē.
Ab omnu se dolet spūali questu īanē. in lo
co. vacuūq; consistere. utpote qui cū posset
etiā alios regere. ac prodesse plurimis. nil
lū edificauit. nec quemq̄ institucōē sua
doctrinaq; lucrat⁹ sit. Absencia longeq;
posita magnificat monasteria. Consola
a quoq; ibidem fratrū suauia et plena
spūali conuersacione depingit. Cronū
vnuersa que habent in manibz aspera
et nulla ve alia tante oppugnacionis ve
mediū q̄ visitacione fratrū cuiuspiā seu
somni solacio post se estimet īuenire.
Deinde suggerit salutaciones exhibendas
fribz. visitaciones infirmoꝝ. et parentes i
quiri saluandos. et illam religiosā devotā
q̄ deo femina omni presidio destitutā fre
quētius īuisere. magisq; oportere in hijs
opam pietatis impendi q̄m sine vllo pro
fectu in cellula residere. Aptiꝰ itaq; infelix
aīa talibz ījmicoꝝ machinis acadie spū ve
lut ariete validissimo fatigata. Hoc quo
q; utilē ad pīs remedio paulo post acrius
infirmanda. Frequentius enī ac diuius ad
uersarius attemptabit quē conserto pre
lio prebituꝝ comin⁹ sibi tergā cognosat.
salutēq; sibi non de victoria non de confli
tu sed de fuga sperare preuidet donec pau
latim protractus e cella actū sue professio
nis inapiat obliuisci. qui non est aliud q̄
contēplacio diuine puritatis. que nō alu
bi potest nisi in silencio et nugi meditna
one pquiri. atq; ita militie sue fugitiuꝰ ef
fectus implicet se negocijs sealaribz. ei au
se probauit mūme placiturꝰ. Itaq; instabi
lem eū de cetero reddet ac vacuū et ad oē
opus desidem. nichilq; aliud procurare q̄
vbi quo ve colore occasionē future refectiōis
valeat apparare. Mens enī omni nichil alu
ud cogitare nouit q̄ de esis ac venire. et
necesse est eū inhonestū esse dū necessaria

victus requirit adulationi quoq; opam dare. nouitates eaã vumoꝝ sectari. tau sarũ fabularũq; occasiones conquirẽ per quas sibimetipsi aditũ pavet ac facultatẽ qua diuersoꝝ domos valeat penetrare.

De hui⁹ vicij remedio qđ est labous exãuum gelui predicabat. signus illud vir tutibꝫq; cõmendans ne grauaret quẽpiã gratis panẽ manducare non au debat. quomodo illi non estiment se gra uare qui cotidie cũ otiosi vagantes q̃ pre sume. ℣ In actibꝫ eaã aplõꝝ grauẽ nobis solũ id opatũ esse testãt. quod necessitatẽ cor poris sui expediret. sed eaã quod vsibus eoꝝ qui secũ erant posset suffice. Et hoc ip sũ dixit ee mandatũ dñi. Qm̃ ipse inquit dixit. beatius est magis dare q̃ accipere. Hec est autẽ imptientis beatoꝝ largitas q̃m accipientis penuria. que non de pecu nia per infidelitatẽ vel diffidentiã veserua ta. nec de veconditis auaritie thesauris ꝛ pendit. sed de fructu opis. ꝓprij pro sudore profertur. Et duplici gracia decorat. qđ et perfectam xpi nuditatẽ vniuersarũre vũ suauũ abiectione possideat. et muni ficentiã diuitis labore suo exhibeat et af fectu. ℣ Hic quidẽ honorat deũ de suis iuf tis laboribꝫ. et delibat ei de fructibꝫ iustia e sue. ℣ Ille vero otij tempore resolutus ac in certia indignũ se esse etiã cibo panis apli probat sentencia dñi tont eius salucet inꝫ dictũ otiosus eũ nonsine veatu peccati contumaciaq; presumit. Nec mevebitur inconruptionis vestimento ornari quisq; sompno otij vel acridie supatus non indus trie sue labore sed inertie pãnis optima luerit. quos absidens de plenitudine scrip turaꝝ non vestimentũ decoris sed excusatã onis ignominiosũ velamen sue coapta uerit ignauie. Solent enĩ hoc segniciedis soluti nolentes ope manuũ suaꝝ sustentari quod aplus indesinent exercuit vel nobis exercẽ precepit. quibusdã vtilitonijs scip turarũ. quibꝫ inertie sue velamen ipo nant dicentes. Scriptũ est. opamini non cibũ qui perit. et. meus cibus est ut faciã voluntatẽ patris mei. ℣ In desideriꝫ est oĩs otiosus. et ad extremũ multa mala do cit otiositas. ℣ Hec est apud egiptũ ab antiq̃s patribꝫ sanxita sententia. Opantẽ mona chũ demone vno pulsari. otiosũ vero inu meris spiritibꝫ deuastari. Denicq; abbas paulus probatissim⁹ patrũ cũ in heremo vastore consistens. que porphirio nũcupat palmaꝝ fructibꝫ et orto modico secur⁹ ha beret sufficientẽ alimonie substanciã nec posset aliquid aliud vnde sustentaret ope ris exercere. eo q̃ ab opidis vel habitabilꝫ ter ra. septem mansionibꝫ illiꝰ separaret vl eo amplius deserti habitatio. plusq; ex peteret pro mercede vecture q̃ valẽ posset precũ opis deludati collectis palmarum foliis cotidianũ pensũ velut exinde susten tandus a semetipso ingrẽ exigebat. Cuiꝰq; ope totius anni antrũ eius fuisset ipletũ supposito igne comaremabat. in tantũ pro bans sine ope manuũ nec in loco posse mo nachũ pdurare. nec ad pfectionis culmẽ aliquando consendẽ ut cũ hec fieri neq̃ q̃ necessitas victus exigeret pro sola purga tione cordis et cogitatiõũ soliditate ac p seuerancia celle. vel acridie ipsius victori a et expugnatione pficẽt. ¶ Cum sapiens in heremo cõmorari abbati moysi oĩm sco̅ꝝ sũmo dixissem me egritudine acridie con fectũ ad abbatẽ paulũ protinꝰ cucurrisse. ille. non te aut liberasti sed magis ei dedi tũ ac subditũ prebuisti. Grauiꝰ enĩ te ut desertorẽ ac fugitiuũ deinceps aduersari us ipugnabit. quẽ de conflictu supatum protinꝰ aufugisse conspexit. De iam gla spũali et otiosa. Ex lib⁹ vi⁹. Cap̃ xxxvij.

Septimũ nobis certamẽ est cont spm̃ cenodoxie multiformẽ atq; sb tilem. tantoq; est ꝓtiosior ad cõ flictũ. qnto obscurior ad cauendũ. Qui cũ pro elatione carnali pulsauit mentẽ. et fu erit rnsionis scuto repulsus rursus prio re habitu psonaq; mutata sub virtutum specie victorẽ iugulare ptemptat. ex oĩ pte ocurrens et in habitu et in forma et in ẽcessu in voce in ope in vigilijs in ieiu nijs in oratione in remotione in lectione in sacuia in tristurnitate in obediẽcia in hũilitate vulnerare conet. Nam cũ sb specie preciose vestis ac nitide cenodoxiã

non potuerit generare pro sualida et tau
ta conati inferre. Que non potuit per hono
rem dei de humilitate supplantat. Quem
scientie et locutionis ornatu nequiuit ex
tolle grauitate maturnitatis elidit. Si
reuinet in palam gloria vanitatis pul
satur. si illud contempnede gloie causa
contexerit code vitio elationis obtundit
ne vane gloie contagio maculet. oratoes
prolixius sub frin vitat celebrare cosptu
et quod eas latenti exercoat non effugit
aculeos vanitatis. Pulchre seniores na
tura morbi huius in modu repe bullozq
describut. que vno decoriata tegmine. a
lio vursu inueniut induta. toriensq repe
riunt obtecta quotiens fuerint exspoliata
In solitudine quoq ciitor mortaliu con
sortia glorie causa fugiente psequ non de
sistit. quitoq amplius quis vitauit mu
du tanto eu acrius insequit. Dia vicia
supata maresuit et in loco vel tempore
minuut atq deferuent. seu certe a con
trarijs virtutibz dissidentia vel cauent fa
cilius vel vitiut. hoc vero deiectu acrius
resurgit ad lucu. et cu putu extinctu su
a morte viuacius conualescit. nec loco no
uit excludi. nec extrinsecus materie sub
tracta marcescere. Pestis hec virtutibus
inserta et aduei pmixta velut in nocte
ca dimicans atrocius topinatos decipit
et sicantos. Item naq ezechias vir in oi
bus consummate iustitie. qui centu
centu lxxxv. miliu de exercitu assirioz
angelo sub nocte vastante vna prece va
luit ipetrare. Qui post mortis die dnise
tenaa prefinitu. xv annis vite metis
excedere vna oratione promeruit. sole
per dece gradus reuertente. qui dupli
catu diem vniuerso orbi contra fatas na
ture leges prebuit. post tam imania do
camenta virtutu suaressibz suis clusis e
am ut vniuersis virtutibz ac si non fuis
sent. obliuioni traditis ira confesti dnu
suscepisset nisi ea resupta humilitate
placasset. De vana gla carnali et hui⁹ vi
tio et remedio. Cap xxxviij.

Solet eaa ri sapientiau mentes et cor qui
mus adhuc vel virtute animi
vel saecaa profecerut. aut pter sonu
vocis extolle q modulatius psallant. aut
q parentes diuites aut nobles habeant
vel q militia et honores contempserut. Inti
du eaa dignitates et opes pluadet que
piam pfectule fuisse adeptuu. si in seu
lo pseuerasset vana spe etiam de inertis
inflans eu et de hijs que nuq possedit
velut qui ea contempserit gloria vanita
tis extollens. Nonuq clericatus gradu
et desideriu presbiterij vel dyaconatus
amittit. que si vel tuitu fuisset indepta
tanta expletur sanctitate ac vigore depu
gnit. ut ceteris quoq sacerdotibz prebe potu
erit sanctitatis exempla. Deinde multos
non solu conuersatoe forma vite eaa doc
trina sua sermoneq lucrabitur. Quapp
hec est antiquitus pm sententia monachu
fuge debere mulieres et epos. neuter eu
sinit eu que semel sue familiaritati dedit
erit vel quieu celle vlterius opam dare
vel diuine theorie purissimis oculis in
herere. Hanc multiforme bestia tale re
medio potuimus euade ut cogitantes qa
dns dissipat ossa eoz qui hominibz placent
primitus nichil tanis gloie capiende gra
tia nos fate permittamus. Deinde ea que
bono ipso fecimus obseruare ne laboru
nostroz fructus post inrepens morbus
euacuet. et ea que nos possiut inter ce
teros notabiles redde. ac velut solis ima
entibz laus apud hoies sit conquirenda
vitemus. Consideremus non solu fructu
laboz nostroz nos penitus amissuros qo
q cenodoxie proposito fecimus sed eaa veos
magnu criminis factos eterna supplicia
velut sacrilegos soluturos. vtpote qui ad
iniuria dei opus quod eius obtentu nos o
portuit agere. hoim gratia maluimus ex
erere. ab eo qui occultoz est conscius ho
mines deo. et gloria mundi gloie dni pre
tulisse couicti. De spuali superbia qua temp
tant pfecti. Ex li xij. xxxv.

Ostauu qd tanto pfecti et extremu aduersu spm sup
bie nobis certamen est. q morbi
licet vltimus in conflictu. origine tamen
et tempore primus est. Seuissima et supe
morbz ciictis imanior bestia perfectos
maxime temptans. Omne eu vitiu finis
est terminis et fine contentu. et licet con

tristet alias quoq; virtutes contra vnam
tmen principalē tendit. ℣Hec vero subti
lissima capta arce virtutū vniuersā fun
ditus ciuitatē diruit. et ut grauissime
tyrānidis eius potentiā cognoscamus.
angelus splendorē sapientie et virtutum
pulchritudinē qua ornabat̄ gratia cōdi
toris. nature siue potentia non illi bene
fitio se credidit obtinē. et ob hoc elatus in
firmitatē ppie nature p̄sensit. et bītu
dinē qua dei munē fruebat̄ amisit. ℣Hec
fuit prima origo p̄ncipalis morbi q̄ tur
pi per illū qui fuerat a se dejectus in p
thoplausti serpens infirmitates olim vi
tiorū et materias germinauit. O q̄ntū
est malū superbie ut non angelū non alu
as virtutes sibi contrarias sed ipm deū
aduersatriū habere mereat̄. ℣Hui laque
ū poterimus euadere si in singulis quibz
sentiamus nos virtutibz profecisse dixeri
mus. Non ego sed gratia dei mecū. patrū
sententia proferamus. qui viā p̄fectionis
et qualitatē eius non verboz iactantia
deprimerūt. sed exp̄imentis ppriis et exē
plis certissimis tradiderūt. Quibz ad hāc
fide potius se puenisse q̄ labor meritū tes
imbanē. Quibz eā hoc acquisita puritas
conferebat ut magis magisq; se de p̄mi
petratis agnoscerent. Nec blandientes sibi
de inferioz ac tepidoz negligentia sed cō
templatione potius illoz quos vere pcto
mice atq; in regno celoz iam eterna habi
tudine p̄frui nouerunt. humilitatē p̄petuā
contēplatione potius cōquirebant atq; i
ta et elationis ruinā declinabant et quo
tenderent vel quod dolerēt semp̄ inuenirēt
¶ Qui sedm traditiones eoz sic ad eā festina
re debem⁹ ieuniis vigiliis oratonibus.
contritioni cordis et corpis opam dantes.
ne hec oīa morbo hoc instante vacuem⁹
q̄n nec patres nr̄i in gladio suo possederūt
terrā. et brachiū eoz non saluauit eos.
sed dextera tua et brachiū tuū et illuminaci
o vultus tui. ℣Postremo vniuersa bene
facta eius mente solliciti p̄lustrantes.
non solū pro hijs ei gratias referamus.
quod vel rationabiles nos condidit. vel
baptismi largitus est gratiā vel scientiā
legis concessit. sed etiam pro hijs que er
ga nos cotidiana ei⁹ prouidentia confe
runt. q̄ scilicet ab aduersarioz nos insi
dijs liberat. q̄ a puerilis nos eaā ignoran
tes protegit. q̄ a lapsu p̄ceī cōmunit. q̄
adiuuat nos et illuminat. q̄ pro negli
gentijs et delictis nr̄is eius inspiratōe
latentē conpūgim̄. q̄ ab eo nōnūq̄ eaā
ūuiti trahim̄ ad salutē. ℣Postremo quia
liberū arbitriū quod proclinius fer̄ ad
vicia ad meliorē dirigit frugē. ℣Hec est
ppie ergo deū humilitas. hec est patrū
sincera fides. sine qua nec pietas in deum
nec purgatio viaoz nec emendatio moz
nec virtutū cōsūmatio potit apprehendi
℣Hucusq; de spūali superbia qua diximus
p̄fectos quosq; pulsari. quod genus non
multis exp̄tū est. quia nec plures studet
perfectā cordis apprehendē puritatē ut
ad hos p̄liora gradus valeant puenire

De superbia carnali et eius indicijs et remedijs

Qeterū nos qui eaā Cāp xl.
adhuc terrenis sum⁹ passioīb⁹
uoluti. nequaq̄ hoc modo tēp
tare dignat̄. sed crassiore et carnali cla
mone supplantat. ℣Hec igit̄ eā tepido ac
male arrepto renūtiatōis p̄ncipio. in
monachi residerit mente. primū obedi
entē eī reddit et asperū. equalē frat̄ri
bus fieri cōmunēq; non sinit. spoliari v
trenis opib⁹ non concedit. et eī renūtiatio
nichil aliud sit q̄ cotidie credat se ēē mo
riturū contrario fruat eī vitam spera
re longeuā. Super hec ijcia male fun
data nec̄e est ut vniuersa desuper vi
tioz structura consurgat. nec vnq̄ pos
sit in corde suo humilitatē xp̄i susc̄ipere
eī sibi vel de natalīū nobilitate gloriatur
vel inflat̄ de seculi quā corpore non mēte
deseruit dignitate vel de peccatis ad vi
tā suā retentis extollit̄. ne ip̄am q̄dē
auribz suis doctrinā p̄fectionis admit
tat. tantū q̄ concrescat in eius corde spū
alis verbi fastidiū. ut eī forte fuerit tri
bus abortū collano vno in loco stare nesci
at eius obtutus. sed huc et illuc stupidus
circūferat̄. ℣Pro suspirijs autē salutarib⁹
sputa de sicco gutture continuū. digita
ludunt et in modū quidē strid̄entis voli
tant atq; depingūt et nūc huc atq; illuc

membra cōmouent ut se vel stratentibus vermis vel acutissimis sudibz tredat insi dere. Et quicquid simplex collacio ad edifica cōne protulerit audiencii. ad suā sigilla cōne estimet ee prolatū. Totoq tempe q° spūalis vite examinacio ventilat sius sus spicionibz occupatus. non quid exinde ad profectū suū capere debeat anxiat. sed musas rur vnūquodq sit dām sollicitu mente perquirit. vel quid eis obice posit. et ita fit ut non solū in nullo ei pro ficiat collacio spūalis. Vm etiā dampno sa magis existat. Dum enī pro conscīa sua totū sinspicat cōnē se ee prolatū. vehe mencie cordis obstinacione durat ire q stimulis acrius instigat. Deinde post hec excelsa vox. sermo vigidus. armata et turbulenta responsio. incessus erectus ac mobilis. lingua finalis procax loquela. nec vnq tractumitas animi. nisi aī con tra fratrē rancorē in suo corde concepit. ita ut quid in eo detestabilius sit haut facile discernat. Vtrū diffusa illa pen langq letrica. an dura hec virulentaq ferietus. et aī ipse tumore possessus fa cile cūctis tristicias inferat. atq ad satis factionē lesi fris se submittē dedignetur. ecia ab illo sibi oblata contēpnit. Hijs ergo indicijs manalis ista superbia decla ratur. Inest in loquela eius clamor. in murmuratione amaritudo. excelsus et ef fusus in letitia. risus irrationabilis. In severitate tristicia. in risione rancor. facultas in sermone. expe patiencie est emulatus aliena. audax ad contumelias irrogandas. ad tolerandū pusillanimis. ad obediendū difficilis. nisi in quo eam de sideriū suū et voluntas preuenerit. Nul lo enī modo potit in aīa nostra virtutū structura consurge nisi prius iactata fu erint vere humilitatis fundamēta. Qd nullaten potiu implere nisi abrenūtia acio vera simplitatū in nobis fuerit xpi amore fundata. Deinde obediencie subiec cio simplici corde susceptā ut preter abba tis mandatū nulla penitus voluntas viuat in nobis. quod non aliter obserua ri poterit nisi quis non solū se mortuū mūdo. vineaā insipientē iudicauit ac

stultū. vniuersa que sibi fuerint a senio ribz impata sine vlla discussione pfectis sacrosancta ea credens ac diuinitus pmul gnta. In qua consistentibz qualitate sta tus ille humilitatis vere tranquillus subse quit ut nosipsos inferiores omībz iudicā tes vniuersa iuriosa vel tristia tanq in a supioribz nostris illata patientissime tolerem. Deinde eandē humilitatē ergā deū feruentissime retentem ut nichil nos illius absq opitulacione vel gracia posse pficere cognoscam. Collacio abbatis moysi. De puritate cordis. Idē lib° de cōe collacō

Qum in yeremo sancti Caplin eli abbatē moysen expetissem parti sis lacrimis posteremus. Quippe aui mi rigore hūc nouerim ut nisi fidelit desiderantibz et aī oī cordis contricione querentibz nequaq acquiesceret ianuā per fectionis aperire. Ne saltet indignus et fastu diose suscipientibz pandens aut iactanc vitiū aut prodicionis crimen videret inē rere. tandē fatigatus precibz nostris ita er orsus est. Omnes inquit artes et discipline scopon quendā id est destinacionē et telos id est finē habent ad quē respicientes quisq artis industrijs appetitor. cūctos labo res et pcula atq dispendia equanimit et libenter sustentat. Finis vero nostre profes sionis est regnū dei. scopos puritas cordis que si pre oculis nostris iugit statuta non fuerit non solū cūctos labores nostros va nos atq instabiles reddet. sed etiā cogita ciones diuersas sibiq contrarias suscitabit. Necesse est enī mentē quo ceatur aut ve pncipaliter inhereat non habentē p sin gula momenta pro itinere suo varietate mutari atq ex hijs que extrinsecus accidūt in illud statū continuo transformari qui sibi primo occurret. Hinc nāq est q nō nullos mūdi huius maximas facultates et predior magnificencias contēmentes. post hec videmus pro scalpello pro graphio. pro acu pro calamo cōmoueri. Nonnulli tanto zelo rodicē seruant. ut eī ne leuit legi vel contingi ab aliquo sinant et inde occasiones ipatientie ac mortis incurrāt. vnde monentē stipendia patientie et mu

tatis acquirere. Cumq; oēs diuicias suas
pro xpi amore dispserint. pristinū tamē
cordis affectū in rebus mūmis retentātes.
ex omīb; infructuosi et steriles reddunt.
Si distribuero inquit in abos pauꝑm ꝛc
Unde et liquido comprobat perfectionē nō
stantiam nuditate seu dignitatū abiectiōe
contingi nisi fuerit cupiditas illa cuius aplūs
mēbra describit que in sola puritate cor
dis consistit. Nam quid est aliud nō emu
lari non inflari non irritari et reliqua
nisi cor perfectū atq; mūdissimū deo se
per offerre. et intactū a cūctis ꝓturba
tionib; custodire. Omīa igit hui⁹ ꝛ ꝑ
tica gerenda et appetenda sūt nobis. Pro
hac solitudo sectanda est. pro hac ieiunia
vigilias labores debere nos susciꝑe none
rim⁹. Et non ꝓpter has obseruationes in
dam⁹ in tristitiā vel iram siue indig
nationē. Non enī tantū est lucrū ieiunij
ꝙtitū ue dispendiū. nec tantus capitur
lectione fructus. ꝙtitū conteptu fratris
maioritē detrimentū. En igit que sequi
a sūt id est ieiunia vigilie ꝛc ꝓpter ꝓpri
palem scopon id est puritatē cordis quod
est cupiditas non cōuenit exercere. et non
ꝓpter illa hanc ꝓturbare. qua in nobis
integra durante nichil oberit si aliq̄d
cor per negligētē fuerit pretermissum.
Nec proderit vniuersa ferasse ademptā
hac causa. cuius obtentu sūt oīa pagēda
que non ꝑfectionis instrumētā
sunt. Quicq̄d igit potest istā mētis
puritatē et tranquillitatē ꝓturbare.
finis vtile ac necessariū videat ut noxiū deui
tandū est. De contēplacione diuinitatis

Incipiunt quidē Caplm. xlij.

deo nigriter et contēplacioni eius in
separabiliter copulari ipossibile est
homini cunctis fragilitatis circūdato. vbi
oportet nos scire vbi nostre mētis inten
tionē debeam⁹ habere defixam et ad qm
destinationē semp aīe nīe reuocem⁹ itu
ri. Quā cū potuit obtinere mens gaudeat
et a qua distracta se doleat atq; suspiret.
formacionē iudicamus vel momentanea
a xpi contēplatione discessū. a quo cū de
uiauerit paululū noster obtutus rursus
ad eum mētis aīe reuocem⁹. Contēplacio

vero dei multiplicarie concipit. nam deus nō
sola incōprehensibilis illius substantie sue
admiracione cognoscit ꝙ adhuc in spe re
promissioīb absconditū est. sed cūa creatu
rar suar magnitudine vel equitatis sue
consideracione. vel cotidiane dispensacioīb
auxilio prouidetur. qui scilicet que cū sanc
tis suis per singulas gr̄acones egit men
te purissima plustram⁹. cū potentiā ipsi
us qua vniuersa gubernat moderat ac re
git. Cū īmensitatē scientie eius et oculum
quē secretū cordiū latere non pōt tremente
corde miram. Cum arenā maris vndarū
ꝙ numerū dimensū ei et cognitū cogitu
m⁹. cū pluuiarū guttas. cū seculoꝝ dies
et horas. cū preteritū futurave vniuersa ob
stupescentes scientie illius assistere contēpla
mur. cū ineffabilē clemenciā eius qua īnu
meras flagicia que singulis quibusq; mo
mentis sub ipsius cōmittūt aspectu indefes
sa longanimitate sustentat. cū vocacionē
qua nos nullis precedentib; meritis gr̄acia
sue miseracionis ascisc̄. cū deniq; quot oc
casiones salutis tribuit optandas cū quodā
admiracionis intuitū expressu. ꝙ itū nos
nasa precepit ut ab ipsis amabilis gr̄acia
nobis legis ꝙ sue notaria traderet. ꝙ ipse
aduersarium vincens in nobis ꝓ solo bo
ne voluntatis assensu eterna beatitudi
ne ꝑpetuis nos premijs munerat. Ex pos
tremo dispensacionē incarnacionis sue
ꝓ nostra salute susciꝑit. ac mirabilia
misteriorū suorū in cunctis gentib; dilatauit
Sūt autē et alie īnumere contēplacioēs
que ꝓ qualitate vite ac puritate cordis
in nostris sensib; oriunt. quib; deus vel vi
detur mūdis obtutib; vel cernet. Quas ꝑ
fecto nullus ꝑpetuo retinebit. in quo ad
huc aliquid carnalium vitiū affectuū. De
purgacione mentis a cogitacōib; prauis.

Mente quidē non inꝑpel Ca. xlij.
lari cogitationib; impossibile est.
susciꝑere vero eas siue respuere
omnis studenti per gr̄aiā dei possibile ē.
Est ins̄ nīm magna ex parte ut cogita
tionū qualitas emendet. ideo namq;
frequens lectio et ingis adhibet meditta
o scripturarū ut exinde nobis spūalis
memorie prebeatur occasio. Idcirco decan

tacõ crebria psalmor ut assidua nobis ex
inde cõpunctio ministret. Idcirco vigilia
rũ ac ieiunior oratiõũq; sedulitas ad
hibetur ut extenuata mens non tervena
sapiat sed celestia contemplet. Quibz rur
sũ negligentia irrepente cessantibz nãt
est ut mens vitior squalore contrem in
ternale partẽ mox inclinet et corruat.
Quod exercitiũ cordis non incõgrue mo
larũ similitudini cõparat. quas meatus
aquarũ preceps ipetu rotante prouolu
que nullaten quidẽ cessare possũt ab o
pere suo aquarũ impulsibz circũacte. In
eius vero qui preest situ est pũnte. vtrum
nã triticũ malut an ordeũ loliũ ve cõmi
nui. Illud quippe est procul dubio cõmo
lendũ quod ingestũ ab illo fuit. Ita igit
etiã mens per vite pũrus mutus vndi
q; temptacionũ torrentibz circũacta.
varia quidẽ cogitacionũ estibz ee non
poterit. quales vero vel admittẽ vel pa
trare sibi debeat studij ac diligencie sic p
uidebit industria. et sedm sententiã dñi
saluatoris vbi fuit thesaur intencionis
nostre. ibi et cor nrm nãturo pmanebit.

De triplici origine cogitacionũ. Caplm xl

Illud sane nosse debem tria cogi iiij.
tacionũ nostrar ee principia. Ex deo q̃dẽ
st. cũ sancti spũs illustracio nos visitat.
et in quibz vel min acquisiuim vel desi
diose agentes supati sum salubri cõpũc
tione castigat. vel cũ reserat nobis celes
tia sacramẽta et ꝓpositũ nostrũ ad meli
ores actus voluntatẽq; cõuertit. Ex dyabo
lo vero st cũ subuertere nos tam vitiorũ
oblectacione q̃ etiã occultis conatib insidijs
transfigurãs se in angelũ luas. sed ex no
bis st cum cor que gerim vel gessimus
vel vidim naturaliũ recordam. Nec opor
tet nos vniuersas cogitaciones que emer
gunt in corde nostro sagaci discretione
discutere origines earũ vel causas aucto
resq; primitus indagantes. ut quales
nos eas prebere debeam ex illor merito
qui eas suggerũt considerare possim.
ut efficiam probabiles trapezete quorũ
suma peritia est probare quod sit auru
purissimũ. qd ve min purgatũ. Ereo q
q; et vili denario si preciosũ nũmisma st

colore fulgentis auri mutet. et non solũ nũ
mismata tyrannor vultus exprimentia.
sed etiã illa que st veri regis ymagine sed
non legitime figuratã discernẽ. et deinde ne
quid illus a legitimo pondere diminutũ sit
sensuũ trutine diligenti inquirẽ. Dyabo
lus enim dum capit cũ fuit colore sanctitatis ob
tectus. odit autẽ sonũ cautele id est discre
onis vim. In quo etiã abbatẽ Iohannem
qui sicti morabat nouim nuper illusit
Iam cũ exhausto corpe atq; defecto prop
cionẽ cibi biduano ieunio distulisset ar
te dentẽ ei ad refectionẽ die postero ve
ni ens dyabolus in figura ethiopis tem
ad eius genua prouolutus. indulge inquit
michi quia ego tibi hinc laborẽ indixi. Er
ergo hoc quadriptito modo necessario no
bis discretio. ut primũ nos materia aur
veri fucata ve non lateat. Secũdo ut has cog
taciones que se mentibz opa pietatis tãquã
adulterina nũmismata reprobem nutpoc
que falsã ymaginẽ regis non legitime figu
ratã contineant. vel illa que in auro purif
simo scripturarũ viaoso et hereticoso sensu nõ
veri regis sed tyranni preferũt vultũ simi
liter discernentes refutare possim. sue li
la quor pondus ac precii erugo vanitatis
arrodens exagio senior non sinit adequa
ri ut nũmismata leuia atq; dampnosa.
minq; pensancia vocabem. Itaq; beatus
moyses collacionis nre dans finẽ adjunc
nos auidos ac de suo ore pendentes degustã
ve sompnũ paulisper hortatus est. hyssopẽ sp
sis quibz insidebamus pciacijs admonẽs
manbare. De indiscreta pũpcione quozdã

In crastino vero Ex li° 2°. Caplm xlv.
a nobis requisitus hec ait. Oĩm vir
tutũ generatrix tristos et moderatr
discretio est. Recolite id quod nup vidistis.
senem videlicet heremitã illusione dyaboli
a summis ad ima deiectũ. Nam quinquagin
annis in eadem heremo cõmoratus tãto
rigore ieuniũ semp exercuit et solitudiẽ
secretã sectatus est ut ab eo ptinacionem
ineundi cũ fratrem nitrie cõmunij nec veni
tio quidẽ diei paschalis aliqñ potuit obtine
ne q̃ntulũcũq; pceptione pui legumnis a
suo videret ꝓposito relaxasse. qua pcipue
one deceptus angelũ sathane velud angelũ

lus suspiciens eius precepto obediens ac de
sponsione eius non dubitans in profundis
simū puteū se deiecit. magnū satuet virtu
tis sue meritū probaturus cū unde exisset il
lesus. De quo cū pene inde exanguis ingē
ti fratrū labore fuisset extractus vitā die
tertio finitur⁹. quod hijs deterius est utru
in sue deceptionis obstinatione pmansit.
ut ei ne experimento quidē mortis sue per
suadere potuerit quod demonū sollicitu
te fuisset delusus. Hic igit² quo pacto qua
ve vacatione post tantos labores ab insidiato
re delusus grauissimo lapsu corruens hac
tenus in heremo constitutos luctuoso dolo
re perussit. Nonne quia minus discrete suis
diffinitionibz regi q̄m consilijs frm et in
statutis maiox obedire maluit. Quinobrem
pro laboz tantox et annox numerositate
qua in heremo pduxuit hac miseratōe
ab hijs qui eas compatiebant² exitio vix ab
abbate pafnutio potuit obtinere ut non
inter biothanatos reputatus. etiā memo
rie et oblatione pausantū iudicaret² in
dignus. Quid etiā de illo cōmemorē qui
dum longo tempe in angelu claritate demo
nē suscepit. et reuelationibz eius innumeris
sepe deceptus. etiā per omnes noctes i cel
la eius lumen absq; ullius lucerne prebe
bat officio. Ad extremū iubet² a demone
ut deo filiū suū qu cū eo patrē in mōas
terio cōmanebat offerret. ut saluet hoc sa
crificio. abrahe patriarche meritis equa
retur. Pricidiū fecisset ope nisi eū videns
puer cultrū extra consuetudinē preparā
te atuendo. et vincula quibz eū velut ob
latuus ad immolandū constringe disposi
nebat inquire. presagio sceleris futuri p
territus aufugisset.

Qra discretio acquirit² discretio. Ca xlvi

non nisi vera humilitate conqui
vitur. Cuius hec erit prima pro
batio si vera vnuersa non solū que agē
da sūt. sed etiā que cogitant² reseruantur
seniorū examini. Nullatenus enī decepi po
terit quisq; qui non suo iudicio se maior
uiuit exemplo. et serpens tetervimus velut
tenebroso ac subterraneo specu virtute cō
fessionis protractus ad lucem et traductus
quodāmodo ac dehonestatus abscedit. Deni
q; in tantū deo placata hec sententia cōpro
batur. ut puerū samuelē iudicio pelectū su
o nollet per semetipm erudire. sed reuuerē
semel et utin pateret² ad senē. etiā illū qui
offenderat deū. ut et illius qu ad diuinū
misteriū vocabat² probaret² humilitas. et
iuniorib; forma subiectionis hui⁹ ponerēt²
exemplo. Paulū quoq; per semetipm vocā
et alloquens xp̄s cū posset ei vnā pfectiois
reserare. confestim dirigē ad ananiā ma
luit eiq; illius poti⁹ doctrina q̄ sua cen
set instituī. ne quod vacatione gestū fuisset
in paulo. posteris malū psūptionis pre
beret exemplū. dū vnusquisq; sibimet per
suaderet simili modo se quoq; debere dei so
lius magisterio atq; doctrina potius q̄m
seniox institutione formari. Quis ergo
tam psūptor et cecus qui se suo audeat
iudicio et discretioni cōmittē. cū et ipse vas
electionis indignisse se coapostoloz suoz
collatione testetur. Vnde probatur nullu
a dño viam pfectionis ostendi. qui habēs
vnde valeat erudiri doctrina senioz vel
institutu contempserit. Paruipendēs il
lud. interrogu prēm tuū. Omni igitur
conatu debet discretiois bonū virtute hu
militatis acquiri. que nos illesos ab vtra
q; potest nimietate seruare. Ad vnū finē
nimietas ieunij ac vocalitas peruenit.
codēq; dispendio vigiliarū imoderata con
tinuatio monachū quo somni grauissi
mi torpor inuoluit. Quapp inter vtrasq;
nimietates discretione moderante gradi
endū est. Cterū memini me frequent⁹ ita
appetitū cibi penitus respuisse ut duobus
diebus ac tribz refectione dilata. ner mēoz
a quidē ullius edulij mea interpellauit
mentē. Et rursū ita somnū ab oculis me
is dyabolo impugnatione subtractū ut plu
res dies ac noctes paululū quid somni in
meis oculis a dño prenuer infundi. gra
uiubq; me pulsantū somni cibiq; fasti
dio. q̄m soporis et calstrimergie colluctā
tione persensi.

De discreta refectionis corpis moderatione. Cap xlvij.

Itaq; sicut festinandū nobis est ne appetitu cor
porce voluptatis in dissolutionē nox
iam labam². et ante prestitutū tēpus vel
cibo indulgere vel eiā modū exercere pre

sumam⁹. ita est este sompni refectio hora legittima etiã si horreat ingerenda. Vtrũ qz eñ bellũ aduersarij factione consurgit. et pnacosius continẽtia ĩmoderata qñ sanctas remissa supplantat. Ab hac namqz ad mensurã discretionis interce dente salutñ xpũtiõe discendi pt. abilla nõ pt. In vtraqz parte eñ sustinebit maximũ detrimentũ quisquis ẽqualitatẽ tenens nũc ventrẽ ieiunioz auiditate constrigit. nũc estauũ nimietate distendit. Vt eñ mens tibi auiditate lassata pdit orationũ vigorẽ. dũ tarnus nimia lassitudine pre grauata ẽdormitare cõpellit. ita nimie tate voracitatis oppressa emittẽ ad deũ preces puras leues qz non poterit. sed nec castimonie puritatẽ indurupta valebit ingitate seruare. dũ ei preterita tibi ma teria ignẽ tarnalis concupiscentie submi nistrat. Nam quod semel per estauũ ha bundanaã contractũ fuerit in medullis. necesse est egeri atqz ab ipsa nature lege appelli. que exuberanaã cuilibet humo ris supflui. velut noxiã atqz sibi contrari am in semetipsa residere non patit. Ide oqz rationabili semp et equali est corpꝰ nostrũ pamonia castigandũ. ut si natu rali hac nãitate cõmorantes in carne õi modis tarere non possim⁹. saltẽ varius nos et non amplius qñ trina vice ista col luuione vesperos totius anni cursus iue niat. Quod tamen sine vllo pruritu qui etus egerat sopor. non fallax ymago in der occulte voluptatis eliciat. Quãobrẽ yec est tempata equalitas atqz mensura que patrũ indicio comprobat. ut cotidianã pa nis refectionẽ cotidiana comitet esuries in vno eodẽqz statu animã pariẽ et cor pus conseruans. et in tm hoc non sine la bore pficit ut maluit hij qui pfectionem discretionis ignorant etiã biduo protelare ieiunia. idqz quod hodie suptuari fuerãt in crastinũ reseruare. dũmodo ad refec tionẽ puenientes desiderata sanctate po tiantur. Quod nuper benjamin tenuis se cognoscatis. Qui ne cotidie duo parima cia papiens equali castigatione cõtinu am paratatẽ iugit retentinet. maluit biduana semp continuare ieiunia dum modo ad refectionẽ veniens duplicata mensura repleret ventrẽ ingluuiẽ. Qui obstinatione et ptinacia mentis diffidad nibz potius ppriis qñ senioz traditionibz ac quiescens velut heremo virtũ ad vani tatẽ seculi devolutus est. Pleriqz fruistra discretionis abstinenciã se credentes teriẽ totã refectionẽ ad vesperã differit. Quam terens esse pceptio tam in vesptinis qñ nor turnis orationibz tenuẽ leuiqz sensũ non sinit ĩuenire. Ideoqz satis cõmodũ et vtile hora nona refectionis tempus indultũ est in quo refitiens monachus non solũ in nor turnis vigilijs leuis ac vacuus. vinciã in ipsis vesptinis solempnitatibz digestio nẽ abo aptissim⁹ ĩueniẽ. Talibz nos sancti moyses ẽmine institutionis cpulis sa ginauit.

Collatio pafnucij. De trina spẽe ãnõis. Cap xlviii.

In vocationis. Ere li. qrto. Cap xlviii.

Illo sanctoz choro vidim⁹ sanctũ paf nuciũ qui presbiter nostre congre gationis id est illius que in heremo scitu morabatã fuit. In qua ita usqz ad extre mã durauit etatẽ ut nũqz e cella quã in nior ceperat habitare queqz ab ecclia nul bus ẽqz distabat saltem ad vicinioza mi grauerit ne fessus animꝰ die sabbati vel dominico venturꝰ ad ecclam tanta itine ris spatio vexaretẽ. Sed ne vacuus quidẽ reuerta crindo contentus vas aque quod per totũ erat ebdomadã suptuum nuabus supponens reportabat ad cellã. Cũqz nonagenariã excessisset etatẽ nũqz passus est eam iuniorẽ sibi labore deferri. Huiꝰ ergo magisterio instituꝰ capientes illa nobis precabamur infundi quibz cõpũ gi vel humiliari. non quilz nobis metuꝑ sis blandiri extolliqz possemꝰ. Tunc ille. tres inquit vocationũ sti ordines. tres qꝑ renũciationes. Primꝰ ordo vocationis ex deo est quotiens salutet inspiratio quedã ĩmi sa in cor nostrũ. nõnũqz etiã dormientes nos ad desideriũ eterne vite ac salutis ex suscitat. Secũdus est per hoiem cũ vel ex emplis quorũlibet sanctoz vel monitis i stigati ad desideriũ salutis accendimur. Tertius est qui ex nãtate descendit cũ diuitijs mũdi huiꝰ vel voluptatibz obli gati ingruentibz repente temptationibz

que vel mortis periaula cõminantẽ. vel amissione bonoꝝ aut proscripaone pauaunt. vel tarox monte cõpungit. ad deũ quem sequi in verũ prospitate contempsim⁹ saltem in aduersis ñuiti ꝓperare cõpellim⁹? Nũc de veñtiacionibz disserendũ est. Prima est qua corpaliũ mũdi fiaultates contẽpnim⁹. Secunda qua mores et vitia affectusq; pristinos animi et carnis respuim⁹. Tercia qua mentẽ nr̃am de presentibz vniuersis ac visibilibz euocãtes futura tm̃ et ñuisibilia cõcupiscim⁹. Que tria cuã abrahe legim⁹ dñm prece pisse cũ dicat ad eũ. Exi de terra tua. ad ẽ de fiaultatibz terrenis. Secundo de cognaone tua id est de cõuersaone et moribz et viajs priozibz. que nobis a nostra natiuitate cohereiaa velut quadã consanguinitate cognata sũt. Tercio de domo patris tui id est omni mẽbra mundi. Quod fit qñ mens nostra nullo carnee pinguedinis ebetiaa contagio. sed pitis simis climaaonibz exspoliata ab omi affectu et qualitate terrena per indesinẽtem diuinaviũ veriũ meditaonẽ. spiritales q; theorias ad illa etiã que ñuisibilia sũt eo usq; transierit ut circũdatũ se fragilitate carnis ac situ corpis supnis et incorporeis intenta non sentiat. Cuius vei finẽ atq; virtutẽ non nisi is capiet qui hec que diaunt̃ experiencia magistrante poterit. Cuiꝰ videlicet ita dominꝰ paulos cordis de vniuersis pñtibz auocauerit. ut ea non tanq; transitiua. sed qi transacta iam reputet. et velut iamẽ fumũ in nichilũ resoluta conspiaat. abrahamq; ait deo ut enoch. ac de humana cõuersaone moribz q; translatus. non ñuiaẽ in pñtis seculi vanitate. Ergo prima abrenũaaio veriũ alienaviũ est. Secunda vero veriũ nostraꝝ est. Tercia vero per quã eiã ipam auctoꝝ elementoꝝ plenitudinẽ tanq; vanitati subiectã et mox tñsitura transiendẽtes mente despiciñ⁹. ñtuentes non ea que videñt̃. sed que nõ videñt̃. ut ita demũ illud supremũ meam audiere quod dicit̃ ad abrahã. Veni in terrã quã tibi monstrauero tẽ. Ita q; ꝑdorem̃ et ijaũ voluntatis bone no

bis dño inspirante concedi. cũ aut per se aut per exhortaconẽ cuiꝰ libet hoĩs aut per naiaãtẽ nos ad salutis attrahat viam et ꝓfectionẽ virtutũ ab eodẽ similiter condonari. Nostrũ vero hoc eẽ ut ad exhortaaonẽ auxliũq; dei vel remissius vel eñrius exequam̃. Hijs nos sermonibz eruditos abbas pafnutius e sua cellula non tam alacres q; lecte cõpuctos ante mediũ noctis emisit. Collaao danielis de triplia causa sterilitatis mentis

Abbatẽ quoq; ex li⁹ iiij. Cap xlix. Vidim⁹ danielẽ omni virtutũ genere peculiarius tñ gratia humilitatis ornatũ. Cui inquirentibz nobis aut interdiũ residentes in cellula nostra tanta alacritate cordis replẽm̃. ut eam non dicã sermo subsequi. sed ne ipse quidẽ sensus oriri⁹et. et mẽs plena spiritualibz fructibz preces suas efficaces ac leues eiã per soporẽ supplicãs ad dñm ꝓuenire sentiret. at vursus nullis existentibz causis tanto subito replevem̃ angore et irraaonabili quadã mestiaa. ut eiã horreret cella sordesceret. lectio ipsa quoq; instabilis. ac nutabiliã emitteret̃ oraao. ita ut ingemiscentibz et conantibz nobis ad directionẽ pristinã venoiavi mens nr̃a nec desiderio regni celoriũ. nec metu gehenne ꝓposito ab hoc letali quodã sompno valeret excitari. ita respondit. Triplita nobis a maioribz traao sup hac sterilitate mentis est tradita. Aut enĩ de negligentia nostra. aut de ipugnaone dyaboli aut de dispensaaone dei et probaaone descendit. Dispensaaois ac probaaonis duplex est causa. Prima ut paulisper a dño derelicti. et mẽtis nostre infirmitatẽ humiliter intuentes. sup precedente puritate cordis que nobis est illius visitaaone donata, nullatenꝰ extollam̃. probãtes q; nos ab eodem derelictos intelligam⁹ et pcteritã cordis alacritatẽ non nostro studio sed illius nobis dignaaone collatam. et pinde de ipsius rursũ gra et illuminaaone esse ꝓsendã. Secũda vero ut pseueraiia nostra vel mẽ

tus constantia et desiderii comprobetur. et oratonii instantia deferente nos spiritus sancti visitatione requiramus. ac solliatus iuentii custodire ac tenere attentius studeamus. Quodamodo enim custodire negligentius solet quicquid credi tur facile posse reparari. Denique frequenter etiam odoribus vltra oem suauitate in hijs ipsis subito visitationibus adimplem ita ut mens hac oblectatione resoluta in quenda spus rapiat excessu. seq comorari obliuiscat in carne. In tutu vero illam deseratione btus dauid vtile esse cognouit. ut nequaq amoueri sed temptari eam potius deprecatus sit dicens. Non me derelinquas vsquaq. ac si diceret non rogo ut nusq me derelinquas, qua non expedit michi ut no vel mea infirmitate sentiens bonu m quod humiliasti me. vel exercitiu non habeam preliandi. quod sine dubio habere non potero si michi semp et undisrupte cohaserit diuina protectio. Suffultu nag me tua defensione dyabolus temptare non audebit. illud obiciens exprobrans michi vel tibi. Numquid gratis iob colit deu. none tu vallasti tt. sed magis peto ne me vsquaq deseras. sed fatias cu temptatione eam proficiu. Quam utiq pugnam non uidens dns q eti israhelis. sed sciens ee vtilissima reseruauit. ut diu gentiu supstitu ipugnatione deprimeret. nusq se sentiret auxilio dei non sentire egere. et ob id semper in ei meditatione et inuocatione persistens non ferrea solueret nec bella di vsum et exercita virtutis amitteret. Fre quenter enim quos non potuerit aduersa superare securitas et prosperitas deiecerit

De pugna carnis et spus et eius vtilitate Ca

Hanc pugnam nris quoq mentibus inserta eam in aplo ita legimus. Caro concupiscat aduersus spm. Habemus hic pugnam miseratam quodamodo corpi nostro dispensatione dni procurante. qua sublata pro cul dubio econtrario pricliosa pax sequeret. Caro luxurijs et libidine delectat. spus quide nec ipsis naturalibus deside rijs acquiescat. Illa cupit sanari sopno repleri cibo. hic vigilijs et ieiunijs sagi nat. honorib illa et laudib hominu con fouetur. hic irrogatis sibi injurijs ac per semonijs gloriat. Inter has igit vtriusq concupiscentias aie voluntas in me diuitijs quoda vituperabiliore consistet nec vitioz flagicijs oblectat nec virtutu doloribus acquiescat absq castigatione carnis castimonia corpis desideratus obtinet absq vllius exasperatione conati patien tie gratia possidere. hymilitate ppi sine honoris mudani exercere iactura. xpo cu hoim laude ac fructuoze seruire. distric tione vitiis sine aliquispia vel offensio ne tenui proferre. Postremo sic vultu ra consequi bona ut pria no amit tat. Que voluntas nusq nos ad pfectoem facet puenire. sed in tepore quoda teter rimo collocaret. nisi hic statu altius seruos hec insurgentia bella disrupperent. Hec igit inter vtraq contentio illa pru dentie excludens anime voluntate. ut quanda equitatis libram in statera nos tri corporis collocat. que spiritus carnis q confinia iusto discernit examine. net a dextris mente spus ardore fluctuet. net a leua carne maioz aculeis p ponderare pmittens tepidu nec volun tatis arbitriu. Hinc spus fortior. illinc carnis gelidissimi vigor moderatissimo calore contempant. Denique demones cu sint de eminentiore angelor ordine deiecti. detestabiliores ee hominib; contepla ni eo q possibilitate eoz desideriis ad iacente id quod nequit semel concupis irrecuocabili malo pfite non moriantur. Quia sicut est animi eoz velox ad exco gitandu. sic ad pficiendu pnix est. etab soluta substantia. et qa nulla ad permu lacessitu est. ob hoc sine venia pcu. et languor sine remedio est. Sit colligatur q non solu noxia non sit hec in nobis carnis et spus contentio. vm eam multi nobis conferat vtilitate. Primo q desidi as ac negligentias nostras statu arguit Secundo q pio castimonie ac puritatis tegumtate cu in secretis conscientie nostre

fuerim⁹ elati suo nos ursit̄ haet quieto ac
simplia visitans fluxu humiliat ac vetū
dit. nos ꝙ hoīes esse stimulis suis āmonet
Quodāmodo enī cū in vetis genūbz vitioꝝ.
etquidē grauioribz magis ꝙ noxijs indif
ferenā soleam⁹ inturvere. nec tamen fuga
le in cor cōpunctiōn admissiu. in hoc pe
culiarius humiliat̄ consciencia nr̄a. per
ꝙ hanc illusionē neglectarū quoꝙ passi
onū recordatione mordetur euidenē intel
ligens īmūdam se fractam naturalibus
incentiuis. que cū esset īmūdior spūalibus
vicijs ignorabat. Essem⁹ itaq; penitus sine
remedio tepidi utpote non habentes indicē
negligentie nr̄e vel in corpe nostro vel in
consciencijs nr̄is insidentē. nec studerem⁹
vnq; ad pfectionis puenire fervorē. Sed
ne frugalitatis quidē distinctionē vel con
tinencie tenerem⁹ nisi nos hec titillacio
carnis interestens hūliaret atq; vetūdet
et aduersus quoꝙ vitioꝝ spūalū purga
nonē sollicitos vedder et intentos. Denicq
in hijs qui spadones sūt corpore idcirco hūt
anim⁹ tporē plerūq; messe deprehendi
m⁹. quia velut absoluti ab hac nāciate
carnali nec labore continencie corporalis
nec contricione cordis se estimant indige.
et hac securitate resoluti nūq; pfectionē
cordis sed ne spūalū quidē vitioꝝ purga
nonē vel queē in vitute vel possidere fes
tinant. De ymaosa securitate et tpore ac
Ic stratus a supbia. Cap̄ li.
carnali qualitate descendēs effia
tur aīalis. qui est prcaul dubio de
terior gradus. Ipse est enī qui de frigido
ad tepidū transiens detestabilior voce do
mini signatur. Quicquid enī frigidū est
eā ore nostro susceptū vertitur in amoē
et salutifera suauitate ꝙcipit. Quod aūt
vitio semel ꝓnitiosi tporis abiectū est nō
dictum labijs admouere. sed eā eminus
intuer sine ingenti horroze non possum⁹
Rectissime ergo pronūciat̄ deterior quia
facilius ad salutarē confessionē ac pfectio
nis fastigiū carnalis quis id est secularis
vel gentilis accedit. qī is qui professo mo
nachi ab illo semel spūalis fervoris ig
ne discessit. Ille namq; saltem vitijs corpo
ralibz humiliat⁹ ac spūs ardore succensꝰ

ad pfectionē facilius cōuolabit. Nam qui
semel ut dixim⁹ tepido exorsus ijtio mo
nachi cepit abuti vocabulo quodāmodo
resolutus. nec ex sese vlterius pfectu sape.
ñ alt̄ potit monitus erudiri. Dicit enī qa
diues sū et lo.rē. In eo etā factus secula
ri deterior. quia nec miserū se. nec cecū aut
nudū vel egere monitis alicuiꝰ aut īstitu
tione cognoscit. Denicq quod pudet dicē
ita plerosq; abrenūciasse conspicim⁹. ut
nichil amplius īmutasse de anterioribus
vitijs ac moribz comprobent̄ nisi ordinem
tantūmodo atq; habitū secularē. Nam et
acquirē pecunias gestūt. quas nec ante
possederūt. vel certe quas habuerāt vete
nere non desinūt. aut quod est lugubri⁹
etā amplificare desiderant. sub hoc ptex
tu ꝙ famulos suos exinde semp vel fres
alere se debere iustū ee contendāt. Vel cer
te sub obtentu congregandi vetus reser
uant. quē velut abbates instituē se posse
presumūt. Qui si in vitate viam pfectio
nis inquirerent. semetipsos singulares
ac nudos ita sub seniorē impio collocarēt
ut causā nōmodo alioꝝ nullā sed ne suā
quidē grevaret. Contrario autē euenit.
ut dū fratribz preesse festinant. nūquā
senioribz ipsi subiiciant̄. et a supbia in
choantes dū alios instruē cupiūt. nec di
cere ipsi. nec eā agere ea que sunt do
enda meream̄t. Cui⁹ supbie duplex est
species. Una que seueritatē grauitatēq;
ingiter imitatur. Alia que effrenata
libertate in cachinos et risus fatuos dis
soluit̄. Et illa quidē tractu nitate cōgau
det. hec vero dedignat̄ silencio coartari.
nec confundit̄ passim proloqui res īcon
gruas et ineptas. dū erubescit vel inferior
ceteris vel indoctior iudicari. Nec alius
supbie fomes est pro ieunio frem ꝙ pro
refectione negligere nisi ꝙ ymaosiora et
a remedijs longinquiora sūt vicia que
sub specie virtutū et ymagine spūalū
rerū videnē emergere ꝙ illa que ex ap
to pro carnali voluptate gignūt. Hec enī
velut palam exposita et manifesta lāguo
res et arguūtur comin⁹ et sanant̄. Illa
vero dū sub pretextu virtutū gerūt̄ inau
rata pdurant et deceptos quosq; ptinaciꝰ

fuerūt ac desperatus egrotare. Nam illud ridiculū qualiter exprimat̄ q nōnullos tanto cernim⁹ studio in hijs que penitus abstadi non p̄nt. et que nequeūt in hoc ordine non haberi q̄nis pua viliaq; sint ēe deuinctos ut hoc aura pristinarū oīm fraudū supet passionū. Quibz profecto nō mīs nu prodesset maiores opes ac substancias cōtempsisse. quia affectus eaq; ob quos ille cōtempnende st̄ in res puas atq; exiguas transtulerūt. Quid enī differt utrū quis perturbacōnē cupiditatis erga opes amplas atq; magnificas an erga viliores excreat species. nisi q in eo reprehensibilior inducendus est. q qui maxima spreuit minimis obligetur Collacio serapionis de octo pncipalibz vicijs. ex lib° v°. Cap̄ liij.

In illo cetu senū fuit vir noīe serapion. a primeua etate gracia discretionis ornatus. Ambientibz autē nobis ut de ipugnacione vicioz aliqua disputaret quibz origines eoz et cause manifestius pandereñ. utrū exorsus est. Octo sūt pncipalia vicia que humanū infestant genus. Hoīm igitur gena sūt duo. Aut enī naturalia sūt. ut gastrimergia. Aut extra naturā ut philargiria. Efficacia vero quadruplicia est. Quedā enī sine actione carnali consūmari non p̄nt ut est gastrimergia et fornicacio. Quedā vero sine vlla corporis actione complent̄ ut est superbia et cenodoxia. Nonulla cōmocionis sue causas extrinsecus accipiūt ut philargiria et iva. Alia vero intestinis motibz exoriunt̄ ut est accidia atq; tristicia. Puritati studentibz plurimū confert ut carnaliū passionū ipsas materias sibi primitus subtrahant. quibz potest vel occasio vel recordacio earūdē passionū egrotancia adhuc aīe generari. Necesse enī est ut morbo duplici duplex adhibeat̄ curacio. Nam corpi ne cōcupiscencia in effectū temptet prorūpere. necessario effigies et materia illicitens sūtrahenda est. et aīe nichilominus ne eam vel cogitacione concipiat attenacior meditacio scripturarū et solliciatudo frugil ac remocio solitudinis valid̄ apponenda est. In ceteris autē viciis nichil humana consorcia obsunt. q̄mo etiā plurimū confert

hijs qui caute eis in vitate desiderant. Quia frequencia hoīm magis arguit̄. et dum lacessitu crebrius manifestius̄ velut medicina pueniūt ad salutē. Quod autē extra naturā sit philargiria liquet. nichil enī ad vsum ac necessitatē nature cōis preter estum cotidianā ac potū cernit̄ est puenire. Ideoq; hoc viciū non nisi tepidos ac etiā male fundatos monachos pulsat. Que autē naturalia sūt etiā probatissimos attemptare non desinūt. et tantū hoc verissimū comprobat̄ ut etiā nōnullas gentes ab hac passione id est philargirie liberas oīmodis agnoscam⁹ cū dispersis oīmbz substanciis suis ita e radicitus euerint hanc passionē ut ne tenuiter quidē ab ea pulsent̄ ulterius nichilominus omni tempe contra eā strenue dimicantes

De confederacōe eoz mutua. Cap̄ liij.

Sine cōfederacōe igitur octo vicia licet diuersos habeant. sex tamen quadā inter se cognacione et ut ita dixerī catheracione connexa sūt. ita ut priorū eruberancia quentis efficiatur exordiū. Nam de habundancia gastrimergie fornicacōnē. de philargiria uracundiā. de uracundia tristiciā. de qua accidiam nāt̄ est pullulare. Ideoq; simili contra hec modo atq; eadē ratione pugnandū est. et a precedentibz semper aduersus sequentes oportet nos inire certamina. Frequens enī aut liber arboris nouella latitudo ac proceritas eruulsa si antea radices eius quibz inūit̄ vel nutrite fuerint vel suffulte. Et infestantes humores aquarū continuo sitabunt̄. cum generator eoz fons ac profluentes venę solerti industria fuerint obturate. Quo obtē ut accidia vincat̄ ante supanda tristicia est. ut tristicia appellat̄ ira prius est extrudenda xt̄i. Residua vero duo sibi q̄dē simili ratione iūgunt̄. Cenodoxie enī exuberancia superbie fomite paritised ab illis sex priorib⁹ viciis penitus dissidentes. nec sibi eis sociecate federant̄. Siquidē non solum nullam ex eis occasionē siue generationis accipiūt. sed etiā contrario modo atq;

ordine fusitatuꝫ. Nam illis cuulsis hec
velemencia fructificant. et eoꝝ morte vi
uacaus pullulant atq; suurescuit. Valde
ecia modo diuerso ab hijs duobꝫ viajs ī
pugnam. In vnūquodq; enī ullo sex vi
noꝝ tūc inadimꝰ aī a precedentibꝫ eoꝝ fu
erimꝰ elusi. in hec vero duo victores vel
maxime post triūphos pcliam inuere.
Et licet hec octo vicia unsimul sibi cōnexa
atq; pmixta sint. specialius tamen in qtu
or cōiugationes et copulas diuidunt. Cas
tringie nāq; fornicatio peculiari consor
cio federat. philargurie ira. tristicie acci
dia. cenodoxie superbia familiarit conui
gatur.

De gula luxuria ira et tristicia. Ca. liiij

Ut singillatim nūc de vnoquoq;
ꝙ vicij generibꝫ disputemꝰ. cast
mergie gena tria sunt. Primū
quod ad refectionē purget monachū
ante horā statutā vel etiam legittimā
festinare. Secundū qđ expletione ventꝰ
et quauūlibet estatis voracitate letatur.
Tertiū quod accuratiores ac delicatissimos
desiderat cibos. Ex hijs enī tribꝫ causis
diuerse ac pessime valitudines aīe pro
creant. Nam de pma monasterij odium
gignitur. De secunda ignoti luxurie ac
libidinis aculei susitant. Tertia etiā in
extricabiles philargurie laqueos nectit
cernuibꝫ captiuoꝝ. Cuiꝰ nobis passionis
messe vestigia deprehendimꝰ. cū force ad
refectionē detenta ab aliquo fratrum. cōtenta
non sumꝰ eo sapore cibos sumere quo illo
exhibente conditi sunt. sed quidda superfluidi eis vel adiici. importuna atq; effrena
ī postrimꝰ libertate. Quod penitus fieri
non oportet tribꝫ de causis. Primo quia
mens monachi semp debet in omni tole
rantia ac patientie exercitatione versari.
et sedm aplm discere in quibꝫ est esse suf
ficiens. Nullatenꝰ enī poterit vel ocul
ta vel maiora corpis desideria refrenare
quisquis de gustatione modice suauitatis
his offensus ne ad mometū quidē delicias
gustuuis siu valuerit castigare. Se
cūdo quia nōnūq; euenit ut ad horā
desit illa species que postulat a nobis.
et verecundiā nātanti vel frugalitati sus
cipienti inuitum. publicantes scilicet
paupiatē eiꝰ quā soli deo cognitā ee ma
luerat. Tertio q; interdū solet sapor ille
quē nos adici posamꝰ alijs displicē. et iue
niūt iuriā multis dū gule nostre ac de
siderio satisfacē cupimꝰ irrogare. Pter
quod oīmodis in nobis est castigunda li
bertas huiꝰmodi. Fornicationis genera
tria sūt. Primū quod pmixtione sexus v
triusq; phibet. Secūdū quod absq; femine
o tactu. pro quo onam patratrice inde filiꝰ
a dño ptussus legitur. quod in scripturis sāc
tis īmundicia nūcupat. Tertiū quod ani
mo et mente concipit. de quo dñs ait. Qui
viderit mulierē ꝛc. Ire vero genera sūt
tria. Vnū quod exardescit intrinsecus. Alu
ud quod in verbū et opus prorūpit. Terti
um quod per tempa reseruat quod ille
nis dicitur. Tristicie gena sūt duo. Vnū
quod vel iracundia desinente vel de illa
to dampno ac desiderio ꝓpedito et cassato
generatur. Aliud quod de irrationabili
mentis anxietate seu desperatione desci
dit. Accidie gena duo sunt. Vnū quod ad
somnū precipitat estuantes. Aliud quod
cellam deserere ac fugē cohortatur. De ia

Eno ni gloria et superbia. Ca. lv.

Cenodoxie quoq; gena duo sūt. Primū
quo. pro carnalibꝫ ac manifestis
extollit. Secundū q; spūalibꝫ rebus et
occultis desiderio vane laudis inflammat.
Una re tñ utile cenodoxia ab imperitis
assumit. et ab hijs dūtaxat qui adhuc
viajs carnalibꝫ instigant. Verbi gratia
Si illo tempe quo fornicationis spū purgē
tur mente concepit vel sacerdotalis offi
cij dignitatē. vel opinionē victoꝝ. qua sā
et īmaculata esse credant. et ita īmūdos
concupiscentie stimulos quasi turpes ac
q; indignos vel existimationi siue vel ulu
ordini iudicantes. Hac saltem cōtempla
tione declinent minore malo id qđ maiꝰ
est retundentes. facius est enī cenodoxie
vicio quēcūq; pulsari. q; inade in forni
cationis barathrū. vnde reparari aut non
valeat. aut vix valeat post ruinā. Nam
laude inquit mea infrenabo te ne īterea
as. id est ut dū cenodoxie laudibꝫ cōpedi
ris nequaq; ad inferni profunda pauras
et irrevocabilit mortalū pauor consuma

cione mergavis. Nec mirū tantā passioni
huic inesse virtutē ut irruentē quempiā
in fornicationis labem valeat refrenare
Cū ita eū quē semel veneni sui peste cor
ruperit insatiabilem reddit ut sitiat ab
eo ne biduana quidem vel triduana ieiu
nia sentiri. Quod etiā nōnullos in hac
heremo frequēter nouimus fuisse confes
sos se in cenobijs syrie constitutos q̄nis
diebus refectionē alibi sine labore tolerasse
Nunc autē tanta se fames etiā ab hora ter
tia purgeri ut usq; ad nonā vix queant
differre cotidiana ieiunia. Sup quā ve
rulcine abbas macharius cuidā pauculātu
cur fame ab hora tertia in heremo pulsa
ret qui in cenobio ebdomadibus integris
refectionē contempnēs non sensisset esu
riem. rndit. Quia hic nullus est ieiunij
tui testis qui te suis laudibus nutriat at
q; sustentet. Ibi autē te dignius hoim et
cenodoxie refectio saginabat. Populum
israhelem a nechao captiuatū ascendēs
nabugodonosor de finibus egipti ad suam
transtulit regionē. non ut eos libertati
restitueret sed ut ad suas adduceret terras
longius q̄ fuerant in terra egipti. Licet
enī tolerabilius sit cenodoxie q̄ fornicati
onis vitio deseruire. difficilius tn a cено
doxie dnāatione discedit. Superbie genera
duo sūt. Primū est carnale. et secundum
spūale. quod etiā pniciosius est. De cōflic
tu contra viciis predictis Capl'm
vnusquisq; vitiū quo maxīe lvi ?.

Igitur ita ā vitijs predictis
infestat explorans aduersus illud
arripiat pncipale certamen. indesinētes
quoq; oratiōnū fletus ad deū fundens. Im
possibile est enī de qualibet passione tuū
phū quēpiā promereri priusq; intellexe
rit industria vel labore pmio victoriā cer
taminis semel obtinē non posse tn tamē
ut valeat emendari necesse sit die ac nocte
eū in omni cura et sollicitudine pmanere
cuiq; se ab ea senserit absolutū rursus late
bras sui cordis plustret. et exaptiat sibi q̄n
cunq; reliquas inuenerit diuersē atq; adi
uus eam spectabilius omia arma spūs com
moueat et ita semp validioribus supatis. ce
lerem de residuis habebit fatalemq; victoriā
quia et mens triūphox processu vacua ved

ditur forma. et infirmox pugna surgens
pōpciorē ei prouentū fiducie prebet. Ner
tamen putandū est. q̄ pncipalis quis cō
tra vnū dimicans vicioū et velut manu
tus alioꝝ tela prospiciens sopitato ictu
fatalius valeat sauciari. Impossibile enī
est eū qui pro cordis sui mūdatione sollī
citus erga impugnationē vicij aliuius libet
intentionē sue mentis armauit. aduer
sus cetera quoq; vitia generalē quendā
horrorē et custodiā similem non habere.
Quo enī modo vel de illa qua absolui desi
derat passione merebit obtinē victoriā qui
qui se indignū purgationis alioꝝ fiat cō
tagio vitioꝝ. Deniq; septem inquit gētes
multo maioris numeri sūt q̄ tu es et vo
bis fortiox te. Fortior enī militat in mēbris
nostris oblectatio carnaliū passionū q̄m
studia spūaliū virtutū. que non nisi sum
ma contritione cordis et corpis acquirūt.

Collatio theodori de prosp⁹ et aduersis hui⁹ scā
vite. li°. vii°. Cap⁹ ii°.

In palestine ptibus ex li°. vii°. Cap⁹ ii°.
iuxta thecuam solutido vastissima
est. In hac sūme sanctitatis mona
chi diutissime cōmorantes repete sūt ad ss
cuerentibus sarracenox latrūculis intercep
ti. Ob hoc igit̄ missi ad scm theodorū per
rexim⁹ cui cū de predictoū nece q̄
nia fidissem⁹ admirantes cur deus adm
ti in seruos suos tantū sinat consen
sisset. rndit. Nec questio eox solet aios p
mouere qui parū fidei vel scientie possidē
tes merita sanctox vel premia que vepo
sita sūt in futurū arbitrant in hui⁹ vite
breuitate restitui. Tria sūt omnia que
in hoc mundo sūt id est bona mala media.
Nichil in rebus humanis pnapale bonū
est nisi virtus animi. Nichil malū nisi
peccatū. Media sūt que in vtrāq; parte
pro affectu et arbitrio vtentis diuinari
possunt. ut diuitie potestas honor robur
sanitas pulchritudo vita mors paupertas
infirmitas injurie. et similia. que pro qua
litate et affectu vtentis vel ad bona pare
possunt proficere vel ad mala. Ideoq; ea
illata fuerit mors sancto viro non ea
malū illatū esse credendū est. sed medi
quiddam quod cū peccatoi malū sit iuste
requies et absolucio sit malox. Nec enī q

impius vel iniquus idcirco ipunitꝰ erit
quia malicia sua iusto nocere non potu
it. Tolerancia et virtus iusti non illi qui
morte vel supplicia mauult. sed illi profiat
ad mercedē qui illata sibi patienter exprꝫ
Neq; enī paciencia Iob mercede dyabolo
reddidit. nec iudas supplicij īmunitate
donabitur. quia prodicio eius ad salutem
profiat humani generis. Non enī prouectus
considerandus est opis sed opantis affec
Sciens autē qm diligentibꝫ deū oīa coo
perantē in bonū. non solū prospa. vm eaā
que putantē aduersa. Eiusdem enī virtu
tis est tristia fortiter tolerare. quꝫ etiam
secunda moderari. Et eū qui in vno eoꝝ
supatur. neutrū sufferre certissimū est.
Facilius tamen quis elidi potest prospe
ris q̄ aduersis. Per enī interdū eaā īmotos re
tinent atq; humiliant. et cōpunctione sa
lubervima vel minꝰ petere faciūt vel e
mendant. Illa vero molliꝫ mentē ac p
niciosis extollencia blandimentis securos
felicitatis sue prouentu ruina maiore p
sternūt. Ista ergo sūt ambidextri. ut ille
quoq; qui vtraq; manu vtebat pro dexte
ra. quā virtutē nos quoq; ita potuerim9
intellectualiter possidere. si ea que prospa
sunt et sinistra dicunt. bono rectoq; vsu.
ad partē flexerim9 dexterā ptinere. ut q̄
q̄q; fuerint illata. fiant nobis sedm aplm
arma iusticie. Ambidextrū merito dixe
rim et ioseph. qui in prospis. grauior patri.
religiosior fratribꝫ. acceptior deo. In aduer
sis castus dño. fidelis inuentus. mitissimus
vinctis. iniuriaꝝ īmemor. benefitus īmi
cus inuenit. Cerim9 igitur ambidextri esse
nos quoq; verū plenū copia vel īopia nō
mutauit. sed similit deo gratias in vtro
q; feruentes partē fructū de secundis adū
q; capiem9 quale se ille vers ambidextꝫ
doctor genauū fuisse testatur dicens. Ego et
didici in quibꝫ sum sufficiens esse. scio et hu
miliari scio et habundare. Qr iusti mens
nūquā debet īmobilis stare ac proficere.

Capitulum xxiij.

Itaq; mens viri iusti et sāp bene
non debet esse similis cere vel alteri9
cuiuscūq; materie molliōis que sem
per quicquid signaculi cedens nūq̄ in

sua qualitate psistat. qm potius debet ee
velut quoddam adamātinū signaculū.
ut īuiolabilem figurā sui semp tenacite
vis custodiens vniuersa que inaurerit
sibi ad qualitatē sui status signet. atq;
transformet. ipsa vero insigniri nullis
maculis possit. Germanꝰ Potest ne
mens nostra vnū statū iugiter retinere
et in eadē qualitate semp persistere.
Theodorꝰ Necesse est ut sedm aplm aut re
nouatus quis spū mentis sue per singu
los dies pficiat. ad ea se que in ante sūt sēp
extendens. aut si negligerit consequēs est
ut retro vadat. atq; in deteriꝰ velabatur.
Quapp illud erit euidens nostri indicii
detrimenta si intellexerimꝰ nos nichil am
plius acquisisse. Nec dubitemꝰ nos retror
sum oīodie venosmos qua die non senseri
mꝰ nos ad supiora progressos. quia nec in
eodem statu mens hoīs potest iugiter per
manere. nec in hac carne consistens ita ꝺ
tutū apicē possidere quisquis ille sanctoꝝ
est ut īmobilis pseueret. Necesse est enī ꝺ
aliquid adiri illis semp aut minui. Nulla
q; in omni creatura talis potuit ee pfecti
o que mutabilitatis non subiaceat passioni.
Solum enī īmutabilem deū confitemur.
Vnde neq; illu īmutabilis natē ee putādi
sūt. qui in illa qua creati sūt beatitudine per
seuerant. eo q; in contrariā ptem non fue
rint similit deprauati. Aliud nāq; est im
mutabilis nature ee. aliud virtutis īdus
tria bonaq; custodia per īmutabilis dei gr̄
ciam non mutari. Quicquid enī per dili
genciā vel acquisitē vel tenet. potest eaā
per negligenciā depire. Ideoq; dicit. Ne be
atifices hoīem ante exitū. Et idcirco deus
solus īmutabilis vel bonus dicit. Qui bo
nitatē non industrie studio. sed naturaliter
possidens. non potest aliud quid ee q̄ bonꝰ.
Nulla igitur virtus potest īmobiliter ab ho
mine possideri. sed ut parta iugit teneat
necesse est eam semp illa qua acquisita est
sedulitate atq; industria custodiri. Lapsus
vero quispiā nequaq; subitanea ruina
corruisse credendus est. sed aut prane in
stitucionis deceptus exordio. aut per lon
gam metas incuriā paulati virtute aie

dendente. Ideo salomon elegantē mētis in auriā domui cōparauit tectoq; neglecto. p quod primo quidē velut munitissima quedā penetrant ad aiām stillicidia passionū. que si velut pua et leuia negligant corrūpūt tigna virtutū. Et post hec unsluunt ymbres largissime viciorū. De castitate sereni abbatis et eius missione sup mobili

Dumme tate mētis. ex li. vij. Ca. lix.

sanctitatis et continentie virū nominis q; sui speculū abbatē serenū singulari sumi veneratione pre oībz admirati. Cui supra omnes vtutes que nō solū in eius actu vel moribz sed etiā ipso vultu per dei graciā refulgebant itm est peculiari beneficio donū castitatis infusū ut nā ne ipsis quidē naturalibz intentiuis inquietari se vel in sopore senteret. Primo q̄dē pro interna cordis castitate nocturnus q̄ diurnis q; precibz ac ieuniis unsistēs. cum vidisset oratonū suarū obtinuisse votū cū tocq; estus in corde suo tonaupē carnalis extinctos maiori zelo castitatis exarsit et intencionibz ieuniis et obsecratonibz incubare cepit ut mortificatio passionis huius etiā ad ipsam carnis puritatē eatenus peneuret ut ne illo quidē simplici ac naturali motu qui etiā in puulis ac lactantibz exercetur viteri⁹ pulsaret. credens multo facilius deū hos stimulos carnis radicitus posse cōuellē. quos etiā humane artis industria solet quibusdā poculis vel medicamētis seu ferri sectione detrahē. Cuiq; cepte supplicatoni ac lacrimis indefessius insisteret aduenies angelus in visione nocturna. eiusq; velut aperiens viterū quandā ignitū carnis struma de visceribus eius auellens atq; proiciens. suisq; oīa ut fuerant loris vestiens intestina. ecce inquit incentiua carnis tue ablata sūt. et obtinuisse te nouis in hodiernū diē pro tuā corpis puritate. quā fideliter poposcisti. Hinc aī a nobis de qualitate cogitatonū nostrarū quesisset. vel quid nobis ad eius puritatē tanti tpis hyemi habitatio contulisset. Hijs querimonijs adorsi sum⁹. Suppputatio tpm ac solicitudinis habitatio hoc solūmodo contulit nobis ut discrevem⁹ quid ee nequeam⁹. Et quid prosint didicisse quod sūmū est si cognitū nequeat apprehendi. Nam cū directione cordis ad destinata pretendē senserim⁹ insensibilit mēs unde reuoluta ad priores euagatoēs ipetu vehementiore prolabit. Ad hanc opinionē sanati desperatione tenuerim⁹ ut non nīo iam nature vitio has aīe plagas tones humano generi inesse credamus.

Serenus. Pernalose presumptionis est nec dū rebus recte discussis de natura rationibz rei ꝓpere diffinire. ac de consideratōe singularitatis siue mpe cōiecturā. non de statu et qualitate ipsius discipline vel de alior⁹ experientia proferre sententiā. Nemini cū si quis natandi ignarus fluens pondus corpis sui ferri aquarū liquore non possit experimento voluit siue impie diffinire. neminē posse penitus liquidis elementis solida carne circūdatū sustinere. Idcirco vera eius opinio iudicanda est. quia sēdm experientiā suā visus est protulisse Qualiter mens se possit in bono cogitatu stabiliter

Mobilis et multū mobilis. Hec igit̄ pro consideratione nature nullaq; potest otiosa consistere sed necē est eam nisi prouisū habuit ubi suos exerceat motus et in quibz occupetur. ꝓpria mobilitate discurrē et omnia volutare donec longo exercitio usu q; assuefactu preualeat aduersas ipsius suggestiones quibz detrahebat extrinsecus atq; in illo quē desiderat statu et qualitate durare. Si igit̄ virilit̄ aduersus gulationes et vitia dimicantes poterim⁹ cordi nostre et discretioni subiicere. vel illabilem cogitatonū nostrarū rationē nus impio subiugare. pro tantoq; meritis triumphoq; ad spīalis centurionis ordinem proueheī. Malis quidē suggestionibz ꝓficientes abire et abnīt. bonis vero venire et venient. seruio vero nostro id est corpi ea que castitatis sūt. ijungem⁹. et sine vlla contradictione deseruiet. deīn ꝙm bens spiritu famulatū. nec ab intencione huius observantie ꝓuidosa desperatione fugam. quia regnū celoq; vim patit. nec vlli poscēn virtus sine labore ꝓfuit. nec vlli pos

sibile est ad istū quā capitis stabilitatem mentis sine ingenti contritione cōscendere aut in virū pfectū possit occurrē. in mensum etatis plenitudinis xpi. ad quā tamen nemo pueniet nisi qui premeditatus et imbutus fuerit ea in pīncipio. eamq; adhuc in seculo positus prelibauit. xpīq; membrū pretiosissimū designatus arrā cōpaginis illius per quā corpi eius valeat copulari in hac carne possederit. vnū diligenter desiderans. vnū faciens. ad vnū omēs non solū actus suos vīm etiā cogitationes semp intendens. ut illud qđ in fratrū diat. de beata cōuersatione sanctorū. iam subarratū teneat in pīncipio id est ut sit deus oīa in oībz. Aduersarios q; dem nobis iugiter insidiari quacūq; interius hoīs pugnā expti sūt dubitare non pīncipio. sed ita dicimus hos nostris pfectibz insidiari ut eos tātūmodo intentos malos non impulsores cē credamus. Cetim nullus hoīm posset oīno vitare pcm. si eis quē ad modū ad suggerendū. ita ad cōpellendū fraudis violentia suppeteret. Quāobrē sicut in illis est instigationis copia. ita in nobis virtus respuendi siue acquiescendi libertas est attributa. Quo vīt tamen potenciā et pugnationes si pīncipio. etiā protectiones atq; adiutoria dei econtrario cōferamus. Maior enī est qui in nobis est q̄ qui in hoc mūdo. Cuius et auxilia multo vehemētiora minime virtute pro nobis. q̄ aduersus nos illos multitudo confligit. Nam bonarū rerū non tm suggestor sed etiā fautor atq; impulsor est deus ita ut nōnūq; nos etiam inuitos et ignorantes attrahat ad salutē. Constat ergo neminē posse a diabolo decipi. nisi eum qui prebere ei materies hijs verbis euidenter expressit. Quia cū non fit contradictio ab hijs qui finitime malū cito. ideo repletū est cor filioꝝ hoīm in ipīs ut faciant mala. Ergo manifestū est hinc vnūquēq; delinquē quod ingruentibz cogitationibz primus nō eis confestim contradixit. Nam resistite īqt et et fugiet a vobis. De corpali refectione et diuisis sensibz scripture. Ex li. viij. Ca. lxj

Consummatis que diei solēpnitas exigebat et ecclē congregatione dimissa reuersi ad cellā senis refecti primū lautissime sumus. Nā promuria que supiectū olei guttā cotidiane refectioni solebat apponi modicū liquaminis miscuit et olei quidā soluto ꝑpensius suffundit. Nam illā olei guttā ob hoc vnusquisq; cotidie refecturus instillat. non ut eius ex hoc gustus pripiat suauitatē. sed ut hoc usu iactuncia condis que pro abstinenae districtione blande solet aclatenter irrepe. et stimulos elacionis obtūdat. Deinde apposuit salem frixū. oluas ternas quibz sup hoc intulit ministrū habens acer frixū. quod illi trogalia vocāt. ex quibz quina tm sup sumus grana. mixtaria bina cauicas singulas. Vnū enī numerū in illa heremo quēq; excessisse culpabile est. Qua refectione transacta ita loquitus est. Satis ꝑprie diuina scripturā agro opimo cōparat ac fertili. Qui cū multa gignat et proferat que ad hoīm vtū sine aliqua ignis coctione prosumāt. Que dā nisi prius flāme calore mitigata atq; mollita oēm asperitatē sue deposuerint crudit. vel incongrua vsibz humanis vel nopia sentiente. Nōnulla vero ita vtriq; vsui apta nascunt ut nec incocta sua crudit. displiceant vel offendant. et tamen ignis calore decocta salubriora reddant. Plura quoq; ad esū tm modo numerosor vel feruū ac voluptū proferūt. cibis hoīm mīme profutura. quam ratione satis euidenter aspicimus in hoc vberrimo scripturar paradiso contineri. In quo ita quedā significatione lete plena ac luculenta resplendet. ut cū sublimiori interpretatione non egeant. simplici tm lete sono habunde pascant ac nutriant audientes. ut est illud. Audi isrl dns deus tuus vnus est. Et. Diliges dnm deū. tc. Quedā autē si allegorica explanatione extenuata non fuerit. et spūalis ignis examinatione mollita. magis ex eor ꝓcepcione lesio quā vtilitas aliqua consequet. ut est illud. Qui non habet gladiū. tc. et Qui non accipit crucē suā et sequit me tc Quod quidā districtissimi

monachoꝝ habentes quidē zelū dei sed
non sc̄dm scientiā simplicit̄ intelligen
tes fecerūt sibi cruces ligneas easq; nu
meris iugiter circūferentes non edifi
cationē sed risū cūctis videntibz intule
rūt. ¶ Nōnulla vero ad vtilitatē pfectionē
ad est tam hystoriā q̄ allegoriā ita com
mode capiūt̄ ut vtraq; explanatio vita
les suctos anime subministret ut est il
lud. Si quis te p̄cusserit in dexterā max
illā tu. et tū p̄sequēt̄ vos in vnā aui
tatē tu. Prodiat sane et fenū iumentis
simplicē saluet puraq; narratiōnē hysto
rice lectionis. qua simpliciores quiq; ad
laborē actualis vite vegetiores et robus
tiores reddant.

De lapsu angelorū et eorū pugna aduersus. Cap lxij.

Ondītionē huius visibilis creature
spūales celestes q; virtutes deum
fecisse. que pro hoc ipso q; starent se ad tantā
beatitudinis gloriā beneficio creatoris ex multi
lo fuisse productas ꝑpetuas et gratuitas re
ferentes. indesinent̄ eius laudibz inhęrent
nemo fidelium dubitat. Quas aplūs per or
dinē dinumerans ita describit. Quia in
ip̄o creata sūt oīa visibilia et īuisibilia
sive angeli sive archangeli sive throni.
De istoꝝ itaq; numero nōnullos fuisse p̄n
cipes collapsos lamētatio ezechielis sive
ysaie docet. Quibz indiciis colligit̄ has
differentias quas īstar sanctarū celesti
umq; virtutū aduerse potestates habere
dicunt̄. vel ex ullius anteriorus ordinis
gradu in quo vnaquęq; creata fuerat.
munt etiā retentare. Vel certe de celesti
bz deuolutas ad similitudinē illarū vir
tutū que ibidē ꝑseuerant pro nequitie
sue merito. in qua vnaquęq; in malū
creuit. Hos inter se gradus et ordinū
vocabula in parte contraria vendicas
se. Itaq; impugnationes quibz hominē
ꝑpetunt etiā cont̄ se īuicem eos affectare
certissimū est. nā discordias atq; conflic
tus super nōnullis gentibz pro quadā
sibi nequitie vernacula familiaritate
susceptis indefesso certamine simul ex
ercere non desinūt. Quod in visione da
nielis legim⁹ figuratū. angelo gabriele
ita narrante. Princeps regni ꝑsarum
restitit mihi viginti et vno diebz. Et ecce
michael vn⁹ de principibz tu. legim⁹ etiā greciā p̄
cipē sibi aliū nūcupari. q; vtiq; fauens genti si
bi subdite tam ꝑlo israhelitici q; nationi p
sarū videbat̄ aduersus. Ex hijs liquido
peruidetur q; discordias gentiū et cōflic
tus et simultates quas inter se istis insti
gantibz gerūt etiā cont̄ se aduersę exer
ceant potestates. et illaq; vel victoria gau
deant vel diminutione maerent̄. Et ob hꝰ
non possint inē se ee concordes dū vnus
quisq; quibz preest tonum alterius gētis
presulem. inquietā semp emulatione co
tendit. Nos ergo preter illas quas supe
rius exposuim⁹ opiniones etiā idoneo
dici principatus vel pītates eudenti possu
m⁹ ratione colligere. q; saluet in diuersis
gentibz dominent̄ et presint. vel certe q;
inferiores spūs atq; demonia. de quibus
etiā euangeliū legiones ee ꝑhibet confessione testantur. suos exerceant pi
ratus. Qz inē demones alijs aliis dicunt

Legi aūt īmundos spūs a nequi
oribz ptritibz eisq; ee subiectos nō
solū illa dūica uisio. Si ego i bel
zebub p̄ncipe demonioꝝ eiicio demonia. f
sed etiā ꝑspicue visiones et experimenta fa
ciū multa nos edocent. Nam cū vnus e
fratribz nostris in hac solitudine ut aiū
ret aduesperascente die. quodā antrū
repperiens ibi subsistit. vbi psalmos ex
more decantans mediū noctis excessit. Cū
q; refectuꝝ lassū corpus resedisset. repē
te cepit cateruas demoniū undiq; conflu
entiū īnumerabiles intueri. Que inusita
ta constipatione et ordine longissimo pro
cedentes. alij p̄mitē suū precibat̄. alij se
quebant̄. quidā tandē et magnitudine
cūctis prioribz. et aspectu terribilior ad
uenit ac posito solio sublimissimo cū se
disset vnusquisq; q; actus diligenter exami
nabat. Illosq; qui nedū se tuēri ualebant
mulos suos potuisse dicebant. velut ignes
a suo conspectu cū īuria iubebat expelli.
spacia tanta temporis et opus īaniter expē
sū īanis exprobrans cū fremitu furoris. il
losq; qui se nūciabant sibi consignatos
decepisse sūmis laudibz cū exultatiōe et
furore cūctoꝝ ut fortissimos bellatores

exollebat. Quoꝝ vnus ꝯ victoꝝ lectꝫ ad
uenisset nomen cuiꝺā monachi designa
uit. asserens post q̄ndecim āos quibus
eū ingrter obsediſſet tandē ſe prevaluiſſe
ut eū eadē nocte ruina fornicationis elide
ret. et ꝯ saara puella quadā nō ſolū ipu
liſſe ut crimen ſtupri mauret. ſed eaam
persuaſiſſe ut eam ſibi iure cōiugij reti
neret. Sup cuiꝰ relatione ꝯ mane cūt
toꝝ gaudiū fuiſſet exortū. ſumis a p̄ma
pe tenebraꝝ laudibꝫ elevatus abceſſit.
Q̄ane autē ꝯ evanuiſſet illa demoniū
multitudo dubitans frater de assertione
ſpūs īmundi. magisq; iratus quaſi ſo
lita ſallacia ſibi voluiſſet illudere. et in
nocenti fratri crimen īcesti īnvere. pelu
ſimꝰ erat nouerat cōmorari. Quē cum
requiſiſſet reppervit q̄ eadē nocte qua
ruinā eius demon mīnauerat velocto
monaſterio victū petiſſet. et ꝯ designa
ta puella lapſu miserabili devolutus
fuiſſet.

De angelis p̄sonalibꝫ et differētia de nostrīs duo cohereant angeli.

Dam q̄ vnicuiq; ad ꝑ
id eſt bonus et malus ſcriptum
teſtat. De virisq; vero liber pastoris plenis
ſime docet. ſi conſideremꝰ et illū qui bīn
iob expectat. aptiſſime inſtruēm illū fruſ
tratū eū potuiſſe mature. et idcirco poſte
a potestate adīo poposciſſe velut qui nō
virtute illius ſed domini defenſione qui
illū semp protexerat vincerēt. De diffe
rentijs demoniū per illos duos philoſo
phos multīq; cognitionis acceꝑimꝰ q̄ deſpi
cientes bīn anthonīū velud impitū ac
ſine litteris virū. volentesq; eū ſaltē de vi
la ſua magicas prestigijs p̄turbāe ſpūs
ei nequiſſimos īmiſerūt. ad hoc īpug
nationē morbi huiꝰ adducti. eo q̄ hoīm
turbe ad eū velut dei famulū cotidie cō
uenirent. Cuiꝰ illo nūt quidē pectori ſu
o et fronti ſignaculū crucis īprimēte. nūt
vero oratoni ſimpliciter īnūbente. ne ap
proximare quidē ei prorſus auderēt. et
ad illos qui illos direxerant. abſq; vllo
reuerterent effectu. et illi alios rursus
reuerterent effectu. et illi alios rursus

nequiores īmittevent. itidemq; illis ma
niter redeuntibꝫ potestates itīm missi
contra militē xp̄i. nichil oīo p̄valēnt.
eo tales eoꝝ insidie tota magica arte q̄
site proferēbāt. ut per hanc evidentissīe
magnā professionī xp̄ianoꝝ īesse virtu
tem cōprobarēt. quibꝫ ille tam seue et tū
potētes vmbre quas estimabant solē lu
namq; si ad eos directe fuissent obducere
potuisse. hinc non solū nichil ledere. sed
ne ad p̄cūtū quidē de monasterio suo va
luerant p̄turbare. Cumq; pro hac admi
ratione confestim venientes ad abbatem
anthonīū īpugnationes suas et causas
et insidias huiꝰ occulti patefecisset xp̄i
anos se fieri popoſcerūt. Requisito autem
et ab illis prodito īpugnationis die asseru
itse amarissimis cogitationū stimulis
tūt fuisse pulsatū. Nullo autē modo ca
vendū spirituales naturas coire cū femi
nis carnaliter posse. Qualē intelligēdū sit
q̄ filij dei īgressi sūt ad filias hoīm. Cap lxv.

Post necem abel iusti. ne a fratri
cida et impio omne hoīm genus
exordiū sumēt in loco fratris ex
tincti natus est seth. cuiꝰ progenies p̄is
cuta iustitiā a societate et cōiunctione
cognationis illius que ex trāsm sacrile
go descendebat semp divisa p̄mansit. do
nec evgo p̄levaunt ista discretio semē
seth vtpote de optima radice procedens
pro merito sanctitatis angeli dei siue fi
lij dei vocati sunt. Et econtrario illi xp̄i
impietatē vel suā vel suoꝝ p̄cm et opa
cervena filij hoīm. Illi videntes filias
eoꝝ desiderio pulchritudīs earū succensi
acceperūt sibimet de ip̄is vxores. que vi
ris suis parentū suoꝝ nequitias īsinu
dentes ab illa eos ingenita sanctitate
ac simplicitate paterna protinꝰ corrū
punt. Quiq; ab illa vera physice philo
sophie disciplina traditā sibi a maioribꝫ
crediderūt. quā primꝰ homo qui vniuer
sarū creaturaꝝ institutiones e vestigio
subsecutus est potuit evidēter attingere
suisq; posteris ratione certa trāsmittē.
Quippe qui mūdi ipsius infantiā adhuc
tenerā et quodāmodo palpitantē rudēq;
conspexerat. et in quē tanta fiunt nō solū

sapientie plenitudo sed etiã gratia pfite. diuina illa insufflatione transfusa ut vniuersis aiantibz noia rudis adhuc mundi huius habitator imponeret. ac nõ solũ omũigenos bestiarũ atq serpentiũ furores et vires discerneret sed etiã virtutes herbarũ et arborũ lapidũq naturas ac tempm necdũ exptor vicissitudines parturet ita ut potuit dicẽ. Dominꝰ dedit michi eor que sũt sciam tt. Hanc ergo sciam per successiones gnãtionũ semẽ sethi paterna traditione suscepit. Cũ vẽ impie gnãtioni fuisset admixtũ. ad res ẽphanas et noxias que pie didicerat instinctu quoq demoniũ diriuauit. curios sagq ex ea malefitor artes et prestigia ac magicas superstitiones audacter instituit docens posteros suos ut sacro illo cultu diuini nois derelicto vel elemẽta hec ut ignẽ vel aereos demones venerãtur et colerent. De illis ergo filijs sethi et filiabz cayn nequiores filij procreati sunt. qui fuerũt venatores violentissi. pro enormitate corpm vel crudelitatis atq malitie gygantes dicti. preda pecudes exigentes vitã suã q̃ sudore opis ac labore contenti. quor usq eo scelera surgreuerãt ut expiari mũdus alias nisi diluuij fundatione non posset. Jm mãdatũ quod ab exordio mũdi naturali instinctu diuinissime fuerat custoditũ. nitẽ fuit per litteram legis postea reparari. filiam inquit tuã non dabis filio eius. tt Deus igit hoiem creans oẽm naturalẽ ei sciam legis inseruit. que si fuisset ab hoie sedm ꝓpositũ dñi ut accepat custodita. non vtiq necessariũ fuisset aliã dari. quã litteris promulgauit. Nam q̃a sit hominu oib scientia legis ab ĩpio creationis infusa. hinc manifeste probat q̃ mandatu legis absq lãone littere añ legem ymo ante diluuiũ oẽs sanctos obseruasse cognoscam⁹ Collatio ysaac de puritate ad orandũ. ex lo ix°. Ca lxvi

Remissa siqr diuersis institutis disputatione copiosa. hec ad extremũ beatus ysaac intulit verba. Oib monachi finis cordisq ysecto ad ignẽ atq ĩ disruptũ orationis pseuerantiã tendit. Et q̃ntũ humane fragilitati concedit ad ĩmobilẽ mentis tranquillitatẽ ac ꝓpetuã nitiẽ puritatẽ. ob quã oẽm tam laborem corpis q̃ contritionẽ spũs indefesse que rim⁹ et ingniẽ exercem⁹. Et est int alterutrũ reciproca quedã et inseparabilis cõtritio. idcirco ut eo feruore ac etiã puritate qua debet emitti possit oratio. primũ solicitudo rerũ carnaliũ ingenãliter abscidenda est. Deinde nullius negocij cause vel non solũ cure sed ne memoria quidẽ penitus admittenda vtiq extrusis penitus et abscisis. iacienda sũt primũ profunda humilitatis inconcussa fundamina. que scilicet turrim ĩtratura celos valeant sublimitate. Deinde supponenda virtutũ spualis exstructio. et ab omni distorsu et euagatione lubrica animꝰ inhibenda. Quicquid enĩ ante oronis horã aliã curã concepit. necesse est ut nobis orantibz per instigationem recordationis occurrat. Quã obẽ quales orantes volumꝰ inueniri. tales nos ante orationis tempꝰ ꝓparare debemꝰ. Et precedente eũ sanctu mentis in supplicatiõe formatã. et idcirco quicquid orantibz nobis nolumꝰ ut irrepat ante orationẽ de affectibz nostri pectoris extrudẽ festinemꝰ Quãluter cure seculares verent etiã dum orales. Ca. lxvij

Quod autẽ cure seculares etiã in nos qui in nullis actibus mũdi huius admiscem⁹ cadẽ nõnq̃ possint manifestũ ratione monstratũ sedm regulã senior. qui quasd minutissimas victus cotidiani et ĩcessabilem usũ omnis excedit. ad secularẽ diffinierũt aut certe solicitudinẽ ptinere. Vt verbi gratia. cũ duarũ sufficiat velamen tunicarũ. tuũ aut q̃ tuor fieri ut domui pronuncim⁹. aũ sup vna sine duab sufficiat habitatio cellaz. ambitione secularis atq amplitudine delectari quatuor seu q̃nq cellas et hãs easdẽ copiosas ornatus. et capaciores q̃ vsus posside rat exstruam⁹. quod non sine instinctu demoniũ fieri manifestissima nos experimenta docuerũt. Nam quidã probatissimꝰ senior cũ transiret iuxta cellã cuiusdam fratris hanc animi quã virtim⁹ egritudine laborantis utpote qui in exstruendis reparandisq supfluis inquietus

tidianis distensionibz defudaret. et emin⁹ conspexisset eū grauī malleo saxū durissimū conterentē. vidissetqz ethiopē quēdā astantē illi et vna cū eodem ictus malleī uictus consertis qz manibz illidentē. eiusqz ad opus illius instantiā ignitis fabz insugantē diutissime substat vel impressionē durissimi demonis vel fratrem tante illusionis admirans. Cū enī nimia fatigatus lassitudine frater vellet imponē. quiescē iamqz finem opi dem instigatione spūs illius animatus iterū resumē malleū nec desinē ab intentione incepti opis vigebat ita ut eisdem enis instrumentis insatigabilit sustentatus tanta laborus non sentiret iniuriā. Tandē igitur senex tam dira demonis ludifi catione p̄motus ad cellam fris diuertit salutansqz eū. quod inquit est istud op⁹ quod agis. At ille. laboramus inquit contra diuissimū saxū. vixqz illud aliqn potuimus conterē. Ad hec senex. Bene diristi. res. sed fuit alius tecū quē non vidisti. q̄ tibi in hoc ope non tam adiutor q̄ violentus impulsor astabat. Et re vera nō mirum hec que pua et mūma quecūqz abhis qui nostre professionis sūt terminis indifferentē admitti pro qualitate sua aggrauant mentē q̄ illa maiora que sidim suū statū secularū mentes sensus inebriare consueuerūt. non sinenda deposita fore terrena ad deū in quo semp defixa debet ee intentio monachi vesprare uniformes orationes emitti semp a nemine posse certissimū est. Aliter enī quisqz supplicat cū alacer est. Aliter cū tristis. aliter cū spūalibz successibus viget. Aliter cū impugnationū mole deprimit. Aliter cū venia peccat. aliter cū ad sionē gratie seu cuiuslibz virtutis expetat. vel etā cū mtr extinctionē cuiuslibz vicij deprecatī. Aliter cū consideratione gehenne ac futuri iudicij timore compūgit. Aliter cū spe futuroz bonoz et desiderio flammat. aliter cū in necessitatibz ac periculis. Aliter cū in securitate et tranquillitate versatur. De quinq; speciebz oronis et de oratione dominica. Cap lxviij.

Decretor itaqz primo oīm fieri observationes. Obseruatio ipsa oratio est seu petitio pro pctis qua vel p presentibz vel preteritis admissis suis vnusquisqz cōpunctus veniā deprecatī. Orationes sūt quibz aliquid offerim⁹ seu vouem⁹ deo. Postulationes quas pro alijs quoqz dum sum⁹ in feruore spūs constituti solem⁹ emittere. Gratiarū actiones q̄b⁹ mens vel cū pietim dei recolit beneficia. vel cū pnia contēplat seu cū in futurū que et qualita ppauit hijs qui diligūt eū prospicit per ineffabiles excessus dnō refert. Expetende sūt nobis per profectū vite cōsummationēqz virtutū ille potius supplicationū species que vel de contēplatione futurorū bonorū vel de caritatis ardore fundunt. seu certe ut humilius et sidim insipientiū mensurā loquar pro acquisitione quarūcūqz virtutū seu cuiuslibet vicij extinctione gerantur. Aliter enī ad ulla sblimiora supplicationū genā puenire nullatenus poterim⁹ nisi per ordinē postulationū ustarū sensim mens nostra fuerit gradatimqz prouecta. Has quatuor species ita eas dns exemplo suo nobis nūtare dignatus est. Cepit enī ihs facere et docere. hec itaqz genera sublimiora adhuc status ac precelsior subsequit. qui cōtemplatione dei solius et caritatis ardore formatī per quē mens in illius dilectione resoluta atqz rapta familiarissime deo velut patri ppio peculiari pietate colloquit. Quem statū nos debere diligēter expetere formula dnice oratois instituit ita dicens. Pater noster. ꝛc. Quisqs igitur in se delinquenti fratri suo nō ex corde remiserit non indulgentiā sed condempnationē deprecatione hac sibimet i petrabit. sua quoqz professione semetipsū posset durius iudicare dicens. Remitte m. sicut et ego remisi ꝛc. Quod formidātes nōnulli cū in ecclia hec oratio ab vniuersa plebe concinit. huic loci tacite permittūt. ne scilicet semetipsos obligne potius q̄ excusare sua professione videant. non intelligentes q̄ frustra cauillatiōes has iudici oīm pretendē moliant. qui q̄ admodū iudicaturus sit supplicibz suis

voluit premonstrare. quia scilicet iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Videtis ergo qualis nobis ab ipso q̄ per illam exorandus est iudex oratonis sit modus et forma ꝓposita. in qua nulla diuitiarū petitio. nulla memoria dignitatū. nulla potentatus ac fortunarum postulatio. nulla corporee sanitatis seu temporalis vite mentio contineat. Nichil enī caducū vult a se nichil vile nichil temporale eternitatis conditor imprimi. Itaq; magnificentie eius ac munificentie maximā irrogabit iniuriā quisquis sempiternis petitionibus pretermissis transitoriū aliquid et caduca ab eo maluerit postulare. et offensā poti ꝯ ꝓpitiationē iudicis sui vilitate oratiōis mouerit. Nec ut ait oratio licet oēm videat professionis plenitudinē continere utpote que ipsius dñi autoritate vel ītitutā sit vel statuta. proficiat tñ ad illā ignearn ac ꝓfluas exptam orationē. que omnē transcendens humanū sensū. nullo non dico sono vocis sed nec motu lingue distinguit. sed mens infusione celestis lumis illius illustrata conglobatis sensibus velut de fonte quodā copiosissimo illam effudit vbertim atq; ineffabiliter eructat ad deū. tanta promens in illo brevissimo temporis punto. quanta nec eloqui fatale nec prouere mens in semetipsa reuersa prevaleat. Que statū dominus quoq; noster illarū supplicationū formula quas vel solus in monte secedens vel tacite fudisse describit similit figurauit. cū in orationis agonia constitutus eas guttas sanguis ymitabili intentionis profudit exemplo. De diuersis speciebz cōpūctionis et affectū pure orōis. lxix.

Quibus vero possit diuersitates et causas ipsas atq; origines cōpunctionū exprimere. quibz inflammatus mens atq; succensa ad orationes puras et feruentissimas incitatur. Nonnūq̄n etenī psalmi cuiusq; versiculus occasionē orationis ignite dependentibz nobis prebuit. Interdū tenuis fraterne vocis modulatio ad intentū supplicationē stupentiū animos īcitauit. necnon exhortatio viri pfecti et collatio spūalis frequenter ad vberrimas preces tacentiū erexit affectū. Sepenumq; etiam

fratris seu cuiuslibet interitu non minus nos ad plenā cōpunctionē fuisse ꝓmptos. Recordatio quoq; tepentis et negligentie nostre nonnūq̄ nobis salubriter spūs inuexit ardorem. atq; in hūc modū nullo dubiū est occasiones innumeras nō deesse quibz per dei gratiā tepor ac sompnolentia nostraq; mentis valeat exprimi. Quēad modū autē vel quibz modis ipse cōpunctiones de intimis animē cōcussibz proferat non minoris est difficultatis indagare. Frequenter enī per ineffabile grandiū ertarū lacrimarū spūs saluberrime ꝓfluuios fluctus emergit. vn ecia ut in clamores quosdā intolerabilis grandis īmensitate prouocat et cellā viciniā iocunditas cordis et exultatonis penetret magnitudo. Nonnūq̄n vero tanto mens silentio intra secretum profunde tacturnitatis absconditē. ut oēs penitus sonū vocis stupor subito illuīa nitus spūs vel contineat intrinsecus vel amittat ac desideria sua gemitibz tenarrabilibz effundat ad deū. Interdū vero tanta cōpunctionis habundantia ac dolore supplet. ut alias eam digerē nisi exꝓbratione lacrimarū non possit. Ab hijs lacrimis multū distant illę que oculis duntaxat corde de siccis exprimūt. quas licet non penitus īfructuosas ecclesiam. bono enī ꝓposito earū attemptatio emissio ab hijs preserti qui nedū vel adscientiā puēire perfectā vel pristinorū vel presentiū viciorū potuerūt ad purum labe mundari. ab hijs tamen qui in affectū iam transiere virtutū. nequaq̄ debet hoc modo extorqueri profusio lacrimarum. nec exteriorib hoīb magno ope affectandi sunt fletus. qui eas si fuerint vtiliq; producti. nūq̄ pertingere ad illā spontaneā vū lacrimarū potuerūt libertatē. Magis enī supplicantes aīm suis conatibz detrahentes humiliabūt. atq; ad humana deprimergent. et ab illa celesti deponēt sublimitate. in qua attonita mens orantis declinabilit debet ee defixa. eam q; cōpellēt precū suarū intentione lapsa in terrā sterles et coactas lacrimarū guttulas egerere. Et ut oratonis vere gaudia tate

aũ non meã vobis sed beati anthonij sen
tenciã proferã. Non est inquit ꝓfecta o
ratio in qua se monachꝰ vel hoc̃m qd
orat intelligit. nos quoq; oracionis que
exaudiẽ a dño in q̃ntũ expti sumꝰ audita
proferemꝰ. Cũ orantes nos nulla inꝑpella
uit hesitacio et fiduciã petic̃onis nostre
quadã desp̃acione deiecerit sed obtinuis
se nos in ipsa effusione oracionis quod pos
tmꝰ sensserimꝰ non ambigamꝰ preces nos
tras ad deũ efficaciꝰ penetrasse. Tantũ enĩ
quis exaudiri atq; obtinẽ merebit. q̃ntũ
vel inspici se a deo vel deũ crediderit pos
se prestare. Irretractabilis namq; est il
la dñi sententia. Quecũq; orantes petitis
credite quia accipietis. ⁊c̃. De diuersis cau
sis exaudicionis et de secreto oc̃onis. Ca lxx.

Diuersas exaudicionũ causas ee
sed̃m animarũ diuersi et variũ
statũ euangelium sine ꝓphetica
testimoꝝ eloquia. Habes enĩ in duoꝝ cõ
fessione fructũ exaudicionis dñice voce
significatũ sed̃m illud. Si duo ex vobis con
senserint. Habes aliã in fidei plenitudi
ne que grano sinapis cõparat. Habes i
assiduitate oracionũ. habes in elemosi
nã fructu. Include inquit elemosinã in
sinu pauperis ⁊c̃. Habes in emendatione
vite. Dissolue inquit colligaciones iq̃
tatis. Habes in remissione iniuriarũ
nũ nunciatas fuerat. sed̃m illud. Ad dñm
cũ tribularer ⁊c̃. Idcirco absq; hesitacio
nis infidelitate precibꝰ insistendũ est. Hor
tatur enĩ nos dñs ut eũ importunitate
quodãmodo coarteminꝰ. qui ꝓportunos nos
nõmodo non despicit nec vexatur. sed eã
dem iuuat et laudat. Et idcirco si cũcte nos
exaudicionũ quas prediximꝰ cause oĩno
defecerit. saltẽ animet ꝓportunitatis istã
dem. que absq; vlla vel meriti vel laboris
difficultate in tuꝰ cũq; volentis sinu est
potestate. Retractare enĩ nos cõuenit il
lam beati iohãnis euangeliste sentẽcia
am. Hec est inquit fiducia quã habeꝰ
ad eũ quia quicquid petierimꝰ sed̃m vo
luntatẽ eius audit nos. Quod eciã in ora
cione dñica admiscere precipuũ dicebes.
Fiat voluntas tua sicut̃ non nostra.
Si enĩ et illud apli recordam̃. Qm̃ qd
oremꝰ sicut̃ oꝑtet ⁊c̃. intelligimꝰ non
nũq; nos saluti nostre contraria postula
re et cõmodissime nobis ab eo qui volun
tes nostras rectius q; nos et veracius intue
tur. ea que postemꝰ denegari. quod illi q
q; magistro gentiũ accidit. Idcirco cunc
tas obsecraciones nostras similiꝰ nos quo
q; debemꝰ oracione ꝓcludẽ et hanc vo
cem cũctis peticionibꝰ nr̃is semp adiungẽ.
verũptamen non sicut ego volo sed sicut
tu. Ante omnia sane illud obseruandũ e
ut intrantes in cubiculũ nostrũ clauso os
tio oremꝰ ꝑem. Int̃ cubiculũ nr̃m supplicamꝰ
ut ab oĩm cogitacionũ siue sollicitudinũ strepitu
cor nr̃m ꝑeat amonẽtes secreto q̃dãmõ ac sũmissis
ꝑcibꝰ nr̃as soli deo resecam. Clauso ostio oramus
cũ strictis labijs oĩq; silẽcio supplicamꝰ nõ vocã sed
cordis scrutatori. In abscondito. q̃n corde tm̃ et si
lencio non solũ ne fratres astantes nostr̃s
susurrijs vel clamoribꝰ auoremꝰ et oran
cũ sensibꝰ obstrepamꝰ. sed ut ipsos eciam
ymicos nostros qui orantibꝰ nobis maxi
me insidiant. latear nostre peticoĩs intẽ
cio. Ita enĩ ꝑceptũ illud ꝑplebimꝰ. Ab ea
que dormit in sinu tuo custodi clausura
os tui. Ob quod frequẽter quidẽ sed bre
uiter est orandũ ne ĩmorantibꝰ nobis in
serere aliquid nostro cordi insidiator pos
sit ymmo istud enĩ vm̃ sacrificiũ est. q̃a
sacrificiũ deo spũs contribulatꝰ ⁊c̃. Ista sẽ
holocausta medullata que contritis et hu
miliatis cordibꝰ offerũt. queq; hac qua
diximꝰ disciplina et intencione spũs exhi
bentes efficaci poterimꝰ virtute cantare
Dirigatur oracio mea sicut incensũ in cõ
spectu tuo dñe. Qz sed̃m qualitatẽ mẽtis
Crudũ format oracio. Caplm lxxi.

Mensuram puritatis siue sicut col
lacione supioꝝ ꝓfatus sũ vna
queq; mens in oracione sua vel erigitur
vel format tantũ saltet a terrenarũ re
rũ ac materialiũ cõtemplacione discedẽs
ꝑfectas. fereritq; ihm vel humilẽ adhuc et car
neũ vel glorificatũ. et in maiestatis siue
gloria venientẽ internis obtutibꝰ anime
peruideri. sed soli illi purissimis oculis
diuinitatẽ ipsius contẽplanti qui de hu
milibꝰ et de terrenis oĩbꝰ et cogitacoĩbꝰ

ascendentes ai illo secedit in excelsii soli
tudinis montē. ut in hoc corpe cōmoran
tes ad similitudinē quandā illius bēātu
dinis que in futuro promittit sanctis vl'
ex pte aliqua nos aptare possimus. sitq
nobis oīa in oībz deus. Tūc enī pfecte
consūmabit in nobis illa salvatoris oīo
ratio ut dilectio qua dilexisti me in ip
sis sit. et ipse in nobis. Cū oīs amor omne
desiderii omne studiū. omnis conatus. oīs
cogitatio nra. omne quod videmus. quod
loquim quod spamus. deus erit. Illaq v
nitas que nūc est patris cū filio et filij
cū patre. in nostrū fluit sensū mentēq
transfusa. id est ut quēadmodū nos ille
sincera et pura atq indissolubili dilexit
caritate. nos quoq ei ppetua et insepara
bili dilectione iungamur. Jam saltem eidē
copulati in illū pueniētes finē. quem
idem dīs orans in nobis optat impleri
ut omēs sint vnū sicut nos. Hec igit destī
natio solitarij. hec igit ee debet omnis
intentio ut imaginē future beatitudīs
in hoc corpe possidere mereat. et quodam
modo artium in hoc vasculo pregustare.
Hic inquā finis tote pfectionis est ut co
usq extenuata mēs ab omni situ terrenali
ad spūalia cotidie sublimet. donec oīs ei
cōuersatio oīs voluntas cordis vna et
iugis efficiat oratio. Germanus. Cuj li
bet artis pfectio nōn est ut frequentiorib p
mū ac tenerrimis ei⁹ imbuat paula
tim eruditis sit. atq ita ab imis
usq ad sūma sensim gradatūq consten
dat. Quapp huic quoq sublimissīe disci
pline per quā instruim deo iugit inhe
rere. hec ee principia tenuit suspicam. ut
primū nouim⁹ qua meditatione teneat
deus vel cogitet. Deinde quandā mēorie
hui⁹ materiā qua deus mente concapi
atur vel ppetuo teneat nobis rupim⁹
demonstrari. ut cum pre oculis retentā
tes. cū elapsos nos ab eadē senserim⁹ ha
beam⁹ in prōptu quo resipiscentes illico
reuertam. ac resumē illam sine vlla cur
suus mora et inquisitionis difficultate pos
sim⁹. ne anteq spūalis quādā pariat in
tuitus. concepta cordis euanescat intētio
Quā confusionē idcirco nobis accidere

satis certū est. quia speciale aliquid pre
oculis positū velut formulā quandā stra
biliter non tenem⁹. ad quā possit vagus
animus post multos anfractus reuocari
Jtaq fit ut hac ignoratiōe ac difficulta
te mens iugit prepedita errabunda se
per et velut ebria per diuersa iactetur.
et ne illud quidē quod nisu potuis ēt in
dustria sibimet occurrerit spūale diu
ac firmit teneat. dū adhuc semp ex alio
aliud recipiens sitat inconstātis eou atq
principia. utq eā finē dispexerit non sen
tiat. De formula oratōis a sco ysaac. lxxii

Inquisitio vrā tum in. ysaac. lxxii
subtilis proxime puritatis pfectū
nat indiciū. Proxim⁹ enī cognōsci
est. qui quod inquire debeat prudenter
agnoscat. Nec a saecula longe est qui re
pit intelligē quod ignoret. Nec igitur
huj⁹modi vobis quā queritis disciplinę
atq orationis formula ponet. quā unus
quisq monachus ad iugem dei memoriā
tendens. incessabili cordis voluntate me
ditari. expulsa oīm cogitationū varieta
te consuescat. Deus in adiutoriū meū inte
de. dīne ad adiuuandū me festina. Hic nō
q versiculus habet aduersus vniuersa
distrimina tuā oratiōne dei. Habet hūili
tatē pie confessionis. habet solliciudi
ac timoris ppetu vigilantiā. habet consti
dentiōne fragilitatis sue. exindeq
fiduciā. confidentiā pritus semp astantis
q presidij. Hinc versiculū meditatum tibi
sompnus irrepat. donec incessabili exu
cratione formatus eā per sopore ei
dormire consuescas. Hic tibi exp gefacto
prim⁹ occurrat. Iste vigilantie cogitatio
nes anticipet vniuersas. hic te omī tpe
prosequatur. donec iugi ei⁹ meditatiōe
firmatus cūctarū cogitationū diuicias
mens refutet. atq ita versiculi hui⁹ me
di paupitate constructa ypheticā ipleat
eloquiū. paup et inops laudabīlenomī
tuū. Omnes namq affatus in psalmis
uenim⁹ expressos ut ea que inaurierīt
velut in speculo purissimo prudentes c
oīū sensus non tectu lectionis sed expri
cia precedente penetrem⁹ atq ita ad illā
orationis incorrupte mensurā ptinget

que non solū nullī ymaginis occupatur
intuitu. sed eaā nulla vocis nulla verbo
rū prosecutione distinguit. Ignita vero
mentis intencione per ineffabilē cordis
excessū. ī explebili eaā spūs alacritate p
fertur. q̄m mens extra omnes sensus
ac visibiles effectu materias. gemitibz ī
enarrabilibz atq̄ suspirijs emittat ad
deum. Qualiē mens in ozōne vagā possit
Expone stabiliri. Germanꝰ. lxxiij.
quēadmodū hūr versiculū quē
nobis vice formule tradidisti. sta
biliter tenīe possimꝰ. Cū enī capitulū
ruiūlibet psalmi mens nra contegit. in
sensibiliter eo subtracto ad alterius scrip
tuve textū nescius stupensq̄ devoluitur
De hoc quoq̄ ad alīm subintrāte alia me
ditatione transfertur. et ita animꝰ semp
votatus per omē scripturarū corpus. īstā
bilis et vagus iactat. nichil pro arbitrio
suo prevalens vel abicere vel tenere. nec
pleno quidquā iudicio et examinatione
finire. palpator tm spūaliū sensuū ac
gustator non genator nec possessor effec
tus. atq̄ ita mens mobilis semp ac vagā
in tempe quoq̄ sinaxeos velud ebria per
diuersa distrahīt. nullū officiū cōpetenē
exsoluens. Verbi grā. Cum orat psalmū
aut aliquā revolut lectionē. cū dcrmtat
aliud quid meditat. nichil disciplinate
ner oportune rapiens vel emittens.
Ysaac. Tria sūt que vagam mētē sta
bilem faciūt. Vigilie meditatio et ora
Quarū assiduitas et iugis intencio con
fert animē stabilē firmitatē. que tamē
aliās non poterūt apprehendi nisi p opis
non philargirie. sed sacris cenobij vsibus
dedicti infatigabilē ingitatē. omnes oīo
sollicitudines et cure vite pītus pauꝰ fue
rint abdicate. et in hanc solam obsequiā
nā defixa fuit tota mētis intencio. ut ita
illud apostolicū mandatū. sine intrmissio
ne orate possimꝰ īplere. Parparū namq̄
orat quisquis illo tm tempe quo genua
flectunt orare consuevit. Quīm vero orat
quisquis eaā flexis genibz exagitatoē cor
dis qualicūq̄ distrahīt. et idcirco qualesco
rantes volumꝰ īuenīri tales nos ēe opor
tet ante tempꝰ orationis. Necesse est enim
mentē in tempe suppliacois sue de statu
precedenti formari. allisq̄ cogitationibz o
rantē vel ad celestia sublimari vel ad ter
rena demergi. quibz ante orationē fuerit
īmorata. Hucusq̄ abbas ysaac tuiꝰ doctri
nā super predicti versiculi meditatoē ex
colere tenacissime cupientes. utpote quā
cōpendiosā ac salutarem credebamꝰ difficili
orem satis ad observandū expti sumꝰ. q̄
illud studiū nrm quo solebamꝰ antea per
omē scripturarū corpus absq̄ vllius ob
seruacie vinculo varia passim meditatio
one discurrē. Constat igitā nemīnē prop
sus ob imperitiā litterarū a pfectione
cordis excludi. nec rusticitatē obesse ad ap
petendā aīe puritatē. que cōpendiosissīe
adiacet cunctis. si modo sanā et integrā
mentis intencionē. iugi ad dīm versiculi
huiꝰ meditatione servauerint. De stō ar
thebio epō et dyemone. ex li° vij° collationū
Il cenobio sīve consisten. Ca lxxiij.
tes post prima fidei rudimenta stu
tuimꝰ egyptū petere ac sanctoꝝ plu
rimos quoq̄ se fama diffuderat. si non e
mulandi saltem agnoscendi studio īuise
re. Igitur ad opidū egypti cui thenesꝰ no
men est emersa navigatione puenimꝰ
Cuiꝰ accole tm vel mari vel stagnis salsis
undiq̄ circūuoluūt. ut solis aquis qua
terra debeat negotiationibz dediti opes at
q̄ substantiā nauali cōmercio parent. i
ta ut edificijs eī voluerint exstruendis
terra non suppetat. nisi de longinquo na
vigijs apporteī. Ubi eī adventantibz nob'
fauens desiderijs nostris diuinitus bea
tissimi viri archebij episcopi prestitisset
aduentū. Qui raptus de anachoritarū ce
tu. et epūs panephysi opido datus. tanta
distructione omni cuo suo apositū solitudīe
custodiuit. ut nichil de pretite hūlum
tis tenore laxauit aut de adiecto sibi hōre
blanditus sit. agnito desiderio nro. veīte
mquit et videte senes quoq̄ sola cōtempla
tio magnā possit conferre doctrinā. Sup
to itaq̄ baculo et pera ad civitatē suā nos
pduxit. cuiꝰ terras repentino terremo
tu exussit mare transgressis limitibz oc
cupauit atq̄ ita collapsis ferme omībus
vijs. opimas olim terras salsis paludibz

suppterit. Multa in hūc modū opida fu
gatis habitatoribz eiuuies illa velut ipsu
las fecat. quo desideratū secedentibz sanctis
solitudinē prebent. In quibz tres senes id
est cheremon. nesteros et ioseph anachore
te antiquissimi consistebant. Itaq; pīmū
nos pduxit ad cheremonē. qui et monas
terio eius ppinq; erat. et aī tentenariū
vite annū spiritu tantū alacer exessisset
utn dorsū eius. tempis fuerat vetustate
et orationū ingitate curuatū. ut quasi in
primeuā redactus infanciā sūmissis ac
protentis terrā tenḡ manibz progrederet.
Huiꝰ ergo et vultū mirabilē et incessum
pariter intuētes. cū sermonē supplicit pos
cerem⁹ grauit ille suspirans. Quid vo
bis aut possū conferre doctrine. cui tbe
tillitas senectutis ut vigorē pristinū re
laxauit. ita loquendi quoq; ademit fidu
ciā. Quēadmodū enī docere presumam
quod me iam vel min⁹ vel tepidus exer
cere cognosco. Ob quā rem nullū iunio
rū michi in hanc usq; etatē cohabitare p
misi. ne exemplo meo alteri⁹ districtio lax
aretur. Quīqīn enī erit efficax instructus
auctoritas. nisi eam effectus opis siu cordi
affixerit audientis. Ad hec nos non medi
ocri confusione cōpuncti vidim⁹. Licet suf
ficere nobis ad omnē instructionē debeat
vel loci istius difficultas. vel ipsa eciā soli
taria adhuc vita. quā iuuentus quoq; ro
busta vix tolerat. si eciā reuelatus tibi te
por noster īpetrare quod petim⁹ non me
reī. debet hoc saltem labor tanti itineris
obtinere q̄ huc de beetlehemitici cenobij
rudimentis institutiōis nostre desiderio
et profectus nīi amore ꝓperauim⁹. Colla
cio cheremonis de causis vitādi pcīm. Cap
Hunc beatus cheremon. tria lxxv.
siūt inquit que faciūt hoīes a viajs
tempare. videlicet aut metu gehē
ne siue presenciū legū. aut spes et desideri
um regni celoꝝ. aut affectus boni ipsius
amoriq; virtutū. Idcirco aplūs salutis sū
mā triū virtutū consūmatione concludit.
Fides namq; futuri iudicij ac supplicioꝝ
metus vicioꝝ fugat contagia declinare.
Spes mentē de pīnis auocans corpis vo
luptates celestiū premioꝝ expectatione con

tempnit. Caritas ad amorē xpī et virtu
tū fructū sustendens. quicquid ulis con
trariū est fugat detestari. Si quis ergo ad
perfectionē tendit de illo primo timoris ḡ
du quē diuin⁹ seruilē ad alacrē spei tra
mitē gradu proficiente consendet. qu
iam non seruo sed mercenario cōpanā
festinandū proinde est ad tertiū filioꝝ
gradū qui omnia que patris sunt sua ēē
credūt per indissolubilē mutuis gratiā.
dilectum⁹ deū. qa de⁹ p̄or dilexit nos. Nō aliā de
tā pfectioē scendē potim⁹ ni q̄admodū nullū⁹ vel
aliū in nīe salutis gīa p̄or nos ipe dilexit. ita eī
nos q̄q; nullū⁹ alīū nisi sui tm amoris dilectio
nis obtentu. Aliud eī est in pīnti bono quem
pia delectatū. odio habere carnis contra
gia. Aliud future remuneratiōis intu
tu cōcupiscentias illicitas refrenare. Pos
tremo multo maius est ꝓpter bonū ipsū
a bono nolle discedē. q̄ ꝓpter metū malo
non prebere consensū. In illo enī volun
tariū bonū est. in isto vero coactū. et tm
q̄ nolenti violenter extortū vel metu sup
plicij vel cupiditate premioꝝ. Cum ergo
quis per hanc tertiā ad ymaginē dei
et similitudinē iam puenerit. bono iam
ꝓpter bonū ipsius delectabitur voluptate
ac similem quodāmodo possidens pacē ac
lenitatis affectū. nullis deinceps peccā
tū vicijs uastet. sed venia potius infir
mitatibz eoꝝ condolens et cōpacens iplo
rabit. sēq; remiscens tum diu similiū passi
onū stimulis īpugnatū donec miseratio
domini saluaret. nec suo studio sed dei pro
tectione saluatū. ut non uacuā sed mi
sericordiā errantibz intelligat īpendendā.
et in hac humilitate mētis consistens po
terit etiam illud pfectioīs explere manda
tū. Diligite īimicos vīos etc. Quē affectū
beatus iohannes assecutū se ēē cognoscens.
aut. ut fiduciā habeam⁹ in die iudicij. qa
sicut ille est et nos sum⁹ in hoc mundo. In
quo enī infirma et fragilis hūana natura
esse sicut ille est potest. nisi in bonos et ma
los iustos et iniustos ad imitationē dei pla
cidam semq; sui cordis extendit caritatē.
et ut bonū ꝓpter bonū ipsius optetur affec
tū. Cum ergo quis huīc bonitatis affectū tunc
et imitationē dei fuerit assecutus tunc

viscerib⁹ dñice longanimitatis indutus
pro psecutorib⁹ quoq; suis orabit similiter
dicens. Pater ignosce eis quia non sciunt
quid faciunt. Ceteru̅ euidens est indiciu̅
aie nedu̅ viaor⁹ fecib⁹ cliquate in trunci
bus alienis affectu mime condolere. sed
rigida iudicantes tenie censura. De timo
re seruili et filiali. Germanus. Cap. xxvi.

Dignifice de psectu dei caritate dis
sertu̅ est. unu̅ illud nos monet.
qp ca̅ eam tanta laude protulerit
timore dei et spem retributionis eterne.
imperfecta ee diuisit. ca̅ multo aliud videat
de eis sensisse pphet dicens. Quia nichil
deest timentib⁹ eu̅. et. Inclina aur⁹ meu̅
ad faciendas iustificationes tuas metu̅
propter retributione̅. Chemon. Pro statu atq;
mensura unusquis q; mentis scriptura di
uina ad diuersos psectionu̅ gradus arbi
trij nostri pronotat libertate̅. Nec enim po
terat unisonus omib⁹ psectionis tenora
apponi. qua nec oim una virtus aut volu̅
tas aut feruor est. Secundu̅ ergo hanc sen
tentia nostra quoq; intelligenda est sententia
Non quoq; contemplatione̅ ppetue illius
pene vel beatissime retributionis nullius
momenti⁹ ee momenta. Sed quia ci sint
tiles et sectatores suos ad ista beatitudinis
introducant. Caritas cursu̅ in qua plenior
fiducia ppetuiq; iam gaudiu̅ est assumes
eos de timore seruili et mercenaria spe
ad dilectione̅ dei et adoptione̅ transferret
filior⁹ et quodamodo psectiores sanctos de p
fectis. Multe enim aut mansiones sunt apud
patre̅ meu̅. Quisquis igit⁹ in hui⁹modi fuit
caritatis psectione fundatus necesse est ut
ad illu̅ gradu̅ excellentiore̅ conscendat. que
non penaru̅ terror nec cupido pmior⁹ sed
amoris genat magnitudo. quo vel filius
indulgentissimi patre̅. vel frater frem vl'
amicus amicu̅ vel cōiunx cōiuge̅ solluto
uenerer affectu. diu̅ non eius verbea neq;
cōiuncta. sed vel tenue̅ amoris formidat of
fensam. Multu ergo distantia est inter
illu̅ timore̅ aut nichil deest. qui sapientie
et scientie thesaurus est. et illi⁹ imperfectu̅
qui pinapiu̅ sapientie nuncupatur. quaq;
pena in se continens de psector⁹ cordibus
supueniente plenitudine caritatis extru
ditur. Et venera si pinapiu̅ sapientie in tio
re consistit. que erit eius nisi in xpi amore
psectio que illi⁹ in sese psecte dilectionis con
tinens metu̅ non iam pinapiu̅. sed thesau
rus sapientie et scientie nuncupat. Replebit
maiestas eu̅ spu̅ timoris domini. Tanta em̅
uberitas eius est magnitudo ut que̅ semel
sua virtute possederit non parte̅ sed totu̅
eius occupet mente̅. nec imerito illu que
nuq; exadit coherens caritati. De corpore
pcti destruendo p desiderii boni. h°. xxvi

Q destruat inquit corpus pcti. ij.
Pecati corpus multis viaor⁹ me̅
bris probatur exstructu̅. et ad eiq
attinere portione̅. quicquid vel facto vel dic
to vel cogitatione petrat. Cui aplus mem
bra destruens. mortificate inquit me̅bra
vestra. etc̅. Quisq; non cōcat nuntiantibus
infirmor⁹ et egenor⁹. et pecunie sue quia in
fideli tenacitate conseruat xpi precepta
postponit. ydolatrie crimen incurrit. a
more̅ scilicet materie mundialis diuine p
ferens caritati. Si ergo multos ita pro
xpo suas vidim⁹ abiecisse substantias ut
eam desideriu̅ de cordib⁹ eor⁹ in ppetuu̅
probem⁹ abasu̅. consequens est ut eodem
modo eam formationis ardore̅ extingu
posse credam⁹. Neq; enim impossibile aplis
ca̅ possibili cōiunxisset. p vtraq; sciens ee
possibilia pari modo mortificanda decre
uit. Certos tamen nos ee conuenit. p licet
omne̅ districtione̅ continentie. fame̅ et si
tim vigilias et opis ingentie̅. atq; incessa
bilis subeam⁹ studiu̅ lectionis. ppetua̅ in
castimonie puritate̅ hor⁹ labor⁹ merito
contingere nequeam⁹. nisi in his ingrit
desudantes experientie magisterio docea
m̅ incorruptione̅ ei⁹ diuine gratie largi
tate concedi. Ob hoc sane solu̅ se quisq; in
fatigabiliter in his exercitijs pdurare de
bere cognoscat. ut per illor⁹ afflictione̅ mi
sericordia dñi consecutus de ipugnatione
carnis ac dnatione ppotentiu̅ viaor⁹ diui
no mereat munere liberari. Tanto aute̅
ergo acquisitione̅ castimonie desiderio at
q; amore̅ istame̅. quanto quis pecuniaru̅
cupidissim⁹ acquisitor. vel qui summa ho
nor⁹ ambitione distendit. vel qui intolera
bili pulchre mulieris amore raptat. desi

derīū ip̄a entissimo amore optīt explere. et ita fiet ut dū pro integritatis ꝑpetuitate insanabili cupiditate sitiendum̄ desiderabilibus despiciat̄ tibus. necessariꝰ horreat potus. Somp̄nꝰ denicꝙ ipsi nature debitus vespiat̄. vel certe ut deceptor fraudulentissimꝰ puritatis emulus atq; contrarius instituite attonitu atq; suspectu mente capiat̄. et ita vnusquisq; cotidie integritatis sue matutinꝰ explorator effectus de collata sibi puritate congaudeat. eamq; se non sine studio nec vigilantia sed protectione dīi seruasse cognouit. Cuius desideriū eū quē semel accenderit cunctos labores corpis libenter sustinere cōpellit. Alias namq; non potuerūt desideria veriū p̄uaū vel reprimi vel euelli nisi pro istis assertibz noxis quos cupimꝰ amputari. alij salutares fuerūt intromissi. Nullatenꝰ eū valet viuacitas mentis absq; alicuiꝰ desiderij vel timoris vel gaudij vel meroris affectione subsistē. Quantū autē quis in lenitate ac paciencia cordis profecerit. tantū in corporis puritate proficiet. Non enī estus corpis declinabit nisi qui motus animi ante cōpescit Quod apte saluator declarat. Beati mites quoniā ipsi possidebūt terram. Pax enī multa diligentibz legē xp̄i.

De sex castimonie gradibz. Ca lxxviij.

Vita sunt autē castimonie gradus quibz ad illam inuiolabilē consenditur puritatē. Primꝰ est ne vigilans ip̄pugnatōe carnali elidat̄. Secundꝰ ne mens voluptuosis cogitationibz inoret̄ Tertius ne femineos vel teneros ad concupiscentiā moueat̄ aspectu. Quartus ne vigilans vel simplicē carnis p̄ferat motū. Quintꝰ ne cū memoriā generationis humane vel tractatus ruaꝰ vel nouitas lectionis ingesserit subtilissimꝰ mentē voluptuose actionis perstringat assensꝰ. Nichilq; amplius de eius recordatōe capiat. q̄n si oblatōnē latenter vel cuilibet alterius officiane mente ptractet. Sextus ne illecebrosis fantasmatibz feminarū vel dormiens illudat̄. Licet enī hanc ludificatōnē pcō ee obnoxiā non credamꝰ. concupiscentiae tamen adhuc medullitus latitantis indicū est. Quā tamen illusionē diuersis modis constat astare Nam sēpe vsū quē vigilans exercere cogitauit consueuerat eā dormiens quisq; temptat̄. Aliter aute fallunt̄ qui naturalem copulam norūt. aliter qui expertes sunt. Hij enī sicut simplicioribz et puris cordibz sompnijs inquietari solent ita eā minore p̄ne labore purgant. Illi aute sordidioribz magisq; expressis fantasmatibz illudunt̄. donec paulatī in obliuionē quā voluntariā ante senserat mens eā sompno sopita verint̄ et ita demū quis ad illam vite serenā puraq; similitudinem puritatē ut eā ipso naturali motu tu mens emortuo illū obsenū liquorem ōino non perferat

De causa nocturne pollutionis. Cap. lxxix.

Nunc carnis lubricitatis collusionē quidā dicāt non in turco dormientibz euenire q̄ eā producat fallacia sompniorū. sed potius quia redundancia humoris illius aliquas in egrotantis corde fingunt illecebras. demq; quando non inquietat vlla conscientia ipsi admodū fluxus eius ita etiā illusio cōquiescat. sed hec diffinire poterit nemo. nisi p̄ experiencia longum et purissimē cordis antrum ac spūs. verbo dīi purgate puenerit. Itaq; puritatis modū certa experiencia ꝑpendens nequaq; illoꝝ deceptis errore. qui negligentie siue vicio orbiculatis q̄n natura compellit egestionibz sordida ti de naturali condicione causant. Cuiusq; eos constet inferre potius vim nature extorquere ab ea pollutionē quā ipsa nonnis ymo ad eius referūt creatorē. Itaq; quisq; ad illū puritatis statū iugi cordis intentione puenerit ut iā mente abhuius passionis titillatione penitus absolutus. per soporē carnis eius velut vanitatē superflui humoris expellat condicionē mundumq; nature certissime deprehendit. Et ita cū expergefactus inuenerit carnē suā post longa tempora se inscio atq; ignorante pollutā. tūc demū de naturali mutatione causetur. ad illū sine dubio puenisse sentiat. ut talis inuenat̄ in nocte qualis in die talis in lecto qualis in oratione. talis solus

qualis turbis hoīm circūseptus. Postremo
ut nūqm se talem segregatus aspiciat qlē
videri ab homūbz erubescit. Et ita cū cepit
suauissimo lumine castitatis iugiē delecta
ri dicere potit cū pphēta. Et nox illuīatio
mea in delicijs meis. tē. Denicq hoc ipm
quia supra condicionē nature videt humā
ne. qualiter obtinuerit pphēta subiūgit.
Quia tu possedisti renes meos id est mor
tificasti insitū venibz meis voluptatis ar
dorem. De vera et pfecta castitate. lxxx.

Quo castitas non ut arbitramū
distructionis presidio sed amore sin
et pprie puritatis delectatiōe sub
sistit. Non enī castitas sed continentia di
citur vbi adhuc ei aliqua resistit aduersi
tatis voluptatis. qđ obrem donec pulsari
nos carnis cōmotione sentimq. noueimq
ad castitatis nos necdū puenisse fastigia.
Sed adhuc sub infirmitate continentie con
flictatos prelijs fatigatosq. in quibz necesse est
dubios semp ee euentus. Hac cōmotione
ipsi quidē eunuchi carere demptis geni
talibz possunt. Sciendūq est non eos car
nales estus nec affectū libidinis sed solā
satiue gen'ationis deesse virtutē. vnde nec
ab humiliante et contritione cordis vel cō
tinentie districtione debent laxare. Licet
nequaq sit discredendū minore ab eis
castimoniā posse labore comprehendi.
Quādoquidē perfectio castitatis alaboriosis
continentie rudimētis pretia tranquilli
tate discernit. Hec est enī vere cōsūma
to castitatis. que non ipugnans carna
lis concupiscentie motus. sed horrore toto
detestans iugiē atq inuiolabilē siu retinet
puritatē. nec potest aliud quid ee nisi
sanctitas. Hoc autē fiet qñ iam desinēs
carno aduersus spm concupiscē desideriis
eius virtutiq consenserit. ceperintq sibi
inuicem pace firmissima federari. et habi
tare fratres in vnū. Illam repromis
sam a dño bītudinē possidentes. de q̄ ait
Si duo ex vobis consenserint sup terrā tē.
Qđ autē prima cū vestū iugi instillatiōe
repleuerit. quietq eā sustinat membra.
licet veris sectatoribz puritatis ad obtinēdā
eam nichil preiudicet istā cōmotio. qđ hec
sola interdū et tamen per sopore nātis
exaturet. sciendū tamen est. q̄ ita non cō
mota fuerint ad quietē pprā reducantur
castitatis impio ut non modo cū illo pruri
tu. sed nec cū mūma quidē libidinis recor
datione cedent. Et idcirco ut cū lege animi.
lex quoq congruat corpalis. etiam in ip
sius aque potu. ita est numietus castigāda
ut humoris cotidiani illa collectio prius are
factis influens membris illū quē teneat ibi
lem putatus corpis motū non solū rarissim
vm eā lentū reddat ac tepidū frigidūq
ut ita dixerī ignē. et absq vllius adustio
nis ardore vorantē sustinet flāmā. instru
admirabilis illi moysaice visionis ut nr
nis nostre rubus inoxio igne circūdatus.
non vratur. Vel sicut illoz trīū iuuenū q
bus vorante spiritu fornacis caldayce flam
ma distincta est. ut illud quodāmodo quod
sanctis repromittit incipiamq iam in hoc
corpore possidere. Cum ambulauerīs per
ignē. non cōburēris. De miraculis dei cū
tre pātres cōuersos. Cap lxxxi.

Uiri fici sunt nec vllis nisi hijs q̄
experti sūt nota que dīs fidelibus
suis adhuc in isto corruptionis vasculo cō
stantibz ineffabili libertate largitur. Que
pphēta mentis puritate plustrans excla
mauit. Opera tua deus. et aīa me
a nouit nimis. Quis enī in se opa domi
ni non miretur. cū insatiabilē ventris in
gluuiē. ita in se viderit cōpressam. ut vix
pm exiguū ac vilissimū tabū raro et tiuis
cipiat. qui ignē libidinis. quē naturalē
antea et velut extinguibilē ee credebat.
ita resurrexisse persenserit. ut nec simplia
quidē se corporis motu sentiat incitari. Quo
modo non virtute domini contremiscat qs
q̄ qñ homines quondā duros atq truculē
tos qui ad summū vrbanitatis furorē etiā
blandissimis subditorū invitabant obsequis.
ad tantū viderit transisse lenitatē ut nō
solū nullis iam cōmoueant iniurijs. sed e
tiam cū illate fuerint summa magnani
mitate congaudeant? Quis plane non
miretur opa dei cū vel se vel aliū ex rapa
cissimo liberalē. ex prodigo continentē.
ex superbo humilē. ex delicato ac tenero stua
lidū et hirsutū perspexerit. et egestate
atq anguistia pricū veriū etiā volūtarie

perfruentē. Ista sunt prodigia que posuit
super terrā. auferens bella usq; ad finem
terre. ut pretermittā illam celestem infu
sionē letitie spīalis. qua delectus animꝰ
inspiratu grandij alacritate sustollit ad il
los ignotos tedis excessus. et tam ineffabilia
q; audita solacia grandioꝝ quibꝫ nōnūq;
ignauissimo stupore torpentes. ad oracioēz
feruentissimā velut de sompno profundissi
mo sustitam. Hoc est grandū de quo apl's
Quod oculus inquit non vidit etc. In hijs
igitur oīb; quantū mens ad subtiliorem
profecerit puritatē tanto sublimi⁹ intuebit
dīm et admirationis intra semetipm poc
us capiet incrementa q; loquendi facultatē
inueniet. Ut enī vim letitie hui⁹ ineptus mē
te tonape. ita explicare sermone non va
lebit exptus. Istud ergo est mirabile op⁹
dei hoīem carneū carnales affectus respu
isse. et in tanta verū atq; inaudituū varie
tate vnū tenere animi statū atq; īmobilē
in omni accidentiū pmutatione durare.
Qua virtute fundatus senex quidā cū a
pud alexandriā turbis infideliū catholicis
non solū maledictis vīm etiā grauissimis
pellentiū vigeret injurijs. eisq; a subsannā
tibꝫ diceret. Quid miraculi xpūs vester q;
tolutus erat. Hijs ille inquit ac maioribus
si intulerītis non mouear nec offendar in
iurijs. Qualit' pfectionē cōstitutis q; obti

Quisquis igitur nē possit. Cap lxxvij
extractus a cūctis confabulationibꝫ
otiosis et mortiferis ab omni ua
et sollicitudine curaq; mundana. duobus
tantū paximacijs fuerit cotidiana refecti
one contentꝰ. et aque sanctite subtracta
quietē sompni trium vel ut alij statuerūt
quatuor horaruū spacio terminauit. nec
tamen laboruū ac continentie huiꝰ mito
sed miseratione dīi eam se tweuderit ad
eptuū. quia sine hac fide vana est oīs
labouis humani intentio. Nec amplꝰ q;m
sex mensibꝫ pfectionē istius īpossibilē sibi
non ee cognoscet. Que fides licet facilis
ac plana oīb; videatur. tamē tam dif
ficile ab intipientibꝫ. q; ipsius cōstitutis p
fectio possidetur. Nam cū eis vel ptcula
puritatis arriserit continuo in conscientie
sue secretis elatione quadā subtiliter illa

bente sibimet blandiunt. Credentesq; se
ullam diligentie sue studio consecutos. nec
est ut supno illo presidio paululū denuda
ti. tam diu illis quas virtus diuina extur
erat passionibꝫ opprimant. q; diu exper
tia docente cognoscant se viribꝫ atq; tdul
tria sua puritatis bonū obtinē non posse.
Et ut disputationē nostrā breuiter includa
m⁹. hec est consummatio castitatis ut vigila
tē monachū oblectatio lubrinus nulla pfli
gat. ut quiescentē sompnioꝝ non fallat il
lusio. sed cū dormienti tantū per sopite mē
tis inauiā cōmotio carnis obrepserit. qū
admodū sine villa titillatione voluptatis
excitata est ita etiā sine villo pturitu corpo
ris conquiescat. Hec de castitatis fine non
verbis sed experientia magistrante digessi
m⁹. Que licet a desidiosis ac negligentibꝫ
arbitrer īpossibilia forsitan audienda. ver
tus tamen sū a studiosis ac spīalibꝫ viris
agnoscenda. Qualit' deus a nobis mitin
per gratiā suā extorqueat. ex li°. 3°. Cap lxxvij

Dubitari non potest. omnē aīe naturaliter virtutū semi
na beneficio creatoris inserta. sed
nisi hec opitulatione dei fuerint excitata
ad incrementū pfectoris non poterūt per
uenire. Quia sedm aplm. neq; qui plan
tat est aliquid neq; qui rigat. sed. et ita
semper gratia dei in bonā partē cooperā
nostro arbitrio. atq; in oīb; illud adiu
uati protegit ac defendit ut nōnūq; etiā
ab eo quosdā conatus bone voluntatis vi
exigat vel expectet. ne penitus pereun
ti aut terre otio dissoluto sua dona confer
re videatur. Ocasiones quoddāmodo que
rens quibꝫ humane segnitiei torpore dis
cusso non irrationabilis munificentie sue
largitus videat. dīi eā sub colore cuiusdā
desiderij ac laboris impartit. Et nichilo
min⁹ gratia dei semp gratuita pseuerat.
dīi exiguis quibusdā conatibꝫ tantū īmē
talitatis gloriā tribuit. Et ut eā inēpu
rabili clementie morale aliquid ex aliq;
similitudine cōparem⁹. si nutrix pia ac
sollicita diu sinu puulū gestat. ut q;q;
gradi doceat. et quidē primū eū reptare
pmittit. deinde eretū ut alterno passibꝰ
nitatur dextere sue virtute sustentat. mox

ꝙ paululū deuiatū. si tutubantē viderit
protinꝰ apprehendit. nutantē sustapit. lap
sum erigit. et vel avect manū. vel etiā dex
dere leuiter sinens eleuat post ruinā. cū
autē eū ad puericiā vel adolescentie vel
iuuentutis pduxerit robur. quedā etiā
ponderā vel labores quibꝫ non opprimat
sed exerceat ijungit. et cū emulis decerta
re pmittit. Quantomagis ille celestis ō
tor. quē libere voluntatis arbitrio in con
spectu suo exercear ad virtutē. et tamen
relinquit querentē. eripit de piculo inter
mortē suū quē nobis tribuere dns indefes
sa pietate dignatur. volens motu ipuma
ne affectionis exprimere. nec inuenens in
hac creatura talem caritatis affectū. cau
pie matris visceribꝫ cōpauit. Nūquid aut
potest mulier obliuisci infantē suū ut nō
misereatur filio vteri sui. Sed non cōten
tus hac cōparatiōe transcendit eā confessi
dicens. et si illa oblita fuerit. ego. Hucusqꝫ
hūs ꝺicersionis. Collano nesterotis abbatis
de vita activa. Collatio xviij. Cap lxxxviij.

Abbatis nesterotis precari in oī
bus sūmeqꝫ sacrae viri institua
o subsequit. Qui cū sacrarū scp
turarū nos aliqua memorie cōmendasse
et eoꝝ intelligentiā desiderare sensisset.
talibꝫ nos adorsus est verbis. Quisqꝭ ad
theoriē voluerit puenire nāe est ut oī
studio ac virtute actualē primū sibi am
consequat. Actualis perfectio duplex ra
tione subsistit. Primꝰ eius est modus ut
oīm naturā vitioꝝ et curationis ratio
cognoscatur. Secundꝰ ut iter discernatur
ordo virtutū. et earū pfectione mens nos
tra formet. ut illis non iam velut coacta
et quasi violento impio subiecta famule
tur. sed magis naturali bono delectet. atqꝫ
pascat. et arduā illā atqꝫ angustā viam
cū oblectatione conscendat. Quo enī mō
vel virtutū vocatiōe quis secundꝰ in actua
li disciplina gradus est vel veꝝ spūaliū
et celestiū sacramēta que in theorie gra
du sublimiora consistūt. valebit attingē
qui naturā vitioꝝ suoꝝ nec potuit intelligere.
euisus est exturpare. Consequenter enī pnūcia
bitur progredi ad alciora non posse qui nō
euicerit planiora. Multoqꝫ minꝰ ea que sūt
extrinsecꝰ apprehendet quisqꝭ intelligere
ea que sibi sūt inserta nequiuerit. Ecce
inquit constitui te ꝛc. In expulsione noxi
arū verū quatuor esse necessaria designa
uit id est euellere destruere dispergere dissi
pare. In ędificandis vero virtutibꝫ edificare
tantūmodo atqꝫ plantare. Unde liquido dif
fitalius patet cōuelli atqꝫ eradicari oportas
corporis atqꝫ anime passiones q̄m spūales
extrui plantariqꝫ virtutes. Hec igit̄ prae
tice que duobus subsistit modis ergā mul
tas professiones studiaqꝫ diuidit. Quoꝝ
enī sūmā intensionis sue ergā hyeremi se
creti et cordis constituit puritatē. quoꝝ
ergā institutionē fratrū et pruginē ceno
biorꝝ aurā. quidam eligentes egrotantiū
curā. Alij etiā intercessionē nobis que pro
miseris et oppressis impendit exsequētes.
Quaqꝫ hoc est vnicuiqꝫ vtile et cōueniens
ut sēm pposituꝫ quod eligit sue gratiam
quā arripit sūmo studio ac diligentia ad
operis arrepti perfectionē puenire festiet.
et alioꝝ quidē laudans admirans qꝫ viri
tutes nequaqꝫ a sua quā semel elegit pro
fessione discedat sciens sēm aplm. vnum
quidē esse corpus ecclesie. multa autē mē
bra. Nec enī vlla membra aliorꝫ sibi mem
brorꝫ possunt ministeria vendicare. Qꝛ v
nusquisqꝫ pprio dono vel officio cōtentꝰ sit. Ca.

Solent autē hij qui necdū lxxxv.
sunt in illa quā arripuerūt pro
fessione fundati tū audierint quos
dam in diuersis studijs ac virtutibꝫ medi
tari. tm eoꝝ laude succendi. ut imitari eo
rū protinꝰ gestiant discipliną. In quo uvi
tos necessario ꝛpendit conatus humana in
firmitas. Impossibile namqꝫ est vnū et eūdē
hoīem simul vniuersis quas superius com
prehendimꝰ fulgere virtutibꝫ. quas si volu
erit quis pariter affectare in id eū inadere
necesse est. ut dum oēs sequi nullā integre
consequat. Magisqꝫ ex hac imitatione ac
varietate dispendiū capiat q̄m profectū.
Quanto autē vijs ad deū tendit. et ideo vnꝰ
quisqꝫ illam quā semel arripuit inuenien

bili cursus sui intentione conflagrat ut sit i qualibet professione pfectus. Absq illo nā q dispendio quo feruri monachū dixim⁹ qui mobilitate mentis ad studia cupit tūsi re diuersa. Etiam hinc pitulū mortis incurrit quod nōnūq vette quedā ab alijs gesta. malo ab alijs presumīt exemplo. et ea que nōnullis bene cesserant. pniciosa ab alijs sentiūt. Etiam ut quodā exempli gratia proferam⁹. Quidā veniens ad predictū senem habitu seculari. cū ei quasdā frugū suaviū primicias detulisset. ferocissimo quendā demonio arreptū ibidē reppe rit. Qui cū abbatis iohānis obtestationes ac preceptū despiciens testaret nūq se ad illius imperiū de corpore quod obsederat migraturū. huiq aduentu pterritus tū reuerentissima nōis illi⁹ indamatōe dis tessit. Cuiq tam euidentē gratiā senex nē mediocriter admiratq. eoq ampli⁹ ob stupescens quod eū habitu cerneret secla ri. cepit ab eo vite ac professiois eius ordi nē inquirē. Cumq ille secularē se atq vr oreo vinculo colligatū esse dixisset. beatus iohannes excellentiā virtutis eius et gra tie mente ptractans quenā illi esset con uersatio attentiq explorabat. Ille se rusti cū et se cotidiano manuū opere victū que rere. nec villius bonū ēe consciū testabat. nisi q nūq ante ad ruris opera mane exercenda procedēt. neq vespere domū re uerteret nisi in ecclesia pro cotidiane vite cōmeatu largitori eius deo gratias retu lisset. neq se vnq a suis fructibz usurpas se nisi prius primicias eoq ac decimas ob tulisset. Et nūq se boues suos per alienas messes transduxisse nisi eoq prius ora clau sisset. ne vel parū dampni per incuriā eius proximi⁹ sustineret. Et cū hec quoq nedū abbati iohanni ad cōparationē tan te gratie qua eū sibi prelatū ēe cernebat ydonea viderent. atq ab eo quid nā esset illud quod tante gratie meritis conferri posset sciscitans scrutaret. ille reuerentia tam sollicite inquisitionis astrictus ve rum se parentū vi et impio cōpulsū cum profiteri monachū vellet ante duodecim annos accepisse confessus est. quā nemi ne etiā nūc consciō sororis loco a se virgi nē custodiri. Quod factū cū audisset se nex tanta est admiratione cōmotus. ut etiā ipso publice prodamaret. non ime rito demonē qui se desperarat illius nō tolerasse pnciā. cui⁹ ipse virtutē non solū in iuuentutis ardore. sed ne nūc quidem sine discrimine tutus auderet appeti.

De vita theorica et speculatiua. Ixxvi.

Theorica vero in duas ptes diuidit id est in historicā intpretationē et intelligentiā spiritalē. Spiritua lis etiā scientie genera tria sunt. Tropolo gia. allegoria. et anagoge. De quibz in prouerbijs ita dicit. Tu aut describe eā tibi tripliciter. Quatp si vobis nota est ad spiritualis scientie lumen non tamen tactuiae vitio sed emendationis gratia peruenire. illius primū beatitudīs cupi ditate flāmamī. de qua dēm est. Beati mūdo corde qm ipi deū videbūt. Et idcir co ab omni vos vitioū contagione pur gate. et curis seculi pnitis expurte. Obser ua igitur in primis ne etiā studiū lectio uis aut desiderij tui labor vana claudē tisse tur. ut inducas spiritū cū tuo silentio um. Hic enī primus est actualis disciplī mgressus. Omnis quippe labor hoīs in ore ipsius. Et ut omnī semoz tristitiam ac pr sententias intento corde et quasi mu to ore suscipias. ac diligenter in pectore tuo condens ad pficienda ea pcius cū ad do cenda festines. Nichil in collatōe senio rū proferre audeas nisi quod introgā te te aut ignorato notatura. aut vnde necessarie cognitionis impulerit. ut qui dā vane glorie amore distenti pro ostēn sione doctrine sue ea que optime nouere introgare se simulant. Impossibile est eū qui posito acquirende laudis hūane studio lectionis insistit. donū vere sapiē promereri. Nec quēq verbis docere pre sumas. quod ope ante non fecerīs. Si ēi ille qui vnū mandatū minimū soluens docuerit sic homies. minimo vocabit in regno celoz. qui multa et maioza negligens docere presumpserit. consequēs profecto est ut non ia minim⁹ in regno celoz. sed in gehēne supplicio maxim⁹ habeat. Et ideo cauendū tibi est ne illoz ad docendū in

ateris exemplis qui disputandi periciam
ac sermonis affluenciā consecuti. qā pñt
ea que voluerint ornate et copiose disserē.
suenciā spūalem possidere credunt ab hys
qui vim eius et qualitatē discernē non
nouerūt. Aliud namq; est facultatē oris
nas aut medullas celestiū intrare dicto
et nitorē sermonis habere. et aliud ve
rū ac profunda et abscondita sacramē
ta purissimo cordis oculo contemplari.
Quod nullatenꝰ humana doctrina nec
eruditio secularis sed sola puritas mētis
per sancti spūs illuminationē obtinebit in
cessabiliter recensendo sacrarū scrīs scp
turarū. Hec enī meditationis ingitus.
duplicem nobis confert fructū. Primū qđ
dum in legendis ac parandis lectionibus
occupat mens. nacē est ut nullis noxiaꝝ
cogitationū laqueis capiatur. Deinde
qđ ea que creberrima repetitione pcursa
dū memorie tradē laboramꝰ intelligē
ad tempus obligata mente nequiuimꝰ.
postea ab ōniū actionū ac visionū ille
cebris absoluti precipueq; nocturna me
ditatione tacti vehementius euigilamꝰ.

De gracia curationū corpis cui pre
ferti mētis. Ex li°. vi°. lxxvij

Prima autē curationū causa est nō pro merito
sanctitatis electos quosq; ac iustos
viros signorū gracia comitari. sicut apos
tolos. Secunda cā ob edificationē ecclesie
vel eoꝝ qui infirmos suos ingerūt. vel
eoꝝ qui curandi fidem sanitatū etiam
virtus a pcoribz indignisq; procedit.
Tertius modus est collusio demonū ac
factione simulata. ut dū homo manifes
tis criminibz obligatus ꝓpter operationem
signoꝝ scīs ac dei famulus creditꝰ etiā
vitioꝝ eius emulacio suadeat. Et per hoc
obtrectationis aditu veneracio etiā veli
gionis sanctitas infametꝰ. Vel certe ut
hijs qui curationū dona habere se cre
dit. per superbiā cordis elatus grauiꝰ eli
datur. Ideoq; a patribz nostris opa ista
signoꝝ nequaq; vidimꝰ affectata. quin
ymo cā ea spūs sancti gracia possideret
nūq̄m exercere voluerint. nisi forte ex
trema ulos et tenuitatibus nrīs tuam
tasset. Ideo si quis corā nobis horū aliq̄d

fecerit non de admiracione signoꝝ sed de
ornatu mor debet apud nos ee laudabil'.
Et venera manus miraculū est de ꝓpria car
ne fomitē evadiare luxurie. qj expellē
īmundos spūs de corpibz alienis. Et p̄cla
rior virtus sublimiorq; profectus est aīe
ꝓprie curare languores qj corporis alieni.
Et ut hocip̄m quod dixim⁹ vel testimoni
is veterū vel diuinis oraculis approbem⁹
quid beatus pafnuci⁹ vel de admiratiōe
signoꝝ vel de gracia senserit puritatis
ymo quod angeli revelatione cognouit
proferam⁹. Hic namq; itin multis vigēs
annis distinctione precipua ut credevet
se etiā carnalis concupiscentie laqueis
penitus absolutū eo qp tūctis infestacio
nibz demonū cū quibz diu apteq; cōflix
erat superiorē se factū esse sentiret dū ad
uenientibz viris sanctis pulmentū len
tacule quod illi atheran nominant ꝓpa
raret. manꝰ eius in clibano ut assolet
flāma supuolitante combusta est. Quo
facto tristificat⁹ magnū in modū cepit se
cū tractus volvere. Cur ignis inquiens
meā non habet pacē. cum diviria michi
demonū cesserint prelia. Aut quēadmo
dū me in illo metuendi examinis die
per se transiturū ille ignis īextinguibi
lis et inquisitor mīborū oīm non tenebit
cui nūc extrinsecꝰ hic tpalis ac piius nō
pepcit. Cumq; estuanti huiꝰcemodi cogi
tationibz atq; tristicia. sopor sūbito sūrepsisset
adueniens angelus dñi. cur inquit pas
suti tristis es qp necdū tibi pacatus sit ig
nis iste terrenꝰ cū adhuc residerat īmēbꝭ
tuis carnaliū motuū necdū ad purum
exactā cōmocio. Vade et apprehende nu
dam et pulcherrimā virginē. et si illā
tenens tranquillitatē tui cordis īmobilē
estusq; carnales pacificos in te senseris
ꝑduraſſe. hunꝰ quoq; visibilis flāme mi
bz atq; īnoxius ignis in modū illoꝝ tri
um in babilonia pueroꝝ te allambet at
tactus. Collacio ioseph de diuisis gradibz ami

Beatus vero io nne. Ex li°. vi°. Cap
seph cū institutione suā nos lxxxviij
desiderasse sensisset pruncius pru
mū vtrū nam ēem⁹ germani fratres.
audiensq; a nobis qp non carnali sed spū

ali essem⁹ fraternitate denūcti tali vsus est sermonis exordio. ¶ Amicarū ac sodalitatis multa sūt genera. Quosdā enī precedens cōmendatio primū noticie postea amicicie feat ījre cōmercia. Quosdā vero contractꝰ quidā seu data accepta vel pactio. Quosdā negociationūs seu milicie vel artis ac studij similitudo atq; cōmunio. per quā ita efferā sibi īuicem corda mansuescūt ut etiā ījj qui in siluis ac montibꝫ latrociniꝭ gaudent. et effusiōe humani sanguīs delectant. suoꝝ sceleruī ptinpes amplectant. ac foueant. Est etiā dilectionis aliud genꝰ qua vel contribules vel cōiuges vel parentes seu fratres aut filij naturaliter preferunt. ceteris. Quod etiā oībz alijs et animantibꝫ inesse deprehendit. ut frequēt pro ipīs etiam obicere se pīculis mortiq; non metuant. Sed hec omnia genera caritatis sūt bonis ac malis. feris etiā atq; serpentibꝫ videm⁹ esse cōia. ita etiā usq; in finem certū est pseuerare non posse. Etenī intervēnit ea frequēt ac diuidit locoruū discretio et oblīuio tpalis. et verbi vel cause negociorūq; contractus. Vnū est genꝰ insolubile caritatis. quod nec cōmendationis gratia nec officij vel muneruū magnitudo. contractꝫq; cuiꝰqm ratio vel nature nēcitas iungit. sed sola similitudo virtutū. Nec inqm est que nūqm vllis cāsibꝫ scindit. quā non solū dissociare vel delere locoꝝ vel tpm intualla non preualent. sed nec mors quidē ipsa diuellit. Cuiꝰ semel ījtum fedus nec desideriꝝ varietas nec contentiosa disīpuit cōtrarietas voluntatis. Cetū multos nouim⁹ in hoc ꝓposito constitutos qui cū pro caritate xpī flagrantissima essent soliditate deuincti non ꝓpetuo eam nec indirupte seruare potuerūt. quia non equali vtriusq; virtute sed vnius patientia seruabat. que qnīus ab vno magnanimit atq; infatigabilit retentet. necesse est tamē eā alterius vel pusillanimitate dirumpi. Infirmitates enī illoꝝ qui tepidius ꝙfectionis expetūt sanitatē. qntlibet tolerātia foueū sustentent. ab ipsis tamen qui firmi sunt non ferunt. Habent enī insi-

tus sibi cōmotionū causas que eos quietos ee non sinūt. Vt solent ījj qui atra li egritudine detinent. stomachi sīu imbecillitate mentis fastidia. coquoꝝ vel nūstrantiū negligentijs imputare. et qntlibet eis obsequentiū solicitudo deseruiat. nichilominꝰ tamen sanis causas sue cōmotionis assribere quas sibi vtiq; vicio valitudinis sue esse non senciūt. Quōbrē hec est amicicie ut diximꝰ fida et indissolubilis cōiunctio que sola virtutū paritate federatur. de qua dicit. Deus inhabitare facit vnius morīs in domo. Et idcirco in hijs tantum indirupta potest dilectio pmanere. in quibꝫ vnū ꝓpositū ac voluntas. vnū velle ac nolle consistit. Quā si vos quoq; cupitis īuiolabilē retentare festinandū est vobis ut expulsis primitus vitijs mortificetis ꝓprias voluntates. et ut vnico sibi deo atq; ꝓposito illud quo ꝓpheta admodū delectatur. vnanimit impleat. Esse qm bonū et qm iocundū. quod non localiter sed spūaliter oportet intelligi. De fer gra

Quibꝫ amicicie vē cōseruāde. lxxxv.

Prima igitur sunt amicicie vere in conceptu substancie mūdialis et oīm quas habem⁹ rerū despectiōe fundamina. Qē enī ījustū atq; impiū est. si post abrenūciatū mūdi et oīm que in eo sūt vanitatē. preciosissime frīs dilectionis suppellex vilissima que supfluit preferatur. Secundū est ut ita suas vnusquisq; ꝓ resecet voluntates ne sapientē se autumet consultū esse iudicium. suis malis qm ꝓximi diffinitionibꝫ obedīm. Tertiū est ut omnia statū etiā que vtilia ac necessaria estimat postponenda bono caritatis ac pacis. Quartū est ut credat nec iustus nec ījustis de causis penitus irascendū. Quintū ut aduersū se iracundiā frīs etiā sine ratione conceptā. eodē modo quo sibi eam curare desidet. sciens equalit sibi pernicioſā esse alterius tristiciam. ac si ergo aliū ipe moueat. nisi eam qntū in se est etiā de fratris mēte depulit. Postremū illud est quod geīale vicioꝝ oīm pemptoruū esse non dubiū est. ut se de hoc mūdo credat cotidie migraturū. Nec igit quicūqꝫ tenuerit amaritudinē ire atq;

discordie nec pati potuerit nec inferre. Hijs autem cessantibz cū pumo ille emulo carnis in cordibz amicoz tristicie sensit venena suffuderit. nāe est ut frequentibz iurgijs paulati dilectione tepefacta amicaū corda diu exulceratu qñq dissocaet. Nichil eni proderit si te quidē asseras non irasci. alterius vero tristiciā quā delinire tua mansuetudine potuisti contumacia corde despicias. Sicut ergo nichil ꝓponē dum est turbanti ita fuoꝛi vel iracūdie nichil est contrario postponendū. Oīa namq licet vtilia at nāturaria videant. spernenda sūt. tantū ut ire ꝑturbatio deuitet. et omīa etiā que putant aduisa suscipienda atq toleranda sūt. ut dilecti onus pacisq tranquillitas illibata seruetur. Quapter ad conseruandā ꝑfectam et indiuiduā caritatē nichil prodest primā trusā amputasse discidij. que nascī solet de rebus caducis atq terrenis. et vniuersa despexisse carnalia atq ō nīū quibz noster vsus indiget. verū in discretā cōiōnē fratribz ꝑmisisse. nisi e tā secundā. que sub specie spūaliū sensu um nasci solet similiter absidentes. ac quisierimus in omībz humilē sensū et cō uenientes. vt plus vnusquisq consorti suo sapere et sanctitatis asscribens. sū mā discretionis vere in alterius magis ꝙ in suo credat stare iudicio. Sepe enim accidit sine illusione diabolī sine inter cessu erroris humani. Quia nullus est in hac carne qui falli velut homo non possit. ut ille interdū qui acrioris ingenij sagacisq maioris est. aliquid falsi mente concipiat. et ille qui tardioris ingenij ac minoris est merito rectius aliquid verius ꝙ ꝓsentiat. Et idcirco nullus sibi cuiusq sapiencia preditus tanī tumore persuadeat. quod possit collatione alterius non egere. Nam et si iudicium eius diabolica non fallat illusio. elationis tū etī supbie grauiores laqueos non euadet. Denicq in tantū virtus caritatis extollitur ut etiā btūs iohānes aplus non solū deum dei sed deū esse pronūiet dicens. Deus caritas est. Hec est vere caritas or

dinata. que odio habens neminē. quosdā meritoz iure plus diligit. De ꝑfectione et ficta pacā. Capitulum xv.

Quim quod vtinā nescirem. nōnullos fratrū tante ee obstinationis atq duricie. ut cū vel suos aduersus fratrem vel fratres aduersus se senserint animos exacerbatos. ad dissimulandā mentis sue tristiciā. que ex indignatione alterutre cōmotionis exoꝛta est. secedentes ab eis quos humili satisfactione atq colloquio lenire debuerant. aliquos psalmoz incipiūt decantare vsiculos. Quo dū conceptū corde amaritudinē delinire se putant. insultando augent. Quod statim extinguere potuerūt si magis anxij atq humiles esse voluissent. vt oportuna cōpunctio et ipsoz cordibz mederet et fratrū animos deliniret. Nam illo vtiq modo pusilla animitatis ymo supbie sue palpant. et nutriūt potius q̄ exstirpant fomitem iurgioz. dominice ꝓcepcionis īmemores. Necq eni ait si haberet veram querelam aduersū te frater tuus. sed si recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid. etiā si leue aliquid aut vile sit quo fratris in te fuerit exacerbata cōmotio. Illud quoq deflendū q̄ nōnulli fratrū cum fuerint cōtumelia cuiuslibet accensi. si alteriꝰ cuiusq qui eam desiderat lenire precibz fatigantur prodamant illico. Si paganus aliqs si secularis hoc fecisset. aut ista dixisset. recte debuit sustineri. quis autē ferat fratrē tam grauis conscīi culpe. aut tā insolens de ore cōuicīū proferentē. Quasi vero pacētia infidelibus tantū atq sacrilegis et non oībus sit generaliter exhibēda. non dicatur. Oīb qui irascatur alienigene. sed oīb qui irascatur fratri suo reus erit iudicio. Illud vero quale est q̄ interdū patientes nos ee credimus. quia vīdere cōtemnimus lacessiti. sed cum cōmotos fratres amara tacaturnitate vel motu gestuq irrisorio subsannamus. ut eos magis ad iracundiā vultu placido prouocemus q̄ tumida potuissent incitare cōuicia. In eo nos estimantes nūme quidē apud deū reos. quia nichil ore protulimus. quod nos notare hoīm iudicio aut condempnare potu

isset. Non enī sola cōmonitionis qualitas sed etiā ꝓpositū uritantis in noxa est. Quid enī differt. utrū quis gladio ipē pcutiat fratrē. an aliqua ad mortē fraude compulerit. Quasi vero etiā in precipiti manu ꝓpria non ipegisse sufficiat. cū similiter reus sit qui promū et īminentē iam fouee cū potuerit reuocare contēpserit. Sepe autē ficta patiētia etiā acrius ad urtundiā ꝙ sermo surrendit. et atrociss̄imas verboꝝ transcendit īiurias maligna tarditas. Leuiusq; tolerant ī̄mi coꝝ vulnera ꝙ irridentiū subdola blandimenta. De quibꝫ ꝓphet dicit. Mollita sunt sermones eius xx. Denīq; tū magna ad cōprehendendū dnm cū gladijs et fustibus multitudo venisset. nemo in auctorē vite nostre illo arguentior exstitit ꝓdita qui cūctos ficto salutationis honore preueniens osculū subdole tarditatis ingessit. Item de eodem.

Aliud quoq; ꝓpriū Caplin xxi. tristitie genus est quod a nōnullis fratribꝫ videmus admitti. qui cū tristificati fuerint vel irriti ab ipso etiam pfectu abstinent cibo. ita ut quod etiam dicere absq; pudore non possumus. illi qui dū placidi sunt refectionē cibi vsq; ad horam sextā vel multū nonā negauit se posse differre. cū fuerint tristitia vel furore suppleti. ieiunia etiā bidiana nō sentiant. imutaq; inedie defectionē iracūdie sanctitate sustentant. In quo plene sacrilegij crimen euidenter inuoluūt. ieiunia scilicet que soli deo pro humilitate cordis et purgatione vitioꝝ sūt specialiter offerenda pro diabolico tumore tollerantes. Illaq; inreparationē merenter audire. Sacrificium uerūt demonijs et non deo tc. Non ignoramus autē aliud dementie genus quod sub colore fucate patientie in nōnullis fratribꝫ inuenim⁹. quibꝫ parū est iurgia commouisse nisi etiā instigatorijs verbis ut feriant̄ irritent. Cumq; vel leuiter ꝓpulsione contacti. aliā quoq; partē corporis ingerūt verberandā. quasi per hoc perfectionē mandati illi⁹ impleturi quo dicatur. Si quis te ꝓcusserit in vnā maxillā prebe ei et alterā. tc scripture vim at

ꝙ ꝓpositū penitus ignorantes. Euangelii tam nāq; ignorantiā patientiā per uindicie vicii euertere se putant. ob quod rudicitus extendendū non solū vicissitudo motionis et concertandi irritatio prohibetur sed etiā furorē verberantis geminate iubet nī ī̄iurie tolerantia mitigare. Vtī exterior deptera tua impetū ferientis excepit. interior quoq; homo per humilitatis assensū deptā suā ꝓbeat verberandā. Noli vinci a malo sed vince in bono malū. quod ab illis impleri non posse certissimū est. qui illo spiritu ac tumore verba lenitatis aiant humilitatis emittūt. ut non solū non mitigent conceptū furoris incendiū. sed magis illud tam in suo ꝙ in fratris cōmoti sensu flamant conflagrare. qui tamen etiā si possent aliquo modo ipsi mites ac placidi permanere. nō. si quidē iustitie aliquos impetrent fructus cū dampno proximi paciūtur sibi gloriam vendicantes. et per hoc ab illa apostolica mitritate alieni. que nō querit que sua sūt. Nec acquirē quiaq; cū alteri⁹ desiderat nuditate. Qd melius est tolerare ꝙ tolerari. non tamē semp tolerandū.

Sciendū sane genialiter illū Capitulum agere fortiores. qui voluntatis fratris sue subitate voluntatē qm eōꝝ qui in defendendis diffinitionibꝫ suis ac tenendis ptinaciores inuenit. Ille enī fuit ac validus ac tolerans proximū. sam ac valitudinis autē infirmi. et quodāmodo egrotātis obtinet locū. que ita palpari nāturis est ac foueri. ut interdū etiā a vebis nāturis pro eis quiete ac pace salubre sit aliquid relaxari. Apostolicū namq; preceptū est vos qui fortiores estis ībecillitates infirmi. tc. Nūqm enī infirmi⁹ sustentat infirmū. Notandū est etiā infirmoꝝ naturā esse semper ut prōpti quidē ad iniurias contumelias ingerendas et iurgia committenda. ipsi vero nec minima quidē ipsi vie velint suspitione contingi. Ideoq; sancti dū predictum seniorꝫ sententiā. mutatis sibilis atq; indisruptis non poterūt pduxisse nisi mē viros eiusdē virtutis atq; propositi. Germanus In quo ergo laudabilis perfecti viri potest ee patientia si tolerare non valet semp infirmū. Joseph. Nec

ego dixi q illius qui fortis est ac robustus
virtus tolerantiaq vincenda sit. sed q in
firmi pessima valitudo. illius qui sanus
est sustentatione nutrita atq in deteri9
cotidie prolabens genatura sit causas ob
quas vel ipe vitia non debeat sustinere
vel certe patientiā proximi notū ac defor
maonē impatē sive esse conicaens abue
sinq mauult. qm semp magnanimitate
sustinevi. Quali debeat dari locū ire et de
ruptione fedis amittē. Cap. xxiij.

Et ergo ab hijs qui sodalitatis af
fectū cupiūt inuiolabilē custodire
pre oībz obseruanda tensem9
ut primo quibuslibet ijurijs lacessitus.
non solū labia. sed etiā profunda pectoris
sui monachus tranquilla custodiat. Que
tamen si senserit vel tenuiē turbata oī
semetipm tranquillitate cōtineat. vt illud
observet. Turbatus sū et non sū locutus.
Et. posui os meum custodiā xt̄. Nec pīnē con
siderans statū ea proferat que ad horā tur
bulentus suggerit furor. sed vel recolat
gratiā pretevite caritatis. vel reformāde
pacis vel integratiōnē mente pspiciat.
eamq velut continuo reuersurā etiā
in ipso cōmotionis tpe contēpleť. Totam
enī iram suā profert stultus. sapiens aūt
dispensat per ptes id est paulatī eā ma
turitate consiliij ac moderationis extenu
at et expellit. Tale est et illud. Non vos
metipsos vindicantes. sed date locū ire. Si
licet aliene. Hoc est non sint corda vestra
sic impatientie ac pusillanimitatis angus
tijs coartata. ut violentas cōmotiōis pro
cellas cū irruerint sustinere non possint.
sed dilatatū in cordibz vīs sustipiētes ad
uersus iracundie fluctus in illis extētis
finibz caritatis que oīa suffert. oīa susti
net. Et ita mens via amplitudine longa
nimitatis ac patiē dilata habeat consili
orū salutares recessus. In quibz recep
tus quodāmo atq diffusus tetevrim9 ira
cundie fum9 protin9 euanescat. Vel certe
ita intelligendū est. Dam9 locū ire quo
niens cōmotioni alterius humili atque
tranquilla mēte succūbim9 et quodāmo
dignos nos qualibet ijuria profitentes
ipatientie seruientis obsequiū. Cetim hij
qui ita sensū apostolice pfectionis iclinant
ut locū ire illos dare existiment. qui ab i
rascente discedūt. videnť multi dissentio
nū fomitē non absidere sed nutrire. Nisi
enī iracundia proximi humili stuti satis
factione vincať prouocat eā fugiens poci9
qm declinat. Oculitat autē ignominiā su
am astutus. ut dū ad presens sapienť obte
gitur. i ppetuū deleatur. Nec enī est na
tura ire ut dilata languescat et peat. pro
lata vero magis magisq conflagret.
Dilatanda ergo atq amplianda sūt pec
tora. ne angustijs pusillanimitatis arcta
ta. iracūdie turbulentis estibz suppleanť
et recipere sedm ppheū illud. nimis latū
mandatū dei. angusto corde nequeamus
nec dicere cū ppheta. Viam mādatoz tuoz
cucurri cū dilatasti cor meū. Illud quoq
multis est experimentis probatū. nullo modo
eos. qui amicitiarū fedus cōuersatiōis ijere
principio indisruptū potuisse seruare con
cordiā. sive qđ eam non pro desiderio pfec
tionis. nec pro apostolice caritatis impio.
sed pro amore terreno. et per mūtrē ac
vinculū patti. vetitē conati sūt sive q ille
nullidissim9 ijmicus ut eos prevaricatoes
suis faciat sacramenti. celerius ad rūpen
da ad amicitiarū vincula precipitat. Cer
tissima ergo est prudentissimoz virorū il
la sententia. concordiā verā et indiuiduā
societatē nisi mū emendatos mores eiusdē
q virtutis ac ppositi viros stare nō posse.

De incautum diffinitōe vtiū obligat. Ca xxiij

Collatione finita abbas germanus
grauiť ingemiscens. Quid agi
m9 inquit. Ingenti enī discrimi
ne nos videm9 cōstrictos. q et vocatio ipsa
cōuersatioq sanctoz quid salubrius sit ad
profectū vite spīalis efficaciť doceret. eligē
id quod expedit data seniorubz sponsio non
admittit. Etenī potuim9 exemplis taluī
et tantoz virorū ad pfectiorē vitā ppositū
q formari nisi nos instanť ad tenoriū
retinēde promissi pactio vocaret. Ad hec
beatus ioseph. Nichil oportet abrupte mo
nachū diffinire ne aut illud quod incau
te promisit iplere cogať. aut considera
tione honestioris institutis reuocatus. spon
sionis sue prevaricator existat. Venerabili

ter enī ꝑmo etiā laudabiliꝰ diffinitio ītan
ta mutabit̄ si ad salubriorē transeat ꝓtē
ner constancie prenaritatio sed temerita
tis emendatio credenda est. quotiens spon
sio vitiosa corrigit̄. Quod in illis quoq;
duobus filijs qui in euangelio ad opatio
nē vince destinant̄ euidentissime ꝓdoce
nī. quoꝝ vnus patris restituit impio. et id
quod reprehensibiliꝰ statuerat. diffinitōe
correpta laudabiliꝰ emendauit. Primū
enī est optima statuere. quod si aliter ces
serit. sequens est in melius ea que siñ sta
tuta mutare. Ordinationibz q; nostris iam
iacentibz ut ita dixerim. manū dexteram
porrigē. Germanꝰ. Quantū spectat ad de
sideriū nostrū optaremꝰ edificari vestri in
gritate consonij. Si enī ad cenobiū nostrū
fuerimꝰ reuersi. non solū nos ab hoc tam
sublimi ꝓposito relapsuros sed etiā ꝓ me
diocritate cōuersationis illius multis cer
tū est indicijs quatuendos. verū illud nos
euangeliū mandatū vehementē absterret.
Sit sermo vester est. est. non. non. Credimꝰ
enī tanti transgressionē ꝑcepti nulla cō
pensari posse iustitia nec in extremis
rete cedere quod malo ītio semel fuerit
inchoatū. Q; in huiꝰmōi recurredū sit ad
Omnibz intētionē spondet̄. Joseph. ita
ut diximꝰ causis non processus opis
sed voluntas opantis est intuenda.
nec statim quid egerit sed quo voto egerit
inquirendū. Hijs itaq; ꝑstructis vīdeatis
michi ꝑmittī velim cuiꝰrei causa vos illiꝰ
sponsionis nexibus vinxeritis. Germanꝰ
Prima ut diximꝰ exstitit causa qua nos
tros meliꝰficare seniores ac preceptis eoꝝ
obsistere verebamꝰ. Secunda quasi quid ꝑ
fectū atq; magnificū vel visu vel auditu
ꝑcepissemꝰ a vobis cū reuersi ad cenobiū
fuissemꝰ exercere nos posse inconsultissima
ꝑsuasione credidimꝰ. Joseph. Sicut pre
fati sumꝰ destinatio mentis vel condēpnat
hoīem vel absoluit. Q; nobrē desiderio ꝑ
fectionis vt video hoc nos sponsionis vin
culo colligastis. dū credidistis illo eā pos
se ordine cōprehendi. quo nūc supuenīē
te plenioꝛe iudicio ad sublimitatē eiꝰ con
scendi non posse perspicatis. Non ergo pre
iudicat refragatio sponsionis immute. si

quolibet genere scopos tantū id est ꝓposi
pietatis destinatio teneat̄. Ob hoc enī ora
agrimꝰ ut deo cor mundū exhibē possim.
cuiꝰ consūmatio si in hijs locis fatalit̄ in
diatur. nichil vobis obest̄ qtenꝰ īmuta
tio pactionis. dūmodo pīncipalis illiꝰ per
fectio puritatis ꝓ qua sponsio vestra ꝓ
tenerat sēdm dñi voluntatē maturius
acquirat̄. Non enī ex hac īmutatōe vi
lū potest iudicari mendacū. sed incon
sulte diffinitionis prudens salutaris q;
correctio. Nā ab īfantia i pueritia. de pueritia i
iuuentutē. de iuuentute i senectutis vitiosa tūlteiti
atq; ita i nob̄ editoris nīi ꝑsumatio pegit. nec
hac ꝓmutatiōe nullū mendacū assere
bat̄ etate. Sic rudimenta veteris instru
menti dispensatione dei ad ꝓfectionē bea
titudinis euangelice transferūt̄. Nec tamē
ex hoc īmutatio pretite sanctionis inter
uenisse credenda est. sed adipleto et au
mul̄ sublimioꝛ et celestiū preceptoꝝ.
nec abolitio sed ascensus. nec varietas
sed profectus. Unde et dñs noster. Non uēi
solue legē ꝙ adimplere. Nec de mutate de
finitionis īmutatōe prediximꝰ. non ut re
seremꝰ aditū vetitis noxijs q; mendaciis
Aliud namq; est mentiri. aliud sententiam
mutare. Q; nec diffinitionī vel sponsioni
nō est ꝓtinaciter adiciendū si ꝓ melioꝛ

Proinde nec debere nec posse nos vniuersa compleꝛe que vel
cū quiete animi vel cū cōmodoꝝ
deteruimꝰ. etiā aliijs scripturaꝝ testimo
edocemꝰ. quibz vel viros sanctos vel an
los vel ipm̄ oīpotentē deū ea que diffini
rint pro vtilitatibz hoīm frequenter legim
īmutasse. Cū intrauerunt se domū loth an
domus angeli deneg̃assent. cōtinuo eiꝰ pre
tibus cōpellunt̄ statutū mutare sermonē
Quod vtiq; non ob aliā credimꝰ causam
spiritū sanctū sacris voluminibz indidisse.
nisi ut istis eruditam exēplis in diffini
onibz nīis non ꝓtinaciter ꝓmanē. sed et
eas arbitrio nostro debere subtrahē. et in
dicatū nostrū ab omni legis vinculo
liberū conseruare. ut ꝓptū sit ad seqñ
dū quotīēqz vocauit salubre consiliū. nec
differat ac renuat ad id quod vtilius disce
re ac salutaris īuenerit. absq; vlla cūctatio

ne transire. Et ut ad sublimiora adhuc
ascendā exempla. dīs tū nūe fuerit in
tunctanī se suā sententiā mutaturū pro
nostris meritis promittit dicens. Repen
te loquar aduersus gen. tī. Nec illius p
cepti vtilitas est silenda q̄ etiā si instigā
te ira vel qualibet alia passione sacra
mento nos aliquo vinxerim⁹. cōparan
da est illa res quā statuim⁹ huic ad quā
transire cōpellim̄. atq; ad eam sine aunc
tuone est transeūdū. que supueniēte
sanione tractatu iustior fuerit iudicata
Rectius enī est. nostrā nos īmutare sen
tentiā. q̄ vei salubriorus ac pie subire iac
batos patres duros aut irreuocabiles
in huj⁹ modi definicoībz fuisse veminisca
mur. sed veluti cerā calore solis. ita eos
ratione mollitos et intercedente saluberre
consilio melioribz partibz sine hesitacoē
cessisse. Quoscūq; autē vidim⁹ diffinicio
nibz suis ptinaciī inhere. irrationabiles
semp probauim⁹ ac distrectionis expertes.
Non quidē nos de pncipalibz mandatis.
sine quibz non pt nostra salus oīo psistē
stīa decreuim⁹. sed de hijs que sine vitiulo
statuū nostri velaxare possum⁹ vel tenē.
utputa de iremisso vigore ieunij diurni
seu olei pretua abstinencia. de progressu
cellule penitus tolnbendo ꝛ lectionis seu
meditacionis incessabili iugitate. Cetīm
sup observanciā illoz pncipaliū manda
torū constantissime diffiniendū est. ac p
hijs etiā mors si nīre fuerit non vitanda.
pro quibz īmobiliter est dicendū. Iumui
et statuu custodire iudicia iustice tue.
De illis vero corpalibz exercicijs q̄ admodiū
dimm̄ ee vtilia. ita est ut divim⁹ statuen
dū. ut si qua supuenerit terciori pietatis
otacio que illa suadeat velaxari nulla
pro hijs lege teneam̄. sed pretmissis eis
ad vtiliora transeam⁹. Prefigens siquidē
sibi legem vnusquisq; sub libertatis gra
uitate. ut ea que liate ymo laudabiliꝰ
cōstituty pniciosa semetipm obligat ser
uū gracia; actione presume potuisset.
si nēmo forsitse cōpulerit velut trans
gressor pape cōpellatur. Ubi non est lex
ner preceptū. Hac beati ioseph institucioē

et doctrina velut diuino oracalo cōfirma
ta in egipto residere maluim⁹. tamen
expleto septē annoz numero sponsionē
nostrā impleuim⁹. primūq; senioribz nīs
honorē debitū soluim⁹. Deinde cauleo nīre
sponsionis avulso ad sychiotice solitudinis
secreta rediuim⁹ Collacio pyamonis. De doct
na senioz inūlū sinsapieda rdē 2° lib⁹ septē posīo

Post conspectū vīi collacio p⁹ Ca. xxvij.
atq; colloquiū illoz triū senū quo
vīi collacones sancto fratre eutje
rio cōpellente vtriusq; digessim⁹ ad vicū nu
nomen est dyolaus puenim⁹. et abbatē pya
monē oīm anachoritarū illuc inhabitan
tiū senioē eundēq; presbitm̄ velud quādā
sublimissimā turrī aduertit circūspectum
tiū intuitus. Cui⁹ virtutes et mirabilia
que per eū etiā sub conspcū nostro diuina
gratia testimoniū meritis ei⁹ reddente p
fecta sūt pretermittenda arbitrim⁹. Non enī
de mirabilibz dei. sed de institutis studijsq;
sanctoz quedā que remūsci possibile est nos
spospondim⁹ memorie traditurōs. ut nūarīā
tantū pfecte vite instructionē non inutilem
absq; vlla emendacione viaoz ac supuacu
am admiracionē legentibz preberemus.
Cumq; ita btūs pyamon sūma nos gratu
lacione susceptos humanitate etiā cōgru
a refecisset de cenobio hinc ob desideriū
pfectionis nos illo aduenisse agnoscens
ita exorsus est. Quisq̄s hoīm o filij quig
libet artis periciā assequi concupiscat ni
si omni cura atq; vigilancia ei⁹ se quam
uosse desiderat discipline studijs mācipa
uerit. frustra eoz similitudinē eroptat at
tingere. quoz curā et industriā detrectat
emulari. Nouim⁹ enī nōnullos ita ad hec
loca de vīis regionibz aduenisse ut cognos
cendi tm̄modo gratia fīm monasteria cir
cuirent. non ut has regulas ob quas hinc
cōmeauerant atq; instituta susciperent.
Cūmobrem si vos dei causa ad emulacio
nē nostre cognicionis attraxit omnibz isti
tutis quibz illa primordia vestra pūetra
sūt penitus abdicatis. quecūq; seniores nos
tros agere vel tradē videritis. sūma hūili
tate sectamini. Neq; vos moueat aut ab
imitacione diuertat aut retrahat etiā si iā
vobis ad presens alicui⁹ rei vel facti eorū

ratio vel causa non liqueat. Nūq̄ ratiōne veritatis intrabit quisquis a discussione cessauerit erudiri. quia videns eū ⁊micus suo potius q̄m patrū iudicio confidenter. frivole inducet rogabit ut etiā illa que maxime vtilia ac salubertima sunt superflua videant ac noxia. Quinobrem ordo atq̄ principiū professionis nostre quēadmodū vel vnde primū descenderit debetis agnoscere. Tunc enī potitus quis desiderate artis effectus assequi disciplinā. et ad exercendā eam ardencius inardescere. cū auctores atq̄ fundatores eius nouerit dignitatē.

De duobus ordinibus bonorum mōchorum

Duo sunt in egipto Cap xviii. genera monachorum. Primū est cenobitarū. secundū anachoritarū. tertiū reprehensibile sarrabaitarū. Cenobitarū disciplina a tpe predicationis aplice sūpsit exordiū. Hāc multitudinis credentiū erant cor vnū et aīa vna. ⁊c. Talis erat tūc omnis ecclia quales nūc perpaucos in cenobijs inuenire difficile est. Sed cū post aplōr excessū repessisset credentiū multitudo. ea vel maxime que ad fidem xp̄i de alienigenis confluebat. a quibus apli pro ipsius fidei rudimentis ac inueterate gentilitatis consuetudine nichil amplius exigebant. nisi ut ab īmolatitijs ydolorū et fornicatione et suffocatis et sanguine tenerent. atq̄ ista libertas que gentibus p̄p infirmitatē p̄me credulitatis īdulta est. etiā illius ecclesie p̄fectionē que inter solitudines consistebat paulati cōmutare cepisset et ecclē p̄cipes ab illa districtione laxati sūt. Nōnulli etiā existimātes id qđ videbant gentibus pro infirmitate concessū sibi etiā licitū nichil se detrimēti p̄peti arbitrabantur si cū facultatibus suis fidem xp̄i sequerent. Hij autē quibus adhuc apostolicus feruor inerat discedentes a cognatis suis illoc q̄ consortio qui sibi vel ecclē dei remissionis vite negligentiā licitū esse credebant in locis suburbanis ac secretioribus cōmanere et ea que ab aplis per vniuersū corpus ecclē generaliter meminerant instituta priuatī ac peculiariter exercere cepernunt atq̄ ita monachi siue monozantes ac singulares a solitarie vite districtione nōnati sūt. Vnde consequens fuit ut ex cōione consortij

cenobite celleq̄ ac diuersoria cor cenobia reperirent. Istud ergo solū fuit antiquissimi monachorum genus quod non modo tepore sed etiā gratia primū est quodq̄ p̄ annos plurimos solū usq̄ ad abbatis pauli vel anthonij durauit etatē. qui nō ut quidā pusillanimitatis causa nec ipa tenerie morbo. sed desiderio sublimioris profectus. contēplationis q̄ diuine. solitudinis secretū sectati sūt. Ita ergo presslit ex eis quā diximus disciplina aliud p̄fectiōis genus tui⁹ sectatores anachorite. id est secessores merito nūcupātur. eo q̄ nequaq̄ contenta hac victoria qua inter hoīes occultas insidias dyabolo calcauerunt apto conflictu demonibus congredi cupiunt. et vastos hyeremi secessus penetrare non timeant. ad imitationē iohannis baptiste. qui in hyeremo totā etatē p̄mā fuit. helye quoq̄ et helizei atq̄ aliorū de quibus aplius autē narrauerit in meloti ⁊c. De quibus etiā figuraliter dīs ad iob. Quis dimisit onagrum liberū. Ca. xxxix.

De duobus ordinibus malorū

Diuersitas post hec aliud deterrimū et infidele monachorum genus. vel potius noxia plantatio reperitur. que per ananiā et saphiram in diebus ecclesie pullulans apli petri seueritate sumpta est. Hij sarrabaite nūcupati euangelicā p̄fectionē simulare potius q̄m in vitate arripere maluerūt. emulationē scilicet eorum vel laudibus prouocati. qui vniuersis diuitijs mundi p̄fectū xp̄i preferentes nuditatē. Hij ergo dum ibecillo aīo tē sume virtutis affectum. cenobiorum nullatenus expetiūt disciplinā. nec seniorum subiunctē arbitrio aut suas disciūt vincere voluntates. nec vllam sane districtionis regulā susceperūt. nec solū in trasitu sed etiam in multorum annorum spacia infidelē solitudinē prouocantes. aut mendacem deū aut īopem credūt. qui promissam cotidiani victus suffragiū p̄bē eis aut non possit aut nolit. Est autem q̄rtū genus quod nup̄ ceruum⁹ emersisse in hijs qui anachoritarū sibi speciē atq̄ ymagine blandiūt. Quibus in primordijs suis feruore quodā breui cano

bij ꝓfectionē videntꝫ expetere sed continu
o tepefacti dū pristinos mores ac vicia
resecare contēpnūt et subdi seniorꝭ im
perio dedignantē. sepatas expetūt cellas
ac solitarie sedere desiderant. ut ita ane
nime lacessiti patientes mansisti vel
humiles possint ab hominibꝫ estimari.
Que īstitutio ymo tepor eos quos semel
infecerit ad ꝓfectionē nūqꝫ ꝓmittit ac
cedere. Hoc enī modo non solū non ab
sadunt. vīm etiā in deterius eoꝝ vicia
cōualescūt. dū a nemine prouocati qđ
dam letale et intestinū virus q̄nto ā
plius celatū fuit tanto profundius ser
pens insanabilē morbū generat egro
tanti. Pro reuerentia enī singularis
celle. nullus iam vicia solutarij audet
arguere. que ille ignorari malut q̄m
curari. De humilitate et paā ꝺseruāda. Ca.

Quāobrem q̄m video vos de lau
dabili cenobioꝝ palestra ad ex
celsa fastigia anachoritice tendē
discipline. humilitatis patientieqꝫ virtutē
quā vos illuc didicisse non dubito vero ser
mōni cordis affectu. nec eam sicut qui
dam falsa humiliacōe verboꝝ. nec affectu
ta atqꝫ supflua in quibusdā officijs corpo
ris inclinatione fingentes. que tūc demū
euidentissimis patientie sue fulgebit in
diciis. Cum quis non ipse de se crimina
ab alijs non credenda iactauerit. sed ab
alio sibimet arrogantē ingestu contēpse
rit. et irrogatas ijurias mansuete cor
dis equanimitate toleranit. Patientia
vera atqꝫ tranquillitas absqꝫ profunda
cordis humilitate nec acquirit nec te
net. qui si de hoc fonte descendit nec be
neficio celle nec ꝓfugio solitudinis indi
gebit. Nec enī patrocinīū tuiq̄ vel extri
secus querit que humilitatis id est gene
ratrix atqꝫ custodis sue intrinsecꝰ vir
tute fulciē. Cetū si moneam ab aliquo
latessiti vertū est non ee in nobis humili
tatis fundamēta firmiꝰ stabilita. et
ideo ab imarsu vel exigue tēpestatis
edificiū nostrū ruinosa cōmocione cō
cutiē firma diffinicōe teneamꝰ a tēp
tacionū procellis tutos ee nos non pos
se. Sed omne presidiū patiencie nostre.

oeīnqꝫ fiduciā non interioris hoīs nostri
viribꝫ. sed incellule claustris. aut in soli
tudinis secessu sanctoꝝ q̄ consortio. vel aui
q̄ extra nos site rei presidio collocemus
Non ergo quietē extrinsecꝰ inquiramꝰ.
nec opitulari ꝑpatientie nīe vīis aliena
putemꝰ patientiā. Sicut enī regnū dei
intra nos est. ita ymia hoīs domestici
eius. Nemo enī michi magis q̄ sensus
meus qui michi est vere intimꝰ domesti
cus aduersat. Et ideo si fuerimꝰ solu
ti ab intestinis hostibꝫ. ab externis ledi
minime poterimꝰ. Si autē ledor non est
vicīū ꝑpugnatoīs aliene. sed ꝑpatientie
mee. Sicut enī grauis ac solidus cibus
sano utilis. ita pernocius egrotāti. Non
autē ledere sumentē potest. nisi ei ad no
cendū vires adiecerit ꝓcipientis infirmi
tas. nec puersos aut execrabiles quosqꝫ
sanctoꝝ virorꝝ numero incertos latinire
mirem. Quia dū in huiꝰ seculi area cō
culumī atqꝫ conterimī. nīe est etiā pale
as igni ꝑpetuo deputandas inter electis
sima frumēta misceri. Denīqꝫ si vel sa
than inter archangelos vel iudā inter a
postolos vel nycholaū inter diaconos re
ministrūm electos. hoc quod inserui mi
rū non erit. De īuidia detestanda. Capl'

Sciendū sane est īuidie morbū. ce
diffacilius ad medelā q̄ cetera vi
cia puenire. Ipsa est enī lues
de qua figuraliꝰ dicit. Mittā vobis serpē
tes reguloꝝ quibꝫ non est incantacio. Si
cut enī ille qui primꝰ eiusdē malu peste
corruptus est. nec medelā penitencie nec
fomentū vllius curacionis admisit. ita
hij qui hijsdē se patiendos morsibꝫ tra
diderūt. oēm operā sancti magistroꝝ
excludunt. Quia cīi vtiqꝫ non culpis eo
rū quibꝫ nident sed prospitate anticieī
erubescentes ipām prodere vitate extrin
secus sibi quasdā supfluas et ieptas cau
sas offensionis inquirūt. Quaq̄ q̄a oī
modis falsē sūt. vana est curacio cū il
lud mortiferū virus quod nolūt prodere
lateat in medullis. de quibꝫ alibi. Si mo
morderit serpens in si ꝛc. Adeo inura
bilis est ista pnities ut blandimētis exas
peret et infletur obsequijs. muneribꝫ irri

tetur. Quanto eñ amplius alius aut humilitatis subiectione aut patientie virtute. aut munificentie laude profecit. tanto ille maioribz iuidie stimulis agitat. qa non nisi vnuñ aut mortē eius cui iuidet concupiscit. Cunctis ergo vitijs pnaosiorē atq; ad purgandū difficiliorē constat esse iuidiā. que ipsis remedijs. quibz reliqua extinguūt attendit. Verbi gratia. Quis dampnū sibi illatū dolet. cōpensatione curat. Quis de illata iniuria indignat. humili satisfactiōe placat. Quid illi fiunt qui hocipso q te humiliorē ac benigniorē sentit offendit. Quis aute est. qui se ut satisfaciat iuidenti a bois tumē aut a prosperis alienari. aut cala mitate aliqua optet inolui. Non aute aduersus hoiem sed plane aduersus deū blasphemū excollit. qui nichil in fratrē aliud nisi bonū meritū carpens. nō hominis culpā sed dei tantū iudicia reprehendit. Hec ergo est illa sursū germinans amaritudinis radix. que se erigens ad supna in cōtumeliā ipsius q bona homini contulit tendit auctoris. Nec quēq; moueat q deus missurū se serpētes regulos qui eos quoz trimibz offendit morderent. cōminat. Nam licet certū sit deū iuidie auctorē esse nō posse equū tamen et diuino dignū est iudicio ut bona data humilibz conferat et superbis negent. eos qui sedm aplm tradi in reprobū sensū merent. quasi ab ipso missa pcutiat et cōsumat iuidia. secundū illud. Ipsi me ad emulationē irritauerūt. ⁊c. De iohe seniore qui hemitica vita velut ad cenobialē trāsiit. ex

POst dies paucos maioris doctrine desiderio ptinente vursus ad abbatis paulu cenobiū suma spūs alacritate prexim? Vbi licet plus q ducentoz frm numerū moraret. vetustissimū senē iohānē noīe. Cui? verba paru? et humilitatem qua sūb oibz p̄eminebat. nequaq; silenda censem?. scientes eū hac max ime pfectione viguisse. nec ad illā sublimitatē nos posse consurgē. qui non diu usq; ad senectutē. sed vix biennio subiectionis iugū sustinere contenti. ad presumptionē noxie libertatis protinus euolamus. ut non patientie fructū edificare. sed tempus adipiscende licentie expectare videamur. Stantē primū et grāvm viri qua erat prēditus admiratī demisso in terrā vultu. prestruxim? ut nobis paulē digna retur quā ob causā relicta hēmi libertate et illa professione sublimi. qua eū pceteris eiusdē vite viris fama celebrauerat. cenobij iugū subire maluisset. Ille velut imparē se anachoretice disciplinē et sublimitate tante pfectionis indignū. ad iunior scholas se reuerti dicebat. Cuius vnionis humilitatē cū refrag ando nō depectationis excludēt conatus. ad extremū exorsus est. Anachoretam quā me deseruisse minimū non solū nō respuo nec refuto. sed potius tota venā tione cōplector atq; suscipio. In qua post xxx annos quos in cenobij congregatione transegerā alios viginti expleui ne transegerā gaudeo. Sed quia detrusata eius puritas sollicitudine interdū rerū triuialiū intus sitā sordebat. reuertē ad cenobiū cōmodius visū est. ut etiā promptior aureq; planeos xpositi consūmatio sequeret. et de presupte sublimioris professionis dissidentie piculū. Melius est eñ deuotū in maioribz qm̄ indeuotū in maioribz professionibz inueniri. Et idcirco si quid elatius ymo liberius fortasse protulero quis non iactantie vitio. sed edificationis vite deprōptū studio censeatis. De cōtemptu

Omnium vtiusq; vite. Cap. xiij.

Me in huiusmodi ruptū frequenter extessu vt obliuiscerer me fore na corporee fragilitatis indutū. mentē q; meā ita omnes exteriores sensus subito respuisse. et ciuitatis materialibz rebus oīmodis exulasse. ut neq; oculi neq; aures mee xpto fungerent officio. Et ita diuinis meditationibz ac spūalibz theorijs anim? replebat. ut sepe ad vesperam tibi me prepisse nescirē. ac sequente die de hac rem. Quādiu igit vacuitas eor qui in heremo tūc temp̄is morabant libertatē nobis largiendo diffusiōr solitudis vasti

tate blandita est. Quidiu maioribz remoti se
tetis frequentissime ad celestes illos rapieba
m excessus solitudinis plane tranquilla se
reta. et illa conuersatione angelica toto ani
mi ardore sectatus sit. Sed cu maior nris
fratrū habitatione illius solitudinis cepis
set expetere. et coangustata vastioris hemi
libertate. nomodo igne illu diuine con
templatois frigere fecisset. sed eaa mul
timodis mente carnaliū vinculis impediret.
elegi huius discipline utaliz implere propositū.
qm illa sublime professione carnaliū pro
fusione nequitiaū turpare. ut abiecta tras
tine diei sollicitudine. eaa id quod michi
de illa theorica sublimitate subtrahitur.
hac obedientie subiectione compenset. Nise
rū enī est cuilibet artis ac studij discipli
naa quepiam profiteri. et ad perfectione eius
mme puenire. In hac igit conuersatione
uendatois vel coemptionis nulla est distē
tio. nec sollicitudo corporaliū rerū. nulla
arrogantia laudis humane. que immundior
hijs omibz in conspectu dei eaa magnos he
remi labores frequenter euacuat. Vt illa pre
teream quibz attonita aia ac spialibz the
orijs semp intenta specialius ingrauat. co
rursus salutet fratrū. suscepcionis quoz
ac deductionis officia. mutuas visitatioes.
diuersaruz confabulationū atq occupa
tionū interminabile curā. quarū eaa illo
tempe quo hec vident impedimēta cessare.
et tamen adhuc consuetudinarie inquietudi
nis assiduitate suspensu expectatio ipa dis
dit. atq ita fit ut anachoreticos illa libertas
huiscemodi nexibz impedita. ad illa cordis
ineffabile alacritate perdito non pueiat
ascensu. ut fructū heremitice professois
amittat. Qui si michi nuit in cogregatide
ato in turbis situ fuerit denegat. saltem
exo solius euangelica precepti copensatione
contentus. Quod certū est omibz heremi
fructibz non posse postponi. ut studeat de
rasino nichil cogitem. Et usq in finem
subiecti abbatis illū aliquatenus videar e
mulari. de quo dicit. Humiliauit semetip
su. ꝛc. Et. nō veni facere voluntate meā ꝛc.

De professione magni fructoē. Cap tricesimum quidē est cōsumatū quepiā reperiri.

Ul utraq utriusq vite perfectoē et iper

qntomagis ad plenū utraq perfice arduū.
finis quidē cenobite est omnes suas mor
tificare et crucifigere voluntates. et sdm e
uangelice perfectois salutare mandatū nichi
il de crastino cogitare. Quā perfectionē pri
us a nemine nisi a cenobita impleri pos
se certissimū est. Heremite vero perfectio est
cruti mentē a cūctis habere terrenis eā
q qntū humana ibecillitas sinit. vnire cū
rpo. Rara ergo et pauassimis dono dei cō
cessa perfectio. Ig cū vere et non expte
perfus est. qu et in hemo squalore solitudi
nis. et in cenobio infirmitates firm equa
li magnanimitate sustentat. Iuxta vtriusq
perfecte abbatē moysen atq patriarcū. du
obq matrimonios nouerī possedisse. Qui cū
ultra hemi omēs atrolas secedētes insa
abilit secreto pascerent. cū ita frequtaā ar
fragilitates ad se concurrētiū sustinebant.
ut cū ad eos visitatois vel profectus gratia
a inumera frm multitudo confluceret. cū
nugem pene susceptois inquietudinē imo
bili patientia tolerātes nichil aliud vel di
cisse vel exercuisse omni vite sue tempe
tredentq qz ut comibz tantū aduenientiū
officijs deseruirent. Dolent autē nonnulli
ita diuturno silencio solitudinis effera.
ut prorsus hoim consortia phorrescant. et
cū paululū a secreto sui consuetudine mi
nuente frm visitatoē discesserint. no ta
bili mentis angore. et euidentibz pusilla
nimitatis indicijs estuare. Quod vel max
ime hijs euenire cōsueuit. qui non perfecte
in cenobijs instituti. nec extractis priorib
vicijs ad solitaria se vitā. imaturo desideio
trāstulerūt. qui in utraq pte imperfecti sēp
ac fragiles quotūq aura cōmotionis ipu
lerit inclinanē. Nam quēadmodū consor
tio vel interpellatione fratrū impatienē exces
tuant. ita in solitudine consistentes eius
ipsius quod expetūt silencij non ferunt
vastitatē. Quippe qui necipsā quidē ra
tionē querūt. cuius causa desiderari vel
expeti debeat solitudo. Sed hanc ee virtu
tis et professionis eius existimāt summā.
ut fratrū consortia declinantes humano
s tantūmodo refugiant ac detestent
aspectus. Qz in solitudine nō extinguūt
maior affectus ꝑ reprimit effectus. Finis. c. v.

Quo ergo nobis remedio poterit subueniri qui cenobialibz disciplinis tenuiter instituti ante expulsionē oīm viaor habitacionē solitudinis cepim⁹ affectare? Qualit nūt pfectionē longanimitatis ac patientie consequem. vel quēadmodū ihas sibi īesse vel deesse vtutes exploratrix internor motuū cōscia deprehendet. Ne forte quia ab hoīm consortio segregati nullis eoꝝdē irritacionibz puocam. falsa estimacione decepti trāquillitatē nostre mētis īmobilē nos possidere credam⁹? Johannes. Remedia curacionū ab illo verissimo aīarū medico deesse non pōt. hijs qui valitudines suas nō desperando vel negligendo contēpserint. sed pro languoribz ignorancia vel errore vel nāitate contractis. humili et tande mutu ad celestē medicū mente cōfugerint. Ideoq; nosse debem⁹ q; si ad solitudinē vl loca abdita nondū curatis vicijs veredam⁹. effectus coꝝ tīmodo repimat non extinguat affectus. Latitat intra nos. ymo etiā serpit interna radix oīm que exstirpata non fuit pāoꝝ. quā in nobis adhuc viue deprehendim⁹ hijs indicijs Verbi gracia. Cū in solitudine constituti aduentū fratrū vel breuissimā eoꝝ morā nī quadā estuantis animi anxietate suscipim⁹. inesse nobis adhuc vnacissimū īpatientie fomitē nouim⁹. Item si fratre nostro codicē ad legendū vel quālibz alia ad vtendū specē postulante. a nob illius petitio contristauit aut illū negacio nostra repulerit. dubiū non est nos adhuc auaricie seu pylargirie laqueis cōpediri. Qz si recordacionē feie nobis vel cogitacio subita vel satue series leōis attulerit. et in ea quadā nos senserim⁹ titillacione pulsatos sciam⁹ necdū extinctū in membris nostris fornicacois ardorem. Si vero de compacōe distructionis nostre vel remissiois aliene vel tenuissima mentē nostrā temptauit elacio. certū est nos dira sicubie peste corruptos. Cū ergo hec viaor in corde nro cōprehendim⁹ indicia. manifeste agnoscam⁹ nobis non affectū sed effectū deesse peccati. Que vtiq; passiones si nos q̄q; cōuersacōi misisseri mus humane protin⁹ de cruentis nostroꝝ sensiuū procedentes probant se non hūt pcu mū cū irrupuerint nasci. sed tunc demū q̄a diu latuerint publicare. De eadem

Quam tione patiēcie ppē. Ca. cvi

se igitur impacientie siue ire ptur bacionibz innasari ullis que supōstendim⁹ indicijs vnusquisq; deprehendevit. contrarijs semetipm semp obiectionibz exerceat et. ppositis sibi multimodis iniurarū dispendioꝝq; generibz velut ab alio sibimet irrogatis assuefacat mentē suā oīnibz que inferre improbitas pt̄ pferta humilitate sua cū libere. atq; aspera sibi que q; et intolerabilia semp opponens q̄tin⁹ is occurrē debeat lenitate. omni iugiter cordis contricione meditet. Et utr vespia ens ad illas sanctoꝝ oīm siue dnī ipsius passiones. vniuersa non solū cōtricionū sius cē pronūcians ad oēm se dolor tolerā tiam ppnebit. Cuiq; aliq̄n ad cetus fratrū aliqua fuerit īuitacione reuocati. quod non potest vel raro etiā districtissimis ire remi accolis non prouenire. si mentē suā etiā pro leuibz quibusq; rebus deprehenderit tacte fuisse cōmotā. ut quidā otiosoꝝ motuū seuerissim⁹ censor mor sibi ula durissima ijuriarū genera quibz ad perfectū tolerantiā semetipm cotidianis meditacionibz exercebat. explorat. atq; in se obiurgans et increpans alloquat. Tu ne es ille bone vir. qui te dū in illa solitudinis tue exerceres palestra. olā supatuū mala constantissime p̄sumebat. Qui dudū cū tibi non solū sūmas cōtuacia vū acerbitates. vīmeciā in tolerancia supplicia ipse ꝓpones satis validū atq; ad ō nes ꝓtellas īmobilē te credebas. Quomodo iuncta illa patiēcia tua leuissimi verbi proiusione confossa est? Quomodo domū tuā super ullam solidissimā petrā tantū ut ibi videbat̄ mole constructā leuis aura cō mouit? Vbi est illud quod tāti fiducia bellū in pace desiderans proclamabas paratus sū et non sū turbat⁹? Et cū ꝓphe ta sepe diceris. Proba me dne et tēpta me Et. proba me deus et scito cor meū. Et quo modo ingentē certaminis apparatum

exigua hostis vmbra contriuit. Talis ergo semetipm cōpunctiōis aīaduersiōē cōdēpnans. iultam animi sui cōmotiōnē culpā esse non sinat, sed ingibz continētie penis culpā sue mobilitatis extruaans. hoc exercitiaonis igne cōsumat. nichil dispendiosis tractandis. nec preciosis tranquillitate animi ac ꝑpetua cordis sui iudicans puritate. ob quā non solū carnaliū. vim eaā illaruū que spūales videnť rerū sperenda sūt cōmoda.

De exāminaciōē ꝑmissionis Cap cvij.

Contra spm vō castitatis formicaciōis diuisa vacuo est causa. Nam quēadmodū corpus libidinis carnisq vicinitas. ita eaā mentis mēoria eius est penitus subtraliē egris q corpibz vel tenuissimā recordaciōnē hui passionis admittē. ita ut nōnūq in eaā sub recordaciōē sanctaq festaruū vel sub sacre lectionis hystoria noxie titillationis stimulus exaratur. Cuius causa. seniores nostri huius cōmodi lectiones sub pīcipuis ꝑfectissimis quibusq et sūmo affectu iā maturis cōsūmatis probaciōes quibz examinare se valeant deesse non pūt. quibz ꝑfectissima cordis integritas incorrupto cōscientie iudicio cōprobet. Erit ergo consūmatissimo viro similis hijs que supra dicta sunt eaā super hac passione probatus penitus iam exturpasse cognouerit explorande si volet gracia castitatis interdū eaā aliquā exploratricē sui ymaginaciōnē possit admittere. Cetū ab hijs qui adhuc minus firmi atq ꝑfecti sunt hanc examinaciōnē nullatenus cōuenit vsurpari. ut cōiunctionē femineā ꝑpalpaciōnē quodāmodo teneraā ac mollem mente ꝑtractent. Erit enī eis magis noxia q̄m salubris. Quod enī experimentū huiusmodi hōibz potest in hac tractione suppetere. vbi et in experimento ipm est ad vitia ꝓ ꝑfectissima quis virtute fundatus ad illecebraā blandiencū cogitaciōnū nullū mentis assensū. nullaā cōmotionē turpis in se deprehenderit exaturi. certissima

puritatis sue capiet documēta. ita ut ad hanc se firmitatē puritatis exāeuns. eaā si corpalē femine attactū causa cuiscūq ut solet nātatis attulerit passionis sensū penitus ignoret.

Collacio pinufij de ꝑfectione penitēcie. Idē in li° 3°. Cap cviij.

Declarat ac singularis viri abbatis pinufij de fine penitencie ꝑceptū dictum. Penitencie plena et ꝑfecta diffinicio est ut pīa quibz nostra cōscientia vemordeť nequaq vlteriꝰ admittatur. Indicū vero satisfactionis et īdulgencie est affectus quoq eoz de nostris cordibz expulisse. Nouerit enī vnusquisq nr̄m se pcīs pristinis absolutū q̄diu sibi satisfactioni et gemitibz incubanti. vel illoz que egit vel similiū criminū ante oculos ymago preluserit. eoz q non dictum oblectacio sed vel recordacio infestauit mētis arcana. Cū ergo pretitoz mēoria viaoz mēoraā pulsauerit sensuū. ita ut ab ea resiliendū est. sicut refugit honestus et grauis si impudice ac leuis feīe in publico aut colloquijs aut amplexibz appetit. Solet enī freq̄nter accidē ut dū vel suos vel aliox la ꝑsus impitoraū quisq pīa miseracionis retractat affectu. ipe eaā subtilissimi teli voluptuno ꝑstringatur assensu. et ignē sub specie pietatis exoriū obsceno ac noxio fine concludat. Quapp intuendū nobis est. ut virtutū potiꝰ appetitu et desiderio regni celoz. q̄ noxijs viaoz recordacionibz nosmetipsos ad compūctionē laudabilē prouocemus. Quia nocte est tam diu quēpiam pestiletissimis cloace fetoribz prefocari q̄diu supra eum stare. vel tenū ei voluit cōmouere.

De cōuersacione sci theone. ex li° iiij. Cap lm

Abbas thyconas cū adhuc eēt cx. adolescens admodū. ꝓtū studio impioq cōgrens est vinculo cōiugali. Cui ergo hic vnius lustri tempus in cōiugio pegisset venit ad abbatē iohannē dyaconē deferens religiosa munera inter ceteros qui certatim decimas vel primicias frugū suaq seu offerebāt. Qui aī deuocioni eoz vitiositudinē aliquet repensare cepit eis spūalia seminare quoq metebat dona carnalia dicens.

delector quidē o filij pia vestror munerū
largitate. qui fideliter sacrificiū dño bo
ne suauitatis offertis. plenitudinē quo
q fructuū ex qua hec dño delibastis vber
tim benedicendā credentes vos vbertate
bonor oīm etiā in hoc seculo cumulādos
sicut scriptū est. Honora dñm de tua sub
stantia tua. Quā deuocionē fideliter exeqn
tes. statote vos legis antique cōsummasse
iusticiā. sub qua tūc positi transgredien
tes eam veterē tentabilē inaurebant.
et implentes ad pfectionis apicē pducere
non poterant. Iusta enī quibz lex non est
posita sic probant non esse sub lege ut iusti
cias legis non solū implē. vīm etiā supa
re cōtendant. sicq deuocio eor legitima
tor impio que obseruanciā cumulās pre
ceptor voluntarie addat ad debita. Itaq
q et abrahā future legis precepta legim
suppressū tū supatis quatuor regibz de
spolijs sodomor que sibi velut victor nō
imerito debebant. et quidē rege ipso tri
ius spolia retulerat supplicē offerente
michil penitus acquieuit attingē. Dauid
etiā qui precipiente moyse ut primicias ta
lio redderet non solū hoc non fecit. vīm
etiā cordis affectu cōplexus est psequētes
et pro hijs dño pie supplicans etiā lugu
briter fleuit. Ita helyam et hieremiam
probam non fuisse sub lege. qui tū licito
vti cōiugio absq vepchensione potuerūt
virgines tamen pseuerare maluerūt.
Quappter scire debem nos quibz euan
gelium cotidie intonat sermo. Si vis per
fectus ee vī. tū decimas de nostris substā
cijs offerim deo. adhuc quodāmo sub legis
sarcina detineri. et necdū ad illud euāge
lium fastigiū puenisse nos constat. q ob tē
pentes sibi non tm pītis vite beneficijs
sed etiā futuris premijs muneratur. nec īme
rito. nō enī tam laudabile est si ab illicitis
q si etiā a licitis temperem. et hijs ppter
eius reuerenciā non vtam. qui ea nobis
ppter infirmitatē nostrā vtenda pmisit.
Itaq si etiā hij qui decimas fructuū suor
fidelius obseruātes preceptis dīcis antiqui
oribz famulant necdū pītm euangelicū cul
men astendē. illi qui necdū hec quidē fra
unt q̄tū ab eo absunt manifestissime q

uidetis. Quibz auditis beatus theonas in
extinguibili desiderio euangelice pfectōis
accensus est. Humiliatus atq cōpunct cō
iugē ad desiderium simile prouocare cepit.
et ut deo pariter in sanctimonia et casti
tate seruirent diurnis nocturnisq fletib
admonē. astruebat non licere cuiq. eē
bonū extorrem facē quod didicisset. mani
festis q esse nocte despicē cognitū bonitatē.
q incognitū non amare. Dicebat que
q agnosco et veneror adiutricē meā dīa
michi sentencia deputatū. Si vero in ad
uersorium ee volueris non in deceptionē. pfi
cere prolatū sententiā viriliē apprehendā.
ut me a spiali bono nulla carnis auellē
possit affectio. Cumq ergo hijs et hui mo
di verbis mulieris non fleteret intenao
Si ego te inquit theonas a seculo abstrahē
festim oī mundana fraultate nudatus ad
monasteriū pfectus. vbi splendore sā
tatis et humilitatis enituit. Nemo autē
existimet nos hec ad prouocanda cōiugū
or diuorsia texuisse. sed ut lectores ijsdē con
uersionis quo tantus ille vir deo dignus
est fideliter pandem. Cui etiā apostoli
cum collata sunt signa virtutū. Quicū
nia et alia huic. p loca et tpe seruāda sūt
et moderanda. Cūq ex

Igitur cū diebz septuagesime nostrā cellulā visitas
set humi paululū considentes cepi
mq pūctuari cur apud eos tanta obseruā
cia caueret ne quis totis diebz septuagesi
me ieunare presumeret. Ad hec ille. Opor
tet quidē nos consuetudinē maiorū custodi
re etiā non pcepta ratione. Veruptamen
q̄m causā hui rei vultis agnoscē tempus
est omni rei sub celo tempus plorandi et tē
pus videndi et cetera. Punapali autē bo
no tm nullū oportet ee vacuū tempus ut
sine eo cuiq esse non liceat. Itaq si qē in
fantis aduentu in quo ppīm debet huma
nitate vehicere. vel cū defectio et imbecilli
tas carnis reparationē virtutū esse pcepta
one deposcit. vel cū tempus festiuitatis esta
tū congruū fotū indulget. ieuniorū rigi
dam obseruanciā indisrupte voluit vete
nere nitte est ut non tam religiosi q̄ in
conditus atq irracionabilis habeat. Nō

ēū precepta virtutū in quibz vtaz bonū est principale ꝓpter ieunia sunt tenenda sed ꝓpter ieunia ꝓpter illa. Talem igit̄ diffini ēius ieunia ꝓpter illa. Talem igit̄ diffinitus ieunij qualitate ingiter retinentes id nobis congruū nouerim⁹ si in eo tē nonē sup ieunij qualitate ingiter retinentes id nobis congruū nouerim⁹ si in eo tē porū vsuo si qualitas si mensura seruet⁹ ner ita ut in ipso spei nostre terminū desi gnem⁹ sed ut per ipsū ad puritatē cordis et apostolicā caritatē puenire possim⁹. Hūi quid autē aut possint filij sponsi vt̄. Hec verba ꝓprie temp⁹ ostendūt in quo post resurrectionē per xl^a dies dño cū discipulis epulante ieunare illos cotidiane eius pīnie graudiū non sinebat. Illas autē ieunioz victimas quas nobis violenta visceū cōuulsione inconsiderate exto quentes dño vere offerre nos credimus ille qui diligit misericordiā et iudiciū et odio habens rapinā in holocaustō exeratur dicens. Ego dñs diligens iudi

De primicijs et decimis spūalit̄ offerendis.

Illos etiā qui oblationū Cap cxi. id est officioz atq actuū suoz pre tapua ad fotū cibus ac vsus ꝓpu os presumentes reliquias eoū dño ac minimā deferūt portionē. velut oppari os fraudulentos sermo diuin⁹ ita cōdēp nat. Maledictus qui fraudat opa dñi fraudulenē. Itaq qui substantiaū nrāū oīmq fructū decimas offerre precipim⁹. multomagis nīre est ut ipsius quoq cō uersationis nīre et humanū vsus. optimaz nostroz decimas offerim⁹. que profecto in supputatiōe quadragesiē eudent̄ iplē tur. Oīm enī dieū numerus quibus reuolutus in orbem anus includitur. xxxvi semis dieū numero decimatur Quod vero de primicijs dieū quas ab omnibz qui xpo fideliter famulant̄ co nde certū est exhiberi. Nam cū expge fuit a sompno et quasi vedimia p⁹ sopore alacritate surgētes. primusq mo tū sensus vllius corde contepiant vel me mona aut aliā rei familiaris admit tant cogitationū suarū ortus atq pē tapia. Diuinis consecrant holocaustis quid nisi primicias vere suoz fructuū per sūmū sacerdotē ihm xpm pro vsu hu ius vite et ymagine cotidiane vesture

tionis exsoluūt. Quiq etiā a sompno exurrecti hostiā iubilationis siue deo simi ter offerentes primo lingue siue motu ip sū nūcupantes īmolant deo sīu ouis offia a. Cui etiā pari deseruīt modo. prima ma ma manuū suarū gressuiq libamina. cū e tubilibus consurgentes in oratione consistūt. Et prius q̄ un ꝓprijs tantis mē brozq suoz fungant̄ officio nichil sibi de mi nisterio coz ante decerpūt sed ad ipsius honorē promouent gressū. atq in eius laudationē defigunt manuationē ge nuū. et totius corpis prostrationē p sol uūt. Illud enī alias implere non possu mus. Preuenu in matutinis et clama u etc̄. nisi ut post quietē sompni in hāt luctē velut e tenebris vocati de vniuer sis offijs mentis et corpis nichil oīō in nostris presumē nātinabz audeamus Oz ꝓsus nō est lex posita qā coīa suppge

Duo quadra diuī precepta. cxij. gesime lege qui iustus atq pfec tus est non tenet. nec exigua hu nus canonis subiectione contents est. quē profecto illus qui per totū anni spatiū delitijs vel negotijs secularibz implicā tur. ecclesiarū pncipes statuerūt. vt hac legnū quodāmodo nātate constructi. hijs salcē diebz dño vacare cogerentur. ac dierū vite sue quos totos quasi fruc tus quosdā fuerant voraturi. vel decimas dño dedicarent. Cetū iusti quibz lex nō est posita. quiq spūalibz officijs non ex iguā illā id est decimā partē sed totū vite sue tempus impendūt. quia liberi sūt a decimarū legaliū functione. Id circo si eos supueniens honesta et sanc ta necitas coartauerit audent stationē ieunij absq vlla disceptatiōe laxare. Nō enim ab eis decimarū exiguitas mutila tur qui oīa sua dño sedū parit obtulerūt Quod profecto absq sūmo fraudis vcatu fuce non potūt qui nichil volūtarie offe rens deo inexcusabiliē solue decimas suas legis nātate cōpellit. Quapp liquido cō probat pfectū cē non posse famulū legis. qui tantū vel illa que prohibent̄ cauet. vel illa que precipiūt exequit. sed illos vē esse perfectos. qui etiā hijs que a lege con

cessa sunt non vtunt. Quinimo vero perfectionis euangelice plenitudini subiectus esse voluerit. non ignoret se quis sibi baptisatus videat aut monachus non sub gratia sed sub legis adhuc vinculis ppetuu pernata ponde pegrinuari.

De diuersis causis stimulorum carnis. ex lib° Cap xxiij.

Quester ardor meus quinto. profecto e. Nam vtiq; et ipse nunc mente torpere nisi me fervor vr ad recordationem veru spualiu suscitaret, quodammodo dormiente. Hoc enim nisi fallor inquisitio via complexa est. Cur interdum districti abstinentes afflicto exhausto q; corpore intentius aruioribz vigeam. ita ut expgefacti vepiamur nos humor naturaliu egestione vespersos. Huius ergo infestationis triplice causa nostri prodidere maiores. aut enim esurii superflua nimietate congerit aut per inaniam metis elabit. aut ignea illudentis insidijs prouocat. Primum igit gule vitiu hanc redundantia obsceni humoris extrudit. Nam et nu districtioris abstinentie tempore statu pollutu puritatis non de pte ut putatis media sed de nimietate pterite saturitatis effundit. Quod enim p voracitatis ingluuie conceptu est i medullis nate est ut per pruritu vel certe p ugredantia quis magno ieunio tabefacti corporis egerat. Quapropter non solu lauacribz est epulis abstinendu sed etia a vilioribz cibis equali est abstinentia temperandu. Imo ipsi aque et panis sacietas est cauenda ut possit diu in nobis acquisita corpis puritas pmanere. atq; imitari quodammodo itemerati spus nitorem. Licet nos nate sit confiteri et inedu etia absq; vlla mentis industria vel temperie corpis vel etatis pterite maturitate quosda ranius sordidari. vel certe fluxus istius egestione non pollui. Sed alterius merita est. qui pace ecclesie fruitate consequit. alterius qui triumphu gloriosis pmeretur virtutibz. Secunda impuri illius profluuij causa est. si mes spualibz studijs atq; exercitijs vacuata. quotidie sibi segnitie situ per consuetudine continui corporis adduxerit. aut nu sordidaz cogitationu minutaz non cauendo ut illam puritate segniter contempserit. ut oem pfectionis et castimonie sua in sola tuedar exteriorus hostis castigatione consiste. Cuius erroris ac secordie vicio cu sequente eueniet. ut non solu multimoda cogitationu phantasia iuerecunde atq; pue mute secretu mentis inuiolet. sed etiam pusillanimi oim passionu mutu eam semina pseuerent. que quadiu in eius abditis delitescit. quius rigido corpis ieunio castigetur. tamen nichilominus dormientem illecebrosis fantasmatibz inquietant. quarum ante legitimi temporis cursu. non iam ex nature necessitate sed adhuc ex frena de nequitie obscoeni eliciant humores. Deoq; in primis discursus sint sensuu cauendi. ne mens ustis excessibz assuefacta. ad fedioza inanimeti luxurie sompnia pertrahat. Terna causa est nu corporis pfectu castigatione cordis et corporis pfectu fraudulentissimi hostis impugnat. Unde a du illis precipue diebz quibz maiore integritatis merito desideramus diuino placere conspectu. simplicis fluxus ulli egestione nos polluat. ut a sacrosancta coione nos deterreat. licet in quosda insipientiu obhoc diabolus fictione hec euenire credat. illusio ut nu eos intentionibz ieuniis studere cognouit. omnes eor conatus hac arte subuertat ut du se non solu nichil ad puritate corpis districtioe ieunio profecisse vm etia grauius sencuit fuisse pollutos. magistra incorruptionis ac puritatis abstinentie districtione tanq; emulam perhorrescant. Qz no semp pro mundi pollutione abstinendu sit a sacra coione. Cap xxiij.

Omni quide industria quitu in nobis est studere debemus ut castimonie puritate illo maxime tempe teneamur quo venerandi assistere optimo altaribz. Unde si hostis illecebrosissimus ut nobis celestis remedij sanitatis medicina custodia subito mentis illuserit. ita dilataret ut nullo reprehensibili inueniente pruritu. nullo oblectationis contaminem assensu. sed egestione aut naturali necessitate pulsa. aut cente

impugnacione dyaboli absq; assensu vo
luptatis eiusdem ad impedimentū nre sāc
tionis obtendevit. possumꝰ et debemus
ad gratiā salutaris ubi confidenter acce
dere. Sin vero nostro vitio hec fuerit
egestas contractio illud apostolicū formi
demꝰ. Qui manducat indigne etc. Ne
unumꝰ fratrem qui tā castimoniā cordis et cor
pons summa circūspectione atq; humilitate
te promeritū ingiter possideret ac neq;
sām ludificationibz nocturnis deceptaret.
quotiensc̄unq; tamen se ad prependiū cōi
nē dñicum apparasset immundo fluxu dor
miens sedebat. Qui aī multo se tempore
a sacrosanctis misterijs trepidus absti
nuerat. tandem hanc ad seniores detulit
questionē. remediū impugnationū ardo
rem se esse confidens. Sed cū prima causa
morbi hui⁹ spūalium mediocr doctrina
risū presūptione defendere. eamq; memo
rato fratri deprehendēte non tēsse. mq;
uit ne animē forsitan culpa cauo ienu
nio exhausta illusionibz ingereret. Quibus
ea distrectissimu viri cū paululū elati
de sui corpis fuerint puritate per superbie
uitiū polluūt. probantesq; nec aīe culpā
esse nec carnis. sacrosanctis eū epulis de
bere misceri confidentissime censuerūt.
Ille per hanc fraudē mediana remedij
salutaris in petuū fraudaret. Quo fō
ta est. ut ea mox virtute dñica corpis p
tegente illa preterite illusionis cōsuetu
do cessaret. Ut ergo fallax ymaginacio
somnior illectrix egestionis ipsius vel
in petuū vel certis mensibz ignoret. post
illam fidem qua de dei speciali gratia
puritatis donū ingiter sperare nos con
uenit esse potuisq; numietas est castigā
da. Quor vedundantia hui⁹modi humo
res, ppensius gigni nāe est. qui q̄n con
tra nō possunt non egeri. ita ab ipsi
us nature lege pūt ppetu ne sub occasi
one cuiuslibet pruritus atq; illusionis
emergant. In qua nobis castimonie pu
ritate fundatis pām in nobis iam non
dñatur. Interiores enī fotu ac pabulo
purtatis submīstrari nāe est exteriora
hominu castitatē. Et ideo fatue ille vir
gines gloriosū sponsi thalamū nō me
ruerūt intrare que integre spm suū et
aiām et corpus sine querela in die dñi
non seruauerūt. Quia a culpis venialibz
nemo pter xpm sit imunis. Cap cxv^m.

Vltos quidē esse sanctos ac iustos
negare non possumꝰ. sed inter sām et
imaculatū multa distancia est. Illud enī est quēpiā ee sām id est diuino
cultui ee consecratū. Hoc enī nomen nō
solū hominibz sed etiā locis et vasculis tēpli
atq; lebetis scriptura testante comīe est.
Aliud est absq; pcto ee quod vnigenitꝰ dñi nri
ihu xpi singulariter conuenit maiestati.
de quo etiā aplus velud precipuū quid
ac speciale pronūciat dicens. Qui pcm
non feat. Hac ergo sola ab omībz nobis
exceptione distinguit. quia nos non absq;
pcto. illū sine pcto constat fuisse contēp
tatū. Quis eteī hoīm q̄nis fortis et bel
lator sit hostilibz tamen telis plerūq; nō
pateat. Quis velut īpenetrabili carne
circundatus tantis prelior periculis sine pe
riculo maneat. Ille solus speciosus pre filijs
hoīm condicione mortis humane cū vnius
sa carnis fragilitate susceptus. nullius
vnq̄ est sordis maculatus attactu. Cetēm
iustos ac sanctos viros non esse imunes
a culpa manifeste scriptura pronūciat
dicens. Septies cadit iustus tc. Nec iusti
tie eius preiudicant lapsus singularitatis
humane. quia multū inter est inter sā
et peccatorē hoīs lapsū. Aliud est enim
admittē mortale pcm et aliud est cogita
cione que pcto non caret preuenire. vel
ignorantie aut obliuionis age error. a
fatalitate otiosi sermonis offendē. aut ad
punctū a fidei theorica aliquid hesitare.
aut subtili quadā cenodoxie titillatione
pulsari. aut mūdane nature aliq̄ntisp a
sūma pfectione recedē. Hec enī sunt septē
lapsuū genera. in quibz eā licet vir sāc
tus nōnūq̄ cadat. tamen iustus ee non desi
nit. Apostolor eximius petrus quid a
liud credendus est fuisse q̄ sāc tus preserti
m̄ cū a dño diceret. Beatus es symon
barjona. et tamen post paululū cū ig-

norans misteriū passionis. tante vtilita
ti humani generis insidias obuiauet dicens.
absit a te dñe. meretur audire. Vade post
me satha nas tc̄. Germanꝰ. Quomodo
ergo beato paulo quē ad sūmū pfectois
culmen certū est puenisse. illud potevit
cōuenire quod dicit. Non enī facio bonū
quod volo tc̄. Theonas Intrantē metuti
simū silentij portū. vursus ad imensū pro
fundissime questionis pelagus venotte
conamini. Sed hic interim anchorā iacta
emꝰ ut cras flatu prospꝭ spūs explorato
disputacionis vela pandamꝰ De excellen
cia et pspicuitate vite contēplatiue. Ex libro
Collacionū. Cap̄ xviii.

Reuersa igit̄ luce vi°. Cap̄ xxvi
ita affatus est. Quid sit princi
paliter bonū quod aplius non po
tuerit pficere cū vellet diligenaꝰ indagemꝰ
Est enī bona caritas. laudabilis continen
cia miranda prudencia. largꝰ humanita
tas. circūspecta sobrietas. modesta tempe
rancia. pia misericordia. sancta iustitia.
Que oīa in aplō paulo eiusq; consortibus
tm plena atq; pfecta fuisse non dubiū est.
vt virtutū potius q̄ verboꝝ magisterio
ab eis veligio doceret̄. Sed vna et sola est
theoria id est contēplacio dei cui merito
oīa iustificacionū merita vniuersa studi
a virtutū postponūt̄ et eius cōpacioē fus
cant̄. Bonū ergo hoc sūmū id est dei con
spectu frui. et xp̄o iugiter inhere ut pfectē
possit aplius adipisci dissolui optat corpe.
quod caducū et multū fragilentis siue ne
cessitatibz impeditū non potest a xp̄i con
sorcio non auelli. Quod enī tam ptinax
sanctoꝝ studiū. quod tam aduū potest ee
positū. aut non aliqñ ille versutus insi
diator illudat. Quis tm solicitudinis serue
ta sectatus est ut nūq̄ cogitacionibz sup
fluis labereꝰ. Quis tam familiaris est
deo tūq; cōiunctus qui apostolicū illud
impiū quo sine intermissione orare nos p̄
cepit. vel vno die se gaudeat exercuisse. Que
licet oīa nōnullis qui sunt grauioribz vi
cijs inuoluti leuia atq; a pcō pena aliena
videant̄. tamen pfectionis bonū
etiā minimaū verū multitudo grauis
sima est. Multisq; sibi maiꝰ videntur
aspi si non dicā vane cogitacōis impro
bitas in animis mentis irrepserit. sed vel
psalmi qui dicendus est recordacio
nis tempe intencioē suppliantis auer
terit. Si enī inquiūt cū a quolibet fidēli
mi homine non dicam pro vita ac salu
te nostra sed eaā pro alicuius lucri cōmo
do suppliamꝰ. totū in eo mentis et corpis
aciem defigentes. de nutu eius trepida
expectacione pendem⁹. non mediocriter
formidantes ne quod forte ineptū aut in
congruū verbū misericordiā audientis
auertat. cū deinde si nobis in foro consti
tutis assistente econtrario aduersario
in medio conflictu tussis sternutus visus of
sitacio somp̄nus obrepserit. q̄nta in pniā
nostrā vigilantissimꝰ ijmanis seueritē
iudicis cōmouebit iudex. Cū tomagis
cū illi occultoꝝ oīm cognitori pro īmine
ti ppetue mortis periculo suppliciū⁹. pre
sertim cū e diuerso callidus seductor pti
et criminator assistat intenta atq; sollī
cita oracione iudicantis pietas implora
da est. Nec leui pcō astringit̄ qui precem
deo fundens subito a cōspectu eius quasi ab
oculis non videntis nec audientis cogita
onis improbe vanitatē fugatus. Illi autē qui oculos cordis sui contegunt
trasso velamine vicioꝝ vix in
pectoris sui etiā illa que magna et
tulia sunt crimina contēplant̄. et sine
cundis semp cogitacionibz exagitantes.
nec dolere norūt cū ab illa contēplacōe
que singulatis est distrahit̄. nec habēt
quod se doleant amisisse Ex ea q̄ inpsū
culpabilia vident̄ pfecti gaudia in se re
Cap̄ xxvii.

Nec sane nos in putā. Cap̄ xxvii.
hūc errorē causa precipitat q
anamartesi. id est ignorancie ip
sius virtutē penitus ignorantes existi
my nullā oīno culpā existis otiosis actu
bus cogitacionū excursibz nos posse cō
trahe. sed hac hebetudine stupefacti et ve
lut cecitate pcussi. nichil in nobis nisi ca
pitalia crimina contēplam̄. eaq; medio
criter cauenda. que legū quoq; secula
rū severitate dampnant̄. Ad quibz si nos
īmunes. vel etiā paululū sensuum nichil
nobis messe peccati protin⁹ arbitramur.
proinde ab illo videndi numero segre

gnū quia munucias multarū sordiū que
intra nos aggregate sūt non videm⁹ nequa
quā sine salubri compūctione mordem. si sensu
nim interpellauit egritudo tristicie. nec
dolem⁹ vane glorie subtili suggestione pul
sati. nec de emissa tardius vel tepidius o
ratione deflem⁹. nec reputam⁹ ad culpā
cū psallentibz vel orantibz nobis aliquid
aliud q̄m ipsa oratio vel psalm⁹ occurrerit.
Nec illud horrem⁹ q̄ multa que vel loqu
i vel agere cōtā hominibz pudet non erubesca
m⁹ vel ad horā corde concipe. quod diuino
nouim⁹ patere conspectui. Nec feriri nos
ullo credim⁹ detrimento. cū deiecta me
moria dei corporea cogitam⁹ ictu ut nob
satis congrue illud aptet eloquiū. Ferie
bā me et non dolui. ⁊c. Econtra illi q̄
ad altitudinis siue in diuinarū ac spūaliū
rerū tantū cōtēplacōē constituūt. cū
ab ea vel īuiti vel paululū violentis co
gitationibz abstrahūt. velut quoddā in
se sacrilegij genus. pūa penitudis pu
nitur vlcione. ac vilissimā creaturā ad
quā sit detortus mentis intuitus creato
ris suo se pretulisse lugentes. pene īpietā
tis sibi crimen assciuit. et quicqd ab il
lo vero lumie mentis aspcm detrahit
execrand. Fastidiuit ergo vniuersa in q̄
bus mundus iste versatur. sed impossibile
est ut non ad eū vel breui cogitationū
rapiant excessu. Nullusq̄ etiā nūc ho
minū excepto saluatore nostro natura
lem puagationē mentis ita defixus se
per in dei contemplatione continuit ut
nūq̄ ab ea raptus mūdane cuiq̄ rei
dilectione pectaret dicente scriptura. Sy
dera ipsa non sunt munda in conspectu
eius. ⁊c. Et inter scōs eius nemo inco. ⁊c
Cū ergo semetipsos cotidie sentiāt sancti
terrene cogitacoīb pondere pegrinatos
ab illa mentis sublimitate decidere. et in
nitos pmo etiā nescientes in legē pcī mor
tisq̄ transduci. habent profecto pro quib
iugiter ad deū ingemisc. et in veritate
humiliati atq̄ cōpūcti ad gratiā dei que
impios iustificat cōuolantes cū aplō pro
testant. Infelix ego homo. ⁊c. Et condelec
tant quidē legi dei sedm interiorē hoiem

qu visibilia vniuersa tristendens conat deo semp vnivi. sed vident aliam legē. ⁊c
Vere enī lex peccati est quā humano gñi
prevaricatio indupit qua maledicta ter
ra in opibz nostris post agnitionē boni
ac mali cogitationū spinas cepit ac tri
bulos germinare. Quarū aculeis natu
ralia virtutū semina prefocant. ne illū
panē qu de celo descendit. quiq̄ confor
tat cor hominis edere absq̄ vultus nostri
sudore possim⁹. Quale hoc corp⁹ mortis
aggravat aiam. Cap. xxviij
Hoc ergo ītemutabile corpus est mor
tis in quod perfecti quiq̄ qu gus
tauerūt q̄ suauis est dns cotidie revolu
ti sentiūt cū pphetā q̄ malū sibi et ama
rū sit discedere a dño deo suo. Hoc est cor
pus mortis quod a celesti eos intuitu ve
trahens ad terrena deducit. quod psallē
tes eos atq̄ orationi prostratos vel huma
nas effigies vel sermones vel negocia vi
tatus fugat supfluos retractare. et volen
tes deo iugiter inhevere. pfectionē tamē
huiusmodi boni qua mortis corpus obsis
tat īuenire non possunt. sed faciūt malū
quod nolunt id est traducātē mente eatā
ad illa que ad profectū virtutū non ptinēt
Idcirco cotidianis suspiriis siue fingiuin
tis cōpūncti. dū cogitationū varietates.
et consuete latebras pservitutis supplicē da
mant. Non intres in iudicio cū servo tuo
⁊c. Et illud. Quis gloriabit castū se habere
cor. ⁊c. Et ita infirmā hoīm īperfectum q̄
iustitiā. ac sine misericordia dei semper
indignā esse sensēr. vt vnus ex hijs ci
us iniquitates et ptā deus misso de al
tari ignito verbi sui carbone purgauit.
post illā mirificā contēplacōē dei post
intuitū sublimiū seraphyn. et revelatio
nē sacramentoq̄ celestiū dicit. Ve mihi
quia vir pollutus labijs ego sū. ⁊c. Orans
quoq̄ non ījquor tantū sed etiā iustorū
plebem gen'alē supplicacōē cōplectē di
cens. Facti sum⁹ ut īmūdi omēs ⁊c. Quis
quis itaq̄ anamartheteon id est īpecca
tā natura assciuit humane non tanū
verbis sed consaeuit siue nobisc testimo
approbacōē conflugit. et si quidē ut non
dicam amplius sinarim sine vlla verbi

vel facti vel cogitacionis interpellacione se deprehendit celebrasse absq; pcto se esse pmoniret. Proinde quia hijs omibz oacionis ac supfluis rebus voluare humane mentis exaustu fratem carere non posse per hoc utiq; consequent sine pcto nos no esse veracit confitem. Quanto eni magis proficerit mens humana. et ad interiora contemplacionis puenerit puritate tanto se imundiora quasi per speculu sue puritatis inspiciet. quia nate est ut diu animus ad sublimiora se tendit intuitu et maiora qm agit prospiciens concupiscat illa in quibz est ut inferiora semp ac viliora despiciat. Plura siquide denotat scriptor obtutus. pariq; maiore reprehensionis dolore irreprehensibilis vita. et multiplicat gemitus atq; suspiria emendacio mox et emulacio attenta virtutu. Nemo eni illo in quo est potest e contentu. et qnto quis fuit mente purgacior tanto se sordidiore videns magis humilitatis q; clamoris inueniet causas. qnitoq; pfectius ad sublimiora conscenderit. tanto aplius prenidet sibi sup esse quo tendat. Denicq; qui carne sua crucifixerit cu vicijs et concupiscencijs. et quibz vere crucifixus est mundus cu de cordibz suis non solu vndicatus vitia vniuersa conuulserit. vm etia cogitaciones et medias peccatoz conent exclude. nichilominus tamen cotidie fideliter profitent ne vna quide hora maculas se posse carere pcti. Qz pp venialia no non oportet a sac coione se subtrahi. Cap x.

Et tamen ex eo debemus nos a diuina coione suspende qa nos agnoscimus pcores. sed ad ea magis ac magis est ppter aie mediana et purificacione spus aude festinandu. vmptamen ea humilitate mentis ac fide ut indignos nos pcepcione tante gracie iudicantes potius nostris vemedia vulneribz expetamus. Alioqn nec aniuersaria digne presumenda comunio. ut quida fraudent. qui in monasterijs consistentes tm sacramentoz celestiu dignitate et sanctificacione ac meritu merciu. ut estiment ea no nisi sanctos et imaculatos debere presumere. et non potius ut sanctos mundos

qz nos sua ptinacione pficiant. Qui profecto maiore arrogancie presumpcione qua declinare sibi videnti incurrit. qa vel bis cu ea ptigit dignos se eoz preceptoe dijudicant. Multo aute iustius est ut cu humilitate credam et fateam ulla sacrosancta misteria nuq; pro merito nos posse contingere et singulis ea dies ob vemediu nostru egritudinu presumam. qq; ut vana psuasione cordis elati vel post annu dignos eoz ptigacione nos ee credam. Quatq; ut hec intelligere et fructuose tene possim. misericordia domini ut nos ad pficienda hec adiuuet intentus iplorem. que nequaq; ita ut carere humane artes precedente quadam racione verboz sed actu potius et experiencia solliate ventilata aut obsolescit memoria aut oiosa oblicione depereunt.

Collacio abbatis Abrahe de oimoda solitudie appetenda. Ex li° vij°. Cap xx.

Ultima collacio abbatis Abrahe xpo fauente produat. ad que ipugnacione cogitacionu nostraru anxia confessio detulim. qua ad repetenda pronunciam nostra animi estibz ingebam. q; tanta mpturi. nullaq; nos corporaliu vertu solicitudine occupandos. illis affectum oim cu gnudio plebicione nostre natatis explentibz. Insup etia spe tamen gnudioz animu pasebam credentes fiam nos mitimu precepturos de conuersione multoz. q; nostro velut ceu ad viam salutis exemplo ac monitis dirigendi. Tunc preterea ipsaru amenitas iocunda regionu ante oculos pingebat. que congrue solitudinis spacijs tenderet. ita ut non solu delectare monachu possent secretu siluaru. sed eta maxima victus cultus prebere compendia. Que omnia sem cu sedm fidem consule ne supplicit panderem. tantis ille diuq; auctus ita vndit. Nec du vos desideriis venisse mundanis. nec mortifimisse concupiscencijs pristinas cogitacionu vias prodidit infir

mutus. Nam sicut desidiā cordis vestri de sideriox vestrox puagnio protestatur. hanc pegrinationē et pntū absentiam quā mente pocius susciupere debuistis ar ne tm̄modo sustinetis. Jdcoq; vos illa o nj egritudine silencio laborare. que in proverbijs ita notat. Jn desiderijs est o nis otiosus tr̄. Nam et nobis potuerāt dox non deesse compendia. nisi nobis illa hec que cōmemorastis mrnaliū cōmo sentencia salvatoris otauret. Qui non reliquerit sive oderit patrē et matrē. xp̄. Potums etiā cellulas saltē nostras sup̄ nili fluminis alueū colloc̄antes aquā habē pre foribz ne eam a q̄tuor milibus passiuū nostris togeremꝰ deferre cernui bz. nisi nos ad tolerancia laboris istius indefessos beatus aplūs vedens hoc in ter animaret eloquio. Unusq̄sq; ppru am mercedē accipiet sdm suū laborem. Nec ignoramꝰ esse nōnulla etiā in re gionibz nostris amena secreta. in quibz pomox copia et ortox gmina nūtriti cor lam exprobracionē verecundiā. Quia rece pisti consolacionē tuā in vita tua. sed de spectus illus omibz hijs tantū squaloribz delectum̄. vnusquisq; velut horrendā so litudinis istius prefer ims vastitatem. Parū est enī venīcia casse monachū semel id est in primordio cōuersacois sue con tempsisse pricia nisi eis cotidie venīcia ve presteterit. Jdirco ei qui de internois hois puritate sollicitudinē gerit expetē da sunt loca que mentē eius nulla ad dimte sollicitent. nec de cellule fixa stra one pturbent. Non enī cogitacionū sua rū tēpestatibz obuiare iugi sollicitudiē ac pseueranti intencioē didicerūt. qui sub dualibz cotidie opibz desudantes to in die sub aerea ianitate non solū corpe vm etiā mente pvolitant et cogitacoēs suas ad mobilitate corporea passim in a pertm diffundunt. Qz figendū sit et corps in loco et mens in deo. Cap̄ xxxi.

Et murū si in cellula qs residēs quasi intra artissimū claustrū cogitacionibz congregatis ad

mus prouidū anxietatū multitudine suf focetur. que de carceribz habitaculi ad hoīe prorūpentes continuo velut equi effreni in diuersa pvolitant. Cum vero ad cellā ppriā veneant grauiores eratat stimu los ipsa inueterate licencie consuetudo. Hij ergo qui nedū possunt nec nouerūt vo luptatū suauū insignitionibz velucrū. ad acidia pectus insolitū vehemena ipugnā te intra cellam fuerit ipugnati. si progre diendi sepius libertatē sibi vemissa distric tionis lege consenserit. atriorē aduersꝰ se pestē hoc ut putant vemedio sustatabunt. Sicut gelidissime aque haustu vim inter narū febriū quidā vestringē se posse cre dunt. ad vtiq; attendi ex hoc estū illū con stet potius q̄ sedari. si quidē momētanea illā releuacionē multo grauior consequi tur afflictio. Quāobrem itū monachi oīs intencio in vnū semp est defigenda. cuius vtiq; cogitacionū eius ortus atq; turtuit in idipm̄ id est memoriā dei strēnue re uocandi. velud si quis absidis cameram volens in sublime concludē subtilissimi illi centri lineā iugit circūducat. et sdm certissimā normā omnē rotunditatis pi litatē et structure colligat disciplinā. Alie indecoriā in corde suo atq; indignā spiri tui sancto domū continuoq; lapsurā ipu dent attollet. non gloriandus beati co habitatoris hospitio. sed ruina constructu onis sue lugubriter opprimendꝰ. Qz quedā sunt pfectox non st̄ infirmis tenēda in

Parentū exemplū. Germanꝰ. xxxij. vitima quā nec vos minimū respu istis cur a nobis tantope debeat euitari non satis clauet. Abbatia. Nōnū qui mala ex bonis rebus sumi videnꝰ exē pla. Nam si quis eadē age non eodē affec tu atq; pposito aut dissimili virtute pre sumpserit. profecto exinde laqueū decepcio nis ac mortis inuenit. vnde alijs etev ne vite fructus acquirit. Quod puer da uid gyganti illi in certamine cōpatus haut dubie ptulisset si fortissimis saulis armis fuisset indutus. et non tm̄ prudē ti discretione armox genera congrua ad letancie sue delegisset. Quā mensurā virtū suax considerare cōuenit vnūq̄sq;

nrm. Non enī quia bona est anachoresis vniuersis eā congruā cōprobam⁹. Nec q̄ institutionē cenobiorū vel rutā fīm scīm atq; laudabilē merito profitem̄. idcirco ab vniuersis eam expetendā esse censem⁹. Proinde primū regionis viē atq; hui⁹ inter se pensanda sunt institutā. Deinde vires hoīm iugi vel virtutū vel vitioꝝ assiduitate collecte diuersa iuicem lance trutinā de fidei eterī potest ut quod alterius gentis hominī arduū atq; impossibile est hoc alijs insita consuetudo quodāmodo verterit in naturā. Itaq; diligenter expendite vtrū in illis turbidis ut fama est regionibz et velut frigore nimie infelicitatis abstractis hanc nuditatē sustentatē possitis. Nostris enī istā ꝓposita fortitudinem naturaliē quodāmodo indidit sancte conuersationis antiquitas. Quoꝝ si constantie atq; virtuti pares esse vos cernitis vtiniā patrū fratrūq; vestroꝝ similē fingere non debetis. Rimamī itaq; nūc archana pectoris vestri prudenter q̄ conitate an talē etiā vos iuxta ꝓntes vestros districtionē mentis iugiter retentare possitis. Cumq; vos in hac animi mortificatione consilēs eidem senseritis. tūc scitote paventū fratrū q̄ vestroꝝ vicinia vobis quoq; similē noxiam non futurā. ut scilicet eis q̄ius in proximo constitutis velut mortuos vos esse credatis. ita ut nec illos vestris voueve solacijs. nec vos illoꝝ sinatis obsequio relaxari. Qz pfectionē appetēti fugienda sūt pntū et amicoꝝ blandimēta. Certe Sane quid ꝓposito nostro man⁹. tyrij obuerit si illis submīstrantibz vniuersa nos sollicitudine pandi victy penaq; absoluti lectioni tantū et oratioī opam dederim⁹. Abrahā. Non meā cōtra hoc vobis sed beati anthonij sententiā proferā. Nam cū ad illū quidā veniens anachoretarū disciplinā mīme diceret ad mirandā maioris promittens ēe virtutis si ea que pfectionis sunt intēt hoīes q̄si pia q̄ in heremo positus exerceret. btūs athonius vbi nā ipse consisteret pruncitatur. Cum ille se iuxta ꝓntes suos habitare dixisset et eoꝝ prebitione ab omni cura et sollicitudine diuerni operis absolutū lectioī tm et orationi insistere. Iterūs anthonius. Dic inquit fili vtrū in eoꝝ dampnis vel adiutis cuiusq; contristeris. pariq; etiā modo super eoꝝ prosperitate congaudeas. Ille vtriusq; rei ptinacem se esse confessus est. Cui senex nouis etiā te inquit in futuro seculo in eoꝝ consortio censendū cū quibz in hac vita in luctu detrimenti ve consortio vel gaudio vel merore conuiueris. Nec cōuersatio atq; hic tepidissim⁹ status non hoc solum quod dixi te feriūt detrimento lucri; illud nūc ipse non sentias. dicens quodāmodo. ferierūt me sed non dolui. q̄ salutare dictū singulis mentē tuā pro causū varietate mutantes indesinenti ad terrena demergunt. Vm etiā q̄ fructu manuū tuarū et iusta ꝓpij laboris mercede defraudant non ꝓmittentes te hoc prebitione suffultū sedm beati apli regulā cotidianū tibi victui manibz ꝓparare. Ideo cū et nobis ꝓtinus presidia non deessent. tamen hanc cunctis opibus pretulim⁹ nuditatē. et cotidiana corpis alimenta nostris manuū sudoribz ꝓparare. q̄ securā ꝓntū prebitione fulciri. laboriosissime huic penurie illā quā predicas otiosam scripturarū meditationem atq; infructuosa lectionis instantiā postponentes. Nouis autē te etiā ex hoc non leuius q̄ illo quod supdixim⁹ fervoris detrimento. Cum tū sis sani corpis et robusti stipe sustentaris aliena. que iuste solis est debilibz attributa sedm apli qui otiosis penitus inedicens opē largiatur aliene. qui non operatur inquit non manducet. Hijs beatus anthonius dictis vsus verbis. etiā nos magisterio suo informauit exemplo. ut ꝓntū ꝓmotionis gradū ma blandimenta et oīm qui victui necessaria subministrant agritudē. insuperabilē etiā oēm amene habitationis gratiā de uitem⁹. Qz melius sit paucā merita tū sc tuitate acquirere q̄ ad maiora luctū tū ꝓmotionis aspirare. Ca. xxvij.

Iam q̄ alios quoq; aspirare saluare vos posse confiditis et ipse maioris lucri ad remouendā patrimū festinatis. audite etiā sup hoc quandam abbatis macharij fabulā ioannidisse aiūt q̄ aptissime figuratā. quā ille cuidā simplicibus desiderijs estuanti ingessit. Erant in

quit in ciuitate quadam pitissim⁹ tonsor
qui denarijs ternis vnūquēq; detondens
necessaria victui cotidie compabat. centū
q; denarios expleta omni corpis cura mar
subio suo diebus singulis unfevebat. Sed au
diuit in quadā longe posita ciuitate singu
los solidos hoīes tonsori prebe mercedem.
Itaq; sumens artis sue protinꝰ instrumē
ta. expensis in suptu omībz que hic mul
to tempe collecta seruauerat ad vrbē illā
questuosissimā aī sūmo labore puenit.
Vbi aī ea qua ingressus est die sedm hoc
q̄d cōperarat ab vnoquoq; mercedem suu o
peris recepisset. ad vesp̄m videns se gran
dem solidoꝝ numerū acquisisse. ad mate
rē letus incedit estus emptur⁹. Quas aī
repisset magno solidoꝝ pretio cōparare.
expensis in preexiguo victu vniuersis q̄b
acquisierat solidis. nec vnius quidē dena
rij intulit lucrū. Cumq; ita acquisitionē
sua singulis diebus vidisset insumi. apꝰ
se recogitans. reuertar inquit ad ciuita
tē meam. illūq; repetū tenuissimū quest
q̄ iste solidoꝝ ymaginarius questus. ex q⁹
non solū nichil exsuperat q̄d recondā. sed
vix ipsa cotidiani victus necessitas sustentet.
Idcirco est nobis rectius hinc solutudinis huius
tenuissimū fructū indisrupta ingitate secta
ri. quē nulle cure seculares nulle mūdane
distensiones. nulla cenodoxie ac vanitatis
obrodat elatio. nulle diurne sollicitudinis
nūtates iminuāt. Melius est enī modicū
iusto. q̄ affectare illa lucra maiora. que
eā si parata fuerint questuosissiā cōuer
sione multoꝝ. nūtate tamē mundane cō
uersationis et cotidiane distenationis dimi
nationibz absumūt. Melior namq; est pu
gillus vnus cū requie q̄m duo pugilli cū
labore et ꝑturbacōe spūs. Quibz illusionibus
atq; dispendijs oēs admodū infirmos ne
cesse est implicari. qui cū eā de salute
sua sint dubij. ipsiq; adhuc magisterio
atq; institutione egeant aliena. ad cōui
uendos alienos ac vegendos dyabolicis il
lusionibz instigant. Quicq eā si potue
rint lucri aliquid ex quocūdā conuersiōe
conquirē. ipatienaa sua atq; inconditis
moribz suis quicūd acquisierint prosliga

bunt. Illud q; eis eueniet. Qui mercedes cō
gregat misit eas in saccū ptusū. Et. melio
r est vir in ignobilitate seruiens sibi. q̄m
qui dignitatē sibi acquirit et indiget pane.

De vndecim vicioꝝ in aīa. Germanꝰ. Cap.

Satis congrue nobis hyis exer.
compationibz disputatio tua illu
sionū nostraꝝ manifestauit erro
res. quoꝝ causas et curationes similiter
optam⁹ agnoscere. et vnde acciderit nobis
ista decepcio. Abraham. Oīm viciorū vn⁹
fons atq; ꝓncipiū est. sedm qualitatē vo
mendi quod in aīa fuit viciatū diuersa
vocabula passionū et corruptionū sortit.
Quod nōnūq; etiā morboꝝ corpaliū pro
bat exemplo. Etenī aī arte corpis id est
caput vis noxij humoris obsederit cepha
largie procreat passionē. Cū vero aures
oculos ve puaserit in ocalgiaū siue obtal
micū vertit morbū. Cū se ad articulos q̄sq;
et ad manuū sūma tūsfudit articularis
atq; aungrim dicit valutudo. Cū autem
ad pedū yma defluxerit podagrā nūcu
pat. Totq; vocabulis vna et eadē noxij
humoris origo distinguit. quot membro
rū cepit portiones. Eodē modo aīe nostre
partibz vim cuiusq; vicij inesse credam⁹. Illā
si racionabilē eius ptem vicioꝝ pestis in
fecerit. cenodoxie. elationis. īudie. superbie
presūptionis contenacionis. hereseos vicia p
arcabit. Si irrasabilē. furoꝝ impacienciā
tristiciā. acidiā pusillanimitatē. crudeli
tatēq; ꝓcuriet. Si concupiscibilē. castrim
giā fornicacionē. philargiriā et desideria
noxia ac terrena generabit. Et idcirco si
fontē vicij huius vultis agnoscē racionabilē
mentis vīē nouitis porcionē esse corruptā.
ex qua vel presūptionū vel cenodoxie solēt
vicia pullulare. dū non solū ad ꝑfectoꝝ
iam puenisse fastigia. sed eā alios docē
posse vos creditis. et per elationē cenodox
ie ac ꝓuagacionū vanitate raptamini.
Quas amputare absq; difficultate potitis.
si q̄m difficile sit vnicuiq; vīm saluare a
nimā suā mentis vīē contricione discretis
et intimo cordis affectu non modo longe
vos ab illa docendi presūptione submotos
vīm eā adhuc egere doctoris agnoscatis
auxilio. Adhibete ergo huic morbo vel

pti anime vestre quā specialiꝰ diximꝰ vulnerū vere humilitatis medelam.

Qz nō sit fugienda penurioīm frequia

Iuter cetera illusionū germanꝰ. cxxvi
ervoꝝ nostroꝝ genera que nos ad desideriū patrie nostre flāmaue rat. eciā vel hec materia extitit causa ꝙ interdū a fratribz frequentati iugi secreto ac diuino silencio sed in desideriū nostrū nequaq̄ possumꝰ inhereꝰ. cotidianeq; cō tinencie quā pro mortificatione corpis idis ruptū ꝓpetuo capimꝰ retentare. Quod nl latensue nra pronuncia credimꝰ euentū. in qua aut nullū aut certe rarissimū p fessionis hui⁹ virū tuenti possibile est.

Abrahām. Irracionabilis atq; inconsi derate distructionis imo potius sūmi te poris indicū est, nequaq̄ ab homībz fre quentari. Qui enī in hac quā arripuit vi a nimiū tardis passibz gradiē. equū est ut ad eū non dicā sanctoꝝ sed nec hoīm qui dem vllus adueniat. Vos autē si deū qu vtiq; caritas est pleno spūs feruore secta mini. ad quelibet loca inaccessibilia fuge rūs. nūe est ea ab homībz frequentari. q̄n toq; vos ꝓpiores deo amoris diuini ardor effecerit. tanto ad vos maior sanctoꝝ fra trū confluet multitudo. Non enī pt ciuitas abscondi supra mōtem posita. Quia dili gentes me inq̄t dīs gloriabo. Vinpti nosse debetis hanc ee subtilissimā inimici fo ueam in qua inscrutabiles et immutos q̄s q̄ precipitat ut dū maiora eis promittit necessaria cotidiani fructus emolimēta subripiat. obstructiones salicet ac vastiores solitudines expeti debere psuadens. eas q; velut miris amenitatibz consitas in cor corde depingens. Ignota eciā queda et que penitus nusq̄ sunt loca velut cogni ta et ꝓparata nostreq; ptati iam dedita et absq; vlla difficultate possidenda con fingit. Homines quoq; regioīs illi⁹ tue tabiles et ad viam salutis sequates esse mentit. ut dū illic vberiores fructꝰ aīe polliceꝰ. pnāa lucra fraudulentē quirat. Eā cū vnusquisq; hac vana spe a seni orū salutari contubernio sepatus atq; oībz que frustra sibimet in suo corde depinxerat fuerit destitutꝰ velut de pro fundissimo sopore consurgens. aut ex hijs que somniauerat expgefactꝰ. Iueniet e eū dyabolus maioribz vte hui⁹ nātis tu bus et inextricabilibz laqueis irretitū. ne respirare quidē ad hec que sibi aliq̄n ipse promiserat ꝓmittat. eūq; iam non illis quas ante vitauerat rauis ac spūalibz fratrū visitacionibz sed cotidianis scula riū incursionibz obligatū. ne ad medio cre quidē anachoreseos quietē ac disapli nā vnq̄ redire paciat.

nūoū aliq̄tens velamīda. Cap cxxvij

Illa quoq; remissionis ac humani tatis intercapedo grauissima que nōnūq̄ pro aduentu firm infirmi re consuevit. licet molesta nobis ac fu gienda videatur. tamen q̄ sit vtilis ac salubris tam corpi q̄ spiritui nostro pau cis patenter attendite. Sepe accidit non diuum nouicijs et infirmis. sed eciā exp entissimis atq; pfectis. ut vbi mentis co rū directio atq; sensus a quibusda mollu tus fuerint vacillitudinis laxamentis aut in tepore spiritus aut certe in pinosū torpis valitudine collabant. Et idcirco a prudentibz atq; pfūs aī interesse frī crebra eciā visitacio non soli tolera da patienter sed eciā gratanter est amplecte li cū fructu humanitatis indulget. mag na nobis conferet lucra cū iocundissimo co poris laxamento q̄ illa sint que per abst nencie fatigationē fuerant aquirenda. Super q̄ re aptissimā compationē ann qua narratione vulgata breuiter vobis m dicabo. Fertur btissimꝰ iohes euangelista cū pdictā molliter demulceret quendā ad se habitu venatorio venientē subito conspexisse. Qui miratus ꝙ vir tante o pinionis ac fame ad tam pua et humila se oblectamenta submitteret. Tu ne es in quit ille iohes cuiꝰ fama insignis atq; ce leberrima me quoq; summo desiderio tue

agnitionis illexit? Cur ergo oblectamentis
tum vilibus occuparis? Cui bñs iohānes
Quid est quod manu gestas. At ille. Nro
dit. Et tuc inquit non eñ tenti semp vbi
q̄ circūferas? Cui ille vndit? Non oportet ne
iugi curuamine rigoris fortitudo laxa
tu mollescat atq̄ depereat. Et eñ oportu
erit ut fortiora in aliquā ferā spicula
dirigā. rigore per nimietatē cōtinue
intentionis amisso violentior ictus nō
posset emitti. Nec nostri inquit beatus
iohes animu te offendat o iuuenis tam
parua hec breuisq̄ laxatio. qu nisi veloci
one quadā vigorem itentionis sue inter
dū releuet atq̄ relaxet irremisso rigo
re lentescens virtute spūs sancti cū nāt
tas posset. obsecundare non possit. De
suauu iugo xpi et q̄ exalpatōe. Gimans. cxx
Quoniā nobis illusionū aūtarū viij
remedia contulisti. et dyabolice
quibz quotidiane insidie per doc
trinā tuā dño donante detecte sunt. hō
quoq̄ precamur nobis edisseri quod in eu
angelio dicit. Jugū meū suaue est. et
onus meū leue. Quippe cū aplus dicat
Omnes qui pie volunt viuere in xpo pt
Abrahām. Verissimā dñi ee sententiā
experientie ipsius facti probabimus docu
mento si pfectionis viam legitime fue
rimus aggressi. Quid enī graue potit ee
quid durū ei qui vera humilitate fun
datus in omibz que sibi irrogante fuerit
letanter injurijs. dicens. cōplacco mihi in inf
mitatibz tuis. Quo familiaris rei cupiditas
tur dampno qui pfecta nuditate gloriosa
mūdi facultates omnesq̄ concupiscen
as arbitrat ut stercora. qui omia que
ab alijs auferri pñt sua non ee cognos
cit? Cui? inopie necessitate fugabit. qui eñ
aplo gloriat. in ieunijs multis in fame
in sitī? Quis labor quod ve tam arduū
senioris precepti. tranquillitatē pectoris
eius potuit pturbare. qui omibz que si
bi fuerint impata non solū patienter sed
etiā gratanter occurrit dicens et ipse. nō
sicut ego volo sed sicut tu? Vt autē nobis
cruciatus iugū xpi nec leue nec suaue
videat. contumacie nostre est iustius as
cribendū. qui diffidentia. atq̄ incredu

tate detecti contra illius consiliū ceptā p
nersitate pugnamus. tercenariū scilicet
facultatū materias retentantes. Quar
cū nexibz aīm nostrū dyabolus teneat
alligatū. Quid superest nisi ut cū volu
erit nos a spūalibz gaudijs separare ea
rūdem imutatione ac pmutatōe mesti
ficet seculariū curarū flagris semp
excruciet. ex nobismetipsis quo dilatem
exsulpens? Ipse enī nobis tormento sūt
quibz vtiū voluptates. et oblectamēta
huius curas et deliciae carnificū vice in
suū vertorquent auctorē. Leues nos inq̄
esse manifestū est. qui semitas dñi rec
tas ac leues. prauis ac duris desideriorū
cautibz aspamus. Qui vnā regiā aposto
licis ac pphetcis silvabz cōmunitā. sac
torūq̄ oīm atq̄ ipsius dñi vestigijs com
planatā. amentissime deserentes. deuia
que ac dumosa sectamur. et pnatū ob
lectationū illecebris obcecati. per obscu
ros impeditos q̄ vicioz anfractus latem
tis cruribz et disrupta nuptiali veste
reptamus. nōmodo acutissimis vepriū
aculeis confringendi. sed eā virulen
torū serpentū vel scorpionū illic latitan
tū ictibus vulnerandi. Oblitus est inq̄t
mei plus meus frustra labantes et ipin
gentes in vijs suis in semitis seculi ut ā
bulavet per eas itinē non trito. vie coꝝ
strate spinis. et labor inquit iustoꝝ affli
get eos tū. Et veuera si cōparē voluerīs
splendentē virginitatis florē et suaueo
lentē castimonie puritatē tetris ac fetidis
libidinū volutabris. quietē securitatēq̄
monachoꝝ pcaulis et erūpnis quibz mū
di hui? homines implicant. pauptatis nos
tre requiē edacibz diuitū tristicijs ac pui
gilibz curis in quibz non absq̄ sūmo vi
te pcaulo diebz ac noctibz consumūt. sua
uissimū iugū xpi omnesq̄ leuissimū sua
sime cōprobabis. De centuplo pfectōr.

Proinde in hac vita. Cap tricesimo.

Cetā illa retributio premioꝝ qua
pfecte venturis in hac vita
centuplū dñs repromisit verissime eodē
sensu sustinet. eū salucet qui aliquid seu
lariū vel affectuū vel bonoꝝ xpō suade
te contēpserit. a fratribz atq̄ consortibz

ppositi sui. qui ei spūali glutino colligant centuplo gratiarū etiā in hac vita vere caritatē. Hanc siquidē quā sodalis copule seu consanguīnitatis nititudo cōiūgit satis breue ē constat ac fraternē. monachi soli ppetuā cōiunctionis retinent vnitatē. atq indiscrete possident vniuersa que sua sunt. Ergo istam centupli ratione i magnitudine meriti et in distinctione tā inō nabilis caritatis nouitis ē expressam Si aut pro ire pturbatione iugē patiē lenitatē pro labore sollicitudis securitatis quietē. pro infructuosa seculi hui⁹ penali q tristicia. salutaris tristicie fructū. pro vanitate letitie tpalis. gaudij spūalis appenderis vbertatē. retributionē in horū affectuū cōmutatione centupli pcipies. Et si vnius cuiusq vicij breui ac lubrice voluptati contrariaq virtutū merita consecutus. centuplo hec esse meliora multiplicata iocunditas approbabit. Centupli nā q fructū pcipiet q̄titatē. quisq̄ patris vnius vel matris seu filij pro xpi noīe caritate contēpta in oīm qui xpo deseruiūt dilectionē sinceriss̄imā tūsit. Multiplicata etiā domoz atq agroz possessione ditabit quisquis vna domo pro xpi dilectione reiecta. innumera monasterioz habitacula tanq̄ ppria possidebit. in quacūq orbis pte velut in sue dom⁹ iure succedens. Quomō enī non centuplū sed plus q̄ centuplū recipit q̄ decem vel vigīti seruoz mīsteria infida vel nauticia derelinquēs. tot ingenuoz cū ac nobiliū spantaneo fulcit obsequio. Sed hoc sancto mīsterio merito ac fidua alit pfruit qui prius in seruitute frat nitatis seipsos suaq oīa voluntaria deuotione subdiderit. Quisquis aut hec humilitate sincera consortibz suis ante non detulit. quomodo deferri sibi ab alijs patient ad mittit. cū grauari se eoz obsequijs intelligat potius q̄ foueri. qui accipere fratrū magis vult q̄ recipere famulatū

De pseuerationibz admittis et de fine sermois

Hec tamen oīa Caplm cxxx.

non cū remissa securitate nec cū inerti oblectatiōe capiet. sed sedm verbū dni cū persecutionibz id est pressuris seculi hui⁹ ac sumus angoribz. Regnū enī celoz non desides nec remissi nec delicati nec tenebi sed violenta diripuit. qui nō alijs sed voluntatibz suis preclarā inferūt violentiā. Quo direptione laudabili. oī se pnā veri voluptate fraudātes pertui⁹modi ruinā regnū celoz volēt cōuadunt. Et idcirco saluator ut nobis amputandaru voluntatū nīarū fortitudinē tradat. Non mei inquit facē voluntatē meā sed. Quā virtutē alli specialiter exercent qui in cenobijs cōmorantes seniorus regunt impio. Quo nichil oīo arbitrio suo agunt. sed volūtas eoz ex voluntate pendet abbatis. Postremo ut iam disputationis hui⁹ sermo claudat. nōne obsecro etiā in hoc centuplā gratiā ecclesiastice qui fidelit xpo deseruiūt cōsidentissime qui fidelit xpo deseruiūt cōsequūt dū pro noīe eius a suis pricipibus honorant. atq licet ipsi humanā gloriā non requirunt. venerabiles tamē etiā in psecutionū angustijs iudicibz tamen ac protestatibz fiūt. Quoz vilitas etiam mediocribz forsitan despectibilis ē potuisset vel pro obscuritate natalū vel pro conditione seruili si in secularū cōuersatione manūissent. Pro xpi aut milicia nobilitatis nemo status talis pricipuā cōmouet. nemo obscuritatē gentis audebit opponē. quin potius illis ipsis vilissime conditionis obprobrijs quibz confundi et dehonestari solent xpi famuli gloriosius nobilitant. Tali beatus abraha sermone de illusionis nīe vel origine vel medela disseruit atq oculis quodāmodo mētis ingesserat. palauit insidias. Hostis ad desideriū nostre mortificatiōis natē dit. Quo etiā multos licet incompto hec oīa sermone digesta sūt credim⁹ inflāmandos. Explicit liber maxim⁹ spēdi hystorialis.

Sequit cōtinencia xxi libri. Cap xli.

Ecclesiast primus liber continet hystoriā lxviij annoz per tēpa q̄nq̄ imperatoz scilicet ab imperio theodosij iunioris usq ad finē impij zenonis. Et inti hec flores quoz

Tabula XXI Capitulorz

doctorz catholicorz scilicet petri rauēnatis et pape leonis. prosperi quoq; et fulgencij

Habet autē tapla. cxi.

De imperio theodosij iunioris quo solus impauit. Caplm primū.

De impio eisdē theodosij cū valētiniano ij

De quibzdā euentibz illius tpis iij.

De origine et priori statu sancti germani autisiodorensi iiij. ſris epi v

De ordinatiōe eiusdē et obitu sācti amatorij epi. vi

De austeritate vite sancti ḡmani. vij

De primo ēīsitu eiusdē in britanniā. et de sācta genouefa virgine. viij

De egritudine sācti germani et eius pugna contra saxones. ix

De secūda profectione eiusdē in britanniā et discipulo suscitato. x.

De rege britānie ab eodē expulso et subulco substituto xi.

De sancto caſſiano augustudunēsi qui riḋit ei de tumulo xij.

De latrone eius diuinitus irretito et duobus aureis ꝯpensatis. xiij. ſcione xiiij.

De opibus pietatis eius et asini sui fusatis

De transitu et exequijs eiusdē. xv.

De sancto lupo trecensi. xvi

De vita sancti mamertini abbis. xvij.

De sancto mariano monacho xviij.

Adhuc de miraculis et ēīsitu eiusdē xix

De sanctis epīs eucherio lugdunensi et hylario arelatensi xx.

De sancto honorato arelatensi epō et eius primordijs xxi.

De vita eius monastica et epātu eius xxij

De sco patrō hybernox episcopo xxiij.

De baculo ihu xpi sibi dato et purgatorio sibi ostenso xxiiij.

De petronio bononiensi et sēptis eius xxv.

De cetis eiusdē tpis doctoribz et sēptoribz xxvi

De quibzdā illius tpis acadentibz xxvij.

De obitu sancti augustī ypponēsis epi. xxviij

De sancto leone papa sermonogo et scriptis eius. xxix.

De quibzdā incidentibz illius tpis et de mevlano et eius ꝑphecia. xxx.

De pſecutiōe wandalorz in affrica et septē dormientibz. xxxi ſ one malchi. xxxij

De resurrēone p̄dcorz vij frm et stupefacti

Qualiṫ resurrectiōe eorz diuulgata rursus obdormierūt xxxiij

De quibzdā euentibz et obitu theodosij et codice eiusdem xxxiiij. ſsi xxxv.

De impio marciani et cōsilio calcedonē

De pſecutiōe hunorz in gallia et expugnatione eorz. xxxvi. ſeutropia xxxvij

De sancto nicasio vemensi et eius sorore

De martirio vtriusq; xxxviij.

Ite de pſecutione hunorz in gallia et de miraculo trinitatis ī vnitate. xxxix.

De sancta virgine vrsula cū sociabus suis undecī milibz. xl.

Qualiṫ roma naugātes a papa xpi ad suscepte sunt. xli.

Qualiṫ idem pp multiq; alij magnates eis aduēcu sunt. xlij.

De martirio totius multitudīs predicte apud coloniā xliij.

De ḋibzdā earz miraculis pgrinitū. xliiij.

De pſecutiōe hunorz in ytalia et de morte attile regis et sepulcro sācti seruatij. xlv

De sācta genouefa vḡine et eius infamia et qualiṫ vrbē pisius liberauit ab hunis. xlvi

De austeritate vite eius et basilica sācti dyonisij quā edificauit. xlvij ſxlviij

De amabilitate eiusdē et eius miraculis.

De quibzdā gestis illius tpis. xlix.

De morte valentiniani. et marciani. et impio leonis l.

De sancto symeone antyochēno et eius vita monastica. li. ſstetit. lij.

De puteo in quo latuit et columpnis ī ḋibz

De multis eiusdē miraculis. liij.

De transitu eius et eius exequijs liiij.

De quibusdā euentibz et victoria vterpendragon. lv. ſturi lvi.

De institutiōe rogationū et victorijs arthuri

De trāslatiōe sancti martini. lvij.

De prosspo et theodoro et libris eorz. lviij.

De floribz prosperi metricis. lix

De eodem lx.

Adhuc de eodem. lxi

Item de eodem. lxij

Iterū de eodem. lxiij.

De flosculis eius prosaicis. lxiiij

Item dā eius de angelis et vita etna et vita contēplatiua. lxv

De officio predicatiōis lxvi.

De auditu verbi dei et modo corripiendi et contẽptu seculi. lxvij
De abstinentia et suaui iugo xpi et abiciendo iugo seculi. lxviij.
De ypocrisi et ĩuidia. de pudicicia quoq; et superbia. lxix
De ĩuidia et vana gloria lxx
De timore simplicitatis et amore dei. lxxi
De tẽperantia et iusticia lxxij
De impio zenonis et eius astucia. lxxiij
De honorico rege wandalorũ et eugenio carthaginẽsi epo lxxiiij. ¶ fericanã lxxv.
De ĩjcio psecutionis honorii in ecclias af
De crudelitate eiusdẽ in suos. lxxvi
De signis que psecutionẽ catholicorũ pcessorũ. lxxvij. ¶ cras vgiẽs. lxxviij.
De impijs edictis in milites et epos et sa
De viris etiam strictis et mulieribus et infantibus in exiliũ directis lxxix. ¶ lxxx
De carceribus eorũ artissimis et tetrimis.
De mortuis in itinẽ et exilij aspritate lxxxi
De citatione reliquorũ episcoporũ catholicorũ ad consiliũ. lxxxij. ¶ lxxxiij
De felici exitu per btm eugenium illuminato.
De cõuentu eporũ ad cõsiliũ cõgregato. lxxxiiij
Exposicio fidei catholice contra arrianos.
De proscriptione catholicorũ eporũ et ¶ lxxxv
exspoliatione lxxxvi
De iuramento per dolum ab eis exacto lxxxvij
De martirio sancte dyonisie et suorũ. lxxxviij
Passio sanctarum maiorij et sce victorie lxxxix.
Passio sancti victoriani proconsulis et duorũ germanorũ. xc
De illis qui linguis abscisis loquebãt. xci
De psecutione q̃ sta est in carthagine xcij
De sancto muricta dyacono et intercessione elpidoferi. xciij.
De tormẽtis exulantium et duodecim infantium agregis separatorũ xciiij. ¶ xcv
De passione sanctarum eugenij carthaginẽsis epi
De passione sancti habetdeum epi et aliorũ xcvi
De constantia libati et uxoris eius. xcvij
De angustia famis in affrica et interitu honorii tyranni. xcviij ¶ xcix
De regno vandalie et catthalogo regum ipsius.
De sco venigno vemensi archiepo. C.
De sco gelasio pp et scriptis et statutis eius
De ĩuenatione cripte sancti michaelis ¶ dẽ. ci
lis in gargano monte. cij
De ĩuentione sancti barnabe et aliis ul
lustribus illius tpis. ciij
De origine sancti fulgentij ruspensis
et eius monachatu ciiij.
De epatu eiusdẽ et exilio. cv. ¶ vij cui
De iterato eiusdẽ exilio et regimine nõste
De institutione dei et tũsitu eiusdẽ fulgentij ¶ cvij
De scriptis eiusdẽ. cviij
Exhortatio ipsius ad sarracenionem vite ve
dualis. cix ¶ nio et laicanis. cx
De cõmendatione virginitatis ac de ieiu
De quibusdã aliis moralibus dãs eiusdẽ cxi
Explicit tabula capitũ.

Incipit liber xxvi^us speculi historialis. De impio theodosij iuniore in quo solus ipsum Sigibertus. Capitulum primum.

Ost mortẽ honorij tyranni odosius nepos eiusdẽ cepit ipse anno dñi cccc xxv^o. qui dum quingentomillesimo tricentesimo lxxviij^o. Et ĩ pervasit solus annis triginta. Huius anno primo wandali mauritaniam tingitanam ĩ asseruit. Anno tricesimo celestinus romane ecclie q̃dragesimus primus pontifex. Hic constituit ut psalmi dauid. ad sacrificium missarum cantarentur antiphonati ex omnibus. quod ante non fiebat. nisi tm epla pauli apli et sm euangelium recitabantur. Et hoc institutum exceptis de psalmis interpositis graduabus offertoria ante sacrificium oratione int cantandum cum modulatione ad missam in ecclesia romana tantum reperitur. Theodosius per ardaburium ductu angelico tyrannum oppressit. Rome int echium et bonifacium ex vexillariis orta gloria orta iuuidia rei publice ptinere dispendia. Anno sequenti cassiani de ecclia constantinopolitana a theophilo crisostomo electus et in massiliam gallie pontificatum ordinatus multa scripsit. Int que edidit cõptus in egipto vitas prum doctrinas ipsorum et regulas datis ad plurimos libros cõposuit

Actor. Hic est iohānes cassianꝰ hemita. cuiꝰ dicta superiꝰ et collationes abbreuiatas ad edificationē legentiū inserui. luget apocrisa reputari videanꝫ eius opuscula in decreto pape gelasij. De impio eusdē theodosij cū valentiniano. Sigiberꝫ Cap ij.

Anno theodosij terdecimo theodosius valentinianiq; plandie amite siue ex constantio filiū imperatorē fecit. eiusq; cū placidia matre sua romā ad īperandū mittit. Et regnauerūt simul ānis viginti octo. Ceperunt autē anno dñi cccxxv. iij°. Mundi scilicꝫ septemilleſimo ccc°xx°. Horū anno primo in bithynia tymotheus quidā continēcie et religiois ymagine mentis illudens eos in errorē hereſis siue īdurie dicens xpm vm deū quidē et vm hoiez de virgine maria natū fuisse. sed menaēo dicendo q; diuina natura conuersa sit i hu manā. Romani hunos a pānonia fugāt quā per annos quinquaginta tenuerant. Anno secūdo gunderiacus rex wandaloꝝ capta hyspali cū impie elatus manꝰ in ecclesia ipsius cuiusdā extendisset. mox di iudicio a demone correptus interijt. Cui genserichus frater in regno succedēs ariane annis xxviij. Hic ut ferē de fide catholica in arrianā sectā apostatauit. Anno terdecimo clodius pharamūdi filiꝰ rex crinitus annis xviij supᵉ francos regnat. Et ex hoc frana ceperūt habe reges crinitos. Hic clodius thoringiā īuasit et in diſperso castello thoringoꝝ aliq̄diu habitauit. Inde missis exploratoribꝫ usq; ad ribē cameracensiū venū trāsijt. Et protinus multo romanoꝝ pplo citra venū usq; ad lugerim habitantiū carbonariā siluā ingressus tornacū obtinuit. Inde usq; ad merouū ꝑcenuit. vbi pauco tpe residens romanos si quos īuenit ibi penitꝰ et exinde usq; ad somenā fluuiū pueniēs oīa occupauit. Anno q̄nto celestinꝰ papa primū epm mittit scotis palladiū. post quē ad eosdē ab eodē celestino missus est sanctus patriciꝰ genē bruto filiꝰ conchjes sororius sancti martini turonensis. Qui in baptismo quidē dcūs est suchat. a sancto germano magoniꝰ. a celestino vero patriciꝰ a quo archiepūs scotoꝝ ordinatꝰ per sexaginta annos signis ſctitate et doctrina excellens totā īsulā conuitit. Nestorius constantinopolis ſcūs epūs fit auctor hereſis sepantis in xpo hoiem a deo. dicens purū hoiem non deū de maria natū et a iudeis crucifixū. Wandalos qui olim timore athanulphi exceſſerant a gallijs. wallia rex gothoꝝ expellē parat eaq; ab hiſpanijs

De quibusdā eventibꝫ illiꝰ tpis. Cap iij.

Anno seqnti cccxxxi synodus vniuersalis ephesina pma ducentoꝝ epoꝝ iussu theodosij iunioris augusti celebrata est. que nestoriū duas psonas in xpo asserentē iusto anathemate condēpnauit. ostendens manē in duabꝫ naturis vnam dñi nri ihu xpi psonā. In hiſpanijs xxx. milia ferme militū contra wandalos pugnantiū cesa sunt. Censeruius odia gothoꝝ veritus et simul a bonifacio īuitatꝰ cū wandalis et oībꝫ eoꝝ familijs ad affricā trāsfretauit. cāpaq; īuadens et dilatera mul tā multo tempe cladē romanis intulit. In gallia aut suchar rex hunoꝝ burgūdiones nimis opprimebat. illi in deū xpiano rū spem suā ponentes se baptisari petierē. et statim hunis congressi pauā multa milia eoꝝ pemerūt. et sic rabiē ipsoꝝ refrenauerunt. Anno seqnti sixtus romane ecclesie xlijꝰ presidet. Romani in affrica wandalis congressi supant. Bonifacius conflictu cū ethio habito victor quidē sed moriturꝰ abscedit. In britannia dux saxonū hengistus considerans aūm regis ad amorē sui suoq; gentis inclinatū postulauit tantū terre spatiū sibi dari q̄ntū una corrigia posset ambire. ut ibi promū torū edificaret. Cui cū rex acquieuisset accepto ille corio tauri incidit illud in lōgissimā corrigiā. et loco quē prendeat circūducens. intꝰ ambitū illius construxit castellū. appellauitq; illud castrū corrigie. Anno seqnti sixtus pp a basso terminat et iussu valentiniani impatoris rome congregatis synodo. cōtra ixu epīs synodico iudicio purgat. Basſus vero dampnatꝰ prostribit. et non multo post a deo ꝑcussus ipsius sixti manibꝫ honorifice sepelit. Germianꝰ autisiodorensis. lupus trecassinꝰ. eucherius lugdunensis. hylariꝰ are

latensis epīscopi in gallijs clarent. De origine et priori statu sancti germani autisiodorēsis

Hic scīs Ex gestis eius. Caplm iiij.

germanus autisiodorensis oppidi i digena fuit. parentibz splendidissimis procreatus. et ab infancia studijs liberalibz institutus. Post auditoria quoq; gallicana rome iuris scām acquisiuit. Deinde tribunalia prefecture professioē aduocationis ornauit. In quo actu multiplici laude splendens. sublimē gen'e moribz et diuitijs vporē sortitus est. protinus eū respublica ad honor; presūpsit insignia. Cumq; territoriū autisiodorense gubernaret mos ei erat tirūculor; potius industrijs indulgere q̄ xp̄iane religioni opam dare. Stat autē arbor pinus in vrbe media. ad cuius ramusculos ferarū ab eo deprehensarū capita pro admiratioē venationis nimie dependebant. Quē scīs amator quietis episcopus. hijs frequēs cōpellabat eloquijs. Desine queso vir bonor; splendidissime hec oblectatoria que xp̄ianis offensa. paganis vero exercenda sunt imitari. Ille tamen nullomodo admoneri se voluit obedire. Cū autē quadā die in sui iuris media secessisset. suis amatoribz illā arborē cū radicibz abscidit. igniq; concremādā duxit deputauit. Ostilla vero dependencia lōgius a ciuitate proici precepit. Quod cū audiret germanus. ita ira aīm accendit ut scē religionis oblitus. cuius iā mune fuerat insignitus mortē vivo beatissimo minitaret. Et ne xp̄ianor; cōuentus ei furenti resistere vel turbas suor; sibi coadunās ciuitatis i prouisus aduenit. Hec oīa dū a quibusdā cognita sancto amatori pandent aut. Ego me indignū iudico testē fieri fusō sanguine saluatori. De ordinacione eiusdē et obitu sancti amatoris. Cap̄. v.

Diuina ergo reuelatioē finē suū et germanū sibi successurū prenudēs eduam profectus. vbi ultimus reipublice rector et gubernator gallie presidebat. q̄ sic allocutus est. Finē meū dnō michi inotescēte cognouī. Et q̄a non est alter qui regimen sancte eccīe suscipiat nisi illustrissimus germanus sicut michi reuelauit deus posco celsitudinē tuā ut michi eūdē tonsu-

rare tribuas licenciā. Cui prefectus. Licet inquit reipublice nāturi sit. tamen quia deus ut tua beatitudo testatē sūa eligit cōtē dei preceptū venire non possū. Tū sanctus amator voti cōpos ad vrbē suam cū letitia redijt. Subeūte autē illo ecclīa cū et pplus ingredi vellet sic eū alloquitur est. Exonerate filij manus iaculis q̄a hec est dom; oratorius non martis stratus p̄ guantis. Quod et fecerūt. Tunc videns episcopus germanū nichil horroris tenui lenti portantē precepit ostiarijs ut fores ecclesie claustris artarēt. Ipse vero seū gregem rata turba clericor; ītrans manu germanū apprehendit. et tuorato dei nōie ecclīe suīe eius rapiti detruhens rejectis secularibz ornamētis habitu religionis cū honore promotionis induit. talibz eū verbis exhortans. Satagē te oportet fr q̄ inchoatam tibi custodias honorē tibi cōmissū. qua tibi dnus potens deus pastorale cōmisit officiū. Populo quoq; adhortante ut voluntati dei de electione germani consentiret. ois turba consensū ad confirmatioēm psulatus eius rēdit. Amen. Ipse autē kalendis maij quarta feria cepit acrius dissolutioē corporis fatigari. sed nec inde dolores a predicatione cessabat. et dicebat. prohibete lamenta. Ibi profecto luctuage voces emittentes sunt ubi melior deterior fuit successur. Ihus autē non solū vita proderit vobis sed eciam et mors. Tunc precepit se ad cāmq; proueh ut ibi spm̄ dator; reddet. ubi die et nocte solebat eidē profiteri. Et ascendens thronū pontificalē fere hora diei tertia emisit spm̄ Continuo chorus angelor; suscepit et spm̄ eius cū ymnis et laudibz in specie columbe multis cernentibz ad celū provexit. Inde corpus ad sepulturā deducit. Unde cū redunt quendā palitrā prospicuū qui iam trigīta annis hoc morbo detinebatū. cruribz hoīm baculari. Hic orabat ut vel aquis paululū sinu meretet quibz pfusū fuerat sūm corpus. Cuius fidem admirans suis germanus trū presbiter ussit ex eadē aqua membra eius pfundi. protinusq; ōnis languor discessit. De vita eiusdē amatoris epīscopi. Ex gestis eius. Caplm vi.

Hic sanctus amator in iuuenili etate littis optime eruditus coactus est a parentibz quandā virginem desponsare. Sed ad tempꝰ copulacionis vigeret. se mutuo adhortantes votū virginitatis fecerūt. Et ecce angelus affuit. qui duas eis coronas attulit. ꝓpositū laudans et ad ꝑseuerandū exhortans. Puella virginū cetu se tradidit. Amator vero in clericatu tantus ꝓnijs vtutū emicuit. ut post excessū sancti eladij mediolanensis in pontificatū substitui. Factus ergo pontifex multis effulsit miraculis cecos illuminās. paliticos sanās. mortuos etiam reducens ad vitā. Cū autē multos sibi ex instancia prediandi. videns ꝙd adhuc ibi esse basilicā. nec posse capere xpiane fidei multitudinē tam ingentē. petijt a quodam autisiodorensi ciue ruptilio noīe ut sibi concederet dominicū quod intra clausuū habebat vrbis amplū et excelsū. Ille statī abnegat. sed non multo post grauissime infirmatus sancto ānuit quod voluit. Tunc vir dei eandē domū basilicam consecrauit. In qua sēm germanū poste a tonsurauit. Hec est hatteng basilica honore protomartiris stephani xpianis populis frequentata. De austeritate vite sancti Germani. Et gestis eiusdem.

Igitur germanꝰ susceptū sacerdocū coactus et inuitus. sed repente mutat. Ex omnibz deserti mundi milicia. celestis assumit. vxor in sorore mutat. substancia in paupes erogatur. Ex die qua sacerdotij suscepit exordium vsq ad vite terminū nūq̄ panē sine vinū non oleū non legumē. non sale tem salem ad vsū condiendi saporis accepit. Sane die resurrectionis vel natiuitatis dominice pocionem singule sumebāt in quibz vinū sapor aquis nimijs diluebatur. In refectionibz p̄mū tenerē preliba uit deinde panē ordeacū supsit. quē tū ipse excussit et moluit. Indumētū semper cucullā et tunicā. nec hyeme adiectio. nec estate leuamen admissū est. Quod vtriusq̄ tam diu vsui fuit nisi forte donatū est. donec attricione nimia soluerēt. cilicio semper interius inherente. Spaciū vero lecti sui trabeculē dolatiles ambiebant. ꝙ tres tineres usq ad marginē continētes. Quo tamē cotidiana ꝓpressione densati in confertū soli duriciā ꝓferebant. Stratū omne subiecto cilicio. et supposito tm vna sufragulo fuit. Caput ab humeris per cruciatus confinium nulla subleuauit adiectio. Ita prone prostratꝰ ad terrā membra domauit. Noctibz nūq̄ vestitū raro ligulum raro calciamenta detrahit. redimitꝰ loco semp et capsula sanctoꝝ reliquias continente. iugis gemitus et oracio ꝑseuerās. Hunc absolute definio inter tot cruces longū traxisse martiriū. omnibz sine acceptione ꝑsone hospicium ꝓbuit. pedes oībz suis manibz lauit. De ꝑmo tēsitu ei⁹ in britānia et de sancta genouefa ⁊ virgine. Cap viij.

Quoniam vita eius et fama multis fulgeret miraculis. ex britānijs decreto legacio gallicanus epūs nūciauit pelagianā hereſim in locis suis late populos occupasse. et fidei catholice fructui debere. Ob quā causā synodus numerosa collecta est. oīmq̄ iudicio duo preclara hūana regionis germanꝰ et lupus precibz ambiūt. negociū deuo tussiē ab eis susceptū. Quibz parisiace vrbis territoriū ꝓmeantibz. cunctis obuiā procedūt. tantoꝝ virorꝝ benedictionē expetūt. eis ꝙ debitā venerationē ꝓpendūt. in vico cui nemetiodori votabulū erat hospitati sunt. Cumq̄ beatus germanꝰ confluētē multitudinē verbi salutaris exhortatione refoueret. puellā quandā nomine genouefam int̄ astantes eminꝰ aspexit et nescio quid in ea celeste vel angelicū suspicatꝰ tali eam ꝓmio extulit. eius genitores sic affatus. Beatos nimis dies illa vos fecit qua tante prolis partes vos esse contigit. Cuiꝰ natiuitas ipsis quoq̄ angelis leticiā peperit. Erit enī precosi apud deū meriti et spūalis ꝑfectionis ꝓpositi. Plura quoq̄ in laudem virginis prosecutus tandē ipsā suaui benignitate complectit et inter lenia blandimēta ꝓtinus si sāmonialis vite celibatū velut susceptere et xpi sponsalicio titulari. Illa tanti sponsi noīe delectata titulū virginitatis amplectit. seq̄ huiꝰ professionis

iam diuū astringi desiderio profitet. Interea gressū diuertit idem scūs ad ecclīam maximo populor agmine prosequente. ibiq; inter psalmos ac prolixā oracionē manū dexteā sup caput virginis indefesse tenuit. Deinde in cristino cū illa ad eā rediisset. et ipse de pudiana professione eā allocutus fuisset. ipse vultū in terrā deiecit. morsq; nūnullū eicū. diuina forsitā allatū sententia. expressione cruris insculptū inspexit. ac protinus a terra collegit. quē loco muneris genouefe tradidit. ac semp collo suspensū ob sui memoriā ferri precepit. Ceterū inquit alia mūdialis pulchritudinis ornamenta nullaq; tuis vel collo vel digitis inseri patiaris. Ita intus virgini valeferat. et ut sui memor esset admonuit. Cōmendansq; eam precibz. iter ceptū cū beato lupo prexit. De egritudine sū germani et eius pugna cont saxones. ix.

QVadam die dyabolus insidiator cassualibz laqueis ꝓparatis germani pedē lapsus occasione contiuit ignorans illius merita sicut beati iob afflictione corpis ꝓpagnda. Et dū aliqn vno in loco infirmitatis nāture constrictus iacet in vicinia qua manebat. cassuale exarsit incendiū. Quod consumptis domibz que illuc palustri arundine tegebant ad aliud habitaculū in quo idem vir dei iacebat. flāmis stimulantibz ferebat. sed hospitū viri sancti expauescens flāma tūsilinit vltra citraq; desciens. Ajnltas ꝑ virtutes fratebat infirmꝰ. Et cū debilitatis sue nichil remedij pateret adhiberi. quadā nocte tandentē mucis vestibz vidit sibi adesse psonā. que manu extensa videret iacentē extollē. eiusq; firmis vestigijs ꝑmanebat consistē. Post quā horā itū fugatis doloribz recepit sanitatē ut die veddito intrepidus subiret itineris laborem.

Jnterea saxones pacisq; bellū aduersꝰ britones iunctis viribz susceperūt. et illi trepidi sanctor antistitū auxilū petierūt Qui promissū maturantes aduentū. tantū contulerūt fiducie. ut eā maximꝰ credet exercitus aduenisse. Itaq; apostolicas dualbz xp̄c militabat castris. in tm ut cotidianis predicacoibz instituti cer-

tatī ad gratiā cōuolarent baptismate. ita baptismate madidus procedit exercitus et contepto armor presidio dei auxliū expectat. Hec institutio vel forma castror hostibz nūciat. qm victoriā quasi de cerno tinant. Germanꝰ significet et duc exercitū omnes admonet vt voce sue vno clamore rideant. appropiquantibz hostibz alleluya tertio repetitū sacerdotes exclamant. sequit vnus clamor oīm et reptusso aere montiū inclusa multiplicatur. hostile agmen terrore prosternit et russe sup se. nō solū rupes rupes circūdatas. vim ecā ipsam celi machinā contremisce. vnde sufficere pedū pniatis credit. passim fugiūt. arma proiciūt. nudentes vel nuda se corpa eripuisse discrimini. Pluues ecā timore precipites flumen quod sensim venientes transierant deuorauit. Sicq; hostibz sine sanguine supatis collectis spoliis xp̄iani triūphant et sancti antistites ad ꝑpria redire festinant. De 2a ꝑfectione eiusdē in britānia et discipulo suscepto. Cāp x.

NOn multo post nūciat ꝓfectos in britānias ad sūm germanū preces ꝰ Rursusq; ad sūm germanū preces ꝰ nū deferūt ut causa dei quā plus obtinuerat tueret. Adiuncto itaq; sibi sancto seuero treuerensi epō libenter annuit diu laboribz delectat et se xp̄o gratanter dicit. Jamq; eo aliquātulū progresso vnus discipulis eius qui eū de hybernia secuti fuerat ad hanc electus expeditionē. quia tū ipso exire nequiuerat post eū profectus est. Cumq; ad cognoscendū venisset ibi cautē scūs germanꝰ cū sociis suis hereticos stare et ante confudisset. et ad ꝑpia venientes contigit eū ad eundē deuenire locū. cognoscens q; per spm ibi decessisse discipulū accedens ad tumulū quo fuerat tumulatus iussit reuelli sepulchrū. ipmq; vocans ex nomine quid ageret. et an secū adhuc militare cuperet requisiuit. Ajor vitali vestito spiritu defunctus residet. cunctaq; sibi contraria suauia. ac se nolle hinc vlterius reuerti ridet. Tum sancto annuente ut quiescaret. ille capite deposito rursus obdormi-

XXI

uit in domino. De rege britānie ab eodē expulso et sbulco substituto. Ca xi.

Germanꝰ igit cū in britānia prē dicaret. die quadā regis britānie palacij cū discipulis suis introiuit. et directo ad regē nūcio. pro vehemēta frigoꝛ et supueniente nocte hospitiū postulauit. Sed cū rex īmitis concedē noluisset. ḡmanus cū discipulis suis sub diuo ꝓsistēs. niuem et grandinē patienꝫ sustinueat. Jā ꝙ veniente nocte subulcus regis regressꝰ a palacio. acceptū in palacio prebendā suam. ad ꝓpriū tugurioū referebat. Jb ubi sācū germanū conspexit. vehemēta frigoꝛe ac discipulis trbescentē. ꝓsone dignitate ꝓmotus. oro aut quisq; es dñe. ut tibi et socijs ꝑcis et veniens ad hospitiū meum. officiū mee pauptatis benigne suscipias. Cūq; germanꝰ ad eū humilit declinasset. porcarius ille vxoē suā monuit. vt vnicū vitulū quē habebat occideret. et hospitibꝫ cenaturis apponeret. Post cenā igit germanus euocat mulierē. iubetq; ut ossa vituli diligent colligat sup pellē eius ante mātē in presepi cōponat. Quo facto vitulus sine mora surrexit. matriq; coalitus fenū comedē cepit. Tunc germanꝰ hec audiens rogat hospites suos ut saluo iure hospitij hoc interī beneficiū acceptet. Jnuento aut mane germanꝰ ad palacij progredit. et regē egressuꝝ de palacio prestolat. Exeunti festinꝰ occurrit. et cur ei sevo hospitiū negrisset potenter inquirit. Rex stupore defixus et sancti autoritate attonitꝰ. vīdere nō potuit. Tunc germanꝰ. egrede inquit et regnū melioꝝ dimitte. Jllo hesitante germanus instanter impellens. egredieris ait. et si regia abuteris. Rex auctoritate celestē in presule reformidans cū cōiuge et libeꝛis indifferent exiuit. et ulterius ingredi non presumpsit. Tunc germanꝰ subulcū cū cōiuge venire fecit. et vniuerso stupēte palacio regē constituit. Ex tūc reges exsubulci gēe prodeūtes dūant gentibꝰ minoꝝ deo res humanas mirabilit ordinante per bīm germanū. De scō cassiano augustidunensi ꝙ vīdit ei de tumulo. Cap

Dum de britānia remea ꝓfi. vret per augustidunū transiens ad tumulū sancti pontificis cassiani puenit. Quē cū quomodo se habēt inquireret. ille strīm e tumulo aūtus audiē tibꝰ vīdit. Dulci quiete ꝓfruor et aduentū redemptoris expecto. Cui germanꝰ. Quiesce per longū in xpō tempꝰ. et pro nobis attentius intercede ut obtinē sacre resurrectionis gaudia mereamr. Ex gestis eius Hic cassianꝰ olim ex nobili genē in alexandria vrbe natus a sancto serenone eiusdē vrbis epō diuinis līs eruditus deū ab infancia coluit. et oīa pro xpō desevens in ortensi vrbe ecclesiā in honore sancti laurencij sinul ab eodē visu doctus fuerat construxit. Tunc iouinianꝰ impator deum timens qui successerat iuliano apostate elegit eū inclamante ꝑplō in ortensi vrbe episcopū. sed cū eū aliq̄diu in oī sānte vexisset valedicens oībꝰ oīa derelinquit et cū pauis clericis pro xpō pegrinatione arripuit. Jntrāsq; mare prospante deo usq; ad massiliā nauigauit. et inde seniente hyeretoꝝ et paganoꝝ ꝑsecutiōe augustidunū puenit. et a sancto simplicio epō gratanter acceptus ad petitionē ipsius simplicij cū eo per triēniū mansit. Quo anno sāctus simplicius migrauit ad dñm et oīs clerus et ꝑplus cassianū elegerūt epm. Cui tanta gratia dñs ihūs xpūs conferre dignatus est. ut assidua miracula per eū ostenderet. cecis lumen donaret surdis auditū. debilibꝰ sospitatē. egrotis incolumitatē tribueret. et oēm hoīem diligebat sicut seipm. Consummauit aut vegens etiam btūs cassianꝰ epūs annos xv. et migrauit ad dñm ihm xpm resurrecturus cū sanctis in gloria eterna. De latrone eius invocato diuinitꝰ et duobꝰ aureis cō

Dum aut pensans. Cap xiij. . .

vedissetvir sānus germanꝰ in gallia quada die imminente iā vespa comitatui suo nudus pede catullo vacuus viator occessit. cuiꝰ etiā nuditati condoluit. Qui dolose inherens contubernio iungit mansioni et inter occupatos custodes qui deo non aūalibꝰ vigilabant. iumentū q° senior vehebat predo nocturnꝰ arripuit.

Die veddito amissio cuctionis agnostit
et ut sacerdoti aiāl non deesset. vnus ex
clericis in pedite ex equite mutat. Et dū
iter agit circūuecti comites btm virū in
tuent extra morē conceptā letitiā vultu
obūbratione velantē. Tunc vnus auctoritā
te concepta causā letiae pnunciat. At ille
paululū inqt venozem. qua infelicis il
lius labor et irridendus est et dolendus. quē
mox videbitis estuantē. Cuiq substitissent
respiciūt post se aptū aiāl pedite manu
deducentē. Cumq exptissent accelerā
tē. ille stratis vestigijs prouolutus crimē
quod cōmisit confitetur. et ita toto noc
tis spatio irretitū fuisse se retulit ut lon
gius prodire non posset. nec euadendi vi
am aliquā reppisset nisi ut ablatū aiāl
restituret. Ad hec vir sctus. si hesterno inqt
die nudo tibi tegmen dedissem fugiendi ne
cessitas non fuisset. Accipe quod deest. red
de quod nrum est. Ita confessor criminis
non solū veniā pro pena cōmissi. vm etiā
premiū cū benedictione suscepit. Quadā
die dū iter arriperet. occurrūt pauper ele
mosinā postulantes. consulit diaconē
quātum esset in supellectbz. tres tm aureos es
se vndit. Quos igit strati erogari precepit
Ad hec diaconus. Unde hodie victuri sumus.
Qui vndit. Pauperes suos pascit deus. tu qd
habes presta paupibz. Diaconus quasi pro
uidus duos erogat et vnū reseruat. Post
paululū equites quidā post eū venientes
obtulerūt ei nummos ducentos solidos. Dein
de cōuersus ad diaconē ait. Accipe que tra
dunt. et intellige te fraudē fecisse pauperibz
Nam si totū quod dixi indigentibz contuli
sses. remunerator noster hodie trecentos red
didisset. Contremuit diaconus secretū vatis
sum inotuisse pontifici. De opibz pietatis eius
et asini sui suscitatione. Cāp xiiij.

IDem scūs dū alpes ytalie conscenderet
quibusdā mercatoribz associatus vidit
inter alios quendā claudū et senē. q
torrentē transire non poterat de montibz
decurrentē. Huius fascem vir scūs arripi
ens pprijs humeris trānsportauit. ipm quoq
senem iteruto trānsitu subiecta ceruice trānspo
suit. Erat mira virtus caritatis que sancto
viro tantā vim contulit. ut quē tanta ieiu
nioz tedia fatigabat. quem cōtinui itine
ris fatigatio distrahebat. Qui deniq semet
ipsū fessū vix poterat. cū eatā eēt psona
tam nobilis. rusticū etate et debilitate gra
uissimū fuste prius trānspositō sanctis hume
ris vectitaret. Cumq rauēnā pueniisset
vbi tūc petrus pontifex ecclesiam xpi apti
tolita institutione gubernabat diu cū des
devio exptatus exapit. occurrūt proceres
ambiūt principes. ecclesia eū tū veniatiōe
amplectit. Sed etiā regina venabilis pla
cidia que cū filio suo valentiniano roma
nū regebat imperiū. ad sacerdotis diuerso
viū vas argenti amplissimū cibis delica
cioribz refertū sine vlla cunctis admixtiōe
transmisit. Quod susceptū ipe ita distribuit
ut cibos ministeris suis traderet. ipe vero ar
gentū vendicaret. remittens loco muneris
patenulā ligneā panē ordeaceū cōtinen
tē. At illa tum ingenti gratulatiōe vtrū
q complexa est. q et argentū suū trānsmi
sisset ad pauperes et illā esta beati viri mi
nisterio abiecti vasculi suscepisset. Nam
et lignū auro postea ambijt. ac panē mul
tis remedijs ac virtutibz reseruauit. Cum
autē et rauēne morā faceret. ibi et mor
tuum suscitauit. et multis miraculis
ius fama refulsit. In illa siquidē rauēna
cū eū regina placidia ad predā vel ad
aliud cōuiuiū euocasset. et ille humiliter
annuisset. senio ieiunijs vigilijs laboribz q
confectus ab hospicio suo usq ad palatiū
asino deferente portatus est. Cū ergo mē
sulas ministri secreto regine dixissent
asinū sancti germani repente defunctū
et illa tacere iussisset. mire mansuetu
dinis equū vice asini sancto pītum pce
pit. Quē ille intuens. meus michi inquit
asinus pītetur. quia qui me huc attulit
reportabit. Q gens q ad ardua disponit.
surge inquit mustio veneranda hospita.
statimq subsiliens semetipm cōtulit et
quasi nichil mali passus esset germanū
alacrioni virtute portauit. De tūsim et
exequijs eiusdē. Cāp xv.

Sed antequā de vrbe rauenna exiret
quadā die matutinali solēpnita
te pfectu dū cū episcopis sermonē de reli
gione conferret tristissimā protulit mer

aonē dicens. Cōmendo vobis frēs lami-
tiū meū. videbar michi per noctur-
nū sopore a dño viaticū pegrinaaois ac-
apere. Factū est autē post aliquot dies
cū ingrauescente īdomodo migraret ad
dñm. cepsilā cū veliquijs accepit vegina.
Cetevoz antistitū vn⁹ accepit palliū. al-
ter tingulū. duo tunicā. duo sagulū di-
uiserūt. ut aliquid monimenta ex suc-
cessione sanctitatis habevent. Corpus aūt
in gallia ad vrbē suā velatū est. sicut
adhuc viuens pecierat a vegina placidia
Cumq; ad vrbē vercellensē portitores vē-
vent. stūs eusebius eiusdē vrbis epūs. cō
perto sancti germani decessu. ecclesiam
quā ei stūs germanus cū vedierit dedicāe
promiserat. eā dedicaturus solempniē in
gressus veteos accendi iussit. sed ministri
eos admota flāma accendē non valebāt
Lucet. id sepius attēptavent. Quod videns
eusebius intellexit dedicaaonē. aut in a-
liud tempus debere differri. aut alij epō
reseruari. Interea sancti funeris pōpa
venire narrat⁹. et obuiantibz ei cūctis per
manus sā eusebij in predā ecclāz īducit⁹
et statim oēs veteri diuinit⁹ inflāmantur.
Tunc stūs eusebius promissionis sancti ger-
mani memmit. et quod viuens se fructu
vū promiserat mortuū fecisse cognouit.
Vnde festū diem ppō indicens ad altare
accessit. et q̄nto altius potuit. gloria in
excelsis decantans. postea sacras exequias
celebrauit. Itaq; corpus sancti germani
cū multa deuotione et frequēaa populoz
a pprijs ciuibz kalendis octobris exapit̄.
et honorifice sepelit̄. Obijt autē anno dñi
quadrigentesimo q̄nq̄gesimo. epatus su-
xxx°. Siquidē tres mortuos suscitauit. v-
nū q̄n aurelianū transiens a scō aniano
epō tocius ppli cōcursu veuēnt exceptus
mortuū iam elatū obuiā habuit. quem
mox virtute precis vite pristine reformauit
Alterū vero cū apud ytaliā prefecti filiū
que vis febriū extinxerat. reuocauit ad vi-
tā. Terciū vo discipulū suū. De scō lupo tre-

Dtensi et petro epō rauēnensi. Ex ges
Ordo stūs lup⁹ tis eiusdē. Cāp xvi.
leuoz familie prum⁹ fuit. Cui glo-

riose memorie punimola sancti hylarij
avelatensis epi germana cōiunx fuit. Sep
timo anno cōiugij se ad cōuersionē horta
tu mutuo contulerūt. Tūc ille velictis oīb⁹
sanctū honoratū abbatē lirinensē expetijt
Cuius institutaoē veruice subdita. oīm vigilia
arū et abstinenaaz dogmatibz institut⁹
est. Post ānū vero vegrediens ut que sibi
remanserant pauprbz evogranda distraheret
ad vrbis trecassine illico pontificū rapt⁹
est. Vbi pplm viam saluas docens. clerūq;
strēnue gubernās post biennū cū sancto
germano in britānia pvexit. In quo iti
nere signoz mirabilibz cūctis admiraa
oni fuere. Nec longe post. cū per gallias
vbiq; diffusus pmier exatus hunoz. trecassi
nā vrbem patentibz campis expositā. nec
armis munitā nec muris. vir stūs vecur
vens ad notu presidia. sola ad deū intessi
one et prece deposita. supno auxilio defen
dit. Multis quoq; alijs miraculis claruit
Nā et mulierē palitrā sanauit. puellā
īpulsu demonis mutū signo crucis īposito
liberauit. et alios plures egros sanauit.
Annis ferme xxv exps lectuli. iacendi labo
rem suppositus tabule sustinuit. cui indu
mentū non nisi talicij consuetudo fuit. V
nius tunice semp vsu contents. In oraa
onibz puigil alternis noctibz pduvabat.
biduanis ieiunijs defatigato corpusculo.
iuuētutis incentiua prostevnēs. fletibus
ora futuris intentus indefesse rigabat.
Ceteruū que fuerūt eius facta ex scolis eiu⁹
dem discipuloz virtutis exempla docuerūt
Nam in sancto poliaonio mendunensi e
piscopo curaaonū gracia plucebat. sanc
tū seuerū treuevis ordinatū germanie
gentibz predicantē. apostoloz nō ambigi
mus societate pmixtū. Stūs autē lupus
q̄nquaginta duobz ānis sacerdotio functus
spm emisit ad celū. Actor. Extant vero
sermones elegantes sancti petri rauēna
tis epi. ex quibz excerpta plurima opuscu
lis nris inserui. De vita sancti mamertini
Do abbatis. Ex gestis eius. Cāp xvij.
Equoq; tpe fuit stūs mamtin⁹ qui cū
quondam pagan⁹ ydola colēt vnū
oculū pdidit. et alterius man⁹ ariditatē
maurit. Qui cū se deos offendisse putāet.

et ab eis veniā iugiter implorauerat. qua
dā die diū iret ad templa deoꝝ obuiauit
sibi quidā noīe sauinꝰ tonsus capite et
habitu religiosis amictus. Qui diū eum
req̄reret vnde ei talis infirmitas acci
sset. vīdit. deos nostros offendi. et ideo se
per eos cū lacrimis rogo ut mihi recon
siliati que abstulerūt iterata reformēt pro
picij. Tunc ille. eritis inquit qui deōnes
deos putatis. sed fiet quod dixero tibi si vis
in oculo etmanu sanari. Vade ad sanc
tū germanū autisiodorensē epm. et si cō
silio eius acquieueris cōtinuo salus eris.
Qui statim iter arripiens venit ad sepl
chrū sancti amatoris epi et aliox sanctox
et cogente pluuiosa nocte secessit illuc ad
quandā cellulā sup tumbā sancti corco
domi collocatā. Et cū fatigatus itinere
obdormisset. apparuit ei visio mirabilis.
vt quidā vir pulcherrimꝰ venit ad ostiū
celle illius et vocauit sām corcodomū dy
aconū vt veniret ad festū quod sāis pere
grinꝰ et sāis amator cū aliis epis faciebat
Cui ille vīdit de tumulo. Non possū mo
do ire. quia hospitē habeo quē me oportz
custodire ne a serpentibz qui hic sūt occida
tur. Abijt ille nūciare quod audierat et
reuersus est dicens. Sancte corcodome sur
ge et veni et addue tecū iuniānū subdya
conū et iuniānū lectorē ut fruātur officiū
suū. Alexander enī qui tecū est custodiet
hospitē tuū. Visū est itaq; sancto mancr
tino vt sāis corcodomꝰ apprehensa manu
eius diuxit eū secū et ostendit ei sām pegꝝ
nū et sām amatorē et duos alios epos. Et
cum isset ad eos sāis corcodomꝰ dixit ei sīs
amator. Quis est ille qui tecū eciam in
gressus est. Qui vīdit. Hospes meus est.
At ille. expelle inquit eū a nobis. quia pol
lutus ydolis nobisū ee non debet. Qui cū
expellere. prostratus corā eis ipetrauit
graā sancti amatoris. qui iussit ei ut iret
ad sām germanū. Mox ergo cuigilans et
visione certificatus venit ad eū et pedēs
ante eū veniā postulabat. Et cū ei ista
cūcta narrauet preuenit simul cū mul
tis alijs ad tūbam sancti corcodomi vbi
serpentes erant. et remoto lapide visi sūt
serpentes octo. quox vnꝰ decem pedum
longitudinē excedebat. Et cū astantes pre
timore diffugerent. btūs germanꝰ stans
īmobilis iussit eos illuc secede. vbi nullu
posset oīo nocere. Et post hec baptisatus
est et sanatus sūis manūnꝰ. et fūis est
monachus monasterij sancti germaī. et
postea fuit abbas illius ecclesie post sanctū
allodiū. De sancto mariano mōcho Cap

Tempe sancti allodij. xviij.

Tempe sancti germani ciui
tatensis sancti germani autissiodorensis
annū dñi ccc. lxxx. sūis mariā
nus de territorio biturigensi venit ad mōs
terū sancti germani. tractus opinioē sce
to desiderio ibi recipi postularet. et recep
tus in breui veterānis monachis sanctis
te unitribilē se preberet. sāis manūnus tū
abbas volens proba'e obedientiā eius. vil
us ex monasterij cōmisit officiū pasto:ē
eū constituens bucolay. Cū ergo iussu ab
batis in quadā silua que erat ppe villā
que dicit mitiglis id est mesliges boues
et vacans libentissime custodiret tanta sā
ctite pollebat. vt eciā aues siluestres ad eū
venientes manu. ppria nutriebat. Vbi di
e quadā cū esset in nemore cranes ex aprū
latratibz exultantes. cū iam eū grauiꝰ gre
gem fugit ad cellā sancti mariani. Qui
vbi cranes latrantes audiuit. desertis bobus
illuc ppetans et cranes cōpescuit. et aprum
incolumē abire pmisit. Quidā latro
cū eū in campo expoliasset. vestem eius se
cū ferentes abierūt. solū ei palliolū dimise
runt. Qui statim post eos clamauit. dicens
Reūtimini drū mei. ecce denarium meo
palliolo colligatus e. qui forsitan vobis
erit necessarius. Qui protinꝰ reuersi cum
pallium cū denario rapuissent eū nudū
penitus dimiserūt. sed cū festinantibus
ad suas latebras ppetrent in ipso ar
pusulo ad ostiū celle eius ligatū fuit. Qđ
ille in cella sua benigne recepit. et pedes
eox lauans hospitalitatē quanta potuit
ministrauit. vnde cūctis fratribus est. Qđ
tibz vnus eox ad fidem cōuersus est. Ad
huc de tūsitu et miraculis eiusdē. Cap xvi

Quodam eciā tempe monachi cū
ei ad boū custodiā fuerunt deputati iuuenili voluntate visam

quandā cū catulis que vitulis eoz insidi
abaſ laqueis et ingenio cape voluerūt.
Cumq; illi nocte laqueos ptendissent. et
vsa in eos irruens teneret. sanctꝰ mari
anus hec prestiens de lecto surrexit et
eam ueniens dixit ei. Quid hic suas mi
sera. Fuge ato ne capiaris. Et statī ulla
humiliter et mansuete discessit. Maria
nus vero monachos exeubantes ueniēs
increpauit et vsā quā cape cupiebant
redisse inolumē nūciauit. Volebat au
tem singulis dnicis diebus ad. xpinquā
ecclesiā profitisci. Quodā itaq; die iussit
vni ex monachis secū ire. Cui ille. nō pos
sum inquit hodie quia debeo ad mensā
fratribz mīstrare. Tamen iuit togente
impio sancti viri. Sed cū essent in ecclā
finito euangelio statī foras egredit. et
ascendens equū suū ad domū redire ci
tius nitebat. Sed cū equū inde mouere
non posset licet eū duce caltenibz vrget
intelligens causa confusus rediit ad ec
clesiā. et finita missa dixit sūo mariano
Dic michi frater prexisti vbi volebas.
qui me veluto discedere cupiebas. Cui e
quus obediuit deo cui tu repugnabas.
Adueniente die pasche vogabāt eum
fratres ut diem pasche in fontanneto mo
nasterio celebraret. Quod cū frustra set se
quenta die corripit dolore febrū. in qr
horas vehement ad autisiodoz. in quadā
villa existentes mouere inde penitꝰ ne
quiuerūt. donec quidā qui erat pro su
is foresactis in carcē cōpeditus fractis
cathenis et apto carcere liber exiens venit
ad corpus. et cū aliis portauit vsq; ad u
bem. Qui cū processione epāli solempni
ter exceptus in ecclā sancti germani ē
sepultus

De sanctis epīs eucherio lugdunēsi et hilario arelatensi. Actor. Ca. xx.

Dnno sancti epi eucherius lugdu
nensis. et hylarius arelatensis
quos codē tempe cū sancto germano au
tisiodorensi floruisse tam supradiximꝰ
ambo viri nobilissimi fuerūt et eloquē
simi. Eucherius ex nobilissimo senatoz
gene intra spelunca inclusus reuelante
angelo pontifex factus est. cuiꝰ natalis
est xvi° kalend' decembris. Hylarius
multos sermones ad pplm splendidissi
mos cōposuit. Cuiꝰ eciā natalis est iij°
nonas maij. Sancti vero honorati xvij°
kalend' februarij. Eucherius ut aut gen
nadius scripsit ad valentinianū ppiquū
suū de contēptu mūdi et secularis philo
sophie eplam vnā scolastico et racionabi
li sermone. Et aliā ad psonā filioz salon
et verani postea episcopoz obscurā. Sed
et sancti salustiani quedā opuscula lato de
sa sermone angusto. breui reuoluens tra
mite. in vno collegit volumine. que tā
ecclasticis qm monasticis studijs sūt ne
cessaria. Floruit inquit valentiniano
et marciano regnantibz. Idem quoq;
gennadius de beato hylario ita scribit.
Hylarius arelatensis epūs vir in sanctis
scripturis doctus. et pauptatis amatoz
et ergā inopū prouisionē non solū pie
tate mentis sed et corpis sui labore solli
citus. Nam profuendis pauptibz etiam
rusticationē contra vires suas homo gene
clarus et longe aliter educatus exercuit
sed nec in spūalibz laborare neglexit.
Nam et in docendo gratiā habuit. et abs
q; psonarū acceptione in omnibz castiga
tū opus predicationis ingessit. Ingenio
vero morali aliqua eciā parua edidit
que erudite aīe et fidelis lingue indicio
sunt. In quibz precipuo et ad multoz u
tilitatē necessario ope vitā sancti honora
ti decessoris sui cōposuit. Floruit valenti
niano et marciano regnantibz

De scō honorato arelatensi epō et eius primordijs. Hyla

Hic honoratus
in adolescencia baptismū acti
tratu pprio conupiuit. et matu
ro consilio sanus morte expauit. Itaq;
adhuc cathecuminus lasciuiā respuebat.
clericos ut patres honorās. et puerili in
terdū censu pauperem imitans. Hunc ita
baptisatū pater eius terrene pietatis suspi
cione solutus. timens sibi a xpo preripi co
natur eū studio inuictutis illuc venatibz
et ludis varijs ap mundi voluptatibz ir
retire. Verū fastidiebat adolescens q° gran
denus oblectat pater. talis se semp exhortā
tione cōpellans. Delectat hec vita sed dea

pit. Itaq; cōuersus iugo dūice seruitutis se subdidit. intelligens sūmū esse captiuitatis genus licentiā iuuentutis. Tonsis igitur capillis et veste mutata sic repente totus ex alio alius ostendit ut non aliter pater eius spm se orbatū filio lamentaret. Occurrit venitis. cōminat. nec tamē vilo horū puericia deo freta contulit. Tyroni suo dūs consolator astitit. eiq; vnū ex germanis suis in collegiū substituit. Qui eius exemplo cōuersus senior iuniorē seruitus est. Cumq; multis virtutibz emicaret et oēm simul patriā adornaret. cepit alter alterū laudi obicere et glorie exponē et dū vnusquisq; sub vmbra alterius obscurari volebat tangi repaussa claritas vtrū sp radiabat. Gloriā itaq; suā pauentes in hac vita mercedē se prepisse putabant et humanā cōuersationē et gratiā fastidientes heremi amore flagrabant. Omnibz ergo erogatis aeterna sua ereunt. et ne quid iuuenili ausu temere ab eis inceptū putaretur senē pfecte grauitatis scm cepisse um etatis sue custodē assumūt. Queritē ergo latebra pegrinationis. fugiū fama vitatis. Ut ubiciq; itur ibi alia vellēt nolent fama pariebatī. De vita eiꝰ monastica et episcopatu eiusdē. Cap xxij.

Decrucq; germano suo in xpō viro venerando defuncto suis honorato ad hēmū vbi arelatensi pprinq; puenit. vacantēq; insulā ob nimietatē fialoris et inaccessā venenator aīalium metu pecijt. pter seueri oportunitatē. Ingrediente eo fugit horror solitudinis. cedit turba serpentū. Ibiq; multis ad eū cōfluentibz factus est pater multor monachor multisq; et admirandis virtutibz fulgēs. De aduenis quoq; et pegrinis recipiendis magnopere sollicitus erat. et pauperibus largiter erogans nichil sibi suisq; pter victū pcariū dieū ac vestitū reseruabat. Exhausta est aliq; dispensationis substantia. fides nusq;. Vnde quadā vice cū vnū iam ex multis militibz aureū archa proflua ac munifica vetineret. huic ipsū etiā in multarū rerū defectu constantissīe pauperi dedit. et michi atq; alijs astantibz ait Certū est iam appropiquare qui deferat.

Vix trib aut ātuor horarū spacū trāsierat et mox qui verbis suis fidem fecerat occurrit. Dei quoq; gratia patriā quā fugerat accessit. meq; diuū et indomitū virtutē suis pissimis exhortationibz simul ac lacrimis ac precibz ad deū cōuertit. se tāq; ad heremū pduxit. Et primū quidē lacte postea cibo sapiencie nutriuit. Tandem in hac ecclesia dū regimē accepisset sub illo floruit xpi ecclia sicut monasterium ante floruerat. Sompno tandē vltimo extipitur. multor interea visionibz variis sompnis concutit quor facies erat ac sicut licet illi sancto occurrerent officia sanctor. Et vere ille in eodē medie noctis puncto ecclesiā in occursū sancti corpis cōuentus implent. ut non nisi angelicis nūciis sui ritatis putaret. sicq; ei honore sepulture tribuitur. De sancto patricio hyberniq; episcopo. Sigisberto. Cap xxvij.

Eo tpe pisco. Celestinꝰ papa ad scotos in xpm credentes palladiū mittit epm. Postquē ab eodē missus est ad eos frēs patricius genere brito filius conchessi sororis sancti martini. Qui in baptismo quidē dictus est suchat. a sancto germano magonti a celestino vero patricius. A quo scotho archiepūs ordinatus. per ānos lx sanctissime signis et doctrina excellens totā insulam hyberniē cōuertit ad xpm. Nec sigibertus. legit tamen qd idē patricius magis cognoiatus sit. et apud scothos portarius primū fuerit. Inde liberiā adijt. sacras litteras affectū didicit. Palladio autē epo defuncto quē celestinꝰ papa ad scothos miserat. mutuū ei germano patricius. et hybernus epūs ordinatur. Ayrlius autē et seruinꝰ ei eo in inferiori gradu ordinati sunt. Preter virtutes reliquas quas fecit lx mortuos suscitauit. captiuos multos xpianis sibi reddidit. Ecclesias trecentas lxv fundauit. et totidē episcopos ordinauit. presbiteror trā milia hoīm baptizauit. septē reges filios almogith vno die baptizauit. Quadraginta diebz et xl noctibus in vertice montis heli ieiunauit. Octuagintā ānis in hybernia predicauit. Octingentū et xx. ānis vixit. et sepulchrū eius

XXI

non ꝙuenitur. Completo in hely xl^a^ die
et nocturno ieunio tres petitiones pro hyber
nensibꝫ fecit eo ꝙ fidem receperissent. Vi
mā ut vnusquisq; tredenariū penitenciū
iuret in extremo vite sue statu susceptur.
Secundā ne hybernia a barbaris inheter
nū consumeret. Terciā ne aliquis hyber
nensiū supuiuat in aduentu iudicis.
Hinc pro honore sancti patricij delenda di
citur septē ānis ante iudiciū. In colle hyb
nensiū pplō bñdixit et pro eo orauit. Ibi
aues multa coloris innumerabiles ad eū
venerunt ut benediceret eis. Quibꝫ signi
ficans quicūq; fideles qui per eū cōuersi
sunt ad dñm. De baculo ihu xpi sibi dato et
purgatorio sibi ostenso. Cap. xxviij.

Qui in primis cū presatā gentē
admodū bestialem. et feruore tor
mentorū et amore gaudiorū ab er
rore cōuertere voluisset. dicebant ad xpm
se nūq; cōuertendos verbis eius vel mira
culis. nisi aliquis eorū vel tormenta illa
malorū vel gaudia bonorū intueri posset
ut vebus visis certiores fierent ꝙ promiss
cumq; ille etiā tunc pro salute pplī ieuna
ret et orationibꝫ deuotior fieret. apparuit ei
pius dñs ihus visibiliter dans ei textū euā
gelioꝝ et baculū. Que hucusq; pro mag
nis preciosisq; reliquijs in hybernia vene
rationi habent. ac pro signo sūmi presula
tus id est archiepatus illius patrie tuliby
habenta licet reputantes. Ipse quoq; baculus
pro eo ꝙ illū dñs ihus dilecto suo patricio
contulit. baculus ihu cognominat. Itaq;
dñs eundē sanctū in locū desertū deduxit.
et quandā foueā rotundā intrinsecus ob
scuram ostendit ei dicens. Quia quisq; vera
inter penitens et vera fide armatus fossā
eandē ingressus vnius diei ac noctis spaa
o morā in ea fecerit. ab omnibꝫ pnis suis
purgabit. et per illā tranſiens non solū
videret tormenta malorū. sed et gaudia bo
norū. Itaq; dño ab oculis eius disparente.
letus statim in eodē loco ecclesiā construxit
et beati pris augustini canonicos in ea co
stituit. Fossam autē que est in cimiterio
extra frontē ecclesie muro circūdedit. et ia
nuas seraq; apposuit. ne quis eam temē
et sine licencia ingredi presumeret. Clauē
vero custodiendā priori eiusdē ecclesie cōmē
dauit. Ipsius autē beati patris tpe multi
penitencia ducti fossam ingressi sunt. Qui
regredientes et tormenta maxima se pes
sos et vidisse testati sunt. Quorū relacioēs
iussit beatus patricius in eadē ecclesia no
tari. Eorū vero attestacione reperiūt alij p
dicacionē beati patricij suscipe. Et qm a pec
catis ibi homo purgat. locus ille purgato
riū sancti patricij nominat. locus autem
ecclesie regles dicit. Vim hystoria hec a mul
tis non recipit. ꝓpter illud maxime qđ ibi
dictū est animas a purgatorio liberatas
non statim ad celū euolare. sed in paradiso
terrestri tanq; in loco quietis intermedio
tempalit cōmanere. et inde statuto tēpe
ad celi palacia transmeare. cui econtra nul
lus credatur eē locus medius aiarū inter
purgatoriū et celestē paradisū. De petronio
bononēsi et scriptis eius. Caplm xxv.

Eodem tempe fuit petronius bononē
sis ytalie ecclesie epūs vir sancte vi
te et monachorū studijs ab adolescencia ex
eratus. Hic scripsisse putat vitas patrū
monachorū egipti quē velut speculū ac
normā professionis sue monachi āpleo
tunt. Legi inquit gēnadius sub eius no
mine in ordinacōe epi tractatione et hūili
tate plenū tractatū. Quod lingua elegā
cior ostendit non ipsius eē sed ut quidā
dicunt patris eius petronij eloqntissimi
et eruditissimi in secularibꝫ litteris viri
Nam et prefectū pretorij se fuisse in ipso
tractatu designat. Mortuus est theodosio
et placidia ac valentiniano regnantibꝫ
Actor. De quodā libro petronij partim
metrico et partī prosaico pauca hec mo
ralia que sequūt excerpta notaui.
Petronius. Quid faciūt leges vbi sola pe
cunia regnat. aut vbi pauperis vincere
nulla potest. Iam nūc iudiciū nichil
est. nisi publica mores. Turpe est parvo
ere vem pdita verecundare. qm in ambigua
litem descendere. Periculosū est alienis inter
esse secretis. Non bibit inter aquas poma
aut pendentia carpit. Tantalus infelix
quē sua vota premūt. Diuitis hec mag
ni fraces erut oīa vorans. Que tenet et
sicco conquerit ore famē. Heu heu nos

miseros qm totus homūcio nil est. Nil erit
mꝰ aunctꝰ postꝫ nos auferet ortus. Ergo
viuamꝰ dū licet esse bene. Omnes aptos
oculis bona sua cōputant. Cum fortuna
manet vultū seruatis amica. Cum cadꝫ
turpi vertitis ora fuga. Rarū fuat mix
turā tū sapiencia forma. Ergo sic semper
et vbiqꝫ vixi ut vltimā quāqꝫ luce tanqꝫ
non redituraꝫ consūmē. Quid non cōmu
ne est quod natura optimū fecit. Nescio
quod āmodo bone mentis soror est pauper
tas. Nil tam arduū est. quod non īprobi
tas extorqueat. Ingeniosa gula est. Ad
predā strepitūqꝫ lucri suffingia vertit.
Venalis plus venalis curia primū. Ipsa
qꝫ maiestas auro corrupta iacebit. Que
rit se natura nec īuenit omūbz ergo. soro
ra placent. fractiqꝫ nerui corpe gressus.
Et lapi crines et tot noua nomina vestis
Quisquis habet nūmos secura naugat
aura. Fortunāqꝫ suo tempat arbitrio. Car
mina cōponit declamat contrepat ōnes.
Et pagit musas sitiqꝫ cathone puor. Par
ua loquor quod vis nūmos prebentibz op
ta. Eueniet clausū possidet arcya ioue.
O maxima vetū et merito pietas homi
ni tutissima virtus. De cetis eiusdē tpis
doctoribz et scriptoribz. Capxxvi.

Eodem tempe fuit celestinꝰ. Qui
anteqꝫ pelagio consurgeret. ymo ado
lescens scripsit ad parentes suos
de monasterio epistolā in modū libelli.
in omūbz deū desiderantibz nāturam.
Morales siquidē dictiones nichil vicij.
postmodū protulit. sed totū ad virtutis in
cramentū tenuit. Fuit et tūc iulianꝰ
epūs campanꝰ vir actis ingenij in ne
gocio. In diuinis scripturis doctus. in
greca et latina lingua scolasticus. Pri
us ergo qꝫ īpietatē pelagij in se aperet
clarus in doctoribz ecclesie fuit. postea
vero hęresim pelagij defendē nisus scrip
sit aduersus scm̄ augustinū īpugnato
rem illius libros qtuor. et itē libros octo.
Est eā liber alterc̄acois ambarū pārū.
Hic iulianꝰ in elemosinis tpe famis et
angustie indigentibz omūbz suis erogatis
multos nobiliū miserācois specie prea
pueqꝫ religiosoꝝ allitiens hęresi sue socia

uit. Mortuus est valentiniano et cōstan
tino filio regnantibz. Morabat eā tunc
paulinꝰ nolanꝰ epūs. qui multa cōposuit
versu breu. et ad lecssum quendā eppiscopū
fij vite consolatoriū libellū fiij morte xpi
ani et baptisati infantis spe xpiana vndi.
et ad seueriū plures eplās. et ad theodosi
um impatorē ante epātū panigericū fiij
victoria tyrannoꝝ eo maxime qꝫ fide et
oratione plus qꝫ armis vicerit. scat et
sacramentariū et ymariū. Ad sororē quo
qꝫ epistolas multas de contemptu mūdi
et de diuersis causis diuersas disputacio
nes et tractatus edidit. Precipuꝰ tamen
oīm eius opusculoꝝ. eius liber est de peni
tencia et de laude genāli oīm martiriū.
Clarnit temporibz honorij et valentiniani
non solū observatione et sanctitate vite. sed
etiā potencia aduersū demones. Scripsit
sit eodē tpe eutropiꝰ presbiter ad sorores du
as amallas xpi. Que ob deuocionē pudici
ae et amorē religionis exheredate fuerūt
a parentibz eplās in modū libelloꝝ conso
latorias eleganti et apto sermone duas.
non solū tractione sed etiā testimoniis scrip
turarū munitas. Scripsit eā tūc victoriꝰ mas
siliensis vetuloꝝ in geneli a principio usꝫ
qꝫ ad obitū abrahe patriarche. Et quarto
versu edidit libros ysaie quidē exposi
tus homo. et nullius magisterio in diuinis
scripturis exercitatus. leuioris ponderis
sententiā figuratuit. Mortuus est theodosio
et valentiniano regnantibz. De quibusdā
Hilij tpis accidentibz. Sigibertꝰ xx vij

Apud ysaas hoc tempe xpianitas di
latā est. Nam marcidus epūs le
gionis ad eos fanctus filiū sigridis re
gis orando a demonio liberauit. Per quos
maior quidē gloria fidei accreuit. ac cōci
ab ijmicis dei grauior in xpianos ysaias
exarsit. Eudoxia filia augusti theodosij
iherosolimā ex voto peruenit. et inde reli
quias protho martiris stephani. et duas ex

XXI

thenas quas angelus demanibz petri apos
toli discerat. dei nutu attulit. eisq; adiūcta
cathena qua etiā rome petrus vinctus fuit
eandē fecit et inde cū consilio romani p
sulis solempnitatē sancti petri. que dicit
ad vincula rome instituit. ob id maxīe
ut populū vocaret a gentilis superstitio
nis pompa. q adhuc solempnisabat in
hac die ruinis ex ritu gentili pro victo
a octauiani augusti collata. ¶ Diabolus
iudeos in specie pseudoꝓphete moysen se
esse mentiens seduxit. et promittens se in
terrā repromissionis eos reducturū ad
mare trāsfretandū adduxit. ibiq; eoꝝ mul
tos multis modis pire fecit. Que res ml
tis eoꝝ hoc paulo erutis credendi in xpm
causa fuit. De obitu sancti augustini ꝯponē
Anno eoꝝdē impator sis epi Ca xxviij
xiij wandali trāsacta affrictā denas
tant oīmodis. Sub hoc turbine
tribulationis sanctus augustinus migrauit
ad dnm xiij° mense obsidionis sue vrbis.
anno etatis sue lxxviij°. clericatus vel epatus
quadragesimo. Cuius tanta scripsit ut nul
lus libros eius oīm tempe vite sue. non so
lū non scribe sed ne legere quidē valeat
Cuitas eius per xviij menses obsessa est
a barbaris. Quia vero predicandi facultas
et non erat. vocepiscopos et alios qui tunc
forte ad vrbem confugerāt ad pacē cōmo
nebat. Orans igit dnm quatenus aut ciui
tatē liberaret. aut se de seculo vocare dig
naret. Tercio mense obsidionis lecto decu
bans et inter cetera quibz exitū suū cō
municebat. septē psalmos penitentiales flē
do iugiter decantabat. Dicebat enī post
ceptū baptismū etiā laudatos xpianos
absq; digna et cōpetenti penitentia non
debere de corpe exire. ¶ Hic non solū cleri
cos sed etiā laycos ab omni iuramento
cōpescebat. Pter loquacitatē et detracti
onē que maxime in cōuiuijs habundāe
solet. hos versus in mensa sua scribi fecit
Quisquis amat dictis absentū rodere vitā
Hanc mensā vetitā nouit esse sibi. Pter
hec etiā et ꝓpter edificationē legi semper
faciebat ad mensā. Vestes eius et calciamē
ta et lectualia ex moderato et cōpetenti ha
bitu erant. nec nitida aut speciosa nimiū
nec abiecta plurimū. Migrauit autem
xiij° mense obsidionis vrbis sue. De scō leo
ne ꝓpp sermologo et scriptis eius. Cāp xxxix.
Anno predictor impator xviij. leo
romane ecclie xliij° presidet. Hic
in omelijs declamandis multum
valuit. Hic in canone misse addidit. scīm
sacrificiū hostiā īmaculatā. Hic quotiens
rogabat ab aliquibz ut eis aliquor apl̄or
vel martirū reliquias daret. consueuit
ad corpa vel mēorias apl̄or vel martirū
quor reliquie petebant missā celebrare
in ipsor honore. sicq; brandeū altaris quo
consecratū corpus dnī tuoluerat pticulatī
diuidebat. et pro reliquijs apl̄or vel mr̄m
dabat. Vnde si ab aliquibz dubitabat. cul
tello pānos illos pūgens sanguinē elicie
bat. sic palā cūctis faciens q in consecra
one misteriū xpi sanguis apl̄or vel mar
tirū qui pro illo effusus est intret per di
uinā virtutē in pānos illos. et ideo mei
to illos dari pro reliquijs sanctor in quor
honore consecrata sunt. Actor. Hic scripsit
epistolas decretales lxx. sermones ad ꝓplm
lxxix. vnde et dctus est sermologus. De hijs
autē ad eiusdē sancti viri ingenij ꝓmptis
et eloq̄cie venustatis cōmendatiōnē simil
etiā ad legentiū edificationē quedā excerp
si. que et opusculis nris per diuersa loca
inserui. De quibusdā euentibz illis tpis ac
de merlino et ei ꝓphetia. Sigibt. Ca. xxx.
Anno theodosij et valentiniani pre
notato corpa sanctor pusa aliq; ꝓp
tū eo apud autisiodor passor. ger
mano epō diuinitus reuelant. Anno eoꝝ
dem xvij° corpus iohīs crisostomi in exilio
defuncti tandē constantinopolim defertur
instantia proculi epi et iussu theodosij ipa
toris cū lacrimis orantis ut venia daret
archadio patri suo et eudoxie matri sue
qui eū exiliauerant. Et per hec finita est
dissencio que adhuc erat in ecclesia pro e
iusdē iohīs dampnatione. ¶ Constantino
polim per ōctuor menses terremotu terra
fluctuante. quidā coīa omibz orantibz sub
latus in aera. et diuina virtute āmonitus
est a diuina voce ut factis letanijs canerēt
omnes. Sanctus deus. scūs fortis. scūs et i
mortalis miserē nobis. nichil aliud apponē

tes. Quo facto cessauit tremotus. Anno
sequenti rex vortigyrn⁹ consilio ijto cū sapi
entibz quid agere debet ad tutamē siu
iussit cōuenire artifices ut ei turrī for
tissimā construerent. Sed cū opa eorū
tellus absorbet. suasū est ei ut hominē si
ne patre quereret et eius sanguīe lapides
et cementū aspgi precepet. quasi hoc facto
fundamētū stare potuisset. Inuent⁹ igit²
adolescens cui nomē erat merlin⁹ cū mīe
sua adduct² ad regē. Que professa est de
spū in speae hoīs se concepisse illū. Merli
n⁹ aut̄ multa obscura reuelauit. mul
ta ventura predixit. Aperuit enī sub fū
damento lacū. sub lacu duos latere draco
nes. Quor vn⁹ rubeus pplm britonū. alt²
vero albus gentē saxonū designaet. et qs
in conflictu suo alteri preualet. predixit.
aurelium ambrosiū deiecto hengisto et cō
busto vortigyrno regnaturū. fratrē q; ei⁹
vtrependragon in regno ei successurū. et
vtrūq; veneno pitur̄. Arturū vo quē
apīū tornubie vocat pphetauit q; ecclesie
dei succurret q; insulas occidentales sibi
subiugaret. q; gallicanas prouīcias possi
deret. q; romano exercitui terribilē se exhi
beret. et q; exitū dubiū haberet. Prenūti
auit q; archiepatus lundoniarū tūsferen
dus esset in dorobernia. que modo cantu
aria vocat². et q; eboracensis archiepūs
beatus sanson cū septē epīs ad armoricā
nā transiret regionē. que modo minor bri
tania noīatur. Pphetauit etiā q; sub nor
mānor dominio redigenda esset anglia.
Et alia plurima que vix intelligi possūt
donec apparere incipiant. Volet enī spūs
dei per quos voluerit misteria sua loqui.
sicut per sibillā. sicut per balaam. cetera q;
huiusmodi. De psecutōe wandalor in af
frica et de septē dormientibz. Cap xxxi

Anno sequenti genserauus dolo cur
tagine capit et oēm affricā sibi
subiciens lacrimabili clade poten
tiā romani regni deiecat. Hic nichil pen
si nec sancti habens. et infestus cūctis max
ime nobilitati et religioni oīa diuina et
humana exterminauit. Epm et oēm de
rū ecclesie carthaginensis expulit. Loca sā
ctā aut suor habitacula fecit. aut arrianis cō

tradidit et catholicos vbiq; psequi iussit.
Anno sequenti apud ephesū septē fra
tres a deao impatore pro xpō tormētati
in spelunca se clauserant et facta oratio
ne ibi obdormierūt. Post annos siue dor
mitionis eorū centū nonagīta duos ex
spelunce quod in suo tempe deaus obstru
erat patefacto diuinitus a sompno sur
gunt. et asserta fide nostre resurrectois
cōtra theodosio impatore de qua multū
dubitabat². utin obdormierūt in xpō. No
mina aut̄ eor hec sūt. que in baptismo
acceperūt. malchus. maximian⁹. dyonis
sius. iohes. serapion. constātin⁹. martinia
nus. De resurrectōe predcōr septē fratrū et de
quo. Temporibz stupefactione malchi. xxxii.
siquidē theodosij pullulauit hēsis
eor qui negabant resurrectionē
mortuor. vnde contristatus theodosi⁹ pīs
anissim⁹ impator. quia fidē tam ūpie nō
tari videbat. indutus cilicio sedens in in
teriori cubiculo per singulos dies flebat.
Quod videns misericors deus. consolari
lugentes et confirmare spem de resurrec
one mortuor voluit. et thesaurū siue pie
tatis utr in predcōs martires suscitauit.
aduisit siquidē in tor tumulo brit
phesi ut in illo monte edificaret stabu
pastoribz suis. Cementarijs ergo spelūca
aperientibz surrexerūt sancti et se inuicē
salutātes putabant se vna tantū nocte
dormisse et pridianā tristiciā recolētes
interrogauerūt malchū qui eis ministra
uerat quid de eis deaus decreuisset. At ille
rīndit. Sicut dixi. seruo quesiti sum⁹ ut hodie
lis īmolem⁹. et ecce de nobis ad cogitat. I
perator. Rīndit maximian⁹. Deus sat. q;
non sacrificabim⁹. Cūq; sonos consolasset
iussit malchus ut emptur⁹ panes ad vbē
descenderet. et plures quā heri panes affe
rens quid iussisset impator rediens nū
tiaret. Tollens ergo malchus ūq; soli
dos de spelunca exiuit. et videns lapides
mutatus est. sed aliud cogitans pariē de
lapidibz cogitauit. Veniens ergo timido
ad portā vbis valde mutatus est. videns
suppositū signū crucis. Vide ygnis ad al
terā portā dū idem signū inuenit. vbē mo
dū admiratus est. omnibz portis signo cru

tus appositō. et mutata ciuitate signans se
ad primā portā rediit putans se sompniare.
Inde se confirmans et multū operiens ur
bem ingredit et veniens ad venditores pa
nū audiunt hoīes de xpō loq̄ntes. Et am
plius stupefactus. quid est inquit q̄ heri
xpm̄ nemo audebat noīare. et nūc oēs
eū confitent? Puto q̄ hec non est ephesco
rū ciuitas quia aliter edificata est. sed aliā
ciuitatē iuxta nesciō. Et cū interrogans
se putauit et redire ad socios cogitauit.
auditsset hanc ēe ephesū. errare veracit
Accessit tamen ad eos qui panes vende
bant. et cū argenteos protulisset mirati
venditores dicebant ad iuuenem q̄ ille iuue
nis antiquū thesaurū inuenisset. Malchus
vero videns eos loqui ad iuuicem putauit q̄
vellent eū trahē ad impatorē. et territo ro
gauit eos ut eū dimitterent. et panes ac
ceperunt ei. Vnde es tu. quia thesauros antiq°
rū impatorū inuenisti. Indica nobis et crimē
socij tuī et celabimus te. quia aliter celari nō
potes. Malchus vero nō iuenebat quid dice
ret illis pre pauore. Illi ergo videntes eum
tacentē misso fune in collo eius trahebant
eū per vicos usq̄ ad mediū ciuitatis. Et exi
it rumor ad oēs q̄ quidā iuuenis thesau
ros inuenisset. Congregatus ad eū vniuersis
et admirantibz satisfacē volebat eis q̄ nichil
inuenerat. et circūspiciens oēs a nemine
cognosci potebat. Et p̄spiciens in plm̄ vole
bat cognoscere aliquē de consanguineis suis
quos veracit viuere putabat. Et nullū inue
niens stabat quasi insanus i medio populi ci
uitatis.

Quale cor resurrectiōe diuulgatum ru-
mor cū suis obdormierūt. Cap xxxiij

Quod cū audisset sanctus marinus epūs et anti
pater p̄consul. qui nuper in vrbē
aduenerat. mandauerūt ciuibz ut eū cau
te adducerent et argenteos. Cuīq̄ a ministris
illatus ad ecclesiā putabat vere q̄ duceret
ad impatorē. Epūs igit et proconsul mirā
tes argenteos introduxerūt eū vbi thesau
rū incognitū inuenisset. At ille vidit nichil
se penitus inuenisse. sed de sacculo parentū su
orū eosdē denarios habuisse. Quod vero ei
nūc arrisit se penitus ignorare. Et inter
rogatus cuius ciuitatis esset. Rīndit. bene
scio q̄ huius ciuitatis sū. si tamen hec est ciui
tas ephesiorū. P̄consul dixit. Fac venire pa
rentes tuos ut testentē de te. Quos cū noīas
set. et nullus cognosceret eos. dicebant eū se
fingere ut aliquo modo euadet. Et ait pro
consul. Quomodo credem̄ tibi q̄ hoc argētū
parentū tuorū fuerit. cū scriptura eius plus
q̄ cc lxxij annos habeat et sit primor decij
impatoris dierū. et in nullo similes sint ar
genteis nostris? Et quō p̄ntes tui ante tantū
tempus fuerūt. Tu vero iuuenis vis decipe
sapientes et senes ephesi. Idcirco te iubeo le
gibz tradi donec confitearis quid inuenisti.
Tunc p̄cedens malchus ante eos dixit. P̄o
deo domini dicite michi quod vos interrogo et
ego dicā vobis quod est in corde meo. Decius
impator vbi est. qui fuit in hac ciuitate? E
piscopus dixit. Fili non est hodie in terra q̄
decius nominet. impator autē fuit ante lō
gum tempus. Et ait malchus. In hoc dñe i
ta stupeo q̄ nemo michi credit. sed seq̄mini
me et ostendā vobis socios meos qui sūt in
monte celion. et ipsis credite. Hoc enī scio q̄
a facie decij impatoris nos fugimus. et ego se
ro vidi q̄ ingressus est decius impator in
vrbem hanc. si tamen hec est ephesiorū ciui
tas. Tunc epūs cogitans in semetipso dixit pro
consuli q̄ visio eēt quā deus vult ostendere
in iuuene isto. P̄cesserūt ergo cū eo et ciui
tatis plurima multitudo. Et ingressus est
primus malchus ad socios suos. et post eū in
grediens epūs inuenit int lapides lras sigil
latas duobz sigillis argenteis. et cōuocato
populo legit eas audientibz et mirantibz
cunctis. Et videntes sanctos sedentes in spe
lunca et facies eorū quasi rosas florentes. et
procidentes glorificauerūt dnm̄. Statim
q̄ epūs et proconsul miserūt ad theodosiū
impatorē rogantes ut cito veniret. et
mirabilia nup ostensa videret. Qui pro
tinus surgens de tumulo et de sacco in quo
lugebat glorificans deū venit a constan
tinopolim ephesū. Et obuiantibus ei cunc
tis ascenderūt simul oēs ad speluncam
ad sanctos. et mox ut sancti viderūt impa
torem resplenduerūt facies eorū sicut sol et
ingressus impator prostrauit ante eos glori
ficans deū. Et surgens amplexatus ē oēs
et sup singulos flenit dicens. Sic video vos

tanq̃ videm dñm resuscitantē lazarū. Tunc dixit scūs maximianꝰ ad eū. Ve de nobis q̃ ꝓpter te resuscitauit nos deꝰ ante diem magne resurrectionis ut ve das indubitantq̃ resurrectio mortuoꝝ est. Vere enī resurgimꝰ et viuimꝰ. et sicut infans est in vtero matris non sen tiens lesionē et viuit. sic fiumꝰ viuentes iacentes et dormientes et non sencientes. Et hijs dictis videntibz aūtis inclinantes capita sua in terrā obdormierūt. et tra diderūt spūs suos sc̄dm dñi impii. Sur gens aut̄ impator cecidit sup eos flēs et deosculans eos. Et cū iussisset fieri lo culos aureos in quibz mittent̄ in ipsa nocte apparuerūt impatori dicentes ut sinat hattenꝰ in terra iacuerāt. et ex ter ra surrexerant. utꝝ eos dimitteret donec eos deus ulm suscitaret. Jussit ergo ipe rator locū illū in auratis lapidibz ador nari et omēs epōs resurrectionē confite tes absolui De quibusdā enētibz et obitu theodosij et codice eiusdē. Scriptus. Cap xxxiiij.

Hano quoq; prenotato ambrosij aurelius vortigurno incenso pre liū cū saxonibz cōmittit. hengistū ducē captū primit. ceteros intra ciuita tes includit. misericordia postcnubz do nat. et terra eis iuxta sco aā delegata fedus pacis cū eis confirmat. Deinde re uocauit ciues. regnū disposuit. leges so pitas renouat. ecclesias reformat. pre siles statuit. atq; sepulturā consulū q̃ un prodicione ceciderant per industriam merlini muris lapidibz construit. Jn no sequenti germanꝰ autisiodorensis cū seuero treuirensi epō utm ad britanniā mis sus venascentē pelagianā hęresim cōfu tat. Anno seqnti vemigius vemēsis nasci prenūciatus ex nomine per monta nū monachū. Quo nato idē montanꝰ quia ceteꝰ erat. de latte cūine matris eius oculos suos linicns illuīatus est.

Anno sequenti in affrica qvardescētibz wandalis ita ut libros diuinos excurerēt. et de sacris pallijs ac vestibz vestes sibi fa cerēt. Valerianꝰ epūs octogenariꝰ nolens diuina sacramēta prophanus tradē a rege genserico omī urbe et domo exclusus re liquū vite usq; ad mortē nudus sub nu do aeve exegit. Tandē theodosius ꝑpe tor obijt. cui maraanꝰ cū valentiniano successit. Actor. Temp̄ibz theodosij ut di cat prosper. theodosianꝰ liber oīm legū le gitimarū ꝑnapiū in vnū collectarū e ditus est. sciaq; āno impij eius decimo quinto. Hic liber in legibz codex appellat. Codicis aut̄ appellacio ad omnes aucto res extendit. sed cū codice sine adiectiōe audis. impialis liber antonomatice in telligendus est. Iste liber qui dicat̄ codex cōpositus est ex constitucionibz antiquoꝝ ꝑnapiū in tribz codicibz cōgregatus. hermo geniano. theodosiano. gregoriano. et alu is constitucionibz deuagantibz hinc illuq; dispersis De impio maraam et consilio ei Post cedonensi. Scriptus. Cap xxxv.

theodosiū igit̄ maraanꝰ sūpsit impiū. anno dñi cc lij°. Quindi vero q̃to millesimo q̃dringentesimo xv°. et impauit āns sex. cū quo valentinia nꝰ annis q̃nq;. Huꝰ impij anno primo in stancia leonis pape iubente impatore ma riano cōgregata et habita est quarta v niuersalis synodus apud calcedonē. In qua eutic̄ constantinopolitanū abbas pronūciante verbi dei et armis vna cū esse naturā. eiusq; defensore dyoscoꝝ alexan drinū quondā epm. vna patrū sentēcia preiudicauit. Nestoriū etiā constantino polituū quondā epm olim in ephesina synodo dampnatū. iterū anathemati zans cū reliquis hęreticis dāpnauit. predi cans eadē synodus xpm deū sic de virgi ne natū. ut in eo et diuine et humane nature substanciā esse fateam̄. Vnc de creuit est ut mater dñi maria non solū xpotocos sed etiā theotocos credat̄ et ap pellet̄. ꝓpter nestorij blasphemias mena cius eā non deū sed hoīem purū genu isse. Actor. In eiusdē synodi gestis legit̄ q; cū factu esset q̃rta synodus calcedone xcc̄toꝝ xx̄x p̄m. vbi erat scūs leo pp. dispu tantibz hereticis cū orthodoxis. dixerūt oꝝ thodoxi. Scribamꝰ in carta fidē nr̄am. et vos in alia fidem vr̄am. et ponamꝰ eā cū sigillis nostris super corpus sancte eu femie et firmemꝰ sepulchrū eā impato

re. et oremꝰ deū sc̄dm fidē nr̄am. et vos sc̄dm vr̄am. ut deus manifestet nobis rectam fidē. Quo facto. ieunauerūt orthodoxi et orauerūt per septē dies. Post hec abierūt omnes cū impatore ad sepulchra Quod apientes viderūt sanctā tenere cartam orthodoxoꝝ in manu. et cartā hereticoꝝ erat deiecta sub pedibꝫ eius. Ex gestis illius hec pauca excerpta sunt. Non desinit per sordiculas quasdā malignus insidiari pietatis sequatibꝫ. sed semp nouis quibdā aduersus veritatē indagat. Placuit nullū vsq; edificare posse nec monasterium nec oratoriū absq; tuitatis episcopi voluntate. In monasterijs non ee suscipiendū seruū ad monachū faciendū pretio xpi; voluntatē. nec monachos ecclesiasticas vel secularibꝫ rebus cōiungere. Nec militare. Clericū et monachū cōiuratores vel conspiratores xpiū amittant gradū hoc enī viciū etiā apud extrinsecus leges penitus amputatē. Clericū vel laycū qui epm̄ accusat non suscipi debere nisi prius eoꝝ exhistimacio fuit discussa. Intra tres menses epoꝝ ordinacoēs debe fieri. Placuit ocm̄ etiam hymnem epm̄ etiā ecclesiasticū habe de xpio clero. Oportet ut sit numerosa seueritas sanctionū vbi est licentia vebra culparū. De psecutoē hunnoꝝ in gallia et eoꝝ expugnacoē. Sigiberti

Eodem anno terremotus Cap xxxvi

pene assidui et signa plurima in celo ostendunt. Vespe ab aquilone celū effiat rubeū ut ignis. unūquisq; ns per igneū vultū clarioribꝫ lineis ut hastarū speciē deformatus. Luna obfuscat. Cometes appareret. et multa alia que non e ociosa ostendit instans veri cōsequia. Anno septimo attila hunnoꝝ rex walamiris astrogothoꝝ regis et ardaricii gepidarū regis et multarū aquilonaliū gentiū sibi subiectarū auxilio fultus a pannonijs egressus occidentale imperiū ingadit. cū quingentis milibꝫ armatoꝝ. Et primo per totas gallias per eos cuncta efferbuit dei indignacio. ut nullā oīo ciuitatē castellū vel oppidū aliqua a fide vere eoꝝ potuerit tutare municio. Postremo aurelianis vrbē eis obsidentibꝫ ad subsidiū galliarū aduolauit patricius romanoꝝ ecyius fultus et ipse theodericus wisigothoꝝ regis et meronei francoꝝ regis. aliarūq; gentiū copijs militaribꝫ. Conserto prelio in campis catalaunicis quidē recessit. attila tamē non usq; ad internecionē deleuit. Cesa sunt ibi centū lxxx milia pugnatoꝝ. Inter quos etiā cecidit theodericus rex wisigothoꝝ. Attila resumpta spe ex ecyij decessu repatriauit. mature rediturꝰ supplere exercitu. Nycasius remensis epūs cū eutropia sorore sua ab hunnis martirizat. Actor. In gestis tñ eoꝝ vem passi legunt sub wandalis in hūc modū. De scō nychasio remēsi et ei; sorore eutropia. Ex gestis eoꝝ. Cap xxxvii.

Tempe quo wandali multas vrbes subuertētes per diūsas puincias nichil aliud q̄ xpianoꝝ sanguinē sitire videbant clarebant in gallijs nychasius remoꝝ et auian; aurelianēsis pontifices magnis prodigijs ac virtutibꝫ insignes. Qui meritis suis ac precibꝫ hanc irā indignacionis dei diu differre decertauerūt. ut plm intereā ad pūam reuocarēt. At illi thesaurisantes sibi irā. nullatenꝰ eoꝝ salutaribꝫ preceptis obtempabant. Interea wandali castra metant circa vrbē remoꝝ. et omni regione depopulata. xpianos tm̄ velut deoꝝ suoꝝ ymicos et moribꝫ pagnoꝝ contrarios oīno delere cupiebant. Ultimo itaq; subuersionis die illis circūquaq; fortiter preliantibꝫ ciues terrore pauli ad sanctū nychasiū in oracionibꝫ prostratū cucurrerūt. interrogātes quid vtilius fieri deceret. aut seruituti gentiū se trade. aut usq; ad mortē pro salute vrbis dimicare. Qui presciens ex reuelacione ostensionis dei vrbem penitus subuertendā tū magna constancia vndit. Indignacionē hanc iusto dei iudicio nostris sceleribꝫ prouocatū nō ignoram;. Quapp̄ ad flagella diuina cōpuncti non muti aut desperates sed patient et deuotissime cū sūma spe salutis nr̄e susapiam; mortis pculū. quatenꝰ ipsa mors pūs non suppliciū nobis sed remediū. Ecce ego quasi pastor p ouibus mori paratus sū. Instancius oremꝰ pro

ȳmicis nostris ſalutē illis optantes tanq̄
amicis. Sancta quoq; eutropia germa
na ſua expansis ad celū manibz plebem
pro viribz ad martirij coronā exhortabat.
Dū ergo furibundꝰ paganoꝝ impetus ir
ruit. vir ſtūs comitante sorore cū ȳmis et
cantucis ſpūalibz ad ostiū basilice sancte dei
genitricis marie quā in arce sedis funda
uerāt eis occurrit. moxq; ut seruatas aues
vidit manu silencū indicens ait. O nuti
bus diuinis ministra fortitudo quare con
naturā humane cōditionis victoriā vestre
dignitatis in rubiem cōuertitis. Nam veri
uiris titulus quondā nobilū bellatorū i
struptus erat. preere humilibz et debellare
superbos. Et ecce plebs xp̄iana deo suo hūilis
et deuota vestris in conspectibz prostrata
remissionē p̄cor vsq; ad mortē obediens
exspectat. Penitemū et vos pro sceleribus
vīs deū verū agnoscentes. ne forte indig
nato eius que per vos filijs sit ad correp
tionē salutis. vobis fiat stipendiū tartaree
dampnacōis. Qz si oues meas pseuerāte
ipetrate q̄ritis trucidare. me primū pro
ipsis victimā diuine maiestati libate. ut
pariter digni bēitudine celesti meam̄ inue
niri. De martino vtriusq; Ca xxxviij.

Hijs dictis cū in oracione prostratus
versū hunc decantaret. Adhesit pa
uimento aīa mea. illico ictu gla
diatoris sequente capite. capite truncato
verbū sanctitatis ab ore decollato nondesi
tit sed īmortalitatis adīplende sentenciā
quā perijt impetrauit dicens. viuificari me
sedm verbū tuū. Sancta vero eutropia vi
dens ira se impietatē mitigatā et pulch̄
tudinē suā quasi lupis paganoꝝ vesana
tā sup interfectorē sacerdotis insiliens ait
Heu tyranne crudelis magnū dei virū
indignis manibz iugulasti. et me tibi ab
utendā reseruas? Diuina te iāiamq; sen
tencia dampnat. Tunc eū ad martirium
suū prouocans saltu repentino raptis pal
pebris non feminea virtute sed diuina vi
tione oculos eius vinder emulsit. et sic con
festim gladios p̄sequencū inaurē q̄ de
lectacionibz paganoꝝ assencando sustū
bere malens. illico cū germano suo et ce
teris palmā martirij promeruit. Vnū

sa autē expleta cede martirij īundante sā
cto sacro sanguine terror subitus p̄secuto
res ūasit. quasi dimicantes aues celestes
videntes. horribiliq; sonitu ipsa eāa vebo
ante ita ut velucis spolijs vbis per cōpita
irreuocabiliē aufugēt. Siaq; diu solutus
a p̄manēte ciuitate. sub custodia tamen
angelica martirū ibi corpa seruabane.
ita ut in noctibz a longe cernerent lumiā
et suauissimi soni pro chorcis supnarū vi
tutū sp̄everis audirent. a multis mymina.
Vnde et ex reuelacione diuine vtutis iam
q̄ confortati concaues pauissimi. qui ad
sepelienda sanctoꝝ corpa diuina prouiden
cia remanserant. ad vrbē cū reliquijs et o
blacionibz p̄erantes. ibiq; odorē suauissim
hauriendo senacentes. gemitū grudio mis
centes. in loas congruis dirm cuitatē cor
pora sancta venabiliē humauerūt. et ex
tūc sine timore hostilū dño attenta seruā
dcerteuerūt. Actor. de sancto auiano
iam superis dyrimꝰ. scūs autē ypolytus
ut legit longe ante predixerat dissipano
nis gallia causā esse sodomitica p̄sagia
tem. que futura erat intermeio vemensū
ex saturitate scilicet et otio et auaricia et
in gallia et miracula tunitana i vultate
Hoc eradū gallijs impendē seruc
seruacus tungrensis epūs lōge
ante in sp̄ū p̄uiderat et vome
a petro aplō hoc iudiciū dei ēuitabile so
re didicerat. Ideoq; relicta tungrēsi ur
be que euertenda erat ad traiectū sedē
episcopalē transposuit. Ex vita sā seruacii
Theoderico itaq; ut dcm est rege wisigo
thoꝝ pempto in trastimū gothis aterni
me pugnantibz pro cede regis sui. timēs
hyperius ne si omnes hunos auxilio coꝝ
vinceret nouos hostes in rem publicā
prouocaret. insipienti vsus consilio pe
lium diremit. Attila tanq̄ leo insaniens
liber dimissus infinitas strages per gallia
as dedit. Tungris diu obsessa capta et
diruta est. Item in portis remensiū ipe
sathanas sese ostendit ductoē barbaroꝝ

Post hec venit̄ est ad tectas vbi sc̄s lupus venit obuiā attile. et aut illi. Tu quis es qui nostras terras vastas. et gentē nostrā per turbas. Cui ille. Ego sū attila flagellū dei. ad quā vocē sc̄s lupus iussit portas aperi dicens. Venevenit flagellū dei. Et induxit eū in ciuitatē. Ajro autē modo omnes hūi etatis pausi transierūt per mediā ciuitatē a porta in portā neminē ledentes

Sigibertus Pullulante inter gallias ariana hęresi. que ęquales tredens esse personas sancte trinitatis dicebat filiū ēe minorē patre. spm̄ vero sanctū minorē pr̄e et filio. dns̄ errantes corrigit ostendens plano miraculo deū in tribz psonis vnius ęqualis ēe substantie nec debere ab indignis de diuinitate tractari. Ala vasatensi vrbe ab hunox obsidione liberata per diuinū auxiliū cū epūs pro gratiax actione missā pl̄o celebraret. respiciēs super altare quasi de camera templi tr̄dē equaliter tres guttas equalis magnitudinis cristallo clariores qui sibi defluentes et in vnū cōiūcte quasi vnā gēmā pulcherrimā effecerūt. Quā cū in medio arcus aure et gēmate posuissent alie gēme ceciderūt. secūdū vero posita infirmis dabat sanitatē. Adorantibus vero ymaginē sancte crucis augebat devotionē. quia pijs et mūdis clara. ipijs et īmūdis obscura videbat. Omnibus bellis famosius fuit bellū quod candidatus sanctarū vndecī miliū virginū exercitus bellauit dux sancta vrsula virgine. Horū igit̄ vitā et passionē q̄nis longe ante passe fuerint ut in earum gestis legit̄ hic placuit inserē eo q̄ unus nē sanct. nec tā qua de causā nisi forte q̄a sub p̄secutione hunox passe sūt. que maxime isto tempe videt̄ cualuisse. De scī virgīe vrsula cū sociabz suis. Ex gestis earū. Cap xl̄m.

Et igit̄ vrsula filia dyonotti nobilissimi et diuitissimi britannox p̄incipis cū vnica

et tyranni pagani feritatē timebat. si ei filiā suā denegaret. diuinitus inspirata patri suasit ut tyranno assentiret. ea tm̄ illi ꝓposita condicōe. ut ipe et tyrannus decē virgines gen̄e forma et etate electas sibi traderent. et tā sibi q̄ singulis earū mille virgines substribent. et cōpatis ad numerū ipsarū vndecī trieniz. inducias triēnij sibi darent ad dedicacionē virginitatis sue. et ipse iuuenis baptizatus hijs trib3 annis instituet̄ in fide. nouo vsa tonalio. ut aut difficultate ꝓposite condicionis aīm eius a se auertet. aut hac oportunitate omēs coetus suas setā deo diuaret. Hac condicione libent̄ accepta iuuenis patri suo libent̄ institit. et protinq̄ baptisatus accelerari tarda que virgo petierat ipet̄uit. Tunc pater virginis accepto consilio caute preordinauit. ut filia sua quā tenerrime diligebat viros quox solacio tā ipsa q̄ eius exercitus indigebat in comitatu suo discedens habet̄. Cumq̄ congregari cepissent. multi ad spectandū eas vndiq̄ cōfluerūt. ita ut ecīā quidā epi britānie secum urent. Inter quos pantul9 basiliensis epūs eas romā vsq̄ pduxit. et inde reuersus martiriū cū eisdē p̄cepit. Sancta quoq̄ genouefa regina cicilie que virū suū regē crudelissimū quasi de lupo fecerat agnū. soror mauriaj epi et darie matris sācte vrsule. Cum pater ipsius vrsule secretū ei illud per lr̄as intimasset. illa statim suspirāte cū quatuor filiabz suis babila. iuliana. victoria et aurea. et puulo filio adriano. Qui amore sororx suarx vltro se ingessit peregrinationi relicto regno in manu vnius filij sui et duarx filiarx suarx usq̄ in britānia angli cū nauigauit. Cuiusq̄ conalijs sacre virgines collecte et ordinate sūt. et semp ductx earū ad vltimū cū eis passa est martiriū

Quali romā nauigātes a papa treuiaco suscepte sūt. Cap xli.

Virtus condīm igit̄ virginibz trecentis et sup̄tibz cōpatis per triēnū belli p̄ludia cū cuctis mirantibz fuentes. dū modo conaut sibz mō dissauisibz. interdū fugā. interdū bella simulant. Omniq̄ genere ludox exercitatē. nichil quod animo occurrisset intēptatū reliquerūt. Tandē sub vno die agente vē

to ad portū ȳullie qui thila diat̄. et inde
colonia ſunt appulſe. ibiq; ex angeli mo
nitu qui eis futura predicebat romam
tendentes ad vrbē baſileā nauibz. a ba
ſilea uſq; romā pedibz profecte. ibi aliquā di
u morate ſunt. Quaz aduentu papa ty
riacus valde letatus eſt cū omni clero ſu
o. et eas cū honore ſuſcepit. Nā et ipē de
britannia natus. plures conſanguineas
inter ipſas habuit. et ipſe virgo ſemp per
manſit. In ipſa nocte fuit ei diuinitꝰ re
uelatū ſe cū eiſdē virginibz palmā mar
tiri ſuſceptuꝝ. Ipſe vero celans hoc ap
ſe multas earū baptiſauit. que necdū erāt
baptiſate. Cum aūt oportunū tempꝰ ad
eſſet. manifeſtauit voluntatē ſuā. et cūa
eccleſia reſignauit officiū dignitatis ſue
cū poſt ponaanū papā reuiſſet eccleſiā
anno vno et xi ſeptimanis. nonꝰ decimꝰ
poſt btm petruū. Sed cū in hoc reclamarent
omēs pape et maxīe cardinales qui eū
deſiderare putabant q; quaſi poſt futuas
mulieratulas declinaret. neſcientes mani
feſtationē angeli qui eū regebat. Ipſe cō
ſtanter pmanēs in loco ſuo viruꝝ ſanctū q;
anteros dictus eſt ordinauit. Vnde quia
ſedem aplicā iuuto clero reliquit. nomen
ipſius de mtyrologo romanoꝝ pontificū
idem clerus abraſit. Et ab illo tpe omnē
graciā quā prius in romana eccleſia
habuerat ſacer ille virginū cōuentꝰ amiſ
ſit. Quale idē pp multaq; alia maiſtes eis ad

Quum autē ſic eſſent uūti ſt. Cap xliij.
rome maximꝰ et affricanꝰ duo
ȳ qui pncipes romani. videntes
magnā virginū multitudinē et q; ad eas
multa confluerēt. timuerūt ne forte per
eas creſceret religio xpiana. Vnde cū ex
ploraſſent iter earū quo ire debeant. miſ
ſis nūcijs ad iuliū cognatū ſuū pncipem
gentis hunoꝝ. monuerūt eū ut educto
contra eas exercitu. ipſas cū veniret colo
niā trucidarent. Exeunte itaq; beato ty
riaco pp de vrbe cū predictis virginibz ſcdꝰ
eſt vpm vincenaꝰ preſbiter cardinalis et
iacobus qui de britannia patria ſua in an
tyochiā profectus archiepatus ibi ſeptem
annis dignitatē tenuit. Et cū tunc btm
papā tyriacū viſitaſſet. et de vrbe roma
egreſſus fuiſſet audiens de aduentu vir
ginū ad ipſas rediit. et ſe eis in itinere et
paſſione cōiunxit. Mauritius quoq; la
uitane vrbis epūs. qui et ipſe de britan
nia auūculꝰ erat duaꝝ virginū babile et iuu
ane cū quibz ſepultus eſt. Item foillan
lucenſis epūs et ſulpicius tuuenenſis epūs
qui tūr romā profecti. et inde ſup hoc re
uelatione diuina pperantes colonia in oc
curſū virginū que nondū redierant pre
erūt. et ſic eis adȳerentes cū eis octaſi ſti
ſunt. Eterus quoq; ſponſus beate vrſule
manenēs in britannia anglica per viſionē
a dño monitus eſt ut matrē ſuā demetriā
hortaret fieri xpiana. Nam pater eiꝰ agri
pinus in primo anno quo baptiſatus fuerat
eſt defunctus. et ſuaceſſit ei in regnū filius
eius ethevigꝰ. qui et ipſe ante illud triēnū
ex condicione beate vrſule fuerat baptiſa
tꝰ. Cū autē ſacre virgines a roma redirēt
nūciatū eſt illi ethevio ut exiret de terra
ſua et occurreret ſponſe ſue ut cū ea in ve
be colonia palmā martirij obtineret. Qui
confeſtim diuinis monitis acquieſcens
matrē ſuā baptiſari fecit. et cū ipſa et ſo
rore ſua puula florentiā iā xpiana eis ob
uians. cum eis martiriū ſuſcepit cū dem
te epō quē ſecū adduxit. Sed et marcello
epūs grecie cū nepte ſua conſtātia filia
regis conſtātinopolitani dorotheꝰ. et fer
uandine regine. Que conſtantia defunc
tis parentibz nubens cuidā adoleſcenti
o alterius regis ſed ante nupcias morte
preuento virginitatē ſuā deo vouit. Et ſic
cū predicto epō romā veniens ſicut ille a
deo per viſionē monitus fuerat. venientibz
virginibz ſe cōiunxit. De martirio tuā pre
dē multitudīs apud colonia. Cap xliij.

Simul itaq; omnes iſti cū multis
ſocijs ſuis et ſacris virginibz ipſo
quo prius eundi tenore reuerſe ſti
colonia ab hunis iam vndiq; obſeſſa. ſta
timq; barbari explorata re ſubito ſuper
eas cū clamore irruūt. et quaſi lupi in
ouibz ſeuientes totā illā multitudinē oc
ciderūt. Cū autē ad btām vrſulā ceteris
iā iugulatis veniſſent ſtupentes eius pul
chritudinē manū et aīm repreſſerūt. ipſe
q; princeps ſceleris in eiꝰ amore ſuccenſus

putauit ꝙ eam blandicijs deliuiret et consortius eā de nece virginū promisit ꝙ eam sibi in cōiugio copularet. Sed cū hoc illa libere respuisset. ille non ferens repulsā. directa sagitta eam trāsfixit. et sic illa martiriū consūmauit. ¶ Erat ātē inter eas quedā virgo nomine cordula que cetis virginibz tenuadatis humano timore sola in alueo nauis illa nocte deliruit. et in crastinū se sponte morti offerēs mox rctū tyrānū ferentis excepit. Unde et ipsa longo post tempe quadā recluse appārens quia vna nocte suppuxerat. eiusq festiuitas cū alijs virginibz non fiebat precepit ut sicut prudie beatrū virginū celebritas agrē. ita sequens dies beate cordule laudibz impendat. ¶ Passe sūt autē beate virgines tempe anterios pape et martiri imperatoris. anno dñi. cc.xxxvij°. De quibzdā miraculis earū ꝑ trāsitū. Capm xliij.

QVidam abbas impetrauit. ab abbatissa coloniēsi corpus vnius sanctrū virginū promittēs ꝙ eam ad ecclesiā suā ferret et in capsa aurea collocaret. Sed cū per ānū integrū eam sup altare in capsa lignea tenuisset. Quadā nocte cū idem abbas cū cōuentu suo matutinas cantaret videntibz cunctis virgo sancta corpalit de sup altari dñi et inclinans maiestati per mediū chorū omnibz monachis videntibz exiuit. Stupefactus abbas ad capsulā accurrit. et ea nō inuenta coloniā ꝓperans cū vel ei dixisset abbatisse dixisset. corpus virginis in tumba vnde illud sūpserat inuenit. Cumq petens veniā. eandē vel aliā repetuit promittens certissime ꝙ capsā precioriē fidē non trasdaret. obtinē nō potuit. ¶ Quidā in religione cōuersus cū has virgines vehemēter diligēt. quadā die vidit vnā pulcherrimā virginē sibi tunc infirmo apparentē. et si se cognoscere inquirentē. Quarentiq ei gloriā et senestre dicenti. ego sum inquit vna virginū ex gra quas tu habes tantū dulcedinis affectū. et ut inde mercedē accipias si amore et honore nri vndecies milies oratione dñicā dixeris. nos nos in hora mortis protectionē et solacia habebis.

Et sic virgo disparuit. Tunc ille ꝙ cito potuit hoc ꝑfecit. Statiq mandās abbatē et cōuentū iungi se velocit postulauit. Sed cū abbas cū cōuentu eū iungēt. infirmꝰ subito exclamauit. ut fugēt et venienti bz sacris virginibz locū darent. Tunc abbas quesiuit ab eo quid hoc eēt. et ille seriatim virginis promissionē exponens recedentibz cūctis et paulo post redeūtibz defunctus inuentꝰ est. De ꝑsecutiōe hunorū in ytalia et de morte attile regis et de sepltiꝰ

Anno martiani scī seruatij. signbz xlv. tercio attila ytaliā aggressus est. Omēs pene ei⁹ ciuitates diruit. aut diripit aut incendit. Ad eū leo ꝑp venit et non solū salutē sed etiā ut rediret obtinuit. Rex attila requisitus a suis cur ei cū fuisset placabilis vīdit se non fuisse eū reuerituū. sed senē quendā venabilē euaginato gladio sibi mortē minantē nisi ei⁹ in omībz explesset voluntatē. Anno seqnti attila wisigothos debellare aggressus a thuringiā fudo victus rediit ingloriꝰ. Martiano impatori appārens dñs in sopnis artū attile fractū esse ostendit. Sed id vanū fuit. Cadē quippe nocte attila in nupcijs suis crapulatus erūpente per apoplexiā sanguine de naribz in lecto est suffocatus. Hernat filius eius post eum regnauit. Ex vita scī seruatij. Respirauit igit mundꝰ tanta peste lubatus. Inter ista mala vastatis omībz circūquaq locis solū trauectū incolume remansit precibus sancti seruatij seruatū. ¶ Eo tempe in beati seruatij festiuitate apto desuper celo usq ad tumulū per tectū in basilicā fulgurantis ignis colūpna a vespa usq ad aurorā visa est demissa ab indigenis quicūq aderant. et ab aduenientibz de longinquo. Quadā die eiusdē tectū basilice grauis ruina subruit. Quod cū cooperire niterent nullo modo potuerūt. Nūqm tamē vel ymber vel grando vel nix sup sepulchrū eius cecidit. Item quadā nocte inuentū est sepulchrū eius mirabili pallio cooptū. angelicis ut credit manibz allato. Post scm seruatij electus est pīsul in trauecto agricolaus. quonā tungris indignā epātu secerat. De scā genouefa virgine et ei⁹ ifantia.

et quali pisius lib'auit ab hunis. Sigib'tus

Anno maraam sexto Caplm rlvi. genouefa virgo parisiensis mul ta sanctitate per gallias clauit Ex gestis eius. . Hanc beatus germanus cū sancto lupo ad britanniā pgens ad ne metedorense prochiā orandi gratia decli nans int populū sibi obuiantē in spū i tuitus est. Et requisito nomine ei et pare tibz. predicens eaā multos per eā premia eterna preptuos. quesiuit ab ea v trū vellet xpō consecrari et intacta pmane. Que vndit se desiderio quod sitiebatur adipisci. In cui memoria dedit ei stus nū mū ereū. ut transforatū collo suo suspen deret habentē signū cruas et ne auri vel argenti vel margaritaz ornamētis collū suū vel digitos honoraret āmonu it. ne celesti ornamēto pro eis priuaret. Tunc abiit itinē quod cepat. Et post ali quot dies cū mater eius ad ecclesiā iret precepat eā domi remane. illa v'o cla mabat ei cū lacrimis. Ego fidem quā be ato germano pollicita sū xpō me conso lante seruabo. et ecclesie limina frequita bo. Ideo irata mater dans ei alapā stuī orbata est lumine per nouē menses. Ta dem recordata testimonij quod dixerat pontifex de filia iussit ei afferri aquam de puteo. Que pgens fleuit sup margi nē putei. quia ppter eā mater lumē a miserat. deinde ipleto vasculo. facto signo cruas sup aquā matri obtulit. Quā illa cū fide et veiacone manibz in celū erte sis suscepit. et ex ea fomētans sibi oculos bis et ter. lumen recepit. Cumq cū dua bus puellis iulico ep̄o ad consecrandū of ferret. et hoc iuxta numerū annoz etatis. epūs diuinitus cōperiens genouefā omi bus sublimioze ait. Illā que post tergū sequi ante ponite quia celitus iam hec sanctificacionē adepta est. Parentibz aī defunctis hec parisius vrbem itrauit. et per temp aliquod ita obsessa est palisi. ut corpus eius triduo iā exanime solis paululū genis rubentibz custoduet. Que cū denuo sanaret profitebat se in spū ab angelo in requie iustoz ~~iustoz~~ et i supplu cio impioz deducta. Cūq rex hunoz at tila galliā vastaret et parisioz ciues per territi fmultates suas in alias vbes tu azores deferre nitebant. Quoz matronas sancta cōuocans suadebat ieuniis et o racionibz ac vigilijs insiste. ut possent sicut iudith et hester cladē euadē. Vnos eaā earū ne bona sua a parisius auser rent eo q alijs vrbibz vastatis parisius xpō protegente saluaret. ppter quod fur reuerūt in eā dicentes pseudo pheta. Et trutantibz illis ut eam lapidarent a gurgite mergeret. aduenit archidiac nus ab autisiodoro referens testimonu ū beati germani de ipsa. q ex vtēo ma tris electa fuisset a deo. Et ecce inquit ei logias quas illi a sancto germano velic tus exhibeo. Tunc ciues dissipauerūt eo siliū. Illa vero oracionibz suis predīn ci tatū ne parisius arruīdaret abegit. De austeritate vite eius et basilium sū dyonisi quā

Quinto decimo edificauit. Cap. xlvi

vero anno vsq ad quinquagesimū esset erat ei panis ordeaceus. et faba. quā post duas vel tres ebdomadas in olla decoquens edebat. A die dnīco vsq in die dnīco. Vinū autē et quod libet inebrians nūq potauit. Post anū quinquagesimū iuniorib; epīs ppter obediencia piscē et lac cū pane ordeaceo edere cepit. Multa autē veiacioē hatuit in quo beatus dyonisius passus est dilec tus eiā deuocio erat in honore illius ba silicā constituie. suadebat presbiteros ut facerent vnusquisq collacionē ad hoc edi ficiū. Qui viderūt. Erūt forsitan quita te nostre vires edificandi. sed requiende calcis copia deest. At illa spū sancto re pleta vaticinab; ait. Egredimini quesō ad pontē ciuitatis. et que audieritis nūciate michi. Qui egressi in platea stabant at toniti. Et ecce duo custodes porcoz sanctī cantantes. quoz vnus ad altū ait. Dū sue vestigiū ob partus vagnitus legere nequi furnū calcis mire magnitudinis. Ille vi dit. Et ego inueni in silua sub radicibz ar boris a vento euulse furnū calcis de quo nichil sublatū credo vnq esse. Quod audi entes presbiteri gratias agentes reuisi sūt

Audiens eciã hec sancta lacrimis pre gau
dio fiñ implenit. Iacessiuit itaq; gene
fiñ presbiterñ. ut in honorẽ predicti mar
tiris basilicã construeret. Siaq; omibz ci
uibz auxiliñ conferentibz illa implorãte
constructa est. In cuius ope collectus carpẽ
tarijs cũ potus defiẽt. accipiens sancta
cappã seorsũ prostrata cũ lacrimis oraui
Deinde surgens facto signo crucis super
vas. vsq; ad siñm poculo impletũ est. Ex
quo oparij vsq; ad cõsũmacionẽ basilice v
berrime potantes gracias egerũt. ¶ Qua
dã nocte sabbati arca galliarũ egres
sa est ad basiliñ sancti dyonisij. Cereus
vero qui ante ferebat extinctus est. Quo
turbatis virginibz que cũ ea erant pre hor
ore noctis cereũ sibi dari precepit. Quẽ
ut tenuit statim illuminatus est. ¶ Simili
eodẽ tempe cũ in eccia diu prostrata in
oracione surgeret. cereus nondũ igne cõ
tactus diuino nutu accensus est in manu
eius. De quo et plures infirmi paululiñ in
fide auferentes sanati sunt. ¶ Quedã mu
lier furata est calcamẽta eius. que ut do
miñ venit exorata est. deinde prostrata
ad pedes eius veniã petens signatis ab ea
oculis visũ recepit. De amabilitate eiusdẽ sup
sius miraculis. Caplm xlviij.

Hildericus eciã francoz rex valde
diligens eã. timens ne vinctos qs
interimẽ cogitabat sancta erupe
ret. ingrediens vrbẽ parisioz portas clau
di precepit. Quod audiens sancta statim
ad liberandas animas prexit. Int̃ cuius
manus pplo ciuitatis porta se sine claue
reseruant. et sic vegẽ secuta ne vinctoz cr
pita amputarent obtinuit. ¶ Fuit in eo
tempe beatus symeon in columpna. quẽ ne
gociatores euntes et redeuntes ferũt de il
la interro gusse et eã veneracione prosu
sa salutasse. et se in ordinibz eiusmodi cõ
posuisse. ¶ Parisius eciã oblata sũt ei e
nerygumini pro quibz in basiliñ beati dy
onisij ipsa orante vociferabant clamã
tes. ppe iam eẽ quos sibi in solacio venire
beatus genouefa precabat. forsitan ange
li vel martires. Que surgens et signans
vniquẽq; curauit a spũ ĩmũdo ut fetor
grauissimus astantiũ naves attingeret.

¶ A die eciã epiphanie usq; ad cenã dñi
in cella reclusa soli deo vacabat in oracio
nibz et vigilijs. Quadã die adueniẽs pu
ella religiosa ad fores eius magis curiosi
tate qm̃ fide ꝓmota quid sancta in cella
sua agebat scire volens statim lumẽ ami
sit. quã facta consũmacionẽ plẽ egrediens o
racione et signo crucis illuminauit. ¶ In
ecclesia autẽ beati martini turonensis. cũ
in angulo quodã oraret vnus de psallẽ
tibz arreptus a demonio ꝓpriis dentibus
lacerabat. Cuiq; beata genouefa spm̃ im
mũdũ exire iuberet. et ille per oculiñ se
progredi minaretẽ. impante illa fluxu
ventris erectus est seda relinquẽs vestigia
¶ Per idem tpus stans in aditu domꝰ sue.
vidit puellã in manu ãpullã gestantem
quã paulo ante emerat. Et interrogato
quid esset. vidit demonẽ in ore ampulle.
et minans insufflauit in eam. statiq; ps
de ore ipsius ampulle cecidit. ¶ In territo
rio meldensi cũ ꝓpriã messẽ meteret valde
turbati sunt oparij ꝓpter ymbrẽ ĩminen
tẽ. At illa ingressa tentoriũ. quod sine in
termissione face consueuerat. cũ lacrimis
prostrata oracione obtinuit. ut cũ in circui
tu oĩm segetes pluuia rigaret. nec messẽ
eius nec messores gutta aliqua contingeret.
Vixit autẽ plus lxxx annis. tantaq; sã
tate pollebat ꝙ eciã ꝓphecie spũ plena o
nes quoq; morbos ab humanis corpibus
expellebat. Egentibz panes integros dabat
adeo ut eius puelle sepe partẽ panis quã
in clibano posuerat non ĩuenirẽt. Huius
natale celebrat iij° nõs ianuarij. De quibz
dã gestis illius tpis. Sigiberti. Caꝑ xlix.

Anno marciani septimo maximꝰ
tyrannidẽ arripuit. Eudoxiã re
lictã valentiniani vi rapuit. Illa
genserici ex affrica ĩuitat ut se a maximo
eripiat. Genserichus romã capit. oĩa diri
pit. ut tamen ab igne cede et supplicijs
hoĩm abstinẽt leo papa ab eo obtinuit.
Per xiiij dies roma despoliata genserich
eudoxiã cũ duabz filiabz et multo populo
captiuat. et campanie vrbes omni vasta
cionis genẽ exterminat. Inter hec pau
linꝰ nolanꝰ epiꝰ dũ pro captiuo filio vidue
se vicariũ in seruitutẽ barbari subiuit. oẽs

captiuos sue vrbis recepit. Hijs marciā temporibz iohānē baptistā apud suum duobz monachis reuelasse quidā scribunt Super insulā britānie stella mire magnitudinis appauuit cui radio globus ignens draconi similis adherebat. ex cuius ore duo radij protendebant. Quoz unus vltra galliā se extendebat. Alter vero versus hiberniā tendens in septē minores radios terminabat. Eo tempe occiso aurelio ambrosio rege inūctus merlinus vates a fratre regis vther de stelle significatione dixit eū illo sydere et igneo draconе significatū. per radiū vero de ore draconis protendentē et gallias respicientē figuraui. ei filiū potentissimū nasciturū. Altero aūt radio portendi filiā. Cuius filij et nepotes regnū britānie succedentē essēt habituri. Vther autē audita morte fris sui cepit dyadema insule duoqz dracones ex auro iubens fabricari ad instar ignei draconis obtulit unū in ecclia. Altero in prelijs pro signo utebat. et ex eo etiā tempe cognomentū accepit utriusqz draconis. Saxones vero post mortē aurelij a pactione federis soluti iuaserūt ciuitates et promontoria et ab albania usqz eboracū omnia vastabant. Cum quibz rex preliatus fugā cū suis iūit. sed nocturno tempe illos aggressus fugauit. Captisqz eoz duabz octo. et eos ac ceteros saxones dissipauit. Post hec adamauit rex vrorē cuiusdā ducis habuitqz vem ū ea de qua genuit celeberrimū illū arcturū et filiā nōie amam

De morte valentiniani et marciā et ipio

Interea valentinian⁹ leonis. hugo ubi impator fratione heraclij spa sup. l'' donis interfecit agecii patricii. Sed non multo post idem valentinian⁹ a satellitibz agecij dolo maximi comitis palatij pfossus interijt. et mox eiꝰ iussit impiū idem maximꝰ. eiusqz vrorē augustā ut dicit est in suū cōiugiū tūsive coegit. Verū hac incontinētia non diu letatus est. Nam post altū mensē a famulis vegijs membratī dilaniatus est. et in tyberim est proiectus. Post cuiꝰ necē romani auitū cesarē creauerūt. Cū quo marciano impator vnanimitatis fedus cōpo suit. Sed cū ambo rē concordiē administrarent publicā. marcianꝰ sexto impij sui a no. sexto piter mense defunctus est. Cui leo magnus successit. Sigibertus Leo imp marciano successit anno dnī. cccclvij. mūdi vero q̄dringētesimo xxvi⁰. et regnauit annis xvi. Hic super synodo calcedonensi singulos prīm singulas sententias requisiuit. et quia oīm vnā esse cognouit. eā fideliē tenuit. Hic cū walamere astrogothoꝝ rege fedus pepigit et theodoricū fratuelē suū pueriū obtentū obsidem accepit. Hucusqz prosper tronias suā perduxit. De sancto symeone ānachoreta et eius vita mōstica. ex gestis eiꝰ Cap lv

In tempore symeon qui xl" annis in colūpna indusus stetit mirā sanctitate antiochie claruit. Hic ex utero matris elatus ai duodēnis pascēs oues patris sui videns ecclesiā relicto pastore cucurrit ad eā. et iungens se cuidā seni ait. Dnē pater quid est quod legitis docte me vogo quia ydiota sū et insipiēs. At ille loquens ei de virtutibz aīe et contemptu huiꝰ seculi addidit qtenus liceat viros a multis in ecclesia fideliē impleant. in monasterijs tamē deo iuuante finalius exercent. Tunc ille cecidit ad pedes senis dicens vere ab hodie tu es michi pater et mater quia tu es magister bonoꝝ operū Ecce ego sedm consiliū tuū vadā in mōasteriū vbi deus voluit. Tunc exposuit ei regulā et afflictiones monasterij suadens ei patiam et pseuerantiā. Qui vale ei dicens abijt ad monasteriū sancti thymothei. et proiciens se ante fores mōsterij tribus diebz et noctibz nec comedit nec bibit. Post hec egrediens abbas eleuauit eū. et quesita causa fuge ille rndit. Serui dei esse desidero. obsecro ut me in monasterio tuo recipias et fratribz oībz deseruire iubeas. Susceptus itaqz ab eo fuit. Vbi septē mensibz obediens humiliter fratribus. alijs autē ieiunantibz a mane vsqz vesperā. ille post septē dies interdū cibū sumebat. annonas suas secreto pauperibz erogabat. Quadā die egressus ad pueros funē de palma vosadū sumens in

toto corpe suo constringit a venis usq ad scapulas. quo tempis spacio putrefiũ est corpus de obligatione fumis. qui usq ad ossa ingressus est ita ut foris vix appareret. Quadã die aliqui ex fratribz ũnerũt hoc abbati. Insuper et q fetor grauis fumi astendẽt de corpe eius ut nullus iuxta eũ stare posset. et vermes stillantes de corpe eius leũ suũ ipleuerant. Abbas vero cum q̃reret ab eo vitatẽ inclinato capite nichil rndit. Vnde abbas iratus iussit eũ expoliari. Videns q̃ sũmitatẽ fumus eminentẽ exclamauit dicens. hũ nobis aduenisti homo. destruere vis monasteriũ regulã ut video quia non vis sicut ceteri cũ discretione deo seruire. Exo te vtrde hinc. et vade quo vis. Cũ grauitatẽ labore tulerũt de corpe fumẽ et putrẽ illius egerũt.

De puteo in quo latuit et volũpnis in quibz stetit. Cap. liij.

Postea egressus de monasterio nullo sciente intrauit in puteũ deserti sine aqua vbi spũs ĩmũdi habitabant. Et ipsa nocte reuelat abbati q multitudo populoz armatoz circũdaret monasteriũ clamans. Da nobis seruũ dei thimothee. alioq̃n incendem te. et monasteriũ tuũ. quia exaspastis hoiem iustũ. Quod nũciauit abbas fratribz. Similiter etiã vidit in alia nocte. et expgefactis misit monachos ad querendũ eũ et non inuenerũt. Exiens q̃ abbas cũ eis venit ad puteũ. et faciens oratiõe descendit ad fratres in eũ. et vi adduxerũt eũ ad monasteriũ. Fratres vero omnes prostrauerũt se coram eo petentes veniã. et stetit ibi quasi p ãnũ Vnde post hec egressus occulte p̃exit non longe in montẽ vbi clausterũ de sicca petra edificauit. et sic fuit annis tribz. Et confluentes ad eũ viam fecerũt ei volũptem. Deinde volũpnã xij cubitoz in qua stetit annis. Et rursũ aliã xx. in q̃ annis xxij. Et rursũ aliã xxx. in qua annis q̃tuor. et iuxta volũpnã duas basilicas. Et multa egri virtute eius sanabant. et multi gentiles ad fidẽ conũtebant. Post hec pufacto fernore eius anno integro stetit super pedẽ vnũ. vermibz de alio decurrentibz per volũpnã in terrã. Antyonus vero q hec scripsit assistens ei sdm preceptũ eius colligens vermes in terrã. porrigebat ei sursũ. At ille ponens eos ad vlcera dicebat. Mandducate quod vobis dns dedit. Audiens autẽ basilicus rex sarracenoz fmã eius aũ fide venit ad eũ. Et orante sco cecidit vermis de vulnere eius. quẽ ille curvens apprehendit. et tetigit ex eo oculos suos. deinde apeviens manũ ĩuenit margaritã pretiosã. Cui sanus ait. O homo non pro meritis meis hoc fit sed sdm fidẽ tuã datũ est tibi. Quo gratias agens abijt. Post septẽ annos mater eius visitans eũ prohibita est. q̃a locũ mulier non ingrediebat. Cui sanctus ait. Sustine me mater modicũ et videbimus nos si deus voluerit. At illa solutis trinibz tribz diebus et noctibz plangens et deprecans et intercedens eũ tandẽ de planctu in sompnũ conuersa est. Cũq̃ sanctus oraret pro ea tradidit spm. Rursũ fecerũt ei volũpnã xl cubitoz vbi stetit annis sex vsq ad obitũ suũ

De eiusdẽ miraculis. Caplm liij.

Hunc draco ingens iuxta eũ habitabat in parte aquilonis vnde nec herba ibi nascebat. Cui lignũ intrauit in oculũ dexterũ. venitq̃ se ceus trahens se ad ostiũ monasterij. prostratq̃ totũ se in giro cõpliauit et quasi veniã postens oculũ dexterũ iuxta volũpnã posuit. tribz diebz nemini insidians. Tunc iussit sanus ut de terra et aqua pfunderet. Quo facto statim exiit de oculo eius lignũ cubiti longitudinis. Quod videntes glorificauerũt dm. fugientes tamen ppẽ metũ belue. At illa inuoluens se ĩmobilis pmansit. donec õnis populus ptransisset. Deinde surgẽs adorauit ad ostiũ monasterij fere per duas horas. et sanus reuersus est in tuguriũ suũ nemini nocens. Sed et mulier nocte bibẽs ad pduã in qua erat modicus serpẽs tm̃ glutiuit eũ. Et meditis nichil in ea profacientibz. post annos multos adducat ad eũ. Qui terrã et aquã misceri iussit. et in ore eius poni. et statim exiuit serpens trium cubitoz per os eius. Qui eadẽ hora crepuit. et ad multoz testimoniũ suspensus est ibi

septē diebz. ℣ Aliqñ eaā pdicante ꝑbō et
iumentis pro defectu aque oracionibz eius
subito disrupta est terra. et ĩuenta est q̄
spelunca inestimabilis hñs aquas salubres
ad potandū usq; in hodiernū diem. ℣ Quo
dā tempe quidā delonge expectātes eius o
racionē diuertūt paululū ad arboris vm
braculū. Et videntes ceruā pregnantē que
preteribat dixerūt ei. Per oraciones sancti
symeonis adiuramꝰ te modicū sta. Que
statim stetit. Et apprehendētes eā occiderūt.
et manducātes ex ea stulti obmutuerūt.
Et cuñētes ad stm̄ symeonē cū coco fecerūt
ibi duos annos et vix aliqñ sanari potue
rūt. Coquū autē cerue ibi in testimoniū
suspenderūt. ℣ Quidā eaā pardus ingens
vastabat hoīes et aīalia loca illiꝰ. Jussit
autē vir dei de terra mōsterij vel de aqua
aspergi loca illa. Quo facto postmodū in
uenerūt pardū illū iacentē mortuū ibi.
Suadebat eaā quos sanabat ne iurarēt
per nomē dei. sed magis per se hūlē pec
catorē. Ideo oēs ꝓsli orientales et barba
ri ulliꝰ regionis per ipm̄ iurant. ℣ Jona
thas autē latro flagiciosus cū a militibz
persequeret̄ ingressus monasteriū aplex
atus est columpnā et flens vehemēt̄ requi
situs a sancto quis eēt. ait. Ego sū ionathas
latro pessimꝰ qui huc veni penitē. Et ecce
ab antiochia officiales dicentes. Trade
nobis ĩimicū qua bestie pate sūt ad de
uorandū eū. Quibz sanꝰ rñdit. Non possū
quia eū timeo qui misit eū ad me q̄ ma
ior vobis est. Et per septē dies columpnā am
plexus ait ad stm̄ symeonē. Si iubes am
bulare volo. Qui rñdit. An itm̄ festinas
ad mala? At ille. Non dñe. sed tempus
meū iam impletū est. et cū hec diceret
reddidit spm̄. Et ecce alijs officialibz req̄
rentibz eū rñdit sanꝰ. Qui illū huc ad
duxit venit cū multitudine celestis mili
cie et reconciliauit eū sibi. et sic cū timo
re abierūt. De ꝓcessu eiꝰ et eius exequijs.

Quadā autē die Caplm̄ liiij.
sexta sabbati inclinauit se ad ora
cionē sicut consueuerat. Et cū oēs
populus expectasset eius bñdictionē per
tres dies tūc ascendit antiochꝰ ad eum
dicens. Surge dñe. benedic nos. Cumq;
nec vocē nec flatū audiret sed velut odo
aromatū de corpe eius exiuet fleuit ama
re. et osculatus oculos eius et barbā ait
Cur me dereliquisti dñe. et ubi doctrinā
tuā angelicā requirā? Quale uīsū da
bo infirmus requirentibz te. aut quo a
mictu opiam columpnā tuā? Et ob tristi
ciā obdormiuit. Tunc apparuit ei uir sc̄ō
dicens. Non derelinquā columpnā meam
hanc. nec montē hūc benedicam. in quo il
luminatꝰ sū. sed descendens satisfac ꝓsli.
et ecclīa antiochie quia requiem. Tu aūt
ne cesses ministrare in loco isto et deus re
tribuet tibi mercedē. Et expgefactꝰ tūc fe
cit et ait. Quales reliquias tollā a te do
mine ut memoriā? Tunc motū est corp
eius. magisq; tamen tangē eū. et diūdē
televit. misit antiochiā ad epm̄. Qui ve
nit cū alijs tribz epis et magistro militū
et extenderūt cortinas circa columpnā. et
defixerūt vestimenta eius. quia ꝓter ar
ctā constricta erant. Jacentesq; eū deposu
erūt iuxta altare ante columpnā. Mox ꝙ
collugentes se aues supra columpnā volabāt
quasi pro luctu clamantes. itā ut magis
accenderet planctus ꝓsli et iumentoꝝ. mō
tes eaā et campi circa loca illa contrist
sunt. et resonabat planctus per milia
septē. et facta est nebula tenebrosa ubiq;
per circuitū. Et vidit antiochꝰ angelū
visitantē corpus eius. cuiꝰ vultus erat ut
fulgur. et vestimēta eius sicut nix. Et cū
tā hora decimā septē seniores loquebant
cū eo. misterū autē ignorauit. Volens
ergo papa antiochenꝰ aliquid de barba
sancti ꝓ reliquijs tollē extendit manū.
que statū arefacta ē. et multe oraciones fie
bant ꝓ eo donec sanaret̄. Tulerūt autē
corpus eius antiochiā. et iurauit epis
ut nemo quicqm̄ de corpe eius contingeret.
Et cū venissent in uiā qua vocāt̄ mercu
rio ꝙto scilicet miliario ab antiochia mul
ti eū mouere potuit. ℣ Quidā homo cū
eēt quadraginta āīs suis et mutus
eo q violauerat sepulchrū mulieris quā
dilexerat subito procidens ante feretrū
clamauit. Bene uenisti michi sancte dei
quia tuus aduentus saluauit me. et sur
gens apprehendit umū de brudonibz qui

portabant feretrū. et sanus suis deseruiebat
ei omni tempore vite sue. Tunc omnes ex
euntes de ciuitate susceperūt corpus tū
ymnis et cantibus et psalmis et lampadibz
portantes in maiorē ecclesiā. et inde in a
liā ecclesiā que vocat penitencia. a multo
tēpū plures virtutes opat dūs ad sepul
chrū eius q̄s quas fecerat in vita sua.

De quibusdā euentibz et victorijs vterpendragon

Anno leonis q̄rto Sigiberti. Cap lv.
apud tolosam vrbem galliē. ex e
ius medio sanguis tota die largis
simo fluxit riuo. Quod gothi pro portēto
sue pdicionis acceperūt. Anno eiusdē sex
to pictor quidā cū saluatorē sc̄m similitu
dinē ionis pingere voluisset auruit mang
ēnadius epūs constātinopoleos. Anno
sequenti helizeus pphēta qui duplia spūs he
lie plenus fuit. ac multis in vita claru
it virtutibz. et mortuus mortuū hominem
supra corpus suū tactu iactatū solo cor
pore in samaria vbi sepultus est multas
clauerat miraculis ut preter cetera ea
am demones ibi frementes varijs vocibz
ab ēasis fugarent corpibz. alexandriā
transferēt. Anno eiusdē nono vtherpen
dragon rex britonū diuturna infirmita
te vexatur. et pncipes saxonū octea et e
osa quos tenebat in vinculis cū custodibz
traueris fugerūt in germaniā. cōmoue
rūtq̄ inumerabilē armatorū manū et
reuersi sūt insulā vastaturi. Rex autem
infirmitate decubans ducē belli posceat
generū suū. sed ignauia ciuiū atq̄ sup
bia plurimū quidē eis nocebat. hostibz
autē maiorē audaciā atq̄ fortitudinem
ministrabat. Cumq̄ dubia inter eos al
ternaret victoria. rex ut hostes sua pre
sentia deterrēt se deferri ad preliū iussit
Qui positus in vehiculo et ad bellū dela
tus suos quidē animauit. sed hostibus
pisū fecit. q̄ semimortuus homo ad pug
nā venisset. Congressu ītō britones vic
toriā obtinuerūt. saxonūq̄ duces octom
et eosā interfecerūt. Tunc rex hilaris ef
fectus tanq̄ sanitatē recepisset erexit se
et ait. Vocabant me semimortuū ābro
nes isti. sed malo semimortuus eos supa
re q̄ī incolumis superari. Prestantius enī ē
mori cū honore q̄ cum pudore viuere. De ī
stitutione rogationū et victorijs arturi regis

Anno eiusdē xi° mamer Cap lvi.
tus epūs viennensis claruit qui
letanias ante ascensioēm dni īstitu
it hac de causa q̄ terremotus in vrbe vi
enna ecc̄as et domos euertebat. et fera
tas lupor. aliarūq̄ siluaticarū bestiar
toto anno per vrbem vagarent homines de
uorabat. Ad hoc et palacium regis die sc̄o
pasche celesti igne consūptū ad cladem
multū terroris addebat. Quo letaniar
rius a viēnensi ecc̄a in oēs galliarū
ecclesias deferebat. Mortuo autē vter
pendragon rege sublimatus est in reg
no filius eius arthurus. Cui mirabiles
actus ecc̄a lingue psonant pplor licet
plura ee fabulosa videant. Qui multa
probitate pollens. cūctis amabilē se exhi
bebat. quia cū virtute animi. ecc̄a mira
liberalitate affluebat. Porro aduersus
saxones scothos et pictos vario conflictu
decertans. tandē conclusit eos in quoda
saltu. sed illi arboribz pro munimento
contra britonū tela vtebant. Quod videns
arthurus iussit arbores per multa loca in
ci et in circuitu nemoris poni. ut liberos
exitus non habentes fame ibi deficerent. Vn
cogente necessitate ad hoc compulsi ut lucrā
peterent redeundi in patriā suā. omnia
reluctari. et tributa cū obsidibz redditurī.
Sed in reditu positi pactionē ruperūt. et
retroactis velis insulā depopulari cepert
Arthurus vero congregato exercitu proces
sit contra hostes in preliū. accinctus gladi
o noie calliburno. et aureā galeā simula
chro draconis insculptū capiti supponens.
clipeūq̄ in quo ymago sancte dei genitri
cis erat ipicta humeris īponens. lanceā
quoq̄ que ron vocabat assumēs. Cumq̄
pugna valida vtrīq̄ fieret arthurus ipe
tu facto in hostes. occidit ex eis solo talibur
no gladio suo ccc lxx vnos. Ceteros autē
in fugā conuertit. pncipibz eor prostratis.
Anno leonis xuij°. remigius fit vemor
epūs. sarracenis egiptū maursantibz. Hoc
tempe negociatores venetie corpus sācti

mara euangeliste ab alexandria trāstu
lerūt ad venetiā. De translatione marti
ris diebz scīs ppetuus tu. Cap lvij.
Turonensis epūs cernēs ad sepul
chrū sancti martini fieri multa
miracula fecit magnā basilicā fabricā
iuxta cellulā in qua corpus ipsi⁹ quiesce
bat. eamq; in eius nomine dedicans trās
tulit in illā corpus ipi⁹. premonēte pi
et adiuuante quodā sene veneranda ca
nitie famoso. qui nec prius visus fuerat
nec postea cōparuit. Ex histō trāslationis
eiusdem. Hic itaq; scīs ppetuus cum
ecclām sancti martini mirifice āpliasset
et eam dedicare volens sancti martini
corpus trāsferre vellet. cōuocatis epīs et
presbiteris ac clericis voluit hoc agere
in kalendis iulij. Sed cū vigilassent u
na nocte facto mane discoopto tumulo
manū apponētes mouere sepulchrū non
potuerūt. Vigilatū itaq; alia nocte temp
tantes mane nichil proferebāt. Turbati
igit cū nescirent quid agerēt dicit eis u
nus ex clericis. Scitis quia post hoc tri
duū natalis episcopatus eius celebrari so
lebat. et forsitan nos āmonet tūc se velle
trāsferri. Time oēs ieiunijs et orationibz in
sistentes q̄rto die manū iniūt. sed penitus
moue non possunt. Pauore ergo nimio
conturbati cū iam tumulū vellent tege
apparuit eis quidā pulcherrim⁹ senex. et
ait eis. Vsquequo turbamini et turbatis.
Non videtis scm martinū patrū iuuare
vos si manū apponatis? Tunc tactis pal
liū suū posuit manū ad sarcofagū cū ali
is presbiteris. Et statī cantantibz clericis
ad conatū senis tū summa facilitate sustol
lit. et in alio loco vbi nūc colit collocauit.
Cūq; completis officijs venissent ad cōui
uiū requirentes senē nusq; inuenerūt. nec
quisq; fuit qui eū de ecclā exire vidisset.

De prospero et theodoro et libris eor. Hugo
Floruit eo tempe vbi supi. Ca. lviij.
prosper vir aquitanice regionis
et beati leonis pape notarius. nec
non et theodorus epūs ciuitatis que a ary
quondā rege ysaurū condita tyria vocitat
Qui ecclesiasticā scripsit historiā a fine libro
rū eusebij sumens exordiū et pduxit usq;

ad suū id est usq; imperatoris hui⁹ leonis te
pus quo et defunctus est. Gennadi⁹ in lib⁹
viror illustriū. Prosper aquitanice regionis ser
mone scolasticus et assertionibz nume
rosus multa cōposuisse dicit. In quibus
ego cronica noīe ipsi⁹ pretitulata legi. co
tinentia a primi hoīs condicione usq; ad obitū
uinarū scripturarū fidem usq; ad obitū
valentiniani augusti et captiuitatē ro
bis rome a genserico rege wandalor fac
tam. Legi et librū eius aduersus opuscu
la cassiani. que ecclesia dei salutaria pu
bat. ille infamat velut noxia. Re enī
vera cassiani et prosperi de gratia dei
et libero arbitrio sententie in aliquibz
sibi inuicē contrarie. Epistole leonis
pape aduersus eutycen de vera xpi īcar
natione ad diuersos date ab isto dictate
credunt. Theodor⁹ tarie ciuitatis pui
tie epīs. a tyro enī rege ysaurū cō
dita seruat usq; hodie apud suā nomē
actoris. scripsisse dicit multa. ad meam
tumē notitiā ista sūt que venerūt. De i
carnatiōe dnī aduersus eutycē presbiterū
et dyoscorū alexandrie epm. qui humanā
in xpo negant carnē fuisse. scripta forma
per que confirmat et ratione et testimo
nijs scripturarū tm illū verā materne vir
ginie carnē habuisse. quā ex matre vir
na nascibilitate deo patre gignente ipse
nascendo accepit. Extant et ystorie ecclās
tice libri eius. quos imitatus eusebiū cesari
ensem conscripsit. A fine librorū eusebij us
q; ad suū tempus id est a vicenalibz con
stantini usq; ad imperiū leonis sub quo et
mortuus est. Actor: De opusculis prosperi
viri religiosissimi et prudentissimi duo tm
excerpta que valde moralia sūt et vtilia
huic operi inserē volui. vnū saliter sente
narū siue epigrammatū. qui liber partim
metricus est partim prosaicus. Alterū ad
iulianū pomeriū de vita contēplatiua
tres libros continēs. vtriusq; ex dictis beati
augustini cōpendiose extractū. Per sunt
ergo que de hijs moralia et electa breuia
excerpsi. De primo flores metricos et prosai
cos sigillatī ponens in hūc modū. De flori
bz pspori metricis. Psp in li° epigrāmatū metri.

Quicūq; aliū Caplm lx.
molitur ledere pmū. Ipse se iacu
lo ptiacet ppio. Nature quisquis
propriū non spernis honorē. In quocūq; ho
minū que tua nosc̄s ama. Sic tamen ut
prauos vitet concordia mores. Nullaq; sint
pacis federa cū viciis. Eternus vere solus
deus oīm creator. Vita in se viuens per
manet omne quod est. Virtus preteritis pzi
or ulteriorq; futuris. Nil recipit varieū. nil
habet ocīduū. Multū diu sūmi differt
paaenna regis. Suspendens equi ponde
ra iudicij. Verbere nōnūq; castigās cor
da paterno. Et curat medicas vulnera
vulneribz. Laus vera in dnm deprimit
ore precantis. Si que vote fluūt intima
cordis habent. Non prodest quicq; solis bo
na dicere verbis. Ni pia mens habeat q̄
bene lingua sonat. Nam furi recte muse
ri est et viuere praue. Dampnat nota ma
li regula iusticie. Est et in hac vita requies
multa data sanctis. Quor animos mūdi
non tenet ocīduus. Quos desideriis nullis
peritura fatigant. Et quibz omne bonū e
xpūs et omis honor. Celestē ad patria xpō
redimente vocatus. Vitā labentis tpis hos
pes agit. Diuq; ad promissa requiē per nō
sua tendit. Mundane patrē multa piacula
vie. Que nūc obsessa aduersis nūc plena
secundis. Aut frangit trepidos. obligat
aut dubios. Inter quos laqueos curre
tem ad gaudia vera. Non capiet insidi
as. tu via xpūs erat. Mens nullos po
tuit curnus cōpescē motus. Si fuerit xpi
semp amore potens. Amplis incedit spaci
is terrena voluptas. Angusto virtus la
mite celsa petit. Hac desidevij deus est pi
etate colendus. Iustitie ut merces tota sit
ipse deus. Culpare in quoq; que non fuit
non malignū est. preserti si que togni
ti sūt bona sūt. Non pateant fraudes se
nis rumoribz aures. Que nesare nuiat
crede non libeat. Ex oīm specie clarebūt
intima cordis. Quis ue hoīs mentē spi
ritus intus alit. Spernūt mūdi pcelia
pace dei. Non satis est dnī preceptis cuol
uere lingua. Is memīt legis qui memor
est opis. Seruitauri legē pnt vtiq; queti.
Si mundi a strepitu libera corda latent.

Doctrine dnī penetralia tempe in isto.
Ad plenū nulli pua sint homini. Semp
enī sūt est sanctis. quo tresteve possit. Et p
fector gloria pmapiū est. De eodem. Cāp

Qubz in sanctis pulcra est lx.
concordia pacis. Impia ps mūdi
parti est infesta prior. Qz quis
non tendit pprijs si viribz aptat. Hocipso
quo se stare putat cedit. Semp enī qd
erunt eterne gaudia vite. Gaudendi q̄m
causa erit ipse deus. Nec varios pariet
motus diūsa voluntas. Vnū erit in cūctis
lumen et vnus amor. In q̄ bonis sūmus
positu experiena felix. Nec volet augeri. n
metuet minui. Qui se pcis gaudet felicit
ati. Infelix nimis est prospitate sua. Nulli
enī est insons sola formidine pene. Qui scīm
et iustū non amat impiū. Non merita ob
scurat grandia culpa leuis. Et bona que
prauis nature ex dote supsūt. Augeī pcā
ponderа non minuīt. Cum dat ijusto per
cundi optata potestas. Vt mala mens pra
ue quod cupit efficiat. Ira est magna dei
qua multos sic q̄ punit. ut q̄bz exultāt cūctis
peāt. Et magis erratu ne pcāt flagra timēdū est.
Q̄m ne non fiat quod voluisse nocet. So
la est cūctis armata superbia reis. Cui
possunt vires et benegesta dare. Cunctu
bonis prosunt quos et mors ipsa beatos
Efficit ut sumant premia pmapiū. Mens
illesa nichil violato in corpe pdit. Inuitā
curnis vulnera non maculant. Nec crimē
facti recipit non mixta voluntas. Nelle
magis fatiq; q̄m tolerare nocet. Qui va
let aduersis onerati duce vitā. Et tolera
re magis vult mala q̄ fugere. Hic magnu
est animi. Non seruile gemuat libera cor
da iugū. Solus pctor seruit male qui licet
amplo. vtiq; regno sat miser est famulus
Cui mens cruciatus nimiū dūante tyrāno
Tot seruit sceptris dedita quot vicijs.
Optima vota deo quor est dator ipse vo
enti. Hoc sursū dignū est ue quod in
de venit. Tales a dno quales formam
amam. Non quales nostris exigim meri
tis. Terrenor animos ima sussipient.

Scire Adhuc de eodem. Cāp lxi.
volens in qua sis rerū parte lo
cundus. Discute quid timeas q̄d

ue ſit id quod amas. Nam cūcti gemino
naſcunt fomite motus. Rūdentq; ſuis g
mina pmapijs. Cn miris opm ſignis oſtē
dit actor. Actorēq; ſuū condita queq; tenuit
Non ſemp vere eſt felix impleta voluptas
Cui ſepe ijuſti ſint mala vota animi. Na
ueſtite dei concludit oīe quod vſq; eſt.
Qua ſine nil verū ſtare vel ēe poteſt. Vit
homo ſi recte ſimulat proxim⁹ heret. Si
reſilit miſero degit in exilio. Fallaces tu
vis ſemper torquent amaris. Et mala mēs
nūqm gaudia pacis habet. Ad patriam
vite de noctis valle vocati. Virtutū gra
dibus ſcandite lucis iter. Gratior eſt fr̄ūs
quē ſpes productior edit. Vltro obiector vi
le adevit preciū. Qui dedit ut quer̄as.
addet ut ūenias. Magnū preſidiū ē ſacro
libamine paſci. Si cor ptūpis crimina
nulla premūt. Ha pperent ſontes pecca
ti abrūpere nodos. Ante diē mortis dū lo
cus eſt venie. Quid iuuat in longū cru
ſas produce morbi. Cur dubiū expectat
tras hodierna ſalus. Scim⁹ correctis ve
nā non ēe negandā. Sed nullu nr̄m eſt
vltima nota dies. Qm̄ peccati merito ma
n⁹ oīpotentis. Omīa concludens. arcuit v
biq; reū. Vnū profugiū tutū eſt deus ipſe
timenti. A quo diſcedens ne peat redeat
Conuita namq; ad dūm certiſſima vitā ē
Eſt pace offenſi quere ſola ſalus. Qui ter
ret parat. qui ptūrt ipſe medet. Vne vic
tli ſubdere quem metuis. Carnis virgi
nitas intacto corpe habet. Virginitas aie
eſt intemerata fides. Magnū prīm eſt
amor īmoderatus habendi. Et plus q̄ vi
te ſufficiat cupiens. Si qua vrit ſupant
quor non indiget vſus. debilibq; proſint
atq; iuuent iopes. Quiſquis em̄ cupide
non expendenda recondit. Que nulli ē
buit pauplbq; rapuit. Terrenis opibq; cū
diues gaudet ijquus. Veris ſe miſerum
neſcit egere bonis. Cum luget aduerſis ce
ſantibq; oīa ptant. Lege tamen mortis ſit
faciendus inops. At bona iuſtor⁹ nullis
obnoxia dampnis. Hoſtes furta ignes
et mare non metuit. Omnis virtutum
ſemp ſubſtantia ſalua eſt. Inuitus triſti
munera nemo rapit. Ha ventor⁹ auidis
grauior tūt ira timenda eſt. Cū ſeſe vemo
uent verbera uſtrice. Nam quid eſt mar
bi quod non dominabit illi. Cui ſupra
auxiliū rā medicina negat. Felices vere
fatuit ſemq; beatos. De vero et ſummo
gaudia nata bono. Nam mūdi ex opibq
breuis ac peritura voluptas. Edita pce
tue ſemina mortis habet. Non placeat
vanis aīm ſubuerte rebus. peſtiferisq;
aūdā mentē onerare cibis. Cor mundū
et ſapiens fructu virtutis alat. Et tuſti
in noſtro pectore regnet amor. Idem de ee
Cap̄ lxvij.

Omnē habitū mundi
totus deus implet et ambit. Quē
tempio cordis mens pia ſemp pa
habet. Non recto ſeruat legalia ſabbata
cultu. Qui pietatis opus exedit in ipſis vo
tuū. Nulla dies actus hoīm non dāpnat
ijquos. Omnia cōueniūt tempa iuſtice.
Aer corrūpunt virtutibq; ota ſancti. Tm
a peccatis libera corda vacant. Libertas
nulla eſt melior maior ve poteſtas. Cui
ſeruire deo. tuu bene ſeruit amor. Abſq;
iugo poſita eſt dimonis amica voluntas.
Que viget affectu non gemit imperio
Incipitis vite qui vis ſupare labores.
Diligat quod ſemp verus amator habet.
Nam nichil eſt inter tumalia vota qm
etū. Nec pax ſolluatis nec modus eſt cupi
dis. In ſolo eſt mens tuta deo. Ingua ar
ſentatrix vitiū peccatis nocuiat. Et de
lectatū trimē laude ligat. Fraudat vo
ſuit ſacro baptiſmate xp̄i. Fons quib; ip
ſa ſui ſanguinis vnda fuit. Et quisquis
ſancti ſert miſtim forma lauacri. Tmqui
totū implet gloria martirij. Tmqui
lam et vacuā nris ſapiencia mentem.
Imbuit et plaudi pectoris hoſpes erit. Abſ
q; dolore quidē nequeūt mala ſuccia repel
li. Sed quod leſeruit dulcia amara fouent
Ad veniā tendūt iuſti pia verba regis
Ira breuis rectis gaudia longa dabit. Nū
qm̄ bella bonis nūqm̄ diſtrimina deſunt. Et
tū quo tendet mens pia ſemp habet. Pul
ſant exterius diuerſis motibq hoſtes. Inq
tuile eſt et ſociale malū. Qui credūt vōs
verū tenuiſſe xp̄hetas. Et qui non dubitāt
verba manē dei. Qui xp̄m paſſū penaq;
crucis vltima mortis. In toto teſti patrig ho
nore vident. Quiq; xp̄m multa tū maieſta

te tremendū. Expectant pingui lampades
uigiles. Hijs sordent tenebre patet celes
tia nec se. Captiuos seruos tempis huius
agūt. Impia et fatues indocti munera
uulgi. Quasq; orbis sceleruū semina serit o
pes. Calcauūt sancta celū ambitione pe
tentes. Quere nil tupuūt ꝓdere nil me
tuunt. Jtē de eodem. Caplm. lxuij.

Qm deus effm̄ precabz non pref
tet iniquis. Multū concedit q̄ no
citura negat. Nam uratus sinet
quod prohibet plandus. Nemo sue men
tis motus non estimet equos. Quodq;
uolunt homines se bene velle putant. Delu
tas iam nūc promissi concipe regnū.
Virtute atq; fide quod tupis ee tene.
Volens gaude optans spe abdita q̄rens
Ut te non teneant ultima suma pete.
Gaude q̄ tantū te bene uiuat opus.
Pia mens in laude dei supata laboras.
Te bonū sine fine bono et ꝓsiste cepto.
Quere non habeat talia uotu modū.
Se nullo ia munere credit egere. Quesere
non tupiens ꝓdit adepta tepens. Ferno
peste fame uimulis ardore taloꝛe. Multe
modis miseros mors rapit una homines
Quod sibi quis fieri nolit non inferat ui
li. Vindictā lesus nescīat exigere. Speru
non timeat qui nullū sperne solet. Non
sua non tupiat. que sua sunt tribuat.
Quid uoꝛo mandatis durū tenset̄ un if
tis. Aut quid mest quod nō possit adue
fides. Exulta agnoscens te uerbi in carne
uenatū. Cuius si pars es ꝓs tua xp̄us erit
Qui ne dampnandi legeres mala mundi
a mūdi. Promissū ad regnū se tibi fecit ue.
Ille deus uerū celi terreq; creator. Me xp̄ī
sacra uirgine natus homo est. Flagrīs
dorsa. alapis maxillas. ora sauciuis. Prebu
it et figi se cruce non timuit. Me gessit
moriens. me uicta morte resurgens. Et se
cū ad patrē me sup astra tulit. Quid igi
tur tanta ꝓ spe tolerare uerecūde. Aut q̄d
erit quod me separet a dño. Igne adhi
berumare manu mea uiscera torꝛor. Ef
fugient penas membra soluta tuas. Car
cere si ceco claudar nectar q̄ tartareus. Ti
bet in expressū mentis adibo deū. Si mucrone
pauet ceruice abscinde lictor. Impauidū

uenuet mors tam uite breuis. Non metuo
exilū. mūdus dom⁹ omnib⁹ una. Spernо
fame. dnī sit michi sermo cibus. Nec muna
bor opes. nullos sectabor honores. Xp̄o pau
pere diuite non timeo. Qua sterero aduer
sis. hac utar mente secundis. Nec mala me
uincent. nec bona me capient. Nec tamen
ista michi de me fiducia surgit. Tu das xp̄e
loqui. tuq; pati tribuas. Jn nobis nichil
audem⁹. sed fidim⁹ in te. Qui pugnare u
bes et superare facis. Semp agam grates
xp̄o dabo semp honore. Laus dnī semper
uiuet in ore meo. De osculis eius. psalmo

Sic diligendi sunt. Caplm. lxuij.
homines ut eoꝛ non diligantur
errores. Quia aliud est amare qđ
facti sunt. aliud odisse quod fecerūt. Nulla
dei opa a misericordia uacant. q̄n hoīes et
indulgentia consulit et flagello. Bene lo
qui et male uiuere nichil aliud est q̄m se
sua uoce dampnare. Cui⁹ non uidenť opa
nisi bona ijquū est eū ex suspitione repre
hende. Qui deū colit ut aliud q̄m ipsū pro
meretť. non deū colit. sed id quod conse
qui contempsit. Qui legem diligit probet
se in hominib⁹ ijquis. id quod contra legē
est odisse et non hoīes. Non est putanda
mala mors quā uita bona precesserat. Bo
nus eaā si seruiat liber est. Malus eaā
si regnet seruus est. et tot dnoꝛ quot uitio
rū. Verus cogitať deus q̄m diať. et veri
us est q̄m cogituť. Non parua eaā notia
e pars est. si antecē possim⁹ scire quid sit
possim⁹ scire quid non sit. Bone fili in scip
turis sanctis misterioꝛ profunditates. q̄
ob hoc tegunť ne uilescant. ob hoc queri
tur ut exerceant ob hoc aperiť ut pascāt.
Non differenda est ad deū cōuersio. qui ei
penitentia indulgentiā promisit. dissimu
lanti diem crastinū non sposponit. Oia
que timenť rationabiliť declinanť. Deus
autē sic timendus est ut ab ipso ad ipsū
confugiať. Vana querentibz nichil suffi
cit. alienoꝛ quodāmō retentoꝛ est. qui p
futura pauperibz inutiliter habet. Parum
est nullu nocere nisi studeas multis pro
desse. Omnis infidelium uita peccatū est.
et nichil bonū sine sūmo bono. Non est
de malis desperandū. sed pro ipsis ut boni

fiant studiosius suppliandū. quia numerꝰ
sanctoꝝ de numero semp augetꝫ ipiorū.
Non facile ūeniūt in aduersitate presidia
que non fuerūt in pace quesita. Dicta
eius de angelis et vita eōna et de vita con
tēplatiua. Idē in plogo lib de vita cōtēplatiua

Tractato questionū etsi non lrm.
instruit ūenientis quod querit
aīm exeret tamen querentis
ingenū. Scientia sicut sine dono cari
tatis inflat. ita si ei caritas admisceat
edificat. Idē in libro pmo Angeli mali
quia pseuerare cū possent noluerūt. iusto
dei iudicio et voluntatē vedeundi et facul
tatē penitus amiserūt. Et sicut in sanctis
angelis econtrario fm̄ est ut que fruū
cū deo suo manendi voluntas fieret per
manendi voluntaria felixq; nātas. ut
deo suo infatigabiliter et amanter seruiāt.
ita perfecte beati. ut nec cupiant beatio
res fieri vltra nec valeant. In illa celes
ti patria ita patebūt singulorꝝ singulis
mentes sicut corpalibz oculis sibi patent
facies corpales. Ibi eaā corpales oculos
nichil creature visibilis latebit. et quocūq;
spūs ire voluerit ibi corpus erit sine mo
ra tempis aut impedimēto ponderis. Tuū
filiorꝝ parentū cōiugū miseria beatos cō
tristare non poterit. quia noīa nātaliti
nū corpaliū. que hic nīa fragilitas habuit.
excellencia illius beatitudinis non ad
mittit. Ibi omnes qui fuerint vnū corpꝰ
erunt. et singuli de sua vel singulorꝝ fe
licitate gaudebūt. Vita contēplatiua ē
dicat̄ verū latencium futurarumq; noticia.
siue vacatio ab oīb; mundi occupatio
nibz. siue diuinarū studiū litterarū. si
ue quod hijs probat̄ ē pfectius dei visio.

Ille au De officio predicatoris. Capl.
verbi dei dispensatio cōmissa lxvi.
est. eaā si sancte viuit. et tamē per
uerse viuentes arguere aut erubescit. ā
metuit. cū oīb; qui eo tacente pierit
perit. Et quid ei prodesse potuit non punire suo
qui puniendus est alieno peccato. Ezena
ri si non per ezechielē hoc dns loquit̄ di
cens. Speculatorē de. tī. pastores dici vo
luꝰ. sed non tamen ē contendimꝰ. Of
ficij nostri vitiumꝰ laborē. appetimꝰ digni
tatē. qn̄ peccantes diuites vel potentes cō
spicimꝰ. non solū non arguimꝰ. sed eaā
veneraīn ne nobis. aut munera solita
offensi non dirigant aut obsequia defi
derata subducant. Itaq; impicie mee ar
finis recordatus ingemui. et volui sarci
na episcopatus mei deposita elongare
fugiens et manē in solitudine. et ibi ex
spectare deī qu saluū me facēt a pusilla
nimitate spūs et tēpestate. Hoc specia
liter doctor ecclastricus elaborat quo fiāt
qui eū audiūt sanis disputationibz me
liores non vana assentatiōe fautores. la
crimas quas vult a suis auditoribz fundi
ipse primitus fundat. et sic cōpunctione
sui cordis eos attendat. Tam simplex et ap
tus. eaā si minꝰ latinꝰ latinus tamen disci
natus et grauis debet ēe sermo pontificis
ut ab intelligentia sua nullos licet impe
ritos excludat. sed in oīm audientiū per
tus cū quadā dulcedine descendat. De au
ditu verbi dei et mō corripiēdi et de cōceptu

Sunt qu non ra scli. Cap lxvii.
tionē dictoꝝ sed dignitatē dicentiū
praua examinatione discutiunt.
et magis quis dicat qm̄ quid dicat atten
dunt. et quod fieri aut fieri nolunt. dia
quoq; sibi fastidiūt. paratiores aliquid do
trine eaā quod scire cupiūt ignorare qm̄
a psona inferiore cognoscē. Cum verbum
vndecūq; clamerit non humano ingenio
sed deo deputanda sit. Ita peccatis dissimil
sunt adhibenda remedia. sicut ex dissimil
bz causis veniūt ipsa peccata. Arguc ec
quales obsecra seniores. inarepa iuniores
in omni patientia et doctrina. quia lenis
castigatus exhibet castigatu reuerentiaā
Aspitate autē nimia increpatiōis offen
sus nec increpatione recipit nec saluē.
Aū potius tales plerūq; mole tristicie
supra modū gravati facilibunt. et scōz
oīm vultus per quos possint restitui de
o refugiūt. aut certe ad oēm peccandi l
pudentiaā exacerbati prosiliūt. Quādiu
quis peccata sua que nosse et deflere deber
ignorat. tam diu curiose aliena consid
rat. Oz si mores suos ad se cōuersus respi
ciat non requiret quod in alijs reprehen
dat. sed in seipso quod lugeat. Proinde frm̄

uita non debem⁹ facile accusare sed gemẽ
ut suauẽ onera nostra portantes legẽ xpi
possim⁹ implere. Qui utiq; non accusan⁹
peccata nr̃a sed tulit. Nec accedit q̃ et ipsa
peccata sic habent occulta uel aliena nob⁹
uel nr̃a alijs. ut plerũq; et suis inter pecca
tores lateat et famã sancti peccator obtine
at. Expedit facultates ecclesie possideri et
propias pfectionis amore contẽpni. Nam
et sanctus paulin⁹ ingentia predia sua
uendita pauperib⁹ erogauit. sed cũ postea
suis eẽt epc̃s nõ ꝛtẽpsit eccie facultates ꝑ fidelissiẽ
dispẽsauit. Scientes enĩ nichil aliud ẽe res
ecclesie nisi uota fideliũ. precia peccat̃ et pa
trimonia pauper̃. non eas in usus ꝓprios
ut ꝓprias uendicauerũt. sed ut cõmenda
tas pauperib⁹ diuiserũt. Hoc est possidendo
contẽpnere non sibi sed alijs possidere. et
quod habet eccia cũ oñibz nichil habẽ
tib⁹ habere cõmune. nec inde aliquid eis
qui sibi sufficiũt erogare. cũ nichil aliud
sit habentib⁹ dare q̃ pdere. Nec illi q̃ sua
possidentes dari sibi aliquid uolunt sine
grandi peccato suo unde pauper uiturus
erat accipiũt. Ipsi quoq; pauperes si se pos
sunt suis artificijs aut laboribz expedire.
non debent presum̃e quod debet debilis et
infirm⁹ accipere. De suaui iugo xpi et abi
iendo iugo sci. Cap lxviij .
Q que nolum⁹ obseruare non ꝑpos
sibilitas fiat. sed dura uoluntas.
In usum veniant. et neminẽ conturbant.
Ille nobis sit ambiende diuitie que nos
ornare possint pariter et munire. quas
nec acquire possum⁹ ñiti nec pdere. Hec
sũt diuine uirtutũ facultates pauper̃.
Patrimoniũ enĩ cordiũ diuitie incorrup
tibiles moꝛ. quibz non habundant. nisi
qui carnalibz diuicijs ex corde renũciãt.
Boni temporalis amissio sit iusti exercita
tum. et ijusti supplicium. Quia et iustus
celestiũ celestiũ desiderio captus. oĩa tẽ
poralia siue habeat siue amittat oĩno nõ
sentit. et ijquus quod cũ delectatione ha
buit sine dolore non pdit. O fatuã ꝯaudi
tatis impiũ uoluntatia menciũ inclina
tione suscipim⁹. et abiecto dñi nostri leui
one quod subiectos non onerat sed hono
rat. non deprimit oĩo sed subleuat. plũbeũ
pondus nostris cernuabz aggregam⁹. quod
ita⁹ deponi potest q̃ ferri. quia ipsa cupidi
tas contẽpni pt̃ facilius q̃ expleri. Proinde
quẽ possidendi delectat ambitio. deũ q̃ pos
sidet oĩa que creauit. expedita mente possi
deat. et in eo habebit quecũq; habere sanc
te desiderat. Et quia nemo possidet deũ
nisi qui possidet⁹ a deo. sit ipse primitus deo
possessio. et efficiatur ei deus possessor et pos
sessio. Quid enĩ ultra querit cui suus con
ditor omnia fit. Aut quid ei sufficiat. cui
ille non sufficiat? Igitur qui vult deũ pos
sidere venũciet mũdo ut sit illi deus ꝓ
possessio. Quid est ambulare sicut xp̃us
ambulauit. nisi contẽpnẽ oĩa prospera
que contẽpsit. non timẽ aduersa que per
tulit. libenter facẽ que fecit. docere que do
cuit. sequi quo ipse precessit? Nichil cõ
abstinencia facit qui uinũ non pro ebri
etate sed pro corpis salute ꝓpinit. Si quo
libet adueniente ieunio intermisso refi
cio non soluo ieunium sed impleo caritatis
officiũ. Ipsa ieuniop̃ cõtinuatio nisi fue
rit q̃ndo res exigit pretmissa et me ĩflat
et fr̃em tui caritas iubet seruire. cõtris
tat. cũ sine abstinẽcia quẽlibet hoĩem ca
tholicũ sola caritas pficiat. et omnis ab
stinencia sine aduũtione caritatis aut ꝑ
dat aut pereat. De ypocrisi et ĩuidia. de pu
diciia quoq; et superbia. Cap lxix .
Sicut virtus aĩam sibi veraciter in
herentẽ si fuerit vera iustificat. i
ta simulata condẽpnat. Duplicẽ
q̃ rea est aĩa. si et bene non fruat unde
spiritualiter viuat. et appetat similitudi
nẽ boni. sub qua male viuat et lateat.
Superbus vult se credi constantẽ. prodi
gus liberalẽ. auarus indigentẽ. temera
rius fortem. Inhumanus pacẽ. gulosus
humanũ. ignauus quietũ. timidus tan
tũ. Impudens sibi fiducie nomẽ assumit.
proteruus libertatis appellatiõẽq; obten
dit. Eloq̃ncia verbositas fingit. et curio
sitatis malũ sub spũalis studij colore de
lectat. Inuidus alienũ bonũ suũ facit
ũidendo supplicium. Tantos ũidus habet
iusta pena tortores q̃ntos ũidiosus lau
datores. Inuidiosũ enĩ facit excellencia

meriti. iuidū pena peccti. Quosdā pudi
cos aut tempatio carpm fuat aut timor
supplicij tempalis ab impudicicie actōe
suspendit. aut eā occasio negata destitu
it sed licet nītate pudica sint non voluīte
tamen et primi si de beneficio nature siue
deo gratias agunt. et secundi et tercij si
pudice viue consuestūt in virtutē de nīta
te proficiūt. et paulatī ipsius pudicicie
delectatione crescente pudici veracī fiunt
In quibusdā superbia tam apte regnat ut
nec dignet se occultare nec valeat. Quor
etiā ipse habitus et incessus. cernux erecta
frontes torua. truces oculi. sermo terribilis
nudā superbiā clamant. Alij quos superbe
mentis tabes purulenta corrupit seniorū
suor non obseruant impatā sed iudicant
de suis negligencijs obiurgata aut rebellā
insolenter aut murmurant. De loco superiori
discreptāt. preferri se melioribz etiā impu
denter affectant. spūalīū firm simplicitatē
irridenter exagitant. sentēcias suas procā
citer iactant. obsequia delata fastidiūt. ne
gata pticacī querūt. habent in īcrepatiōe
pticaciā. in corde duriciā. in sermocinatio
ne iactanciā. in humilitate fallaces. in ioca
tione mordaces. in odio pticaces. Ad opus
bonū pigri. ad condignem seri. ad obsequiū
duri. ad loquendū quod nescīūt prompti.
ad fastidia obsequia inhumani. temerarij
in audiendo. clamosi in loquendo. fastidiosi
in audiendo. presūptuosi in docendo. effera
ti deformitī in tacturno. ingrati beneficijs
inflati obsequijs imperiosi subiectis. De in

Iuidi uidia et vana gla. Cap lxx

Sancte viuentiū merita faciūt iuiden
do pēa sua. et quicquid boni fieri vel
dici a sanctis audierint aut oīo non credūt
aut in malū male interpretando conuer
tunt. et omne malū quod de illis mendax
fama iactauit stultī tanq si ipsi viderint
credūt. ac feraliter eis qui illud non verū
esse probauerint contradicūt. oīa suis emu
lis fingunt. eor pfectu deficiūt. ymicicijs
suis gratuitis ardent. deprehendi pectoris
sui malicia timent. semp amari nūq̄ ter
ti. amici dyaboli ymici sui. oībz dolosi. ad
gaudenda aurij. ad plangenda leta vtrobi
q̄ puersi. Inter amicos discordias seminat

opinionē bonor mendaciis decolorant. o
diosr sibi occasiones prauis suspitionibus
coaceruant. velut amia in obsequio hos
tes in aīo. continētes in verbo. turpes in
facto. Considerate obsecro qualiē iudex
punitura sint mala sua quos eadē bona
puniūt aliena. Vbi poterūt fieri boni q̄
sunt in bono malo. aut q̄n malus bene v
suri sunt qui male bonis vti non desinūt
Quis ei poterit subuenire qui se sibi exhi
bet iudendo carnifice. Vanitas est ista
ti quedā carni delectationes varias anim
languentis affectio. potendi honoris au
da simul et nescia morbo excellentie tumi
afflatu cuna morbida turbulenta audūt le
nūī dīa malefundatis omībz blanda. re
pugnantibz fumea. capiendis seductoria.
captis tuta. Per vanos hoīes afflatus sui
vento circūfert qui se de opibz quor sibi cōso
non sūt turpiter iactant et ab oībz se pu
dicari affectant. salutationibz ostentatiōi
gaudent. adulatoribus suis fruent. volup
tatibz parent. gestuū docere quod nesciūt.
credi de se sublimia volunt. delectabilia
grauibz anteponūt. In promissione veloces
in exhibitione mendaces. in verbo grauces.
vbiq̄ fallaces. leti ad prospera fragiles ad
aduersa. Inflati ad obsequia. anxij ad ob
probria. inmoderati ad gaudia. difficiles
ad honestū. De timore supplicij et amo

Vlla res sic dei. Cap lxxi.

nos ab omni pcō seruat timor
sicut timor supplicij et amor dei.
ad penā que peccata debetur mens ante
qm peccet aspiciat. et nulla eā ad peccan
di delectatio corpalis inclinat. Cogitet
quale malū sit ab illo gaudio diuine cō
templationis excludi. beatissima sanctor
oīm societate priuari. mori vite eterne et
morte viuere sempiterne. in profundo ge
henne fluctuanti imergi. edacissimis ver
mibz inetern dilaniari. ne finiri. Cru
dantis intendij terribilis crepitus pati.
baratri fumantis amara caligine oculos
obtectos. non sentire in illo igne quod
illuminat. sentire quod cruciat. Nec et
multa similia cogitare. nichil aliud est
qm vicijs omībz repudiū dare. et oīa
mundialia blandimenta refrenare. Cau

ms est vecta voluntas ab omnib; terrenis prorsus auersa. et deo inseparabiliter vnita ig ne quodā sancti spūs a quo est et ad quē refertur intensa. mānamenti oīs extranea supra oīa que carnaliter diligūt excelsa. affectionū oīm potentissima. summa bonaꝝ actionū. salus moꝝ. mors criminū. vita virtutū. virtus pugnantiū. palma victoꝝ. aīa sanctaꝝ mentiū. causa meritoꝝ. premiū pfectoꝝ. qua fides corruit. ad quā spes aurrit. eiu profectus oīm seruit. Qui dam honesta predicare non cessant. nō ut auditores eoꝝ predicatione proficiant. sed ut ipsi videant aliena que predicāt. et hoc modo turpitudinē sue cōuersationis obnubilent. Quid est diligere deū nisi oculos aperire ut aīm. contēplē fruende visionis eius affectū. pctī odiū. mundi fastidiū. diligere etiā proximū quē ipse in se censuit diligendū. in ipso amore seruare modū et ordinē legitimū. Proximos autē si cut nos diligim9. si non ꝓpter aliqs vtilitates vel affinitates aut cōsanguinitates sed ꝓpter hoc tantū q̄ nature nostre ptiapes sūt diligam9. Nam si ꝓpinquos nostros licet turpes et incōpositos plusq̄ quoslibet sanctos a sanguine nēo extraneos diligim9 grauiter in eoꝝ tali dilectione peccam9. Hec est autē proximi tota dilectio ut bonū quod tibi conferri vis cōseruo et proximo. De temperantia et iustitia.

Temperantia est virtus lxxiij cap. que ubidines frenat. desideria sancta multiplicat. oīa intus nos confusa ordinat. ordinata corroborat. mē tem placida tranquillitate cōponit. et ab oī tēpestate vitioꝝ defendit. Temperatie est ꝓpriū loquenti senioꝝ prestem9 silentiū. q̄ ipsius ad loquendū prestolam2 imperiū. q̄ non attollim9 immoderatū in colloquio nullū sonū. q̄ risu prorūpere non audem9 in cachinnū. q̄ nullu detrahim9. nec detrahentes hominib; acquiescim9. sed nec detrahentes equanimit2 sustinem9. qui ad hoc alios proficere volunt ut se cōmendēt eoꝝ cōparatione quos erudiūt. et videant2 ea in se vitia non habere que malignose in aliis vepehendūt. Ex iustitia manat equitas que facit ut nos oīm rerū tates hoīm

nostras ēe diam9. sed nec nobis tantū. sed et generi humano nos natos et tales ēe credam9. et quicquid cuilibet homini nocere potest tanq̄ si nobis noceat euitem9. Qui enī hoīes sum9 nichil humani a nobis alienū putare debem9. siquidē bellua rū est sibi viuere nec suas vtilitates in cōmune conferre. Duo autē sūt iniusticie genera. vnū q̄ iniurias irrogam9. alterū q̄ ab alijs irrogatas eis possum9 ꝓpulsare negligim9. Neq; enī michi aliquid prodest q̄ non circūuenio aliquē nec decipio si eū decipi vel circūueniri ꝑmitto. Et in omnib; peccantib; pecco. quando quos peccare vel peccasse scio. quadā crudelis animi malignitate non increpo. Qui amicū ꝓpter cōmodū aliquod amat. nō amicū cōuenit2 amare sed cōmodū. Quod cum esse desierit amare cessabit. Qui autem ꝙ deū diligit sicut deus eternus est. ita in eternū ipsa amicia dilectio ꝑmanebit. Ordinetur vitijs ratio. subiciat2 corpus aīo. et anim9 deo. et impleta est hoīs pfectio. Qui eq̄liter seruiūt. oēs oīm bono viuūt. ac velut sibi inuicem nati salutē mutuā tuent2 et diligūt. Ac per hoc cont2 iusticiā facit hij qui meritis siue cōuersationis vel eruditionis electi. otiosū studiū fructuose vtilitati regende multitudis anteponūt. Sed quia sūt multi qui se impares tātē sarcine nouūt. tales iuste se etiā quesiti non offerunt. ne videant2 non etiā labores velle susceptos sed honores ambire. cū dignitas etiā actiua nec ambienda sit nec vitanda. De impio zenonis et astucia eius. Su

Ortuo gilbertyn cronicas suas. Cū leone impatore anno dñi lxxiij cc°. lxxiij°. mundi vero q̄rtomillesimo cc°. xxvi°. successit zenon. et ꝑmansit annis xvij. Hic theodericū regē ostrogothoꝝ consulē ordinariū fecit. que posset imperialē dignitatē prima est dignitas. et equestrē statuā auream ante regiā illi collocauit. Hugo floria cēs libro v°. Theoderic9 iste scripturā contra fidem etiā actiuā cōposuit. regnū ytalie sibi presumpsit et vsurpauit. Quod ut sibi ꝑfectius reconfirmaret filias suas viginis regibz copulauit. dans vnā eaꝝ regi gothoꝝ alarico

et alterā regi burgundionū sigismūdo. Nepte vero suā almalbertā copulauit regi turingoz hermenfrido. Vtq; gētē sibi fratrioz faceret eciā federatā. regis sydonei filiā suo cōiunxit matrimonio. Sororē vero suā wandaloz regi copulauit. et sessionē suā rauenne constituit. homo arriane secte. et bestialē cōtra catholicos viros gerens in animo crudelitatē. Sigiberti vbi supra. Hoc tempe genserichus rex wandaloz successione regnandi inter filios suos ordinata ut fratre morient fratr supstes sine controuersio filioz succederet mouit. Cui succedens hunericus filius eius regnauit ānis octo. Sub hoc eugenius carthaginēsis epūs et oīs clerus eius contra arrianā hereseꝫ wandaloz fortiter pro xpō agonizauit.

De hunerico rege wandaloz et eugenio carthaginēsi epō. ex gestis eiusdē. Liber iij

Hic quidē hunericus in principio regni ut habet subtilitas barbaroꝝ cepit mitius et moderatius agere et maxime circa religionē nostrā. et ut se religiosū ostenderet sollicitus requirebat hereticos manichęos. ex quibz multos incēdit plurimosq; destruxit nauibz trāsmarinis. quos pene omēs manichęos siue religionis inuenit et precipue presbiteros et dyaconos arriane hereseos vnde magis erubescens magis in illis exarsit. Dedit autē licentiā zenone imperatore atq; placidia per edictū libertis rogantibz ut carthaginensis ecclia sibi quē vellet epm ordinasset. que iam per xxviij or annos tali ornamento fuerat destituta. Destinauit ergo per notariū suū edictū quod publice legeret iubens ut iuxta petitionē zenonis ecclia cartaginēsis religiosū sue xpiānū haberet epm. Quod dū edictū nobis prētibz ecclesie legeret gemere cepim⁹ eo q; mediantibz dolis maloz esset futura psecutio ꝑparata. et itū legato rūdim⁹. Si itū est interpositis hijs condicionibz periculosis eciā non vult epm habere. gubernet eam xpūs qui semp dignat⁹ est gubernare. Quā suggestionē legatus atrige neglexit. simul et plus ut tunc fieret ut ignis exarsit. Cui⁹ erat clamor clamor intolerabilis. qui nulla ratione potuit sedari. Ordinato itaq; epō eugenio viro sancto deoq; accepto. sublimis nata est letitia. et grandiū cumulatū est ecclie dei. exultans multitudo catholica sub barbara dnatione de ordinatione pontificis tanta. Cepit enī ille vir dei per cōuersationē bonā venerabilis et reuerend⁹ haberi hijs eciā qui foris sunt. et ita esse oībus gratus. ut si fas eēt animā suā pro eodem vniuersos ponē deleāret. Postq; apud eū nūq; mansisse probat⁹ nisi forte tribꝰ horis offerret quando sol diei explicuit cursū nocturnis tenebris ordinē dare et locū. tantū reseruabat q̄ntū diei sufficeret non q̄ntū cupiditas expetisset. deinde de nostro subinde cotidie ingenia et mira donante. De ipso pseruatōis hunerici regis Cap. xxvij.

Sed aī eius affirmauit. Cap. xxvij. fama esset vbiq; celebris atq; manifesta cepit inuidia grauī torquere. cotidianis et precipue cireleas eū calūpnijs inserere. Quidā plurimū suggesserūt regi de illo ut suū nequaq; sederet thronū. nec ad dexteram vel sinistrā ppli verbū sicut consuetū. Deinde quoq; mares vel femīas in habitu barbaro incedentes in ecclia conspice prohibet. Ille respondit ut dicunt. dom⁹ dei oībus patet intrantes nullus potest repellē. Et magis me quia ingens fuerat multitudo arrianoz. Ut vbi ab hoc q; domui regie seruiebant. Ut vbi ab homīe dei male vīsū accepit statim per totas eccie collocauit tortores. qui videntes se mināri vel eciā mactari in specie sue gentis ambulantes illuc palis minantibz deuictis in capite crinibz q; in eisdē collocatis ac vehementi⁹ stringentes simul cū capillis oēm pelliculā capitis auferebāt. nōnulli dū fierent strati oculos amiserunt. alij vero dolore defuncti sunt. Mulieres vero post hanc penā capitibz pelle nudatis precone preeūte per plateas ad ostensionē tunicatas ducebant. quod sibi magis que putabant lucrū maximū cōputabāt. Quoz nos plurimos nouim⁹. nec stimā tū aliquē eoz eciā penis vrgentibz a recto itinere destitisse. Ut vbi isto modo

fidelem infringē non valuit vllū. cogitat
ut nec religionis hoīes in eius aula con
stituī nec annonas nec stipendia solui
potiuent. Addidit quoq; et laboribz eos
exercere rusticanis. et dirigit viros ige
nuos et admodū delicatos ad campum
vticense ut sub ardentis solis incendio ces
pites messiū deserent. vbi omēs cū gau
dio ꝓgentes un dño letabant. In quoꝝ
contubernio quidā fiut auidā habēs ma
nū que per annos ꝯplurimos nullū ei
prestiterat obsequiū. Qui cū vehaliter ex
ruisaret se oparī non posse magis violen
ter iussus est ꝓgere. sed ubi ad locū ven
tū est. et preserī pro eo orando ingemue
rūt omnes. pietate diuina illa auida in
columis confessoris restituta est manus
hinc iā hunerici regis ꝓsecutio dolorib ar
ctuariaonis nostre sumpsit ĩiciū. De cru
delitate eiꝰdē in suos. Cap lxxvi.
Ipse autē qui se iam dudū omnib
bene ostenderat desiderans post obi
tum suū filijs quod non contigit regnū
statuere theodericū fuem filios q; eius.
gerentunis fris nichilominꝰ filios q; cru
deliter cepit insequi. quoꝝ nullū dimitte
ret nisi eis mors desiderij sui voluntatē
auferret. Primo siquidē vxorē theoderici
fratris sui astutā timebat ne forte maritū
aut maiorē filiū quia prudens est et sa
piens videbat. consilijs actuoribz aduer
sus tyrannū armasset. crimine ꝓposito
gladio eam interfici fecit. Post octaditur
et iste filius magnus liris institutꝰ aui
sedm constituaonē genserici eo q; maior
oīnibz esset. regnū inter nepotes potissi
mū debebat. Accendit adhuc crudelius alu
dum ꝓpetrare astante vulgo in media
ciuitate pro grandibz platee noue epī sue
religionis nomine iocundū quē patriar
cha vocabant precepit incendio consume
ri. ob hoc q; in domo theoderici germa
ni regis acceptissimꝰ habebatur. Cuiꝰ forte
suffragio memorata domꝰ regnū pote
rat obtinere. Tunc et gerentunis maio
rē filiū nomine godagis cū vxore absq;
solacio serui aut ancille crudeli exilio
delegauit. Fratrē vero theodericū post
ea ꝓsionē vxorē et filij nudū atq; desti
tutū similiter exulauit. Post cuiꝰ mortē
filiū qui superat infantulū duasq; filias
eius adultas impositas asinis longius
affligendo proiecit. Sed et comites q̄plu
rimos et nobiles gentis sue obiectionibus
falsis insectans ob hoc q; germano fauue
rent. alios incendit. alios iugulauit gla
dio. imitator existens genserici pris sui.
qui frīs sui vxorem lignio ponderi lapi
dū in ausagn fluuiū tirrenū fetulosū iac
tando dimersit. Et post necē matris eaī
filios interfecit. Sed et multos ei gense
ricus pater moriens sacīmēto inꝑposito cō
mendauerat. quos ille īmemor fidei et
sacramēti violator diuersis penis et incē
dio truncauit. Nam eldicū quendā quem
pater ꝓpositū fecerat regni iā annosum
atq; veteranū cū dedecore capite trunca
uit. eiusq; vxorē cū alia nomine dyena
rica in medio ciuitatis incendit. Quarū
corpa per vicos et plateas trahi iussit.
Quę tota die iacencia vegatus a suis e
piscopis vix vespere sepeliri concessit. Hec
per q̄nq; vel amplius ꝓ essi sunt annos.
quibz hec supplicia sufficere poterant ad
eternā mercedē si catholica fuissent. et si
dei sue memorata ista perferrent. Sed
ideo istud silere nequiuum⁹ ut ꝑpietas re
gis eaī in suis mīme sileret. Qui nō so
lum epī suū iocundū flāmis adussit.
sed eciā presbiteros et dyaconos suos id ē
arrianos q̄m plurimos incendit et insu
per bestijs manicpauit. De signis que per
secuaonē catholicoꝝ ꝑcesserūt. Cap lxxvij.
Aputatis igitur in breui oīnibz
quos timebat et solidans sibi ut
putauit regnū quod breue fuerat
et caducum ex ꝑte odiosus atq; seuus
vniuersa tela furoris in ꝓsecuaones ecīe
catholice rugiens sicut leo cōuertit. Ante
ꝓsecuaonis tamē tēpestatē multis preci
bz visionibz et signis īminēs demōstra
tū fuerat malū. Nam ferme ante bien
nū q̄ fieret vidit quidā fauste ecclesiā
soluto in ornatu fulgentē. et dū letaret
candore tanti fulgoris. cereis quoq; fulgē
tibz. palliꝭ q; velamento ac lampadibz ru
tilante subito aut. luminis illi⁹ conspicu
abilis extinctus est fulgor. ac tenebris sur

cedentibz aduersarius naribz natus ē
fetor et oīs illa albatoꝝ turba expellē
tibz quibusdā ethiopibz minata est foras.
Ob hoc lamentandū q eam in claritatē
pristina nequaq̄ viderit utq restitutā.
nam visionē istā nobis p̄ntibz sancto re
tulit eugenio. Vidit et quida presbiter
ipsa fausta basilicā refertā turba inuā
biliū pl̄oꝝ. et post paululū euacuatā et re
pletā multitudine porcoꝝ. atq̄ crapiarū.
Ite alius vidit aream tritacā ventilatio
ni paratā granis ventilatoris iudicio nec
dū a palea sepatis. Et dum ingentis mas
se confuse magnitudinē miraret subito
ecce turba veniens tēpestatis soniuago
flatu cepit aduentū suū surgente pulue
demonstrare. Cui⁹ impetu palea illa oīs
oīno volauit remanētibz granis. Post
hec venit quida procer⁹ splendido vultu
habituq̄ nitido fulgens et cepit grana va
cua macilenta atq̄ similagini reproba
purgando proicē. Que diu examinās vir
magnitudinē illius masse licet probate
ad aceruū tamen pduxit exiguū. Sed et
q̄nciano honorabilis epūs vidit se supra
quendā montē stare de quo conspiciebat
gregē innumerabiliū ouiū. Et in medio
gregis due erant olle ruinis bullientes.
Viderant autē ouiū ocisores. Quarū
carnes ollis eaā bulliendis demergebāt
Et cū ita fieret oīs illa magnitudo con
sūpta est gregis. Reor ergo illas duas
ollas siccensem et larensē duas ee ciui
tates in quibz multitudo p̄ma fuit con
gregata. et a quibz incendiū ijcū sūpsit.
aut hyneritā regē et gutillā epm eius
Sed de multis visionibz quia breuitati cō
sulendū fuit hec dixisse sufficiat. De ip̄is
edictis ī milites et epos et sacras virgines

Quid ultra. Censuit Cap lxxviij
primo tyrannus iussione terribili
ut nemo in eius palatio militaret nec publicus agēt actiones nisi se ar
rianū fecisset. Quoꝝ ingens numerus
vigore inuicto ne fidem p̄deret militiā tem
porale abiecit. quos postea domibz pro
uectos omiq̄ substantia exspoliatos in ī
sulas cralia et sardinia relegauit. Quod
eaā statuē per totā affricā festinauit ut

nitoꝝ episcoporum defunctoꝝ fisci sibi subsma
tiā vendicasset. Qui autē defuncto succedē
poterat. non ante ordinaret nisi fisco re
gali q̄ngentos solidos obtulisset. Sed hoc
edificiū vbi construe nisus est dyabolus.
statim illud destruē dignatus est xp̄us
Suggesserūt ei domestici sui dicentes. si
istud seruauerit p̄cepto vīa. episcopi
nostri in p̄tibus tracie et aliis regiōibz
constituti peioia inapient pati. Prece
pit deinde sacras virgines congregari.
dirigens wandalis aī se siue gentis obsce
nitatibz ad inspiciendū et contrectandū cō
tra ius verecundie et pudoris. vbi nec ma
tres aderant nec aliqua catholica matro
narū cremātes graui suspendio. atq̄ in
genita pondera pedibz colligantes. lami
nas quoq̄ ferri ignitas dorso ventri ma
millis et lateribz apponebāt. Quibz inē
supplicia dicebat. Dicite q̄ epi vobiscū cō
cūbunt et clerici vīi. Quarū acerbitate
penaq̄ plūmas tūc stam⁹ extinctas. alie q̄
remanserūt tutibz arescentibz fracte sunt
aurue. Putebat enī semiustā iuenire per ea
ius aditū publicā sicut sciā facere psecu
tionē. Et ita faciens nullo modo iuestigare
potuit quo xp̄i ecclām macularet. De varia
ecclīastris et mulieribz ac infantibz. Cap lxxix.

Quibus ī diuersis autē prosequar fluminibz lacrima
rū. qui epos presbiteros et diaco
nos. et alia ecclesie membra id est quos
milia nōgentos lxxxvi ad exiliū heremi
destinauit. In quibz erāt podagrici q̄m
pluvimi. alij per etatē annosā lumine cō
poralu priuati. In quoꝝ erat numero bīus
felix abiuitan⁹ epūs ij abens iā in cpātu
xliiij annos. Qui paralisi morbo passus
nec sentiebat quicq̄ nec penitus loquebat.
de quo nos maxime cogitantes q nō pos
set iumento portari. suggessimus ut ra
ter peteret ut saltē eū ppe mortuū au
tumni ee iussisset q ad exiliū nulla ra
tione posset pduci. Cui ita fertur tyrān⁹
cū furore dixisse. Si aīalu sedere non po
test. iūgantur boues indomiti qui eū col
ligatū fluminibz trahendo pduant vbi ego p̄
cepi. Quē ex tūc inuerso super burdonē vul
tū quasi quendā lignū triduū toto itinere

portabam⁹. Congregāt⁹ vniuersi in suc
censem et lauense ciuitatē ut illuc ocau
rentes mauri sibi traditos ad ỹemū per
ducerent. Supuenientes igit⁹ comites du
o subtilitate dāpnabili blandis sermōibz
cū dei confessoribz agē ceperūt. Quid vob
inquiūt videt⁹ ut ita ptinaces sitis vt do
mini nīi precptis mūme obtēperetis. qui
cē poteritis in conspectu regis ỹonorabi
les si eius festinetis facere voluntatē.
Tanū illis ingenta vociferatione damau
abz et dicentabz. xpīanu sum⁹. trinitatē
in vnū deū īuolabilē confitem⁹. inclu
dunt⁹ grauiori quidē sed adhuc laxatu aus
todia. vbi nobis copie dabant⁹ et intro
ire ac verbū admonicioīs fratribz face
et diuina mīsteria celebrare. Ibi et in
fantuli fuere plurimi. quos genitrices
materno sequebant⁹ affectu. alie gau
denes alie vetrahentes. alie gaudebāt
se martires pepisse. et alie diluuio re
baptizatoīs moliendo nitebant⁹ a cōfes
sione fidei revocare. Nullū tamen tunc
blandimēta vicerūt. nec carnalis pie
tas aliquē inclinauit ad terrā. Illa que
dam tūc que fetat anus breuiē delectat
referre. Dum iter ageremus cū dei exer
citu comitantes. et forte magis noctibus
promouim⁹ ppter solis ardorē conspicim⁹
mulierculā sacculū et alia vestimenta
portantē manu infantulū vnū tenentē
atq; in hijs sermonibz consolantē. Curre
dñe meus. vides sanctos vniuersos quo
pgant et festinant ylares ad coronā.
Quā cū nos inveparem⁹ q; ipportuna vi
deret⁹. aut viris pro sexu iūgi aut exera
tui xpi sociari vīdit. Benedicte bñdici
te et orate pro me et isto nepote puulo
meo cū quo ad exiliū pgo ne īueniat eū
solū ỹmicus et a via veritatis revocet ad
mortē. Ad hec verba repleti lacrimis nul⁹
dicere valuim⁹ nisi vt voluntas fieret dei.

De carceribz coz artissīē et tetrimis. lxxx.

Sed ubi aduersarius qui iam cap
sorte ditebat. ptibor spolia. reple
bo aiām meam. interficā gla
dio meo. dñabitur man⁹ mea. nullū po
tuit occupare requirit angustia et teter
rima loca. in quoz conclauibz dei exera

tū coartaret. Tunc eis eciā visitacionis
humane negata est consolacio. puniunt⁹
et fustibz grauiē affligunt⁹. Jactant⁹ con
fessores xpi angustia coartante vnus su
per aliū ut agmina locustaruū. et ut ppe
dicat⁹ ut grana preciosissima frumētoz. In
qua constipacione secedendi ad naturale
officiū nulla racio sinebat⁹ loci. sed stercoris
et vrine vrgente nēcitate ibidē faciebant.
ut ille tūc fetor et ỹorror vniūsa penaruū
genera superaret. Ad quos aliq̄n datis ī gen
tibz muneribz mauris dormientibz wan
dalis vix clam admissi sum⁹ intrare. Q̄
introeuntes velut in gurgite luti usq; ad
genua cepim⁹ mergi. Illud tūc ỹeremie
fuisse videntes completū. Qui nutriti sūt
in croceis amplexati sunt stercora sua.
Quid multa. precepti sunt vndiq; ꝑstre
pentibz mauris ad iter ubi destinati fue
rant ꝑparari. Exeuntes itaq; die dñica
linita ỹabentes stercoribz vestimenta. et
similes facies et capita a mauris tamē
crudeliē minabant⁹. ỹnū cū exultacōe do
mino decantantes. Quer est gloria in om
nibus sanctis eius. Videbat⁹ enī ibi tunc be
atus pontifex typpian⁹ vinzidiensis epūs
consolator egregius qui singulos pio et
paterno fouebat affectu non sine flumīibz
currentiū lacrimaz patus pro fratribz
aiām ponē. et se vltroneū si dimitteret⁹
talibz passionibz dare. Qui totū q̄d ha
buit egentibz fratribz in illa tūr nēcitate
expendit. Querebat⁹ enī occasionē quali
ter confessoribz sociaret⁹ ipse aīo et virtu
te confessor. Qui postea per multos ago
nes et squalores carceris in exilio quod
desiderabat cū exultacione prexit. De mar
tiris in unē et exiliz aspirante. Cap lxxxi.

Quante et tūc multitudines de di
uersis regionibz et ciuitatibz ad
visendos dei martires conārent⁹
populoz testant⁹ vie et semite. que agmīa
visentiū nequaq̄ capiebant per vertices
montiū et vallīū conterentes turba fide
liū inestimabilis descendebāt. teretos ma
nibz gestantes. suos q; infantulos vestigi
is martirū proicientes ita voce clamabāt
Quibz nos miseros relinquitis. dū pgitis
ad coronā. Qui hos baptizaturi sk puu

los fonte aque phennis? Qui nobis penitē
tie manus tollaturi sunt. et vēdnliacō
nis indulgentiā obstrictos petratōr vincu
lis soluturi? Quia vobis dām est. Quodcūq
soluerit sup terrā erit solutū et in celis.
Qui solempnibz orationibz sepulturi st mor
tuos? Quibus diuini sacrificij ritus exhibē
dus est consuetus. Vobis tā cētā nos libeat p
gere si liceret ut talī modo filios a patribz nul
la nātas separet. ℣ In hys vocibz et laudi
bus nullus iam pgere admissus est conso
lator. sed arcebatur multitudo ad cumulū
ut vbi tūr nauis erat pparata laboriosam
caperent mansionē. Qui cū senes deficerēt
et alij forte et si iuuenes delicati ceperūt
primo hastilibz cuspidibz ad cumulū et la
pidibus tundi. vnde magis deficientes am
plius lassabant. ℣ Post vero impatū ē mau
ris ut qui ambulare non poterant ligatis
pedibz velut cadauer aīalis mortui trahen
tur per dura et aspera loca. vbi primo vesti
menta postea mēbra singula carpebant.
quia per gladios acutos petras hic caput
contrebat. alibi latera findebant. Et ita in
ter trahentiū manus spīm exalabant. Quo
rū numerū colligē nequaq valuim9 mul
titudine coercente. Erat tamen per totū
aggerē publicū vilis sepultura sanctorū
loquentibz tumulis. Reliqui aūt habilio
res ad solitudinis loca pueniūt. in quibz col
locati ordeū ad vescendū ut iumenta accipi
unt. vbi cētā venenator aīaliū atq scorpi
onū tanta dicit ee multitudo. ut ignoran
tibz incredibilis videatur. Que solo flatu e
tiam procul positis venenū virus infundat.
Scorpione aūt passū nullū dicūt aliqn
euasisse. Quor feritas virulenta vsq ad
presens xp̄o defendente nullū seruor eius
nocuisse docetur. Sed cū illi aliunt ordea
ceis granis. postea et hoc ablatū est. qua
si non posset de q pluerat patribz manna
pascere et nūc talī exilio manapatos.

De ritu ꝫ one reliquor epor catholicor ad cōsi

Cogitat atrocia aduersus tūc hēresi
ecclesiam dei. ut qui mēbra alia ab
scinderat. totū laniando p̄det corp9
Nam die ascensionis dñi legato zenonis i
peratoris rege non p̄mittente legendū media ec
clesia epō eugenio dirigit preceptū talī

tenore conscriptū. quod etiā vnuisse affir
re veredarijs discurrentibz destinauit.
℣ Rex hunericus wandalor et alanorū
vniuersis epis omousianis. Non semel sed
sepe constituī ee prohibitū vt in sortibz wan
dalor sacerdotes vri conuictus nūme cele
brarent. ne sua sediciōne aīas subuerterent
xp̄ianas. quā rem spernētes plurimi nūc
reperti sunt contra interdicta missas in sor
tibz wandalor facere asserentes se integrā
regulā xp̄iane fidei tenere. Et quia in pro
uinciis a deo nobis concessis scandalū esse
noluimus. ideo dei prouidentia cū consensu
sanctor epor nror hoc nos statuisse cognos
cite ut ad diem kalendar ianuariar proxi
mū futurar amissa omni exactiōe for
midinis omnes cartaginē veniatis. ut
de ratione fidei cū nostris venerabilibus
epis possitis inire conflictū. et de fide o
mousianor quā defenditis de diuersis scri
turis ꝓprie approbetis quo possit agnosci
integrā fidem teneatis. Nui autē edicti te
norem nos qui aderam9 cognoscentes sil
ꝫ legentes ingemuim9 eo ꝙ future ꝑse
cutionis furorem indicaret. Et presertim
vbi dixit. in promissis nobis a deo datis
et confessis. Tunc sancto eugenio tri
bile videbatur si cor barbaror suggerendo
mollirēt. Nitebaturq regi suggerē cōsor
tes siue religionis etiā transmarinos vo
cari debere. Ignoscat inquit clemencia
regis nos disputationē legis cū aduersa
dei nullatenus declinare vel fugē. sed sine
vnūsitatis assensu nos non debere asserē
de fidei nostre causas assumē. Hoc autem
agebat eugenius non ꝙ deessent in affec
ti qui aduersarior obiecta refellerēt. sed
vt illi venissent qui alieni ab eor dñatu
maiorē fiduciā libertatis haberent. pari
terq oppressionis nostre talium nūciis
sis terris et pplis nūciarent. Ille ergo qui
nectebat dolos audire noluit. maiorē. a
gens argumētationibz trebis ut quosdā
ꝙ epor audierat eruditos variis insecta
tionibz agitaret. Jam ad exiliū niuianē
se sedm donatianū impositis centū ꝙnqua
ginta fustibz miserat episcopos necnon
et sub fetulense presidiū virū acutū. Tui
et venerabiles mansuetū germanū fui

tulū et multos alios fugauit. Dū hec ge
runt impat ut nostre religionis illoꝝ
mensa nullū cōmunē habēt. neq; cū ca
thohas oīo vescerent. Que res non ip
aliquod prestitit beneficiū sed nobis max
mū contulit lucrū. Nam si semo eoꝝ di
sentomagis cōis mensa cibor potuit iqui
nare cū dicat idem aplus. cū nephariis
nec cibi habē cōione. Sed cū ignis iam p
secutionis accenderet et flamma infestātis
vbiq; regis arderet. ostendit dns nr quod
dam miraculū per seruū suū fidelē quod
preterire non debeo De felice ecco per bēm
Habit in cadē eugeniū illuīato. Cap
tenitrice id est cruc lxxxiij.
tagine quidā ceraus huiꝰ ciuita
tis notissimꝰ noīe felix. Hic visitat a dño
diaq; ei nocte per visū. dies erā epyphā
nie meū eugeniū epm et dices ei quia
ego te ad illū direxi. et illa hora qua be
nedixerit fontē ut baptisent accedentes
ad fidem. contingent oculos tuos et capien
tur et videbis lumen. Qui cū talia visione
cōmonitus est putans se quomodo assolet
deludi per sompniū. surgere noluit ceraus.
Sed cū iām vergeret in sompno similiter
ut ad eugeniū pgeret compellit. Rursū
negligit. Veraq; festinanti et grauiter
increpatur. Exutus puerū qui ei solitus
erat manū dirigē. pgit veloa agilitate
ad fausta basilicā et orat. et veniens cū
ingentibz lacrimis suggerit cuidā sub
diacono noīe pegrino ut eū epō nūcia
ret. indicans se habere aliquod secreta ge
nus intimandū. Audiens epūs iussit ho
minē introire. Jam enī ob celeritatē fes
tinantis pni nocturni per totū ecclīaz ca
nentis pl̄o intrepabant. Indicat ceraus
antistiti ordinē visionis sue. dicitq; illi. Nō
te dimittā tusi sicut michi a dño iussus es
reddideris oculos meos. Cui ille. Recede a
me frater q̄a peccator sum. Cumq; ille i
sinuet attendens eugenius reuerendā
crudelitatē eius. et quia iā tempus urge
bat pgit cū eo comitante officio clericoꝝ
ad fontē. ibiq; flexis genibz cū ingenti ge
mitu pulsans singultibz celū. exaudiēte

benedixit aque fontē. Et cū completa ora
cione surrexisset rūdit ceco. Jam tibi dixi
frater quia homo pccōr sum. sed qui te vi
sitare dignatus est prestet tibi sēm fidem
tuā. simulq; vexillo cruc oculos ei consig
nauit. Qui statim visū recepit. quē secum
quousq; baptisaret ibi detinuit. Fit hoc ec
desie manifestū. strictiq; nūcius pgit ad ty
rannū. Rapitur felix inquirit ab eo qd
factū sit qualiter lumen recepit. dicit ei
ex ordine totū. Quātū epi arrianoꝝ hec per
maleficia fecisse eugeniū. Et quia oppres
sione confusi lumen non potuerūt nubila
re eo q felix vniuerse ciuitati manifestꝰ
esset et notus. Tamen volebant eū si fas es
set necare quō iudei suscitatū cupiebant
occidere lazarū De cōuētu epoꝝ ad consiliū
Approprinquat cōgregnto. lxxxiij.
iam futurus ille dies tricēsimo
sius kalendarū februariarū ab eo
dem statutꝰ. cōuenīt nō solū vniuse affrice
vim ecclīaz insularū multarū epi afflictio
ne et merore confecti. sit silentiū diebus
multis. quousq; peritos quosq; doctissimos
viros exinde separet tricēsimis oppositis
necandos. Nam vnū ex ipso choro doctoꝝ
nomine letū strēnuū atq; doctissimū vi
rū post diuturnos carceris squalores in
cendio consumauit. estimans q tali exē
plo timorē mittet reliquis et lesurā. Tan
dem venitur ad disputacōis conflictū ad
locū scilicet quē elegerant aduersarij. Vi
tantes igitꝰ nostri vocaferacionis tumultꝰ.
ne forte postmodū arrianā dicerēt q eos a
liquis nostroꝝ oppressserit delegūt de se nos
tri qui pro oībus vīderent decem. Collocat
sibi gerulla cū suis satellitibz in loco celso
superbissimū thronū astantibz nobis. Dixe
runtq; nri episcopi. illo est semp tractan
da locuacio vbi superba non dñatur plūtus e
latio. Conuersiq; nri epi gerulle dixerūt.
Appone qd disponis. Gerulla dixit. Nestio
latine. Nostri dixerūt epi. Semp te latine
ee locutū manifeste nouimꝰ. modo extru
sare non debes. Preserti quia tu huiꝰ rei i
cendiū suscitasti. si autē fidē nrām cognos
cere desideratis hec est veritas quā tenemꝰ
Regali enī impio fidei catholice quā tene
mꝰ precepim reddere racionē. ideoq; aggre

dñm pro nostrarū virtū mediocritate fidei adiutorio quā credim⁹ vel predicam⁹ breuiter intimare. Primū igit̄ de vnitate substantie patris et filij quod greca omousion dicunt exponendū vobis esse cognouim⁹.

Exposicio fidei catholice ꝺ̄ arrianos 81

Patrem et filiū et spm̄ scm̄ ita in vnitate deitatis profitem̄ ut et patrē in sua ꝓprietate psone subsistere. et filium nichilomin⁹ in propria existere psona atq; spm̄ sanctū psone sue ꝓprietate retinē fidei confessione fateam̄. Non eū eundē asserentes patrem quē filiū. nec filiū confitentes qui pater sit aut spūs sanct⁹. nec spm̄ sanctū accipim⁹ ut aut pater sit aut filius. sed ingenitū patrē. et de patre genitū filiū. et de patre et filio procedentē spm̄ scm̄ vnius credim⁹ eē substantie vel essentie. quia ingeniti patris et geniti filij et procedentis spūs sancti vna est deitas. tres vero ꝓprietates psonarū. Et quia contra hanc catholicam et apostolicam fidē hereses exorta nouitatē quandā induxerat asserens filiū non de patris substancia genitū sed ex nullis existentibz id est ex nichilo eū substitisse. ad hanc impietatis professionē que cōtra fidē emerserat refellendā et penitus abolendam omousionis sermo grecus positus est. quod interpretat̄ vnius substantie vel essentie. signans filiū non ex nullis existentibz nec alia substancia sed de patre natū esse. Qui ergo putat omousion auferendū. ex nichilo vult asserē filiū extitisse. sed si ex nichilo non est ex patre sine dubio est. Et recte omousion vnius cum patre substancie filius est. Ex patre aūt esse id est vnius cū patre substantie ipius testimonijs approbat̄ aplō dicente. Qui cū sit splendor glorie et figura substantie. Ipse quoq; in euangelio dicit. Ego in patre et pater in me. et ego et pater vnū sum⁹. qđ nō ad unitatē uoluntatis. sed ad vnā veritatē deitatis refertur. Qa nō dixit. ego et pr̄ vnū volum⁹ sed vnū sum⁹. Vbi qa duas in filio ꝓfitem̄ esse natas. i. deū ex et homē q̄ qđ excellētes sublimitatis potētie de eo refert̄ scripte ad mēorandā eius diuinitatē tribuēdū sentim⁹. et qđ infra honorē celestis potētie de eodē humil⁹ narrat nō verbo diffidēs hōi reputum⁹ assumpto. sed diuinitatē ergo est hoc quod supius dixim⁹ vbi ait. Ego et pater vnū sum⁹. et qui me videt. videt et patrē. et oīa quecūq; pater facit. eadem facit et filius similit̄. Vel etiā que supius continent̄. Illa vero que de eodē hoīem referunt̄ ista sunt. Pater maior est me. et non veni facere voluntatē meā. Et pater si fieri potest tr̄a. Non est etiā filius dei degener. qui de ver⁹ de ver⁹ natus ē vō. sicut iohes dic̄. hic ē de ver⁹ et vita eterna. Et ipe dñs ait. Ego sū via vita et vita. Et in de spū sancto dicit aplus. Diuisiones gratiarū sunt. idem autē spūs ꝛc̄. Et posit. hec autē oīa operatur vnus atq; idem spūs dividens singulis prout vult. Vnde non dubie claret spm̄ scm̄ et deū eē et esse voluntatis auctorē. Qui aūtm operari et secundū ꝓprie voluntatis arbitriū diuine dispensationis dona largiri aptissime demonstratur. Qua ubi voluntaria gratuita distributio predicit̄. non potest videri cū dicto seruitutis. Habes quoq; creatorem spm̄ sanctū in libro iob. Spūs inquit dei qui fecit me. et spūs oīpotentis qui docet me. et dauid dicit. Emitte spm̄ tuū ꝛc̄. Vna itaq; est religio vna gloria trinitatis ut audiam⁹ aplm̄ sentiat audierūt corinthei. Gratia dñi nr̄i ihesu

De prosecutōe catholicor epor et exsolutione [illegible]

Hec est fides nr̄a euangelijs et aplis traditionibz cōmunitū que in mundo scē catholice ecclesiarū societate fundata. In qua nos per gratiam dei oīpotentis ymaginē usq; in finem terre huius confidim⁹ et speram⁹. Qui cū noster libellus legeret oblatus veritatis lumen nequaq̄m sufferre cecis oculis potuerūt. insanientes vocabz insferentes grauiterq; ferentes quare nos nō nunc nostro catholicos dixerim⁹. Stultiq; q; menacentes suggerunt regi de nobis ꝓ strepitū fecerim⁹ audientiā fugientes. Qui eadē hora accensus et credens mendacio festinauit facere quod volebat. In q; contemptū decretū habens et occulte cū eodē decreto per diuersas ꝓuincias suos homines dirigens epōs arrianicos situs vna die vniuerse affinxe cathas clam sit. vniuersaq; substantia epōr et cleri

siarū suus epūs munere condonauit. Nesa
entes quoq; quid loquerent nec de quib
affirmabant legē quā xpiani impato
pis vbi contra eos et contra alios hereti
cos per honorificentiā ecclē catholice dede
rant aduersū nos illi ꝓponē non erubu
erūt. addentes multa de suis sicut pla
cuit tyrannice plāta. Post hec dicta fe
ralia veneno tortato tūsuersa. iubet
rictos episcopos qui cartagini fuerant
fuerant congregati. quor iam ecclias do
nos et substanciā ceperat in hospitijs
quib erant expoliari et expoliatos foris
muros ꝓpelli. Non aūal non seruus non
mutanda que ferebant vestimenta penit
dimittunt. Addidit adhuc ut nullus quē
piam illor hospitio recipet aut elemosinā
prestitisset. Qui autē miserationis causa
fuisset tēptasset cū vniuersa domo sua in
tenderet. Sapienē ecā tunc proiecta epi
fecerunt ut licet mendicantes exinde nō
abinde non abuent. quia si recederēt nō
tantū violent oīo reuocarent sed etiam
mentirent eos sicut mentita fuit fugisse cō
fictū. maximeq; quia vbi reuerterent
iam nequaq; fuerat ecclie substancia vel
domibz ocupatis. Dū ergo gemētes in
circuitu muror nudo sub aere iacerent
factū est ut rex impij ad piscinas exisset
Cui vniuersi oturbē maluerūt dicentes.
vt quid taliter affligim. ꝓ quib malis
forte cōmissis ista ꝓpetim. Si ad disputa
tionē simꝰ congregata q̄ve exspoliata traducim.
Quare deferim et sine ecclesijs et domi
bz nostris foris cū tristiciē fame et nuditā
te laborantes medijs stercorib volutam.
Quos ille toruis oculis aspiciens priusq̄
cū sessoribz equos dimitti ut tali possent
violentia non solū conteri vim ecā eneca
pue senes. De iuramento per dolū ab eis
exacto. Cap lxxxvij.

Hinc deinde iubent ad quendā locū qui dicit
edes memorie illi viri dei occur
rere fraudē nescientes sibi aptatā. Vbi cū
venissent cartula eis ostendit inuoluta. diab
q̄ illus ita subtilitate serpentis. Dns noster
rex hunericus licet doleat q̄ fueritis con

temptores ut adhuc eius voluntati obedi
re non tardetis et eius efficaciā religiosis
cui est ipse mīc tamen de vobis bonū co
gitauit. Si iurauitis ita ut quod ista car
ta continet fraciatis dimittet vos ecclesijs
et domibz vīs. Ad quod vniuersi epi rn̄
derūt. Semꝰ diximꝰ et dicimꝰ et dicturi
sumꝰ. xpiani sumꝰ. epi sumꝰ aplicā fidē
et vnā et verā tenemꝰ. Accelerauerunt
quoq; illi a rege destinati scripture eis
propalare tenorē. qui ipis sermonibz fue
rat coloratus. sic enī talūpniosa series cō
tinebat. Jurate si post obitū dn̄i nostri re
gis eius filiū helbericij desideratis ee regē.
vel si nullus vr̄m ad regiones tūsmarinas
eplas dirigat. Oz si sacramentū tyuius
rei dederitis restituet vos ecclesijs vrīs.
Cogitauit tuc multor pia simplicitas eti
am contē prohibitionē diuinā sacramētū
dare ne deꝰ ꝓplus in posterū dicet q̄ vicio
sacerdotū qui iurare noluerūt non fuerūt
ecclesie restitute. Alij quoq; astutiores
episcopi sentientes dolū fraudis nequa
q̄m iurare voluerūt dicentes prohibitū
esse euangelium auctoritate. ipō dn̄o dice
te. Non iurabis in toto. Quibz ministri
regis. secedant in ꝑte inquiūt qui iura
re disponūt. Qui cum secedent notarijs
scribentibz quid quis dicet et ex qua ciui
tate fuisset. similiū factū est illus qui nō
iurauerūt. statimq; ps vtraq; custodie
manipat. Post vero fraus que celabat
apparuit. Jurantibz dm̄ est. Quare con
tra preceptū euangelicū iurare voluistis.
Jussit rex ut ciuitates atq; ecclesias vestras
nūq̄ videatis. sed relegati colonias iure
ad excolendū agrū aripietis ita tamē ut
non psallatis neq; oretis. aut ad legendū
codicē manibz gestetis. non baptisetis ne
q; ordinetis aut aliquē reconsiliare pre
sumatis. Similiē non iurabitis aut. Qa
regnū filij dn̄i nr̄i non adoptatis idcirco iura
re noluistis. ob quā causā iussi estis in
corsicanā insulā relegari ut lignā pro
futura nauibz dn̄i insidatis. Addidit i
traq; bestia illa sanguinē sitiens inocentū
epōs necdū in exilia directis per vniuersas
affricane terre prouincias vno tempore
tortores crudelissimos destinare ut nulla

remansisset domus et locus vbi non fuisset
vlulatus et luctus. vt nulli etati nulli p
reretur sexui nisi illis qui eor sutuūbent
voluntati. hos fustibz illos suspendio. alios
ignibz contremabant. mulieres etiā pre
cipue nobiles contra iura nature nudas
oīo in facie publica cruciabant. et quibz
vnā nostrā dyonisiā cursim ac breuiter
nominabo De mīio sancte dyonisie et suor
Cum viderent eā Cap lxxxviij.
non solū audacē esse sed etiā ma
tronis reteris pulchriorē ipsā pri
mo nisi fuisset fustibz exspoliatā aptare. Que
cū pateret dicereq; de deo sum secura. qli
ter libet cruciate. verecunda tū membra
nolite nudare. Amplius illi magis furē
tes celsiori loco vestimentis exutū constituu
spectaculū eam facientes oībz. Que int
uitus virgarū dū riuuli sanguīs toto ia
corpe fluiturent libera voce dicebat. Ne
tin dyaboli quod ad obprobriū meū facere
putatis ipsa laus mea est. Et quia erat
scripturaq; diuinaq; scientia plena optatis
armata penis et uti iam martir alios ad
martiriū confortabat. que suo exemplo
pene vniuersā patriā liberauit. Nec quo
q; tū filiū suū vnicū ad modū adhuc tene
re etatis et delicatū. noīe maioricū timo
re penarū formidolosū conspiceret verbe
rans eū nutibz oculoq; et increpans auc
toritate materna ita confortauit ut mīe
multo fortior redderet. Memento fili mi q
in nomine trinitatis in matre catholica
baptisati sum⁹. Non pdam⁹ indumentū
nostre salutis. nec veniens iuitator vestē
non inueniat nuptialē. et dicat mīstris.
Mittite in tenebras exteriores vbi eit fle
tus oculoq; et stridor dentiū. Illa pena time
da est que nūq; finit. Illa desideranda vi
ta que semp habet. Talibz utiq; solidans
filiū verbis velociter martirē fecit. Aplex
anbq; illa hostiā suā quātū potuit vorabz
deo gratias agens ad gaudiū spei future
in sua maluit domo sepelire ut quoties
super sepulchrū eius trinitati preces effu
deret aliena se a filio nūq; esse confideret
Quanti igit per eā in illa ciuitate ut fa
ti sum⁹ acquisita sunt deo. longū est nar
rare. Nam eius germana nomine dati
na atq; leonia filia sancti germani e
piscopi. cognatusq; datiue venabilis e
melius medicus religiosis quoq; Tem
us trinitatis confessione predarius vesti
lidensis bonifacius q̄nta ptulerūt qua
libusq; cruciatibz cuncterati sint qui va
let ex ordine dicat. Passio sā maiorū et sē
Victorie. Cap lxxxix.
Seruus quo
q; tuburtane ciuitatis maiorius
gene'osi et nobilis vivi filius pro
xpō quas ptulerit quis explicet penas
Qui post edes īmūabiliū fustiū tortoleo
frequentibz eleuatus dū totum per vrbem
penderet. nūc in sublime sublatus et ite
celeri demissus. utiq; cūnabinis sup calu
ces plateaū pondere corpis veniens ut
lapis sup lapides corruebat. sed et sepius
tractū et lapidibz acutissimis defricatū e
ut cutibz separatis pelles corpis latentibz
videres et ventri pendere. Iste iam tpibz
genseric non valde dissimilia ptulerat.
ne amici cuiusdā sui secreta nudaret. Iu
ciuitate vero culusentana non valeo q̄
gesta sint nūciare. quia et ipsam q̄ntis
tē martiriū vel etiā confessoq; hominū īpos
sibile est supputare. Vbi quedā matrona
auctrix sui noīs victoria. dū in consp
gi continuato suspendio cōtemneret fi
rito iam pdito filijs presentibz roganti
talit. Quid pateris cōiunx. Si me desp
tis vel horū quos genuisti miserē impia p
nulloq; quare obliuiscens veteri tui. et pro
nichilo ducis quos cū gemitu peperisti. Vbi
sunt federa cōiugalis amoris. vbi societa
tis vincula. que int nos diuū honestatis
iure tabule conscripte fuerūt. Respice q̄
so filios ac maritū. et regie iussionis ipie
festina precepti. ut īmunenta adhuc cor
menta lucreris. simul et mihi doleno et
liberis nostris. Sed illa nec filioq; fletus n
serpentis audiens blandimēta. aspīu. ocu
loq; altius eleuans a terra mūdū cū sua
desideriis contēpnebat. Quā cū iā cons
nuato suspendio auulsis humeris ecia
qui cruciabant conspicent mortuā depo
fuerūt prorsus oī pte gemmatā. Que
postea vetulit quandā sibi virginē astitis
se atq; tetigisse membra singula. et illico
fuisse saluatā. Passio sē victoriani, pōsulis

Qet duoꝝ germanoꝝ. Cap xc.
Valuer autē adumitane ciuitatis
tiuē victoriani tunc proconsulē
cartaginis predicē nesao defuentibz ver
bis quo in affrice ptibz nullus ditior fuit
Qui etiā apud impiū regem pro rebus se
per sibi cōmissis fidelissim⁹ habebat. Vnde
mandatur ei a rege fumiliaritē dicit ꝙ ꝙ
eū habitur⁹ esset pre oīlbz si eius precep
to fraudē cōmodasset assensū. sed ille vir di
uinum. Securꝰ sū dño deo meo. et hec
regi dicatis. subrigat ignibz. adigat bestijs
extorqueat oīm tormentoꝝ genē. si consensēo
frustra sū in ecclesia baptisatus. Nam si hꝰ
presens sola vita fuisset et alia que vere ē
non sperarem⁹ eternā. nec ita feassem ad
modicū temporalē gloriari. et ingratꝰ exis
terem qui suā multi fidē contulit creatori.
Id quod tyrannꝰ exactatus q̄ntoꝝ tormēto
rū generibz. et q̄ntus eū affluxerit penis
humanꝰ sermo non potit explicare. Qui
trepidians feliciterꝙ consūmās martiri
alem coronā accepit. Apud cumbadense
quoꝙ ciuitatē gesta quis queat et certa
mina martiriū explicare. Vbi duo germa
ni aquis vegiensis ciuitatis sibi securi de
domino lucem inuenerūt ut rogarent
tortores vt vna pena pariꝙ suppliio tor
querent. et dum primo suspendio molibus
lapidū pedibz alligatis tota die penderēt.
unus illoꝝ petiuit se deponi et sibi indul
gas dari. Cuꝰ frater illius metuens ne fidē
negaret de suspendio clamabat. Noli frater
noli. non ita iuramus ꝓpo. Ad te sabo te cū
ante thronū eius terribilē venerim⁹ qua
super corpus et sanguinē eius iuramus
ut pro eo lucem paciam. Hec dicens et
alia confortauit germanū ad pressum
passionis. Qui clamās ingenti voce di
cebat. Adiute supplicijs quecūq; vultis.
et penis artate ꝓphanos crudelibz. Quod
frater meꝰ fractur⁹ est et ego. Quantis iā
laminis adusti sūt ignitis qualibus sin
guli exarati. Quibz truncatibz torti ipsa
res docet q eos ipsi tortores a sua fide p
terrerūt dicentes. Hos imitetur vniuer
sus pplus vt nullus ad nrām veligionē
penitus cōuertat. et precipue quia nulli

linores nulla penarū vestigia in eis pe
nitus videbant. De illis qui linguis absa
tis loquebant. Capitulū.

In trasensi sis loquebant. Capitulū.
vero quod gestū est mauri xcj.
tunie maioris ciuitate ad dei laudē
dicere festinē dū siue ciuitati arrianū epis
copū ex notario guille ad pdendas aīas
ordinatū vidissent. oīs simul ciuitas e
uectione valde proximo ad hispaniam
confugit relictis paucissimis qui aditū
non inuenerant nauigandi. Quos arria
noꝝ epūs primo blandimētis postea mi
nis cōpellē cepit ut eos faceret arrianos.
Sed fortes in dño non solū suadētis insa
niā irriserūt. vñ eciā publice misteria
diuina in domo vna congregati celebra
re ceperunt. Quod ille cognoscens rela
onē occulte carthagini aduersus eos direx
it. Que cū regi innotuissent comitē quēda
cū iracundia dirigens precepit ut in me
dio foro congregata illuc omni prouincia
linguas eis et manus dexteras radicitus
abscidisset. Et spū sancto prestante ita loqua
ta sunt et loquunt quomodo antea loquebant.
Sed si quis incredulus ee voluit pgat nūc
constantinopolī et ibi reperiet vnū de illis
subdiaconū reperū. ob quam causā vene
rabilis nimiū in palacio zenonis imperā
toris habet. Et precipue regina mira eū
obseruantia venerat. Et quis congruo ser
mone possit assequi vel coaceruare diuer
sitates penarū. quas ex iussu regis siue e
tiam ipsi wandali in suos hoīes exercuerūt.

De passione que sūb est i carthagine. Ca
pitulū.

In ipsa quoꝙ que gesta sunt xcij.
carthagine si nitat scriptor singu
lari astruere eciā sine ornatu ser
monis nec ipsa noīa tormētoꝝ poterit
dicere. Que res hodie quoꝙ posita in prop
tu demonstrat. alios sine manibz. alios
sine oculis. alios absq; pedibz. alios tri
tos auribz intendas. Alios videas nimi
o suspendio scapulis euulsis caputq; qđ e
minere solebat in medio scapulaꝝ fixisse
demersū dū nitē in altis edibz suspendio
cruciantes ipulsione manuū funibz agi
tatis per vacuū aere huc et illuc facebāt
vagari pendentes. Qui nōnūq̄m diruptis
funibz de illa altitudine suspensioīs ic

tu valido corruentes plurimi arcē cerebri
cū oculis amiserūt. Alij confractis ossi
bus spm̄ continuo reddiderūt. Alij post
paululū exalauerūt. Sed qui hoc fabu
losū putat aiū zenonis legatū interro
get. cui⁹ pncia precipue gesta sunt. illa
faluet causa quia veniens carthaginē
sese pro defensione ecclesiarū catholicarū
venisse iactabat. Et ut illi ostenderet tyrā
nus se neminē formidare illis plateis vel
vicis plures tortores et crudeliores statuit.
in quibz legatis moris est ascendendo ad
palacū et descendendo tū sive ad obprobri
um videlicet illius rei publice. et nostri
am deflentis tpis fecē. Tunc igit̄ et que
dam vxor cui⁹dā tellarite regis nomē da
gili. Qui tempibz genserici multoacēs cō
fessor extitерat. matrona nobilis ac delica
ta. flagellis et fustibz oīo debilitata exilio
avido et ūuio relegat̄. vbi nullus hoīm
forte consolacois gracia veniendi haberet
accessū. Relinquens cū gaudio domū ma
ritū simul et filiū. cui postea oblatū ee di
citur ut in minori heremo tūsfata fruet̄
si vellet solacio socior. Illa vero ingens si
bi adesse gaudiū vbi nullus hūanus esset
consolacionis affectus. ne fieret supplicauit.
Tunc eccā eugenio pastore iā in exilio cō
stituto et vniuersis ecclesie cartaginis de
vis cede mediaq; maceratus fere q̄ngen
ti vel amplius int̄ quos q̄plurimi erāt
lectores infantuli gaudentes in dño. paul
exilio crudeli traduntur.

De scō muritta dyacono et ītrepacione elpidofori. Cap̄ xxiij.

Sed tunc dū in media vbe cedent̄
muritā dyaconē ceteris liberiorē
tacere non debeo. Fuit quidā elpi
dosorus noīe nimiū crudelis et ferus. cui
fuerat delegatū membra confessorū xpi sup
plicijs crassandabz laniare. Hic enī apud
nos fuerat dudū in ecclā fausti baptismatis.
Quē venerabilis muritta dyacon⁹ de aluco
fontis susceperat genitū. post vero dū apos
tatauet tunte exstitit sectatus aduersus ec
clesiā dei. ut supior oībz exactor pfecutio
nis fuisset ūentus. Quid multa. dū p̄mo
presbiteri supplicijs macerandi ordine ti
tarent̄. post archidiaconē salutarē captā
tur penis muritta. Fuit enī secundus in
officio ministroꝝ. Qui cū elpidoforo sedēn
te et fremente venabilis senior cepisset con
di primisq; exuuiaret̄ clam forte nescien
bz cunctis illa quibz eū susapiens de fonte
dudū texerat sabana baiulabat. Quibz
ventilatis simulq; in ostensione cunctoꝝ
extentis in hijs verbis totū ad fletū et la
crimas cōmouisse dicit̄ audientē. Hec sunt
linthеamina elpidofore mūlier erroris q̄
te accusabunt dū maestus venit⁹ iudicā
tis. Custodientē diligencia mea ad testimo
niū tue pditionis ad demergendū te in ab
yssū putei sulphureū tis. Hec te īmanitati
tinxerūt de fonte surgentē. hec te atrius
persequent̄ flāmantē gehennā cū cepere
possidere. Quia induisti te maledictionē
sicut vestimentū stridens atq; amittens
vere baptismatis sacramentū et fidei. Quid
facturus es miser. cū sensu patrissantibus ad
tenā regiam cōgregare ceperirit iuuentos.
Tunc te aliq̄n vocatū tremebilit indignat⁹
exutū stolā rex conspiciens nuptialē dixit
tibi. Amice quō huc intrasti. vestē nō ha
bens nuptialē. Non video quod contuli.
non cognosco quod dedi. Pdidisti miliacēs
midē. quā in tela virgineoꝝ membroꝝ
gesto. decem mensibz texi. et tendiculam
tis extendens aqua mundaui et purpura
mei sanguīs detexaui. Non aspico vultū
signaculi mei. mirabilē non video tramā
tis. Talis interesse non potuit epulis nu
tis. Ignite eū manibz et pedibz suis fumi
culis. qui semp̄se voluntarie separe volue
a catholicis fratribz suis. Ipse funes cōti
nuatos extendit in laqueū. quibz et semet
ipm vinxit et alios ne ad istud venirent
comunionē impediuit. Iuxta semitā multa
secundalū posuit quē nūc tū rubore pctuo
et dedecore sempiterno de cōmunione eo pecc.
Hec et alia muritta dicente. igne consūcac
ante ignē eternū obmutescens elpidoforus
convebatur.

De tormētis exulātū et ry ūsā

Pulsi a gregis sepatoꝝ. Cap̄ xxiiij.
Ulantes igitur vnūsquisq; dorsa sua ver
beribz alatres ad exiliū pgunt.
Quibz adhuc in itinere longioris vie pos
tis destinant̄ epīs arrianoꝝ suggerentes
hoīes īmisericordes ac violenti ut illud q̄d
eis forte miseracio xpianoꝝ victui cōtulerat

profuturū crudeliter auferret. qñ vnusqs
q̄z libencius forte cantabat. Nudus exui
de vtero matris mee. nudū me eciā oportet
ad exiliū pgere. quia dñs nouit esurientibz
rabiē porrigē et in deserto vestire. Nam et
wandali duo sub genserico sepius cōfessores
comitante matre contēptis oñibz diuitijs
suis cū eisdē ad exiliū p̄xerūt. De multa
tudine aūt pgenaū confessoū id est ecclē car
thaginis clericoz suggerente quodā ex lectore
tyenuario pdito quos ille nouerat vocales
strēnuos atq aptos modulis cantilene. de
signatione sua debere dirit prij infimulos
separi. quos ille dum catholicus eet tunc
discipulos habuit. Statim illo suggerente
sub festinacione dimittunt. et vi barbarica
furoris bissenus numerū puerōz de itinere
vocatur. Segregant corpe non spū a grege
sanctoz. Quo timentes precipuū. cū suspi
rijs lacrimarū ne diuellerent constrige
bant manibz genua sanctoz. Quos violē
cia tamen hereticā minacibz separās gla
dijs tarthagini venocauit. Sed dū cū eis
quasi cū tali etate non blandicijs ageret.
suppones suis tuenda fuit ānis. Et ne obdormi
rent in morte lucernā sibi euangelica luūs
accenderūt. Indignant ad hoc arriani.
et se supatos a pueris erubescebant. Vnde
accensi subdi itim fustibz iubent. quos iā
ante paucissimos dies varijs verberibus
dissiparant. Imp̄mūt vulneribz vulnera.
et rursū pena restaurata crudescat. Fractū
est oio dño confortante ut nec eius minor
desisteret in dolore. et ciā animo magis
accresceret roboratus in fide. Quos nūc curta
ro muro colut affectu. et quasi duodeā aplo
rū thorū conspicit pueroz. Una degunt
simul vestiunt. parit psallūt. simul i dño
gloriant. In illis diebus et duo negociatores
frumētius et alius frumenci ipsi eiusdem
urbis egregio martirio coronati sunt. Aut
et septē fratres non natura sed gracia i mo
nasterio cōmanētes confessionis certamīe
expleto imarcessibilē venerūt ad coronā.
Id est liberatus abbas bonefacius diaconus. vo
gatus monachus et maxime mōtius. De
passione sci eugenij carthaginēsis
ām illo tpe epi. Cap xcv.

Delius arrianoz epi presbiteri devi

ci. qm rex et wandali seuiebant. Ila ad per
sequendū ipsi cū suis clericis vbiq gladijs ac
cincti currebant. sicut quida epūs inter illos
teteris crudelior anthyoni noīe. qu tam ne
pharia et incredibilia in nostris exercuit
ut narrari nequeant. Fuit iste in quada ci
uitate proxima heremo. que tripolitane pun
cte vicinatur. Qui ut bestia insatiabilis ca
tholicoz sitiens sanguinē. huc illucq ad rapi
endū rugiens exurrebat. Nam ipius hune
ritus sciens ferocitatē anthyonij in ipsis here
mi ptibz voluit sim eugenū relegare. Quē
dum custodiendū anthyonius accepisset ita eū
arcta custodia cinxit. ut nullū ad eū introi
re ymittēt. insup varijs insidiarū atq pena
rum supplicijs extinguē cogitaret. Sed euge
nius stūs dū nostre pfectionis desideret incō
moda et aspitate alicuius senile attēret corpus.
nudaq sup humū cubitans stratū sacu irri
gauit ymbribz lacrimaz. aliqn sensit infestū
palisis morbū. Quo nūcio in gaudio cōuersa
arriana pgit festin ad tabile exilij hois dei.
Et cū videret ardente passione verū pontā
ficē balbuciencia verba producē cogitauit
simul extinguē quē superesse nolebat. Pre
cepit igitur ut acetū aspm ac nimis acerri
mū quereret. Quod cū fuisset allatū vene
rabili seni renuentibz et nolentibz faucibz
ingerebat. Nam sicut cōis dñs qui ad hoc
venerat ut potaret cū gustasset noluit bi
bere. qntomagis iste seru et confessor fidelis oīd
nollet nisi hereticā fervitas ingessisset. Ex
quo accepto preseruū passioni illu noxio mor
bus accepit augmētū. Cui pietas xpi miseri
corditer subueniens postea salutē exhibuit.

De passione sci epi habetheū et actoz. Cap

Huic epo nro habetheū si. xcvi.
militē relegato ad liniensis ciuitatis
in qua anthoni fuerat. qntū potu
it infestare res ipsa demonstrat. Nam cū
diuersis eū pfectionibz afflig̃et nec posset
fatē arrianū. videretq xpi militē semp
in confessione constantē pedibz et manibz
ligatis vinculis ingentibz artari episcopū.
Oreq obturato ne lingua damaret aquā
corpi ut putabat rebaptisacois sp̃u. qsi
valeret consciam ligare cū corpe. aut non
adesset qui audit gemitus cōpeditoz et vo
cis secreta rimatur. Vel supare posset aq̄

mendax tante voluntatis ꝓpositū. quod iā
homo dei mittentibꝫ lacrimis miserat le
gatū in celū. Exiit statim virū vinculis
et tali quasi gaudens prosequit̄ voce. Ec
clesie nr̄e frater habethdeū xp̄ianus effāis
es. Cui habethdeū. Illa est impie mortis an
tijoni dampnatio vbi voluntatis tenet̄ as
sensio. Ego fidei mee tenax vocabus consi
tens crebris. quod credo et credidi clamando
defendi. Sed et postea q̄ carthjenis vinxisti
et oris ianuā opilasti in pretorio cordis.
mee violentie subsidentibꝫ angelis gesta
confeci et lectitanda impatori meo tūsmi
si. Erat ḡenalis quidē ista violencia tyrā
noꝝ. Nam vandali quidē pro hac re vbi
q̄ fuerant destinati. ut transeūtes sine a
sacerdotibꝫ suis adducēt iugulandos. Nō
licebat siue priuatis siue negociatoribus
alicubi transire nec aliquid emᵉ vel ven
dere nisi qui habēt caracterē bestie in fron
te sua et in manu sua. Nam et epi et pres
biteri illoꝝ cū armatoꝝ manu noctūs
tempꝫibꝫ vicos vel oppida circumibant. et
sic despiciatis postibꝫ ianuaꝝ aquā gladi
ūꝫ gestantes aiārū predones intrabāt
Et quos domi reperēt alios forte lētulis so
poratos igneo ymbre atꝫ fluminео vesper
gentes demoniaca vociferatione xp̄ianos
suos ipsi pariē̄ vociferabant. ut ludū potius
siue hereseos quā aliquā religionē osten
derent. In quo mim⁹ impacatꝰ et ignauꝰ ī
pietū in se pollucois sacrilegiū iputabāt.
prudenciores vero nichil sibi q̄ nolenti
bꝫ atꝫ dormientibꝫ ingestū obesse gaude
bant. Nam et multi eadē hora cinerē suis
capitibꝫ iecerūt. alij sese vel ea q̄ factū est
alicio lugubri texerūt. nōnulli teno fe
do linierūt et linthеamina violent̄ impo
sita p̄fida conciderūt. atꝫ in lacrimis fe
dis locis manu fidei proiecerūt. Tali vi
olencia nobis videntibꝫ in carthagine filiꝰ
cuiᵈā nobilis annoꝝ circit̄ septē. iussu gi
rille a parentibꝫ sepatus est sine vecun
dia matronali matre soluta crinibꝫ pꝰ
raptores tota vbe currente. clamāb ut po
terat xp̄ianꝰ sū xp̄ianꝰ sū. per sām stepha
nū xp̄ianꝰ sum. Cui et os obturātes inson
tem infantā ī suū gurgitē demerserūt.

De constantia liberta et vxois eiꝰ. xcvij

Ita de media filijs venerabilis libe
rata facti ē probat̄. Nā iussu regis
cū vxore et liberis ad exiliū mitti re
petur. Cogitauit impietas avriana a pue
bus paulos suos separi non posse. et per pie
tatis affām virtutē prosterne genitoꝝ. dū
iungunt̄ a pntibꝫ tenera pignora natoꝝ.
Et cū vellet liberatus lacrimas mittē auxto
ritate vxoria interpatus in ipso meatu exi
tus sui ibi co lacrime sicauerūt. Aut cū et cō
iunx. Et ꝓpter filios liberate pditurus es
aiam tuā? Computa eos non fuisse natos.
Jam et ipsos oīo vindicaturꝰ est xp̄c. Nōne
vides eos clamātes et dicentes xp̄iani sum⁹?
Sed hec mulier que in cōspectu iudicis de
cebat tacendū non est. Nam cū ipsa vī ma
ritus licet seorsū carceris tamen custodia
tenerent̄ ita ut se penitus non viderent.
mandat̄ muliери dicit̄ q̄ illi. Solue iam
duriciā tuā. ecce vir tuus patruit impio
regis. et noster factus est xp̄ianꝰ. Aut ulla
videam eū. et forsā ego quod voluerit deus
Eductu igit̄ de carcere inuenit virū suū
stantē cū ingenti multitudiē pro tribuna
libꝫ cōnexū. et verū estimans quod fixerunt
manicis manu apprehendēs vestimē
toꝝ eius gutturi proxima videntibꝫ oībus
suffocabat eū dicens. Pdite et reprobe p̄ce
dei et mīa eius indigne. quare voluisti ad
modiū gloriari et ineternū pire? Quid
tibi proderit aurū. quid argentū. Nūquid
liberabunt te de carnino gehenne. Dixit et
alia multa. Cui maritus vidit. Quid pa
teris mulier? Quid tibi videt? Aut quid de
me forte audire potuisti? Ego in noīe xp̄i
nichilominus p̄maneo. nec aliq̄ amittē po
tero quod teneo. Vbi mendacij sui confusꝰ et
detecti hereticī fallaciā suā colorare nitne
potuerūt. Et quia supius de violencia ī
manitatis eoꝝ breuit̄ dixim⁹ hanc pluri
mi metuētes alij se in speluncis alij in de
sertis locis viri vel femine nullo sibi cōsilio
sese claudebant. et ibidē nulla futurorū
sustentatiōe tiboꝝ fame vel frigore victi cō
tritū et contribulatū spīm exalabant. inter
hec afflictionis incōmoda iuiolate sedi fidei
securitatē portantes. Sic eū carsorius pres
biter mizertane ciuitatis in spelunca qui
zensis montis reptus est putrescentis cada

uere iam solutus. De angustia famis in affrica et mutatione numerorum tyrannorum. Ca xviij.

Et tempestate facta est intolerabilis fames et vepres affricam totam vna de populacione vastare. Nullus tunc fuit ymber. lurida remanserat terre facies omnis. Qua nec boues suberant, nec rastra vsqm ouino remanserant. Sed truncorum manus alia interierat. et subinde quisque superat sepulturam querebat. Alij diffusi per campos alij secreta silue petebant antiquas radices herbarum vel quisquilia aliqua requirentes. Nonnulli ad domos reuertentes ingredi in ipso limine torrebantur fame debellante tabebant. Strate vero vel semite cadaueribus replete erant. Lanciuum fetore mortuorum gradientes viuos ex omni pte necabant. Nec deerant vtique qui miserationis impenderet sepulturam. Neque dominante et ipsi post paululum morituri. Vrgebatur infelix multitudo ad ipsam vrbem cartigine congregari. Et dum adhuc cruor uatum illuc aciata cadauera fluerent. vbi rex insequendo mortuorum vidit strages pelli vrbe oes illico iubet. ne contagio defunctorum pulchrum. Sigibertus in cronica.

Tandem innumerus iudicio dei passus fames vermibus miserabiliter exhausit. Post quem gunthamundus annis ix regnat. et hic eugenium epm ab exilio reuocauit. De regno ytalie et mutatione regni ipsius. Cap xix.

Tempore zenonis odoacher rex ytalie peletheum regem rugorum bello oppressum extinguit. Huic phetheo et vpori eius hise sanctus seuerinus her ventura predixerat. quia eos a malis cohercere non poterat. Exterminatis autem rugis longobardi rugilam id est rugorum patriam inadunt. quibus tunc temporis quintus rex gudeoch principabat. Quia ergo longobardorum mentionem facimus quorum tempora propter ignoratam historie narracionis distinctionem nec nondum attigimus. ita nunc narracionem eorum ordiam et paulatim ad plenam et distinctam eorum historiam ascendere nitamur. Horum itaque post ybor et agyon primus fuit rex agelmundus. secundus lamissio sic dictus qd a lania id est voragine fuit extractus. Ilia mater eius septem uno ptu cuixa cum eos in piscina proiecasset. et rex agelmundus iterfaciens eos hasta euoluere is hastam firmiter tenuit. et ab eo nutritus eo virtutis processit ut in regno ei succederet. et necem eius in bulgares vltus sit. Lechu. tertius. hildeoch qrtus. gudeoch qntus fuit. Ex quo ergo in rugilam profecti sunt vsqz ad annos xl. tales fuit verum gestarum eorum consequencia. Sub gudeoch et filio eius calosfone sexto rege in rugila habitauere. Sb tunc tone septimo rege in campis affed habitauere. Vbi tercio anno rodulpho herulorum rege a tactone pempto et regno herulorum destructo longobardorum creuit potencia. Tactone vnastho pemit. et ipse octo regnauit annis. xl. sedm tronicas. filiumqz suum waltarich successore regni reliquit qui regnauit annis septem. Post hunc autem dohin xvij. Albuin filius eius xxxi. sibiqz xxv in pannonis. et vi in vtalia Cleb ij. Post quem fuerunt sub ducibz annis x. Post hec auctari sibi regem statuerunt quem ob dignitatem flauium appellauerunt. a quo omnes deinceps longobardorum reges flauij appellati sunt. Huic anni vi anotati. Argillulph xxv. Adoald filius eius xvij. Rotarich xvi Rodoald filius eius v. Ariperch ix. Huius filij de regno contenderunt uno anno. Quorum godobertum grimoaldus dux taurinatium dolo pemit. eius qz regnum arripuit. et sororem eius vxorem duxit. et regnauit annis ix. Post hunc ptarich alter filius ariperch annis xvij. Cumperich filius eius xij. Cui succedit filius eius liuperch habens tutorem ausprandum. Quem ragumberch dux taurinensium in bello superauit et regnauit anno uno. Quo mortuo ariperch filius eius annis ix. Cum quo auspprandus commissit. eoqz fugiente et in fluuium demerso regnum recepit. Sed eo post tres menses mortuo luitprandus filius eius regnauit annis xxxij. Rastis vij. Quo monacho effecto aistulphus frater eius annis vij. Quo iudicio dei passo desiderius regnauit annis xviij In quo regnum finitum est sub karolo magno sicut infra dicet. Iter de regno longobardorum. Tempe quoqz zenonis fame imminente in burgundia senator ethanus q

tuor milia paupm sustentās celestis pmis sionis vocē audiuit. De sō remigio remēsi archiepō. Actor. Caplān. centesim

O tempe claruit in gallijs sūis remigius remensis archiepūs. Ex gestis eiusdē. Cū enī quondā pseudo wādalor totū franciā grauit deuastasset qdā reclusus vir sāis cū sepissime orasset pro pace scē eccīe. quadā nocte diuinus vigilans tandē fatigatus leniter obdormiuit. et sbito nutu dei visū est ei q angelis interesse. Qui cū ex pietate de statu regni gallicane ecclesie loquerent. venit vox ad eos diuina. Mulier illa noīe ilduia pariet filiū noīe remigiū. qui gentē suā liberabit ab īauditis malor. Statimq ille euigilans ad domū ilduie cucurrit. et quod audierat nū tiauit. Cui non credenti q iam anꝰ ex marito sene concipere posset rīdit. Satis q cū ablactauerīs puerū. punges oculos meos de lacte tuo et recipiā visū. Nam ut meritū illi accresceret sicut et thobie. oculor lumen amiserat. siatq fm̄ est ut predixit Cuttevis itaq traditus q̄ cito puer potuit reclusū intrauit. Et cū viginti duorū esset annor ab oī pplo archiepūs remensis electus est. ymo potius raptus. Sed cū reniti conaret descendit subito radiꝰ nouus lumīs sup eius verticē. ac si sol ipē de celo motus sup eū ceadisset. Qui cū ante et post omni virtute polleret tante mansuetudinis fuit q et ad mensā eius passeres veniebant. et in manu eius aborū reliquias comedebant. ℣. Quodā autem tempe cū prochias circuiret. hospitatus est in domo cuiꝰdā cognate sue. Et dum ad īuicem loquerent famulus domus oū soluit dīnē sue q caupo totū iam vinū vendiderat. excepto modico quod pro seruando vase retinuerat. Videns ergo bīus remigius illā erubescentē cognita causa confortauit eam. Et statū in viridariū q̄ spaciaturus exiuit. Et veniens ante ostiū cellarij intrauit. et si quid habet vini quesiuit. Ecce inquit famulus modicū quod remansit. Et ille. Claude inq̄t ostiū et sta ibi donec reuertar ad te. Et prgens retro dolū fecit crucē sup illud. Cumq flexis genibz oraret. statim vinū per bundonē egredi. itq; per meduī cellariū fundebat. Quod videns famulus exclamauit et tuturrit ad dnām suā. et hoc quod viderat nūciauit. De gelasio pp et sexto. Sigibt. Ca. et

Hoc tpe statuit ex. Sigibt. Ca. et gelasius romane eccīe xlvij pre sidet. Hic manicheos rome īuentos in exiliū deportari fecit. et codices eorū incendit. Hic tractatus et ymnos cōpositos. hic inter cetera sacramentor prefationes et orationes cauto et limato sermone fecit. Ex libro pōtificali. Hic amator pauper rū ampliauit. et a piulo finibz roma liberauit. Scripsit etiā contra nestoriū et eutichen libros q̄nq. contra arriū duos. fecit etiā ymnos in modū sancti ambrosij et satrameīor prefationes et multa alia. Sedit annis q̄tuor. Hic suggestione symodi tū fletu sub satisfactione libelli pigatū me senū epm reuocauit. quē eccīe siue restituit. Sepultus est aūt in basilica beati petri. iij° kl' decembris. Actor. Idem etiā cū nonagintis epīs ut in decretis ysidori legit decretū cōposuit in quo libros quosdā tanq̄ apocryphos reprobauit. alios vero tanq̄ approbauit. Quod videlicet decretū in capite huiꝰ opis michi inserere placuit. ut hoc totū opus ex diuersis libris collectū qui legeret in ipso capite opus quid eēt auctenticū et quid apocryphum discernere posset. ℣. Idem gelasius in quodā decreto negotiationē clericis interdixit hoc modo. ut ex ipso decreto breuiter excerpsi. Super ad nos missa relatio nūtiauit plurimos clericor negotiationibz īminere. nulle honestis et lucris turpibz īminere. nulle pudore cernētes quod dīns ipse negociatores a templo verberatos flagellis expulit. nec aplica verba quibz ait. Nemo militans deo implicat se secularibz negotijs. Psalmista quoq; iuda dissimulātes audire audire cui tantē. Quīm nō cognoui negotiationes itror ibo potentias dnī. Proinde huiꝰmodi pos a questibz indignis nouerint abstinēdū. et ab oī cuiꝰlibet negotiatiōis ingenio vel cupiditate cessandū. aut in quocūq; gra du positi sint mox a clericalibz officijs abstinere cogant. De īuentiōe cripte sā michaelis in gargano mōte. Hugo floriacēsis. cij.

Hoc etiã tempe cathedre romane
ecclie gelasio presidente pp. fũ est ĩ
uentio sã michaelis archangeli ĩ
gargano monte sub zenone ĩpatore ãno ĩ
carnacois dñice cccclxxi. Ex hystoria eiusdẽ
memorie . . Est enĩ locus in campanie
finibz vbi mr sinũ adriaticũ et montẽ gar
ganũ ciuitas pontus sita est. In qua fiunt
prodiues quida noĩe garganus. qui ex euẽ
tu suo monta vocabulũ indidit. Huius pecu
ra dũ per deuexa montis latera pascerent.
contigit taurũ gregis spernentẽ consortia si
gulatim incedere solitũ. et ad extremũ rede
unte pecore domũ non ẽe regressũ. Quẽ cũ
dñs cũ seruis per deuia quesq; requiret ĩue
nitq; tandẽ in vertice montis forib; spelũce
cuiusda assistere. Inq; promotus eo q; soli
tagus incedet. arrepto arcu appetit eũ sa
gitta torquatu. Que velut vento flamine
retorta eũ a quo missa est petiuit. Turbata
ciues et stupefacti nec audentes ppius accẽ
dere consiluerũt epm. quid facto opus eẽt
Qui indicto triduano ieunio a deo monu
it eẽ querendũ. Quo pacto scũs michael ar
changelus dñi apparuit epo per visionẽ di
cens. Ego sũ michael qui in conspectu dñi se
per assisto. locũq; hunc in terris incolo. Et
hoc volui probare indicio videlicet hoĩs suo
relo prussi. me oĩm que ibi gerũt ipsiq; q
loca inspectorẽ esse atq; custodẽ. Hac reuela
tione cõperta consuetudinẽ fecerũt hic pa
bus dñm et scm michaelẽ deposcẽ. Nec tm
sed preforib; totidie oratoi vacabant. Et er
go in loco illo etiã ipsi⁹ archangeli et ope
conditu et noĩe consecratu. Hanc enĩ ad p
merendã mortalibz ibi supnor ciuiũ socie
tẽ ppria manu condere dignat⁹est. Vertu
ce siquidẽ montis excelsi posita. de corpe
euisdẽ saxi instar spelunce pcauata osten
dit. Ibi cũ neapolite pagani adhuc ri
tib; oberrantes sepentinos tẽptarẽt bello
lateseẽ. illi antistitis sui monitis edocti tri
duo petiũt induciaas ut triduano ieunio li
ceat scũ michaelis implorare presidiũ. Exe
cẽt in nocte que belli diem precedebat. ad est
in visione scũs michael antistiti. preces di
cit exaudituꝝ. victoriã affuturã spondet.
et quarta hora diei hostib; occurrendũ p

monet. Quod cũ fieret in pmo belli patu
gargan⁹ imenso tremore concutit. fulgu
trebia volant. et caligo totũ montis cacu
men obduxit. impleta pphecia q̃ diat. Qui
facit angelos suos spũs tẽ. Fugiũt pagani
pli ferro hostiũ. ptim igniferis ĩpulsi sa
gittis neapolim usq; cedentibz adiusavijs.
menia tandẽ vrbis sue moribundi sbintrãt.

De iuentione sã barnabe et viris illustribz

Eo tpe illi⁹ tpis. Sigiberti. Ca. ciij.
barnabas aplus qui apud salami
nã cypri a barjesu mago et a
iudeis pro xpo cruciatus est igne. corp⁹ suũ
quod a iohanne marco consobrino suo in
cripta occultatiõ adhuc latebat: reuelacio
ne sua ĩueniri fecit. Cũ quo etiã euangeli
ũ mathei. ipsius matthei manibz hebraice
scriptũ. quod erat simul conditũ ĩuenit.
Quod euangeliũ ipse barnabas ex doctrina
ap̃lor socii semp ferre solebat. et vbicũq; ĩue
niebat infirmos ponebat illud sup illos.
et tã fide barnabe q̃ merito matthei oẽs sana
bant. Hoc quoq; tempe floruerũt ĩ gal
lia scũs remigius remensis archiepus et
sanctus principius frat scõ remigij suessi
onensis epus. et scũs auitus viennensis e
piscopus qui gallias ab arriana hereside
fendit. Hic metrice de conditione mũdi cõ
posuit libros. Scũs quoq; solẽpnus arnotẽ
sis epus claruit. qui in predicando franas
xpm non segniter institit. In affrica ful
gencius epus ruspensis. In ytalia germa
n⁹ capuan⁹. et epiphani⁹ ticinensis. Actor
iste germanus capuan⁹ q̃nte pfectionis fuerit
per illud solũ miraculũ de transitu ei⁹ patz.
In quo btus benedictus eius aiam vidit ad ce
lũ in spera ignea ferri. Que autẽ de ful
gencio legi hic breuiẽ inserui. De origine sã
fulgencij ruspensis et ei⁹ monachatu . Cap
Fulgencius natus est . ciiij . .
ex fulgencio prẽ et mauricia
na in telleptẽ ciuitate de nobili
genie carthaginensi senatore. Quẽ primo
mater sua fecit eruditi grecis lris et nich
ilo minus de latinis. donec in greacis eruditus
esset a puero. Adultus factus est pcator.
Cũ autẽ legisset expositionẽ bti augustĩ
de psalmo xxxvi cepit velle monachũ pro
fiteri. Potens est inquit deus volentẽ dare

fratrē. qui nolenti tribuit voluntatem
fratus monachus abbō fausto epō. Qui pro
fide relegatus ab hunevico arriano. in lo
co suo monasteriū sibi construxit. Quo au
dito cucurrit mater ad eū clamās ad frau
tū. redde michi filiū meū. Ille autē contu
melias eius urridens nec saltē videndi fi
liū licentiā ei dedit. ¶ Post hec fulgentius
de nimia abstinentia obsessus est ip etr
gine. Qui pro hoc se culpantibz aiebat.
Infirmantē etiā illi qui cotidie abis lau
atoribz sagināt. Itā expulso inde fausto
accepta licentia petijt vicinū monasteriū
vbi felix preerat patras sed simplicibz fra
tribz. a quo statī coactus est abbatis lo cū
tenere. Et quia se dilexerant ab adolescētia
alter assūpsit nomē alterī. Tradunt poste
a hij duo a quodā presbitero arriano felice
nomine facultatibz locupletē. diuq; fulgen
tiū scm verberauēt aut felix. Parate que
so fratri fulgentio qui nō potest tormenta
sufferre. cōuertat in me crudelitas vestra.
Tandē presbit illos decaluatos et vestibus
ablatus nudos et ianes a domo sua proie
cit. Cuiq; multa dicent fulgētio ut querimoni
am faceret de pbitero qui eos craderat rī
dit. Non licet in hoc seculo vindictā querē
xpiano. Iouit deus quo seruoz suoz defē
dat iniurias. Post hec ad monastiū suū re
uersus est. et uterū inde fugit ad aliud
districtioris regule. vbi nomē posuit ab
batis. Ibi duo senes presbiteri abbatis of
ficio fungebant. Quibz se subiciens fulgen
tius scriptoris arte laudabiliter vtebat. et
palmaz foliis flabellulas sepissime cōtex
ebat. Cui opi etiā cū fuisset abbas in suo
monasterio vacabat. Sed coactus est per
fausti eym ad ppriū redire locū. De epatu
Actus autē ei⁹dē et exilio. Cap. cv.
postea ruspensis epūs prius ppositū tam in veste qm in cibo retinu
it. contentus una vilissima tunica tū in
estate q̄ in hyeme et nec inter hospites
manducās. Orario sicut oēs epi nō utebā.
pelliceū cingulū gestabat. caligas in tpe
hyemis. caligulis in estatis tpe simplicit
utebat. Intra monasteriū soleas incēdū
accipiebat. sepe nudis pedibz ambulabat
casulā pretiosā nec supbi colozis nec ipse
habuit. nec monachos habē permisit. Subtē
casulā nigello vel lactineo pallio aut aun
datus incessit. Scapulis nudis nūq̄ a no
bis visus est. nec deposito cingulo somnū
petiuit. In tunica dormiebat. in ipsa sa
crificabat. In tempe sacrificij mutanda
potius corda q̄ vestimenta dicebat. Carnes
cuiuslibet generis nūq̄ comedebat sed sim
plicē olera ptisanas et ouа q̄ diu iuuenis
fuit sine oleo. postq̄ senuit sup fuso oleo ne
calugo oculoz lectionis ipediret officiū. A
vino sanus semp abstinuit. quod aī ppt
infirmitatē biberet sic obruebat aqua ut
vinū vix sapet. Semp ante fratres sur
gebat ad vigilias. ¶ Post hec missus est in
exiliū apud sardiniā. lx̄ et amplius epi aī
eo cathena ligabant exilij. quoz oīm ipe
lingua et ingeniū erat. Et sicut btūs au
relius carthaginensis epūs inē sua priui
legia meruit ut trās in affricano cōsilio
dandas solus ipse scribet. simulq; iste ut
trās ex illo dirigendas solus ipse dictaret
Inuitatus est ad carthaginē a trasemūdo
rege arrianoz. cui idem rex quedā plena
fidie strepsit. quibz ille capitulatī rndit.
facat et ad eū tres libellos. quibz pinta q̄
arrianus rndere voluit magis q̄ valuit.
Contra quē fulgentius postea scripsit labum
quē titulauit aduersus pinū. Mirabilia
fatere nūq̄ delectatus. hanc gratiā sibi da
ri nullaterus desiderauit. De itinere et de
exilio et regimine mōsterij. Cap. cvi.
Cum secundo mitteret in exiliū pre
dixit iuliteo viro religioso nimis
dolenti de illius recessu. q̄ cito re
uertēt. Et addidit. Hoc queso scatu sit apud
te quod me nimia tristitia indicā cōpellit.
Dicebat enī. Mirabilia non conseruāt hoī iusti
tiā sed hoīm notitiā. que magis fugienda
est q̄ querenda. Quisq̄s enī fuerit hoībus
notus nisi fuerit iustus ad eterna pueni
et supplicia condēpnatus. Justus autē in
conspcū dei et si hoībz fuerit incognit bñ
scoz gaudia rapiet coronatus. Ite dicebat
Ut monachus lanaoribz forsitan abis utī
interdū cogit infirmitas corpis. ut autem
rapiat in quibuslibz exiguis rebus iuris
proprij dominiū vendicare. supbe voluntatis
et auare cupiditatis cuidē testimoniū est.

Item. De substantia coī quisq; aliquid plus
accipit. oīm fit debitor quor est illa substā
tia. debitorē vero sola iuuat humilitas. Itē.
Veri monachi sunt qui iustificatis volun
tatibz suis pati sē nichil velle nichil nolle.
sed abbatis tm̄mō consilia vel precepta ser
uare. Si quis autē presūpsisset plus ꝯ ata
rer petere. negabat continuo etiā si mere
retr accipe. dicens monachū hijs que accepit
debere esse contentū. Sine suo autē consilio
ner suū ꝓpositū sinebat aliquid agē. Laborā
tes fratres et opa carnalia indefessis viri
bus exercentes. lectionibz studiū non ym̄
dignos iudicabat. Amator aūt sctē spūa
lis etiā si virtute corpis eēt destitutus. ab eo
peculiarit amabatr. Amabat qm̄ coram
fratribz disputabat. si quis ei questiones
acerrimas ꝓponet. in quibz laborabat.
Incobatq; passim oīb; fr̄ibz etiā naturali
ubz vnde vellent interrogare. nec pri
us ꝙ satisfactū sibi confiterēt rationē red
deve virtus tedio vel labore cessabat. Sēp
sit contra faustū epm̄ galliarū q occulte
consentiebat pelagianis. aperte volēs ca
tholicus videri. Cū autē veno caret ab ex
ilio tā deuote a ꝓplō susceptus est ut de
suis pallijs sup eū extensis nouū genus
tabernaculi facerent. Egresso illo de car
thagine obuius occurebat vbiq; ꝓplus cū
lucernis et lampadibz et arbor fronditz

De institutione cleri. et visitu eiusdē fulgentij

Summā diligentiā Cap. cvij. .

prebuit ne quis clericus abiectis
vestibz ornaret. aut negocijs secu
laribz occuparet. Jussit oēs clericos non
longe ab ecclia domos habere. manibz ꝓ
is ortū colere. psallendi suauit et ymn̄
tandi tuā gr̄e. per singulas septima
nas omnes clericos et viduas. et q̄libz
potuisset ex lauris. q̄rta et sexta feria le
uare statuit. In consilio vinensi iu
dicio oīm sacerdotū qui cōuenerāt pla
tus est epō cuidā noīe q̄vultdeo. qui
priorē se illius confirmabat. Tunc autē
timuit ne auctoritatē consilij excusando
minuie videret. Sentens autē post con
silū dolere epm̄. timens ꝙ ꝓpter suū hō
norē gerēare scandalū sc̄a. melius iudicās
per tacitatē fieri minorē q̄m sine caritā
te maiorē. exegit postea precibz ꝓportunis
a siphetano consilio ut nomē suū posteri
tati reciperet. Bonefacius epūs carthaginē
sis apud burnos ecclesiā dediās duobz di
ebz se pūte tractantē exp̄auit. tantū de
lectatr in verbis eius ut tam diu lacrimis
terrā vigaret donec ille sermonē finiret
Anno vno ante mortē suā ecclesiasticas
occupationes reliquit. et a suo mōsterio
secrete recedens in insulā tirrenā in q̄
dam scopulo breui cui est nomē gulī hā
bitauit. Vbi edificato monasterio deo va
cauit et sibi. Infirmatus est acerrime
ixē diebz. et hoc solū dicebat. Dñe da m̄
modo hic penitentiā. postea indulgentiā
Suadentibz mediis ut balneis uteret
non acquieuit dicens. Aliquid balnee po
terūt facē ut non moriar suo tpe ego mo
talis. Moriens circūstantibz fratribz dix
it. Ego fr̄es aliqr vrarū saluti ꝓficiens
molestus apud vos forsitan et difficilis
extiti. et ideo obsecro vos ut ignoscat m
quisq; aliquid dolet. Jussit autē egēnbz
pecuniā dari per septm̄ memoriē vete
lens viduarū pupillor pegrinor con
tractor; illic indigentiū noīa. quibus
quid cui singillati dareti ꝓpria deliberā
tione constituit. Obijt kalendis ianua
rij. epātus sui āno. xxxvo. vite lxvo. De scp
tis eiusdē. Actor. Cap. cvij. .

Scripsit autē idem fulgentius opus
cula nōnulla. ad edificationē ec
clesie vtilia. Siquidē edidit ad eulogiū de
remissione pcōr libros ij. Ad donatū de
fide librū vnū. De misterio mediatoris
libros tres. Responsionū contra obiectiones
arrianorū regis arriani librū vnū. Ad
monimū de predestinatioē et quibusdā
alijs questionibz libros tres. De continētia
cōiugator seruanda post votū librū vnū
Ad probā de virginitate et humilitate libz
vnū. Ad eandē de oratioē et cōpunctione
librū vnū. Ad eugippiū de remissione librū
vnū. Ad theodorū senatorē libz vnū. Ad
venanciā de penitentia et indulgētia libz
vnū. Scripsit et sermones nōnullos prea
pue de natiuitate dñi. ac de solēpnitate bti
protthomartiris stephani pulcherrimos. Et de

omnibz opusculis eius plura quidē notabi
lia dicta exterpsi. que et opusculis nris
per diuersa loca inseruī. Hic tamen etiā
pauca de quibusdā cor. ad eius eloquij cō
mendationē inserere volui. Ex hortatu ip
sius ad sanctimoniā vite vidualis. Fulgentius
ad gallā de viduitate seruanda. ex.

POst obitū tpalis mariti. oēs in
corde tuo reliquie debent mundane
cogitationis extingui. Habitus quoq; tuus
talis sit. qui non ad lasciuiā excitet. sed ad
continentiā prouocet. Nec queras ut place
as oculis hoīm sed ut xpī non offendas
aspectū. Nec in te quod diligit videat. quod
dedecet inueniat. quo delectet agnoscat.
Sit oratio crebra in cogitatione sancta et
opatione continua. Oratio nāq; est in cō
spectu dei omne bonū opus quo delectat
nullo indigēs deus. Refectione tua nō vo
luptas expleat sed infirmitas sustentet.
Discre tibi nichil assignare de nobilitate
generis. sed in eo te illustrē fieri cognosce
in quo virtus acreuerit humilitatis. Vo
luptuariū ieunium tuū esurie subleuet indi
genciū ut in fratū misericordie tuor possit
ieunior fecunditas apparere. Prosit etiā
tibi vilitas vestiū et per te vestiat nu
ditas paupm. Tunc enī valiter fugies p
riose vestis ornatū si nudos vestias. nec ip
sis pauperibz quos pascas aut vestis supio
rem te credas tangi ideo potior sis q plu
ra cōtempseris. Frustra enī contēpnis fa
cultates tuas. si noxias iactantie teneas
in corde diuitias. Plures diuitias zacheus
pro xpō dicit impendisse pauperibz. pro quo vi
lissima retia reliquit petri et nauē. et
tamē a xpō non zacheus diues pauperi
petro. sed paup petrus diuiti zacheo xpō dic.
vt diuitibz xpi nulla de contēptis diuitia
rū iactantia nasceret. In opibz bonis lau
det te quidē humana lingua. sed tu laudē
a solo deo desidera. Sic fiet ut dū laudē
ab hoīibz non quesieris deus laudet in
opibz tuis. De cōmendatiōe virginitatis ac
de ieunio et lacrimis. Idē ad probā de vgi

VIrgo dicit nitore et humilitate. ex.
quasi virago. Virago autē dicit
a viro et vir a virtute. Claret
itaq; inter ceteras eius donationes illius
precipuū munus spūalis ei ornatus. u
bi virtus ipsa integritatis pfecto meret
vocabulo censeri virtutis. Nec in eo q
virginalis integritatis agnoscam cul
men pudicicie cōiugalis asserimus crimē
Sed sanctam virginitatē dicamus merito po
ore distare a cōiugali vita. quātū distat
a bonis meliora. a terrenis celestia. ne
ne spūs. ab infirmitate virtus. Nec dicē
dubitamus tantū a sancta virginitate cor
nis et spūs fideliū cōiugiorum licet a deo
concessū distare concubitū. quātū similiu
do peior ab imitatione discernit angelo
rū. In vno quippe ad terrā spūs terrena
rum voluptate deprimit. in altero ter
rena ture celesti delectatione spūs ad cele
tia subleuat. Ieiunijs sicē adhibenda cōpe
ries ut corpus nostrū ner saturitas exci
tet. nec inedia īmoderata debilitet. Ma
turitas facit ut tanter ieunemus. debili
tas ne ieunare possimus. Vestis talis sit
sacre virginis. que testis exstat intime
castitatis. Virgo que parat intuentibz
ulcerā. non habet tastantē veriā. sed ve
tutū splendore spoliat aiam suā. Nec sibi
seruat xpō que ptō magis querit placere
q̄m sponso. Idē ad eandē de oratiōe et ppetuo
Humilitū fletus. magnus est cōtritionis
murnalis interitus. Lacrime quoq; que
ex cōpunctione cordis veniūt et ignem
vincūt. et nobis donū letitie triūphalis
acquirūt. In celesti vero patria nō
nor erit laudatione nisi dilectio. nec u
ferior dilectione laudatio. De ḡdusdā alijs
moralibz eiusdē dictis. Idē ad theodorū filiū suū

QUantū messe luctū diabolo. Ca cr.
putas q a te conceptū profuit
mundū. et te cōuersū cognoscit ad
xpm. Quanus enī xpūs equalē cū deo
delibz sit mortuus. tū cōuersio potenciā se
culi militat acquisitaōibz xpi. In deo nichil
deest. quia in eo totū est. Nichil illi supet
quia nichil preter illū est. Si qu ergo re
tū tpaliū amore contēpto in illius dilec
tione transeunt. in illo plenissime in quo nul
lo indigent. et in illo securi in quo nichil
timent. In eo vero glorioси tui gloria nō
auferetur. Idē ad vigilantium de ordinatione
tarib. non hoc tibi dat natura sed gratia

Tabula. XXI Capitulor

De quibusdā inuidentibz illi⁹ tpis. iij
De desponsatiōe clotildis a clodoneo re ge francor. iiij
Qualiū ei clotildis xp̄ianissimū suasit. v.
De modo cōuersionis et baptismo clodo nei ip̄lig francor. vi
Fin et pnia vij.
De sco genebaldo laudunensi et ei⁹ lap
De demoniaco curato a sco remigio et de transitu eiusdē remigij. viij.
De sancto vedasto attrebatensi. ix.
De epatu ei⁹ et tūsitu et exequijs. x.
De vita sā leonardi lemouicensis. xi
De obitu ipius et miraclis seqntibz. xij
Qualiū clodoneus auxilij dei signus ani matus de gothis triūphauit. xiij. xiiij
De symacho patricio boecij socero et dās ei⁹
De scriptis boecij et qbusdā dās eius. xv.
Item de dās eiusdē. xvi.
Adhuc de eodē. xvij
De eodem. xviij
Adhuc de eodem. xix
De eodem. xx.
De sco severino abbate agaunensi. xxi
De sco marcello abbate pictauensi. xxij
De consilio aurelianēsi quod fuit pmū in francia. xxiij.
De sco melanio rodonensi epo. xxiiij.
De vita sā arnulphi miss. xxv
De mīro sancti sigismundi regis. xxvi
De hormisda pp et intervitu anastasij imp atoris. xxvij
De ennodio ticinēsi epo et dcis ei⁹. xxviij
De impio iustini senioris et de sancta brigida virgine xxix.
Item de miraclis eiusdē. xxx.
Adhuc de eodem xxxi
De eodem. xxxij
De iohanne pp et ei⁹ legatione ad ip̄atorē constantinopolitanū xxxiij xxxiiij
De filijs clodonei regis et strage thuringor
De pugna hilde berti com regē gothor pro sorore sua xxxv
De cambelitate lotharij in nepotes suos. xxxvi
Qualiū idem lotharius a pstigatoē sīm diuinitus est liberatus. xxxvij
De obsidione cesar auguste et morte hil deberti et clotildis xxxviij sustato xxxix
De sco vigore baiocensi et mortuo ab eo
De cetis ei⁹ miraculis et obitu eiusdē. xl.

Nam et oculus sic frūs est vt videt lumē possit. sed videre non pt nisi se illi lumē infuderit. Qz ergo videt oculus beneficiū est luminis. quo si auferent cetus tenebit in tenebris. Nil itaqz tibi bonu tāqz tuū assignes. ne non accipias qd accipere poteras. et quod acceptas pdas. Detestabi lis enī est cordis humani superbia qua sibi tribuit homo qd deus in hoībz dāpnat. Sed illa detestabilior qua sibi tribuit homo quod deus in hoībz donat. Dampnabilis est qui substantia seculi male vtit. sed dāpnabilior qui spūalibz bonis superbe ef fert. Idem ad venātā de pnia et spe indulgēne

Non est pfecta bonitas. a qua non omis malicia vincit. Nec est pfecta medicina au morbus aliquis incurabilis inuenitur Nemo igit de medico desperans infirmi tate vemaneat pcii. quia dicit aplus qd ipse pro impijs mortuus est. Salubris con uersio duplici racione subsistit. si nec pei tentia sperantē. nec spes deserat pitentē. Si diuturnitas pcor misericordia vince ret. non in etate mūdi nouissima xp̄us veniret. ut pcm mūdi peuntis auferret Quacūqz ergo quis etate vocatus si benig nitate dei vocantis non spernat nūc est denarii vite accipiat. Nec vnq est pnia apud deū sera. in cui⁹ conspectu semp pro sentibz habent tam preterita qm futura Hactenus. Hec ad pmā de illi⁹ dictis sufficiat Usqz ad hoc tēpus genadius libū suū de illustribz viris pduxit. qui presbiter mas siliensis fuit. Hec de temporibz zenonis ip̄a rum sufficiant. Explicat liber xxi⁹ speculi historialis frīs vincentij. Sequit tabu la libri xxij.

Continencia vicesimi secdi libri. Cap xlij.

Vicesimus secūdus liber cōtinet hys toriā xri annor per successio nē qnqz imperator ab impio a nastasij vsqz ad impiū mau ricij. Cui videlicet hystorie pauca interse ruitur dcta moralia quor dā sapientū bo noratorū. Habet aute capla. C. xxxv.

De impio anastasij et symacho papa
De antipapa laurētio Capm pmū
De seditione rōne ecie et gestis symachi

Ipe. ij

De sās karilepo et auito abbatibz. xli
De reuerētia a bestijs ei exhibito et irreuerentia regis hyldeberti xlij ⁊ virū xliij.
De elatione ipsiꝰ et hūiliatiōe erga pfatū
De cautela sā karilephi ī vitando mulierū aspām et obitu eiꝰdē et miaclis seqntibz.
De tūsitu sā auiti abbatis et quo ⁊ xliiij
dā eius miraculo. xlv.
De sydonio aluernēsi epō et sciptis eiꝰ. xlvi
De flosculis epistolarū eiusdē xlvij
Adhuc de eodem. xlviij. ⁊ eius xlix
De cassiodoro senatore et floribz eplārū
De ītio iustiāni et priscIano grammatico
cetisqz viris illustribz illiꝰ tpis l.
De avatore poeta et dās eius li
Adhuc de eodem. lij.
De scō gregorio lingonensi epō liij.
De scō bīdicto abbate et bōis eiꝰ ītajs liiij
Qualiꝰ se hyabuit in cura regimīs. lv
De florencio eiꝰ emulo et mōcho supbo. lvi
De monialibz post obitū absolutis et monacho trore draconis ad mōsteriū ꝛuocato
De multiplicatiōe olei et tūsitu. ⁊ lvij
sā benedicti. lviij
De quibzdā inadentibz illiꝰ tpis. lx
De vita sā clodoaldi presbiteri. lxi.
De sancto agapito papa. lxi
De cetis viris illustribz illiꝰ tpis. et de scō medardo siuessionensi lxij
De scō germano parisiensi. lxiij ⁊ eiꝰdē lxiiij
De promotiōe eiusdē in epatū et miaclis
De moribz et obitu eiusdē lxv ⁊ nio lxvi
De sās epīs sabino cassio fulgentio cerbo
De obitu sā bīdicti et legnatiōe sā mauri in galliam lxvij. ⁊ bō benedicto. lxviij
De institutiōe scōꝝ fausti et mauri sub
De theophilo vice domino et cyrographo quod dedit dyabolo lxix
De pnīa eiusdē et de cyrographi restitutiōne per btām virginē lxx.
De aduentu sancti mauri ī andegauiā et monasterio qđ edificauit. lxxi ⁊ lxxij
De multiplicatione frūm et diminutiōe
De miraculo benedicti iunioris et cetis quibzdā incidentibz lxxiij
De arturo rege butānie. lxxiiij
De vigilio papa et eiꝰ afflictione pro anthemio patriarcha. lxxv.
De passione sā herculani pusini epi lxxvi
De quibusdā euentibz illiꝰ tpis. lxxvij
De miraculo pueri iudei qui ā xpianis eukarustiā pcepерat. lxxviij
De sancta radegunde virgine lxxix
Qualiꝰ incarceratos pcibz et miraculo liberauit vestēqz secularē mutauit. lxxx
De sancto brandano scotho et bonis ītajs
sancti gregorij. lxxxi
De scō leonardo corbiginatensi. lxxxij.
De scō launomaro carnotensi et latronibus eius stupefactis lxxxiij
De cetis eiꝰ miraclis et tūsitu eiusdē lxxxiiij
De monasterio pratuus a sā radegūde
constructo et eiꝰ pfectione lxxxv.
De miua eius abstinencia et hūilitate
Item de eodem. lxxxvij ⁊ lxxxvi
De laboribz eius et afflictiōe carnis lxxxix
De moribz eiusdē laude dignis lxxxix
De miraculis eius in vita sua ostensis xc
De miraculis eiusdē post obitū. xci
De miraculo ymaginis a iudeo tūsixe.
et quibusdā alijs. xcij
De scō madonno et eius infantia xciij
De insula ppē eius cōuersationē mira
culose facta xciiij
De psalterio eius quod in mare missū
ad ipm natauit. xcv
De igne quē in gremio tulit. et eiꝰ ⁊ ignatione et electione in epm. xcvi
De secūda eius nauigatione et gygante
quē resuscitauit et baptisauit. xcvij
De missa quā sup cetū ī mari celebrit
De quibusdā eiꝰ miraculis xcix ⁊ xcviij
Adhuc de eodem. C. ⁊ nioris. ci.
De morte iustiniani et impio iustino iu
De scō colūbano abbate. cij.
De miraculis eiusdē ciij.
Adhuc de eodem. ciiij.
De samsone dolensi et eius origine et
magistro eius elauto cv.
De bona indole eiꝰdē samsonis. cvi ⁊ cvij
De ordinatione ipsiꝰ in dyaconē ā miaclis
De veneno sibi ꝑpinato cviij.
De itinere ipsius ad prem suū infirmū
et dyacono pp theomachā stupefacto. cix.
De vīso eiusdē vetule dyabolice et sanate
one dyaconi et pntū samsonis cōfessione cx.
De reditu eiusdē ad monasteriū et electio
ne ipsius in abbatem. cxi.

De ordinacione eiusdē in epm. cxxij.
De transitu eiusdē in britanniā minorē et monasterio dolensi. cxxiij.
De scō ethbino eius discipulo. et qualiter dum per latera tenuit cxxiiij.
De vita et miraculis eiusdē. cxxv.
De scō basolo remensi anachorita et eius miraculis cxxvi.
De diuisione regni francor inter filios lotharij et uxoribus eius cxxvij reginā. cxxviij
De insidijs fredegundis contra galsuindā
De ortu sancti amandi traiectēsis epi. et eius vita. cxxix
De pigrinacione eius vasconiā et reditu in gallia cxxx.
De scō magnorio dolensi archiepo. cxxxi.
De scō paulo leonensi epo et bois eius ijnijs
De miraculis eiusdē. cxxxij cxxxiij
De scō gregorio turonēsi archiepo cxxxiiij
De miraculis et scriptis eius cxxxv.
De quibusdā euentibz illius tpis. cxxxvi
De morte iustini et ipso tyberij. cxxxvij.
De pugna tyilperici regis contra fratrē suū sigebertū cxxxviij. cxxxix.
De nece sigeberti p insidias fredegūdis
De interitu meronei et malicia fredegūdis et eius beneficia cxxxx.
De luxuria eiusdē et pprij viri nece cxxxi
De pelagio papa et legacione bti gregorij constantinopolī cxxxij cxxxiij
De legacione eiusdē gregorij in angliā.
De reuocacione eiusdē adhuc tutine statuta ire
De scō herminigildo rege et mre. cxxxv.

Explicit tabula capitulorz sequntis libri

Incipit liber xxij speculi historialis de impio anastasio et papa symacho et antipapa laurencio. Hugo ubi 6. Cap p̄m.

Ortuo ze none anastasius ab augusta assūptus impator simul et auguste maritus cunctis i notuit.

Anno dñi cccc xxiij. scdm cronica. Mundi scilicet qnto millesimo centesimo lvi° sūpsit impiale purpurā et impauit annis xxv. Iste ab acthario depranatus cōstātinopolitano epō fouebat hereticas. et psequebat catholicos Ex libro pontificali. Temporibz anastasij augusti symachus papa floruit. Hic sub intentacione ordinatus est vno die cū laurencio. symachus in basilica cōstantiana. laurenas in basilica btē marie Ex qua causa sepatus est clerus et diuisus est. et senatus alij cū symacho alij cū laurencio. Et facta intentacōe hoc constituerūt ptes ut ambo ad ventēnā pgerent ad iudiciū regis theodorici. Qui cum ābo itro issent rauennā hoc iudicio equitatis īuenerūt ut qui primo ordinatus fuisset. vel vbi ps maxima cognosceret ipe sederet i sede aplica. Equitas in symachū venit et cognitio veritatis. et fuit presul symachus. Eodem tpe papa symachus cōgregauit synodū et constituit laurencium in micerunā ciuitatē epm mtu tu misericordie. Post annos quatuor zelo ducti aliqui ex clero et alij ex senatu maxime festus et probinus inciminauerūt symachū. et subordinauerūt testes falsos quos miserūt rauennā ad regē theodoricū. ac causantes btm symachū. et occulte vnouerunt laurencio. Post libello rome facto fecerūt scisma. et diuisus est tūn clerus. et alij adherebant symacho alij laurencio Tunc festus et probinus senatores miserūt relacionē regi et ceperūt age ut visitatorē daret rex sedis aplice. Tunc dedit rex petrū altine ciuitatis epm qd canones prohibebant. Eodē tpe symachus congregauit epos ctm xv. Et facta synodo p̄ purgatur a crimine falso. Damnat petrus altinensis epus īuasor sedis aplice. Laurencius miterunt quia viuo symacho epo puaserūt sedem eius. Tunc ab oībz epis presbiteris et diaconibz et oi clero vel plebe vndique grat btūs symachus cū gloria apud btm petrū sedere presul. De sedicione romane ecclie et gestis symachi pape. Cap. ij.

Eodem tpe festus caput ex consulibz et probinus exconsul ceperūt intra vrbem romā pugnare cum

alijs senatoribz et maxime cū fausto ex consule. et tedes et homicidia exercere in clero ex īuidia. Qui vero cōtrabant beato symacho. ījuste et publice qui īuenti fuissent intra vrbem gladio occidebant. Sanctimoniales mulieres et virgines deponentes de monastio vl' de habitaculis suis. et denudantes sexū femineū cedibz plagaz afflictus vulnerabant. et oī die pugnam contra ecclām media ciuitate gerebant. Ecclām et multos sacerdotes occiderūt. Inter quos dignissimū et godianū presbiteros ad vincula beati petri apli et ad sōs iohēz et paulū. quos fustibz et gladio interfecerūt. Multos eciā xpianos. ut nulli esset securitas die et nocte de clero in ciuitate ambulare. Solus autē faustus ex consule pro ecclesia pugnabat. ¶ Post hec oīa brūs symachus īuenit manicheos in vrbe roma. Quorū oīm simulachra vel codices ante fores basilice constantiniane īcendio contremauit et eos ipsos exilio relegauit. ¶ Hic eciam captiuos per liguriā et mediolanū et per diuersas prouincias pecunijs redemit et dona multiplicauit et dimisit. Multaq; alia opa preclara in vrbe roma fecit. in ecclesijs extruendis illustrandis et decorandis.

Sigibertus. Hic eciā symachus constituit omī die dnīco vel natalicio mārm. gloria in excelsis deo ad missas cantari. Cui ynō thelesforus septimus a petro papa nocte tīm natalis dnī ad missas a se in ipsa nocte īstitutas cantari instituit. et in eode ad angelor verba que sequūt adiecit. De ejdē maderibz illis tpis. Cap iij.

Eo tpe trasamūdus rex wandalor in affrica clausis ecclesijs catholicorū. ducentos xx epos exiliauit. ex quibus symachus papa manū sue liberalitatis benigne exercuit. Hac pfectaōe fulgentius epūs cōtate sapīa et sciencia stilo et facundia preclarus multa ab arrianis pro vera fide pessus. diuturno in sardiniā exilio mansit. Cetim in affrica olimpius qdā dum in balneis scām trinitatē blasfemaret. ignito iaculo celitus veniente visibiliter cōbustus est. ¶ Constantinopoli dum deuterius arrianus epūs barbam quēdā baptisaret. et male distinguens trinitatē

diceret. baptiso te barba in noīe pris per filiū in spū scō. aqua disparuit. ¶ Alamundarus rex sarracenor ab orthodoxis baptisatus cū eū vellent eutichiani seducere refellit. eos hec fabulosa inductione dicēs q̄ hās acceperat michaelē archangelū mortuū esse. Illos q̄ vīdentibz hoc īpossibile esse eo q̄ angeli sint īpassibilis nature. quomodo ergo inquit sedm vos nudus crucifixus est xp̄s. nisi duar naturar ēet. Non q̄n quidē nec angelus mortuus ēet. ¶ Hoc eciā tpe gibrianus scotus cū fratribz et soroibz suis in gallia pegrinatus. vrbem uemensē. et vita et morte sua illustrauit. ¶ Genouefa virgo parisienſ octogenaria ad dnīm transijt. ¶ In alexandria multi vtriusq; sexus arrepti a demone. repēte quasi tanes latrabant.

De desponsatione clotildis a clodoneo rege francor. Ex hystoria francor turon. Ca. iiij.

In illo tempe fūcor turonē gondegnus rex burgūdionū regnabat. qui ex genie athanatia fuisse perhibet. Huic fuerūt quatuor filij. gundebandus. godegisilus. hulpericus et gundemarus. Gundebandus igit hulpericum frem suū interfecit gladio. yxorē q; hulperici ca ad collū ligato saxo in aquā iussit mitti. ¶ Filias quoq; eius duas. quarū una vocabat' clotiona. hanc mutata veste ecclīe o condēpnauit. Iuniorē vero nōie clotildē secū domi retinuit. Clodoneus itaq; rex francor adhuc pagan. dū frequēter legationē in burgundiā mitteret. clotildis puella cū eam vidissent pulchrā et elegantē ac q; sapientē. clodoneo nūciauerūt de ea. Ille yer audiens utīm legationē ad gūdebandū misit pro clotilde nepte sua petēs da. Erat autē xp̄iana. Quadā die dilata cū ad missarū solēpnia clotildis venisset. aurelianus iussu clodonei accepta veste pauperula vestes quas secū attulerat reliquit. sodalibz suis in siluis et ante ecclām matriculā in medio paupm consedit. Transactis vero missarū solēpnijs clotildis iuxta consuetudinē cepit eroganre elemosinā pauperibz. Cūq; ad aurelianū vēisset misit aureū vnū in manu ei⁹. At ille ostulatus est manū ipsi puelle. Post hec

illa ingressa cubiculū suū misit anallam
suā vocare paupere illū. At ille anulū clo
donei regis manu tenens astitit hūiliter
coram illa. Cui aut illa. Cur te paupem si
mulas? Dns inquit meus rex francorū
clodoneus misit me ad te. et vult te habe
reginā. Acepto illa anulo reposuit illū
in thesauro auricula sui. Et salutē dicens
regi clodoneo. non est inquit tām xpiana
femina pagano nube. Et adiecit. Vide ut
hanc causā nemo faciat. sed sicut dns deꝰ
meus vult sic fiat. At ille veniens nūcia
uit hec dño suo. Anno insequto misit rex
legatariū ad gundebandū pro sponsa clo
tilde. Audiens hec gundebandꝰ aut. Re
gnū dño tuo quia frustra mendaciū locu
tus est sponsā se habere neptē meā. Bur
gundiones consiliarij eius metuentes
valde irā clodonei dato consilio requisi
tis omnibz thesauris regis inuenerūt anu
lū clodonei usurpatione et ymagine sig
natū. Tunc cōtristatus valde gundeban
dus ait. Simplicitꝰ et sine consilio hoc ira
cundie fuit. Acepta ergo ea ab ira. aurelia
no misso clodonei tradidit. Ille autem
clotildē cū magno gaudio adduxit clodo
neo sponsionis. Gauisus ergo rex. eam sibi
in matrimoniū copulauit. Qualiter ei clo
tildis xpianissima suadebat. Caplm. v.

Q Vmq esset sero die illa qñ insti
tui nuptiali more actibe debe
rent. illa confisa in dnm ait. Dne
mi rex concede dignetis quod deprecor. an
teq famula tua tibi copulet. Et ait rex
Postula quod vis. At illa. Primū peto
ut in deū celi piem oipotentē credas. q
ta creauit. et in ihm xpm regē regum.
qui te redemit. et in spm sm confirma
tionē et illuminatorē ustoꝝ oīm. Hanc
maiestatē agnitā crede et ydola vana
derelinque. et ecclesias sanctas q̄s fuitē
distu restaura. Hemēto etiā queso ut re
quiras portionē genitoris mei et genitas
mee quos gundebandꝰ auunculus meus
malo ordine interfecit. et vna sanguinē
eop dns vindicet. Et clodoneus ait. Hoc
testor quod difficile petis. ut deos meos
relinquā et dnm tuū colā. Aliud vo qd
petis ut potero faciā. Et illa. Hoc inquit
maxime obsecro ut dnm deū celi adores.
Clodoneus ergo ux̄m aurelianū misit ad
gundebandū. pter thesaurū clotildis re
gine. Qui in ira cōmotus aut nūquid in
manus clodonei tradet regnū meū. aut
thesauri mei? Recede a me. Aurelianꝰ aut
mandat tibi dominꝰ meꝰ rex ut ei certissi
me remandes. vbi pro thesauris vxorus sue
tui exercitu suo tibi occurrat. Tunc burgū
diones dato consilio dixerūt regi suo. da
nepti tue de facultate tua qđ ei contingit
quia sic iustū esse decernit. habeas q̄ fedꝰ
tū clodoneo et gente francoꝝ. ne fortē vnu
ant in gentē nr̄am. quia ꝑplus ille fero
cissimꝰ et sine deo existens. Obaudiens gū
debandus dedit per manꝰ aureliani clodo
neo ꝑtem maximā ex thesauro suo supel
lectiliq neptis sue. In diebz illis dilatauit
clodoneus regnū suū vsq ad secanā. et se
quenti anno vsq ad ligerim occupauit.
Concepit deniq clotildis regina et peperit
filiū. quē et baptisari voluit. Que etiā
regē ut in deū celi crederet cotidie rogabat.
sed ille audire nolebat. Baptisatus autē pu
er. in ipsis albis de hac vita trāsiuit. Vnde
rex contristatus ait. Si in noīe deoꝝ meoꝝ
dedicatus fuisset vtiq vixisset. Regina vo
ait. Ego pro hac causa nullo dolore cōtur
bor in corde meo. sed deo gratias ago quia
me dignū duxit ut de vtero meo p̄mogeni
tū recipe dignaretē in regnū suū. Post
hunc genuit altm. quē baptisatū vocauit
ludowicū. Et hic cū egrotare cepisset rex
dixit. Non p̄t aliud nisi et de isto sic fit. quo
fiunt de frē suo. Sed orante regina sanita
tē recepit a deo. De modo cōuersionis et
baptismo clodonei ꝑplique francoꝝ. Cap. vi.

Actū est autē bellante francoꝝ ex
ercitu cū alemānis ut clodonei exer
citus nimis cōtraueret. Et aurelia
nus regē intuens ait. Dne mi rex crede
tm̄modo in deū celi quē dna mea regina
predicat. et prestabit tibi victoria. Ille vero
eleuatis ad celū oculis cōmotus lacrimis a
it. Ihu xpe quē regina mea predicat esse
filiū dei viui qui subuenis in tribulatiōe
qui das auxiliū in te sperantibz. tuū adiu
torū deuotus postulo. ut si michi victoriā
super hos hostes dederis. et exptus fuero il

lam virtutē quā de te ppli prediuit. credā tibi et in nōie tuo baptisabor. Invocaui eū deos meos. et non auxiliant michi. Vnde credo eos nulla potestate ee preditos qui sibi credentib; non suctauvūt. Te igit vīm dei ac dnm tuoco. tibi crede desidero tūmodo liberer ab aduersarijs meis. Cū q; hec orans clamaret alemāni in fugā lapsi terga verterūt. Cumq; regē suum vidissent interfim clodonei ptāti se subdūt. Et ille terrā eoz sub iugo tributario constituit. Facta ergo victoria reuersus est in franciā ad reginā suā. narrauitq; qualiter per inuocationē nōis ihu xpi dnī victoriā obtinuerit. Acta sunt hec anno xv. clodoneo regnante. Tunc regina dā vouauit scm remigiū vrbis remensis antistitē deprecans eū ut regi viā salutis prediaret Conueniens autē rex cū pplo cepit cohortari eos ad fidē xpi. Acclamauerūt oēs ppli francoz dicentes. Mortales deos dereliquē gloriose rex et deū verū imortalē credere quē remigius predicat parati sumꝰ Mutuat itaq; hoc sancto remigio. Ille vero gaudio magno repletus iussit baptismū lauacrū parari. Velis diuinus depictis adūbrantē platee. fabricantē ecclesie. cōponit baptisteriū. Venit nouus constantinus ad baptismū abnegatis oībus dyabolī pompis. Quo ingresso baptismū. scīs dei remigius ait. ore facundo mitis. depone colla sycambris. Adora quod incendisti et incende quod hattenꝰ adorasti. Ex gestis scī remigij. . Cumq; non adesset qui crisma afferre debuerat. ecce subito columba celitus elapsa ampullā cū crismate vestro detulit. de quo pontifex regē in baptismo liniuit. Hec ampulla non maior nuce parnula celesti vnctione plena in remensi ecclesia hodie quoq; seruat. et inde reges francie ūngunt. Gregorij turonēsis. Igit clodoneus in nōie sancte trinitatis baptisatus est. et de exercitu eiꝰ plus q; tria milia virorū. Baptisant et sorores eius ipsa die. et pcīa cū ipsius francoz cū gloria. De scō genebaldo laudunensi epō et eiꝰ lapsu ac pe

Collatus ruteuia. Sigibertꝰ. Ca. vij

aut a clodoneo rege multis pdijs ecclesie remensi. scīs remigiꝰ mul

ta eoz pte data ecclaudunensi se dē epā tus ibi esse constituit. Primūq; illuc epm genebaldū constituit. Ex gestis scī remigij Hic relicta vxore nepte scī remigij cū ipso viuere ceperat. Qui genebaldus parū attendens virtutē hoīs contra pām vxorē suā clausā causa instruendi frequēter ad se venire p misit. Tandē sciat gutta cauat lapidē. crebre frequētationes et blanda colloquia aīm epi ad pīam traxerūt. Cōpiēs gꝰ mulier mandauit ei secreto dicēs. Ad filiū masculū genuisti. Qui confusus mandauit ei dicens. Puer generatus est in latrocinio. volo ut voceturꝰ latro. At ille suspitio inde procedēt. vxorē suā sciat pīe ad se venire p misit. Qui tamē post fletū illius pcīi itīm ad pīam redijt. Concepitq; mulier et ut prius mandauit quod filiam genuerat. At ille vulpeculā eā nōiauit. Tandē in se reuersus epūs misit ad scm remigiū ut laudunū veniret. quia talis causa emerserat quā per se emendare nō poterat. Veniens et deuote susceptus epūs interrogauit cur eū vocauerat. Tunc genebaldus cū magno fletu et ciulatu volens tollē stolā suā de collo suo et procidē ad pes scī remigij cū magna virtute abest. Et postq; ambo diu fleuerūt intellexit remigius epm aliquod pīam mauvisse pro quo vellet stolā deponere. et vix potuit ei genebaldus quod fecerat pie lacrimis cohortī re. Quod scīs remigius videns contristī et pene desperatū blande confortauit cum dicens q; magis peccavet eo q; desperabat q; de hoc quod fecerat. Reclusit itaq; eum in parua cellula septē annis. et ipse in tevī eius ecclesiā gubernauit. Q; septīo autē anno cū idem genebaldꝰ in vigilia cene dnī in oratione pnoctavet et se lacrymis afficēt de hoc q; ipse qui alios penitentes feria quīta dño reconciliare solebat. nec inter penitentes ee in ecīa meruerat. ecce angelus dnī media nocte apparuit ei dicens pcām eius ee dimissū. preceptusq; ei ut exiret. et sicut debet epūs penitētes in basilica reconciliaret. Qui cū pre nimio terrore respondē vix posset ait. Non possū hinc egredi quia dns meus remig

remigius clauē hui⁹ ostij scā habet. qđ et sigillo suo signauit. Cui angelus. Vt saas me tibi a deo missū sicut celū tibi a pertū est ita et hoc ostiū patebit tibi. Et statim saluo sigillo et sera aptū est. Tūc genebaldus iactās se in medio ostij i mo dū cruris ait. Et si thus xp̄us modo veni ret ad me hinc non egrediar nisi scūs re migius hūc veniret qui hic me reclusit. Et statim angelus recedens apparuit scō remigio qui in oratione vigilabat in q̄ dā cripta beate marie. et quasi obdor mienti vel ordinē intimauit. Et iussit ut ato ipse laudunū. genebaldū sicut pu us vestitueret in locū suū. Sicq; factū est ille in sanctitate vsq; ad obitū suū p̄du rauit. Cui filius eius latro successit qui et scūs fuit.

De demoniaca curata a scō remigio et tūsitu eiusdē. Cap viij.

Beatus autē remigius xxvij ānos in clericali ordine egit. in epātu lxxviij. Quendā autē demoniacū curare scūs benedictus non potuit. cum multū pro eo orando et ieiunando laborasset. confitente demone per os obsessi q̄ nisi a remigio expellendus non esset. Vñ iussus scūs benedictus misit ad scm remigiū hu milimā eplam. rogans eū pro infirmo ut in eo ꝓficeret. qđ ipse non potuerat. Tandem defunctus scūs remigius cū deferret ad sepulchrū ydibus ianuarij versus ecclāz sanctor thimothei et appollinaris sectus est q; nullo modo mouere potuit. Stupētes dictor martirū feretrū nullatenus mouere potuerūt. Tandē coacti dnm orauerunt ut ostenderet eis virū vellet sepeliri in il la pua ecclā sū xp̄o fore que erat in ami terno venensi. vbi nulle sanctor reliquie fuerūt. Statimq; feretrū leuissime sus tulerūt. et ibi corpus sancti remigij hono rifice posuerūt. Vbi cū multa miracula quotidie fierent. ampliauerūt ecclāz. Et fac ta cripta retro altare cū effossū corpus vel lent ibi reponē mouere non potuerunt. Cūq; in orationibz pnoctarent. et media nocte pene omnes obdormissent. in crastino scōrum kalendis octobris inuenerūt sepul chrū cū corpe sancti remigij in illam criptā retro altare ab angelis deportatū. Post longū etiā tempus eodē die trāslatū est in pulchriorē criptā et in tumba argentea collocatū. De scō vedasto attrebatensi. Sigi

Eodem quoq; berti. Cap. ix. tempe floruit in gallia scūs vedas tus qui fuit attrebatensis epūs Actor. Huius vitā scripsit alcuin⁹ qui et al binus. vnde hec excerpta subiecimus. Albin⁹ Scūs vedastus predicator egregius tēpore clodonei regis francor fuit. Qui alemanni bella inferebat. regno suo tūc per se potentibz. Qui collectā manu fortissima. regi clodoneo circa ripas reni fluminis obuiauerūt vnanimes. Tunc rex in ar to positus oculos ad celū cū hac voce leua uit. O deus vniuerse pīncis et sūme maiestatis quē regina clotildis vxor mea cōfi tetur et adorat. concede michi hodie de ĩi micis victoriā. Nam ex hac die tu solus mi chi deus. Presta michi triūphū. et tibi ser uicturū promitto sempiternū. Mox diuina virtute tergum verterūt alemānī. et victo ria cessit regi et francis. Post hanc victo riā venit rex ad nullū opidū. vbi nouerat sanctū vedastū. Vñ a sancto remigio ac cepit societū quatenus ab eo instrueret in fi de. Quē cū scūs vedastus ad btm remigiū trusa baptismi consequendi deduceret. ceci illuminauit. ipse viguluū villā pago vogensi vbi postea a religiosis viris facta est ecclā in testimoniū tanti miraculi. Quo mira culo rex valde confortatus in fide festina uit ad scm remigiū. Cum quo aliquātus mo ratus est diebz ut ante baptismū pīe lacri mis abluereť. et scūs remigius statuit diē quo rex baptisaret. Qui tandē baptisatus cū optimatibz suis et pplo. cōmendauit illi scm vedastū. Ad hūc scm vedastū venit postea quidā vir nobilis et religiosus visi tare illū. Quem discedentē noluit scūs di mittē sine viatico et mandauit puero ut si quid vini ei remansisset afferret. Qui aridū inuenit vasculū in quo vinū seruare solebat. Quod cū tristis nūciasset san cto ille confisus de dei gratia ait. Vade et quicquid inuenevis affer. Qui current vas vino optimo plenū et superfluēs inuenit.

et attulit. Cais autē vedastus sub magna attestatione precepit puero omnibz vite sue diebz hoc tacere miraculū

De epatu ei⁹ et tūsitu et exequijs. Caplm x.

Post hec sc̄us remigius ordinauit eū epm et attrebatū misit. Qui in ipsa ciuitatis porta sanauit claudū quendā. et aliū ceū illuminauit. Inuenit autē inter domoz et muroz fragmēta. antique ruinas ecclesie. Quod dū videns suspiraret. ecce subito ex ruinosis spelunas visus prosiliunt. Cui vir dei precepit ut deserta loca peteret ne vltra vipas illius fluminis tūsiret. Qui nūcq postea visus est in illis ptibz. Post hec quidā nobilis francus oīnus noīe regē lothariū dedonei filiū vocauit ad prandiū et cū eo sūm vedastū. Qui domū intrans more sibi soli to dexteva extenta oīa signo sancte crucis signauit. Quedā vero ibi vascula erant cervisia plena. sed male gentili errore demoniacis incantationibz infecta. Que mox p virtutē sancte crucis disrupta crepuerunt et quicquid liquoris continebant in terrā effuderūt. Territus vex et eius optimates quesierūt causā tanti prodigij. Qua audita multū in fide confortata sc̄. Annis fere xl ecclesie attrebatensi prefuit. Nocte illa q̄ transijt visa est columpna clarissime lucis a culmine domus in qua iacebat vsq ad sūmū celi horaz fere quaz spacio stare. Conuenerūt ad eius exequias clerus et ꝑplus copiosus. aliaruq ecclesiaz sacerdotes et diaconi et clerici multi. Et inter lacrimā cū voces in terra audiebant psallentiū voces in celo. Et dū feretrū in quo iacebat paratū staret in medio accedentes mouere eū non valebant. Tunc suscitata sūt scopulione archipresbiteri qui secretarius fuerat sermonū vivi dei. si quid eū de sua sepultura mandasse memoraret. Qui vidit sepius eū audisse se dicentē. q̄ nullus intra muros ciuitatis sepeliri deberet. quia omnis locus ciuitatis debet cē viuoruū nō mortuoruū. Volebant eū illū in ecclia bēte marie semper virginis vbi epūs presederat tumulari. Ille vero sepulture sue locū in oratorio qđ pauper fūpsit et ligneis tabulis ꝓpter fluctus crementonis fluuioli edificauerat fieri dis posuisse cognoscit. Sed indignū duxerūt tanti viri corpus in loco tā humili sepeliri. quia palude obsitus inaccessibilis erat ꝑplo. Tunc scopilio cūctos hortatus est ad oratione. et clamauit cū lacrimis. Heu mi beatissime pater. quid vis ut faciā. Cūm et dies in vesp̄m iā declinat. et qui ad tuas cū uenerūt exequias ad ꝓpria remeare festinant. Ꝑmitte obsecro te ꝓferri ad locū quē tibi filioz cura ꝓparatus est. Et hijs dictis accipientes feretrū nullū onus sentientes portauerūt illud ad ecclām sc̄e dei genitricis et sepelierūt illud in dextera ptē altaris. Et iacuit ibi usq ad tp̄us sancti aucberti qui septimus ei in sede pontificali successit.

De vita sc̄i leonardi lemouicēsis. Ex gestis

Floruit quoq eodē tpe ei⁹. Caplm xi. beatus leonardus. Qui a sancto remigio de sacro fonte leuatus et ab ipso salutaribz disciplinis instructus cū parentes eius primi erant in palatio regis francie clodonei. tantū ab ipso regē gratiā obtinuit. ut quoscūq captos ꝑsonalit visitaret. absolueret. Tantos quoq a dño gratiā impetrauit. ut omnibus infirmis ad se confluentibz sanitatis remediū obtineret. Cum ergo fama sanctitatis eius se vbiq diffunderet. rex secū manē multociens cognouit. donec optimo tpe ei epātū donaret. Sed ille humilitatē renuit. et optans inuenire solitudinē celestis omnibz aurelianū predicando cū fratre suo liphardo pcurrit. Vbi postq in quodā tenobio aliq̄ndiu vixerūt. cū liphardus ibi super ligerim solitarius remanere vellet. et leonardus in aquitania predicare disponeret. osculantes se ab inuicē discesserunt. Leonardus igit cōstanti vbiq predicans et miracula faciens in quadā silua ꝓpe vrbem lemouicense hītauit. Fama dit autē quodā tempe ut rex cū suis uenatibz more solito in illo nemore venaretur. et regina cū ipso comitiua delectandi per rexerat ptu pclitatus moueret. dū ergo monenti media subuenire non possent. et rex et familia ꝓpter eā vehementi lugēte leonardus tūc per nemus iter faciēs plāctus eoz audiuit. Et illuc ex pietate veniens ad regē sine mora vocatus introiuit.

Cuiꝰ interrogatus quis eẽt et vnde. leonar
dũ se esse. et discipulũ sancti remigij fuisse
se dicẽt. rex spem nouã concipiẽs eũ ad re
gnã induxit. rogans ut pro ea oraret q̃
tinꝰ de edita prole et liberata ꝯuuge. du
pler per illũ gaudiũ obtinẽt. Tunc vir
dei fusa oratione quod petebat obtinuit.
et oblatis ei copiosis muneribꝫ tãtũ ves
posteris suis deo seruituris tantũ de ne
more illo daret q̃ntũ ipse nocte tũ asino
circuiret. Constructo itaq; monasterio
strictissime diu viuens. duos secũ mona
chos habuit. Et quia aqua ab eis vno
miliario longe erat. puteo quẽ foderãt
aquã precibꝫ venire faciens. locũ ipsum
nobiliauit. ꝓter regẽ nobilẽ qui locũ dede
rat appellauit. Ibi quoq; tantã ei deus
contulit graciã ut vbicũq; aliquis nomẽ
eius in carcere vel in vinculis ĩuocasset. stra
tim solutus et liber ad eũ veniens suas ei
cathenas et compedes pẽtaret. Hui⁹modi
plures ãt eo in ꝑpetuũ remanebant. et q̃
bi aliena rapuerant. iam de suo labore e
tã aliꝰ sustentabant. Septẽ quoq; fami
lie de genẽ eius ad eũ venerũt. et distribu
to singulis nemore. ibi cũ ipso manentes ex
emplo suo plurimos attraxerũt. De obi
tu ipsius et miraculis seq̃ntibꝫ. Capl̃m xij

Obitum autẽ in pace quieuit et si
lo in loco vbi primũ sepultus est
miracula multa fecit. reuelatũ ẽ
clericis illius ecclesie ut alibi ecclesiã fab
ricarent. et ibi corpus sancti leonardi hono
rifice transportarent. At illi pacto in ora
tione triduano ieiunio. tercia nocte prospi
cientes totã prouinciã ĩmensa luce fulgẽ
tẽ viderũt. preter illũ locũ vbi corpus tĩ ispo
nere debuerũt. Ibiq; translatus. ĩfinita
rum circumeuntes et compeditos mira
cula faciens. q̃nti apud deũ sit meriti mõ
strat. Victorem lemouicensiũ quan
dã maximã cathenã fecerat quã ad ter
rorẽ malox itus in turre sue turris confixe
rat. quod reliquũ cathene foris ꝑminens
ad oẽm aeris intẽperiẽ quẽcũq; tenebat
mille quasi mortibꝫ exponebat. Tunc ac
cidit. ꝙ quidã seruus sancti leonardi ĩ ea
sine culpa ligatus cũ iam mori inciperet
sctm leonardũ rogauit. ut qui extraneos
absoluebat. seruo suo ĩiuste morienti sub
ueniret. Statĩ scãs leonardus in alba ves
te apparens ĩperauit ut surgẽt. Et preeũ
tem subseqũs cathenã illã ad suã ecclesi
am baiularet. Quod et fecit. et ad laudẽ
dei videtes hoc plurimos exercuit. Quidã
peregrinus a sancto leonardo rediens in
alemãniã captus est. Et quereti cur in
nocentẽ in carcere tenuissent respon de
runt. ꝙ nisi se copiose redimẽt non exiret
Sequenti nocte dño castelli scãs leonardus
apparuit. et ut pegrinũ suũ ĩnocentẽ ab
ire ꝑmittẽt ĩpauit. Sed ille mane cui
q; ilans. et visionẽ quasi sõpniũ ꝓpẽdẽs
de sancti impio nichil fecit. Altera nocte
similiter sõpniauit. et ꝑpti hoc hoiem non
laxauit. Tercia nocte scãs leonardus pe
grinũ suũ arripiens extra opidũ deduxit
ut. Et statĩ turris cũ media ptẽ castelli cor
ruens oppressis plurimis solũ pinapẽ ad
sui confusionẽ fractis cruribꝫ reseruauit.
In britannia quidã similiter tenebat. sed
tamen sctm leonardũ ut sibi succurrẽt cõ
tinue deprecabat. Vnde scãs ipse in medio
carcere statim affuit. et palã custodibꝫ hoiez
sic absoluit. ꝙ impositã ei cathenã quam
ad suã ecclesiã ferret. manu ꝑpria ꝑ me
diũ illoꝝ deduxit. Qualiter clodoneꝰ auxilio
dei signus aĩatus de gothis triũphauit.

Cum autẽ Gregoriꝰ turonẽ. ca. xiij.
venisset rex clodoneus parisius
aut ad reginã et ꝓcũm. Satis in
durũ videt ꝙ gothi arriani ꝑtem galliaꝝ
rũ optimã tenent. Eamq; igit et dei auxi
lio eciam eos de terra. Ciui regina ait
suadeq; etiam in honore bti petri apli
ut in bello sit auxiliator tibi. Tũc rex in
directũ proiecit a se hipennẽ suã et dixit
Hic fiat etia beatoꝝ aplorum. dñi auxilian
te deo reditꝰ. Cõmouit hinc rex tunctũ
exercitũ francoꝝ et petrauos diuersit. Ibi
enũ tũc alaricus rex gothoꝝ cõmorabat.
Altero cũ multa ꝓs hostiũ per territoꝝ
riũ turonensis ciuitatis tĩsiret. precepit rex
pro reuerẽtia scĩ martini ut nichil aliud
preter herbã presumeret atrape ad eoꝝ e
quos sustentandos. Diuersit itaq; nũcios
rex ab bti martini basilicã cũ muneribꝫ

multis. et equū suū quē amabat pluri
mū et ait. Ite. et forsitan aliquid victu
e ex sancto sermone accipietis a sās scrip
turis. Tunc datis muneribz nūciis dixit.
Si tu dñe adiutor michi es. et gentē hāc
incredulā meis manibz tradideris. in i
gressu basilice sē martini dignare ipso
michi reuelare. Venientibz autē pueris
eius ad beati martini ecclesiā. cū ipsa lu
mina itroissent. primiterius ecclie hanc
antiphonā iposuit dicens. Precinxisti me
virtute ad bellū xx. Quā vocē psallentiū
ut audierūt. dño gratias agētes dimis
sis muneribz cū letitia nūciauerūt regi.
Cū autē venisset rex ad fluuiū vicennā
cū exercitu suo. in quo loco eū vadare
deberet nō inueniebat. Inundauerat enī
a multitudine pluuiarū. Deprecatus ap
est dñm ut vadū ei ostenderet. et nocte
illa ibidē fuit. Mane autē facto cerua
mire magnitudinis eos dñi nutu prece
dente vadū ostendit. illaq; vadante ppls
seqns vadauit. Veniente vero rege ap
pictauos dum procul ab ecclīa sē hylarij
tentoria fixisset. ea nocte fixis ignea vi
sa est exisse. Apparuit nēpe sup ipsa tē
toria in auxilio clodoneo regi cū virtute
sē hylarij. Precepit ergo rex exercitui su
o ut nec tibū nec quippiā stipendij de pa
go ipso arripʼent. neq; etiā spolia. Tunc
fortiter dimicauit cū rege gothoz in cā
po vogladinse sup fluuiū clainū miliario
decimo ab vrbe pictaua. Illiq; inter se
cōpugnantibz. gothi cū rege suo nimis
colluси terga verterūt et clodoneus rex
victor extitit. Deinde turonis ciuitatē re
uersus multa munera basilice bī mar
tini tribuit. Equū vero quē antea ad ip
sam ecclesiā trānsmiserat recipe voluit ab
illis matriculariis. datis pro eo argēti
solidis centū. Quibz datis equus ille nul
latenꝰ se mouit. At ille ait. Date alios
centū solidos. Cuiq; illos dedissent statim
equus solutus abijt. Tūc cū letitia rex
ait. Vere bīus martinꝰ bonꝰ est in auxi
lio sed carus in negocio. Ab anastasio i
peratore accepit tūc rodicillos clodoneus
rex in basilica sē martini. Qui corona
aurea in capite suo iposita. ascenso equo

murū et argentū in atrio quod est inter
ciuitatē et ecclesiā beati martini pīte plō
mbēū manu ppria erogauit. De symacho
patricio socero et de dās eiusdē symachi
filio. Cap. xxiij.

Eodem tpe Sigibertꝰ. Cāp xxiij.
symachus patricius vēpublicā il
lustrauit. et cū eo gener eius bo
ecius vir consularis consimilis in vtraq;
lingua eruditione olim liberaliū artiū
quas pene oēs a greco in latinū trāstulit
et exposuit. Actor. Scripsit autē symachꝰ
epistolarū librū vnū. de quo eiā plurimis
iustis notabiles sentenciolas hic excerptas
subiecī. Omnis ostentatio non tuetur
suspitione mendacij. quia quicqd assumit
ppriū non putatꝫ. Facta affecto tenere ut
sit querela prodiuior. Mollis est diligentia
animi. et ad oēm sensū doloris arguitus.
Si negligentia tractes tito marcescat ut vo
sa si durius teneas liquescat ut lutea. Lo
cia loquax res est. atq; ostentatrix sui.
Semp natura gmudet equalibz. et simi
liare est sibi omne quod est simile. Natu
ra verū est. ut qui balbutiūt plus loqnꝫ
affectent cū copiā sermonis pudore defe
tus. Quoz mens honestā est imbella sui
est. Iustū cōiectura est. que de amicoz
dere et estimatione colligit. Pro optimis
viris quisq; intuent. non magis illoz
videt iuuare cōmodū qm suū cōmen
re iudicū. Leuatꝫ egritudine animi. q
ciens in officia amica dirigit. Animus e
alienā sententiā spernē q; a ppria disce
pare. Odiū paruo corpe longa velami
na. Illa vestis decenē induit. que nō tra
hit puluerē. nec in humū demissa mala
tur. Sacos senes ad capescendū laborē seg
nes fieri. sed quia cessauit vitia nō cepe
aptius est negocijs intimandis vite vo
cis iudicū. Supuacuum est laboris est com
mendare cōspicuos. ut si in sole positū pa
cem preferas. Ex meo animo meior ami
cicia non posse sentire officioz satietatē
In re apta piget ēe prolixū. in arduis
autē rebus multū valet longior diligen
cia. Reuera oīs affectio īpatiens est. eiā
iuste et legitime tarditatis. Mediocribz
scriptis amicoz benignitas sat facile. alu
oriū autē inuidia nesciat ignoscē. Patriā

defectu alimentoꝝ laborantē. ptinaciosū est
inhabitare. crudele et impiū deserē. Nō
deest nobis vsus aduersa tolerandi. nam
crebro ittū fortune ferre didicimꝰ. Sicut
in vestitu hoīm cetetoꝝ vite cultu loco
tas in familiaribz scriptis negligentiam
quandā debet imitari. in forensibz autē
atuere arma facundie. Bonus familia
re est studia bona cumulare. quoꝝ grauī
am senatū non perire De scptis boecij et
ꝓbusdā dāb⁹ eiusdē. Capl'm xv.
Boecius quoq; multa cōposuit. .
Tempe nāq; eius ut legim⁹ exorta
est hereses de trinitate. Sed ipse cōgrega
ta omni synodo se subtraxit ne sibi ꝓpter
facundiā eloq̄ntie causse ponerent agē
de. Ob quā causā cū suspectus a xpicolis
haberet cōposuit contra ipsos hereticos de
sancta trinitate libꝝ vnū. Quando autē
rex gothoꝝ theodericus romanā rēpublī
cam armis tuasit. boecius plus omnibz ei
restitit. Postmodū apud eū accusatus q
sollicite laborauerat ut senatū et rēpublicā
ab eius manibz eriperet cū pluribz aliis
proscriptus atq; in exiliū missus papie in
carcere tetinebatus est. In carcere autē positus qua
si de genui gloue ac verū mutatione doleꝝ
ut consolationis medicinas tanto dolori nō
tam sibi q̄ alijs quereꝝ. librū edidit de con
solatione phie. ostendens gloriā et digni
tatē. eternaq; terrena non vera bona sed
nichil ee. et ideo nulli appetenda ee. nec
de eoꝝ amissione dolendū vel adeptione
gaudendū. Tandē vero longo exilio fati
gatus ab ipso theoderico peremptus e. anno
dñi q̄ngentesimo xxi°. sedm cronicas Preter
hec eciam que predā sunt inuenit scripsit
se librū de disciplina scolariū. et librū de
musica. De logica quoq; libros topicoꝝ
et diuisionū. Libros eciā categoricoꝝ sylo
gismoꝝ. et ypothetioꝝ. et cōmenta super
aristotelis libros. et alia plura. de quibz ad
presens hic inserere placuit hec pauca mo
ralia. Boecius in lib° categoricoꝝ silogismoꝝ
Demo si quid in puerilibz disciplinis acue
perit id sacro sancti iuuet. q̄n quidē res
tenuis auribz accōmodatus senior phi
losophie tractatus eliminat. Idē in lib° ypo

thetioꝝ. Nullū bonū est quod non pul
chrius eluceꝛet si plurimoꝝ notitia com
probet. Hoc in se obtinet ꝓprium mun⁹ ami
citia ut nolit habere solitarias cogitacōes.
Nam qd honeste quisq; cogitat. nulli ꝓp
rius q̄m ei quē diligit confitet. Idē in lib°
diuisionū. Quis hoc non videat plurimū
ad bonarū artiū valē defectū. si apud mē
tes hoīm nūq̄m sit despacio displicendi.
Item de dāb⁹ eiusdē. Idē in lib° de cōsolacōe phie
Mos hoīm libro p°. Cap xvi. . .
felix. que se nec dulcibz annis. .
Inseruit. et mestis sepe vocanda ve
nit. Quid me felicē totiens iactatis amici
Qui cecidit stabili non erat ille gradu.
Studia pfoꝝ infructuosis affectuū spi
nis vberē fructibz racionis segetē necāt.
hoīmq; mentes assuefactaū morbo non
liberant. Que dolores eius nullis foueꝛ
remedijs sed dulcibz insup aluit venenis.
Spretis vsq; in exitiū dulcibz. Alia tu
bi contuleram⁹ arma. que nisi prius ab
iecisses iuncta te firmitate tuerent. Stul
toꝝ et si numerosus exercitus spernēdo
tamē est. quia nullo duce regit. sed errāt
tantū temere ac passim limphante rapi
tat. Si opem mediātis exptas. oportet
ut vulnus detegas. Hoc consuentie li
bertas habet. pro tuendo iure spreta potē
cie semp offensio. Minuit se quodāmodo
probantis consuetue secretū. quoties os
tentando quis fm recipit fame preciū.
Ultimā hanc dixerī aduerse fortune sar
tinā. quod dū miseris aliquod crimen af
fingit. que pferūt meruisse creduntur.
Metro qnto. Quantas verū lubrica v
sat fortuna vices. Premit insontes debita
sceleri noxia pena. At puersi residet cel
so mores solio. Sanctaq; calcant latet ob
scuris condita virtus clara tenebris. Metro
septō. Nubibz atris condita nullū fun
dere pnt sydera lumen. Tu quoq; si vis
lumine claro cernere verū. Tramite recto
carpe callē. gaudia pelle. Spemq; fugito
pelle timorē nec dolor assit. Nubila mēs
est vincta frenis. hec vbi regnant. Adhuc
de eodem. Idē in secundo. Ca xviij.
Omnis subita verū mutacio non
sine quasi conflictu quodā cōting

animoz. An preciosa estimet quis felicita
tem abituram? An tota sit fortuna presēs
nec manendi fida. et cū discesserit allatu
ra merore? Non quod ante oculos situ est.
suffiat intueri. verū exitus prudencia me
titur Prosa qrta. Quis enī est tam oppo
site felicitatis. qui non aliq̄ ex pte cū status
su qualitate vigret? Nemo finale cū fortune
sue felicitate concordat. Inest enī aliquid si
gulis quod inexptus ignoret. exptus abhor
reat. Adde q̄ feliassimi cuiq̄ delicatissimus
sensus est. et nisi ad nutū cūcta suppetunt
oīs adūsitatis insolens. minimis quibus
q̄ prosternit? Adeo exigua sunt. que for
tunatissimis sūmā beatitudīs detrahūt.
Locus iste quē exiliū vocas. incolentibz pa
tria est. Adeo nichil est miserū. nisi cum
putes. contraq̄ beata sors omnis est equa
nimitate tolerantis. Quis est enī tam fe
lix qui cū dederit ipacientie manū statū
suū mutari non optet? Pauas mīmis
q̄ natura contenta est. Cuiq̄ sacietatē si
supfluis vigere velis. aut inioc̄idū quod
infuderis fiet aut noxiū. Pluribz adminī
culis opus est ad tuendā preciose supellect
tilis varietatē. verūq̄ illud est pmultis
indigere qui pmulta possident. Contraq̄
minimū qui habundanciā suā nature ne
cessitate metiūt? Cetera cūcta suis finibz
contēta sūt. vos autē deo mente consimiles
a rebis infimis excellentis nature ornamē
ta captatis. nec intelligitis q̄ntā conditō
ri vestro faciatis injuriā. Ille genus hūa
nū terrenis oīnibz prestare voluit. vos dig
nitatē vrām infra infima queq̄ detrudi
tis. Nam si omne cuiusq̄ bonū eo cuiq̄ est
constat. ee preciosius. cū vilissima rerum
vestra bona ee iudicatis. eisdē vosmetip
sos vestra estimacione submittitis. In oī
aduersitate fortune. infeliassimū infortu
nij genus est fuisse felicem. Cum multis
amaritudinibz humane felicitatis resp
sa est dulcedo. Que etsi fruenti iocunda
videatur. tū quo minꝰ abeat cū velit re
tinere non potest. Inquet igit? q̄m sit mor
taliū verū misera beatitudo. que nec ap?
equanimos ꝑpetuo durat. nec anxios tota
delectat. Diuite magis effundendo q̄ coa
cernando nitent. Tunc enī preciosa est pe
cunia. cū translata in alios largiendi
vsu desinit possideri. Auaricia semp od
osos. claros largitas facit. O angustas io
pesq̄ diuitias. quas nec habere totus plu
ribz liret. et ad quēlibz sine ceteroz pau
tate non veniūt. Adjuc de eodē. Cap. xvij
Humane nate ista condicio est. ut
tūr tūm cetis rebus cū se cognos
excellat. eadē tamen infra besti
as redigat? si se nosse desierit. Nam cete
ris aīalibz sese ignorare natura est. hōi
bus vitio venit. Qui qui nūt contū et
gladiū ptimescis. si vie huiꝰ nulle vacuus
intrasses cora latrone cantares. O precia
ra opū mortaliū beatitudo. quā qui ad
eptus fuerit securus ee desistit. Non vic
tutibz ex dignitate sed ex virtute dignitā
tibz honor accedit. et collata iprobis dig
nitas non modo effiat dignos sed proda
pocius et ostentat indignos. Hos nisi ad
populares auras tanesq̄ rumores vente
facē nescimꝰ. et velut consūa virtutis
prestantia de alienis sermūculis captam?
Quidā cū adversus eēt cōtumelijs quēdā
qui non ad vere virtutis vsū sed ad suplā
gloriā falsū sibi nomē philosophi indūit
adiecit iam se facturū an ille phūs ee. ni
deliret si illatas ijurias paciencia tolerēt.
Tum ille paciencia parilq̄ assūpsit. atq̄
taq̄ contumelia velut insultans. iam
tandē inquit phūm me ee intelligis. At
alter nimiū mordaciꝰ. intellexera
si tacuisses. Fugare indigentia opia
querimꝰ. at hoc nobis in contrariū cedit
Quippe pluribz adminiculis opus est ad
tuendā preciose supellectilis varietatem.
Verūq̄ illud est permultis indigē qui p
multa possident. Mors spernit altā glo
riā. Innoluit humile pariē et excelsū cmp?
equatq̄ summis infima. Ego plus hōib
vere aduersa q̄ prospera prodesse fortunā
Illa semp spem felicitatis blanda mentit
Hec semp vera est. Illa fallit. hec instruit
Postremo felix a vero bono blandimētis
deuios duxit. aduersa plerūq̄ ad vera bo
na veduens vno retrahit. An hoc cūā
inter mīma estimandū putas q̄ amico
rū tibi fidelium mentes hec aspera hec hor
ribilis detegit. hec tibi certos sodaliū

vultus ambiguosq; secernit. Illa discedens suos auferet. tuos relinquit. Felix nimiū prior etas contenta fidelibus arvis. nec mente pdita luxu fanu que sca solebat. Ieunia solue glande. non baccha munera norat. liquido confunde melle. nec lucida vellera seruū tyrio muscere veneno. Sompnos dabat herba salubres potū quoq; lubricus amnis. umbras alta pinus. Vtinā modo tura redirēt in mores tempora priscos. Sed seuior ignis heu etyne. feruens amor ardet habendi. Heu primus quis fuit ille. auri qui pondera tecti. Gēmasq; latere volentes. preciosa pmula fodit. Pax nuit inter mures videres vnū aliquē ius ac potestatē pre cetevis vendicantē quito mouereris vaphinno. Quid vero si corpus spectes imbecillius hoīe reperire queas. Nemo autē in quēpiā ius aliquod nisi in solū corpꝰ et quod infra corpus est fortunā loquor exercere potest. Dia fortune bona ad ipbissimū quēq; vberiora proueniūt. Et colata ipbis dignitas non modo non effidignos. sed prodit potius et ostentat in

De eodem. Idem ī libro iij° Ca xix.

Omnis mortaliū cura q̄ multiplicī studioꝝ laborē exercet. Diuso quidē calle procedit. sed ad vnū lumen beatitudinis fontē nitiq; puenire quo quis adepto nichil vltra desiderare queat. Est enī cūcta intra se bona cōtinēs liquet ergo eē beatitudiē statū. oīm bonorꝝ congregatiōe pfm. Quē ut diximꝰ mortales omnes diuso tramite adipisci conant. Est enī hoīm mentibꝫ veri boni naturalis insita cupiditas. sed ad falsa deuius error adducit. Nature quidem minimū. auaricie vero nichil satis est. Regū familiares regia ptas sepe īcolumnis sepe elapsa prosternit. Quē felicitas amicū facit. Nulla pestis efficacior ad nocendū. q̄m familiaris ījmicus. Si tua non habes. splendidū te aliena claritudo nō efficit. Voluptatū appetentia est plena anxietatis. sacietas vero penitentie. Pecuniā vero congerē conaberis. at eripies habēti. dignitatibꝫ fulgere vis data supplicibus. Et qui preire ceteros honore cupis. poscendi humilitate vilescas. Potentā ne desideres. subiectoꝝ insidijs obnoxius pinus patebis. Gloriā petes. sed per aspera quoq; distractus securus eē desistes. Voluptariā vitā degis. Quis non spernat et abiciat vilissime vei salutet corpis seruū. Quis legem dabis amantibꝫ. Major lex amor sibi est. Quod quisq; pre ceteris petit. id summū bonū iudicat. Potentē censes. qui satellite latus ambit. qui quos terret ipse plus metuit. Tragicus exclamat. O dira dira. q̄ mentibꝫ hoīm nichil aliud fuisti eē q̄ auriū inflatio magna. Qui falso prediantē. suis ipse nātē est laudibꝫ erubescunt. Si voluptas corporalis bīm fuit. beatiores sū pecudes hoībꝫ quarū oīs ad explendā corpalē lasciuiam festinat intencio. Stabilis q; manens datā cūcta mouerī. Pulchrū pulcherrimꝰ ipse mūdū mente gerens. qui numeris elemēta ligat. Nichilq; est quod non possit oīpotens sed malū fuisse non potest. ergo malū nichil est.

Idem de eodē in q̄rto libro. Cap

Sapientie florentesq; neq̄tia. xx. virtus non solū premio caret. vīm etiā sceleratoꝝ pedibꝫ subiecta calcat. Qui virtute deserta homo eē desinit. cū in diuinam condicionē transire non possit vertitur in beluā. Eoū q̄ in possessione vel profectu vel adepcione virtutis sūt oēm queq; sit bonā iudico. In improbitate vo manentibꝫ oēm pessimā eē fortunā. Sicut probis probitas ipsa primū est. ita improbis nequicia ipsa supplicium. Miserū est voluisse prava. potuisse miserius. sine quo voluntas misere languet effectus. Triplici ergo vrgentē infortunio qui scelus voluit possunt perficiūt. Et si nequicia miseros facit. miserior est diuturnior neq̄m. Infeliciores sūt īpuniti mali q̄m supplicia luētes q̄uis in eoꝝ supplicio nulla spes correctionis nullus respectus habeat exempli. Nam pena ratione iustitie bona est. īpunitus merito ījquitatis mala. Quali similes sūt cecubꝝ. quarū intuitū nox illūinat. dies creat. Illata ījuria non accipientis sed inferentis miseria est.

Idem in lib°. v°. Qui vero vultu celū petis. exeriscq; frontē in sublime feras aīm quoq;. Eternitas est interminabilis vite tota simul et perfecta possessio. Quod euidentius fiet si temporalium conditionum ea quibus nichil eternitatis inest. ea quibus aliquid inest. ea quibus infinitum videtur. ea quibus nichil horum. ad ipsam collata iudicemus. Omne enī quod vita donatum est. quamuis ea nec mors nec ullum tempus auferat. quod tamen ipsum tempus habeat. ut

bilis vite tota simul et pfecta possessio.
Magna vobis si dissimulare nō vultis
indicta est nūtus probitatis cū aīa oēs
los agitis iudias cuncta cernētis. De scō
severino abbate agaunensi. ex gestis ei⁹
Quam autē dodoneus .cap. xvi.
riam per ānos xxv. regni franco
rū apūd gubernaret subito fe
bili dolore correptus cū a nullo medicoꝝ
sanari posset. audiuit fāmā sancti severi
ni abbatis agaunensis monasterij. qđ ab
incolis loci multis signoꝝ titulis insignis
haberet. eūq; ad se accedere per nūcios sup
plicāt rogauit. Qui deuotus et benignus
ad eū accessit. eūq; precibꝫ suis ab infir
mitate sua diutina liberauit. Porro per
aliquod tpis spaciū cū illo manens mul
tos de domo eius simul et de parisiaca ple
be diuersis infirmitatibꝫ oppressos ad sanī
tatē sacris orationibꝫ reformabat. clau
dis videlicet restituens gressū. mutis lo
quelā. ceas lumen. surdis reuocabat au
ditū. Immūdos quoq; spūs de corpibꝫ pel
lens obsessis preclaris virtutū diuulgaba
tur titulis. Rex denīq; dodoneus benig
no eū poscebat affatu. obsecro inquiens
abba pater atqpe pecuniā de thesauro
meo quātūcūq; volueris. et eam pro uti li
bet erogā pauperibꝫ. Rei etā quicūq; in
regno meo carcere reclusi pro sua detinē
tur nequitia tua indulgentia cūcti laxē
tur. Jubente itaq; rege cūcti in regno
suo pandūt carceres. et innumera eorū
multitudo qui diuisis erāt cruciatibꝫ af
ficiendi et morte debita puniendi. beati
severini aduentu letabundi egredientes
soluūt ab omni tormentoꝝ genere. Cum
autē obtūtū suū appropinquare cognosceret
sicut ei ostensū fuerat ab angelo. ab ur
be parisius promouens ad montē quem
castrū nantonis vocant pcessit. In cuiꝰ
vertice erat oratoriū. in quo duo pres
biteri deo seruiebant. Quibꝫ corpus suū
cōmendauit sepeliendū. sicut ei fuerat re
uelatū ab angelo. A quibꝫ honorifice sus
ceptus inter sacra illoꝝ colloquia spīm
exalauit. Ipsa autē hora obitus eius in
star stelle totus lumīe circūfusus est locꝰ
Huius festū recolit iij° ydus februarij.

De scō maxencio abbate pictauiēsi. Sigi
Quimacen⁹ ruthēnsis bertul.m.xvij
epūs. et maxenci⁹ pictauensis
abbas hoc tempe in gallia cla
ruerūt. Ex gestis eiusdē maxēcij. Dic max
encius inter cetera virtutū miracula
mortuū suscitare promeruit. Aulacēs
aues fere velictis nemoꝝ ramis in ma
nu eius modo tritici grana modo panis
fragmenta sumebant. Sepius eā visi
tabat ab angelis adeo ut splendor cellu
le in qua psallens iugiter habitabat velu
tis micantiū globis astroꝝ videntibꝫ mīs
teris vel monachis reluceret. Refectio eius
erat panis ordeaceus et aqua. frequēter
tamen diuinis dapibꝫ pascebat ab ange
lis. Sic autē orationibꝫ insudabat ut se
tauruando ad instar cameloꝝ in eius ma
nibꝫ velut gibbi apparebāt. Quodā tpe
estiuo dū monachi intē opa estuantes sit
grauarentē. idem vir dei oratione exple
ta baculū quē tenebat in arvo fixit. et
in conspectu astantiū fons viuus deorsū
effluxit. Unde monachi deo gratias age
tes sitim extinxerūt. et multi langui
tes postea sanati sūt. Quodā tpe fren
ta cū gothis conflictu belliq aduenētes
precedente eos rege clodoneo. cū monache
rio cui maxencius pērat. principassēt
cogitare ceperūt ut illud debellarēt et
scīm virū occiderent. Cumq; suadente
dyabolo vnus ex barbaris manū ad
deret ut eū decollaret suspenso in aere
gladio. et manus gladiatoris īaniter re
mansit erecta. et cruor sancti viri per
mansit illesa. Post paululū autē caput
se dentibꝫ laniare et corpus pprijs unguis
vulneribꝫ lacerare. et tandem acensus
insania. Prius infelix exarsit hominda.
Reliqui vero sunt repente nūbus exercitū
et mente turbati ut alter alterū vix cog
nosceret. Quod cū ad aures clodonei per
uenisset ad scīm virū otius accurrit. seq
prosternens humiliter adorauit. et venia
sibi suisq; postulauit. Vir autē deo plen⁹
motus precibꝫ regis signo crucis sup eos
expresso. et eulogiarū ex panis fragmi
ne benedictione largita sanitatē intulit
et inuolumes ad castra redire pmisit.

Post hec quidā segetis cultor cū ad eundē silicē die dñico ꝓperasset in messe. manus eius cū ārictā per biennīū mā sit. ita ut nullus medicoꝝ adhibere pos set medicinā. Tandē ad virū dei ꝓcurit. qui oratione fusa sanitatē integrā ma nui eius reddidit. Similī modo mulier cū cupiditate stimulante die dñica fila torqueret manꝰ eius ītutles facte sūt. Que ad virū dei ꝓfatū venit. et ille mox p signū sancte crucis eā sanā reddidit. Obiit quoq; suū longe ante prestauit. monachis suis sexto kl' iunij. hora ix di ei se de mundo trisaturū indicauit. Quod etiā accidit ut vir sanctus predixit. De sino do aurelianensi q̄ fuit ꝑma in francia. Ca

Prima synodus in francia xxiij hoc tempe iussu clodonei regis aurelianis habita est. in qua multa decreuit ecclesie vtilia. Actor. Hanc synodū trigintaduoꝝ epōꝝ cōgrega uit sanctus melanius qui regi clodoneo sue hanc erat. fuitq; actor omniū ibi ꝑmul gutoriū. sicut in prefatione eiusde synodi legit. Ex cuius decretis sūt ista. Populus a missa non discedat anteq̄ misse solēpni tas impleat. et nisi epūs fuerit biduano nē accipiat sacerdotis. Rogationes ante ascensionē dñi ab omnibz ecclesijs plaudat celebrari. ita ut triduanū ieiunīū ꝑmit mat. Per quod triduū seruī et ancille ab omni ope relaxent. quo magis plebs uni uersa conueniat. Quo triduo oēs absti neant ut quadragesimalibz cibis vtant. Clerici vero qui ad hoc opus sūm adesse contēpserit. sēm arbitrū eccē epi sui sapiant disciplinā. Si clericus. monachꝰ scolaris diuinationes vel auguria credi derit obseruanda. vel sortes quas mena cij esse sanctor. quibuslibz puniuerint imandas. cū hijs qui eis credūt ab ec clesie cōione pellant. Epūs si infirmita tē nō fuerit ipeditus. ecclesie tuu proxi mꝰ fuerit die dñico deesse non audeat. Hec et alia plura ibidē ecclesie vtilia ut sūm est actore sco melanio redonēsi decre ta sūt. De scō melanio redonensi. bit. Ex gestis eius. Cap. xxiiij.

Fuit autē sanctus melaniꝰ de venetensi prouincia de villa placato. nobilis genere. forma preclarus. corpore castus. Cuiꝰ cū filio clodoneꝰ rex pauper olebat. et sanctū honorabat. Hic habuit aliqn dyabolū obuiū. in specie tauri cornutū. Que int̄ rogans sanctus quo ꝓgeret. rndit ille. Ad fratres vado potionē eis dare. Et mox iuit sanctus ad oratoriū suū. dyabolus autē unū de senioribz hauriente aquā ingressus est. Que cū veraret sanctus verato alapā dedit. et demonē excussit. Tantoq; virtutis erat ut demones ante illū celare non audeā rent se. Quadā die andegauis cōuene rūt. et sanctus albinus et victor et sanctus mar sius atq; lautonus. Quibz cū eulogiam dedisset sanctus melanius et oēs accepissent. sanctus marsius tenuit eulogiā et in sinū suū cadē ꝑmisit. que versa est in angu lū serpentis. Quod ille sentiens cucurrit ad pedes sci melanij. quē ille misit ad scm albinū. ut confiteret quod fecerat. Sanctus autē albinus misit eū ad scm victorē cenomānis q̄ rmisit eū redonis ad scm melanū. Qui o rans fudit supq eū benedictionē. et versus est serpens in pristinā eulogiā. Et ita cō tectus est btus marsius a beato melanio.

Idem sanctus melaniꝰ oratoriū suū quod dicit placato. ꝓprijs manibz fabricauit. Sanctus albinus et victor et lautonus et mar sius admoniti sūt per angelicā visionē ire ad corpus eius mortuū ausfodiendū. Quod cū referrent nauigando per uie nam ad urbem redonē. duodecī uincti q̄ tenebant in aueere in turre iuxta aq̄ clamauerūt. Sancte melani miserere nobis. Et statim diuisa est turris in du as ptes a sūmo usq; deorsū et sic liberati sunt. In venetensi pago puerū mortu ū suscitauit. qui a demonio vexabatur Que demon seducens et sciens se eiicien dū. in secreto cubiculo se laqueo strangu lauerat. De vita scī arnulphi mīis. Sigi

Hoc tempe sanctus bertus. Cap xxv.. arnulphus sancti remigij i bap tismo filius. in gallia claruit. Qui post multos in predicando xpm a gones in silua pisiorū aquilana marti risatus est. Ex gestis eius. Huiꝰ arnulphi pater primo gentilis q̄riatus dānis est. ma

ter p̄mo gentilis similit̄ q̄naana. postea baptisati a sancto remigio ille regnauit̄ ista eufrasina dicta est. Cui oīa que habebant in villa rei teste sancto remigio tradiderūt. Suis autē remigius cum clodoneū baptisasset cū oī francoꝝ exercitu cōmendauit ei stm arnulfū. Qui clodoneus. Cui clodoneus staribergā neptē suā dedit in uxorem. et eos ambos sancto remigio tradidit. Quibꝫ ille psuasit ut virgines p̄manerent. In quo ꝓposito cū btūs arnulfus vitā detreuisset finire. factu est ad eū vox de celo in somnis dicens. Si quis non renūciat oīb̄z que possidet. non potest meus ee discipulus. Et itē. Si vis perfectus ee vade et vende oīa que habes et da paupib̄z et veni sequere me. et habebis thesaurū in celo. Cui statā exp gefactus cū suma festinacone abijt remis ad stm remigiū. Et eius fidei sponsam suā credens. et testamento sua oīa relinquens. viaticū petijt et accepit. In peregrinacone sua. xxvij annos in laicali habitu perfecit. Apud vauennā die dnico solus remanserat post matutinas in ecīa ad orandū. Ubi cuiusdam p̄cōris aīa quā dyabolus ad infernū trahebat exutā a corpore cepit clamare. sce arnulfe dei electe succurre et hos impetus inimicoꝝ cōprime. Tunc ille hijs fletib̄z cōmotus flens largissime orauit. et aīa ad corpus rediit et homo revixit. et cui meritis saluatꝰ fuerit indicauit. et q ipse eet arnulfus pegrinꝰ clara voce p̄nib̄z patefecit. Statim suis ꝓpter tanē gloriā fugiendā fugit ad stm remigiū. Veniens autē sup secanā fluuiū ad locū cui vella nomen est obuiū habuit quendā mortuū in feretro. Orauit sc̄us et ille resurrexit. quē secū reduxit ad stm remigiū. Suis at remigius suā uxorē ei reddidit. Beatus autē arnulfus fugiens remensē ꝑlm. ubi pegrinacionē arripuit. Veniens causa orandi tolosā ad stm saturninū. et pictauis ad stm hylariū. et deinde turonis ad stm martinū. Ibi angelo reuelante finis est ei⁹. Ubi dū quadā nocte incaperet ad vigilias. dne labia mea apies. et de ria obdormirent. et nemo eet qui r̄nderet angelus subiūxit. et os meū anūciabit laudē tuā. De mīro sc̄i sigismundi regis.

Eo tempe sigis Sigibertꝰ. cū xxvi mūdus mortuo patre suo gondebaldo regnauit in burgundia. Clodoneus autē regno francoꝝ per omnes galliās dilatato et legitime ac pacifice confirmato mortuus est parisius et ibi sepultus. Gregorius turonen in hist̄o fr̄oꝝ Igitur post mortem clodonei regis quatuor filij eius videlicet theodericus. lodomiris. hildebertus et lotharius regnū eius inter se diuiserunt equalit̄. Habebat quoq theoderius tūc filiū nom̄e theobertū strenuū et utilem. eleuatiq sunt in potencia magna. Amalricus quoq alaricī filius regis gothoꝝ. sororē ad cōiugiū sibi petijt a supradictis fratrib̄z et optinuit. In diebꝫ illis clotildis regina parisius veniens rogauit filios suos. ut iniuriā eius indignādes pīs et matris sue morte vindicarent. Quo audita magna cōmota cū exercitu magno burgundiā pecierūt. contra sigismundū et godomarū reges filios gondobaldi. Qui temp̄is edificabat sigismūdus rex monasteriū sanctoꝝ martiruū agaunensiū in burgundia sancti mauricij cū sociis suis sexmiliū sexcentoꝝ. lxx. mīrm. Cōmoto igit̄ exercitu burgundionū contra lodomirē regē et hildebertū et lotharium frēs filios clodonei. illis q; inter se pugnantib̄z burgundiones sunt cesi cū godomaro. Sigismundus vero dū ad sanctos agaunenses fugeret inseruit est eū lodomiro. et comprehendit eū et vxorē eius et filios. atq; in pagū aurelianensē adduxit. eos atq; in carcerē retrusit. Beatus autē aurelianus qui erat tūc sc̄us dei abbas in aurelianis ciuitate deprecabat lodomirē ut non occideret eos. sed ille nolebat eū audire. Interfecit autē ipm et vxorē eius et filios. atq; proiecitq; in puteū in loco qui dr̄ to lūpna vico. Sigibertꝰ Hic sigismūdꝰ filius suus segeriā pecc̄at. malo nouerca illius vsus consilio. Qui cōpetenti penitencia se addicens et martiribus agaunensib̄z se totū deuouens. quod dignus fuerit venia

testat crebra post mortē eius per eū mul
tis concessa sanitatū gracia. et per eū feb
rientibz indulta curacio. Actor. Huius
festū vecolitur iij° kl' maij. De hormisda
ppā et interitu anastasij impatoris. Sigib'
Post symachū papā hor Cap xxvij
misda romane ecclie q̄nquagesi9
presidet. Hic dictū cōposuit et
psalmis eruditus. Hic respectu aplice hu
manitatis grecos cōuictu hēticor macu
latos absoluit per suos nūcios. Ex libro
pontificali Idem quoq; cū consilio regis the
odorici direxit ennodiū epm tic̄inensē et
fortunatū epm catinensē. et venantiū
presbiterū vrbis rome. et vitalē diaconū
sedis apostolice et hilariū notariū. Qui
citus ad anastasiū augustū nichil egerūt.
Idem sēdo misit ennodiū epm et pegrinū
epm mesenensē portantes epl'as consola
torias fidei et contestaciones secretas nūo
xyx. et vertū libelli. In quo libello noluit
consentire anastasius augustus. quia ipe
in hēresi eutichiana cōis erat. Voluit mag
legatos per remuneracionē corrūpere. Le
gnū vero sedis aplice contēpto anastasio
augusto nullatenꝰ consenserūt atq; pe
cunias. nisi satisfactionē sedis aplice opare
tur. Tunc impator repletus furia erecit
eos per posternulā. et iposuit eos in naue
pauloſa cū militibz et magistratibz et pre
dedit in mandatis ut nullā cuitatē ingre
derent. Furore quoq; repletus anastasius
contra papā hormisdā inter alia sacra sua
hor scripsit dicens. Nos iubere volumꝰ. non
nobis iubere. Eodem tpe nutu diuinitus
per tussis est fulmine diuino anastasius
impator et obijt. De ennodio tic̄inensi epo
et dīs eius. Ex decretis vnonis aut noten. xxv
Nicholaus papa. michaeli augustū
to. Magnus inquit confessor xpi
ennodius tic̄inensis epūs. qui ab hor
misda aplice memorie cōstantinopoli mis
sus. inumeras grecor vesanias pro xpi
fide et statu ecclesie non semel ptulit.
Johes octauus barturi abbi Absit a pijs mē
tibz quid de romani tulmis pontifice si
nistrū sentire. cū beato ennodio cōfessore
tic̄inensis vrbis antestribente doceamur

quia deus omps aut claros ad tanta fasti
gia erigit. aut certe quos eligit illustrat
Synodus symachi ppe Synodus dicit. Ea
que in libello quē ennodius nīa auctori
tate conscripsit sicut in nostra pīncia re
lata sunt. ut pprijs manibz roborentur
rogamꝰ atq; in ppetuū conseruent sicut
predam est vīa auctoritate aplica firmē
tur. Symachus vūdit. fiat. Actor. Ex li
bris ennodij pauos flores morales exterp
tos hic supposui. Ennodius. Superflua sa
bere res iactancie est. nūaria vetacere cō
temptus. Amica est homini ad genitale
solū reuertendi semp hilaritas. Malo pti
nax dens liuoris. obloquendi fomitē de lo
co glorie querit. Exercitacio eloq̄cie dat.
quā ingenium negat. Ira iusto liberior sui
plus q̄ alios lacessit actorē. Liberior iusto
laudacio tantū glorie decerpit. q̄ntū fals
tatis adiecerit. Fit cū vana narracio que
ex mendacijs creſat. Arcū mater est iusti
cia. nouerca eruditionis negligencia. Ar
gumentū est nil merentis. rogare diu.
Supni beneficij vir dinoscit qualitas dū
tenetur. postq; migrauerint cupita dul
cescunt. Nisi vires estimes dū aggrederis
sarcinā. subtracturis. Nemo in altero mores
amplexatur. nisi quos in se formauerit.
De impio iustini seniore et de scā brigida. Si
Post anastasiū imp aut gibert xxvx
iustinus senior annis decē. Cepit
anno dnī q̄ngentesimo xviij°. q̄ui
scilicet q̄rto millesimo cētesio lxxxi°. Hugo
tamen aliter dicit sic. Iustinꝰ igit senior xpi
anissimꝰ impator anastasio pfido succedit
in regno anno īcarnacionis diuine q̄ngēte
simo xi°. ip aut ānis xviij. Ad hunc misit
hormisda venabilis papa in vrbē regiam
scm germanū epm capuanū. et iohānē
et blandinū presbiteros. felicē quoq; et dy
oscorū dyaconos. nec non et petrū notari
um. ut episcopos quos anastasius pro ca
tholica exiliauerat fide. ad pprias reuoca
ret ecclesias. Quos omnes cū grandi leti
cia susceptit clementissimꝰ impator et re
misit honorabiliꝰ. Sigibertus Eo quoq;
tempe virgo dei brigida obijt in scocia.
scilicet anno pmo iustini senioris. Ex gestis
eius Hec de xpianis ac nobilibz parentibz

orta in scola a puericia bonarū rerū stu
dijs inoleuit. pudicicie et sobrietati semp
intenta. et semp de bonis ad meliora ꝛes
cens. et ab ipsa puellari etate virtutum
signis extitit admiranda. Cui a matre
sua transmissa eet ut de vaccarū lacte
butirū congregaret et ad pondus redd̄et
sicut alie puelle in illis regionibz facere
solebant. hec iam tūc hospitalis virgo ma
gis volens obedire deo qꝫ hoībz. pauprbz et
hospitalz tum lac qm̄ butirū largiter dist̄
buere cepit. Et cū tempus aduenisset ut
omnes redderent fructū vaccarū cooperā
tes ei⁹ monstrauerūt opa sua. Venit ad
brigidam ut redderet opus suū. Que
pauda non habens qđ redd̄et quia totū
pauprbz erogauerat timore matris pau
da totū se conuitens ad dnm cucurrit ad
orationē. Quā dns exaudiuit et mox
post orationē sup omnes cooperatrices su
as opus suū in butiro amplius habun
dans matri assignauit. Item de mundis

Non multo post eōdem. xxx cāp.
cū parentes ei⁹ eā more huma
no desponsare voluissent. illa re
nuus inspirata virginē se castā volens et
vouens xpō exhibere ad epm̄ sanctissimū be
ate memorie machillā pgerit. Qui pallī
um albū et vestē candidā sup ipsius vene
rabile caput imposuit. Que cōtā deo et e
piscopo ad altare genua humiliē flectens et
suā virginalē coronā dnō offerens fun
damentū ligneū altaris tetigit. Quod
statim viride factū est. et usq hodie sic vi
rescens languores et morbos de fidelibus
expellit. Cū aliqn̄ tardiū aduenientibz
hospitibz in caldaria coxisset. cani adu
lanti et flagitanti misericordiē dedit. Et
cū laudū de caldaria tractū ac postea hos
pitibz eēt diuisū plenissime est repertū
ac si non eēt demptū. Aliqn̄ cōuocauit
messores ac oparios in messe suā. et factū
est dies illa nebulosa et pluuiosa valde p
totū in totā pouinciā. sed in messem ei⁹
gutta non cecidit. Cum suas oues aliqn̄
pasceret in campestri et herboso loco nimi
a pluuiarū inundatione facta humectis ves
tibz domū rediit. Et cū radius solaris per
foramina dom⁹ intrinsecus intraret illa
umbrā obtusa oculoꝝ acie. arborē fuisse
trāsuersam et fixam putans desuper suā
vestem cōplutā posuit. Et ita tanqm̄ in
arbore grandi et firma. in ipso tenui so
lari radio pependit. Leprosi ab illa flagi
tabant cernuisiā. Quā cū illa non habēt
videns aquā ad balnea parauit cū virtu
te fidei benedicens in optimā cernisiā con
uertit. et sicientibz habundanter tribuit.
Quida venit ad eam petens sal. Illa la
pidem benedixit et in sal conuertit et pos
centi tribuit. Ceco nato oculos restituit.

Quidam Adhuc de eodem. xxxi.
fures nequissimi de alia prouincia
venientes. et ampnē grandē fluc
li meatu pedū egredientes boues eius fu
rati sūt. Quos cadē reuertentes via ipetus
fluminis inundatione subito facta contur
bauit. Fures dimersi sūt. boues de māibz
eoꝝ liberati. lous ad cornua pendentibz
ad ppriū armentū reuersi sūt. Quidam
aper ferus et singularis et siluestris ad
gregem porcoꝝ brigide preaptitu cursu pe
uenit. Quē illa cernens benedixit. Deq
de ipauidus acsi familiaris cū grege ille
pmansit. Quida simplex vidit vulpē
ambulantē per regis palatiū. Quā mōs
trans esse domesticā et variis artibz agilis
tis doctā occidit. Quo cognito rex iussit
illā occidi. et uxorē eius et liberos ex qbꝰ
que habebat in seruitutē redigi nisi sibi
vulpes similiter docta redderet. Quod au
diens brigida iuncto curru regē vocabum
per planiciē campi pgebat viā que duce
bat ad palatiū regis. ex intimo aīe ro
gans deū. stratiqꝫ dns vnā de feris vulpib
ad eam trānmisit. Que curres per campestria
appropiquauit curru beate brigide. et se
uiter se elenans in curruū intrauit. Et si
ete cū ea in curru sedebat. Perueniens
ad regē brigida rogare cepit. ut qui igno
rans deliquerat absolueret. Voluit rex.
nisi et vulpes similis resti fuerit. Protu
lit brigida vulpē suā. omni calliditatis ar
tificio ut prior illa fuerat edoctā. Quā rex et eius optimates iussit illā ceū abire
Non multo post illo liberato cū sua brigi
da remearet domū. vulpes dolosa iuxta tur

bas se retorquens et callide mouens au
fugit. et capi non potuit. Altera die bri
gida videns anates pectore in aqua na
tantes. et per aera interdū volitantes.
ad se venire precepit. et venerūt. Quas
aliq̄diu manu tangens et amplectens
vehire permisit. De eodem. capitulum xxxij.

Quem viri consueti erant suppli
tione quadā nepharia votis et
iuramentis astringē se q̄ in halē
dis iulij hoiem iugularent. Quibz brigi
da predicabat ut ab hoc errore desisterēt.
Noluerūt. nisi prius voto cōpleto. Illa pro
obtentione cordis eorū cepit rogare deū.
Egressi illi contēplantē imaginē instruē
runt quē disposuerant iugulare. quā con
timo suis lanceis et gladijs confoderunt
et quasi post triūphū de suo adiutorio cum
armis suis cruentatis ad brigidā reuer
tunē. et sic ad penitenciā conuertūt. Quā
dā vir lugubrius noīe tam fortis erat ut
in vno die laboraret q̄ntū alij xij. et solus
comedebat q̄ntū xij. Is deprecatus est bea
tā brigidā ut rogaret dnm quatinꝰ eius
inguinē salua sua fortitudine temperaret
Quod et fecit. Nam post precē virginis a
bo vnius viri contenti laborabat q̄ntū xij.
Arbor ingens secuī extra in silua cū ad
locū destinatū cū multis bobus et machi
nis trahi non posset. beate virginis ora
one cuncta recedentibz sine vlla difficultate
ad locū quē volebat delata est. Quidā
vir secularis et nobilis in cuiꝺā femine
concupiscentiā exarsit. et callide suā sen
tem argenteā et preciosā illi cōmendauit
Quā dolose retraxit illa ignorante et re
nante in mare. Quatenꝰ cū illa non pos
set reddē sibi eēt ancilla. et ea uteret ut
vellet. Quo facto cū ille repeteret sentē
suā et illa reddere non posset. ꝑpendens
dolū eius pudica femina cucurrit ad bri
gidā. Que cū cogitaret de hoc supuenit
ei eam quidā cū piscibz de flumine trac
tus. Quoꝝ vlia cū apta et exasa fuissent
inuenta est sentis illa argentea et reddita
illi viro crudeli. et sic femina illa liberā
ta est. Tunc ille confitens brigide culpam
suā subditus factus est illi. Aliq̄n diuer
sit brigida ad quandā pauperculā mulierē

Que cū non haberet vnde ignē faceret ad co
quendū cibū brigide et eis qui secū vene
rant. inuidit ligna telaria in quibus
tele texebant et ceciderunt in ignē. Et vitulū
qui erat in pascuis occidit. et ꝑparatū eis
apposuit. Mane facto inuenit vitulū in si
militudinē forme priorꝭ. ligna telaria
prioribz similia restaurata. Aliq̄n tres
leprosi ab eo aliquid petebant. Quibz sancti
vas argenteū dedit. et ne diuisio fieret.
et eis causa viue cuidā puero ponderū dixit
ut illud diuideret. in tres equales ꝑtes. At
ille se excusare cepit dicens hoc esse diffi
cillimū et pene impossibile. Tunc brigida vas
apprehensū contra lapidem iecit et tres
partes equalis ponderis fecit. Aliq̄n pau
peres a se recedere sinebat sinu vacuo.
Quidā necessitate cōpulsus postebat ab ea
sertariū mellis. Illa dolens q̄ non habebat
ad manū id quod petebat. subito audiuit
murmur apū sub pauimento domꝰ. p fos
so loco repertū est sertariū mellis. De iohe
papa et eius legnacē ad impatorē cōstā
tinopolitanū. Hugo v̄ sup̄. xxxiij.

Post hoc missā iohes cathedrā apli
cam tenere meruit. qui et ipe ad
principē iustinū venit. Et cū in chozinti
partes iam venisset. nocte ei fuit ut in itine
ad sedendū equus ei requiri debuisset. Ad
illuc quidā vir nobilis audiens equū sup
quē eius cōiunx sedere consueuerat ut
ei concessit. ut eo ad alia loca pueniente
cū illi aptus equus potuisset inueniri. de
beret ille quē concesserat ꝓpter suā cōiugē
transmittu. Ad et fm est. Nam cū predictus
vir usq̄ ad certū locū eodē subuehente per
ductus fuisset. mox ut aliū repperit illū
quē accepat retransmisit. Sed cū denuo p
dicti nobilis viri cōiunx equū illū ex more
conscendē voluisset. vltra non valuit. Ce
pit nempe immenso flatu et tremitu atq̄
tocius incessante corpis motu quasi despi
ciendo prodere. quia post membra ponti
ficis mulierē ferre nequiret. Quod vir
eius prudenter intuitus. hunc ad eundē ve
nerabilē virū retransmisit. equū magnis p
cibz potens ut ipse illū possideret. quem
iuri suo sedendo dedicasset. Deniq̄ cū cō
stantinopolī venisset. et ibidē vir dei io

norifice ab impatore et ab oī fere ppl̄o eiꝰ
dem vrbis susceptus fuisset. mox in conū
consp̄cū ad portā que aurea vocatur.
rogauit deū lumen indulsit. Demū vero
impetratis pro quibꝫ ierat. rauēnā reme
auit. Helmandꝰ in cronica sua. Qui serat āt
eū theodericus in legacionē ad iustinū
ꝑ ecclesias arrianoꝝ quas iustinus
volebat catholicis dare. ut arrianis red
derent. alioq̄n ipse theodericus oēm ita
liam gladio daret. Qui iohēs infirma
tus ambulauit cū fletu cū senatoribus
et consulibꝫ. Susceptus est autē ab omni
ciuitate constantinopolitana. a miliario
ꝰ. cū cereis et lampadibꝫ et cruc̄ibꝫ. q̄a
beati petri viarū merebat suscepisse
Justinus autē humiliauit se et adorauit ꝑ
nus in terra sc̄m iohēm papā. Qui iohēs
cū ceteris legatis rogauit iustinū ut sus
aperet legacionē quatinꝰ ytaliā liberaret.
quod et fm̄ est. Hugo ubi supꝰ. Impetra
tis igit̄ ut dem̄ est pro quibꝫ ierat rauē
nā remeauit. vbi sepe noiatus tyrannus
theodericus zelo et inuidia quia audierat
eū ab augusto honorifice susceptū atq̄ tē
tatū cū comitibꝫ eius tenuit. et cruciatis
afflictione pemit. Symachū quoq̄ patri
cū interfecit. Sed et boecū consularē vi
rū sūme prudencie. qui dyaletica arisme
tica atq̄ musica suo sermone nobilita
uerat. et alios libellos elegantissime cōpo
suerat idem tyrannꝰ pena exilij condemp
nauit. et in territorio mediolanensi iugu
lari fecit. Hac tamen inmanis seueritatis
ī punitate nequaq̄ theodericus est grauio
sus. Nam nō multo post horribili et ī opi
nata morte pollutꝰ pcīs aiam exalauit.
Sigibertꝰ Hic eaā a quodā sancto hēmi
ta visus est nudus et discalceatus a tohā
ne papa et symacho patricio in ollā vul
cani cē detrusus. Ex libro pontificali. .
Obijt autē iohēs papa rauēne in custodia
pr̄ kl' iunij. martir. Cuiꝰ corpus trāslatū
est de rauēna et sepultū in basilica sancti
petri apli sub die kl' iunij. De filijs clodonei
regis et strage turīgoꝝ. Hugo ubi supa

Clodonei itaq̄ filij p̄ē Cap. xxxiiij.
defuncto sitientes regnū fran
corū inter se diuiserūt. et theode

ricus sedem regni sortitus est metis. lodo
meris auelianis. lotharius suessionis.
hildebertus vero parisius. quo et pater
eoꝝ. Sed et soror eoꝝ clotildis anglarico nup
sit. et in hyspaniā perducta est. Gregoꝝ
turon in historia fr̄oꝝ Clodomeris autem
sigismūdo regi burgundie cū vxore et fi
lijs eius pempto ut supra dem̄ est. ctm̄ fra
eius godomaro congressus ac pcussus cor
ruit et mortuus est. Quod videntes fran
nimio dolore et ira cōmoti godomarū p
sequentes exterminare. Omnesq̄ regio
nes deuastantes a puero usq̄ ad senē pe
merūt. et ita reuersi sunt. Lotharius hec
audiens vxorē fr̄is sui accepit in cōiugiū
gundengū noīe. filios quoq̄ clodomeris o
phanos theodoaldū. guntharium et clodoal
dū clotildis regina nutriebat. seū ullos re
tinens. Eo tempe theodericus et theobe
tus filius eius et lotharius rex cū firmac
exercitu venū tūsseuntes in thuringiā du
gunt contra ermenfridū regē thuringoꝝ
Hec audientes thuringi fossatos fecerun
sub dolo desuper cooperiētes eos cespitibꝫ
cumq̄ ad bellū ibidē cōuenissent. intellig
tes q̄ equi eoꝝ ibidē corruissent indigna
sunt valde. Tantaq̄ fuit ibi tedes de thuri
gis ut ipse fluuius ex eoꝝ cadaueribꝫ cru
pletus. fruncī sup eos tanq̄ per ponē ītr
rent. et contulcabant eos. vastantesq̄ om
fredo duo fratres badericus et berechar
Hugo ubi supra. Lotharius vero inde red
eng radegundē berechary regis filiam
et ermenfridi neptē sc̄ī addux. et eā sibi
legitimo matrimonio copulauit. Sed illa
post tēpus modicū relicto marito ī
intra pictauense vrbem veste susceptū velū
giosam. In qua pseuerans tursū vite lau
dabilit consūmauit. Gregoꝝ turon ubi ꝑ
Theodericus autē data fide ermenfredo re
gi. ad aulpiacū ciuitatē fecit eū ad se venī
re. Cumq̄ supra murū ciuitatis ipsius col
loqueret. impulsus de muro ipso corruit
ad terrā et mortuus est. Huic infantes the
oderic⁹ iussit interfici. De puella hildebēr

cōtr regē gothorū pro sorore sua . Caplm

Hildebertus itaq; rex cū eēt xxxv. apud aūnis ciuitatē. misit soror eius vxor amalarici regis gothorū nūtios ad eū. et ī notuit ei q̄nta mala amalarius fecisset. et qualit̄ ei insidiaret. ꝓpter fidem catholicā. Nam cū ad ecclesiā xpi iret et oratiōnē faceret. stercora et multos fetores ipse sup eam proiiciebat atq; in tantū eā verberabat ut sanguinē vomeret. Quē illa in sudario suo collām fratri suo trāsmisit dicens. Vindicate dulas simi frēs laborē et ī juriā meā dnā hmi. Cum hec audisset hildebertus rex in ira mg na cōmotus multitudinē maximā colle git et in hyspaniā direxit. atq; pugnam iniit contra amalaricū. Qui in fugam versus dū nauē ad fugiendū quereret et hanc non tam cito ut volebat attingere posset. ab exercitu hildeberta tirānidatus cū ad ecclesiā xpianor fugeret. anteq; ad introitū eccie puenisset francus quidā lancea eū transfixit et mortuus est. Tunc hildebertus deuastata hyspania tholetū urbem ingressus thesauros magnos in de abstulit. et vna cū sorore sua reuersꝰ est. Sed nescio quo piculo imminente lan guore in ipso itinere mortua est. Parisiꝰ quoq; deportata in basilica sancti petri iuxta prēm suū sepulta est. Hildebertus vero inter ceteros thesauros ministeria ecclīarū detulit. id est de vasis pretiosissīs salomonis lxx̄ talentū. xv. patenas. xx. cap sas euangelior ex auro purissimo gēma rio ope celatas et pulchre ornatas. Que ōia ille noluit confringē. sed per ecclesias suas distribuens dispensauit. De crudeli tate lotharij in nepotes suos. Cap xxxvi.

Lotildis autē regina post mortem viri sui. turonis frequēter pgens. ad basilicā sancti martini diutiꝰ sime cōmorata dño seruiebat. rarogz pa risius visitabat. Filios autē lodomiri filij sui ut dcm est nutriebat. Cū autē pari sius residēret videns hildebertus rex qꝰ illa filios frīs sui seniorꝭ enutriret et nimis eos diligēret. cogitans qꝰ reges eos facere vellet. dixit lotharīo fratri suo. Pater nra filios frīs nrī vult eleuare. Consilio accepto ꝑ tractare debem⁹ quid de eis facere debeam⁹. Aut tondeam⁹ eos aut interficiam⁹. regnūq; frīs nrī patris cor int̄ nos diuidam⁹. Miserūt autē ad regi nā parisius archadiū nobilē virū et in dustriū dolose dicentes. Dic matri nostre ut mittat ad nos filios frīs nrī nepotes nrōs ut eos reges constituam⁹. At illa hꝰ credens vīm eē gnudens eis transmisit. Apprehendit lotharius puerū seniorē pro iectq; ad terrā eū. ac defixit in astellam eius cultrū. Qui trīsuerbera tus statī mor tuus est. Frater quoq; eius iunior cū hec vi disset proiecit se ad pedes hildeberti dicens flendo. Succurre michi pijssime pater ne et ego peream sicut frater meus. Tunc hildebertus cōmotus lacrimis ait. Obsecro te frater hmē ut hui⁹ michi vitā concedas. et q̄ntūcūq; volueris pro hoc dabo tibi. Et ille in ira suscensus ait. Aut eice eū a te aut certe pro eo morieris. Tu es qui hoc malū pertractasti. et modo vis liberare eū. Hec audiens hildebertus proiecit eū a se. lotharius quoq; elisit eū in terrā et defixo in astellā eius cultro interfecit eū Et pueros nutricios eor similit̄ iugulauit ascensisq; equis abcesserūt. Regina hec audiens nimio furore attrita cōpositas e orū corpusculis cū magno cetu psallentiū et īmenso luctu parisius ad basilicā sancti petri deportata eor corpusula sepeliuit. Quor vnus erat decē annor et alius septē Terciꝰ vero noīe clodoaldus effugit. et per auxiliū viror fortiū liberatus est. Qui p̄ ea relicto regno terreno ipse se ꝓpria ma nu totondit. et clericus frīs ac bonus opib; preditus presbiter ordinatus est. Clotildis autē regina in elemosinis profluens cū sūma abstinencia et sobrietate vite iugit̄ degebat. In diebus illis mortuus est theo dericus rex. Regnauit autē annis xviij. Theodebertus quoq; filius eiꝰ regnū eius suscepit. Qualit̄ idem lotharius a pfectione

Post firm diuit̄ē libat̄us . Ca. xxxvij

Per hec hildebertus et theobertus cōmo uentes exercitū contra lotharīū ire disponūt. Ille hec audiens et videns qꝰ eor exercitui resistere non posset in sil ua confugit in arelan. fectiq; tūbros. totū

ꝙ spem suā in dei pietate trāsfudit. Sed clo
tildis regina hec audiens beati martini
sepulchrū adijt. ibiq; in oratione prostra
ta tota nocte vigilans deprecabat dnm ne
inter filios riuule bellū consurgeret. Cumq;
cōuenissent tū hostibz magnus contē lotha
riū ut seqnti die eū interficeret mane fac
to in loco in quo erant congregata. orta ē
tēpestas magna. tentoria disrūpens tū
ūmixtis fulguribz. atq; aūtu subuertit.
ingruentibz ymbribz tū tonitruis validis.
Illi vero prostrati in terrā corruētes. cesi
grandinibz validissimis et grauiꝫ verbe
rata corruūt. Nullū eis tegmen remansit
nisi solus clipeus. et hoc maxime timebāt
ne ab igne celesti cremarent. Sed equi
eoꝝ ita dispersi sunt ut vix in xx. stadio
repirent. Multa etā de hijs non sūt inuen
ta. Tunc illi lapidibz cesi et humo prostra
ti penitentiā agentes veniā deprecabāt
a deo eo quod talia contra sanguinē suū
agere voluissent. Super lotharū vero
neq; vna quidē pluuie gutta decidit. ne
q; sonitus tonitrui est auditus. Illi quo
q; mittentes nūcios pacē et concordiam
petierūt. Qua data in ppria sūt reuersi.

De obsidione cesaraugustē et morte hildebti

Post hec itā et clotildis. xxxviij
hildebertus et lotharius cōmo
to magno exercitu in hispaniā
dirigunt. In quā ingressi ipsam terrā
vastantes succenderūt. et interfectes
pplm cesaraugustā ciuitatē circūdantes
obsēderūt. Plus autē qui ibidē obsessus
tenebat indutus alicijs aspso capitis cine
re in tantā humilitatē ad dnm cōuersi sūt
ut cū tunica beati vincentij mīis muros
ciuitatis psallendo circuirent. Quod hij re
ges videntes apprehenso vno rustico de
ciuitate dixerūt. vade dic epō ciuitatis ut
cū fiducia veniat ad nos nichil dubitans.
Ille vero cū hec epō nūciaret. ipse cū mune
ribz strati occurrit eis. Hildebertus quoq; pos
tulauit ab epō sibi dari reliquias sancti vi
centij mīis. At ille dedit stolā eius. Demo
strati ergo reges acquisitu maxima parte
hispanie cū multis thesauris et spolijs re
uersi sūt. Hildebertus vō parisius veniēs
in honore beati vincentij mīis etiam edi
ficauit. Tandē hildebertus egrotauit diutiꝰ
sime tenet. et apud pisius febribz decubās
mortuus est. et in basilica sancti vincentij
mīis quā ipse construxerat est sepultus.
Cui⁹ regnū et thesauros lotharius rex
accepit. Sed et bone memorie glorioſiſſi
ma clotildis regina bonis opibus pollēs
apud vrbē turonicā migrauit ad dnm
plena dierū. Que cū magno psallentiū
choro parisius deportata. in sacrario ba
lice sē petri ad latus clodonei regis viri
sui sepulta est a filijs suis hildeberto et
lotthario regibus. Ubi et bāssima gena
ueſa sepulta est. De sēō vigore baiocensi
et mortuo ab eo suscitato. ex gestis eius. xxxix.

Temporibz hildeberti regis floruit sēūs vigor baiocasine urbis
epūs. Qui attrebatensi prouin
cia nobilibz parentibz et fide pollentibz ori
dus intra sancti vedasti monasterū in
religione monachoꝝ cohabitauit. Tanta
q; in eo obedientia et humilitas erat ut cū
gratioſior videret. Que cū parentes eius
valde locupletes in rebū opulencijs eum
supstare habere cuperent. ille magis celes
tibz inhians assumpto sēō vno puerulo
noīe theodemiro. peregrinationē nescius
quo iret arripuit. et diuino nutu in eccle
siā baiocasinā peruenit. Cuq; esset in ora
tione angelus dnī eū in sōpnis adhortatus
Perge quo ire decreuisti. quia locus ibi a
dnō pparatus est. et plebs nō modica per
te ad fidē veram cōuertenda est. Itaq; dei
adiutorio fretus peruenit ad vicū qui
vocatur hyōies. vbi cum diutiꝰ. vbi erunt hoīes bruti
dolore cultu detenti. et veri dei cultui ig
nari. Illic igitiꝰ edificato oratorio vigilijs
et oracionibz pnoctans assidue dnīm pcā
batur ut ad veritatē cognoscendā pplm vir
tute spūs sui illustraret. Tantūq; dnūs ei
gratiā contulit. ut per eius predicationē
et sanctitatis exēplū. oēs pene cōuertēret
ad fidem xpi. Cum autē vellet deus mul
tē suū manifestū fieri. cuidā viro filiū quē
puulū ipse cōuerterat ad fidē xpi vernū
febribz contigit mori. Cuius cadauer nimiis
doloribz fatigata mater in lectulo collocā
uit. et cū vlulatu ceperit ad virū dei re
gans ut eū suscitaret. Qui cōpleta pro q

mulo oratione. cōuersus ad matrē ait.
Si ex toto corde in deū vīm quē xp̄iani co
lunt crediderīs. quecūq; petieris ip̄etrab.
Illa hoc audito credens abijt. Cūq; e fori
domus sue processisset vidit filiū suū exul
tē et laudantē deū. Mater hoc ergo mira
culū longe lateq; fama viri dei p̄sonuit
et egrotantiū medicinā multimodā pie
tas diuina per orationes eius tribuit.
ut cecis visū. claudis gressū. languentibz
sanitatē. De cet̄is eius miraculis et obitu

QVr quidā eiusdē. Caplm xl.
lotuples rogauit eū ut ad possessionē eius accedēt. eo q̄ in loco
silue serpens eēt ītanis valde qui hoīes
et pecora flatu suo exurēt si forte per ora
tiones suas valeret eos liberare ab eius
interitu. Qui facta oratione p̄gens ad lo
cū inuenit semitā per quā idem serpens
ad fontē ibat. et itā ad specū suū reme
abat. Accessit igit̄ ad specū et ait. Ser
pens antique et satiana in noīe ihesu
xp̄i tibi p̄cipio ut exeas de specu illo.
Qui egr̄e erecto capite flāmas vomens
ac stridens dentibz. et quasi ad deuorādū
paratus. Erat q̄ pedū xl. longitudo illius
nu signū crucis ī̄iecit. At ille clauso ore
et depressa ceruice ad eū venit. Quē vir
dei oratio per collū ligauit. tradidit q̄ fa
mulo suo theodemiro et ait. Vade duc eū
ad ītus maris. ne hic possit vlterius cōmo
rari. Tunc omnes p̄pli qui cōuenerāt ad
spectaculū glorificauerūt deū. Illū quo
q̄ serpentē deiecit de loco qui dicit̄ cella.
Illū vero de loco trans fretū qui dicit̄ ca
meron. ob quā causā ciuitas p̄fata p̄dia
uiuo dei tradita sunt in possessionē. De
functo autē baiocasino epō petente clero
et pplō. dei nutu ordinatus epūs magis stu
duit frumentū dei exercere ieiunijs vigi
liis et orationibz ac lectionibz vacare.
Comes beltmulphus auaritia estuans
agrū illius superbe et violent̄ occupauit.
orante viro dei dnm. ut hereditatē ab eo
sibi datā defenderet. superbus ille de equo
suo quo sedebat corruit. et fractis cerui
bz expirauit. Hijs et alijs multis virtuti
bus idem vir sūs claruit. Nam et olim
dū in vtero mr̄is nedū editus eēt meru
it eius venabilis genitrix audire ab an
gelo sancto sompno depressa. q̄ in vtero
filiū haberet. quē dns gratia sua illustra
turus eēt. Obijt autē senex kl' nouēbris.
plurimos discipulos in fide educatos reli
quens De sās karilepho et anuto abbatibz

PRetera temp̄ibz ex gestis ei⁹. xlii
hildeberti et lotharij regū fran
coz sūs karilephus floruit ī mas
tris sancte ecc̄ie tanq̄ strenuus miles cō
tra p̄tates aereas clipeo fidei protectus. spi
cula doctrine contorsit. fulmina miraculo
rū emisit. Hic in arriminensi territorio
clarissimis parentibz ortus doctrine gr̄a
in monasteriū menate mittit̄. vbi lite
rarū facundiā. et sancte cōuersationis ex
cepit formā. Cumq; vellet singulari con
tra dyabolū dimicare certamine. et hereti
tica vitā duce. eiusdē cenobij monachi
quitus noīe ei collocutionis gratia affuit
vir meritoz sumoz prerogatiua predicti.
Dū ergo inter se colloquia seruunt. codicē
sancti euangelij aperiūt. et linea que p̄
ma frōte occurrit hec fuit. Qui plus dili
git p̄em aut mr̄em q̄ me non est me
dignus. Itaq; beatus anutus qui apothe
cas monasterialibz erat p̄positus. claues
cellarij clam abbatis sui suppositi cerui
tali. Et p̄gentes simul in suburbiū aure
lianense deuenerūt. Auditaq; sancti maxi
mini fama qui ibi monachoz cohortibz in
cenobio mitanensi degenciū preerat. ad e
um visendū cōuolauerūt. et ab eo huma
niter excepti. sacerdotali dignitate per eū
insigniti sunt. Sed postmodū remotius
habitaculū p̄quirentes vastas p̄tia salti
solitudines expetiūt. Quas p̄agrantes in
ter opaca queq; nemoz et lustra abditis
sima ferarū obuiū se tulit coz conspectu
bus fertilis locus qui tūc pictauis ductus ē
at nūc cella sc̄a anuti vocit̄. Illic fonte vi
uētis aque repto btūs karilephus eū ma
nu sua ut aque velentur eēt tereti circū
dedit edificio. Et hactenꝰ ob amorē illius
a deuotis non ignobili tegit̄ opaculo. Illic
ergo manētes diebz plurimis deuote deo
seruierūt. Denicq; cū fama beati anuti re

gis aures occupasset iussu ipsius regis in eodem loco basilicā fabricāt. opibzq regijs ditāt. Beatus autē karilephus pro utrumvis est sanctis viris prospera vitare. sinistra ob custodiā sui appetē. in hijs karissimū sui relinquens auitū otium. ab eius pnāa in interiora secessit secessit yeremi. tum tū ei in extricabilibus eēt deuinctus nexibz animi. Itaq assūpto secū suo cōmilitone dauuero. conseruoq itidē gyllo. pedē vertit in ptes cenomānice vrbis. Tandēq diuertit in locū veterē vocabulo ansagniam nūcupatū. situ in prochia labronicensi. Ibi erudelotus a quibuslibet accessu secretus. attamen terre fertilitate iocundus. quē sibi deo gratas agens ei seruiturus elegit vir sānus.

De reuerētia a bestijs ei exhibita et irrēsa ferarū aduentu. Ca. xlij

Itaq yeremi tā hildebīti regis. ferarū aduentu sepe visitabāt. itaut quodāmo de eo ꝓpue dām videreē. et bestie terre pacifice erunt tibi. Inter hec hildebertus cū cōiuge sua et omni comitatu ptes cenomānicas adijt. Ibiq ei cōsistenti nūciat bubalū in locas illis iusitatū bestiam deuitesce. Rex autē gaudens iussit venatores prepare nēmoria bestie capiende. Quibz pactis cū terrā furiose permanent. signa itineris bubali diu rimata reperiūt. et acres post eū molosos ad insequendū finibz absoluūt. Miser autē iāmāq capiendus ad sēm karilephū decurrit bubalus. et quasi tui quaq̄ versū fuga negret diū viuū quasi singulare adijt suffugium. Sane venatores seq̄ntes deuenere ad locū vbi viuū sām. et post tergū illius predām astantē velut querulū ac trementē videre bubalū. Cum vero insolitū vei nomine turbati nec bestiā attingere nec sancto viro aliquā molestiā ingere ausi sūt. rex viso miraculo nequaq̄ dei potentiā honorauit. sed indignatus ait. Vnde vobis o incognite psone tantū presūptio ut mei nuvis saltū nullo concedente ausi sitis irrūpere. et nostre venationis dignitatē in aliquo mutilare. At vir sānus ait. O rex bone nequaq̄ despectus tu grā aut cōturbande venationis lustra seruauī irruppim. sed uti familiaris atq̄ cultor dñi occuparem seruicio. Incassabilia hoībus loca petiuim. Rex autē nimio felle suffusus. precipio ait auctoritate mā et te et sotios tuos hinc secedē. et ut deinceps nullus hic ex vobis inueniat cruce. De clamore ipsi et hūli acioē ergā pfatū virū. Ca. xlij

Dnc vir sānus net in mīmo minus perturbatus regnlibz ad implenda diuina precepta sese vertit et regi dixit. Est nobis inclite rex seruis tuis aliqd vini. quod parua vitis hic tuenta atq̄ crudita eluuit. Petimusq̄ serenitatē tuā ut aliqūtisper eius potulo indulgentes. quatinus alacritas ad palatiū redeundi habeatis simultatē. At ille hec spernēs tumore īmoderato dissentus cū iter in redeundo accelerare vellet. equus illius stupore repentino raptus subito constitit. et licet hūc inde truculentus processū regi denegauit. Inter hec admirato timori sociata omnes occupat. et quid facto opus eēt omnes cogitare cōpellit. Sed cū diu in hijs hesitarent vnus illoz qui prudentior erat ceteris ait. Optime rex homo ille ut estimo qui a vobis contumeliose tractatus est. dñi seruus tuus deuotus est. tui virtutū hoc prestitit. Dominus ut quia a te non ut detur est petitus. tibi quoq̄ ad ea que vis pagenda deus tribuat effectus. Itaq̄ celer ad virū dei diuertitur nūcius. qui et de petitis veniā impetret. et iussionē illius de hijs que agenda forent regi deferret. Qui audiens hec dīi misericordiā se honorantē glorificans. Vade fili dic regi ut reuertatur et quietens. Vade fili dic regi ut reuertatur et quiescat sine benedictione discessit ira primitus data. piat benedictionē a dño per famulū eius. Itaq̄ ipse quidē oratioī deuotissime īsistit. apparitor vero ad regē celeriter redijt. Qui mox ut verba serui dei audiuit. cuius quibz vinctus erat solutus est nexibus. Itaq̄ equo absoluto festine ad hoīem dei deuenit. rex diuū tremendus modo tremebundus. Et oculos quos diuū pre ire magnitudine cruenta obsederat nubes. manabat cor contritū lacrimas eliciens. Cruce quā diuū supbia reddiderat rigidam. nūc humilitas reddebat curuā. plātis itaq̄ sancti aduoluit. dextera pectus frequēt quatit. reūsq̄ se iterū iteriūq̄ fundetur et veniā petit. At vir sānus regē pre-

sentiū humiliē adiit. et ut deinceps se tra
li seueritate temperaret admonuit. Ille ve
ro ultim se eius vestigijs submittens loco nig
ni beneficij habiturū se dicebat. si beati viri
munificentia vino illo quod dudū p nuncij
lo habuerat nūc potaret. Cuiꝰ vir scūs ce
lerrime vinū et calicē afferri iussisset. re
gi poculū porrexit. Qui osculata manu e
ius ore admonit. et eo hausto deo gratias
retulit. itaq; comitū ei quisq; egit. Ap
pū autē erat videre vas ꝑuulū in tam
tam exuberasse copie magnitudine. ut
liquor ille vineus vbertim singulis ꝑpina
retur. nec tamē detrimentū copie quo usq;
omnes sufficienē biberent pateret. De cau
tela sancti hauriepti in vitando mulieꝝ aspec
tū. et de obitu eiusdē et miraculis sequentibz. Ca
pitula quoꝰ altrogodis xliiij.

Regina quoꝰ altrogodis
dñi deuotione nobilissima viri
dei vite qualitatē audiens. tibi
stilucet ꝓmoniā. et noctiū insopnitatē.
vestiū quoꝰ vilitatē. erat em̄ consuetudo
ei tinere et cilicio corpus obuoluē. et q̄n su
ma egrebat lassitudo quieti indulgē nu
da humo corpus substernē. misit ad eū
apparitores desiderans eius ꝓcaa ꝓfici
uenaonē. Qꝫ si inquit precibz meis ānuēt
oia fisa illius in quoꝰ pte residet predia ei
tribuā. Quibz auditis vir scūs paruꝑper
deliberans cogitabat. Vnde talia regine
ut tantope me videre exoptet. diutinus su
doribz inaultū. ieiuniozꝫ squalore horridū
rurali exercitio rusticū. Nouit certe nou
virulentā veterni hostis calliditatē. quia
in paradisi amenitate per femineā ibeat
litatē fregit viri vigorē. Ideoq; equū est
michi tauere mulierē aspēm. ne capiar
laqueis ei⁹ nia. ego incolens squalida hēmi
tom. Ite inquit optimi iuuenū et dñe vrē
hec verba referte. Si quid preualuero pro
ea exorabo. Certū tamen habeat q̄ndiu
in corpe supfuero. fratē me mulieris neq̄
q̄n visurū. neq; hoc cenobiolū quod dño
precipiente construxi. ingressu mulieris
vnq̄m patebit. Neq; em̄ decet nos qui de
xpi censem familia vendē nr̄m mulieribz
aspēm aut pro expestenda terra ei⁹ hu
manū genus aiam nr̄am prostituere. Ideo

q; aiam suā ab hac intencione submoueat
et fisa sua ptem cui libuerit attribuat. Que
consuetudo in eodē monasterio dño fauente
hactenꝰ manet ꝛconvulsa. Ꝯ Paulo post
monachis astantibz resoluacionē suā futurā
predixit. et ut sui mēores eēnt admonuit.
Post eius excessū ad eius sepulchrū cea vi
sū repererūt. debiles sanati sunt. et dēones
ex obsessis corpibz ꝓpulsi. Cumq; per ora vul
gi fama pauueret. hīc hauriepho nūq̄m
cordi fuisse in vita sua mulierē videndi.
sed et petitionē fudisse ad dnm ut a cenobio
eius. mulieris arceret cōuentus. cuyda in
honeste mulieris cor satyanas adeo fuit in
credulitatis ignauit. ut an fama vera es
set expiri vellet. Per igitū noīe grunda to
mā capitis istudit. et contra dei iura. viri
lia sumpsit indumēta. Itaq; armis armā
ta. baculoq; inixa puenit ad monasteriū.
Attuero ea dom⁹ interiora petente et curio
se ꝑscrutari volente. gemina capitis eius
lumina crepitu repentino mutata sunt.
Et que irreuerenē inuōsa sibi contēpla
ri voluit. ad ea que consueuerat videnda
ius visionis amisit. Nam simul et demo
ne peruasa vndam truoꝰ teterrimi p
os archa eius pectoris repente emisit. que
vbertim defluens terrā cruentando ma
defecat. De tūsitu sci anuti et quodā eius mira
culo. Ex gestis eius. Caplm xlv.

Sanctus quoq; anutus abbas tar
notensis pagi quē portensim vo
cant. sepius imminē dissolucionem
sui corpis spū sancto reuelāte predixit.
Qui recedens a corpe honorifice apud au
relianensē vrbem humatus est. Sup quē
fideles xpiani ecclam construxerūt. Post
cuius obitū anniuersarius assūpcionis eius di
es cū summo colereē honore. vnus e ciuibus
alijs ad missarū solēpnia spectanda cun
tabz. accepto rastro vineā pastinare surrexe
rit. Increpatus q; a multis cur huic festo
deesset. redire noluit dicens. Et hic quē co
litis opariꝰ fuit. Verū vbi ingressus vi
neā primo aperuit. protinꝰ retorta ceruice
fauces eius ad tergū conuersa est. Tunc tre
mens spectantibz ꝓplis cū fletu magno ba
silicā sancti ingredit. Post paucos vo dies
orans in eodē loco assidue directa ceruice

cōualuit. De sydonio auinensi epō et scriptis

Eo tempe legit̄ floruisse eid̄. Actor sollius sydonius apollinaris. xlvi apud auernorū vrbem ex prefto epūs. vir sēdm seculi dignitatē nobilissim⁹ et liāli disciplina pitissim⁹ Helymād⁹ in h vio xviij. Hunc sydoniū germanus in lib⁹ virox illustriū nisi fullox appellat saluia nū massiliensē presbitm. de quo cū multa laude memīt in hūc modū. Saluianus massiliensis ecclē presbiter humana et diuina lrātura instructus. et ut absq; iuidia loquar epox magister scripsit scolastico et apto sermone multa. Ex quibz sūt ista que legi. De virginitatis bono ad marcellū presbiterū libros iij. Aduersus auaritiam libros iiij. De pūti iudicio libros v. et pox merito satisfactionis ad solonū epm libxm vnū. Et exposition extreme pti ecclesiastis libx. i. Ad claudiū epm viennensē libx. i. Epistolaxū libx vnū. Et in mozē grecox de pncipio geneseos vsq; ad condicionē primi hoīs cōposuit versu quasi exameron libxm vnū. Omelias epīs factas multas. sacramentox vero q̄ntas nec recordox. Hec gēnadius. Claudius autē viennēsis epūs ad quē dirit sidoniū scripsisse epl'as ipē est scūs mamertus viennēsis epūs. qui etiam cognoīatus est claudiano de quo supra. Actor. Hunc claudianū qui libxm de statu aīe cōposuit idem sidonius in epl'is suis multū cōmendat. Hic enī sydonius vir ingenuus et coturnate eloquentie multas diffinites scripsit epl'as. Ex quibz has morales excerpsi sententias De floribz epl'axū eiusdē

Non mun⁹ Ex pmo lib⁹ Cāp xlvij. est morū naturaliū psonā suā excolere q̄m villā. Amico veniēnia debet̄ eciā afflicto. Roma domicilioū legū. gymnasioū lrāxū. curia dignitatū. vertex mūdi. patria libertatis. Non grandis alicui gloria datur si deteriozis collatiōe clareseat Ex lib⁹. ij⁹. Hocipm q̄d copiā tui iurgantibz difficile concedis. iudicū est bene iudicaturi. Quis enī se non ambiat arbitrū legi. aut precio aliquid indulturus aut gratie. Sententiā tuā nec victus accusator. ut stolidus. nec victor irridet ut argutus. veritatis q̄ respectu impendiū tibi addicti ve

uerenciā. gracia liberati. Vitanda sunt plerūq; consilia medicox assidenū et dissidentiū. qui parū docti et satis sedulo languidos multos officiosissime occidūt. Quidā iuidie fusq; cōmune suppgressi. summā bītudinē summā pītem putant. hoc ipso satis miseros qp parū intelligūt se inq̄etissimo fūlatu subiacere. Nam sicut hoīb; regib; dnādi desideria dominant. nō magis cordi esse debet aut voluptati ager cū redditib; amplis. q̄m vicinus equalis moribus bonis Ex tcio lib⁹. Garrulo non vīdere cōuiciū est. Plurimū laudis iuuenes meritis suis applicant. quotiens de negotioz meritis ambigentes ad peritox consilia recurrūt. Est hic loquax. nec dicax. ridiculus nec clarus. arrogans nec constans. curiosus nec ps cax. tempa pūna volens. preteriti marcēs futura fastidiens. Beneficij si rogatus est importunus petendi. derogator negati. emulator accepti. calidus reformandi. querulus flagitati. garrulus restituti. Ac si rogatus dus simulator pati. dissimulator petiti. vēditor prestiti. publicator occulti. caluīpnia tor morati. Ifiniator soluacior iciuniox sectator epulaxū. laudabilem proferens nemine de bene viuente sed de bene pascente sentētia. Inter hec tamen ipē auarissim⁹. quem non tam pascat panis bonus q̄ alienus. Auidus bibendi audior detrahendi. rapido pīe ore spumans cenū spumās vinū. loquēs venenū. Ita viuens paucis est voluptati nullis amori. oībus risui. Fraudis q̄n nues qui seria loquens obscene viuat. q̄n qui parū exīstat et dictis probus et moribus malus. Ex q̄rto libro Nemo ut claudianus qui libxm de statu aīe scripsit. tempe meo que volui ut affirmare sit valuit. Sentit ut pitagoras. diuidit ut socrates. explicat ut plato. implicat ut aristotiles. blandit ut eschines. urascit ut demosthenes. vernat ut hortesius. morat ut fabius. simulat ut crissus. dissimulat ut cesar. suadet ut cathō. dissuadet ut apius. psuadet ut tullius. Jam si adstroscōs prēs pro compatione veniat. instruit ut hieronim⁹. destruit ut lactanc⁹. astruit ut augustin⁹. attollit ut hilarius. submittit ut iohānes. corrigit ut basilius. consolat ut gregorius. affluit ut orosius.

stringit ut rufinꝰ. ut eusebius narrat. ut paulinꝰ prouocat. ut ambrosius pseue
rat. Sodales vetustos nūqm̄ pro consegni
cū nouitate fastidias. Aliter enī videbeis
sic amicis vti quasi floribꝫ. tam diu gratis
qm̄diu recentibꝫ. Bonū publicū semp euer
tūt studia priuata. Adhuc de eodē. Ex
cerptū q̄nto libro. Caplm xlviij.

Dilectio non tam debet recolē quid
debeat. offitiozꝫ solueritꝫ. q̄m memisse quid
tuor de quo cuius malus loqu. bonus tacere
non possit. Non maior est gloria diuisse qđ
nouerit. q̄ silu isse quod nescis. Est hec quidē
uis malus moribꝫ ut innocentiā multitudis
deuenustent scelera paucoꝝ. cū tñ e diuer
so bonoꝝ varitas flagicia multoꝝ virtutibꝫ
continuatis nequeat exclusare. Quis non
exacerbescat cū videat sordidari virtutē ui
minacione viciorū? Si elegimꝰ hūlē voca
tur abiectus. si erectū superbus. Si minꝰ in
stitutū ꝑter imperiaā credit irridendus.
si aliquatenꝰ doctū ꝑter studiū clamatur
inflatus. Si seueruꝫ trucꝫ crudelis horret.
si indulgentē facilitate culpaē. Si simplicē
despiciūt ut brutus. si astutū ut callidus. Si diligentē superstitiosius deterrentur.
si remissū negligens iudicaī. Si sollicitē
cupidus. si quietū ignauus. si abstinentē
auarus. si bene pascentē gulosus. Natu
rali vitio fere tradicionibꝫ est pectoribus
humanis ut qui non intelligūt artes
mirent artifices. Monasterialibꝫ disci
plinis egre subdit. vel cernuositas ꝓpria
ne verecundā fugiantꝫ sui exigit tumen
nonē. Idiotaꝝ est sicut fragile vitri. ira
tius mente q̄ mole censenda est. Inter o
pes quaslibet posita que bona aut stulte sit
so vocāt. si quid agimꝰ nīm si quid ha
bemꝰ alienū est. Hijs quos amplius dili
gimꝰ plus timemꝰ. Quidā superbissimi
opinant solo se censu sancte censendos,
qui sic vicijs ut diuicijs inuidant. Iuste
sub iusto ꝓnape latet. qui per se minus
est tumen per sua maximꝰ. animo exigu
us viuit. et patrimonio plurimꝰ. Ut ve
ra laus ornat ita falsa confligit. O nati

tas abiecta nascendi. misera viuendi. du
ra moriendi. Multa in te genia virtutū
supno munie congesta gaudemꝰ. Siquidē
agere narrariꝫ sine superbia nobilē. sine
inuidia potentē. sine superstitione religiosū
sine tactancia liberū. sine tepida grauem
sine studio facetū. sine aspritate constantē.
sine ꝑplexitate cōmunē. Quidā barbarisꝰ
est morū. sermo iocundus et animꝰ
afflictus. Ad nectar celestiū potuloꝝ. per
amaritudinū terrenaꝝ cauces ꝓuenitur.
Sz quamlibet nobis anxietatē vite pīs
ꝓpinet afflictio. pua toleramꝰ si recor
demꝫ quid biberit ad patibulū qui iuitat
ad celū. De cassiodoro senatore et floribus
eiꝰ epl̄aꝝ eiꝰ. Helymandi. Ca. xlvi.

Eodē epl̄aꝝ eiꝰ. Helymandi. Ca. xlvi.
tempe floruit cassiodorus prius
senator postea monachus. qui tyco
nis regis ytalie fuit cancellariꝰ. et ex
parte eius multas fecit epistolas ad diuer
sas ꝑsonas de negocijs curialibꝫ. Autor.
Idem super psalmos cōmentatus tentū q̄n
quagēsimū tractatꝰ fecit. Librū quoꝫ de ra
cione anime eligantē cōposuit. et librū
de orthographia. De ipsius epl̄is pauca
excerpsi notabilia que in hoc loco inseruī
Cassiodoriꝰ in prologo epl̄aꝝ. Declinanda est
suasio que plus habet ꝓcliui q̄m decoris.
Aliter multa lectione sanatis. aliter me
diocri gustacione suspensis. Aliter a lētaꝝ
sapore ieiunis. ꝓsuasionis causa loquēdū
est. ut pleriūꝫ sit peritie genus vitāe qđ
placeat doctis Idem in epl̄a sua. Conuen
tus sapiencū dignitas est impanatū. Fa
talis recta ꝓsuasor est innocens iudex. sub
cui predicabili cōuersacione pudet mo
res probabiles non habere. Idē in septa
Iniquū valde est ut de vna substancia q̄
bus cōpetit equa successio alij habundāt
affluant. alij paupties incōmodis ingemis
cant. Idē in iiᵉ Decet quēꝫ honorē quem
gerit noīe moribꝫ exhibere. Idē in iiijᵉ.
Animꝰ dolosus non arbitriū sequit ipan
tis sed suas potius explicat voluntates. De
bemꝰ omnes bene gerentibꝫ ut eos laudis
nīe comitet assensus. Nam si equoꝝ cur
sus clamoribꝫ inanant. et insonantū ma
nibꝫ agitur ut a muris aialibꝫ velocitas
expetit. q̄nū et hoīes stimulari posse

credim⁹. quos ad laudis auditatē natos singularit⁹ ūenim⁹. Idem in xviij Libētes omnib⁹ plebeam⁹ assensū. quotiens est vox iusta poscentiū. Non decet ee difficile bene facti. quod non patet largitate detrimentū Idem in xix Veruie sunt semp ī iurijs facultates absentiū. et quodāmodo videt⁹ occasio in delictū trahe. que non pt aīm psuadētis insultatione tenē. Idē in xx. Regnātis facultas tūc dicior fit eū remittit et acquirit nobiles thesauros fame neglecta vilitate pecunie. Idē in xxiij Later sub oco laudabilis fortitudo. et diū se probandi non habet spatiū occultū est. est lux totū meritor. Quod in iuuentute non discat⁹. in etate matura nescit⁹. Maior in conseruandis rebus q̄ ūeniendis adhibenda cautela est. Idē in xxiiij Maiora principē decet tribuere q̄ a seruiente videatur accepisse Idem in xxvij Proclniior sēp ad misericordiā via bonus mentib⁹ patet⁹.

De impio iustiniani et psciano ḡmatico et tibq; viris illustribz ulu⁹ epis. Sigiberti. Ca. l.

Iustin⁹ deniq; iustiniano ex sorore nepote suo in regno substituto moritur Qui iustinian⁹ impiū sūpsit anno dñi q̄ngentesio xxviij°. a mundi vo q̄tomillesimo. c xti°. et impauit anis xxxviij. Hic ps as ab irrupsionib⁹ in ptib⁹ romanoriū per bilsariū repressit. et libro⁹ romanaq; legū in vno volumine quod iustinianū vocat⁹ abbreuiauit. Florebant hoc tēpore cassiodorus prius senator post monachus. arator poeta. prisciang gramatic⁹. victor etiā capuanus epūs. Qui sictos paschales scribens errores victorij redarguit. Gregorius quoq; turonensis et nicetiꝰ treuerēsis et domitianꝰ tungrensꝰ. Actor. De cassiodoro et scriptis eius supius dixim⁹. porro de domitiano tūgrensi et niceto treuerēsi nichil aliud reperi nisi q̄ niceius multū in martirologio cōmendat⁹. Prisciani lib⁹ vbiq; patent. Cui⁹ est illa sententia in maiori volumīe. Nichil in humanis adūentionib⁹ ex omī pte persū ee credo. Ex hoc aīt loco patet eos errare. qui dicūt eū fuisse tēporib⁹ iuliani apostate. Scripsit eū manus volumen de ptib⁹ oratonus non iuliano apostate qui fuit antea tempe longo sed iuliano consuli ac patricio. sicut legit⁹ in ipso libri titulo. Scripsit quoq; et volumen minus de constructione et aliud mīnū de accentib⁹. Et hec oīa de grīmatica. Extat eiā liber prisciani de naturalib⁹ questionibus ad cosdroe regē psarū directus. de quo plura excerpsi. et in suppiori huius opis pte contexui locis inseruī. De aratore poeta et eius libris. Cap. li.

Arator fuit roma ne etate subdyacon⁹ qui libros metricos duos de hystoria actuū apostolor⁹ elegant⁹ cōposuit. De quib⁹ hos pauos flores excerptos ad eiusdē viri sollertiā insinuandā hic inseruī Arator in l⁹ primo

Hostia sceleris iudea sui polluta cruoris.
Nusa nefas cōpleuit opus prodito⁹ amens.
Mercedē sceleris soluit sibi tedia noxe.
Horruit ipse sue celo terreq; positus.
Inter utriusq; periti turba phennem.
Portatura cruce dnīq; secuta fidele.
Spreuit agros habitura polos hīc nēpe fruiturꝰ
Fortior est de pte magis cōquirē totū.
Atq; tradituꝝ pensare manēcia causis.
Et questū per dampna sequi.
Auri tessit amor qui pectora semp aduric.
Quo capit⁹ mortale genꝰ q̄ pullulat omne
De radice malū. cui⁹ violenta ardet.
Ambitio crescente modo stimulatiq; rapinis.
Addita luxuria fame. spūs alimus
Uestia mensure fert premia pl⁹q; mīstre
Qm̄ spantis erat precedit tīa voti
Claudit obscuro sed nō sine luce pet⁹.
Carcere ner pīe tenebre caligine firma
Ecclesie celare die quē ditat honore
Te dnīm confessus amor de nocte petre
Petrus nomē hīs edita vocabula portat.
Fundamēta gerēs nūq̄ passum ruinā.
Corpe sompn⁹ erat sed hinc vigilabat in illo
Que nescit dormire fides hoc aītua damat
Dormio corde vigil. Adhuc de eodē. Idē in

Epūs accensa. secūdo lib⁹. Cap. lij.

verbo radiante lucernā. Sub mo
dio luce vetans secernite saluū. Dic
ut ventris amen. fructꝰ ad terre florescat
semina vite. Dauitica nam stirpe satus
genitrice maria. Xpūs adest quē tota
canunt oracula vatum
Ventuꝝ sub carne deū sesesq; creantē.
Virgineos intrare sinus
O lupe paule rapax. dedith bīdicto iacob.

Tempora XXII Justiniani.

Nomē habe tibi qđ tā remanebit in orbe.
Quod non ore trahas postq̄ sollennia grata
Cessit et uictras in dogmate uitas athenas
Repellitur error.
¶ Furorem
In diuisa trahēs cū spūs effiat mū. cognosce
Gens ymica tuū demon regnare fatet.
Quē venisse negns atq̄ hoc cōuincere ipso
Quo stimulante tuis.
Hec est vera fides quā lex comitat amoris
O male parta quies o semp dedita sōpno.
Pectora nuda bona q̄ntis patet ille ruinis
Quā nox sola tenet. nesciat vigilare pudo
Qui patiē dormire deo.
O dilecta manus que xp̄i militat armis
O sūmo plebs nata deo mitissima sors est.
Penarū quas votā gerūt regnūq̄ tumultus
Perpetuo pro rege prata
Videt amor scelerū cupiūtq̄ i sāguē paulu
Saarlegns versare manū q̄ dura malox vota
O pallida cordis ymago
Pocula sint melioza tibi iudea uinoris
Q̄ latras nullas q̄ volens contingē mēsas
Esuris ad fraudes saturāq̄ tradaue iusta
Queris habe fraudē. nō hec ieiunia moyses
Condidit exēplo tot cōsūmata diebus.
Medijs q̄ tenebris
Apparet radiata fides sint laurea iustis
Ex predo qđ terror agit mansuraq̄ virtus
Cōfert in aduersis que testatz vsa pudus
Ad meritū discrimen habet
Corte que humanū transcendūt gaudia votū
Hoc fratle est prestare deo tui munis vsus.
Hic potior quē nemo putat
O q̄ntū per tania currit mēs ignara boni.

De scō gregorio lingonēsi epō. Ex gestis eius

Sanctus autē gregorius Cap. liij
ex senatoribz augustudunēsibz oriundus fuit. et regionē illā per xl^ta annos rexit. tta seuere et districte ut eum nōie armentariā de qua filios susceperit. Post cui^s mortē electus est in epm lingonēsem. Sub panibz triticeis tenues ordeaceos sibi fiebat apponi. et triticeos frangens et erogans. ordeaceos nullo sciente comedebat. Similiē et de vino faciebat. cū ei pincerna aquā porrigēt. desup vinū effundi iubebat. tale vitriū elegens quod clarita tem aque obtegeret. Multa de virga quā

ille ferre solebat signatos energuminos curabant. et de stratu eius si quis egrotus aliquid abstulisset curabat. Hic ignorāt prohibebat sepulchrū sancti benigni fieri tari. Cui sanc benignus apparens corripuit eū et monuit ut oratoriū edificaret super sepulchrū suū. Letus q̄ effect pro tuenacione martiris flebat amarissime quod prius p̄hibuerat. et eripti antiq̄tate collapsam decenter repauit. Ibi habebat oratoriū pro amore martiris. in quo multox scōx reliq̄e habebant. Ad quod nocte de domo sua baptisterio adherēte pgebat et ostiū clausum sola manu pulsans aperiebat. ingrediēs q̄ diutissime orabat in silencio. Postea voces psallencū cū eo scōx per tres horas et amplius audiebant. Quo expleto reuertēs ad lāulum tm caute se sup stratū deponebat ut nemo sentiret. Observatores autē baptisterij claue sua ostiū reserabant ac si nemo illud aperuisset. Et cōmoto signo scs gregorius sicut reliqu ad diuinū officiū consurgebat. In die sepulture illi^s quidā religiosus vidit celos apertos. Defunct^s faciem habebat roseam. et reteriū corpus candens ut liliū. et forsitse sepeliri iuxta scm benignū. Cumq̄ deferret corpus eius ad sepulturā. vincti damabāt ut sui miseretur. et ita aggrauatū est corpus eius ut sustinere non posset. Quo depōsito trabs in qua pedes vinctox inclusi erant et coartati. repulsis obicibz fissa est media et liberati sūt a iudice. Post multa tempa cum transferret corpus eius in aliā asidam a sancto tetrico successore et filio eius fratres eius integra et illesa inuenta est. et nichil de vestimento eius imutatū est. Quedā puella die dnico pectens caput suū sensit dentes pectinis ita affigi digitis suis et palmis ut valde cruciaret. Hec ad sepulchrū scī gregorij curata est pectine decadente. quē diu adherentē portauerat. De scō benedicto abbate et bonis eius ystoriis. Signibert

Anno iustiniani Cap^m liiij.
sedo scūs benedictus cū de loco aug siblacus vocabulū erat ad montem cassinū trāsmigraret ad omne iuuū duo ei angeli occurrebant. viā qua ire deberet premonstrātes. Huius admirabilem

vitam virtutibz plenā sc̄is pī gregorius scribit in libro dyalogorū secundo. vbi eciā testat eū non aliū virisse qm̄ docuit. et dicit

Gregorius in dyalogo. li°. iij°.

Fuit vir vite venabilis. gratia benedictus et nōe. Qui in mursia prouincia ortus. latas abiit finicia deserens. in quendā specū intrans tribz annis incognitus hoīibz fuit. excepto quodā monacho romano. qui semp ei qn tū potuit mīstrabat. et ei panē longissiō funi ligatū ad tintinnabulo porrigebat. Sed dyabolus ipius refectioni et illi⁹ meritā tī tuidens lapidē iactauit. et tintinnabulū fregit. et tamen ille monachus prout potuit mīstrauit. Cuidā post hec presbitero dn̄s in festo paschē apparuit dicens. Tu tibi delicias preparas. et seruus meus in illo loco fame cruciat. Qui protin⁹ surrexit et ad difficultate maxima ad ip̄m venies dixit ei ut comedēt. quod dn̄s miserat ei. et dixit. Hodie dies paschē est. abstinē non debes. Longe quippe ab hoīibus positus q̄ pascha eēt ignorabat. Ibidē quodā die femina quandā qua aliqn viderat cogitare cepit. Et dyabolus in specie merule volitans tanto ardore eius aīm incendit. q̄ eā deserere heremū voluptate vitus volebat. Et subito ad se per dei gratiā reuersus exuit se et nudū in spinis et vrtis que ibi erant se proiecit. et ibi diu voluptatē ex magno dolore corpis extinxit. calorē cordis Ex quo ei contigit q̄ deinceps nullā temptationē libidinis in se sensit. Qualiter se habuit in cura regimīs. Cap. lv.

Crebrescente itaq̄ fama eius dū abbas cuidā monasterij obiisset. totus ille cōuentus ad eū venit. et ut eis preesset orauit. Qui diu negando distulit. suos illoz q̄ moribz non posse cōuenire dixit. Sed precibz victus tandē consensit. Cuiz illic regulā districtius seruari cōpelleret dolentes illi q̄ assueta relinqrent. q̄a prauis moribz semp grauis est vita bonoū. venenū in vino recūbenti obtulerūt. Sed benedictus extensa manu signo crucis quasi tacto lapide vitrū fregit. Vnde vir sc̄is surrexit. et vultu placido valedicens ad hēmū remeauit. Et ibi crescentibz signis. et multis ad eū venientibz duodecim monasteria cōstruxit. In vno autē illoz quidā monachus erat qui diu esse in oratione non poterat. Sed orantibz alijs ipse semp exiens aliquid facere volebat. Quod cū abbas beato benedicto dixisset illuc. et vidit q̄ monachū illū qui stare in oratione nō poterat. quidā niger puerulus per vestis fimbriā foras trahebat. Et dixit sc̄is benedictus abbati et mauro cuidā monacho. si videret q̄s illū foras trahēt. Qui cū dixissent. non. nit. Oremus vt videatis. Et cū bidno orassent. mauro vidit. sed abbas videre nō potuit Die ig̃t tertio egrediente de oratoē monachū benedictus virgā p̄cussit. Et ex hinc ille in oratoē īmobilis mansit.

De florentio eius emulo et mōcho sup̄bo. lvi.

Sanctis eius laudibz quidā florentius uidens ad hoc ductus est ut eius nē venenatū quasi benedictionē transmutēt. Quē sc̄is gratanter accepit et coruo qui de manu eius panē asperi solebat proiecit dicens. In nōe dn̄i tolle hunc panē. et ibi eū p̄cipe ubi nullus eū valeat īuenire. Tunc coruus accepto ore cpansis alis circa panē cepit volitare et quasi tacture ac si ap̄te diceret. et obedire se velle sed iussa implere non posse. Cui sc̄is ut iussit dicens. Tolle eū securus et proice. Qui tollens eū post tres horas rediit. et de manu eius panē sicut solebat accepit. Videns ergo florentius q̄ sic nichil p̄ualēret septē puellas nudas in orto monasterij lude et cantare precepit. vt vel sic monachos sancti bēdicti ad libidinē inuitaret. Quod vir sc̄is de cella pspiciens. et discipulos meuens. iudicio locū dedit. Et ordinatis fratribz et rebus cellē inde recessit. Sed florentius presbit̄ stans in solario cū eū recessisse cognosceret et gaudēret. repente solarium cecidit et eū oppressit. Reuersus autē cū q̄dā nocte cenaret. monachus quidā filius defensoris lucernā ei tenens. cepit intra se cogitare dicens. Quis est hic tui ego manducans assisto. lucernā teneo seruiaū impendo. Quis sū ego et quis est hic ut ei seruiā. Cui statī sc̄is aut. Signa cor tuū frater. quid est q̄d cogitas. vocatis q̄ fr̄ibz iussit ei lucernā de

manibz tolli. et ipm a mōsterio vecedere et quietū sedere. Qui requisitus a fribz quid cogitauerat. cūcta dixit. De monialibz p̄ obtū absolutas et mōcho terrore draconis ad post. ab eius monasterio due sā

Non longe mōsteriū reuocato. lvij. moniales erant ex nobili genere que illū qui eis seruiebat cotidie contume lijs prouocabāt. Quod cū diuinus tolerasset vetulus sancto benedicto. et ille eis mā dauit dicens. Corrigite linguā vrām. q̄a si non emendauitis excōito vos. Quam excōicatois non proferendo sed intentan do dixit. Ille vero nichil correcte post pau lulū defunctū. et in ecīa sepulte sū. vbi dū misse celebrarent. et dyaconus ex mo re dicēt. qui non cōicat exeat foras. nu trix earū que semp pro eis offerebat. cotidie eas de sepulchris extra ecclesiā exire videbat. Quod cū sancto benedicto cū lacrimis retulisset. ille manu sua pa nem dedit ei quē offerret dicens. Vade et pro eis hoc offer. et vltra excōicato non erūt. Quod cū factū fuisset. et dyaconus ex more clamaret. ille de ecīa nūq̄ dem reps exiit. Quīdā iuuenis monachus leuita te mētis in monasterio manē non vales sancto viro tam diu institit donec ira eū p̄misit abire. Qui mox ut de monas terio egrit. cōtē se assistere repente apto re draconē in via inuenit. Quē cū deuo rare vellet. cepit tremere et magna vo ce clamare dicens. Currite currite quia dracō iste me appetit deuorare. Et cur bos fratres draconē non viderūt. sed tre mentē monachū ad monasteriū rediit. eruit. Qui statim promisit de mōsterio nūq̄ se recessurū. Sancti quippe preabz draconē contra se viderat. quē prius ma le sequi volebat.

De multiplicatōe olei et visitu sā benedā. Caplm lvij

Quodam tpe fames magna totā prouīcīa fatigabat. et sāis ita omnia que habere poterat distribuit quod nichil in mōsterio preter modicū o lei in vitreo vase remansit. Quod cuidā potenti protinus dari iussit. Sed cū cel lerarius non dedisset timens ne nichil fratribz remaneret. iratus vir dei iussit alijs ut hoc ipm vas vitreū cū oleo per fenes trā proicerent ne quid in cellario per inobe dientiā remaneret. Proiectū itaq̄ sup saxa ita cecidit suauiē ac si mansuete loc̄ū fuisset. Quod vir dei iussit leuari et dari integrū postulāti. Et vocatis fratribz mona chū illū increpans. simul orauit. cū illis et statim quodda dolū quod ibi erat vacuū repente oleo fuentū est plenū. Tandē ante sextū obitus sui diem iussit sibi fieri sepul turā. Et statim febribz fatigatus. singulis diebz ingrauescente languore sexto die fe cit se ferri ad monasteriū. et cū collatis orando migrauit ad dnm. Ipsa die duo fratres in diuersis locis manentes viderūt viā p̄ allijs et cereis splendidā a cella sci benedicti versus orientē usq̄ ad celū ten dentē. Cui ecīa venerando habitu vir de sup clarus assistens. cuius esset via quā cer nerent inquisiuit. Qui cū nescire se dice rent. Hec est inquit via qua dilectus dei benedictus ascendit.

De quibzdā incidentibz illius tpis Sigiberti. Caplm lx.

Uno quoq̄ prenotato corpus an thonij monachi diuina reuelatione inuentū et alexandriā delatū est. sub anno dnī quingentesimo xxix°. Anno iusti niani tercio in affrica quidā arthodoxe pisc̄opi linguis sibi abscisis radicitus a van dalis. postmodū dare loquendo. miraculo q̄ fuere multis. Quod miraculū vnus cog nouit. qui in elacone versus statū dei do no priuatus obmutuit. Actor. Hec sigibtus. Gregorius tū in dyalogo dicit q̄ vnus e orū in luxuriā lapsus. mox dono miracu li est priuatus. Rectoq̄ dei iudicio ut q̄ con tinenciā carnis neglexerit. sine lingua carnis non haberet verba virtutis. Sed forte duo fuerūt. quor vnus versus in e lacone alter cecidit in libidinē. et vter q̄ perdit miraculi virtutē. Sigibertus. Anno sequenti clodoaldus filius lodomiri regis fratribz suis olim ipie a patruo suo lotharo extinctis. mūdanā nobilitatem trāsferens ad nobilitatē diuine seruitutis. in clericali gradu p̄mmulte rēplo sānctis.

De vita sā clodoaldi presbti. Ex gestis Tarq̄ p̄decessoris q̄ eius. Cap. lx.

Ei iure hereditario obuenerat a pie

dissimo. laudabili liberalitate indigentibz tribuebat distribuē. Corpi stalū qō regio cultu in byssō et purpura enutritū sue erat vilis indumenti aspitate domabat. Et qui dudū dormire nisi in pluma pre nimia teneritudine nesciebat. sup nudā humū tectus silicio dulcē somnū capere bat. Tandē deliberauit apud se plausus hoim sibi fauentiū. et opus predarū tm modo diuino amore patrātū. vanis et humanis laudibz extollentiū denitere et declinare. et religionē longe positā que monāria nūcupat adire. ut ibi qua si ignoratus un cepto ppositio posset deo seruire. Sed quia non potest lucerna la tere. positus in eadē regione magno e micans virtutū fulgere. Denigz precibus fugabat demones de corpibz obsessis. ape riebat ora mutoz reddebat ceci bus sum surdis auditū claudis gressū. Et cūctis ex fide poscentibz dei clementiā. ipetrabat o pem sanitatis. Sed nec illud duco tegi silencio. quod claruit eius dono. Cū in pte prefate regionis construēt domū ora cionis. paup quidā venit et elemosinā ab eo sibi dari poposcit. Vir autē dei cū in pūnti non haberet quod indigenti da ret. cucullā qua induebat dedit. Qua paup accepta recessit et in domū cuidā fidelis hospitandi gratia venit. Qui cū se post cibū et potū sopori dedisset. magna iam trāsacta pte noctis paterfamilias de nocte surrexit ac domū suā claro lumē splendere vidit. Quod ubi sue cōiugi ex citate a sompno narrare annuit. Illa vero rem insolitā intuens dixit. Aliqd diuini muneris pegrinus hic qui a no bis susceptus est. secum detulit. Cui ma ne ab eis requisitus retulit qualē cucul lā loco muneris a sancto viro acepit. Cōfm in illo loco in laude ōipotentis dei vulgi ore cirūquaq; est diffamatū et ce lebu sermone vulgatū. Talibz donis a deo honoratus pisius reuertit. et turba ppōrū gaudentiū exripit. ab eusebio epō cuncta tis presbit ordinat. Condidit autē monas teriū in loco quodā nomine nongento qō eius et noīe pollet et mito. Migrauit q ad dnm vij° ydus septembris. De sancto

Anno agapito pp. Capitm lxi.

Iustiniani sexto theodatus rex gi talie et astrogothoz. reginā al masiundā. que secū eū in regnū assue rat exiliauit. eaq; non multo post in balneo strangulatā imisit theodati so lus super ostrogothos anno uno regnau Qui stiens per hoc urbē se impatoris inau rasse. agapitū papā constātinopoli mi sit pro impetrandā hui⁹ facti ipunitate Ex libro pontificū. Hic agapitus u ortu episcopatus sui libellos anathematis q̄s iudice dolo extorserat bonifacius a presbi teris et epis contra canones et contra dy oscorū in medio ecīe congregatis omīb incendio consūpsit. et absoluit totū eccle siā de iudicio ypocrisis. Hic missus a theo dato rege gothoz ad iustinianū augus tū in legatione ambulauit cōstātinopo lim. et susceptus est cū gloria. Et primū cepit habere altercationē cū augusto pis simo impatore de religione. Cui cōfisus de dit de dnō ihu xpō deo et hoīe. hoc est de duabz naturis in uno xpō. Et dū inter tanto verteret̄ itū dīs affuit. ut epūs cō stantinopolitanū noīe antemiū hereticū. Et cū intentione verteret̄ cum augusto et agapito papa. diat ei imp rutor. Aut consenti nobis. aut exilio te deportari fuaā. Tunc hīs agapitus pū dit cū gnudio. Ego quidē pcedr ad iusti nianū impatorē xpianissimū vēre desiderauū. nūc aute diocletianū iuē. Attnmē minas tuas non timesco. Et ut sciab te ydoneū non eē religioni xpi ane epūs tuus non confitet̄ duas natu ras in xpō. Tunc ex precepto augusti de tersito epō antemio et discussione pitē facta. nūqm confiteri voluit duas na turas in uno dnō ihu xpō. Quē cōtuit scās papa agapitus et glorificatus ē ab omīb xpianis. Tunc impator gnudio repletus humiliauit se sedi aplice. et adora uit scm agapitū. Eodē tempe amouit antemiū a cōione et expulit in exilio. Tunc pissimus augustus rogauit agapi tū vt in locū antemij epm catholicū consecraret noīe menā. Ipse vero papa oīa obtinuit. ex causa qua directus fuerat

Post dies aliq̃n tos vero egritudine cõmo
tus defunctus est cõstãtinopoli x° kl' maij.
Cui⁹ corpus in loculo plũbeo trãslatũ est
usq; ad basilicã beati petri apli. vbi sepul
tus est xij° kl' octobris. De cetis viris illus
tribz illi⁹ tpis et de scõ medardo suessionẽsi

Eo tempe Sigiberti. Ca. lxij. .
floruit in gallia tyeoderic⁹ ab
bas discipulus sãcti remigij. et tye
odulfus abbas discipulus ipi⁹ tyeoderici.
Fratres quoq; veterini vno et eodẽ die na
ti et pontifices consecrati medardus ad ty
rensẽ. et vno die absoluta a seculo et assũp
ti a xpõ. German⁹ quoq; pisiensis. Nouo
noviomẽsẽ. gildardus ad rothoma
gensẽ. et vno die absoluta a seculo et assũp
ti a xpõ. Germanus quoq; pisiensis. Nouo
scis medardus sedem epalem. que prius
erat vermandus. Ipter eiusdẽ subuersio
nẽ transtulit noviomũ. Ipe etiã post dis
cessũ sancti eleutherij tornacensis epi re
gendã suscepit tornacensiũ ecclam. Cui
ytalia quoq; clarebant epi sabinus cumi
nius. tassius narnensis. fulgentius vtri
colensis. cerboni⁹ populonij. Actor de scõ
gildardo nichil aliud repperi. q; quod hic
dicẽ. Nam nec in legenda sancti medardi
frãs eius aliquid de eo legit. quod valde mi
rũ est. In qua legit. q; scis medardus na
tus est in territorio viromandensi filius
nectardi de forti francoz gente et protha
sie romane. Cum forte casulã quã ei ge
nitrix sua dederat ferret ad artificẽ de
duit eam tuda ceco sibi obuiantẽ. Simi
liter quicquid ad escam accipiebat dũ
gregẽ porcoz pasceret egenis dabat ipse
de die egens. Cum adhuc eet puer in sco
lis predixit tuda compari suo eleutherio
qui quo coetaneã vitã assũpserat. q; cum
xxx foret annoz futur⁹ pontifex esset.
Qui postea frãs est epũs tornacensis. sed
hoc verbũ medardi. vi. ydus iunij tũsum
ad dñm. In cuius tũsitu vidit willacarius
presbiter celos apertos prorsus. et ante cor
pus sancti diuina mirare luminaria.
videntibz cunctis qui aderant per tres ho
ras. Hinc in terrã grande fluxit diluui
um. pluuia nimis calida de celo cadẽte

Floruit tpe clotharij regis. De scõ
Sanctus germano pisiẽ. Ca lxiij.
vero germanus parisiensis territo
rij augustudunẽsis indigena fuit. patre
eleutherio mre eusebia. que pro eo q; hũc
post altũ in brem spacio concepisset. pu
dore mota muliebri cupiebat eũ ante par
tũ extinguẽ. Et acceptis pocione ut eũ ex
tinguet. dũ ei nocere non posset incuba
bat in ventrẽ. ut vel pondere prefocaret
quẽ venena non lederent. Habebat soci
um stratadiũ. cui⁹ mater ut hereditatem
germani acciperet. filio suo tempatũ poca
nẽ in ampulla condidit. et in altera vinũ
precipiens puelle vt venientibz e scola am
bobus illi porrigẽt vinũ et illi maleficiũ.
Illa ignorantẽ mutauit piter et ampul
las et pocula. et illi dedit maleficiũ. hunc
autẽ vinũ. Cui stratadio sollicite impenso
studio. et si mors vitã non abstulerit. tamẽ
signũ mortis infixit. German⁹ a venabili
pontifice nectario abbas ascisciẽ ad sanctũ
symphoriamũ. cui⁹ bonis opibz inflãmaty
epũs eũ in custodia trusit. Cui nutu di
uino apiebat custodia ergastuliũ. sed ta
men non inde exibat nisi supplex et epa
lis daret precio. Cum incendiũ fortui
tũ audisset. raptis de foco tucuma ascẽ
dit german⁹ sup fabricã concinẽs alla.
fundensq; paululũ aque in modũ cru
cis restrinxit incendia. Hariulphus q
dam francus reg eius tuasserat. quem
vindicauit visus singulis diebz tres eqs
eius deuorans. et dampnũ semp triplicãs
donec ille resipisceret. Anna vxor chrono
ingrediente ad eam germano ait. Fre
bẽus german⁹ comitu fratre michi videt
incedere. Ebro vero eadẽ die sedere iuxta
scm nullatenus presumpsit. honoris causa
pariter et terroris. Credim⁹ autẽ q; pro
colloquio dñi sicut moyses. meruit scis is
te comitus videri.

De promotõe eius in e piscopatu et miraclis ipi?. Cap lxiiij.

Ante quatuor annos cognouit se
futurũ epm. Vidit eũ in sopore a
quodã sene claues porte parisiace sibi por
rigi. et interrogatus cur hoc fieret accepit
responsũ ut saluas faceret eas. Ait post
quintus eius epũ decedente dũ regi chil
deberto occurret. mox clãis est in epm.
Functus epũs pro victoria sic satisfecit cor
pori acsi simul accessissent dignitas et ne

cessimus. Cum de basilica sancti mar
tini ad villā sancte ecclesie seueriaco
recurrēt. aduenit in itinē quendā amā
cū iuuenē puerū. quē deprehendit a
iudeis duci in vinculis. quia se recusauī
legibz subdi iudaicis. Tunc dissimulabāt
iudei cū clauc vincula ferri resecuri. fac
to a sancto viro desup crucis signaculo.
mox ferri secta euellit. Eadem cū pisis
ad basilicā sanctor mārm gerualsi et pro
tasii orandi causa procedēt. ianuis obse
ratis ingressus illi negatus est. Tunc re
quisitis clauibz nec ipsis apientibz. sic re
seruant pessulū facto crucis signaculo.
Quid plura? Quacūq; pontifex se cōuer
tit presentia. nulla morbor generibz de
fuit medicina. Ante quē ecā demones
non tolerantes eius pnāā. terribili vlula
tu sua gemebant incendia. Et cū pedem
efferret de domo vel ecclesia. videres stri
ges demonū ante tanti pontificis ac tri
umphatoris obtutū. Cadebant cruta sanc
ti cateruatī vestigia diuersis modis effu
se. Nec mutu illa clamātia. illa fixa hec
lubrica. Et velut ante iudicē dū gestu re
ferrent ppria non effugiebant tormenta.
Sed ad sancti preconiū q̄ntū est hec lauda
cio cū ineffibilit multa et stupenda fierēt
sub momento De moribz et obitu eiusdē

Caterū elemosinis q̄ditū Cap lxv

prodigus fuerit explicari nō po
test. Qui frequēt contentus vna ta
sula vel tunica quicqd erat residui nudū
pauperm vestiebat. ut iops mlefieret lan
gitore algente. Quanta ecā fiut in eo re
dempcionis effusio. cū ad nomē beati tō
turreret vndiq; liberandi ungo seruiuj.
Cū vero aliquatenus nichil eēt pre manī
bz tristis sedens et anxius seueriorī vul
tu austerus erat alloquio. Tunc si fortas
sis ab aliquo inuitaret ad prandiū. cōpelle
bat cōuiuas aut mīstros ppios ut confe
rentes pariter vnde vel vnū captiuū ser
uum liberarent. Quis vero digne repetat
q̄ntā vis verbor ab eius ore rombat cum
predicaret in pplm. ut omni lēature nasce
ret stupor. et fieret in cōe gen'alis cōpunc
tio. atq; ex ore dicentis crederes ut forma
rent verba ab angelo. dū plus q̄m homo
loqueret. tūslatus in mētis excessu cū ab
rasis maculis sinceritate dogmatis pecto
ris plebis cogēt diuinis efflagrare pigmē
tis. Qui equitans in itinē semp de deo a
liquid aut verbo contulit aut cantauit.
cursū nudo capite ducens eā si nix aut
ymber vigeret. Cū vero venit ad mēsā
confestim affuit recitans diuina colloquia
minister. ut inter cibi fercula animū
pastus alimento plus saturaret cōuiua
nullū temp9 interpolans. quo non aut
alij prodesset. aut non ipse proficeret.
Diem autē obitus sui hoc modo predix
it. Ante aliquot dies votuus ad se notu
riū suū impar in cubiculo supra lectū
suū scribē hoc tm̄modo. v° kal' iunij. Sed
nescientibz omībz quid hoc eēt. postea cō
ciuis discessus de seculo manifestauit. Nā
nec hoc quidē et familiari suo dūs absē
dere ptulit. Deniq; eadē die post pactū pe
tuli fere octogenarius migrauit ad xp̄m.

De sāc epō sabino cassio. fulgencio et ce

Duo quatuor homo. & gestis eor lege

Duo quatuor sanctor quos in ytalia tūr tēpis
florere iam diximus. horū pre se
nio sabinus ceteris erat et spū. pphetie ha
bebat. Qui totā tregē in illis ptibz vene
ntē ad prandiū rogauit. Qui discumbe
noluit sed ad dexterā eius sedit. Et cū pa
er ex more vini poculū epō porrexit. Qui
poculū abstulit et epō porrexit. De quo
capiens dixit. Vuat ipsa mans. De quo
verbo rex letus erubuit. Iunt sabinū ar
tyndiaconus eius veneno extinguē mo
luus est. Et cū vnū ex pueris corrupisse
ille poculū venenu edenti obtulit. Cui sc
bibe tu quod mihi bibendū prebes. Qui
tremefactus cū vellet bibere. prohibuit
eū sēūs dicens. Non bibas. Da mihi ego
bibam. Sed vnde dic ei qui illud tibi de
dit. Ecce ego venenū bibo sed tu q̄ñ nō
eris. Iusto igit signo crucis venenū bib
securus. Et eadem hora archidiaconus in
loco vbi erat mortuus ē. nesi per os eius
ad eius viscera venenū puenisset. Cal
sius autē narniēn epūs conspersam ha
bebat faciem. Quod rex totila de numa
potiacione putans ēe desperit eū. Sed in
narniensi campo malignū spūs vnū de

eius spatarijs vexare cepit. quē epūs o
ratione facta cū rege sanauit. Post qđ
idem rex eū in magno honore habuit.
Fulgentius autē vticolensis epūs eisdē
regem totā valde infensū habuit. Cui
ad easdē ptes appropinquasset epūs illu p
clericos suos munera misit ut eū mitigaret
Que ut ille vidit protinus spreuit. Et irato
iussit epm teneri et sub omni asperitate con
stringi. eiusq examini eius seruari. Tunc
gothi araldantes epm vno in loco stare p'
peruerūt. eiusq in terra circulū designauerūt
vltra quē pedē tendē non auderet. Cuiusq vir
tutē deo sole nimio estuaret ab eisdē gothis ar
idatus et circuli designacioē inclusus.
repente chorusius et tonitruus et tanta
bus pluuie erupit ut hij qui eū custodie
bant īmensitatē pluuie ferre non possēt.
Intra vero eundē circulū nec vna pluuie
descendit gutta. Quod dū regi crudelissio
nū audatū esset. illa mens effera ad mag
nā epi reuerenciā versa est. Cerboni
hospitalitatis studio valde intenti quos
dā milites transeūtes hospicio suscepit. qs
gothis supuenientibz abscondit. Quod cum
totila audisset iussit eū adduci ad se. et vi
sis prius ad deuorandū pplo inspectante.
Dimissus vsus īmanissimus ex tauea. cō
tinus pcipit epm. Ad quē cū venisset statī
ferocitatis sue oblitus deflexa ceruice et sub
misso capite cepit lambē pedes eius. Tūc
pplus cū ipso rege in illius admiracioēz
et reuerenciā cōuersus est. De hijs q̄tuor
epīs narrat beatus gregorius in libro dy
alogoz tercio. De obitu sancti bñdī et le
gnacoē scī mauri in gallias. Sigiberti. Lxvij
Anno iustiniani xxo eldepado per
empto. erarius ostrogothis regit
anno vno. Quo rursus pempto
totila qui et hadwilla regnat annis decē.
Qui mox ytaliā inuasit. et a sancto bene
dicto ventura sibi audit. Hoc anno qui
dam dicit scm benedcm obijsse. Helinādus
Eodem anno quo mortuus est scūs bene
dictus misit ipse btm maurū in gallias
ad edificandū monasteriū acceptis legna
me a beato bertrichano cenomanensi epo
cū quatuor monachis fausto simplicio an
thonio constantiano. dicens ad eos. Prese

ctor vobis ero curnis onere deposito. vestri
q̄ per dei graciā cooperator assiduus assistā.
Et hec dicens ait faustus dans osculū no
bis. prosecutus est nos cū omni cōgregā
one vsq ad portā monasterij. Et rursus
osculatus nos et bñdictione sup nos tra
dita dedit sancto mauro libruī regule.
quā ipse scūs manu sua scripserat. et pō
dus libre panis. et ereū vasculū eminam
vini capiens. Cū autē iuga alpiū tūsurem
famulus noster sergius de equo cui inse
derat sup īmane saxū sinistrorsū cedēs
pedem sibi attriuit. Quē beatus mauru
sinistra manu pedē eius tenens et dextera
ra signū crucis faciens et orans illico sa
nauit. Exinde cū eadām sanctor marti
rū mauricij socioq̄ eius ingressi esse
mus. ecce quidā ad portā ecclē sedens et
mendicans admirans scm maurū per sāc
tos mēs sanatus est. Hic ecce nōie lu
cri annis ecclām illam frequentauerat et
ut ab ipso cōpimus tam psalteriū q̄ oīa
officia nocturna et diurna audiendo di
dicerat. Cui sanato precepit btūs mauru
ut ibi iugiter deseruiret. Quod et feat. de
cretalis officio in ea functus postea. Cum
autē nocte quadā iuxta ecclām sancte dei
genitricis marie in locis hospitarem vi
rentibz mulieris cuiusdā vidue temere
nōie filius adolescens ex defuncto nup
tio susceptus mortu proxim a sancto
mauro sanatus est. Cui sanatus dicebat
mauro. Vere tu ille es qui me tuis meri
tis et lacrimis a tribunali de quo iā trist
tem acceperā sentenaā. qua iā incendio
sis deputatus eram locis. superis reuocasti.
Die cene dnice autisiodorū venim. Die
pasche hora sexta venim ad monaste
riū sancti romani monachi. Cui per re
uelacionē gallias petens cenobiū con
struxerat in pago autisiodorensi in loco
qui fons rogi dicit. Officio solempnit eo
adimpleto die dixit maur ad romanum.
Crastina die beatus benedcūs migrabit
ad dnm. Crastina igit die tūsancta iam
hora tercia. beatus maurus in oracone
raptus in spū vidit illā viā pallijs stratā
et chorusciis lampadibz. per quā beatus
benedictus celū ascendebat. quā

viderūt cū eo duo congregnadis nīe frēs. ex quibz vnus in nīo morabat monasterio alter longius positus vidit. Secunda feria pasche a romano discessim. De institutōe scōz fausti et mauri ꝑ benedcō bīo. Actor

Hic sancto viro be Caplin levui nedicto prefatus maurꝰ oblatus est ut legit duodēnis. Ayansitꝫ cū eo xx annis. et cōmoratus est in monaste rio quod ipse edificauit xl annis et diebus xxxvij. Qui simul sūt anni lxxij et dies xiij Huiꝰ vitā scripsit primo faustus monachus beato benedicto a parentibz septēnis tradi tus in cenobio quod idem stūs edificauit in cassino. Cuꝰ fausti ꝓpositū bīus benedic tus sepe expiebat ijungendo ei ipossibilia et iportabilia. Hic faustus post mortem scī mauri reuersus ad suū monasteriū cō pulsus est ab oībz fratribz cassinensis ce nobij et precipue ab abbate theodoro qui tercius post stm valentinianū proxpriou tempe lateranense rexit cenobiū. ut vitā beati mauri scriberet. Quā postꝫ scripse rat bonifacio pape ostendit. qui eā appro bauit et auctoritate sua confirmauit.

Hic itaqꝫ maurus generis senatorij pīe cncio matre iulia natus est. Frequēter eum vidimꝰ in quadragesima ait faustus nec cuculla nec tunica sed tm̄modo sacco uti aliano. et duabz tm̄ vicibz in ebdomada p uissimū cibū sume. qu mos in omni vi ta sancto benedicto fuit. Reliquo totius āni tempe sub monachali tunica semp aspe rimo a scapulis usq ad renes induebat trogulo eiusdē subtegminis in stratu su per aggestū calcis et sabuli recūbens tm̄ modo. excepto quadragesimali tpe usus se per aliqo. Tunc enī quantū poterat solli cite satagebat non iacendo sed potius stan do. vel cū nimiū lassus erat sedendo dor mire. Nemo vnqꝫ vidit illū de iāculo cum ceteris fratribz surgē sed semp vigilias preuenire procurabat. Plerūqꝫ q̄nqua genos. sepe centenos psalmos. nōnūqꝫ to tū psalteriū ante nocturnos cōsūmans. ex ceptis dūtaxat horarū spatijs. quibz tum lacrimis et gemitu orabat. Silencio vero ac lectioni assidue vacabat ut pro hoc e tiā ipsi sancto bene dicto admi rabilis haberet. Plerūqꝫ stūs benedictus in cōuentu frm̄ suppresso eius nomine. tunqꝫ de alio virtutes eius narrabat.

Hic btūs benedictus nigrū puerulū qui monachū foras trahebat per vestī menti fimbriā. virga eundē monachū pungiendo ab eodē cecidit. Quē beatꝰ mau rus vidit cū pōpeianꝰ abbas ex vīde non posset. Hic ipse maurꝰ sup aquā tanq vtꝫ post puerū placidū terrullij patricij filiū. Habeūte quadā vice beatꝰ benedict ad quendā nobilē ut eius vxorē et filium nuper susceptū a demonio pter veritos liberaret. maurꝰ remansit vicē gerens prepositi. Qui rediens ad hoīa refectionis sertam cū fribz de frugibz colligendis. in uenit ad portū monasterij claudū et mu tū puerulū. Quē sanauit matre ꝓpter te. ponens sup caput infirmi stolā quā illo anno iuxta morē gratia sanctitatis indefinens ferebat. Et signū crucis fnaē dixit. In noīe sancte trinitatis adiutus meritis sanctissimi magistri nīi. sta sa nus et incolumis sup pedes tuos et loqre. Et deinceps btūs benedictus cepit eū veneī rationi habē. De theophilo vicedño et quo pho quod dedit diabolo. Sigibtus ex

Eo tempe alī. Caplin lxxx. frm̄ est miraculū in theophilo Hic theophilus fuit quondā in vica ciuitate aliaqz sancte ecclē vicedominus moribz et cōuersacone precipuus. quiete et moderate ad ecclām ptinenta optime re gens. Qui a ꝑplō et clero affectualit dilec tus mortuo eiusdē ciuitatis epō. in epm̄ ē lectis. Sed cū plurimū reniteret. cense tans se indignū tanti honoris officio. vi ad metropolitanū epm̄ adductus. ab eo tā gaudio est susceptus. et ut voluīt plēb assensū preberet cōmonitꝰ. Videns aut ni miā eius in resistendo constanciā dimisit eū. et aliū loco eius ad epatus promou officiū. Postea ordinato epō cū ad ꝓpriam remeasset ciuitatē. quidā de clero instiga uerūt epm̄ ut amoto illo aliū ecclesie ei dinaret vicedñm. Quo facto callidus hostis et īuidus mittens ei vicedñatus ze lū. et ambitionis emulacionē. in tantū eū seduxit ut etiā maleficoz postularet

auxiliū. Itaq; tā ingenti desiderio ambitio
nis uerebet. accessit ad quendā in ciuitate iu
deū dyabolice artis operatorē nequissimū.
qui iā in infidelitatis et pdicois foueā mul
tos inmerserat. ac genibz eius prouolutus
ait. Queso te adiuua me. qm epūs meus
me ad obprobriū adduxit. et hec et hec i
me fecit. Ridit ille. proxima nocte veni ad
me et ducā te ad patronū meū. qui subue
niet tibi quomodo volueris. Quo facto dux
it eū ad tertū locū ciuitatis et ait. Quodcūq;
videris vel quēcūq; sonū audieris ne ter
rearis. signū quoq; crucis nullo modo tibi
imponas. Illo itaq; spondente hoc. subito
ostendit ei albos clamidatos cū multitu
dine candelabroz clamantes. et in medio
pontifice sedentē. Erat enī dyabolus et mi
nistri eius. Tenens autē manū theophili
li. Et ait ei dyabolus. Vt quid nobis hūc
hominē adduxisti. Respondit. ab epō suo
preiudicatū et vrm auxiliū postulantē.
Cui dyabolus. Quale auxiliū dabo homi
ni seruienti deo suo. Tamen si famulus meo
esse cupit ego illi subueniō. ita ut plus fa
cere possit quā prius. et imperare omnibz
quā epō. Audiens hec theophilus spo spō
dit se omnia que diceret facturū. cepitq;
osculari pedes eius et vogere eū. Qui ait
quia odio michi sunt. et furmet scripto se
ipm deū et omnia utriusq; abnegare. et post hec q̄
cūq; voluerit a me impetrabit. Tunc rndit
theophilus. Abnego xpm et matrē eius. Fa
ciensq; cyrographū impositu cera signa
uit anulo proprio. Et abcessit cū nimio
pdicionis gaudio. In crastinū autē epūs
diuina ut reor prouidencia motus remoto
archidiacono quē turpiter promouerat hūc cū
omni honore reuocauit. et duplo q̄m ante
fuerat denuo sublimauit. ita ut peccasse
se clamaret. q tam pdoneā psonā alioz
delacionibz creasset. et illū iuste promouis
set. Restitutus itaq; theophilus cepit oēs
cleuare se sup oēs. omnibz sibi obedientibz
cū metu et tremore. De prima eiusdē et cyro
graphi restitucōe p bīam virginē
ymnq; pnū Caplm lxx. v.
Tempus in huiusmodi iactancia

morarer creator oīm et redemptor qui
non vult mortē pcōris recordatus ē qua
liter ille prius fidelium ecīe sue mīstrauc
rat et q̄m prius egenis in mīstrando ex
titerat. non desperit creaturā suā. sed de
dit ei penitenciā. Nam in se reuersus so
brietate recepta cepit affligi in hijs que
gesserat. et sepm acriter arguere. Ve in
quit michi misero. quo ibo quē rogabo.
Cuiq; auxiliū implorabo. quia diuino me
ipsū fraudaui adminiculo xpm et mrem
eius negaui. et sea me seruū dyaboli per
cyrographū nephande cautionis. Quis pu
tas poterit illā abstrahe de manu vasta
toris. Cumq; hec et alia sermocinaret tan
dem inspiratus diuinitus cū fletibz ait.
Licet sciam xpm dei filiū quē infelix in
felicit negaui. de virgine maria natū.
ibo tamen ad ipsam. et toto corde ipsam
inpellabo donec misericordiā dni per
eius intercessionē obtineā. Tunc fortiter
animatus cū omni humilitatis deuocōe
procedit cōtā templo beate virginis xl" die
bus et noctibz psistens in oracionibz et ie
iunijs eam incessanter deprecando ut a ma
ligno draconе et ab illa quā gesserat ab
negacione per ipsam erupetur. Quibus
expletis apparuit ei gloriosa virgo media
nocte dicens. Confitere homo xpm quē ego
peperi et tu abnegasti. Misericors enī est
et suscipiet lacrimas penitencie tue. Ideo
enī ex me carnē sumē dignatus est ut pec
catores saluaret. Tunc ille cū veneracia
submisso vultu cū magno vlulatu protes
tatus est dicens. Credo et adoro filiū dei
ex patre ante secula. et in nouissimis die
bus ex te sancta maria virgine natū. p
nobis pcōribz patī dignatū. Hec confiteor
hunc colo et amplector. Cui hac ergo pecu
toria cautione. offer me sancta virgo filio
tuo. Quod spondens beata virgo cū diebus il
luxisset abscessit. Illo vero euntius tridu
o dnm postulante cū lacrimis. ecce sū illa
nebula clarifica apparuit illi hylari vul
tu et letis oculis dicens. Homo dei esto ad
petionē meā susceptus deus lacrimas tu
as et precabz annuit. si tamen usq; ad mo
tē pseueraueris in hijs que filio meo me pro
te promisisti. Qui rndit. Cuā dna obser

uabꝛet non preteribo sermones meos. Sed ego peccator et impius rogo phennē fontē benignitatis tue. qui in profundū ceu de mersus sū. ut recipere valeam ullā execrabilē abnegationis mee cartulā ab illo qui me cepit dyabolo signatā. Ulā hoc est quod supra modū titillat aiām meā Cumq in hac postulatiōe triduo pseuerasset. ut in eadē virgo maria in visione ei apparuit. et candē confessionis cartulā habens in manu dextera sigillatā exhibuit. atq eius pectori dormiētis supposuit Quā ille a somno surgens inuenit. Et letꝰ effectus in crastinū cū eēt dies dnica pergens ad ecclesiā. in qua cū ppl̄o epūs adēt post lectionē euangelij prostrauit se pedibꝰ epi. eiq ocm ipietatis sue hystoriā texuit. Post hec etiā qualiter ad fontē misericordie btām mariā confugiens eiꝰ meritis et precibꝰ per penitentiā et lacrimas a deo veniā meruit. Nec non qualiter cyrographū signatū pessime scripsionis recepit adiunxit. et obsecrans ut coram omnibꝰ legeret epō porrexit. Omnes utiq clerici et mulieres tanta dei misericordione p̄moti. diutissime gratias deo retulerūt. Episcopꝰ quoq gaudio repletus clamabat ad pplm mltis eos exhortationibꝰ prouocās ad gratiarū actionē. et xpi ac sancte matris sue virginis glorificationē. Interī autē theophilus solo iacebat prostratus. Quē post fusā oratonis laudē epūs surgere iussit. et ei cartulā illā nephandissimā in conspectu oīm combure precepit. Quo facto ingressus epūs missarū solēpnia pegit. Cumq p̄cepisset theophilus sacre cōmonis misteriū stati refulsit facies eius sicut sol. Videntes autē omnes subitaneā viri tāti ꝑturationē. magis glorificabant deū qui facit mirabilia solus. et bātissime marie diutissime laudes referebat. Beatus autē theophilus in loco illo in quo btām viderat visionē declinans. tanq̄ fixus ꝑstitit in illo per triduū. Post triduū vero oībꝰ fratribꝰ valedicendo ostiula tribuēs. aiām q̄ suā sancte trinitati et beate marie liberatrici sue cōmendans. vitā hanc in eodē loco feliciꝰ finiuit. Ubi et corpus eius sepultum est. De aduentu sī mauri in andegauiā

et de mōsterio qđ edificauit. Sigebti. Capl'

Eodem tempe claruit in gallia ꝑsc̄s maurus. de quo paulo ante dictū est. monachus sancti benedicti discipulus. Faustus. Postq̄ autē beatus maurus vidit in spū beati bīdī aiām in celū cū gloria ascendē. tūc fecta secunda pasche a romano discessim⁹. Et eo loco aurelianis venientes audiuim⁹ beatū bertiramū migrasse ad dnm. Ionus autē qui ab eo nobis prouisus fuerat viapiatus dicebat. ipso nōie deformis et stabulosus. Cui bart-tramo succesit dōnulus epūs. Decimo die postq̄ aurelianis fuimꝰ ingressi. iter arripientes venimus andegauū. veniensq̄ sexto die ad locum qui vestis nūcupat. vbi iam hardradus cum cōuge sua cecilia biduo nos expectauerat. Hic habebat consobrinū nōie florū familiarē et carissimū theoberto regi francoꝝ. Hic florus videns btīm maurū humilimo monachali habitu indutū. de equo cui insedebat statim desiliit. ac tercio aīq̄ appropinquaret toto corde terrā se prosternēs. cū ab eo ꝓhibitē et modeste eleuatus eēt. omnes nos est osculatus. Ad quē maurus. Observatio ordinis nostri. sūmā deposcat quietē et silentium. Ubi primū edificauit maurꝰ monasterium. oratoīs non admodū magnā in honorē sancti martini. in qua et se sepeliri precepit. sicut et sūs benedictus in oratorio eiusdē sancti martini. quod destructum a ua appollinis ipse construxerat sepultus est. Quidā clericus languido nōie qui cementarie arti preerat. de altissimis gradibꝰ corruens sup deportatū illuc a cemento lapidū toto corpe contritus est. et sanatus a mauro. Ex illo die florus itū mauri habuit in maxima veneratione. ut nūq̄ postea ꝑius ad eū accedē auderet. Quidam ex oparijs mauro detrahē reperiūt dicentes eum rupidū īanis gloie cupidū. Ex quibꝰ detractoribꝰ tres subito maligni spūs īuasit. itā ut vni ex illis nōie florꝰ crudeliter aiām extorquēt. Reliqui se īuicē dentibus laniabant. Quibꝰ dignitos vtriusq̄ monasterius sūs maurus in os īmisit. et spūs malignos per ventrē eiecit. Seda velinquētes

vestigia. Tertiū vero resuscitauit a mortuis. Cui precepit ut si vellet viuere in locū ipsū nūqm amplius intraret. Quod ideo iussit ut plausū et fauorē ppli vitaret. ¶ Theobertus rex venit illuc ad oratiōnē. Post oratiōnē ad cōuentū sūm pgens. regalu indutus purpura hūiliter se prostrauit. et ut pro se illi precarēt cū lacrimis postulauit. Et dedit illis fiscū regiū qui bosus vocat. cū oībz villis et redditibz ad eū pertinentibz. Altera die visitans fiscū regū sibi donatū bēti mauri. palitiū a septē annis sanauit. De multiplicatiōe frūm et diminutiōe. Cap lxxij.

¶ Secūdo āno aduentus nri nobiles aduenire ceperūt. et nrām habitatiōnē expetere et filios suos offerre. Sexto decimo anno fundationis ipsius cenobij. fuis est numerus frūm c. xl. quē neq minui neq augeri precepit maurus. ¶ Lotharius rex ad egnuis venicē mādauit viro dei mauro. se velle ire ad monasteriū. Qui veniens dedit ei fiscū regiū qui blazon appellatur et villā que dicit longus campus. Ex eo tē pore bēti mauri non fratle de monasterio iam egredi volebat. secessitq in domū que illi fabricata erat iuxta ecclām beati martini cū duobz monachis. qui ei seruiret primo et anuano. substituens prius bertulfū abbatē sibi successurū. Et cū ibi duos et dimidiū annos fecisset morā. in oratione vidit dyabolū sibi minantē stragē se facturū maximā de monachis suis Quē postea confortauit angelus dñi. mauro suis postea cōfortauit fiēs predictē eis de morte sua et illoz iminente mixtū. fūm qđ est ut infra q̄nq mensēs centū xvi monachi morerent. nec de tanto grege remanerent nisi xxviij. Inter quos mortui sūt anthonius et constātinianus q̄ nobiscū venerant. Nec multo post mortuus est sēs mauri dolore lateris xlo anno aduentus sui ad locū illū. xviij kl' februa rij ante altare sancti martini sup stratu sui recubans. De miraculo bēti iunioris et cetis quibzdā inadentibz. Sicq tempe in cam gilberti. Cap lxxiij.

¶ Papia ytalie beneditū iuuorē sabate clarū rex totila pro xpo p

sequēs aī eū cū cella sua cōburere voluisset nec valuisset in cibanū ardentē eū proiecit. Qui inde die altero illesus cū illesis ecliā vestibz exiuit. ¶ Childebertus rex francoz aī patruele theoberto in fratrē lothariū insurgit. Sed matre eoz satis agente clotilde apud deū. ne inter fratres fieret ciuile bellū. horrenda tēpestate coheriti. aī sup lothariū ne signū quidē apparuerit horroris hui9modi. redditi se fraterne pacti. ¶ Anno iustiniani pūij in diuersis galliarū locis diuisa signa visa sūt. Cometes apparuit in die sancto pasche. celi ardē visū ē. Ver9 sanguis ex nube defluxit in vestimentis hoīm. Domus cuidam ab intus sanguīe respersa apparuit. Et sceute varie clades et malevalitudies aī pustulis et vesicis pplos afflixerūt. ¶ Anno seqnti constātinopoli magna mortalitate insurgente statuta est solempnitas purificationis bēte marie que grece ypapanti. id est obuiatio dicit. eo q̄ die illo symeon obuiauerit oblato in templo dño. et ita mortalitas illa cessauit. ¶ Lotharius et childebertus frēs. obsessa in hispania cesaraugusta. ciuibz deū adorantibz. et circūlata vincencij martiris tunica. accepta ab eis pro munere ipsius mris stola redeunt ac quisita hispanie pte maxima. De arturo rege britānie. Cap lxxiiij.

¶ Seq ad hoc temp9 hystoria bruto nū perducat narratiōnē suā de rege arturo. Refert enī ei post celebrem illam auriā in vrbe legionū habitā. in qua omnes reges occidentalū insulaq et duces galliaq fuerūt. maximū duxisse exercitū in fines burgundie aduersus luciū p̄napē hispaniarū sub leone impatore re i publice procuratorē. et in eundo quendā imensū gigantē singulari pugna deuicisse. Deinde vtrarūq partū legiones i pago lingonensi ad preliandū cōuenisse et post innumerā cedē vtriusq exercitus tandē brutonibz victoriā pueniisse. Postea narrat q̄ arturus iugo alpiū trāsiendē et romā inuadē voluerit. sed uterī audiens medredū nepotē suū dyadema britānie per tyrannidē arripuisse. britanniam remeauit. atq in vltimo prelio quod cū

illo habuit. post neces fere oim ducū ipse letaliter vulneratus fuerit. et in insulā quandā ad sanandū deportatus relicto rḡ nī successore cognato suo constantino. ipe vero arturus iuxta merlini vaticiniū dubiū habuit exitū. qua vtrū vnuat an mortuus fuerit nemini certū estimat̄ ee.

De vigilio pp̄ et eī afflictiōe pro anthemio

Eo tpe pn̄iarcha. Helmandꝰ. Ca lxxv. vigilius pp̄ quia sedm promissionē suā noluit anthemiū tyetiā reuocare cōstantinopolī ignominiose mittit̄. Theodora nāq; iustiniani vxor mādauit ei ut sedm promissionē suā reuocaret anthemiū. Qui noluit. Quo audito illa misit romā anthemiū strībā ut adduceret eū per vim. Qui cū iam in nauī esset impositus. et nauis mota eet. pplꝰ romanꝰ iactabat post eū lapides fustes et crabos dicens. Male fecisti romanis. male ueniās ubi vadis. fames teū. mortalitas teū. Ingressus est constantinopolī vigilia natiuitatis dn̄i nr̄i ihu xp̄i. Verbienniū fuerūt intentationes id est ip̄ugnationes de anthemio patriarcha. Cui vigilius nullatenꝰ consensit dicens. Vt video non me fecerūt venire ad se iustinianꝰ et theodora. sed dyocletianꝰ et lytonia fraute quod vultis. digna factis recipio. Tunc quidā dedit ei alapā dicens. Nesis quibz loqueris homicida. qui siluerium papā occidisti. et filiū mulieris vidue ad talces et fustibz. Tunc fugit vigilius in basilica sce eusophie. et tenuit columpnā altaris. A qua abstractus eiectus est foras ecclesiā. et missus est funis in collo eius et tractus est per totā ciuitatē usq; ad vesperū. Tunc missus est in custodia. vbi dabat̄ ei modice panis et aqua. Clerus autē romanus qui cū eo erat. missus est in exiliū per diuersa metalla incidenda. Tunc gothi fecerūt sibi regē padua. q̄ totila nūcupatꝰ est. Qui descendens obsedit romā. et facta est tanta fames in ciuitate ut et natos suos vellent comedē. Intrauit totila romā in porta sancti pauli in die. xiij. tota nocte fecit buccina clangi ut totus pplꝰ fugeret vel per ecclesias se celaret ne interficeret̄. Habitauit cū romanis aliq̄ndiu ut pater cū filiis manuefactus ut credit̄ scī benedicti monitis.

De passiōe scī hermul ami pusini epī. Sigibe

Anno iustiniani xvij°. Cap lxxvi. hermul amꝰ pusinus epūs a totila rege secto capite martirizatur

Gregoriꝰ in dyalō li° iij° Super floridus venerabilis vite epūs narrauit memorabile valde miraculū dicens. Vir fuissim hermulanꝰ nutritor meus pusine ciuitatis epī fuit. ex cōuersatione monasterij ad sacerdotalis ordinis gradā deductus. Totile ad pfidi regis regis tpibz eandē vbē annis septē continuis gothoz exercitus obsedit. Ex qua multa ciuiū fugerāt. qui fame pati ferre non poterant. Anno vero septimo nedū finito. obsessam vbē exercitus gothoz intrauit. Tunc comes qui eidem exercitui preerat ad regē totilā nūcios misit. exquirens quid de epō vel pplō fieri iuberet. Cui ille precepit dicens. Episcopo primū a vertice usq; ad talameū corrigiā tolle. et tūc caput ipsius amputa. Omnē vero pplm qui illuc ciuentus est gladio extingue. Tunc idem comes venerabilē virū hermulanū epm̄ super vbis murū deduc tū capite trūncauit. cuius aute iam mortui tu a vertice usq; ad talameū corrigiā ex eius corpe corrigia sublata videretur. Noxp corpus eius extra murū proiecit. Tunc quidā humanitatis pietate cōpulsi absciū caput cruci apponētes cū eo puulo infante qui illuc extinctꝰ est tumulatus. iuxta murū corpus ei sepulturā dederūt. Cūq; post eandē ecclām die xl^ta iussisset ut ciues vbis illius qui quolibet dispsi essent ad eandē sine aliqua tardacione remearent. hij qui primū fugerant. viuendi accepta licentia sūt reuersi. Sed cuꝰ vite cōtinuē epūs fuerat memores vbi sepultū esset corpus illius quesierūt. ut hoc iuxta honorē debitū in ecclā beati petri apli humarēt. Cūq; tūi esset ad sepulchrū effossa terra inuenerūt corpus pueri parui humati vtpote die xl^ta tabe corruptū et vermibz plenū. corpus vero epi ac si die eodē esset sepultū. Et quod est adhuc magna admiratione venerandū. qua ita caput vnitum

fuerat corpi ac si nequaq̃ eet absasiū. sic vi
delicet vt nulla vestigia sectionis appare
rent. Cumq; hunc in terra verteret exq̃
rentes si quod signū vel de alia monstra
ri inasione potuisset. ita sanū atq; inte
meratū omne corpus est ꝟuentū. ac si nul
la hoc inasio ferri tetigisset. De quibzdā e
uentibz illustrib⁹. Sigiberto. Cap lxxvij.

In uno iustiniani xviij obijt scūs re
migius remor epūs. Anno eius
dem xx° conserto prelio int̄ thyni
mūdū regem grepidarū et albuinū re
gem longobardor. corruerūt vtrīq; lx^ta.
milia eor. Vbi albuinꝰ thyunimūdū ge
mit. et ex testa capitis eius poculū sibi
ad bibendū fecit. filiāq; eius captiuā ux
orem sibi accepit. Huius vero terras ge
pidarū ꝟnadentibz. destructū est regnū
gepidarū penitus. Anno eiusdē xxij°.
agericus virdunensis epūs claruit. Anno
sequenti arboris que dicit̄ sambucus flo
res grana et fructus. in flores grana et
fructus vitis transformant̄. Anno eius
dem xxv° pelagius romane ecīe lviij⁹ p̄
sidet. Hic insimulatus de morte vigilij
pape. tenens sancta euangelia et crucē
iureiurando publice satisfecit. Anno ius
tiniani xxvij° clotildis regina moritur.
hyems niue et glacie exasperat̄ ita ut vo
lucres celi et fere indomite manu capi
possent. Anno sequenti obijt scūs me
dardus noviomensiū et tornacensium
epūs. In cuius transitu celū apertū est. et
diuina ante eū micuerūt luminaria.
spatio duarū horarū. Cuius corpus rex lothā
rius transferri fecit ad vrbē suessionensē.
promittens q̄ sup eū decentissimā basilicā
edificaret. atq; inibi religiosor viror con
uentū statueret. Quod opus ipse cepit sed
filius eius sigibertus adipleuit. De miraculo
pueri iudei q̄ cū xp̄ianis eukaristiā p̄cepit

Hoc tempe in oriente puer lxxviij
quidā iudeor filius cū a coetus
suis xp̄ianor filijs ad hoc adduc
tus fuisset. ut in ecīa sancte matris dñi
nr̄i ihu xp̄i eucharistiā p̄caret. p̄ hoc a
patre suo proiectus in fornacē ardentē. illesꝰ
inde a xp̄ianis extractus est. Ex materiali
Nam mater filij cū audisset q̄ filiū cōm
pater deliberasset exurere cucurrit ad lbe
rundū eum. Sed cū vidisset incendia ab o
re fornacis patulo hyc illucq; respergi or
natū capitis ad terrā proiecit. diffusaq;
cesarie se miserā clamitās. ciuitatē vocib⁹
impleuit. Xp̄iani autē concurrētes ad spec
taculū retractis ignibz ab ore fornacis ꝟue
nerūt puerū quasi sup plumas mollissimas
discūbentē. Cumq; benedixissent dñm proier
tū hyiꝰ sceleris actorē indeū in fornacē ita
totū ignis absorbuit. ut vix de ossibz eius
paruū quodāmodo relinquerēt̄ indiciū.
Introgantes autē infantulū xp̄iani quale
ei inter ignes fuisset vmbraculū aut. Mu
lier que in basilica illa vbi panē de mē
sa accepi in cathedra sedens puerulū in
sinu gestat. hec me pallio suo ne ignis
me voraret operuit. Vnde indubitandū
est btām ei manā auxiliū apparendo
prestitisse. Agnita ergo infans fide catho
lica in p̄cm et filiū et spm̄ scm̄ credidit.
ac salutaribz aquis renatus vna cū ge
nitrice sua denuo in fide vixit. Multi q̄
q; indeor hoc exemplo in vrbe illa sal
uati sūt. Anno iustiniani xxx° inde
gundis regina vxor quondā lotharij regis
mutata veste claruit sanctitatis nobilita
te. De scā indegunda regina. Ex gest̄ eiꝰ Ca

Ex de nacione barbara fuit lxxix.
de regione chorunga. p̄ē rege
berecario. qua regione francor
victoria deuastata exiuit de patria. Tunc
inter ipsos victores quorū erat in preda
regalis puella fit contencio de captiua.
et nisi reddita fuisset tūsacto certamine
in se reges arma mouissent. Que venēs
in sortē lotharij regis in veromandensē
ducta atheias villā regiā. nutriendi cau
sa tusto dibz est et deputata. Quā cū ꝑpa
ratis expensis victuriam voluisset rex pre
dictus accipere. nocte cū pauas elapsa est.
Deinde suessionis cū eam direxisset. ut re
ginā erigeret. illa cuitabat pompā rega
lem ne seculo vesceret. Sed cui debet̄ celes
tis ecā humana gloria non mutat̄. Nup
sit ergo terreno principi nec tamen sepa
tur a celesti. Nec dū sibi accessisset seculais
dignitas. plus se inclinauit voluntas q̄m
p̄mittet dignitas. Timens q̄ ne a deo de

grudasset cū mūdi grudu proficeret. se cū
sua facultate elemosine dimisit. Nam cū
sibi aliquid de tributis accidisset. ex ōibz
que venissent ad eam ante dedit decimas
q̄ recepit. Deinde quod superat mōsteri
is dispensabat. et quo uve pede nō potēat
misso munē cirumbat. Item nocturno tpe
cū recliuaret cū p̄nape rogans se pro hu
mana necessitate velle consurgē et leuans
egressa tribulo. tum diu ante secretum
orationi ineūbebat. iactato alicio. ut solo
calens spū taceret gelu penetrata. totū e
tiam corpe premortua. De qua regi dice
batur habere se magis iugalē monachā
q̄m reginā. Unde et ipse irritatus. pro bo
nis eius asp̄imis. Sed ipsa semper pro pte
leniens pro pte tollerabat modeste viros
illatas a cōiuge. Diebz vero quadragesi
me satis est scire qualiū se reverit. aiē ves
tes regias singularit penitens. Igit ap
propiquāte ieunij tpe ad religiosā mo
nachā noīe piam mittebat. Cui sancto p
posito illa dirigebat venerandē in linthe
sigillatū aliquū. Quod sancta induens ad
corpus per totū quadragesimā subter ves
tem regiā dura portabat in sarcina. Si
autē vel deesset. quis credat qualiū se ora
tioni diffundēret. qualiū se tanq̄ p̄nitus xp̄i
pedibz alligaret. et quasi repleta deliciis
sic longo satiaret in lacrimis ieunio.
Cui despecto ventris edulio xp̄s erat to
ta refectio. et tota fames erat ei in xp̄o.
Illud qua pietate pagebat sollicita ut q̄
per oratoria vel loca venabilia tota nocte
perlucerent. candelas suis manibz finitis
sugiter mīstraret. Qualiū īmaculatos p̄abz
et miraculis lubauit. vestēq; sdārē mutau

Qvali vero si quis pro culpa tri lxxx
minali ut assolet a rege interfia
deputabat. sanctissima regina move
batur ariacatu. ne designatus reus more
rē gladio. Qualiū conuersabat per domes
ticos fideles seruientes et proceres. quoz
blandimentis mulcebat aūm p̄ncipis. do
nec ex ipsa ira regis vnde processerat sors
mortis. unde curret vox salutis. Hijs igitē
beatis actibz occupatā in tantū prouexit
diuina clemencia. ut etiā in palacio ad
huc laycā. dnō largiente declarauerentur

per eam miracula. Denig in quada
villa post prandiū dū p̄ambulaut per
ortū sanctissima. vei trusi pro crimine fur
turi sibi clamitant vociferantes de iure.
Ipsa aūt quid cēt inuocat. Quendāh missē
ip mendicor turba queret elemosinā. Cre
dens her illa tūsmittit quo indigent ōpi
a. Interea a iudice cōpellunt̄ tacere qui
tenebant̄ in compede. Cū vero nor super
uenisset et solutū cursū fecet. finitis vinc
lis soluti. sancte ocurrūt de iurare. Quo
cognito reos se viderūt qui beate mētis
sunt. dum qui rei fuerūt de captiuis so
luti sunt. Et q̄m frequēter aliqua oratiōe
diuinitate prosperante tūlis cedit ad sa
lutem. ut hec religiosus viueret. finiter
interfrit̄ innocent. Directa igit̄ a rege
veniens ad btm medardū nouomu. sup
plicat instant̄ ut ipsam mutatis vestē
dnō consecraret. Quoz indumentū nobi
le quo celeberrima die solebat pompa ti
mitante regina procedē. ornata ponit in
altarī. ablatis gēmis ornamētis mensā
diuine glorie onerat venerabilibus. Cingu
lū auro ponderatū fractū dat ōpijs pau
perū. De scō brandano scotho et bonis ejus

Er idem gregorij. Actor. Cap lxxx

tempus floruit in scocia scūs
brandanus. Qui saluce magne
abstinencie vir et in virtutibz clarissi
um fere miluū monachoz pater fuit.
Hui⁹ aut̄ pegrinacois hystoriā. apter
apocrypha quedā deliramēta que in ea
videntur contineri. penitus ab oge sue re
fecui. Sigibertus. Eo tempe gregori
us filius gordiani senatoris rome adole
uit. Qui sex monasteriis in sicilia fundā
tis. et septimo rome in domo sua. ex pre
tore urbano frīs monachus sapiā doctri
na et sanctitate claruit. Ex gestis eius
Hic lrārū studijs optime eruditus. etiā
in adolescencia sua cogitabat quid posset
deo fidelit in religione seruire. Sed diu
cōuersionē differret putans ee melius
ut deo in habitu seculari seruiret. cepit
ei mira rerū secularium suaresce adeo
ut iam in mūdo non tm̄ specie sed etiā
teneret̄ et mente. Unde defunctis pntibz
libere suas erogans facultates animā vi

tribuens religionē inuenit. et septē abbatias de ppio edificauit. Et qui ante serico vestiri solebat et gēmis. postq in vili habitu mōstrabat pauper ipe pauperibus. In monasterio autē ppio ad tantā pfectionē extendit q in ipso sue cōuersionis ordine iam posset in pfectoz numero deputari. Tanta enā districtione suū corpus afflixit, ut infirmato stomacho et tussi grauissima mox cotidie se putaret. Cuius virtutū famā papa pelagius audiens abstractū de monasterio diaconū ordinauit. Signbtus. Eo tempe terremotus terribilis nimis per decem dies fuit. Hildeberto rege mortuo monarchia regni francoz cedit fratri eius lotharioDe scō leonardo corbiniacēsi. Ex gestis eiq

Tempibz regis lotharij Cap lxxxij
sctus leonardus in pago cenomā nico hemitica vitā ducens. sibi et sequacibz suis monasteriū construēs tante humilitatis imō ipsos extitit ut eaā priorū nomen refugeret. Et cū eēt prelatus omnibz. cunctis se viliorē et inferiorē yabi tu et mitis demonstraret. Cuius fama cū se vbiq diffundēt, tantus ad eū pplus concurrebat. tunctis ad suppabundantiaā necessaria deferentibz. ut locus ille in truienio ad coquendos panes cibanū non ha ber. Sed laudi eius īuidentes malignū suggesserūt lothario regi francie q nisi sibi et sue genti consulēt. per leonardū illū yeremitā qui multos sub obtē tu religionis colligebat. regnū francie detrimentū non modicū sustineret. Quibz rex lotharius nimis credens militibus missis expelli eū cū īiuria iussit. ut oēs hoc audientes timerent. et nequaq in le quid vlterius attēptarent. Cū ergo milites ad eū venissent. et contra eum querentes multipliciā diuinus allegauēt trandē verbis eius cōpuncti. mirantes vi tā eius tempe opportuno se futuros eius discipulos sponderūt. Et sic ad regē reuersi. cuncta que viderant et audierant retulerūt. Vnde rex quoq cōpunctus de hijs que in iiuriā viri dei conceperat deo gratiaā retulit. qui tā constantes si bi famulos elegebat. Et in tm scm leonardū dilexit q ei aūta liberalit porrigens. et detractores eius rebus et honoribz suis priuans. vix trandē precibz sancti viri eos sue restituit dignitati. Erat enī ei ergā miseros tante cōpassionis affectus quod et hoc a deo precibz impetrauit. ut quicūq in carcere vel compedibz teneret. mox īuocato eius noīe solueret. Quadā die dū diu oratioi incūbēt. serpens max ime ppe pedū sursum tendens et sinū eius perlustrans. non solū ei nocere nō potuit. sed nec mentē eius ab oratione turbauit. Et facta oratione dixit ei. Scio quidem q ab ījcio tue tractatiōis hoīes q̄ntū puales inquietus. et nūc in spe miserico die dei fuc in me quicq̄d merui si tibi detur potestas. Quo dicto serpens per cupiū tumice eius q̄ens ad pedes eius exanimis corruit. et ex tūc ibi nullus serpens appauit. Pdurans itaq vsq ad tempus sancti germani parisiensis epi et sancti domnoli. qui īnocentis epō cenomānensi fuerūt. cū eos forte abīuicē discordantes sedasset in arctū se facendum. et predicti domnoli aduentū predixit. Qui et ipse domnolus diuina reuelatione premonitus est ut iret ad scm leonardū et eius aiaz cōmendaret. Quo facto. Idus octobs circa annū dni q̄ngentesimū lix. obijt et sub chilperico rege francoz sepultus duos cecos illūauit. et eaā nūc quanta apud deū sit meritis freq̄ntia miraculoz ostendit. Cuius leonardi vita apud corbīniacū legit. quia corpus eius ibi requieuit. Vnde et locus ipse ppter miraculoz multitudinē cotidie a pplis freq̄ntat.De launomaro carnotēsi et latronibz eius

Tempe quoq pfecto. Ex gestis eiq lxxx
prefecti lotharij scilicet filij clodoi
nei seniozis qui pmus in regibz eiusdē gentis a beato remigio remoruī epō baptizatus. intra galliā lugdunēsem. launomarus carnotensiū pcūs eius parentibz xpianis natus est. Qui cum in domo pris puerulus nutriret gregem patris sui pascens bone spei agebat pncipia. Quia que vidua mīa sollicitudo pcūs sibi ministrabat. hec egenis et

peregrinis oraturiantibz ipsa ebat. aut ve
uis sibi opilionibz diuidebat. Euangeliū
nondū nouerat. sed arctas mortificatiōes
ferre gaudebat vsq; ad solis occasū frequ
ter ieiunū extendens. Denicq parentes
pueri cōuersationē admirantes liālibz
studijs eū tradiderūt. et audā venerabilis
vite sacerdoti in opido tarnotensi dño mi
nistra cōmiserūt. Qui susceptū puulum
tenere fouebat et pedetēptim ad liārū
cognitionē et sanctitatis normā cohor
tabat. Ad tempus ergo animi celans
propositū dū adhuc in eadē vrbe mora
ret. sacerdotalē infulā est adeptus. Tan
dem in tēpestra nocte oībz alto sopore de
pressos baculū in manibz sustulit, et cōcupi
tum ad ihesū volauit. Dum autē quadā
nocte inter ceca silentia ymnos deuote
meditationis deo redderet. infestū latro
nū rabiem presensit. Qui ut ad eius ma
tē puenirent. longos vie errores passi
sunt. Putabant enī eū aliquā pecuni
am in deserto seruare. Diluculo autem
furto repente se in conspectu eius vident
quē tantopē quesierant. Et ad visionē
eius diuino timore correpti. ad pedes eius
corruerūt clamantes. Parce nobis vir
dei parce. reatū nrm cognoscim9. et i
deo veniā petim9. Quibz ille ait. Et ego
dolos vrōs non ignorabam filij. miserea
tur vrī dns. Redite in pace. et iā a ra
pinis manū contrahite. Nā michi nul
la pecunia est in terris. pecunia vō nos
tra xps est. Qui verbo eius edificati.
ad ppria vix post triduū sūt reuersi.
Et pluribz quod eis acciderat narrauerūt.

De tetis eius miraclis et tūsitu eiusdē. Ca lxxx

Homo quidā e vicino filiū suū iiij.
clausū ei cū lacrimis obtulit.
Qui inter sacra missarū solēp
nia pro sanitate pueri obsecrans solēpni
prece patra sacramēto panis benedicti
et patrem refecit. et filiū a debilitate cu
rauit. Casu accidit ut ianitor clauē
oratorij p̄deret. Cumq; dei famulus a
fratribz secedens orandi gratia oratori
um peteret et clauē non inuenisset ante
fores ihesu prostratus aliq̄ntisper orauit
quoq; vltro ianua aperta est. Cū autem

monachi de viminibz facta machina si
posuissent quod messuerūt. ignis arden
sus paulatī vires rapiens cū omnes a
lia curarent. subito et fruges et domū
inuasit incendiū. Quod vbi vir dei cōpe
rit. signū crucis faciens ignis ipetum
oratonibz supauit. Insecuta deinde noc
te inter sacras vigilias inuidia dyabolu
eū inquietare temptauit. Et quia a ce
lesti lumine ceciderat. lampadis lumē ter
extinxit. Sed militē xpi sibi prestale sen
sit. qui per verū lumen xpm luceme in
dios repauit. Quadā eadē die annosam
queruā ad oratoriū construendū non in
apto loco positā vbi a fratribz volant pos
set. vir dei in virtute crucis quo voluit
tūsportauit. Vir nobilis ermoaldus in
anguistia constitutus misit ei pl'. solidos. ob
nixe petens. ut intercessionis eius meritis
spes ei salutis prestaret a deo. Qui accepe
rat refusans. tandē tamen latore purgēte sil
cepit. Ingressusq; oratoriū oratonē fu
dit. ut oblatio viri acceptabilis fieret i
conspectu dei. et sup altare pecunia dep
sitū. Grandiq studio vnūquēq; nūmū
appendens manu reuoluebat et genu fl
pius flectens orabat. Tandēq; vnū solidū
quē in spū mūdū et non ex rapina ad
sitū cognouit. vsibus suis retinuit. Reli
quos autē gerulo tradidit et ait. O homo
pecunia ista iiqua est et diuinā non pō
mutare sententiā. sed nec pacē remissio
nē impetrare. Nam victime ipiōz abho
minabiles sū dño. Sic ille reuersus ad do
minū suū adhuc eū viuentē reperit.
sed morbo ualescente ab hac luce est abs
tractus. Epūs autē tarnotensis malaudo
pta fuma viri dū rapiebat collocandis eius
dulcedine recreari. pro qua re acer situs
ab eo cū et finē vite sue appropinquare sensit
iam senior ad vrbē ppetauit. vbi per aliq
dies moratus egrotare cepit. et predicto epō
desolatorem virū et religionis que per
barbaros post obitū vtriusq; futurū eāt
predixit. et sic in pace requieuit. xiiij° kl
februarij. De mōsterio pictauis a sā rede
ptūdis cōstructo et eius ecclesiaē. Ex
ordo sancte radegundis gesta e. Nec
supradē virginis mens inuenta

ad xpm. pictauis inspirante et cooperante gracia dei monasteriū sibi per ordinationē precelsi regis lotharij construxit. In quo gaudens ingressa est. vbi perfectionis ornamenta conquirēs. et magnā cōgregationē puellaꝝ xpō nūcij moriturō sponso aggregaret. Quo electa abbatissa et iam constituta. tam se q̄ sua omnia eius tradidit pīati ex ꝓprio iure nichil sibi reseruans. ut currens expedita post xpi vestigia. Et tantū sibi plus aureret in celo q̄ntū subtraxisset de seculo Sed tuidus bonoꝝ humani generis inimicus cuius voluntatē eciā dum esset in seculo facē abhorruit. eam ꝑsequi non cessauit. Sicut iam enī per nūcios cognouerat quod timebat. precelsus rex lotharius cū filio suo precellentissimo sygiberto turonis aduenit. quasi deuocionis causa quo facilius pictauis accedēt. ut suā regnā acciperet. Quo cognito beata vrsegundis sacramentales lras ferat. sub contestatione diuina viro apostolico dño germano parisiensi ciuitatis epō. qui tūc cū regē erat. quas per proculū suū agentē sedis ubi eas velegit. vir deo plenus lacrimans prosternit. se pedibz regis ante sepulchrū sancti martini deprecās eū contestacione diuina sicut ei lras fuerat inmanatū. ut pictauis non accedēt. Hīc rex tacionē ēt beate regine penitencia ductus dignū iudicans quod talem habē reginā diucius non meruisset. prosternit se et ille ante limina sci martini pedibz apostolici viri. rogans ut sic pro ipō veniam peteret. a beata vrsegunde ut ei indulgeret. q̄ in ea per malos consiliari os peccauerat. vnde viao diuina de pīa cos vindicauit. Sicut enī arrius q̄ contra fidē catholicā certans oīa intestina sua per secessū deposuit. ita et istis euenit. qui contra reginā btām egerūt. Tunc rex timens dei iudiciū quia regina magis dei voluntatē sectat q̄ suam dū cōmorata aī eo fuerat. rogat btm virū illuc celeriter ire. Sic vir apl̄icus dominus germanus pictauis veniens ingressus est monasteriū in honore sancte marie ductū. ac prosternit se ad sancte regine pedes pro rege veniā postens. Illa vero gaudens de saluabz seculi se creptā benigne indulget. et se dei aptat seruitio. expedita iam sequi xpm quocūq; uet. De mira eius abstinencia et hūilitate. Ca. lxxxvi

Qualem se gessit per singula. quis enumeret infinita? Que eciā in mensa sub sadone siligineū panē absconsū vel ordeaceū manducabat occulte sic ut nemo ꝓpet. Nam ex illo tpe quo beato medardo consecrante velata est. vsq; ad infirmitatē nichil preter legumē et oleā. non pomū piscē vel ouū vel aliud esu habuit. Potū vero preter aquā mulsā atq; piratū non bibit. Tū more sancti germani iubet sibi molam secretissime deferri. In q̄ tom quadragesima tantū laborauit. q̄ntū quatriduana refectio postulauit. preter cotidianā mensā qua refouebat matriculā duobz semp diebz. q̄nta salueret feria et sabbato. Balneo ꝓato ipsa succincta sabano. capita lauabat egenoꝝ. defricans quicq; erat crustę scabiei tinee. nec pruriens lenta fastidiens interdū et vermes extrahens. purgans cutis putredines singillatim capita pectebat ipsa que lauerat. Ulcera vero cancricū que cutis lapsa detexerat aut vngues exasperauerunt. euangelico more oleo suffuso mulcebat morbi contagiū. Egredientibz exinde si cui ꝰueterata esse indumēta conspicēt tollens rasa nouā reddebat. Ante pānosos faciebat venire cultos ad prandiū. Quibz congregatis mīsterio ꝓato ipsa aquā sue mappam singulis porrigebat et ꝰualidis pariter ipsa os et manꝰ tergebat. Hunc tribz feculis illatis factis delicijs. stans ante prandentes ieiuna presens cōmuijs. ipsa incidebat panē carnē vel quicq̄d apponēt. Languidis autē et ceis non cessabat ipsa cibos cū cōdeari porrigē. Mulieres variis perfusas lepre maculis cōprehendēs in amplexu osculabat. in deo eas tota diligens animo. Deinde posita mensa ferens aquā calidā fratres lauabat. manus vngues et ulcera. et rursus adm̄istrabat. Ipsa pascēs

singulas. recedentibz prebebat auri vel
vestimenti solaciū. vix vna veste munisti
ri. Que eciā prestante deo. diuerso sulsit
miraculo. Denigz si quis pustule despa
ret de vulnere. offerebat ministra sancte
foliū pampini. meritens opus sibi hoc ee
Sicqz obtento vix signaculo portabat ad
vesperaciū. vulneri suppositū mox ocurre
bat remediū. Item de eodem. Cap lxxxvij

Preter dnicū diem fuit sacratissime
omnibz diebz ieiuniū lenticule vel
oleris ppe ieiunia refectio. non
pistem ner pomū vel ouū habens edulio.
Panis vero deliciarū siliginеus fuit aut
ordeaceus. Que ē absconsū sub sladone su
mebat. ne quis paperet. Her eciā fuit e
ius poco. aqua mulsa piratū. sed modi
ce libata ac sitibunda potacio. Prima q̄
dragesima qua se recluserit in cellula donec
fuisset transacta. panis non sūpsit aba
tia nisi dnico die. sed tm herbas et olea
de maluis. sine olei gutta et sine sale cō
posita. Verū aque toto ieiunio nec duo
sextaria sumens tanta siti laborabat.
et faucibz deficentis vix psalmū diceret
arida. Cilicio autē habens ad corpus pro
lintheo ac nigrō cursū decurrens page
bat vigilias ante se habens tinerē stra
tū supiecto cilicio. hoc utebat pro lectulo
non ullū aliqn mollis pluma fulcauit.
necz lintheaminis nitor instruxit. Pal
tum qua brachiū induceret non habebat.
nisi de caligi sua sibi duas feat manicas
Sed tm se tractabat. ut hec abbatissa non
sentiret. Adhuc monachabz omnibz sopo
rantibz calcamēta tergens et vngēs re
transmittebat per singulas. Alijs quadra
gesimis aliquid relaxans. qnta feria sume
bat deinde dnicā. Nam et reliquo tempe
preter dies paschales ac sūme festiuitatis
donec infirmitas pmisit. in cinē et cili
cio semp vitā duxit austerā. prius se le
uans ut psalleret q̄ congregatio surrexis
set. Nam de officijs monasterialibz nichil
sibi placuit nisi prima seruaret. et ipsa se
castigabat si bonū fecisset post alterum.
Ergo suis vicibz sicubans monasterij pla
teas vel angulos. quicqd erat fedū pur
gans. sarcinas quas alie horebant videre.

Illud quoqz quis explicet qnto fer
uore exarserit. ad coquinā ancillā
bat suā fumens septimanā. Deniqz
nulla monachārū nisi ipsa de positivo
quantū ligni opus erat sola ferebat in
sarcina. Aquā de puteo trahebat et disp̄
sabat per vascula. Olus purgans. legumē
lauans. focū flatu viuificans. et ut coque
ret esas fatigebat. expeditans. vasa de fo
to ipsa lauans. discos lauans et inferens
Hinc cōsūmatis cōuiuijs ipsa vascula di
luens. purgans nitide coquinā. quicqd
erat lutulentū ferebat foras in locū deli
natū. Inde per egrotantes ferens nātu
a ibat non tepida. et prinsqz exeret ar
latense regulam. ebdomada transiit
ficiens ad omnes faciebat humanitat
stissima pedes lauans et osculans. et ad
huc omnibz prostrata deprecabat venia
pro cōmissa negligencia. Itaqz post tot la
bores quas sibi penas intulerit. ipsa que
voce refert phoresiat. Quadā vice tussa
tos sibi circulos ferreos diebz quadragesi
collo vel brachijs inexuit. et tres catenas
inferens circa suū corpus diū alligasset.
astricte induxit duricī ferrū circo teneri
subtrahens. Et transacto ieiunio cū volu
isset sub cute clausas catenas extrahere
nec valēt. circo per dorsū atqz pectus su
per ferrū catenarū est incisa per circulū
ut sanguis fluxus ad extremū exinaniret
corpusculū. Inde iussit vice altera fieri
lamina de aurichalco. in signo xpi. Quā
catenis in cellula locas duobz corpus alas
sibi impressit. totā mane decocta. Sic ipsi
ritu flāmante membra fatigabat. vt de
adhuc aliquid grauius in semetipsa torturē
excogitans. Una quadragesimaz super

austeritū ieiuniū et sitis torriditū truncā
tū adhuc teneru aliqj lenia membra
fletus dissipante asperis. iubet portari
manile plenū ardentibz carbonibz.
Hunc discedentibz reliquis trepidantibz
membris animꝰ armatꝰ ad penā. trac
tus quia non ceſſit psecutionis tpa ut
fieret martir. Ineſſ ut refrigeraret tū
fermentē aīm. intendere deliberabat corp⁹
Apponit era tandentia. stridūt tremātia
membra. consumitꝰ cutis intima. Quo
attigit ardor fit fossa. tacens tegit forami
na. Sed cōputrescens sanguis manifesta
bat. quod vox non prodebat in pena. Sic
femina pro xpi dulcedine tot amara li
benter excepit. Hunc actū est. ut quod ipsa
abdiderit. hec miracula non tacerent.

De moribz eiusdē laude dignus. Ca. lxxxix.

Il tm de corde vel ore illius laus
dei non discedebat. ut cū quadā vi
re vidisset posticiariā monasterij
transeuntē noīe eodegunden. vbi eam
voluit appellare. pro eius noīe alleluya
clamauit. hoc miles fecit. Nullꝰ menda
cū nullꝰ maledictū contra qualitatumqꝫ
sonā ab eius ore processit. Et non solum
non detraxit cuiqꝫ. sed nec detrahentē
audiuit patienter. Pro psequentibz se
semp orauit et orare docuit. Nullū ipo
fuit alienū. quod ipsa prius non fecit. Un
dectūqꝫ seruus dei venisset sollicite psquire
bat qualit dnō seruiret. Si quid vero no
ui ab eo cognouisset quod ipsa non fecit
continuo cū omni alacritate sibi prius t
posuit. et post congregationē tum verbo
docuit. tum exemplo ostendit. Cum vero
ante eam psalmꝰ cessaret. lectio nullꝰ dis
cessit. Dum nocte quasi vel vnꝰ hore spa
tio videret sompnū crepe. semp tunc lec
tio legebatur. Et que legebat in se semp
ni marcore sentiens. putribat eam iam
paululū requiescere. Ubi vero a lectione
cessasset mens intenta ad xpm tunqm
videret. ego dormio et cor meū vigilat. a
udiebat. Quare taces? Lege ne cesses. De mi
racul⁹ eiꝰ in vita sua oīsis. Sigibt. Ca. xc.

Vlier quedam dū ifirmia infusione
grauiter laboraret. et vix ad sūm
potuisset rebellem hostem addu
ce. impat aduersario ut se suo cū timore
pauimento prosterneret. Egor ad beate ser
monē in terra se deiciens qui timebat
extimuit. Cui scā plena fide cū calcasset
un cruuite fluxu ventris egressus est.
Vet in rebus mūmis magna est gloria
creatoris. ergo cāsu dum globus quē scā
filauerat. penderet de camera. veniens
soror ut tangeret anteqꝫ filū incideret mor
tuus pependit in morsu. Rogauit beatis
sima de loco suo euelli arborē validā lau
ri. et ad suā cellulā pro sua iocunditate
trasferri. Quo facto transplantata nō ad
herente radice fit tota foliis arida. Cui ab
batissa iocularitē iputabat qđ nisi exora
ret ut arbor terre adhereret se a tabo suspē
deret. Quod non ianiter dctū est. Nam
sancta intercedente. foliis ramis et radi
ce laurus sanitati restituit. Dū aut beā
atissima femina reclusa eet in cellula
audiuit fletū de monacha. et signo tactu
veniente quid eet interrogat. Que mor
tuā sororē nutriauit infantulā et frigidā
aquā qua lauaret paratā ee iam milior.
Condolens sancta tunc iperat ut cadauer
ipsius suā deferret ad cellulā. Quo sibi de
portato extipiens manu ppria et clausa
post se ianua iubet longe omnes discede
re ne quis sentiret quid ageret. Sed quod oc
culte gessit celari diu non potuit. Intea
dū defuncte exequie pararent. fere per ho
ras septem. mortue tractabat corpusculū.
Sed xpō vidente fidē cui negare non potu
it redditu prorsus salute surgit. hec ab o
ratione. illa resurgit de funē. Ad petitā
onē eiusdē eiusdē transmisit ei impator
legatarios cū euangelijs auro et gēmis
ornatis et lignū sancte crucis. Ut ubi lig
nū in quo salus mūdi pependerat pictā
ius aduenit. illa ad honorē loci et salutē
populi in monasterio suo dimisit. Ubi vir
tute eius dei cooperante potencia cecorū o
culi lumen recipiūt. aures surde patefiūt
muti loquūt. claudi ambulant. demones
effugant. Cumqꝫ misisset beatꝰ legatos ad
impatorē cum simplici vestimento grīs
agere. cepit mare fluctibz agi. et nauis
eoꝝ quadraginta diebz ac noctibz periclo
sibiacere in medio mari. Jamqꝫ de vita

desperantes clamabant dicentes. Dña
radegundis subueni seruis tuis. dñe tibi ole
dimꝰ submersi ne pereamꝰ. Ad has voces
in medio mari aduenit columba. que ter
nauē circuiens fluctuantē in nōie sancte
trinitatis seruos eos ꝑius cū volauet. seruꝰ
beate regine nōie banistius extendit ma
nū et de cruda eius tres tulit pennas q̄s
mari intingens tēpestatē cōpescuit. Et ꝑ
huiusmodi nōis beate columba que apparuit
eius famulos de mortis ianua vite reddi
dit et facta est tranquillitas magna īme
dio mari. De miraculis eiꝰ post obitū. Ca

Ommēoratē et illud nobile ꝓri
fatū ꝑ sompniū. Tribunꝰ fisti
cognomento demoleniꝰ. die quo sus
sima migrauit a seculo. dū suffocatiōis lan
guore totus deficēret. videbatē ei q̄ sancta in
vicū eius dignabilit̄ accessisset. Ꝓcurrit sa
lutat interrogat quid beata requireret. Tū
illa dixit q̄ ad eū illuc videndū ꝓuenerit
Et quia votū plebis erat ut beati martini
oratoriū conderent apprehendit tribuni
manꝰ beatissima dicens. Hoc loco sunt con
fessoris venerande reliquie. hic edificate tē
plū quod sibi ducat dignissimū. O quale
dei misteriū. fundamētū et pauimentū
repertū est. quo basilica facta est. Adiuit
in ipso sopore manū trahens per fauces
eius et gulam diu deliniens. insuper et hoc
dicens. Veni ut tibi a deo melior sanitas con
feratur. Videbatur sic vogare. per vitā meā
volo ut illos relaxes quos habes in carcere.
Eugulans tribunꝰ refert quod viderat con
iugi dicens. Vere credo q̄ hac hora exijt sā
de seculo. Dirigit ad ciuitatē ut per hoc vā
cognosceret. Transmittit ad carcerē quo sep
tem reos ibi retentos admonit ubi relaxaret.
Redeūte misso refert eadē hora iustā migꝫ
se de seculo. Et triplici misterio patrato car
cere. tribuno sanitati reddito. edificato tem
plo sancto probat̄ oraculū Vinobergn v
na eius fuit famula que ausu temerario
in trithedra beate regine post eius discessū
sedere presūpsit. Quo facto iudicio dei ꝓtus
sa ura ardebat ut viderent omnes fumū
de ea in altū procedē. et illa coram omni po
pulo confitens se proclamaret peccasse. et
propterea arderet quia in bīt sede cōsederat.

Tribz ergo diebz et noctibz incendiū passa vo
raferans clamabat. Dña radegundis pecca
ui. male egi indulge michi. Refrigeria mem
bra diuo cruciatu exusta. In tantū pena
eam oīs ꝓbs videns pro ipsa precabat. Suc
cam beatissima ad preces oīm benigne indulget.
ignē feruentē cōpescuit. illa sospes domum
redijt. Huiꝰ sancte regine transitus colet
ydibus augusti. De miraculis ymagis a iu
deo tissire et quibzdā aliis. Cap xxij.

In tempore iudeus quidā ymagi
nē saluatoris de ecclā furtī depo
nens eam telo transfixit. et eam
clam ad domū suā deferens. cū ea vellet
flāmis exurē se sanguē ymaginis cruen
tatū videns. pre stupore eam abscondit. Qui
xpiani requirentes et per vestigia sanguīs
inuenientes eam sanguinolentā reperiūt
iudeū vero lapidauerūt. Miserabilis in
ytalia mortalitatis pestilentia fuit. In gal
lia mons super rodanū fluuiū multis di
ebus dans mugitū. tandē ab alio monte
sibi vicino distillus cū ecclesijs domibz hōīb
et bestijs in rodanū precipitatus est. Ostro
rius rex chrauū filiū suū diu contē se rebel
lantē et multa mala in regno suo fa
cientē. in britannia ꝓsecutus. ei cū ꝑ aux
liario duci britonū chonobro bello occur
rit. et chonobrū quidē pemit. chrauū vō
captū igni cū vxore et filiabz consumi fecit
Gregoriꝰ turon̄ i gestis frīcor. Post hec cum
lotharius in totila silua venatione
teret. a febre valida corripit̄. et exinde ad
pendiū villā que est palatiū regale ad
ijt. Vbi dum grauiꝰ vexaret̄ diceb at.
Vach vach quid putrit. qualis est iste rex
celestis. qui tā magnos reges sic inclinasse
dinoscitur. Et in hoc tedio spīm exalauit
Obijt autē anno lī° regni sui. Que ꝑtus
filij cū magno honore successionis deferētes
in basilica sancti medardi sepelierūt. De
scō madonio et eius infamia. Sigibti xxij

Eo quoq; tempe in scotia sanctus
brandanꝰ claruit. qui fortunatas
insulas septennali nauigatione
perquirens multa miracula digna vidit
a quo machutes qui et madonisꝰ regula
tus educatus et ipsius nauigationis so
cius in britannia sanctē et mirabilis da

runt. Qui a britannis exacerbatus. eis male dictis tñsiuit ad gallias. et sub leuncio sancto epō multo tempe virtutibz claruit. Britannos vero ꝓpter suā maledictionem varijs cladibz addictos. data rursū benedictione absoluit et sanauit. Hic ex gestis eius parentibz generosis in britannia quadragula ortus est. matre ut ferūt iam decrepita id est lxvi annoz. Que soror erat haymonis pris sancti sampsonis et vmbra fil patris sancti maglorij. Hec ad mōste viū in valle que garuāna dicit situm cui sāis abbas brandanus preerat in vigilia sancti pasche ad vigilandū et orādū venit. ibiq ipsa nocte eundē filiū suū edidit. Quem brandanus baptisans spūalem filiū spiritualiter edocendū deinceps accepit et in lris eruditum. Qui licet etate tener animo tamē fortis erat. et stabili gressu te fundatus. vigoreq quoq corpusculi sui eius condiscipuli pre nimio frigore stridorent dentibz. ille iam spū feruens oībz horis celebat in corpe ita ut simplo vestimento contentus continue guttis sudoris emitteret. De insula ꝓpter eius cōseruandi

Itaq more puerox miraculose facta. xxiij

ipse et condiscipuli ad litus maris perrexerūt ut labore disapline ocandi licentia releuaret. Sed cū ceteri ante fundationē maris continue estuātis fugerent. et ludū relinquētes ad scolas redirent. puer sāis dormiens super fascem alge remansit in litore. Cumq appropinquaret mare nūme eū tangens circūdet. nutuq diuino q̄ntū cura eū circūibat tū tū locus luoris super quē ille iacebat extrahat. Tandem puer pre horroze soni maris fluctuū erugilans dū circūspiciens neminē videret condiscipulos nominatī inclamare cepit. Cui cū nemo rñderet aut sentū. Deus oīpotens vbi nūc positus sum ego. Ne derelinquas me. sed aduua me et salua. Interea mgr solluate querebat a discipulis vbi eēt alūpnus eius karissimus. Quibz rñdentibz eū vna cū illis ad litus esse. seqz illū dormientē in litore vidisse sed vtrū post ibi remanserit nescire. ingemuit et iam imminente vespe cū scolastica

rulis suis ad litus maris perrexit. Et ecce insula nūq̄ antea visa in ipso mari apparuit. Quā cum inter se mirati fuissent ceperūt cuiquaq per litus et p vndas maris intueri. si forte cadauer pueri contingeret videre. Quo facto nocte iam instante ad monasteriū redierūt et intrantes ecclesiā exequias pueri quasi iam defuncti celebrarūt. Nec multo post parentes pueri ad brandanū miserūt ut filiū eox sibi sanū et incolumē redderet qualē sibi eū cōmiserāt. Tunc sancto brandano instanti ea nocte vigilijs et oracoibz insistenti. astitit angelus dñi et aut. Noli timere serue dei qua puerū de tuis interitu angebaris deus oīpotens inter vndas illesum conseruauit. Exte enī pro eius conseruatione facta est ibi ꝓpetuo īsula vbi quiescendo remanserat. Et ut hoc primū diuine virtutis in eo declaratū miraculū ꝓpetuo testimonio cōmendet. mane quod cotidianus prius illic accessibz adesse vel recessibz abesse solitū erat. nūc iussu dei tam stabili profunditate eam insulā circūcinget ut nūq̄ inde redeat. nec quisq̄ absq̄ naufragio illuc puenire queat. De psalterio eius qđ in mare missum.

Tunc sāis ad ipm natauit. Cap xxv.

Gratias agens mane cū fratribus ad litus abijt. ibiq puerū i supiori loco insule odas dñō concinētē conspexit. gaudensq eū salutauit. Qui omnes ad benedicendū deū iuuēs addidit. Nūt saltem vna die me hic ꝑmittite permanere. vbi dei pietas saluatoris mirabilo me dignata est illustrare. Sed psalteriū meū ut meā habeam effiate. et si non est efficacia quo ad me ꝑsentē. in manu illud ponite. Tunc magistro illud in manu tenente et in mari mittente fusus alge super quē ipse dormiebat accurrit et super se psalteriū excepit. et ad ripā super quā puer stabat aquis nūme īfectum sustulit. In crastino autē nauicula pro puero miserūt. et eū ad monasteriū duxerūt. Tunc eius parentibz aut brandanus. Nunc filiū vrm misericordia dei salui et incolumē sicut stomachati mādastis recipite. Quod audiens puer lacrima

bilis ait. Ay magister sancte et michi vene
rande pre parentibz. nõne cũ euangeliũ
legeres audiui te dicentẽ. nolite vobis vo
bis vocare prẽm sup terrã. Parentes utr
ay penitentes de legnacone dure directu.
et veniã flagitantes eũ cũ migro dimittũt
et ad sua redeunt. De igne quẽ i gremio
tulit et eũ naugnacõe et elacõne ũ epm

ERat autẽ mos ut Caplm xcvi.
vnus puerorũ in ebdomada sua fer
ret lanternã añ mgrũm adcũtem
noctu basilicã. matutinalis offiaj causa.
Adueniente ergo septimana felicis pueri
alij cõpares sui instigante iuidia restinx
erũt focũ quo accensa lucerna ire debe
bat. cupientes eũ ob hoc a migro verbera
pati. Tunc puer quid ageret ambigẽs abijt
ad officinã vbi fictera fiebat. petens a cõ
fectore sibi ignẽ prebere. Illo autẽ nolente
ymo pigritante lumẽ accendẽ. tandẽ ab
anxiante puero iposita sũt carbones gre
mio illius. a quibz nil lesi est vestimẽtũ
eius. Reuersusq ad mgrũm repperit lan
delã iam ab angelo diuinitus illuiatam.
Itaq omni vita sua virgo in seculũ pma
nens monasticũ habitũ induit. et celibẽ
vitã duxit. Tandẽ remocionẽ loci sibi q
rere desiderans quandã siluã ocreani no
mine ymã cũ migro suo et sotijs naugi
o adire festinauit disposuit. que paradi
si deliciarũ similitudinẽ habere dicebat.
Parata itaq; naui cũ omibz nãurijs, ex
tra iter fines hac et illac naugando vagã
tes cũ insulã inuenire nequiuẽt ad pria
redierũt. Et multis ãnis elapsis sctũ ma
chutẽ psepe mirandis chorusantẽ reges
et nobiles illius patrie ad episcopatus
apicẽ vnanimiter elegerũt. De secũda ei
naugnacõe et gigãte q̃ resuscitauit et bap

QVi solempniter ordinatus sacrũ officiũ aliq̃ndiu
feliciter admiistrans. naualibz itm
apparatibz instructis ad prefatã insulã
in qua eadã celi ciues angelos habitare
ferebatur. cũ sacro quondã migro suo bran
dano. aliisq; sanctis viris aggressus est
naugare. In qua naugnacione pluribz
annis pmanẽtes in anno vij°. sepulchrũ
mire magnitudinis in quadã insula reppe

rerũt. mirantibz omibz si humana sta
tura tm spaciũ videret occupatũ. Tunc
btm machutẽ cu nichil apud deũ ipos
sibile fore credebant, seũs brandanus eũ
omibz fratribz deposcebat, ut corpus illud
quodcũq; tumulatũ oracione sua susci
taret. Quod ipse primũ expauit dig
nũ se iudicans ad hoc impetrandũ. Sed
multis precibz migrũ coactus ne obedies
ei videret. lacrimabiliter se in oracõe pro
strauit. Quã eũ audientibz omibz cõclu
sisset. ecce toto tremefacto tumulo. pro
cere et mõparabilis stature homo pdijt.
Interrogatus quis et cuius condicionis fuerit
gigantẽ se noie mildunũ paganũ et pdi
latrã fuisse rndit. Tormenta eã que aũ
alijs pditis in inferno sustinuerat nar
rauit. et quia meritis beati machutis
inde ereptus sit. Confitebatq; quoq; xpm
vm deũ et filiũ dei ee. iudeosq; truncifixo
res eius penas eterno incendio plus
alijs incredulis cruciari se vidisse. Tunc
quoq; deitatis ope se suscitatũ intelligẽs
vitã querebat eternã. aqua scilicet ecclie
vitu venasti deuotissime eflagitans.
Scũs autẽ epũs eũ plenius in fide in
struxit. et sic eũ baptisauit. Cuius pec
tus sanctitatis sunt ab eo vtrũ insulam
quã querebant noiẽ imã ipse manus
nicola nosceret. Quibz ille rndit se imã
insulã olim aũ p mare ambulare vidisse
omibz insulis nitore et delicijs prestã
tem. Introitus autẽ inquit in ea nul
lus michi apparuit. Credo inquit ei
dem me indignũ ut pote gentilẽ tale
intrare non meruisse menia. quor de
torẽ mirabantẽ celi palacia. Tunc sanc
to episcopo petente ab eo ut precibus duc
tor nauis eor in ptem illam dirigeret.
Ille rudentẽ qua nauis anchora retine
bat manu cepit et quasi cedrina pro
teritate sublimis profundũ pelagi pe
detentim gradiendo sulcans post se nauẽ
trahebat. si forte eos ad locũ illũ ducere
posset. Sed repente fretis feruentibz in
sanientibz ex ventis obortis tẽpestate cõ
traria cũ non valerent illuc p gredi re
uersi sunt ad insulã vbi gigantẽ ipsũ
btus machutes sustinuerat. Vbi aũ deo de

uote seruiendo morarent̄ contigit ibi
demo ꝓgnate ex vita migrare. Cui⁹
inopinū obitū epūs et socij eius admi
rantes aiam ei⁹ deo fideliē cōmenda
uerūt et corpus terre cōmiserūt. De
missa quā sup cetū in mari celebrauit. xxviij.

DIffisi a spe ueniendi insulam
quā querebant. in patriā re
uerti dijudicant. Deniq; tan
nā a statione submouētes illucescēte
sanctissima die pasche circūspicientes
quasi modicā insulā viderūt ad quā
applicuerūt. Illuc scūs machutes sug
gerentibz fibulis. missarū solēpnia ce
lebrare cepit. Cumq; frēs psallendo mis
sam tanerent. ꝓuentū est missali ordi
ne vsq; ad oratiōnē dnicā. Tunc subito
tota illa que videbat̄ quasi insula com
mota est. Erat aut̄ belua ex hijs que
uere dicunt̄ abissi incola. tante enormi
tatis et magnitudinis. ut crederet̄ pau
lo ante ab epō et socijs eius insula esse
vel terre spaciū aliquod. Aduerterūt igi
tur stupentes vnū aial esse. et exterritus
omnibz seq; iam mergendos et deglutiēdos
clamantibz vir dei fidens in dnō intrepi
tus ꝓstitit. donec impleta missa fratrū
cateruā confortare cepit. ꝓmonēs eis ro
nā. ꝓphetā triduo in ventre ceti incolu
mē seruatū. diuinaq; adesse suffragia
vbi prorsus desunt humana. Tunc diffi
dentibz cūctis ad nauē scūs vir in ora
tione se ibidē prostrauit. inuocans deū ut
cetū illū cui supstabat īmobilē faceret
donec illa congregacio firm illesa tūse
undo euaderet. Qua oratione cōpleta be
lua vtute diuina quasi rupes vel mons
facta est īmobilis. donec scūs machus li
bero post omnes de naui gressu descende
ret. Sicq; laudantes deū prospo cursu ad
patriā redierūt incolumes. De quibzdā
Qm autē ei⁹ miraculis. Cap xxx
scūs machutes in vigilia pasche
missā celebraret. tūsibant ante
fores ecclesie viri tridauer mortui portan
tes. Quos ille vsq; ad cōsūmacionē misse
subsistere mandauit. eaq; expleta oracio
nē omnibz circūstantibz indixit pro fusca
tione defuncti. Cuiq; illo simul orante
mortuus surrexisset. fatebat̄ se sitim fer
uidā tolerare. hausturūq; vini sibi ꝓpinari
cepit obsecrare. Sed qua vinū musq̄m
prope habebat̄. conspiciens epūs vasculū
marmoreū iussit sibi afferri. Sup qđ
episcopali benedictione edita mutauit
illud in vas vitreū. aquā vero intus su
sam cōuertit in vinū. Sup vno die tra
tum mirifica patrauit miracula. mortu
um saluet reddidit vite. marmor fecit vi
treū. limpidā phalernū. Cū aut̄ trāsi
ret per britanniā euangelij semina se
rens īuenit quendā subulcū merentem
non modice pro quadā porca quā ictu
lapidis īteremerat. eo q; messes īportu
na voratrix sepissime irrūpebat. Cui ī
cumbebant septē suilli fetus. nec lac nec
quicq; a mamillis soluto hausturi elicere
gestientes. Cumq; saret presul angorē
subulci iram dnī sui pro interfectu sue
formidantis visceralī pietate cōpassus
posuit cuspidē baculi sui in aurē scrophe
et strati redinina effectu prebuit vber fo
mentū lactis fetibz suis. Que res apud
dnm subula adeo cōualuit. q; per sep
sū pontificē adiens. seq; illi humilians
et opē sue gracie efflagitans. eandē vil
lam ei iure dominij possidendā dona
uit. Die aut̄ quadā idem scūs epūs
cū aliquot monachis suis in agrū ca
sa putandi vineam iuit. et ut posset
leuius ac melius opari cappā in quo
dam loco vinee deposuit. pactoq; labore
cū vellet cappā reindue inuenit est in
ea ouū cuiusdā auicule. Quo cōperto
vir dei illius condescensionis non exps
sine cui⁹ prouidencia nec vnus passer pe
rit super terrā prohibuit indumentū de
loco amoueri donec suos auicula fotos
pullos exduceret. Interī trāsē nulla a
eris intemperies vel pluuia ipm scūm
presulis vestimentū infecere vel attenua
nare vi diuina inhibita presūpsit vel te
merauit. Adhuc de eodem. Caplm. C.

POst mortē hayloth ducis britannie
qui bīm macouiū q̄m diu virit
honorauit. surrexit impia genera
cio hoīm illius prouincie conī scīm dei
īuidia et malignitate feruēs. Accidit aū

ut eius pastorē male fustibꝫ et flagellis cō
tusū supra litus maris sternerent. arcu
atibꝫ viminibꝫ ne se illinc tollere posset
vndiqꝫ artarent. vt ab excessu etiā ma
ris statū enatret et piret. Hoc audito e
piscopus oracionibꝫ obtinuit ut mare
exiens et ūundans more solito cirā virū
illū lacerū et verberibꝫ confectū spatiū
circāquaqꝫ miliarij relinquēret. Incessu
ne estus sui feruore famulū eius absu
meret vel necaret. Deinde ut citius po
tuit locū vbi ille artatus et irretitus ia
cebat adijt. cuiꝫ sanctitatis siue presencia
effām involumē secū vegetū ac sanum
reduxit. Deniqꝫ emulos suos exemplo
dñi declinans sanctonice vrbis pagū pro
uincie aquitanie cū cenobitis expectijt.
Cui aliq̄ndiu illic manenti contulerē
sibi pagenses de rebus suis multa dona
ria. Inter quos quidā rusticus contulit
ei asellū. ligna de silua vsibꝫ necessarijs
allaturū. Hunc asellū presul mancipio
cōmendauit. Cui cū vna dierū ligna
asello imponenda derideret lupus ra
pacī auiditate eū ūuadens occidit et ab
sumpsit. Quod ejre ferens famul⁹ ptē
lignoꝝ humeris ēposuit et presuli de
portauit. narrans que de asino acade
rant. Qui dixit ei. Dirigito me p̄uius
in siluā. Quā ingressus epī precibus
fratrū lime obtinuit presto sibi adesse lu
pū. Quē iussit sterni more iumenti stru
emq; ligno ei supponi. et onustū do
mū minari. Qui lupus postea extitit sī
cut annis domesticus. p gens cū famulis
sep ꝫ rerū custodibꝫ custodia ꝑuigilē et in
stantē sagacissimo dependens astu.

Obijt autem hic scūs xvij° kl' decembris.

De morte iustiniani et ēpio iustino iuniore.

Interea iustinianꝰ augustꝰ Ca. ci.
dū a diuinis mandatis auē cordis
auertit iusto dei iudicio amentiā
incurrit. Vnde accersito iustino vxo
rianissimo auropalatē eum constituit.
et ei curā totius imperij delegauit. Cū
tū fecisset decessit imperij sui anno xxx.
viij°. et mense vij°. Justinus itaqꝫ iunior
genere trax ex auropalate frīs est ēpera
tor. et habuit vxorē noīe sophiā quam et
coronauit augustam. Huius temporibus
narses romanor patricius cui supra
meminimꝰ cū ab incursu diuersor hostiū
um totā quietā reddidisset ytaliā pro
magnis beneficijs magnā ūuidiā ytu
lit a romanis. ita ut in vrbe regia ius
tino mandarent dicentes quia melius
erat romanis gothis seruire q̄m grecis.
vbi narses eunuchus imperat. et pro
sua libidine dñatur. Quibꝫ sermonibꝫ
cōmotus impator longinū p̄fectū ser
uū narsetis loco substituit. Sed et au
gusta sophya hanc narsetē mandauit
cōtumeliā ut cōstantinopolim veniret
et cū puellis suis in genitiuo femineo
lanarū pensa diuideret. Ad que verba
narses dicit̄ respondisse. talem se ei telā
orditurū. quā diu viuet nūq̄ deponet.
Et neapolim secedens longobardis mā
dauit ut pauperima pānonie rura q̄
incolebant desererēt. et ad ytalie fertile
solum possidendū confluerent. Quod au
diens albo¦m rex longobardor. hunis
pānonia tradita in ytaliā cōmeant
cū multitudine magna longobardor
anno ab incarnacōe dñi q̄ngentesimo
lxviij°. Deinde mediolanū ingressus est
et intra breue spatiū tp̄is pene sibi tota
preter romā et rauēnam subiecit ytā
liam. Interq̄m tamē albo¦m ytaliā
ūaderet ignea acies in celo apparuit
rūt humano sanguine qui postea effu
sus est chorusantes. Sigibertus. Iustinꝰ
autē iustinꝰ impūs anno dñi q̄ngente
simo lxvi.° mundi vero q̄tomillesimo cc
xxx°. et impauit annis xij. Huius āno
primo scūs columbanus presbiter venit
de scotia clarus habet in britannia.
De sancto colūbano abbate. Ex gestis ei⁹ Ca.
i.

Erat columbanꝰ ex hybernia ci.
uitate illius natus est. Cui iam ma
ter cū iam conceptu grauida teneretur
subito per noctē sopore depressa. vidit ex
sinu suo rutilantē solem procedē. et mū
do lumen iam magnū prebere. Cū aut
iam xxx annū ageret cū xij comitibus
nauē ingressus xp̄o duce britanniā petiit
nit. et inde ad galliā tendit. Angebat eū

ut ad quecūq; loca progrederet verbum
euangelium pronūciaret. Pruenit autem
fama eius ad aures sigiberti regis. qui
duobz scilicet austrasioz et burgundio
nū preerat regnis. Datm itaq; oppaonere
gis suasionibz obtemperās heremū vastā
nomine vosagū peaxt. ibiq; cū suis resedit
Nondū iam anni transierant quo non a
lias crupserat dapes q̄m herbas saltus
et arboz cortices. cū abbas monasterij
cui est salicis nomen. per visū a deo com
monitus est ut famulo suo columbano defer
ret in heremo sue nūtria. Qui experge
factus cellarium suū marcolfū iussit
omnia que posset parare et beato colū
bano deferre. Onerātis igit vehiculis
marcolfus iter arripuit. Sed cū iam
viā ignoraret consiliū fuit. ut si in
hoc eēt dei impū. premissis equis ipe
rius potentia viam aperet. Cum vir
tus. antecedentes equi ignotū ungula
tus. calle terūt. retroq; itinere ante fores co
lumbani beati ad anagrates pueniunt
Ille grates conditori rependit. quu sic su
mulis suis in deserto mensā parauit.
Quadā die secessit e cella vasta hemi
penetrans repperitq; saxū imane cuius
abdita pscrutans reppert visi habita
culū. ipsiq; intus residentē. Qui eius i
pcrio abiit. nec vltra redire ausus est.
Ibi ergo vir sāis in rupe concaua diebz
festinus ab aliox societate se segregās tu
rabat. ut absq; turbe inquietudine solus
oratoni vacaret. Nec aliud penitus vic
tui erat q̄ agrestiū herbarū exigua mē
sura. vel pomoz hemi puulox que bul
lugas vocant. potus vero aqua. Erat
domo alig. Qui cū sub silenti voce quere
ret ip in pōptu aquā non haberet. sed
hanc cū magno labore per montis ardu
os deferret. precepit ei columbanus paulisp
per terga sustinuit. Ut ille patri obedi
ens ripem cedē est aggressus. Tunc vir
suis genibz prouolutus deū precabatur
ut necessaria sue oportuna tribueret. quox
ip latex productu manare cepit fons p
hennis qui usq; hodie manat. Cuiq; iam
multox monachox societate densaret.

querens in eadē heremo pcaoze locum
quo monasteriū construeret. uenit ad
trū olim fuisse munitissimū noīe luxouiū
vbi aque calide eximio cultu constructe
habebant. et ymaginū lapideaxū densi
tas quas pagani coluerant. sed solū tunc
ibi ferax multitudo frequentabat. Ibi ergo
residens monasteriū construe cepit. Ad
cuius fama plebs vndiq; conaurrit. ita ut
multitudo monachox adunata vix vnius
cenobij collegio valeret consistere. De mi

Qum aliq̄n ramilis ei. Cap. ciij.

fratri nomine gallo precepisset
ut ad brusā iret et piscē caperet
ille abiit. natūq; dixit ut ad lugonē am
nem pgeret. Qui cū pueniisset et retiae
in alueū iactasset. piscū multitudinem
aspexit venire nec prorsus retia teneri.
sed quasi in parietē impingerēt retrorse
dere. Itaq; per totū diem laborauit nec v
nū capere quiuit. reuersusq; defrustra
to labore patri nūciauit. Ille obedien
tem mirepanis ait vade ito ad denūcia
tū locū. Qui pgens. ut vidis retiae appo
situ. tāli copia impletū est vt vix pre mul
titudine trahi posset. Quadā autē vice
dū moraret in prefato scopuli sinu. a quo
visū expulerat. cognouit per reuelationē
fratres qui apud luxouiū erant diuersis
morbis vexari. nec amplius q̄ qui egrotis
mīstrabant remansisse. Egressus ergo
de spelu illuc pruenit. Cuiq; omnes fres
afflictos cerneret ip̄ecauit ut oēs surge
rent ac messes in area virga cederent.
Quod cū obedienter ac fideliter fecerent. mi
rabant de sospitate nullo dolous vestigio
remanente. Tempe autē messis cū ur
geret nēcitas ne mature segetes germi
ne misso perirent. urgebant venti cum
ymbriū vehementia. Inter hec amicus
vir dei fide armatus fratres oēs accersi
uit. et segetē precidi iussit. quatuor an
gulis messis quatuor fratres ponens quos
et ipse cū reliquis medius messem prudit
qua virtus. fugiebat ymber a segete.
et diffundebat vndiq;. Medios tantum
messores solis ardor torrebat. estusq; ve
hemens quoadusq; messem conderent
afflauit. Quadā die dum ad prestinde

dam messem cū fr̄ibus venisset. contigit vt vnus eoꝝ theodigisilus dignū sibi fra
re preaderet nec prorsus haberet preter
parue pellis retentaculū. Itaq; vir dei
stantē eū cernens impat ut cū fratribꝫ
opus pficiat. Qui cū rei geste musam
percepisset ille celer ad eum ꝓperauit.
digitūq; saliua illuū pristine sanū sos
pitati reddidit. Deinde imperat ut ce
ler ad ceptū opus vires augeat. Alia
vice cū ad impendū cibū veniret. cyro
thecis quas ad laborē operis habē sole
bat supra lapidē ante fores refectorij
deposuit. Mox quete reddita cornus
aduolauit. vnūq; ex eis vostro ferens
abstulit. Pacta refectionis hora vir dei
egrediens requisiuit cyrothecas. Cumq;
omnes inter se quis abstulisset require
rent vir sanis cur ꝙ nullus alius attin
gere presūpsisset nisi ales qui ad ar
cham a noe dimissus non rediisset. Ad
diditq; se nullo modo pullos suos aliturū
si rapax furtū celeri volatu non refer
ret. Exp̄tantibꝫ illis in medio oīm cor
nus aduolat. et furtū vestro reportat.
Nec se fugā conatur eripere. sed fero
citatis oblitus vlaonē exp̄at. Quem
vir sanis abire imperat. Adhuc de eodē

Quadam die Capitulum tricesimum.

Dū hora refectionis appropi
quaret et mīster refectorij cer
uisiā admīstrare conaret. vas quod ti
pū vocant ad cellariū apportauit.
et ante vas quo cervisia recondita e
rat apposuit. tractoq; serraculo meatū
in tipū currē sinit. Quē beatus colūba
ni impio alius e fratribꝫ vocauit. At
ille obediencia feruens oblitus meatū ob
serare accurrit ad patrē. serraculū quod
ducaculū vocant manu deferens. Postq;
sibi vir dei quod voluerat depompsit
oblitus negligencie celer ad cellariū
rediit coniciens nichil in vase de quo
decurrebat cervisia remansisse. Intu
itus est autē supra tipū cervisiā ce
uisse. nec mīmā quidē stillā foras ce
cidisse ut credēs in longitudine tipū
geminatū ee. ut qualis et q̄nta vo
tunditas infra tipi coronā inerat.

tulus in altū creuisset vna. Sic appa
ruit et imperantis meritū et obedien
cia obsequentis. Eo tempe vir dei so
litudinis amator ambulans reperit
vrsū velle deuorare cadauer cervi a lu
pis prerepti. cuius iam sanguinē labens
exigua ꝑtem carnis vastauerat. Hunc
impaut ne coriū quod ad calciamēta
vsus nīmirū erat lederet. Tunc bestia
contra naturā mitis effā blandiēs ac
colla submittens cadauer reliquit.
Quod vir dei ad frēs rediens indicauit
precipiens ut irent et e cervi cadauere
coriū auellerēt. Abeuntes ergo reper
erūt vndiq; rapacū alitū multitu
dinē adesse. nec ad cadauer supra vir
dei interdū audere accēdē. Erant aū
in ipso cenobio luxurius quidā frater
et ipse colūbanus noīe ex genē beati co
lumbani. vnoq; comitatu ex hiberni
a processerant. Cui eaā bestie et volu
cres sicut beato viro parebant. Nam
ad impiū eius fere et aues veniebāt
seq; manu blandientis attrectari sine
bant. eiq; gaudentes ac ludentes sic
tanquā solent dīis exultabant. Hic se
ne correptus cū iam vltimo alitu cae
vellet. sidus de celesti mūdo quod ei
go famulatu quesierat vidit ad se
filia luce amictū accēdē sibiq; dicen
Non te modo a corpe educē possū. qua
orationibꝫ et lacrimis patris tui ꝑce
dior. Quod cū audisset. merens sanc
lumbanū ad se per nūcium accersiuit et
ait. Cur me in hac eruipnosa vita tu
is orationibꝫ detines. Nam assit qui
me ducē volunt. si tuis precibꝫ nō prepe
diant. Recedentibꝫ ergo solue obstacula
ut michi pateant regna celestia. Cui
tuū prebuit. ac post extrema oscula
functionis cursus impleuit. De seō sāp
sone dolensi et eiꝰ origine et de missio eiꝰ el

Alio quoq; tuto. Sigiberti. ca. cv.
prenotato sampson dolensis ar
tiepiū consanguineus beati
matouij et successor sampsonis maglo
rius qui de transmarina britannia ad
asmarinā insulā trāsierat britanniā da

rent sanctitate et doctrina. Ex gestis ei⁹
Hic sampson ex meriana prouincia no
bilib⁹ parentib⁹ ortus fuit. Huius mater
anna sterilis cū putaret. desperato iam
fetu cū marito suo āmone ieiunijs et
elemosinis frequentib⁹ imūbebat. Cui
nocte quiescenti per visū dñs ait. O mu
lier firma in fide. stabilis in dei dilecti
one. ac psecurans in prece ne timeas
neq⁹ diffidas. quia prolē habebis et pma
rū filiū sampsonē vocabis. Hic erit co
ram deo sanc⁹. deoq⁹ iubente sacerdotali
officio condignus. Itaq⁹ mulier cū gnu
dio concepit et pepit. et infanti baptisa
to nomen sampsonis īposuit. Qui cum
esset annoꝝ circit⁹ quinq⁹ xpi scolā adire
voluit. sed pater eius ne fieret clericus ꝓ
tradidit. Tandē vero celesti increpatiōe
per sompnū admonitus. eundē ad sco
lam duci cōpulit. egregij saluet britan
nor⁹ magri noīe eluti. qui ex discipulis
erat sancti germani. Erat autē oīm
scripturarū veteris scilicet et nou tes
tamenti et oīm artiū philosophie oīm
britannor⁹ cōptissim⁹ et futuror⁹ prestan
tis teneret. duos alios abbates scilicet y
sanū et atrocium ad se venire fecit eisq⁹
dixit. Gaudeo fratres de aduentu vrō.
quia tempus adest. nec in xpō domina
tis et vos debitū obsequiū michi prebe
bitis. Sed confortamini. qm̄ et vos post me
to tribulabitis. Vno quidē transitu sed dui
so euentu. Ego in hac nocte presentib⁹ vo
bis angelor⁹ manib⁹ capiar. utq⁹ in si
militudinē aquile duas pēnas aureas
habentis aiam meā ysanus videbit. et
aiam atrocij pariter in aquile quidē
typū. sed duas plūbeas pēnas habentis
graviter volitare. Et post xl. dies frater
ysanus et ipse equalit cū eo exitu felici
ter pueniet ad xpm. Tu vero frater atro
cii concupisti ea que mūdi sunt. sed mū
dus es ꝓpter antiquā sanctitatē tuam
ab infancia huiusq⁹ conseruatā. Gra
uidus autē in pennis tuis ꝓpter plum
beū auaritie pondus. Quas pēnas ops
deus a te dignet euellē. Hec et huius
modi dicens media fere nocte de mane
cū ymnis et chorus felicit exijt. aiamq⁹ su
am per ymaginariā speciē sicut ipse
dixerat btūs ysanus vidit. et alteri⁹
frīs aiam similit uti ipse dixerat cernit
virq⁹ per eius suggestionē et sanctor⁹ ora
tiones et missas multas cantatas redēp
ta fuit. ita q⁹ et ipse solus cā vidit in meli
us reparatā. ac de pessimis peccatorū
suor⁹ vinculis solutā. et ille michi lomin⁹
die condicto et simili exitu sedm promissi
onē senis felicit pueuit ad xpm. De bona
indole sancti sāpsonis. Caplm̄ cvi⁹.

Hic itaq⁹ frīs elutus — elēm dei pue
rū sampsonē de manu sue matris
accipiens cū eū amanter deosculaf
fet respiciens in celū et bñdicens eū ait.
Gratias agim⁹ deo qui hoc luīare nobis
indignis de gente nrā dignatus est actē
dere. En oīm nr̄m caput augustū. en
oīm britannor⁹ sacerdos egregius. multis
q⁹ tarn et vlara mare profuturus. Itaq⁹ lit
teris apud eū puer eruditus cū esset an
noꝝ circit xv. ieiunijs ac vigilijs plus ce
nobij fratrib⁹ se exercebat uti q⁹ sepe bidu
ana ieiunia sine contendebat. Quadā
ecīā die ipse et mgr eius inciderūt in
quandā altā questionē. cui⁹ explanatio
nē nullaten⁹ potuerūt īuenire. Tunc
destinauit sampson inter se ieiunijs et
vigilijs incūbere. donec eā deus illi dig
naret ostendē. Dū autē terna nocte ora
ret assistere sibi vidit lucē celitus emis
sam. ac vocem audiuit de luce suauit
sibi dicentē. Ne fatigeris amplius dilec
te dei. ecce etenī non solū hanc questionē
pro qua laboras consequeris. sed quecūq⁹
petieris a deo per orationē et ieiuniū
exigentib⁹ tuis meritis bonus īpetrabis
Quadā die in estuo tempe dū irēt fra
tres ad purganda mala graminia de
messe. hylider quidā de rubo exilies que
dam frem momordit in īguine. et ad
terrā cadens seminius⁹ remansit. Frēs
autē circa illū flentes orabant nec ali
ud q⁹ morituri sperabant. Quo audi
to sampson qui cū mgro erat cucurrit
et īueniens frem extremū pene alitū
iam trahentē serpentino morsu signū
crucis īposuit. et per tres horas orati

nē protelans. aquāq; oleo mixtā benedi/
cens. frēm pene mortuū deo opante red/
didit incolumē et sanū. De ordinacone
ipi⁹ in dyaconū tū miraculo. Cāp. xxij.

Veniens autē papa dubrū⁹ ad
domū eltuta. sampsonē dyaco/
nū ordinauit. in quo facto ḡn
de miraculū interfuit. Tres frēs ibidem
ordinati sunt. duo in presbiterij et ille
tertius in dyaconatꝰ officio. Sed cū ad
genua flectenda iuxta morē frēs iuntra/
rent. vidit papa saīs vna cū mgro eltu
to colūbā celitus missā per fenestrā sursū
apertā descendē. ac super scm sampsonē
non ut est motus aufugiture vel volutē
sed semp sine vllo pēnutle motu īmo
bilis stare. Quando ecā epō manū ad
confirmandū eū dyaconē sup eū leuāte
illa quod est mirabilius in scapulā dex
tere eius descendit. Ibiq; constanter man
sit tam diu donec officiū ab epō consū
maret totū. Nec longe post ab eodē epō
ordinē presbiterij dignus accepit et qua
le signū celitus visū est qn dyaconus ē
factus. tale ecā visū est quando presbite
ratus ordinē suscepit. Quanto autē īma
iou gradu inheserat. tanto et in arcioris
abstinencie tramite se inserebat. Qui ea
am libidinosa incentiua adolescencie flo
re vincens. voluntariā carnis mūdici
am pro natura habebat. nec vnq; aliq̄d
aliui⁹ aīalis in sua tota vita gustabat.

De veneno sibi ꝓpinato. Cāp. xxiij.

Ad duo frēs dyabolicis īpleti vene
nis. et maxime quidā malus pr̄
biter ei īnidebant. sed nullā in eo culpā
reatus īueniebāt. Unde quasi ebrij et a
mentes hinc et illuc vertebant. Frater āt
illius presbiteri pistor effectus est mōsterij
Qui accepto mali frīs consilio venenū sā
sampsonis misuit potulo. Illū quoddā
fratrum ei propinauit. et ut fieret ꝓbabili
ter mortiferū parū de eo prius aīali dedit.
Quod salubriq; aīal ut bibit saltū precipitē
dedit et statī mortuū est. Sancto vō sāp
sonī orantī spūs dñi monstrauit malū
sibi nup ꝓparatū. At ille de dei promis
sione confidens vbi ait. et si mortiferū
quid biberint non eis nocebit. letus re
fectoriū est ingressus eo q; ipse monas
terij esset yconom⁹ potula frībz benedicēs
et scē crucis signaculū imponēs absq; ul
situacione totū bibit. nec vllū vel pusillū
cordis dolorē vnq; sensit ex eo. Tunc pis
tor malū cōmissi penituit. et frēm de tu
nous malicia increpauit. sed in obstina
cione pdurans nullū assensū bono consi
lio prebuit. Sed vindicta dei velox affuit
Nam dñica die prima de manu sā samp
sonis cōicans cū bucella in os eius in
trasset. eadē hora a demonio est arrepꝰ
ita ut pallens tremens ac disterpēs sep; t
pudenda denudans labia sua dentibz mo
deret et alios frēs absq; verecundia dega
ret. Sed sancto sampsone ei condolēte
et pro eo cū lacrimis orante sanitatem
recepit. maliq; cōmissi penitudinē agēs
coram omnibz fratribz agnouit. Itaq; vir
scus totū diem opiq; manuū et orac
onibz. totū vero nocte in lectione scptu
rarū et meditacione ducebat. Et si qñ
uti homo quiescē opus habēt. semp pa
rieti aut alicui⁹ rei duce firmamento
inclinans nūq; in lecto dormitabat.

De itinē ipsi⁹ ad prēm suū infirmū et dyna
no ꝓpter theutonachā strupefcō. Cāp. xxv.

Quadam hyeme pater eius egre
tans ad mortē affirmabat se nī
qn vel mortē gustaturū vel sa
cre nutritē receptuꝝ vel sacrificiū oracionis
ꝓceptuꝝ. nisi sampsonē primogenitū
suū videret. per quē pariter et corpis et
aīe sanitatē se ꝓceptuꝝ dicebat. Quod
beatus sampson ut a nūcijs ad se directis
audiuit. apud se ingemuit et ait. Ja
me in ipsam redire. Potens est autem
deus egrotantē sanare. Sanctus autē
pro misericordia motus dixit ei. Quare
sic dñs electe dei? Curā te oportet habē
de aīarū profectu. tuaq; maxime gramis
ent cū deo. dū vbi carnalia treuerit spi
ritualia seminent. Qui rīndit. Vtinā vo
luntas dei fiat. Nam ꝓpter deū et ꝓpter
animaꝝ lucra omnibz patrem sum. Itaq;
finiens nūcios progredi subsequitur est
ipse cū quodā iuuene dyacono sibi ab ab
bate associato. Et dū irent orantes per

vastissimā siluā. dirissimā audierunt
vocē a quadā psona horribili valde ad
dextrā ptem iuxta illos terribiliter
strepitantē. In tuis auditu– dyaconus
expauescens et pallens. equū quē ma
nu tenuerat ato dimittens et palliū
suū iactans in velocē fugā se dedit. cla
mante post tergū sancto sampsone. Co
fide fratter confide ne timeas. Sed eum
non intendētē. ac semp fugitantē emi
nis lacrimabilibz oculis inspiciens. stutū
fidei firmiter tenens. seqz semp truas sig
naculo circūualians vidit theromachā
crisulatū venalem in manu sua tenē
tem. siluas vastas veloca tursu voluari
tantē. et fugientē recta linea insequntē
At suis in fide mansit stabilis et intre
pidus palliūqz fugientis in equū ipo
nens ac fugientē et psequentē fiduciali
ter senatus fremē semnentē repperit. Ipsū
qz paululū intuens theromachā amum
turrentē alongē vidit. et eam vertens
in vallē iam destendentē exclamauit.
Quid fugis mulier? Et ego homo sū ut tu
le quē mostrasti. Si in ptūte tua datus
sum. ecce assum. At illa non attendēte
sed semp fuge intente. tūm clamauit. Im
pero tibi in nōe ihu xpi. ab eo loco in quo
modo stas vltra donec veniā ad te pedē
non moueas. De trīso ergō vetule dyaboli
ce et sanctē dyacoui et pntū sapsonis con
flictu et victoīe. Cap cxi.

Dnc illa strute uersiōe. Cap cx.
et tremēte et venalē in terra
laxante. vir suus aduenit et ait
Que es mala forma vel qualis? Que tū
tanto tremore vidit. Theomatha sum
ingenti tremore vidit. Theomatha sum
qui gentes hucusqz vobis puarientrices
extiterūt. Et nūc nulla de meo genere re
mansit in hac siluā. nisi ego sola. Habeo
enim octo sorores et matrē que non hic sunt
sed in vltriore siluā degunt. Ego autē
marito in hac hemo tradita sum. eoqz
iam mortuo exire de hac siluā non pos
sum. Cui suus ait. Numquid potes fratrē
quē prius habuisti redimere reddē. vel certe
solutum de prosertu aie tue? Illa rndit
Nolo. nec in melius reparari possū. Nullū
enim bonū facere possū. sed semp ab infā
cia mea huiusqz ad mala exercitata sū.
Tunc sanctus ait. Deum ōipotentē ipso
ro. ne amplius hiuriā faciat. sed cū sis ir
remediabilis hac hora morieris. Tūc illa
saltū precipitē in latere dans sinistro ad
terrā corruit et mortua est. Tunc vir
suus ad fratrē iacentē venit. diligenti
perstrutans in pectore tm vitalē flatum
manē repperit. et more helysei os ori
membraqz cetera singulis cōponēs flens
et orans eū sanitati restituit. Iter igitur
ceptū pariter pegerūt. et āmonē patrē
sancti sampsonis egrotantē in lecto iuene
rūt. Qui in aduentu eoz grauissus capi
tale crimen ad mortē quod in se celauerat
in medū publicauit. deoqz se seruturū
vsqz in finē sui deuouit. Et caput suū ea
dem hora tondere fecit. vxore sua maxīe
et suggerente atqz dicente. Non solū ego
et tu ut decet et cōuenit seruiamus deo.
sed et prolem nostrā totā un dei seruitu
te uigeamus. et oia nostra dei tota fiant.
Quo assentiente pūtatis quibz fratribz su
is sampsoni sancto. vna cū sorore valde pue
la. paululū silens rndit. Fratres quidem
mei boni sūt et deo donati. sed hec pusilla
ad mundanas voluptates data est. tamen
nutrite eam qua homo est. De reditu ip
si ad monasterū. et elōne ipsi in abbatē

Confirmatis utriqz suis Cap. cxi.
in bonis opibz et ad monasteria
fundanda suggestis suis sampson
ma cū patre suo et auunculo et dyacono i
pace perrexit. Et dum iter agerent prece
dens illos āmon vidit semitā et quasi ig
ne exusta ruta tota eam. ac vestigiū
quodda quasi trabes per exustas herbas
trahere. Et primo quidē intremuit. frīqz
suo seqta se monstrauit dicens. En quē
audiuim ee in hac silua serpens antece
dit nos. et nisi fallor non longe a nobis e
Quod audiens suis sampson consolans e
os ne timerent sed in deo confiderent ad
didit. Stabiles estote expectantes me donec
reuertar ad vos orantes et silentes. Hedem
tibz autē illis ipse progrediens vidit alon
ge serpentē flāmeo capite spirantē. psal
lens qz et dicens. dns illumiacio mea. tc.
ad eū cucurrit. At serpens morsu glebā

e terra apprehendens in aduenientis
fratē iactauit. et sibilū dire voras qua
si gladio cederet emisit. Postea tremēs
et mudā rabidis dentibz rodens in specū
se velociē collegit. Sāls autē arrulū fra
ens ac signū crucis imponēs ait. Vade
nūc quousq; p̄mittaris. Et ait comitibz
suis. Venite et videte opera dñi. Qui ve
nientes viderūt serpentē e tarulo suo
pigre se soluentē sup terrā repere. et
usq; ad locū fixi baculi sancti in giro vo
tare. qui nullatenꝰ vltra terminū cir
cuit poterat erigere. Tunc sāls multis
verbis eos confortans et ut non timerēt
creaturā creatorē credentes exhortans.
mandē impauit serpenti in noīe ihu xpi
ut eis p̄ntibz moreret. Qui mox ad ima
dā stans et corpus sursū leuans arcuq;
de se tepte faciens oīne venenū euomu
it et mortuus est. Tunc illi deo gratias
agentes profecti sūt. et ad monasteriū
cui prospicite puenerūt. In quo sāls sap
son abbas ab omnibz elatis frēs suos sedm
regulā suauit instituit. nec ibi plus āno
dimidio primatū tenens inter dapes et
pocula. ieiunus semp et siciens ee studu
it. Tandēq; ad vastissimā yeremū ire des
truauit. vbi repto specu secretissimo ce
lestē vitā agens habitauit. Sed cui ei aq̄
oīno deficeret. septima die dū ieiunꝰ et sici
ens prostratus oraret. sudantē glebam
sensit. et hasta baculi sui infixa fons aq̄
dulcis emanauit. De ordinacioē eiusdē

Eriat mos in epm. Cap cxij.

epīs in cathedra sancti epi petri
ad ordinandos epōs cōuenire. Illo
q; igitur festo ꝓpinq̄nte btūs sampson vi
dit in visu quadā nocte tres epōs egregi
os dy adematibz aureis coronatos et holo
sericis vestibz indutos sibi assistē. et secū
pariter etiam tmisa oracionis intrare.
Tunc eoz noīa sedule pauentatus. ab eis
responsū accepit petrū et iacobū fratrē
dñi et iohānē euangelistā ee. eosq; ad
eū sacerdotē dñi confirmandū aduenisse.
Perfuncto itaq; ab eis sedm noīe ingre
ei officio benedictioneq; eoz accepit. et ill'
abeuntibz epm se iam fm̄ per spm̄ intellexe
rit. Venientibz igit epīs ad diem condictū

et duos secū ad ordinandū deferentibz ter
cū vero ordinare volentibz sed adhuc qs
eet ignorantibz nocte seq̄nti affuit sanc
to dubitacio angelus dñi in sōpnio sancto
sampsoni sacerdoti fore firmans. deq;
placitū ee dicens. Tunc sāls dubitans de
consiliarios pie gaudio exhylaratus et in vnū
cōuenire fecit. eisq; quod viderat et au
dierat enarrauit. Qui et oēs sine vlla
distinctu eū epm̄ fieri acceptē firmaue
runt. et episcopalē cathedrā insidere stā
tuerūt. Quo facto omnes sibi astantes
viderūt volūbam celitus emissā consue
tā vicem reddē. et tamdu sup eū quo
usq; pfecte eet epūs ordinatus immobili
ter stare. Exinde eadā die illo missā can
tante presentibz omnibz visū est dubitato
et duobz egregijs monachis quasi ignē
de ore et naribz eius irrumpere. Qd aūt
hijs manus esset ab eo die quo presbit fu
it usq; in finē suū qm̄ missam cantabat
angeli dei semp altarius et sacrificij mi
nistri fiebant. oblationeq; sū suis manib
bz illo solo vidente freq̄nter frangebant
De tristitia eius in britannia tumore et mo
Quadā noc nasterio dolesi.. ctu
te pascite oī missā cantasset et
ad altare stans solus oraret in
cessū mentis exyit. et assistē sibi virū val
de fulgentē vidit. Qui dixit ei. Confortā
sancte dei. non eū debes in hac patria d
uius imorari. Peregrinus eū et exsu
natus et vltra mare maxim in celesti
a futurus. Post hec et alia verba angelo
ab eo recessit et ille visionē memoriā ibi
arripuit et in via matē suā vilissimā
sororē suā iam a mare discessā adulterio
pollutā repperit. et in hoc malo p durau
ee exercitauit. Multūq; in locis illis doctri
na et miraculis proficiens. nauigio tan
dem in britannia puenit. Descendēs aūt
de naui vidit ipe portū turgidū. et ad
ostū eius priuatū plorantē ac semp ad
mare prospicientē. Qui pauentatus ab eo
quid hoc eet rogauit. Vxorem habeo in hac
mansione leprosā. et demoniacā filiā. et
promissionē habui illarū in hac portu su
nandarū a quoda quē deus michi promi
sit venire transmarinū. Tunc sāls maior

tunū mansiūcula introiens. et sup vtras
q̄ egrotantes oratonē fundens cora oīb⁹
eas incolumes dimisit. Inde egrens ap
tissimū ibi repperit locū. et honorificum
ibidē fundauit monasteriū usq; hodie do
mū nūcupatū. Vt autē ferebant de eo qui
in vita sua satis compti erant. supponēs
freq̄ntissimas nec non et biduanas in
terdū autē et totas ebdomadas id est sep
tem dies vtos pagens septimo demū die
refocillebat. Noctes vero longissimas sepis
sime tūsure solebat stando de luce vsq; ad
lucis reciprocū. nec stans oīo lassabatur
non diebus now noctibus ab oratonibus et di
uinis colloquijs cessabat. Tempus veo
quadragesime sic eū pegisse audiuim⁹.
ut in ieiunio in quoda remotiori loco ab ho
minibus segregatus oblatones tres seū por
tans. inde tantū vsq; ad pascha deo illum
confortante vtebat. Zelus dei et ecclesiarū
eius in pectore ardebat. sermonē suū sale
diuino condītū prudēt sedm qualites
pectanū temperabat. Omnibus utputa
deo plenus affabilis et tranus erat; multis
q̄ miraculis claruis refert in dño. Hu
ius natale celebrat̄ q̄nto kl' augusti.

De scō ethbino eius discipulo. et qualit̄ dñm
per latera tenuit. Gr gestis eius. Cap̄ tertium.

Dono scūs ethbinus in britānie
ptibus fuit natus. et in domo
pris sui nobilissimus. vsq; ad pue
rum liberalibus artibus eruditus. Quo ſa
dicti sampsonis presidiū cōfugit. Qui eū
filiū suū ethbinū roma rapitus tradens
clericauit. Qui annis aliquot cū eo ma
nens. eiq; iugit̄ seruiens. eo quada die
celebrante audiuit verba dñi in euāge
lio dicentis. Qui non renūciauerit oīb⁹
que possidet non potest meus ee discipu
lus. Hac voce cōpulsus cūctis reliquit.
et ad scam sinibanū abbatē puenit. ha
bitumq; monachalē de manu eius suscē
pit. et in truncato monasterio sub iugo
dñi seruitē sna inclinauit. In quo scale
tense mōsterio habitauit scūs wingualo
cus sacerdos et monachus. nu ussu ab
batis ecclesiā vno miliario distantē a
monasterio visitare ibiq; hostias offer
re consuetudo fuit. et ad hoc scam ethbinū
diaconū sociauit. Quada igit̄ die dū
irent inuenerūt leprosū in messe iacen
tem totū vulneribus plenū. flebili voce
ab eis auxiliū postulantē. Qui requisi
tus de infirmitate suspirans ait. Graues
dolores quacūq; in corpe meo. Sed insup
vnus mest dolor tā nocuus ut si hūc diē
sine eius auxilio transiero morte proxi
mā esse puto. Naues emi mee plene sterco
ris tonaremant̄ ab ardore infirmitatis
Tunc ethbinus eū per latera rapiens a t̄
ra surs̄ erexit. et wingualocus ad na
res eius manū posuit. Sed et pauper
flebili voce clamare cepit. Noli senior-
manibus nares tangere. quia dolor non p
mittit. Sed si dolorē meū leuiare volu
eris nūc est ut in ore tuo nares meas
miseris et im trayeris. Tunc ille meritis
exaltatus hūiliauit se. et q̄m putauit do
lorē leuiare pauperi. in ore suo narē rece
pit filij dei. Major ergo ut ad se trayerit; gē
ma mirabilis in ore eius cecidit. Beatus
autē ethbinus per latera dñm tenens sur
sū aspexit celū aptū vidit et in capite do
mini quē tenebat scā crux apparuit. a
gelosq; in obuiā dñi venire vidit. Tunc
sacerdos ait. Pater sancte ipm quē tene
o manibus et tu ore. dñm ihm xpm qui p
nobis seipm dedit esse crede. Cumq; do
minū vellent tene manibus eleuauit se
in nubibus dicens. Non me erubuistis ser
ui mei in angustijs meis. nec ego vos
erubescā in regno pris mei. Hereditas
vā mecū est. Et hijs qui vestri memores
fuerint in orationibus suis. salus in reg
no meo. Hijs dictis euanuit ex oculis
eor. et cū magna voce receptus est in ce
lum. Vocem quidē audiebāt sed neminē
videbant. Cumq; stupefacti laudassent do
minū wingualocus ethbino dixit. Vor
tus meritis nobis accidit frater qui tante
hūilitatis es et obedientie. ut quicq̄d hūa
na lingua precipe pt tu in corde deuotis
simo ipleas. At contra ethbinus ait. Non
est im pater. Sed tu qui cotidie carnē et
sanguinē imolas dñi. ipm meruisti vide
re in corpe suo quē assidue tenes in animo.

De vita et miraclis ei⁹. Ca. cxv.

Cuiq; cū frāna vastassent britanniā. sc̄is ethbinus hybernie pces petens. in insula que nectensis dicitur ut pauper peregrin⁹ tugurioli feat et ecclesiā fabricauit. in qua assidue dño militauit. Et quadā die claudū ab eo petentē elemosinā in noīe xp̄i sanauit. Quedam etiā mulier ab eo pro sanitate filij sui paralitici postulauit. Cui ille vridit nos pc̄ores sum⁹. hoc miraculū in vsu non habem⁹. Sed si vis sanari filiū tuū p̄duc eū ad sancte brigide sepulchrū. At illa. Ibi inquit o pater eū portau iam. sed quadā nocte expletis vigilijs vocem michi dicentē audiui. In nectensi silua moratur seruus dei ethbin⁹. ad quē si filium tuū duxeris. sanitatē suis meritis obtinebit. Duxit ergo dñs q̄ a te non recedā donec filiū meū incolumē ante me reducam. Tunc sc̄is oratoriū intrās. in oratione ante altare iacuit quousq; adolescens a domo matris veniens ei dixit. Gracias tibi ago pater qui me in lecto egritudis iacentē visitasti et tuis manibz erexisti. tantaq; infirmitatis sanitatē donasti. Tūc erigens se vir vir sc̄is dei benedixit et adolescentā ut nemini dicet eo q̄ non suis meritis sed gracia dei sanatus eet precepit. Dixit autē in eodē loco viginti annis opus dei opans et sanitatē infirmātibz donans. Tantaq; ibi abstinencie fuit ut in ebdomada cibus in eo non inuenret nisi tm̄ q̄rta feria panis et aqua. Vinū autē non bibebat. nisi tm̄ quando cōmbat. Cum autē eet lxxviij ferme annor⁹ dolore fatigatus fratribz qui in eadē silua morabant⁹ cōuocatis obitū suū predixit. eisq; deo cōmendatis ante altare spm̄ reddidit. viij⁰ kl' nouēbris. De sc̄o basolo remensi anachorita et e⁹ miraclis signis

Anno iustini secundo basolus ab xvi bas et syndulfus presbit⁹ et reclus in francia clarent. Ex gestis eius Sanctus basolus in territorio lemouicō ortus cū tempa adolescentie sacri tyrocinij incremento cōtigisset ad diuine seruitutis opus totū se cōuertit. Cumq; extra regni sui fines pedē pegrinaturus exten deret. apparuit ei angelus dñi sonus itineris. quo duce ad remensē vrbē puēit. Vbi pontificatū tenebat sc̄is vir egregius post btm̄ remigiū virtus. Hunc rex francorū ciuipericus et regni proceres valde diligebant. In ea quoq; alteratione que inter chilpericū et hildebertū de principatu regni fuerat oborta. idem presul chilperici regis auxilio nō defuit. Vnde et multa postea aduersa sustinuit. Ab hoc vir dei basolus honorifice susceptus petijt ab eo secretius concedi habitaculū sibi eo q̄ haberet. p̄pter turbas vitare plm̄. Et primo quidē eiusdē presulis auctoritate et gratia in quodā cenobio ad radices mōtis remoti monasticā vitā duxit. Deinde cū de virtute in virtutē sublimiter excreuisset. volens aggredi vitā solitariā in nemorosi montis culmine. cellā sibi ac oratoriū construxit. Vbi per quadraginta annos habitans singulari⁹ contra antiquū serpentē deo fideliter et fortiter militauit. Vbi cū aque penuria vir sc̄is laboraret. quadā die dū ad fodiendā terram in celsitudine montis ascendens. aquam sibi deesse amarius ferret. deuote ad deum cōuersus orauit. Mox dicto citius fons eodē loco habundantissime fluere cepit. Qui etiā vsq; hodie de supioribz ad ymum dilabit⁹. haustu dulcis. et infirmis adhuc tandiu salubris. Attila quidā dux crudelissimus prepotens cū venandi gratia silua quadam magnitudinis apta cū insequebat⁹ fugientem. anhelantibz equis. At illa immanis bestia montē in quo vir dei resedebat⁹ ascendit. et ad cellā eius recto gressu peruenit. Depositisq; feritate ante pedes eius prouoluta est hispida belua. quasi vite sue presidiū imploraturā. At ille miseratus tanta vno in loco virtute inseparabiles inspirit. ut et bestiā sibi proximā oculis videret. et tamen oīo contingē non posset. Tunc attila cognita dei virtute. peccatis sue veniā flagitans. quicqd circa locū sibi iuris fuerat. nōnulla etiā possessionis p̄prie predia predicto sancto viro contulit. locisq; eius traditis fratribz primus ipse ditauit. Homo quidam

pro crimine cōmisso dijudicatus et patibulo suspensus. tū iam in extremis agēt inter laqueos. huj⁹ sancti confessoris sibi subito memoria inadit. Voce itaq; qua potuit astrictus ut erat suuabz omnipotenti nomine spm colligens totis precordijs sanctū basolū inuocat. et ut sibi succurrat lacrimabiliter postulat. ajor laqueus vū put et ille ab alto labit. Super oēs stupor et admiratio fuit. ille liber a morte vedit. De diuisione regni francor inf filios lotharii et vxoribz eor. Gregorij turōn. cxviij.

Chilpericus vero post pūs sui mortem thesauros qui in villa brunichildis congregata erat acceptit. et ad francos vtiliores petijt. ipsos q; muneribz donatos sibi subdidit. et parisius ingredit. sedemq; hildeberti regis occupauit. Sed non diu luxuit ei possidere. Nam cōiuncta fres eius eū inde expulerūt. et sic inter se hij quatuor hereditarius. guntramnus. chilpericus atq; sigibertus diuisionē legitimā inter se fecerūt. Accepit namq; hariberti regnū hyeldeberta sedemq; constituit parisius. Guntramnus regnū lodomiris accepit et aurelianis instituit sedem. Chilpericus vero regnū lotharij pūs sui accipiēs. assuessitus ciuitatis sedem instituit. Sygibertus autē regnū theoderici sortitus sedem statuit se habē remis ciuitatē. Hariberto ipsa regina puellas duas auusdā pauperis filias. nimis speciosas. Nomē seniori fuit. Marcouena. et nomē iunioris marsit. Ob hoc ingoberga quoq; afflige bat eas nimio odio. Nam et prēm earū cōposita lanificij fieri iusserat. Pro qua re nimis iratus ingobergā reliquit et monsiidem vxorem sibi accepit. Post hanc marcouenā sororē eius ad cōiugiū sibi copulauit. et ob hanc causā a sancto germano parisiensi epō excōicatus est. Sed cū eam rex relinquē nollet peruasa iudicio dei mortua est. et non post multū tēpus hariberthus rex eadē mortuus est. et in blauia castello in basilica sancti romani sepultus est. Porro sigibertus rex cū videret q; fratres ei⁹ indignas sibi vxores acciperēt. et ancillas sibi ad cōiugiū copularent. legatiōnē in hyspaniā misit et multis muneribz datis athanagildi regis filiā petijt. Erat enī puella elegans et pulchra atq; ingeniosa. nomē brunichildis. Quā in vxorē acceptā quia arriane legi erat subiecta precepit baptisari. Quod videns chilperici⁹ rex cū iam plures habēt vxores sororē ipsius brunichildis nomine galsuindam petijt. promittens per legatos alias vxores se dimissurū. Qua ab eo in cōiugium assūpta et baptisata magne sanctitatis effectu est femina. De insidijs fredegundis contra galsiundā reginā. Cap cxviij.

Post odiū autē fredegundis pellicē quandā sue. ortū est inter eos magnū scandalū. Itaq; dicebat galsiunda se nullatenus posse tantas iniurias fredegundis sustinē. Petijtq; a rege ut reliquis thesauris quos secū de hyspania detulerat liberā dimitteret redire ad prēm suū. sed ipse ei verbis mollibz blandiebat. Per consiliū itaq; pessime fredegundis eā per noctē in strato suo strangulauit. p⁹ cuius obitū deus pro ea virtutes ostendit. Quo facto fratres chilperici hoc indignātes eū de regno ejcere voluerūt. Habebat q; tunc chilpericus tres filios de andouera regina sua. scilicet theodeberti. meroueū et lodoueū. Ipsa autē versuta fredegundis dnām suā andouerā decepit. Nam et ipsa fredegundis ex familia infima fuit de villa sancti vedasti. que vocat babauuart. Cum igit chilperic⁹ rex in hostē pgeret cū sigiberto fratre suo contra saxones. andouera regina dū grauida remāsit et filiā pepit. Cui consiliū fredegundis dedit ut eam acto facet baptisari. quatenus rex de prelio rediens. filiā baptisatā gratulanter respicet. Venit itaq; epō ut eam baptisaret. cū non eēt matrona que puellā susciperet. ipsa mater a fredegunde monita eā de sacro fonte leuauit. Venienti autē regi victori. exijt fredegundis obuiā dicens. Deo gratias. quia dns noster rex victoriā recepit de ijmicis suis. Natag tibi filia cū qua dns meus rex dormiet hac nocte. quia dna mea regina est cōmater

tua de filia tua hildesinde. Et ille aut. Si tū illa dormire nequeo dormiā tecū Cumq; introisset rex aulā. occurrit ei andouera regina cū ipsa puella. Et ait rex. Nephandā rem fecisti per simplicitatē tuā. Jam cū cōiunx mea amplius esse non poteris. Rogauitq; eam saurū velamen induere cū ipsa filia sua. et dedit ei predia multa et villas. Epūs vero qui eam baptisauit exilio condēpnauit et fredegundē sibi reginā copulauit.

Sigibertus. Anno iustini quinto sanctus vedastus obiit. De ortu sci amādi traiectēn epi et de ei⁹ vita. Caplm cxxx.

Anno iustini sexto scūs amandus nascitur. Ex gestis ei⁹. Hic ex nobilibz parentibz ortus ab infancia sacris literis eruditus parētes suos reliquit et in quodā monasterio religionis habitum assumpsit. Qui dū quadā die circa monasteriū ambularet. repente quēdam maximū serpentē inuenit. Quē statim virtute cruris et oratonis ad foueā suā nūq; inde exiturū redire coegit. Postq; egressus de monasterio illo quod erat ppe mare. musa peregrinatōis venit turonis ad sepulchrū sancti martini. et fuit ibi in quadā cella xv annis. cuius septimus. et aqua et pane ordeaco sustētatus. Exhinc iuit romā ad scm petrum. Ubi dum quadā nocte vigilare voluit. inueniēs eū custos ecclesie nimis irreuerentē eiecit. Qui dū ante fores ecclē dormitaret apparuit ei scūs petrus rogans ut musa predicatōis remearet. Quo dum venisset. et verbū dei constantissime predicans multas iniurias cēt passus. dum epūs regē francie dagobertū de suis criminibz inareparet. de regno eius expulsus est. Tandē rex filiū non hns orauit dnm ut ei daret filiū qui succedere posset ad regnū. Cum vero nutu dei genuisset filiū. cepit valde inquirē quis eū baptisaret. Et sic ei in mentē venit ut amandū ppter hoc inquiri sollicite iubet. Inuētus ergo ait regali impio contraire metuebat. ad regē veniens cū magno gaudio est susceptus. Rex autē eius pedibz aduolutus precabat ut pām quod de eo haberet remittēt. et filiū quē ei deus dederat baptisaret. Ille vero primā ei⁹ petitonē benigne concessit. sed secularibz negotijs metuens implicari. secundā protinus rēnuit et abscessit. Rex tamen misit ad eū scm eligiū et socios eius dadonē. qui tunc in curia morabant. Quos precibus fatigatus amandus. ad regē veniēs eius filiū baptisauit.

De peregrinatōe ei⁹ in galliā. Cap. cxxx.

Postq; hec traiectensis epūs obiit. et rex sanctū amandū inter plures mū reluctantē in traiectensi urbe pontificalē cathedra sublimauit. Ubi cum triēnio verbū dei constanter omnibz predicasset. et a plerisq; suā predicatonē contemptui videret. conceptores suos deseruit. et in vasconiā gentē ferocissimā musa p̄ dinationis intrauit. Ubi dū simulē predicaret. ioculator quidā leuis et lubricus verbis eius detrahē cepit. Sed statim a dēmone correptus. ppriis dentibz se discerpens. et q̄ iniuriam uiro dei fecerat cōfitens protinus expirauit. Inde pgēs ad aliā ciuitatē. ab epō ciuitatis reuerenter exceptus est. Cui cū ille epūs causa humilitatis et more hospitalitatis aquā in manibz daret. iussit famulo ut aquā illā diligentius custodiret. Credebat enim q̄ meritis viri dei esset multoz profuturā salutī. Nec eū fides ista fefellit. Nā cum quidā ante fores ecclē mendicans ex consuetudine. Post hec rediens ubi edificaret cenobiū. Sed quadā epūs proxime ciuitatis moleste hoc sustinens iussit famulis suis ut inde eū eicerent. vel certe oderent. Qui venientes ad eum dolose dixerūt ei ut scām pgeret et illu locū aptū ad monasteriū construēt dū ostenderent. Scūs autē eoz malitiam deo reuelante cognoscens iuit cū eis ad cacumē montis ubi eū oriundē cupiebant. Nec suis hoc dixerat. quia valde martiriū cupiebat. Sed subito orta tēpestate pluuie et grandines ita montē texerūt q̄ malignū qui eū oriundē volebant peni

tatꝭ nichil viderūt. Etiam se mori putā
tes prostrati venia postulabant. et ut
eos vnos abire p̄mitteret p̄orabant. Tūc
sanctꝰ tamdiu oraūt. donec reddita sere
nitate et visu recepto ad p̄pria redierūt
Jtaq; suis amandꝭ euadens et multa
alia miracula faciens tandē in pace q̄
eunt. De sco magloꝛio dolensi archiepo. Ex
Orro suus gestis eius. Cap cxxi
magloꝛius epūs quasi magna
gloria. merito tali refulget no
mine quod acquisiuit in oꝑe. Hic ex
britannia oriundus genere spectabilis
sancti sampsonis consors fuit. Qui eū
amdeedens eū in archiepatu dolensi
sibi constituit successoꝛē. Vbi cū spectabi
libꝰ doctrinis simul et exemplis enutri
retur. angelus ei in somnus apparuit
eumq; admonuit ut pontificatꝰ culmine
relicto ad remotioꝛes loca latibula p̄gens
solitariā vitā duceꝛ. Vbi monachoꝝ gre
gem pascens. laudes quoq; dñi lucernas
celebraret. Qui exp̄gefactus gratias egit
deo. et in epatu viro nomine budoco sub
stituto. mandatū ipleuit. multisq; mi
raculis effulsit. Quidā comes opulē
tus iam septē annis leprosus fama eius
audita venit. et eius premissis oratiōibꝰ
manuq; eius toto corpe tactus ple
nā sanitatē recepit. Huiꝰ territoꝝ magꝰ
nitudo triplici continebat diuisioē. Qua
rū vnā non integrā sed dimidiā beato
magloꝛio contulit in munꝰe. Has autē
diuisiones copiosa multitudo auiū que
mire magnitudinis et pulchre erant. con
suete fresnitabant. Captura quoq; pisciū
ingens in sinū maris econtra pullula
bat. Contigit ergo cum magloꝛius po
tionē suā penetrasset ut oīs auiū et pis
cū congeries que altera medietati comi
tis ferat frugū verteret et sancti p̄ces ex
peteret. Quod vpoꝛ comitis grauit feres
ei suasit ut illā sibi venditaret. et quā
btoq; gratie orbatā tenebat beato ma
gloꝛio daret. Cuiꝰ ille suggestionē ne
scīn moꝛ susapiens. quod non debuit ex
pleuit. Fractaq; nephande cōmutatiōis
cōtrouersia subito aues et pisces ab illa
parte quā comes auare sancto viro sur
ripuerat recesserūt. et moꝛ ad dñm suū
magloꝛiū sunt reuersi. Tunc comes apud
se penitentia ductus vtriusq; p̄tis sancto cō
cessit magloꝛio. et tūc auiū et piscū agꝝ
mina vtriusq; p̄tis sicut ante repleuerūt.
Cuiusq; virgo esset hic sanctus ab vtero pa
rentū ordeacū et viluoꝛa legumina etiam
pre sumebat. quarta et seria sexta ab oī
pabulo abstinebat. Corpus eius alicui ui
ginter tegebat. vestimētis a sordibus mediocri
bꝰ vtebat. vinū et siceram non bibebat. Ex
cubias noctis cū fratribus se soporꝰ darent. clā
ab eis sequestratꝰ super alueū maris p
uigil ducebat. Denique multis miraculis
claruꝰ in vigilia pasche dñi in cella de
more p̄nox exaubaret. angelus dñi chꝝ
rusaus ei astitit obitūq; suū iminere.
et dignā mercedem certaminis eum ma
nere predixit. Cumq; ille hesitaret ne
forte dyaboluꝰ in angelū lucis se transfor
masset. oratiōnē diutissime protelauit.
et ei angelus de visione certū cupienti red
dere. bis et ter eandē sermonē repetijt.
Tandē de manu ipsius angeli viaticū vi
sibiliter accepit. et ab illa die nisi causa
ineuitabilis extitisset vsq; ad diē voca
tionis sue versiculū hunc in ore semp
repetijt. Vnam petij a dño hanc requi
ram ut inhabitē in domo dñi oībus diebꝰ
vite mee. Et nono kl' nouembꝝ ad xp̄m
migrauit. De sco paulo leonensi epo et bo
nis eius viris. Ex gestis eius. Cap cxxij.

Sanctus quoq; paulus leonensis
epūs beato viro ydulto a puericia
traditus est. doctrina et moꝛibꝰ
informandꝰ simul cū beato sampsone fu
turo postmodū epo. et alio noīe gilda.
et aliis pluribꝰ. Tellus autē marinis ena
uata fluctibꝰ sancti ydulti seruiebat v
sibꝰ. in cuiusdā lata planicie tritici semen. qđ
vastabant aues marine. Quas nulla
arte valens abigere. cure quatuoꝛ discipu
loꝝ imposuit messem defendē. Vna autē
nocte que paulo deputata fuerat exerci
tus auiū ita campū vastauit ut nulla
spes colligende frugis remaneret. Qui ad
auoꝛā consurgens campū adijt. decimē
tū segetis moꝛ agnouit. seqꝝ pugnā aus
tode accusans biduo a preceptoꝛis sui p̄e

sencia iuuenilis gracia pudoris abstanuit.
Tercia die condiscipulos suos conueniens
crimpū pauid angit. et infestarū auiū
imensā multitudinē velut ouū gregem
ad claustra monasterij quasi reos dedu
cunt. Dirigit ad caulas pēnata aialia
velut quedā inercia pecora. Vbi autē ve
tū est ad limen cancelis tanq captiui re
pleuerūt celū clangore miserabili. Ad qd
spectaculū confestim acutus migr quoꝛsit
huiꝰ cemodi preda ducetur inquit. Cui
paulus. Hij sunt hostes segetis tue vasta
tores. quos tibi deuxrimꝰ ut impio tuo
debitas luant penas ob cōmissa pcessupa
onis flagicia. Ad cuiꝰ verba stupefactꝰ pri
hesit. et sinapi companda in dula filio
fidē admiratus expauit. Hui sancti
sanctor paulu abus post longā carnis ma
ceracionē panis erat aqua tritina pen
sus cū sale sicc. Diebꝫ solempnibꝫ addebā
panes pistinulos pro magno apparatu.
Bipedis vel quadrupedis carnē in omni
vita sua non legit contigisse. Vinū et sy
cerā nūq preter ad missaruū solempnia
lib auut. quippe qui nec aquā sumebat ni
si cūtū nature nēcitas exigebat. De mira

Hic ena alus eiusdem. Cap. cxxiij.
cū venisset ad domū sororis sue
deo deuote sup ictus maris bri
tannia sitā. rogatus ab ea precē ad deū
fudit. quatenꝰ statuto fluctus maris al
neo cohercereť. et terra optata aliquo si
bi et incolis illiꝰ insule ampliareť spacio
Cumq subito mare undas retraxisse et
terra siam apparē cepisset ab oracioē pit
ipse et soror surgūt. et ad ripā accedunt.
Tunc paulus sorori impat ut in manibꝫ
lapillos usq ad sūmā maris margine
deferat. Nā mille passibꝫ vel amplius a
quis exhausta terra per oracionē dilatata
est. Tunc genua in oratione sup ripam
flexerūt. Qua finita. paulus conuisus
ad mare ait. Lapilli quos in finibꝫ tuis
posui sint in signū inē me et te ut de
nuo nūq eos transgredi. nec hec nostra
territoria audeas ingredi. Cuiꝰ sermois
impiū usq hodie conseruat horridum
maris elementū. Cūq reuerteret domū
subito viderūt prefatos lapillos diuina
virtute colūpnas lapideas mire magni
tudis fructos. ut res simplex postulatu re
deret duplicata. Via quoq qua eo die it
nuerūt per medias illas colūpnas in
cedentes adhuc a britonibꝫ semita pauli
vocat. Quadā die dū iter agens discipli
eius grauit fessi siluas pagates aquā
exquirūt nec inueniūt. Quoꝝ lamētacio
nibꝫ ille misericordit cōmotus. oratione
premissa confidenť tribꝫ in locis terrā
baculo suo pcussit. tres q inde glebas ef
fodi iussit singulas de singulis. Quas c
mulsas tanta largitas aquaꝝ semita est
ut non solū sitim astantes caterue refice
ret sed ena copioso ductu totū patriā deco
raret. Serpenti quoq quiꝰ ferocitas o
rientalē insule plagā vendicabat. ita
ut nec ab armatis in aliquo ledi posset
et plures necaret vir dei sancte arnis
signo confidenť ocurrit armatus. et
stola qua induebať collū eius astringē
baculo suo velut canē furiosū sepe ferē
do eū vsq ad mare deduxit. Quē in con
finio maris et terre respiciens ait. Ni
teq in marinis arenbꝫ demargarib.
cerulea extende colla ut mea recipiam
indumēta. Quo recepto in precipiaū
maris iussit eū abire cum interdicto q
cipiens. ne quē q in hoīm noceret. Qua
dicto citius disparuit. Hijs et aliis vir
tutibꝫ clarus ad epatū luet venies plur
mū promotus est. Hiuꝰ festū celebrat
qrto ydus marcij. De sco gregorio

Archiepo. Signberti. Ca. cxxiiij.
Anno iustini vijo gregoriꝰ turonēsis
ordinatꝰ epūs et clarus habet in
omnibꝫ Et gestis eiꝰ. Hic aluernie regio
nis indigena cū aliq de burgundia ad
aluernā iter faceret. magna contī se tem
pestas orta est. Densus aer in nubibꝫ co
gitur. celū crebris ignibꝫ micare et toni
truis resonare cepit. Omnibꝫ q timore pal
lentibꝫ gregorius sanctor reliquias quas
indesinentꝰ collo ferebat de sinu protrax
it. ac nubibꝫ constantꝰ opposuit. Quep
tinus diuise dextra leuaq pretereūtes
illesū iter gradientibꝫ prebuerūt. Ar
sup̄bia que plerūq nutritꝰ virtutibꝫ iu
uenili animo protinꝰ irrepsit. Et quia

superbie vitiuus est casus. dū priuatū gau
dens suis meritis prestitū arrogauret. equ⁹
tū insederat illico lapsus est. atq; hūc ad
terrā grauit illisit. ita ut omī corpe con
tusus vix posset assurgē. Causā ruine
ne glorie stimulus qualibet occasione de
ueret. ¶ Anno centesimo lxxij° post obitū
vij°. anno. beato migrante eufronio. gre
gorij beati martini amore flagrans et
pastorali officio exstens ydoneus. ei⁹ vi
cathedrā turonēn regendā accepit. Et
desias plures instruxit. et libros in lau
dem sanctor vel in expositionē scripturā
rū sanctar edidit. Matrē quoq; ecclam
quā bīus martin⁹ construxerat. hīt ni
mia vetustate confectū. arruato scemate
reparauit. atq; hystriatis parietibz per ei⁹
dem martini gestis decorauit. De mirā
culis et scriptis eius. Cap xxxv.
Dum autē alīq; per viā gradēt.
et crucē auream ī reliquijs colle
gestaret. tuidā pauper hospitalē foliis
ac surculor cremijs contectū cremari cō
spexit. Illoq; ī vxore et liberis hac et il
lac aursitantibz et strepitantibz et aquā
afferentibz. flāme mutuari non poterāt
Tunc gregorius accurrit. et contra flāma
rū globos crucē eleuauit. Moxq; in aspec
tu sanctar reliquiar ita totus ignis ob
stupuit. ut nec ea que iam apprehende
rat vltra vel ad modicū vstulare posset.
Causa fuerat qua venense opidū adire
debuerat. vbi ab egidio pontifice hūanē
susceptus notis quieuit. In turonino vēo
agro quondā sigiberti ferendarij ad eum
accessit. Dūq; sermocinaret. et ille de ore
gregorij penderet. subito auris eius que
prudē obsurduerat ī quodā strepitu re
serata est. ¶ Aliq̄n sepulchrū beati hila
rij gregorius supplicaturus adijt. ī ad
uisendā quoq; suam radegundē reginā
diuertit. Et dū seni quasi duo incole pa
radisi de moribz loquerentur. oleū
quod ante pignora sancte crucis gutta
tim illuc defluere solebat. sic in aduen
tu pontificis auctū est. ut infra vnius ho
re spaciū vltra vnū sextariū exūdaret.

Porro cū hec beata regina ad regem
celoq; accersienda eēt. gregorius de eius
transitu nūciū accepit. Cū iam illa eo
accurrente migrasset. sancta ei⁹ mēbra
sepulture lotauit. Sedecim annos hic
in episcopatu exegerat cū equoc⁹ ille mīg
n⁹ gregorius in sede aplica subrogat⁹ est
Opinatu quoq; res est q; diuū alter alti
peculiari sit amicicia deuinctus. Cū igit
sacra aplor limina hic expetisset cū mag
na reuerēcia sūs papa eū excepit. Que ad
beati petri confessionē introducens e latē
constituit prestolans quo assurgeret. In
terī autē ut erat ingenio profundissim⁹
secretū dei dispensationē admirās consi
derabat in huiusmodi hoīe. erat enī sta
tura breuis tantā gratiā profluxisse.
Quod ille mox diuinitus psentiens et ab
oratione surgens. placidoq; ut erat vultu
ad papā respiciens. dīs inquit fecit nos.
et non ipsi nos. idem in paruis qui et in
magnis. Cumq; id cogitationi sue sanct⁹
papa responderi cognosceret. ipsa sua dep
hensione grauius grām quā hatten⁹ in
gregorio mirabat in magna veneratio
ne deinceps habere cepit. Sedemq; turo
nicā ita nobilitauit ut etiā auream cathe
drā ei donaret. que apud prestitū sedem
prefatū seruaret in posterū. Cū autem
moreret in tali loco vel statu se sepeliri fe
cit vbi semp oīm pedibz conculcaret. nec ī
illa reuēcia haberet. Sed grex beati m
tini talia non ferens eū de loco leuauit. et
edito pulchro mausoleo ad leuā sancti sepl
chri digna reuerencia collocauit. Obijt au
xv° kl' decembs. Actor. Hic scripsit hysto
riā regū francor. de qua multa in hoc o
pere posuim⁹. Miracula quoq; beati m
tini post obitū eius ostensa scripsit in q̄tu
or libris. et quedā alia. De quibzdā eētibz
Eo tempe illius tpis. Sigibert⁹. Cap
hyspani et franci de pascha cxxvi.
dissenciūt. hyspanis xij° kl' april'
francis vero xiiij kl' maij pascha celebran
tibz. Sed francos rē celebrasse per hoc di
uinitus claruit q; fontes in hyspania q̄
in sabbato sancto pasche ad baptisandū
sponte diuinit⁹ replevi solent. non in hys
panor sed in francor pascha siūt repleti.

Albuinꝰ rex longobardoꝝ ab armigero
suo perimit frande vxoris sue. cuiꝰ prem
thunisimundū gepidarū regem ipse olim
in bello pemerat. et ex testa capitis eius
sibi patenā ad bibendū fecerat. Quā cum
vno die sibi porrigeret dicens. bibe cū patre
tuo. illa femineo furore accensa. illū ab
armigero eiusdē in lecto perimi fecerat
Cleb subrogatus regno longobardoꝝ reg
nat annis duobꝫ Anno iustini decimo
benedictus romane ecclē sexagesimꝰ presi
det. Ab hoc gregorius ad predicandū an
glis abbate pmissus. sed pplō tumultuāte
retractus septimꝰ leuita est ordinatꝰ Za
thanagildo rege wisigothoꝝ mortuo leu
uigildus cū fratre suo leuua et post solꝰ
regnat annis xvi Fortunatꝰ poeta veni
ens ab vitalia claret in gallia. Actor Hic
fortunatus ut dicit hugo floriacensꝭ vir e
gregius ingenio clarus sensu celer. ore
suauis. qui ab vitalia turonis aduenies
actus beati martini quatuor libris hexoi
co contexuit metro. Verū inde assumptꝰ
pictauoꝝ est ordinatꝰ epūs. Scripsit aūt
vitā beati hylarij pictauensꝭ. et vitā bē
maurilij andegauen. Huiꝰ est illa sen
tenaa breuis et vtilis. Pauꝑ in angus
to regnat habendo deū De morte iustini
et ꝑpio tyberij sebi. Hugo ubi supꝝ. Cxxvij.

Proinde iustinꝰ impator viijꝰ im
perij sui anno pedibꝫ cepit infir
mari. Qua de re assumēs comi
tem excubitoꝝ tyberiū adoptauit eū in
filiū. et successorē suū ipm declarauit.
Sigibertꝰ Justino itaq; impatore mortu
o cepit tyberius anno imperij sui xiijꝰ
scilicet anno dnī q̄ngentesimo lxxviij. q̄u
di scilicz q̄rto millesimo cꝯxliꝰ. et regna
uit annis sex. Hic missa ab egipto frumē
ti copia. romā liberat ab inedia. Nā an
tea romā vrgente fame. multi romano
rū se longobardis dederant. Hugo vbi sū
Iste fuit vir catholicus et religiosus. vnde
multas in constantinopolitana vrbe re
nouauit ecclesias. Hic eaā terrā psarū
intrauit et eos potissime debellauit. In
deq; egrediens tantā molā prede cū ele
phantis multis adduxit ut humane cu
piditati credere posse suffice. Sigibertꝰ

Huiꝰ anno primo sigibertꝰ rex fratri suo
chilperico pugna congredit. ibiq; theode
bertus filius chilperici primi. fratris vi
trici chilperico exoso sygibertū super se re
gem leuare volentibꝫ a duobꝫ pueris a
fredegunde chilpici vxore īmissis sygiber
tus primitur. De pugna chilpici regis cō
frēm suū sigibertū. Et ꝓuisiō fratrꝫ. Ca. cxx
Chilperius siquidē theodeberti vil
filiū suū seniorē qui antea sigil
to iurauerat vltra legerī ad ihes
te direxit. Qui abiens ciuitates auitau
sui ꝓuasit. id est turonis pictauis et cet
quas. Apud pictauos autē comē gondo
baldū ducē pugnauit. Collisusq; est cet
titus gundobaldi et fugit. magnāq; illic
tedem theobertus fecit. Cōmoto inde exerc
tu lemouinnū crudurtiniūq; abiens ꝓuasit
atq; vastauit. ecclesias incendit. monaste
ria detraxit. clericos occidit. Monasteriū
virox deiecit. puellaq; dehusit. et nunchꝰ
uastauit. Fuitq; eo tempe maior in eccle
sijs gemitus qm tpe ꝑsecutionis dyocle
ani et maximiani impatoꝝ Inter has
discordias chilperius etiā cōmoto exerci
vsq; renū accessit. ciuitā incendens atq; de
bellans. Quod audiens sygibertus cōmotꝰ
gentibꝫ illis que ultra renū sūt pa
risius venit et contra frēm suū ire dispositꝰ
Chilpericus quoq; per rodomagensē hiem
ens cū vxore sua et filijs tornacū ciuitatē
ingressus ibi se reclusit et cōmuniuit. Sy
gibertus vero ciuitates illas que vltra pa
risius sunt posite vsq; rodanū accepit. et
reuersus est inde parisius De nece sigiber
per insidias fredegundis. Cap. Cxxi.

Vne frana qui quondā ad chilpe
ricū seniorē aspexerant. ad sigiber
tū legationē mittentes reliquis chil
perico ipm sigibertū sibi regē stabiliūt.
Qui misit eos ut frēm suū in medeatu
vrbe tornaco obsiderent. dicens se cū exerci
tu eos esse secuturū. Cui btūs germanꝰ
epūs dixit. Si abieris et frēm tuū inter
ficere [redacted] nolueris viuus ex vrbe reddi
es. Si autē aliud cogitauis. morieris.
Sicut enī deus per salomonē ait. fouea
quā fratri tuo parabis tu des in eam.
Quod ille audire neglexit. Tunc frede

gundis memor araui suarū inebriaut
duos pueros tornacenses diruitq; eis. Ite
ad aneū sigibertū et assimulate ut eum
supra vos regē eleuare debeatis et inter
ficite eū. Si quidē potuerimus viui ego mi
hem conuertitis ego pro vobis elemosinas
multas per loca sanctoꝝ tribuā. Illi vēo
nec dubij fero ad eū ut erant corde veniē
tes. cū aliam causā se suggerē velle simu
larent abstractis cultris quos vulgo sāx
sapos vocant. vtrinq; ei latera ferūt. At il
le vociferans corruit et emisit spm. Vbi ei
am et hymnade illu corruerūt. Chilperic⁹
vero nesciebat donec ei fredegundis oīa de
introitu finis narrauit. Tunc chilperic⁹
rex de tornaco egressus sigibertū fr̄em suū
apud lambras uicū sepeliuit. Interēpto
igit̄ sigiberto rege brunichildis regina cū
filijs suis residebat plena luctu q̄d age debet ut
norāt. Gundobald⁹ aūt dux apphēdit hildebertū
filiū eius furtū per noctē et cū eo in hanster
fugit. Collectis q; gentibz super quas pater
eius regnauerat regē eū constituit. Chil
pericus vero rex parisius veniēs apprehē
sa brunichilde apud rodomagensē vrbem
eam in exiliū intrusit. thesauris eius ab
latis. filias quoq; eius meldis vrbe teneri
precepit. De incestu meronei et malicia fre
degundis et eius breui pēna. Cāp xxxx.

Chilperius post hec meroneū filiū
suū ex exercitu suo vltra ligerim
dirigit. At ille reuctu ordinacoē
prīs tunc per tenomāniā reuersus ma
trē suā andouerā se visitare fingens ro
domagū venit. Ibiq; brunichildi regine
cōiunctus eam sibi in cōugiū copulauit.
Hoc aūt audiens chilperic⁹ saltē q; contra
fas et legem canonicā vxorem patrui su
i accepisset. valde amarus filiis est. et festi
nus ad ipam vrbem pr̄exit. Illi vero nī
hil sancti martini que est ligneis tabu
lis supra murū constructa confugiunt.
Rex vero illos ingressu inde exire non
valens iussit eis dolose. Si inq̄t volū
tas dei est. ego eos non separabo. Quo audi
to de basilica sunt egressi. et dignanter ac
ceptis epulatus est cū eis rex. Post hec vo

insidiante fredegunde ꝑpter cōugiū eēz
brunichildis meroneus tonsuratus est. et
iubente chilperico rege presbit̄ est ordina
tus. et in insulā inonāniacū directus ut
illic regulariter degere deberet. Tempe quo
q; illo btūs germanus parisioꝝ epūs plen⁹
virtutibz magnis migrauit ad dn̄m. et
gloriose cū magno psallentiū choro in ec
clesiā beati vincentij delatus ibidē sepul
tus nitet. Childebertus post hec iunior le
gationē ad chilpericū misit ꝑpter brunī
childē matrē suā. Ille quoq; pacifice red
didit eam. Chilpericus igit̄ rex descripti
ones nouas et graues per consiliū frede
gundis in omni regno suo fieri iussit. ꝑ
qua causa multi relinq̄tes ciuitates illa⁹
et possessiones suas alia regna petierūt
dicentes. melius ee peregrinari q̄ tali
periculo subiri. Populus vo valde oppres
sus conferabat ad dn̄m. Eo tempore
chilperic⁹ rex egrotauit grauiti. Quo re
cumpante filij eius grauiter egrotauerūt.
et fredegundis plena dolore filioꝝ et ge
mitu. aut ad regē iam repentes. Diu
nos male agentes pietas diuina sustinet
Sepe enī nos febribz et alijs malis corri
puit. et emendare neglexim⁹. Ecce iam
perdim⁹ filios. iam enī eos lacrime pau
pm. lamenta viduarū. suspiria orphano
rū interimūt. Ecce auri et argenti īmē
sa pondera. cellaria et horrea plena re
dundant. et nescim⁹ cui congregam⁹ ea.
Ecce quod pulchrū habebam⁹ pdim⁹. q̄d
nobis proderūt ista oīa. Nunc igit̄ placeat
cōsiliū meū et iube reddē quod male p
uasim⁹. et descriptiones nouas quas iniq
te et nequit̄ feram⁹ iube igne cremari ut
si natos pdim⁹ vel penā ꝑpetuā euada
mus. Tunc rex corde cōpunctus valde tra
didit omnes descriptiones īnquas igni cō
burendas. Post hec filius eius puulus
mortuus est. alius quoq; nōie lodobertus. fre
degundis aūt filiū pepit quē vocauerūt
lotharium. Hic postea fuit rex magn⁹. qui
etiā genuit dagobertū. Maxime etiam
tūc discordie inter chilpericū et hildebertū
nepotē suū consurgebant. Irritabant ete
nī eos ex utriusq; ptibz fredegundis et bru
nichildis. De ligamina eōdē et ꝑi viri nece.

Erat autē fredegun Capīn xxxi..
dis regina pulchra et ingeniosa
nimis atq; adultera. Landricus
eni erat tūr in aula chilperici regis vir
efficax et strēnuꝰ. quē mēdzata regina di
ligebat multū quia luxuriabat cum ea.
Quadā itaq; die tū maturius rex ad ve
nationē exēnda de villa tulense in par
siacū iter diriget reuersus est in cameram
palacij de stabulo equitū. Illa faciē suā
erat abluens aqua in ipsa camera. et ur
vetro veniens eā in nares suas fuste per
cussit. At illa cogitans qꝺ landricus esset
aut. Quare sic facis landrice? Respiciens
qꝺ vidit qꝺ rex eēt. expauitq; vehementer.
Rex vero nimiū tristis effectus est et in
venationē pgrit. Fredegundis itaq; vo
cauit ad se landricū. et narrauit oīa que
fecerat dicens. Cogita quid agere debea
mꝰ. quia crastina die ad tormēta vali
da exhibebim. Et aut landricus contrito
spū et cōmotus lacrimis dicens. Tā mala
hora te viderūt oculi mei. Ignoro enī quid
agere debeamꝰ quia cōprimūt me vndiq;
angustie. At illa dixit ei. Noli timē. Audi
meū consiliū et fiam⁹ hanc rē. et non
moriam. Cū rex de venatiōe sūmo vespe
re obtenebrante aduenerit mittam⁹ qui eū
interficiat et precones clamēt qꝺ insidie sīt
hildeberti. Illo quoq; mortuo nos cū filio
meo lothario regnabim⁹. Factū est autē
in ipso noctis reuertente chilperico rege
de venatione quidā pueri adulatores i
ebriati vino a fredegunde missi dū de eq°
descenderet pgentibz reliquis psonis ad
metum sua ipsi gladiatores prosseruns
regē in alueū stranxaris. At ille vocife
rans emisit spīm. Exclamauerūtq; adu
latores quos regina fraudulenē miserat
dicētes. Insidie insidie fecerūt hec hilcbert
i regis austrasior sup dnm nrm. Tunc
exercitus huc illucq; discurrētes cū nichil
inuenissent reuersi sūt ad ppria sua. De
pelagio pp et legnacōe bti gregorij cōstantinopo
litano tyberij lim. Sigiberti. Ca. cxxx.

Quarto pelagius romane ecīe pp.
sexagesim⁹ prim⁹ presidet. Hic ob
sidentibz romā lōgobardis ordinat abs
q; iussiōe pnapis. Hic decreuit cotidianā sac
mentoꝝ prefationē ad missas p. trinomodo
prefationibz sedm antiquū romanoꝝ or
dinē esse cōmutandā. Saluet in natali
dni. in apparitione in pascha in ascensio
ne. in pentheroste. de sancta trinitate. de
aplis. de scā cruce. de ieiunio quadragesi
mali. Ab hoc gregorius cōstantinopoli apo
crisiarius directus hortatu leandri hispa
lensis epi libros moraliū in iob cōposuit.
Et ibidē cuticū constantinopolitanū epm
male de resurrectiōe glosa dogmatisan
tē. corpus nrm in illa resurrectiōis gloria
impalpabile ventis aereq; subtilius esse fu
turū in pnaa impatoris tyberij cōtra
uit. et in illo non multo post mortuo pe
nitus extinxit. Duces longobardoꝝ gal
lias aggrediūt. et vario bellandi genere
nūc frana nūc longobardi uicissē col
ludunt. Hospitius famulus dei in gallia
a claret. qui eaā aduentū longobardo
rū predixerat. Eo tempe winnocus bri
to veniens de britannia sanctitate claret
in gallia. Lupi burdegalē vrbē ingressi
neminē metuentes deuorauerūt omes.

De legnacōe eiusdē gregorij in anglia. Ca. cxxxi.

Qum die qua tn bti gregorij Ca. cxxxi
dā aduenientibz nup mercatoribz
multa venalia in foro rome col
lata fuissent. multiq; ad emendū hec in
de confluerent. contigit gregoriū ante
liceꝝ qm pontificale decus habet. per fo
transitū puerōs
venales positos lactei corpis ac venusti
vultus. capillos quoq; pulcros candidos
habentes. Quos cū aspiceret. interrogauit
qua regione eēnt allati. Dictūq; est qꝺ
de britannia insula tali incole tali oē de
core niterēt. Rursusq; interrogauit vtrū ipi
insulani xpiani eēnt an pagani oēs de
ritz implicati. Dictūq; est qꝺ essent pagā.
At ille intimo ex corde longa trahēs suspi
ria. heu proch dolor inquit qꝺ tam lucidi
vultus homines tenebrar⁹ rector possidet
tantaq; fortis species gens grata mentem
ab internis gaudijs vacuā gestat. Rursus
ergo interrogauit quod eēt vocabulū ipius
gentis. rndit est qꝺ angli vocarent. At ille
Bene inquit. nam et angelicā facie habent
et tales angelorū in celis decet ee cohēdes.

Quod habet inquit nomē ipsa prouincia de qua isti sunt allati. Responsū est quia deiri vocarent̄ idem pruinciales. At ille. Bene inquit deiri. de ira eruti et ad misericordiā xpi vocati. Rex ait prouincie illi⁹ quomodo vocant̄. Rnsū est q̄ elle vocarent̄. At ille alludens ad nomē ait. laudē dei creatoris in illis ptibz oportet deferri. Gaudens q̄ ad pontificē aplice sedis. rogauit ut gentē anglor̄ in britanniā ad quos verbi dei ministros per quos ad xpi fidē conuerterent̄ mitteret. asserens et seipsū in hoc opus dño cooperante pficiendū paratū ee. si tamen eidē apostolico pape hoc ut fieret cōplacēret. Quod cū ei primo pontifex minime annuisset. postremo instantibz eius precibz victus assensit. Quibz profectionis sue celans negotiū. q̄m si nossent nullatenꝰ illi quoq̄ pacto atq̄ benedictione arripuit. De reuocatione eiusdē adhuc in ibnīe constituti. Cāp cxxxiij.

Et interea ad notitiā ppli venit et mox vnanimi consilio oēs vbi tes arripere potuerūt sese in tres ptes diuidunt et profiscenti aplico pelagio ad ecclesiam sancti petri terribili voce cōclamāt. Eya aplice quid fecisti. Sīm petrū offendisti. romā destruxisti. gregoriū non tam horribiliter pmotus pontifex. pplinq̄ vehementissime metuens. post eū sūma cū festinatione legatiōnē ut q̄ntotius romam rediret eū interdictione direxit. Sed antq̄ missi eū adissent. tm̄ dierū iam confecto iunio. dū idem vir gregorius ut mos est circa sepulturā horā in pto q̄dā sodalibz q̄bz dā gelidē. alijs at̄ illi assidētibz vel q̄busliber rebus necessarijs occupatis sedet ac legeret venit ad eū locustin. et dans saltū pagine quā pcurrebat insedit. Cernens q̄ eā beatus gregorius tm̄ mansuete loco quo assederat ymanē. cepit collectis sodalibz ipsius vestigia nomē quasi interpretatur. locustin. quā ger dicit potest quasi loco stin. Et subiungens. scriptis inquit. non progressus nos iter ceptū licere protendē. Verūptm surgite et iumenta sternite. ut q̄ntū li

cuerit quo tendim⁹ ppere m⁹. Dū autem hinc mutuo confabularent̄. et secū quererent. puenerūt missi aplici equis fidantibz et admodū fatigatis. Statimq̄ illi cū magna celeritate epistolā quā detulerāt porrexerūt. Qua lecta ira est inquit sotij ut prediximꝰ. romā celeriter remeabim⁹. Taliq̄ ordine interī dilato sue deuotionis effectu. mox ut ipse pontificatus officio functus est opus diu desideratū pfecit.

De sco erminigildo rege et mre. Sigiberti anno tyberij vi⁰. ermi Cāp cxxxv.

Higildus leuuigildi regis visigothorū filius filiam sigiberti regis vxorem duxit. per quā ad orthodoxā fidem conuersus. iram pris sui leuuigildi arriani incōpabiliter incurrit. Hugo vbi sup Hildeberti regis soror ingundis erminigildo leuuigildi hispanior̄ regis filio nupsit. Erminigildus vero predicatōe leandri hispalensis epi et ad hortationē sue cōiugis ab arriana hereti qua pater suus languebat ad catholicā conuersus est fidem. Quod ut pater cognouit. illū ut ad eandem heresim rediret et premijs suadē et minis terrere conabat. Cui cū ille constantissime vinderet nūqm̄ verā fidē se posse relinquere quā semel agnouisset. iratus pater eū regno priuauit rebzq̄ oībz expoliauit. Sed cū nec sic virtute mētis illi⁹ emollire valeret. arta eū custodia cōcludens. collū manꝰq̄ eius ferro ligauit. Supueniente aut̄ paschalis festiuitatis die. intempesta nocte silentio. ad eū pfidus pater arrianū epm̄ misit ut ex eius manu sacrilege consecratōnis cōmūnē perciperet ac per hoc ad patris gr̄am redire meretur. Sed vir deo dilectus arriano epo venienti exprobrauit ut debuit. eiusq̄ a se pfidiam dignis increpatiōibz reppulit. Cruna et si exterius iacebat ligatus. apud se tamē in magno mētis culmine stabat securus. Ad se utq̄ reuerso epo arrianꝰ pater infremuit. Statimq̄ apparitores suos misit qui illū vbi ille iacebat occiderent. Qui mox ut ingressi sunt. securī cerebro illi⁹ infigētes vitā corpis abstulerūt. Sed pro ostendenda vera ei⁹ gloria supne non defuere miracula. Nam cepit in nocturno silētio

psalmodie cantus ad corpus eiusdē regis et martiris audiri. et lampades ardētes videri. Quod et pfidus pater audiens cōmotus penitentia ḥor se ferisse doluit non tamen vsq; ad obtinendā salutem Nam qua vera cēt fides catholica agnouit. sed gentis sue timore pterritus. puenire ad ḥanc non meruit. Obortis tamē egritudine ad extrema pductus leandro episcopo quē puus vehemēt afflixerat richaredū regē filiū quē in sua hereſi relinquebat cōmendare curauit. ut et in ipso talia faceret qualia in fratrē eius exhortationibz pegisset. Qua cōmē datione cōplem. defunctꝰ est. Post cuius monte richaredus rex non pacem pfidi sed fratrem martirē sequens. ab arriane hereſi prauitate cōuersus est. Totāq; wisigothoz gentē ita ad verā pduxit fidē ut nullū in suo regno militare pmitteret. qui regno dei hostis existere per ḥetica prauitatē non timēret. Explicat liber vi cesimꝰ sēdus speculi historialis. Sequit Continens xxiij libros.

Icesimꝰ tertiꝰ liber continet ḥystoriā xxix annoz quibz impauerūt mauriciꝰ et focas. Maximā vero ptē ḥuius libri continēt flores beati pape gregorij Habet autē capla centū et decem.

De impio mauricij. et subuersione ptis anthiochie Cāp pmū

De somnio gunthramni regis et regno fredegundis et landrici. ij.

De pugna francoz contra hildebertū regē austrasioz. iij.

De stimulatione brunichildis et tyeoderia contra sācm colūbanū iiij.

De exilio eiusdē. et dampnatis e mundo per eū libertis v.

De itemto eiusdē exilio vi

De quibusdā miraculis eiusdē. vij.

De cōpleaone ppheie eius sup domo tyeoderici regis. et de obitu ipsius et quibusdam aliis. viij.

De peste īguinaria que accidit rome et electione gregorij pape. ix.

De quibusdā euentibz illiꝰ tpis. x

De legnaone augustini in angliā. et cōuersione illius gentis. xi.

De cōuersione cantuariozꝫ et regibz eoꝝ tantimbroꝫ xij.

De sancto gyrare et falsa eius accusatiōe apud archiepm suū xiij. Quam xiiij

Qualiter aduersariozꝫ suoz fraudē et sibi se

Qualiter voce pueri pcm epi coactus publicum fecit xv.

Qualiter in archiepm postulatꝰ et tēnu ens venefitio mortis euasit. xvi.

De quibusdā euentibz illiꝰ tpis xvii.

De pena mauricij iuxta reuelationem dei sibi presentē inflicta ut euadēt futurā.

De moribz et cōuersatione beati xviii gregorij pape xix

De miraculo dei corpis xpi per eū oīso

De ptibz corporaliū quas pro reliquijs

sit. de quibz sanguis exiuit. xxi

De duobz magis quos solo intuitu ex

tremuit. et aīa trauani quam ab use

ris euomuit. xxij

De transitu eiusdē et pena successoris xxiii

eius sibi detrahētis xxiij

De libris ab ipso beato gregorio cōpositis

De miraculo circa eū ostenso dū visi

onē ezechielis exponēt. xxv.

De libro moraliū amisso et per mira

culū īuento. xxvi.

De excerptis predictoz librozꝫ et pma

de cura regiminis xxvij

De illis qui ex diuersis causis renūtiā

officiū pastoris xxviij.

Qualiter hoc officiū recipiendū sit et

qualiter declinandū. xxix.

De vanis argumētis abbatoz. xx.

Quā eminētis vite debeat ee qui pre

latus officiū susapit xxxi

Qualis ee debeat in cogitatiōe et ope

in silencio et sermone. in cōpassione et

contēplatione xxxij

Qualiter se debeat subiectis aquare et

qualiter preferre. xxxiij

Qd ergā subiectos seruari debeat et

amor et rigor xxxiiij

Qd diuersi diuisimode admonendi sūt

ut aliq egeni qm diuites et leti qm tris

Qd aliq admonēdi sūt sub ites. xxxv.

diti qm prelati et serui qm dñi xxxvi.

Qd aliq īprudentes qm verecundi et in

nudi ꝑ benuolu. xxxvij.
Qd aluꝰ ipuri qm simplices et egri
ꝑm incolumes. xxxviij
Qd aliter tractt qm loquaces xxxix.
Qd aliter mansueta qm uracundi.
humiles qm elati. xl.
Qd aliter abstinētes et aluꝰ gulosi. xli
Qd aluꝰ misericordes aluꝰ rapaces
et aluꝰ in vtrūq; medij. xlij
Qd aluꝰ discordes ꝑ pacatu et prosperita
te floretes qm miseri xliij
Qd aliter contnētes ꝑ cōiugati. xliiij
Qd aliter admonēdi sūt qui pēam de
plangūt et qui non xlv
Qd aliter illi qui mala sua eā laudāt
et qui econtrario xlvi
Qd aliter illi qui in mūmis freqnter
exercūt. et qui bona incepta nō ꝓficiūt
Qd aliter illi qui mala occulte a xlvij
gūt et bona publice et q̄ econtr. xlviij
Qualiꝰ vox predicatoris tempari debet
unꝰ vitia contraria. xlix
De conflictu vitiorꝝ et vtutū. et ꝓmo de
superbia cū filiabz suis et hoꝝ cōtrarijs. l.
De ira et ira cū filiabz suis et vtu
tibz contrarijs li. ¶ trarijs lij.
De tristicia cū filiabz suis et vtutibz cō
De cupiditate et gula et luxuria cum
filiabz suis et vtutibz contrijs liij.
De miraculis sc̄oꝝ petri et pauli liiij
Adhuc de corpibz coꝝ et cathēa pauli lv
De clave aurea sancti pet̄i. lvi
Adhuc de eode lvij. ¶ lvij
De sancta simplicitate et pacia liber
tini fundensis ꝓpositi lix ¶ deꝑhensio lx.
De ortulano eiusde monasterij et fine
De virtutibz sancti abbatis equicij. lxi
De virtutibz sanctoꝝ cōfessoꝝ et mōchorum
De virtutibz sc̄i bonefacij epi. lxij ¶ lxij
De bonis eiꝰ ijtijs ab infancia lxiij.
De muliere voluptuosa per sm̄ fortu
nam epm a legione dēonū curata. lxv.
De cetis eiusde epi virtutibz lxvi
De virtutibz sanctoꝝ mūtuꝝ et seuer lxvij
De sancto benedicto abbate et eiꝰ virtu
te contra demones lxviij
De spū ꝓphete quo futura vel absen
tia nūciabat. lxix.

Qualiꝰ in somnis apparēs aliqd quid
agendū eēt ostendit. lxx.
De quibzda eius miraculis. lxxi
De sancta scolastica eiꝰ sorore et visi
onibz ei ostensis lxxij.
De iudeo signato qui epi tēptacionē
a demonibz didicit. lxxiij
De sc̄is epis datio mediolanēsi et sa
bino placentino. lxxiiij
De sancto ysaac spoletano. lxxv
Item de quibzda eiꝰ miraculis lxxvi
De sancto florētio et viso sibi in so
laciū dato lxxvij
De sc̄o martino solitario lxxviij.
De sc̄is stephano presbitēo et mena
solitario lxxix ¶ lxxx
De miraculis in quibzda ecc̄ie ois
De miraculis in dedicatiōe cuiꝰdam
ecclesie demonstratis lxxxi
De sancto gregorio qui sc̄i eleutherij pa
bus robur corpis accepit et de sancto
maximiano. lxxxij. ¶ iij
De viro dei sanctulo et eiꝰ tūsitu lxxx
De vita aīe post obitū lxxxiiij
Exēpla quedā ad hoc probandū lxxxv
De viro dei seruulo et eius tūsitu lxxxvi
De puuli blasphemi intitu et dura
morte quoꝝdā sanctoꝝ lxxxvij.
De quoꝝdā obitu diuīꝰ revelato lxxxviij
De igne gehēnali qui iā reprobos ex
Qd igne illi ecc̄ in p. ¶ urit lxxxix
senti mortalibz ad terrorē deus ondit xc
De visione cuiꝺā militi ois̄a. xci
Qualiꝰ misericordibz elemosine siue ps
morte sustinguāt. xcij
De mqco theodoro qui draconi tradi
tus penituit. et ypocrita monacho qui
a draone liberari non valuit xciij.
De igne purgatorio et paschasio dya
cono. xciiij ¶ sino. xcv
De pauore et cōsolacōe sc̄oꝝ in obitu
Quod reprobis in ecc̄ia sepeliri non
prodest. ymo poꝰ obest. xcvi
Item exempla ad idem xcvij.
Qualiꝰ hostie salutaris oblacio liba
aias a purgatorio xcviij
De monacho ꝓpetuo per eandem
hostiā sacramēti libēato xcix
Qualiꝰ eadē hostia prosit eciā vivis.

et liberet eos a pressuris. C.
Qualiū debeant viuē qui candē hostiā sibi volunt prodesse. cl.
De contēptu mūdi clj.
De bono hospitalitatis et elemosine clij
De ijdem imperij fine et strage belli senonensis cliij clv.
De nece theodeberti et theoderici regū
De nece brunichildis clvi.
De quibusdā incidentibz post obitū beati gregorij pape clvij clviij
De sancto iohē elemosinario et ei⁹ mīa
De sctā ei⁹ cōuersatiōe et humilitate clx.
Adhuc de doctrinis et actibz ei⁹dē. clx.
Explicit tabula capl'oꝝ libi sequitis.

Incipit liber xxvij⁹ speculi historialis. De imperio mauricij et subuersione partis antiochie. Caplm primum.

Tiberius quoq; augustus vbi finē sibi vite immineē prēuidit. elegit ad imperiū quēdā virū genere cappadocum strēnuū ac sapientissimū qui et mauricij⁹ nūcupabat. Cui caā filiā suā constantiaā tradidit ornatū regalibz ornamētis dicēs. Sit tibi impiū meū cū hac puella cōcessum. Utere ergo eo feliciter et habe in mēte incessanter equitatē et iustitiā precipua optimi imperatoris ēe insignia. Quod p qm̄ dixit spm exhalauit. Tunc mauricius purpura indutus et diademate coronatus ad ecclām processit. et acclamatus sibi laudibus et largitus sedm morē muneribz primus ex grecoꝝ gente romano potitus est imperio. Idem in vi° libro. Hic fuit vir fide catholicus et reipublice satis vtilis. Siqdē huni qui et auares appellant eius strēnuitate superati atq; edomiti. Sigibertus. Cepit autē imperare mauricius anno dñi quingentesimo lxxxiiij°. cuius status fuit omille

simo ducētesimo xlvij°. et impauit ānis xxi.
Circa hoc tempus turonis verus de fine to pane sanguis effluxit. Anno mauricij primo ysi armeniā predis incendijs captiuitate epoꝝ ac ploꝝ perturbauit. Ecclesiā tamē xlvij martiriū apud armeniam sub licinio passoꝝ. nullo modo incendere potuerūt. Anno secundo antiochus diuinitus subitū hoc modo. Quidā ciuis ditus ut nullo vnq̄ die sine paupe vel hospite comederet. Cum vno die vsq; ad vesperā vbē accessisset ut pauperem vel hospitē inueniret. inuenit virū senioꝝ in veste alba cū duobz sociis stantē in medio ciuitatis. Et inuitans eū ad hospitiū hoc vix suū accepit ab eo. Non poterus o homo deus nr̄o symeone hanc vrbē saluare ne subuerteret? Et hoc dicto subarū quod in manu tenebat exaussit sup medietatē vrbis. statimq; ipsa medietas cū habitatoribz est subuersa. Et volēs adhuc exaurē subarū sup aliā medietatē vrbis vix ab illis duobz sociis suis missus est. ut pōt residue vrbis medietatē flexus est. ut pōt residue vrbis medietati. Statq; virū qui hec aspiciebat attonitū consolatus ex saluatione dom⁹ sue discessit. et vltra non cōparuit. De sepulchro regis et regno fredegundis. cli.

Huius regis et regno fredegundis. cli.

Huno quoq; mauricij secūdo gubernante firmiq; rex in venando sedens sub dū in gremio armigeri sui dormiret iuxta riuū aque. vidit armiger ex eius ore puū aial exire. Cui volenti riuū transire nec valenti armiger gladio trans riuū posito viā ei eundi et redeundi parauit. Quo rdm in os ei⁹ intrante rex expectus est. et stupefactus dixit se p somnium per pontē ferreum transisse. et sub quodā monte multos thesauros sauros vidisse. Vbi cū rex prexisset sedm fidē somnij multos thesauros inuenit. eosq; acceptos sancte ecclesie vsibz delegauit. Anno eiusdē qrto chilperici regis filiū ex ea⁹ īmissione siue vxoris fredegundis primitt. Iothanius filiū eius infans qtuor mēsiū in regno sublimatus regnauit annis xliij. Ex hysto frācoꝝ. Itaq; fredegundis viro suo chilperico ingeniose pempto ipsa

Tempora XXIII Mauricij

cū lothario rege puulo suo et landrico quē maiorē dom⁹ palacij elegerūt in regno re sedit. Franca quoq; predicm lotharium regē sī se in regno statuerūt. De pugna francoz conē hildebertū regē austrasioz. Ca iij

Hildens vero hildebertꝰ rex austra sioz filius sigiberti oīa hec. hostē collegit. Iam defuncto guntram no patruele suo regnū burgundie ipse occeperat. Qui burgundiones et austra sij et supiores franci simul cōmoto mag no exercitu per cāpanias digressi pagū suessionicū cū gundebaldo et wintrione deuastant. Hec audiens fredegundis cū landrico et reliquis francoz ducibz hostē congregat. et ad brumaliū villā venēs multa dona et munera francis dedit. eos q; ad pugnandū conē inimicos suos inata uit. Cum autē cognouisset q; multus eēt exercitus austrasioz coadunatus francis q; cū eo erant consiliū dedit eis dicens. De noc ex consurgamꝰ conē eos cū lucernis quas portent ante nos precedētes et simul ramos siluarū in manibz nris ferammꝰ cū tintin nabulis sup equos ligatis. ut eoz vigiles et custodes equoz nos cognoscere neque ant. Et illucescēte iam die super eos ir ruammꝰ. et forsitan illos deuincemꝰ. pla cuitq; hoc consiliū. Cui autē denūciatū fuisset placitū qua die ad preliandū in loco nūcupato truncia in pago suessioni co cōuenire deberent. illa sicut consiliū dederat de nocte consurgens cū armoz apparatu cū ramis in manibz vel reliq que superꝰ diximꝰ. astensis equis lotha riū puulū regē in brachio vehitans usq; ad truncia pucnerūt. Cum autē custodes hostis austrasioz ramos siluarū quasi in montibz in agmine francoz cernerēt et tinnitū tintinabuloz audirent. dixit vir ad socios suos. Nonne hesterna die in illo et in illo loco cāpestria erāt. Cui nūc certe in hac nocte debuimus fuste et mō deluas. Numquid audis tintinabula equo cū nostroz iuxta ipsā siluā pascentiū oīa hec ita agerentꝰ et aurora diei iam undaret. irruerūt franci cū strepitu tubarū sup austrasios et burgundiones dormientes. et mirū facerūt maximā ptē exercitus eoz a maiore usq; ad minorē. Gundebaldus quoq; et wintrio per fugā delapsi. vix euaserūt. Landricus quoq; i sciatus est wintrionē. sed ille cursu velocis simi equi euasit. Attero fredegundis cū reliquo exercitu usq; ad remos accessit. ac to tā campania succensa cū multis spoliis ue uersa est suessionis tumultē. Eo tempe hildebertus rex austrasioz habebat duos filios. Senioz vocabat theobertꝰ ex concu bina. iunioz vero natus erat ex regina noīe theodericꝰ. Quē cū auia sua brunichil de in burgundiā in regnū gūtrāni re gis magni direxit. Eo tempe mortuus est hildebertus rex iunioz regnauitq; an nis xx. Theodebertꝰ autē filius eius in regnū patris sui successit id est in austa theodericus in burgundia. Eo tempore mortua est fredegundis regina plena die rū et in basilica sancti vincencij martis est sepulta. De stimulacioē brunichildis et theoderici conē sciī columbanī. ex gestis ii

Theodericus vero quia infra regni sui terminos sciī columbanī haberet gratulabat. Id quē vir dei sepissime cū venisset. cepit increpare eū cur concubinarū adulterijs misceā. et non potius ad regnīe prolē procreandā legitimo cōiugij solamine fruereā. Cuiq; ad eius impiū rex obtēperans se ab omnib illicitis segregari vīderet. eius auia bru nichildis contra virū dei stimulata est. Verebaā enī ne si rex abiectis concubinis reginā aule prefecisset. dignitatis sue et honoris modū amputaret. Quadam igitā die dū ad eū veniret illa theoderi ca filios adulterinos ad eū adduxit. Quo salutatis quid sibi vellent aut. Regis fi lij sunt. tu eos tua benedictione robora. At ille nequaq; illos regnaturos suas qua de lupanaribz emersērūt. Tunc illa furens puulos abire precepit. Egrediens q; vir dei aulā regiā dū limitē trāsiliret fragor subito factus est. qui totā domū quatiens oībus terroīe inaussit. nec tamē miserē femine furoīe cōpescuit. Tūc mo nasterij ppositus per nūcios īperat ut mul li eoz extra terminos uter pandaā. nec

receptacula monachis eiꝰ vel quelibꝫ subsidia tribuantꝰ. Cernens vir dei regios animos contra se ꝓmotos. ad eaꝫ frangendaꝫ ꝓtinaaꝫ ꝓperans. apud spissiaꝫ villam publicaꝫ vbi tuc rex eat sole occidente ꝓuenit. Quod cū regi nūciatū eēt. iussit regio cultu opportuna subsidia parari. deiqꝫ famulo dirigi. Qui cū vidisset dapes et pocula regio cultu adminꝰstrata. quesiuit quid sibi de ijs agere vellent. Qui dixerūt. Tibi sunt hec a rege directa. Abiominatꝰ ea sanꝯ dixit. Quonam impioꝫ reprobꝰ altissimi. Nec dignū est ut ora famulo rū dei cibis eius polluantꝰ qui nō solū in suis vīs eaꝫ in aliox habitaculis dei famulis aditū denegat. Hijs dictis vasa cuncta olla in frusta dirupta sunt. vinaqꝫ et sytera solo diffusa. cetinqꝫ separatim dispersa. Pauefacti mīstri rei geste causam regi nūciant. et ille pauefactus cū anima sua diluculo ad virū dei ꝓperat. De cōmisso veniaꝫ precanteꝰ. seqꝫ postmodū emendare polliceneꝰ. Hijs pactus promissis. ad monasteriū rediit. De exilio eiusdē et dāpnatis e carcere ꝑ eū liberatis. Cap. v.

Nec polluta vadimonij. iura non diu seruata violant. solitoqꝫ a rege adulteria ꝓpulsaꝫ. Quo audito. vir dei iras ad regē verbis plenas et cōminatorias direxit. Unde rursū ꝓmota brunichildis animū regis exacuuit conē eiꝰ. Episcopos etiaꝫ solicitare aggressa est ut eius religioni detraherent ac statū regule quā monachis suis indiderat vituperando maculare. Ille actus itaqꝫ rex luxoriaꝫ venit. cōquestusqꝫ est cū eo cur a prouincialū moribꝫ desisteret et infra septenaria septa omnibꝫ xpi anis aditus non patēt. Cui hīs colubanus ut erat audax et aīo vigens ait. Si in hūc locū venisti ut habitacula seruoꝝ dei destruas et regulare disciplinā macules. fato regnū tuū fluctibus ruituruꝫ. et cū omni ꝓgenie regia dimersurum. Quod postea rei probauit euentus. Hijs ergo dictis territus. foras refectoriū ad ingressus fuerat celer repedauit. Cuiqꝫ vir dei inexpiabilibꝫ diris urgeret ait.

Martirij coronā me tibi speraꝫ illaturū. sed non sic tunc demente ue hoc tantū stelus ꝓpetē. Quapocius placet ut q̄ alioꝝ moribꝫ regulari tuo ꝓposito discordas via qua venisti repedare studeas. Ad hoc ille se dicit de cenobij septis non egressuꝝ nisi violenē abstrahēt. Discessit ergo rex et virū procerē noīe bandulfū reliquit vesonaense opidū ad eruandū ꝑdunt. Ubi ergo cōmorans audiuit carcerē in loco illo plenū eē dampnatoꝝ. illuc ꝓperans et nullo obstante ingressus verbū dei dāpnatis ꝓposuit. Qui cū spondere se si liberarentꝰ emendatiuos et penitentiaꝫ acturos ille supradicto mīstro suo domnaꝫ ꝓcepit. ut ferrū quo cōpedes erant inexpiabiles apprehenderet et traheret. Quod cū faceret velut fracta per ptes cōminuitur. Tunc egredi dampnatos e carcere iussit. pactoqꝫ euangelica cultus officia pedes lauit et lintheo abstersit. Deinde impetrauit ut ecclesiaꝫ peterent et cōmissi sceleris fletibꝫ abluerent. Permittes ergo eccīe fores obserantis repuit. Tribunoꝰ aūte cū viderēs obserantis repuit. ipse et milites dampnatoꝝ milites insequi ceperūt. Qui postergū eos appropinquare videntes et obsecratis eccīe fores. gemina vallati angustia virū dei ut eruantꝰ cōpellant. Ille vultu aliquid attollit. precanteꝰqꝫ deū ut sua vaue ereptos e ferro. non sinat denuo tradi sacrilegis nexu. Nec mora dei bonitas. fores muter obserantis reserauit. et in angustias positis aditū pandit. Quia cursu inuasit ecclesiaꝫ. fores vero post eoꝝ introitū nullis manibus absqꝫ humana manu obseratas. arcta custos more cauligero priuatē eas reseraſſet et obseraſſet. Nec quisqꝫ postea dampnatis inferre iniuriaꝫ ausus est. Sed diuina virtus eruisset. De itinere eiusdē exilio.

Post hec vir dei cernens exilio. Cap. vi.

qꝫ nullis custodijs an gereteꝰ. videbant enī oēs in eo dei virtutes flagrare. et ideo omnes ab eius iuriis segregnabantꝰ. ne culpariī socij forent ascendit diuinū die in manē montis illius. Cuiqꝫ nullū videt qui ire ad monasteriū reuertendi prohiberet.

per mediā vrbem cū suis ad mōsteriū re
gressus est. Quo audito vox et auia eius
atronozbz rauleis ire stimulati. iubent
cohorta militū ut virū dei vursū vi abs
trahant. et ad pristinū exiliū reuocent
Qui cū tribuno venientes. septaq mōste
rij puagūtes eū pquirūt. cū ille in atri
o ecclesie sedebat. librūq legebat. Vbi cū
sepe venissent. et ipse eū trāsissent. ita ut
nōnulli in eū pedibz offenderēt. obtecta
luminibz ipm nequaq videbant. Erat q
spectaculū pulcherrimū. qua et ille o
uans cernebat querētes. et illi un medio
eoz positū non videbant. Veniens aut
tribunꝰ et intuitus per fenestrā. vidit
virū dei unꝰ ipōs letū residere et legere.
Cernens q dei virtutē ait. Nequaq̄m ā
plius errore insanie cor vrm decipiatur
Non enī potestis inuenire quē virtus di
uina tegit. Renūtiantibz illis talia re
gi. ille auctꝰ liuore bertarij comitē et
suprad̄m bandulfū destinauit. Qui
cū eū in ecclia psallentē reppissent. sic eū
alloquti sunt. Vir dei precam̄ ut regis p
ceptis obedias. egressusq quo primū ꝙuc
veneris itinere ꝙgas. Ille aut se iam
septus ee testatꝰ. nisi vi trahēt se non
discessurū. Illi gemino vallati pitulo
cū formidine pallij eius attigerūt. a
lij gembz prouoluti precabant ut tanti
sceleris culpā illis ignosceret. qui nō suis
desiderijs sed regis obtemperarēt precep
tis. Videns vir dei pitulū aliox ee si seue
gressus ad aualonē castrū puenit. Sed
priusq̄ illuc puenuret in via custos eq
rū theoderic. ei occurrit. eūq lancea tra
xere voluit. sed eū mox diuina vlcio p
tenderat torpente. lanceā ante pedes su
os terre defixit. et ipse a demonio correp
tus ante vestigia sancti corruit. Quem
ceruens ille cōā se vltione diuina ptuli
sse die illa noctuq penes se tenuit. et se
ssīa die ad se accersiuit. deoq fruente
auxilio ad ꝓpria remeauit. De quibzdā mi
raculis ei⁹. Cap vij.

Quodam tempe dum vir dei per ligerim
ad vrbem turonicā puenisset ad
beati martini sepulchrū accessit. ibiq to
ta nocte in oratione exubauit. Sublato
deinde prandio ad stapham rediit. suosq
multa tristicia depressos repperit. Inqui
rens aut ē uenit. pretita nocte quecūq̄ ī
stapha habuerunt furto ꝑdidisse. simulq
aureos quos in pauper non ero gauerat
furtim ablatos fuisse. Quo audito ad se
pulchrū sancti rediit. questus se non id̄
to ad eius exubias exubasse ut ille sua
ac suoz firm dampna paterꝛ sineret. Ner
moza 16 qui sacellū cū aureis furatꝰ fue
rat. cepit mē flagella et penas corpis da
mare. illo et illo in loco aureos occultatos
se habere. Quod videntes socij omnes cur
runt. furto sublata oīa reddiūt. virūq
dei precam̄ ut et tanta sceleris culpas
ignosceret. Post hec ad meldense opidū
venit. quo vir nobilis hagnericus the
odeberti cōsulis vir sapiens et consilia
rius regis gratus miro gaudio eū rece
pit. Qui domū eius benedixit. et filiā
eius noīe pharaī deo vouit. Quodam
in loco ꝙpe suenos cū moraret̄ repperit
habitatores loci sacrificiū ꝑpharaī litare
velle. et cuppā magnā q̄quagīta cerat̄
modioz cerusia plenā in medio ee po
sitā. Cūq inquiret quid de illo agere
vellent. ait se deo suo vodano quē alij
mercurū autumāt velle litare. Nudieꝫ
opus pestiferū vas insufflauit. mirocq
modo vas cū fragore dissolutū est. et in
frusta diuisū. undiq rapida cū liquore
cerusie prorupit. Vnde et datur intelli
gi dyabolū in vase occultatū ut capet
animas sacrificantiū. Stupefacti bar
bari aiūt virū dei habere anglicū qui
possit dissoluere vas ligaminibz munitū
cantuq verbis eius ab errore castigati
ad xp̄m cōuersi. sūt baptizati. Cūq sub
quodā scopulo inter vasta hyemi reuuio
corpus conficēt. et nichil aliud preter su
pradicta vuris poma in cibos capet. hora
refectionis ꝓpinquante. dyandaldū minis
trū direxit ut consueta mensurā po
mox deferret. Qui abiens visū inter
ruris fruticeꝫ rubos puagam conspex
it ac poma lambendo capere. Festinꝰ er
go rediit. patriq indicauit. Ille ipauit

ut iret ꝓcumq; fructuū in arbos seve dimitteret. aliam sibi reseruari iubet. Abijt ergo et iussa compleuit. diuisitq; virgū fructices rubosq; que poma ferebant. ꝑtē suā ut fera comedat iubet. aliāq; partē in usū viri dei reseruet. Aqua un fera obedientia. nequaq; sibi un ꝑte prohibita arbos nīpe ausa est. sed un segregata et ꝑmissa sibi fructuū ꝑte trīmodo pabula requisiuit. q̄ndiu vir dei in eo loco commoratus est. De cōpletōe ꝓphecie sup domo theoderici regis et de obitu ipi⁹ et q̄rūdā

Porro theodericus alijs. Cāp viij. penes metense opidū diuinitus paussus. inter flagrantia ignis incendia mortuus est. Post quē brunichildis filiū eius sigibertū in regno suffecit. At lotharius memor ꝓphecie viri dei collecto exercitu fines regni qui sue dicioni debebant volens recipe. sigibertū captū pemit. fratresq; eius q̄q; theoderia filios tū proauia brunichilde cepit. et pueros quidē sēpatim pemit. brunichildē vero primo ignobiliū camelo imposita hostibz gyrando monstrauit. Postq; in domitorū equor caudis irretita. miserabiliē vita priuauit. Funditus radicatq; theoderici stirpe deleta. lotharius trīū regnoꝝ monarchia solus potitus est. Et sic beati columbani ꝓphecia in oībz impleta est. Obijt autē vir sanctus xi° kl' decembris. Huius vitā scripsit frater ionas. tetera eius miracula quidā alius. In quadā petra vestigiū pedis ei⁹ dextri sic ipressū est. sicut et hodie apparet ac si aliquis sigillū in cera ipressisset. Unde et ipse locus ob reuerentiā sc̄i. lingua rustica vocat ad vnā sancti columbani. Sigibertus. Anno mauricij septio nimie pluuie īundant. ut oēs dicerēt qua aque diluuij supīundarēt. Et tāta clades fuit. ut nullus grauiorē a seculo fuisse meminerit. Magn⁹ etiam draco in modū valde trabis cū īnumerabili serpentū multitudīe per tyberī in mare descendit. A quibz suffocate bestie mauis et ad litus proiecte putredīe aerē corruperuīt. Anno seqnti hostilisdā regem ꝑsarū a ꝑsis exercitū filius eius cosdroe occidit. et ad mauricū impatorē confugit. eiusq; virtute ꝑsas debellans regnū ꝑsarū accepit. et annis xxxviij regnauit. Leuuigildo wisigothe vū rege mortuo recharedus filius eius regnauit annis xv. In ytalia fere fidem pene diluuio oīm post multā confusionē verū subsecuta est per cladē inguinariā īmedicabilis mortalitas hoīm.

De peste inguinaria q̄ accidit rome. et de elatione gregorij ꝑpe. Ex gest' eo. Ca. xx

Eo namq; tpe tyberis fluuius ripas suas excessit. ut sue muros vrbis influens maximā ptē regionis occuparet. et plures domos euerteret. Tunc etiā multitudo serpentū cū ingenti draconе per medīū fluuiū in mare descenderūt. et salsis fluctibz prefocati. ad litus electi sunt. De quoꝝ fetore serena est plaga pessima. quā inguinariā vocāt. que tanta fuit ut etiā ipm papā pelagiū occideret. et passim subtractis habitatoribz plurime dom⁹ in vrbe vacue remanerent. Sed quia ecclesia sine rectore ee non poterat. gregoriū licet totis viribz renitentē plebs oīs elegit et electionē ei⁹ impator mauricius confirmauit. Cum ergo beneдicta deberet. et lues ꝑpm deuastaret. seruo nē fecit ad ꝑpm. ut penitentiā agentes letaniā tū processione faceret. et pro removenda peste deū attentius exoraret. dū omnes simul oratent tū lacrimis. morbum ille in tantū desenit. ut in vna hora lxxx hoīes expirarent. Cuius itaq; sermone et peste cessante volens effugē sed non valens. quia semp portus vrbis ꝑter eū vigiles observabant. obtinuit tamen a negotiatoribz ut in dolio super quadrigā deferet de vrbe. Et sic triduo latuit. donec illū oratonibz et ieiunijs romani ꝑpli eo lūpna luas terna nocte sup eū emissa obtinuit. In qua columpna angelos ascendentes et descendentes quidā reduct⁹ ꝑsperit.

De quibusdā cuētibz illis tpis. Sigibertus. Capm. x.

Anno mauricij. xv. decimo in gallia quidā in insula cedens ligna adeo a musca festinatus est ut per biēnū amens fieret. deinde sub religionis habitu erubebat

se pseudo ꝓphetā. deinde magū. Deinde e
tiam sanitates super infirmos faciens
xp̄m se ee dicebat. et pro xp̄o se adorari
iubebat. Nolentes se adorare cū ꝓplo qu
ei multus adhęrebat ꝑsecutus hostiliter
Qui postea a quodā fideli occisus est. et
ita sequates eius dispsi sunt. Recchare
dus rex wisigothoꝝ. terminos romanoꝝ
inquietauit. Hoc tempe regnauit in
hybernia insula phylitanꝰ. et in scotia reg
nabat brandanꝰ. cui frater erat nōe adel
phius. de cuiꝰ adelphij filia que vocata ē
gelgthes. genuit rex hybernie phylitanus
sām fursēū et fratres eius foillanū et vl
tanū. Hucusq; gregoriꝰ turonensis hysto
riā finauit digessit. Anno seqnti tuniat
dēi nr̄i ihu xp̄i in ruitate zaphat nō lō
gea ihēroſolima confessione symeonis in
dei tuenta et ab epīs gregorio antiochie
no et thoma ihēroſolimitano et iohāne
constantinopolitano ihūlin in loco vbi crux
xp̄i venerata est posita. Gangericꝰ cumeta
rex wisigothoꝝ synodo q̄nquagīta duoꝝ
episcopoꝝ apud toletū congregata. ibiq;
arriana hęresi abdicata et anathematiza
ta. se cū tota wisigothoꝝ gente confirmat
in fide catholica. Constantinopoli nasci
tur puer quadripes. et alter duos vertices
habens. que prodigia protenduit aduersa
agilulphus rex longobardoꝝ in romanos
insurgit. Sed agente theudelinda regina
non multo post cū eis fedus iūit. Huic re
gine gregorius papa libros dyalogi suos
misit. Hijs diebꝫ aduenientes longobar
di in montē tassinū diripuerūt omnia
que in monasterio sancti benedicti ꝛuenire
ꝛe potuerūt. Nemīnē vero tenē valuerūt
rint sicut eidē famulo suo dūs promise
ret. ut si res gentibz tradet alias seruare
tur. Monachi aut̄ fugientes romā petie
rē. regulā regule a beato benedicto editā
et pondus panis atq; mensurā vini sciā
deferentes. Sol a mane usq; ad meridiē
minoratus est. usq; ad tertiā sui partē.
Anno sequenti guntramnus rex sanctita
te clarus dormit in xp̄o. regnū eius cessit
fratrueli suo childeberto

In anglia et cōuersione illius gētis. Cap xi.

Eodem anno gregoriꝰ papa quod ip
se olim facē intenderat. augustinū
cū alijs ad predicandū in angliā
destinauit. Ex gestis eiusdē Hinc quoq; seruꝰ dei mel
litus augustini et iohānes ad eandē insu
lam directi cū multis alijs deū timentibz
monachis intra breue spaciū tpis regē illū
qui in capite insule morabatur cū suo po
pulo cōuerterūt. Quibz deus tantā gratiā
dorū miraculoꝝ gratiā contulit vt ver
bū fidei quod in ore predicabāt signoꝝ ef
ficacia confirmarēt. Unde fm̄ est ut pau
cis elabentibz annis ecclā ceti reges ipsi⁹ insu
le cū his qui erant eis subiecti accederent
ad fidem xp̄i. De cuiꝰ gentis cōuersione
mul et miraculoꝝ prodigijs que ibi fiebāt
itibus gregoriꝰ in libris moralibz per
hibet dicens. Ecce lingua britannie q̄ nichil
aliud nouerat q̄m barbarū frendere iā
dudū in diuinis laudibz hebrea cepit ver
ba resonare. Ecce quondā tumidꝰ iam
substratꝰ sanatoꝝ pedibz seruit oceanus
Eius barbaros motus quos terreni p̄nci
pes edomare ferro nequiuerūt. hos p di
uina formidine sacerdotū ora simplicibz
verbis ligant. Et qui catervas pugnacium
infidelis nequaq̄ metuerat. iā nūc fidelis
humiliū linguas timet. Quia cū p̄ce
ptis celestibz verbis. claresentibz q̄ mira
culis. virtus ei diuine cognitionis infun
dit. eiusdē deitatis terroꝛe refrenat ut p̄
ue agere metuat ac totis desiderijs ad
eternitatis gratiā venire cōcupiscat.
Quod totū ut fieret ita eidē beato gre
gorio dei gratia concessit ut merito ab
angloꝝ ꝓplis debeat aplus appellari
Hugo libro sexto. Quā gentē prefatorū
labore vuoꝝ deo lucrifacto. londonie et
eboraca metropolitanos consecrauit epōs
Sigiberti. Anno mauricij xv. scūs colū
banus abbas et presbiter doctor scothoꝝ
et pictauoꝝ obijt. Qui posteris suis mul
ta sanctitatis monimēta reliquit. preter
q̄ q̄ rustica simplicitate pascha dnīcum
die celebrari debere negabant neq; do
cuit. Gaudentius abbas baiotensis sanc
titate claret in gallia. De cōuersione cētu
rionū et regibz nordanūbrorū. Cap xij.

Anno sequenti edilbertus rex anglorū qui cantuarij vocant̄ predicante augustino aī gente sua baptisat̄. Porro gens anglor qui merij dicunt̄. et gens nordanūbror q̄ eo q̄ ad aq̄lonarē ptem humbri fluminis habitent ita vocant̄ sub regibz hedefrido et elle nondū audierunt verbū vite Guilhelmus malmesberi'. Annis xxix. fuere nordanumbri duces cōi habitu contenti sub impio tantu arior. Quibz nordanumbris primi prefuere frater hengestij octha. et eiusdē filius ebusa. Sed anno ab incarnatiōe dñi q̄ngentesimo q̄dragesimo septīo post mortē hēgestij lx'. ducatus in regnū est mutatus. Regnauitq; ibi primus yda vir nobilis. etate et viribus integer. Modemo quippe fuerūt tres filij. veldegius a quo reges cantuariorū. wichlegius. a quo reges merciorū. belgegius a quo reges wisisaxonū et nordanumbror preter duos. yda igit̄ a beldegio xr'. duodecī annis regnauit. Post hūc alla annus xxx. Huius tempe venales ex anglia pueri romā deducti. salutī oīm cōpatriotarū suor occasionē dedere per btīm gregoriū tunc archidyaconū. Quos alle conspicatus quesiuit ab astantibz. quinam genus. vnde. Denuo vīsum est. gentē esse anglos. prouincia deiros. Est enī deira p uincia nordanumbror. alle regi subditos. paganismo deditos. Quod extremū dolētibz suspirijs prosecutus est. reliquis elegāter alluſit. Vt angli angelis similes de ira dei eruerent̄ et alleluya cantare deberent̄. Alla tamen rex nescio quo infortunio de xp̄ianitate nichil audire meruit. sed ad filiū eius manauit electio. Post alla regnauit eldericus. yde filius ānus q̄nq;. post quē filius eius ethelfridus. Hic fugauit regē scothor edam. In quo bello mortuus est frater ethelfridi theothualdus. Ciuitatē legionū que nūc mistrin dicit̄ expugnauit. pius in monachos debacchatus. qui pro salute pp̄li supplicaturi fr̄equēter cōuenerāt. Quorum maxim' cōuentus erat in loco qui dicit̄ bancor. Eduinū alle filiū regno et patria eliminauit. Qui fugiens venit ad redualdū regē orientaliū anglor. qui contra eū pugnauit et eundē occidit. a misso prius filio veymero. Regnauit aūt ethelfridus annis xxiiij. Hic habuit ex acca filia alle sorore eduini filios duos. oswaldū duodenem et oswinū quadrennē. Qui occiso patre in scotiā delati sunt. Post ethelfridū regnauit eduinus. De scō goare et falsa eius sanctitate apud archiepm suū. Sigibti. Cap xvij

Anno mauricij xvij sanctus hyoar veniens ex aquitania claret in gallia. Ex gestis eius. Hic in suburbano treuerico urbis fluuiū wormia ecclesiolā fecit. multorūq; ibidē reliquias sanctor collocauit. Ibi die noctuq; deo seruiebat. in vigilijs et ieiunijs. predicatione et oratione. multos q̄ paganos verbo cōuertit. et egrotos multos oratione sanauit. Vnde dyabolus eius virtutibz īuidens multas ei tribulationes ingessit. Quadā contigit ut legati epi treuerici nōie rustica saluer albonius et aluerianus ad cellā viri dei quasi speculatores aduenirent. ut ibi aliquā rem nouā vel īanem īuenire ve possent. Viderūt ergo qua more solito mane post psalmodiā et missā oī peregrinus et pauperibz in mutuite abū sumeret. Quod ipsi non mutuite sed gulositate fieri estimantes. accusauerūt eum apud archiepm. dicentes se eū vidisse sine temperamēto mane cōdere vel potī sumē. Quod audiēs archiepūs statī iussit ipsos legatos illuc redire. et sim dei goarē sibi pīntari. dicens q̄ inquisitionē de ipso facē vellet ut possit scire quo ingenio vel arte tā lia presūpsisset plebi sibi cōmisse exhi pla monstrare. Qui venientes ad goarē locuti sūt ei dolose putātes q̄ ab causationē illā per quā eū infamare rent possent blandicijs verboz obtegē. Archiepūs inquiūt noster rusticus sa lutē tibi mandat. ubetq; ut ad collo quiū ipsius treueris festinanter accedas. Ille audiens homo dei sanctus goar eū gaudio dixit. Frater mihi deus ut

possim ei obedire. quia obediencia est
sine mora facienda. Nocte illa fecit il
his venā sōm vires suas. et ipse in dei
laudibz ut solebat fuit ꝑseuerās. Aya
ne autē facto postꝫ ausū suū finiuit
missarū solempnia celebrauit. Cūq cō
plesset diuinū officiū. die illo dixit mi
nistro suo. Fili fac nobis letū diem de
habundancia nīa ut isti legati archie
piscopi simul nobiscū fruant caritatē
quia in itinē sūt. et forsitan deus alu
quē peregrinū vel paupem adduxet
ut piter epulem̄. Quod audientes illi
non potuerūt malignitatē cordis abscō
dere. nec illi voluerūt consentire. Ait sē
introducto quodā peregrino per caritā
tem comedit cū illo. Quod videntes le
ti cū letitia strauerūt equos dicētes
Nūc manifeste vidimꝰ qꝫ dīo nō archiepō
nūciemus, Qualiꝫ aduersarioꝝ suoꝝ
famē et sitim sedauit. Cap xiiii.

Accepꝫ a viro dei cibo et potu
in vasculis ad viaticū itineris
ambulantes cū eo reperūt fa
me et siti vehemēter vigeri. Ait iserūt
ꝙ manus ad sistuaā et ad vtrem. et
nichil inuenerūt. Cum vtiq de domo sāc
ti goaris sufficienter in hijs deportasset
alimoniā. Et ait alboinꝰ ad sām alueri
num. talem ego famē et sitim nūqꝫ habui
Et hec dicens tendit de equo suo quasi mo
turus. Alueriaꝰ vero cōuersus ait ad fa
mulū dei goarē. Ductauire nobis pie pa
rentes xpi quia fame et siti morim̄. Bāc
Hodie filij qñ me indignū vidistis mori
tatē facere. non debuissetis recusare. Sed
vero que nūc patimini ad corripiendū
vos deus meꝰ ꝑmittit fieri. Hec illis
dicens quos vehemēter cruciabat fames
venerūt tres cerue mire magnitudinis
quasi sām trinitatē prefigurantes. ste
tēruntq alonge ipsos qui loquebant aspi
cientes. Quas cū vidisset vir dīi et iuo
casset sām trinitatē iussit eas stare.
Quē cū stetissent apprehendit vasculū
suū et mulsit eas. Quod cū factū fuisset
precepit eas abire. et ex ipso lacte liniuit
membra predictoꝝ virorꝝ et statī nullū
dolorē lassitudinis qui in eis de media
nocte erat senserūt. Hoc remedio confor
tati mox ut miserūt manꝰ ad sacculos
inuenerūt que apta erāt ad manducā
dū et bibendū vsqꝫ ad habundanciā et
reperūt epulari. Cūq admirarent̄ de
hijs que viderant et stupētes timerent
reperūt inritatis equis velociter itinera
re donec venirent treueris ciuitatem
Seruus autē dei goar per oratoria et
ecclesias sanctoꝝ sicut solitus erat face
re gebat. Et sepe dicta legati festinanter ve
nientes ad epm̄ metropolitanū inuene
rūt eū in synodo sedentē. in solio suo v
na cū clero. Narrauerūtqꝫ ei oīa que
acciderant eis. vel que facta viderant
ab ipso sancto goare. Quod cū audisset
cū iracundia cepit dicere. In qñtū intel
ligencia cordis considerare valeo consue
tudo istius ptinacis viri qui sic mane cō
dit et bestias mulget sine dubio potius
deputanda est gulositati qꝫ caritati. In
quirendus est tamē qꝫobrem vel quo hu
mane laudis desiderio id faciat. et vtrū
ex pte dei sit an ex decepacōe aduersarij.

Qualiꝫ voce pueri ꝑtim epi coactus pub

Ex verba cōplecuerat. Iuxta fecit se
et ecce vir dei goar intrauit domū
in qua ipse archiepūs residebat.
Ingressus itaqꝫ cepit quaq̄ versū aspice
si forte eēt locus vbi stare posset discipul⁹
eius. et cappā suā pendere vel abscondē.
Diu ergo circūspiciens vidit in angulo
domus quasi similitudinē fustis. qui cer
te non erat fustis sed radius solis qui p
fenestrellā penetrabat interiora man
sionis. Cūq appropiquasset ad radium
solis speciem grossiorꝰ ptice pretenden
tis. appendit cappā suā siqꝫ ipm̄ radiū.
ibiqꝫ stare precepit ministrū suū. Quod
cū vidisset rusticus archiepūs vna cum
clero suo dixit. Videtis nūc quid fecit?
vere si hec causa ex deo fuisset cū mane
non comedisset vel bibisset. qua anteriō
res sancti per elemosinas et ieiunia in
trauerūt in regnū dei. Hoc autē mira
bile fām quod video quid sit oīmodis nesci
o. Sed inde non mediocriter stupeo. mane
comedit et bibit. bestias mulget. cappā

etiã suã in radio solis suspendit. Quid plura? Audeat ppius et reddat rationẽ tirũ sedentiũ. Tunc venit quidã portãs in brachio suo infantẽ tres noctes yabentem. qui fuerat prectus in conchã marmoreã. vbi pauperule mulieres solent infantes suos lactare. Quẽ videns archiepiscopus inquit ad scm̃ goarẽ. Nũc oportet ut ostendas nobis mũsterium tuũ. si verũ sit an falsũ. Si verũ est per verã obediẽtiã precipio tibi ut facias istũ infantẽ nobis ĩnotescere genitorẽ suũ et genitricem suã. Si hoc facẽ potes. credemꝰ tibi et virtutibꝫ tuis. sinautẽ. nichil tibi credere debemꝰ. Tunc vir dei suspirauit gẽmiter et lacrimas fudit. vehementẽ admirãs qm̃odrẽ pontifex suoꝝ vituperatoꝝ opm̃ talẽ sibi ĩanẽ atq; ĩeptã obediẽtiã facere precepisset. Et fundens oratiõnẽ ait. Trinitas sancta te ũoco atq; te infans in noĩe eiusdem trinitatis cõiuro ut genitorẽ tuũ p nomen denomines et genitricẽ tuã similr. Respondens infans dixit. Iste rusticus episcopus est pater meus. et mater mea afflagia nũcupat. Quo audito epũs cucurrit velocẽ ad pedes sancti goaris dicẽs. Nunc scio vere et credo deũ te esse seruũ scm̃. tui sreleva mea que sic abscõsa putrabã. ut nullius alius preter me et illã mulierẽ et vnũ pueruũ meũ nũq; nosse posset. ita sẽ tibi patefacta per istius nati mei verba. Hoc audiens bẽtus goar stupore miraculi repletus. atq; quasi in excessu mentis fũs dixit ad eũ. Heu heu dñe q̃re per me miserũ pcm̃ tua yattens latẽtia facta sũt manifesta. Melior quidem fuisset spontanea et secreta tecũ deo confessio. q̃m ista cõtẽ votũ tuũ ignominiosa publicatio. Deinde sollicite ac benigne monuit eũ ad pniam dicens. Quantũ saluator noster pius est ad dimittendũ tantum nos oportet parvos ee ad penitendum. Ego autẽ in q̃tũ pietas diuina me exaudire et vitã dignabit̃ condonare septẽ annis penitentiã pro te cõpellente fraterna caritate iam deliberaui facere. Quale

Cum archiepm̃ postulatꝰ rẽnuẽs bẽ
Ante ignẽ finio mortis euasit. xvi
sanctis famã vl' nouã gesta audiẽs si

gibertꝰ rex francoꝝ statim tĩsmissis legatis suis iussit scm̃ goarẽ ad se venire. Auditaq; autẽ rege atq; dicente oĩa que fãi fuerãt a sancto miraculaꝫ vnũsus pplus vnanimit̃ clamabat ad regẽ. q̃tenꝰ ipm̃ dei virũ constitueret treuericẽ ciuitatis epm̃. Quod rex gratanter audiẽs peciit bẽtm goarẽ vna cũ consensu sacerdotũ et cleri ut epũs fieret treuerorũ. Sanctus autẽ ut vir dei hec audiuit dixit. Melius est michi magis mori q̃ sup epm̃ adhuc viuentẽ ministeriũ illiꝰ attrectare in conspectu dñi. Considera nũc o rex si te deus regẽ seculi constituit. scito tamẽ regem sempternũ te habere in celis. Ideo dimitte rusticũ penitere fraudes suas. sicut vis ut dñs dimittat tibi pcã tua. Hoc audiens rex suspirauit gemuitq; et ait. Per salutẽ pncipũ voluntatis obediam consilijs tuis. Attamen aliud nõ fiet nisi quod definiui cũ voluntate totius populi. scitꝰ ut epũs treuerorũ efficiaris q̃muis contra votũ tuũ. Cuius hec audisset vir dei ingemuit et dixit. Glorioso pncipi sine me prius ad cellã meã pgere. ut ad responsũ tue celsitudini vandi preparem me. Aut ad eũ rex. Vade cũ pace et tuis actis xx diebꝫ inducias rũ itin veni meis ũitatẽ ad colloquiũ predestinatũ. Cumq; pervenisset ad cellã suã cepit tristari et valida febre fatigari. et nimiũ corpali afflictione conteri. Quid multa? Die ac nocte dñm precabatẽ ut ei donaret defensiõẽ siue auxiliũ. et eripet eũ de tam grauibꝰ ago quod rex ei imponẽ cupiebat. Itaq; sex annos tũsigens ad regẽ redire non potuit. sed tandẽ in senectute bona obiit in pace pridie nonas iulij. De quibꝺã eius

Anno tibꝫ illiꝰ temꝑis. Cap̃ xvij.

mauricij xvij° augustino arelatensi episcopo consecrato anglor epũs Hildebertꝰ rex francoꝝ mouẽs. cũ theodebertꝰ et theoderico filiis eius subrogatis. Anno sequenti contẽto inter romanã ecclesiã et arrogantiã iohis epi constãtino politani vniũsalis patriarche nomen sibi vsurpantis sub pelagio papa concepta et a gregorio iam inde non leuiter exagitata non antea quiescẽ potuit.

qm iohes subita morte obijt. In nilo e
gipti flumine visa sñt aialia forme hūane
vir scilz et mulier usq ad lumbos supra
aquā exeuntes. Qui ab hominibz per deū
adiurati. a mane usq ad nonā se viden
dos prebuerūt. Anno seqnti augustin⁹
epūs anglor habita synodo cū brutonū et
scotorū epis. qua sacerdotes et monachos
tuent aduersarios equitatis quos volunt
habere socios predicationis. terruit eos va
ticinio future sup eos calamitatis. Hāc
colūbanꝰ ex hybernia in burgundiā ve
nit. ibiq pmissu theoderici regis cenobi
um luxouiū edificare cepit. Anno mau
ricij xpi⁹ orientales angli cū rege suo sigi
berto. per mellitū epm cōuertunt ad xpm
Per augustinū archiepm tūslata ē dig
nitas archiepiscopatꝰ que prius londonijs
erat ad cantuariensē ecclesiā. Anno eo
dem mauricꝰ impator cū vxore et filijs a
foca pimit. et imperat focas annis viij.

De pena mauricij uxꝛ reuelacioēq dei sibi
representata unflicta ut euadet fratrē. hugo v̄ 6
Mauricius augustus dū eēt vir deū ꝓuij
timens malebat in hoc seculo fra
nozꝫ suoꝝ corpalē supplicio vindictā
persoluere qm̄ tormentis gehēnalibz cruci
ari. Quod cū ingrē in suis oracionibz deū
deprecaret exnudari meruit. Quadā itaq
nocte dū in stratu suo quiesceret vidit y sop
nū ante se ereā stare saluatoris effigi
em. que erat ante portā palatij. ex qua
emissa est vox ad eū dicens. Date mauri
cio. Et venientes eū quidā iudiciarij mis
tis exhibuerūt ei. Tunc aut ad eū salua
toris ymago. Ubi vis reddam tibi mala
que meruisti. hic an in futuro seculo? Et
ille. O amator hoim dñe. hic potius qm̄
in illo. Tunc iussit diuina vox tradi eum
et constantiā eiꝰ vxorē et oēm eoz cogna
tionē foce militi. Expgefactus vero misit
ad occidendū philippicū generū suū. Cui
sibi assistenti aut mauricius. Quis inter
agmina nra aliquē militē noīe focam.
Cui ille. Ego vnū. Et impator. Cui ē qua
litatis? Qui aut. Juuenis tumidus et teme
rarius. Tunc referens augustus philippi
co sompnū glorificauit magnifice dñm
pro huiꝰmodi reuelatione. Ipsa etiam
nocte apparuit in celo stella que dicitur
cometes. Multa sūt preterea cadē tēpesta
te prodigia in suburbanis bizantij. puer
videlicet quadrupes. et alter duos verti
ces habens. Sed et apud egiptū in nylo
flumine sicut iam dictū est apparuerūt
duo aialia humane forme. vir videlicet
et mulier. Et vir quidē erat pectoroso⁹ et
vultu terribilis. rufa coma tenusq per
mixtus. Qui eā usq ad lumbos cunctis
demōstrabat nudus et reliqua corpis
membra coprebat aqua. Mulier quo
q mamillas habebat et femineū vultū
crisariesq prolixas. Et usq horā nonā
oīb pplus mirabat hec aiāncia videns.
Post hec autē mauricius augustus in
hostili terra positus cū milites suos fer
ro et rapinis abstinere cōpelleret nec tamē
eis consueta stipendia largiret. foca
rogare cepērūt ut imperij regimē sup
eos acciperet. Quibz sepedictis foca ob au
diens regale purpurā sūpsit. Quod au
diens mauricius animo dissolutus. rebz
aduersis se fluentibz cessit. et in quandā
siluā mari contiguā fugit. In qua cum
vxore et quīq filijs iussu foce cesaris in
teremptus est. De moribz et cōuersatiōe
bñ gregorij ꝑpe. Ex gestis eiꝰ. Cap. xix.

Gregorius itaq aīaduertēs se ideo
sūmū pontificē a deo constitutū
ut iuxta illud ꝓphetiū radicem
vitioꝝ euelleret virtutesq plantaret. oēs
consuetudines quas contra aplicā tradi
tionē nouit pullulasse cognouerat. ana
thematis interminatiōe dampnauit. A
cubiculo suo non solū iuuenculos sed et ō
nes seculares exclusit. clericoꝝ vel mona
chorū prudentissimos sibi familiares cō
siliarios elegit. Qui sāmonia vel sapiē
tia carebat subsistendi cōrā eo fiduciam
nō habebat. Ajox ut papa frūs est super
stitiosū vnīsalis nomē vocabuli refuta
uit. primusq se seruū seruoꝝ dei in eplis
suis noīauit. Mediocribz indumētis ad
huc humilitatis indicū in pontificalibz
vtebat. Pauperibz ita seruiebat ut quas
libet laboꝝ species eis suo tpe mūstraret
Ex quibz pauperibz dū vnū in quodā recef
su mortuū visitationes repperisset gregoriꝰ

estimans eū stipis copia periisse. per aliq̄t dies a missarū celebratiōe penitendo cessauit. Apostolatus siu gloriā ita vulpē debat ut angelus dñi ad quēdā hyemitā qui vnū cattū pro releuando tedio secū habebat de eodē gregorius testatē dicens q̄ aliorē delectationē habes in hoc cattō q̄m gregorius in omni impio romano. Tanta humilitas fuit ut eū idem hyemita peregrin⁹ ei in solempni apparatu procedenti se prosternē vellet. ipse eidē pegrino prior de equo descendēs metaneū faceret. Crimina semel audita nullatenus indiscussa preteribat. Subdyaconē ordinari voluit nisi cōtinentē eāq̄ a cōiugio profiteret. Nullūq̄ alium progredi permisit nisi cui⁹ mores in subdyaconatu probatā fuisset.

De miraculo veri corpis xpi p ater eū ostenso. Cap xx.

Familias quedā rome nobilis erat. que religionis et deuotionis studio frequē oblationes et die dñico ad ecclesiā deferre. sumoq̄ pontifici ecclesiastice consuetudīs et familiaritatis eiusdē munera offerre solebat. Que cū quadam die ex more ad cōmunionē de manu aplici ordine suo accedēt. illiq̄ pontifex ostiam dñici corpis porrexisset dicens. Corpus domini nostri ihu xpi prosit tibi in remissionē oīm peccatoz et vitā eternā. subtraxit. Quod vir dñi cernens illi cōmonē sacrā retraxit. et seperatim sup altare reposuit eamq̄ dyacono seruandā vsq̄ dū cuncti cōmunicarent fideles tradidit. Expleto vero sacro misterio interrogauit eā b̄tus gregori⁹ dicens. Dic ergo quid cordi tuo emersent tibi cōmunicanti visum? At illa. Recognoui inquit illā porcūculā ex eadē oblatione fuisse. quā ego pprijs manibus fec. et tibi obtuli. Et cū eam te itel lexerī corpus dñi appellasse subtrasi. Tūc sanctus dei pontifex sermonē exinde fecit ad pplm et exhortatus est eū ut dñm supplicit⁹ exorare. quatin⁹ ad multoz fidē roborandā carnis oculis ostenderet quod infidelitas hui⁹ mulieris mētis oculis videre et luminib⁹ fidei conspicere debuisset. Qđ cū fuisset oratū ipse vna cū pplo et eadem muliere exurrexit. et ad altare accessit ter nentib⁹ et sese ad cernendū celeste spectaculū cōprimentib⁹ corpalem palā reuelauit. et vniuerso pplo ipsaq̄ muliere intuente partē digiti auricularis sanguine cruentatā inuenit. ac mulieri dixit. Dilecte in veritatis vel modo iam credē contestanti. Panis quē ego do caro mea est. et sanguis meus vere est potus. Sed presentis condicionis infirmitatis nrē. ea pte qua cuncta fecit ex nichilo. et corpus sibi ex carne sēp virginis opante spū sancto fabricauit. panē et vinū aqua mixtū. manente pria specie in carnē et sanguinē suū ad cultū licū preter ob reparationē nrām spūs siu sanctificatione cōuertit. Indeq̄ multos nuper diuinā pietatis clemētiā ut in formā pristinā sanctissim reformaret misteriū. qua tin⁹ mulieri ad sumendū fuisset possibile. Quod et fm est. Unde sepe fata mulier plurimū in sancta religione et fide proficiens. ptcipatione dñici sacramēti consecrata est. et omnes qui viderāt in diuino amore et orthodoxa credulitate feruentius exarcuerūt. De ptib⁹ corpalib⁹ ns̄ pōtifex reliquijs misit. et de quib⁹ sanguis exiuit.

Quidam quoq̄ nobilis Cap xxi. et potens cū familiaritatē apostolice sedis adeptus eet. misit per legatos condigna exenia ad sedē pontificalem petens reliquias b̄tor apl̄or ac martirū sibi trānsmitti. Quos sanctus apostolor honorabiliē suscipiens aliq̄ndiu secū morari fecit. atq̄ indesinenter scor apl̄or ac martirū memorias ac cimiteria mūdi ex more pulso. pro hui⁹modi negotio missas celebrando et reliquias in eor veneratione conseruando circuiens. prefatos legatos sibi comites semp habens. cū ex placuisset eor celebrationes quoz reliq̄e petebant. ptraulati eosdē pānos conseruatos sup quib⁹ sanctā celebrauerat diuina et singulis singillatī impositos tradidit. munitis q̄ eis sigillo suo petitoribus tradidit. Qui accepta benedictione gaudentes profecti sunt. Sed dū iter carpent⁹ ei quidam primus cetus haberet amicū humanitus subripuit curiositas dicens sodalib⁹ suis. Stulte tanti itineris subisse laborem. cū nescirent quid pānos dño suo referrent.

Pedetemptī aute tresente collatione ver
hoz et viresente suggestione soaoz. con
fratis dignitatis aplice sigillis aperte
sūt; buxiole. et in singulis singule panni
sūt; vepte porcitale. aoz; aī indigna
tione vomā regressi archydiaconū ade
unt; conqrentes. Vt quid inquiūt; dns a
postolicus tam vilipendit; dnm nrm q; tan
tum gratiā se apud eū obtinuisse spemuēt;
q; sic voluerit illu illude. et nos dehonoraa
oni et offensioni sue adiecere. Estimauimus
nos siquide ossa aplōz vel martiū preaosa
hinc ferre situt; detuerut; tantū viū vta
dns nr est. a tanta nichilomin; sede que
et date sūt; nobis panni modite porciun
cule. ac si huiusmodi pānicili genus apd
nos neq;isset; ueniri. Quos archidiaco
nus modestu incepacone redarguit; q;
in tantū presūpcionē eruperit; ut aplica
sigilla corruperit; hortans eos ut reduēt
et que attemptāt; dño suo aī honore defer
ent. Sed nullatenus monitis acq;escentes
usq; ad dnī gregorij venere pncia. Facto
q; compto pacientissie eoz tulit; stultacia
eosq; sacrosanctis missaz solempnijs pre
cepit; interesse. Vnde aī ad locū siu sermo
nis est ventū suadet tpl̄o. dei et sanctoū
gratiā exorare. quatenus in hac re digne
tur aptissie sic suā potenciā ostende. ut
quid mereat fides euidencius minus credul
et ignorantes possint cognoscē. Et data o
racione accepit ab eo cultellū qui temen
ui acceptū vnā porcionē per medīū scauit
Ex qua statī sanguis decurrit. et oem eā
dem ptacilā cruētauit. Videtes igit; iegn
ti et ppli stupendū miraculū ceciderūt
proni in terrā adorantes dnm. Et facto
silencio dixit btus gregorius. Fratres
q;a in consecracione corpis et sanguis
dnī. aī ob sanctificacoēz reliquaz in hono
re apostoloz vel martiū eius offerebāt
semp illoz sanguis hos pānos intrauit
qui effusus est pro nōie eius. Et edificatis
in fide cūctis qui viderant munitisq; re
liquis signo suo bustulis. vota siu munerale
grās tradidit. et aī gaudio ad dnm suū
reuersi hec ei per ordinē narrauerunt

Qui sanctā reuerenē susceptt. et in loco ve
nerabili condidit. quo deus eiā frequenoza
q;m in eiā bī petri miracula fiant. De
duobz magis q;b in tuitu solo exercuit.
et eiā tertiani q;i ab infis euāuit. xxiij.

Paterfamilias erat rome ditissim;
sed non min; vicijs plen; q; rebus
Qui cū vxor sua displicaut; contp̄e
ptū dnī diuoz; feat. Quod btm grego
riū non latuit. Qui cū suauissimis monia
onibz et diuini iudicij terroribz eū indesinē
ter suadere contendēt. ut eū in gratiā re
uocet pactū. ille ptinax eius monita spre
uit. Quē btūs gregorius ab eccia sub ana
themate nisi resipiscēt sequestrauit. Quā
ille sentenciā egre ferens. duos magos pe
cuniis locauit. ut in scm aplicū apodixen
tarios siue ad vindictā exercerent. Qui qua
dam die ut eū ad processionē ex more per
gentē viderūt. equū illius vepente male
ficijs suis vexari a demonibz fecerūt. Sta
tim ille nomē dnī ihu inuocauit. et edito
signo crucis ab equo demonia pturbaut
Respiciensq; in ptem mox ut magos vidit
cecati sunt. et ab eisdē demonibz quasi ve
tersū ceciderūt. Vnde id eoz nequicia pe
tratū intellexit. eosq; ad se duci iussit.
Qui interrogati cū ordinē rei prodidissent
papa vndit. Perpetuo cecos ēe debetis. ne vi
dentes ad consuetā puersitatē redire tēp
tetis. In nōie dnī ihesu xpi a vexacione
demonū liberi sitis. Qui mox a demōibz
emūdati et credētes baptizati sūt. Sed per
manente cecitate dāpnati. iubente btō
gregorio de cetō stipe ecclesiastica alti sūt.

Beatus igit; gregorius aī quodā tpe ante
palacia traiani trāsiret. recordatus clemē
cie eius ut pleni; videlicet supius enar
ratū est amarissie flere cepit. et pro eo
tunditu ante altare sancti petri flens
orauit. donec vox ad eū dormiente dixit.
traianū precibz eius a penis infernalibz
liberatū. sed de cetero cauēt ne pro aliquo
infideli defuncto orare presumēt. De tris
tia eiusdē et pena suggessoris eius sibi detri
ta.

Qdam aute sedisset hētis. Cāp xxiij.
btūs gregorius āuis xiij anno
dnī sexcentesio vi migrauit ad
dnm. Cuius caput ansegisus monachus

archiepus senonensis anno dñi dcc lxxx° a roma rñstulit ad senonenses et in eccle sia sancti petri viui collocauit honorifice ¶Post obitū beati gregorij cū fames gra nis totā prouinciā fatigaret.venerunt ad successorē eius religiosi et pauperes qui bus sanctus gregorius mīstrare solebat et dixerūt.Dñe papa quos pr nr gregorius pascere solebat tua sātas fame pire non sinat.Quibz verbis indignans papa sic semp rīdebat sc̄m gregorij ad famā siue lau dis cunctos pplōs curauit sustapere . nos omnes non possumus pascē.Quibz vacuos remittebat.Vnde sanctus gregorius tertio ei apparuit.et tertio blande corripuit de sua detractione et illius tenacia et pau pertī natūte.At ille nec tūc ad misericordiā flexit.nec ob a detractiōe cōpescuit. nec manū ad mīam extendit.Vnde illi quarto apparens horribiliē redarguit. et cōminans illū in capite p cussit.Cuius dolore vexatus in breui defunctus est.De libris ab ipō bto gregorio cōpositis.Cap

Ante pontificatū cū a papa xpiij. pelagio de monasterio ad eccle astici officiū assūptus leuita es set ordinatus.et pro rīsis ecclesiasticis cō stantinopolī apocrisarius directus a fratribz eius rogatus.maximeq a leandro yspalensi epō qui pro mu sis wisigothor legatus constātinopolī aduenerat cōpulsus est ut librī beati iob multis īuolutī mistevijs enodaret. Quē quomodo iuxta lām intelligēdꝰ. qualit ad fidē xpi et ecclē sacramēta re ferendus.quo sensu vnicuiq fideliī sit adaptandꝰ per xxxv. librox seriem mi ra ratione pdocuit.In quibz ita de vir tutibz vicijsq disserit.ut non solis ea dem verbis videat exponē.sed formis ali quo modo visibilibz demonstrare.Vnde non est dubiū eū pfectionē ipsarū virtu tū assecutū.quax tam efficaciter intimae valuit effm.¶Porro eo tpe quo ad pon tificatū raptus est dū a iohāne vanēna tis vbis epō reprehensus fuisset.aut a pastorali officio delitescendo se subducere vir tam ydoneus voluisset.hac occasione cōpulsus librū pastoralē composuit.In quo manifeste aperuit.qualis ad ecclesie regimen assumi.qualit ipsi rōres viuē. qua discretione singulas quasq psonas instruere.qntū consideratiōe pprā cotidie debeant fragilitatē pensare.Sed et euangeliox omelias xl" cōposuit.qs in duobz codicibz equalit distinxit.In bos etā dyalogox quatuor edidit.in q bus rogatu petri dyaconi siu virtutes scox quos in ytalia clariores nosse velau dux poterat.ad exemplū vnuscuiq in pos terox collegit.ut sicut in libris expositio nū suax quibz sit virtutibz insudandū edocuit.ita etā descriptis sanctox mira culis.que virtutū cox sit claritas ostē deret.¶Prumā quoq et vltimā ezechie lis partē que videbant obscuriores per omelias xxij.qntū lucas intus habeāt demōstrauit.Scripsit preterea vir sanc et alia nōnulla sed et eplās q plures . cox magis mirū est tot eū et tanta de volumina potuisse.quē omnī fe rē tūtis siue tpe crebr viscerū dolor tur nabat.horis ac momētis omībz fr̄atn stomachi virtute lacescebat.Lentis quidē sed tamē cōtinuis antelabat febribz.sa gnabat eū preterea de ordinandis vbis gilijs ne ab hostibz caperet.sollicitudo co tinua.Vrebant aīm eius incessanter filioq hinc inde nūciata discrimina.De mira culo arca eī ostenso dū visionē ezechielis exponeret.Ca xxv.

Deniq a fideli et religioso viro et ei familiarissimo fideliter post eius obitū narra tū didicimꝰ.qꝰ cū visionē vltimā ezechie lis impetraret.appensis velū uti ipm et exte riorē eundē tractatus sui.ullo per intervallo prolixius vacante isdē ministerio perforauit.Et ecce cū per foramē conspi ceret vidit columbā niue candidiorē sup caput eius sedentē.vostrūq ipsius ori diu tenē appositū.Que cū se ab ore eiusdē amoueret.inspiebat pontifex loqui et a notario graphū ceris īprimi.Cū vero retineret sancti spūs organū.minister e ius oculū foramini vtiq applicabat.ecce tacti in oratione leuatis ad celū manibz simul et oculis.columbe vostrū more soliti conspiciebatq ore suscipere.Quod tandē co

dem spū reuelante suis pontifex cognouit et vehemētissime tristis effactus. intermina tus est auctoritate aplica miraculi diuini in se ꝑpetrati tonsurā. ne in vita sua id ali qui quoquo modo patefaceret. Quod is inte grrimū secretū custodiens post defunctionem sanctissimi sacerdotis cōpulsus quorūdā tui dia. qui obtrectabant bīssimū virū pre sumptionis tumore tanta ac talia de celesti se per omnia vidisse fideliter reuelauit. De libro moraliū amisso et ꝑ miraculū inuento. Ca pitulum xxvi.

POst decessū bī ysidori qui xxvi. beato leandro germano suo in ar chiepiscopatu suo yspalensi successe rat. libri moraliū beati gregorij in iob qs eodem leandro petente ediderat. per negligē tiā amissi sūt. ita ut in tota yspania non inuenirent. Post aliquot annos rinde ssyn dus vr yspanie consiliū pxr epōr in vrbe toletana congregauit. et oīm consilio tu ture feruentior amator erat. romā tum e pistolis suis pro libris eisdē requirendis misit. Qui cū de die in diem videt petitio nē suā a papa differri quasi pre multitu dine aliorū librorū presuli libri non possent in archiuo sedis aplice inueniri. tandē pe tijt et obtinuit. vna nocte intentā in ecclesia bī petri vigilandi. Vbi cū enixius deū obsecrasset ut iam iāq; prosperū iter suū faceret. multitudinē virorū reuerendorū conspexit ecclē ianuas ingredientē. et or dine deceti binos ac binos ad altare sanc tū potuit incedentē. Territus itaq; nō se moue re non audet. vidit duos ex illis ad se veni entes e quibus vnus dulcē eū salutatū pau tatus est. quis eēt. vnde et cur venissent. Qui protinus cū ei causā sui aduentus ex posuissent. ille digitū protendens in scri nio inquit illo quod cernis continentur li bri quos quēris. Tunc epūs confidens. obse cro inquit dñe ut apias michi seruo tuo qui sit illa tam preclara virorū processio. Cui ille vndit. Quo illi quos vides prevedē tes sedē ad tuitionē inserta manu cōplectē tes apli sunt petrus et paulus. Ceteri vo ro successores eorū romani pontifices eodem ordine quo eos in pontificatu sui secuti. et nūc in processione sequūt. Tunc epūs magis exhilaratus. obsecro inquit dñe dic michi quis ipse sis qui meū tam diu tater loqueris. At ille. Ego sū aur gregorius pro cuius libris tantū laborē itineris sustinu isti. Et adiecit epūs. Edic etiā obsecro michi si hic est et quis nā est bīus pater augustin⁹ cuius libros non minus q̄m tuos semp dilexi. Ille rndit. Beatū augustinū excellentissi mū virū de quo loqueris alacer a nobis continet locus. Hoc dicto statim cum socio q̄ secū venerat ad cetū aliorū redijt. Post hec vidit epūs ꝙ oēs ad altare sancti petri sū missis capitibz reuerenter inclinātes eodem ordine quo venerāt iamiā ecclē repetent In crastinū autē oīa que viderat pape re tulit. acceptosq; moraliū libros in yspa niā detulit. Hec visio in oīmbz libris mora liū ante ipm prologū per totā yspaniā inuenit. De libroꝝ predictoꝝ excerptis. et ꝑmo de cura regiminis. Tractor. Cap. xxvij

PReter libros beati gregorij supra nōiatos extat et apud nos cōmē tariolus eius sup tantica cātico et liber de conflictu vitioꝝ et virtutū. Quem tamen pleriq; asserbūt augustino. q̄dā autē gregorio. Porro registrū gregorij id est liber epl̄arū eius decretaliū per decem libros pr̄ales diuidit. qui continet epl̄as numero sexcētas xc. De hijs autē omībz pauca capla que sequūt causa brevitatis inserum⁹ Gregorij in pastorali li. Quen sandū valde est ad culmē quisq; regiminis qualit̄ veniat. atq; ad hoc vite pueniens qualit̄ vnuat. et bene viuens qualit̄ doce at. et recte docens infirmitatē suā cotidie q̄tim consideratiōe cognoscat. ne aut hūi litus accessu fugiat. aut pueniendi vitā contradicat. aut vitā doctrina destituat aut doctrinā presūptio extollat. Nulla ars doceri presūitur. nisi intētā pri⁹me ditatione discat. Ab impitis ergo pastora le magisteriū qua temeritate suscipitur. q̄ quidē ars est artiū regimē aiarū? Sepe vo impicia pastoꝝ meritis cōgruit subiectoꝝ. quia q̄nuis lumē scie culpa sua exigente non habeant. districto tamē iu dicio agit̄ ut per eoꝝ ignorātiā hij etiam qui sequūt offendant. Vnde scriptū est ob

saurent oculi eor ne videant ⁊c. Obscura
tis enī oculis dorsū inflectit. qua cū lumē
scē pdūt qui presumut profecto ad portāda
peccator aurigant onera. qui sequūt. Et sūt
nōnulli qui sollerti cura spūalia precepta
scrutant. sed que intelligendo penetrāt. vi
uendo cōculcant. et quod verbis predicant
moribz īpugnāt. Vnde fit ut cū pastor per
abrupta gradit ad precipitiū grex sequat.
Hinc per ypheti dns contra tēptibilem
pastor sciam querit dicens. cū limpidis
sima aqua biberitis. ⁊c. Hinc rursū de sac
dotibz dicit. fructi sūt domui isrl offendiculū
iniquitatis. Nemo quippe in ecia amplius
noceat qm qui peruerse agens nomē vel ordi
nē sanctitatis habet. Delinquentē quippe
huic redarguere nullus presumit. et in ex
emplū culpa vehemēt extendit. qm pro re
uerentia ordinis pēor honorat. Sepe sus
cepta cura regimūs cor per diuisa diuerbant
et impar quisq inuenit ad singula. dum
confusa mente diuidit ad multa. Vnde sa
piens proinde admonet dicens. Fili ne in
multis sint actus tui. Quia videlicet neq
qm plene in vnius quisq opis vacatione col
ligit. dū mens per diuersa ptrahit. Cuq
foras per insolentē curā trahit. a timoris
intimi soliditate vacuat. Fit enī exterio
rū dispositione solliata. et sui solūmodo
ignara. stat multa cogitare se nesciens.
Hec autē proferentes non pītatē repre
hendim sed ab appetitu illi. cordis īfir
mitatē munim. Ne imperfecti quisq cul
men regimūs arripe audeant. et q̄ plā
nis stantes tutibant in precipitio pedem
ponant. De illis q̄ ex diuersis causis re
nunt aut causā officiū pastois ⁊c.
Sunt nōnulli qui eximia virtutū do
na ptipiūt et pro exhibitione ce
terox magnis muneribz exaltant. Qui
nimirū culmen regiminis si vocati sus
cipere renuerūt. ipsa sibi pleriq dona
adimūt que non pro se tm modo sed etiā
pro alijs acceperūt. Cuq sua et non alio
x lucra cogitant. ipsis se que ptia ha
bere appetūt bonis priuāt. Hinc petro do
mins ait. Si diligis me. pasce oues me
as. Si ergo testimonū dilectiois est cu
ra pastionis. quisquis virtutibz pollens
gregem dei renuit pascere pastorē sūmū
cōtinuat non amare. Ideo enī pīc pro
omnibz mortuus est ut qui viuūt iam si
bi non viuant sed ei qui pro ipis mor
tuus est et resurrexit. Hinc moyses aut
vt vere fratris sine filijs defuncti super
stes frater accipiat. atq ad nomē fratris
filios gignat. Sunt itaq nōnulli qui
magnis ut dixim muneribz vitam dū
solius contēplationis studijs inardescunt.
parere vtilitati proximox in predicatōe
refugiūt. De quo si districte iudicentur
ex tantis paldubie rei sūt. quātis venie
tes ad publicā prodesse potuerūt. Qua
enī mēte ab qui proximis profuturis emi
tescit vtilitati proximox secretū ipsoꝝ
sui. qm ipe sūmi patris vnigenitus nul
tis prodesset de sinu pris egressus est ad
publicū nrm. Et sūt nōnulli qui ex sola
humilitate refugiūt. ne eis quibz se ipa
res estimāt preferant. Quox profecto hu
militas si reteris quoq virtutibz cingit.
tunc ante dei oculos vera est cū ad respu
endū hoc quod utiliter subire precipit pu
nax non est. Qualiter hoc officiū recipiendū. qrur.
Quum sit et qliter declinandū. qrur.
ergo aliud regiminis culmen
ponit. si iam donis preuētus e
et ex corde debet fugere et tūtus obedire
Quinuis nōnullī predicatōis officiū non
nullu laudabiliter appetūt. et adhoc nōnul
li laudabiliter coacti ptrahūt. Ysaias ipse
dño querenti quē mitteret vltro se obtu
lit dicens. Ecce ego. mitte me. Hieremias
aut mittit. et tamen ne mitti debeat
humiliter reluctat dicens. A. a. a. dñe deus
tri. En ab vtriscp exterius diuisa vox pro
dijt. sed non a diuerso fonte dilectionis
emanauit. Per actiuā enī vitā prodes
se proximis cupiens ysaias officiū pre
dicatōis appetit. per contēplatiuā vo
hieremias conditoris amox inhere cu
piens ne mitti ad predicandū debeat
contradicit. Quod ergo laudabiliter alter
appetijt. hoc laudabiliter alter expauit.
Iste ne tante contēplatōis lucra lōgius
perderet. ille ne dampna studiosi opis
tacendo sentiret. Sed hoc in vtriscp sūbti
liter intuendū est. quia et ille qui vocatus

uit plene non restituit et is qui mutu volu
it prius se per altaris culmiū purgatū
bidit. ne aut non purgatus adire quisq
sacra misteria audeat. aut quē supna
gratia elegit. sub humilitatis specie superbe
contradicat. Quia igit valde difficile est
purgatū se quelibz posse agnoscē. predita
nsus officiū tuius declinat. Ner tamen
declinari ptinaciē debet. cū ad suscipien
dū hoc diuina voluntas agnoscit. Quod
moyses v trūq miro modo expleuit. qui
preesse tante multitudini et noluit et
obediuit. Hinc ergo hinc quisq precipi
tes colligant cū quanta culpa ex appeti
tu ppio cetis preferri non metuūt. si sanc
ti viri plebiū ducatū suscipe deo etiā iubē
te timuerūt. Moyses suadente dño trepi
dat. et infirm⁹ quisq ut honoris onus ar
cipiat anhelet. Et qui ad culmē valde vigeāt
ex ppijs. humerū lubent opprimendū pon
deribz submittit alienis. De vanis argu
mētis ābitiosoz. xxx.

Verūq qui mētis ābitiosoz. xxx.
preesse conupiscūt. ad vsum sue li
bidinis instrumentū apostolici
sermonis arripiūt quo ait. Si quis epatū
desiderat bonū opus desiderat. Qui tamē
laudans desiderīū. in pauorē protinus ver
tit quod laudauit dicens. Oportet autem
epm irreprehensibilē ee. tū. Notandū
quoq q hoc illo tempe dicit quo quisquis
plebibz preerat. pmus ad martiriū trahē
bat. Tunc ergo laudabile fuit opa
tū quere qn per hunc quēq dubiū nō erat
ad supplicia grauiora puenire. Unde ipsū
quoq episcopatus officiū boni opis expres
sione diffinit cū dicit. si quis episcopatū de
siderat bonū opus desiderat. Saepe ergo of
ficiū non solū non diligit dīno sed nesat. q
ad culmē regimīs anhelans inaulta cogi
tatione ceteroz subiectione pasc. laude pp
ria letat. Ad honorē cor eleuat. rerū affluē
cia exultat. Sed plerūq hij qui subire pas
torale magisteriū conupiscūt nonulla q
pp bona opa animo pponūt. Et qnuis hō
elatione appetant. opaturos tamē se mag
na pertractant. Fitq ut aliud in imis inten
tio sipprimat. aliud tractatus aīo supfia
es cogitationis ostendat. Nam sepe sibi de
se mens ipsa mentit et fingit se de bono o
pere amare quod non amat. de mūdi aūt
gloria non amare quod amat. Cūq preepti
principatus officio pfr̄u secularīter cepit.
lubent obliuisc quicq religiose cogitauit
Penset ergo quisq quid subiectus egerit
et repente cognoscat. si prelatus bona agē
que apposuerat possit. Quia nequaq valet
in culmine humilitatē discere qui in imis
positus non desijt superbire. Nesat laudem
cū suppetit fugere. qui ad hanc didicit cū
deesset anhelare. Ex anteacta ergo vita se
quisq metiat. ne in appetitu se culminis
pmago cogitationis illudat. Quanis ple
rūq in occupatōe regiminis. ipse quoq
boni opis vsus pditur. qui in tranquilli
tate tenebat. Quia quieto mari recte na
uem et imperitus nauta dirigit. turba
to autē fluctibz tēpestatis etiā peritus se
nauta confundit. Quid nāq est potestas
culminis. nisi ptis mentis? Qē eminētis
vite debēt ee q prelationis officiū susciptt

Liter hec itaq quid tenet. Cap xxxi.
dū est. nisi ut virtutibz pollens coac
tus ad regimen veniat. virtutibz va
cuus nec coactus accedat. Considerandū
quippe est quia cū causa ppli electus presul
suscipit. quasi ad egrī medicus accedit.
Si ergo adhuc in eius corpe passiones viuūt
qua presumptione ptuisse mederi ipperat. q
in sinu vulnus portat? Ille igit modis o
nibz debet ad exemplū viuendi ptrahi qui
carnis passionibz moriens iam spū
alit viuit. qui prospera mūdi postposuit.
qui nulla adusa ptimescit. Qui ad aliena
capienda non ducit. sed ppria largit. Qui
per pietatis viscera citius ad ignoscendū
flectit. sed nūq plus qm decet ignoscēdo
ab arce rectitudinis inclinat. Qui nul
la illicita ppetrat. sed ppetrata ab alijs
ut ppria deplorat. Qui ex affectu cordis
aliene infirmitati cōpatit. sicq in bonis
proximi sicut in suis profectibz letatur
Qui sic studet viuere ut proximoz quoq
corda arcnaa. doctrine valeat fluctus irri
gare. Qui orationis vsu et experimento di
dicit. ut obtinē a dño que poposcerit possit.
Si enī homo apud hoīem de quo nūme p
sumit. fieri intercessor erubescit. quame
te apud dnm intercessionis locū pro pplo

arripit. qui familiarē se eius gratie esse
per vite meritū nesciat. Aut quomodo ab eo
alijs veniā postulat. qui vtrū sibi sit pla
catus ignorat. Est adhuc et aliud sollicita
us formidandū. ne qui placare nū posse
credit. hanc ipse ex ꝓprio reatu mereatur
Quia cū is qui displicet ad intercedendū
mittit̄ vrati animꝰ ad deteriora prouocat̄.
Tantū itaq; actionē ꝑsonā. actio tristendē debet
presulis. q̄ntū solet distare a grege vita
pastoris. Oportet namq; ut meriti studeat
quantū tenende rōnabilitatis nūtute cōstrī
git̄. sub tanta estimatione ꝑsonā grex vocet̄.

Qualis ee debeat in cogitatōe et ope. in silencio et sermone in cōpassiōe et cōtēpla

Sit ergo nāe est tōe. Cap xxxij.
cogitatōe mūdus. ut in alienis
quoq; cordibz pollutionis macu
las tergat. Quia nāe est ut ee munda
studeat manꝰ. que diluere sordes alienas
curat. ne tactu quoq; deterius inquinet si
sordida insequens lutū tenet. Sit opatio
ne precipuus. vt vitā vite subditis viuēdo
denūciet. et grex qui pastoris vocē mores
q; sequit̄ per exempla melius q̄ per verba
gradiat̄. Illa nāq; vox libencius auditor
cor penetrat. quā dicentis vita cōmendat.
quia quod loquendo imperat ostendendo ad
muat ut fiat. Sit discretus in silencio. v
tilis in verbo. ne aut tacenda proferat. aut
proferenda retineat. Sepe namq; rectores
improuidi hūanā gratiā amittē formidā
tes loqui libere recta ptimescūt. nec tā
gregis custodie pastoz studio sed mercēna
rioz vice deseruiūt. quia veniente lupo
fugiūt dū se sub silencio abscondūt. Hīc
per ꝓphetā dns conqueri̇t̄ ducēs. Non as
cendistis ex aduso tē. Hinc rursū delin
quenti ꝓphō dicit̄. Pphete tui viderunt
tibi fālsa. nec aperiebāt inquitatē tuam
tē. Clauis quippe aptionis est sermo cor
rectionis. quia incepcio culpā detegit.
quā sepe nescit etiā qui ꝓpetrauit. Pro
uidendū quoq; rectoribz est ut non solū
ꝑuaua nullo modo sed ne recta quidem
minie vel inordinate proferant̄. Quia se
pe dictoz virtus ꝓditur. cū apud corda au
dientiū loquacius mentem ōportunitate
leuigat̄. Vnde paulus discipulū de istūcia
predicationis admonēs ait. Predica verbū
instā oportune importune. Dicturus ipor
tune premisit oportune. quia scitu apud
auditoris mentē. ipsa sua se debilitate destru
it. si habē oportunitatē importūitas nesciat
Sit etiā rōr singulis cōpassione proxi
mꝰ. pre cūctis contēplatōe suspensus. Qa
tunc ad alta cauritas mirabiliē surgit. cū
ad ima proximoz se misericordiē attra
hit. Et cum benigne descendit ad ima. va
lenē recurrit ad summa. Tales quoq; sese q
presul exhibeant. quibz subiecti occulta
quoq; sua prodē non erubescant. ut cum
tēptationū fluctus ꝓmuli toleranter ad pas
toris mentē quasi ad matris sinū recurrāt

Qualiē se debeat subiectis equare et q̄liter

Sit autē et bene ꝑferre. Ca. xxxiij.
agentibz socius et honore suppresso
equalē eis se credat. in nullo se ꝑ
ferat. Omnes hoīes natura equales gen
it. sed variante meritoz ordine alios ali
os culpa postposuit. Ipsa autē diuersitas
que accessit ex vicio. diuino dispensat̄ iudi
cio. ut qua eque stare nō valet. dis homo.
alter regat̄ ab altero. Vnde nūti qui pre
sunt non in se dīt potestatē ordinis sed e
qualitatē pensare condicionis. nec preesse
se hoībus gaudeant. sed prodesse. Antiqui
etenū patres non reges hoīm sed pastores
pecoz fuisse memorant̄. et noe ac filijs ei
dicit̄. Terror vester ac tremor sit sup cūcta
aīalia terre. Quoz videlicet terror. qua
esse sup aīalia precipit̄ profecto ee super
homines prohibeē. Quia contra naturā
supbire est. ab equali velle timeri. Et cū
necesse est ut rōres a subditis timeant. q̄
ab eis deū mūme timeri deprehendūt. ut
humana saltē formidine pellere metuāt
qui diuina iudicia non formidant. Non
em ꝓsita ex hoc que sito timore supbiunt
in quo non solū suā gloriā sed subditoz
iusticiā queriūt. In eo em ꝙ metū sibi ap
uerse viuentibz exigunt. quasi non hoībus
sed animalibz dīanē̄. quia ex qua parte
bestiales sunt subditi. ex ea etiā debent so
midini subiacē prostrati. Sed plerūq; rec
tor dū ad vsum ei cuncta subiacent. dum
ad votū velociē iussa complent̄. dū omnes
subditi si qua bene gesta sunt laudibz efferūt

male gestis autē nulla auctoritate contē
diāt. dū eaā plerūq; laudant. quod re
probare debuerant. seductus ab hijs que
infra suppetunt. super se aīo tollit et dū
foris īmenso fluore turīdat. mens veri
tate vacuat. Atq; sui oblitus in voces se
spargit alienas. talemq; se ee credit qlē
foris audit. non qualē intus discernē debu
it. Subiectos despicit. et quos sorte plātis
anteredit. tūstendisse se eaā vite meritis
credit. Cunctis se estimat amplius sapere
quibz se videt amplius posse. Hinc usq;
ad eius similitudinē ducit. de quo scriptū
est. Omne sublime videt rē. Apostate qppe
angelo simulus efficit. dū homo hoīb; simi
lis ee dedignat. Hanc autē potentiaā bene
regit. qui et tenere illā nouerit et īpug
nare. Qui stat et per illā super culpas e
rigi. et aī illa ceteris equalitate cōponu.
Equalē se cum illa ceteris cernere. et tamē
se pectantibz zelo vlaonis ante ferre. Sūm
us potius q̄ fratribz dominat. Qz ergo sub
ditos seruari debeat et amor et vigor. Cap
Dleriq; eaā dignū est xxxiiij.
ut eosdē quos corrigim⁹ tacita no
bis cogitaone preferam⁹. Illor
namq; vicia per nos disciplīe vigore feri
unt. In hijs vero que ipsi cōmittim⁹ ne ver
bi quidē ab aliquo īuectione lacerāmur.
Tanto ergo apud deū obligaaores sum⁹.
q̄nto apud homines īulte pectam⁹. Disci
plina vero nēa subditos diuino iudicio tā
to liberiores reddit. q̄nto hic eoz culpas sine
vindicta non deserit. Seruanda itaq; est
in corde hūilitas. et in ope disciplina. Atq;
inter hec sollerter intuendū est ne dū im
moderatius custodit virtus hūilitatis. sol
uant iura regimīs. Teneant ergo rectores
exterius quod pro aliorū vtilitate suscipiūt
et seruent. interiꝰ quod de sua estimaone
plimescūt. Sed tamen quibzdā signis de
cta subiecta deprehendāt. quatenꝰ et in
autoritate eoz quod formident videant.
et de humilitate qd imitent agnoscant.
Curandūq; est ut rectorē subditis. et ma
ne aut districtio vigida aut pietas sit re
missa. Ergo subditos cū messe rectorib; de
bet. et iuste consulens mīa. et pie seuiens
disciplina. ut nec multa aspitate exulcēt
subditi. nec nimia benignitate soluantur.
Sit itaq; amor sed non emolliens. sit vigor
sed non exasperans. ut per vinū putrida
mordeant. per oleū sananda foueantur.
Caput subiectoz sunt cūcti qui presunt.
Al subiectis itaq; inferiora gerenda sūt. a
rectoribz sūma cogitanda. ut silicet oculū
qui precedentis gressibz preminet. cum pul
uere non obscuret. Aliqn subiectoz vitia
prudēt dissimulanda sūt. sed quia dissimu
lanē indicanda. Aliqn et apte cognita ma
ture tolerāda. aliqn vero subtiliē et occulta
pstrūda. alīn leniē arguēda aliqn vehemēt in
arepanda. Qz diuisi diuisimode admonēdi
sūt. ut aliē egenis q̄ diuites et leti q̄ tris
tes. Cap
Sicut longe tes. Idē in 2° li. Ca xxxv
ante nos venerande memorie gre
gorius nazanzenus edocuit. non u
na eademq; cūctis exhortaao congruit. qa
nec cunctos par mor qualitas astringit.
Sepe nāq; alijs officiūt que alijs prosūt. qa
et plerūq; herbe que quedā aīalia nutri
unt. alia occidunt. Et lenis sibilus equos
mitigat catulos instigat. Et medicamē
tū quod huic morbū īminuit. alteri vies
iungit. et panis qui vitā fortē roborat
puulos necat. Pro qualitate igit audien
cie debet formari sermo doctoz. ut ad sua
singulis congruat. et tamen a cōis edifi
caonis arce nūq; recedat. Aliē itaq; ā
monendi sūt topes. aliē locupletes. Illis nā
q; debem⁹ offerre solacia cōtē tribulaaonē.
istis vero inferre metū contra elaaonem.
Illis dicit. Elegi te in camino paupertatis.
de istis vero dicit. Diuitibz hui⁹ seculi pre
cipe non sublime sapere. nec sperare in i
certo diuitiaz. Aliter leti. aliter tristes.
Habent enī leti ex ꝓpinquo luxuriā. tris
tes iram. Discant itaq; leti ex minarum
aspitate quod timeant. audiant tristes p
mioz gaudia de q̄bz presumāt. Aliē admo
nendi sūt subditi q̄ plati. et serui q̄ dñi. Cap
Aliter admonendi sūt subdita xxxvi
aliter prelati. Illos ne subiectio
conterat. istos ne loaus supior ex
tollat. Illi ne min⁹ impleant que iubent

ſti ne plus uſto uibeant que cōpleant. Illi diſcant quomodo ante occulta arbit oculos interiora ſua cōponāt. uſti quō eā cōmiſſis ſibi exempla bene viuendi exterius prebeant. Decet etiā prelati debent. quia ſi puerſa vnq; ꝓpetrant tot mortibz digni ſunt. quot ad ſubditos ſuos ꝓdiacōis exempla tranſmittūt. Vnde neceſſe eſt ut tanto cauciis ſe a culpa cuſtodiant. q̄nto per praua que ſtatuūt non ſolū moriūt. ſed alioz aiarū. quos prauis exemplis deſtruxerūt rei ſiūt. Admonendi ſiūt illi ut tanto arcta ſe ſolliciti⁹ viuant quanto eos aliena cura nō ipliciat. Iſti vero ut ſic alioz curas expleant quatin⁹ et ſuas agere non deſiſtant. Et ſic in ꝓpria ſolliciatudine ferueant ut a cōmiſſoz cuſtodia mīme torpeſcant. ſicut ſcptū eſt. fili ſi ſpoſponderis pro amico tuo. Pro amico ſpondere eſt aliena aiam in parvulo ſiue cōuerſacōis acapere. Verbis oris ſui illaqueat. qui dū cōmiſſis ſibi vtilit bona dicere. ipm nāc eſt prius q̄ dixerit cuſtodire. Apud diſtrictū enī iudicē cogit in opere tanta exſoluere. q̄nta cum conſtat alijs voce precepiſſe. Admonēdi ſiūt qui preſunt ut per circūſpectionis ſtudiū oculos vigiles intus et in circuitu habeant. et ceu aialia fieri contēdant quatin⁹ et interno iudici in ſemetipſis placē ſtudeant. et exempla vite exterius prebentes. eciā ea que in alijs corrigēda ſiūt deprehendant. Subditi vero admonēdi ſiūt ne ꝓpoſitoz ſuoz vitā temere iudicent. ſi quid eos fortaſſe agere reprehēſibiliē vident. ne cū culpas eoz conſiderant contra eos audaciores fiant. Sed ſic ſi q̄ valde ſiūt eoz praua apud ſemetipſos diiudicent. ut tamen diuino timore cōſtricti ferre ſub eis iugū reuerencie non recuſent. Cū enī ꝓpoſitis delinq̄mus eius ordinacōni qui nobis eos preſtulit obuiam dicente moyſe. Non contra nos eſt murmur vīm ſed contra deū. Aliter admonendi ſiūt ſerui. aliē domini. Illi ut in ſe ſemper humilitatē condicōnis aſpiciāt et dominos non deſpiciant. ne deū offendāt ſi eius ordinacōi ſuppe contradicāt. Iſti vero ut nature ſue memoriā non amittant. ſed quos per condicōnē ſubditos tenent. per nature conſorciū ſibi equales agnoſcant. Illi ut ſciant ſe ſeruos eſſe dominoz. iſti ut cognoſcant ſe conſeruos eē ſeruoz. Qz aliter ꝓuidētes q̄ vereāndi erūt

Aliter admonendi ſiūt ꝓuidentes q̄ benivoli. Caplm xxxvij.

Aliter admonendi ſiūt ꝓuidentes aliē vero vereandi. Illos namq; non niſi increpacio dura cōpeſcat. iſtos nutē plerūq; ad melius exhortacio modeſta cōponit. Illos melius corrigit qui tacendo reprehendit. iſtis maior profectus adducit. ſi hoc quod in eis reprehenditur quaſi ex latere tangit. Aliter impatientes. aliter patientes. Impatientes nāq; differendū eſt. quia dū frenare ſpm negligit. per multa eaā que non appetit. ꝓquitatē abrupta rapiūt. Quia videlicet mētē furor impellit. quo deſiderū non tenet. et agit cōmota velut neſciens vnde dolet. aut poſtmodū ſaciens. Audiant ergo quid ſcriptū eſt. Melior eſt patiens viro fortē. Animoſ quippe non aliquid exterius. ſed ſemetipſū ſibijpſi ſubigit. q̄n eū patientia intra ſe frenari cōpellit. Audiant eaā quod electis ſuis vitis dicat. In patiencia veſtra poſſidebitis aiās vras. Hic enī cōditi mirabiliē ſumus ut tacio aiam. et aia poſſideat corpus. Ius vero aie a corpis poſſeſſione repellit. ſi non prius ipa a tacē poſſidetur. Patientes vero admonendi ſūt ne in eo qd exterius portat. interius deſeruiant. ſed illos eciā ſtudeant diligē quos ſibi nōce eſt tolerare. Ne ſi patiencia tacito non ſequit. in interioē odij culpa virtute oſtenſa cōuertat. Vnde. cautus ingſpiciens eſt. benigna eſt. quia quos ex patiencia tolerat. amare eciā ex benignitate non ceſſat. Virtus eſt coram hoīibus aduerſa tolerare. ſed virtus coram deo diligē. Quia hoc ſolū deus ſacrificiū accipit. quod ante eius oculos flāma caritatis accendit. Sed monendi ſiūt benivoli. ut ſic alienis bonis congaudeant. quatin⁹ et ꝓpria habē concupiſcant. Sic proximoz facta diligendo laudent. ut ea eciā imitando multiplicēt. Ne ſi in hoc pītis vite ſtudio ad certamē alienū devoti frutores ſed pigri ſpectatores aſſiſtant. poſt certamē ſine brauio

remaneant. et tūc eor palmas afflicti respiciant in quor laboribz nūc otiosi p diuerant. Valde quippe pensam⁹ si aliena bene gesta non diligim⁹. Sed nil mer cedis habem⁹ si ea que diligim⁹ in q̄ntū possum⁹ non imitam̄. Qn eā grauiꝰ extrema vlcione feriendi sūt. quibz placu it quod imitari noluerūt. Cinuidi aut̄ admonendi sūt ut ꝑpendant q̄nte cecitatis sit. qui alieno profectu deficiūt. et aliena exultacione cōtabescūt. qui aliena bona que habē non ꝑsequi si diligerent sua face rent. Nostra sūt nimirū. que etsi imitari non possum⁹. in alijs amam⁹. et amācū fruī quecūq; amanti in nobis. Hunc ergo pensent tūdi cecitas q̄nte vtilis sit. que alieni laboris opera. nīa sine labore frūt

Qd alit ꝑpuri q̄ simplices et egri q̄ incolu mes. xxxviij.

Aliter admonendi sūt simplices aliꝰ impuri. Simplices quidē. ut sicut fallacia semp vtili ter vitant. ita veritatē vtilē semp pro ferant. et simplicitatis bono prudencia adiungāt. sed in illud volo vos sapiētes ēe in bono. simplices aut̄ in malo. Impu ri vero ut q̄m grauis sit q̄ culpa tole rāt duplicitatis labor agnoscant. Dū reprehendi metuūt semp defensiones improbas querūt. semp pauidis suspicio nibz agitant. Nil aut̄ ad defendendum pudicie tucius. nil ad dicendū veritate facilius. Nam dū fallacia suā tueri cona tur. duro cordis labore fatigat. Caliter incolumes et aliter egri. Incolumes q̄ dem ut salutē corpis exerceant ad salutē mentis. ne si eam ad vsū nequicie indi nant dono deteriores fiant. Egri vero ut eo se filios dei ēe sentiant. quo illos dis cipline flagella castigant. Considerētq; q̄nta salus sit cordis molestia corpalis. que ad cognitionē sui mentē reuocat. et quā plerūq; salus abicit infirmitatis molestia reformat. Quic etiā admissa per cata diluit. et ea que admitti poterāt cō menta ꝑnīe vulnera infligit. Considēt quoq; incessanter q̄nta redemptor nr ab hijs quos creauerat mala ꝑtulit. q tot abiecta cōtiorū probra sustinuit. insultantiū ala pas accepit. a ꝑfidor sputis faciē non abscondit. flagella et colaphos ꝑtulit. spinis caput suppositi. fel in sitī sua ac cepit. sub irrisione adoratus trauit. vitā mortuis ꝑparans. vsq; ad mortē ipse vita peruenit. Cur itaq; asperū credit ut a deo homo toleret flagella pro malis. si tanta deus ab homibz ꝑtulit mala pro bonis. Aut quis sana intelligencia de passio ne sua ingratus existat. si ipse hunc sine flagello non exijt. qui hic sine pcō vixit.

Qd aliter tractā q̄ loquaces. Ca. xxxix.

Aliter admondi sūt nimis tractu. aliꝰ multiloquio vacantes. Insinuari nāq; nimis tractis debet. quia dū vicia queda incaute fugiūt. occulte deteri oribz ꝑplicant. Nam sepe longiā quia īmo derati⁹ frenāt. in corde grauius multilo quiū tolerant. ut eo plus cogitacōes i mē te ferueant. quo eas violenta custodia īdis creti silencij angustat. Plerūq; nimis tra ti. aīt nōnulla ijusta patiūt. eo in acriorē dolorē prodeūt. quo ea que sustinēt nō lo quūt. Nam si illatas molestias tiquille lingua diceret mens a dolore constīe aliena manet. Vulnera enī clausa plus cruciāt ulā aīt putredo que ītrīs ferueat eiūs. ad salutē dolor apit. Admonendi sūt itaq; ut si proximos sicut se diligūt nūme illis taceāt vnde eos iuste reprehendūt. Voas enī medi camune utroq; saluti occurrit. dū et ab il lo qui infert actio praua cōpescit. et ab hoc qui sustinet dolozis feruor vulnē apto tem perat. Qui enī proximor mala respiciūt et tamen in silencio lingua premūt. quasi conspās vulneribz vsū medicaminis subtra hūt. et eo mortis actores fiūt. quo virus eī poterāt curare noluerūt. Lingua itaq; dis crete frenanda est non insolubiliter ligāda. sicut sēptū est. Temp⁹ tacendi et temp⁹ loqñ di. Aīt contra admonendi sūt multiloquio vacantes ut vigilanter aspiciāt. q mens eo rū quot superuacuis verbis a silencij sui cen sura dissipat. quasi tot riuis extra se duc tur. Vnde et redire interius ad sui cognicionē non sufficiat. quia per multiloquiū spersa a secreto se intime considerationis ex cludit. Totaq; se insidiantis hostis vulneri bz detegit. quia nulla munitione custodie

uirtūcludit. Vnde scriptū est. Sicut urbs patens et absq; muror ambitu. ita vir qui non pt in loqndo cohibē spm suū. Quia enī murū silencij non habet/ patet ijmici iaculis tūitas mentis. Plerūq; dū otiosa verba fugere negligimus/ ad noxia puenimus. Otiosū autē verbū est/ quod aut ratione iuste nūtatis aut intencione pie utilitatis caret. Si ergo ratio de otioso verbo exigit pensemus/ que pena multiloquio maneat/ in quo eā per noxia verba petat. Qz aliter māsuetj uranndi et hūiles qm elati. Capitulū

Aliter admonendi sūt mansuetj/ aliter uranndi. Sepe enī mansuetudinis dissolucois torpescūt studio. sepe uranndi rectitudinis fallunt zelo. dū ire fue stimulū iustitie zelū putant. et cū uitiū uirtus credit. sine metu culpa cumulat. Idcirco spūs sc̄s in columba et igne monstratus est. quia salucet oēs quos implet. et uolū be simplicitate mansuetos. et igne zeli erhibet ardentes. Admonendi ergo sūt mansuetj ut habere eā emulacionem iustitie studeant. uranndi uero ut emulacioni quā se habē estimāt. mansuetudinē subiungant. Sepe eā uranndi eā se declinantes insequūt. uire occasionē cōmouent. labore contenois gaudēt. qō tamē melius corrigimus si in ipsa re sue cōmocione declinamus. Perturbati q̄ppe quid audiant ignorant. sed ad se reducti tanto libencius exhortacois uerba recipiunt q̄nto se tranquillius tolerntes erubescūt. Mentj autē furore ebrie omē quod rectū dicit puer sū videt. Cū uero uranndi sit alios impetūt ut declinari oīo non possint non apta exprobandō sed sub quadā tautela sunt reuerentie prendo feriendi. Sicut legit q̄ppassit abner azael auersa hasta in inguine. cū insequēs eū nollet desistere. Auersa hasta psequentē ferire est furentē tranquille ex quibusdā tangē et quasi prendo superare. Aliter hūiles et aliter elati. Illis dicat quia dū se deiciunt ad dei similitudinē astenduūt. Istis q̄a dū se erigūt in apostate angeli imitacionē cadunt. Quid itaq; elacione deiectius. que dū supra se tendit ab altitudine vere celsitudinis elongat. Et hymilitate subtilis/ mus. que dū se in ima deprimit/ auctori suo manenti sup sūma cōungit. Plerūq; nōnullis qui sibi hūiles uident. ne qui hominibz deferri non debet timor cōungit. et cū quedā mirabilia sunt/ uitia illi ex/ tent ex timore. et tamē tacere se estimāt ex hymilitate. Plerūq; eā elatos comitat/ solet libere uoces asserere. et loquūt per impacciā elacoīs. cū tamen loqui se ne dū per libertatē rectitudinis. Vnde et elati admonendi sūt ne plus q̄ decet sint liberi. et hūiles ne plus q̄ expedit sint subiecti. Ne aut illi defensionē iustitie uertant/ ut ex/ ercitacionē superbie. aut isti cū studēt plus q̄ nāe est hominibz subiici cōpellant eam eoz uitia uenerari. Qz aliter abstinētes

Aliter aliter gulosi. Capitulū xlv.

admonendi sūt gulosi. aliter abstinētes. Illos enī superfluitas loquacionis. leuitas opis atq; luxuria. Istos uero sepe impacia. sepe uero superbie culpa comitat. Nisi enī gule deditos immoderatu loquacitas rapet. diues ille qui epulatus cotidie dicit. in lingua mea uiuus non arderet. Rursū q̄ gule deditus leuitas protinus opis sequat. auctoritas scr̄a testat dicens. Sedit ppls manducare et bibere et surrexerūt ludere. Quos ea am plenūq; edacitas ad luxuriā pūdi quia dū saturitate uenter extenditur. aules libidinis excitatur. Tantoq; longius a sanctitudo parente recedit. q̄nto per immoderatum usū dū mansa ad ubera tendit. parētis pinguis lapsus iterat. Abstinētes uero admonendi sunt ut abstinenciā suā et semp sine diminucione custodiant. et nūq̄ hanc a pud occultū iudicē crimine uirtutis reddat. Ille si forte magni meriti ee credit. ne in elacionē subleuet. Frange inquit esurienti panē tuū. &c. Alioqn nūquid hoc est iesu nū quod elegit per diē &c. Qua in re pensandū est/ uir tus abstinencie q̄ pua refu tatur que nō nisi ex aliis uirtutibz cōmēdatur. Nouerint quoq; quia tūc deo abstinē tiā placentē offerūt. cū ea que sibi ab alimentis subtrahūt/ indigentibz largiunt. Audiantq; quod per ꝓphetā dīs redargu ut dicens. Nūquid ieiunium ieiunastis mihi.

non enī deo sed sibi ieiunat quisq; . qui ea que ventri subtrahit non ꝯpibz tribuit. sed ventri postmodū offerenda custodit

Qz aliq; misericordes alij rapaces et aliq; inter vtrūq; medij . Caplm xlij

Admonendi sūt qui iam sua misericordie tribuūt. aliter qui aliena rapere contendūt. Admonēdi namq; sūt. qui sua misericordie dant ne cogitatione tumida sup eos se quibz terrena largiunē extollant. Ne idarco se meliores estiment quia contineri se per se tetēos vident. Sed a celesti dño dispensatores se positos subditor tpaliū cognoscāt. et tanto humiliē prebeant. qnto et aliena cē ut sollicite ꝑpendant ne cōmissa indigne distribuant. ne aliqua quibz nulla . ne nulla quibz aliqua . ne multa quibz pauca . ne paucā prebeant quibz impendere multa debuerāt . Ne precipitatione hoc qd tribuūt tutiliter spargūt. ne tarditate pentes crucient . ne recipiende gratie intēo subrepat. ne dationis lumen cūsitorie laudis appetitus extinguat. Ne oblatū munus cōmenta tristitia obsideat . ne in bene dato munē animꝰ plus qm decet hilaret. Ne sibi quicqm tū totū impleuerint tribuant . et simul oīa postq; pegerint p quibz oīo conferre nichil debeant . audeāt quod scriptū est . Da bono et non recipis peccatore . Nonnulli enī huiꝰmūdi diuites. cū fame trucient xpi pauper . effusis largitatibz nutriūt histriones . Qui vero indigenti eā pcul panē suū non quia peccator est . sed quia homo est . tribuit . non pcōrē sed ustū nutrit . quia in illo nō culpā sed naturā diligit . Admonēdi sūt eā ne cū pcā cōmissa elemosinis redimūt . adhuc redimenda cōmittant . Qui enī est vel vestimentū pauplbz elargit. sed crimen aīe vel corpis iniquitate polluit. Quod minus est offert iustitie . quod maius est culpe . Dua enī dat deo et se dyabolo . Ait contra qui aliena rapę contendunt ut sollicite audiant quid veniēs ad iudicū dño dicat . Esurrui et non dedistis michi mādūcare . Quibz eā premittit dicens . Discedite a me maledicti . etc . Hunc ergo colligē dū est qnta dampnatiōe plectendi sūt qui aliena rapuūt . si tanta aīaduersione feriunt qui sua indiscrete tenuerūt . perpendāt quid mereant ijustica illata . si tanta pausione digna est pietas nō impensa . Admonēdi sūt qui nec aliena appetūt nec sua largiunt ut sciant ꝙ ea de qua supti sūt . cūctis hoīb; terra cōmunis est . et idarco alimentū quoq; oīb; cōiter profert . Iniqui sū ergo se innocentes putant qui cōmune dimunꝰ priuatū sibi vendicant . Qui tū accepta non tribuūt . in proximoꝝ nece grassātur . quia tot pene cotidie pimūt . quot morientiū paupm apud se subsidia abscondunt . Nam cū quelibet nāria indigētibz ministramꝰ . sua illis reddimꝰ . non nostra largimū . et iustice potius debitū qm mūe opera implemꝰ . Hinc psalmista dicat . dispersit . dedit paupibz . iustitia eius manet in scm scli . Quidā vero nōnūq; dicere solent . Concessis vtiū . aliena non querimꝰ et si digna mūe retributiōe nō agimꝰ nulla tamen puersa ꝑpetramꝰ . At illū diuitem qui induebat purpura et bisso et epulabat cotidie splendide post hanc vitā vltrix flāma susceptit . non quia aliquid illicitū gessit . sed quia īmoderato vsu totū se licitis tradidit . Admonendi sūt ergo tenaces ut nouerīt ꝙ hanc pmā deo ijuriā fecerūt . quia dantī sibi oīa nullā misericordie hostiā reddunt .

Qz aliq; discordes q; pacati et pspicue fruētes q; miseri . xliij

Aliter admonendi sūt discordes . aliter pacati . Qui abstinentiā a concordia sepat . audiat qd dicitur . laudate eū in tympano et choro . In tympano sicam et pressa pellis resonat . in choro autē voces societate concordāt . Quisquis itaq; corpus affligit sed concordiā deserit deū quidē laudat in tympano . sed nō laudat in choro . Admonendi sūt pacati . ne dū nimis humanā pacē desiderant . pauos hoīm mores nequaq̄m redarguendo et consentiendo ꝓuersis ab actoris sui se pace disiungūt . Iam iosaphat qui tot de antecessa vita preconijs attollit . de achab regis amicicijs pene peritur⁹ increpatur et ei a dño per ꝓphetā dicit . Impio prebes

auxiliū .xtī. Admonendi sūt ergo ne si ad
correptionis verba prosiliant .tpalē pacē
sibi pturbare formident. Et rursus ut eā
dem pacē integra dilectiōe interius tene
ant .quā per ūentionē vocis sibi exti
seus turbant .sicut dauid qui dicit .Cum
hijs qui oderūt pacē eram pacificus etc.
Admonendi sūt qui in hoc quod tpaliē
appetūt prospantē ne cū cuncta ad vota
suppetūt dantē querē negligāt .si ī hijs
que dantē aīm figant .ne pegrinacionē
pro patria diligant .ne subsidia itineris
in obstacula puenacionis puertāt .Quisq;
enī prospitatē qua vtatur apud iudicē
cordis melioris vite amore non repmut
fauorē vite tūscītis in ppetue mortis
occasionē vertit. Pollerter autē conside
rent quod pūtis vite prospitas aliq̄n ido
circo datur .ut ad meliorē vitā prouocet.
aliq̄n vero ut ēternū plenius dāpnet.
De primo dicit .dedit eis regiones gentiū
et labores pplōr possederūt .De secundo ī
inferno diuitis cruciato dicit .recepisti bo
na in vita tua .xtī. Idcirco enī hic bona
recepit et malus ut illic plenius mala
reapet .qui hic nec per bona fuerat con
uersus. Vt contra admonendi sī qu ea
quidē que mūdi sunt concupiscūt sed tñ
adūsitatis labore fatigant .ut sollicite per
pendant creator dispensatorq; sanctorū
cunctor .q̄nta sup eos gracia vigilat q̄s
in sua desideria non relaxat .Ergo q̄nq̄
despat medicū concedit ut cūcta que cōcu
piscit accipiat .Nam qui sanari posse cre
ditur .a multis que appetit prohibetur
Et pueris nūmos subtrahim⁹ .quib; to
ta simul patrimonia heredibz seruiam⁹
Consideret .quod plerūq; etiā iustos tū
temporalis potencia fustollit .velut in
laqueū culpa cōprehendit. Qz aliter cōtinē
ter admonēdi sūt .tes q̄ cōiugati
continētes q̄n cōiugati xliiij .
Cōiugati quidē ut cū maxīm
que sūt alterius cogitant .sic eoz quisq;
placere studeat cōiugi .ut non displiceat
conditori. Diuiq; ea que mūdi sunt agūt
ut tamē appetere que dei sūt nō omittāt.
Diuiq; qui habent vxores tanq̄ non habē
tes habeant. Vxorē quippe quasi non ha
bens non habet .qui aīam carnis ex nīa
tate tolerat .sed eterna gaudia ex deside
rio spūs expectat. Admonendi sūt ut sus
cipiende prolis causa meminerūt se con
iunctos .et cū īmoderate admixtiones ser
uientes ppagationis articulū in vsum
transferūt voluptatis .pendant q; licet
extra non exeant in ipso tamē cōiugio
cōiugij iura tūscendunt. Vnde nīe est
ut crebris elemosinar erogationibz dele
ant .quod pulchrā copule spīalē admix
tis voluptatibz fedant. Vt contra admo
nendi sunt qui ligata cōiugijs non sunt.
ut preceptis celestibz eo rectius seruiant.
quo eos ad curas mūdi iugū carnalis co
pule non inclinat .ut tanto eos pmores
q̄to et expediciores dies vltimū īueniat.
Ne quo meliora agere vacantes pūt .sed tū
negligunt .eo deteriora supplicia mereā
tur .audiant quod paulus dicat illis que
ad celibatus gratiā instruit. Non ut la
queū vobis īiciā .xtī. Plerūq; actione seu
larū confundit vita continentiū .cum er
ubi ultra habitū assumūt opa .et ubi ma
ri ordinē ppriū non exaltant corda .Vnde
per pphetā dicit .erubesce sydon ait mare
Quasi enī per vocē maris ad verecundiā
sydon adducit .q̄n per cōpationē vite sōlā
rium atq; in hoc mūdo fluctuācium .eius
qui munitus et quasi stabilis ternitatis
ta reprobat .Dic ergo in humano gne
et quidā in meliori ordine deteriores si.
et quidā in deteriori meliores .qua et
usu sortē extremi habitus bene viuendo
tūscendūt .et illi superioris loci meritum
moribz non exequendo diminuūt. Qz ali
admonēdi sūt q̄ pcām deplāgūt .et aliq̄ qui nō.

Admonendi sūt qui Cap xlv
pcām deplorant opm ut singula
quecq; admissa peccatā consideret
et dū per vnūquodq; erroris sui inq̄nia
one deflent .simul se ac totos lacrimis
mundent. Vnde bene per ihemiā dicitur
diuisiones aquarū dedūxerūt oculi ma
Admonendi sūt ut de misericordia quā
postulant presumant. Rursūq; sic de spe
fiduciā habeant .ne inmanita securitate
torpescant. Plerūq; enī hostis callidus
mentē quā peccato supplantauit .eā de

ruina sua afflictā respiciat. securitatis pestifere blandicijs seduiat. Quod figu rate exprimit cū factū dīne mēoratur. Dyna quippe ut mulieres videat extra nec regionis egredit. qñ vnaquęq; mēs studia sua negligens et actiones alienas curans extra habitū et extra ordinē ꝓpīi vagatur. Quā sychem p̄nceps terre opp mit. quia ꝓuentū in auris exterioribz dy abolus corrūpit. Deinde quia mens cum a culpa resipiscat addicatur. atq; admis sum flere conat. Corruptor autē spem et securitates vanas ante oculos reuocat. quatinꝰ vultatē tristicie subtrahat. rēe uit. Modo enī alioz facta grauiora. mo do nichil ee quod ꝑpetratū est. modo mise recordē deū loquitur. modo adhuc tempꝰ subsequēs ad penitenciā polliceī. Ut dū per hec decepta mens duat. ab intencōe penitencie suspendat. In p̄mo quidē pa rente didicimꝰ quia tribz modis oīs culpe nequiā ꝑetramꝰ. suggestione sathe de lectatione. consensu. Primū per hostē. secū dū per mulierē. tertiū vero per spm̄ ꝑpetrā. Vnde et illic serpens praua suggessit. eua quasi uero delectationi se subdidit. adam vero tanꝯ spūs suggestione ac delectacō ne supatus consensit. Admonendi sūt qui perpetra admissa plangūt. nec tamen deserūt. ut stuant quia flendo se ītaniter mūdant qui viuendo nequit inquinat. Nam et sus in volutabro luti dū lauat sordidior redditꝰ. Et qui admissa plangit nec tamen deserit. pene grauiorus culpe se subicit. qui et ipsam quā ꝑpetrare flen do potuit venā contēpnit. Et quasi in lu bz suis vite mūdicia subtrahit. ante dei o culos sordidas eaā ipsas lacrimas fraet. Hinc scriptū est. Ne iteres verbū in oratō one tua ttā. Verbū quippe in oracone ite rare est. post fletū cōmittē quod rursū qui admissa deserūt nec tamē plangūt ne ea relaxatas estimēt culpas. quas et si agendo non multiplicant. nullis tamē fletibz mūdant. Neq; enī debitor absolu tus est qui alia non multiplicat. nisi et ulla quibz se ingrauerat soluat. Ita et nos deo delinquimꝰ nequaq; satisfacimꝰ si ab iniquitate cessamꝰ. nisi et voluptates q̄s dilexerimꝰ econtra appositis lamentis insequamur. Nec tamen deus nostris tru cidatibz pascit. sed delictoꝝ morbos medica mentis contrarijs medet. ut qui volup tatibz delectati discessimꝰ. fletibz amari cati redeamꝰ. Et qui per illicita defluēdo recidimꝰ. eaā a licitis nosmetipsos restrin gendo sinamꝰ. Quale illi q̄ mala sua ea Admo laudāt et q̄ ecōtrio. Ca xlvi nendi sūt qui mala eaā illicita que faciūt laudant. ut considerēt q̄ plerūq; plus ore q̄ ope delinquāt. Ope namq; per semetipsos solos praua ꝑpetrāt. ore autē per tot psonas iniquitatē exhibēt quot audiencū mentes iniqua laudātes docent. Admonendi ergo sūt. ut si etiam tare mala dissimulāt. salcē seminare ti mescant. De talibz enī scptū est. peccatū sua sicut sodoma predicāt. Et alibi. Clamor sodomoꝝ ttē. Pcām vero cū clamore est cul pa cū libertate. Sūt contra admonendi sunt. qui accusant praua nec tamē deui tant. ut prouide ꝑpendant quid in dis tricto dei iudicio pro sua exaltacone dic turi sunt. qui de reatu criminū suoꝝ e eaā semetipsis iudicibz non exaltant. Nij utiq; quid aliud q̄m p̄cones sui sunt. qui voces contra culpas proferūt. et se metipsos opibz reos trahūt. Nam cū ac ceptū ad adiutoriū scienaā negligunt. hanc contra se in testimoniū vertūt. Quo rū nimirū nequicia cū malū agit q̄ dijudicatē ventuꝝ iam iudicū hic de gustat. ut tanto illic grauiora tormēta peripiat. q̄nto hic malū non deserit eā am quod ipsa dampnat. Quale q̄ in mī nimis frequēt exceditꝰ. et q̄ bona incepta nō Admonendi sūt ꝓficiūt. Cap xlvij. qui q̄uis in mīnimis tamē frequēter exceditꝰ. ut nequaq; consideꝝ rent qualia sed q̄nta cōmittūt. Facta sua si despiciūt timere cū pensant debent. for midare cū numerāt. Pollicite quoq; cō sideret quia nōnūq; in parua deterius q̄m maioꝝ culpa pecatē. Maior enī quo dā q; quia sit culpa cognoscit eo eaā cele

rius emendatur. Minor vero dū quasi nulla creditur. eo peius quo et securius ī vsu retinet. Vnde fit plerūq; ut mens assueta malis leuibz. nec grauiora phorescat. atq; ad quandā auctoritatē nequitie p tot pas nutrita pueniat ut tanto in maioribz contēpnat ptimescere. quanto in minimis didicit non timendo peccare. Leuia nāq; non appetit. qui et hoc ipm quia cauendū nescit. Et qui dolorē vulneris non sentit salutis remedia non requirit. Admonendi sūt qui inchoata bona mūme consūmant. ut considerent quia dū ppositum non pficiūt. cauā que fuerant cepta contelluntur. Hi enī quod gerendū est sollicitudine non cernit. et quod fuerat bene gestū deserit. In hoc quidē mūdo hūana natura quasi in mari nauis est. cōtra rapidū fluminis cōsistendū. vno in loco nequaq; stare pmittit. Quia ad ima relabit nisi ad sūma conet. Hi ergo inchoati bona fortis manu opantis ad perfectionē non subleuat. ipsa opandi remissio contra id quod opatū est pugnat. Hinc per salomonē dicit. Qui mollis et dissolutus est in ope suo. frater est sua opa dissipantis. Qui videlicet quia cepta bona districte non sequit. dissolutione negligētie manū destruentis imitat. Qualr illu qui occulte mala agit et bona publice et q̄ con

Admonendi sūt cap. xlviij.

qui occulte mala agūt et bona publice ut in finē verū mentis oculos figant. p̄ sentq; humana iudicia q̄rita velocitate euolant. diuina aūt iudicia q̄rita īmobilitate pduratur. Dū ergo occulta mala sua diuinis iudicijs. recta aūtē sua humanis oculis anteponūt. et sine teste est bonū quod publice faciunt et non sine eterno est teste quod latenter delinquūt. Quēq; pro recto ope laus tūsitoria querit eterna retributione res digna vili pretio venūdat. Sit cōtē admonendi sunt. qui bona occulte faciūt. et tamen quibusdā factis publice de se mala opinari pmittūt. ne cū semetipsos actionis recte virtute viuificant. in se alios per exemplū prauc estimatois occidāt. Ne minꝰ q̄m se proximos diligunt. et cū ipsi salubrē vitā potū sorbeant. infirmis ut sui considerationē mentibz pestiferū veneni poculū fundant. dicente aplō. perbit infirmꝰ in tua sciencia frater. xiij. Hic aūtē inquit peccantes in fidē et proficientes considera cor infirmā in pximo peccatis. Plerūq; aūtē fit ut bonū opus et in occulto sit cū fit publice. et rursū in publico cū agit occulte. Qui enī in publico bono ope non suā sed supni patris gloriā querit. quod forte abscondit. qui illū solū testem habuit cui placere curauit. Et qui in secreto suo bono ope deprehendi ac laudari concupiscit. et si nullus fortasse videt hoc tamē cōtā hominū fert. quia tot testes in bono ope sequi dūrit. q̄s humanas laudes requisiuit.

Qualis vox predicatoris tēperari debet ne vicia cōtra

Tanta vox exhortatois capiti sue tēperanda est. ut cū diuersa sint auditoꝝ vicia. et singulis congrua. et tamē sibimetipsi nō sit diuersa. Vt inter passiones media vie quidē ductu transeat. sed more bicipitis gladij tumores cogitationū carnaliū. ex diuerso latere mādat. Quatenꝰ sic singulis medicet humilitas ut tamen timidis infundat audaciā metus. Sic timidis infundat audaciā metus. Sic torpentibz ut tamen superbis non crescant effectus. Sic continentibz laudet virginitatis nacio. Sic continentibz laudet virginitatis torpus. ut tamen in cōiugibz despecta nō fiat fecunditas carnis tē. Sic ergo predicanda sunt bona. ne ex latere inueniant mala. Sic laudanda sūt bona sūma ne desperata sint vltima. Sic nutriant vltima. ne dū credunt sufficē nequaq̄ tendat ad sūma. Certe dū demonstrare qualis oē debeat pastor tuigilo. pulchrū depingo hoīem pictor fedus. Alios q̄ ad pfectioīs diligo lutus. qui adhuc in delictoꝝ fluctibz versor.

De conflictu viaꝝ et virtutū et p̄° de singulis cū filiabz suis et hoc cōtrarijs. Cap. l.

Sapientia dicit. Certe multis sino pene omnibz melior es. verbo scā diuinis honoribz. Cunctos ergo despice. cūctis te supiorē attende. Humilitas respondet. Gemēto quia puluis es et cinis quia putredo et vermis es. Qui erā et si aliquid es. nisi tanto te humilies quanto magnus es. pdis oīo quod es. Qz si ille pri

primꝰ angelus de tanta ſublimitate per
ſuꝑbiã cecidit. quomodo tu ad tantã cel
ſitudinẽ ſuꝑbiens de imis conſcendes.
Cetim filiꝰ dei ĥũiliauit ſemetipm vſq.
Si tanta ĥũilitate ſe deprimit diuina
maieſtas. ſuꝑbire in aliquo audet ĥuma
na infirmitas. Cinanis gloria dicit. Oſ
tende tuꝭ bonũ quod agis ut a tuꝭ
bonus dicaris. ut a cunctis venabilis pre
dicaris. Et nemo te deſpiciat. ſed debitum
tibi ĥonorẽ quiſq; ꝓſoluat. Timor dñi rñ
det. Immo ſi boni aliquid agis non pro
tuis ſtudijs ĥoꝛibz age ſed ꝓp etnis. Occulta qđ agis
in quãtũ vales. q; ſi ex toto nõ vales. ſit in in
animo occultandi voluntas. et non erit de
ſtentatiõe vilia temeritas. Uer cruꝭ e
bere. Cſimulacio dicit. Cura nichil bonꝰ
in abſcondito facias. ne a tuꝭ cognitus
deteſtaris. finge te foris eẽ quod intus nõ
appetis. Vera religio rñdet. Immo magis
ſatage et quod non es eſſe. et iuxta dñi ſẽ
tenciã. pꝛius mũda quod intus es. ut fi
at et id quod deforis eſt mũdũ. Contẽp
tus id eſt obediẽtia dicit. Quis tu ut pri
oꝛibz obtempes. Cĥagis te q; illos deceãt
nio vel induſtria cocquaeri. Obtempera
igitur magis dñi impio. et non ſit tibi ca
ra de aliquo. Subiectio rñdet. Si dñi
obtemperandũ eſt impio ĥumano ſub di
nãe eſt magiſterio ipſo dicente. qui vos
audit me audit. et qui vos ſpernit me
ſpernit. Non eſt enĩ poteſtas niſi a deo ꝛc.

De Inuidia et ira aũ filiabz ſuis et vꝛtutibz

Inuidia dicit. In quo cõtrijs. Ca. li.
illo vel illo minor es. Cur ergo eis
equalis vel ſupioꝛ non es. Fraterna
congratulatio rñdet. Si ceteros virtutibz
interellis tuis in loco infimo q; in ſũmo te
metipm conſeruabis. Demp de alto peioꝛ
ruina fit. Si autẽ alij tibi ſupiores ſũt. qđ
hoc te ledit. Codiũ dicit. Ubſit ut illum a
mes quẽ in omnibz tibi contrariũ vides.
Qui tibi inſultent. pcãa tua ĩpropent. et
de dictis opibus atq; ĥonoꝛibz meis feſtiat.
Niſi enĩ tibi inuideret. nequaq; ſe tibi ꝛa
preferret. Dilectio rñdet. Nũquid quia hẽ
que narras odio habenda ſunt in hoĩe.
ꝓterea non eſt amanda dei ymago in
homine. Ymago ſcilicet xpi. qui et in
cruce poſitus inimicos ſuos dilexit et ante
cruciꝭ tormentũ admonuit dicens. Diligi
te inimicos vꝛos. benefacite hijs qui oderũt
vos ꝛc. Detractio dicit. quis poteſt ſuſti
nere vel ſilencio tegere q̃nta ille vel ille
prava cõmittit. niſi forte qui conſentit.
Libertas iuſte correctionis reſpondet. Ner
tacenda ſunt mala proximi ner conſenti
enda. ſed caritate fraterna in facie prox
imus eſt redarguendus et non occulte
detrahendus. Cira dicit. Que ergo te ge
runt equanimiter ferre non pꝛit. ymmo
ĥec tolerare patienter pcãm eſt. Quia ſi nõ
eis cũ magna exaſperatione reſiſtit. conti
te deinceps ſine mẽſura cumulant. Pa
tientia rñdet. Si paſſio redẽptoꝛis ad mẽ
tem reduat. nichil tam durũ quod non
equo aĩo toleret. Ipſe enĩ paſſus eſt no
bis relinquens exemplũ. ut ſequamr veſ
tigia eius. Sed q̃nta ſunt in compatiõe
paſſionũ illius ea que patimr. Ille enim
obpꝛobria irriſiones alapas ſputa. fla
gella ſpinas cruceq; ſuſtinuit. et nos
miſeri ad noſtrã confuſionẽ vno ſermo
ne ſatisfacimr. vno verbo deicimr. Et plura
ſunt inquis. que cõmittit. et me ſepius of
fendit. Ad quẽ non ego ſed dñs reſpondet
Non dico tibi vſq; ſepties. ſed vſq; ſeptua
gies ſepties. Qui multi autẽ ſũt. qui ſuas
iniurias tarde relaxant. dei vero ciuis in
dulgent. Fitq; nõnũq; ut occaſione dñi ꝛ
iniurias vindicandi ſuas vindicent iracti.
Cimor dicit. Teſtem ĥabes dm in celis.
non tibi ſit cure quid de te hoĩes ſuſpicent
in terris. Satisfactio rñdet. Non eſt dan
da detrahendi occaſio. non ſuſurrandi ſuſ
picio. Sed aut ſi ſint que corrigmr manifeſ
tanda. aut certe ſi deſũt ĥumili proteſta
tione negmnda. quia aplus monet nullã
occaſionẽ dare aduerſario maledicti gra

De triſticia aũ filiabz ſuis et vꝛtutibz cõtra

Triſticia dicit. Quid rijs Cap lij.
ĥabes vide gaudeas. tũ tantꝰ ma
la de proximis poſſis. Spiale
gaudiũ dicit. Memento quia nre religiõis
apoſtoli ibant gaudentes a conſpectu con
ſilij qm digni ĥabiti ſunt pro noĩe ihu cõ

tumeliā pati. Nullus ergo locus meror
sit. ubi tanta letitia fuerit. Corporis
uauie dicit. Si lectioni continuato studi
o semp insistis. caligine oculor maueris
si indesinenē lacrimas fundis. ipsos eti
am oculos amittis. Si protelatis vigilijs
psallis insaniā capitis acquiris. Si cotu
diano labore te conficis. ad opus spūale
consurgē non poteris. Exercitiū vīdet.
Quid tibi ad hec proferenda tam longa
spacia ponis? Nūquid sus si crastina die
victurus sis? Desiste corporis tepidā. sem
perq memēto quia regnū celor non te
pidi et molles sed violenti diripiūt. Dis
solutu vagatio dicit. Si deū esse vbiq; cre
dis. aut vnū singularē locū vbi tanta ma
la ppetrare custodis et non potius ad alu
a transis? Firma stabilitas vīdet. Si ita
est ut asseris quia deū vbiq; ee fateris. er
go nec iste locus deserendus est quē fugē
appetis. quia in ipso deus est. At inquis
meliorē requiro. meliorē inuenio. Cui vī
deo. Nūquid meliorē aut eadā talē inuenis?
qualē dyabolū et hoiem ppdisse cognosas?
Memor esto itaq; quia primus angelus de
celo cecidit. et primus homo de paradiso expul
sus ad erūpnā huius seculi puenit. Loth
exercitio malor probatus inē sodomitas
sanctus fuit. in mōte vero securitate tur
pens pernauit. Desperatio dicit. Que et
qnta et q̄ numerosa criminosa crimīa
et delicta cōmisisti. et pene in meliq nec
dū vitā mutasti. Mala consuetudine
obligatus teneris. exurgere conaris. sed
peccator oneribz pregrauatus relāberis
Quid ergo agendū est. qn et de preteritis
diuinet certa damnatio. et de pīntibz nul
la succurrit emendatio? Spei fiducia vī
det. Si de criminibz agit? ecce dauid adulte
rij simul et homicidij reus de inferni frau
cibz dei misericordia liberatus scribitur. Et
ce manasses oīm pcor nephandissimus
et sordidissimus atq; sceleratissimus per peni
tenciā de morte ad vitam rediit. Sic ma
ria magdalena post innumerabiliū formi
cationū inquinationē. sic petrus post ne
gationē. latro post seditionē et fūm sāgui
nis effusionē. paulus quoq; post ecclesie
dei persecutionē. Vbi ergo tot tantiq; pec

ted ūt exempla. dabūt locū desperatiōis
mala colloquia. cū ecia scriptū sit. Qua
cūq; die ingemuerit pcor. oīm iniquita
tū eius non recordabor? De cōuersatiōe
vero in melius non mutata. quid aliud
respondeā. nisi ut quod quisq; heri non
egit. agat hodie dū adhuc licet vite. Sep
q viribz desiq; acceptis praue consuetudi
ni resistens dicat mane et vespere. dixi
nūc cepi. hec mutatio dextere excelsi. De
cupiditate et gula et luxuria cū filiabz fu
Cupiditas dicit. is et vtinā bz ḡrijs lay
valde sine culpa es q̄ quedā ha
benda concupiscis. quia non mul
tiplicari appetis sed egere timetas. Et
quod male alius retinet ipse melius expē
dis. Mundi contēptus vīdet. Cūto quisq;
plus habere cepit. tanto amplius habere
concupiscit. Sitq; ut modū in concupiscēdo
non habeat dū innumeris huius seculi ui
ris deseruire festinat. Hic auē auaritie
morbus nūq̄m melius compescat. q̄n cum
dies mortis ingrē meditat? Ventris in
gluuies dicit. Ad esū deus oīa munda
creauit. Et qui saturum cibo respuit. q̄d
aliud q̄ muneri concesso contradicit?
Parsimonia vīdet. Omnia quidē ad esū
deus mūda creauit. sed ne comedēdi mē
sura homo excederet abstinenciā im
posuit. Nam inter cetera sua mala. sum
ptuositate panis maxime sodoma perijt.
Quapter sicut eger ad medicinā sic ad
sumendas dapes quisq; debet accedē. ne
quaq̄m in voluptate appetēs sed naturā
succurrens ipsa veritate dicente. Attend
te ne grauent corda vīa in crapula et ebri
etate. Et aplus. Esca venter et venter escis
deus autē hunc et has destruet. Qui aūt
ille plene vicia supat. qui in sumendis da
pibz non solū parsimoniā tenet ut salu
refectionē semp esuries imperet. vinecia
acturniores et lauciores epulas exceptis
corpis infirmitate et hospitū susceptione
contēpnit. Inepta letitia dicit. Vt quid
animu grandiū letus abscondis? Egredere
in publicū letus. et dic aliquid vnde vel tu
proximi rideant. Moderatior merore vīdet
Comprime tamē letitiā. quia nec dū de exilio re
ti penalē erūpnā. nec dū de exilio redisti

ad patriā. Nonne apud omnes infamis iudicat. qui curialibz tenebris reclusus gaudere conatur. An forte memoria excessit quod dns dicat. ve vobis qui nūc ridetis &c. Et alibi. Gaudius autē gaudebit. vos autē contristabimini. &c. Multiloquium dicat. Nequaqm ille verus tenet. qui plura quidē sed bona loquit. sed ille qui saltem rara loquit. sed mala dicere phibet. Discreta taciturnitas vñdet. Vñ est quod dicas. Sed dū multa bona proferri vident sepe contingit. ut a bonis locutio inchoans ad aliquid prauū deriuet. dicente scriptum In multiloquio pcm non deerit. Tenend9 est ergo modus in loquendo et ab ipsis nō nūqm vtilibz verbis pcendū. sicut dauid fecisse se dicit. Humiliatus sū inquit et silui a bonis. Gregorius dicit. Si deus misericordiam hoiem in voluptate coitus nollet. ipso humani generis exordio masculā et feminā non fecisset. Carnis nūdicia vñ det. Audendi licentia quibusdā id est hijs qui cōtinentiā non sūt professi tribuit. Formicatio vero nulli ipune cōcedi tur. Appetitus seculi dicit. Quid pulchri us. quid ve delectabilius esse potest qm quod in pria vita cotidie cernim. O qm mirabilis celi camera in sole et luna et syderibus. qm oblectabilis terra in nemor floribus. in fructuū suauitatibz. in prato vñ viuor qz amenitatibz. Amor patrie vñdet. Si ita te delectant que sub celo sūt aut non magis ea que supra sunt. Si autem ita pulcher est patria ciuitas et domus qualis est. Si talia sūt que colūt pegrini. qualia sūt ea que possident filij. Qua propter recedat amor pñtis seculi et succedat amor futuri. De miraclis scōr petri et paulj. Idē in registro l° iiij ad cōstantiā augustā. lu

Serenitas vestre pietatis studio religiōis et sanctis amoe cōspicua. ppter ea que in honore sancti petri apli in palatio edificare ecclia. caput eiusdē sancti pauli aut aliud quid de corpe ipsius sibi transmitti. Illa precipitis que face non possū nec audeo. Nam corpa aplōr petri et pauli tantis in suis ecclesijs choruscāt miraculis atq terroribz ut neq ad orandū illic sine magno timore possit accedi. Denicq cū beate recordacionis predecessor meus argentū quod supra sanctissimū corpus sancti petri erat. longe tamen ab eodē corpore fere xv pedibz mutare voluit. signū ei non parui terroris apparuit. Sz et ego aliquid simile ad sanctissimū corpus sancti pauli apli meliorare volui. Et qa necesse erat ut iuxta sepulchrū eius effodi altius debuisset. ipositus loca ipsius ossa aliqua non quidē eidē sepulchro cōiuncta reppert. Que qm leuare presumpsit atq in alio loco transponere. apparentibz quibusdā tristabz signis subita morte defunctus est. Preter hec autē sancte memorie decessor meus idem ad corpus sancti laurentij martiris quedā meliorare desiderās dū nescitur ubi corpus eēt venerabile collocatū effodit. exquirendo. et subito sepulchrū eius ignorant apertū est. Et hij qui presentes erant atq laborabāt monachi et mansionarij qui corpus eiusdē martiris viderūt. omnes intra decē dies defuncti sunt. ita ut nullus vite superesse potuisset. qui sanctū et iustū corpus illius viderat. Cognoscant autē tranquillissima dña. qa romanis consuetudo non est qm sanctorū reliquias dant ut quicqm tangē presumant de corpore. sed tantūmodo in pyxide brandeū mittit. atq ad sacratissima corpora sanctor ponit. Unde contigit q bē recordationis leonis pape tempe sicut a maioribz traditur dū quidā greci de talibus reliquijs dubitarent. pred cāis pontifex brandeū incidit. et ex ipsa incisione sanguis effluxit. In romanis nāq vel totis occidentis ptibus. oīo intolerabile est atq sacrilegū. si sanctor corpa quisq tangere fortasse voluerit. Quod si presūpserit. certū est qua hec temeritas ipunita nullo modo remanebit. Pro qua re de grecor consuetudine. qui ossa leuare sanctor se asserūt vehemēt miram et vix credim. Adhuc de corpibz eor et ecclia scī petri. Ca

De corpibz vero bēor aplor. lv. quid ego dicturus sū. dū constet q eo tempore quo passi sunt ex oriente fideles venerūt. qui eor corpora sicut ciuū suor repetereēt. Que ductu us

q̄ ad secundū vbis miliariū in loco qui
dicit tartarubas collocata sunt. Sed dum
ea exinde leuare ois eoū multitudo con
ueniens niteret. ita eos vis tonitrui atq;
fulgurū nimio metu terruit ac dispe
sit ut talia denuo nullatenꝰ tēptare pre
sumerēt. Tunc autē exeuntes romani eoꝝ
corpora qui hoc ex pietate dñi meruerūt
leuauerūt. et in locis quibꝫ nūc sunt con
dita posuerūt. Cudauū vero quod simi
liter tūsmitti iussistis cū corpore eius est.
Quod ita tangi non pt. sicut nec ad illius
corpus accedi. Sed quia serenissime dñe
tram religiosū desideriū non debet esse va
cuū. de cathenis quas ipse scūs petrus apos
tolus in collo et in manibꝫ gestauit. et qui
bꝫ multa miracula in pplō demonstrantur.
partē aliquā vobis transmittē festinabo.
si tamen hoc tollere limando prevaluero
Quia dū frequēter ex cathenis eisdē mul
tis venientes benedictionē petūt. ut parū
quid ex limatura capiant. assistit sacer
dos cū lima. Et petentibꝫ aliquibꝫ ita tona
te aliquid de cathenis ipsis excutit. ut mora
nulla sit. Quibusdā vero petentibꝫ diu per
cathenas ipsas lima duat. et tamen ut a
liquid exinde exeat non obtinet. De cla
ue aurea scī petri. Idē in li° vi. theotiste et
Sancti petri apli clauē adnec. ca. lvi
a sacratissimo eius corpe tūsmissi
de qua videlicet claue hoc est gestū quod narro miraculū. Dū eam qui
dam longobardus ciuitatē ingressus in
transpadanis pctibus ueniisset. quia scī
petri clauis esset despiciens sed pro eo
q̄ eam auream vidit fore sibi ex ea aliq̄d
aliud volens eduxit cultellū ut eā inci
deret. Qui mox cultellū cū quo eā per
partes mittē voluit. arreptus per spm
sibi in gutture defixit. et eadē hora cetꝰ
tus cecidit. Et illut rex longobardoꝝ an
tharitt atq; multi alij eius hoīes adesset
et ipse qui se putauerat secursū mortuus. cla
uis vero secursū iacuerit in terra. factus ē
omibꝫ vehemētissimꝰ timor ut eandē cla
uem de terra leuare nullus presumeret.
Tunc quidā longobardꝰ catholicus qui sa
cebat orationi et elemosinis deditus mi
nusq̄ nōie vocatus est. atq; ipse hāc leua
uit de terra. Antharitt vero pro eodē mi
raculo aliā clauē auream fecit. atq; ei ea
pariter ad sancte mēorie decessorē meū
transmisit. indicans quale per eā mira
culū contigisset. De quibꝫdā mundis sēꝫ
andree apli. Idē in li° vii° ad rusticanā pa

De elemosinis triaā. Cap lvij.

quā beati andree monasterio se
ctis. quid mīre est me aliq̄d dice
cū scriptū sit. absconde elemosinā in sinu
paupis et hec pro te orabit. Si ergo ap̄d
secretas aures dñi habet ipsa bona opa
cio vocē suā siue nos clamem⁹ siue tace
amꝰ. hoc ipm quod bene egistis clamat.
Indico autē q̄ tanta miracula. tanta ci
ra. tanta custodia monachoꝝ in eodē mo
nasterio eiusdē apli est. ac si specialiter ab
bas monasterij ipse sit. Nam ut paua
de multis loquar que abbate ac ꝓpositore
nasterij narrantibꝫ cognoui. quadā die
duo exinde fratres tūsmissi sūt. qui aliq̄d
emere pro monasterij utilitate debuisset
vnus iunior qui prudētior videbat. alter
senior qui custos iuniorꝫ erat. Processerūt
vtriq; et de precio quod acceperūt ipse q̄
custos iuniorꝫ missus fuerat nescience
altero de eodē precio furtū fecit. Qui mox
ut in monasteriū sūt reuersi atq; ante
oratorij limen venerūt arreptus a de
monio is qui furtū fecerat cecidit et ver
ari cepit. Dimissus autē a demonio cor
rentibꝫ monachis. requisitus est ne
forsitan de eo quod acceperat furtū fecisset.
negauit. iterū vexatus est. Dimissus ite
q̄ itā requisitus negauit. atq; iterum
vexatus est. Octo itaq; vicibꝫ negauit. oc
to vicibꝫ vexatus est. Post octauā vō ne
gationē confessus confessius est. q̄ntos nū
mos furto abstulerat. Et agens penitenciā
se peccasse prostratus testatus est. Percepta
q̄ penitencia. vlterius ad eū demonū nō
accessit. Filio quoq; tempe dū in die na
talicio eiusdē apli ita meridianis horis fin
tres quiescerent. subito quidā frater aptis
oculis territus cepit treme. voces ingētes
emittē. Quibꝫ vocibꝫ testabat. ferre se nō
posse quod patiebat. Concurrebāt fratres
viderūt. ceci aptis oculis tremētē et cla
mantē et a presentibꝫ alienū. nichilq̄ ꝑ

foris agi poterat sentiente. Cuq; in ma
nibz leuauerūt. atq; ante altare sancti
andree apli proiecerūt. ipsiq; pro eo in o
ratione prostrati sunt. Qui statū ad se re
uersus quid passus fuerat confessus est.
Quia senex quidā ei apparuit. et cras
nigrū ad eū dilaniandū dimisit dicens
Quare de monasterio isto fugē voluisti
Cumq; cras de canis morsibz nullo mō
potuissem. venerūt quidā monachi et eū
dem serē pro me rogauerūt. Qui statū
iussit cras abscedē. et ipse ad me reuer
sus sū. Qui eadā sepe confessus est poste
a dicens. quia eo die quo ista ptuli con
filiū habuerā de isto monasterio fugere.

Adhuc de eodem. Cap lviij

Alius quoq; monachus discedē ex eodē
monasterio latenter voluit. Cuq;
hoc mente tractasset et voluit oratoriuum
ingredi et statū demonio traditus vehe
mentissime vexatus est. Relinquebat²
vero a demonio. Et si extra oratoriū ste
tisset. nichil parebat² aduersi. Ip vero o
ratū fuisset ingredi statū maligno spi
ritu traditus vexabat². Cuq; hoc sepius
fieret culpā suā confessus est. quia de mo
nasterio exire cogitabat. Tunc fres pro
erunt. atq; ita curatus est. ut ad eū post
modū nūq; malignus spūs accederet.
Orabat autē eundē se btm aplm dū vex
aret² vidisse. seq; ab eo inexpatū ee cur
voluisset abscedē. Alij quoq; duo fres
de eodē monasterio fugerūt. atq; aliq;
prius colloquendo signa fratribz dederē
ip per viam appiā descendētes ihesu
mā tenderēt. Qui exeūtes diuerterunt
de itinere. et ut a seqntibz ūenirī mī
me potuissent. vetrusas triptas iuxta flā
mineā portā ūenientes in eis se occul
tauerūt. Cū vero vesptinis horis requisi
ti mīme in congregatioē ūenti essent
ascensis caballis eos quidā fres secuti sūt
per metronā portā exeūtes ut eos in lata
nā vel apiā vīā sequerent². Subito consi
liū eis ortū est. ut eos in salariā viam
requirerēt extra ciuitatē. Ignē pgentes
deflexerūt in salariā. eos vero mīme
ūenientes per portā flāmineā decreue
rūt reuerti. Cumq; reuerterent² mox ut
equi eor ante triptas illas venerūt in
quibz se absconderat fixerūt gradū. Pul
sati et cōpulsi. passū mouere noluerunt.
Considerauerūt monachi rem talē sine
misterio esse non posse. Attenderūt ad
triptas. viderūt earū aditus missa mate
ria dāpnatos. Sed caballus suus nusq̄m
euntibz destendentes deposuerūt lapides
qui in itroitu triptaz positi fuerāt. Ingressi sūt cosq; in eisdē tenebrosis latibu
lis consternatos terre ūenerūt. Qui ad
monasteriū reducti ex eodē miraculo ita
meliorati sunt. ut eis multū profuerit ad
parū tempis de monasterio defuisse.

De sancto simpliciano et pacio libtini fidenf ppositis. Idē in dyalo° li° p°. Cap lix

Ir reuerētissimus libertinus regio to
tile tempe fundensis monasterij
prepositus fuit. Dūq; barida gothorū co
mes cū exercitu in eūdem locū venisset.
dei seruus ex caballo quo sedebat ab hoīb
eius est proiectus. Qui iumēta dampnū fe
rens libenter. eadā flagellū quod tenebat
diripientibz obtulit dicens. Tollite ut ha
beatis qualit hoc iumētū minare possitis
Quibz dictis protinus se in oratiōnē dedit.
Cursu autē rapido predicti duas exercitus
peruenit ad fluuiū nomine vulturnū.
Vbi equos suos reperūt singuli hastis tū
dere. calcaribz truncare. sed tamen equi
verberibz cesi. calcaribz truncati fatigari
poterāt moueri non poterūt. Sicq; aquam
flumis tangē quasi mortale precipiū per
timescebant. Cūq; diu cedendo sessores sīgu
li fatigarent². vnus eor intulit. quia ex cul
pa quā seruo dei in via fecerūt illa sui ite
neris dispendia tolerabant. Qui statum
reuersi post se libertinū reperūt in ora
tione prostratū. Cui cū dicerēt. surge tol
le caballū tuū. ille vidit. Ite cū bono. e
go opus caballo non habeo. Descendētes
vero ūitū eū in caballo de quo deposu
erāt leuauerūt. et protinus abscesserūt.
Quor equi tanto cursu fluuiū transierē
ac si alueus aquā mīme habet. Sicq; fac
tū est ut dī seruo dei vnus suus caballus
redderet². oēs a singulis reciperent². Eodem
tempe in campanie ptibus buccellinus

cū franas venit. De monasterio vero p̄
fati dei famuli rumor exierat q̄ multas
pecunias haberet. Ingressi oratorium
frana ceperūt seuientes libertinū que
rere. libertinū clamare. ubi ille in ora
tione prostratus iacebat. Hinc valde tes
tes seuientes q̄ frauni in eū in
pingebant. et ipm videre non poterant
hinc̄ sua oratione frustrati a monaste
rio vacui sūt regressi. Quadā die is
qui post honorati exitū monasterij re
gimen tenebat contra eundē libertinū
in grauu umaundia exarsit. ita ut eū
manibz raderet. Et quia virgā qua eū
ferire posset nūme inuenit. cōprehenso
scabello subpedaneo ei caput et faciem
tutudit. totūq̄ illius vultū tumentem
et liuidū reddidit. Qui vehemēt̄ cesus
ad stratū ꝓpriū tantus recessit. Exple
tis ꝑnis matutinalibz ad lectū abbatis
venit. oratiōnē sibi humilit̄ petijt. Cui
q̄ ille pro utilitate monasterij ad cōsti
tuaōnē cause egressus fuisset. multi viri
noti ac nobiles qui eū valde semp̄ hono
rabant admirati requirebant. quid hoc
esset q̄ tam tumentē et liuidā faciē ha
beret. Quibz ille dicebat. Hesterno sero
peccatis meis faciētibz in scabello sub
pedaneo impegi. atq̄ hoc ptuli. Hinc̄
vir sanctus seruans in pectore honorem
veritatis et migri nec patris prodebat
vitiū. nec falsitatis inaurrebat pāin.

De ortulano eiusdē mōsterij et fure deprehēso

In eodē monasterio quidā mag lx.
ne vite monachus erat ortolanus
Fur vero venire consueuerat et p
sepem ascendē et occulte olera auferre.
Cumq̄ ille multa plantaret que min⁹ in
ueniret. et alia pedibz conculcata alia
direpta conspicēt. totū ortū circuiens in
uenit iter unde fur venire consueuerat.
Qui in eundē ortū deambulans repperit
etiā serpentē. cui precipiens dixit. Seque
re me. Atq̄ ad aditū furis puenies impe
rauit serpenti dicens. In nomine ihesu
xpi precipio tibi ut aditū istū custodias
ac furē huc ingredi non ptmittas. Proti
nus serpens totū in utrīe se in tūsiersū
tetendit. et ad cellā monachus rediit.
Cumq̄ meridiano tpe cūcti frēs quieſce
rent more solito fur aduenit. ascendit
sepem. Et dū in ortū pedē poneret. vi
subito qua tensus serpens clausisset viā.
Extremefructus post semetipm conadit.
eiusq̄ pes per cōtactū in sudē sepis
inhesit. Venit ortolanus. pendentē in sepe
furē repperit. Serpenti autē dixit. Exaudi
ago deo meo ꝓtestr quod iussi. Herede mō
ens nit. Quid est frater. Tradidit te mihi
deus. Quare in labore monachor furtū to
ens fuit. ꝓtestr. Qui hoc dicens pe
dem eius a sepe in qua inheserat soluit
eiusq̄ sine lesione deposuit. Cui dixit. Pe
quere me. Quē sequentē dixit ad aditū
orti. et olera que furto appetebat auferre
ei cū magna dulcedine prebuit dicēs. Va
de. et post hec furtū non fuaas. Sed cū ue
resse habes huc ad me ingredē. et que tu
cū pcō laborās tollere. ego tibi deuotus
dabo.

De virtutibz sancti abbatis equi cij. Capitulum lxi.

Fuit sanctus equi cij. Capitulum lxi.
cius nomine in valerie ptibus
pro vite sue merito apud omnes
illic magne admiraōni habebat. Hic
cū in iuuētute sua acri certamine cruen
uicentiua sustinuisset. et hoc in re a do
remediū continuis precibz petēt. nocte
quadā assistente angelo eiusdē sanctus
vidit. eiusq̄ visioni apparuit q̄ oēm me
cū ex genitalibz eius mēbris abscidēt.
q̄ ex eo tpe ita alienus exstitit a tēptacō
ac si sexum non haberet in corpe. Qua p
tute fretus ex dei auxilio. ut viros ante p
erat. ita cepit feminis etiā postmodum
preesse. Quadā vero die vna de famula
ex monasterio virginū ortū est ingressa.
Que lactucā conspiciens cōcupiuit. cōsig
signo crucis benedicē oblita aliquide mona
dit. Sed arrepta a dyabolo protinus cecidit
Cuiq̄ vexaret eidē patri equitio sub celer
tate nūciatū est ut veniret concitus. et ut
orando concurrēt. Morq̄ ut porta monas
terij isdē pater est ingressus. cepit ex eius
ore quasi satisfaciens ipe qui hāc arri
puerat dyabolus clamare dicens. Ego qd
feci. ego quid feci. Sedebā michi supra lactu
cam. venit illa et momordit me. Cui grā

ui indignatione ut abscedet precepit vir dei. et locū in dei famula vitam non habet qui protinus abscessit. nec eam cōtingē vlē prevalnit. Quidā vero felix nomine mir se prouīcie nobilis cū eundē venabilē vi vū sacrū ordinē non habē conspicēt. et per singula loca discurrē atq; studiose predi care eū quadā die familiaritatis ausu adijt dicens. Qui sacrū ordinē non habes atq; a pontifice romano sub quo degis p dicacionis licenciā non accepisti. predicā quomodo presumis. Qua eius inquisici one cōpulsus vir sanctus indicauit predica cionis licenciā qualiē acceperit dicens. Ea que loqueris michi ego quoq; metū ipse p tracto. Sed nocte quadā speciosus michi p visionē iuuenis astitit. atq; in lingua me a medicinale ferramētū id est flebotho mū posuit dicens. Ecce posui verba mea in ore tuo. egredere ad predicandū. Atq; ex illo die. eciā cū uolucro de deo tacē nō possum. Tantus quippe illū ad colligendas aias deo feruor accenderat. ut sic monas terijs preesset. quatenus per ecclesias p mas tem per vicos per singulos quoq; fideliū domos circūquaq; discurrēt et corda fide liū audiencia ad amorē patrie celestis excitaret. Erat autē valde vilis in vestib; atq; tm despectus. ut si quis illū fortasse nesciret. salutantis eciā celaliare despice ret. Et quociens ad alia tendebat loca. in mentū sedere consueuerat. quod despiciebi lius iumētis omnibz in cella potuisset re periri. In quo eciā capistro pro freno. et veruecū pellibz pro sella vtebat. De vtrunq; sanctoz constancij et marcellini. Cap lxij.

Qr sanctus constancius ecclie beati ste phani mansionarius dū in eadē ecclia oleū deesset. et vnde lampa des accenderet omnino non haberet. oēs ecclie lampades aqua ipleuit. atq; in medio ex more papurū posuit. Quā allato igne succendit. sicq; aqua arsit in lampadib; ac si oleū esset. Perpende igit quanti meriti vir iste fuerit. qui natiuitate cōpulsus ele menta naturā mutauit. Quia vero val de opinio sanctitatis eius excreuerat mul tos hinc ex diuersis prouincijs aurie vide sicie bant. Quadā igit die ex longinquo ad videndū eū quidā rusticus venit. Eadem vero hora casu contigerat. ut sanctus in ligneis grandibz refitiendis lāpa dibz deseruiret. Erat autē pusillus valde exilis forma atq; despectus. Cuiq; is qui ad videndū eū venerat quisnā esset inqui reret. hij qui illū nouerāt monstrauerē quis eet. Sed sicut stulte mētis homines me ritū ex qualitate corpis metiūt eū puu lū atq; despcm videns non credidit q ipe esset. Cui ipm ee dū a pluribz fuisset as structū despexit et irrisit dicens. Ego grandē homem credidi. iste autē de home nichil habet. Quod ut vir dei constanc⁹ audiuit. lampades quas refitiebat prota nus letus relinquēs concitus descendit. et in eiusdē rustici amplexū ruit dicens. Tu solus es qui in me oculos aptos habuisti. Ex qua re pensandū est. quāq; apud se hu militatis fruit. qui despicientē se rusticū amplius amauit. Qualis enī quisq; ap se lateat. contumelia illata probat. Eius dem quoq; anchomitane ecclie antistes ve nerabilis virtute marcellin⁹ fuit. Cuius gressū dolore nimio podagra cōtraxerat. eiusq; familiares siu sicubi nāte esset ī ma nibz ferebant. Quadā vero die per culpā inurie eadē ciuitas succensa est. Cuiq; ve hemēt ardoret cōcurrerūt oēs ut ignē extinguerēt. Sed illis aquā certatī proici entibz cū obsistere nullus valēt. deductus manibz venit epūs. et tanti piculi nāte te cōpulsus familiaribz suis se portantibz precepit dicens. Contra ignē me ponite. Cepit autē mirō modo in semetipm ardē dū retorqueri. ac si reflexione sui ipetus exclamaret se transire nō posse. Sicq; fac tū est ut flāma refugesceret. et contingē vlterius quicq; edificij non audeat. Perpē dis petre. tuus sanctus fuit egrū homem sedere. et flāmas exorando premere. De virtutibz sc̄i bonifacij epi. Cap lxiij.

Fuit vir vite venabilis bonifacius nomine. Qui in ea ciuitate que ferentis dicit² episcopatū officio tenuit. moribz impleuit. Hic pactis mis sarū solempnijs cū ad nobilis viri fortu nati mensā iuuitatus venisset. priusq; deo finū daret. sicut quidā ludendi arte solet

victū querē repente ante ianuā vir cū
symia astitit et cymbala pulsit. Quem
scūs vir sonitū dedignatus dixit. Heu heu
mortuus est miser iste. Ego ad mensam
refectionis veni. os adhuc ad laudē dei nō
aperui. et ille cū symia veniens cymba
la pulsit. Subiūxit tamen et ait. Ite
et pro caritate dei ei cibū potūq; tribui
te. Patote tū quia mortuus est. Qui infe
lix vir diū panē et vinū ex eadē domo pre
pisset egredi ianuā voluit. Sed saxū in
gens subito de tecto ceadit. eiq; in vertice
venit. die vero altero sēdm viri dei sentēciā
funditus finiuit vitā. Qua in re petere pē
sandū est. q̄ntus sit sanctis viris timor exhi
bendus. Templa eterni dei sūt. Et cū ad ira
undiā sēūs vir trahit. quis alius ad ire sce
diū nisi eiusdē templi inhabitator excitat.
Tantū ergo metuenda est ira ultor. q̄nto
et constat quia in eor cordibz ille presens
est qui ad inferendā vlcionē quā voluerit
ualidus non est. Alio tpe constantius pres
biter nepos suus equū suū duodecī aureis
vendidit. Quos in pprīā archā ponēs ad
extendū aliquod opus discessit. Tunc subito
ad epm pauper venerūt qui ōportune pe
bant ut eis aliquid largiret. Sed vir dei qa
quod tribueret non habebat. estuare cepit
in cogitatione ne ab eo pauper vacuus exiret
Cum repente ad memoriā rediit quia con
stantius equū vendidisset. et preciū in ar
cha sua haberet. Absente igit eo accessit ad
archā et pie violentus claustra arche cōmi
nuit. et duodecī aureos tulit. eosq; indi
gentibz diuisit. Itaq; constantius reuersus
archā fractā reppert. et caballi sui preti
um quod illic posuerat nō inuenit. Cepit i
taq; magna voce pstrepe et cū furore cla
mare. Cuiq; eū vir dei locutioē blanda tēpe
rare voluisset. cepit ille tū iurgio rndere
dicens. Omnes tecū viuūt. ego solus hic an
te te viuere non possū. Redde michi solidos
meos. Quibz vocibz cōmotus epūs beate ma
rie semp virginis ecclām ingressus est.
Et elevatis manibz stando cepit orare. et
repente in sinu suo duodecī aureos inuenit
quos in sinū iuuenis presbiteri proiecit di
cens. Ecce habes solidos quos quesisti. Sed
hoc notū tibi sit. qua post mortē meam
tu hinc ecclē epūs non eris. pter auaritiā
tuā. Ex qua sentencie veritate colligitur
quia eosdē solidos presbit pro adipiscēdo
episcopatu ppatrabat. Quadā die ingres
sus ortū magna hīt eruce multitudinē
uenit cooptū. Qui omē olus depue con
spiciens ad easdē erutas cōuersus dixit.
Aduro vos in nomine dnī nri ihu xpi.
recedite hinc. atq; hec olera comedere
nolite. Que statī ad viri dei verbū ita
omnes fuit egresse. ut ne vna quidē in
spaciū orti remanēret. De bonis et iocis

Eo tempe ab infancia. Cap lxiii.
quo cum matre sua puer habi
tabat. egressus hospicii nōnū
q̄m sine lancea. crebro eaā sine tunica re
uertebat. quia mox ut nudū quēpiam
repperisset vestiebat. Die quadā mater
eius horreū ingressa pene omē triticum
quod sibi in stipendio toti⁹ anni para
uerat. Tuenit a filio suo paupibz expēsū
Cuiq; semet alapis pugnisq; tunderet q
quasi anni subsidia pdidisset supuenit bon
sanus puer dei. eamq; verbis blandis quib
valuit. cepit consolari. Que ei nichil cōse
lationis admittēt. hanc rogauit ab horreo
exire. seseq; illuc protinus in oratiōē dedit
Post paululum egressus ad horreū matrē
reduxit. Quod ita tritico plenū inuenit
est sicut antea plenū non fuerat. Quo
dam vero die diū in vestibulo puer bonus
tus staret. vulpes ex more venit et gal
linā abstulit. Ipse autē conatus eccliā
intrauit. et se in oratiōē prosternēs di
it. Placet tibi dne. ut de nutrimēto mi
tris mee manducare non possim. Exe ei
gallinas quas nutrit vulpes cōmedit.
Cui ab oratione surgēs ecclesiā est egres
sus. Hinc vulpes rediit. gallinā qua in
ore tenebat dimisit. atq; ipsa mortēs ān
oculos eius in terrā cecidit. De muliere
voluptuosa p sām fortunatū epm a legio

Matrona ne deōnū curata. Cap lxiv.
quedā nobilis in vicinis ptibz
tuscie habebat nurū. que intra
breue temp⁹ q̄ eius filiū accepera cū cade
socru sua ad dedicationē oratorij beati
sebastiani martiris fuerat ingressa.
Nocte vero eadē qua subsequēti die ad

dedicationē predicti oratorij fuerat pro
cessura voluptate carnis deducta a vi
ro suo sese abstinere non potuit. Cumq;
mane facto consilium deterreret perpetrata
carnis delectatio. processionē vero ipem
ret verecundia. plus erubescens vultum
hoīm. q̄ dei metuens iudiciū. cū socru
sua ad dedicandū oratoriū processit.
Major vero ut mīris oratoriū suū ingres
se matrone. nurū malignus spūs ar
ripuit. et cora omni populo vexare ce
pit. Cuiusdē vero oratorij presbiter dum
hanc vehemētissime vexari conspiceret
ex altari protinus synodonē tulit eamq;
cooperuit. Sed et hunc repente dyabo
lus īuasit. qua vltra vires voluit quic
q̄m presumēre. Ducta utiq; est ad fluuiū
atq; in aquā mersa. ibiq; diuturnis ī
cantationibz atq; malefica moliebant. ut
is q̄ eam īuaserat dyabolus exiret. Sed
miro dei iudicio dū puersa arte ab ea
vnus expellit. in eam subito legio in
trauit. Seputq; illa ex hoc tot motibz
agitari. tot vocibz clamoribz q̄ pstrepe
quot spiritibz tenebat. Tunc ījto consi
lio parentes eius sue pfidie culpā fate
tes. hanc ad virū dei fortunatū episco
pū duxerūt. eiq; reliquerūt. Qua ille
suscepta se diebz et noctibz in oratione
dedit. Non post multos dies eam sanā
et incolumē reddidit. De cetis eiusdē epi

Alio quoq; virtutibz. Cap. lxvi

tempe idem dei famulus ex obses
so quoda īmundū spm exussit.
Qui spūs aduesperascente ia die peregri
nū quēpia esse se simulans ad ianuare cepit
plateas ciuitatis et clamare. O virū for
tunatū epm esse quid fecit. Peregri
nū hoīem de hospicio suo expulit. Quero
ubi requiescē debeam. et in ciuitate eius
non īuenio. Tunc quida in hospicio cum
uxore sua et puulo filio sedebat. Qui vo
cem eius audiens. et quid ei epūs fecerit
requirens. hūc hospicio īuitauit. et sede
scū iuxta prunas fecit. Cūq; vicissim a
liqua confabularent. puulū eius filiū
īsdem īuasit malignus et in easdē pru
nas proiecit. ibiq; mox eius aiam exus
sit. Qui orbatus miser. vel quē ipse sus
cepit. vel quē epūs expulisset agnouit.
Multa petre videnē bona sed nō sunt.
qua bono aīo non fiūt. Ego nāq; hunc
virū qui dū quasi hospitalitatē exhibet
orbatus est. non pietatis ope delectatū es
timo. sed episcopi derogatione. Nā pena
subsequens īmotuit. qua precedēs illa
suscepta sine culpa non fuit. Sūt namq;
nōnulli qui idcirco bona facē student.
ut gratiā aliene opationis obnubilent.
Nec pasuntē bono quod faciūt sed laude
boni qua ceteros premūt. Qua de re exis
timo hūt ostentationi potius intendisse
q̄m opi. ut meliora q̄m epūs fecisse vide
retē. Accessit idem sūs aliq̄n cognitus
ad locū ubi iacebat corpus exanime. ibi
q; se in oratione dedit. Defunctū per no
men vocauit dicens. Frater marcelle.
Ille autē ac si leuiter dormiens oculos
aperuit. atq; ad epm respiciens dixit.
O quid fecisti. Quid feci inquit epūs.
At ille ait. Duo inquit hesterno die ve
nerūt. qui me eruentes ex corpe in bonū
locū duxerūt. Hodie aūt vnus missus
est. qui dixit. Reduate eū qua fortuna
tus epūs in domū illius venit. Quibz ex
pletis verbis. mox ex infirmitate cōua
luit. et in hac vita diucius mansit. Nec
tamen credendū est. qua locā quē ac
ceperat pdidit. Quia dubiū non est q̄
intercessoris sui precibz potuit post mor
tē melius viuere. qui et ante mortē stu
duit dnō placere. De virtutibz scōr̄ mar

Quida tirij et seueri. Cap lxvij.

in valeria punctia martirius
nomine. deuotus valde deo fa
lus fuit. Qui dū quada die fres illius
subcinericiū panē fecissent. eiq; oblati es
sent signū crucis īprimē. ut in hac pro
uincia crudi panes ligno signari solent.
affuit. eiq; referentibz signatū non fuis
se cognouit. Cūq; iam panis prunis et
cineribz esset coopertus. dixit. Quare hūc
mūme signastis. Hec dicens signū crucis
digito conē prunas fecit. et protinus īmen
sū crepitū panis dedit. Qui dū coctus fu
isset. et ab igne subtractus ea truce signa
tus īuentus est quā non contractus sed fides
fecerat. Erat quida vir vite valde admi

rabilis nomine seuerus. ecclesie bē ma
rie virginis sacerdos. Hūc cū quidā pat
familias ad extremū venisset die missis
conate nūcijs rogauit ut ad se q̄ntocius
veniret. suisq; oratonibz pro pēis eius
interredēt ut acta de malis suis peniten
cia solutus culpa e corpore exiret. Qui
salicet sacerdos īopinate contigit ut ad
putandā vineā esset occupatus. Cumq;
videret sibi in eodē ope parū aliq̄d sup
esse paululū morā fecit. ut opus quod
mūmū restabat expleret. Quo expleto
cepit ad egrū pgere. Cuncta vero obuiā
facta sūt dicentes. Quare tardasti pat
Voli futigari quia iā defunctus ē. Quo
audito ille contremuit. magnisq; voca
bus se interfectorē illius clamare cepit.
Flens itaq; pcucurit ad corpus defuncti.
seq; tota lecto illius cū lacrimis un ter
rum dedit. Cūq; vehemēt fleret seq;
reū mortis illius clamaret. repēte defūc
tus aīam recepit. Cumq; eū inquirēt
vbi fuerit vel quomodo redisset ait.
Tetri valde erant homines qui me du
cebant. Ex quorū ore et naribz ignis ex
ibat quē tolerare non potera. Cūq; per
obscura loca me ducerent. subito pulcre
visionis iuuenis cū alijs nobis eunctibus
obuiā factus est. qui me trahentibz dix
it. Reuocate illū. quia seuerus presbuer
plangit. Cuius cū lacrimis eū dns dona
uit. Qui salicet seuerus protinus de ter
ra surrexit. eiq; penitentiā agenti opē
sue intercessionis prebuit. Et dū per di
es septem. de ppetratis culpis penitētiā
eger rediuiuus ageret octauo die letus de
corpore exiuit. Perpende queso hūc seue
rū q̄m dilectū dns attendit. quē contris
tari nec ad modicū pmisit. De sco benedō
abbate et eius vtute cōtū demones. Idē

Fuit vir in libro 2? Cap lxviij.
vite venabilis gratia benedictus
et nōie. a puericia tri geres senī
le. Hic in monte cassino habitans cōmo
rantē circūquaq; multitudinē predica
tone continua ad fidē vocabat. Sed hō
antiquus hostis tracte non ferens aper
ta visione eusdē pris se oculis ingere
bat. et magnis clamoribz vim se ppe
cōquerebat. ita ut voces illius eā frēs
audirent. q̄nis eius ymaginē mīme
cernerent. Prius etenū hūc vocabat ex
nomine dicens. benedicte bndicte. Et cū
eū sibi nullo modo rndere conspiceret
protinus adiungebat. Maledicte non be
nedicte. quid mecū habes? Quid me per
sequeris? Quadā die dū frēs habitacula
construerēt celle. lapis in medio iacebat
quē in edificiū leuare decreuerūt. Sed
ita īmobilis mansit ac si radicitus in
terra teneret. ut palā pateret intelligi.
q̄ super eū ipse per se antiquus hostis
sederet. Difficultate igit facta ad virū
dei missū est. Qui mox veniēs benedictionē dedit. et tanta cele
ritate leuatus est. ac si nullū pondus hab
dus habuisset. Tunc in conspectū viri dei
placuit ut in loco eodē terrā foderent.
Quā dū fodiendo altius penetrarēt ere
um illic ydolū fratres īuenerūt. Quo ad
horā tulit in coquinā proiecto extra ignis
repente visus est atq; in tuitoz mona
chor oculis quia omne cuisdē coquine
edificiū consumēt ostendit. Cūq; iacen
do aquā et ignē quasi extinguendo pe
streperent pulsatus eodē tumultu vir
dei aduenit. Qui eundē ignē in oculis
fratrū esse in suis vero non ee consi
rans. cepit protinus in oratonē flere
et ut oculos suos signaret monuit. et
sanū illud coquine edificiū assistere co
nerent. et flāmas quas antiquus hostis
finxerat non viderent. Rursus dum
fratres parietē paulo altius edificarē
vir dei oratonis studio intra cellule fue
claustra morabat. Cui antiquus hostis
insultans apparuit. et quia ad labora
tes frēs pgeret indicauit. Quod eciam
vir dei per nūcium fratribz celerrime in
dicauit dicens. Fratres mute vos agite
quia ad vos hac hora malignus spūs
venit. Is qui mandatū detulit vix ver
ba cōpleuerat. et ecce malignus spūs
eundē parietē qui edificabat euertit. et
vnū puerulū monachū cuiusdā cumulo
filiū opprimēs vruna contriuit. Con
tati omnes patri benedicto studuerūt
celeriter cū grauu luctu nūciare. Tunc

eisdem pater ad se dilacerati puerum deferri iubet. que portare nisi in sago non potuerūt. quia collapsi saxa pariet̄is eius non solū membra sed eaā ossa contriuerant. Vir dei oratoni instāti aubuit. hora cadē hunc incolumē ad eundē uīm laborē misit. De pphete spū q̄ futura vel absentia nūciabat. Cap lxix. .

Cepit vero inter ista pphete eaā spū pollere ventura predicē presentibz absentia nūciare. Cotto pbr tēpibz aī ver cor totula stīm virum pphete spm habere audisset. ad ei⁹ monasteriū pgens paulo longius substitit eiq̄ se venturū esse nūciauit. Quidam vero eius spatarius riggo dicebat. cui ciliciamenta sua prebuit. eiq̄ induere grisibz vestibz fecit. que quasi in psona sua pgere ad dei hoīem precepit. Que ille veniente conspiciens clamauit dicens. pone fili pone. hoc quod portas nō est tuū. Qui riggo protinus in terram cecidit. et quia tanto viro illudē presūpsisset expauit. Tunc per se isdem totula ad dei hoīem accessit. Qui aī longe hominē dei sedentē cerneret non ausus accedere se in terrā dedit. Que de terrena que illi erant ventura p̄nūciauit dicens. Multa mala facis. multa mala fecisti. iam aliq̄n ab ītalia cōpescē. Et quidē romā ingressurus es mare ītrabis. et morieris. Quibz auditis rex vehementer territus oratione petita recessit. ac ex eo tpe minus crudelis fuit. Cuo dā tempe exhilaratus nr trāsmissus a dño suo fuerat. ut dei viro in monasterio vino plena duo lignea vascula que vulgo flascones vocant deferret. Qui vnū detulit. alterū vero pgens in itinere abscondit. Vir aut̄ domini que facta absentia latere non poterāt vnū cum gratiarū actione suscepit. et discedēte puerū monuit dicens. Vide fili de illo flascone que abscondisti iā non bibas. sed inclina illū caute. et iuenies qd intus habeē. Qui confusus valde a dei hoīe exiuit. et reuersus volens adhuc probare quod audierat cū flascone inclinasset de eo protinus serpens est egressus. Cui exhilarato puer per hoc qd in vino repperit expauit malū quod fecit. Cuius tpe in cadē campanie regione fames incubuerat. iamq̄ in benedicti monasterio tritici deerat. Panes vero pene oēs consumpti fuerāt. ut non plus q̄m q̄nq̄ ad refectionis hora fratribz iuenirī potuisset. Cuiq̄ eos ven'abilis pater contristatos cerneret ait. Quare de panis copia vester animꝰ cōtristat. Hodie quidē minus e sed die crastina habundanē habebitis. Sequenti aut̄ die ducenta farine modij ante fores celle in sacris sunt inuenti. Qō oīpotens deus quibz deferentibz tāl̄ misisset nūc vsq̄ manet incognitū. Quod cū fratres cerneret dño gratias referentes didicerūt. iam de habundantia nec in egestate dubitare. Qualr in sōpnis appareās quid̄ qd agendū eēt oīdit. Ca. lxx.

Quod̄ fideli viro fuerat rogatus ut in eius predio constructo monasteriū debuisset. Qui et roganti consentiens deputatis fribz patrē constituit dicens. Ite et die illo ego venio et ostendo vobis in quo loco oratoriū. in quo eaā refectoriū fratrū. in quo susceptionē hospitū. vel quecūq̄ sunt necessaria edificare debeatis. Qui benedictione perceptā iuxta p̄cesserūt. Nocte vero qua p̄mussus illucescebat dies eidē seruo dei quem ibidē prēm constituerat ac eius ꝓposito vir dnī in somnis apparuit. et loca singula vbi quid edificare debuisset subtiliter designauit. Cuiq̄ a somno vtriq̄ surgerent sibi īuicē quod viderāt retulerūt. Non tamen visioni illi oīmodo fidē dantes virū dei expectabant. Cuiq̄ constituto die non venisset. ad eū sūt reuersi dicentes. Expectauim⁹ pater ut venires sicut promisisti ut nobis oīderes vbi quid edificare deberem⁹. et non venisti. Quibz et ipse ait. Nūquid sicut p̄misi non veni. Nūquid vtriusq̄ vobis dormientibz non apparui. et loca singula designaui. Ite et sicut per visionē audistis omne habitaculū monasterij ita construite. Vir ipsa petre cōis locutus a vir-

tutis erat pondere vacua. Quia quius
cor se in altu suspendeat. nequaq̃ ver
ba de ore eius in cassu tradebant. De q̃
vadã bdã eiꝰ miraclis. Cap lxxi

Quadã autẽ die dũ quidã eius puerꝰ
lus monachus parentes suos vl
tra q̃n debuit diligens. et ad eos habita
tũ tendens sine benedictione de mõste
rio exisset. eo die mox ut ad eos pueñt
defunctus est. Cumq; eẽt sepultus die al
tero proiectũ foras corpus eius ñuentũ
est. Quod vursus tradere sepulture cu
rauerũt. Sed et seqñti die ita proiectũ
extrorsus sicut prius ñuenerũt. Tunc con
cite ad beati vestigia currẽtes cum
magno fletu petierũt ut ei suã culpã
largiri dignaret. Quibꝫ vir dei manu
sua protinꝰ cõsolãe dñica corpis dedit di
cens. Ite et hoc dñicũ corpus sup pectꝰ eiꝰ
cũ magna reuerẽcia ponite. eumq; se
pulture tradite. Quod cũ frẽ fecissent.
susceptũ corpus eius terra tenuit. nec
vltra proiecit. Quadã die vir dei dum
ad beati iohis oratoriũ pgeret. ei anti
quus hostis in mulo medii spẽie obuiã
venit. nudu et tripudiãs ferens. Quem
cũ requisisset. quo vadis. ille rñdit. Ite
ad fratres vado. potionẽ eis dare. Vnũ e
gꝝ seniorẽ monachũ ñuenit. aquã hau
rientẽ. In quo statim ingressus eũ in ter
rã proiecit. Quẽ cũ vir dei ab oratiõe re
diens tam crudeliꝫ vexari conspicẽt. ei
alapã dedit. et ab eo protinꝰ malignũ
spm exussit. ita ut ad eũ vlterius redi
re non auderet. Gothor quidã gulla no
mine. auaritie estu succensus in rapi
nã rerũ ierusalem dũ quendã rusticum
tormẽtis crudelibꝫ affligẽt victus peniꝫ
rusticus se res suas benedicto dei famulo
cõmendasse est professus. ut dũ hoc a tor
quente crediꝫ. suspensa interĩ crudelita
te ad vitã hore raperentꝫ. Tunc eũ idem
gulla lorus fortibꝫ astringens ante equũ
suũ cepit ipellere. ut quis eẽt benedictus
qui eius res susceperat demonstraret.
Quẽ ligatis brachijs rusticus antecedẽs
duxit ad sancta viri monasteriũ. eumq;
ante ingressũ celle solũ sedentẽ repperit
et legentẽ. Cui autẽ subsequti et seuiẽti
gulle dixit rusticus. Ecce iste est de quo
dixerã benedictus pater. Quẽ dũ feruido
spũ cũ puer se mentis insania fuisset itu
tus cepit vocibꝫ clamare dicens. Surge
surge et res istius rustici redde quas ac
cepisti. Ad cuiꝰ vocẽ vir dei protinꝰ ocu
los leuauit a lectione. eiũq; intuitu mox
ẽtã rusticã qu ligatus tenebat attẽdit
ro modo tanta se celeritate ceperũt illi
gutta brachijs lora dissolue. ut dissolu
tum conate nulla hoĩm festinatiõe potu
issent. Ad tante pũctus vim tremefactus
gulla ad terrã corruit. et terrue arride
lentis rigide ad eius vestigia inclinab.
orationibꝫ se illius cõmendauit. De sñã so
rore eiꝰ. et visiõibꝫ ei ostensis. Cap
lastica

Soror eius scolastica dño lxxij.
ab infancia dedicata ad eũ semꝫ
per annũ venire consueuerat. ad
quã vir dei non longe extra ianuã in
possessione monasterij descendebat. Qua
dam vero die venit ex more. et ad eã ti
discipulis descendit. Qui totã diem i dei
laudibꝫ sacrisq; colloquijs ducẽtes. una
ẽtibꝫ iam noctis tenebris simul ate
perũt tabũ. Cuiꝫ adhuc ad mensã sedẽ
et inter sacra colloquia tardior se hora
protraheret. eadẽ sãmonialis soror eius eũ
rogauit dicens. Queso te ut hac nocte mi
non deseras. ut vsq; mane aliquid de ce
lestis vite gaudijs loquamr̃. Cui ille rñ
dit. Quid est quod loqueris soror. Aliã
extra cellã nullatenꝰ possũ. Tanta aũt
erat celi serenitas ut nulla in aere nu
bes appareret. Sãmonialis autẽ cũ ver
ba frĩs negantis audisset. iniecto digi
tis manus sup mensã posuit. et caput in
manibꝫ dñm rogatura declinauit. Cui
qꝫ leuaret de mensa caput. tanta ilu
minis et tonitrui virtus tantaq; im
mensio pluuie erupit. ut neq; beneditus
neq; fratres qui cũ eo aderant extra li
men pedẽ mouẽ possent. Cepitq; cõqri
cõtristatus dicens. Quid tibi deus soror
Quid est quod fecisti. Cui illa respondit
Ecce te rogaui et audire me noluisti.
rogaui dñm meũ et audiuit me. Exiꝫ
fm est ut totam noctẽ pugilẽ ducerẽt

atq; per sacra spiritalis vite colloquia
sese vtraria relatione sataarent. Cuiq;
die altero eadem femina ad cellā pro
priā recessisset vir dei ad monasteriū
rediit. Cum ecce post triduū in cella cō
sistens. eleuatis in aera oculis vidit eius
dem sororis sue aiam de eius corpore egres
sam. in columbe specie celi secreta penetra
re. Qui tante eius glorie congaudēs deo
gratias reddidit. eiusq; obitū fratribus
denūtiauit. Quos ecā protinus misit
ut eius corpus ad monasteriū deferret
et in sepulchro quod sibi ipse pparaue
rat ponerēt. Quo facto contigit ut quo
rū mens vna semp in deo fuerat eorū
quoq; corpa nec sepultura separaret.
Cuiq; vir dei benedictus adhuc quieste
ntib; fratribz instans vigilijs nocturne
oratois tempa preuenisset. ad fenes
trā stans et dnm deprecans subito ēspi
ritus tenebras effugasse. tantoq; splendo
re claresceret ut diem vinceret lux illa
que inter tenebras radiasset. Quia aūt
res in hac speculatioē secuta est. Quia
sicut postea narrauit ipse. oīs ecā mū
dus quasi sub vno solis radio collectus
ante oculos eius adductus est. Qui dū
intentā oculoz aciem in hoc hoc splē
dore infigeret. vidit germani capuani
epi aiam in spera ignea ab angelis in
celū ferri. De iudeo signato q̄ epi tēptacoēs
a dēnibz didicit. Idē in li° iij°. Caplm.

In memoriā venit quid Lxxiij.
vrga andreā fundane ciuitatis
epm diuina misericordia fecit.
Hic nāq; vir aī vitā multis plenā vir
tutibz ducebat; seq; in continentie arce
custodiret quandā scām monialē quā se
ni prius habuerat noluit ab episcopij
q; cura repellere. sed certus de sua cus
tre. Ex qua re actum est. ut antiquus hos
tis apud eius aīm aditū temptacionis
sequeret. Nam cepit specie eius oculis
mentis illius ipunie. ut illectus ne
phanda cogitaret. Quadā vero die q̄
dā iudeus ex campanie ptibz roma ve
niens capue iter carpebat. Qui ad fū
dam ciuī pueniens aī diem iā aduc
peraste cerneret. et quo declinare posset
mūme reperiret. iuxta apollinis tēplū
fuit. ibiq; se ad manendū contulit. Qui
ipm loca illius sacrilegiū ptimescēs. q̄
uis fidem crucis mūme haberet. signo
tamen cruas se munire curauit. Nocte
aut̄ media ipso solitudinis pauore tur
batus puigil iacebat. Et repente respici
ens vidit malignos spūs turbā quasi
in obsequiū auusdā p̄tatis preire. eū
vero qui ceteris precrat in eius gremi
o loca consedisse. Qui cepit singulorū
spirituū obsequencia causas sibi et acty
disante. quatenus vnusquisq; q̄tū neq̄ae
egisset inueniret. Cuiq; singuli spūs ad i
quisitionē eius exponent quid opati cō
tra bonos fuissent. vnus in medū pro
siliuit. qui in andree episcopi aīm per
specie scām monialis femine que in episco
pio eius habitabat q̄ntam tēptationē
carnis cōmouisset aperuit. Cui vero hoc
malignus qui precrat spūs inhianter
audiret. et tanto sibi fructū lucrū gran
de crederet q̄nto sanctioris viri aīm ad
lapsū pdicionis inclinaret. ille spūs q̄
hec eadem fatebat adnunrit. quia usq;
ad hoc quoq; die pretito vesptina hora
eius mētē trascerit. ut in tergra eiusdē
scām monialis femine blandicēs alapam
daret. Tunc malignus spūs et humani
generis antiquus inimicus exhortatus hunc
blande est ut ptineret quod ceperat. q̄tu
nus ruine illius singularē inter cetos
palmā teneret. Cumq; iudeus qui adue
nerat hec vigilans cerneret. et magne
formidinis anxietate palpitaret. ab
eodem spū qui cūctis illic obsequentibus
precrat. iussū est ut requireret quisnā
eet ille. qui tacere in tēplo eodē presump
sisset. Qui malignis spūs p̄gentes et sū
bitus intuētes cruas misterio signatū
viderūt. mirantesq; dixerūt. Ve ve vas
vacuū et signatū. Quibz renūciantibz
cūctis illa malignoz spirituū turba
disparuit. Iudeus vero qui hoc audiēat
ilico surrexit. atq; ad epm aī festinatio
ne pueniit. Quē in ecā sua reperiens
consiliū tulit. et qua temptatione vrgeret

inquisiuit. Cui confiteri epūs temptatiōne suā verecūdatus noluit. Cū vero ille dicēt. q in illa tali dei fmula prau amovis oculos ijecisset. et adhuc epūs negaret adiunxit dicens. Quare negas qđ inquirens. qui ad hoc vespere hesterno es perductus. ut posteriora eius alapa ferires? Ad que nimiū verba depreh̄esus se epūs intuens. hilliter est cōfessus qđ prius ptinaciꝫ negauit. Cuius rubore et verecundie isdem iudeus consulēs qualiter hoc cognouisset. vel ea que in conuentu maligniorꝫ spiritū de eo audisset indicauit. Quod ille cognoscens sese interrā protinus in oratiōne dedit. Moxq de suo habitaculo non solū eandē dei fmulā sed et oēm quoq femināq̄ in eius illic obsequio habitabat expulit. In eodē vero templo apollinis beati andree apli repente oratoriū fecit. et omīs illa temptatione tarnis funditus tarruit. Judeū vero cuius visione et intrepatione saluatus est. ad eternā salutē transiit.

De scō epō dacio mediolanēsi et sabino placentino lxxviij.

Quum datius mediolanensis vrbis epūs causa fidei exulatus ad cōstantinopolitanā vbē pueniret. corinthū deuenit. aspexit eminus congruētis magnitudinis domū. eamq sibi ꝑparari ad hospitandū iussit. Cuiusq eiusdē loci incole dicerēt in ea hūc manere non posse. quia multis iā annis hanc diabolus inhabitaret. atq ideo vacua remansisset. datius rndit dicēs. Immo hospitari in domo eadē debemus si hanc maligna spūs fuasit. et ab ea hoīm habitatiōne repulit. Itaq nocte cū vir dei quiesceret. antiquus hostis timens cepit vocibz imitari rugitus leonū. balatus pecorꝫ. ruditus asinorꝫ. sibilos serpentū porcorꝫ stridores et sonū. Tum repente datius tot bestiarꝫ vocibz exagitatus fuerexit vehemēter iratus. et contra hostem cepit clamare dicēs. Bene tibi contigit miser. Et qui imitari dnm indigne voluisti. ecce ut dignus es bestias imitaris. Ad quā eius vocē detectionē suā spūs maligna erubuit. qui eandē domū ad exhibenda monstra q consueuerat vlterius non fuauit. Venerabilis vir venantij epi miraculū relatione cognouit. quod in placentia vbe pertinet gestū. In ea ciuitate sabinū nomine fuisse asseruit. mire virtutis episcopū. Cui cū die quadā suus dyaconus nūmasset. et cursus sui padus alueū egressus ecclesie agros occupasset. totaq illic loca nutriendis hoībus profuturū teneret. respondit dicens. Vade et dic ei. Mandat tibi epūs ut te cōpescas et ad ꝓpriū alueum redeas. Quod dyaconus eius audiēs despexit et irrisit. Tunc vir dni accersito notario dictauit dicens. Sabinus dni ihu xpi seruus. cōmonitoriū pado. Precipio tibi in noīe dni ihu ut de alueo tuo in locas ultra vlterius non exeas nec terentis ecclesie ledere presumas. atq eidē notario subiunxit dicens. Vade et hoc scribe et insuper aqua huius fluminis proice. Quo facto sancti viri preceptū suscipiēs statim se a terris ecclesie fluminis aqua cōpescuit. et ad ꝓpriū alueū reuersa. exire vlterius in loca eadē non presumpsit. Qua in re pace quid aliud qm̄ obedientiā hoīm diuicia confundit. qm̄ in virtute ihesu cadē clementiā irrationabile sanctiq viri precatus obediunt. De scō ysaac spoletano. Capitulum lxxvj.

Temporibz gothorꝫ iuxta spoletanā vrbem fuit vir venerabilis ysaac nomine. Hic ad primo de syrie ptibz ad spoletanā vbē venisset. ingressus etiam a custodibus petijt. ut si quantū vellet luenta conderet orandi. eiusq horis secretioribz egredi non vigeret. Qui mox ad orandū stetit. diem quoq tertiū in oratione cōsumpsit. Eiusq hoc vnus ex custodibz superbie spiritu inflatus cerneret. vnde proficere debuit. inde ad defectus sui dampna peruenit. Nam hūc simulatorē dicere. et verbo rustico cepit ipostorē clamare. septe tribz diebz et tribz noctibz orare ante oculos hoīm demonstraret. Qui et protinus virū dei alapa pcussit. ut quasi religiose vite simulator de ecclia ad cōtumelia exiret. Sed hūc repente vltor spūs fuasit. et ad viri dei vestigia stratū. ac per os illius clamare cepit. Ysaac me

eiatt. ysaac me euertit. Vir quippe pere
grinꝰ. quo tenseret nomine nescebat.
sed eius nomē ille spūs prodidit qui se
ab ille posse eiti clamauit. Ipse autem
super verum corpus vir dei incubuit.
et malignus spūs qui eū tuaserat dis
cessit. Curre viri et femine nobiles etiꝫ
nobiles pariter reperūt. certatiꝫ eum
in suis vapere domibꝫ conabant. Egres
sus vibem non longe desertū locū reppeit
ubiꝫ sibi humile habitaculū construxit
ad quē dū multi pgunt exemplo illius.
eterne vite arrendi desiderio reperunt.
atq; sub eius magisterio se in dñi serui
tiū dederūt. Cumq; ei crebro discipuli hu
militē inuerent ut pro vsu monasterij
possessiones que offerebant attipet ille
sollicitus siue pauptatis tustos forte sen
tenā tenebat dicens. Monachus qui i
terra possessionē querit monachus non
est. Dic quippe metuebat pauptatis siue
securitatē perdere sicut auari diuites so
lent pventuras diuicias tustodire. Jam de
Ibi ita quibzdā ei miraclis. lxxvi ca
pit. Spūe spū magnus qꝫ miraclis
quinctis longe lateq; habitantibꝫ
vita eius inclaruit. Nam die quadā
ad vesprum in ortū monasterij fecat iactu
ri ferramenta que vsitato nos nomine
vangas vocam9. Dixitq; discipulis suis
dite. Hocte vero eadem dū ex more cum
fratribz ad exhibendas laudes dño sur
rexisset precepit dicens. Ite et oparijs
nostris coquite pulmētū ut mane pmo
sit paratū. Facto autē mane fecat defer
vi pulmentū quod parari iusserat. atq;
ortū cū fratribz ingressus. quot vangas
iacturi preceperat tot in eo laborantes
inuenit oparios. Ingressi quippe fures
fuerant. sed mutata mente per spm ap
prehenderūt vangas quas inuenerūt. et
ab ea hora qua ingressi sunt. quousq; vir
dñi ad eos veniret. cuncta orti illius spa
tia que inculta fuerāt coluerūt. Quibus
vir dñi mox ut ingressus est ait. Audite
fratres. multū laborantes iam quiescite
Quibz illuc alimenta que detulerat pre
buit. eosq; post tanta labouris fatigatiōe

refecit. Sufficiens autē refectis ait. Nolite
malū facere. Quotiēs de orto aliquid vul
tis ad ortū aditū venite. et tranquille pe
tite. cū benedictione petite. et a furti pī
uitate cessate. Quos statī collectis olerī
bus onustare fecit. Actumq; est ut qui ad
ortū nocturi venerant. cum laboris sui
premio. et repleti ab eo et inocui rediret
Alio quoq; tempe accesserūt ad eum
peregrini quidā misericordiā postulan
tes. fassis vestimētis. pānis obsiti. ita ut
pene nudi viderent. Cuiq; hunc vestimē
ta peterent. eoꝝ verba vir dñi tractus au
diuit. Qui vnū ex discipulis suis protinꝰ
silenter vocauit. eiq; precepit dicens. Va
de et in illa silua in tali loco. causa ar
borē require. et vestimēta que in ea in
ueneris affer. Cumq; discipulus abisset
arborē ut fuerat iussū exquisiuit. vesti
menta reppevit. et latenter magistro de
tulit. Que vir dei suscipiens. peregrinis
nudis et petentibz ostendit et prebuit di
cens. Venite quia nudi estis. este tollite
et vestite vos. Hec illi intuentes recog
nouerūt que posuerūt. magnoq; pudo
re constricti sunt. Et qui fraudulenter
vestimēta querebant aliena. confusi re
cepervnt sua. Alio quoq; tempe quidā
se eius oracionibz cōmendans sportas
duas plenas alimētis ei per puerū trās
misit. Quarū vnam isdem puer subrupu
it. atq; in itinere abscondit. vnā vero
ad dei hoīem detulit. Quā vir dñi be
nigne suscipiens eundē puerū admonu
it dicens. Gratias agimus. Sed vide spor
tā quā in itinē posuisti. ne manute tā
gere presumas. quia in eā ingressus ē
serpens. Esto igit̄ sollicitus. ne si immu
te tollere volueris a serpente feriaris.
Quibz verbis puer valde confusus. reuer
sus ad sportā cautē attendit. sed eā iam
sicut vir dñi predixerat serpens tene
bat. De scō Florentio et viso sibi in solaciū
Eodem quoq; tempe dato. lxxvij.
in nursine ptis prouincia duo
viri in vita et habitu scē conuer
sationis habitabant. quoꝝ vnus cuthi
cius fratrū precibz acquiescens multis
annis monasteriū rexit. Ac ne oratoꝝ

um in quo prius habitauerat solū remanere potuisset. illuc venabilē virū alterū scilicet florentiū reliquit. In quo dū solus habitaret die quadā sese in oratonē prostrauit. et a dño petijt. ut ei illuc ad habitandū aliquod solatiū donare dignaret. Qui mox ut cōpleuit oratonē oratoriū egressus. ante fores visū reppevit stantē. Qui dū ad terrā caput reclinaret nichilq; feritatis in suis motibz demonstraret. apte dabat intelligi quod ad viri dei obsequia venisset. Quod vir dñi protinus agnouit. Et quia in cadē cella petudes quatuor vel q̄nq; remanserant. quas oīo decerat qui pasceret et custodiret. eidē viso precepit dicens. Vade et oues ad pastū eice. ad sextā vero horā reuertere. Cepit utiq; indesinenter hoc agere. Inuigebat vso cura pastoralis. et quas manducare consueuerat pascebat oues bestia ieiuna. Cū vir dñi ieiunare voluisset ad nonā precepit viso reuerti cū ouibz. cū vero noluisset ad sextā. et ita in omibz mandatis viri dei obtēperabat visus. Cumq; diu hoc ageretur cepit in loco eodē tante virtutis longe lateq; fama crebescere. Quatuor autē viri ex discipulis venabilis eutithij vehemēt inuidentes q̄ eor mīgre signa non faceret. et is qui solus ab eo relictus fuerat tanto hoc miraculo clarus appareret. eundē visū insidiātes occiderūt. Quē vsq; ad vesperam expectāns cepit affligi q̄ is quē simplicitate multū frem voture consueuerat visus minime reuerteret. Die vero altera prerit ad agrū. visū pariter ouesq; quesiturus. Quē occisū repperit. sed sollicite inquirens citius a quibz fuerat occisus inuenit. Tunc sese in lamentis dedit. fratrū magis malicia q̄m visi morte deplorās Sed idem vir dñi coram eo doloris magni stimulis accensus impetuosq; est dicens. Spero in deo quia in hac vita ante oculos oīm ex malicia sua vindictam recipiet. qui nichil se videntē visū meū occiderūt. Cuius voce protinus visio diuina est facta. Nam quatuor monachi qui eūdē visū occiderūt. stricta morbo elephātino sūt percussi. ita ut mēbris putrescentibz interirent. Quod frēm vir dei florentius vehemēt expauit. seq; fratribz maledixit. se ptimuit. Omni erū vite sue tpe flebat. quia exauditus fuerat. crudelem se in eor interitu clamabat homiciadā. Eisdem florentius vir dei egit aliud quod silere non debeat. Cū enī magna eius opinio longeq; crebresceret. quidā diaconus longe positus ad eū pgere studuit. ut eius se oratonibz cōmendaret. Qui ad eius cellam veniens oēm locū per circuitū iuxta nit inumeris serpentibz plenū. cūq; vehemēter expauisset. clamauit dicens. Domine dñe ora. Erat autē tūc mira serenitas Egressus vero florentius oculos ad celum et palmas tetendit. ut illā pestē sicut fecerat dñs auferret. Ad cuius vocē celū subito intonuit. et idem tonitrus oēs illos qui eundē locū occupauerāt serpentes interemit. Quos dū vir dei florentius interemptos cōspiceret dixit. Ecce occidisti eos dñe. quos eos hinc leuat. Quorū ad eius vocem tante aues venerūt. quanti serpentes occisi fuerūt. Que eos portātes singulos et longius proicientes. locum habitationis illius mūdū oīno a serpentibz reddiderūt. De sco martino solitario

Nuper quoq; in ptibz Campanie vir valde venabilis martinus nomine in monte marsico solitariā vitā duxit. multisq; annis in spelūca angustissimo itidē fuit. quod ut. Cuius hoc miraculū primū fuit. quod mox ut se in predicti montis foramine contulit. ex petra cadē que in semetipsa concaua angustū spelūca fecerat aq̄ stilla prorupit. que martino dei famulo in vsu cotidiano sufficeret. et nec plus adesset nec necessitati deesset. Sed antiquus hostis eius virtutibz inuidens. amicā sibi bestiā scilicet serpentē ingressus. Hūc ad eadem habitatione exire facto terrore est conatus. Cepit etenī serpens in specie lunā venire solus cū solo. cōq; ozante se ante eū sternē. et cū cubante pariter cubare. Sed vir sctus oīo impetrerit. cui ozanti manū vel pedē extendebat tacēs. Si licenciā acceperit ut feriās ego non pe

hibeo. Cuiꝰ hoc per triennū agereꝫ. die
quadā antiquus hostis. tanta eius hac
fatitudine tentinua infremuit victus.
secꝫ per deuexū montis latus in precipi
tiū serpens dedit. omniaꝫ arbusta loca il
lus. flāma ex se exeunte conremanuit
Qui in eo quod montis latus ome cōbus
sit cogente deo monstrare cōpulsus est.
Perpende quesο iste vir dnī in quo men
tis vertice stetit. qui tū serpente per trien
nū securus iacuit. Cum speu vero illius
magna desuper rupes eminebat. Quae
ex parte exigua monta videreꝫ affix
a martini celle prominēs casū suū coti
die et illius interitū ruitura minabat
Tantoꝺu ea que venerat multitudo cona
retur si posset sine periculo viri dei illud in
gens quod desuper imminuerat saxū leua
re. tunctis videntibz repente res admira
bilis contigit quia moles ipsa quā cona
banꝫ euellere. subito ab eisdē laborantibz
euulsa. ne speluncē martini tectū tange
ret saltū dedit. et quasi serui dei lesionē
fugiens longius cecidit. Vir tū prius ī
eodem monte se contulit necdū clausus
speu habitans. cathena sibi ferrea pedē
ligauit. camꝫ saxo ex pte altera affix
ne ei vltra liceret progredi. qm̄ tamen
ne ciuslē ꝙmitatis tendebatꝫ. Quod vir
vite venerabilis benedictus audiēs au
ditus supius memoriā fecī. ei per discipu
lū mandare curauit. Dic seruus dei.
non te teneat cathena ferrea. sed cathe
na xpi. Ad quā voce martinꝰ protinus
eandē cōpedem soluit. Sed nūqm̄ post
modū soluti tetendit pedē vltra locum
quo hunc tendere ligatū consueuerat.

De srō stephano presbitero et mena solitario vio Cap lxxix.

Qui vite venabilis vio Cap lxxix.
stephanus nomine valerie pro
uincie presbiter fuit. huiꝰ nostri
boneſtatiꝫ diaconi et dispensatoris et
dilecte agnitione proximꝰ. Qui quadā
die quasi de itinere domū egressꝰ suo mā
cipio negligenti loquēs precepit dicens.
Veni diabole discalcia me. Ad cuiꝰ vo
cem mox operti sunt se caligarū corrigie
in summa velocitate soluere ut apte con
stituet. q ei ipse qui nōlatus fuerat ad
extrahendas caligas diabolus obediſſet
Quod mox ut presbiter vidit vehementer
expauit. magnisqꝫ vocibz clamare cepit
dicens. Recede miser recede. Non enī tibi
sed manapio meo sū locutꝰ. Ad cuiꝰ vocem
protinus recessit. et ita ut ī uente si magꝫ
na iam ex pte dissolute corrigie remanſerūt. Qua in re colligi pōt. antiquꝰ hoſ
tis qui tam presto est factis corpalibz. sīm
nunijs insidijs nris cogitationibz insistat.
Super in sanie prouincia. quidā veneran
dus vir noīe menas solitariā vitā duce
bat. qui nichil aliud ad vsū suū nisi pau
ca apū vascula possidebat. Huic cū lon
gobardus quidā in eisdē apibz rapinā
voluisset ingere. piius ab eodē viro verbo
correptus est. et mox per malignū spīm
ante eius vestigia vexatus. Qua ex re
factū est. ut fama apud omnes incolas
ita etiā apud eandē barbaram gentē eius
celebre nomē haberet. Sepe vero ex vici
na silua venientes vrsi. apes comedē to
nabantꝫ. Quos ille deprehensos fernula
quā portare consueuerat cedebat. Ante
cuiꝰ verbera īmanissime bestie rugiebāt
et fugiebant. Et qui gladios formidare
vir potuerunt. ex eius manibz ictus ferū
le pertimescebant. Huiꝰ studiū fuit nil in
hoc mundo habere nil querē. omnes q ad
se miserias musa venebāt ad eterne vite
desideria accendē. Si qī aude quorūlibet
culpas agnoscere nūqm̄ ab increpatiōe
parcē. Possessor quidā arrianus nomi
ne īmundo desiderio victus quandā sāmo
nialē feminā rapuit. sibiqꝫ illicito ma
trimonio cōiunxit. Quod mox vt vir
dei cognouit. ei per quos potuit q fuerat
dignus audire mandauit. Cuiꝰ ille sce
leris sui conscius timēt. et ad virū dei
nequaqꝫ accedē presumēt ne forte hucas
pe ut delīquentes solebat increparet fera ob
lationes suas easqꝫ inter alias oblatiōes
misit. ut eius munera saltē suscaperet
nescendo. Quod ut ille per spīm cogno
uit spreuit et abiecit dicens. Ego tuam
oblationē non accipio. quia tuam absti
nuisti deo. De miraclis in quibzdā ei⁹ ostensis. Caplm lxxx.

Ad hoc fere q̄nquēnuū q̄n apud hanc romanā vrbē aluceū suū ty beris est egressus tantūq; creſcēs ut eius vnda super muros vrbis influēt et in ea maximas regiones occupauerit ap̄ veronēsē vrbem fluuiū artesis excreſcēs ad beati zenonis martiris et pontificis ec clesiā venit. Cuius ecclesie dū essent ianue apte aqua in eā non ītrauit. Quepau lisper creſcens vsq; ad feneſtras ecclesie q̄ erant terre proxime puenit. Subitq; stans aqua ecclesie ianuā clausit. ac si illud e lementū liquidū in soliditatē parietis esset ītmutatū. Cūq; essent multi interi ūuenti. sed aquaq; magnitudīe ecclā ōni carēdata qua possent egredi non habe rent. ibiq; sita et fame deficē formidarēt ad ecclē ianuā veniebant. et ad bibēdū hauriebant aquā. Ad ostendendū igit cunctis meritū martiris et aqua erat ad adiutoriū. et quasi aqua non erat ad ūuadendū locū. Quid autē mirū si electi quiq; in carne positi multa facē mirabiliter p̄nt. quor ipsa ossa mortua plerūq; in multis miraculis viuūt. Invalerie nāq; prouīcia res est hec gesta. quā narro. Ibi etenū quidā venerabilis sacerdos defunctus est et ante ecclesiam sepultus. Quadā autē nocte cū clericis intra ecclesiā psallentibz fur venisset. et ingressus caulas furtū faceret. veru tem tulit et conatus erijt. Cū vero pue nisset ad locū vbi vir dñi sepultus erat re pente hesit gressuq; mouē nō potuit. Veruteē quidē de collo deposuit. eūq; di mittē voluit sed manu laxāe nō valuit. Facto autē mane expletisq; dei laudibz ab ecclā egressi sunt clerici. et ūnenerūt igno tū hoīem veruteē manu tenentē. Res ve nit in dubiū vtrū veruteē tolleret an of ferret. Sed culpe reus ciuis indicauit pe nā. Qui se protinus in oratiōnē dederunt suisq; precibz vix obtinē valuerūt ut qui res eor venerat rapere saltē vacuus exire mereretur. Cū ad spoletanā vrbē longobar dor epūs salueet arrianus venisset. et locū ille vbi solempnia sua ageret non habet cepit ab eius ciuitatis epō ecclām petere quā suo errori dedicaret. Quod dū valde epūs negaret isdē qui venerat arrianus beati apli pauli illic ecclesiā comin? sūt se die altero violent? intraturū esse profes sus est. Quod eiusdē ecclē custos audiens festin? cucurrit ecclām clausit. et seris munit. facto autē vespe lampades omnes extin xit. seq; in īteriorib; abscondit. In ipso āt subsequētis noctis crepusculo arrianus e pūscopus collecta multitudine aduenit. clausas ecclē ianuas effringē parat. Sed repente cūctis simul vegie diuinitus cōcus se abiectis longius seris apte sunt. atq; magno sonitu oīa ecclesie claustra patue rūt. Effusoq; desuper lumine. omnes que extincte fuerant lampades accense sunt. Arrianus vero epūs qui vim factur? ad uenerat subita exanime est prostratus et ali enis manib; ad suū habitaculū reductus. Quod dū longobardi in eadē regione po siti omnes cognoscerēt. nequaq; presūpserē vlterius catholicā temerare. De quibdā miraculis in dedicatiōe ei?dē ecclē oblatis.

Arrianor ecclā in regione lxxxvi. vrbis huius que suburra dicitur. cui clausa usq; ante biennū re mansisset. placuit ut fide catholica ītro ductis illic beati sebastiani et sce agnetis martirū reliquijs dedicari debuisset. et fm est. Nam cū magna ppli multitu dine venientes atq; omnipotenti dño lau des canentes eandē ecclām ingressi sun Cumq; in ea iam missarū solempnia ho neste celebrarent. et pre eiusdē loci angus tia. ppli se cōprimēt multitudo. quidā ex hijs qui extra sacrariū stabant portā sub ito intra suos pedes huc illucq; discurē sen serūt. Quē dū vnusquisq; sentiret et iux ta se stantibz indicaret. isdē portas ecclesie ianuas petijt. et omnes per quos transitū ut in admiracionē cōmouit. Sed videri nō potuit. q̄uis sentiri potuisset. Quod ideo diuina pietas ostendit. ut cūctis pate ret quia de loco eodē īmūdus habitator exiret. Pactis igit missarū solempnijs recessim?. sed adhuc nocte eadē magn? in eisdem tectis strepitus factus est. ac si i eis aliquis errando discurēret. Sequēta autem nocte grauior sonitus extrenuit. Tum sub to tanto terrore insonuit. ac si illa omnis

ecīa a fundamentis fuisset euersa. Et pro
tinus recessit. ac nulla illuc vlterius anti
qui hostis inquietudo apparuit. Sed per ter
roris sonitū quē fecit cognouit a loco quē diu
tenuerat cum coactus exibat. Post pau
cos vero dies in magna serenitate aeris
super altare eiusdē ecīe nubes celitus des
cendit. suoq illud velamine opuit. Omnē
q ecīam tanto terrore ac suauitate odo
ris repleuit. ut patentibz ianuis nullus
illuc presumeret intrare. Et sacerdotes atq
custodes vel hij qui ad celebranda missarū
solempnia venerant. rem videbāt. ingre
di nūme poterant. et suauitatē mirifici
odoris trahebant. Die vero alio cū in ea
lampades sine lumine dependerēt. emis
so diminutus lumine fuit accensē. Atq post
paucos dies vtiq cū expletis missarū so
lempnijs extinctis lampadibz custos ex ea
dem ecīa egressus fuisset post paululū
intrauit et lampades quas extinxerat
lucentes repperit. Quas negligenē extinx
isse se credidit. atq iam eas sollicitus ex
tinxerit. qui exiens ecclesiā clausit. Sed
post horarū triū spaciū regressus est. et
lucentes lampades quas extinxerat inue
nit. Vt videlicet ex illo lumine apte da
rem venisset. De scō gregorio q̄ sci eleutherij
rij pabz robur corpis accepit. et de scō mari
no in monasterio positus incisionē
vitaliū pateret. crebrisq anguis
tijs per horarū momēta ad egressū pro
quare. quā molestiā greco eloquio me
dici syncopin vocant. Et nisi me frequēter
fratres cibo refouerent. vitalis michi spūs
fundit⁹ intercipi videret. paschalis sup
uenit dies. Et cū sacratissimo sabbato in
quo ecīa omnes pueri ieiunāt ego
ieiunare non potuissem cepi plus merore
q̄m infirmitate defitere. Sed tristis animꝰ
conalui citius inuenit. ut eleutherium virū
dei secreto in oratoriū ducerē. eiusq petere
quatenꝰ ut michi die illo ad ieiunandū
virtus daret. suis apud dnm precibz obti
neret. Quod factū est. Nam mox ut orato
riū ingressi sumꝰ. a me humiliter postula
tus sese cum lacrimis in oratione dedit.
Et post paululū cōpleta oratione egressꝰ.
et ad vocē benedictionis illius virtute tan
tam intus stomachus accepit. ut michi fu
ditus a memoria tolleret abus et egritudo
Et cepi mirari quis essem et quis fuerim.
Quia et cū ad aīm rediret infirmitas nichi
l ex his in me que meminerā recognosce
bam. Cumq in dispositione monasterij
occupata mens eēt. obliuiscebar fundit⁹
egritudinis mee. Si vero ut prediri redi
ret egritudo ad memoriā cū tam fortem
me esse sentirē. mirabar si non comedis
sem. Qui ad vesp̄m veniens tante me forti
tudinis inueni. ut si voluissem ieiunus
vsq ad diem alīm transferre potuissem
Hocq fm est ut in me probarē ea ecīam
de illo vera esse quibz ipse mūme inter
fuissem. Cui iussione pontifias mei in
constantinopolitane vrbis palacio r̄nsis
ecclesiasticis deseruire. illuc ad me ven̄a
bilis maximianꝰ mutatis exigēte cau
sis venit. Qui cū ad monasterium
meū romā rediret in mari adriatico ni
mia tēpestate deprehensus īestimabili
ordine et insitato miraculo erga se cū
tosq qui cū eo aderant omipotētis dei
et iram recognouit et gratiā. Nā cū
in eoz morte ventoz nimietatibz eleua
ti fluctus seuirēt. ex naui clauis sc̄i pdi
arbor abrisa est. vela in vndis proiecta
totūq vas nauis quassatū. nimijs fluc
tibz ab omni fuerat cōpage sua dissolu
tū. Humis itaq patentibz intrauit ma
re atq usq ad supiores tabulas ipleuit
nauē. vtr ut non cū nauis intō vndas q̄
vnde iam intra nauē se videreni. Tunc
in eadē naui residentes non iam ex mor
tis vicinia. sed ex ipsa eius presentia et vi
sione turbati omnes sibimet pacē dede
rūt. corpus et sanguinē redēptoris acce
perūt deo se singuli cōmendātes. Sed oī
potens deus qui mētes coz mirabiliter
terruit. coz quoq vitā mirabilius ser
uauit. Nam diebus octo nauis usq ad
supiores tabulas aquis plena ꝓpiuum
ter agens enatauit. Nono autē die i
cotiziensis castri portū deducta est.
vbi cū omnes egressi fuissent īcolumes
mox in eius portus profundū nauis

demersa est. ac si illis egredientibz pro pō
dere sublevationē carruisset. De viro dei

De quadam a sanctulo. Cap lxxxiij

longobardis captus quidā dyaco
nus tenebat ligatus. eūq ipsi qui
tenuerant interficē cogitabant. Advespe
rascente autē die vir dei sanctolus ab eisdē
longobardis petijt ut relaxarī eiq vita
concedi debuisset. Quod posse se facere oīo
negauerūt. Cumq mortē illius deliberā
re eos cerneret petijt ut sibi ad custodiendū
tradi debuisset. Cui protinꝰ responderūt.
Tibi quidē eū damꝰ ad custodiendū sed ea
conditione interposita ut si ipse fugerit.
pro eo ipse morīaris. Quod vir dñi libenter
accipiens predām dyaconū in sua suscepit
Nocte media cū longobardos omnes somp
no grauī depressos aspiceret. exclamauit eum
et ait. Surge et conatus fuge. liberet te
omps dñs. Sed isdem dyaconꝰ promissio
nis eius non īmemor vīdit dicens. Fuge
pater non possū. Quia si ego fugero. pro
me sine dubio morieris. Quē vir dñi sanc
tolus ad fugiendū cōpulit dicens. Surge
et vade. oīpotens deus te eripiat. Nam
ego in manu eius sum. Tantū in me pītt
facere q̄ntū ipse p̄miserit. Fugit itaq dy
aconus. et quasi deceptus in medio fideius
sor remansit. Facto igitē mane longobardi
qui dyaconū ad custodiendū dederāt vene
runt. et quē dederant pecierūt. Sed hūc
venerandꝰ presbiter fugisse vīdit. Tunc
omnibz qui illuc aderant longobardis pla
cuit ut eū capite truncare debuissent.
quatinꝰ sine graui cruciatu vitā eiꝰ
cōpendiosa morte terminaret. Venerā
dus igitē vir inter armatos deductus
ad sua arma stati cucurrit. Nam peti
it ut sibi paululū orandi licentia dare
tur. Cui dū concessū fuisset in terra se
strauit. et orauit. Qui dū paulo diu
dius oraret. hūc electus interfector culte
pulsauit ut surgēt dicens. Surge et flex
o genu. tende cervicē. Surrexit autem
vir dñi. genu flexit et cervicē tetendit.
Sed tenso collo eductū contīnuo se spatā cōtu
ens hoc vnū fertur publice dixisse. Sanc
te iohes suscipe illam. Tunc electus carni
fex. evaginatū gladiū tenens. ac nisu for
ti in altū brachiū protinus levauit. sed de
ponē nullo modo potuit. Nam repente
deriguit. et erecto in celū gladio brachiū
inflexibile remansit. Tunc omnis longobar
dor turba. que ad illud mortis spectaculū
aderat. in laudis fauorē cōversa mirari
cepit. virūq dei cū timore venerari. Ita
profecto clarucerat cuius sanctitatis esset.
qui carnificis sui brachiū in aere ligatū
Itaq postulatus ut surgēt. surrexit. pos
tulatus ut brachiū sui carnificis sanaret
negauit dicens. Ego pro eo nullo modo
orabo. nisi michi ante iuramentū dederit
quia cū manu ista xp̄ianū hominē non
occidet. Omnes igitur tante virtutis ho
minē cognoscentes boues et iumenta q̄
depredati fuerant. certatim ei offerre mu
nere volebant. Sed vir dñi tale munꝰ
suscipere vēnuit. munꝰ autē bone mercē
dis quesiuit dicens. Si michi aliq̄d vultis
contedē omnes captiuos quos habetis in
tribuite ut habeam vnde pro vobis debe
am orare. De viro aīe post obitū. Ex libro

Quinales quiq iiij. Cap lxxxiiij

quia īvisibilia sacre non valent
per experimentū. dubitant vtīq ne
sit quod corporalibz oculis non vident. Qui
numerū dubietas primo parenti nīo esse
non potuit quia exclusus a paradisi gaudi
is hoc quod amiserat q̄m viderat recole
bat. Hij autē sentire vel recolere audiūt
non p̄nt. qui cor nullū sicut ille saltem
de preterito experimentū tenent. Ac si cū
pregnās mulier mittat in carcerē. ibiq
puerū pariat. qui natus in carcere nutrīat
et crescat. Cui si fortasse mater que hūc ge
nuit solem lunā stellas montes et campos
volantes aues. aurētes equos noīet. ille ve
ro qui est in carcere natus et nutritus.
nichil aliud q̄ tenebras carceris sciat. et
hec quidē esse audiat. sed quia per aperti
mentū non nouit veritatē eē diffidat. tan
q̄ hec cuncta sui veritate nati hoīes dū esse
sūma atq īvisibilia audiūt. diffidūt an
vera sint. quia sola hec infima in quibus
nati sūt visibilia nouerūt. Unde fm. est
ut ipse īvisibiliū et visibiliū creator spūm
sm̄ ad corda nīa mitteret quatenꝰ per ea
eū viuificantem crederemus que adhuc per ea

perimẽtũ scire non possumꝰ. Quotꝺ ergo hunc spm hereditatis nre pugnus arripimꝰ de vitꝫ tuisibiliũ non dubitamꝰ. Nam quia post mortẽ eternis viuat anima patet racio sed fidei admixta. Numquid nã sancti apli et martires xpi pñtem vitam despicerẽt. in morte eternis aĩas ponerẽt. Et certe hij qui aĩas in morte posuerunt atꝫ aĩarũ vitã post mortẽ eternis esse crediderũt cotidianis miraculis choruscant. Ad extinctu namꝫ eoꝝ corpora venientes egri veniũt et sanantꝰ. Si igitur vitam anime manentis in corpore deprehendis ex motu mẽbroꝝ. cur non ꝑspicis vitam anime post corpus etiã per ossa mortua in virtute miraculoꝝ. Nam et multi nostroꝝ mentis oculũ fide pura et ꝓbi racione mundãtes. egredientes de carne aĩas freqnter viderũt. Exẽpla quedã ad hoc probandũ Cap lxxxv.

Venerabilis pater nomine spes monasterũ construxit. Cui cũ iam ãni quadragesimi fuisset in certa te tempus expletũ. ei dñs lumen reddidit. visumꝫ suũ obitũ denũciauit. atꝫ ut monasterijs eiusq; constructis verbũ vite predicaret admonuit. quatenꝰ corporis recepto lumine. visitatis in circuitu fribꝫ cordis lumen aperiret. Qui statim iussis obtemperãs fratrũ cenobia circuit mandata vite que agendo didicerat predicauit. Decimo igitꝫ die ad monasteriũ suũ pacta predicatione reuersus est. ubiꝫ fratribꝫ cõuocatis astans in medio. sacramenta dñici corpis et sanguis sumpsit. Horaꝫ cũ eis mysticos psalmoꝝ cantus exorsus est. Qui illis psallentibꝫ orationi intentus aĩam reddidit. Omnes vero fratres qui aderant ex ore eius exisse columbam viderũt. que mox apto oratorij tecto egressa aspicientibꝫ fratribꝫ penetrauit celũ. In eade prouĩa a nursie contigisse referebat abbas stephanꝰ q̃ presbiter quida cõmissa sibi cũ magno timore dñi regebat ecclam. Qui ex tpe ordinis accepti presbiterã suã ut sororẽ diligens sed quasi hostẽ cauens ad se. minus accedẽ non sinebat. Anno quadragesimo ordinacois

siue tardescente grauiꝺ febre correptus. ad extrema deductus est. Sed cũ eũ presbitera sua conspicẽt. soluta iã membris quasi in morte distensũ. si quod adhuc vitale spiramẽ ei iesset. naribꝫ eius apposita curauit aure dinoscẽ. Quod ille sẽtiens aũ tenuissimꝰ ferat flatus. ꝙsito adnisu valuit erupit dicens. Recede a me mulier. adhuc ignis culus viuit. tolle palam. Illa recedente conalescente virtute corpis. cũ magna cepit letitia clamare dicens. Bene veniũt dñi mei. Quid ad tantillũ seruulũ vrm dignatꝰ estis conuenire. Venio venio. gratias ago. gratias ago. Cumꝫ hoc iteratis crebro voce repeteret. quibꝫ hoc dicẽt noti sui qui illũ circũsteterãt requirebãt. Quibꝫ ille admirãdo rndit. Numquid cõuenisse hic sanctos aplos non videtis. petrũ et paulũ pmos aplorꝫ non aspiciatis. Ad quos utiq; cõuersus dicebat. ecce venio. ecce venio. atꝫ inter hec verba aĩam reddidit. De sancto viro seruulo et ũisitu eiꝰ. lxxxvi.

Sciendũ est quia sepe aĩabꝫ electoꝝ exeuntibꝫ. dulcedo solet laudis celestis cupere. ut dũ illas libenter audiũt dissolutionẽ eternis ab aĩa sentire nũme pmittant. Unde in omelijs quoq; euangelij iam narrasse me memini. q̃ in ea portiũ que ad ecclesiã beati clemẽtis eũ tibꝫ est. puia. fuit quidã seruulꝰ noie. tuius te quoq; nõ ambigo memũisse. Qui pauꝑ quidẽ rebus sed meritis diues erat quẽ longa egritudo dissoluerat. Nam ex quo illũ sue potuimꝰ usq; ad finẽ vite paralitꝰ iacebat. Quid dicã quia sue non poterat. qui nũq; in lecto surgere vel ad sedendũ valebat. Nũq; in manũ suã ad os ducẽ. nũq; se potuit in latus aliud declinare. Huic ad seruiendũ mirũ fratre aderat. et quicq̃d ex elemosinis potuisset acꝛe hoc eoꝝ manibꝫ pauꝑibꝫ erogabat. Nequaq; liras nouerat sed scripture sacre sibimet codices emerat. et religiosos quosq; in hospitalitate suscipiẽs hos cora se legere studiose faciebat. Fomq; est ut iuxta modũ suũ plene sacrã scripturã disceret cũ sicut dixi liras funditus ignorauit. Gaudebat in dolore semp gra

ras agere. finis dei et laudibz diebus
ac noctibz vacare. Sed cū iam tempus
esset ut tanta eius patientia remunera
ri debuisset. membroz dolor ad vitalia
rediit. Cumq se morti iā proximū ag
nouit. pegrinos viros atq in hospitali
tate susceptos admonuit ut surgeret et
cū eo psalmos pro expectatione sui exi
tus decantaret. Cumq cū eis et ipe mo
riens psalleret voces psallentiū repete
cōpescuit cū terrore magni clamoris di
cens. Tacete. tacete. Nūquid non auditis
q̄te resonant voces in celo. Et dū ad e
asdē laudes quas intus audierat aurē
cordis intenderet. sancta illa aīa carne
soluta est. Quia scilicet exeunte tanta
illic fragrantia odoris aspersa est ut oēs
illi qui aderant iestimabili suauitate
replerent. De puuli blasphemi intūtu et
Qdam hūanū dura morte q̄da scōr lxx
gen⁹ multis atq inumeris viris xvij.
sit subiectū. ihrlm celestis maxi
imā ptem ex puuulis vel infantibz arbi
troz posse compleri. Dz si oēs baptisatos
infantes ac in eadē infantia morietes
ingredi regnū celeste credendū est. ōnes
tamē puulos qui scilicet iam loqui pñt
regna celestia ingredi credendū nō est.
Quia nōnullis puulis eiusdē regni ce
lestis aditus a parentibz claudit. si ma
le nutriant. Quam quidā vir cīctis in
hac vite notissimus ante triēnū filiū
habuit annoz sicut arbitroz q̄q. Quē
nimis carnaliē diligens. remisse nutri
ebat. Atq isdem puulus. quod dictu gra
ue est mox ut eius animo aliquid obsti
tisset. maiestatē dei blasphemare cōsue
uerat. Qui in hac ante triēnū mortali
tate paulus. venit ad mortē. Cuiq eū su⁹
pater in sinu teneret sicut hij testati sūt
qui pntes fuerūt ad se malignos spūs
venisse tremencibz oculis puer aspiciens
cepit clamare. Obsta pater. obsta pater.
Qui clamans declinabat faciem. ut se
ab eis in sinu pris absconderet. Quē cum
ille trementē requireret quid videt puer
adiunxit dicens. Mauri homines vene
rūt qui me tollere volunt. Qui cū hoc
dixisset. maiestatis nomē protinus blas

phemauit. et aīam reddidit. Vt cū ops
deus ostenderet pro quo reatu talibz fuis
set exercitorib⁹ traditus. vnde viuentē pi
sius noluit corrigere. hoc morientē punire
iterare. quatenus reatū suū pater eius ag
nosceret qui puuli filij aīam negligens.
non puulū potore gehenne ignibz nutrie
set. Longobardi seuientes duos mona
chos in ramis vnius arboris suspenderūt.
Qui suspensi eodē die defuncti sūt. finito
autē vespere vtroz cū eoz spūs. clarus il
lic aptisq vocibz psallē reperiūt. ut ipsi q
q qui eos occiderāt. cū voces psallentiū
audirent nimiū mirati terrerēt. Electi
ergo qui procul dubio ad petrā vitā ten
dunt. quid eis obest si ad modicū dure
morianē. Et est fortasse eoz cū nōnūq⁹ cul
pa luceat nūma. que in eadē debeat mor
te resecari. Nam vir dei contra samarī
mussus. quia per inobediencia in itinere occi
dit. hinc leo in eodē itinere occidit. Sed il
lic scriptū est. quia stetit leo iuxta asinū
et non comedit de cadavere. Ex qua re
ostenditē q⁹ prim inobedientie in ipsa fue
rit morte laxatū. quia isdem leo que vi
uentē presumpsit occidē. continge non p
sumpsit occisū. De quoddā obitu diuini re
velato. Cap. lxxvii.

In monasterio uelato quidā frater ante decennū gr
meo quidā frater ante decennū gr
vnus dicebat. Qui cū grauī molē
tia corpis fuisset depressus. etā visione
nocturna albatos viros descendē de su
perioribz aspexit. Qui dū coram lecto in
centis assisterent vnus eoz dixit. Nos hor
venim⁹ ut de monasterio gregorij quos
dā frēs in militiā mittam⁹. atq alteri
precipiens adiunxit. Barbe marcelli va
lentiniani. agnelli. atq alios quorū
nūc mīme recordor. Quibz expletis addi
dit dicens. Barbe et hinc ipm qui nos
aspicit. Ex qua visione certus redditus p
dāis frē finito mane inotuit fribz. qui ex
qui essent ex eadē cella morituri. quos
se etā denūciauit esse secuturū. Tum
die alio prediti fratres mori cepit. at
q⁹ sub eodē ordine se in morte secuti sūt
quo fuerant in descriptione nōīa ad
extremū vero et ipse obijt. Cū postmodū
uentus monasterio. melius monach

infirmat⁹ felix episcopo se consolanti rñdit
aursius siu tempa esse cōpleta. dicens ap
paruisse sibi iuuenē atq; eplās detulisse
dicentē. Aperi et lege. Quibz aptis asseru
it quia se et omnes qui eodē tempe a pre
dicto epō in pasiya baptisatu fuerunt sēp
tos in eisdē epistolis liīs aureis inuenit.
primū quidē suū nomē ut dicebat reppe
rit. ac deinde oīm illo tpe baptisatorū
Qua de re certū tenuit. et se et illos de
hac vita esse sub celeritate migraturos
factūq; est. ut die eadē ipse moreret. atq;
post eū tuncti illi qui baptisati fuerāt
ita secuti sunt. ut intra ꝑpauos dies
cor nullus in hac vita remaneret. In
ea mortalitate que narsi patricij tēpib;
hanc vibē vehemēter afflixit. in domo
valeriani puer armentarius fuit pre
cipue simplicitatis et yūilitatis. Cui veō
eiusdē dom⁹ eadē clade vastaret. idem pu
er ꝑcussus est. et vsq; ad extremū deduc
tus. Qui subito sublatus a pītibz rediit
sibiq; dnm suū vocari fecit. Cui aut. Ego
in celo fui. et qui de hac domo morituri
sūt agnoui. Ille et ille atq; ille morituri
sunt. Tu vero ne timeas. quia hoc tē
pore morit⁹ non es. Ut vero scias q me
in celū fuisse vīm fateor. ecce accepi illic ut
lingua dīm loquar. Cui tūc grece dns su
us locutus est. atq; ille in eadē lingua rñ
dit. ut cūcti qui aderant mirarentur.
In eadem quoq; domo predicti narsi
spatarius bulgar manebat. Qui festine
ad egrū deductus ei bulgarica lingua
locutus est. Sed ita puer ille in ytalia
natus et nutritus in eadē lonia oē bar
bara rñdit. ac si ex eadē fuisset ygēte ge
nerat⁹. Sed die tercio quo occulto dei
iudicio nesciē manus ac brachia laver
sosq; suis dentibz laniauit. atq; ita de
corpe exiuit. Quo mortuo omnes illi
quos predixerat ex hac luce protin⁹ sub
tracti sunt. Nullus q; illa domo eadem
pestilēte defunctus est. qui voce illius
denūciatus non esset. De igne gehēnali
qui vepres ia exurit. Cap lxxxix.

Sicut autē electos bītudo letificat
ita tredi nōce est. q; a die exitus
sui ignis vepres exurat. Ignē
vero gehenne corporeū esse non ambigo.
in quo certū est corpa cruciari. Gotho
rū tempe quidā exp̄abilis vir repatus
nomine venit ad mortē. Cuiq; iā mortu
um familia lugeret subito rediit et aut
citius ad ecclām beati laurencij mart
ris que ex noīe conditoris damasi vocat⁹
puerū mittite. et quid de tyburtio presbi
tero agat⁹ videat. et venīat ad re festinet.
Qui videlicet tūc tyburtius carnalibus
desideriis subiacere ferebat⁹. Cum vō pu
er ꝑgeret narrauit idem repatus qui
ad se reuersus fuerat q illū vbi ductus
fuerit agnouit. dicens. Patratus fuerat
rogus ingens. deductus autē tyburtius
presbiter in eo est suppositus atq; suppos
to igne concremat⁹. Alius autē parabā
tur rogus cui⁹ a terra in celū cacumē
tendi videbat⁹. Cui emissa voce clamatū
est. cui⁹ esset. Hijs igit⁹ dictis strui repat⁹
defunctus est. Puer vero qui ad tyburtiū
transmissus fuerat iam eū mortuū inue
nit. Quidā nurialis sacratissimo pas
chali sabbato iuuenculā cuiusdā filiam
in baptismate susceꝑit. Qui post ieiuni
ū domū reuersus. multoq; vino ebria
tus eandē filiā suā secū mane petijt. eāq;
nocte illa quod dictu nephas est ꝑdid⁹
Cumq; mane facto surrexisset reus cog
nare cepit. ut ad balneū ꝑgeret. ac si
aqua balnei lauaret maculā patr̄. Per
rexit igit⁹ et lauit. tepitq; trepidāt eccle
siā ingredi. Sed si tanto die non iret
ad ecclesiā erubescebat hoīes. Si vero
iret ꝑtimescebat dei iudiciū. Vicit ita
q; humana vēcundia. prexit ad eccle
siā. Sed tremebund⁹ ac pauens stare
cepit per singula momenta suspect⁹
qua hora īmūdo spiritui traderet⁹. et
cora omni populo verteret⁹. Cuiq; vehe
menti timeret. ei in illa missarū cele
bitate nil contigit. Qui letus exijt et
die altero ecclesiā securus intrauit.
Factūq; est ut per sex continuos dies
letus ac secur⁹ procederet. estimās quod
eius scelus dns aut non vidisset. aut
visū miseracordi dimisisset. Die aūt
septimo subita morte defunctus est. Cui
q; sepulture traditus fuisset per longū

tempus cunctis videntibz de sepulchro illius flāma exijt. et tam diu ossa eius cōcremauit quousqz omne sepulchrum consumeret. et terra que in tumulo collāta fuerat defossa videret. Quod videlicet cōpotens deus faciens ostendit quid eius anima in occulto ptulit. cui etiā corpi ante humanos oculos flāma consūpsit

Qz ignē illū etiā in pēnis mortuis ad tzorē

Olle vultuu in dei ōndit. Cāp xc.

sicilia ut solent navigare qui noverūt lapsatis cotidie similibz exprimunt. ut mūdi termino ppinquante qnto certū est illuc amplius exurendos colligi. tanto et eadē tormentoz loca ā plius videant apparere. Quod omips deus ad correctionē viuentiū in hoc mūdo voluit ostendi. ut mentes infideliū que inferni tormenta non credūt tormētoz loca videant que audita credē renuisant. Demones autē angeli zizania ad cōburendū fustibulos ligant. cū pares paribz tormētis similibz socians. ut superbi cum superbis luxuriosi cū luxuriosis. Supna quoqz pietas. ex magna misericordie sue largitate disponit. ut nōnulli etiā post exitū repente ad corpus redeant. et tormenta inferni que audita non crediderāt sentiam visa ptimescant. Nam illustris vir stephanus quē bene nosti de semetipso michi narrare consueuerat. quia in cōstantinopolitana vrbe pro quadā causa demoratus. molestia corpis supueniente defunctus est. Cuiqz medicus atqz pigmentarius ad aperiendū eū atqz condiendū esset quesitus et die eodē minime inuentus subsequēti nocte iacuit inhumatus corpe Qui ductus ad infernu loca vidit multa que prius audita non credidit. Sed cū presidenta illic iudici pētatus esset ab eo receptus non est. ita ut diceret. Nō huc deduci sed stephanū ferrarium iussi. Qui statī reductus in corpore est. et stephanus ferrarius qui iuxta eū habitabat eadē hora defunctus est. Sicqz probatū est vera fuisse verba que audierat dū hec effectus mortis stephanus demonstrauit. De visione cuidā militi ostensa. Caplm nonagesimū primū.

Hte triennū quoqz in hac pestilencia que hanc vrbem clade vehementissima depopulauit. in qua etiā corpalis visus sagitte celitus venire et singulos quosqz ferire videbant sicut nosti. stephanus idem defunctus est. Quidā vero miles in hac eadē nūa vrbe prussus ad extrema puenit. Qui eductus de corpore exanimis iacuit sed ciuis redit. et que cū eo gesta fuerant narrauit. Aiebat enī sicut tūc tres eadē etiā nullus notauit. quia pons erat sub quo niger atqz caliginosus fetoris intolerabilis nebula exalans fluuius decurrebat. Cui tali acto autē ponte amena erant prata atqz virentia. odoriferis herbarū floribz exornata. in quibz albatoz hoīm cōuentacula esse videbant. Tantusqz in loco eodem odor suauitatis iterat. ut ipsa suauitatis fragrantia illuc deambulātes et inhabitantes sanaret. Ibi mansiones diuersoz singule. magnitudine lucis plene. Ibi quedā mire potentie edificabat domus que aureis videbat lateribus constructi. sed cuius esset non potuit agnosci. Erant vero sup rupā predicti fluminis nōnulla habitacula. sed alia exurgentis fetoris nebula tangebant. alia autē exurgens fetor a flumine minime tangebat. Nec vero erat in predicto ponte probatio ut quisqs per eū iustoz vellet transire. in tenebroso fetentiqz fluuio laberet. Iusti vero quibz culpa non obsisteret. securo per eū gressu actu bero ad loca amena pueniebant. Ibi sedebat etiā petrus ecclesiastice familie maiorem qui ante quadriennū defunctus est deorsū positū in locis teterrimis magno ferro pondere ligatū ac depressū vidisse testatus est. Cui dū requirēt. cur ita esset. ea se dixit audisse que nos qui eū in hac ecclesiastica domo nouimus. scientes eius actu ita vecolumus. Dictū namqz est. Nec idcirco patiēt. quia si quid ei pro emendacione iubebat. ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio qm ex obediencia seruiebat. Quod sic fuisse nullus qui eū nouit ignorat. Ibi etiā se quendā peregrinū presbiterū vidisse

fatebat. Qui ad predcm̄ pontē veniēs
tantū per eū auctoritate transiuit qm̄
tū et hic sinceritate vixit. Qualiter miseri
cordijs elemosine sue p̄ morte̅ suffragāt. xvij

In eodē quoq; ponte hui⁹ quē pre
dixi stephanū se recognouisse tes
tatus est. Qui dū transire voluisset
eius pes lapsus est. et ex medio corpore
iam extra pontē delectus a quibusdā vi
ris teterrimis ex flumine surgentibus
per coxas deorsū. atq; a quibusdā alba
tis et speciosissimis viris cepit per brachi
a sursū trahi. Cūq; hoc luctuosū esset.
ut hui⁹ bonū sursū malū spūs deorsum
traherent. ipse qui hec videbat ad corp⁹
reuersus est. et quid de eo plenius gestū
sit non agnouit. Qua in re de eiusdē
stephani vita datur intelligi. quia i eo
mala tamen cū elemosinarū op̄acōe cer
tabant. Qui enī per coxas deorsū p̄ bra
chia trahebat sursū. patet nimirū quia
elemosinas amauerat. et tamen vicijs p̄
fecte non restiterat que eū deorsū trahe
bant. Sed in illo occulto arbitri exami
ne. quid in eo vicerit et nos et eū qui vi
dit et reuocat⁹ est latet. Constat tamen
quia idem stephan⁹ postq̄m sicut supius
narrauī et inferni loca vidit et ad corp⁹
rediit perfecte vitā mūme correxit. Pe
trus Quid est hoc queso te q̄ in amenis
locis cuiusdā domus lateralis aureis edi
ficari videbat. Ridiculū est valde si te
dimq; q̄ in illa vita adhuc metallis ta
libz egeam⁹. Gregorius Quis hoc si sanū
sapit non intelligit. Sed ex eo quod illi
ostensū est. quisquis ille est. cui mansio
ista construit̄. apte dat̄ intelligi quid
est q̄ hic op̄atur. Nam qui premiū lu
cis eterne elemosinarū largitate p̄me
ret̄. nimirū constat quia auro edifi
cat̄ mansionē suā. Quod cū supius me
moraui fugit ut dicerē. idem miles qui
hec viderat narrabat q̄ eosdē lateral
les aureos ad edificatiōnē dom⁹ senes
ac iuuenes puelle ac pueri ferebant.
Qua ex re colligit̄. quia hijs quibz hic pi
etas est facta ipsi illic op̄atores esse vide
bant̄. Dic etiā quidā iuxta nos deus
dedit qui noīe religiosus habitabat. qui cal

tamentū solebat op̄ari. Qui eiusdē viri
postmodū subtilit̄ vitā requirens inuenit
quia ex hijs que diebz singulis laborabat
quicq̄d ex victu atq; vestitu superesse potu
isset. die sabbati ad beati petri ecclesiam
deferre consueuerat atq; indigentibz ero
gare. De ingr̄esso theodoro q̄ diacon⁹ fuerit
p̄ēmiss⁹. et p̄pōsito mōcho q̄ a diaconē libari nō
potuit. xvij.

Inquietus valde theo dous noīe puer fuit. qui in meū
monasteriū fr̄em suū nequitie ma
gis q̄m voluntate secut⁹ ē. Qui nimiū gra
ue erat. si quis pro sua aliquid salute lo
queret̄. Bona autē non solū non facere
sed et audire non poterat. Nūq̄ se ad sce
conuersationis habitū venire iurando ura
endo deridendo testabat̄. In hac autem
pestilentia que nup̄ huius vrbis populū
magna ex p̄te consumpsit ptuissus in in
firmitate deductus est ad mortē. Cūq; extre
mū spm̄ ageret. conuenerūt frēs ut egr̄
sū illius orando protegerēt. Iam corp⁹
eius ab extremis fuerat p̄te mortuū. in
solo tantūmodo pectore vitalis adhuc ca
lor anhelabat. Iuncti autē frēs tanto
pro eo ceperūt enixius orare. quanto eū
iam videbant sub celeritate discedē. Cū
repente cepit eisdē assistentibz fratribus
clamare atq; cū magnis vocibz oratiōes
eor̄ int̄rūp̄e dicens. Recedite recedite. Ec
ce diaconi ad deuorandū datus sū. qui p̄
viam presentiā deuorare me non potest.
Caput meū in suo ore iam absorbuit. da
te locū ut non me amplius cruciet. sed
fruat quod fruitur⁹ est. Si ei ad deuoran
dū datus sū. quare p̄pter vos moras pa
tior. Tunc frēs ceperūt ei dicere. Quid ē
quod loqueris frater. Signū tibi sancte
crucis imprime. Respondebat ille cum
magnis clamoribz dicens. Volo me sig
re. sed non possū. quia squamis huius
diaconis premor. Cumq; hoc frēs audi
rent prostrati in terrā cū lacrimis cepe
runt pro ereptione illius vehemēta⁹ ora
re. Et ecce cepit eger cū magnis vocibus
clamare dicens. Gracias deo. ecce diacon⁹ q̄
me ad deuorandū accepera⁹ fugit. oratio
nibz vr̄is expulsus fugere non potuit. Pro
p̄cibz meis modo intercedite. quia conuerti

paratus sit. et secularē vitā fundit⁹ re
linquere. Homo igit⁹ qui- sicut iam dic
tū est ab extrema corpis pte fuerat pre
mortuus reseruat⁹ ad vitam toto ad
deū corde cōuersus est. Ac contra qd
dam monasteriū congulaton diat⁹. in
quo quidā monachus magne estimatio
nis habebat⁹ moribz atq; in omni ac
tione sua cōpositus. Sed sicut ex fine
res patuit longe aliter q̄m apparebat
fuit. Nam corpis supueniente molesti
a frēs omnes ad se congregari fecit.
Ac illi tm ut putabant viro monēte
magnū quid ac delectabile se ab eo
audire credider⁹t. Quibz ipse afflict⁹
et tremens cōpulsus est prodere cui hosti
tradit⁹ cogebat⁹ exire. Nam dixit.
Q̄n me vobisc⁹ ieiunare credebatis.
occulte comedebā. Quare nūc ecce ad
deuorandū draconi datus sum. qui cru
da sua mea genua pedesq; lingueb⁹t.
Caput vero suū intra os meū mittēs
spm̄ meū ebibens abstrahit. Quibus
dictis statī defunct⁹ est. atq; ut peni
tendo liberari potuisset a dracone q̄s
viderat exp̄tus non est. De igne pur
gatorio et paschasio diacono. Cap xviij.

De quibusdā vero leuibz culpis
esse ante iudiciū purgatorius
ignis est credendus. pro eo qd
veritas dicit. Quia si quis in spm̄ scm̄
blasphemiā dixerit. neq; in hoc seculo
remittet⁹ ei neq; in futuro. In qua
sententia dat⁹ intelligi quasdā culpas
in hoc seculo. quasdā vero in futuro pos
se relaxari. Quod cū de vno negatur.
consequēs intellectus patet. quia de qui
busdā concedit⁹. Sed de puis mīmisq;
pcīis fieri posse credendū est. sicut est
assiduus ociosus sermo īmoderatus ri
sus. cura rei familiaris. aut in nō gra
uibz rebus error ignorantie. Hoc tamē
sciendū est quia illuc saltē de mīmis nil
quisq; purgatorius obtinebit. nisi bo
nus hoc actibz in hac vita adhuc positus
ut illuc obtineat promereat⁹. Nam cū ad
huc essem iuuenculus a maioribz atq;
sciētibz audiui q̄ paschasius huius apli
ce sedis diaconus cui⁹ apud nos crāssimi
et luculenti de sancto spū libri extant.
mire sanctitatis vir fuerit. elemosinar
maxime opibz vacans. cultor pauperū
et contēptor sui. Sed hic in ea cōuersa
que īardescente zelo fideliū inter sym
chū atq; laurentiū factu est. ad pontifi
catus ordinē laurentiū elegit. Et oīm
post vnanimitate supatus. in sua tamē
sententia vsq; ad diem sui exitus p̄stit.
illū amando atq; p̄ferendo. quē epōrū
iudicio p̄esse sibi ecīa refutauit. Cui
atq; cū tempibz symachi esset defūctus
eius dalmaticā fer̄etro suppositā demon
stratus tetigit. statimq; saluatus est. Post
multū vero tpis sancto germano capu
ano epō medici p̄o corpis salute dicta
uerūt ut in angularibz thermis lauare
debuisset. Qui ingressus cas dē thermas
predictū paschasiū diaconū stantē et ob
sequentē in caloribz īuenit. Quo viso ve
hemēt⁹ extimuit. et quid illic tant⁹ vir
faceret inquisiuit. Cui ille rēdit. Pro nul
la alia causa in hoc penali loco deputa
tus sū. nisi quia in parte laurentij con
symachū sensi. Sed queso te pro me dīm
deprecare. atq; in hoc cognoscēs q̄ erra
ditus sis si hic rediens me non īuenerit.
Qua de re vir dī germanus se in preces
strinxit. et post paucos dies rediit. sed
iam predictū paschasiū in loco eodē mi
me īuenit. Quia eū nō malicie sed ig
norantie errore potuerunt purgatu p
morte potuit a pcīo. Quod tamen credē
dū est quia ex illa elemosinarū suarū
largitate hoc obtinuit ut tūc potuisset
promereri veniā. cui iam nil posset ogan
dispensatio. et q̄n sit multiplex agnosc
Cui⁹ iudicio actū est ut isdem vir pascha
sius. et ipse ad aliq̄tū tpis tcaret quod
petrasset. et tamen ante humanos oculos
mira per corpus suū post mortē fuēt qu
ante mortē eis quoq; cognoscentibz pia o
pera fecisset. ut neq; hij qui bona eius vi
derant de elemosinarū illius estimatio
ne fallerent⁹. neq; ipsi sine ultione laure
tur culpa. quā nec esse culpā credit. et
ideo hāc fletibz non extinxit. De pauore
et cōsolatōe scōz in obitu suo. Cap xxv.

Dleruꝫ de culpis mīmis ipse solus pauor egredientes aīas iustoꝝ purgat. sicut narraui de quodā vuo sancto menū freq̄nter audisti. quia ad mortē veniens vehemēt timuit. sed post mortē discipulis in stola alba apparuit. et q̄m preclare sit susceptus indicauit. Nonnūq̄m vero oīps deus trepidantiū mentes quibusdā reuelacio nibꝫ roborat. ut in morte mīme ptimes tant. Nam quidā menū in monasterio fuit anthonij nosse. qui multis cotidiaīb ꝑ lacrimis ad gaudia patrie celestis ā helabat. Cuiꝰ studiosissime et magno fer uore desiderij sacra eloquia meditaret. non in eis verba sciencie sed fletū cōpūcti onis inquirebat. quatenꝰ per hec exerci ta mens eius magis deseseret. et ima deseres ad regionē celestis patrie per contēplaci onē volaret. Huic per nocturnā visionē dictū est. paratus esto quia tedīs iussit migrare. Cumq; ille non habere se suppt ad migrandū diceret. crebrius protinꝰ audiut dicens. Si de ptīs tuis agit dimissa sūt. Quod ū semel audisset. et magno adhuc metu trepidaret. nocte quoq; alia in e ꝑ dies febre correptus ūctis fratribꝫ flen tibꝫ orantibꝫq; defunctus est. Cuius eccā fratre in eodē mōsterio merulus dicebā tur. vehemēt lacrimis atq; oratiōi in tentus. Psalmodia vero ex ore illiꝰ pene nullo tempe cessare consueuerat. excep to ū aut alimenta corpori. aut membra dedisset quieti vel sopori. Huic nocturna visione apparuit quia ex albis floribus corona de celo in caput illius descendebat Qui mox molestia corpis occupatus. cū magna securitate animi atq; hylaritate defunctus est. Ad cuiꝰ sepulchrū dū petrꝰ qui nūc monasterio preest. sibi sepultu ra facere post annos xiiij voluisset. cum ta ut asserit de eodē sepulchro illiꝰ fra grantia suauitatis emanabat ac si illic flores oīm fuissent odoramenta cōgre gata. Ante hoc triēniū cū quidā frater fuisset mortuus atq; in eiusdē monasterij cymiterio a nobis sepultus. cūctis nobis ab eodē cymiterio exeuntibꝫ isdē iohēs sicut postmodū pallens ac tremēs indica uit. illuc iuentus ab eodē fratre qui mor tuus fuerat de sepulchro vocatus est. Quod mox subsequens finis ecīa edocuit. Nam post dies decē suasus febribꝫ carne solu tus est. Qꝛ reprobis in ecīa sepdiri nō pro Cum grauia desit ſ poc obest. Cap ptā non deprimit. hoc prodest rebꝰ mortuis si in ecīa sepeliant. Ad eoꝝ proxīmi quocūs ad ea sacra loca cōuenīt suoꝝ quoq; sepulchra aspicīt recordant. et pro eis dño preces fundīt. Ad quos grauia ptā deprimit. nō ad solucōē potius q̄m ad maiorē dāpna cionis cumulū eoꝝ corpa in ecclesijs po nīt. Quod melius ostendim. si ea que diebꝫ nrīs gesta sunt breuit enarrem. Vir namq; vite venabilis felix portuēs epūs. in sabinensi prouincia ortus atq; enutritus est. Qui quandā sāmonialem feminā in eodem loco sepultā fuisse testa tus est. que carnis quidē continenciā ha buit. sed lingue procacitatē atq; stultilo quiū non declinauit. Hec igit defuncta atq; ut ecīa sepulta est. Nocte aut eadē eiusdē ecīe custos per reuelacionē vidit quia deducta ante sacrū altare per me diū sedebat. et ꝑs vna illius igne crema bat. pars aut altera intacta remane bat. Cuiꝰq; hoc surgens mane fribꝫ nar raret. et locū vellet ostendē in quo fue rat igne consūpta. ipsa flāme cōbustio nis ante altare in marmoribꝫ apparuit ac si illic eadē femina corpore eo fuisset ig ne consumpta. Valerianꝰ patricius vsq; ad etatē decrepitā leuis ac lubricus extitit. modūq; suis prauitatibꝫ ponere contēpsit. Huic in ciuitate brixia defūcto eiusdē ciuitatis epūs sepulture locū in ec clesia prebuit accepto precio. Eadē vō noc te qua sepultus est beatus faustinꝰ mar tir in suꝰ ecīa corpus illius fuerat hu matū custodi suo apparuit dicens. Vade et dic ego ut proiciat hinc has fetentes carnes quas hic posiuit. quia si non fe cerit die xxx°. morietꝰ. Qua visione custos timuit ego confiteri. et rursus admoni tus dedignatur. Die aut xxx° eiusdē ciui tatis epūs cū vespertina hora sanus atq;

incoluimis ad ham rediſſet. ſubita et ĩopinata morte defunctus eſt. Item exẽpla ad
Valentinꝰ me idem. Cap xxxiij.
violanensis ecĩe defensor defũcti eſt vir valde lubricus et cũctis le
uitatibꝫ occupatus. cuiꝰ corpus in eccleſia beati martiris ſyri ſepultũ eſt. Nocte autẽ media in eadẽ eccleſia facte ſũt voces ac ſi quis violenꝫ repelleret atq; trahꝫ et foras. Ad quas voces nimirũ accurrerẽt cuſtodes. et viderũt duos quoſdã teterrimos ſpũs qui eiuſdẽ valentini pedes quadam ligaturam ſtrinxerunt. ac eũ ab eccĩa clamantẽ ac nimiũ vociferantẽ foras trahebant. Qui videlicet exterriti ad ſuũ ſtratũ reuerſi ſũt. Mane autẽ facto aperientes ſepulchrũ in quo idem valentinꝰ poſitꝰ fuerat. eius corpus non inuenerũt. Cumq; extra eccleſiã quereret vbi proiectũ eſſet. inuenerũt hoc in ſepulchro alio poſitũ. ligatus adhuc pedibꝫ ſicut de eccĩa fuerat abſtractũ. Ex qua re pensare tollige. quia hꝫ quos pẽn grauia deprimũt. ſi in ſacro loco ſepeliri ſe fecerint. reſtat eccã ut de ſua preſũptione iudicentur. quatenꝰ eos ſacra loca non liberent. ſed eccã culpa temeritatis accuſet. Nam quid in hac quoq; vita contingent. tinctoꝝ qui hic habitant multitudo teſtatur. q quidã artis eoꝝ primus cũ defunctus fuiſſet. in eccĩa beati ianuarij martiris iuxta portã ſancti laurentij a cõiuge ſua ſepultus eſt. Negnti autem nocte ex ſepultura eadẽ audiente cuſtode eiuſdẽ ſpũs cepit clamare. Ardeo ardeo Cum vero has diu voces emitteret. cuſtos hoc eius nũciauit vxori. Vxor vero illius eos qui diligenter inſpiceret artis eiuſdẽ virgo tranſmiſit ad eccleſiã volens cognoſcere qualiter corpus eius eẽt in ſepulchro de q̃ talia clamaret. Qui aperientes ſepulchrũ veſtimenta quoq; intacta repererũt que nũc vſq; in eadẽ eccĩa pro eius cauſe ſeruant testimonio. corpus vero illius ĩmo non inuenerũt. ac ſi in ſepulchro eodẽ poſitũ non fuiſſet. Ex qua re colligendũ eſt q̃ vlciõe aĩa eius damnata ſit cuius et corpus eſt ab eccleſia proiectũ. Qualiter hoſtie ſalutaris oblate liberent aĩas a purgatorio
Capitulũ nonageſimũ octauũ.

Fulpe poſt mortẽ inſolubiles non
ſunt. multũ ſolet aĩabus eccã poſt mor
tem ſacra oblatio hoſtie ſalutaris
adiuuare. ita ut nõ nũq̃m ipſe defunctoꝝ
aĩe hoc videant experiẽ. Presbiter quidã
in loco in quo aque calide vapores nimi
os ſuccauũt. quociens neatus corpus exige
bat lauare conſueuerat. Vbi dũ die qua
dam fuit ingreſſus. inuenit quendã mon
nitũ vsũ ad ſuũ obſequiũ ĩparatũ. qui
ſibi de pedibꝫ calciamenta abſtraheret. veſti
menta ſuſcipere. et exẽũ a calcaneis ſolua
na preberet. atq; omne miniſterium ad mun
do famulatu pageret. Cuiꝰ hoc ſepius
fieret iſdem presbiter die quodã ad balne
atorius intra ſemetipm cogitans dixit.
Vere illi qui michi ſolet tam deuotiſſime
ad lauandũ obſequi. ingratus appareo
non debeo. ſed aliquid me nãe eſt ei pro
munẽ portare. Tunc duas ſecũ oblationũ
coronas detulit. Qui mox ut ingreſſus eſt
locũ hoẽm inuenit. atq; ex more eius ob
ſequio in omnibꝫ vſus eſt. Lauit itaq; et
cũ iam veſtitus voluiſſet egredi. hoc quod
ſecũ detulerat. obſequẽti pro benedictione
obtulit petens ut benigne ſuſcipere quod
ei meritus gratia offerret. Cui ille me
rens afflictusq; rndit. Michi iſta quare
das pater. Iſte panis ſanctus eſt. ego hũ
manducare non poſſũ. Nec eternũ quã vi
deo. aliqn dñs loca huiꝰ ſui. ſed pro culpis
meis hic poſt mortẽ deputatꝰ ſũ. Si aute
michi preſtare vis. oipotenti deo pro me
offer hũc panẽ. ut pro pcãs meis ĩtermis
nas. Et tũc exinditũ te eſſe cognoſce. cũ
huc ad lauandũ veneris. ſi me nũme tue
neris. In quibꝫ verbis diſparuit. et is q̃
homo videbatur eſſe. eua neſcendo ſnotuit qꝫ
ſpiritus fuit. Iſdem vero presbiter ebdo
mada cõtinua ſe pro eo in lacrimis af
fluxit. ſalutarẽ hoſtiã totidie obtulit et
reuerſus poſt ad balneũ eũ iam nũme
nem inuenit. Qua ex re q̃ntũ proſit ob
latio ſacre oblationis oſtenditur. q̃ ipſi
ipſi mortuoꝝ ſpũs a viuentibꝫ pẽnã ĩdurãt qbꝫ p eã abſolui videant. De mo
nacho ꝓprietario p eandẽ hoſtiã ſa
uida monachus cũ libeato. prio.
iuſtus noſe medicinali arte ſuã

imbutus. qui michi in eode monasterio
sedule obsequi atq; in assiduis egritudi
nib; meis exhibare consueuerat. Hic ita
q; languore corpis preuentus ad extremu
deductus est. Cui in ipsa sua molestia fr̃
germanus noĩe copiosus seruiebat. Porro
fratres illius oĩa mediantẽ pstantes.
tres aureos quos germano suo occulte ĩ
notuerat. tenuerũt in mediamune ab
sconsos. Quod mox ut michi nũciatũ est
tantũ malũ de fratre qui nobiscũ cõiter
vixerat. equanimit̃ ferre non valui. Tũc
nimio merore prussius cogitare cepi vel
quid ad purgationẽ morientis facere vl'
quid in exemplũ viuentib; fratrib; prou
derem. Precioso igit̃ eiusde monasterij
ꝓposito ad me acto dixi. Vide ut nullus
ex fratrib; se ad eũ morientẽ iungat nec
sermone consolacois ex cuiuslibet ore
pertripiat. Sed cũ in monte constitutus fra
tres quesierit. ei suus frater carnalis di
cat. quia pro solidis quos occulte habuit
a cunctis fratrib; abhominatus sit. Cum
vero mortuus fuerit. corpus illius cũ ferr̃
corporib; non ponat̃. sed quolibet fossam
in sterquilinio facite. et in ea corpus eius
proicite. Ibi quoq; sup eũ tres aureos qs
reliquit iactate. simul omnes clamates.
pecunia tua tecũ sit in pdicione. et sicũ
terra opite. In quib; vtriusq; rebus vnã
morienti. alterã vero volui viuentib; pro
desse. ut et illũ amaritudo mortis a cul
pa solubilẽ faceret. et istos auaricie tanta
dampnacio musceri in culpa prohibẽt. Ad
ẽt ita factũ est. Nam dũ isdem monachꝰ
fratrib; cõmendare. nullusq; de fratri
bz ei applicare et loqui dignaret̃. ei car
nalis frater cur ab oĩbz eẽt abhominatꝰ
indicauit. Qui protinus de reatu suo ve
hemẽt ingemuit. atq; in ipsa tristicia
e corpore exiuit. Qui ita est sepultus ut
diceꝝ. Sed fratres oĩes eadem sentẽa
turbati. ceperũt singuli extrema que
q; et vilia. et que eis habere regulariꝫ sep
liuerat ad mediũ proferre. vehementer
q; formidare ne quid apud se eẽt vndere
prehendi potuissent. Cui vero post mortẽ
illius triginta iam eẽnt dies euoluti.

cepit animꝰ meus defuncto fr̃i cõpati.
eiusq; cũ dolore graui supplicia pensare
et si quod eẽt erepacois remediũ querere
Tunc euolutis monasterij mñi ꝓposito tris
tis dixi. Diu est quod frater ille qui defũ
tus est in igne cruciat̃. Debemꝰ ei aliq̃d
caritatis impendẽ. et eũ q̃ntũ possumꝰ
uti eripiat̃ adiuuare. Vade itaq; et ab ho
dierna die diebz xxx̃ continuis offerre p
eo sacrificiũ studẽ. Qui protinꝰ abcessit.
et paruit. Nobis autẽ alia curantibz at
q; euolutos dies non numerantibz isdẽ
frater qui defunctus fuerat. nocte quada
fratri suo germano copioso per visionẽ
apparuit. Quẽ ille cũ vidisset inquisiuit
dicens. Quid est frater. quomodo es? Qui
respondit. Tũc usq; male fui. sed nũ modo
bene sũ. quia hodie cõmunionẽ accepi.
Quod isdem copiosus ꝓgrens protinꝰ in
diuit in monasterio fratribz. Frẽs veo
sollicite cõputauerũt dies. et ipse dies ex
titerat quo pro eo tricesima oblacio fue
rat impleta. Quale eẽnt eadẽ hostia prosit
viuis et libẽt eos a pcatis. Explicit. C.

Cassius narniensis epũs. qui coti
dianũ deo sacrificiũ offerre cõsue
uerat. sep; in lacrimis inẽ ipsa sa
crificioꝝ arcana mactabat. mandatũ
dñi per cuiusdã sui visionẽ presbiteri suꝰ
cepit dicens. Age quod agis. opare quod
oparis. natali apostolorꝝ venies ad me.
et retribuã tibi mercedẽ tuã. Qui post
annos septẽ in ipso natalicio aplorꝝ die cũ
missarũ solempnia pegisset et sacre mis
teria cõionis attrepisset e corpe exiuit.

Hoc quoq; audiuim? quendã apud hos
tes in captiuitate positũ et in vinculis re
ligatũ fuisse. pro quo sua cõiunx diebz cer
tis sacrificiũ offerre consueuerat. Cui lõ
go post tempe ad cõiugẽ reuersus quib;
diebz eius vincula soluerent̃ inotuit. eiꝰ
q; cõiunx illos fuisse dies quib; pro eo of
ferebat sacrificiũ recognouit. Agnitho
etiã pãnonitanꝰ epũs. sicut fideles multi
ac religiosi viri multi testati sunt atq;
testant̃. cũ beate memorie predecessoris
mei tempore iussus esset ut romã veni
ret vim nimie tempestatis ptulit. ita ut
se ex tanto vndarũ piculo euadẽ posse diffi

deret. Nauta vero illius vocata nomīe qui nūc eiusdē ecclesie clericatus officio fungit̄ p̄ posti nauē turabū regebat. rup toq; fune cū eodē turbo int̄ undarū tumulos repente disparuit. Nauis autem cui ep̄us preerat tandē post multa pericula ad hostiā insulā fluctib; quassata p̄ uenit. Cumq; die tercio ep̄us nautā qui ab eo abreptus fuerat in turbo in nulla maris p̄te videret apparē vehementē afflictus mortuū credidit. Sed per obsequiū caritatis vnū quod mortuo debebat impendit ut oīpotenti deo pro absolucione eius aīe offerret sacrificiū victīe salutaris iuberet. Quo oblato restaurata naue p̄cepit ad ytaliā. Cūq; ad romanū portū venisset. illic nautā repperit quē mortuū putauit. Tunc īopinata exultacione gauisus est. cūq; qualiter tot diebz in illo tanto maris periculo viuere potuisset inquisiuit. Qui videlicet indicauit quociens in illis tēpestatib; fluctibz cū eodem quē regebat turbo versatus ē. qualit̄ cū illo vndis pleno natauerat. et quociens eo a supioni p̄te deorsū verso ipse turbine eius supsederat. adiūgēs eciā cū diebz ac noctibz hoc incessanter faceret iamq; eius virtus funditus ex fame sitī et labore cecidisset. quo eū ordine misericordia diuina seruauerat indicauit. Ete nū hic eciā nūc usq; testat̄ dicens. Labo rans in fluctibz atq; deficiens subito mē tis pondē sū grauatus ita ut neq; dep̄s sus somno essem neq; vigilare me crederē. Tum ecce in eodē medio mari posito quodā apparuit qui mihi panem ad refectionē detulit. Quē mox ut comedi vires recepi. Nec longe post naus tūsiens affuit que me ab illo vndarū periculo susceptit. atq; ad terrā duxit. Quod scilicet episcopus audiens requisiuit diem atq; illū fuisse diem repperit. quo pro eo p̄sbiter in hostiam insula oīpotenti dño hostiā salue oblacoīs īmolauit. Quarto credo quia hoc tam apte cū viuentibus agitur. ut cūctis hec agentibz atq; nescientibz ostendat̄. quia si insolubiles culpe non fuerint ad absolucionē prodesse eciam mortuis victima salue oblacoīs possit.

Qualit̄ debeant viue q̄ candē hostiā sibi vo
Sed faciendū est lūt prodesse. Cap̄ r
ep illis sacra victima mortuis
prosit qui hic in viuendo obtu
erūt ut eos eciā post mortē bona adiu
uent. que hic pro ipsis ab alijs fiūt. Se
ter hec aut̄ pensandū est ep tutior via
sit ut bonū quod quisq; post mortē sibi
speret agi per alios agat dū viuit ipse
per se. Beatus quippe est liberū arbi
qm̄ post vincula libertatē querē. Pen
semꝰ quale sit pro nobis sacrificiū. quod
pro absolucione nr̄a passionē vnigēti
filij semp imitat̄. Quis eū fideliū habe
dubiū possit. in ipsa īmolacoīs hora ad
sacerdotis vocem celos apiri. in illo ihu
xp̄i misterio. angelor̄ choros adesse. hu
mis ima sociari. terrā celestib; iungi.
vnū quiddā ex visibilib; atq; īuisibilib;
fieri? Sed nāe est ut eū hoc agim⁹ nos
metipsos deo in cordis contricione mac
temꝰ. Quia qui passionis dnīce misteria
celebramꝰ debemꝰ imitari quod agimus.
Tunc vero vera pro nobis deo hostia erit
cū nosmetipsos hostiā seruirimꝰ? Sed
studendū nobis est ut eciā post oracionis
tempa in qētū deo largiente possimus
in ipso animū suo ponde et vigore ser
uemꝰ. ne cogitacio fluxa dissoluat. nec
vana mentis letitia subrepat. et cuncta
cōpunctionis aīa per inania fluxe
gitacionis p̄dat. Quumq; eciā non amit
tur. nisi ante discordia ab aīa pellatur
dicente veritate. Si offers munus tuum
ad altare ⁊c̄. Qua in re pensandū est
cū omnis culpa munde soluat̄. q̄ pro
uis est culpa discordie pro qua nec mune
accipit̄. Debemꝰ itaq; ad proximū q̄nq;
longe positū longeq; disiunctū mente ac
eiq; animū subdere. humilitate illū ad
uolencia placare. Et sic conditor nos
dū tale placatū nre mentis aspexerit
ptō nos soluit. quia mundꝰ pro culpa su
mit. Igit̄ dum per indultū tuus spacii
licet. dū iudex sustinet conflemꝰ in lacry
mis duriā mentis. formemꝰ in prece
mis gracā benignitatis. Et fidenter dico
qua hostia salutari post mortē non in
digebimꝰ? si ante mortē deo hostia ipsi fu

erim⁹. De contẽptu mũdi. Idẽ in omelia
Rluctis retrõ euãgelium. Cap. cij.
et ꝓñ̃ scauta sũt eũ. Audistis fr̃es
karissimi. quia ad vnius iussio
nis vocẽ petrus et andreas relictis retrõ
rsum sũt redemptorẽ. Fortasse quis
dicat. Ad vocem dñ̃i tam vterq; iste pis
cator quid aut q̃ntũ dimisit. qui pene
nichil habuit. Sed hoc in re fratres ha
rissimi affectum debem⁹ potius pensare qꝫ
q̃ntitatẽ. Multũ reliq̃t q̃ sibi nichil retinuit q̃
q̃ntitatẽ vult totũ deseruit. Certe et nos habita
ũ amore possidem⁹ et ea que mũme habem⁹
ex desiderio querim⁹. Multũ ergo petro
et andreas dimisit. q̃ vterq; eaã deside
rũ habendi dereliquit. Et seq̃ntibz ergo
tantũ dimissa sunt. q̃ntũ a non seq̃ntibz
cupita potuerũt. Multũ fr̃es relinq̃tis
si desideriꝫ renũciatis. Exteriora enim
nostra dño q̃ libet ꝑua sufficiũt. Cor
namq; et non substantiã pensat. nec per
perdit q̃ntũ in eius sacrificio sed ex q̃nto
proferẽt. Estimationẽ quippe precij non
habet. sed tamen regnũ dei tantũ valet
q̃ntũ habes. Valuit namq; zacheo dimi
dio substãcie. petro et andree retrõ et na
ui. valuit vidue duobz minutis. valet al
tera calice aque frigide. Pensate igit̃ fr̃es
quid vilius eũ emit̃. quid tamen eũ possi
detur. Sed fortasse. nec calix aque frigi
de suppetit. qui indigenti prebeat̃. et eã
hanc securitatẽ nobis promittit sermo
diuinus. In terra inquit pax hominibz bo
ne voluntatis. Ante dei oculos nũq̃m est
vacua manus a munere si arcta tardis re
pletа fuerit bona voluntate. Hinc etiã
psalmista dicit. In ime sũt deus votũ tu
a xẽ. Nichil quippe offert̃ deo diuinus bo
na voluntate. Voluntas autẽ bona est
sic aduersa alteri sicut nobis ꝓtumescẽ.
sic de prosperitate proximi sicut de nostro
proiectu gratulari. Aliena dampna
re. Amicũ non ꝓpter mũdũ sed ꝓpter deũ
diligere. Inimicũ eaã amando tolerare.
Nulli quod pati non vis facẽ. nulli quod
tibi iuste impendi desideras denegare
Necessitati proximi iuxta vires conatur
vere. Sed hoc bone voluntatis sacrificiũ
nũq̃m plene ꝓsoluit̃ nisi mũdi huius ca
piditas ꝓfecte deseratur. Nam quicq̃d in eo
concupiscim⁹ hoc procul dubio ꝓximis
inuidem⁹. Videt̃ enim quia nobis desit qd
alter assequit̃. Et quia semp̃ inuidia a
bona voluntate discordat. mox ut men
tem cepit ilia discedit. Vnde predicato
res sancti ut possent proximos ꝓfecte
diligere. studuerũt in seculo nichil a
mare. nichil vnq̃m appetere. De bono hos
pitalitatis et elemosine. Idẽ in omelia.
Quidam pater familias Cap. ciij.
cũ tota domo sua magno hospita
litatis studio seruiebat. Cuiq; tot
die ad mensã suã pegrinos suscipieret
quodã die pegrin⁹ quidã inter alios ve
nit. et ad mensã ductus est. Dñiq; ꝑ fa
milias ex humilitatis consuetudine aquam
velle⁹ in manibz eius fundere. conuersus
vicem accepit. sed repente eũ in ma
nibz aquã fundẽ volucrat non inuenit.
Cumq; hoc sum̃o secũ ipse miraret̃ eade
nocte ei dñs per visionẽ dixit. Ceteris di
ebus me in mẽbris meis hesterno autem
die in memetipso suscepisti. Idẽ in xi^ma.
Homo quidã erat dives ꝛc. Hic conside
randũ est qua pena multandus sit qui
aliena diripit. si inferni dampnatione
pauit̃ qui ꝓpria non largit̃. Nemo utiq;
securũ se estimet dicens. Ego aliena non
rapio sed concessis luxte rebus fruor. Ideo
dives iste non idcirco punitus est q̃m a
liena abstulit. sed quia acceptis rebus se
metipm̃ male dereliquit. Hoc ꝑ sunt qd
hunc inferno tradidit quia in sua felici
tate timidus non fuit. quia ꝓpria do
na ad vsum arrogantie inflexit quia
viscera pietatis ignorauit. quia pecu
nia sua redimẽ eaã cui sibi habundaret
preciũ noluit. Et sunt nõnulli qui multũ
subtiliũ preciosarũq; vestiũ non putant
esse ptm̃. Quod si culpa non ẽet nequaq̃
sermo dei tam vigilanti exprimẽret q̃ dives
qui torquet̃ apud inferos bisso et purpu
ra indutus fuisset. Nam qua pro sola ten
ani gloria vestimentũ preciosius querit̃
res ipsa testatur. q̃ nemo vult ibi preciosis
vestibz indui vbi a nemine possit videri
Quã culpã possum⁹ melius eaã ex diuso

colligere. Quia si abiecto vilis indumenti virtus non eet. euangelista de iohāne vigilanē non dixet q erat indutus prius cameloz. De initio impij phoce et strage belli senonēsis. Actor. Cap cliij.

Hec de beati gregorij scriptis quibusdā ad presens excerpsimus. nūc ad ordinē hystorie redeamus. Hugo vbi supra Romā igit̄ ppria temeritate romanū tuadens impiū. impauit annis octo. Hic ut frūs est impator leonā vxorē suā coronauit augustā. Sigibertus. Sūpsit aut̄ impiū anno dñi sexcentesiō q̄nto. q̄ndi vero q̄tomillesiō q̄ngentesimo lxviij°. Huj⁹ anno primo gregorius dyalogus obijt. Cognitu āt morte mauricij grassant̄ per romanoꝝ rū pro uincias hinc ꝑse et inde hunni. Clothavius et thyodericus int̄ se prelio colliduntur. in quo plusq̄ xxt̄ milia cesa referunt̄. Thyodericus tamen victoria potit̄. Ex hystoria fr̄oꝝ. Hic itaq̄ thyodericus rex burgundie erat pulcher et strēnuus atq̄ callidus nimis. Qui per consiliū aui sue brunichildis exercitū maximū ex burgundia congregans contra lotharium patruelē suū venit. Quod ille audiens cōmoto francoꝝ exercitu contra eū festinus prexit. Cōuenientesq̄ simul in pago senonico sup fluuiū arvanaa. bella cōmiserūt inuicē. Tantusq̄ cedes ibidē fuit de vtroq̄ ꝑplo ut ipse aluey de ꝙdā cadaueribz repletus aqua ipsa penitus currere non valeret ꝑ multitudine sanguīs effusi. Ibi igit̄ in ipo certamine visus fuit etiam angelꝰ dñi euaginato gladio sup̄ ꝑplm ipm. Lotharius aut̄ rex lesū cernens exercitū suū in fugā delapsus senis fluuiū secutam micitonē castrū ingressus exinde parisius venit. Thyoderic⁹ quoq̄ regionē illam deuastans reuersus est cū spoliis multis. Lotharius aut̄ parisius egressus usq̄ aurelianense siluā ꝑtransit.

De nece thyodebti et thyoderici regū.

Brunichildis vero sepius Ca. cv. pessima consilia thyoderico nepoti suo submīstrabat dicens. Cur negligis et non requiris thesaurū ꝑis tui ac regnū eius de manibz thyoderici. cū certissime scias eū non ee fratrē tuū quia filius est meretricis cuiusdā ne patris tui. et in adulterio fuit natus. Cum aut̄ audisset hec thyoderic⁹ verbis ut erat moribz exercitū plurimū cōmouit contra thyodebertū fr̄em suū germanū. et ad vilpiacū castellū cōuenerūt. Illis igit̄ inter se confligentibz. thyodebertus lesū cernens exercitū suū in fugam delabi. et coloniā ciuitatē est ingressus. Thyodericus aut̄ totā terrā ribuariensē suscendit atq̄ vastauit. Populus itaq̄ regionis illius eius se dicionibz subdunt dicentes. Pare nobis pissime rex. iam enī subdita sum⁹ tibi noli nos amplius opprimere. Et ille ait. Aut adducite michi viuū thyodebertū aut caput eius amputatū afferte si vultis ut vobis parcam. Illi aut̄ hec audientes ipsam ciuitatē ingressi. et alia pro aliis mentientes dixerūt. Iussit mandat frater tuus. Redde thesaurū patris tui quē apud te retines. et post hec cum exercitu suo reuertet̄. Cumq̄ hec mentientes ei dixerint. Ille in palatiū thesauri sui est ingressus. Cumq̄ in archa thesaurorꝝ ornamēta requirēt. vnus euaginato gladio a ceruice ceussit. et amputatum caput eius. sustulerūtq̄ illud per muros ciuitatis colonie. Thyoderic⁹ vero hec videns. ipsam ciuitatē cōprehendit cum thesauris multis. Cumq̄ sacramenta ab ipsis francoꝝ sublimibz acceꝑisset in basilica sc̄i gereonis mīrīb. visū fuit ei q̄ ꝑcussus fuisset in latere dolose. Ait le ait. Obserate ostia. nescio quid de hijs puratis tributuriis me ꝑcussit. Cumq̄ reuoluissent vestimenta nichil aliud repperierūt nisi signū pusillū purpureū. Inde reuersus est rex thyoderic⁹ cū spoliis multis et cū filia thyodeberti frīs sui. simulq̄ cū duobz filijs eius pueris. Quos metis ciuitatē veniens introiuit. ubi et brunichildis regina tūc adfuit. Videns aut̄ thyoderic⁹ rex filiā thyodeberti neptē suā q̄ eet pulchra voluit eam sibi copulare ad cōiugium.

Cui brunichildis ait. Quomodo accipere
poteris filiā frīs tui? At ille ait. Nū tu
dixisti michi q̄ non eēt frater meus?
Cur ĩmica dei tuentrix malox. et auc
tor mortis. cur induxisti sup me hoc
pcm̄ ut frēm et parentes interficerē?
Et euaginato gladio voluit eā trucidare
re. Illa vero a circūstantibz erepta e
uasit. Pest hec odio nimio infecta poco
nē venenatā per manū ministrox cru
delū ei direxit. Qui nescius hui dolū
venenū ebibit illud. Ac deinde deficiens
ĩquū efflauit spm̄. Illo quoq; mortuo p
nullos filios eius prefata regina nequit
iugulauit. Sed et iuniorē filiū eius in al
bis. eluso cerebro ad petrā interfecit. Hijs
regibz mortuis burgundiones et austra
sij cū francis pace facta. lotharium filiū
chilperici regem in totis tribz regnis i
monarchiā sup se stabilierūt. De nece bru
nichildis regine. Cāp. cvi.
Rex igit lotharius cōmoto exercitu in
burgundiā abijt. fingens se dolo
se quasi brunichildē vellet sibi ad cōiugiū
copulare. Et data fide venire illa accele
rat ornata cultu regio. Qui cū illā vi
disset ait. Inimica dei cur tanta mala
potuisti prevaluisti. ut tum nobilē regū
sobolem maleficijs tuis interimere nō for
midares. tantāq; nephas agere non dubi
tasti? Tunc adunato agmine francorū
et burgundionū. cūctis pl̄ius clamabāt
voce magna. brunichildē esse dignam
morte turpissima. Tunc iubente lotharij
o rege in tumeliū leuata per totū exer
citū deducta est. ac deinde equox pedibz
indomitox alligata dissipatis membris
obijt. Ad postremū igni combusta. se
pulchro caruit. Rex vero pace per totū
regnū facta. reuersus est. Sigibertus.
Per brunichildis cū filio childeberto vel
childeberta filijs regnū gubernāte. pter
insolentiā morū. adeo intolerabilis erat
francis. ut merito crederet sibillā de ca
tholicatū esse. Venient enī aut bruma de
pibz hispanie. ante tuū conspectū gētes
vel gentiū reges pibunt. Ipsa vero cilabz
equox diruptā pibit. Quē q̄nus ita esset
insolens tamen dei ecclias honorabat.

Plura etiā sanctox cenobia fundauit. et
edificia admirandi opis construxit. ut
miraculo fuerit tanta ab ea fieri potu
isse. De quibusdā mirabilibz p̄ obitū sā gre
gorij pape. Cāp. cvij.
Anno impij gorij pape. Cāp. cvij.
Foce secundo sabinianus romane
ecclesie lxiij^us presidet. Hoc quoq;
tempe pauper quidā cū a nautis elemo
sinā peteret nec acciperet. dicente nauclero
desiste elemosinā petere a nobis q̄ nichil
hic preter lapides habemus. cū subiecisset
pauper. ergo oīa vertantur in lapides. quic
quid manducabile in nau erat. in lapi
des cōuersū est colore et forma veris earū
dem p̄manente. Cuius rome aggrauāte
romani gregorio pape iam defuncto de
rogantes q̄ thesauros eccl̄e sua nimia
liberalitate dissipasset. cū non esset per
sona in quā exardescerēt memoriā no
minis illius in libris eius delere volue
rūt. Ac p̄pter hoc libros gregorij pape
romanis exurere volentibz obstitit pe
trus diaconus prodens se spm̄ sc̄m in co
lumbe specie super caput gregorij tract
antis sedentē vidisse sepius. Idq; confir
mans iurisiurandi sacramēto. mox mo
riens ex condicto fecit fidem suo testimo
nio. Anno sequenti sabinianus papa. cū
et ipse liberalitati gregorij predecessoris
sui derogaret. et sub hoc obtentu manū
egenis subtraheret. gregorius eū per visi
ter pro culpa tenacie et hui^smodi dero
gationis increpatū q̄ non resipisceret. etiā
quarto horribiliter increpās et cōminās
in capite plaussit. Quo ille dolore vexatus
non multo post obijt. Post quē bonifa
cius romane ecclesie lxv^us presidet. Hic ob
tinuit apud focam imperatorē ut ecclesia
romana caput esset oīm ecclesiarū. q̄a ec
clesia constantinopolitana simulabat
se esse primā oīm ecclesiarū. Hic in
concilio lij^or episcopox decreuit sub ana
themate ut nullus vivente episcopo ei
natus sue de altero eligendo audeat
loqui vel pres sibi fieri. sed termino vite de
positionis eius fiat licenter a clero et pl̄o
electio sacerdotis. Anno seq̄nti corpus
sancti victoris thebei apud solodorū cū
sancto viso passi fuerunt. Hermundus de

simulus in ytalia claret. Desiderius
vienensis epūs a theoderico exiliat.
Anno seqnti augustin⁹ prim⁹ anglorū
epūs mor. et laurenc⁹ substituit. Ho
norius romane ecce lxv⁹ presidet. Hic
panthcon rome a foca impatore ipetra
tū vertit in eccīam beate marie et oīm
martirū. et in kalendis nouembus ibi
stituit solēpnitatē oīm martirū. Que
postea crescente religione xpiana dcac
ta est fieri in honore oīm sanctor. Anno
sequenti pause romanor proūcias gra
uiter urgebant. Anno seqnti alexandr
rolises epūs claruit. Qui ob eximiā in
xpm liberalitatē nomen elemosinarij
habere meruit. De sco iohāne elemosina
rio et eius misericordia. Ex gestis ei⁹. Ca. xvij

Hic patriarcha scīs ut ipse retulit
cū eet in cypro adhuc iuuenis a
nox xv. vidit vna nocte in sopnis
puellā super solem splendidā et ornatā
que stetit ante lectū suū et eū in latere
pulsauit. Qui expgefactus cū vere vidēt
eam stratē. et putaret esse mulierē. que
eā sup impar habebat coronā ex tribus
oliuarū. signo crucis signatus dixit ei
Que es tu. et quomodo ausa es intrare
sup me dū dormio? Illa hylari vultu la
bijsq; subridendo dixit. Ego sū prima filia
rū regis. Si me amicā possederis ego te
ducā in conspcū impatoris. Nemo enim
habet pātē apud eū sicut ego. que feci eū
hominē fieri in terris et hoīes saluare
Et hec dicens disparuit. Ille igit in se re
uersus. intellexit visionē et dixit. Credo
elemosina et compassio est. que veraciter
deū tantū vestri fecit. Surgēs ergo se ves
tiuit et nullū exeuntis in eccīam sensit.
erat q; iam aurora. Et dū iret obuiauit
cuidā fratri frigore vexato. expoliauitq;
se indumēto cappino et dedit ei. Mondū
autē ecclesiam apprehenderat. et subito
obuiauit ei quidā albis vestibz indutus
deditq; ei ligaturā centū nūmismatū
dicens. Accipe hec frater et dispensa ut
vis. At ille pre gaudio sinum hec suscipi
ens reuersus est volens ei reddē ligatu
rā illam quasi nichil indigens. et āplius
non vidit aliquē. Intelligens ergo visionē

non esse fantasticā sed veritatē sepe fru
tribz que poterat erogabat. Quidā di
nes cuius domū fures ingressi spolian
runt usq; ad stramentū deprecatus ē
ullū cū magna reuerencia dicens ei ut
lamitatē suā. Qui miserius eius iussit
ei dari xv libras auri. At ille nil credi
tū esse auri apprehendit. consiliū eius
mi. et dyaboli operatione tūdentes non
dederūt ei nisi quīq; libras. Cū ergo de col
lecta rediret archiepūs mulier vidua de
dit ei in scriptis noticiā exenij q;nq; cen
tenarior auri. Quā cū susceptisset comu
nitū dispensatores et aut ullis. Quot li
bras dedistis ei qui ad me accessit. Qui
dixerūt. Dīc xv ut sanctitas vra iussit.
Cuiq; per inhabitatē in se gratiā cogno
uisset illos esse mentitos adduxit eū qui
accepert. et interrogauit quid accepisset.
Illo dicente q;nq; libras. proferens ille pun
cū. quod ei traditū fuerat aut eis. At vob
exquirat deus et alia decē centenaria.
Quia si dedissetis xv libras ut dixit hu
militas mea. que attulit q;nq; centenaria
xv daret. Et ut certos vos faciā. mittā
et adducā eam. Cuiq; per nūcios accersi
set feminā. illa statim surgens cū q;nq
tate auri venit et vestigia sancti appre
dit. Cui cū susceptisset oblationes et ora
set sup eam dixit ad eam. Obsecro te nē
na. hec tantū voluisti offerre deo an ali
ud aliquid. At illa cū sensisset deiferū
ullū cognouisse quod fecerat. tremore ob
tussa dixit. Per sanctū meum ego ami
la tua manu propria scripserā centenaria
xv in pitacio ut darem tibi dño meo. et
tuem darem deleta a scipso. Tunc stupe
facta intra me dixi. Vtiq; voluntas non
est ut dem nisi q;nq. Tunc patriarcha ei
dimittente cecidervīt ad pedes eius dispē
satores indulgentiā petentes et nichilo
le vlterius se facturos affirmantes. De sca
ei⁹ cōuersatōe et humilitate. Ca. xi.

Habebat autē hic scīs sciam scptu
rarū non in sapia sermonis sed
anē gloriā. sed per opm actionē. Et in se
creto cotidiani consilij siu nullus sermo
ciosius audiebatē. nisi forte ordinatio rei
ciuilis exigeret. sed aut sanctor patrū

religiones. aut scripturaꝝ traditiones aut dogmatum problemata, ꝓpter multitudinē hereticoꝝ regionē circumdantium. Si quis aliquem detrahere incipiebat. hunc per alterā sermocinationē ut sapiēs in genuose removebat. Et si ulterius ꝓmanebat hunc admonens ebdomadario precipiebat ne ulterius eū intrare sineret. ut per eum alios tēperaret et erudiret. Cuiꝰ in ipsa cella sua vitreā quidā possessor civitatis ascendens ad eū et videns ꝙ optimo stasso et lineo tegeret. tūsimisit ei cooptorium nūmismatū xxxvi. rogans eū multū. ut eo cooperiret ad memoriā ipsius. Quod ille ꝓpter instantiā viri sui sapiens. nocte una cooptus eo. per totā fere noctē dicebat ad seipsū ut cubicularij eius vexabāt. Quis dicet ꝙ humilis iohānes pallio xxxvi numismatū tegat. et fidēs xpi frigore necari videat. Quanti desiderant saturari de foliis eius. que de coquina mea proiciūt. ꝙm bel odorare vinū quod in cellario meo fūditur. Quanti putas fame et frigore et miseriis afflīguntur. Tu vero exspectans eternā hereditatē assequi. et vinū bibis et pisces īmanes devoras. et in cubiculis delitiosis. Nūt aūt et cū omnibus malis tuis. in cooptorio xxxvi nūmismatū te calefacis. Vere tu vanus es et in tali lasciviā eo cōversans non expectabis illuc ꝓparatis gaudijs finū. Sed et audies utiq; quod ille dives audiuit. Recepisti bona in vita tua. et lasarus similiter mala. tē. Bene dictus deus humilis iohēs. alia nocte te non cooperiet. Justū est enim ut tegant exl. fratres et dñi tui. qm tu infelix. Hoc ergo misit eū in trastinū ut venūdaret. Is aūt qui hoc obtulerat emit illud. et vursum patriarche obtulit. ut eo tegeret. Cuiꝰ id ei. Videbimus quis deficiet. ego an tu. Erat quasi vindemiabat. paulatī ab eo multa auferens ut pauperibus daret. Valde quo ꝙ diligens eloqui de actibus sanctoꝝ qui elemosinarij fuerūt. vna dierū ait veneranda de vita sancti serapionis. qui vocabatur sindonius. Tenuit eū ut fertī amictū suū egeno dedisse. et cum paululū illuc processisse. et frigus patienti obviasse. eiꝰ tunicā prebuisse. Et quia nudus sedebat tenens euangeliū. interrogatus a quodā quis te expoliauit abba. Demonstrans euangeliū ait. Iste. Alio quoꝰ tpe hoc ipsum euangeliū ferī vendidisse et elemosinā dedisse. Discipulo autē dicente. Abba ubi est euangeliū. ait. Fili. hoc quod dixit michi vende quecūꝰ habes et da pauperibus. ipsum vendidi et eis dedi. ut habeam fiduciā in die iudicij. Cum autē quedam vidua petisset ab eo aliquā elemosinā ꝙa filij eius esuriebant eo non habente oīo aliquid scipsum ei tradidit ut eū venderet ad dnos grecos. quos et in pauas diebus fecit xpianos. Hec legens de sancto serapione vir sanctus. stupefactus. et totus lacrimis infectus ait. Credite michi. quia usꝙ hodie putaui ꝙ vel aliquid facere dās quas haberē pecunias. nescians ꝙ et seipsos venderent quidā compassione supati

Adhuc de doctrina et actibus eiusdē. Cap. cx.

Precipiebat autē collationes pro defunctis impigre fare dicens ꝙa ante paucū tempus quidā captiuus a ꝑsis ductus. et in carcere trusus ē. Quidam ergo fugientes illinc et venientes in cyprū interrogati a parentibus illius si forte vidissent eum responderūt. ꝓpe se manibus eū sepelisse. Non autē erat ipse sed quidā ei similis. Illi ergo tanꝙ pro mortuo fanebant ei tres collectas ꝑ singulos annos. Post quatuor autē annos ille fugā lapsus a ꝑsis venit in cyprū cumꝙ audisset a suis qd memoriā eius quasi mortui fecissent ter in anno. scilicet in theophania et in dnica sancta et in pentecoste. Induit hijs tribus tpibus annu veniebat quidā candidus ut sol. et dissolue bar tumultibus a vinculis ferreis et a custodia. et movebar tota die deambulando. Nemoꝙ me recognoscebat. et in crastinū inveniebar vincula ferrea portans ex hoc igit aut scis iohānes dormientes quiete habere discimus. qm pro eis collectam facimus. Cuidā quidā totū aurum quod habebat scilicet libras et dimidiā obtulit. rogans eā flexis genibus ut ora

ret pro salute vnici filij sui. et ut deus
nauē eius que in affricā abierat cū
bono reducēt. Quod cū ille fecisset mor
tuus est puer. et nauis illa in qua fra
ter illius hoīs erat naufragiū ptulit
totūq; quo plena erat preter a
nimas et scripham vacuā. Cumq; vir
ille vltra modū tristis esset. vidit p noc
tē in sompnis quendā quasi in habitu
patriarche dicentē sibi. Vt quid turba
ris frater? Nonne rogasti me ut peterē
a deo quatenꝰ filiū tuū saluaret? Ecce
salvus factus est. Crede michi quia si vi
ueret prauus et et īmūdus homo fieret.
Et de naui tua fluto quia nisi deus pro
bono quod feceris. placatus esset. sentēcia
data erat. ut tota cū cūabus in profun
dum pgeret. et frēm tuū pdidisses. Sed
surge et glorifica deū qui donauit tibi
eum. et ab hoc seculo vano saluauit eū
filiū tuū. Exiglans ergo vir iuenit cor
suū consolatū. et ascendens ad sūm patriar
chā iactauit se ad pedes eius et gratias
egit narrans visionē quā viderat. et il
le glorificauit deū. Quodā monacho gi
rante in ciuitate cū vna puella iuuencu
la et petente elemosinā. quidā hoc viden
tes scandalisati nūciauerūt patriarche
q̄ ille monastice vite monachꝰ mulierē
habens derogaret. Iuit vero sanis volēs
prohibere pām iussit mulierē flagella
ri. monachū vero verberari et in car
cerē detrudi. Quo facto apparuit ei p
visū nocte monachus ostendens ei dor
sum suū ex flagellis putrefactū et dicēs
ei. Ita placet tibi dñe patriarcha? Ecce
de michi hac vice ut homo errasti. Et
hec dicens recessit. q̄ mane autē vir sanꝰ
memor visionis sedit supra lectū suum
mestus. Et mittens pro monacho qui erat
in carcere fecit eū despoliari tergā se ut
dorsū eius videret si ita esset ut in sōpnis
viderat. Quo facto dei voluntate solutus
est eciā amictus quo erat indutus et re
cidit. omnesq; viderūt eū ee eunuchū
Tunc vir sanꝰ aut ignorantē se peccasse in
deū et in eū. monens tamen eū non ita
oportere monachū circūducē mulierem
ad scandalū videncium. At ille humiliter
rationē reddidit dicens. Nuper nā essem
gasse. occurrit michi de vrbe hec mulier
occurrit dicens se ee hebream et velle fie
ri xpiana. contestans etiā me verbis hu
mibilibz ut non dimitterē eam pervi. Ti
mens ergo iudicii dei sumpsi eam et hap
tisaui. et gratabam ei ea simplici corde
modicā exposcens sūptū. quatenꝰ intro
ducerē eam in monasteriū. Tunc sanctꝰ
narrata visione hijs qui presto erant pro
tulit centū nūmismata dans ei. At il
le nichil accipe voluit sed ait. Monachus
si fidem habet. horū non indiget. et si ho
rū egret fidem non habet. Hoc maxime
omūbus qui audierūt fidem fecit q̄ ser
uus dei esset. Explicit liber xpiij spectā
lis historialis fris vincencij. Sequit̄ cōta
nencia libi vicesimi q̄rti. Cap̄ p̄mū.

Vicesimꝰ q̄rtus liber continet hys
toriā centū lxxxvi annoꝝ per
successionē quatuordeā īpera
toꝝ scilicet heraclij constantini
heracione. constantis. qui et cōstantinꝰ
constantini tercij. et vtin iustiniani pij
lippici. anastasij leonis tercij. constātini
quarti. leonis q̄rti. hyrene. et cōstātini
q̄nti. Inter hec autē continet multa de
gestis ac lege machometi. Habet autem
capitula clxxvi.

De impio heraclij et quodā miraculo
sancti iohis baptiste Capl̄m p̄mū.
De sancto deicolo abbate et eius pere
grinatione. ij. Tercium. iij.
De ijsqua sūia in eū lata et interitu
De burro sancti deicoli in radio solis
suspenso iiij.
De apro per eū a venatorib; liberato
et ceteris eius gestis v.
De sancto bauone reduso vi
De artissima eius pūia et trīsitu cuiusdā vij
De quibusdā regib; anglor et actib; eor
De sancto lupo cenonensi et eius exi
lio et miraculis. ix.
Adhuc de miraculis et obitu eiusdē. x.
De congressu heraclij comitis pisas et eius
victoria xi.
De superbia et interitu cosdroe et sancte
crucis exaltatione xij
De bonefacio papa. xiij.

Tabula XXIIII Capitulorꝫ

De passione ſcī anaſtaſij monachi. cum ſocijs ſuis .xliij

De ſcā virgine phara et frībz eius .xv

De fuga eius et mansione quē tulit pro virginitatis amore. xvi

De sancto pharone frē eius qualiṫ fuīs et meldensis epūs .xvij ſxviij

De miraculis eius et tēptacone carnali.

Adhuc de miraculis eiꝰ et obitu. xix.

De ſcīs abbatibz cuſtaſio et attalo. xx.

De ſcō walarico et bonis eiꝰ ījs xxi

De pegrinacoē eiꝰ et ſpū ꝓphetico .xxij.

De vindicta dei in cōtēptores eloꝗoꝝ eiꝰ

De ſcīrate conuſsacois eiuſdē. xxiiij.

De sancto hildeberto meldensi epō .xxv

De ſcō austrigiſilo bituricēn archiepō xxvi

De ſcō ſulpicio eiuſdē ſucceſſore. xxvij

De miraculis eiꝰdē ſcī ſulpicij .xxviij.

De tēptamētis demonū ab eo ſupatis.

De ſcā ſalabergꝫ abbatiſſa. xxx ſxxix

De ſcō yſidoro hiſpalenſi archiepō et ſcriptis eius. xxxi

Dicta eiuſdē de tēptacoibz carnis .xxxij

De humilitate et paciencia. xxxiij

De bona et honeſta cōuerſacone xxxiiij

De dagoberto rege francoꝝ. xxxv. ſxxxvi

De miraculo dedicacois eccīe bī dionisij

De ꝓpagacone eiuſdē miraculi .xxxvij

De ſcō magnobodo andegauēn epō .38

De hereſi heraclij et ꝑnicipatu ac lege machometi xxxix.

De q̄busdā libellis in quibz agiṫ de ip ſius fallacijs vel flagicijs. xl

De origine ac vita ipſius xli

De furtis ac latrocinijs eius xlij

De crudelitate ipſius xliij

De īpudicicia eiuſdē et flagicijs .xliiij

De hoc qꝺ falso ꝓphā dictus ſit. xlv

De fabulis ab eo confictis xlvi

De morte ipſius. xlvij

De inſtabilitate ſectatoꝝ eiꝰ xlviij

Quod lex eius non ſit diuina. xlix

Qualiter per fallaciā fuerit data l.

Qualiter alchoranī liber cōfectus ſit li

Qualiṫ eiuſdē ſcriptura dilacēn ſit lij

De iterata collectioē illi⁹ et diſſipacoē

Qualiṫ recollcā et diſſipata ſit. liij ſliij

De vilitate ſtili eiꝰ et materie. lv

De īpicia et fictioē illi⁹ adherenciī .lvi

De noīe machometi qꝺ falso dicatur in throno ſcriptū .lvij ſracenoꝝ. lviij.

De ſuꝑſticioſis ieiunijs et lauacris ſar

De circūcisione et prohibicone carnis porcine et yroꝝ repudio. lx

De pegrinacoē ad domū mecha. lx .ſxi

De hoc qꝺ in domo illa dicaṫ ſiem mira

De hoc qꝺ machometus iubet hoīes ad ſectā ſuā violenṫ cogi lxij . ſmeti. lxiij

De vanis promiſſionibz et minis machō

Expoſicio cultus ſarracenici lxiiij

Deſcripcio paradiſi iuxta figmēta machō

Adhuc de eodem .lxvi ſmeti lxv

Deſcripcio inferni iuxta eundē. lxvij

De triūpho heraclij ex ſarracenis et de ſanctis illius tpis .lxviij

De ſcā aurea virgine et abbatiſſa. lxix

De reclusione eiuſdē et acerrima penitencia et morte. lxx. ſlxxi

De eleuacone corpis eiuſdē et miracūlis

De ſcō romarico abbate et boīs eiꝰ ījs

De miraculis et trāſitu eius lxxiij ſlxxij

De ſcō goerico metenſiū epō lxxiiij.

De vita predā armulphi et epitaphiu eiꝰ lxxv

De miraculis eiꝰ lxxvi

De miraculis et trāſitu eiuſdē. lxxvij

De trāſlacione corpis eiuſdē lxxviij.

De impio conſtantis et miraculis ſancti oſwaldi regis lxxix

De quibuſdā inadentibz illius tpis lxxx.

De ſcō furſeo et primo eiꝰ raptu ac ēditu

De ſecunda viſione eiuſdē lxxxij. ſlxxxi

De reditu aīe eius ad corpus et ſequēti conuerſacoē ipſiꝰ. lxxxiij

De geſtis ſancti martini pape lxxxiiij

De ſancto eligio nouiomenſi et bonis eius ījs lxxxv. ſtu eiuſdē lxxxvi

De elemoſinis eius et miracūlis et habi

De ꝓmocoē eiꝰ in epiſcopatū et miracū lis ſequentibz lxxxvij ſquias lxxxviij.

De geſtis eius circa ecclīas et ſcoꝝ relī

De tranſlacone corpis ſcī q̄ntini mīrs89

De miracūlis per eūdē mīres oīnis. xc

De ſcō audoeno rothomagēſi et boīs eius ījs xci ſxcij

De elāone eius et pegrinacioē et reditu

Item de miraculis eiuſdē xciij

De ſancto philiberto abbate xciiij

Adhuc de miraculis eiuſdem xcv

De scō richario pontinensi cxvi
De obitu eiusdē et miraclis seqntibz. cxvij
De scō geremaro abbate flauiacēn cxviij
De scā angnadrisma virgine cxix.
De sponso eiusdē ansberto postea rotho
magensi archiepō. C. ſ ijcijs ci
De scō agilo abbate resbacēn et bois ei⁹
De miraculis et promocōe ipi⁹ abbatē cij
De hospitalitate et felici tūsitu eiusdē ciij
De scō remaclo teteribz scās qui tūc cla
rebāt in gallijs civ
De sancto iudoco et ei⁹ peregrinacōe cv
De sūtate et miraculis et obitu ei⁹dē. cvi
De quibzdā inadentibz illi⁹ tpis cvij
De scō audomaro caruanēn epō. cviij.
De miraculis eiusdē post obitū. cix.
De scō bertino abbate. cx.
De miraculis eius post obitū cxi
Adhuc de eodē cxij ſ nu pape. cxiij.
De insania clodonei regis et epla marti
De scō berchario remensi et rimardo ar
chiepiscopo cxiiij ſ domus. cxv.
De martirio scā bercharij et de maiorib
De scā bathylde regina cxvi.
De sancta gertrude virgine nivellēn cxvij
De nepte constantis et impio filij eius
constantini cxviij ſ cxix
De scō precto auernensi epō et mīre.
De mortuo in anglia susanno et eius
visione cxx. ſ cxxi
De expositiōe ipi⁹ visionis et ꝓphanōe
De tūslacione corpm scī benedicti et
scolastice sororis ei⁹ cxxij
De quibusdā euentibz illi⁹ tpis cxxiij.
De scō leodegario augustudunen epō cx
De martirio eiusdem cxxv ſ xiiij
De scō vigilio autisiodoren epō cxxvi.
De impio iustiniani scīdi et de seruio ꝓp.
De leufredo abbe cxxviij. ſ cxxvij
De scō wandregisilo abbate cxxix
Itē de cōuersione et miraclis eiusdē cxxx
De tūsitu eius et miraculis seqntibz cxxxi
De fine impij iustiniani cxxxvij. ſ cxxxiij.
De beda venerabili presbitero et septis ei⁹
De impio leonis patricij cxxxiiij.
De passione scā lamberti trajectēn epi.
et de scō cutlyberto. cxxxv ſ eius cxxxvi
De impio abismari q̄ et tyberi⁹ et tūtu
De itemto impio iustiniani et ei⁹ nece. cxx
xvij
De impio philippici et excōmunicaōe et cxxxviij
De impio anastasij fide et vita scī cyrilli cx
Adhuc de actibz eiusdē scī abbatis. cxl ſ cxli
De scīs epis cesario arelatensi et albi
no andegauensi cxlij
De miraculis scī albini. cxliij ſ post cxliij
De cetis miraculis eius aīe obitū et
De breui impio theodosij terrij. cxliiij.
De impio leonis terrij et scō wulfrāno
senonensi cxlv ſ cxlvi
De seductione radbodi frisonū ducis.
De miraculosa strage sarracenor a
pud cōstantinopolī et de gradali. cxlvij.
De confusiōe et subiectiōe wisigothor
et quibusdā alijs. cxlviij ſ cxlix
Adhuc de quibusdā euentibz illi⁹ tpis
De tūsitu bede presbiti et q̄bzdā alijs. cl.
De impio cōstantini filij leonis et ei⁹ ne
quicia. cli ſ lene. clij
De tūslaciōe corpis scē marie magda
De quibzdā eius miraculis cliij.
De quibzdā inadentibz illi⁹ tpis cliiij
Qualiter apud floriacū ꝑ pedita est di
uinitꝰ relacio corpis scī benedicti clv.
Qualiter stephanꝰ ꝑ pippini regis aux
liū expetijt comē longobardos clvi
De scō bonefacio magūtino et epla ei⁹
ad regem anglor clvij
De tyrannide constātini comē cōtra
et quibusdā alijs clviij
De sancto gengulfo mīre clix
De crucifixione ymaginis xpi. cui⁹
miraculis cōuersi sūt iudei clx. ſ eius clxi
De quibusdā gestis pipini regis et nece
De duobz pueris cōsimilibz amico et
amelio clxij ſ turia karoli cōuenerūt clxiij
Qualiter se iuicē q̄rentes inuenerūt et ad
Qualiter amicus amelii a crimine liberā
uit. eiq; filiā regis tradidit. clxiiij.
Qualiter amicus lepra percussus et abiec
tus ab amelio susceptus est. clxv
Qualiter eū amelius sanguīe filioz su
oz aspergens curauit clxvi ſ clxvij
De stephano papa et tyrānide cōstātini
De adriano papa. et quibusdā gestis ka
De victoria karoli de lon ſ volu clxviij
gobardis et nece sororis amici et amelij clxix
Adhuc de gestis ei⁹dē karoli regis clxx
De interitu constantini et imperio

leonis quarti. clxxi
De impio hyrene vxoris eius et eventibus illius tpis. clxxij
De alcuino qui et albinus clxxiij
De scriptis eius clxxiiij.
De impio constantini filij leonis et eius uentibz illius tpis clxxv.
De iterato impio hyrene et inadentibz illius tpis. clxxvi.
Explicuit capla libri vicesimi qrti.

Incipit liber vicesimus qrtus speculi hystorial.
De impio heraclij et quoda mutatione sa
ctis baptiste. Hugo ubi sup. Cap primu.

Dum igit[ur] focus in suos cru deliter de sevisset domesticos ipse quoq; heraclij af frice patri cij iussu p emptus est Qui post eius nece sibi rempublicā vendicauit. Heraclius ergo romano potius impio im perauit anus xxx. Hic tenuit valde disso lutā rēpublicā et attritā. Siquide europā vehemēter auares vastauerūt et asiā ipse Sigibertꝰ. Cuipsit aute impiū anno dñi septingentesimo viij. Mūdi vero qrtomillesimo octingentesimo xxvi. Huius anno regni p tulus declarat. apud vrbē gallie maurien nā de reliquijs corpis ipsius diuinitꝰ illus trata hoc modo. In ea olim mulier sācto iohānī baptiste nimis deuota. expetebat a deo donari sibi aliquid de mēbris eius. et in hac orandi instancia per triēnium ex istens cū alter q̄nus posset desperare ip sa spem in deo ponens iurauit se non mā ducaturā donec quod petebat acquet. et sic septē diebz ieiunās. septima tandem die de super altare pollicē miri candoris apparē videns. letā donū dei accepit. Ad quod adorandū tres epi venientes cū de hoc sancto pignore parte eius vellent tres sanguis guttas ex eo stillare in lintheo supposito stupuerūt. et singuli singulas se meruisse sunt letati. Desiderius vienensis epūs consilio brunichildis a theoderico rege lapidibz obrutus martirisat. Anno heraclij secundo defuncta roma ne ecclie hyrꝰ presidet. Hic constituit secundam missā in clero. Hic et secm istitutum maiorū suoꝝ decreuit ut si qui viri vel mulieres suos ipsi filios quocūq; modo de sancto lauacro susceperint. separarē ab invicem. Vel si quis vir cōmatrē suā vel si qua mulier cōpatrē suū a primo dono sancti spūs quod est pabulū salis sacrati usq; ad septimū donū spūs sancti in cōiugiū duxerint separarē. Mulier tamē maritalem dotem recipiat. et post expletū ānū alteri si vult nubat. Hūius colūbanꝰ a theoderico rege instinctu brunichildis auie expellit a francia. Qui post relicto gallo discipulo suo in alemānia. cenobiū bobiū construxit in ytalia De scō deicolo abbate et eiꝰ pertinacōe. Ex gestis eiꝰ. Ca. v.

Dum aute colūbanꝰ sālis de cenobio luxouiensi exturbatus. discipulus comitantibz ad duo miliaria progressus fuisset et venissent ad locū qui vepras dicit. hūis deicolus sancti prīs monachus iam prouectioris etatis existens pedibz vehemēter debilitari cepit. Nec mora prouolutus genibz prīs licentiā remeandi supplicat deuote. At ille mitissimo affectu condolens vocallitati frīs licentiā non negauit. Atq; diuine miserecordie illū paterna voce cōmendauit. pias lacrimas simul cū eo fundens copiose. Tunc pater viam ceptā arripuit. et discipulus ob multorū salutē sicut deus disposuit apud burgundiones remansit. Decursis autem passim incertis siluarū diuerticulis. intente querentꝰ oportuna humane habitationi loca. tandē venit ad quendā locū arridū satis angore sitis depressus. Cuiusq; flexis poplitibz diu ibidē terrā tuentꝰ supplicasset. fulmatorio quo utebat terra paululū egerens. subito frīulo suo fideli largū fonticulū deus vidā donauit. Qui limpidissimo riuulo exinde loca vicina irrigat. et usq; diu hūmꝰ erat ab vniuersis incolis eiusdē

patris noīe et vocitatꝰ et amatꝰ et habilis
oluꝭ. Cumqꝫ vir ſcūs quaſi erraticus via
tor cōueniencia manendi loca diſquireꝫ
quippe cui pater ſuus ſub obediencie titulo
denūciauit. ne luxouiense monaſteriū
vlteriꝰ intraret inſpeuto contigit ut
ſuillū gregem offendēt. Jubuleus ab eo
interrogatus an in vicinia eſſet aliqs locus
habitabilis. rīndit eſſe non longe locū pa
luſtrē et fontibz ſatis irriguū in predio
cuiuſdā prepotētis vaſalli noīe werfurij
Cui vir ſcūs. potes ne fieri inqt michi
ducatū prebere. quo poſſim locū ipſum
videre. At ille. Poſſū inquit aliquo mō.
ſed gregē meū abſqꝫ prouiſore dimittere
non preſumo. Cui beatus deicolus. Noli
inquit fili michi tantillū ſpacij tenacꝰ
negare. Vernat ſcias qua ſi mecū pgē
diſponis. nec mīmū porcaculū interim
perdes. et ſi aliquid diſcredis. ego tibi fuſ
tem meū conſtituo cuſtodē vicarium ut in
redeundo cognoſcas qītū fides mea vale
at cū cautela tua. Hoc dicto fuſtē quem
manu gerebat ſolo indigatus fixit et pre
cedente ductore ad locū tetendit noīatū
Cumqꝫ poſt longū hore ſpaciū porcarius
eadē repedaſſet via gregē vide ſolliciꝰ
īuenit ſed in viri dei pollicitacōne gre
gem ſuū arta fuſtem giuntū ſatuꝫqꝫ
acubaſſe. nec vnū quidē ex illo deeſſe.
Vir venerabilis deicolus ad locū deſide
ratū pueniens. diuino ſemp operi inde
feſſus exiſtens. utpote is qui crucifixus
erat mundo. totūqꝫ ſemetipm obtulit do.
īuenit grecā eccleſiā in cliuo cuiꝰdam
montis ſitam. in honore ſcī martini cō
ſecratā. Vir autē dñi ſecretū hore ſpaciū
expectans qīn ſolus ſoli deo ſe ſubſterneꝫ
poſſet mirū dictu. quo eccīe eiuſdē ianuas
ſolus adijt. abſqꝫ mora nullo reſeruate
largū illi prebuere ingreſſū De īiqua ſuā
in eū lata et intātu werfurij. Caplm iij

QVa re a preſbitero agnita hijs ver
bis ſe conqueri in publico cepit.
Heu michi ꝓpter vnū monachū
iam hic viuere non poſſum. Cuiꝰ popu
lacio non modica que ad eccīam cōuene
rat ꝓuinctureꝫ quid ſibi talia velleꝫ, preſ
biter adiecit. Iactat quidā in iſta ſilua
monachus pegrinꝰ. qui neſcio quibz iam
dudū vtreꝫ. et mediis noctibz oracionis
gracia huc freqītē venire ſolitus. tantas
diligēt obſeruatas. dictu grauis referat
et intus oracionibz vacati. Teſtor eā deū
celi et terre. quia ſi poſt hec illū īuenero
in ecīa mea. dignis verberibz affectū re
tam et īiuriatū. At vir ſcūs deo. nocte
dieqꝫ ſupplicās. minas hoīm non verens.
quippe qui cuſtodia ſemp erat ſeptus an
gelica more ſoluto eccleſiā intrabat. quo
uſqꝫ preſbiꝰ cū officialibz actū illū inſeq
reꝫ. Sed cū deus omīps ſeruū ſuū a manu
bz impioꝝ ſeruaret īnocuū fraudulenta
malicia itīm adducti feneſtras eccīe ape
ruerūt. Januas autē pateſactas magna
congerie vepriū ſpinarūq; ac tribulorum
poſtes et liminaria uſqꝫ ad ſūmū obſtruꝫ
erūt dicentes. Fortaſſis ſi monachus ille in
tꝫ ingredi. abſqꝫ ſigno non euadet inſe
tumj. Sed quia nec ſapiēcia nec prudēcia
nec conſiliū poteſt eē cōtē deū. maluo
lencia illa virū dei non nocuit. Vir quo
tiens ille cōmodū duxit potentē intuit.
Qua de re viri ſtolidiſſimi vitia modū
debachata legacionē queſtuoſā dño ſuo q
tunc tpis in alodio ſuo manebat in loco q
dicꝫ villa caſtonis tūmſeruit dicentes
Placet tibi dñe ut monachus quidā ex
pelluſā tuā ſibi vendicet in oratoriū. nos
vllus eū eicere poſſit. Hijs igit auditis
werfurius furore precipiti arreptus an
delem nimis ſentenciā in virū dei ſanc
ti dicens. Ite cū feſtinacōe. et ſi quis illū
fidelū meoꝝ capere poſſit ſine audiēcia
caſtreꝫ. Vix ille mandatū dedit. vna ea
demqꝫ hora laqueū quē ſeruo dei ꝙſte
parauit. iuſto dei iudicio ipe miſerabili
ter incidit. Nam idem mēbrū qd famu
lo dei preſtidi iuſſit mox illi in tumorem
verſū eſt. ita ut oīa viſcera eius in eun
dem locū violenē inaderēt et mortem
vicinā parent. Cuiꝰqꝫ vehemēti dolore
veratri videreꝫ. vxor eius bertildis hoīe
memor ſentencie quā viro dei tenere i
poſuit cū luctu grauj illū admonuit
dicens. Certe credo ꝙ ꝓpter pegrinū hꝫ
ſine cauſa caſtrari uſſiſtis. dolor ipſe in
te retorſus eſt. Animū ergo velocius et ac

uersiã ullũ si forte per oraciones eius do
lor tantus a te effugeẽ. Sed quia nichi
l fit in terra sine causa. anteq̃ nũtij
ad virũ dei puenirent idem wer furi
us morti subactus finẽ vuendi fecit.

De byrno sancti deicoli in uidio solis suspẽso

Quibus auditis btãs Cap̃ nij.
deicolus non iniuriã irreligi
osi militis sed fidẽ deuote mu
lieris inspitiens pedetẽptiñ iter arripuit
Cũq̃ ad locũ veniisset. religiosa femina iã
vidua effecta. maximo eũ honore sicut
tantũ patrẽ decuit suscepit. Ipse vero ut
pote de itinere lassus anteq̃m sessũ per
geret burrũ suũ quẽ greci amphybolam
uocant deponẽ voluit. refrigerandi gratia
ñ. Quod seruitores q̃m plurimi qui adeũt
videntes. vndiq̃ accurrerũt vt viri vesti
mentũ diligenẽ mitterent in saluũ. Qui
bus ille. Non ita erit inquit filioli. Nã
ego seruitorẽ inuenio qui vestimentũ meũ
fideliꝰ seruet. Peregrinus sũ pro xp̃o. quia q̃
de seruo suo illi placet fiat. Mira res at
q̃ stupenda. Vir venabilis aspiciens ra
diũ solis per fenestrã domꝰ ad instar tra
bis ingredientẽ. quod nichil aliud est nisi
ta diffinitionẽ philosophorũ nisi crassitu
do aeris et illustratio solis. accessit et ves
timentũ suppositum. Ibi quippe fere medu
arũ aut triũ horarũ spaciũ absq̃ terre
no sustentaculo pependit. et virũ dei
quando se reinduere vellet expectauit
Quod videns bertildis pedibus eius pro
luta luctũ geminare cepit. et virũ dei
ut animẽ viri sui misertus pro ea sup
plicaret exorauit. Simulq̃ locũ in quo
sancti martini ecclesia constructa est cum
omnibus appendiciis suis. villã quoq̃ ip
sam in qua tũc erant cũ omnibus ad se pti
nentibus libens tradidit iure ꝑpetuo possidẽ
dũ. Ubi vir stus copiosis donariis loco il
lo dicato a fidelibus. duo oratoria formoso
ope cõplentur. Unũ in honore pncipis a
postolorũ. aliud vero in honore doctoris gẽ
tiũ. Quibus patratis ceperũt undiq̃ reli
giosi viri ad tanti patris magisteriũ cõ
fluere. et colla sua suaui iugo dni deuote
submittẽ. Et fãis est locus ille sedm volũ
tatẽ dni ꝑ disius monachorũ. qui hactẽ
nus patuit latibulis ferar. De apro per eũ
a venatoribus liberato et cetis eius gest. Ca. v.

Quadam die dũ beatus vir vigilã
di studio operi diuino cũ fratribus
insisteret. contigit q̃ inclutus rex
lotharius. qui sedm q̃ ei pater colũbanꝰ
ꝑphetie spiritu plenus predixit iam eat
triũ regnorũ soliditate roboratus. in vici
niã eiusdẽ monasterij. gratia aduenisset
venandi. Quadã vice cũ multis optimatũ
venatu nobili singularẽ maximũ aprũ
insequerent. extimplo fera viri dei cellã
ingrediẽ. Vir autẽ stus manũ misericor
diter illi prebuit et ait. Crede michi quia
ad tutiorẽ confugisti. hodie vita non pri
uaberis. Tum ecce undiq̃ venatores bestie
vestigia insectantes ad viri dei cellã vsq̃
puenerũt. Ingressi cũ bestiã inuenissẽt
feritate postpositam ante altare acquiescere.
pene spũ pre stupore non habebãt. Et ce
leriter legatos miserũt. qui regẽ ad tante
virtutis spectaculũ vocarent. Qui cũ re
galiter veniisset. oratione facta virũ inter
rogauit humiliter unde eẽt. vel quid studij
habuisset. Et cũ agnouisset quia beati co
lumbani discipulus esset ait. Omnia q̃
cumq̃ ad mei arbitriũ in ista vicinia
ptinebant. siue in siluis vel pascuis
regalibus pratis quoq̃ vel pascuis ab hodi
erna die deinceps tibi trado. Hijs itaq̃
firmatis. vidente rege et omnibus qui ade
rant. viri dei iussione aper absq̃ ullius
lesione consueta cũ impetu petijt lustra.
Sicq̃ deuotus rex benedictione ꝑis deuo
te ꝑcepta cũ gaudio remeauit ad ꝑpria.
Tandem vir stus collẽo frẽm etu romã pe
tijt. et a papa honorifice susceptus apostolo
rũ limina visitauit et orationẽ cõpleuit
Acepto q̃ a papa monasterij sui libertatis
priuilegio in gallias redijt. preciosis hono
ratus martirũ reliquijs et ecclesiasticis
ornamẽtis. Postq̃ vero se loco pacto la
bore domi recepit. et omnia que ad deũ ꝑ
tinent religiosissime in monasterio ordi
nauit quẽdã discipulũ suũ noie colũba
nũ. quẽ et de sacro fonte leuauit. et per
semetipsũ instituit de cuius vita et mo
ribus valde erat securus cũ electione fratrũ
in locũ suũ abbatẽ constituit. atq̃ regimẽ

aīarū ei cōmisit. Quo ordinato ipe ad
secretiorē locū atq; arctiorē vitē anhelāb.
seorsū sibi oratoriolū pusillū construxit.
et cū maria sepius pedes dñi sedere et ver
bū eius intente audire decreuit. Obijt
autē egregius pater die xv° kl' februarij

De sco bauone reduso. Sigibertꝰ. Ca. vi.

Huno quoq; prenotato saluet ipij
herardj secundo sāb amandus
elinonēn per gallias miraculoꝝ
et predicacionis gracia clarescebat. Allu
imus etiā qui et bauo per eū ex predone
conuersus. et grandaui solitarie reclusus
sanctitatis exēplū erat oībz. Ex gestis eius
hui sāb alluimꝰ quē vulgo bauonem
nominant. in iuuētute sua. seculi volup
tatē prauis actibus exercuit. Sed hoc eius
viciū xpūs in bonitatē cōuertit. Habuit
uxorē filiā odilonis comitis. de qua ge
nuit angledudē virginē xpi. Cui in pri
mis annoꝝ crepundijs vox sūmo missa
est throno. crede inquiens. Vxor autē
definire noluit. aliā ducē. sed sancti a
mandū pontificē inspirante deo expectat.
cōpunctionē cordis ostendit. Qui ei scrip
turarū verba protulit. ita q; ille iuxta cō
silū euangelicū facultates predioꝝ suoꝝ
pauperibz erogauit. atq; apud prefatū pō
tificem qui morabat apud grandauū cas
trū repedans. clericatū obtinuit in cenо
bio clericoꝝ quod in eodē castro erat con
structū. Die quadā frēs ipsius monaste
rij ad obediencia diuersi sūt. ut cellā viri
dei bauonis construerēt. Quidā autē ex
eis qui cū vehiculis cementū ministrabāt
sup plaustrū vnū sedit. Quē egressi de vico
canes circūdederūt et reperūt fortiter insis
tere. Qui cū īuidia repletus virū dei ba
onē blasphemasset. dyabolus eū sibi sī
lectū impugnās cū alia cū vehiculo sup
eū proiecit. ita q; illo pondē oppressus spi
ritū exalauit. Quē vbi vir dei mortuū
vidit ingemuit. et cū lacrimis sibi pectꝰ
tundens ac sibi culpā reputās q; in labo
re suo mortē acceperit. oracioni incubuit
eūq; suscitauit. Quadā vero die vidit q;
dam virū de exilio regressū. quē olim in
seculari habitu degens ipse venūdarat.
Quo viso in lamenta cōuersus. et eius ge

nibz prouolutus ait. Queso ne meminēis
iniurie quā tibi irrogaui. Rogo quoq; ut
pter scelus in te cōmissū corpus meū fla
gellis cedas. caputq; meū more latronū
decalues. et me vinctū pedibz et manibz
ut dignus sū in custodia trudas. Forsitan
eū diuina pietas si hec seās veniā michi
prestabit. At ille sū pedibz prouolutꝰ. ac
penitus hoc in eū facere non audens et
renitens. tandē eius precibz victus. quod
sibi iusserat impleuit. id est manibz vinc
tū. capite tonsū ac pedibz ligno straticū aus
todie publice manapauit. De artissīa eius
penitencia et tūsitu eiusdē. Caplm vij.

Dū usq; in proximū exitus dieꝝ
vinctus pstitit. die noctuq; flere nō
desinens actus seculi quos prius
exercuit. ordeacio tīn cinē mixto pane cō
tentus atq; potu aque quā in mensura bi
bebat. Stratū quoq; eius nuda humus
erat. in quo per diem parūp quescē sole
bat. Vilissimū autē aliciū sup stratū eius
expansū erat. cuius desup aspersus. et aqui
ti illius lapis suppositus cū dormiret. Sic
q; membra sua domabat que olim delecta
cio seculi inquinauerat. In hac quoq; re
trusione normā obedientie non reliquit.
sed abbatē suū poposcat. ut ita eū sup po
nimētū retrudēt. ut si qñ ad dei laudes
dicendas assisteret. dexteram leuaq; ita ar
cūseptus foret. ne declinandi facultatē ha
aliquā ptem habēt sed die noctuq; quasi
in agone suspensus ad deū oraret. ma
nus ad etherem tendens et alta suspiria
trahens. Quod et factū est. Tunc vir dei
magis ac magis ingemiscens iamq; ad
celestem patriā anhelans. ministro sibi
parenti precepit ut sibi lapidē afferret.
At ille laterē grandē attulit. Cui vir dei
iussit ut adhuc maiorē pquireret. Tandē
inuentū lapidē qui vix duoꝝ manibz ve
hi poterat detulit. Quē vir dei gaudens
accepit. Et dū ad laudes dei dicendas as
sistebat ipm humeris portabat. Sed an
tiquus hostis īuidens eius profectibz diu
sis minis et nephandis ymaginibz ex eā
dem cella mouebat eū eicere. bestiarū et
voluerū et serpentū diuerso genere repleb.
gestiebat ei formidines ingere. Intero

llo constanti certante maligni spūs nidi
il industriā suā profecisse cernentes con
fusi abcessere. Cumq; vir deo plenus pau
lulū se sopori dedisset. angelū dñi in spe
ie colūbe spiritu sup se venientē conspex
it. totamq; cellulā inestimabilis suauita
tis fragrātia repleuit. Nec īmerito an
gelus lucis ei in specie lucis colūbe osten
sus est. quia simplicitatē columbe gere
bat in corde. et astutā serpentis non de
serebat in temptatiōe. Cū autē vltimū
diem sibi appropīquare intelligēret. et hoc
ipsū abbati et fratribz nūciasset. quēdā
fidelem presbiterū longe a se positū euo
cari fecit. cuius colloquio frui voluit. Mi
nister autē obedientiā non rēnuens sed
viam qua pgeret nescius. ire cepit an
gelo dñi comitante. ad eundē presbitē
sub omni celeritate puenit. et per vastā
solitudinē vtriq; rectissimo tramite ad vi
rū dei incredibili festinatiōe puenerūt.
Quo viso vir dei repletus est gaudio. et
precepit ei ut curā ageret funeris sui.
Tunc corpe et sanguine redemptoris se
muniens. aīam carne solutā reddiditare
aton die prima mēsis octobris. Et statī be
atissime virgini gertrudi cū alijs virgini
bus secū cōmorantibz longius a se positis
spūs ipsius iubet sibi vestimenta mitti
ad sepeliendū corpus suū quod et fact est.

De quibzdā regibz anglox et actibz eox. Sigib
Anno heraclij tercio edilfre
dus rex nordanūbrox regē scoto
rū vna cū omnibz suis pene ī bel
lo extinguit. Hec calamitas scottis conta
git sēdm vaticiniū augustini epi. qui in
criminatus est scottos ab anglis fore pe
rimendos. qui anglos ad vitam eternā
conuerti egre ferebant. In monachos q;
ip scottox ira dei seuiente. qui cū rege suo
ad hoc bellū ex more exeūtes. ut rege ar
mis pugnante. ipsi orando pro eo pugna
rent pempti sūt ab anglis mille ducenti.
cū quinquaginta per fugam elapsis. Cio
dosindis metensis claret. que sponsū fugiēs
belamine crinitis misso sibi a deo per an
gelum. se et sua deo delegauit. Helymandus
Anno septimo edilbertus rex cantuariox
obijt. Qui prime predicationi augustini
nobile responsū reddidit dicens non pos
se se noue secte aīm tam cito adhibē re
lictis altibz quos semp cū toto gente an
glie exercuerat. Verūptamen nulla eos
molestia exacerbandos q̄ponius predica
tionis pmissu et amplo victu uuandos
et libenti audiendos q tam longē a nati
li solo peregrinatiōe susceperint utan
glis que optima putabant indulgēti be
nignitate cōtrarent. Siqz ut durius fieri
precepit. donec exploratā sensim fidei ve
ritate ipse cū suis subiectis fidelis īuenit
est. Discessit autē post acceptū fidē anno
xxi sēdm willermū malmesbiēn. sēdm
sygibertū anno xviij. Post quē regnauit
eadbaldus filius eius annis xxij vel sm
alios xxv. Hic mox exfufflatā xpianita
te nouercē sue pudorē expugnauit. sed
per horas trebio afflatus demonio con
tumacis pfidie penas luit. Quibz offensi
laurencius augustini successor dū de pa
ganica cedere meditaretē. dei aīatus verbē
sentenciā reuocauit. et regē ad fidē redux
it et incestus nupcias relinquē fecit. Post
hec idem rex edificauit monasteriū ex
tra muros cantuarie. quod pater eius
edilbertus fundauerat. Radualdus aūt
rex orientaliū anglox edilberto rege
cantuariensi mortuo illam super an
glos regnandi potenciā accepit ut sub
nutu eius alij anglox reges regnaret
Edilfrido autē rege nordanūbrox mor
tuo aradualdo rege pempto. eduinus
post eū regnauit. Sigibertus. Anno
prenotato salutet imperij heraclij iiij°.
sanctus lupus senonensis claruit. Cui
aliqñ eucharistiā consecranti. gēma
de celo a deo in calice descendit. De sō lu
po senoncñ epō et eiº exilio et miādis. Et pri
Hic parentibz inditis ppe tus aū. ix.
aurelianis iuxta ligerī oriun
dus ex parte regali sanguini
fuit contiguus. Cuiº parentes diuina re
uelatione cōmoniti q deo dignū antis
titē in prole funderent. mox editū par
uulū lris tradiderūt. Erant autē frēs
mūs eius venerandi antistites austre
nus aurelianēsis. et aunarius autisio
dorensis. Qui cernentes puerū normā

religionis et xpi precepta dilige. eiū cle
ricatus officio manapauerūt. Itaq; ri
gore abstinencie carnis rebellionem do
mans. sepulchra martirū oracionibz fre
quentabat. miseracordie opibz insistebat
donec fama eius crescente post archiepi
um senonensis epūs est electus et ordina
tus. Cuic nocte quandā xpo ducens pui
gilem. eiū sancti anniani basilice liminibz
astaret. et obseratū ostiū ingressū prohi
beret. ipso orante repente celitus annul
so repagulo ostia patuerūt. Defuncto
autē theodorico dū rex lotharius burgū
diam cepit intrare. blidebodus ab eo aī
exercitu senonis directus grauit urbem
catulis infestare cepit. Sed vir sāīs eccle
siam beati stephani petens dū ad euocā
dū xplm signū tangēt tantus terror sup
hostes irruit ut nullatenꝰ euadē se cre
derent nisi fugā expeterēt. Obtento ita
q; regno burgundie lotharius precepit
fauulfo potenti dua regalia negocia ex
cere. Qui ipe senonas veniens exarsit in
dignacione q; sāīs epūs non ei aī mu
neribz occurrisset. Vnde regressus plu
ra falsiloquijs contra eū regijs auribz
intulit. donec rex felle cōmotus virum
scm exilio retrusit in neustria traditū
dua pagano noīe bosoni landegisilo. quē
ille direxit in villā andesaginā sup flu
uiū auxanū. vbi erant templa phanati
ca. Gaudebat igit in dño. senacns se a do
mino missū ad xplm incredulū erudien
dū. Ibiq; quendā ceaī illuminatū predic
tī ducē superbū et francoꝝ exercituī qui ad
huc errore detinebat cōuertit et baptisa
uit. Denicq; sāīs winebandus abbas sā
lupi trecasini regē ergā virū dei placa
uit. missusq; a latere regis eū de exilio
reuocatū ad palaciū adduxit. Quem vi
dens rex ante pedes eius prosternit. et ve
niā precat. Cernens eaī corpi eī tabesā
abstinencia. ut erat intonsus capite et bar
ba tremēs et eulans ad gemitū mouet
et lacrimis irrigat. Iussitq; eū aī honō
re reparari. comā et barbā detondere. mi
tisq; muneribz ei a rege oblatis. vale
dicens ei vna aī sancto winebando cum
parisius ptransiret multa reoꝝ turba
criminatoꝝ vel incarceratoꝝ eoꝝ virtute
soluta. eis obuiā est egressa. Qū autē
vir sāīs ad meledunū castrū deuenisset
repente in mane horaī plenū vallauit i
cendiū. nec poterat quis prestare auxili
um. Tunc in oracione prostratus. et flu
men emisit sup incendiū cernit. flāma
q; illico extincta. et illesa apotheca ser
uatur. Adhuc de mundis et obitu eiusdē Ca

Rcuersus ergo senonis aī finis. re
et cunctis obuia plebe susceptus
quadā die eo celebrante coraī sa
cerdotali vel leuitico choro ymma de re
lo in calicē inter manus eius descendit
a dño. Que radio fulgente pulcherrima
dū senonis conseruata iussu regio in
sanctoꝝ pignora deportata est palatio.
Audito rex lotharius de signo sancti ste
phani q; mirā dulcedinē haberet iussit
illud deportari parisius. vbi sepius illud
audiret. Quod aī sancto viro non placu
it mox ut ab vrbe est sublatū dulcedinē
sonitus sui q̄dit. Quo rex agnito ipm
loco pristino restitui iussit. Quod ubi p
uenit ad pontē seriacī reddito sibi sono
a dño insonuit miliario septimo. et vir
sāīs obuiā prexit aī psallentī choro.
Nocte quadā dū vigilans psalleret. dy
abolus ei validā sitim influxit. et ipse mi
nistro deferri iussit frigidā aquā. Intel
ligensq; dolos ymica signato q; pluma
sno subseruato capite stricti sup vasculum
posuit ibiq; hostē inclusit. Qui nocte tota
vsq; mane variis vocibz ululatus qui fuis
set ostendit et confusus abscessit. Erat
autē sancto consuetudo ut pene singulis
noctibz et infra menia et extraq; vna
nas sanctoꝝ basilicas circuiret et hora q̄
petenti ad matutinas q̄nia manu signū
ecclesie tangēt. Quadā igit nocte dū pu
geret duos inter se clericos audiuit rixā
tes. adulterare aī mulieribz volentes. Qui
quidē se eis ostendē noluit. ne utiq; in eius
absencia ad voluptatū redirent. sed per
gens ad ecclesiā pro eis oracionē fudit. Qū
q; sancti stephani signū ad matutinas
tangeret. mox ut in eoꝝ auribz signi so
nitus sanctus aī dexteram puenit. illuc ab
eoꝝ cordibz stimulus ardoris recessit. Qui

ad ecclesiā curritur et expleta psalmodia
ab eo correpta venia petit vitecq; melioris
exordia sumit. Quadā aute die dñica
dū vir nobilis hyerefredus eū causa pran
dij tractato villa iuuisset. et ipse deuoty
sacrificiū offerret. ea hora dū vico per
geret audito in celo sonitu equo insidēs
dū in vno loco astitit celoq; intentus ora
tionē dñicā inter angelicos choros audi
uit. Itaq; sufficē sibi credidit q; sub pnīa
a ppī. laudes supnas audisset. ac per hoc
cepto itinere non preiit. Denuq; sentiens
se corpore iam resolui cōuocatis sacerdo
tibq; eos sacris verbis admonuit. et sic ad
dñm migrauit. Stratimq; de illo fragla
uit odor nectareus ac si fiuisset multis a
romatibq; delibutus. Post obitū quoque
multis miraculis claruit. Hunus nata
le celebrat kalendis septēbris. De cōgressu
Heraclij comit ppsas et eius victoria. Sigiberti
Anno Heraclij qnto pa Caplm xi.
lestina a ppis bello premit. sanc
ta quoq; ciuitas capit. In ea us
q ad nonagīta milia virorū pumūtur
Zachariasq; patriarcha captiuat. crux ipa
sācta dñica asportat. Hugo vbi supra. Cosdroe
rex ppsarū cepit damascū et deuastauit
hierosolymā et venerabilia loca que erāt
in ea cōflagrauit. et pplor copias capti
uauit vna cū patriarcha eiusdē vrbis za
charia. et pciosū truncū xpi ligni secū
in ppsidem asportauit. Sepulchru vero
dñi locū nūqm intrare aut violare diui
na virtute est pmissus. Ad quē misit he
raclius rogans magnus precib; ut ab illo
loco recederet utq; diffiniret tributa et ac
tiones pacta. Quod ille facere noluit. sed i
efficacos ad heraclium legatos remisit.
Anno itaq; imperij heraclij sexto occupa
uit cosdroe totam egiptū et alexandriā
et libiam. atq; carthaginē. Quod ut au
diuit heraclius assūpsit filiū suū constan
tinū. et regio dyademate redimitū voca
uit augustū. Collecta itaq; armatorum
multitudine anno impij sui decimo mē
sis aprilis die qrto secunda feria paschē
aduersus cosdroem mouit iter. ferens se
cū sancte dei genitricis ycona que apud
bizantiū est. non manu hois sicut fertur

sed diuino miraculo pictā. Et profitiscens
dimisit in vrbe prefatū filiū heraclium con
stantinū cū sergio venerabili patriarcha
et bonoso patricio sagaa et strēnuo viro.
Et arripiens iter per syriā. venit usq; ad
zoren ciuitatē. Quod ut cosdroes compit
fugā versus est ante eū igne cōburens o
nia sata per que fugiebat. Heraclius q;q;
deuastabat ciuitates et regiones per quas
ambulabat. Tunc ordinauit cosdroes du
os pretores sarabagā et sarbaran qui cū
heraclio decertarent. Quod audiens hera
clius militū alis aduersus eos destinatis
ipse cū reliquo exercitu tūsmeauit eufra
ten. et ptransiuit taurū montē. puenit
q; ad amnē saron. et obtinuit pontem
cū ppugnaculis que in ipo erant. Puelle
eciam sarbarus ad eundē pontē. et cū eis
trstrametatus est. Tunc excurrētes mul
ti romanoz inordinate per pontē. parsis
intulere conflictū. Quod videns sarbarus
pronū a se insidijs collocatis. ostendit se
romanis quasi fugiente. et sic multos eo
rū abstraxit ad insecutionē sui preter
potū impatoris. Et subito a fuga reuersus
contra se insequētes impetū concitauit
et multos protinus prostrauit. vindictam
obedientie sue ppessos. Multitudo denuq;
barbarorū per fluminis ripā diffusa ro
manos supra pontē cū impatore strēues
acriter sagittabant. Impator aūt cū pau
cis eis viriliter resistebat. Vnde et multas
in hoc prelio plagas licet nulla periculo
sam accepit. Tunc quidā vir parsa gygā
teus. imperatorē in medio pontis aggre
ditur. Impator autē hunc lancea trans
fossum in amnis fluenta proiecit. Quo ru
ente territi barbari in fugam sunt versi.
Post cosdroes misit aduersus eū aliud
pretorem nomine sayn. cū quo heraclius
dimicans illū per intercessionē sancte de
genitricis marie superauit. Grando q;pe
vehemens sup eius exercitū cecidit et ml'
tos ex eis extinxit. Aues autē xpianoz
tranquilla ab ipsa tempestate manebat.
Post hec cosdroes aternatis militijs suis
pretorē super illas rursum proiecit. et
eū aduersus heraclium destinauit. Qui
veniens cū exercitu magno. diuiter cū

heraclio dimicauit. Sed hunc heraclius dei genitrice maria opitulante superauit et occidit. ꝓsistens in bello virili⁹ usq; ad horam nonā. In quo bello cecidit tra zaces et tres turme ꝓsarū. et ꝑnapes multa et maxima pars exercitus eorū. Tulerūtq; inde romani danda parsaz xxvij. et spolia magna nimis. De iteritu et superbia cosdroe et sce crucis exaltatiōe. Et hic cosdroe toia exaltationis sce crucis.

Hic cosdroe tota exaltationis sce crucis. Non tantū prouincie proteruia ruit ausus est. ut ab incolis vicinarū gentiū. quas nephario suo subiugauit imperio. colu se iuberet ut deū. et romani regem regū et dnm dnantiū. Fecit quoq; sibi turrim argenteā. in qua inter luxuriantibus gemmis thronū extruxit aureū. Ubiq; solis ꝫdrigā et lune et stellarū ymaginē collocauerat. ac per subtiles et occultos meatus aquā aspergebat. ut quasi deus pluuiā desuper videret infundere. Cū autē syriam et palestinā subiugasset et ecclesijs xpi subuersis ecām ligni crucis saluatoris partē. quā ubi sancta helena reliquerat asportasset. contra heraclium pergens filius cosdroe iuxta danubium sedit cū exercitu suo. Tandē inspirante dei clemencia placuit virigq; principi ut ipsi singuli in medio fluminis ponte cōflu gerent. et cui sors victoriā conferret. ipse sine dampno utriusq; exercitus imperaret. Quid plura? Pulsatus dns lacrimis xpi anor fideli suo heraclio concessit de hoste triumphū. Tantaq; mētis mutatio cosdroe inuasit exercitū ut sponte cū omni familia et prole heraclio se subderet tam pfīte q; fide. Ipse christianissimus princeps cū suo tantū exercitu regna que cosdroes inuaserat circūquaq; plustrans ad sedem ipsius puenit. sedentēq; in throno aureo repperit. Qui cū tremefactis heraclium salutaret ille rīdit. Pro eo q; lignū sancte crucis cuius indignus honorifice tractasti. si credere volueris dño ihu xpo. et illius te seruū ee confessus fueris. regnū tibi parsarū tantū cū patrimonio tuo et vitam. acceptis a te pacis obsidibz dabo. Quod si nolueris mox gladio meo interibis. Cui autē ille nequaq; acquiescere

extracto gladio caput eius amputauit. Suscepit igit̄ lignū sancte crucis. et oēs ppli gaudentes cū ramis et cereis et cantibus. alij obuiā pgunt. et alij subsequūtur. Cumq; imperator de monte oliueti descendens per portam qua dns introiuit ꝫn ad passionē venerat. cū equo regio et ornamētis imperialibz intrare vellet repente lapides porte descendētes clauserūt se iuicē. et fr̄is est paries vnus. Cūq; mirarent attoniti et nimio merore cōstricti respicientes in altū viderūt signū crucis in celo flām̄eo fulgore splendescere. Angelus quoq; dni accipiens illud manibus stetit supra portā et aut. Qui rex regum passionis sacramēta cōpleturus p hūc aditū introiuit. non se purpuratū nec diadematē venientē exhibuit. vel eq̄ potentis vehiculū requisiuit. sed humilis asellū tergā insidens cultoribz suis humilitatis exemplū reliquit. Hijs dictis angelus confestim in celū rediit. Tunc imperator gaudens de visitatu angelico. depositis imperij insignibz dissolutatus protinus zona lutea tantū precinctus crucē dni manu suscipiens ꝓfusus fletū lacrimis. oculos ad celū erigens ꝓperabat ad portā. Illoq; humiliē ꝓpinquante. durum lapidū celeste sensit impiū. Statimq; portā se subigens liberū introitū prebuit ingressui. Odor quoq; suauissimus redolitante diuinitus aura de ꝓsarū prouincia per longa terrarū spacia ierosolimitana fuerat illapsus eodē mometo quo de ꝓsano cosdroe sancta arca fuerat heraclio baiulante egressa tūc reddit et per totā se gratiā infudit. Itaq; ꝓplo dei laudante potentiā. gloriosus quoq; augustus erūpens in laudibz aut. O crux splendidior cūctis astris. mundo celebrior hoībus multū amabilis. sanctior vniuersis. que sola fuisti digna portare talētum mundi. dulce lignū dulces clauos. dulcia ferens pondera. salua pīte tuos. in tuis hodie laudibz congregatis. Hec cū dixisset preciosū illud lignū in loco suo restituit. Sigibertus Eodē tpe terremotus maior mense augusto fuit et secuta est clades in ꝓplo. ꝓuincie scilicet

sanctorū. ita ut nullus posset agnoscē mortuū suū. De bonefacio papa. Cap. xiij.

Bonefatius papa tūt romane ecclesie lxvij° presidebat. Hic decreuit ut nullus trahat̄ violenter de ecclesia. Hic constituit ut monachi in officio sacerdotalis gradus cō stituti vtanē pēnte ligandi atq; soluēdi & libro pontificū. Hic bonefacius natione campanus sedit annus quinq;. Constituit autē ut testamentū valeat sēm iussionē p̄cipis et ut nullus trahat̄ de ecclesia. Et ut nullus acolitus presumat reliquias scōz mārm leuare nisi presbiteri. Erat autē mitissim⁹ sup oēs hoīes et misericors. Hic amauit clerū et pgrē intergram clero suo dedit. Eodē tempe añi dieū ordinatiōis eius eleutherius patricius exarcatus factus in thuscia assumpsit regnū. Et eo veniente ad ciuitatē romanam ad castrū quod dicit̄ leutheolus. ibidem a militibz rauēnatis interfectus t. Cuiꝰ caput ductū est constātinopolī ad pijssimū principē. Sepultus autē est a pud bēm petrū viij° kl' nouēbris. cui successit honorius. De passione sci anastasij monachi cū sociis suis. Sigiberti. Cap. xiiij.

Anno heraclij viij°. anastasius ex magō xp̄ianus et monachus a ꝑsis captus. post verbera vincula et carceres. post diutinā appensionē per vnā manū. tandē absciso capite cū alijs lxx̄ martirizatus. Ex gestis eius. Passus est autē hic scūs xi° kl' februarij sub rege cosdroe. qui aruē dīu captiuā tenuit. Et primo quidē iussū est eū deos sū poni. et lignū sup tybias eius imponi. duos quoq; uros fortissimos stare supra metā duaz p̄tū ligni. Cuiꝰ dolores fortiter sustinuisset iussus est vna manu suspendi. et saxū magnū ad pedē ligari. et sic derelinqui. Tandē cū alijs lxx̄ missis in gutture fumibz suffocatus est. et postea decollatus. ℣ Sequenti die duo q̄dam in custodia carceris confabulabā tur ad iuicē dicente vno ad aliū. Scis q̄z venerūt ames et sederūt iuxta corpus illius monachi. et non contingebant illud sed custodiebant. Alio vero dicē te. et ego quando suppleui vigliā meā et ambulaui in domū meā. vidi sicut stellā super pauimētū lucidā. Et pgrēs ut viderē quid eēt. stellā iam nō vidi. sed corpus monachi illius ibidē iacens repperi. Custodibz hec dicentibz xp̄iani qui in carcere erant. et aliquid de lo cutione ꝑsarum cognoscebant audiētes alijs xp̄ianis retulerūt. Absoluti āt a vinculis vbiq; diffamauerūt. De sancta virgīe pharo et frībz eius. Sigiberti. Ca. xv.

In tempore pharo virgo xp̄i daruit in francia. Cuiꝰ sānctam imitatus frater eius pharo ex comite clericus. et ex clerico scūs meldensiū epūs claruit. Ex gestis eius. Horum genitor hagnericus ex gente burgūdionū duxit prosapiam. atq; in aula regis theodeberti inter priores et proceres non mediocriter fulsit. Erat namq; cōsilijs regnūbz notus. ac nobilitate sanctae vallatus hospitalitatis deditus. atq; scōz virorū susceptor deuotissim⁹. quorū in mentibz ꝑspicax oculoz ac mentis intuitione xp̄m agnoscebat. Hic est adeptus siu non impatē generis cōiugem nomine leodegundam. Ex qua tres susceptit liberos. pharonē virū sanctissim. walbertū et chalnoaldū. Filiā quoque mire probitatis noīe pharam. Chalnoaldus beato colūbano erudiendus a patre traditus eius minister deuotus dum in solitudine vastā heremimoraret. ei olim belua paruit ad preceptū mgri columbani sicut in gestis eius supra posuimꝰ. Iste quidē chalnoaldus germanus beati pharonis postmodū presul in ciuitate lugduno clauato datur nobilis ut in vita beati eustasij scptū est. ℣ Beatus vero walbertus a sancto colūbano in luxouiensi cenobio cū frē chalnoaldo et beato agilo filio agnoaldi fratris supmemorati hagnerici cōmissus est erudiendus eustasio magne eruditionis viro cū multis alijs. qui postmodū ecclesiarū doctores presules eximij claruerūt. Cū apud villam papinicensiū dei cultor eustasius a genitore prenoiatorū firm officiosissīe

suscepꝰ monaret. atq; cognouisset soror eoꝝ pharā beata columbani benedictione sacratā grauiꝰ oculoꝝ fatigium retinere. quā contraxerat assidu fletꝫ me roꝛe. eo quod disponeret a patre nupcialī operi inseruire et sanctimonie votū frustrari. nuper deliberatū patrem asperitate verboꝝ obiurgāt dicens. hoc sciu ee opꝫ q̄ virgo afficeret tanto distrimine pcli. Ad hec siquidē pater simulatione verboꝝ filie se dixit posthabere nupcialī cōiunctionē. tantū ut ipsius mereret ioiandam corporali sospitate. Intq; vir dei horū credulus verboꝝ ad loam in quo egra decubabat puella accessit. et vtrū in sāmoniali habitu viuere vellet salutat. At illa suspirans ait se pudicā angelis socā desiderare. pociusq; supnū sponsū conspicere q̄m terreno flebilī inhere. Mane vero visus est ei astitisse vir reuerenti vultu oculis ardentibꝫ dicens. Certa esto famula dei meiq; promissis firma hodie tibi virū aduenire qui te sospitati restituet. Hac expleta visione post modicū intrante ad eam beato eustasio visionis ordinē virgo phara enarrauit. et credē se illū esse per quē sibi audierat visū reddēdū Tunc eustasius oratione facta promissū diuinitus aduitoriū virgini accelerantem sanitatē latentē contulit De fuga eiq; et carce q̄ tulit pro virginitatis amore. xvi

Quod videns pater voluntatē coꝛdis factis appetit. sponsū aduocat sponsalia firmat. tempus nupciarū statuit. At illa fugā arripuit. et pauimenti cursu ecclesiā beati petri ingressa atq; in terrā prostrata pugnis teneꝝ pectus quassabat. lacrimisq; terrā vbertim irrigans hijs verbis orabat. O petre qui iustis regna reseras celestia. obsecro ijustis huc ad tua confugi limina. tua volens esse virguncula. Et tu o xpe qui semper flectēris precibꝫ humiliū remittēdo sordes. serua virginitatē meā oblatum tibi per eterna scula. Quo pater cognito pueros illico dirigit. mandans eam in loco interfici. Sed pueri prouido consilio aliquantulū in eundo consistunt. ut ipso morarū spacio. patris mitigaret seuicia. Deniq; eo veniente atq; atriter seuiente. ministri cōminacioē mortis artificiose intentabant. Ad qs illa. Non inquit a genitore talia munera debent filie. Sed iocundus est michi in hoc loco pulchrā morte appetē q̄ virginitatis florē pdere. Hoc autē certissime genitor nouerit meus. quia nūq̄m copule nupciali in vita ista subdi consentiam. Referentibꝫ ergo famulis hec diuino ille furoꝛe animi nequaq̄ sine lesione filie mitigare voluit. sed custodie deputatus seruabat eā ad ea que fuꝛe disponebat. Dumq; ista geruntur dei misericordia contigit beatū eustasiū per ipsū hagnericū reuerti. ab expleacione legationis regis lotharij. Qui cognoscēs tam diuā regis aduersionē in filia ut reuocabilē desinere studuit eius animum diuis verboꝝ aculeis terebrare. et ad penitendū cōpungere. Qꝫ vero in de rediit. quousq; et puellā desiderato sanmoniali habitu per gondoesseron meldensem epm ornaret. et ut idem hagnericus monasteriū in ppꝛio solo famulatum dei congruū habitacioni construeret. Porro sctus vir walbertus claresciti vite meritis post gundobaldū rexq; a sancto dyonisio primo antistitū meldensis pontifex egregius fuit. De sco pontifice eius aliq; scis et meldensib⁹ epis. Capitulum

Restantissimꝰ itaq; hagnericus prius filiū dilectū pharonē tyrocinij tempoꝛe in aula regis theodeberti exercendū alebat. ut sibi ad dignitatē honoris habendā quā in palatio retinebat succederet. Quod dipotentia diuinitatis fauente. tra actū cognouimus. Etenū quādiu honoꝛe sublimatus est regio theodebertus. pharo scis iuuenis togam militari vestitus inter proceres palatij familiaritatis plurimū apud eū retinuit locū. Et postmodū deuictis a lotharioꝫ theodeberto et theoderico. cū lotharius istoꝝ regnoꝝ monarchiā obtinuisset. bīnum pharonē inter reliquos regni proceres amicicie siue familiaritatis sublimauit. nobilitauit. Qua fiducia fretus sepe per se

ipsū regem monebat vanos huius vite flu
uores sup̄nus desidijs calcāe. oīlz se amabilē
pbere. oēs actꝰ et mores cōpositos habē. ꝯsilia
quoqz regalia publica ꝛ ꝑuata amoris dī mu
nificentia prudentissime disponebat.
Cuqz misericordie opibz insisteret. et
reos a morte liberaret. regi lothario
multa bona ꝑsuadebat. cognouit sanc
tam pharā sororē suā desiderio videndi
se grauit affligi. Ad quā cū venisset in
tantū eius familiare colloquiū beatꝰ
pharonis ꝑmouit mentē ut gloriam
palatini principatus atqz regalis ami
cie contemptiet. luxuriaqz cōuigia in iu
uentutis flore positus refrenaret. seqz
ecclesiastico ordini soaaret. et uxorē suā
blidechildē sacro velamine conseraret.
Ecclesiā sancti stephani meldensis quā
magna premebat paupties. ditissimis
villarū opibus munerauit. Locū quo
qz virginis pharę post sūmo adutamēto
magnifice sublimauit. Conaues et pere
grinos et exules ex facultatibz suis ale
bat. eiusqz fama odorifera longe lateqz
diffusa resonabat. Quapp gens anglox
eius amore irretita. suas quoqz virgines
monasterijs duobz inde scilicet et pharę
deo militaturas per eū manipabāt. De
sancti fridenī scotigenā ad prouinciā at
trebatensē misit. quā sana doctrina xpo
acquisiuit. et claris miraculis illi attēt.
Quadā die cū sūus gislenus cū sō pha
rone corpus reficēt. vas vitreū quo vinū
ꝓpinabat̄ pinterna tenente manu ruens
confractū est. Cernens aut̄ btūs gisle
nus ministri in pallorē versū. inuit il
li latenter dari frusta calicis fracti. Super
quē oratione facta repente vas vitreum
redintegratū est. Interea post dormi
onē walberti epi meldēn. frater eius sūs
pharo ad idem pontificiū petit̄. et a rege
clotario quē ille de sacro fonte susceperat
assensus requirit̄. Qui cū magna cordis
alacritate nonnodo fieri mandauit. ꝙ
eciam sine aliqua scrupulositate id fieri
iudicauit. Vere admirabilis eterna sapia
que tres germanos sub sacrato trinitatis
numero predicauit pontificali dignitate
insignuri. eoꝝ quoqz germanā mag
nis vite meritis decorari. Postqz vero
sūs pharo in cathedra sublimatus est.
qm̄ mira sanctis operā in eū claruer
testant̄ virtutes. quas ob meritū eius
declarandū xp̄us operari dignatus est.

De miraculis eiꝰ et tēptnaē curnali. Cāp.

Dje pasche cū beatus pharo xv
manus ꝓpositione pluri iij
mos sanauisset. atqz sese ut fieri
solet utriusqz sexus multitudo compri
meret. quidā puer allatus est int̄ cete
ros ad confirmandū orbatus luīe ocu
lorū. Cuius fronte cū vir deo plenus ole
o liniret visibili. et sancti spūs donū et
lumen oculoꝝ recepe puer meruit. qa
xp̄us famulū suū per olei infusionem
quanti meriti existeret ꝓtiapibz suis vo
luit declarare. Cum sūus antistes per ci
uitatē transiens. ut quibz cōpetebat vi
sitationis pietatē conferret. contigit an
vinctoꝝ carcerē eū transire. Quē cum
vincti cognouissent adesse. petere veniā
facinoꝝ et solutionē vinculoꝝ ceperunt.
Quibz vir dei. Exite inquit liberi. eo ꝙ
peniteamini. Statimqz soluta st̄ vincula.
Idet eadē silencio est omittendū qnta vir
tute animi eius cōiunx nomine blide
childis sacro velamine manipata. sa
pontificis temptamēta aduersū se anti
qui hostis ꝛiecta malignitate reppulit.
Cū hec sanctimonialis deo inseruiret. sanc
mie studijs in villa residendo ex iure sue
ꝓprietatis quā vulgo dicāt̄ puniendo. p
sul pharo recordatus ipsius amoris sil
et pulchritudinis. ad hoc usqz ꝓductus est
ut eam ad se venire mandaret. Quod
famula dei cū prima audiatione rēnu
isset agere. non distulit antistes dei mā
datū ingeminare. At illa secundo hui
primā negligenciā cōiunxit. Cuiqz hijs
duobz mandatis terciū adiecisset. illa
obstinatū intelligens aīm eius. argu
mentosū excogitauit consiliū quo pon
tificē a proposito abstraheret. et suā cas
titatē conseruaret. Etenī ornatū abia
ens vestiū totundit̄ cesariē capitis. et
alicio induta sese contēplandā ei prebuit
Cumqz in eam intendet exhorruit vehe
mentē faciens se deliberasse oīo illicitū.

atq; abstractū se a disposito opere sagax consilio prudentis femine muratus est. Quē abiecat scandalū pulchritudīs sue a se. ne per oculos capet̄ corpis ꝓparat; minister deo. et sacrificatū templū spū sco

Adhuc de mirabilis ei⁹ et obitu. Cap xix.

De quadā egressus est vbem orandi gratia. ad oratoriū sa remigij. Dumq; ab oratione surgēt subito flebilis clamor audiē. fremitusq; lugentiū. et heu ingeminantiū. Refertur nauis demersa medijs in fluctibz plena grandi ꝑplo. Epūs ascenso ponte fit prior frigida humo. et humilem vultū dedecat vsq; ad frigidā terram Vix hora media orauerat et flumē baculo quē tenebat dextera tangit. Mirum dictu. Ecce videres nauē depulsā relabi in sūmo fluctu non stridente vllo rudē te. nec remigio secante et aūctos demersos referri summo litore. facto longo agmine obediente sancto pontifici elemento fluminis. Dum beatus audoenus in ꝓpria tellure in burgensi saltu monasteriū construxisset sup torrentē quē veteres incole resbacen noīauerūt ac oratoriū in honore beati petri apostolor principis dedicare statuisset. idem pharo sāssimo huic dedicationi interfuit. quoniā idem monasteriū in sua dyocesi construebat. et btūs audoenus omnē ordinationē eiusdē loci cū consilio eius disposuerat agendā. Ipsa die dedicationis eiusdē oratorij ꝑuū marmor decentissime politū cōuocatis pontificibz benedicentes cū vellent ponē sup ipsū altare. repente de manibz eor elapsum terrā tenuit. Et per mediū fractū est tam recte ut si quispiā ferro illud secuisset. Quod cernētes pontifices btūs pharo et scūs amandus cū optimatibz audoeno et eligio de quor manibz idē lapis elapsus est. terre sese straverunt. orationis gemitū deo fundētes. Surgētes vero ab oratione ut signauerūt lapidē signo crucis. ita reiunctus est solide ac si mūme fractus fuisset. Idem scs vir exstitit a dotario rege filio ipsius antistitis vsq; ad tempa childerici pronepotis ipsius dotarij. et sedē episcopalē rexit lxvi. annis. In quibz et feliciter certamīs agonē explenit. et viā vniuse carnis gloriose ingressus est. Huius natale celebratur v° kl̄ nouembris.

De scīs abbatibz eustasio et attilano. Caplm .xx.

Anno heraclij decimo scūs columbanus obijt. cui⁹ discipulus gallus in alemānia claruit. Eustasius quoq; abbas luxouiensis et attilanus bobiēn post columbanū claruerūt. Ex gestis eustasii abbatis scī eustasius a beato columbano abbate italia paterno affectu directus. equo iure subditas monachor cateruas reperit tempore clotarij regis. adeo omnibus gratus. ut nullus se btīn columbanū profecisse gemēt. qui eius doctrinis ibidē non fuisset. De hoc iam supra diximus in gestis sancti phaaronis. Huius natale celebrat̄ iiij kl̄ aprilis. Ex gestis scī attilani.

Porro scūs attalus btō columbano de hac luce migrante succedens. cū egregiē bovense monasteriū regēt. dyabolus contra eū aliquor subditor corda sustatuit. qui se dicebant tanta seruoris austeritatem et ardue discipline pondera ferre non posse. At ille sagax̄ pia fomenta prebere et mollire corda tumentia nitebat̄. suadens remissa patres per moderationē et contemptū pūtis vite regere celor possidere. Cumq; se nichil proficere iam cerneret ptinaces ire ꝓmisit. Quos postq; ab eo segregata sunt. cū viri dei sius detractionibz laniarent. vnus eor subito igne febriū accensus inter penas incendij clamare cepit se si posset ad beatū attilanū venire velle. et admissi ab minis dāpna penitentie medicamēto leuire. Vix ei hec dicere licuit. obmutuit et extremū anhelitū talib; dimisit. Ad illi qui aderant videntes iniuriā viri dei a deo vindicari. quidā ad eū cū penitentia redeunt. Quos ille miro modo gaudio susceptit. sius q; locis suis cognoscentes cuncpas restituit. Alij vero qui datū penitētie locū contempserūt non redeundo diuersis mortibz direpti sūt. Nam vnus eor vū securi prussus interijt. alius dū paruū flūminis alueū trānsmearet ereptus

popliabz ꝑuula vnda neatus est. Terra
ꝫ se in mari ruine tradidisset dimersꝫ
est. Quodā tempore cū bobus fluuiol⁹
turgidis aquarū molibz violenē et rapa
citer defluens molinū monasterij suffo
debat. at totū officinā ocius demergē mo
liret. vir dei hoc audiens sp̄noaldū dya
conū ad se fecit accersiri. Cui dixit. Ap̄
hensa baculo quo sustentor vade ad bobus.
impetrantisq; voce dicto signo dñice cru
cis prelato ut istas ripas ꝑfodere desinat
ne presūpte audacie modos suppleat. Sed
alia mādens latera istri sinat esse illesa.
Sperijs se cognoscat dñi recessurū. Cūq; ille viri
dei ꝓpio obedisset mox q̄ fluui⁹ obediēs relic
to alueo collis lata cedens fluenta per aduā
collis latera velut aīalis strictos latices
sustentabat quoadusq; constanua aluei pa
terent. Quo sustētante liquido fluerent
Vnus monachoꝝ dñi in agro laboraret
ꝯpinato ictu ferramēta pollue sibi ex
leua precidit et suppositā gleba quasi su
nus sepeliuit. Ꝓgensq; ad monasteriū
rem patri prodidit. Cumq; vir dei ꝑtem
abscisi pollicis terre conditā sulcoq; se
pultā sibi afferri iussisset sputo suo il
lā manui uīxit. cōiunctusq; poller
mis glutino ut antea fuit adhesit.
tractoq; silentio ut abiret impauit. Cā
autē in supmis vite p̄cis hora fungeꝫ
inter mestā suspiria et fluētes lacrimas
celos intuens vidit sibi subito cosdē ap
tos. Quod per horarū multarū spacia cō
dis rugitus promebat. Deinde gratias
agens. et fratres exhortando confortās
aiam celo reddidit De sancto walarico et
bois eius ijrijs. Ex gestis eiꝰ. Cap xxi.

Ex discipulis sc̄i colūbani fuit sc̄s
walaricus Qui de aluernua q̄n
dam regione ortus oues p̄ris sui
adhuc puerulus pascebat. Audiēs aūt
qualē pueri nobiliū in scolis solebant
erudiri. eodē desiderio prouocatus tabel
lam sibi fecit. et cū suma veneracōe et in
stantissima prece impetrauit a magro ꝯ
sanctū ut sibi scriberet alphabetū. et
prima elementa monstraret. Quo fc̄o
letus ad opus sibi ꝓiunctū remeabat.
Sicq; in breui dei fultus auxilio patr
suo ignorante. totū parauit psalteriū.
Deinde cepit ecc̄iam frequentare. Nō mul
to post secutus est auūculū suū ad mo
nasteriū noīe autumo. Quē secutus pa
ter suus minis et terroribz atq; blandici
is revocare non potuit. q̄nuis abbas
et fratres eū deprecarent⁹ ut cū patre
rediret. et imponerent ei tenuia duoꝝ
et triū dierū si hoc non faceret. Ille aūt
firmus in ꝓposito ꝑsistente ait abbas fra
tribz. Non abutam⁹ quod nobis misit do
min⁹. Post hec cepit semp ad alacora
festinare et pegrinacōē pro amore dī
appetere. Tunc pexit ad monasteriū
marcharij quondā autisiodorensis epi.
quod in suburbio ipsius ciuitatis i quo
dam viridario erat constructū. vbi a p̄
fato pontifice benigne susceptus est. Ibi
eciam districtissime viuens cepit a ml̄
tis predicari. Ad quē dum visitandi gra
cia quidā dues et nobilis bobus nomīe
deuenisset. audiens ab eo verbū dei nun
co remansit nec vltra ad seculū est re
uersus. Hij duo pariter luxoriū prexerūt
ad sc̄m colūbanū. Sub huiꝰ colūbani ma
gisterio factus est sūis walaricus ortola
nus. Quod officiū ei ꝓiunctū est causa
humilitatis probande. Huiꝰ olera nec a
vermibz. nec a quocq; aīali ledi poterant
cū alia olera circaquaq; deuastarentur.
Quod walaricus fratrū meritis asscri
bebat. Tunc cepit sc̄is colūbanꝰ eū int̄
probatos monachos reputare iudicātibz
alijs adhuc eū quasi nouicium int̄ pulsā
tes ponendū. Cui aūt ad audiendū ver
bū dei a sancto colūbano fratres certatī
ꝓperantes intrarent. intrante sc̄o wala
rico cū ceteris in ipso limine. senciebat
sc̄is columbanꝰ odorē magne fragrātie
et suauitatis ad se venire. De pegrinan
di ꝑpe eiꝰ ꝑ spū ꝓphetico. Caꝑ xxij

Post hec quidā e fratribz noīe wa
dolenus accensus desiderio sancto
petijt a sancto colūbano ut ei licenciā
predicandi inter gentes concederet. et pro
solacio fouende religionis walaricū se
cū abire ꝓmitteret. Quod et ille ꝓmisit
Cūq; pariter in neustria venissent a rege
dotario remotū locū residendi poposcer

Et cū ad querendā locū ambianensiū gual
nuago pueniſſent. contigit ut quidam
ob reatus ſui meritū in cauleo ſuſpenſus
eſſet ac defunctus. Quē cū alonge btūs
walaricus inſperiſſet ꝓmotus pietatis
viſceribz cursu conato ad ſtipitē pueni
Et prohibentibz eū tumultuabz ne tāduer
mortuū tangeret. ille tamen intrepidus
vinculū ſoluit. et corpus defuncti mani
bz ꝓprijs ad terrā deposuit. et ſup ſupi
natā membra eius ſe cū lacrimis in o
ratione prostrauit. ita ut faciē ſuā fa
cei illius imprimeret. Stupz aſtantibus
cunctis ymo stupentibz quasi ex profun
do ſompno paulatī cōſurgentibz mem
bris mortuus incolumis reuixit. Pre
tus autē vex cum ambianensis pontifex
conſensu. locū eis secretū ut peterant ſi
leuitarias dicebat cōcessit. Vno ex late
re vicinitate maris eſt amenus. ex alio
currit piſcifere ſomene fluuius. Ibiq
ſe btūs walaricus in quadā celluła se
gregatus a fratribz recluſit. ut omni
cura mundi postposita vel ſoluto more
tī diuine meditationi inſisteret. Ceteri
vero fratres conſtruentes ſibi celluląm
de elemosina regis videbanē habe ſubſtā
tiam. Cui autē quedā matrona panē
et flascones aliqī per quendā pueri ei
miſisset. puer auditate potus et tabi cir
cūuentus ptem ſibi retinuit ptemq; ali
am ſeruo dei preſentauit. Cui cū hoc fac
tū diuino numine cognouiſſet aut. Qd
nobis allatū eſt. inde deo gracias refe
rimꝰ. Sed et tu fili hoc prouide. ne quid
incaute ſūpſeris de illo pane vel flaſco
ne quos tibi in quodā vaſculo. abſcon
diſti. quia ſerpens eſt in illo vaſculo. et
in pane illo venenū mortiferū. Tūc ſtu
pefactus puer ilico terrore obriguit.
Moxq; reuerſus cū vaſculū aperuiſſet
et inde anguē exire vidiſſet illū panē
contingē non audebat. Sed tremefactꝰ
et confuſus de hoc qđ gesserat ad seruū
dei rediens penitenā egit. De vindic
ta dei in contēptores eloquioꝝ eiꝰ. Cāp xx

Idem amicus dei cū de quodā iij
loco cāldis ad ſepta monaſterij
tempore hyemis repedaret conti
git ut pro austeritate frigoris in domū
cuiusdā presbiteri cū ſodalibz ſuis ad ca
lefaciendū ſe declinaret. At illi qui tam
tū hospitē eximio cultu venerari debu
erant ut quis ſacro eloquio ſtatui ei mos
erat inſtruerenē. magis turpia ac luxu
riosa et inhoneſta verba vna cū iudi
ce loca illius audacter et contumaciter
loquebanē. At ille ut ſemp conſueuerat
putridis hoīum acutiabz ſalubria verbi
dei medicamenta ꝓponebat dicens. Fili
nūquid illud in euangelio non audiſtis.
de omni verbo otioſo reddituri ſumꝰ ra
onē in die iudicij. Sed illi contēpto eius
precepto. magis ac magis ꝓpudicissimis
ebulliebant ſermonibz. Tunc ille. Volu
inquit. ꝓpē rigorē frigoris corpuſculum
meū ab igne paululsper refouere. ſed vōs
prohibeo ſceleratiſſimis verbis. et nunc
eciā exire a vobis non cōpelor. Egreſſusq; de domo puluerē ibi de pe
dibz ſuis excuſſit. et ad locū deſtinatum
iter direxit. Sed illos infelices et proca
ces vltio diuina mox ſubſecuta eſt. Nam
ille presbiter qui recte ſibi vel alijs preui
dere neglexerat. oculoꝝ ſubito lumē ami
ſit et preſato iudici ipſius loci ſtatū emar
cuerūt virilia. Tunc ſera penitencia duc
ti ſupplicabant humiliter. ut iterū famu
lus dei domū illā vellet intrare. ſed il
le precabz illoꝝ non aſſenſit. Itaq; vnus
in ſua cecitate ꝓmanſit. alius contrac
to corpe et putrefactis genitalibz de
hoc ſeculo migrauit. De ſcitate cōuerſa

Et merito onus eiusdē. Cāp xxiij
vir ſcūs tantis virtutibz emine
bat. qui ab vtero matris virgo
manebat. Humilitas eius et benigni
tas modū humanū excedebat. Et un tūc
diuina gratia et cōpunctiōe plenus cār
ut quociens predicabat diſcipulus vel de
pſallens celū aſpiciebat toties lacrimas
effunderet. Tanta in eo erat manſuetu
do ut auicule in manu eius ſine formi
dine cibū ſumerent. et articulis ſuis ſpō
tū vellet. oblitas ſue feritatis et quaſi
domeſticas eas palpitaret. Lectulus eius
ex virgis contextus. vili lectisternio tegeba
tur. Facies eius palluda valde et macie cō

fecta quia frequent in tota ebdomada ni
si in die dñico nichil sumebat in cibo nō
vinū non sycerū. sū in aduentu quidem
hospitū et in caritate de hijs oñibz poca
lis pregustaret. ¶Cū vero dñs per eum
languentibz gratiā curationū conferebt
vel futura et occulta pnūciabat. tunc
roseo colore gene eius nimio fulgore mi
rabant ut palam oēs intelligent. q ea
per eū facta vel dicta spiritu sancto coope
rante fiebant. ¶Vic ad felicē prospere ppera
uit finē. ¶Multociens in vigilijs pnoctauit
furtiuas orationes inter condensa vepriū
et per cōcava vallū frequent fecit. Tuni
ca cū capella tm vtebat. ¶Peccantē aliquē
de fratribz iuniorib; postq̄ usserat fla
gellari sepe ne hoc fieret prohibuit. Sed
votū ad se blande admonebat ut ista
sola verecundia ei sufficēt. quatenꝰ de
cetero aliud vicū non iteraret. De scō hil
deuerto meldensi epō. Ex gestis ei⁹. Caplm

¶Er idem tempus floruit scūs xxv.
hildeuertus natus in ciuitate mel
densi. cui epūs prefuit. Quinquēnis
traditus est sancto pharoni sacris lutteris
imbuendus. Comica sodalū patientissime
portabat. Ex quo presbiter a sancto pharone
factus est semp alicio ad carnē vsus est. Ob
nitu sancti pharonis monasteriū pcijt pr
btm pharonē epūs scūs est. ¶Iuxta vrbem
meldensiū habebat ecīa crucis sancte. in
qua quondā sepultū fuit corpus sancti pha
ronis. ¶In hui⁹ ecclesie atrio meldenses mor
tuos suos sepeliebant. ¶Accidit aut ut qui
dā malignꝰ vir btm hildeuertū peteret
ut in illo atrio sibi aliam ecclesiā licēt edi
ficare. ¶Quod et fm est. Sed idem templū
auaricie studio fabricatū nocte precedente q̄
in crastinū dedicari debuerat fundit⁹ cor
uuit. ¶Quo timore pterritus btūs hildeuert⁹
et penitencia ductus romā adijt ad bonefi
cū papā venit. ut penitenciā sibi iungeret
sup hoc pcō. ¶Qui post satisfactionē ab illo
missus est ad predicandū. ¶Introiens aut
per singulas domus dicebat. pax huic do
mui. ¶Pax ingredientibz et egredientibus.
et sic verbū incipiens ad finē vsq̄ cōplebt
¶Hoc faciebat usq̄ hierosolimā progrediēs
et reuertens septimo anno egressionis sue.
retulit pape que gesserat. ¶Rediens aut
in galliā cū auctoritate dñi pape in loco
qui dicit latiniacus uenit monachū noīe
furseū sanctitate precipuū. Cui angelꝰ dñi
astitit per visū dicens. ¶Hildeuertus epūs
mane venturꝰ est ad te. an a dño peccata
noueris ee dimissa. ¶Vide ergo ut eū iusti
pias cū honore. ¶Ad hec cū veniret sāc⁹
hildeuertus proiecit se ad pedes eius. Quod
ille videns ruit in faciem suā. Deinde per
uenit hildeuertus in vicū quendā. septimo
ab vrbe meldensiū miliario. vbi ecclesiam
in honore beate marie ipse fundauerat.
quā postea dedicauit et ibi missā celebra
uit. Cuiꝰ ibi de manibz uantos traxisset.
apposuit eos radio solis. et sustentati sūt ab
eo tocū horarū spacio. Deinde suscitauit q̄
dam puerū sine baptismo mortuū. Quē
baptisans vocauit aldebertū ex noīe pris
sui. quē iuxta se precepit sepeliri septimo
anno postea morituru. ¶Mortuus est aut
beatus hildeuertus vij° kl' iunij. ¶Horū duo
rū corpora btūs maiolus abbas ex revela
cione angelica postea leuauit de terra ip
se et episcopi plurimi. De scō austregisilo bi
turicen archiepō. Caplm xxvi.

¶Floruit eo tpe in gallijs austregisi
lus bithuricensis archiepūs. Sigibto
et sub eo sulpicius tyunibertus coloniēsis
archiepūs. et iohes tungrensis Ex gestis sci
austregisili. ¶Hic austregisilus inter ce
tera virtutū miracula. quibz in vita sua
claruit. quendā molendinariū curauit
Qui die dominico temerario spū volens
emendare molam. accepto ferro antiqui
quod vulgo scoton vocant cepit molam
terere. Ex quo pcō adhesit manui eius
manubriū ferri illius. Quod nullus po
terat de manu eius auferre. Et tanta dis
trictione arctatus est. ut inter digitos ei⁹
iam cepisset sanguis prorūpere. et aspicen
tibz ob fetorē fastidiū facere. venitq̄ ad pre
fatū dei hoīem. Qui postulans dei auxiliū
accepit manū eius vbi adhesserat malleus.
et digitos primū extendens tulit ferrū il
lud. et manū eius attrectans oēm dolorē
expulit sanatusq̄ homo recessit. ¶Post obi
tū aut eiusdē sancti tū pipinus rex fran
corū princeps contra eudonē aquitanie

principē volens dimicare ad vrbem bithy
riā pueniſſet. barbari de excercitu domī
quandā in villa arrobria que prefati ſī
fuerat. in qua freq̄nter manēs nouerat
vel dormierat. vicinis contradicentibz to
tum vallauerūt incendio. Statiq; arrep
ti a demonio vnus ex eis abſtracto oſtio
de ipſa domo que ardebat in flāma ſe p
cipitat. ibiq; vitam finiuit. Alij ecīā ſeſe den
tibz latebrabant. Nōnulli vero ſibi īuicem
membra trūcabant. Nec multo poſt cū
prefatus eudo vnū de optimatibz ſuis noīe
agnū in monaſterio ſī austregiſili manē
uiſſiſſet. ille quicq; īuenire potuit in ipō
cenobio comitibz ſuis diſpenſandū tradi
dit. ita ut nulla fratribz ſubſtācia r̄manēt
Cum aūt abbas ei ſupplicaſſet dicens. mi
ſerere ſeruis tuis ut poſſint viue et pro te
orare. et ille ſuperbus preces eius deſpice
ret. accedentes monachi ad ſepulchrum
ſancti cū lacrimis orare ceperūt ut eos
dīs ab ijmico eriperet. Tū ille infelix
agnus omnes ſancti austregiſili villas
pluſtrans. pecora et oīa alia quecūq; re
periebat ſecū ducebat. Et dū iter ageret
apparuit ei ſcīs austregiſilus per ſopnū
dicens. Cur me tam grauit predatus es
et michi ſeruientes reliquiſti tam triſtes.
Hec dicens pauſſit eū in cerebro. Tū ille eui
gilans ſe a ſancto austregiſilo pauſſū ex
clamauit. et paulo poſt expirauit. De ſcō
ſulpicio eiuſdē ſuccеſſore. Ex geſtis eiꝰ. xxvij

BEatus quoq; ſulpicius clariſſimis
parentibz ortus. in flore primeue
etatis xp̄i miliciā ruptis ſeculi
laqueis tam ardent̄ ſuſcepit ut ſi pſecua
oīs tempus non defuiſſet pcaulis ſe ſpon
te ingereret. Nichil aliud adhuc in ſeculari
habitu poſitus viſus eſt agē q̄m monaſte
ria conſtruē et eccleſias inſtaurare et
miſeris auxiliū ferre. In ecīā haut
longe a parentū domo poſita diam ſi
lencio noctis. indutus veſtimētis penitē
te ſacris orationibz pnoctare pgebat.
Et diluculo rurſū ſecularī veſte ornatus
ſanctū ꝓpoſitū oculebat. Hic erat huiꝰ
infantie ludus. talis in eo coalescebat in
deū affectus. Nocte quadā in illa eccleſia
cū duobz pueris vigilans cū contēplacōi
profundius intenderet. duo ethiopes te
rribili. apprehenſos ſingulī pueros ab
eccleſia trahere nitebant̄. Quos vir dei
poſt tergū magnus clamorib; eiulantes
attendens tetros illos reſpexit. Et ma
nū contra eos eleuans illos cruce vexillo
repreſſit. Quibz illico elapſis. pueri ſoſpi
tes remanſerūt. Ex eo tempe hoſtis calli
dus omnia contra dei militē molimina
verſans. quē mente non valebat corrūpere
minis fantaſticis nitebat̄ deterrē. Fama
aūt de eo longe lateq; reſperſa cū a fide
libz clotario principi hoc eſſet ſuaſū ab
austregiſilo biturice vrbis epō petijt ut
vir scīs qui tam leuitice ſortis gradū at
tigerat in caſtris ſuis abbatis officio
poturet̄. Et poſt eodē ſacro epō migrāte
ad dīm idem vir scīs procurante dīo e
piſcopalis apicis emeruit ꝑmā aquitā
nie ſedem. Oneri igitur pontificale nato
tus. oneri ſuccubuit non honori. Omib;
omnia fructus tradens ſeipm̄ ieiunijs in
deſinentibz et vigilijs pene iugibz ita ut
ſi q̄n̄ parū aliquid ſompni neceſſitas
naturalis exigeret. hūc non ſupra ſtra
ta mollicie. quia nūq̄ uti conſueuerat ſo
ſuper ſolius mattule alicuiq; ſuppoſitā de
prehenderet. Tantaq; gratia in eo vir
tutū augebat̄ ut non mīs per eū ſig
na q̄m dudū per aplōs fierent. Nam de
mones verbo fugauit. egros oratione
curauit. mortuū ecīā ſuſcitauit. De mira
culis eiuſdē ſcī ſulpicij. Cap xxviij.

QUmq; ad eū quidā de optimatibz
viſendi gratia veniſſet. et ei hu
manitatē quā oīb; impturi
nouerat exhiberet. miniſtris in aliud de
tentis ignis flāma velocit̄ tecta domo
rē cepit. Jamq; reſperſa cepeuīt quati
vniuerſa. Et minante ruina vniuerſis
preſidio deſperatis fugā arripientibz ſatel
dos manu cū cruce vexillo reſiſtere ni
tit̄ flāmis. Et mirantib; oīb; tm flam
marū globi extimplo reſtincti ſūt ante
q̄m manū ſuā ſeruus dei retraxiſſet. at
ſi magni aquarū fluminis impetu undiq;
vallati fuiſſent. Quedā mulier illuſtr̄
ſpicis ſegetū repleuerat horreū magnū.
intempeſta nocte ſceleſtus ingrediens ig

nem ꝯcrat. et flāma serpente tumultus
intrepuit. Vir dei rep̄ta causa curr̄ens
ad cunctas spūalibz rogū curauit et muris
modis cū baculo terminū defigit quem
igneus collis trāsgredi nequeat. Flāme
utq; ex omnu pte vicinas domos dum
tangerēt ad se reuerse cūctos fugiūt qđ
transgredi non audent. Procul ab vrbe
arborem īmanē fundi precepit. Que dū
furiosa velox corruit. vnus ex pueris in
aliud intentus et attonitus sistens mor
tē non refugit. Protinus sacerdos manū
cū signo crucis eleuans arborē in alterā
ptem vertit. et sic de mortis periculo puer
abstraxit. Vnus ex sceleratis in prōptu
arū sancti viri noctu se violentius īferat
et diripere nitens que furacius furta con
ceperat cū abire festinaret festinaret.
nullus remeanti exitus patuit. Sed q̄
currere ceptus. ligatur vndiq; reus. Sur
totus noctis itinere consūpto. mane vir
dei vnū de custodibz euocat mittens ad
eū mandat ut quē error lassatū et q̄
quibusdā vinculis arctatū ita in crumi
ne inuentū in promptuario repperirisset at
trahēt. Nec mora minister eū adiens.
vocant. sceleriq; intro repiunt. et ut at
traherēt comprehendūt. Sed int̄ eorum
manus elapsus timens se in crimine
deprehensū. et vndiq; a turbis vallatū
mallens q̄ celerē mortē subire q̄ longos
cruciatus trahere. in puteo cubitor̄ fere
lxx̄. qui ibi eminus erat se precipitauit
Et tamen cū eū vorax terra susciperet
beati antistitis suffragia postulabat.
Tunc vir dei velociter accurrens iubet
quēdā de pueris descendē. nexū et scelest
cū attrahere circūplexū. Cūq; omnes eū
nec posse viuere clamitarent sed iam in
terisse crederent. illo vrgente famulus
ingrediē signaculo sancti viri armatus.
Repperitq; alacrem. quē oēs esse credebāt
exanimē. Connexus ergo funibz captiuꝰ
ad solū reuocatus. sancti vestigijs prostra
tus postulat facinoris veniā. Illico vir
pietate plenus indulget. et cius vsibus
necessaria tribuit. sepe monēs ut potius
petat q̄m rapiat. Cū autē vnus ex disci
pulis repedandi ad ppria licentiā sibi pos
tularet de ordine leuitarū. ille dilectiōis
affectu ne aliquid casu longi itineris
accidet dare rēnuit. Hic vero spū superbie armatus vir curarū obliuionē quies
prima lapsuerat cū vehiculo fugā arri
puit. Sed ita rectante est passus. ut huc
et illuc per totā noctē vacuo labore disur
reret. Reddito terris die. in loco de quo
festinus iter arripuit se consistē cernit.
Ad sacerdotē veniens veniā petijt. cuiꝰ
pia mens illico veniā tribuit confitenti.

De tēptacōibz demonū ab eo fugatis. Ca pitulū xxix.

Cum autē quadā vice psalmoz tantus in baptis
terio pegisset. prexit ad vēi mar
tini basilicam. ut ibi reliquū noctis usq; ad matutinas in diuinis laudibz ex
pleret. Ingerens se demon in specie auis
tetrerime lumen quod puer preferebat p̄
mo suffocare nititur. Deinde se in faciē
oculos q; sancti viri cū impetu īruens et
huc illuc q; eminꝰ circūuolitans violetū
et infestū se reddebat. Cuiꝰ vir dei gestū ꝑpendens sco inquit q; sis antiqui
serpentis minister. Et facto signo cru
cis euanuit. sed de iniuria sancti viri sti
mulos accendit. Cuiq; vnū de pueris pro
paupm exhibendo subsidio ad quendam
locum ire precepisset. demon se ei obuiā
intulit. eiq; de vehiculo eiecit. et male
mulctatū flagris exanimē reliquit. Ita
defertur a proximis ad domū. et nemo
retulit ad virū scm. Tandē ipse spū pro
phete sensit eū continuatis diebz decem
mutū et cecū pmanē. omiaq; membra
premortua. et ita obseratis dentibz et ore
ut nec aque guttā aliquis posset īfundē
Tunc ex affectu lacrimas fundens. et in
oratione se prosternens panis buccellā
cū vino iubet ei deferri. Cuiꝰ aūt uti
oze eius. reseratis cū ferro dentibz stillā
vini quod miserat proximi profuderūt
sensus amissi reddunt. et in vigorē pristinū mēbra redeūt. Nec multo post in
ecclesia scōs cū pauis aggredi ꝓpera
re. Et primū quidē serpentis astutia te
nui sibilo demulcet in aurē. Deinde va
lido impetu aras aras lucernas ceteraq; officia conturbat. ita ut putaret dis

pulu ecclesiā funditus euerti. Et cū pa
uore nimio tremētes ac pallentes relās
cruciatus interitū expectantes pauimēto
adhererent vir sctūs fortiter et alacriter
in diuinis cruciatis ꝑsistebat. puipendēs
que ītudus ꝓpetrabat. Ille tandē cum
exercitu suo in vna mole se conglomeat
et putrius eius constanciā grauioribz so
nitibz deterre īmenso tumultu ante faciē
eius perstrepens pauimētū pcutiens se
precipitat. ita ut putaret discipuli ma
gistrū in frusta contritū fuisse. qui et
diu attoniti pmanserūt. Sacerdos vo
diuinis iaculis aduersariū vulneribus spi
ritualibus cruciatus ꝑsistit. discipulos ar
guit cur relictis ꝑnis deterriti eēnt mi
nis fantasticis. Vnus eaā ex illis. cū ali
qñ pnoctare ad ecclām ꝓgeret. dyabolꝰ
opus bonū nitens impedire ei occurrit.
afflictūq; cedibus pene exanimē reliquit
Quo vir sctūs repto iuxta eū se prosternēs
fortiter ingemuit. Viq; dentibz reseratis
sacrificiū in ore eius ꝓprijs manibz infu
dit. et ita repente apprehensa manu eiꝰ
incolumis surrexit. Alter multo post vnꝰ
ex rusticis arreptā manu securi nepha
rio ope diem resurrectiōis dñice pollut.
Illico manus eius aresrit. et cū neruis
securis adhesa reclusit. Qui cū ad ser
uū dei ꝓperans eius vestigijs se obuol
ueret lugentē reū vir sctūs potius vēre
bat. Ipse autē cellulā ingressus in ora
cione pnoctauit. Et facto mane cum ad
ecclesiam pro soluendis laudibz veniisset.
vulgo hoīem cū securi intuente in ora
cione mox incumbit. Ita autē reus non
sustinens cruciatus magnis clamoribz
perstrepebat ut putaret ille loris eē cō
motis. et pauor vniuersos arripet. In
terea sacrilega manus subito restituitur.
securis ex ea resilit. reus vberrim flens per
catū suū fatetur et absoluit. Hic vir sctūs
tandē plenus dieru in pace quieuit. et
post obitū eciā multis miraculis claruit

De sancta salaberga abbatissa. Et gestis eius

Fuit eciā eo tempe Caplin xxx.
sancta salaberga abbatissa. Hec
in suburbano leutoꝝ opido. terri
torio lingonico confini. parentibz nobilibz
et religiosis oriunda fuit. Cuiꝰ beatus
eustasius abbas sancti colūbani succes
sor ad eliminandā bonosiacum hereti
in germaniā ꝓperasset. et remeāns ad
ꝓfate puelle patrē gondoniū puēissēt
ille velut gratissimū munꝰ eū susceptū
Qui inter salubria exhortacionis verba
suscepturi cepit vterū ei soboles eēt. Cui il
le duos adolescentulos ob benedictiōe gra
tiam ꝓpiendā ꝓsentauit. Sed vir
sctūs si adhuc proles superesset requisiuit.
Cui parentes se sitent habē puellā du
dū lumbz orbatum. Veniat inquit et
ipsa. Triduano igit a semetipō exacto
ieiunio. super oculos puelle oleū benedic
tionis infudit. et mox sanitatē pristinā
recuperauit. Post hec parentes eius de
liberoꝝ successione cogitantes. eam con
tra voluntatē suā cuidā generoso in ma
trimonio tradiderūt. Cui vir eam du
obus mensibz habens mortuus est. De
atus quoq; eustasius post multa veri
discrimina et labores post hereticoꝝ
procellas et schismaticoꝝ fraudes. sūmis
pollens miraculis migrauit ad dñm.
Cuius loco sctūs walbertus in regimīe fra
trū subuectus est. Sancta autem sala
ga vidua sub layco habitu vigilijs ie
iunijs elemosinis intenta. doctrinam
quā a beato eustasio acceperat animo
trutinabat. sepiusq; ruminabat. Iussu
autē regis dagoberti ob libertos prouexē
dos cuidā viro balduino qui in aula
regia morabatē in cōiugiū sociata qñ
q; filios genuit. Tandē viro cōuerso.
pluribzq; deo sacratis. veste religiois ac
cepta. ꝑito consilio cū sancto walberto.
cōiuencia existente mariti. cenobiū
puellarū in suburbio lingonensi in ꝓ
dicte paterna exstruxit. Post hec bel
lo ciuili inter reges francoꝝ circa fines
illos orto loca vicina depopulata sūt.
corpora quoq; sanctoꝝ igne cōcremata.
Tunc illa ꝑito consilio cū sancto walbto
quē postea habuit et comitē itineris et
socij laboris. paternū solū reliquens.
ad vrbem lugdunensē cū maximo appa
ratu et cū animabz sibi a deo cōmissis per
uenit. Ibiq; exstructo monasterio inter

paruū tempus trecente circiter famule xpi sunt adunate. ¶ Quadā die dū beati walberti prestolaret aduentū et phaleri ni copia deesset iussit cervisiā fieri et in tonnā mitti. Sed cū vas ad plenū reser tū non eet. soror que cellariū custodiebat ad eam hūiliter ait. Quid faciem⁹ dña quia vas plenū non est. et aer estuat. Sc̄s abbas in veniendo morā fecerit vereor ne potus liquor acescat. Ad quā illa. Vade inquit. et quod subsequens ex liquore confectū est funde in vase. At il la celeriter ptgens ut iussionē impleret repperit vas plenū quod paulo aīe re liquerat semivacuū. ¶ Quodā tempore vidit sancta salabergā tabernaculū e polo mire claritatis descende. quod de ꝯsū spaciosū et sursū arduū videbatur. In quo recepta auis miri candoris et splendoris apprehensā eam trans fluuiū quēdam ingentē asportauit. et in prata valde amena dimisit. Vbi diuersoꝝ flo rū fragrabant genera et odoramentoꝝ. Et inter candencia lilia ac rosaruū ru bentiū flores īmensa vidit infancū ag mina vtriusq; sexus niueis ꝯcadibus et laureatis capitibz ouantes. Inter quos vidit venerabilē virū ausēritatem suessionensē pontificē. quē crebrius in do mo sua accersierat sibi obuiā venientem et dicentem. Ecce locus tibi ꝑparatus est. Sed quia sororibz adhuc nāturia est beata maria filiū suū deprecata est. ut a si peris celerius illuc reuertaris. Iterū auis illa eam apprehendit. datoq; in eius ore alitu a superis remisit. ¶ Dū āt quadā nocte soporē caperet angelus do mini in specie sancti walberti tertio ei apparuit. Qui singulū eius de renibz eius abstractū secū detulit. quod vltrius non cōparuit. Ipse autē nimio candore refulgens sic eam affatus est. O dulcissi ma filia prepara te ut brauiū accipias et ecclesiū tuū prestolare. quia et ego ex victoria tua tuplo brauiū accipere. Cente sima enī die laboris tui frēm cū multo feruore recipies. Precepit quoq; ei angelꝰ dñi ut per singulos dies et noctes infra ullū centenariū nūm explet psalteriū.

Illa autē q̄nto certior de promisso tan to alacrior de obsequio fuit. Huiꝰ natā le celebrat̄ x° kl' octobris. De sc̄o ysidoro hys palensi archiepo et scriptis eiꝰ. Sigibertꝰ. Ca. x

EO quoq; tempe in hyspanijs xpi. ysidorus hyspalensis tam sancti tate q̄m doctrina claruit. Autor Hic sc̄s ysidorus hyspalensis epūs scripsit multa vtilia. ex quibz sūt hec que subiec ta sunt. Soliloquioꝝ vel synonimoꝝ libri ij. Sententiarū libri iij. Ethymolo giarū libri xx. De origine officioꝝ libri ij. Ad florentinā sororē suam contra iu deos libri ij. Ad orosiū epm de significa one veteris et noui testamenti libri. ij. Allegoriarū in genesi liber vnꝰ. In exo do liber vnus. In leuitico liber vnus. In libro numeri liber vnꝰ. In deuteronomio lib'. i. In iosue li. i. In libro iudicū li. i. In libro regū li. i. De corpe et sanguine dñi, tractatū vnū. et plura alia. ¶ Extat etiā apud nos liber decretoꝝ apostolicoꝝ quē primꝰ cōpilauit ysidorus scilicet epl̄as de cretales romanoꝝ pontificū. canones q̄ꝝ consiliorꝝ. que p̄ sue cessiones tpm dui sis locis per orbem ab episcopis catholicis celebrata sunt in vnū grande volumē compingēs. Ex quo scilicet volumine siue ex eius ptibus id est ex epistolis pontifi calibz et consilijs. simul et ex catholicoꝝ doctorū opusculis manifestū est ysonis et gratiani decreta fuisse excerpta. Dic tꝰ eiusdē de tēptnacōibz carnis. Cāp xxxij.

IN libro quidē soliloquioꝝ contra temptationes carnis sic armat lectorē. Ysidorꝰ in soliloquijs. libro pri° Patienē ab vno ferendū est. qđ multis accidit. Secutus es carnē. in carne fla gellaris. Tua contra te duauē arma. telis tuis vulneraris. Per que etenim peccasti. per hec et torqueris. Heu difficile est prauā consuetudinē vincē. assidua consuetudo in naturā vertit. Assiduo vsu viciū ītaturat. Quero a lapsu re surgere. et non valeo vsui repugnare. Trahor boni amore retrahor male con suetudinis lege. Quāuis cum dolore. ma lo vsui resiste. Pone tibi aduersus car nis ardores futuri supplicij ignes. Ac ēō

ria ardoris gehenne. ardorē excludat luxuriē. Item ex libro .2°. Corrūpi non potest corpus nisi prius corruptus fuerit animus Castitas eternū hoīem celo cōiungit et angelos conciue facit. Saturitas libido sēp est astricta. at contra libido ieiunio restrīgit. luxuria supatur. Venis vino repletis luxuria in membris pullulat. Pocula cū sint luxurie instrumēta. et igni adiecto fomite incendiū magis excitat. Si vis esse a fornicatiōe tutus. esto corpore et visione a muliere distretus. Cum serpentē cū positus non eris diu illesus. Ante ignē consistens. et si proximus piculo diu tutus non eris. Ferreus sis. aliqn dissolueris. Quo etiā deditos. cito luxuria subripit. De hūilitate et patiā. Cāp xxxiij

Quantū inclinat cor ad infima tantū proficit in excelso. Primus hūilitatis gradus est libenter veritatē audire. memoriē retinere voluntatie pficere. Veritas mentē fugit. quā humilem nō inuenit. Descende ut ascendas. Hūiliare ut exaltetis. ne exaltatus humiliers. Esto pius in oculis tuis. ut sis magnus in oculis dei. Tanto enim eris apud deū preciosior. qnto fueris ante oculos tuos despectior. Hūilitas cassū nescit. Equalis esto in oībz. mentē nec gaudio nec merore cōmutes. Nullus te casus impatiē inueniat. Nullus sit casus quē non premeditatio tua preueniat. Propone tibi nichil esse quod non possit accidere. Nam preconcepta molestias futuras attenuat. ipprouisa autē mala grauiter feriūt. Discē mala ferre. potius qm referre. Quod tibi in alio displicet. in teipso displiceat. Para contra verbū asperū. tolerantie clipeū. contra lingue gladiū patiētie scutū. Conuicia ne retorqueas. contumeliā ne repetas. Tene silentij patientiā. tacendo tacitus vinces. Aperi tranquillo corde dolorē iniurie. Vulnus qnius grauue sit. apertū euaporat. Valde animū comedit vulnus inclusū. Inuidia sibimet primū nocet primū auctorē suū mordet. Est enī acetinea. que sensū cōmedit. pectus vrit. mentē affligit. cor quasi pestis depascit.

Ner fauor te seducat. nec vituperatio frangit. Qui laudē non appetit. nec contumeliā sentit. De beata et honesta cōuersatiōne. Cāp xxxiiij.

Professionē tuā decet habitu et incessu demonstra. Sit in gestu grauitas in incessu honestas. Nichil lasciue. nichil dedecoris nichil petulantie. nichil insolentie. nichil leuitatis. in incessu tuo appareat. Mores hoīs lingua pandit. Qualis enī sermo ostenditur. talis et animus comprobatur. Alienā vitā non lacteres. De malo alieno os tuū non īquines. Non detrahas peccatis sed condole. Quod in alijs detrahis in te potius ptimesce. Detrahentes quosq non audias. pari enī reatu detrahētes et audientes tenentē. Inter infideles cōputātur qui quod vouerūt nō īpleuerūt. quia fidem promissiōis non soluūt. In malus promissis resande fidem. in tui pri voto mutu decretū. Impia est pmissio que sere impletur. Nulla pena grauior quā mala consciencia. Agens enī male conscia. prius stimulis agitatē. Prauas cogitationes tuas manifesta. vicia enī prodūt cito aucte. In bonis dilatio nocet. Sepe natura moribz īmutatē. consuetudine supatur. Iugis vsus in naturā se vertit. omnia vsui cedūt. Quod nī difficultate cepis. per vsū cū voluntate pficies. Bonū quod didiceris doce. sciemā quam aure concipis ore profunde. Sapiēcia enī dando fit largior. retinendo minoratē. In disputatione tolle certamē. tolle pertinacē vincendi defensionē. Cito cede vincenti. plus dilige audire q dicere. In principio audi. nouissimus loquere. primus metas postremū diras. finis plus habet honoris. nā in omni re finis intendit. Extrema queruntē. et melior est finis oratonis qm principiū. Non solū fructus. sed et constans pcī tenetē obnoxius. Timor non seruat diuturnā fidem. Vbi enī timor est. sequitē audacia. Talem ergo te redde subditis ut magis ameris q timeris. Fidē eternū metus tollit. affectus restituit. Impia iustitia est fragilium humane non ignoscere. Lex tua te cōstringit. iudicij quod alijs īponis ipse portas.

bis. ℣Caue honores. quos sine culpa tenē non potes. Sublimitas honor magnitu do scelerū est. et in maiori gradu sine du bio maior erit et pena. Potentes enī po tenē tormēta patientē. Quanto unque maior honor tanto maiora pcula. Al ta arbor ventis fortius agitatē. et rami eius actus in vumā cōstringūtē. Excelse turres grauiori casu procūbunt. et al tissimi montes crebris fulmūbz ferūtē. Cito patet insidijs gloriosus. Gloria ei īuidiā parit. īuidia enī pcula. Quāuis quis seculi gloria fulgeat. quāuis cultu precioso redimitus emineat. semp tñ in pena. semp in angustia. ℣In sericis stratis tubat sed turbidis. in pluma ia cet sed pallidus. in lectis aureis sed tur batus. Tale erit opus tuū. qualis et in tencio tua fuerit. Qui aī tedio dat merce dem pdit. ℣Non auferas alteri. vnde alteri tribuas. De dagoberto rege francoz. Sigibt

Ortuo autē rege fran Cāp xxxv. corū lothario. regnauit filius eius dagobertus anno imperij heraclij xxē. scilicet ab incarnatione dñi .dcxxxtesimo xxxij°. Regnauit autē ānis xiiij. Ex hystoria francoz. ℣Hic dagoberti tria regna in monarchiā suscepit. Qui scilicet ipse dagobertus fuit nutritor orpha noz et benignissimꝰ in francos. ℣In iudi cio iustus. ecclesijs largus. Qui primus e lemosinarū copiā per ecclesias sanctoz de fisco palatij erogari iussit. in nūcto re gno suo. Rumor eius in bonos. simulq; me tus et timor in omnes regiones per cir cuitū pcuit. Pacem in omni regno suo statuit. ac velut pacificus salomon quietē obtinuit regna francoz. Sigibertus . .

Ipse dagobertus aliqñ ira pīs sui lotha rij regis veritus. quia consiliariū eius ce sium et detonsū dehonestauerat. parisius ad ecclesiā sancti dyonisij confugit. Et qa inde nullo modo extrahi potuit locī il lī semper cordi habuit. De miraculo dedi cacois ecclesie vti dyonisij. Ex hystō eiusdem

Illustrante die dedicacois Cāp xxxvi. eiusdē ecclesie sexto kl' martij. noc te que diem ipsā preueniebat. po pulus ex more ab ecclesia seclusis. quatenꝰ die crastina liberior epis ppararet ingres sus. res contigit digna memoratu. que et tpm futuroz etatibz fideli īnotescere latu. ℣In tantoz ignorantia incertum habemꝰ an industria contigerit. Cleps sius quidā exanimitoribz tumen non īcognu tus in ecclesia predictoz mīm fide plenꝰ pnoctauit. secretiq; locī vigiliaz gra tia solus occupauit. Reliqui siquidē ut dēm est pplī. et ipsius ecclie custodes soni sectus exanimabant. ℣In ipso autē noctis ō tidiano tantū iubar totā illā ecclesiam illustrauit. ut multoz cereoz splendor illi iubar cederet. utpote quā sol diuinꝰ suo iubare illustrassēt. ℣Insompnē du cebat leprosus noctē illam. et pre clari tate ineffabili obstupuit. et si quid sub sequeretē lucem illam sollertissimꝰ expec tare cepit. Ecce autē repente dñs ihūs pontificū pontifex. cū illis suis familiari bus vtis aplis petro et paulo affuit. semp q; illud collegiū sibi adiūxerat. martires gloriosos dyonisiū rusticū et eleute riū. Quā visionē nequaqm sinitꝰ proue nire frequenter assolet sompniantis mo re videbat. sed omnes et oīa vigilibz oculis pendebat. Videbat nāq; ipsū dñm ihesum niueis vestibz indutū precedentē et signa suę dedicacionis illis parietibz īpimentē. et seriatī officiū episcopalē cōplentē. ipmq; venerabilē fideliū suoz processionē subsequitē. ℣Inter quos specialiter et predictos apostolos et inclitos martires annotauit. Completoq; de more dedicacois officio ad leprosū salvator acce sit. eiq; voce que posset intelligi dixit. ℣In trepidus audi. et foris expectantibz nostris episcopis que vidisti et que tibi mandaue ro aperi. Ne solliciteris de cetero pro dedicacionis ecclie officio. qm et nos ei mā nū consecracois exhibuimꝰ. et pro ut vidisti totū consecracois officiū expleuimꝰ leprosus autē et pro ordine spectate visois iam securior. et pro saluatoris alloquio aliquantulū hylarior. et quis inq; dñe mi dictis meis aurē credulā accōmoda bit. Ego oīm hoīm miserrimꝰ et abiecto plebis fīs apud hoīes testandi locī non habeo. qm sicut vides elephantina peste

deformiter labore. Quid multa? Ad elephā
tiosū accedit saluator. et leui tactu faciei
eius manū admouit. eiusq; caput cir
cūtetigit. et mirū in modū ablata cum
ipsis horribilibz pustulis cute ipsaq; cesa
rie. leprosū sanitati potestatiuus medicus
restituit. Et ipsam quā capiti eius cuneā
tunicā detraxerat lapidi qui proximo erat
imposuit. eamq; sicut heri et nudius ter
tius fuerat effigiatā cū ipsis vlceribz ma
nere fecit. ut ipsam finē exoriatā finē
verum putares. et de leprosa effigie nichil
dubitares. Et adiecit. Vade inquit. et si
tibi non credent. istis saltem signis nulla
tenus discredent. Hijs dictis ut lux illa
que pro sui magnitudine multoz lumina
rū iubar obfuscauerat abstitit. et beata
visio inspectantis oculis disparuit. De p
palatioē eiusdē miraculi. Ca. xxxviij

Dies illuxit et quidā matricula
rioz ecclesiarū ingressi sūt. et in
gressarū actione leprosū reperūt. Ro
gat se ad regem adduca. rem siquidē ad
eū habeo secretā. Ad dagobertū adduct̄
et diuini oraculi seriem proloquit̄. Vere
dedicatiōē istius ecclesie a dño factā hac
in nocte vidi et audiui et ita demū red
ditus sum sospitati. Et extendens digitū.
Hec est inquit fenestra per quā dñs aulā
hanc introiuit. Si michi non creditis.
saltē venite et ipsis oculis credite. Et ad
duxit eos ad lapidem nobilibus exuuijs
insignē. Rex admiratur. qm adhuc de
veritate ambigebat̄. Videbat hoiem pe
grinū et tanqm̄ mendicantē aspnabat̄
et egenū. Tandē discredenti satisfecit de
tractu cesaries. et sup lapidē posita in
dex miraculi fuit leprosa effigies. Indu
bitandū et euidens prebebat testimoniū
decorati vultus supstes indicū. Vt enī
verū fatear liniamenta membroz capi
tis. aurū dico et palpebrarū oris et na
rū ita suis in locis manebant īmar
cida. quatenus omni ambiguitate pro
cul explosa. de miraculi veritate cer
tos ecā et incredulos si qui fuerāt stupe
rent confutarent̄ et crederent. Nam ut
magis stupeas mollis auricula licet int̄
tanus et vacua diuīs integra sic rigue
rat ac si geminis ossibus sustentaret̄ et car
nibus altereť. Albugines eaā et impeti
nes elephantine passionis sic illo in pul
leo dinoscebant̄. ut adhuc ipse vlcerose ci
catrices humore intercutaneo sudare
viderentur. Aspersus rumor et certus
ad āmiratiōē et gratiarū actionem ī
uitat̄ episcopos. et conglobatos ad deum
tionē. ad laudes cogit pplos. Visū ibant
omnes certatī. Leprosi cupitas formā in
tuebant̄. et admirabant̄ et congratula
bant̄. Parietes diuinis insigniti manu
bus. rei geste testimoniū phibebant.
Que eaā signa nec abolita nec aboleri
da. usq; hodie totū ita factū proclamāt.
Alloquit̄ seniores luculent̄ pplos. et oste
sa omibus cesarie tollunt̄ ambages de
medio. Recondit̄ cesaries illa competen
in capsula. quā usq; hodie inter honora
biles reliquias et gazas celebriores istius
ecclesie conseruant scrinia. utpote quā
ipsa dei manus tetigerat. Conuenerūt at
pplī et qm̄ nomen eius ignorauerūt. ex
tūt eū stm̄ pegrinū vocitauerūt. Letio
res redeūt ad ppria. et de diuinitus conse
crata passim contestant̄ ecclesia. Dago
bertus sup hoc non mediocriter letifica
tus. de honoranda eccīa cogitauit. Et ne
cui de cetero subiacere̊t nisi romano pon
tifici. priuilegio beati petri fecit eā mu
niri. Insup eam regalibz donarijs ho
norauit. Cui quicqd̄ de suis fiscis regalibz
conferebat parū erat. De scō magnobodo
andegauensi epō. Ex gestis ei⁹. Cap xxxviij.

Temporibz huius dagoberti sanctis magnobodus andegauensis epūs. cuius festū celebrat̄ xviij kl̄ nouembris. Qui scilicet dagobertus fa ma bonitatis eius compta eū ad se pa risius accersiri precepit. Cum ergo ciui tatē ingrediens valuas transiret. rei q̄ in ergastulis tenebant̄. cōperto eius ad uentu vocibz importunis eius solacia petebant. Iudex ergo adiens cepit ut dampnatis veniā prestaret. et voluntati eius aduersans eū sine effec abire fecit. Qui ecclesiā qua tendebat̄ gressus. xpm exoraut ut noxios liber ret a neribz. Repente cōpedes sūt attriti

manias ꝙ tonaſſis. aditus carceris libere
vinctis patuerūt. ¶Proſilientesq; et ſancti
viri veſtigijs prouoluti grauas vetule
rūt. ¶Idem vir dyoceſim ſibi cōmiſſā
illuſtrando circuiens. cū ad prediū quod
quarantanus dicat puenisſet. pueri gar
ruli cōuicia nephanda ludendo iacta
bant. Quos illo intuente ſubito vnus
ex eis puluere mixtus cū omni pniata
te raptus. per aeris vaſta more globi hac
illacq; ferebat. Tunc ſodales cū parenti
bz triſtes ac territi per deuia queq; ac
rupiū et valliū anfractus ſectantes
nichil proſecerūt. Jamq; deſpacōe adac
ti. tandē per deuia ac dumoſos trami
tes fatiſcentes pueri reppererūt inter
condenſa vepriū ſemianimē et vix exi
lem anhelitū trahentē. Quē parentes
cū magno gemitu pallio ſuoluti. et pe
ne tunctis artubz diſcerptū in pticia ſa
ui obtulerūt. Qui apprehenſa manu
eū leuauit et vite ꝓtotem ac valentē pa
rentibz reddidit. Quodā vero tempore
cū iter faciens nauali ſolacio ad trāſme
andū fluuiū indigeret luctris citra a
nem ſita videbatur. ſed deerat qui ei ad
ducere tonaret. Qui cū more ſoluto ad o
cacionē confugeret. repente prora ex loco
in quo adnexa tenebat exiliens abſq; re
mige ad litus. in quo preſto iabundus ad
erat natando deuehitur. Qui deo grās
agens cū omni comitatu ſuo in eadem
deſcendit. et ad locū quo tendebat. ꝓſpe
ro curſu puenit. ¶Quodā tempe cum
famis ēdia ad virū dei ut conſuetum
erat agmina paupm vndiq; confluerēt
ipſe ut dapſilis largitor agapem feat.
et omnes uſq; ad ſaturitatē refeat. cū
ꝙ dicentiū eius ſūmā nūmoz indagaret
qu in arbis paupm diſtributi fuerāt. du
plicata reppererūt. que erogāda conſiꝑ
ſerant. ¶Abbas quidā heraclius virtuti
bus eius īuidens per viros maliae ſue
conſtaos pocului mortis clam ei ꝓparari
iuſſit. Quos ille ad ſe venire conſpiciēs.
preſtigia coz mortifera diuinitus intel
lexit. Sed euangelici precepti memor.
omnē eis humanitatē in cibo et potu
exhibuit. Deinde monita ſaluris adhi
bens ut a tam nephanda verſucia ſece
derent. ne ſtrictius pena in barathro mul
tarent. pſuaſit. datoq; pacis oſculo īdēp
nes abire fecit. ¶Sequūtur geſta ma
thometi. De hereſi heraclij et pncipatu ac le
ge machometi. Hugo vbi ſupꝰ. Ca. xxxiij.

PEr idem tempus cyrus alexandri
nus epūs et ſergius conſtantino
poleos patriarcha monothelitaꝝ
hereſim predicabant. qui ſalutet vnā tm
in xpō naturā eſſe putabant. A quibz de
prauatus heraclius augustus poſt tan
tas victorias aberrauit a fide catholica
Vnde diuino iudicio agareni qui et ſar
raceni dicunt. hūmaro duce. eius impiū
ceperūt grauiter lacerare. Nam hūma
rus damaſcū et regionē fenicis et ihrlm
totamq; ſyriā occupauit et antiochiam
comprehendit. ¶Promotus eſt etiā man
dras a prefato tyranno pretor et admi
ras totius regionis que eſt ab egipto uſq;
ad euffratem. ¶Hac preterea tēpeſta
te ſarraceni qui et ismaelitę dicunt. mahu
metū pſeudo ꝓpheta ets ducatū prebēte
a ſuis ſedibz exierūt et impiū heraclij
grauiter infeſtare ceperūt. Porro iſte
mahumetus ſarracenoꝝ et arabū prin
ceps et pſeudo ꝓpheta fuit de genere iſ
mahel filij abrahe. Qui cum in pmcua
etate ſua eſſet mercator. pergebat frequē
ter cū camelis ſuis apud egiptū et paleſ
tinā cū iudeis et xpianis. a quibz tam
nouū q̄m vetus teſtamētū didicit. Sed
et magus pfectiſſimꝰ effectus eſt. Et cū
hac illacq; diſcurreret contigit ut coroſa
niam ingrederet puinciā. Cuiꝰ proīn
e dna candigan nobabatur. que cū diu
ſas ſpecies quas ſecū machumetus attu
lerat miraret. cepit ei prefata mulier
familiarius adhere. Quā machumetus
incantacionū ſuaꝝ preſtrictā fantaſmate
cepit aſtu paulatim in errorē inducere
dicens ei q ipſe eſſet meſſyas quē eſſe ve
turū adhuc iudei expectant. Suffragaba
nt verbis eius tam incantacionū pſti
gia. q̄m calliditatis eius ingenia copi
oſa. Qua opinione non ſolū potēs mu
lier eſt decepta. ſed et omnes iudei ad q̄s
fama eius pringere poterat ad eum cum

sarracenis interuatim confluebant at
toniti tanta nouitate rei. Quibz cepit
nouas leges fingē et eis tendere. adhi
bens etiam ipsis legibz testimonia de
utroq; testamento. Quas leges hysma
helite suas leges appellant. eūq; suū le
gislatorem fatent. ¶ Prefuit autē mu
lier videns hoīem iudeoz et sarracheno
rū piter contubernio vallatū estima
bat in illo diuinā latere maiestatem.
Et cū esset vidua assūpsit eū sibi maritū
Sicq; machumet totius prouīcie illius
obtinuit principatū. Deinde vero ara
bes ei adherētes regnū psidis cepērūt
infestare. ac demū orientalis imperij
fines usq; ad alexandriā sup heraclium
ūuadere. ¶ Post hec vero machumet cadē
cepit frequenē epplentica passione. Qđ
cū digne ferens oppido tristabat. eo q
nup sisset impurissimo homini et epi
lentico. Quā ille plasmare desiderans tri
bz sermonibz demulcebat eam dicens.
Quia gabrielē archangelū loquentem
mecū contemplor. et non ferens splendo
rē vultus eius utpote carnalis homo de
fico et cado. Credidit ergo mulier et oēs
arabes et ypsimahelite q; ex ore gabrie
lis archangeli. illas susceptē leges. quas
suus discipulus dabat. eo q; gabriel archā
gelus sepe a deo mittat̄ hoīibz sanctis.

De quibusdā libellis in quibz agit̄ de ipsi⁹ fal

Ecitur autē cē li laqis. Victor. Cāp
bellus in ptibus transf xl.
marinus de machumet fallacii
ib. In quo legitur q; ipse volens sibi con
siliare animos populi arabū dicebat se
esse ꝓphetam ad eor saluteē diuinitus
missū. ut videlicet legem iudeis et xp̄i
anis que nimirū rigida nimis ac se
uera esset mitiorū preceptor promulga
tione temperet. Et ut eiusdē similiē ius
sioni ad instar moysi prodigia queda
viderent̄ attestari populū assignatā
die cōuocauit ad certū locū. quasi legē
diuinitus missam in signis et prodigi
is acepturū. Tunc eo sermocinante
ad ꝓpin. columba que in uitano erat
ad hoc fallaciter edocta sup humerū
eius aduolans stetit et in eius aure

iuxta morē solitū grana ibi reposita
comedens quasi verba legis ei suggerē
simulauit. Taurus quoq; similiter ad hoc
ipm consuetudine quadā edoctus ut de
manu eius pabulū acciperet ad vocem
eius cora populo venit. et quasi legis
nouē mandata celitus missa. que ipse
cornubz eius alligata detulit. Sed et pi
terias lacte et melle plenas. quas ipse
in certis locis terre latenter infoderat.
quasi per diuinā reuelationē ibidē esse
di fecit. Et ꝓplus velut in signū habun
dantie future quā per eiusdē legis conser
uantiā idem ꝓplus mereri deberet ostē
dit. Sicq; quasi miraculis et magnalibz
diuinis congratulantes et acclamātes
seduxit. atq; ad legem suā quasi diuinā
recipiendam ac ꝓtinaciter tenendā ani
mauit. ¶ Porro de libro legis ipsius qui
alchoranus dicit̄. qualiter confictus et ipi di
lacerandus atq; confusus sit. dicet̄ paulo
inferius. Hic eū pauca libet inserē de
libello disputationis cuiusdā sarracenū.
et cuiusdā xp̄iani de arabia sup lege
sarracenoz et fide xp̄ianoz inter se. Qđ
ambo probati philosophi et in secta sua
perfecti. emir helmomini regi sarra
noz erant familiares ac noti. sibiq; tū
cem amicissimi. Hūc aūt libruū fecit do
minus petrus abbas cluniacen̄ de ara
bico in latinū tūsferri a magro petro to
letano. iuuante petro monacho scriptore
tū esset idem abbas in hyspanijs cōstitu
tus tū impatore adefonso. eo anno quo
idem impator toriam ciuitatē cepit.
et inde sarracenos fugauit. De origine
et vita ipsius. Cāp xli.

Homo igit̄ iste machumeth videlicet
pupillus fuit in sinu patrui sui
abdamenef qui cognoīabat̄ abdemu
talla. In cuius tuicione pater ipsius
moriens eū cōmendauerat. erat̄q; tu
tor ac curator illius. Ipse vero postea
tultor fuit ydoloz que vocant̄ ellech et
aleze et mecha cū omni domo sua et ge
neratione. sicut in sua scriptura testat̄
dicens ita sibi dictū fuisse. Nonne tu fuis
ti pupillus. et collectus es. et in errore.
et iustificatus es. et pauꝑ et ditatus es?

Ita ergo vixit vsq; quo puenit ad seruici
um camelor; adige filie yuleit. cui; fatis
fuerat mercenarius. Et proficiscebatur
cū camelis in syriā et in alia loca donec
duxit eam vxorem inueniente causa; qm
tu sas. Postq; in vero se diuitem sancti eius
dem mulieris opibz vidit conatuq; sup gen
tem et patriā suā regnū arripere. Sed dū
hoc ad effm prout cupiebat non posset p
ducere presertī cū paucos adhuc fautores
haberet. arte et ingenio magno vsus est.
ut qui vir esse non poterat, pphetā dei se si
mularet eē et nūciū. Hoc displicuit omī
parentele et generacioni eius que voca
batur thorais. Cumq; hoc modo pphete
nomen sibi vsurparet ingressus est ad
hoīes qui tanto facilius qualibet astucie
machinacione decipi poterant; q̄nto lon
gius ab omni sapientia et vsu ciuilitatis
totiusq; humane prudentie honestate per
agros et villulas sequestrati. quid dei nū
cius vel ppheta esset. aut in quo cognosci
deberet. denicq; quid inter veritatē et mē
dacii. inter fatuitatē distaret et sapientiā
discrne nescebant. Ad hos decipiendos
cuiusdam astrologi. cui; postea nomē et
causam dicem; ope et consilio non medi
ocriter confortatus hoīes ad se pestiferos
et viarū insidiatores. fugitiuos quoq; et
homicidas sibi aggregauit. Quos etiam
ad deuia siluarū ad cacumina montiū
et ad proxima fontibz loca arcūquaq; mit
tebat. insidiari scilicet negociatoribz et iter
agentibz ad interficiendū eos et diripiē
dum tam camelos q̄m cetera que duce
bant. vel que negociationis vel nāuitatis
causa portabant. De furtis et latrociniis
Ipso etiā eius. Caplm xlij.
Sim; q; primo tempe pphetie sue
cū de ciuitate veniret ad mechā
et inueniret hoīem camelū habentē. eūdē
illi camelū abstulit. Et cū iam liij āno;
cēt talu beneficio predicacionis sue p̄mor
dia dedicauit. Habuit autē ibi xl.ta de suis
qui affuerūt custodientes eū ab illis de
mecha quos valde infestos habebat. eo
q; ipsi omnes artes eius et malefica nos
sent. Oderant quippe illū nimis. q̄a cū
latro et pestifer esset, pphetā se dei esse
stultis hoīb; mentiebat. Abijt autē in
ciuitatē quandā destructā quā ge maio
ri parte uidet paupes inhabitabant. In
quā cū ingredereē volens ostendē iustice
sue regulam. et pphecie modū. pupillis
cuiusdam carpentarij filijs domū abstu
lit. et in ea mesquidā fecit. Deinde misit
in sua prima expediacone hansecā filium
abdimelech cū equitatu xxx vior; ad sil
uas regionis mechemen rapere came
los thorais. quando reuertebant de syri
a. Cumq; illi occurrēt hebegel filius hus
sen cū trecentis viris de mecha. dispersis
vbiq; qui cū eo erant. nullū certamē au
sus cōmittē fugit. Post hec in secunda
expeditione misit hugaida alaharacha.
filij amichallabi sicut tu nouisti ixē mili
tibz ut esset duplex numer; p̄mo cetui.
ne facile ab aliquo terrem possent ad lo
ca proxima alfugata. Cui occurrit ebezin
cū suis militibz inter quos tanta exitit
effusio sanguīs quanta ipse nouisti. Ego
autē nullū ab angelis ibi aduntū eē audi
ui. dū dicatur in alchorano q̄d angelus
gabriel in similitudinē equitantis sup
albam equā habens vestimēta viridia
comitatus fuit filios isrl cū eos psequeret
pharao in quadringentis curribz. Se
ueniam; ad terciā expediacōnē in qua cū
missus esset zaid filius ebiach ad simili
non longe ab algaphati in xpe viris nō
inuenisset camelos. nam eis altera die tūsi
erant. spe et desiderio suo frustratus ma
nis et vacuus redijt. Licet eū iste tres ex
pediciones sufficē possint ad cōuincendā
falsitatē tui pphete non tamen alias ip
sius ipsius quas ipse per se voluit facere
probitates tacebim;. Illā scilicet primū
cōmemorantes qua egressus est ad capi
endos camelos thorais. q̄n venit ad loā
qui dicit; gruendē. vbi cū venisset muh;
zen filiū gruhelmuhin et non preualet
aduersus eum redijt vacuus. Tūm exijt
per semetipsū donec veniret iambo q̄ren
do iterū camelos thorais qui erant ap;
sein. et quibz insidiabaē in redeundo.
Et q̄muis tuit pro eis acriter dimicauerit
tandē confusus abscessit. Aduerte si hui;
modi expediciones ad dei pphetā debeant

ptinere in quibꝫ nichil aliud q̄ fraus et violencia et humani sanguinis effusio Et quicquid prorsus latrones et viarꝫ insidiatores faciũt agebaṫ. fuerũtq; ex peditiones ipsius xxvi. preter insidiarꝫ assultus. qu fiebant nocte ac die. Quarũ nouẽ ipsemet fecit. reliquas sotijs ī petrauit. De crudelitate ipsius. Cāp xliij.

Aiebat etiã quod peius est. ut si qui ei in ritis suis malefitijs contradicerent vel in aliquo eũ reprehendẽrent. statim eos vbicũq; sibi contingeret. aut per se aut per suos dormiẽtes siue vigilantes proditorie iugularet Sicuti senem illũ iudeũ dormientẽ fecit illũ in lecto suo ideo iugulari fecit. quia se ab illo vituperatũ dicebat. Quis vnq̄ non dico ꝓpheta. sed qui vel in modico qualẽcũq; dei noticiã haberet talia fecisse auditus est. An non poterat aliter de iudeo illo. suas ī iurias vindicare nisi dormientẽ confoderet. quod non solũ apud deũ. sed et apud oẽm creaturã ipse auditu super omnia mala horribile est. Certe quod brutis aialibꝫ ipsa humani cordis naturalis affectio fieri adeo ut pullos auiũ in nido reptos nullatenꝰ occidere pro lege teneat. iste de hominibꝫ faciebat. Vnde igitur hoc illi nisi ex diabolo pte. qui proditor et homicida primꝰ ab ĩcio extitit ineſſe poterat. quod humano et diuino iudicio omnes ĩpietates excedebat. Vbi est q̄ dicebat eũ in sua scriptura dixisse. missus sum ad hoies ad pacẽ et misericordia. Nec et hijs similia q̄ si per singula dicerent. possent fatigare legentẽ. tu vide si ꝓphete dei opa sunt. Nam illam ridiculosam ipsius expeditionem supfluũ puto retexere in qua ad ei preciosũ labro denariũ eadem inferiorꝫ medius excussus fuisset. insuper et a gutheba filio abiahacid in fronte et facie vulnera suscepisset. et filius cumẽne dexterũ ad humero brachiũ pene illi sustulerat. nisi a chala filio humetallia qui ibi dignitatẽ poldit. defensus cuaderet. Cui tamen dignitatẽ q̄ satis ꝓphetã denisset non restituit. ostendens q̄m alienꝰ sit ab illo. qui sicut euangeliũ narrat. et ĩimico absciſam auriculam reddidit. Iste enim nec amico qui se pro illo morti obiecerat in aliquo subuenire potuit. Et vbi erant angeli qui olim tum ꝓphetis semp fuisse legunt. eosq; a psecutorib; defendisse. sicut helyam ab achab. danielẽ et socios eius a nabugodonosor. multosq; alios quos enumerare longũ est. Ego autem mirari non sufficio quo pacto tibi psuasum sit dei esse nũcium et ꝓphetã hoiem. cuiꝰ ut breuiter faciorosam vitã demonstrẽ nulla fuit alia opacio vel meditacio q̄m homines interficere. aliena diripere. maritus et adulteria ꝓpetrare. De ĩpudica ei

QVi eciã et flagitijs. Cāp xliij.

tale dedecus in scriptura ꝓphetale siue sibi facere non erubuit. ut diceret datã venib; suis a deo xl. viros in virtute potentissimos fortitudine libidinis adequare. Vbi quoq; inter cetera rebus odoriferis et mulieribꝫ se delectari dicit. Sed ut eciã de hijs aliqua nostrum dicamꝰ. nõne eũ ipse adamasset. zaneb filiã ysaac vxorẽ zaidi. et non posset eam habere. deũ illi in alchorano introduxit loquentẽ ita. Cui dedit deus. ego illi fraudam viri tui tenentem super te. Tu autẽ timebis deũ. et celabis q̄d facturus est. Et si times hoiem. magis deũ. Item ad seipsũ loquit deũ facies. Cũ inquit impleuerit zaidi vir eius votũ suũ in ea. tunc eam dabimꝰ tibi. Nichil enim est ꝓphete difficile in eo quod deus instituit. Quid vero turpius dici potest q̄m q̄ de sua vxore que vocabat azissa ipse fecisse dicit. Nec enim ei pulchra esset et lubidini dedita diligebat. a zaphagan filio almuhaam ethyleum. qui et consiliatudinarius ei ea stupri gerebat ipso matrimonio stante et consentiente. Cuiꝰ mitti inde loquerent. et testificarent. maxime qz musafira et hazem. ad vltimũ vero hali filius abitalib princeps et nobilis inter suos inde eũ liberius arguebat. contiam esse mulierũ dicens. nec decere tantũ hoiem a muliercula dehonestari dignãq; esse repudio confirmaret. respondit nullã sibi adeo caram vel dilectam utpote quam virginẽ acceperat. et adhuc in

uenatula videbat. non se inde curare. nec
ꝓpter hoc mulierē sibi habilem dimissu
rū. Vnde vsq; hodie odiū est in arabia
inter gñacionē aisse. et generacionē hali
Postmodū vero dixit in alchorano mu
lierē illam innocentē esse. et sibi hoc diui
nitus revelatū. Fuerūt autē vxores eius
xv. ingenue et due ancille. quaꝝ vna fuit
humeceline. cuius nomē iud. filia abiumei.
ipsa est seducta mater infanciū. De qua
dixit machumetus ꝙ auferret ab ea zelū
qñ discessit ab eo ad matrē suā fugiens
vxorem gaiere. Quā postea revocauit
dans ei vestes et ornamenta et duas ar
millas. ipsa vero accepit hoc de possessio
ne huius seculi et futuri. Alia fuit zameb
filia gnussi zaidi. cui ipse misit poracionē
nuptis. et ipsa respuit. vnde et ipse idigꝝ
natus est in eam. Ꝓter illam quoq; in
alias vxores iratus ꝓposuit se ad nullā
earū ingressurū per vnū mensem. In
gressus est tñ xxix die. Alia quoq; zaphi
a iudea alabastria filia hay filij abtrib.
quā docuit gloriari super alias vxores
suas. que ꝓperabant ei iudaismū.
et ut diceret eis. Ego sū tuus pater est
aaron patruus moyses. maritus macho
metus. O ꝙ longe est ab ista impura.
et extā turbulenta doctrina. ꝙāne dis
cipline pia et sancta religio. Si vna sola
vxor a dei amore impedit hoīem. quo ꝙ
tantas habebat officiū ꝓphete congrue
adimplere potuit. Officiū namq; ꝓphete
non aliud est qm̄ ieiunare orare predi
care et hijs similia bona facere. quibus
miror si homo tantus flagicijs deditus.
vnq̄m potuit vacare. De hoc q falso ꝓphe
tā dictus sit. Capitulum xlv.

Quod si quis obiciat multos male
vixisse. sed tamen bene docuisse.
qualiter vel noster ꝓpheta docuit videa
mus. Ꝓpheta est ignota predicēs sive de
preteritis sive de futuris. Scimus autem
q olim qm̄ ꝓphete fuerūt. non statū qui
cūq; hoc nomen vsurpasset et auctorita
tem habebat. sed longe et diuturna vi
te sanctitate signis quoq; et miraculis
a principijs et ꝓphis dei primitus cōpro
batus huius nōis gloriā obtinebat. Si dix
erit eis eū multa preterita enarrasse velut
de adam de noe de abrahym de moyse et
xpō. vtinā sicut apud nos erant ipse ea
veraciter prediceret. et non per multa
mendacia deliras totam pene scripturā
sanctē veritatē subuerteret. Quātū ergo
ad preterita iam de ordine ꝓphetarū re
cidit. qui tot mendacijs veritatē corru
pit. Sane si aliquas fabulas forsitan ad
suū libitū composuit. que nūq̄ audite
sunt. nullatenus ei credendū est. quia et
hoc a quolibet facile potest fieri. et ipse
iam mendax in alijs probatus est. De
futuris vero ꝙ nichil dixerit nec tuꝑm
ignoraue puto. maxime cū in tota scrip
tura eius nichil tale inueniat. Vnde etiā
quantū ad futura a ꝓphetis gracia ex
clusus iam nec signis nec miraculis nec
ꝓphecia nec vita inter ꝓphetas eē meredi
tur. Nam illud totū quod de paradiso qñ
predixisse videtur ad nichil aliud nos co
git. nisi ut dicamus eū ita mentiri de fu
turis sicut probat mentitus fuisse de pre
teritis. De signis vō et miraculis ꝙ non
sint illi data a deo ipse sibi testis ē dicēs
ita sibi deū eē a deo. Nisi starem⁹ eos ti
bi non creditures sicut nec alijs credidert
daremus tibi signa et prodigia. Itaq; forsi
tan dices. quia nisi esset ꝓpheta nūq̄ ad
talem potenciā pueniisset. maxime cū soci
eius pauci essent numero quando pug
nauit contra regem ysaū qui erat fortis
simus atq; potentissimus et obtinuit triu
phū. Quāuis vero semp illi qui dei cultores
sunt hostes suos superent. et non inueniā
tur eatā in scriptura sacra pauci ydolatre
multos israhelitas fugasse. Sed eatā illi
qui semper vincāt. non ꝓpter sua meri
ta semp vincāt. sed quia illi contra quos
dimicant tali pena digni sunt. Nichil enī
mirū est ysaū gentē ydolatrā et spurcis
simā a machumeto victā esse. non quia
ipse melior illis erat. sed quia ipsi hoc pro
mernerant ut a sibi consimili dyabolo
punirent. Illud deniq; quod sibi dicit de
um dixisse. nisi starem⁹ eos tibi non cre.
ad arabes quid ꝓtinebat qui nec ꝓphetā
viderant. et ideo nec signa ꝓphetica cōtem
plasse vnq̄ potuerāt. Cuius autē impudēcie

est dicere. illos signis eius non creditu-
ros qui non sine signis tm. sed et sine a-
liquo alio uni indicio quod nec pe-
cora fatere debuissent pessime vite homi-
nu crediderūt. De fabulis ab eo cōfictis.

Quia ergo illū tam Cap xlvi.
phisicis rationibz qȝ diuinis auc-
toritatibz sua etiam confessiōe ab
omni ꝓphetali gratia extraneū esse pro-
bauimꝰ restat ut quales sint fabule in
quibz contra id quod supra dixerat signa
se fecisse asserit videamꝰ. Dicat itaq; ibi q
aliquando audiens vlulantē lupū socijs
ait se ex voce eius intelligē. q lupus ille
maior et inter alios princeps oīm eēt.
O signū ꝓphetale. Nonne similit potu-
it dicere q lupus eū in illa voce ꝓphe-
tam esse significaret. Quis enī unde il-
lū posset arguere. aī quid lupi unt se di-
cant homines nescianꝰ. Certe fabulam
hanc multo urbanius si quid intelligēt
cōponē potuisset. Sicut et de quodā lupo
alio ibi refertur q cū allocutus fuisset ve
heben filiū heneth heliseum strati sit fact;
sarracenꝰ. Ubi si leonē pro lupo ille fabu
larū cōpositor posuisset multo elegātior
fabula extitisset. Sed non ūmerito fabu
las suas precipue lupos interuit. qui mo
re lupi rabidus semp et cruentus intersit.
Qui etiā bouem zorai dño suo locutū fuis
se dixit. et q sup ubera humemabeth mu
lieris manū suam posuerit. Item q ip
se precepit arbori et statū adorauit eum.
quod tamen sarraceni ipsi falsū ēe testā
tur. Item dicat q cū zameb iudea uxor
zelem filij muslim uidet un ouē assa ve
nenū sibi apposuisset. scripula ouis locuta
sit ei dicens. Nolu me comedē. quia veneno
confecta sum. et ipse noluit comedē. Come
dit autē inde elberen filius mazuz et mor
tuus est. Vellem scire utrū ipse solus an
omnes qui cū eo aderant uocem illius sin
gule audierūt. Si enī ille solus audiuit q
re scaū inde comedē ꝓmisit. Si uero oēs
audierūt. mirū est quomodo ille comedē
ausus fuit. nisi forte de suo ꝓpheta sperās
q etiam mortuū resuscitare potuerit.

Item narrat ibi q aliqn miserit ma-
nū suā in cauernā unde exierūt aque
de quibz ipse bibit et socij eius et pecora eoꝝ
Quod magis de machumetho filio ayam
narrari solet. aī de utroq; apud sarra-
nos incertū et friuolū habeat. Ipse quo
q ista oīa mendacissima ēe testat. cum
in maiori scriptura dicat signa sibi non
esse data. Et cum itm loquat dicens. Non
sum missus nisi in uirtute gladij. Et qui
non susceperit meā ꝓphetiā offendatur. aut
reddat tributū pactū pro infidelitate sua
et dimittat. Unde uero apertius aut mani
festius ipso teste falsa esse ulla oīa com
probant. qȝ ex suis itm dictis quibz in al
chorano sic loquat. Quicquid ūenerit
scriptū pro me conferte illud aī alchora
no. Et si ei non concordauit. statute quia ī
nocens sit ab illa scriptura et non estimet
Ergo secundū istam regulā signa illa oīa
respuenda sunt. que nullatenꝰ in alchora
no ūeniunt.

De morte ipsius. Cap xlvii

Nam illud tam ridiculū nobis qȝ
lamentabile est suis q cum ꝓcepisset
eis ut mortuū se non sepelirēt eo q
tertia die assumendus eēt in celū. ipi qȝ
ꝓcepti obseruantes. magnis hoc deside
riis expectarent. et iam a secunda feria
in qua mortuus fuerat usq; ad uesperam
quarte ferie longa expectatiōe fatigan-
tibi aliud in eo qm fetoris magnitudinē
superextesse cernerent. tandē sicut retulit
humbrata nudū eū proiecerūt. Gumbran
tamen filius heluzan dixit q lotus et tri
bus uestibz indutus. sepultusq; per manus
haluzit filij habitatib et alfadi filij alaha
beth filij abdemutalla patruu sui. Fertur
etiam q per septē dies morbo pleuretico
egrotauerit et amiserit sensū. septimo
uero die conualuerit. Iratus est haly filius habitatib ex eo q pdiderat sensū. et dixit hoc ei. At ille iussit nullū amplius re-
manere secū in domo nisi alahyabeth filiū
abdemutalla. Alia uero die septima mor-
tuus est. et intumuit uenter eius. et retro
curuatus est minimi digitus eius. Et fu-
it obitus eius secunda feria duodecīo die
mensis rabeg pmi. anno lxuij uite ipsius
postq; egrotare cepit xuij° die. Uita ergo
eius lxuij anni extitit. quor in ꝓpheta.
xuij expendit. decē in mecha. xuij. in ciui

tate. Hec sunt que fecit machumetth a principio vsq; ad finē

De instabilitate sectatorū eius. Cap xlviij

Mortuo vero machu metth omnes ab eo decepti reuersi sūt statim vnusquisq; ad suā quā ante tenuerant secta siue ydolatriā siue quālibet aliā preter paucos siue cognatiōis qui expectabant se forte successuros in regno. Eo tempore fuit elbabeth filius amutthaf vir prudens et milludus qui non multo post regnū adeptus est. Quod vehementē displicuit halu filio habitatib quousq; rex adeo illū obsequijs et blandicijs deliniuit. ut eā regnū ei post se delegaret. Illos quoq; qui auersi fuerant a secta machumetth omni ingenio ad eam reuocans. uterū eos stultitie mancipauit. Quidā enī timore quidā spe honoris et facultatū alij alterius cuiuslibet luci causa. omnes tamen et simulatorie non ex aīo redierūt. Puto autem te optime recordari. quid dñs meus emurhelmonu aliq̄n cū essem⁹ ei astātes et quidā quereret de aliquo qui videbatur esse sarracen⁹ et non erat coram oīb⁹ respōderit. Dixit enī ita. Ego miror q̄ de isto solo quasi aliquid nouū michi dicatis. cum sciam non istū solū sed multos alios nobiliores et probiores in palacio meo sarracenos non esse. Ostendūt q̄dē se ee sed nō sunt. Est enī inquit mos pene oīm ut sit de iudeo prouerbiū dicit. Judeus nisi postq̄ efficat sarracen⁹ iudeus non est. et vix aliquis suā legē nisi prius aliā acceperit diligit. Ego autē de hoc quid aliud debeo vel possum facere. q̄m quod dñs meus machumetus ipse faciebat. Nam illi eadē hoc contigit. ut fere omnes et maxīe qui ei proximiores et familiares ee videbant. non nisi simulate et decepcionē legē eius tenerent. Adeo enī spernebat ab eis ut quid quid dicebat pro nichilo habebant. odiētes eum in cordibz suis. ut quadā die volētes eī occidē expectarent eū in quadā valle q̄dā trāseūte illo terrificarent subito mulam eius ut precipitatus interiret. Cuius tamen nullā ppter hoc eis se iratū mōstraret. Eius igitur exemplo omnes istos qui sive de xp̄ianis sive de iudeis sive de paganis sarracenos se esse dicunt in regno meo et non sunt. nullā ad aliud cognm. Scio nāq; q̄ nullus xp̄ianus qui timore sarracenus fieret in sarracenitate pmanebit. Similiē et de alijs sencio. Quid ergo amplius possum facere? Videat deus et iudicet. Hoc solum facta ut semper maledicā eis.

Q̄ lex eius non sit diuina. Cap xlix.

Sed itm si forte dixeris non debuisse me reprehendē illū si aliquādo se vindicauit. cū hoc ueniat⁹ fecisse iosue et ceteri multi pphete. scias aliud ē quod fit precipiente deo. aliud quod homo presumit. Deus enī illius hoc precipiebat de cui⁹ precepto q̄dāq; sit q̄āq; sit vbicūq; sit. non licet homini iudicare. Ergo inquis nec machumetus de hoc debuit reprehendi. si quidē et illi deus talia precepit. Unde tamē probas q̄ deus illi precepit? Deus enī ille si deus fuit in aliquo se deū esse ostendere debuit. Secundū ea vero que supius ostendimus. nec signis nec miraculis hoc ostendit. Nos igitur eum deū fuisse non credimus. Nam si deus eet. nullā sine miraculis legem daret. Quod enī de deo credim⁹ tā in nouo q̄m in veteri testamento signis et miraculis cōmendatū nobis et confirmatū est. Nec aliū vnq̄m pro deo habebim⁹ nisi illū vnū et verū. qui quocūq; legem dare voluit, signis hanc diuinis et mirabilibz confirmauit. Pheta vero tuus quis fuerit vel vnde venerit nescio. tū dicatur michi a dño meo ihesu xp̄o q̄ in iohanne baptista finis sit oīm pphetarū. Illud q̄q; pudencie tue nullo pacto arbitror conuenire q̄ me imitare voluisti. ut scilicet dimittere sacrosancta et spūalia dñi mei ihesu xp̄i precepta. ex quibz ipse michi non illam sordidissimā quā eadā descripsisti paradisū tuā. sed eternā angelorū vitā in celestibz promittit. et accedere ad īpuriissimos et pecuales ritus non a deo quod absit. imo a spū fornicationis et castrimergie miserrimis et carnalis fetulenie seruis infelicissimis psuasos. Quorū sunt de filijs paulus aplūs dicit. deus venter est. et gloria in confusione eorū qui non nisi terrena caduca ventri et libidini congruencia sapiunt nec sapere possūt. Exercuit eos spūs īmundicie qui eternā putredinē

et vermes īmortales hereditabunt. quia porcor more semp in stercore et fetore libi dinis voluntat̄. Ego eñ mirari non sufficio quomodo psuaderi potuerit. non deo alu tui sapient. sed qui vel per somnuñ aliqđ humani cordis se habere putaret istū fuis se pphetā. cū eius et vita et doctrina ita contraria sint/ non solū diuine religioni. verū eciā humane honestati. ut ipsa quo qz bruta aīalia pene hoc intelligē possint/ Sed ut ūm aliquid mitius dicam⁹ quis vnq̄m sanctor et diuinor nūciorz quos a deo missos esse cognouim⁹ in terrore gladij se missū esse asseruit⁹. Quis ita fa tuorose vixit⁹. Quis denqz tot spurcicias docuit aut quis ita ventri et libidini ge nus humanū prostituit⁹. Qualit̄ p fulla

Terū tamē am fuit data. Caplm̄ .I. ad precepta eius diligencius inspi cienda reuertam̄. que ego nescio ad quā legē ptinere videant⁹. Duas eñ a deo accipim⁹ vnā gratie alterā iusticie lex gratie a xp̄o data est. lex iusticie a mo yse. Lex gratie talia iubet. Diligite īmi cos vr̄os. benefacite his qui oderūt vos. et cetā hui⁹modi. Lex iusticie. Oculū pro ocu lo. dentem pro dente. vsturā pro vsura. prussurā pro prussura. et cetera que ad talionē ptinent reddi imperat. Harum duarū nullā socij tui esse manifestū est. Multitudo eñ anteq̄m ipse emergeret. v na a xp̄o altera a moyse data est. Cū igit iste due tm̄modo leges hom̄ibz date sint. quarū altera diuina altera humana ma gis ee videtur. ista terra lex a socio tuo īuen ta quid erit nisi diabolica. Diabolo eñ in spirante maxime hanc subito nescio vnde emersisse agnouim⁹. que nec humana nec diuina esse probat̄. sed inter vtrūq̄ prodi giosa fratre nūc hoc nūc illud videri volēs et se nūc istam nūc illam esse confingēs. nullū aliū nisi diabolū qui se mē deū et hoīes semp mediū fratre visus est imitatur

Sed forsitan dices inde probari hanc le gem ee diuinā. quia eñ machometus pro in et sine lr̄is eet. nullaten⁹ eam scribere vel āmunciare hom̄ibz nisi diuina virtute potuisset. maxime eñ ipse ibi dicat. quia nec demones nec hoīes talem scripturam facere possent. Et ūm si hanc legem fecisse m⁹ descende sup montē. inclinaret se mos ipse et adoraret eam pre timore dei. Et alia multa friuola et nichil racionis habencia. que tu apta et manifesta signa. pphecie soci esse dicis. quibz probetur esse verā. O signa et miracula in istis ait machumetus. O signa companda mari rubro diuiso. et soli ad impiū iosue stanti. et xp̄i precepto mor tibus impanā. Immo vere magna tā veri tatis q̄m virtutis inopia. que tibi nec sola argumenta ūmo deliramenta omni ratio ne et virtute vacua dereliquit. Qualit̄ al

chyoranū liber cōfectus sit. Caplm̄ li.

Ergius monachus eñ in monasterio gruuit̄ peccasset. et pter hoc excōīm tus et expulsus fuisset venit ad re gionē ismahelē et inde vsq̄ ad mechā descen dens vbi erant duo ppli. vnus multor ydolor et alter iudaycus. īuenit ibi machumetū q̄ colebat ydola. volensq̄ aliquid facere vnde monachis illis qui eū expulerant placeret et reconciliari mereret⁹. erant eñ hereticī nestorianū. qui dicit̄ mariā non peperisse de um sed hoīem tm̄. omni studio et conamine persuadebat ei ut ab ydolis rediret. et xp̄ianus nestorianus eet. Quod eñ effectui mancipasset discipulus eius factus est ma chumetus. et ille se pter hoc nestorium nūcupauit. Et ūm factū est ut ab isto mo nacho aliqua de veteri et nouo testamē to edoctus ipsa in alchorano suo fabuloso ac mendose interereret. Nec et ille psuasit ut in alchorano suo poneret dictum a deo q̄d monachi et presbiteri xp̄iani familia res ei esse deberent. quia non superbiūt. Cū vero cognouissent iudei q̄ multi et etiam machometus ipse ad qualecūq̄ quasi ū bram xp̄ianitatis illū monachū seqrent et pene illud quod postea factū est per ma chometū per ipm̄ nestoriū iam cōsūmabi esset prosilierūt tres iudei et timentes ne in verā xp̄ianitatē q̄nq̄ machumetus in duceret. accesserūt ad eum. et malignosa tal liditate socios vel discipulos eius se ee in hac secta dicentes. eiq̄ omnia que turpio ra vel nequora in alchorano suo scribere per suadentes vsq̄ ad finē eius cū eo semp fuerūt. Post mortē vero machumeti cum

sicut diximus vnusquisq; rediisset ad secta
suā. et successisset in regno ebubert. hali
quoq; filius abitalib licet nobilior eo sub
ipso maneret. predicti iudei volentes i
terū turbare omnia psuadebant hali
dicentes. Quare cū sis fortis et nobilis
non te in ꝓpheta eleuas sicut fecit socius
tuus machometus qui erat xpianus nes
torianus. et evinus terū sicut fuimus
cū illo adiuuantes te in omnib. Ille autē
utpote iuuenis et totius bone doctrine ex
gs facile acquieuit. Jam enī quasi ad hoc
predoctus fuerat. Siquidē aliquando cum
puer eēt et vagabundus ut illius etatis
est. quadā die per aliqua deuia incedet.
nestorij illius pseudo monachi latibulū
vnde ab eo machumeta furti responsa
dabant offendit. At ille cum se depreh
sū videret. puerū tam minis q̄m blan
dimentis induxit ut hoc nulli hoīm p
deret. Jtaq; iam pene ad hoc incipiedū
declinauerat hali. Sed rex ebubert hoc
compto iuuenē ad se venire mandauit
Quem cum venisset tantis blandicijs
et promissionib delinuit ut ab hiuus
incepto oīno desisteret. seq; illi subditū
in omnib exhiberet. Judei tamen nō cess
auerūt facere quod potuerūt. Nam accep
to libro ab ipso hali quē reliquerat ei ma
chometus quicq̄d sibi visū est aut addide
rūt aut detruxerūt aut mutauerunt.
Ex quib illud est vnū. Dicūt iudei xpia
ni nichil sūt. dicūt xpiani sed iudei stul
ti sunt. Jtem inē alia multa et fabulo
sa illud caplm vbi est fabula de formica
et aliud in quo est fabula de ape. et alu
ud vbi de aranea narrat. Qualit eiusdē
scriptura dilacerata sit. Caplm lij.

Qualiter autē scriptura ista non
solū a iudeis. sed eaā ab aliis
multis varie discerpta diuerse
intellectu. multiformit exposita. et tan
dem tota pene dilacerata sit explicabim
ex aliqua pte. Post xl vel sicut alij vo
lunt post sex menses ex quo regnare cep
ebubert vocauit hali filiū suū abitalib
et dixit ei. Quare presens non fuisti q̄n
factus sum rex. et non cū alijs nobis as
titisti. cū sis magnus princeps et nobilis.

Respondit hali. quia occupatus fui in col
ligenda scriptura sicut iunxit michi ꝓphe
ta. Et iam collegerat eleazē filius vizef
multos codices. et diminuerat multū in
illis. sicq; ceteri multi. Quidā enī legebāt
sēm hali. scilicet familia et domestici et
propiquiores eius illam scriptuā que fue
rat apud chorais. et que prima illius fuis
se dicebat. quā tradiderat ei nestoriꝰ mo
nachus. quē vocabat aliq̄n gabrielē. alu
quando spm fidelem. Alij vero legebāt
collēm a diuersis hoīb. multi vero se
cundū arabem quendā venientē nuper
de solitudine qui multa inde scripserat
absq; sensu et ratione. Alij sēm zabesium
et arabim. et alij sēm alios. Cum omnes
in membranis et voluminib quod vnicuiq;
videbatur transtulerūt. Erant itaq; va
rij inē se et discordes. dicebantq; cū legent
ad alterutrū. Ego melius q̄ tu. sed tu de
terius q̄m ego. et ego totū habeo sed tu
nichil. Hoc igit modo alijs addentib. alijs
minuentib. alijs mutantib. alijs alio
quolibet modo corrūpentib liber ille oī
fide indignus effectus est. De iteratn collec
cōe illius et dissipatōe. Caplm liij.

Denicq; mortuo ebubert. et succeden
te sibi ormen filio hafen. cui insidi
abatur hali filius abitalib. et querebat eū
interficere. cū platū fuisset ad regē de diui
sitate scripture et assiduis contencōibus
et viris que propt eū fiebant. dixerentq;
illi sapienciores timere se ne hac de causa
seditiones et discidiū oriret in regno.
maximeq; ne ex toto scriptura illa pire
precepit rex omnes libros et cartulas un
decūq; colligi. licet tamen hali filius habi
talib et iben muzod libros dare noluerūt.
Reliqui vero collecti dati sunt in manus
zeidi filij zebidheluzari. et abdalla filij a
lahabetij. ad redigendū omnia in vnū
codicem et emendandū. Dictūq; est illis
Si contigerit vos in aliquo capitulo non
posse concordare. scribite illud secundū ex
emplar et auctoritatē chorais. Quod et ip
si fecerunt. Sicuti verbi gracia. Cū inue
nerūt in quodā loco archam et alius dix
it archen et alius araim. tunc sēm id
quod habebat chorais dixerūt. sic et de mꝰ

tis aliis. facientesq; quatuor similes co
dices. Unū miserūt in mechā. aliū in
syriam. aliū in alcairat. et aliū reliquē
rūt in ciuitate. Sed ille qui ad mechā
missus fuerat incendio periit. qñ vas
tata est mecha ab ozeario. Ille vero qui
in ciuitate remansit in diebz iezit filij
maoma pditus est. Terciis qui in alei
rat erat a tempe almustaur nusq; cōpa
ruit. Rex autem ozimē qui libros illos
preceperat fieri. quecūq; remanserūt
in in tartis precepit comburi. Ex hijs igit
varietatibz et mutacionibz que supius
dicte siūt. contigit ut multa ibi capitula
diuersa inter se et sibi īuicem contria
ueniant. Sicut verbi causa. caplm bo
uis et caplm vacce. de quibz dicit q ca
plm bouis ante fuit prolixius capitulo
vacce. nūc vero breuius. Dicit eaā capi
tulū sententiaz corruptū ee et impfem
Dixit eaā ausa vxor machumeti halu
multa inde abstulisse et pene totū demu
tasse et insup prohibuisse yoies ne legent
alchoranū. et propter hoc sepe multos ver
berasse Qualit reuolleta sit et dissipata. Ca

Post multa itm tempora liiij. .
eleyezeug filius iuzes. cū regna
re cepisset iussit congregari oes
libros et tartas et volumia. Confecto q
er eis vno codice ad suū libitū postm
multa adicat multa detraxit multaq;
narrauit. cetera omnia vbiūq; īueni
rent iussit incendi. Fecit aut de suo li
bro sex exemplaria. Ex quibz vnū misit
in egyptū alterū in syriam. alterū in
ciuitate. alterū in mechā. altm in me
sopotamia. et altm in albazara. Aliq
eciam venerūt ad istos multi de gente
elenchybeti qui ydolatre erant. et simulā
tes se velle esse sarracenos ut legē eoz
si possent adnichilarent. multa nichilo
min in predicta scriptura vbiūq; late
ter poterant modis oībz lacerabant.
Ex si nulla alia varietatis huius scripture
causa fuisse videret qm q illi a qui
bus habebat stulcz halu. ebubert et ozi
men et gomer semp discordes fuerunt
et inimica. sufficeret. dū pro certo constat
singulos eoz pro sua intentione alterū
aduersus altm in libro illo iuxta quam
voluntatē quicq̄d sibi placuit ad sue cau
se cōmodū vel addidisse vel minuisse vel
variasse. Viri certe probi sarraceni. et q
satis inde dolebant michi sepius hoc dix
erūt q tota alchorani scriptura adeo cō
mixta et confusa sit. ut quicq̄ ibi est totū
sine continuacione sine cōpositaē. absq;
omni verboz ordine. postremo absq; vllo
sensu vel racione videatur De vilitate stili

Iroz eius et materie. Cāp lv. .

Quid autē quid illic tibi placere possit
Nam si eloqncia consideret. nemo
tam turpiter aliquid arabice scripsit. Qñti
enī ad sapientes arabicos scriptores quid
est totū alchoranū nisi digna risu barba
ries. Si vero sentencie ppendant. ego nichil
ibi video si tamen ee potest aliquid boni
Nam mala illic reperiri multa dubium
non est. que vel quilibz stultus similiter aut
certe multo elegancius fingere possit. Esto
tamen bona ibi videnti esse aliqua. sicut
verbi gracia ut aliqn ieiunetur ozetur
et fiant alique elemosine. nūquid pmū
lia īuenta sunt a machumeto. quasi
a scilicet ante ipm nullus audierat. Q
qñto sanctius quanto honestius qñto ra
cionabilius et moyses et helyas et eciam
alij pphetarū multi ioles quoq; baptista
sed et ipse dns cum ihs xpus et ieiunauē
rūt et adorauerūt et misericordias ipen
derūt. nos quoq; ieiunare ozare et elemo
sinā dare ante prodigiosa pphetiā machu
meti infinitus vero temporibz docuerunt
Cesset cesset machumetus earū rerum
velle videri magister primus. quarū nec
in aliquo dignus fuit discipulus esse vel
vltimus. Absit absit a nobis talis predica
tor ieunij. qui post monstruosū ieunū
sic omni libidini et ingluuiei opam ipen
dere precipit. ut non ad aliud videatur
instituisse ieunium qm ut postea volupta
osius et appetentius exerceat oīm turpitu
do libidinū. Jam vero illud quod et tu mi
dixisti. et ipse in eadē scriptura predicat
hanc scilicet scripturā talem ee qualis
nec ab yomūbz nec a demonibz fieri pt.
certe ipse satis elegit quibz diceret. rusti
simos videlicet et agrestes yoies qui et

nouiter de diuersis sectis venerant ipsam
q̄ etiam linguā ignorabant arabicam.
Cetin si hoc nobis exponē liceat per oīa.
sic ei concedim⁹ q̄ vere tam stulta tam in
honesta. tamq̄ irracionabilis scriptura
nec ab hom̄ibz nec a demonibz fieri potest
Puto enī q̄ etiā demones talia scribē evi
bescerent. Sane si tantū vult machume
tus gloriari de suo alchorano. q̄to magis
gloriari possent alij quidā quos te igno
rare non puto muzeilema heleaisi et ethi
ops alahazbi et tullata ellecedi. qui eodē
tempe emulacone illius ut et ipsi no
men sibi apud hoīes cōpararent suū q̄s
q̄ alchoranū fecerūt. multoq̄ honestiora
et saltem in aliquo verisimilia conscripse
rūt. Sed quia non ex toto ventri et libidi
ni frena laxabant. non tantos bestialiū
hom̄ greges aziminos post se trahē potue
rūt.

De imperitia et fictione illi adiacentiū. Cap lvi.

Nergo miraris quare tantū scriptura hec quibusdā pla
cuerit pro certo teneas. nulli vnq̄
nobili vel sapienti eam placuisse sed miser
rimo et impiissimo vulgariū hom̄ gre
neri. Cum ab eo de locis siluestribz congre
gati. nī ab eo has primas liās audissent
vel nouitate stupefacta sacrilegas fabulas
diuina ee oracula credidērūt. Deniq̄ aī
et pauptate et assiduo ruraliū opm labo
re confecti fuissent tibi potus preciosarū
vestiū. amenitatis vmbrose. vasoz̄ specta
biliū. vxorū insuq̄ pulcherrimaq̄. et insi
nita voluptatibus. aliarūq̄ spurissima pa
disi deliciarū. quas eadē te proch dolor enu
merare non puduit beatitudinē audiētes
seq̄ ibi ex promissione machumeti iāiamq̄
futuros esse speruantes ad oīa quecūq̄ vo
luit pectorini hoīes cucurrerūt. Inde est
q̄ contra regem ysidis exiens. sic aduersus
est ab eis ut vinceret. Promiserunt siquidē
oīb⁹ qui in bello ipso pro eo mori eligē
rent. siu paradisi delicias. Quidā tamē ma
gis idcirco pugnasse dicunt ut ortos opti
mos quos in yside viderunt obtinerent.
Nam et illos se post victoriā daturū eis
dixerat ut et in hoc seculo et in futuro se
per in ortis eēnt. Nostri autē arabes q̄ntū
delectentē ortoz̄ pulchritudine. Sed dias.

Non solum rustica illi. sed et multi alij
sectati sunt eū. Vere multi alij sed pessimi
et lectatores. et qui grauati ere alieno.
vel pro suis sceleribz mouturi hant solā
euadendi viam inuenerant. Nam dic mihi
obsecro quē vnq̄m sapientē aut nobilē aut
honestū ad sarracenitatē venire vidisti.
Illi enī qui ex iudeis vel xp̄ianis adhuc
veniūt ad vos absit ut aliqua prouocati
honestate hoc faciant. Sed quia miseri
et impudici legis siue regulas non seruen
tes ad latum spaciosāq̄ viam quā socius
tuus docuit se cōuertunt. Quod quibusdā
maxime xp̄ianis contingit. quoz̄ lex spi
ritualis et celestis oīa que in mundo sunt
contēpni spe et amore visionis dei eterne
precipiens. dū carnales et fluxas infeliciū
mētes cōprimit. statim ab ea diffugiunt
quia pugnare contra cōcupiscētias negli
gunt. Hoc tamen certissime scias quia ne
q̄ iudei neq̄ pagani neq̄ xp̄iani quocūq̄
modo se exterius habeant et si venientes
ad vos de via secta se esse simulent. nūq̄
ex corde vobisā sunt. Dimulant quidē
se esse quod non sunt. ut sicut predixi
aliquod euadant corporis incōmodum
aut ut porcinis voluptatibz quarū apd
vos copia est pfruant. Adeo autē quic
quid facitis pro nichilo ducunt ut sepe
inter se loquentes machumeto et legi
eius maledicant. nec dignū eū aliqn
fuisse yphecia vel dei lege affirmant.

De nōe machometi q̄ falso diat in throno sto.

Sane supfluū tū. Caplm lvij.

Michi videt agere tecū de illis q̄
tuā non latent industriā qualia
sint apud nos etiā vilipendenda. scilicet
diuersitas in preconio. celebritas exeqa
rū. varietas in testimonio orationes so
lempnitatū. sollicitā ad plagā meridi
anā cōuersio et modus legendi et mod⁹
discernendi. similesq̄ huiⁿmodi varieta
tes. Que oīa in corde tuo q̄ nichil sint
scio. tum hec sola superficie teneas. nec tū
propter principatū quē tenes dimittere
velis. Porro illud quod michi scripsisti
antiq̄ secula crearet deus scriptū fuisse
in throno. non est deus nisi deus macho
metus nūcius dei. vnde accepis. aut vbi

ueneris nescio cū nec in alchorano nec
in alia qualibet ipsius ueniatur scrip
tura. Verūptamen ponamꝰ ut alicubi
hoc reptum sit. velim ergo michi dicas
si in hoc thomo scriptū est. quis ibi scrip
serit. an aliquis scripsit hoc deo. Sed qs
posset scribere cū necdū scecula creata es
sent? Nu deus ipse sibi hoc scripsit. timens
scilicet ꝑdere nomen suū nisi illud scri
beret? Quod satis absurdū videt. Sed for
sitan ideo scripsit ut angeli possent hoc
legere. et hoc non minus insulsū est sen
tire. Non enī per ūas loquit deus ange
lis. sed illuūatione pūate sue que illis ubi
q; adest. Uū preterea ꝓpter hoīes scriptū
est. ut ipsi legerent et scirent? Sed hoīes
in thomo quomodo legent? Restat ergo
fruolū et vanū esse. quod et tepm intel
ligere credo. teq; tabijpsi scient illudere.
sicut quidā de socijs tuis dicunt qui hoc
pro nichilo hnt. dicentes a iudeis confic
tū esse. et inter alias fabulas mixtū. ut
risū de vobis toti mundo moueret.

Certe cū aliquis vult benedice machu
meto. et vltra modū laudare. hoc solū
modo dicit. Deus tu benedic machume
to sicut tu benedixisti abrahaam et gena
tioni eius. Unde et in libro eius scriptum
est. O filij isrl' recordamini beneficiorū q
ego vobis exhibui. quia pretuli vos oībz
gentibz. Si ergo ita benedixi machume
to adeo sicut benedictus fuit abrahaam. et
geneatio eius sup omēs laudes et bndicti
ones est. Et si filij isrl' prelati sūt a deo
omūbz gentibz cū tamen nec abrahaam
nec generatio eius nomen habeat scrip
tū in thomo. quomodo fm̄ est ut nomē
machometi qui sdm hanc regulā ipso
abrahā et geneatiōe eius minor habet
ibi scriptū sit. De superstitiosis ieuniis et la

Quoq; machis sarracenoꝝ. Ca. lviij.

Uultus me ad q̄nq; oraciones
et ad ieunniū mensis ramazan
ubi ego non tam tibi respondeo q̄m ut
ipse tibi respondeas volo. Dixisti enī in
tua exhortatione q; inter alia que de
nra religione cognoueras etiā oratio
nibz monachoꝝ et ieunijs interfueris
genuflectiones et instantiā deprecatio

nū videris. et tota oīa que vere scia et te
stia ee nullus negare potent. Super
aiam tuā ergo hoc pono tepm iudicii
facio. Scio namq; pro certo qua si quod
iudicaū racionis exigit. unde dice volueis
q̄ntū ad ieunia et orationes xpianoꝝ.
ieunia et orationes vestroꝝ non solū ieu
nia et oraciōes non esse clamabis. verū
etiā q; tales sordes veris et sanctis seruoꝝ
dei virtutibz se cōparare ullo modo ause
sint. cū maxima indignacione videbis.
Uoz vero fresnti corpm lauacione hoīem
purificari creditis. eaq; lauationes tota
ens fresntialis hoc tibi respondeo q; dūs
meus in euangelio suo iudeis similia
facientibz ait. Ue vobis ypocrite qui silēs
estis sepulchris ornatis desoris tum habe
ant intus tadauera. Ita vos quidē laua
tis corpora vestra forinsecus. et corda vīa
polluta sunt iniquitate. Quid ergo prodest
lauare manus et pedes. et extergē caput
et insistere oracionibz cū constientia cordis
et mens et anim̄ occupata fuerint in ef
fusione sanguīs et diripiendis substanciis
aliorꝝ. yroribz quoq; et filijs captiuandis
Uide ergo quomodo vīdet illis spūs viui
fimus. Oportet enī hoīem prius lauare
interiora cordis sui. et purificari a cogi
tacionibz pessimis quibz ingrediuntur
Deinde si placet et si nāte est eciā corpa.

De circūcisiōe et phibicōe carnis porcine et vi

Circūcisio oīs repudio. Caplm lix

Quod vero quid ad vos ptineat scire nō
possū. cū nec machumet circūcisa
fuerit. nec in alchorano suo inde aliquid
dixerit. nisi abrahā in hoc forte vos sequi
dicatis. Cum enī vos hysmahelis filios ee
tactetis. et abrahe dicatur a deo. non in
hysmaele sed in ysaac reputabit tibi semē.
vos in semine abrahe quomodo estis: qui
ad ysaac non ptinetis? Si vos dicatis xpm
fuisse circūcisum. quid ad vos qui xpianam
non estis. De cuiꝰ tamen circūcisione q̄m
racionabilis fuit si vel digni essetis vel in
aliquo ad eū ptineretis plenissime vīde
remꝰ. Nunc vero cū nec videi nec xpianā si
tis. vbi circūcisionē inueniſtis? Nisi certe qđ
valde credibile est. hoc eciā a iudeis libro
vestro insertū sit. ut sicut de quibusdam

paulus aplus diat. in carne vīa gloziēt dū vos more suo circūcidi facerent. et sup os in errore socios habere gaudent. Qua re etiā machometus porcū comedē vetuerit nescio. Nam etsi iudei a porco et a q busdā alijs prohibuti sunt racōe certa apd nos est. quorū fidei lex illa militabat. Et licet nos modo illa corpaliū non seruem ea tamen que ibi significabant spūaliter implem. Quibz in nouo testamento reuelata sunt oīa per xpm qui vtriusq testamenti conditor est. Ipse enī dixit per apostolū suū. oīa munda mundis. et mihi reticendū quod cū gratiarū actione papiē. Illam vero turpitudinē quis audiens non exhorreat. quā non erubuit machometus in alchorano suo ponē. ut liceat viro qnāq voluerit vxorem repudiare qualibet causa. sed nisi prius alteri viro iūgatur nec si velit possit eā reuocare. Hanc certe legem ecā bruta aīalia si loqui posset turpissimā esse clamarent. De pegrinaōne ad domū mecha. Ca lx.

Quid est autē q me inter alia legis vīe optima. et ad alahyagi hoc est ad peregrinandū in domū dei illicitā. que est in mecha exhortatus es. ad proiciendos quoq lapillos. et ad īuolucionē lintheoli circa renes. Quod etenī q ita mecū loqueris. ne si nūc me prīmo nosse incipies. Quicquid ego aut cecus aut surdus nupper effectus sum aut forsitan mutatus in puerū. cui sic illudere possis. ut primū modo discere incipiam īanes et futuas superstitiones. que nec racōnē nec honestatē in aliquo habere probant. Quasi vero nesciam quid sit et vnde processerit vel qualiē ad vos ritus ipsius erroresq stultissimi inter alia mala deuolutus sit. Nō ne hec illa est preclara socij tui in ydolorū destructione diligencia. ut cū a ceteroz cultu suos discipulos inhiberet. istud tū in honore veneris fieri mecha suā permutet. Quod quale sit vel a quibz cepit q̄m tu te ignorare simulas audi. Dua cū quarīdā indie gentiū que vocant gentilia albarahyona antiqua consuetudo fuit nudos et decaluatos. magnis q vlulatibz psonantes simulachra demonū circuire. angulos quoq osculari et proicere lapides in acerui. qui quasi pro honore dijs extruebat. Inde enī est q in libro salomonis dicit. qui proicit lapidem in acerui mercurij. fiebant autē hoc bis in anno sole salicet existente in primo gradu arietis et rursū cū esset in primo gradu libre. hoc est in ījcio veris et autūpni Ner ergo consuetudo cū ab indis ad arabes descendisset. eamq suo tempe apud mecham in honore veneris machumetus celebrari vepperisset. sic illā manere precepit. cū tamen cetera ydolatrie prestigia remouisset. Illud vero soli veneri in illa celebracione dicat exhibere solitū ut lapilli retro id est sub genitalibz membris proicerent. eo q venus illis maxime ptibus dicetur. Vnde adhuc ita fit in domo dei. quā tu votas illicitam. id est vbi nichil licet quod sacrū est. Verūptamē cū olim a nudis ex toto hoīibz semp fieri soleret. non tulit hoc humana verecundia sed instituerūt hoc aliqui ut proiectores lapidū paruo saltem linthyeolo renes obtegerent. ne oīmodo denudata hoīes canū īpudētiā imitarent. Hanc ergo insaniā merito credit machumetus saluā et incolumē. cū reliquas demonū culturas tollere meaneret dimisisse. ne dnām suā venerem. in qua se ee potentissimū ipse iactabat penitus sine honore relinquēt. Pro quo beneficio talem illi gratiā venus rependit. ut ad eū totum huiq honorus gloriā referri. utpote ad singulare amicū equanimiē sustinet. dū vos modo non venerī sed ipsi pphete eius hoc obsequiū impendatis. Quod apud quosdā vestrū tante stultitie reputat. ut vir prudens gomar filius hatha. cū ad osculandos lapides istos oscularī nec obest nec prodest. sed q̄q sic fecit et fieri iussit noster pphēta. frao. licet sit oīno īutile. De hoc q in domo illa dicit fieri mira. Cap lxi.

Et quid est alaqi vīm et alahumar et pegrinacio in domū dei illicitam. Et ad quā sacra. ad quā festinitatē

ad qñte honestatis et vtilitatis celebra
tionē amicos tuos ñuitas. Obsecro tñe
ut et nobis in hoc et tue quoq; verecun
die amodo parcas. nec hoīes ad huius
modi spurcicias sed magis porcos si ita
volueris aduoca. Nunquid autē verissi
mū in tua laudatione dixisti. qz stulti
cet mira ibi fieri videant. Et vere mira
non solū videntē fieri sed fiūt. quando
rationales hoīes in bestialem sensū mu
tati. ista que narrauim9 et similia fa
ciūt. Non enī hoc facere possent hoīes.
nisi prius ab humane rationis iudicio
ad pecudalem aīalitatē cōuerterentē. Ve
rū ne dicas nos serio non ludo tecū age
debere. dimittam9 paululū iocā. et quod
ad rem ptinet disseram9. Quero igit
a te que sūt illa mirabilia que ibi fieri
vidisti vel audisti. Nam si me interrogues
de locis et de ecclesijs xp̄ianoz tale āliqd
non vnū ego sed mille tibi loca enūare
et ostendere possem. in quibz ceci visum
surdi auditū. muti loquelam. palitici vl'
quolibet alio modo claudi gressū recipi
unt. Ad vltimū vbi oīm generū lāguo
res et incōmoda siue animarū siue cor
porū depellunt. vbi eaī sepe quod maius
est ipsi mortui resuscitantē. et hoc non ali
quibz exterioribz adiumētis siue quolibz
genere mediane humane sed fide et ora
tione et pura cordis deuotione id apud
deū et sanctos pro iusticia et vera pieta
te mortuos ipetrante. Tu vero si vnq̄m
vel semel huiusmodi virtus aliqua in illa
quā vocas domū dei facta sit enarra. et
si saltē vnū tale quid ibi aliquando fīm
ibi ostendē potes. concedo vera esse que di
cis. Sed quoniā scio te id nullo modo pos
se. non illud tacuisses si haberes. quando
me ñuitans et mirabilia illa narrans
nichil habuista quod diceres. nisi quia la
pilli proiciūt. Quod non virtutis diuine
miraculū. sed diabolice impuritatis con
stat esse deliramentū. Cur illa loca sa
crata eaī dixeris respondere nequis.

De hoc qz machumetus iubet hoīes ad suā sec
tā violentē cogi. Cāp lxiij.

Denuitas me ad viam dei que est
expedicio contra aduersarios et
intredulos et ptis̄patores scilicet in utu
gladij et populatione et deuastatione
donec ingrediantē ad fidem dei et testi
fientē quia non est deus nisi deus. et qa
machumetus seruus eius et nūcius. aut
reddant ei tributū subiecti. O tu prudens
et sapiens. obsecro te quomodo pñt conti
nuari verba tua. Nam multū discrepāt
cum dicis hoc contra scripturā tuā quā
credis esse a deo que ita dicit. missus est
homībz pariter et pietate et misericordia.
Qualis habetur misericordia cum effusi
one sanguīs. et latrocinio et preda. Sed
dico. Aut tuū certe verbū est contrarium
sibi aut tu mentiris ea que tibi indesi
nenter ponis. Et que est via diaboli.
nisi homicidia et furta et preda. Si au
tem vim opposueris nobis moysen. qui ip
se cultores ydolorū expugnauit recorda
re illa prodigia et miracula que legisti
eū fecisse in lege. et videbis qz iustū esse
dere ullū ex precepto dei hoc fecisse. Simi
liter de iosue filio nun. cui sol et luna ste
tere. Que miracula eī fieri non possunt
nisi ab electis dei. credim9 qz quicqd fecere
iussu dei factū sit. Tu autē quod signū
aut quod miraculū ostendis socii tui
fecisse quod sit ei in testimoniū vnde re
dam9 ei. eī suū ꝓprium non sit nisi occidere
hoīes et latrocinari et diripe aliena. et
captiuare parentes eī liberis. Quod se
per quidē malū est sed multomagis qñ
sit contra pplm dei qui non habent ali
ud munimen nisi cultū dei. An non suf
ficit tibi nisi nūcupes eā viam dei. Ab
sit hoc a deo ut talis sit via dei. aut quis
quis talia gesserit sit de plebe aut de cle
tis eius. quāto minus de ꝓphetis. Deus
de ñuitastī nos ad ꝑcuciendos hoīes gladi
o. eorūq; facultates diripere. atq; omnia
pessūdare. donec violentē ad tuā fidem
veniant. tuisq; legibz ñuitī subiciantur
et coacti tuū testimoniū testificentē. Tu
autē nūq̄ legisti in diuina scriptura a
liquos ad deū violenter cōuersos. nec ꝑ
ceptis gladio direptione. captiuitate. si
cut tuus socius fecit et iussit obedire co
actos. Multi certe olim heretici fuerūt
quoq; trimen nullus nec gladio nec aliq̄

coactione aliquē ad suā sectā trahe cona
tus est sed fallacijs. Quicūq enī volūt ho
mines inducē ad veritatē siue mendacī
um non poterūt hoc facē sine aliq vel
vera vel saltē verisimili predicatione.
Et omēs quidē preter sociū tuū ita fecisse
nostī. Ipse enī ad suā sectā non ita ho
mines hoc est non sola arte calliditatis
aut ingeniosa loquacitate sed gladio et
violencia et oppressione et depopulacioē
coegit. Nūq audistī est ab aliquo quod
ille dicebat hominibz. Quicūq non confite
bitur me pphetā ee dnī seculoz. gladio
illū feriam ego. Et omnes quicūq de pro
genie mea sunt similit fracent. Et domū
eius diripiā. et omnē familiā eius cap
tiuitate affligam. De vanis pmissioibz et
minis machometi. Caplm lxiij.

Non scripsimꝰ ex īuidia vel indig
nacione sed causa disputacionis
ad quā tu nos prouocasse videris. cōpulit
nos pauca de multis in medū proferre
Noster siquidē ignis latebat in lapide.
sed tua calibe excussus. coactus erupit in
flāmas. Quocirca tam tibi qm omībus
qui meū scriptū viderit plane et fiducia
liter loquor. quoniā illa ad que me in
uitasti de vebus labilibz et fugitiuis tā
stulta et tania sunt ut etiā si eterna essēt
nullatenꝰ homo racionabilis ea deberet
appetere vel suū ad hoc aīm inclinare.
presertī cū apta sint asinis et porcis si
ue ceteris animalibz. in quibz nichil ali
ud est qm comedē et bibere et concūbere
Hic etenī mūdus qui maxime per ista
miseros decipit apud racionabiles homi
nes cū omībz illecebris pro nichilo depu
tatur. qui sollicite ac veraciter cūcta e
ius blandimenta et gaudia fugitiua
et misera cē considerantes seq ab ipsius
laqueis viriliter excutientes. xpi dnī ve
ra et sempiterna bona in futuro seculo
promittētis sacrosanctis vestigijs adhese
rūt. Vestis autē tuis ordinatis admoni
onibz nemo dignus habetur nisi qui sue
carnis miserie subiacens pronus et pre
ceps ad quelibet libidinis instrumēta sic
equus et mulus fertur et rapit. Ego autē
te non puto credere me ad talia angelicē.
Sapientes enī ac verī causas subtiliter
perpendentes ab omībz enī illis que tu
pro magno munere in libro tuo pmit
tis. longe distare videntur. Illi enim in
desinent toto nisu per dei gratiā elaborāt
concupiscencias et vicia carnis extinguere
et ut eciam quod naturaliter superfluū habe
tur in corpore possit auferri sanctissimo
castimonie studio non desinūt castigare
Deus enī non annuit hoīem ad hoc. nec
in die iudicij ad hoc simile resuscitaturꝰ fa
cit. Tu autē in libro socij tui stas hoc scrip
tū esse. Nos non ad aliud homines et de
mones creauimꝰ nisi ad colendū nos.
Deinde auersus soluit pactū et destruit
edificiū precipiens vxores tres vel qua
tuor ducere et ancillas q̄ntecūq īueni
ri poterūt vnūquēq sibi applicare. In
super et more pecudū comedere et bibē
absq ordine omniq moderacionis dis
cretione. Caplm vero repudij et licite re
uocacionis hic ponere nisi prolixus esse
timerē et librū istū verbis inhonestissīs
sordidare refugerē. Nam et ipsi gentiles
qui filios suos ydolis īmolant hanc tur
pitudinē oīmode abhorrebant. Ego aū
confundor talia noīare et scribere. Illud
vero quod michi aliq dixisti. et me
tuis minus verberasti. fiducialiter in xpo
agens non timeo. Dixisti enī michi. Con
sidera queso diligenter et hanc iniuriā in
ferre noli tibi. neq quod nocear prono
tare. Audi ergo dnm ihm xpm in suo
euangelio michi dicentē. Nolite timere
eos qui occidūt corpus aīam autē non
possunt occidere. sed potius eum timete
qui potest aīam et corpus pdere in gehen
nam. Ego igit securus et constans sto et
credo quia nullus in aīam meā potestā
tem habet nisi dns ihūs xps. cui nomē
sit gloriosū et benedictū qui in me ha
biundare fecit clemētiā dnī mei emire
molnimi. Nam et ego et mei similes qui
cumq vel longe vel prope familiaritate
gaudemꝰ sub vmbra alarū ipsius in secu
ritate et eqte atq beīgnitate manemꝰ.

Exposicio cultus sarracenī. Caplī
Rursus igit inuitas me ad lxiiij.
sectā tuā. dicens. Inuito te ad q̄q

orationes quas quicūq; impleuerit peti
tione sua non fraudabit̄. nec dampnū
aliquod ptimescet. erit̄q; tam in hoc secu
lo q̄m in futuro laudandus. Iste quip
pe orationes duabz institutionibz date sūt.
vna quidē a deo. altera a dei nūcio. Sūt
enī post cenā tres genuflectiones. et due
in aurora. et post meridiē due. et due
post solis occasū. Quicūq; autē aliquid
ex hoc dimiserit a pcō īmunis nō erit
et oportet illū penitere et subdi correcti
oni. Institutio orationis inter diē et noc
tem xviij genuflectionibz constat. In au
rora due. post meridiē quatuor. In vespa
quatuor. post solis occasū quatuor. In p̄
ma cena ante comestionē due. post cenā
que vocat̄ vltima q̄n iam est alahatume
id est densitas tenebrarū due. Rursum
īuito te ad ieunīū mensis ramazan.
quod deus iudex instituit. et in eo alchy
ram venire fecit. In quo mense de nocte
predestinacōis testificatus est. et nox illa
mille mensibz melior habetur. Ieunab̄
in die ab omnibz cibis et potibz et concubitu
vsq; quo solis lumen occidat et noctis or
do incipiat. Tunc comedes et bibes et con
cubes per totā noctē quousq; filū album
a nigro possit discerni. Hoc enī liberū
et licitū est. et vita tranquilla et suauis
a deo. Cum vero in puritate mentis ad
celebrandā noctē predestinationis pueni
re meruerit. ab omni malo et nūc et in
futuro securus eris. Dixit etiā deus glo
riosus et excelsus. Scripsi vobis ieunīū
numeratis diebus. sicut scripsi illis qui
vos precesserūt. fortassis timebitis. Si
quis infirm⁹ est aut occupatus itinere.
eundē dierū numerū alio tempe soluat
Illorū vero ieunīū qui ieunare non po
tuerint victu vnius pauperis redimatur.
Interī qui obedierit melius ei erit. Si enī
ieunaueritis et sacritis q̄ hominibz vale
est. et institutionis testimonia et alfuran
propriā ñcedem habebitis. Dormire vero
cū mulieribz in ieunio. licenciā vobis tri
buo. Ille indumentū vobis sint. et vos illis.
Precauit enī deus q̄ tirannicā sitis esse tis ani
mas vestras et penituit eū et liberauit
vos. Adherete igit̄ illis et diligite hoc q̄

vobis scripsit deus. Comedite et bibite do
nec in aurora discerni possit filū albū
a nigro. Deinde pficite ieunīū usq; ad
noctē sine coitu mulierū. Critis enī pseue
rantes in domibz orationū cū appropia
bitis eis. Hec sunt precepta dei. Preferebat
enī nūcius dei vespertinā cenā matutinā q
vo. Cum tuto te ad domū dei illicitā que
in media sita est. et videre illicitū nūcij
dei et considerare vestigia et loca ipsius
et quomodo lapillu proiciūt̄ retro quod
vocatur alchimar. et īuoluacōē linteoli
circa renes. et quomodo osculatur an
gulus domus eius. et videre loca illa sa
crata et multa mira que ab hominibz appe
tunt̄. Cum tuto te ad expedicionē diui
nā. quod est contra inimicos et aduersū
incredulos proficisci. et expugnare ypocri
patores et hereticos in ore gladij donec ad
fidem dei ingrediant̄. et testificent̄. quia
non est deus nisi deus et machumetus
nūcius dei. et seruus. aut tributū reddant.

Descriptio paradisi iuxta figmētū machumeti

Iterū īuito te ad confessionē Ca. lxv.
dei. ad cuius nutū resuscitabunt̄ mortui
qui iudicabit eos in iustitia. et bonis
bona retribuet et malis mala. Et fruct
suū pplm eos qui sibi obedierūt. et confitē
tes singularitatē eius testificati sūt q̄ ma
chumetus pphēta est ipsius et nūcius. et
credierūt omnibz que sup eū descenderūt
a deo in excipiendo legē videlicet de pa
so. in quo multa bona sūt illis preparata.
Cū habuerint armillas de auro et electro.
et vestimenta ex serica et dicēt. Gra
cias deo qui a nobis abstulit a nobis retribu
tionē. Nulla oppressio vel molestia eos tan
get. habebūt certū alimentū et fructū. Et
erunt in paradiso deliciarū exultantes et
sibi īuicem occurrētes honorificati. Discur
retur per eos vasis argenti candidi. quib
bibentes delectabunt̄. Non erit ibi luctus
neq; meror. Habebunt mulieres venustis
oculis. habebūt tentacula et sup tentacula
sub quibz erūt flumina. Nūq̄n enī dei pro
missio fallit. Et dicet̄ eis. O cultores dei no
lite hodie timere tristitia non appropinq̄
bit vobis. Ingredimini paradisū vos et vxo
res vre et estote securi. Discurretur p vos

calathis et stantellis aureis. et habebitis qd
aiē appetunt et concupiscunt oculi in secu
ra mansione in ortis et fontibz. Ibi primo
primā mors alia non seq̄t. et seat eos seru
ros a tormentis inferni. Hec est gracia dei
tui. Ipsa est liberacio magna. Dixit etiā
deus gloriosus et excelsus. In paradiso quē
pollicitus sū timentibz me sunt flumina
aquarū in quibz nichil noxiū est. Sicut
flumina lactis cuius sapor nūq̄ defiat. flu
mina quoq̄ vini bibentiū delectacio. fluiā
vero mellis purissimi. Habent siquidē oēs
in eo frās et remissionē a dño. Dixit quo
q̄ gloriosus et excelsus. Timentibz deū opti
mū erit in vtamis. apientē eis porte orti
eden. vbi pariter discumbentes precipient
sibi afferri vinū et habundanciā fructuū
Et habebūt oculis vxores splendidissimas.
Hoc eis promittit̄ in die iudicij. Victus ibi
nūq̄m defiet. Dixit itē deus gloriosus
et excelsus in descripcione paradisi. Sūt in
eo duo fontes currentes. sunt in eo due arbo
res pomor et palme et malapunica. Dis
cūbunt in excelsis viridarijs super pomis et
pumis. Adducent̄ timentes deū in paradi
sū per turmas et agmina congregata. Qui
bus cū ostiarij ianuas aperuerint dicent.
Pax vobis habebimini suauiter ingredie
mini et estote hic in petuū. Adhuc de
Dixit gloriosus eodem. Ca. lxvi
et excelsus. Fera eos occurrē gau
dijs et delectacionibz. et dedi eis
pro retribucione paradisi. eo q̄ pacienciā ha
buerūt. In quo erunt discūbentes sup pul
uinaria. et non ptuciet eos sol neq̄ frigus
et sup eos vmbre illius pmanebūt. Per qs
vasis argenteis et canistris discurret. Simi
liter et vasculis modias argenti et pirdiz
mīstrabit̄ eis. Et facient eos portare vase
quasi cōmixti gyngiberi. Fons in eo est.
qui clarius appellat̄. Non audient ibi do
lū neq̄ mendaciū. Hec est retribucio dñi
tui. quod est donū pmaximū. Dūs enim
illoz liberauit eos a cruciatu inferoz di
cens illis. Comedite et bibite securi discūbē
tes in lectulis dispositis. Dedim⁹ eis vxores
pulcherrimas. nichilq̄ eis de suo malo ope
imputabit̄. et vnusquisq̄ secdm qd appetat ob
tinebit. Dedim⁹ eis diuersitates pomoū.
quiq̄d carnis ad edendū concupiscūt. et ut
sibi propinēt̄ vinum. Ministri sicut aurū
fulgentes discurrent per eos ad seruiendū
parati. Et dixit benedictus et excelsus. Pre
cedentibz et festinantibz de ist̄ mansiones i
paradiso voluptatis. Pauca de primis et pau
ca de nouissimis eriūt sup loculis ordinatim
dispositis. semetipsos ad inuic̄ intuentes. In
ter quos erūt ministri sine fine mansuri.
tenentes discos et conchas et vasa preciosa
Quicquid de pomis vel etiā de carne volati
liū voluerint obtinebunt. Quibz adhibēbūt
mulieres velut margarite fulgentes sali
cet sui opis premiū. Non erit illuc dolus
vel iniquitas sed tm pax et salus. Hec est
descriptio paradisi quē preparauit deus timen
tibz se et credentibz in se et in nūcio eius.
Vbi ipparatum sūt eis multa delectabilia eden
di et bibendi et dormiendi cū mulieribz in
tactis que sunt velut lapides preciosi sine fi
ne splendentes. Et capient omnia que o
culi eor concupiscunt. et habebūt honorē
et vitam. et sedebunt etiā sup thoros mol
libus indutis et purpureis. ornati quo q̄
armillis preciosis et nitidis. Vultus eorū
hylares et iocundi. inter quos mares et
femine seruientes pambulant. et velut
aurū rutilantes. fragrabunt ut musteus
et varie aromatū species. Bibent de fon
te suauitatis et dicetur eis. Quiete in oni
pace. Comedite et bibite et delectamini eo q̄
digni estis cū omni securitate Descripcio in
Infideles ferm iuxta eūdē. Cap lxvij
vero qui ptcipes se facūt deo et pa
res illi attribuūt. et pphete dei non
credūt nec eplam eius suscipiūt et precepta
dei. aduersus ppheta eius rebelles effecti sē
deputabunt̄ gehenne incendio. Eriūtq̄ in
cruciatu et stridore ineffabili. et igne sine
fine extinguibili. Quor autis quotiens
ignis ardore consumit̄. totiens ad noua
terū supplicia reparat̄. Mansio eor pute
us abyssi. Potus omni felle amarior. ci
bus de arbore que appellat̄ azachū. et est
omni pessimo sapore deterior. Eriūt sub i
ra dei cū dyabolo et angelis eius. Dixit
autē deus gloriosus et excelsus. Qui non
credūt mirabilibz dei. et ppheteis et eos q̄
veritatē predicant interficiūt. eriūt i hor

ribili cruciatu. quoꝝ opa maligna nullo
eis auxiliante sup ipsoꝝ capita reduꝫ
bunt. Horient⁹ nec tamen a cruciatu li
berabunt⁹. Et dixit. Arbor azachyū data ē
pro delectacione impijs. ipsa est enī que
in profundo abyssi nasc⁹. cuj⁹ fructus q̄
demonioꝝ capita. de quo manducātes
ventrē suū implebūt. Denigz oībz ma
lis subicient⁹. et semp ad inferni supplicia
revoluent⁹. Supius et inferius caligo ig
nis et tenebre. Et dixit. In die resurrec
tionis facies eoꝝ qui deo non credūt hor
ribiles atq; nigerrime. Numquid enī ge
henna mansio impioꝝ non est. et eoꝝ qui
nostris signis non credūt et dāpnandi sc̄s.
Et dixit. Qui non crediderūt detrudēt⁹
in infernū conglobati. Ad quē cū pueni
unt. et mūstri portas aperuerit. dicent il
lis. Nonne ex nobis erant nūcij missi ad
vos qui vobis insinuātes precepta dei a
nūciauerūt diei istius octaui sū. Intrate
igit⁹ portas gehēne ad habitandū in ea si
ne fine. Hic domicilia pparata sūt vo
bis superbis. Et dixerūt qui in igne subm
si sunt mūstris. Deprecamī vos orate pro
nobis deū ut alleuiet nobis cruciatum
huj⁹ diei. Ministri respondebūt. orate.
Sed quid oratio eoꝝ nisi error? Et hinc
sentient pondus catheneꝝ et vincula
erūt pallentes in igne. et rursū frati
gata in igne. Tunc videbit eos afflictōe
oppressos et tumidis oculis latenti aspicē
tes. Tūm dixit eis benedict⁹ et excelsius.
Impij pmanebūt in cruciatu gehenne.
vbi detrusi vlterius non respirabūt.
Nos illis iuste nichil fecim⁹. sed illi sibi
impij extiterūt. Tunc impij vociferabū
tur. Vsque quo dāpnandi sum⁹ o rex?
Dixit. iam manebitis sine fine. Et iterū
dixit. Arbor azachyū cibus est pōcoꝝ. Fer
uet in ventre sicut sulphur. Capite illū
et ad horribilia inferni loca deducte.
et super caput eius cruciatus et dolores
infundite. Hec sunt enī opa que fabrica
tis. Et dixit gloriosius et excelsius. Afferte
aquā amaram que viscera eoꝝ dissipat.
Vch non credentibz in die qua non per
mittent⁹ loqui ut aliquā habeant excu
sacionē. Actor. Hec de illa disputacōe

duoꝝ philosophoꝝ pagani et xpiani
breuiter excerpsi ad insinuanda figmē
ta et fallacias machometi. nūc ad histo
riā redeam.

De triūpho heraclij ex sarra
cenis et de sās illius tpis. Sigibertꝰ. xxviij.

Anno heraclij xxi inter romanos
et sarracenos bellū implacabile
oritur. hac de causa. Quia dū qui
dam spado impatoris heraclij distribuēt
togas militibz. et inter alios etiā sarrace
ni sub impatore militantes ad accipiendū
venirent. spadone indignanꝫ eis dicēte.
vix sufficit impator dare militibz togas
q̄ntomagis cunibz istis. Illi dolore et pu
dore incitati. totā sarracenoꝝ gentē ad
rebellandū incitant. Amirirei aut̄ sar
racenoꝝ romanos aggrediūt⁹. et cū mul
tis tres amirirei a romanis primūt⁹. Cui
gibertus infans filius dagoberti a sancto
amando baptisatur. Vbi tricentibz tunctis
ipse infans xl^ma die cū amen respondit.
et amandus trajectensiū epūs ordinat⁹.
Anno eiusdē xxviij. sarracenis syriam
infestantibz. heraclius crucē sanctā dū
de ihrlim constantinopolim trāstulit. Hic
dicit beda in hystoria anglorꝝ q̄ oswaldꝰ
filius delfredi regis regno nordanūbroꝝ
post eduinū suscepto. cedualla siue cad
wallonē regem britonū pemerit. etiā
fidem xp̄i tenebat. sup omnes britanie
reges eminuerit. et quatuor linguarꝝ
gentes scilicet pictos. scothos. britones.
et anglos sub dicione accepit. Sed aliter
se habet hystoria britonū. Refert nāq;
q̄ cedualla iste rex britonū oswaldū re
gem et preliando fugatū supauerit. et p̄
occisionē ipsius oswaldi diu regnauerit
Sicq; completis xlviij annis in pace obi
erit. et a britonibz in ymagine enea ad
mensurā corpis illius fusa positus fuit
Et eadē ymago sup equū eneū erecta
fuerit. atq; sup portā londoniarū ad de
terrendos saxones constituta. ecclesia q̄
subtus edificata. Aidanus epūs sancti
colūbani discipulus a scothia veniens.
apud anglos claruit in sanctitate et doctina.
Helynandus. Hic q̄n verbū faciebat ad
pplm scoticā linguā si deerat interpres
ipse rex oswaldus indutus veste regia in

terpretis officio fungebat. Idem ipse rex ab⁹ sibi propter pauperes subtrahebat.
Sygbertus Florebāt in finnaa hoc tpe. tres fratres. ado. vado. dado. qui et audoenus est dictus. Qui suā erga deū deuocōnē ostenderūt. singuli singula cenobia fundando. Ex quibz dado fuit referendarius regis dagoberti. Referendarius autē dicebāt ad quē publice conscriptiones referebant. ut p eū anulo seu sigillo regis confirmarent. Hos ad hoc animarat eligius aurifex iam dudū in aula regis lotharij clarus. qui eā ex dono dagoberti regis solempniacū monasteriū cōstruxit. Vbi sanctus remaclus ab aq̄tania veniens se in xp̄i tyrocinio sub eo exercendū dedit. Sanctus vero dado qui et audoenus intra blegensem saltū cenobiū cōstruxit. quod resbacas dicit. in quo scām agilū primū abbatē prefecit. Sancta aurea claruit quā eligius monasterio virginū a se parisius constructo p̄fecit.

De sancta aurea vgine et abbatissa. Ex gest

Et igit in abbacia ei⁹. Cap lxix.

parisius trecentarū puellarū. abbatissa est constituta genere nobilissima. Tanta q̄ virtute patientiae p̄ditā. ut nulli malū pro malo redderet sed sibi īuidentes eā plus q̄ ceteras diligeret. Cū autē in villis sororū esset aliquando mater sancta. huius cellararia atq̄ clauigera sibi dilecta nomine deda nūciat ei defuncta. Vnde admodū dolens. mox ad monasteriū est reuersa. Post has igit laudes sufficient largita sūt ei optimi panes. tertia tamen luce iam ab obitu eius preterita. non enī ausę fuerūt sorores eā sepelire sine abbatissa. nec eā poterant iam migrantā claues officinaq̄ extorq̄re. asserenti. nulli sorox eas se reddē ante aduentū excelse virginis auree. Tunc illā in feretro iacentē intuita accessit. et eā proprio nomine vocauit. Statimq̄ viua resedit. Quidnā inquit de rebz mōsterij tibi cōmissis. et de clauibz egisti. Mox illa rationē reddens de minutis rebus et expositis clauibz cū licentia abbatisse migrauit ad deū. Quadā vice dū panes deessent quibz sorores hora congruēta vescerē tur. illa valde tristis earū murmuratiōes metuens cenobij clibanos tueniendi grā circuiuit. et ad vnū p̄perans pistorē an ha beret panē patū interrogauit. Quo vidēte q̄ presto existeret si clibanū scopis mūdū aliquis redderet. illa mox clibanū penetrauit. prunasq̄ adhuc feruētes cū cineribz manicis suis foras expulsis forna cē mundissimā exhibuit. Vt autē miraculū duplicaret. et laus sancte virgis augmentaret. cāpanas in turricula sine manibz sonantes audiere sorores omnes q̄ nues circūadiacentes. deūq̄ cūcte celsis laudibz predicauerūt. te deū laudamus concanentes

De reclusioē eiusdē et acerri ma pnia et morte. Ca. lxx.

Quadā die dū missā audiret et leuita euangeliū incongrue pnūciaret illa nolens in verbis dnicis audire fallaciā. de humero diaconi stolā auferens humero suo imposuit lectionē euāgelicā plectura. Vnde et angelica increpatione culpam in quodā sancti q̄ntum oratorio se reclusit. et ab oīm hoīm aspectu septē annor curriculis se remouit. ibidem acerrimā ducens penitentiā assidue sedebat in cathedra quā sibi mirabilē parari fecerat. habentē salutes q̄q̄ginta clauos in dextera et totidē in sinistra. totidēq̄ in dorsi regione. Sicq̄ psalteriū cotidie cantabat salutes q̄nquagīta psalmos īnixa clauis dextere ptis. aliosq̄ totidē in sorte leue cū clauis. Terciens similiter in posterioni. nūq̄ī carnes comedens vel sycerā bibens. Sed pro vino potabat stillicidiū de cineribz expressum. Estimabant tñ q̄dā sorores eam aliud bibere. Vnde quedā temeraria experiri cupiens et alijs p̄palare quid biberet latenter intrauit lectulū ubi colabat cineri potus eius. Apponens autē os suo tēptatrix. extimplo p̄cussa est palisi in vultu. ita ut auricule buccā iungeret. Sicq̄ se veam agnoscens ante pedes sacre virginis veniā postulauit. quā pariter et medelā obtinuit. Tandē beato eligio apparente cuidā adolescenti in ecclesia et scām virginē ad se vocante cū ille ei nūciasset. sed illa properante cū illuc venis

set iam visio aboleta esset. intellexit se ex hoc mūdo vocari. Et migrans ad deū sepultus est honorifice in aula beati pauli retro altare De eleuacōe corpis eiusdē

Apparuit et miraculis. Cap lxxi.

autē angelus dñi in visione cuidam abbatisse in syria ciuitate tūsmarina. oculos quidē habenti sed minime videnti. dicens ut equora tūsiret. et parisius adiens. basilicā sancti pauli inquirēret. Quia si virginē aureā ab hijs finibz pegrinā illuc profectā. et illuc humatam de humo leuaret. et in locū magis honorabilē poneret. mox eius meritis visū recuperet. Quā visionē cū epō ciuitatis retulisset. iter cū illa arripuit. sed illa in itinē fessa remansit. Cui presul dixit. Sta tu in hoc loco fabricandi gracia serimuū scm virginis corpus recepturū. Tuit francia adijt. et parisior epō visionē narrauit. Itaq duo presules cū clero et pplō ad basilicā pueniētes scm corpus ac super pectus eius librū quē illa secū de syria detulit inueneruūt atq in sepulchro eius huiusmodi epytaphiū. Hic iacet aurea peregrina. leuatoq corpore. brachiū vnū episcopo syrie dederūt. Sanguisq cepit a venis defluere. cū illud a corpore sequestrauerūt. Epūs vero parisiensis corpus in monasterio sancti eligij cū magno honore deposuit. Syrius vero gaudens abbatisse brachium protulit. et in scrinuū decentissime fabricatū reposuit. moxq matrona visū recepit. Ille quoq in honore virginis. in patria nobile monasteriū edificauit. Huius festū celebrat. iiij. nonas octobris. Sigilbt. Eo tempe scūs amandus tongrensi epātu posthabito. verbi instat officio. Sub hoc scūs landoaldus floruit. Qui filiū apri viri illustris lambertū post epm et martirē futurū a puero imbuens in viā dei induxit.

Romaricus abbas et gbernacus epūs mettensiū clarent De scō romarico abbate et bonis eius. Ex gestis eius Cap lxxij.

Hic scūs romaricus cū esset in aula theodeberti quondā regis austrasiorū positus. que sūt cesaris cesari et que sūt dei reddidit deo. omibus amabilis auliscq contubernio. Cuiq multus vōis pollēret in palacio. uictus est amicicia cuidā viro clarissimo nomine arnulpho. Cui cepissent corda sua sibi pandere mutuo confessi sūt aures sui cordis illud preceptū domini tetigisse. Vade et vende oīa que habes ꝛc. Cogitauerūt ergo regem mortalē deserē. regiq eterno militare ut ad manu sua celestis palacij gaudia merentē pertingere. Itaq lirinense monasteriū expetere decreuerūt. sed aliter deo disponente impleuerūt. Beatus arnulphus licet cū lacrimis reniteret metensiū epūs constituit. Romaricus vero spretis omibz multos quidē seruos suos libertate donauit. plures vero secū ducens monasteriū luxouiū tunc orbe famosū sancto amato ducatu petijt. et sancte conuersacois habitū cū hijs quos adduxerat deuote suscipiens. huic militatē et obediencā sectari in tantū cepit. ut eciā hijs quos officiosissimo famulatu prius fulcri solutus fuerat pro xpi amore se subderet. Studebat in monasterio cūctis abiectiorē se non solū ostendē sed eciā credere. oblatū ab alijs reuerenciam metuere. furtiuas orationes diligē. ad opus dei ceteros preuenire. Cuiq bīn amatū dñs ad beatā euexisset requiē. scūs romaricus regendā suscepit scām congregacionē. De miraculis et tūsitu eiusdē. lxxij

Caput eciā post hec vir dei gracia signorū pollere. Que ita studebat occultare sicut auari diuites thesauros suos solent abscondē. Cuiq pro vtilitate monasterij aliqū fores exibat ad domū cuiusdā viri in pagis vosagi sepe hospitandi gracia diuertebat. Quā dū quadā die exiret intrauit eū vxor illius aut. O dñe mi cur tā sero venisti. Habuit anabula tua sicciam. quā heri supueniētes copatres et vicini nri biberūt. Cuiā eū videret pro se anxiari vir dei dei aut. Noli timere. sed fidens in dño. tubulū tuū ingredē. Ingressa aut. et supra ostiū quo itura erat manu extenta signū crucis edidit. Mulier autē ingressa vas quod a stando staudā nūcupant. plenū repperit. Et licet seruulū abeuntē do ducatū dām paui iacēt et patentem meatū reliquisset. nulla tamen gutta celitus dati liquoris exterius effluxit.

Solebat hec mulier crebro referre potū
hūc postea multoz infirmitatibz salutē
contulisse. ¶Quedā puelle in monasterio
erant lepra pcusse. Quarū vna a balneo
quo vir dei ablutus fuerat. aquā furti ra
piens totū corpus suū pfudit. Vnde medela
cepta lepra paulatī tota ab ea discessit.
Dñs eo die quo victor a mortuis resurrexit
sem virū ad gaudia celestia regnaturū
introduxit. ¶Quidā autē pueri quibz missū
fuerat vigilando introitū porte custodire
viderūt eadē nocte subito nubem densissi
mā totū montē cū cellula opire. Psallenti
bzq fenestris in spiritu viri dei mox clari
tas muri splendoris radians montē et cel
lulam ipleuit. In quē splendorē cū attem
mentis intenderēt viderūt globū candidis
simi splendoris per medium predicte nubis
stantē celos penetrare. quod sancti vi
ri fuisse aiām nemo potest ambigere. Ex
pleto autē officio sepulture. remansit que
dā mulier sola. que ad sanctoz amati et
romarici se prostrauit sepulcra. Cūq ora
tionē deuote protelaret audiuit infra vi
nā in qua sanctoz corpa quiescebant eos
colloquentes. et velut murmur quoddā grau
dij et congratulatoīs inter se agentes. Obi
it autē vir scūs. vi° ydus decembris. sccp
tri austrasioz tenente sigiberto. francoz
vero dodoneo

De scō goerico metensiū epō

Ouro Ex gestis eius. Cap lxxiiij.

sanctus goericus primo quidē mi
les egregius de aquitania corpe
non voto seculi actibz seruiens. cū apud de
um et hoīes in magna honestate floreret.
licet que pacis suīt sectaret. qnīāq tamen
pagānoz infestacio purgaret primū aciei
militari se opponens. barbaricā rabiē dei
fretus auxilio potentissime deuīcebat et
spolia amplissima reportabat. ¶Deniq
subito oculoz et visus amissione pcellit.
virtute tamē patientie undiq munitus.
deo gracias agens fideliē agebat. sicut do
mino placuit ita fm est. tē. Eo tempore
regnabat in gallia theodebertus. in me
tensi vrbe presidebat pontifex bīus arnul
phus. Tunc sancto viro goerico in silen
cio noctis quiescenti angelus dñi assiut
dicens. Venit tempus serue dei excelse.
qp merox tuus in gaudiū tūsferatur quo
ecā lux amissa clarior tibi restituat. Er
go metensem ciuitatē aggrede. et limina
prothomārtis stephani deuote ingrede. Deo
qp ibi preces funde. et fidē in eo certissimā
tenens. noueris te visū et totius corpis sa
nitatē ilico recepturū. Arnulphus autē
tibi carne ꝓpinquus ibi pontifex residet.
Cui spūs sanctus te ilico affuturū premō
strabit. et quicqd erga te et pietatis et
misericordie dei bonitas impensura est
manifestabit. ¶Expgefrūs ergo vir scūs.
milites cōuocauit. et de aquitania ad pre
fatā vrbem iter arripuit. Cui appropin
qnti scūs arnulphus affuit. et facta oratio
ne datāq benedictione eū in domū induxi
it. Qui obtentu sancti stephani. visū et
totius corporis sanitatē accepit plenissimāq.
¶Post hec scūs arnulphus spiritali mentis
intuitu videns goericū successorē sibi fore
dignissimū. consenciente clero et ꝑplo eū
epm constituit. et ipse diu desideratam
heremū petijt. Igitur goericus qui alio
nomine dicitur albo pastorali cura assi
tus vocabus et moribz ceteros informa
bat. Et qui ante epatū corpus districtis
simis ieunijs attriuerat. enarrare fas
non est. qm dura ieunia cumulabat.
Quot ecā dies incubatus vsq in alterū
diem ptēsibat. qm ecā biduanas alacri
vultu et mente abstinēcias celebrabat.
¶Post obitū vero sancti arnulphi. ex
pleto fere anno. scūs vir de trāslatione cor
poris eius ad sedem cui prefuerat sedule
cogitabat. Acquisitis quoq duobz epis.
tullensi scilicet et virdunensi. cū corpus
sanctū cum laudibz honorifice deferretur
sole ad occasū vergente forte villā ijqui
hoīs et incestuosi offendūt. quā intrāe
aupientes. dū sanctoz reliquiaz portito
res iam pene ingredērētur diuinitus fixi
subsistunt. et celicā in se virtutē coacti de
prehendūt. Dū enī beatus arnulphus in
hac adhuc vita subsisteret et pastorali
auctoritate virū cuius villa erat. ut ab ij
quitate resipisceret cōmonuisset. efficere
non potuit. Idcirco autē nūc eius hospi
ciū ijquū subire contēpsit. Quia vo nox
imminebat. et nulla villa alia tante mul

titudini apta presto erat. orante sancto goerico deū ut eis prestaret quietis di uerticulū. affuit quidā sapiens duces qui huic intererant itineri. Est michi pre diū inquit in hac patria. nobis quidē non satis contiguū. Sed nouī ad cuncta necessaria dīm nīm presentē. qui et lō gū iter breuiare potest. et quo tendim⁹ sub velocitate pducere. Hoc autē sanct⁹ audiens gaudio et fide repletus corpus sanctū illuc vexit. omnesq; sequi īpēat. Cernerес tantū in eundo esse velocitatē ut non solū curre sed auiū more vola re putarес. Et quod vnius diei integri spa tio vix pagi cedere posses. duabz vel tri bus horis impletū minueris. Cūq; ad vil lam peruenissent quia vini ferax ōino pa tria non est. ter uisie panē se habere ho mo mīstris referentibz cōperit. Sed ite rū fide repletus sancta goerici mentis et precibz hoc cōmittit. Qui nota presi dia petens. deū suoz nūtatibz subuenī re postulat. Tantiq; ppli multitudo ex paruo liquore quod vix credibile ē ha bundantissime est saciata. Huiꝰ festū celebrat̄ prij° kl' octobris. Sigibertus . .

Anno heraclij xxxvij. iudei in hyspania xp̄iani effiuntur. Sisibodus enī gothoꝝ rū rex gloriosissimꝰ plurimas in hyꝰ pania prouincias romane milicie sibi bellando subiecit. et iudeos in suo regꝝ no ad fidem xp̄i cōuertit. De vita predā armulphi et epātu eius. Cāp lxxv.

Anno sequenti sanctus armulphus ex maiore domꝰ metensiū epūs. et ex epo solitarius dormit in xp̄o. Actor Hic armulphus ut ait petrus damianꝰ pater pipini fuit. et auus karoli magni Hic non procul a flandria in lotharingia ducatū tenebat. qui cū vxoris et filioz affectus postponens heremū peteret. cō tigit ut per fluuiū mosellā trūsitū hab'et. Ad cuiꝰ pontis mediū veniens. vbi fluuiꝰ profundior est. ibi anulū suū sub hac fede ris cōiunctioē proiecit. Cū ego inquit a nulū recepo tūc ego procul dubio confi dam me esse peccatoz meoz nexibus absolutū. Quo facto heremū petit. vbi non paruo tempore mūdo mortuus deo

vixit. Interea defuncto metensi epō elec tus est. Dumq; esu carniū abstineret sicut in heremo consueuerat pistis ei pīnatus est. Quē cocus exenterans anulū repper rit. quē dīno suo letabundus obtulit. quē ille statī recognouit. Est autem bi dui iter a ponte in quo anulus proiect⁹ fuerat vsq; ad locū in quo pīnatus est. Ex gestis eiusdem. Ut ergo recognouit anulū iam fidus gratias deo agens pro suoz solutione peccatoz. vitā postmodū in nullo remissius duxit. sed plus eā post hec ieuniis vigiliis et oratonibz se coartauit. Anulus quippe ille in palatio adhuc habetur. Mirari potest et in hijs deus magnificē laudari. quomodo in presenti effectu sīs vir certificari me ruit adhuc cathis subiectus de remissiōe peccatoz suoz. Quod procul dubio non fieret. nisi dignissimꝰ deo foret. Cūq; au tem episcopatu susceptō. tanta tamq; pro fusa munificencia in elemosinis paupe rū accreuit. ut etiā de longinquis regi onibz atq; ciuitatibz fama currente īnu mera caterua pauꝑm ad sīm arnulphū pontificē refocillanda festinaret. Erat namq; iugiter sollicitus et intentus in cunctis bonis actibz et presertī in suscep tione monachoz seu peregrinoz deuoto tuigilabat. Ita ut quos hospitio recepis set manibz pprijs pedes abluеret. illos q; vestitos atq; refectos deduceres. mox alios refocillandos susciperet. Porro abstinenae illius normā narrare quis valeat. max ime cū interdū post triduana seu etiā amplius protracta ieiunia pane ordea cio vel limphe poculo vicitaret. Indu tus enī iugiter intrinsecus occulte cili cio est. sicq; exesis iam membris vigili is atq; ieiuniis geminū ingerebat tri atū. De miraculis eius. Cāp lxxvi.

Quinq; in hijs atq; diuersis bonis actibz iugiter tuigilaret. tempe quo triduanū ieiuniū celebrare vniuersalis consueuit etiā. vir sīs extra ciuitatē cū cruciz atq; pro missaio ppli gentē orandi gratia secun dū morem ex vrbe processit. Et ecce ex medijs cateruis femina arrepta a de

monio clamare cepit. Hanc ille cū vidis
set vexillo crucis ⁊iecto mox ab aduersa
rio ereptā sanauit. Temporibz dagober
ti regis cū in palatio esset. ei quidam le
prosus clamare cepit victū seu vestitum
deposcens. At ille iussit eū statī in hospi
cio dedui. Cumq; ergo illū sēm more
suū solutū impenderet pietatē scisciturā
voluit qua barbarus erat si sacra vn
da baptismatis ablutus fuisset. repente
ille nequaq; ait dñe mi. Nam et ego in
felix abiectus in pplō quis michi gratiā
baptismi tribueret. Accepto ergo a sā
viro baptismi sacramento repente de cor
pore eius lepra discessit. et factus est dein
ceps in vtraq; substancia sanus. qui pri
us fuerat pectator et maculosus. Quidā
homo scelestus nomine noddo. quodam
die aluo refertus vino estuans cū cōpli
cibus suis viro sancto detrogare ausus
est. non esse scilicet cultorē dei. sed poci
hoiem voluptati deditū. Ad cuius scali
ter lectū nocturnis horis non solū rex
vīm eiā regina tanq; consiliū flagitās
properaret. Cū ergo stratū vna cū detri
mento socio petisset. iubente dño casu ac
cidit ut omnia vestimenta illoz flāma
circūdans vallaret. Atq; exilientes de
flāma ingentibz deposcebant vocibus
aquā. Sed et aqua ⁊iecta flāmā diuti⁹
missā non extinguebat. Audebant neq;
ter circa nates vel genitalia loca cumi
sie coz. nec a se vestimenta ardentia ex
tutere potuerūt. Quid plura? Qui aliq;
facere non potuerūt exilientes ad instar
porcoz luto sese vocaferantes ⁊uoluūt. sed
magis ac magis genitalia ipsoz ignis
⁊inissius cremabat. Tunc quidē ut veor
impletū est super illos quod scriptū est.
Detrahentē secreto proximo suo hūc pse
quebar. Nam non post multū temporis
in tantis trāsgressionibz prefatus noddo
deprehensus est. ut et scelera illius vna
cū vita qua ustā erat. regalis gladi⁹
amputaret. Ac ne solus moreret filius ip
si mox eadē sentēcia prussus interiit. De
miraculis et tūsitu eiusdē. Ca. lxxvij
Vmq; hec et similes ꝯplures vir
tutes per illū cepissent crebescē
in pplō. mox remocata a fragoribz vul
gi expetijt loca. Interdū parua non mul
tū longe ab vrbe cellula reclusus. celū die
bus ac noctibz precibz pulsabat. Casu con
tigit ut promptuariū regis ignis vorax
vexaret. atq; eructuans excellentissima
flāma. domos circāquaq; affines. mina
citer lamberet. repente exurgens oīb tui
tas videns sui exitiū. in ciulatu atq; cla
more est cōuersa. Quo audito nos veloci
cursu ad domū viri sancti puenim⁹. et
repperim⁹ eundē sicut illius iugit⁹ mos
erat psalmodie melos psonantē. Statiq;
apprehensa manu illius ait romanus.
Egredere ne quod absit te in hac vrbe ig
nis iste consumat. Ad hec ille inquit. ne
quaq̄ dilectissime. Sed ducate me illuc
et ponite me vicinū illi. et si ita vult deꝰ
ut ardeam ecce in manu eius sum. Tūc
nos tenentes sanctas manus eius ad la
tem puenim⁹. et mox iubente illo in ora
cione prostrati. capitulo dicto surreximꝰ
omnes. Tunc ille eleuans manū contra
ingentes flāmas vexillū crucis ⁊iecit. et
mox muro in modo tanq; celitus prussꝰ
nil alibi nocens intra parietes in semet
ipsū totus retorsus ignis interiit. Huic
autē cuidā e fratribz suis talis apparuit
visio. Intuens in celū vidit tanq; flāmā
ignis signaculū crucis depictū. Et statī
de celo ex obliquo crucis vox facta est di
cens. Cernis hoc inquit signū? Hac noc
te arnulphus epūs per ipsū totā ciuita
tē istā ab incendio liberauit. Post hec
autē beatus arnulphus relictis cunctis
rebus seculi sicut nouus helyas ad yere
mū. ppeuns et inter bestias et feras silue
parvulis mansiūculis paratis cotidiana
meditacione laudes deo psonabat. Assatis
quoq; aliq̄ntulis secū monachulis. nec
non et leprosis manibz ꝓprijs fidelissimā
seruitutē iugiter impendebat. Calcia
menta a pedibz detrahens atq; detergēs
capita et pedes eoz crebro abluens. necnō
et lectos eoz reciprocas diebus studiosissimē
compositos parabat. Nam et coquine of
ficiū non abhorrens idem epūs sanctus
et cocus. sepe esuriens ipse suos contuber
nales pascebat. Sed et lectū eius vilem

spretis dūtaxat mollibz et preciosis vestibz aliaa ornabant. De trāslatiōe corpis ei⁹

POst obitū sancti dem. Cāp lxxviii.
arnulphi successor eius goerinus epūs consilio ijco coacervata cle ricor seu etiā populor cinerea ingenti asatis quoq duobz epīs. scām vna pgūt ad heremū. Quo in loco exanimas cum reue renaa celebrantes sancta membra ab vr na lapidis auferentes grabato imponūt ac cū gaudio remeant ad vrbem. Cum autē gestantes veniūt ad quendā riuū cu uus riparū tellure scissa euntibz cōuallē atq lubricā pandebat meatū. posteriores feretrū portantes casu corruūt. Sed ut re or ipīm sancti angeli susceperūt. Nam prio res euehentes nullo retardantes gressu grabato in aere sublato gradiūt lubere. atq surgentes qui lapsi fuerant ita trans meatu cōuallē sese cōiungūt ad collegas. Post istud deniq in illo itinere mox aliud euenit signū. Quidā homo in pago ml uomontense nomine cinctu incestuosus fuit. Hūc ille cū sepius redarguens nec ad penitencie emendacoēz pducere potu isset. in hac vita reliquit impenitentem. Venientes autē ad terminos terre hōis in cestuosi. figitur gressus portantiū. ita ut vlterius vectandi sacra membra facultatē non haberent. Et ecce angustia sacerdoti bus et vniuerso pplō. quoniā mansionē ad quā verterent ignorabant. presertim cū iam dies declinata esset ad vesperum Tunc et noddo dux qui erat ex euntibus vnus ait. Videtis quia terrā intestuosi huius ingredi despiatis. Est autē procul vil la mea. sed ante nox nos includet q̄ illuc venire valeamus. Sed et deest michi ubi po tus vel apparatus quo et hanc multitudiē refice possim. nisi tantū modo in vno vas culo modicū quid cervisie. Quibz auditis vniuersus pplus iter retorquens in veloci tate pgunt. ut potius gerulis semetipsos portari q̄ portare sentirent. atq diei ad huc lucē habentes ad estimatū locū pue nīūt. Tūc noddo ait. Quid igitur beatus arnulphus pastor nos nocte ista. quoniā quod deest nobis ipso intercedente potest adesse. Statī in tanta exuberantia aque uit modicitas potus illius. ut omnibus af fatim satiatis adhuc in crastinū superesset. Post hec autē cū magna prosperitate et le ticia ad vrbem pueniūt. Et ecce mox omnis ciuitas cū arnulphi et retrois obuiā curruit. et pastorē suū quē diu dū velut fugatē ami serant. celo iam regnantē retinuit. Atq sacrū corpus illius in basilica sancte apos tolor cū reuerencia et grandi exultacoē sepulture recondunt. Quidā mulier quedā no mine iulia luminibz olim cecata ad se pulchrū eius accessit. Ubi cū prostrata fide orasset. absq mora lumen multor annoū temporibz desideratū recepit. Cui mulier quedā ausa fuit die dnico operari. Sed mox diuinitus verberata. utraq manu cōtrac ta est. Illico ante valuas sancte basilice se metipsam prosternens se in oracoē dedit cū lacrimis. Statimq digiti illius qui iā diu fortiter palmus inheserant resoluto rigore pristinā receperūt medelam. Hu ius sancti natale celebrat xvij kl' septēb'.

Sigiberti. Anno quoq prenotato clodul phus filius eiusdem sancti arnulphi post metensiū epūs sanctitatē prīs imitatē. do da quoq mater ipsius clodulphi treueris induta. xpō anallatur. Caribado anglor rege mortuo. cui conbertus filius eius post eū regnauit annis xxv. Hic in anglia p mus ydola deor destruxit et fidem xpī di latauit. et ieiunū quadragesime in an glia legaliter obseruari edixit. De ignō cōstātis et murtalo scī oswaldi regis. lxxix.

Anno imperij sui xxx. heraclius ipe rator moritur. constantinus filius eius substituit. et qrto mense im perij sui a nouerca sua martina et pyr ro patriarcha veneno extinguit. et mar tina cū filio suo heraclona imperū arri pit. Verū heraclonas abscisso sibi naso et martina mater eius abscisa lingua exilio tur. et constans qui et constantinus dicitur. filius constantini regnauit annis xxvi. Cepit autē anno dnī sexcentesimo xliij. Hū di scilicet quarto mullesimo dc. vi. Hunc autē anno primo oswaldus rex nordanim brorū a penda menacer rege punitur.

Helymandus Huius dextera multarū el mosinar largitior hodie quoq cū brachio

et tute et neruis incorrupta latet. toto reliquo corpore in cineres dissoluto. Erat tum rebellione a penda rege menaor. cui ipse oswaldus seruatu siluam in pectore gerebat pro animabz fideliu suor deo supplicabat. Huius defuncti brachia cu manubz et tibie. insaciabilis victoris ira dissecta et stipiti sunt appensa. Brachia cu manibus adhuc incolumia durant. Que a fre oswino apud urbem bebanburch coposita in scrinio monstrant pro miraculo. Caput tandifarin humatu a fratre nut durelm esse dicitur inter brachia sancti cuthberti. Ossa reliqui corporis cu regina ostritula. uxor ethelredi regis menaor. filia regis oswini tarditate patrui ducta. bardonio monasterio quod est in regione menaor non longe a lincolnia ciuitate inferre uellet. repulerut eam monachi. iuudentes mortuo quiete ossiu. qua super eos bellico iure regnu acceperat. Sed nocte intempesta per lucernā de celo sup reliquas emissam. ultro pecierut quod ante reiecerant. Ibi ex cadenti sanguine riui ruit respes quo sanatus est sonipes. et que posti affixerū sinuosis anfractubz ignis uitabundus effugit puluisculus lauature reliquiaru eius. mentis ipotes sanat. Stipes qui recente arnore susceperat. lotura sua sanitate tribuit desperatus. Huius filius oswini regnauit post eu anis xxviij

De quibusda in cadentibz illi⁹ tpis. Sigiberti

In tempore indaical Cap. lxxx. rex britonu gracia dagoberti sibi redimit. Virgo xpi regiu ulpha sanctate claret in gallia. Haudimar amiras templu sibi edificat in ilulin. Et qua nullo modo structura consistere poterat. suggestione iudeor truce desup monte olivet tolli imperat. ut sic structura templi stare possit. Anno constantini secundo dagobertus rex francor moritur. De quo per uisione cuida reuelatu est. q aia eius adiudicu dei rapta sit. Et multas contra eu pro expoliacone ecclesiaru suar reclamabz tu eam iam mali angeli uellent ad penas inferni rapere. interuentu sancti martini parisiensis dyonisij cu ipse maxime deuotus fuerat a penis liberata est.

Anno eiusdem terco sanctus remaclus ordinatur traiectensiu epus. Rodoaldus frater itte et amalulus sancte ghertrudis. archiepiscopatu treuerense doctrina et sanctate sua illustrat. Soror quoq eius seuera abbatissa. in eade urbe a fratris sanctate non degenerat. Anno eiusde quarto posa quida simulans se adorare haudimar amiram sarracenor infixo in ventre eius gladio perimit eu. Anno qnto sanctus furseus in hibernia claruit. Qui peregrinacone pro xpo aggressus. ad gallias usq puenit. Et a clodoueo rege honorifice susceptus latiniacu cenobiu funduauit. Que non multo post fratres suu foillanus et vlanus pari peregrinandi voto secuti. per gallias claruerut. Ex quibz foullanus dono ghertrudis virginis fossense monasteriu postea fundauit. Ubi eciam martirio coronatus quiescit.

De sco furseo et primo eius raptu ac reditu. ex gesta eius lxxxi

Ne sanctus furseus nobilis genere sed nobilior fide ab infancia sacerdotibz per diuina prouidencia comissus. et sacris litteris ac monasticis disciplinis eruditus. dum inter parietes suos sacri verbi semina seminaret quadam die egritudinis molestia correptus ad paterna domu comigrauit. Et dii vesptina lem exorsus est psalmodia. oracioni intetus haut longe a domo tenebris subito circundatus stetit. et quasi ia mortuus. ad proxima casam deportatus est. Tunc quatuor manus ad se desuper extensas conspexit. que tenetes illu per brachia pennis subuolabant. et illu ex utraq pte sustinebant. Ipe aute quasi per caligine angelum ternebat corpora. Terau quoq se precedere angelu suuo candido et gladio armatu. Hij tres pari fulgore splendentes uno impiente canebant. Ibunt sancti de uirtute in uirtute. uidebit deus deor in syon. Audiebat quoq et aliud quasi ignotu cantu. multoru miliu angelor. Unde et uix pauca poterat intelligere. et exierut obuia xpo. Tunc unus ex agminibus supnis armato precedentiq angelo iussit ad corpus viru reducere. suiq secu debere sollicitudine deferre. Tunc vir sius se a corpo

erutū cognoscens. et tedio separande soie tatis angelice affectus dixit se ab eis separari noluisse. Cui respondit angelus. Ad te completa predicta sollicitudine suscipiendū reuertem. Tunc cantabant illū dimidiū versiculū. videbit deus deoz in syon. Cuius carminis suauitate letificata anima qualiter in corpus intrauit itelligere non potuit. Tunc tertia pullox tantū audiuit verba admirancium sibi circūstantiū et dixit eis. Quid stupentes sonos inquietos emittitis? At illi ordinem referebant. qualiter eo vespere tūsonante vsq ad gallox cantus exanime corpus in medio seruassent. At ille sedens angelicā claritatē et dulcedinē mente reuoluēs de quali sollicitudine admonitus fuisset pertractans mestus erat. qđ qui ei clare exponeret non erat. ne reuertentes angeli eū inuenirent impatientū. Pecijtq et accepit sacra corporis cōfortamenta sanguinis. et vixit infirmus die illo et altero. Medio vero nocte tercia feria. pedibus eius frigore induratis. manibz in oratione extensis. recordans iocundissime visiōis letus morte excepit. De sancta visiōe eius. lxxxij.

Credens qz in lectū quasi somno grauatus. audiuit horribiles multitudinis voces clamāciū et illū exire cōpellentiū. Aptis autē oculis nullū nisi tres supradictos angelos. scilicet duos vtroq latere positos et terrū armatū ad caput suū videbat. eoz qz minas dulcia audiebat. Quibz eū leuantibz vlulatus et clamores demoniū per medium transiēs audiuit vnū ex eis dicentē. Antecedamus et ante faciem eius bella moueamus. Tūc vidit nubem nigrā a sinistra pte trispantem et ante faciē eius bellicū aciem cōstitutū. Demones ignitas sagittas contra eos iactabat. sed angeli sancto extinguebātur. Tunc aduersarius virū sanctū blasphemante et eū in multis accusante. angelo autē contra eū in omnibz defendente. respexit vir sanctus vallem tenebrosā sub eo positā. et ignē in aere ardentē. Cumq timeret ignē sibi appropinquantē dixit ei angelus. Noli timere. quia quod non accendisti non ardebit in te. Nam ignis iste licet grandis sit et terribilis tamen secūm merita opum singulos examinat. qua vnusquisq; cupiditas in eo ardebit. Tunc vidit angelū precedentē quasi in duos muros vtroq latere flāmā diuidē. et alios duos vtroq latere eū ab igne defendere. Quatuor quoq demonia per ignē volātia bellū horribile in medio ignis construie Vnus eū accusans aut. dona ijquox accepit. Cui angelus rndit. quia credidit, qz egissent penitenciā. At ille. ante ingt debuit penitenciā probare et sic fructus suscipere. Sed munera execrant oculos sapientiū. et subuertunt aios iustox. Cui angelus. Iudicem ante dnm. Tunc ille in blasphemiā erupit dicens. Vsq nūc estimauimus deū veracē esse. At hic homo in terra delicta sua non purgauit. neq; hic recepit. vbi est ergo dei iustitia. Cui angelus Restitus occulta iudicia dei. Tandē iudice domino triūphantibz angelis deuictis aduersarijs imensa claritate circūfusus est vir sanctus. Angelox quoq chorus concinentibz. nullus labor durus. nullū tempus longū videri debet. quo gloria eternitatis acquiritur. Vidit etiā sanctox hoīm agmina aduolancia eūq circundancia oīq ignis formidine et demonis terrore abiecto tandē duos venerabiles viros presules illius prouincie in qua notus erat qui nuper videbant obijsse et ad celestia migrasse. vidit a secreto celi cum igenti clamore ad se venire. qui sibi precipuit ad seculū redire. Qui cū taceret huius nūcij tristitia stupefactus aūt illi. Quid times? Vnius diei terminus est quo laboraturus es. Cuius eū de modo viuendi docuissent et multis sermonibz hortati fuissent angelicā agmē celo receptū est. Illoq cū tribz angelis solus ad terrā reuersuro maximus appropinquabat ignis. Sed angelus dnī sicut antea medium ignē diuidens scindebat. Vir aūt vnus ex igne prosiliens. demonibz illum proicientibz sup humerū eius maxillam suā maxille eius expressit. Quē vir sanctus cognoscebat eū esse qui vestimentū ei ppter eum moriens donauerat. humerūq eius ac maxillā intendens. ab angelo sancto in ignē vnde exiuit est proiectus. Tunc

dyabolus aut. Noli repellere quē ante sus
cepisti. sicut suscepisti bona eius. sic etiā
debes esse pticeps penarū eius. Angelus
autē dñi respondit. Non ꝓpter auaritiā
sed ꝓpter aīam eius liberandā suscepi.
Tunc cessante igne dixit angelus dñi ad
furseū. Quod incendisti hoc arsit in te.
Si enī huiꝰ viri in pcīis suis mortui vesti
menta non suscepisses in corpore tuo pene
illius non arderent. Predicta igitꝫ omnibus
penitentiā. De reditu aīe eius ad corpus et
restitutione cōuersatiōe eius. Cāp lxxxiij.

Hijs et alijs sermonibꝫ instructus su
per tectū ecclesie stans inter ange
los. suumq; corpus considerans iube
tur illud cognoscere et resumere. Qui cū
illud quasi tridauer ignotū timeret et ap
propinquare nollet ait angelus. Noli time
re hoc corpus suscipere quod sine vlla infir
mitatis vel viciorū repugnatione ꝗjus
tualidū habere poteris. Concupiscentias
enī illicitas in hac tribulatiōe superasti. ut
vetera contra te non preualeant. Tunc
pectore corpus apiri vidit et intrauit. Qua
si ergo de profunda quiete mortis pūt-e
multitudine parentū vel eiā vicinorū
seu clericoꝝ exurrexit hūiane stultitie
magnitudinē ingemiscens. arduū et dif
ficilem tristitū admirans. Quod autem de
uiro ipsius supsit incendiū. inter scapulas
et in facie eius apparuit. Aureūq; in mo
dū demonstrabatur in carne qđ aīa eiꝰ
sola sustinuit. Egressus ergo inde verbū
dei predicabat. et ea que viderat et audi
erat. omnibus gothorū populis predicabat
Cumq; diuinis virtutibꝫ clarus. et de hijs
que ad opus predicationis congrua sunt
ītim ab angelo sancto edoctus. multo tem
pore in hybernia predicasset. irruentium
ꝑborū multitudines non ferens. et aliquos
contra se īuidia cōmotos deprehendēs dis
cessit. Peregrina quoq; litora petens per
britanniā in saxoniā transiectus est. Ubi
a rege sigiberto honorifice susceptus est
loc̄ monasterij ab eo sibi traditū accele
rauit construere. Quo facto ab omī secu
li et ipsius monasterij cura alleuiare se
cupiens fratri suo sancto foillano curam
eius reliquit. et ipse heremū petijt. Ubi
cū alio fratre suo vlcano per annū philo
sophatus est. Cū autē quibusdā causis ī
gruentibꝫ a ꝑsō vel rege ad consilium
conuocatꝰ ymo etiā compulsus desidera
tam sibi heremū reliquisset. oīa animo
puigili tractans ad galliaꝝ litora naui
gauit. Ibiq; a francoꝝ rege clodoueo ho
norifice susceptus monasteriū in loco qđ
vocauit latiniacū construxit. Nec multo
post fratribꝫ ordinatis cū rege iter agēs
infirmitate coreptus ad celestia regna
migrauit. Cuiꝰ corpus in villa que pero
na dicitur in ecclesia ꝓpe altare reuerē
ter conditur. Constructaq; ad orientalē
partē altaris domūcula. post quatuor
fere annos ibidē a reuerendis epīs elig
o et autberto īmaculatū sine vlla putre
dine tūssertur. Huiꝰ natale celebratur.

De gestis sī martini pape. Sigibertus
Hūno quoq; prenotato Cāp lxxxiiij.
martinus romane ecclesie lxxijꝰ
presidet. Eo tempe constans īpator
in monothelitarū heresim incidit. sicut
et auus eius heraclius. Proinde martinꝰ
papa celebrauit rome consiliū. vbi et
dampnauit omnes prauī dogmatis as
sertores. sed maxime paulū constantino
politanū falsi nomīs patriarchā. Qua
re cognita idem constans augustus mar
tinū papā constātinopolim euocauit. et
inde eū exilio apud tersonā relegauit.
Multos eciā orthodoxorū verberibꝫ et exi
lijs condempnauit eo qꝫ heresi sue nulla
tenus acquiescere vellent. Ex gestis pontifi
cum. Ipsis diebus direxit impator olī
pū subiculariū ad regendā ytaliā. Qui
romā veniens īuenit ecclesiam coaduna
tam voluitq; scisma sancte ecclesie intro
mittere. et non illū oīpotens deus ꝑmisit
que nitebat ꝑficere. Videns ergo se a sanc
ta dei catholica supatū ecclesia. dū ei coī
nem porrigeret sanctissimꝰ papa volut
eum īterimere ut demandauerat suo
spatario. Sed deus exercuit spatariū
olimpij exarchij et non est ꝑmissus vsq;
pontificē qñ exarchꝰ coīonem porrexit vl
patē dedit. Quod et postmodū predictus ar
miger diuersis tū iureurando confessus
est. Videns ergo olimpius exarchus quia

manus dñi circūtegebat martinū. nāc̄
habuit secū pontifice concordare et oīa
que ei iussa fuerant eidē sanctissimo
viro indicare. Qui facta pace cū sancta
dei ecclesia et colligens exercitū profec
tus est strichiā aduersus gentē sarracē
nor qui ibidē inhabitabant. Et peracto
faciente magnus interitus exercitui ro
mano prouenit. Post hec idem exarchꝰ
morbo interijt. Deinde directus est ab
impatore theodoꝰ exarchus cognomēto
calyopa. cū theodoro imperiali cubicula
rio. qui et pullurnus dicebat cū iussione
Et tollentes sanctissimū martinū papā
de ecclesia sancti saluatoris que et constā
tiniana nominat pduxerūt constanti
nopolim. Et nec sic eā eis acquieuit.
Deinde directus est sepius dictus sctissimꝰ
vir in exiliū in locū qui dicit tersona. et
ibidē ut deo placuit vitā finiuit in pace
xpi confessor. Qui et multa mirabilia o
perat usq in hodiernū diem. Depositus
est autē xvo kalendꝰ octobris. Actor. Hujus
tamen natale celebrat iiijo ydus nouēbꝝ
Sigiberti. Anno constātis qui et cōstan
tinꝰ sexto. eligius nouiomi. audoenus qui
et dado rotthomagi dauet epi. Et philiber
tus de hyerio insula et richarius pontinē
sis. et germanus flauiacensis abbates.
angadrisma quoq sacra virgo seuis belu
acū. Ansegisus eā filius sancti arnul
phi duxit. cui begga soror grimoaldi
nupserat. Actor. Vitam sc̄a eligij scripsit sōc
audoenus. De sc̄o eligio nouiomensi et
bonis ei⁹ ijsq; ex gestis eius. Cap lxxxv.

Hic in territorio lemouice vrbis fu
it oriundus patre eutherio matre
vero terrigia natus. Que cū mat
haberet adhuc in vtero vidit in somnio
aquilā volitātē supra lectū suū. et so ter
cio inclinantē. et ei nescio quid promitte
tem. Que cū ex voce aquile euigilasset.
pterrita nimis cepit cogitare de sōpnio
quid hoc esset. Cuiq postea ut ptu pericli
taret. mandauerūt quendā sanctū virū
ut veniret et oraret pro ea. Qui cū veniss
set ait illi. Ne timeas terrigia. quia pu
er iste sanctus erit et magnus in eccles
a. Cū autē iuuenis esset. ferat eū pater
suus ab aurifabꝝ erudiri. Et cū staret to
tā artē illam in francia venit. et audā
aurifici. qui fracebat regis opa se coniu
it. Quodā tempore cū rex pquirēt qs
sibi sellam de auro et gēmis pulcherrimꝫ
faceret. rndit magister sancti eligij iuc
nisse se artificē qui optime regi faceret
quicquid vellet. Et accipiens a rege au
ri massam magnā tradidit eligio. Qui
ex eodē pondere duas sellas pulcherrimas
fecit. et deferens vnā regi alterā penes
se detinuit. Quā cū omnes mirarentur
rex eū copiose remunerauit. Tūc eligius
alterā protulit et regi presentauit. dicēs
q de auri residuo hanc fecisset. Et rex ā
plius stupefactus quesiuit quomodo e
as ex eodē pondē facere potuisset. Bene
inquit. Et exrexit fama eligij in aur
a regis. De elemosinis ei⁹ et miraclis et ha
bitu eiusdē. Cap lxxxvi

Beatus autē eligius in tantū pauper diligē
bat. q quicqd poterat vsq ad
mūditiē suā eis erogabat. Qui in tā
eū diligebant et sequebant ut si qs tā
eligū quereret ad domū vallatā pauper
bus mitteret. Quadā die dū ipse ma
nu elemosinā daret vnus eoꝝ contractꝰ
habens manū. manū alterā ad elemosi
nā extendit. Cui eligius alterā inq ex
tende. Quā cū pro posse extenderet cepit
eā palpare et extende. et sic eam oleo un
gens sanauit. Quadā eadē die cū totum
auri et argenti suū pauperibꝫ erogasset.
venientibꝫ et alijs pauperibꝫ nichil habēs
quod eis daret. vnā marcā auri. quā a
quodā vicino suo mutuauerat erogauit
Et post modū venientibꝫ alijs non reni
nisens quod prius fecerat. iuit ad bursā
suā quā prius solutate sanctitatis fuerat.
et tūc inuenit vnā marcā auri. et laudās
deū pauperibꝫ erogauit. Erat autē statu
ra prolixus facie rubicundus. cesarie for
mosus. crine tirinatus. angelica vultus
simplicis et prudentis aspectus. Aurato
et gēmato in primis habitu nitens. zo
nas habens comptas ex auro et gēmis
lineas metallo rutilas oras sarchauū
auro optas. Vestimenta oīa preciosa
pluraq oloserica. ob ostentationē fugi

endam intrinsecus tilicii. Que omnia postea in egenoꝝ nãtatibꝫ consũpsit deinde vilibꝫ vestibꝫ vsus est funiculo cinctus. plerũqꝫ ꝓpter paupes eaã exspoliatus. Cui rex tunc dabat ꝓprii vestimẽta et cingulũ. quia sicut aiam suã ita illũ diligebat. vnde et illi fecerat mansionẽ sue subiectã. A quo quicquid idem eligius postulabat sine dilatione ꝑpetrabat. et omnia expendebat in egenos captiuos et debiles

De promotiõe eⁱ⁹ in episcopatũ et miraculis seqntibꝫ. Ca. lxxxvij

Tempore autẽ brunichildis regine usqꝫ ad tempora dagoberti symoniaca pestis in gallia viguit. Pro qua auferenda tũc sollicite ingilabant eligius et audoenus. Tũc electus est eligius ecclesie nouiomensi post achariũ eiusdẽ vrbis antistitẽ. ã quo pariter electus est et audoenus sodalis eius ad ecclesiã votiomagensem. Prefuit autẽ eligius viromandensi metropoli tornacensi quondã quoqꝫ regnũ ciuitatũ. nouiomensi quoqꝫ et flandrensi. gandensi et tornacensi. Habebat aũt statutũ locũ in quo certis quibusqꝫ diebus. egenos ac debiles intromittẽs deuote illis seruiebat. squalentia illis crinita lauans. ac deformẽ cesariẽ manu ꝓpa radens. potũ singulis ac tabũ prebens. nudos vestitos dimittens. Quibꝫ exeuntibꝫ alios si adessent introducebat. quos similiter refouebat. Quod si plũra turba confluerent. aliqñ ciuibꝫ similiter faciebat Singulis autẽ diebus duodecim sic reficiebat ipse. cũ eis hora congrua cõuescens. ita primum ut prius singulis aquã manibus funderet. vinũ et panẽ manu ꝓpa preberet. Preterea obtinuit apud regẽ ut omnia dampnatoꝝ corpa vbicũqꝫ inuenire posset per villas vel ciuitates. lucrãdã haberet de hastis retis ac laqueis deponere et sepelire. delegauitqꝫ ex collegiis suis vilipliones qui hunc aute insistẽt Igitur cũ esset in comitatu regis in pꝛibꝫ austrie apud vrbẽ stratoburgo tuenit hominẽ ipso die laqueo vitam finisse. cui cũ sepultura a comitibꝫ parauerẽt accessit et ipse ꝓprius et cepit palpare corpus a

sũmis vsqꝫ ad ima multendo. Cuiqꝫ sensisset adesse aiam vrbane virtutẽ facti a se repellens. dixit. O qm̃ grande scelus nisi dns admisisset nũc ꝓpetrare poteramus ut corpus hoc humo tegẽmꝰ cũ aia eius ipso sit. Quẽ resuscitatũ iussit vestiri et repausari. Quo audito insectatores eius iterũ eũ ad mortẽ petebant. quẽ vir ab eoꝝ manibꝫ eripuit. et se ab eius collegio subtraxit ꝓpter vitandã gloriã. et tantã securitatẽ apud regẽ impetrauit pro eo. In dyocesi eius quidã presbiter nimis infamis erat. Quẽ cũ sanctus eligius frequenter corriperet. et ad confessionẽ modis omnibꝫ inuitaret. ille semper crimen suũ tegebat. Tunc sanctus eligius videns q nichil proficeret eũ excõmunicauit. ut quousqꝫ publice peniteret nullo modo celebrare presumeret. Presbiter vero negligens et epi̇scopi sententiã ꝓpendens post aliqꝫ dies cũ vellet celebrare. et altarꝫ insistere signũ ad terrã cecidit et exspirauit. Multa autẽ et alia miracula in vita sua fecit. et adhuc fiunt

De gestis eⁱ⁹ circa ecclesias et scõꝝ reliquias. Cap lxxxviij

Edificauit in nouiomo monasterium ancillarũ xpi. Corpus sancti quintini martiris reuelauit per eũ dns. Successionis quoqꝫ tuenit sanctos mirtires germanos crispinũ. et crispinianũ Quos ex quadã crypta prolatos mirifice cõposuit. Sed et in beluacensi municipio beatũ martirẽ lucianũ quondã collegã sancti quintini tuentũ similiter tristitiã atqꝫ composuit. Apud parisius tenũ illuuiem in ponte. Rursus apud parisius custos sancte columbe mirauit ei ecclesiã suã omni ornatu suo nocte a furibꝫ fuisse spoliatã. Tunc sanctus eligius ꝓgens ad oratoriũ sancte colũbe ait. Audi sancta columba que dico. Nouit redemptor meus. nisi cito ornamenta huius tiberna culi furata reduxeris spinis allatis faciam tanuã ita obseruari. ut nullꝫ tibi in hoc loco veneratio prebeat ab hodie. Quo dicto discessit. Sequenti die custos matutinus surgens ñuenit oĩa vela vsqꝫ ad minimã pallã sicut prius fuerant restituta Hec sunt autẽ sepulchra que auro et ar-

gento et gēmis fabricauit. Germani. seuerini. piatonis. ſ̄ntini. lupiani. genouefe. columbe. maximiani et iulia ni. et precipue beati martini turonis. dagoberto rege impensas prebente. Nec non et tumbā ſancti bructionis. et aliā vbi corpus ſancti martini diu iacuerat. et mauſoleū ſancti dyoniſij mīris piſius ciuitate. et tugurioū ſup ipm̄ marmoreū miro opere auro et gēmis. Criptā quo q̄ et ſpecies de fronte. et axes in circuitu tyroni altaris auro operuit. Lazorius eſt autē anno vite ſue lxx. Qui cū anno reuoluto de loco ſuo trāſferret. ita pulcher et incorruptus iuentus eſt. ut ſemp vixiſſe in tumulo putaret. Et quod mirabilius eſt barba et capilli tempore obitus ſui raſi. minuī in modū creuiſſe in tumulo videbant. Actor. Hūc de iuuentute ſancti ſ̄ntini quod hucuſq; diſtulimus proſequam. De tranſlatiōe corpus ſī ſ̄ntini. ex libro trāſlatiōis eius. Caplm lxxxix

Qlerius quidā noīe maurinus ſepius iactitare ſolebat ſe et martiris loīi noſſe et illuī ſine mutatione iuenire poſſe. Quod cū auditoribus probare geſtiret. facti ſui pculū aggreſſus eſt. Sūptoq; ligone diū baſilice martinis pauimētū violare preſūpſit manubriūī ligonis infixū ſuis manibus adheſit. Quod cū dimitti nec auferri poſſet. reperūt manus putreſcē vermibusq; ſcaturiui. Qua pena mulctatus ſeq̄nti die miſerabiliter defecit. Hinc tantus pauor cūctis extitit. ut nemo poſt hūc q̄ſpiam probatiſſime fuerit vite preter ſanctū eligiū nouiomenſē epm̄ huiuſmodi negociū preſumē temptauerit. Is quippe pontifex ſcīs preſtat mīris locum cepit freq̄ntare. Vnde et diuina docti revelatione triduanū ieiuniū cū lacrimis peragens et attentius orans in loco vbi de inuētione corporis nulla ſuſpitio eē poterat. ſanctus manibus ſarculo effodere cepit. ibiq; tubam veterrimā tegentē corpus ſacrū inuenit. Quo terebrato tanti odor paradiſi cū imani luīe ex eo prodijt q̄ eīā ipſe pontifex pre fulgore luīs et fragrantia odoris amenatus vix ſubſiſtere potuit. Nam et globus luminis q̄ ex mauſoleo ictu ferentis prodijt tam imenſū ſplendorē edidit. ut nocte illam valde tenebroſā. que iam media tranſacta erat per plurimā prouīcie partē in claritatē diei verteret. Vnde multi de ſtratis ſuis conſurgentes ad opus ſeruile ſeu in die ex more ire feſtinabant. Sed procedente tempore claritas que pro ſignifera fulſit. dato ſigno receſſit. Tūc ſanctus eligius corpus ſanctū cū grandio lacrimabili deoſculans reliquias ſibi vndecūq; voluit ſegregauit. Ex quibus etiā multīs locis condiuit. medelā q̄ diuerſis morbis eas īpariendo prebuit. Dentes etiā pro medela languentiū ex maxilla abſtulit. quod diu faciēs ex radice vnius dentis gutta ſanguīs eruuit. Deinde corpus ſanctū cū diligentia ſūma oloſerico obuolutū retro altare tranſpoſuit. Tumbāq; ex auro et argento ac gēmis miro ope deſup fabricauit. Eccleſiā quoq; que exigua erat ampliatū decorauit. De miraculis per eundē martirē oſtenſis. Caplm xc

Latro quidā equū preſbiteri cū furti abſtuliſſet. iuentus a pſbitero iudici manifeſtat. Apprehenſus q̄ et vinctus opus ſuū confitens patibulo dijudicatur. Sed preſbiter metuēs ne ob dampnū ſuū cauſā anima hōis auferretur iudicem deprecatus eſt ut conceſſa illi vita reus abſolueret. dicens ſibi iā eſſe ſatisfactū quod per tot genere tormentor latro que geſſerat declaraſſet. Seueritas autē iudicis nullis precibus inflecti potuit. ſed reū patibulo iudicauit. Tunc preſbiter proſtratus ad beati martiris tumulū ſuppliciter eū precabatur. ut pauperem illū quē aſpitus humane nequiae abſoluere renuit. ipſe de manibus clemēter eriperet. ne ſibi hoc in obprobriū fieret ſi per eius accuſatiōē homo moreret. Hec eo cū lacrimis deprecante diruptis vinculis patibuli reus ad terrā cecidit. Quod audiens iudex timore pterritus et diuinā admirans virtutē nichil ei vltra nocere preſūpſit. Hoc narrat gregorius turonenſis. Fuit quidā nobi

lis et diues nōie uulterius. Qui per sup/biam et morū intēperantiā deū offende/bat. sed eū sēls q̄tanus sepe admonens in sompnis eius ꝓtinaciā redarguebat/ Qui cū nollet acquiescere monitori. qua/dam eū nocte verberibz attigit ipsāq; re/dem ut omni ppl̄o ostenderet precepit. Tū/ ille q̄nis coactus palam oīnibz vulnera ostendit. Deinde cōuersus ab errore suo multa donaria in eadē basilica cōtulit.

¶ Alter falsus testis barnuinus nōie in rebus ipsius ecclesie beati martiris fal/si ferebat testimoniū volens quandam siluā de predio nogarido penitus auferre. Quē sanctus martir in sompnis re/darguit. apprehendens q; nasū eius fal/satorē proclamauit. Ad quod dēm ipse ex/pergefactus pedibz caluatus cū facē suā aqua linire deberet. acciti cōiuge ce/pit ei explanare quid in sōpnis vidisset. Vt autē ꝓuentū est ad hoc qualiter mar/tir nasum eius tenens falsatorē eū vota/uit. extenta manu nasū suū uestū reppit. Statimq; in vase quo aqua de manibus eius defluebat cecidit. Qui nimirū ter/ritus ad placitū quo ipsa die pro prefata silua deberet ire distulit. Nec tamen hoc supplicio coherc̄itus insup ob superbie fastū aureū sibi nasū fabricare cathenulisq; aureis aptare conatus est. Quē iterū idem sēls visu admonuit dicens. Nonne tibi naturalē abstuli nasū ut te oīnibus demonstrarē falsū testimoniū dixisse. et nūc ob superbiam ausus es aureū superpo/nere. Vade nūc proice illū abs te. et cūctis notescere studе te falsū testimoniū pro/tulisse. Ob indicū ergo fidei nasus ipē ex/auro multis diebz ad memoriā futuro/rū ibidē seruatus mansit. De scō audoe/no rothomagēsi et boīs eius ījnis Ex gestis

Sanctus vero eius. Cap xvi.

audoenus quondā opido suessionico nōie sanctificato ortus cū duobz fratribz addone et vadone sancto colūba/no a matre ad benedicendū est oblatus Qui futurorū presciius infantulos bene/dixit. eosq; futuros et xp̄iane religiōis virtutibz crimios et honoribz seculi cla/ros spū ꝓphetico predixit. Nec inmissum

mox eū ut pubescere reperūt. primū lo/thario regi. deinde dagoberto in cūctis gratissimi ūenti sunt. Denisq; primoge/nitus nomine addo mūdū sperneb̄ mo/nasticā vitā petijt. Eado vero thezauro/rū regaliū procurator effectus iusto e/os ordine dispensauit et custodiuit. Ipse vero audoenus qui et dado sigillū vel a/nulū regis custodiebat. ad cuius nutū cūcta palacij negocia gerebant. Regē quoq; assidue hortaba. ut et regē om/nū xp̄m sine quo nullus regnat pie colēret. subiectorq; sibi populorū socia ma/gis q̄ dēm se putaret. subditis ꝑceret superbos debellaret. ¶ Tunc eadē sanctus eligius mirandus virtutibz in aula re/gis fulgebat. Hijs quoq; duobz cor vnū et anima vna erat. A quibz cūcta fran/corū proceres sumebant exempla xp̄ia/ne religionis. et hauriebant monita doctrine salutaris. Hij sub habitu secula/ri militabant eterno regi. Itaq; sēls audoenus sepissime vestibz pretiosis et auro precinctus balthco fulvo utebat. et subtus alicio auro tegebat. Ꝑsistebat in/fatigabiliter in oratiōnibz ieiuniis vigilijs et diuina lectione. in paupm infirmorū ministerio et hospitij susceptione. In ꝓpō quoq; patrimonio monasteriū cōstruxe/rat quod et possessionibz opimis et orna/mentis ecclesiasticis. et libris ac diuersis rebus ad dei seruicia ꝓtinentibz de/uotus impleuit. Ibiq; sanctorū mona/chorū multitudinē. eisq; sanctū agilū ex sancti colūbani discipulis abbatē pre/posuit. Cūq; et ipe vellet abiectis seculi dignitatibz soli deo in monasterio ser/uire resistebat rex et optimates eius dicentes eū pocius utilitatū plurimorū debere consulere q̄m sue tantū singu/laritati satisfacere. Deinde iussu regis multoq; religiosis suadentibz consi/liarijs clericatus accepit. vno eodē tempore viro dei eligio comā deponente De electi/one eius et ꝑegrinatiōe et reditu. Cap

Interea defūcto scō romano xvij.

rothomagensi epō sanctus audoe/nus oīm consensu eligit. et licet hu/militer renitens in cathedra cōstituitur.

Qui etiã sciens sub quanto ptaulo neo
phytus ordinatur non statim sacriũ or
dinẽ sume presumpsit sed relicta sede ad
predicandũ verbũ dei gentibz longe po
sitis exul efficit. Cumq in hispanijs
reperisset pplos nimia siccitate iã diu
laborasse. iam enĩ annos septẽ absque
pluuia tẽsierant prostratus se in orati
one. statimq tanta pluuie habundantia
sequit ut priorẽ penuriã recompensare
videret. Confortato igit hispaniarũ po
pulo fide verbo mirraulo reuertens ad
sedem ppriã in andegauensi regione q
dam pauperculũ obuiũ habuit. Qui cũ
diuica die contra vsũ ecclastical opus ser
uile exerceret. et in mola farinã cõfiret
manũ qua molã volubat aridã subito
et sibi tutelem ostendit. Nam et pollex
ad suprema manus ita astricta est ut sa
nus in ipsa figura pollicis eniret. Ipsũ
q lignũ quo mola rotabat inter polli
cem et palmã tam stricte tenebat ut
uelli nullatenꝰ posset. Procedens ergo
pauper ad genua sancti miseriã suam
deplorabat. et reatũ suũ confitebat. At
ille signũ crucis manui eius ipressit et
consuetudini pristine deseruire precepit
pauperculũ admonens diuinis diebus et
festiuis magis ad ecclam venire et ver
bũ dei audire et opere implere q̃ mo
lam rotare aut vllũ opus seruile exerce
re sine sũma necessitate. Cũ itaq; rotho
magũ peruenisset. sub vno die ordinati
sunt pariter audoenus eusdẽ urbis epis
copus et eligius noviomensis epũs. Sus
cepto igit epatu multis virtutibz claru
it corde humilis. vultu grauis. doctri
na precipuus. deuotione armatus. In
colloquio sapiens. in consilio prudens.
in corrigendo vehemens. in diligendo
ardens. in aduersis patiens. Abstinẽ
cie vigorẽ ora pallida demonstrabat.
maxille lacrumis humecte contritioẽq
cordis indicabant. Lactea colla cilicii
etiã ferrei premebant. ventrẽ et bra
chia. ferriũ eque constringebat. Ipsius
etiã lecti congeries non ex molliꝫ plu
mis pictis ve tapecijs sed ex asperis cõ
strucbat virgultis et sepissime lux imẽ

sa celitus emissa a discipulis eius in
cubiculo visa est. Voces quoq; angelice
cũ eo colloquentes audiebant. Incidem
Interea mirraulus eusdẽ Cap xxiij.
waãungus quidã diuicijs et seru
lari dignitate pplens. iudicio dei
morbo pressus acerbo. in extasi mentis
iã pene mortuus rapitur. multaq; infer
nalis supplicij tormenta cõtemplatur.
Sed a beato audoeno visitat. Qui orati
onẽ fundens benedictionẽ super eũ dedit
eũq; pristine sanitati reddidit precipiẽs
ut illũ locũ in quo iacebat deo conserva
ret. Et ne tanti pontificis admonitio ca
sa fieret iterũ monet a beato eulalia.
ut iuxta pontificis iussionẽ in eodẽ pre
dio qui vocat fusciniacus vbi diuiꝫ iacue
rat cenobiũ construi faciat. et ut i hoc
mundo adhuc xx anos habere debeat
merut audire. Quodã tempe cũ vir
sanctus parrochiã suã predicando lustra
ret et per locũ qui nũc crux sancti audo
eni dicit iter ageret curru sedens. non
eũ iam nimio senio fessus equo vehi po
terat. muli qui currũ trahebant subito
substiterũt. quos aurigã pluries nullate
nus a loco aucliere potuit. Senciẽs ar vir
dei nutu di aialia manie inmobilia exemplo
oculos ad celũ reflexit. ac ecce illũ tru
cis amplo splendore micans aspexit. Cui
q spiritu sibi reuelante itelligeret q eũ
dem locũ ad sibi seruiendũ dominꝰ ele
gisset subito cõuersus quendã arantem
vidit. Cuiꝰ stimulũ sumens figuram cruc
expressit. eaq; defixa in terra sanctoꝝ ea
am reliquijs suppositis discessit. Cuiꝰ sol
ocẽ uberet columpna ignea i ipo loco p totã
noctẽ visa ẽ. cuiꝰ splẽdor solis claritatẽ vincere
videbat et a tua ꝑuicie hoibz euebat. itaq; fluebẽ
illuc multitudo pplorũ dño vota sua offe
rendũ ibiq; diuersis langnoribz detenta
sanabant. Illic ergo beatus leufredus ec
clesiã construxit que dedicata est in ho
nore sancte crucis et sancti audoeni ponti
ficis. Ibiq; multitudo monachorũ regula
riter vsq; hodie deseruit deo. Illa vice
vir sctus transiens iuxta insulã beluon
cum accedens paululũ se direxit requiescẽ
velle in loco. diuino itaq; admonitus ora

culo. Cumq; sopore teneret. angelus colloquijs fruit et in eodem loco basilicam sancti stephani prothomartis ut edificet ydocetur. Accersito deinde auisberto qui tunc fontinelle cenobio abbas preerat. i cuius territorio idem locus esse videt hoc negocii patrandii iniunxit. Idem aplōr limia rome visitans. singulis aplōr et martirū memorijs se prosterneb. tam pro se qm pro pace ecclesie preces obtulit. lacrimas tamen magis q verba fudit. Demq ad confessionē beati petri apli cū hijs versū intraret. exultabūt sancti in gloria. diuinitus responsū est. letabunt in tabulis suis. Quendā per vi annos iā mutū obuiū habuit cuius capiti signum crucis ipressit. et linguā tacentē loqui ōnuo fecit. Deinde pplis pius discordantibz patas federe sociatus ad vrbē virdunensē venit. Vbi cū ecclesiā ingredereť mulier a spiritu īmūdo vexata. frendēsq dentibz virū dei rapido cursu īuadere nitebatur. Qui caput eius manu strinxit. et ulco demonē eiecit. sanamq pnūtiz reddidit. Quadraginta tribz āis ecclesiam rothomagensē rexit. et nonagesiō anno ad deū migrauit iij nonas maij. Ipsūq sacratissimū corpus tam alienū īuentū est ab omni corruptione qm primū viuens decoratū est virginitate. De sancto philiberto abbate. Ex gestis eius. Ca

Sanctus philibertus pitulū xviiij. cū esset bone indolis adolescens regi dagoberto nūciatus aduocatur in palaciū. Receptusq in ordine nobiliū. adeptus est audoeni optimatis cōsortiū. Qui sub aureo balteo deū valde diligens. postmodū prefulgentibz vite meritis cathedrā subijt rothomagēn ciuitatis. Cū autē esset philibertus annoz xx diuina precepta audiens elegit xpi discipulꝰ fieri. Agnitoq dei milite agilo qui preerat resbatensi cenobio illuc veniens cōma deposuit. omnibusq suis in elemosinas erogatis. iugū xpi suaue suscepit. Vbi cū multo religionis et abstinencie culmine excresceret. ita ut viris pfectionibz imitabilis fieret. antiquus hostis īuidens pulsare eius aiam cepit ut ampliora edulia sumeret. Sed dei nutu detectus. viro dei per sompniū est ostensus. Nā cum quadā nocte fuisset cibo refectus ille ventrē eius palpare cepit ac dicere. modo hic bene. Tunc ille ymici iacula cognoscens rigorē abstinencie cepit triplicare. et cōtra arma tyranni dei auxiliū implorare. Cūq singulis noctibz ecclesiam frequentaret. in tribz se contra ipm tēptacionibz diuus anguis erexit. Nam vnā specie eū intra ecclesiā temptauit. Primū terrere. et nocte alia de ferro tanquā delabi nisus est eū trucidare. et nocte tertia ostiū ecclesie expansis brachijs voluit prohibere. Sed omnia eius machinamēta philibertus expulit virtute diuina per sancte crucis signacula. Cū autē beatus agilus obisset in xpo fratrū consensu philibertus regimīs curā suscepit. Cepitq domū sibi traditā strēnue gubernare nullius psonā accipere. īuenta vitia radicitus extirpare. Tunc quidā e frībz assūpta rebellione sanctū dei de ecclesia presūptuose extrahere. Sed ultrix manus domini hoc īpunitū non tulit. Nā vnus ex eis ictu fulguris interijt. alius autē more anrij in sterquilinium oia intestina deposuit. indignāq vitā digna morte finiuit. Reliqui timore pcussi veniā petentes eū studuerūt reuocare. et deinceps eū caritatis studio obedire. Cumq deus in corde eius posuisset. ut ex pprio labore templū dño fabricaret. a rege francorū clodoueo et bathilde regina suggestioē supplici locū in pago rothomagensi gemeticū appellatū obtinuit. vbi construxit cenobiū. Adhuc de miraculis eiusdē. xcv

Qvm autē pro causa monasterij ad ebroynū francoz pncipem vellet quendā monachū destinare. īueniens eū valida febre prostratū ijnxit ut causā obedience in virtute xpi. vade inquiens et reuertere et amplius noli febricitare. Qui statī sanus effectus iussa complenit. sicq sermo viri dei et causam obtinuit et morbū fugauit. Aliq̄n parisius exigente causa discordie prexit patrem reformāe. Obtento quod voluit latro wantos eius furari presūpsit. Quos

ille in arastino non ĩueniens more soluto
patienãa tenuit. Sed infelix ille prius
a demonio furtũ quod fecerat patefeat
videre se ciulans clamabat. et aliud lo
qui non poterat nisi extensis brachijs si
mũ cũ furto abscondito demonstrabat. Il
lo morte multato tues ad sancti mõas
teriũ reportauerũt. Quadã nocte cũ
in basilica sancti petri vigilaret et psal
leret. quidã monachus qui ĩterius vigi
labat repente cõspexit et tanq̃ duas ful
gentes lampades oculos illius in spiri
tu sancto mirare prenidit. Erat enĩ lac̃
marũ vbertim ei gracia concessa. Maxi
mũq; illi studiũ erat ut antea cibũ nõ
sumeret. q̃ eũ dñs per cõpunctiõis gra
ãa visitaret. Cũ vnus ex monachis ve
nisset ad extremũ mortis. mutus effec̃
est labijs. Ad quẽ vir dei ingressus blan
diens cepit suadere ut si habẽt occultum
furtum. vnde penitenciã non egisset. ma
nũ eius stringeret. Quod cũ ille fecisset
vir dei ecclesiam sancte marie est ĩgres
sus et cepit orare dñm ut linguã egro
redderet ne pro absconso crimine aĩam
eius in barathrũ hostis submergẽt. Cuiq;
de oracione surgẽt. ei frater alius nũcia
auit q̃ eger loqui posset. et confessionẽ
dare satageret. Quod et fc̃m est. Nã cõ
fessione data. rec̃epta penitenãa aĩam
tradidit. Quadã vero die dũ messem
fratres suaderent. et manipuli plimi
sparsim per agros latarent tempestas
frendens intonuit. et ne labores frũs p̃
derent vir suis extensis brachijs dñm in
clamauit. Quo ab oracione surgente
diuina virtus tẽpestatẽ abstulit et ĩ
duabus diuisam ptibz effugauit. Quo
q̃ serenitate reddita. monachos in lau
dis dei preconia exortauit. Quedã re
ligiosa femina prouincie in villa viri
dei in ppriã edicul̃ recepit rogans eũ
ut cellariũ ingredi et vas vinarium q̃
tunna dicit̃ benedicẽ et in eadẽ domo
refectione pcia dignaret̃ ea nocte cõ
manere. Quo obtento aĩ in honorem
sancti tũc habitatores vel etiã hospi
tes dom⁹ illius fuissent largiter ppina
ti. illo maturius discedente predicta fe
mina ingressa cellariũ. ut vas ipsũ
plenũ reperit ac si ex eo nichil fuisset
expensũ. Cũ autẽ virũ reuisset. ĩ mo
nasterio multitudo constituit. femi
riũ monasteriũ noĩe pauliarũ decẽ mi
liaribz a gemerico sequestratũ. Tandẽ
flentibz pplis gaudentibz angelis aĩa
sancti de mũdi ludibrio migrauit ad
xp̃m. xiij° kl' septembris De scõ richario
pontinẽsi. Ex gestis eius. Cap̃ xxvi
Sanctus vero richarius natus est
in villa centula prouincie ponti
ne. qui de rustico factus est vir religiõe
notissim⁹. Comũsus ad magnã religio
nẽ per ualdocũ sacerdotẽ. quẽ de hyberni
a venientẽ hospicio suscepit. Vescebatur
pane ordeacio cinere cõmixto et aqua
cũ lacrimis temperata. Leprosos balne
is fouebat. et in eadẽ post ipsos intin
bat. Predicauit in brytannia. Rex da
gobertus eũ visitans. oracionibz eius
se cõmendauit. quẽ ipse famulus dei
vtriq; et sanctitatis sue benedictiõe ro
rauit. et sacerdotali auctoritate lubẽa
voce tastigauit. denũcians ei ne in se
culari superbiret potencia. ne in fugi
tiuis speraret diuicijs. ne etiã vanis
adulacionũ extolleret̃ rumoribz. sed dei
magis timeret potenciã. illius q̃ ĩmen
sam laudaret gloriam. et humanã po
tenciã vel gloriã nullã putaret. Que
subito sicut spuma sup aquã vento tẽp
tationis flante euanescat. Et hoc magis
timendo cogitaret. quia potentes potẽter
tormenta patient̃. et au plus dat̃ plus
exigetur ab eo. Et au vix sufficiat pro se
solo racionẽ reddere. quomodo poterit
pro tantis milibz sibi cõmissis. Qua tas
tigacione rex ut fuit sapientissim⁹ he
nignissime susceptа congaudens de ei⁹
libera veritatis fiducia sacerdotẽ xp̃i se
cũ ad cõuiuia venire rogauit. Qui ut
predicacioĩ nanasceret̃ occasionẽ vẽit
cũ rege ad mensam totaq; die illa et noc
te inter epulas letiae verbi dei dapes sa
lutiferas cõuiuijs suis mistrauit. Deus
de sanctus dei qua ab hominibz venera
batur. hoĩes fugere meditabat̃. Cui gi
silmarus vir illustris et xp̃iane religi

onis deuotus amator. simul et mauron
cius nobilis quidā vir et terrarū vel si
narū ad regem ptinenciū seruator pre
buerūt locū manendi in silua cristianē
si. Quā vir dei habitacionē cū solo cō
militone est ingressus quo tamen tu
guriūculo vilissimo opere facto conti
nuo. ut habitacio vite cōueniret. Ut ibi
tanta se mortificacōe carnis castigau⁹
ut vix ossa arencia dissipatis nūciuis
adhereret. et tremēcia baculo regente
vestigia difficile mouēt. ac mente seculo
maior sola celestia semper cogitauit. Il
lū eodie vincens in hyemo a quo adam
olim victus est in paradiso. Nec clausa yere
mi angustia lucis columpna latere potu
it. sīn magis sui fulgoris radijs longe la
teq; inotuit. Qua pp vndiq; ad hoīem dei
diuersis fatigati infirmitatibz confluere
cūt. Quos sanctarū medicinis oracionū
sanauit. Omnesq; ad se quoq; morbo
afflictos venientes vel tristicie cuiulibet
rancore angustiatos. sanos et hylares
domū redire fecit. De obitu eius et mira
bilibus seqntibz. Capitulū xxviij.

Nestius diei cuocacōis sue
dū salutifero corporis xpi et san
guis viatico suū iter muniuit. inō gra
uarū actiones et verba oracois spiri
tū emisit. Positusq; est in sepulchro a
discipulo in loco vbi ipse preceperat. Sed
mutū dictu inter exequias paternas
subito discipulus sopore oppressus vidit in
visu quasi raptus esset in aulā splendi
dissimā. omniq; dulcore pulcherrimā
ymo visibili luce clariorē. in qua bīn
richarū preclaro et hylari vultu vidit
habitantē sibiq; loquentē. Ecce frater
sygobarde qualē mansionē preparauit
michi deus pro vili quā habui in terra
pulcherrimā in celo. pro contēptibili glo
riosam. pro obscura lucidissimā. et pro fu
mosa omni suauitate venitentē. Qui e
uigilans lector opus exequiarū p̄fecit.
deo prouidente ut filius consolaretē et pa
tris gloria ostenderetē. Non multo post
fratres a ventula monasterio cū suo ab
bate ocaldo viro religioso et etā successi
ore venerūt et corpus sancti richarij
tulerūt et posuerūt in loco quo et nūc
cū magna meritor gloria requiescit.
Ibiq; prestante deo per seruū suū veliqas
noua sepius anduūtur miracula gerī.
Quidā igitur contractus corpore debilis
sed fide robustus frequētabat orando sē
dei sepulcrū. qui optatā subito sanita
tem recepit. Sed et multa demoniati ad
corpus sancti dei suor obsequio deducti li
berabant. Quodā vero tempore vincula
ti et cathenati quandā per publicū du
cebant stratā. que pp ecclesiā sancti ri
charij iacet. Qui dū omin⁹ viri dei vide
rūt templū voce magna clamare cepe
runt. Sancte richarī solue nos. Et statī
ruptis vinculis soluti sunt oēs. Item
clades magna que vocat pauo aula vel
venenosa lacerta longe lateq; morte a
mara habitatores interfecit terre. et vir
ab ea tactus aliq; vius euasit. Quisq;
q; est ea peste quidā e fratribz sancti ri
charij. Qui licet morte timeret, pp̄ cla
dem vitam tamen non desperauit, pp̄ter
patronū. Et quasi ad certa suffragia
comitantibz fratribz. tutus rit ad sepul
chrū serui dei. Ibiq; cōiter oratione fa
ta et ipse liberatus est a morte et omnes
defensi sūt a plaga. nec alius ex illis fu
nus mortifera cladis illius vastacione
prius est. Huius natale celebrat vi kl'
maij. De scō geremaro abbate flaviacē
Sanctus si. Ex gestis eius. Ca. xxviij

geremarus villa guarandra q̄
situ est in confinio beluacensiū
super fluuiū itam ortus est. Genitor ei⁹
nomine vigobertus et genitrix illius
nomine agia. ex gente francor nobili or
ta. Et non erat eis filius nisi geremar⁹
Post quor morte magis ac magis in
xpi amore ardescens. non cessabat sub
stancia sua erogare pauperibz. Susceptit
a beato audoeno monachalem habitū
et instructus celestibz disciplinis missus
est in monasteriū pentalli vocabulo no
minatū. Erat in eodē monasterio mul
titudo magna monachor cui ad regen
dū pater geremarus constitutus erat
Fuerūt ibi nōnulli maliosi et impij
qui nolentes vsque predicacōē eius ce

perūt tractare de morte ipsius. Erat autē illi consuetudo in primo gallicantu ad laudes dei surgere. et vsq; ad crepusculū lucis in dei laudibz noctē puigilē ducē. Completo autē officio suo reuertebat̄ in dormitoriū. Ut illi proterui consiliū inter se acceperūt ut cultellū sub lectisternijs ponerent. ut vir scūs rediens ab ecclesia super cultellū se cū impetu corporis ijceret et sic semetipm interficēt. Quod et fecerunt. Q anubriū cultelli solo heserūt. a cumen vero ferri nudū in aeris spaciū erexerūt. Reuertens beatus geremarus ad lectū spiritu sancto adhortante fecit hoc quod solitus non erat facere. Tetigit manu lectū et circūducens manū inuenit quod erat absconditū. Statūq; ut sensit fraudē esse paratū reducto lectulo reuersus est ad monasteriū. et quod super erat noctis dei amicus lacrimas fundens. in ymnis et laudibz duxit. et mane primo rē que ei contigerat nemini indicauit. Tertia vero hora diei in capitulo ante pedes oim prostratus rogauit ut a pastorali cura illū absoluerent. et meliorē quērāt si vellent patrē sup se eligerēt. Illi aūt nolebant sed magis ac magis petebāt ut eos non desereret. Q gens ergo ad sām audoenū sic allocutus est. Deprecor te sce pater ut locū michi ad habitandū tuis precibz demonstres. Confido etenū q deus te exaudiet. Tercia autē nocte in requijs et oratonibz positus apparuit p visū utriq; angelus dni dicens. Ite ad locū qui flauiacus nūcupat̄. et ibi inuenietis desideriū vrm. Q hanc autē facto retulit uterq; quod viderat. Et gratias agentes dño tendūt ad locū. Et ecce nebula descendit de celo. et circūdedit totū locū vbi constituendū erat monasterium. Et cū nebula supna vox dicens. Quadraginta āni evoluti sunt. ex quo dñs hūc locū benedixit et sanctificauit et fideli suo geremaro destinauit. Cuiq; obtutus suos in aspectū nebule defigentes statī ab aspectibz eoz sublata est. Ex eadē autē nebula in circuitu loca quasi quedā virga geometricalis vos totū locū circūdans remansit. Beatus autē audoenus accipiens virgā in manu per vestigiū nebule mensus est plateā in circuitu vbi ecclesia edificaretur. vbi officine construerent. et cetera monachoz vite vtilia vt non esset necessitas monachis vagandi extra.

De scā angradrisima virgine

Sancta vero Ex gestis eius Cap xxx. angradrisima filia fuit illustris roberti. Qui generosa stirpe proditus. gerulus fuit annuli regis lotharij. Hanc religiosissimā virginē illustris sinuinus a prefato roberto expetijt volens eam auisberto filio suo sociari. Quo saluret roberto prebente assensū a casto iuuene casta desponsatur et puella. Deniq; ambo integritatem mentis et corporis caste seruare cupientes deprecabant̄ dnm ut voluptatū venena a cordibus eoz dignaret̄ repellere. Deinde orante beata angradrisima virgine ut speciositas illius in deformitatē verteretur ilico dñs preces eius exaudiuit. Nā facies eius ita exulcerata at imundissima lepra coopta mox apparuit. ut a consortijs hoim quicūq; videret eam extimplo segregandā decerneret. Q edicoz deinde auriū frequencia. Sed q̄nto instantius insistebat. tanto xpi sponsa deformior vlcerosior ve apparebat. Tunc pater diuinus tus hoc fieri intelligens inquirebat ab ea vtrū in virginitatis voto vitā elegisset definire. Opto inquit mi genitor et totis nisibz exoro. Nam xpūs quē concupiui sponsū ipse michi hanc corpis iferre molestiā ut anime tribuat nitorē. Decertat hec vita pūs pater pie sed decipit. qua omne quod est in mūdo est vanitas Hec audiens pater illustre ancte sinuinus. et que circa filiā suā gesta erāt lucide pandit. Ad hec sinuinus rūdit. Voluntatē dni in oībz sequi oportet. neq; eius nutui vllo modo contraire velle. Voluntq; quoq; affuit et beatus auisbertus. vbi et indissolubile condit libellū ut sancta virgo angradrisima non sua sed xpi dni vocaret sponsa. Hoc facto ad vothomagū vrbem antistiti dirigit̄ audoeno ut eius benedictione pcepta et sacro velamine operta in virginitatis pposito cōseueraret

mereret. Quo patrato pristine pulchritudini et spetiei eleganti exemplo est redditu ita ut cuncti auditorii dicerent quia eam xpus sibi sponsam et famulā elegisset pij ennē. Deinde efficit gubernatrix cenobij quod situ est iuxta muros urbis beluati. Erat autē sicut ceteris p̄latra ita cunctis humilior. In vestitu vilis in cibo mediocris. Ab infancia iugi oratoni dedita. pudicicia ornatissima. Hylaritate cordis et corporis clara. patiē virtute. cunctis obsequio. elemosinarū largitionibz habundātissime cumulata. Hijs virtutū sanctarū opibz ordinata. in medio virginū velut lampas refulgebat accensa. De scō sponso eius ausbito postea rothomagensi archiepō. Caplm.

Post hec vir dñi ausbertus in. C. aula regis licet nolens a genitore pductus. sicut erat acumine ingenij clarus cepit esse cultus scriba doctus conditorq regulariū priuilegiorū. et gerulus anuli regalis quo eadē signabant. Cui vero coram rege et p̄cipibz consueto more diuersa musice artis instrumenta in cordis et tibijs audiret p̄sonantia aiebat sibi. O bone conditor q̄le erit te diligentibz cūctis indefectē in celestibz audire angelorū. si tantū etiā mortalibz plebes industriā. ut pericia artis ac suauitate cantilene prouocent aiōs audiētiū. Post hec factus est monachus in fontinelle monasterio. ubi tūc precerat beatus wandregisilus. presbiter consecratus est a beato audoeno. Predixit theoderico adolescenti q̄ rex esset futurus. Ad cuius ꝓphecie fidem. ager in quo tūc erat sub hyemali tempe viridem produxit herbā ceteris agris ꝓtibus ꝓpetuo viridiorē.

Post beatū wandregisilū qui fuit abbas fere annis. xx. electus est lambertus cauernensis. Postea factus est epūs lugdunensis. post bīz geneſiū. et beatus ausbertus tūc fuit est abbas fontinelle. Post beatū vero audoenū factus epūs crebut gratijs decrenit metallis. Quadam autē die expletis missarū solempnijs cūctos ciues rothomagenses tā nobiles q̄ ignobiles introduci iussit ad ꝓparata convinia. Vbi cunctis dispositis recūbentibus ipse ad mensā pauꝑm resedit. Census qui de villis publicis canonico ordine ad ꝓpontificis canonice ꝓsolui consueuerant in restauracōe ecclesiarū presbiteris idulsit. Dedit priuilegiū monachis fontinellē sibi ut semper ex semetipsis abbatē eligerent. In quo tamē priuilegio alligauit eos sub vinculo excōmunicacōis si vel ipsi vel etiam posteri eor a regula sancti benedicti deuiarent. Quod priuilegiū firm̄ est ānno incarnacōis dñi dc. lxxxij. regis theodorici xvi.o epātus beati ausberti v°. indictione x̄. Cui urbe rothomago in synodo generali corpus beati audoeni transtulit in ediciorē locū ecclesie sci petri in suburbano rothomagi. Et condidit sup eius sepulchrū repam mire magnitudinis auro argento et gēmis adornatā in die assensionis dñi. Incusatus apud pippinū principē iussu eiusdem deportatus est in exiliū apud altū montē. quod humiliter subijt nullo exigente crimine. Eo mortuo cū sudarū cera litū capiti eius ꝑponeretur. visus est aperuisse oculos. Lampas ante eius sepulchrū a fidelibz accensa. incessanter non solū ardebat sed etiam redundabat. ita ut sub ea poneret vas in quo eius redundancia refunderet. De scō agilo abbate resbacensi et bonus eius ꝓgressus

Porro Ex gestis eius. Caplm. vi.

sanctus agilus quē monasterio resbacensi a sancto audoeno ꝓfectū fuisse superius diximus filius fuit agnoaldi viri nobilissimi. sigiberti regis consiliarij. puer bone indolis. Quē ꝓpter celeres motus infancie parētes agilū noīauerūt. ac sancto colūbano benedicendū obtulerūt. Cuius benedictione perceptā tradit puer custodie. probate religionis viro. sacris litīs erudiendus cū aliis nobiliū filijs. qui postea presules fuerūt Agnoaldo scilicet et waldeberto filijs agnerici patrui eius fratribz sancte phare Quorū alter lugduno clauato. alter vero meldensis urbis est ordinatus episcopus Achario q̄ q̄ viro mandor et nouiomēsis et tornacensis antistes fuit et rignachario qui augustudunensis pontifex et au

domaro qui turnauensis. ¶ Porro beato columbano a tyeoderico rege de monasterio suo consilio pessime bruniehyldis expulso. et beato eustasio in locū eius substituto. eo tempore prudentū fratrū consensu decretū est. ut probus agilus ad eam dirigeretur. Que maxīe ea causa beato columbano infesta erat. quia feminarū accessū a monasterio appellebat. et sibi que regina erat idem contradixerat. Itaq; pergens agilus cū nondū longe esset a monasterio. supuenit cū impetu nepos wandalem ducis cū satellitibz. Qui sub obtentu venāndi acceptā religione. obseruabāt exitu monasterij more latronū. Is extenso brachio nisus est prauere virū sanctissimū. At ille subducto terrore vexillū crucis opposuit. moxq; brachiū illius obriguit. Et sicut extensū fuerat adeo inflexibile mānsit ut nemo valeret gladiū de pugno eius educere. nec eaā ipse pedē de loco mouē. Obstupefactis omnibz infelix ille qui digne torquebat singultibz lacrimosis. ut sui roboris seu doloris saltē misereret. capite submisso petebat. Vnde et sanctus agilus cōmotus solamen fidei oratione sumpsit. Deinde ut brachiū aridū tetigit continuo pristinus vigor rediit. Caro cū palme impulū sicut inhęserat secuta est et sanguis per unguilas emanauit. ¶ Porro sicut a domnio tuit quidē monachio sed postea vesontionensi epō didici. qui tūc adolescens huic facto interfuerat saluua cū oratione et signo crucis eandē palmā beatus agilus peruexit. et illico caro cū pelle sanitati restituta est ac si nūq̄ corrupta fuisset. Presūptor autem huius sceleris penitudine correptus relicta militari toga xpi amictū vestiuit et in dicto monasterio sub professione mōstrat deo militauit. Fama igit huius miraculi preueniens regia iā impleuerat menia. Et preclarus agilus eoz conspectibz se prebet supplicationēs fratrū ingerens. Cū ambo repente rex saluet et regina cōterrita humo coram vestigijs illius prostrabunt. et indulgētiā sup temeritate quā scās viris ingesserant petunt. De miraculis et promotiōe ipsius in abbatē. Cap. iij.

Post hec lotharius in solio trū regnorū sublimatus decreuit synodi tra diffinitione vivos pariter mortuos dirigere. qui vicinas gentes ab errore revocarent. Ex multor igit episcopor et sacerdotū retu ad opus presentū eligitur prudentissim agilus simul et abbas eustasius. Qui egressi multos ad fidē xpi conuertunt. In ipso itinere sanctus agilus miraculis claruit. Nam et demoniacū verbo curauit. et sadalbergā virginē luminibz orbatā oleo benedicto oculos eius pungens et crucis signo muniens illuminauit. Sibi quoq; ipsi cū validissima febre igniea pressus esset ita ut pene spiritū exalaret. sanitatē a dño ipetrauit precibz. Expleta namq; oratione fessa mēbra et estuantia sopor occupauit. At semiuigilans astare sibi preclarū iuuenē vidit. qui posuit manū dexteram sup pectus eius et ait. Agile cure meus es ab vtero matris custodiui incorruptum et custodiā donec euo pleno te recipiā. agere quod agis me donante. depulsoq; labore surge. ¶ Porro beatus audoenus adhuc in palacio degens. et beati eligij consilio vtens tū ardentissimo studio monasteriū xpi sub tubz in remotis locis construere satageret. factū est ut quadā die pagrans heremi confinia sup torrentē quē veteres incole resbacen diuersū denominabant. ibiq; paululū subter pomoū arborem substiteret. Facto igit in eo velocius umbraculo silentiū imperat. significans fessa membra quieti velle concedē quo sedulus orationi posset inardere. Diuinus ergo dū prostratus orasset vidit in aere nubem splendidissimā radijs chorusans figurā crucis pretendentē. Ex cuius claritate per tres noctes tantū lucē cōtinuatim emisit. ut illic videres oīa clare sicut in meridie. Per tres eaā dies eos ibi dem in modū crucis a mane vsq; in vesperā visus est donec triduano expleto tempore vna cū beato phaarone epō ecclesie fundamenta locaret. Factū est ergo ut ubi orans subter arborem pomiferā iacuerat. ibi in stemate crucis templū dño edificaret. Compta q; beati agili fama.

impetrauit a rege ut eū abbatē monasterio nouo a se edificato preficeret. Quo suscepto regimine erat inter fratres q̄si vnꝰ ex illis. virtutūq; signis chorusc̄ans speculū factus est non solū sibi cōmissis sed et cunctis mūdo. Erat enī in ieuniijs frequēs in oratione assiduus. in elemosinis largus. hospitalitatis amator p̄cipuus. De hospitalitate et felici tūsitu eiusdē. Ca. .viij

QVadam itaq; die dū vespere cerneret ens officinas monasterij. fuerat enī catenus nobiliū hospitū obsequijs occupatus ꝓgeret ad cenodochiū quod illius ordinatione sanctꝰ audoenꝰ ibidē constituerat. qui multis rebus et optimis possessionibꝫ monasteriū ditauerat. audiuit ad portā monasterij vehut plangētis hoīs exilem vocem. Aperta q; fenestra que porte inherebat cernit ante fores iacere paupercē vlceribꝫ plenū petentē se hospitio recipi. Cōmissusq; ad fratrem brandolinū qui solus tūc secū erat ait. Eia quomodo alijs vtilitatibus occupati tanta negligerimꝰ. Ꝑge igitur velocius et para ei refectionē. Illo abeūte ipse apto ostio ait ad paupercē. Veni frater. en fratemꝰ tibi prout cōpetit. Quo respondente se pre doloribꝫ vlceriū ambulare non posse. suis eū humeris ꝓponens detulit in domū absq; vllo pondere. Posuitq; sup sedile iuxta focū. hyems enī erat. Accipiens q; vtreū et linthea cū sup manꝰ eius vellet infundē aquā illico disparuit magnaq; fragrantia iocundi odoris eandē domū quasi aromatū repleuit. Huꝰ hospitalitati dyabolus īuidens ei post matutinas ex more oranti in specie īmanissimi draconis apparuit. erecto capite virꝰ aduersus eū emittens. At ille crucis misterio tuto se muniens. oīa dispdidit. Idē eū quibusdā sibi iūctis fratribꝫ messores visitasset. subito celo caligante. et tonitruo chorusco terribiliē insonante. messoribꝫ cōmotionē aeris verentibꝫ. erat i virtute xp̄i signū mirabile. diuisis magnis imbribꝫ. ita ut iuxta eos vndiq; nimia tempestas appareret. et sup eos vnꝰ saltē pluuie gutta non caderet. Denicq; cū eēt xp̄o et octo annoꝝ orauit dnm̄ humiliter ut eū

de inolatu vite huiꝰ ediceret et gregē sibi cōmissū ꝑpetuo custodiret. Oratione cōplenā. apparuit ei iuuenis preclarus et ait. Agile care meus. expleto biennio te recipiā. age quod agis. eroq; teū nec te deseram. Expletoq; biennio hac eadē nocte media scilicet iij° kl' septembꝭ beatus agilus feliciter migrauit ad xp̄m centenarius. Venerabilis autē ado qui ad eius transitū venerat totā nocte ducēs ꝓuigilem post matutinas ab oratione surgens vna cū duobꝫ fratribꝫ. audiuit chorꝰ virginū in sublimi canentes. Hodie sanctus agilus cū sūmis laudibꝫ ꝓgit ad p̄miū. hodie cū sanctis in celo coronatus triumphat. Felix valde quia ab infancia seruauit castitatē. et virgo centenarius ascendit ad gloriā. Cum ergo corpus eius sepulture traderet. quidam e fratribꝫ validissima febre estuans linthei quod patrem tegebat in fide tetigit. morq; febris ab eo recessit. Alter vero qui dentiū dolore torquebat. maxillā peplo quasi cruciatu ī posuit. statq; dolor omnis fugatus est. De sco remaclo cetisq; suis q̄ tūc claurebāt in

Anno constantini .xvij. octauo rex sigibertus de prosperitate prolis desperās duodecim monasteria hinc inde cōstruxit dño. in quibꝫ stabulans et malignū dare iū eminebant. cooperante sibi maiore domꝰ in hijs grimoaldo. et traiectensiū episcopo remaclo. Qui etiā remaclus non multo post ptesus secularium tumultū. in strabulans monastice vite assūpsit habitum.

Hijs diebus multi virtutibꝫq; seruꝰ ī gnijs claruerūt. qui ad testimoniū sanctitatis siue in edificandis deo monasterijs operā suā impenderūt. Ex hijs in nostra vicinia tūc florebat sanctus landelinus confessor. qui et monasius ab autberto tameracensi epō ex predone ad xp̄m reuocatus et a beato papa martino ad predicā dū ordinatus. fundator cenobiorꝫ lobiensis alnei. wallaris. atq; crispiniensis. vbi corpore requiescit cū discipulis suis adelino et domiciano. Gislenus cellensis madelgarius dux qui et vincencius alti montēsis et senonensis eiusq; cōiunx

waldetrudis castrilocensis. soror quoq; valdetrudis aldegundis melbodiensis. Trudo etiã hasbaniensis in tyronẽ xpi adolescebat. Preter hos et alij multi de anglia vel scocia in gallijs peregrinãtes. verbũ dei seminabant. multiq; fructũ deo faciebant. scilicet ecco. bertuinꝰ. eloquius. Cenobiũ floriacense a leodebaldo abbate fundat. et non multo post corpus sũ beneicti abbatis ab agilulpho monacho a castro castrino delatũ illuc trãsportat. Corpꝰ vero sororis eius sancte scolastice tenomãnis transfert. Anno constantini decimo iudocus regis britonũ filius spreto regno et mũdo. peregrinꝰ et heremita in pago pontino requieuit in xpo

De sancto iudoco et eius pegrinatiõe. Ex gestis eiꝰ

Cap. cv.

Jc ex regia britonũ natione. patre scilicet iudicaul oriundus. fratre suo iudichail cui pater regnũ post obitũ reliquerat in clericũ tonsurato cũ ex ipsius decreto regnũ deberet suscipere noluit acquiescẽ. sed induciis octo dierũ poposcit. aliud salubrius interim magis eligẽ disponẽs. Quadam igit die videns undecũ pegrinos dicẽtes se velle romã pgere. baculũ tantũ ac tribulã arripiens secutus est eos. Qui eũ attendentes clericũ fecerũt. vnãq; loca pagrantes in pago pontino deuote suscepti sunt a duce haymone. Qui videns iudocũ iuuenẽ elegantẽ quodã supne gratie munere dotatũ simul et bonis moribus imbutũ sociũ eũ retinuit. et ecclesiasticis gradibꝰ sublimari fecit. quousq; in eius capella presbiter fieret. in qua septẽ annis officio sacerdotali functus est. filiũq; eius confirmat de sacro fonte suscepit. Demiq; sup no amore cõpunctus haymonẽ supplicat. petijt ut data sibi licencia secum habitaret. ubi pro se et suis oraret quietius. Quo annuente venit ad locum brahic. ubi edificata ecclesia simul et domũcula. miraculis etiã cepit claresceve. Fertur q; ibi volucres diuersi generis et pisciũ more solito de manu eius escam sumẽ mansuetissime veniebant. et itã abibant ad instar columbariũ. Cũ aũt in eadem cellula cũ murmaro discipulo suo solus habitaret. orante eo in ecclesia pauꝑ ad ianuã petebat elemosinã sibi dari. Quo audito vir dei precepit murmaro ut panẽ vnũ qui solus eis ad victũ remanserat in duas ptes scinderet et vnã recipiens iopi voca ferãti daret. Quo facto non multo post alius similiꝰ elemosinã querens venit. cui vir sanctus aliã panis quadrantẽ dari iussit. Terciꝰ quoq; venit. et ei similiꝰ terciã dari precepit. discipulo molestẽ ferente et dicẽte. Non vis ut saltẽ nobis medietas vnius panis seruetur. Uoluntatis esse de cibo et potu. sed memẽto promissionis eius qui dixit. date et dabitur vobis. Vir autẽ et pauꝑ inde recesserat et quartus egenus accessit. Cui residuũ panis dari fecit. Iterũ discipulo murmurante confortauit eũ in fide. Virtꝰ et hortacionis sermonẽ cõpleuerat. et ecce quatuor nauicule iuxta numerũ pauꝑm singulis totũ victũ suũ diuiserat mutuũ eibo et potu plene.

De sãcte et miraculis et obitu eiusdem. Caplin cvi.

Quũ autẽ dyabolus iudocus temptaret eius aũm diuersis curis affligẽ. venerabilis haymonis prudencia qui ad eũ visitandũ venire consueuerat a loco illo ad aliũ noctẽ rumaricũ migrauit. ibiq; xiiij annis vitã solitariã duxit. Illic gallinas cũ gallo duodecimo nutriuit. quas etiã interdũ aquila devorare cepit. Sed vir sanctus cũ ei murmarꝰ indicasset qđ pro nichilo duxit. Jamq; per vices xi gallinis ab aquila raptis gallus quoq; vnguibꝰ arreptus portabat. Quo cõperto vir dei moleste tulit. ipsaq; aquila longius auolante dato crucis signo post eam cõminatim ut illesũ sibi conate gallũ reduceret. Cuius imperio parens aquila rediit et ante fratẽ eius gallũ incolumẽ exponẽs continuo expirauit. Procedente autẽ tẽpore dyabolus versus in colubrũ mordere ausus est virũ sanctũ. Quo dolore cõpercto grauiter ferens cogitabat ex eo migrare loco. Cumq; vna cũ haymone locũ sibi ad habitandũ quereret. haymo venerabilis consecuta grandẽ aprũ prosternẽs anguistiam cepit pter defectũ aque. Quẽ

cū monuisset in dño sperare. illo obdormiente vir sanctus baculū suū in terra defixit et ꝓuocato nomine ihu baculū extraxit. Qꝫ exꝫ later⁹ sufficiens aquā vinam illis qui aderant ministrans emanauit. Quod haymo exꝫ gefactus cū admiratione vidit. Jubente aut̄ sancto facta est fossa a ministris in qua fons pulcherrim⁹ exortus est. Qui vsqꝫ hodie mirifice ab incolis et de longe venientibꝫ venerabil' habetur. Cuiꝰ etiā gustu sanitatē infirmos recepisse plures qui bene nouerūt affirmant. Tandē vir sanctus romā petijt. et cū multis sanctoꝝ reliquijs inde rediens. puellā a natiuitate cecā. sicut in somnis p̄monita fuit ad se accedentē illuminat. Cumqꝫ ydus decembris obijsset. duo nepotes sui wymodi et arnodi in eius locū succedentes. corpus eiꝰ quod incorruptū diu mansit frequenti lauare consueuerant. Hoc igitur dux haymonis successor decotrius procacior exp̄lorare volens contra voluntatē coꝝp̄ vi aperi sepulchrū fecit. salsaturi volens an verū esset qꝫ sancti corpus integrū adhuc ꝓsisteret. Quod dū absqꝫ villa reuerentia intuitus fuisset. subito exterritus aut. Acty sancte iudoce. Statimqꝫ mutus et surdus factus est. omniqꝫ corpore debilitatus vsqꝫ in finē vite sue p̄mansit.

De quibusdā mandatis illiꝰ tp̄is. Sigiberti

Anno constantis p̄ri. ignis de celo cecidit. et timor magnꝰ super hoīes venit. Pestilenciaqꝫ grauissima tribꝫ estiuis mensibꝫ grassata est. Sanctis visibiliter appar̄ete bonū et malū angelū nostri ciuitatē circuire. Et quociens iussu boni angeli malus angelꝰ venabulo quod manu ferre videbat. ostium cuiꝰqꝫ domus p̄cussisset. tot ex eadem domo seqnti die interibant. Hoc tempore sanctus foillanus fossensis martirizat. Anno eiusdē p̄mo osuini rex nordanimbroꝝ. facto deo teli voto pendē mentaoꝝ regi occurrit cū exercitu nordanimbroꝝ. et inter multa mentaoꝝ stragem xp̄m regē pendā p̄emit. gentēqꝫ mentaoꝝ ad xp̄m cōuerta fecit. pictos quoqꝫ regno angloꝝ subdidit. Helmandus.

Osuinus iste frater fuit sancti oswaldi regis qui primus angloꝝ miraculis claruit. et post eū apud bruinos regnauit.

Sigiberti Anno constātis xv° obijt itta mater sancte ghertrudis. Hec itta relicta pipini instinctu sancti amandi se et sua deo deuouens monasteriū niuellense fundauit. eiqꝫ filiā suā ghertrudē deo dignā virginē prefecit. Theodardo epō martirizato sanctus lambertus filius adpri comitis epātum traiectensiū illustri gloria nobilitatis et gracia sanctitatis

De scō audomaro taruanēsi epō. Cap. c

Hortabatur dum corpus sancti vedasti tolleret ab autberto ij episcopo p̄sentibꝫ lamberto turnensi et audomaro taruanensi alijsqꝫ sanctis episcopis et abbatibꝫ. audomarꝰ qui pre senio teneus erat dū precibꝫ p̄cium episcoporꝫ et meritis sancti vedasti illuminatus esset. exiit ferens se liberatū a cecitate. quā pro salute sua sibi a deo ꝓmissā esse gaudebat. rursus ad votum suū est exoratus. **Ex gestis eius** Hic quoqꝫ ex nobilibꝫ et religiosis parentibꝫ fuit oriundꝰ in aurea villa. non longe a cōstantia ciuitate. Qui religiose a cunabulis educatus. matre defuncta ipse et pater eius friulphus etate dispares mēte similes. omnia proxp̄o relinquētes ad luxouiū cenobiū a beato colūbano ꝓburgundia fundatū pariter p̄rexerūt. Ibiqꝫ sub sancto abbate eustasio. sacre regule se deuote subiecerūt. Illic friulphus laudabiliꝫ vsqꝫ ad finē p̄seuerauit. Dehinc audomarꝰ fama eius p̄uulgata ad gubernandū et docendū taruanensis urbis ꝓpl̄m. episcopalem honorē cū magna mentis humilitate susc̄pit. In quo gradu verbū dei seminans aiārū et corporū languores curans et misericordie opibꝫ insistens sibi plebē creditā rite gubernauit. Ipsosqꝫ taruanenses qui post beatoꝝ fusaam et victorini martiriū a doctrina sana quā ab eis audierāt ad ydolatriā reuersi fuerant. euangelij luce itiñ illuminauit et ydoloꝝ cultura in urbe funditus euertit. Cū aut̄ quadam nocte ex more dnm̄ exoraret. dyabo

lus tam inc̃etiuã ei tamnis tẽptacionem
ĩmisit. q ei sil'em nũq̃ se habuisse memi
nit. Remiscensq incendiũ beati benedic
ti in vicinaũ et vepriũ aculeis omni in
dumẽto exutus egressus foras illuc se p
iecit. Ibiq diu volutatq corpore toto vul
neratus exijt. Cumq bene penalit ar
deret foris. quod intus illicite ardebat
extinxit. Idem aũ ab vrbe ad vicina
loca lustranda pgeret in quodã loco
ppe villã qui tornacus dicit contra me
ridiẽ volens pausare iacuit sub qua
dã arbore. Inde vero aũ a sõpno sur
rexit cruce dñi ex lignis edita in eade
arbore fixit. Sequenta nocte multa ibi
apparuerũt luminaria. et ab eo tẽpe
pr̃ius pro milite suo multos ibidẽ sana
uit infirmitates atq inumerabiles de
clarauit virtutes. Ad meritos autẽ
suos cumulũ augendũ per plurimos
ante obitũ suũ annos. oculos lumẽ ami
sit. Sicq foris ceus intus illuminatus no
uus ysrahelita deũ videbat. et corde sẽp
deuoto dicebat. Ad te leuaui oculos. qui
habitas in celis. Cũ autẽ obitũ suũ in
tũbere sciret ipsa die vltima vite sue de
lecto in quo iacebat febri correptus sur
rexit. et ingressus ecclesiã. prolixe cũ
lacrimis orauit. factaq diutissime
exhortacione ad clerũ et pplm ad stra
tũ rediit et more solito mortuos omni
corpore extensus inter verba gratiarũ
actionis et diuine laudis spm tũ gaudio
et vultu preclaro emisit. Testatiq sunt
qui tũc ibidem aderãt q tanta in trãsitu
ipsius aĩe sancte in domo illa fragrãcia
odoris est aspsa. ac si dom9 illa omnibus
aromatibz fuisset repleta. De miraculis
eiusdẽ post obitum. Cap̃ cix.

Post obitũ cui9 ad eius tumulũ o
leũ dei virtute ex lampadibz pen
dentibz visũ est mirabiliter stillasse. q̃ui
tasq sanitates et alia q̃ plura miracu
la domin9 per eũ dignatus est ostendẽ
Quidã vir sceleratus et auarus solidũ
argenteũ a cõpatre suo mutuauerat.
et postea fide fraudata quod acceperat se
nũq̃m ab eo accepisse iuramẽto negabat
Cui ille vndit qui cõmodatũ req̃rebat.
Jura mihi supra corpus beati audoma
ri per merita et virtutes ipsius sancti
quia non attepis a me quod a te req̃ro
et ego negocionis tue causse acquiesco. Cũ
q̃ ille audaci corde manũ ad iuramen
tũ leuasset protinus vltio diuina est secu
ta. Nã in loco quo stabat. ambo oculi e
ius ceciderũt in momẽto. Et post hec
die tercia miserrima morte est defunctus.
Tempore vindemie pastor cuidã religi
osi viri in vineã gloriosi viri collatum
intrauit. et furtiuũ sinũ de vuis ipleuit.
sicq ad cocequales suos cũ preda rediit.
Rogantibz autẽ sotijs ut secũ predã quã
asportauerat ipartiret. in sinũ manũ
dexteraũ ĩmittenti. vtra ambe ĩmobiles
adhesereũt. ut nec sinistra qua sinus te
nebat cõplexus nec ui sinũ altera dexte
ra posset auerta. Contorto etiã ore retro
siũ. lingue pdidit officiũ. Tunc stupentes
socij pueriũ adduxerũt ad domũ. ppriã
non cũ paruo timore trusã que attide
rat referendo. Cui dñs eius religiosi
cõpatiens. assũpto eo secũ ad ecclesiam
pr̃exit. et vna cũ ipso puero prostratus
cum fletu dei clemenciã intercedẽte sic
obtinuit. Nam puer incolumis surrex
it. Rexit autẽ vir sanctus ecclesiã xxx
annis. Quibz expletis. obijt v° idus septẽ
bris. Cuius corpus a sancto bertino abbate
translatũ est. et in monasterio sũ situ
sepultũ. De sancto bertino abbate. Ex ges

Dic bertinus tus eius. Capl̃i. cx.

cũ duobz alijs sancti nũmelino et
ebertino patriã ppriã sancti con
stantinẽsem relinq̃ntes. ad scm audo
marũ morinense ecclesiã regentẽ ve
nerũt. a quo gratifice suscepti sũt. Et
missi ad predicandũ officiũ legacionis
sue labore continuo ipleuerũt. Inter
a vir nobilis et prediues adoaldus non
habens filiũ. volensq ecclesiã heredem
facẽ possessionũ suaq de consilio beati
audomari queq habere poterat tribz
prenoiatis socijs conferebat. ut ibi cenobiũ in honore beati petri apli constrmen
do turbã monachoq coadunaret. Qd
et factũ est. Decedente autẽ adhario no
uiomensi epõ. nũmelinus ad epatũ ei

dem vibis prouehit⁹.et bertinus cenobio
sancti q̃tini a mūmelino preferē.Suis
vero bertin⁹ in loco sibi a deo collato re
sedit.et cū sibi aduiatis apacē locū edi
ficandi cenobiū quere cepit.Sed illud
dem dñicū reuoluens sine me nichil po
testis face.proudētie dei cūcta cōmittēs
protin⁹ nauī conscendit sine gubernato
re vel remige per spaciū stagnū au ad
heret predictū monasteriū.dei tm nutu
nauis agebat⁹.angelicoq; mīsterio cer
neres carinā trans fluenta fluuij pāpi
tis īpingi quousq; aptū tenendo portū
consisteret.et sanctus bertin⁹ hūc versi
culū decantans psalmi prom̃et.Hec re
quies mea in seculū scī.xc. Cognoscens
igit̃ locū illū a deo sibi electū ibi mo
nasteriū noīe sithiu in honore sc̄i petri
edificare cepit.Et confluentibz undiq;
religiosis viris.in breui multitudinem
monachoz coadunauit.Que eā deus
contra dyabolicas psuasiones indefesse
pugnantē et magnā de oubz sibi credi
tis habentē curā almificis signis glori
ficauit.De miraculis ei⁹ p⁹ obitū.Ca.cvi

POst huiꝰ eciā obitū plurima dñs
ostendit miracula.per eius meri
ta.circa eius sepulchrū.Tres viri
nocte dominica in rodano iuxta beati
mauricij monasteriū.serui eni erant
illius loci nauī ascendentes retia extendūt
ad capiendū pisces.Que scilicet retia in
trauit pisciū magnoz multitudo q̃ntū
nullaten reperāt vna nocte.Hinc nauigā
tes ad portū quē soliti erant post piscatio
nē intrare.nequiuerūt se de predicta na
ticula moue.Duo eni ex ipsis pedum ac
manuū officio priuati toto erant contrahi
torpore.Tertius vero pedū officio p̃uatus
ac surdus effectus est.Hinc duobz īnitendo
fustibz oracionis causa loca sancta tirau
re decreuit.Tandē in sithiu monasterio
ad beati bertini sepulchrū venit.Et cum
fratres nocturnas cantarēt vigilias eccle
siā intrauit.Cumq; duo cū lacrimis sa
nitatē postulasset euangelij lectione rea
tata vidit contra se multa lucere lumina
via.paulatīq; a se sensit infirmitatē rece
dere.Auditusq; recepto ac recuperato pedū
officio.post synaxim letus ac sanus ad
domū ꝓpriam repedauit.Quidā ma
lignus cū religionis tumulo se ee simu
lasset.per tres continuos dies quasi oran
di gracia beati bertini ecclesiā ingressus
valuas diligent̃ considerauit.Horā qua
frēs refectoriū causa refectionis peterēt
notauit.arreptaq; clave cellule valuas
aperuit.et ingressus vasa auream que
sub coronis atq; lampadibz pendebāt fur
tim subripuit.Ad dū egressus quere re
pisset aditū porte.vidit ut ipse postea nar
rauit q̃n plūmos et terribiles sibi īmicos
assistere.Itaq; reuertēs per monasteriū
quasi per pāpinea parietū et tectoz coma
tos cepit dare saltus.Quod cū vidissent i
bi degentes sublata prorsus ambigine hūc
reū clamitant et sacri fure thezauri.ide
oq; taliter a demonio agitari.Itaq; com
prehensus et interrogatus quid sibi ac
cidisset.statī veritatē exposuit.et in ner
uū missus est.Sed fratres ei condolētes
miserūt ad comitē eiusde loci.et reddi
tū est ei liberū exire.Qui tamen septima
nā tm̃modo supuixit.Adhuc de eodem.

BEnyamin quidā Cap̃ cvij.
nobilis plurimū ex hereditate ꝓpria
monasterio conferens intrauit.
et laudabili ut fatet⁹ videbat̃ simplici
tate totū se mōstio exuit.Sed non multo
post insolescens cepit opera sua mala de
fendere.et mortiferis psuasionibz cōsen
tire.Correptus a fratribz emendari no
luit.vim eciā exposos habuit.Tandē de mo
nasterio est egressus.cepitq; lustrari do
mos ꝓpinquoz.frequent̃ furta et stupra
aliaq; nephanda exercē fatuora.At cle
mencia dei que ingratos quosq; per fla
gella vocat ad regnū.fecit eū ex nimio ca
pitis dolore corporale lumē amittē.Vix
autē obtinuit a ꝓpinq̃s.ut aliqd ei sola
cii impenderent ꝓpinquitatis.Ab illis
ergo susceptꝰ est.sed iugiter verboriū cō
tumelijs verberatus.Quadā igit̃ die cō
tumelia fregit̃ valde mestus ad monas
teriū beati bertini ꝓduci se rogauit.Ibi
q; coram ecclesie ianuas prostratus cotidi
e dñm de preteritis negligētijs placare stu
duit ieiunijs et oracionibz.lacrimisq; as

sidue insistens. Cui⁹ humilitatē pater mo
nasterij videns ad portā eū collocauit. p̄
bendo ei victū cotidianū. Ille autē in pē
tencia pseuerauit. quatenꝰ humū sepissiē
lacrimis rigans audire mereret dimissū
est pctm̄ tuū. Quadā igit̄ die iuxta altrē
situ in media ecclesia stetit. tulitq; subitā
neo in terrā prouit. Quē fratres acurrē
tes a terra leuauerūt. eiusq; videntes oculo
rū aciē clarissime protendentē. introgā
uerūt qualit̄ a dnō recepasset visionē. Il
le autē dicebat. Quia cū pura mentis in
tencione dnīm exorarem. duas faculas ex
sepulchro beati bertini vidit iactatas. oculi
suis clarissimū lumē infundentes. Stupq;
frater in priorē locū reuocatus gratias e
git. et itinera xpi deinceps recto calle per
rexit. De insania . clodonei regis et e
pistola martini ppe. Sigiberti. Ca. xviij

Anno constātis xviij. clodoneus rex
corpus sancti dyonisij parisiensis
discoperiens minꝰ religiose licet
cupide. os brachij eius fregit et rapuit.
moxq; in amentiā ppetuā madit. Sed an
no sequenti obijt sanctꝰ amandꝰ elmonē
sis Actor. Cuius vitā abbreuiatā ita sup̄
posuimꝰ. Extat ad hūc scm̄ amandū e
pistola decretalis martini pape. In qua
significat̄ eundē amandū voluisse pasto
rale obsequiū deponē pro eor̄ obediētia
qui presbiteri vel diaconi post suas ordi
nationes in lapsū inquinabant̄. A qua
voluntate illū dehortat̄ idem beatissimꝰ
papa. psuadens eū ad patientiā. et cōmo
nens ut nullā eis in delicto cōpassionē ex
hibeat. sed lapsos omnes ab officio depo
nat. et eos in iugē penitētiā mittat. Si
enī inquit tales querimꝰ ad sacros ordi
nes promouendos quos nulla vrgn nul
lū vite cōtagiū ab ordinibꝰ sacris ꝓhibeat.
q̄ntomagis si post ordinationē suā in lap
sū ceciderit et prcuaricationis pctō deprehē
dit̄ obnoxius oī modo prohibendꝰ est cū
manibꝰ luculentis atq; pollutis misteriū
nostre salutis tractare. Sicq; huiusmodi
semp iuxta sacror̄ canonū statuta in hac
vita depositus ut ab illo qui mētis inter
na scrutatꝰ. nullūq; de omnibꝰ errare con
tendet. dū aspexerit sinceram penitentiā
eius in terribili iudicio habeat cōsilia
tū. Sigibertꝰ eo tempore sanctus nivardus
remensis archiepūs et reclus suarensis eꝰ.
berchiarius quoq; martir qui fuit abbas
primꝰ ancillarensis. sancta etiā bertha
martir et abbatissa sanctitate claruerūt
in gallia De scō berchario remēsi et scō ni
uardo archiepō ex
trinis sub presulato sancto gestorum. xviij
nivardo remorū pontifice. moribꝰ
et sapientia imbutus luxoviense monas
teriū expetijt. Vbi sub abbate sancto eusta
sio monasticā vitā duxit. Cū autē in
tura p̄optuarij rectoris nutu aliq̄n eēt
implicitus. quadā die subito iussu eius
est vocatus. Forte ille tūc p̄optuariū in
gressus ante vas steterat. et sudent̄ que
vulgo dicitur oculū a potu scilicet educendo di
cā in manu tenens cervicalem ampliore po
tū infundebat. Qui rū dictu ad vnius nu
nis nutū relictis que habebat in manibꝰ
cucurrit concitus ardore obediendi ap̄ho
re obseruanciā oblitus. Illoq; ante alba
rem stante. interī potus in vasculū suppo
situ defluere non cessans postq; ad sup
ficiē vasis puenit in modū coluꝑne su
perius constipatū in girū coronari cepit
Vltro cernens illud liquamē quod vix clau
sū valet contineri. ut quondā dei popu
lo transeūte absq; litoribꝰ iordanis fluē
ta in sublime tollū ut liquido patescerent
q̄nta esset virtus obediēcie. cui⁹ fructꝰ
nullo modo possit in terra depiui. Ad ul
le quod acciderat non suo sed abbatis me
rito deputauit. Jam vero regularibꝰ dis
ciplinis edoctus. ad scm̄ nivardū reuerti
tur. Qui cū in aliquo predior̄ suor̄ edifi
caret cenobiū cū berchario vicū quendā
spernacū quē beatus remigius ecclesie re
mensi precio acquisierat expetens. in ipso
processu itineris grauu sopore deprimit̄
ita ut eundi facultate remota. oēm illū
equestrē qui se comitabat̄ ordinē stare
preciperet. Itaq; frigus frondosa eligit̄
sub cui⁹ tegmine recubans bercharij de
cumbentis gremio vertice cōposito requi
pit. Interī eo quiescente scīs berchari
us in celū defixis luminibꝰ aspexit subito
nuceā colūbam e sublimibꝰ descendere et

arbori cui sub strata erant residere. Que
repente ab arbore prosiliens et vūpens
aera vacuū future fabrice spaciū circū
volans locū in quo cenobiū construi de
beat ꝑvizo designat. pūcta sanctificat.
Cūq; eosdē sui ambitus circulos terra re
petisset. apto celo recondit. Et quod idem
berchtarius corpalibz deprehenderat oculis
hoc idem quiescens pontifex senserat sopo
re celestis visionis. Itaq; a somno erec
tus o inquit berchtari votor meor cōpar
fidissime ꝺ̄j gratū michi est hūc paululū
soporis gratia diuertisse. Quod cūm diu
differens corde gestauerā. visionis archa
no maturius aggrediendū esse cōpellor
Illoq; visu referente aut berchtarius. O.
pater sanctissime quicq; in visione spūs di
uinitus tibi testaris illatū. noueris eaā
me corpaliē fuisse conspectū. Tunc ꝑsul
eius industrie hoc sc̄m opus disposuit cō
mittere. Qui in loco ipso qui almullare
dicit fundamēta cenobij iecit. Nec prius
ab ope destitit q̄m opus ceptū ad laudē
dei compleret. Ibi monastice cōuersatio
nis viros religiosos aggregauit. et cūcta
que huic ordini cōmoda iudicauit diligē
ter implenit. Obiit autē scīs nonardus
die kl' septembris. De martirio sc̄i berchta
rij et de maioribz domus. Cap̄ cxv.

Sanctus autē berchtarius in ordi
nando plurima forte accidit ut fi
liolū suū dagnimū quē de sacro
fonte susceperat. et monachū ee statuerat
exigentibz culpis suis verbere inrepaci
onus ferendū decerneret. Qui merito su
o sathane cū iuda traditor. indigne pūs
obiurgamina tulit. Et cū ille sessus lectu
lo declinatus membra sopori dedisset idē
filius sathane irruens in eū mortali vul
nere eū attēptauit. Arreptūq; ferrū quo
eū ꝑcusserat in piscinā que intra monas
teriū erat q̄j ictus potuit occultandū de
dit. Videns tūc latice velut tanti sceleris
cognitorē furtū in se receptare expauescē
Nam mox ut aquā tetigit velut leuissimē
materiei pluma sup aquas natauit. ip
se autē amens factus homicida ecclesiā
peciit. cruentisq; manibz signū cepit pul
sare. Fratres inconsuetam horā cū admira

cione surgētes et sc̄m virū interfectū au
dientes ad locū eius aiaur reuūt et adhuc
in eo spīm repperevūt. Cōprehensū igitur
dagninū ei obtulerūt scire cupiētes quid
de admisso scelere tanto iudicaret. At ille
dñi non īmemor. deū inquit tibi frater
penitencialiē placabilē fieri studeto. Nā
q̄ntū ad me attinet oī te liberū īpietate
remitto. Ex eius sepulchro longo tempore
post oleū pullulans visū est defluisse. cui
tus morbo obsessis salubre. Engilbertus.
Anno constātis ꝑ. clodoueus rex franco
rū obiit. et lotarius filius eius succedit.
et quatuor annis regnat. Huic maior
domus post erchanoaldū fuit ebroinus.
Ab hinc francor regibz a solita fortitu
dine et sciencia degenerantibz regni po
tencia disponebat per maiores domus
regibus solo nomine regnantibz. Quibz
moris erat pīncipari quidē sc̄dm genus.
et nil agere vel dispone q̄m irrationabi
liter edere vel bibere. domiq; morari. et
kalendē maij presidere cūctā tota gēte. et
salutari et salutare. obsequia et dona ac
cipere et rependē. et sic secū vsq; ad alium
maiū ꝑmanē. Batildis regina mater
lotharij corbeie et tale monasteria deo
construxit. De sc̄a bathilde regina. Ex
Et gestis eius. Caplm cxvi.
de tūsmarinis ꝓbz depredata
redempta est a venerabili viro
hervanoaldo. qui tūc maior domus palacii
um gubernabat. Fuit autē de claro san
guine saxonū. aspectu decora. vultu hi
laris. incessu grauis. pudica sobria pru
dens cauta. humilis et gratiosa. Adeoq;
placuit predicto principi. ut loco pincer
ne eam constituceret. In qua dignitate
omnibz senioribz in domo dñi sui ita hu
militē obsequebat ut eis calciamenta
detraharet et detergēt. et aquā ad lauā
dū deferret. et vestimēta eor festināt
parauet absq; omni murmure et adula
cione bono et pio animo. Mortua vero
vxore herinualdi. voluit idem princeps
eam ducē. Que cū vocaret ad principis cu
biculū se abscondit in angulo domatis et
sup se ierat rerat pānos vilissimos ita ut
nemo putaret illic aliquē latere potuisse

Ea igit̄ non īuenta princeps duxit alterā
Tunc illa utiq̄ quesita īuenta est. sed a
principe non contacta. postea per dei gr̄
tiam facta est uxor clodouei regis filij
dagoberti regis. et merito. Erat enī et
ipsa de sanguine regio. Frequebat autem
elemosinas multas ecclesijs et pauperib
per manū genesij abbatis quē rex ei
in adiutoriū dedit. qui tūc erat assidu
us in palatio. Qui postea frāis est lug
dunensis epūs. Hec regina pestē symo
niacā a francia extirpauit. et ipiissi
mas exactiones publicas cessare fecit
Que adeo grauabant pplm ut multi fi
nos suos magis optarent mori q̄ viue
Construxit cenobiū sāmonialiū in
pago parisiaco noīe cala. In ambi
anensi monasteriū corbeie. quod villis
et predijs magnifice ampliauit. Diui
sis quoq̄ monasterijs multa donaria
contulit. et ecclesijs precipuis īmunita
tes concessit. Multos captiuos redemit
multos relaxauit. multos in monastia
ū̄simisit. Orta tandē contentiōe inter
francos pro superbia sigebrāni epī. pro q̄
et ipse occisus est. desideratū meruit ad
implere ꝓpositū. Deductaq̄ a quibusdā
senioribz regni proceribz ad monasteriū
calam. religiois ibi habitū suscepit. In
ebdomada sua mīstrabat in offitio coq̄
ne sicut et ceteve sorores. et mūdicias fa
ciebat. etiā plus q̄ ceteve sorores inq̄na
menta sterco. ꝓpriis manibz emūdās.
Incidit tandē in yliacā passionē. de qua
tamen auxilio dei et medicor est sanata
Appropīquante autē obitu suo visio ei
preclara ostensa est. Scala ei videbat
erecta stare ante altare beate dei genitri
cis marie cui⁹ cacumē celos attingebat.
et per eiusdē gradus se comitantibz scis
angelis secreta celestia penetrare. Habe
bat autē quandā filiolā quā de sacro fō
te susceperat pro qua dīm exorauit ut an
se moreret. quod et factū est. Cui⁹ mortē
et ipsa statī secutā est. In exitu aīe eius a
corpore diuinitus splendor in eius corp⁹
culo darissime chorusauit. et visus ē
a circūstantibz angelor chorus ei obui
am adueniss̄e. et cū eis fidelissim⁹ ami
cus eius geneseus epūs. Visiq̄ sunt an
geli aiam eius remigio alarū et ma
nibz eleuatā in celū portasse. Monas
teriū vero kale primo construxit do
tildis regina uxor clodouei magni q̄
sanctus remigius baptisauit. et con
struxit illud in honore sancti georgij.
Sed quia ambitus ecclesiole illius stric
tior erat. et magno sāmonialiū gregi
non sufficiens. eam bathildis regina
euerti fecit. et ampliorē construi. De
scā gertrude virgine niuellēsi Sigiberti
Anno constātis xxi°. Cap̄ cxvii.
obijt sancta gertrudis niuellē
sis Ex gestis eius. Hec ipsa die
obitus sui apparuit cuidā abbatisse
treuerensi noīe modeste sibi in vita su
a amicicia familiariter constricte q̄
uis corpaliter longe remote. Hec etenī
quadā die ante altare beate virginis
prostrata cū oratione finita surrexit.
subito vidit ad dexteram altaris sanctā
gertrudē stantē que dixit ad eam. So
ror modesta certissime scias me hodie
in cadē hora de habitaculo carnis hu
ius absolutā. Quo dicto dispauit.
Post annū vero decimū in monaste
rio niuigelle ignē fuisse exortū asser
vbi sancta gertrudis prefuit. et in tan
tū flāma vehemens erupit ut nullus
ullut conūrentiū spem haberet ad libe
randū de incendio monasteriū. Anal
le quoq̄ xp̄i que ibi congregate fuerāt
ad vicina loca confugerūt foras murū
Tunc vir vnus cui cōmendata fuit cura
regendi monasteriū repente eleuans
oculos vidit sanctā gertrudē in sūmi
tate refectorij stantē. Que cū velami
ne quo opta erat. iactabat de domo flā
mā. Et miro modo viderūt subito mo
nasteriū liberatū de incendio. Omēs
autē qui ob remediū anime et etiam
corporis ad sepulchrū virginis conflu
entes cū amore dei auxiliū querebant
sani et incolumes redibant. Plurimi
etiā vinculis constricti eam in necessita
te sua deprecabant. et statī confractis
vel solutis vinculis liberabant. Que
dam religiosa matrona noīe adella.

ad monasteriū venit. et de virtutibz sancte gertrudis dubitans aī una dei famula ibi manente tentationē habuit. In die autē festo sancte gertrudis romedentibz aī graciarū actione sororibz filius puulus predicte matrone. que delicate diligebat. huc illuc locando discurrens in fontē ceadit et tam diu quousq; sorores de mensa surgerēt ibi latuit. Una autē de sororibz supuenit. et matrone filiū in fontē ceadisse ac mortuū esse retulit. Tunc illa que tām de virtutibz sancte gertrudis aī matrona cōtenderat exclamauit. Per tu fecisti sōr gertrudis. qua mater eius nolebat accedere virtutibz tuis. Sed obsecro te per dnm ut eū resuscitare digneris. Tulit ergo infantē. et iuxta lām sancte gertrudis posuit. Qui mīro modo aīctis aspicientibz surrexit. Sigibertus Anno constātis xxiij°. obijt sōr eligius nouo mensis epūs. Anno xxv°. theodor⁹ archiepiscopus et adrianus abbas a vitaliano papa in angliā dirigūt. Anno sequenti constans impator qui et cōstantin⁹ omībus suis posīs sp̄atusis a suis in balneo occisus est. De nece cōstantis et impio filio eius constantino. Hugo vbi sup̄

Hic enī multos orthodoxos Ca. cxviij verberibz et exilijs condēpnauit eo q; hereseī sue nullaten⁹ acq̄escere vellent. Propter quod aī bizantiū pene oībus cēt exosus ad ytaliā nauigauit voles illā et a ptāte longobardor eruere et ibi manere. Egressus igit̄ de regia vrbe venit athenas. ibiq; mare transiēs beneuentanor fines īuasit. Sed eius exercitū grimoaldus dux eiusdē prouīcie fortiter attriuit. Igit̄ cernens augustus q; nichil contra longobardos prosp̄cet romā p̄rexit. Qui sexto ab vrbe miliario vitalianus papa veneranter occurrit. et eū ad beati petri limina aī magna ppli pduxit frequētia. Quo aī p̄uenisset. obtulit sancto petro palliū optimū auro textū. Et aī in vrbe iam per xij dies. resedisset. magna tactus cupiditate varia ornamētor genera ex ere et marmore quibz vrbs decorabat̄ in tyberim vexit. ut ea constantinopolim ferret. Inē que basilicā sancte dei genitricis et mīm oīum. que pantheon antiquitus vocabat̄ eris tegulis discooperuit. Quibz patratis statuit remeare retrorsū. Igitur a roma digressus ad syciliā nauigauit. Quo aī quadā die secretius in balneo lauaret̄ a suis interfit̄. Post cuius decessū milites assumētes mezentiū quendā armeniū sibi creauerūt impatorē. Sed non multo post constātini⁹ constātis augusti defuncti filius aī multo ibidem veniens nauigio. et imperialē purpurā sūpsit. et mezentiū aī interfectoribz patris sui morte pessima condēpnauit

Hic fuit vir fide catholicus et modestus sapiens quoq; vsus consilio aī arabibz̄q; damascū inhabitāt. et aī bulgarubz pacem firmissimā fecit. Restaurauit eciā ecclesias que fuerāt dirute a temp̄ibz heraclij proaui sui. Insurrexit p̄terea contra monochelitas satagens eor opiniones subuertere. Vnde et scām sextā vniuersalē synodū constantinopolim cōgregauit ducentor lxxxix episcopor. que in vno dño nr̄o ihū xp̄o duas naturas inesse cōprobat et ostendit. Sigibertus Cepit autē constantin⁹ imperare anno dnī sexcentesimo lxx°. Qui di vo quingentesimo sexcentesimo xxxiij°. et imp̄auit annis xvij. Huius anno p̄mo grimoaldus rex longobardor aī quarta die post flebotomiā accepto ar tu columbā p̄putere nisus cēt vena brachij eius disrupta est. Et supponentibz ei medicis venenata medicamina defūctus est. et ptharitij filius aripercij regis diuinitus a peregrinatiōe reuocat̄ et a longobardis in regnū relocatus regnauit annis xvij. Hoc tempe scūs claruit pīectus auernensis aī epūs. qui eciā martirizatus est ab ipsius p̄mor̄ibz in vlaonē hectoris massiliensiū patricij ab hilderico francor rege pempt̄ ppt̄ iustitias auernensi ecc̄ie ab eo illatas.

De scō preiecto auernēsi epō et mr̄e. Ex hes

Hic preiectus tis eius. Cap cxix. aī adhuc cēt in vtero matris vidit mater eius in somnijs

qđ per latus eius egrederet filius sanguis rubicundi. Quod aũ cuidã dei seruo mater dixisset. dixit ei ꝙ puer ille palmam martirij obtineret. Natus ergo puer in auernia ciuitate liñs imbuit. et quia gratiosus erat in oñibz. archidiacono vrbis nutriendus cõmittit. Omnibz ita ꝙ virtutibz intentus dũ die quadã ad eũ multi pauperes aduenissent et elemosinas postulassent. per famulũ suũ nouit quia plus ꝙ duos denarios non haberet. Cũq; iussisset afferri sacculũ et dñm tuo crassiet. tanta protinus ibi ñuenta est pecunia q̃nta pre foribz stabat arterua pauper. Die quodã paschę cũ ipse ad mensam in solario cũ multis aliis resideret tres inter eos aderunt qui a carnibz abstinebant. Quos cũ alij derriderent sanctus ꝓiectus eos admonuit. ut quos venerari debebant irridendo non increparent. Sed cũ illi non se corrigerent subito pauimẽtũ solarij cũ irrisoribz cecidit. Tantũq; prelectus cũ abstinentibz residens ad mensã remansit. Cũ igit felix ciuitatis epus obiisset. et deus et pplus prelectũ eligeret quidã archidyaconus vrbis epatũ usurpauit ꝓ premiũ. sed non uixit vltra terminũ xl" dierũ. Cũ ergo aliũ uirũ inclitũ elegere voluissent ille electioni pro posse renitẽs consiliũ dedit et monuit ut prelectũ in cathedra sublimarẽt. Electus ergo ꝓiectus et sanctate et gracia pollebat in oñibz Quodã itaq; tempe cũ regẽ francie adire vellet tũsiuit per quandã abbatiã vbi sanctus marinus abbas grauit egrotabat. quẽ mox oratoẽ sanauit. Et deinde regẽ adiens. quod voluit impetrauit Cum ergo rediret marinus abbas secutus est eũ. ut sicut inuicem se dilegebãt ita simul martiriũ cõsumarẽt. Dũ ergo simul in quodã loco orarent. repẽte super eos proceres vrbis ꝓsequẽtes irruerũt et scm marinũ decollantes cũ scm prelectũ se occidisse putarẽt ad socios redire ceperũt. Quos sanctus prelectus de loco in quo orabat vocauit dicens. Ecce ego quẽ queritis. finite quod optatis Tunc vnus eũ gladio ꝓmisit in pectore.

Qui cũ adhuc viuẽt. et pro occisore suo dñm exoraret ille gladio caput eius ꝓcussit. cerebrũq; eiecit. Quidã vero ex hijs qui morti eius consenserãt de ꝑstantes viderũt tres stellas subito in domũ illam splendẽtes. in qua sancti viri cũ uno satellite occisi iacebant. Radeberus autẽ qui scm ꝓiectũ occidit. nõ multo post uiuus consũptus a vermibz expirauit Alius vero dũ die quadã venaret de equo corruẽs fracto dextero brachio ceterorũ membroz debilitatẽ incurrit. Qui cum nulla posset medicina curari ad se reũsus ad scm prelectũ se cũ uroze contulit et veniã postulans de oleo lampadis ferẽtius se unxit. sicq; cito curatus fuit. Qui quoddã vas argenteũ decẽ marcarũ. sancto martiri presentauit. Qđ cũ ceteri cognouerũt similiter penitentes multã auri et argenti copiã obtulerũt

Sigibertus Eodẽ tempe in territorio cameracensi virgo dei maxelendis pro voto virginitatis arduinũ amatorẽ suũ fugiens ab eo martirizat. Qui mox ceruicibus post trieniũ ab ea illuũat. Hoc tempe quidã in britannia a morte resurgens multa que vidit de locis penaruũ et purgatorij ignis loco enarrauit. De mortuo suscitato in anglia. et eius visioẽ

Erat hic paterfa Beda. Cap xxx. milias in regione nordanhym que vocat incẽmenmaũ. Qui primo noctis tempe defunctus diluculo reuixit. et obseruantes se in fugã cõuertit. uxor tamẽ eius ꝙnus nimis pauida remansit. Cui ille. Noli timere. surrexi a morte qua tenebar. et ꝓmissũ est mihi ut apud hoies viue. Sed multũ aliter viuendũ est michi ãmodo ꝙ prius. Sta timoq; surgẽs abijt ad oratoriũ ille et ad diẽ vsq; orauit. Et tũc diuisit substãtiã suã in tres ptes. E quibz vnã cõiugi alteram filijs tradidit. tertiã vero pauperibus statiñ. Non multo post ad monasteriũ malchos ꝓuenit. quod tinto fluuio circũdatũ est. et accepta tonsura secretã mansionẽ ab abbate susceꝑit. et ibi usq; ad mortẽ in mirabili cõuersatioẽ ꝓmãsit. Narrabat autẽ hec. Quidã luadã

aspectu et clarus veste me ducebat. Inc
debam⁹ tacti contra solis ortū solstitiale
Deuenim⁹ autē ad vallē latissimā lon
gissimā et profundissimā que erat a le
ua mā. et habebat vnū latus flāmis
feruentib⁹ nimiū terribile. Aliud autē
feruenti grandine frigore nimio omia
perflante nimis horrendū. vtriq; ple
nū aiabus. que viasim hincinde iac
tabant tū impetu. Nam ai vnū suffer
re non possent. in aliud trāsibant. et co
gitabā intra me q̄ infernus esset. Duc
tor autē meus cogitatiōi mee respon
dens. Non inquit ut putas hic est infer
nus. Et tū progrediemur vidiloca tenebo
sa densis repleta ut nichil oio videremus
preter speciē et vestē ductoris mei. Et ec
ce trebu flāmarū globi ascendētes de
puteo et rursus decidētes in eundē. et
statī ductor meus disparuit et me solū
reliquit. Erant autē fastigia flāmarū
plena spiritib⁹ hoim instar fauillarū
tū fumo ascendentiū et velabentiū. et fe
tor incōparabilis tū illis ebulliebat. In
terea turba demoniū catchinnās et insul
tans q̄dā aias hoim deducebāt in tene
bras. Et quib⁹ vnus erat attonsus ut de
ricus quidā laicus. et quedā femina et
descenderūt tū eis in medium barathri ar
dentis. Quidā autē spūs de abisso illa as
cendētes afflantes ignē putridū oculis
et naribz et ore forapilibz igneis quos por
tabant minitabant cōprehendē me. et
tamen tangē me non potuerūt. Et ecce
quasi fulgur stelle micantis inter tene
bras ꝓpe me apparuit. hic erat ductor me
us qui mox eos fugauit. Qui conuersus ad
dexteram cepit me ducē ad ortū solis bru
malē. et mox in lucē serenā eductus vidi
murū ymaximū. cuius longitudis et alti
tudinis quasi nullus terminus videbat.
In quo erā nulla ianua vel ascensus vl'
fenestra videbat. Et statī nescio quo ordi
ne fuimus in sūmo. et erat ibi subtus cam
pus latissimus et letissimus floscul⁹ vernan
tib⁹ et odore suauissimo plenus et luce
clarore sole meridiano. in quo agmina
albatoz plurima. et sedes multe letitia
um. Et dū me mō illos ducēt cogitabā
hoc ee regnū celoz. Et rndit ille. Non est
hoc regnū celoz ut putas. Et procedens
inde aspicio multo maiorē lumis gratiā
et vocem cantantiū suauissimā audio.
et odorem sencio ꝓmagnificū. De exposi
one ipsius visiois et ꝓpalatione. Capl'm

Et dū me intratur dixi.
Speraui mox ductor meus gressū
retorsit via qua veneram. et nobis
reuertentib⁹ aut. Vallis quā aspexisti lo
tus est in quo examinant⁹ et castigant⁹
anime differentiū confiteri et emendare
scelera sua usq; ad mortē. que tū penitē
tes et cōfitentes de corpore exeūt. Que tū
omnes ꝓ misericordiā dei in die iudicij.
ad regnū celoz ꝓuenient. Quidā autē
ante diem iudicij liberant elemosine ie
iunia et orationes viuentiū. et precipue
celebratio missarū. Puteus autē quē
vidisti est os gehēne. in quē qui semel in
ciderit nūq̄ liberabit⁹. Locus autē floridꝰ
ꝓpe est in quo requiūtur aie exeuntiū
a corpore tū bonis opib⁹ non tamen tan
te ꝓfectiois ut statī mereant⁹ in regnū
celoz intrare. qui omnes in die iudicij
illud intrabūt. Quicūq; autē in verbo
cogitatiōe et ope ꝓfecti sunt. mox ut ex
eunt de corpe ad regnū illud ꝓueniunt.
Ad cuius vicinia patet ille locus in quo
sonū tantilene dulcis et odorē suauissimū
hausisti. Ego autē ad tpus a te abscessi.
ut quid de te fieri deberet agnoscerem
Et tū detestarer itūm me viuere in corpe.
subito me viuē mō vos nescio quo ordine
vidi. Hec narrabat ille non passim oib⁹
sed illis tm̄ qui vel eterna tormēta me
ruūt vel gaudia eterna cōpiscūt. In
vicinia celle illi⁹ hītabat q̄dā mōch⁹ et pbr
tus nōie englis. q̄ nūc vsq; in hybnie īsula ē
solitari⁹ vltimā etatē p̄ane cibario et aq̄
sustētans. ꝓ quē cognita facta sūt que
ille viderat. Rex eadē adiulfricus vir
vndecūq; doctissim⁹ illū studiose audie
bat. Qui et ipse tandē in monasterio
supra dicto monachus factus est. Cuius
monasterij tempe illo abbas erat vir
sanctus et presbiter helymandus. qui nūc
epūs est lindisfarnensis. Dicebat autē
frater ille qui hec viderat dictelinus

Qui sepissime in flumine proximo se
imergebat ad restringendū calorē cor
poris. ita ut etiā cruste glacierū circa
eū de veste sua defluerent. Nam vesti
menta humida et algida de fluminē nū
qm deponebat donec de suo corpore ca
lefierent et siccarent. Cui cū diceret q̄re
tantā aspritatē frigoris pateret vidit
frigidiora vidi ego. Et cū diceret ei q̄re
tantā austeritatē continētie teneret re
debat austeriora ego vidi. De trāslatiōe
corpis scī benedicti et scolastice sororis eius

Eo idem tpe nū Hugo vbi sup
molus abbas floria Cāp cxxxij.
censis diuina reuelatione pmo
nitus misit vnū de monachis suis aygul
phū nomine ad montē cassinū ut inde
sibi deferret sanctissimi corpus benedic
ti. Nam cenobiū quod idem quondam
scūs construxerat benedūs a pfidis lon
gobardis erat deuastatū et in solitudinē
redactū. Ibi tamen ipsius sancti benedicti
corpus cū corpore sororis sue scolastice vno
sepultū tenebat in loculo. Contigit eaā
ut ex cenomānica vrbe quidā eodē tēpe
ad memoratū locū profiscent pro defe
rendo sancte scolastice corpusculo. Qui
postq̄ ad floriacū deuenerūt cenobiū.
beato semp adheserūt aygulpho donec
ad sancti puenerūt limina petri. Quo
dū puenissent mox beatus aygulphus
eor consortiū deseruit. montēq̄ cassinū
solus expetijt vbi eciā pnoctare decreuit
Et ecce in tēpestate noctis silencio ipm scī
patris benedicti sepulchrū ita celitus vidit
illustrari ac si densis lampadibz arcūsū
deret. Nocte vero trāsacta splendor ille dis
paruit. Tunc sepefatus aygulphus eo
reuerent accessit. et effracto a latere se
pulchro illud exinaniuit. Et quicq̄d ibi
repperit in vnis sportelle sinu recondit
quā ad hoc ꝓparauerat. Quibz patratis
dū ad ꝓpa remearet aygulphus socios
suos offendit in itinere. et cū eis ad flori
acū remeauit monasteriū. Sed anteq̄
ad illud ptingēt deuenit in loū quē no
uū viaū appellauit. qui miliario vno
a sepedicto monasterio distat. Ibiq̄ p
dictus abbas nūmolus cū frequētia ppli ē

ba eis reuerēter occurrit cū digna reue
rencia assumens sportulā. Extrahitq̄
ex ea ipsa sacratissima ossa que ibi late
bant confuse conclusa secernens mino
ra a maioribz. Quod cū factū fuisset ec
ce duor mdauerā defunctor efferebant
ad sepeliendū. quor vnū masculini et
alterū erat femenini sexus. Placuit
ergo appluerui. aqua res. Nam cū super
masculi corpus maiora fuissent ossa sup
posita. cōtinuo per beati benedicti meri
tū est mortuo reddita vita. Tunc etiam
placuit minora poni sup mdauer mor
tue puelle. quod cū fuisset factū resurrit
continuo puella. Claruit ergo gemma
nos meritis esse. qui simul allati fuerāt
Aderat hinc spectaculo non mūma popu
li multitudo. astabant quoq̄ nues teno
mānica. qui corpus sancte virginis ideo
dei dispensatione meruerūt impetrare
ne duo magna luminaria vno claudēn
tur in loculo. cū singulis singula possent
sufficē loca. Igitur viri cenomānica re
meantes ad vrbem corpus sancte scolas
tice secū ptulerūt. Fabricata est eciā ibi
dem mena eiusdē ciuitatis in eius noīe
ecclesia noua. Vbi reuerenē est illatū at
q̄ tumulatū. Deinde crescente cotidie mi
raculor copia. plures eo sancte deuocionis
femine sunt aggregate sub regulari dis
ciplina. Interea vero venerabilis pa
nūmolus cepit animo voluere. quo nā
in loco corpus sanctissimi digne recondēt
benedicti. Et cū quadā nocte sub nudo ce
lo deū precaret ut hoc sibi celitus mon
straret. ecce subito lux emissa de celo si
cut fulgur ei apparuit. et locū vbi po
nu deberet manifestime denotauit. Lo
cus autē ipse vbi illud trāstulit sancte
dei genitricis erat oraculū. De quibusdā
eventibz illi⁹ tpis. Sigiberti. Cāp cxxxij.

Anno constantini iij amatus epūs
senonensis a rege theoderico gra
ui et irrevocabili diu exilio tri
bulat. Anno sequenti pris apparuit in
celo mense marcio. et tremuit oīs ter
ra ut omnes dicerent q̄ seculi cōsūma
cio eet. Anno cōstantini q̄nto. theodorus
in anglia synodo habita constituit mul

ta ecclesie vtilia. Hic theodorus scripsit li
brū penitencialē. mirabili et tanta discre
tione distinguens modū singularū culpa
rū. Anno cōstantini vij°. childericꝰ rex
leuitate morꝝ suoꝝ accendit in se odium
francoꝝ. Sanctus leodegarius augustudu
nensis epūs ab eo in luxouio detrudit.
In ytalia tante pluuie et tonitrua fu
erūt quales nulla etas hoīm meorat.
ut etiā hoīes et pecora fulgure interirēt
et nisi per letanias quas cotidie fiebāt
dñs cēt ppitiatus non potuissēt hoīes tri
turare. vel in horreis frumētu recondē.
in tantū ut ex ipsis pluuijs denuo legumi
na venas crent. et ad maturitatē deuen
rent. Anno sequenti domnus romane ec
clesie lxxvi⁹ presidet. Ab augusto per
tres menses stella radijs telos penetīs
a parte orientis a gallicantu vsq; ī ma
ne apparebat. et maxima mortalitas
a parte orientis est subsecuta. Anno se
quenti hallinitus architectus ab helio
poli syrie ad romanos confugit. ignēq;
marinū adiuenit. Quo vsi romani na
ues sarracenoꝝ exusserūt. et vna cum
aīabus prorsus intenderūt. et ita victo
ria sunt potiti. Anno seqnti agathio ro
mane ecclesie lxxvij⁹ presidet. Inter ro
manos et sarracenos in xxx̄ annos pax
est confirmata. ut sarraceni romanis
auri libras tria milia. et viros captiuos
l. et equos nobiles. l. āuatim soluerent.
Clodilo francus quē hilderius lugatū
ad stipitē tedi precepat. hildericū in ve
nacione exceptū cū blichilde vxore preg
nante interfecit. et theodericus regno
restituit. Gens bulgaroꝝ que et ipsa a
scithia egrediens passim debachabatur
per trachiam bachaia dure grassatur.
Quibz constantini ipatoris ostruens ex
ercitus ab eis turpiter fugatus grauit
est attritus. Et adeo per romanā rem
publicā eoꝝ īualuit excursus ut impa
tor cū eis facta pace ānua pacta eis pre
bere sit coactus. Vnde igit̄ regnum
bulgaroꝝ ānotandū est. quoꝝ rex batza
as erat. Huic ānotant̄ anni xx. Post
hūc regnauit therbellis cui āni xv. Post
hūc cormesius. cui āni xxxiij. Post hūc
theleſis cui anni duo. Post hūc sabinus
cui āns vnus. Post hūc paganus āns
septem. Chelerigus viij. Cardamus xxix
Chruim⁹ xiij. In quo finit̄ hui⁹ regni
narratio. Anno xiiij in anglia claret
ediltrudis regina. que tribz nuptis vi
ris virgo pmansit. Cui⁹ mortue corpus
post xi sepulture sue annos incorruptū
est īuentū. Anno xvi theodericus rex
ebroinū in gratiā recepit. eius q̄ con
silio synodū episcopoꝝ cogit. Et in hac
multos eoꝝ ex sententia ebroini epātu
priuat. aliquos etiā eoꝝ irreuocabili ex
ilio dampnat. Sub tam procelloso do
mestice pscutionis tumultu scūs etiā
lambertus a traiectensi amotus epātuī
cenobio stabulaus monastice quietis ex
petit portū. ibiq; per septē annos habita
uit secū. Sanctus leodegarius diu ab
ebroino tormentatus post famē et carce
ris squaloꝝ. post oculoꝝ euulsionē. post
plantarū conasionē. post lingue et la
bioꝝ excisionē. consūmauit tandē mar
tiriū per capitis abscisionē. De scō leode
gario augustudunensi epō. Ex gestis eius
Ille leode Caplin cxxiiij.

Hgarius quondā a religiosissis
et religiosis parentibz regi lo
thario cōmendatus. et a didone auūcu
lo suo pictauensi episcopo eruditus et
archidiaconus constitutus tanta oīm
virtutū gratia prefulgebat q̄ nobilita
tem generis maiore moꝝ nobilitate de
corans. etiā quandā abbatiā monacho
rū ad preces epi strēnuissime guberna
bat. Post hec decedente lothario et suc
cedente ei filio eius lothario iuniore. qa
sensus eius regendo regno minus suffi
cere videbatur. ab ipso rege et proceribz
multisq; epis coactus est ut ppter con
silū et prouidentiā regni in palatio
moraret. Ibi autē tantā sdm deū de pi
etate sollicitudinē habuit. ut eduensi
ecclesie meueret in pontificē promouēi.
Post decem vero ānos episcopatus sui
decedente lothario iuniore vir stūs nego
cijs grauius oneratus. voluntate dei
et venabiliū pnāpū qui tūc ipso presule
rem agebant childericī fratrem regis lo

thariȝ adolescentē valde ydoneū fecit regem. Sed ebroinus thcodericū ipsius dñi deria germanū prefficere nitebat. non propter regni cōmodū. sed quia de potestate dejectus oībz odiosus uram regis et principū verebat. Ita sua utiq; spe frustratus metu mortis a rege petijt ut relicto seculo in monasterio permaneret. Quo tondente et fratrē suū thcodericū ne contra regnū aliquid moliret in libera custodia detinente i tanta pace fuit respublica. ut tota francia sanctitati epi et regali industrie congauderet. Verū post annū dyabolo aduersitatis turbinē concitante. maligniis suggentibz de magno amore comitis virū dei in magnū odiū rex est deprauatus. Jam eū ita latenti odio infestabat. q; oportunitatē et modū mortis eius attentius inq̄rebat. Sed epūs blande fouens. et omnes ymicos ut amicos amplectens egit cū rege ut die pasche in urbe cui preerat celebraret. Et ecce ipsa die nūciatū est ei. q; rex in illa nocte quicq̄d de morte eius tractauerat perfidē decreuisset. At ille nichil trepidas sed ipsa die cū rege in missa cōicans exemplo dñi ꝑsecutorē sic fugit. q; in luxouiensi monasterio deo seruiens eadē ebroino qui ibi in habitu monachali latitabat tota caritate seruiuit. Nec mora rege mortuo cū thcoderico regnaret. gaudentes ciues eius epm suū adeunt. cū multis lacrimis eū rogantes ut ad ecclesiā suā iam diu destitutam rediret. Compulsus igit̄ suor cuiuſ decreto et abbatis imperio ad sedē suā cū honore rediit. Et statim apostatas ebroinus. et a rege senescalli dignitatē adeptus. qui prius oībz malus fuerat postea peior fuit. et toto studio leodegarium occidē cupiebat. Missis ergo militibz ut eū de urbe abstraherent. cōperiens hoc vir dei. ꝑplm ubi tūc predicabat monuit ne timerent. Et statū de urbe i ornatu pontificali progressus. et flentiū processione circundatus a militibz captus est. Et quia nondū iussi erant illū occidere. oculis eruit usq; ad iussū apostate in quadā abbatia est retrusus. De

Post martirio eiusdē. Cap. cxxv.

Pbieniū vero sanctus leodegarius cū fratre suo garino quē ebroinus cū multis alijs exiliauerat in palatiū regis adductus cū ad irrisiones ebroini verba tempantie et iustitie rideret. ꝑfidus ille iussit gairinū lapidibus obrui. sanctūq; epm tota die nudis pedibz per quendā fluuiū supacutissimos lapides decurrentē deduci. Et audiens q; vir sanctus deū in tanto cruciatu laudaret precast ei lingua cū labijs tradidit eū cuidā custodi ut eū nouus suppliciis reseruaret. At ille nolens eū indecentē tractare in quodā monasterio sāmonia cui reposuit. et ibi paululū cōmoratus diuinitus plenū officiū loquendi et ꝑdicandi recepit. Interea rex thcodericus cū ebroino consiliū cōtra iniit. in quo dei iudicio illi qui manū in epm mittē presumpserūt. hoc premiū acceperūt. q; vnus eorū exiliatus et tandē decollatus est. Alter vero cui ebroinus ꝓpter hoc pontificatū dederat. cōuictus sceleris et coram oībz flagellatus laqueo se suspendit. Post hec leodegarius accersiri iubet. et ne interepiscopos appareret certa consiliū detinet. Sed cū ibi de futuris interrogatus veraciter rideret predixit de seipso et de ebroino qn et quomodo uterq; vitā suam finiret. Tunc ebroinus videns eū de suo martirio. et de illius eterno supplicio gloriari. confusus de consilio exijt et cuidā militi epm iterū seruare precepit. Quē dū miles ad domū suā que longe erat duceret sicuti epō quidā comitanciū potū dedit et statim lux imensa in modū corone caput eius circūdedit. Quā cū multi de clero venisse videret. quid hoc eēt ab epō quesierūt. At ille se in gratiarū actione prosternēs ductores suos qui pre stupore seruitutis corruerant post orationē incolumes eleuauit. et ut religiose se deceret inceps haberent obtinuit. Audiens hec ebroinus. missis quatuor speculatoribus eū decollari precepit. Eductū ergo de custodia cū ad abditū saltuū deduxissēt. nō est inquit opus fratres vos diucius fati

gari. sed hic implete vti desideriū transmissoris. Ad hec illoz tres diuinitꝰ emēdati. cū prostrati venīā petiuissēt quartus eis cōuicians. et scīm post orationē decollans. stans corpus impulsu pedis ad terrā deiecat. Sed post modicū ipse furens. et a demone in ignē proiectus vitā ut meruerat terminauit. Post biēnū a passione sancti audiens ebroinꝰ illū multis miraculis declarari. crudatus inuidia militē illuc misit qui sibi referret certitudinē huiꝰ rei. Sed miles īuidus et superbus. tumbā sancti pede percutiens cū dixisset moriatē qui mortuū miracula facere posse credit. mox arreptus a demone. et subito moriens mortē ppria sanctū amplius cōmendauit. Hijs auditis ipius apostata fremens et tabescens inuidia. diu famā sancti extinguere optauret. eisdē diebz sicut scīs in consilio predixerat gladio occisus ē. Sublato denigz corpore diu ad monasteriū vnde abbas fuerat deferretē. tot et tātis in via miraculis claruit. ut nullus oīno cū fide accederet qui non statim ab oī molestia curaretē. Sigibertus Anno quo ꝙ prenotato sanctus scillanus scotus vir zibrosensis epūs claret. Benedictus romane ecclesie lxxxix presidet. De sancto vigilio autisiodorensi epō. et de quadā pestilencia Ex gestis eius. Caplm cxxvi.

Huius benedicti temp̄ibz sanctꝰ vigilius genere nobilis et sanctitate preclarus in autisiodorensi epātu sedet ānus xxv. Hic ecclesiā beate marie extra muros autisiodorenses de ppō edificauit. et in ea cōuentū monachoꝝ constituit. Ibidē eciā hospitale pauperū quod domus dei dicitē collocauit. et possessionibz infinitis ecclesiā cumulauit. Hic autem ppter sanctitatē suā īmicis iustitie odiosus a warachone senescallo regis francie in scocia silua ppe cōpendium occisus est. Qui waracho succedēs in eodē principatu ebroino. qui sibi sanctū leodegariū occidit. Cū autē scūs vigilius de compendio ad ppriā vehereteē vrbē. delatus est per vrbem senonicā. Cumq; transiret ante quandā domū in qua rei vincti tathenis tenebantē subito ruptis tathenis de carcere exierūt. Et beati vigilij exequias celebrantes. et tathenas suas ad ecclesiā beate marie quā ipse cōstruxerat deferentes. se et posteros suos īperpetuū beato vigilio cōmiserūt. Hugo vbi supra. Hac tempestate luna eclipsi passa ē p indictionē octauā. solq; defecat hora diei quasi decīa. qnto nonas maij. Et eodē anno subsecuta est pestis grauissima tribz mensibz scilicet iulio augusto et septembri. fuitq; rome mortalitas magna. Hec quoq; pestilencia totā cū adeo populata est ut eunibz per iugu monetū fugientibz intra prefatā vrbem herbe nascerentē atq; frutecta. Tunc eciā visibiliter multis apparuerūt duo angeli bonus et malus p̄gentes per ciuitatē. quoz malignus angelus venabulū manu ferebat. Qui quotiens de venabulo illo ostiū cuiq; domus boni angeli iussu pcussisset. tot de eadē domo seqūti die hoīm cadauera trahebantē. Sed quibusdā viris in eadē vrbe per reuelationē dictū est qd nō prius ipsa pestis quiesceret. qd in basilica beati petri que ad vincula dicitē sancti sebastiani martiris altare construeretē. factūq; est ita. Nam delatis ab vrbe romana beati sebastiani martiris reliq̄is mox ut iam in dicta basilica constitutū est ipsius altare pestis illa quieuit. Floruit eciā per idem tempus cuthbertus venerabilis archiepūs ecclesie lindisfarnensis que nūc londrensis dicitē. Cuius corpus post annos xi effossū. cū veste q̄ tegebatur īuentū est incorruptū. De tempore iustiniani scdi. et de sergio pp̄. Cap cxxvij.

Ortno denigz apud vrbē regiā constantino orthodoxo augusto filius eius iustinianꝰ succedens impauit decē annis. Hic aī esset quasi annoz xvi. temeritate vsus pueril pacem quā pater eius cū abymelech arabū principe fixerat soluit. et pacem cū bulgaribz nexam pturbans ea que a patre suo ordinalia fuerant facta remouit eciā a mari mardiatoz id est pura marū exercitū. quod impune eius ab impetu arabū tuebatē. Quibz repressis pace

et quiete est potitus arabū ꝓnicipatus vsq; in ꝓntem diem. et ex tūc liberius barbari romaniā depopulari ceperūt. Cōstituit preterea stephanū ꝑsam satellariū suū. virū crudelem et pessimū. qui plures rei publice ꝓcipes grauiter affligebat. Quicq; etiā matrē eiusdē augusti anastasiā absente eo presūpsit habenis more puerū flagellare. Que res maxīe fecit eū exosū cunctis ꝓcipibz et domesticis eius. Sigiberti. Supfuit autē iustinianꝰ imperū anno dñi dc.lxxxvij°. ab mundi scz licet q̄rto millesimo dc.l°. Huiꝰ anno ij°. sergius romane ecclesie presidet.lxxij. Helynandus Hic sergius in sacrario sc̄i petri tenuit capsā argenteā. in loco obscurissimo multe annositatis ita ut argentea non appareret deo sibi reuelāte In quo sigillū erat expressū. et in sigillo plumariū oloserieū suppositū quod eadē staurari dicit. Quo ablato inuenit crucē diuīsis lapidibz preciosis ornatā. De qua tracto quatuor petules in quibz grē me clause erant mire magnitudinis in essibilem portionē ligni dñici inuenit interius repositā. Quod lignū die sancte crucis adorat et osculat ab omni ꝑplo. Hic constituit ut hora confractionis dñici corporis. agnus dei a clero et populo decantet. Hic corpus pimi leonis pape diuina reuelacione transposuit. Sigiberti Anno iustiniani iiij°. scūs audoenꝰ rothomagensis epūs. scūs amatus et theodorus anglor archiepūs obierūt. Actor. Huic sancto audoeno successit scūs ausbertus cuiꝰ vitā supra posuimꝰ. De scō leufredo abbate. Ex gestis eiꝰ. Cāp cxxv

Huius sancti ausberti temꝑibz iij claruit sanctus leufredus. Qui pago ebroicensi exortus parētibz xp̄ianis nobilibz vanā mūdi gloriā despiciens ab adolescentia mūdū xp̄m pauper secutus est. Cumq; prope ebroicas in quadā cellula moraret. desiderius ebroicensis epūs. audita eius fama. qā plures ab ipso lumine veritatis accensi vitam apostolicā sectarent. Zelo supatus inuidie q̄ in sua dyocesi talia agere presūpsisset. quadā die consenso equo assūptis officialibz suis ad cellā viri dei ꝓperavit. eūq; ijuria verboꝝ exacerbauit. Sed cū adhuc īmobilis ꝑmaneret. epūs magis exagitatus furore iussit eū in equū leuari. cū apud se vir dei deliberasset ne vnq̄m equū ascenderet. Cū igit epūs eū ad ciuitatē ꝑduceret. ut illic in eum quecūq; vellet liberius exerceret. subito equus cui vir dei insidebat in terrā corruit. et omnia viscera eius diruptā sunt. Quo ruente cūctis epūs ad genua sancti prouolutus veniā postulauit. et ille plenarie oēm ijuriā remisit. Pontifex autē cū summo honore ad cellulā suā eū redire fecit. Vbi postea multis annis et verbo fidei et miraculis claruit. Cetūq; monachoꝝ diutina pace rexit. quos ipse dñs exemplis et monitis salutaribz acquisiuit. Quoꝝ vnus noīe gislebaudus aliquando tanta demonis malicia ꝓtinus est ut subito aiam exalare se crederet. Quo vir dei ꝓcepto oratione fusa pro eo benedixit ei precipiens ut in ieiunijs deuotus esset. Post hec baculū quē gestabat manibz tradidit ei dicens. Constans esto fili non morieris modo. Statimq; sanatus est. Alio tempe cū noctu flāma ignis tecta validissime per oīa monasterij habitacula arcendo ꝓuolaret repente vir dei manus ad celum leuauit. omnipotentē suo more. ut ipse flāmarū vires constringeret. qui fornacē babilonice dominoꝝ aduersus tres pueros nichil valere fecit. Oratione itaq; cōpleta tanto īpetu ignis cohercuit. ut nichil vlterius contingere posset. sed tota violentia ventoꝝ in vnū conglobata. quasi in vndacione imbrium in semetipso emarcuit. Tandē vitā in pace finiens ad dñm migrauit. Sigiberti. Anno iustiniani quinto theodericus rex francoꝝ cū berchario et pipino vincit. Berchar ius a suis ꝑimitur. theodericus rex a pipino capit. Pipinus sibi neustriā subiugat. et sub theoderico solus toti regno ꝓcipando statū verū meliorat. sanctū quoq; lambertū in trauectensi presulatu reducit. Scūs remaclus obiit. Anno sexto willibrordus cū sociis suis xij. veniens ab an

Tempora XXIIII Justiniani sedi

glia sanctitate clauet in gallia. Scūs wandregisilus qui et wandoanse gissi maioris domus ex walchiso fratre nepos hoc tempe clauuit. Qui cenobia fiscanū et fontinellā deo construxit. De sancto wandregisilo abbate. Ex gestis eiꝰ Ca. cxxix

Ne scūs wandregisilus in verē dunensi regione ortus est nobilibz et religiosis parentibz. cuius pater fuit walchisius pipini francoꝝ pīncipis filius. Hic in adolescentia sub rege dagoberto militaribz gestis et aulicis disciplinis nobiliꝫ educatus. tvescentibz sancte vite moribz ab eodē palacij comes est constitutus. Qui cū pietatis studio susceptū officiū exercerebat. mēte semp celestia tractans. liber ad arguendū humilis ad obediendū. In fide firmus in bonis opibz promptus. In sermone verissimus in iudicio iustus. In consilio prouidus. in caritate preclarus. Denigz parentū hortatu licet īuitus quandā puellā nobilissimā sibi desponsit. Sed castas celebris nupcias ei virginitatē seruare suasit et illa consensit. Factusqz est ex vtrogz pte salubervrimꝰ castitatis consensus. Nā et ille clericatus habitū sumpsit. et illam velo pie religionis optā scāmoni aluū monasterio tradidit. Verū cū ad hūc in habitu layco degens iter capet suoꝝ stipatus obsequijs. quibusdā barbaris injuriose in eū irruentibz. ipse orationē pro gladio sūpsit. Statimqz ita stetit īmobilis prauoꝝ turba ut ppius accedē non valeret. xpi scilicet virtute retē tꝰ. Denigz relictis oībz ad monasticā vitā se transtulit. et primū in loco qui dicit mons falconis cū sancto viro bathfrido habitauit. At prefatus rex nitebatur ei consultu suoꝝ molestiā inferre pro eo qꝺ sine pmissione eius habitu mutato se religioni monastice mancipasset. Ad qꝰ accersiri iussus. cū ad edes regias ppararet ante palacij fores offendit subito qꝺdam pauperculū cū velyculo quod ei sola domus erat luto demersū. Cūqz omnes miserū preterirēt. aut eciā aliqui cōpi merent. vir scūs de equo cui insedebat cū grauitate descendit. et paupi mānū porrigens eū de luto simul cū plaustro leuauit. Ex timplo celitus niueo indutus amictu angelus affuit. Qui et vestem illius diligenter emundans mundiorē quā ante fuerat reddidit. Post hec dīno famulū suū protegente precepit ꝰ ut ei nemo inquietus existet. sed propositū suū obseruanciā nullo resistente seruaret. Sicqz securus ad habitacoīs dilecte locū rediit. Item de cōuersacōe et miraculis eiusdē. Cap cxxx.

Et non multo post occasione quadam loco relicto in elysyangiū territoriū migrauit. vbi et monasteriū in possessione ꝓpria construxit. vbi eam si diuinis vacantē laudibz sōpnus cōpriꝫet. nudis pedibz et simplici veste contentus sup hūmū stans flexis poplitibus orabat. Quē cernens dyabolus plurimas ei inquietudines et īuisibiliter et per sopozē sepius ingerebat. ita ut in effigies bestiarū voluciū vel serpēciū illudendo se transformaret et eius aspectibz se terribilē presentaret. At ille per sancte crucis vexillū et vigorus abstinē tiam et iugē orationē viriliꝫ eius conatus irritabat. Cū autē quadā nocte vltra solitū dormiuisset. affuit hostis et illudens ait. Vigilantior te exhibuisti hac nocte. At ille. Non dubito inquit aduersariā aliqz et cumulū dampnacōis tue pugilem te vbiqz fore. Sed domabitur cito que me ad hanc īpulit torpoꝝ īyerenciā. Exurgens igitꝫ a desidia sōpni cū esset hyemis aspitas sub dio in medio riuuli et glaciē flens et longa trahens suspiria dīno deuotissime psallebat. Sed et ita ieiunijs incūbebat ut in tota ebdomada exceptis pīma et qīnta sabbati esū mīme sumeret. Denigz in visu admonitus ut occidentalia gallie loca reuiseret. rothomagū puenit. Quē scōs audoenus reuerenter suscepit. et licet nimis reluctantē subdyaconē deinde leuitam ordinauit. Post hec eadē in sacerdotē per beatū audomarū tarueñe pontificē fecit consecrari. Sed dū vir scūs districtionē vitā ducē cupiens yeremi secreta plurimū ambiret. contigit ut largiēte

archinoaldo prefecto in modiā soli pē
acciperet. quo fontinelle cenobiū cū ne
pote suo ꝙdone. ut rudis habitator con
stitueret. Itaq; et monachos constituit ī
cellulis qui diuinis insisterent seruicijs
Ubi cū alimenta penitus deessent. cel
lerarius hoc ei patefecit. ille ī deo confi
dere ꝓsuasit. Itaq; monuit diuina pi
etas bathildē reginā per visū ut frumē
lo xp̄i in yeremo consistenti nūrica mi
nistraret. Que exp̄gefacta onerata ve
hicula seruo dei duxerit. et ille deo grās
egit. Monagesimū etatis sue annū pre
clare excedens ita virilis extabat. ut in
labore manuū prece iuuenes videretur
profecto notū est illū crebro predixisse vē
turā. De transitu ei⁹ et miraculis seq̄ntib⁹

Quandē in vltimo senio con Ca. xxxvi
stitutꝰ dño crebro supplicabat ut
eū de hac cōualle plorabilis eri
peret et suis conspectibꝰ apparē faceret
Qui preces eius exaudiens egritudinē
ei īmisit. et tribꝰ diebꝰ totidemq; nocti
bus. in excessu etiā mentis rapto ianu
am celi aptā monstrauit. At hostis īui
dus horā remuneracionis eius instare cō
spiciens. cruentus astans pauores ei mul
tiformes ingerē nitebat. Quē in tali a
gone constitutū audierūt astantes
fratres dicentē se xp̄i fonte lauacri tinc
tū demonēq; se impedientē diuinitus
fugatū. Denicq; signo crucis se munies
ꝓ hl' augusta spīm celo reddidit. Et eadē
hora suauissima cantilena celestis a quo
dam discipulorꝰ eius audita fuit. Interfu
it autē eius sancto transitui sanctus au
doenus. Sepultus aꝑ fuit in ecclā sancti
pauli annis quadraginta. sanctus vero
presul ausbertus ānis xi. scīs vero ponti
fex vulfrānus ānis ferme nouē. Qui post
modū anno salutis dñi dc°lxxxviij. trāslati
sunt inde in ecclesiā beati petri. Tūc ap
tis eoꝝ tumulis aī ꝓnoꝝ laudibꝰ ineffabi
lis ex eis odor fraglantie podijt. Ita vēo
integri ab omni corruptiōe tū vestimē
tis quibꝰ induti fuerūt sūt repti. quasi
eodē die fuissent traditi sepulture. Dies
ergo translacionis sacre constituta est
pridie kal' aprilis. Post obitū quoque
scīs wandregisilus multis miraculis
claruit. Nam cū mulier quedā in festi
uitate eius in pago catalocensi villa cū
pana vicinis prohibentibꝰ textrinū o
pus ageret et corde tumido increpationēs
eorū pro nichilo duceret. Siquidē ea die ter
re illius ppli ecclesiā adeunt. et diuinis
laudibꝰ vacant. illico manus eius qua
tramā ausu temerario per telā ducebāt
obriguit. tramaq; medio palme injecta
ita ut articuloꝝ vngues in medio pal
me figerentē. et anelli nullatenꝰ possēt.
Hac sancti virtute correpta prexit. Et
cū aspexisset basilicā in qua sancti mē
bra requiescūt. eiusq; pia suffragia de
posceret ab eius manu trama cecidit.
Cū autē rex karolus germaniā et sax
nū gentilū terrā bellando domaret ꝙ
dam monasterij fontinelle miles noīe
sygenandus. dū cum ceteris militibꝰ eo
rundē gentilū opes vastaret ab eisdē
comprehensus est. Cumq; ducerētꝰ ad lo
cū quo decollandus erat. et patroni su
sancti wandregisili crebro suffragia depos
ceret. quidā noīe albo ex ipso saxonū po
pulo diligentē exquirē cepit. cur tam ce
berrime wandregisilū noīaret. Cui ille
rīdit. Quia in veritate famulus eius
sum. et credo me inuentu eius sancti
tatis a piculo prīus liberari discrimiꝰ
At ille. Hac inquit nocte ipse wandregi
silus mihi astitit. monens ut nichil tibi
mali inferrē sed cū pace te potius ad
tuos redire pmitterē. Qđ si aliter facerē
contra meā patrue salutē. Idcirco te
illesū abire pmitto. Absolutū igit' a vī
culis et vestibꝰ indutū. armisq; muni
tū ad castra remisit xp̄ianoꝝ. Ipse quo
aꝑ albo saxonici generis regi postea ob
ses datus et ad fontinellā ꝓductus credē
in noīe trinitatis sancte baptisatus est.

De fine impij iustiniani. Sigiberto. Ca. xl

Anno iustiniani vij. ewaldus xxij.
albus et ewaldus niger presbiteri
venientes ab anglia martirizant
in gallia. et iussu pipini sepeliūt in aq
pinensi colonia. Anno vijº pipinus
tradbodū ducē frisonū bello vicit. et wil
librordū genti illi ad predicandū direxit.

Tempora XXIIII Justiniani sedi

Cilliani witiburgensis epi discipulus
armial. adamanus abbas. adelinus et
wisfridus epi clarent in gallia. Anno
ixo iustinianus impator sanctā sextā sy
nodū infirmare nititur. et sergiū pa
pā in hoc sibi resistentē ecclesia detur
bare frustra molit. Defectio solis fac
ta est hora diei tercia. ita ut quedā stel
le clare paterent. Anno decimo leo pa
tricius iustiniani regno priuat. eiusq
naso et lingua trūcatū in exilio rele
gat. Hugo vbi supra. Insurrexit ergo
aduersus eū leo patricius. conspiratē
cū gallinico patriarcha. Et carceribz
reseratis solutisq multos vetustis qui
a septē vel octo annis in vinculis fue
rant tū eis ereuit in forū. quoq iusti
niani manibz amputatis apud terso
nā exilio relegauit. Deinde prefatos
armis munitus viros. augustalē ar
ripuit dignitatē. Sigiberti Eodē an
no beda venabilis presbiter et monach
clarens in anglia. tricesimū etatis
annū agit. et reliquū tempus vite le
gendo tractando et exponendo sacrā scrip
turā vtiliter exegit. De beda venabili pres
bitero et scriptis eius. Guillelmus malmesberiēs

Hic in extremo natus orbis
angulo doctrine diuinitus omnes
terras perstrinxit. Anno vite sue
lxo diaconus factus est. xxxo presbiter.
Ex quo vsq ad quadragesimū nonū annū
aut docere aut scribe non destitit. Tri
ginta sex voluminā non edidit. que in
lxā et viij libros diuisit. Fertur eū roma
uisse ut libros suos ecclesiastice doctrine
conuenire presens asseret. vel si resulta
rent apostolico nutu corrigeret. Eū tamē
romā fuisse solide non affirmo. sed tamē
ipm unitatū illuc haut dubie pronūcio
a papa sergio. Extat eū eius epla ad ab
batē hyedelfridū in qua inter cetera scr
tū est sic. Hortamur deo dilectā religiosita
tis tue bonitatē. ut quia exortis quibus
dam causarū ecclasticarū non sine ex
aminatione longius inotescendis opus
nobis sunt ad conferendū arte lrāture
imbuta sicut decet deo deuotū auxiliato
rem sancte mris ecclesie vniuersalis obe
diente deuotionē hyuc nre exhortatioi
non desistas accōmodare. Sed absq ali
qua remoratione religiosū famulū dei
bedā venerabilis monasterij tui presbi
terū ad limina aplōz pncipū dnōz me
orū petri et pauli amatorz tuorz et pro
tectorz ad nostre mediocritatis conspectū
non moreris dirigere. Que fauente dno
sās tuis precibz non diffidas prospe ad te
redire. pactu premissorz capitulorz tuū aux
ilio dei desideratu solempnitate. Erit eū
ut credim⁹ cūctis credētibz profuturū.
quicq ecclesie generali clauuerit p ei⁹
presentiā impartitū. Ita tam celebris
erat fama ut eā in questionibz enoda
dis indigeret eo sublimitas romana.
Inuriose fuit. sed dulcis eloquēcie. Actor
Scripsit autē beda ea que subiecta sunt.
Super geneſim librū vnū. De taberna
culo moysi li. iij. Sup samuelē li. iij. De
templo salomonis li. i. Sup esdrā et ne
emiā li. iij. Sup tobiā li. i. Sup psalmos
li. i. Sup parabolas salomonis li. v. Super
cantica canticorz li. v. Sup marcū. li. iij
Sup lucā. li. vi. Sup epl̄as canonicas li.
vij. Sup actus aplōz li. i. Sup apocalip
sim li. i. De questionibz libri regū ad no
celinū li. i. De locis scis li. i. Scripsit etiā
de tempibz et de luna et multa alia de

Tpio leonis pncij. Sigiberti. Capliz

Eo igit patricius sūpsit exxxiiij
impiū anno dnī dcc.lxxxvij. quun
di calcet quartomillesimo dc.lxc. et im
pauit annis duobz. Huius anno primo
willibrordus a sergio papa clemens ag
nomiatus et ad predicandū gentibz fri
sonū epis consecratus ex dono pipini
pncipis sedē epalē statuit in loco wiltēburch dō
q nūc witraiectū dicit. a noīe gētis vultrax et
trancto xpositū qi vultrax opidū ibi traiectū
lingua gallica opidū dicit. Apud wir
siburch castrū ostro francie scis iulia
no et aliis discipulis suis tholomāno et tholo
māno clam martirisat a geilana vxo
re gotlyberti pncipis wisiburgenaū. Que
timebat separari a viro suo. arguente eū
iuliano. q eam vxorē quondā filis eius
etiā ipse vxorē haberet. Quor mors tū
diu omnes lateret. geilana et prussori

bus a demonio arreptis eorū confessio
ne diuulgata est. ¶ Anno sequenti scūs
vsuardus per interuētū hildulphi p̄n
cipis lobiense cenobiū a pipino p̄cipe
ad regendū suscepit. ¶ Synodus aquile
ie facta q̄tā vniuersalē synodū a ius
tiniano impatore et vigilio papa con
stantinopolim celebratā suscipe diffidit
Quā sergius papa salubriter redargu
it et ad concordiā reduxit. ¶ Sancta ber
ga mater pipini ad dn̄m transit. Hugo
vbi supra. Porro arabes affricā infesta
bant. Contra quos direxit leoncius īpe
rator iohānē patriarā cū stolo copioso
Qui cū carthaginē p̄uenisset arabes i
fugā cōuertit. et ibidem cū ipso hyema
uit. Deinde vero ad impatorē reuersꝰ
est. volens maiorē ab eo deposcē stolū.
Sed exercitus qui in affrica remanse
rat absente iohāne elegit quendā ab
ūsmarū. quē et noīauit tyberiū et ce
auit illū impatorē. Abūsmarus autem
stolo sūpto qui senī erat naugauit ad
vrbem. et sine mora ītroiuit in ea p
muru blatthernarū. et apprehendēs leon
cū exilio relegauit. Sigibertus Eodem
anno scūs lambertus pipinū p̄ncipē
increpare ausus est q̄ pelicē alpaidē
plectrudi legitime vxori sue supduxit.
Quare a dodone fr̄e ipsius alpiadis leo
dij martirizat⁹. et traiecti tumulat⁹. ei
p̄ scūs hubertus epūs subrogat⁹. De pas
sione sc̄i lamberti traiectēsis epi. et de sc̄o
cuthberto. Ex gestis eius. Cap cxxxv.

Hic lambertus ex parentibz nobi
libz et diuitibz natus et adp̄me
lītis eruditus. ita pro sanctitate
sua ab oīnibz amabat⁹. ut traiectensi ec
clesie post theodardū mgr̄m suū promo
ueri in epm̄ mereret⁹. Cū autē hylderi
rex q̄ eū promouerat. et secū gratiā ha
bens pre oīnibus epis et optimatibz dili
gebat ab impijs otasius fuisset īuidentes
ei maligni sine causa deponentes eū ho
nore debito priuauerūt. et faramūdū
in eius cathedra statuerūt. Lambertus
vero cū duobz pueris quandā abbatiā
ingressus. et ibi per septē annos opti
me cōuersatus quadā nocte surgēs ad
orationē in pauimēto per ignorātiā
sonū fecit. Quo audito abbas nesciens
quis hoc fecisset ait. Quisq̄s hūc sonū
fecit stratū ambulet ad crucē. Tunc scūs
lambertus iuxta nudis pedibz in aliqo
de lecto exiliens ad crucē accurrit. Ibi
q̄ tam diu sub nue et glacie fixus ste
tit donec fr̄ibz post matutinas se collec
tantibz eū abbas deesse cognouit. Et au
diens a quodā fr̄e quod ille iuxta cru
cem discalceatus p̄sisteret. remīsens pre
cepit fratribz ut illuc p̄perantes et sine
mora introeuntes prostratū cōtā eo hu
milit̄ peterent ut rediret. Ille vero eo
rū precibz obediens regressus et ab abba
te et monachis cū sūma hūiliate suscep
tus petentibz veniā non solū clementer
indulsit. sed etiā de bono patientie eis hu
milit̄ predicauit. ¶ Post septē autē an
nos fara mūdus expulsus est. et scūs lā
bertus ad preces oīm iubente pipino re
ge ad sedem p̄priā cū honore est reductꝰ
Cū autē sicut et ante omni sanctitate pollēt
et multos etiā gentiliū verbo et exēplo
cōuerteret. insurgentes in eū duo ma
ligni. eū et suos grauit⁹ infestare cepēr⁹
Sed amica pontificis licet multis īuri
is iam oppressi. eos ut meruerāt otci
derūt. Sed dodo consanguineus eor̄ q̄
otasi fuerant domesticus pipini regis
audita nece suor̄. in scm̄ voluit vindi
care lambertū. Et cū armato exercitu
leodiū intrās domū epi sic obsedit. q̄
puer dom⁹ foris veniens vivo deo q̄ tota
nocte in oratione vigilauerat obsessā
domū ab hostibz nūciauit. At ipe confi
dens in dn̄o ut eos expugnaret muro
nē arripuit. Sed statim ad se rediens
gladiū de manu proiecit melius iudicās
ut p̄sistendo et moriendo vinceret q̄ ut
sacratus manus de impior̄ sanguīe ma
cularet. Hoc eo cogitante multi per pa
rietes lanceis fixis ingressi sūt. Sed duo
nepotes epi. eos arreptis fustibz verbe
rātes refugē cōpulerūt. Tunc vir dei su
os admonuit ut p̄cā sua confiterent⁹
et pro eor̄ penitencia incendiū patient⁹
sufferrent. quod hostes eis et domui
minabant⁹. Sic ergo in dn̄o confortata

Tpa Abismari XXIIII Tpa Justiniani

sanctū lambertū ut oraret sicut ceperat rogrueruīt. Et mox in oratione cū lacrimis in modū crucis prostratū irruētes impij directo iaculo pemeruīt. Et sic eis discedentibz paua ex eius famulis euadentes corpus eius occulto naugio ad pontificalē ecclesiā pduxeruīt. Ibiq; cū magna totius ciuitatis tristicia cōpletis officijs in sepulcrino velociꝫ ꝓpter hostes posuerūt. Helymandꝰ. Eo tempe dicit beda scm cuthbertū post suū obitū incorruptū fuisse hoc modo loquens in libro de tempibz. Reuerētissimꝰ eccīe lindisfarnensis ui britānia ex anachorita ā tistes cuthbertus. totū ab infancia vsq; ad senū vitam miraculoz signis inditam duxit. Cuiꝰ corpus humatū post ānos xi incorruptū quasi cadē hora sepultū sil cū veste qua tegebaꝫ iuentū est. Quod in libro de vita et virtutibz eius prosa nuper et exametris versibz ante aliquot annos ipsi signauimꝰ. De impio abismari qui et tyberius et interitu eiꝰ. Sigibertus

Abismarus ergo Cap. cxxxvi. qui et tiberius. leone salicet ab imperio pulso. eiq; naso abscisso et in custodiā retruso impauit annis septē. Cepit autē anno dñi dcc°xxx°. qui di scilicꝫ quarto mille simo dcc°. lxij°. Cuiꝰ anno primo dodo interfector sancti lamberti pessimo languore cruciatuꝫ. a vermibus consumitur. et ob intolerandā fetoris ī mo sam fluuiū dimergitur. Omnesq; huius culpe cōplices infra annū diuinitꝰ punitur. Percussor vero sancti mīris fratꝝ suo congressus alter ab altero punitur Hugo vbi supra. Porro impaute abismaro iustinianꝰ degens in tersona. cepit manifeste ꝓpō q; eēt ītūm suū resūpturus imperiū predicare. Qua de re loca accole augusti zelo ꝓmoti ꝓpter opinionē huiꝰ patrabant eū quasi regis insidiatorē interficē vel cōprehensū ad eū dirigere. Sed cū hoc idem iustinianus sensisset fugit. et turchoz thagano se pītauit. Thaganꝰ autē eū cū honore suscepit. et tradidit ei vxorē germanā suā Inde etiā naugauit ad terbellū bulgarie regē. qui et ipse auxiliū tulit. et suo eū imperio restituit. Sigibertꝰ Justinianus igitꝫ terbellu bulgarox regis auxilio imperiū recepit. leonēq; et tyberiū vsurpatores imperij in medio circi iugulat. gallinicū patriarchā exercitū exiliat. et tantū in aduersarios vlaonē exercet. ut quociens anaso sibi absciso defluentē reumatis guttā detergeret. pene tociens aliquē ex hijs qui contra eū conspirauerant iugulari precep et De impio iustiniani iterato et eiꝰ nece. Caplm. Cxxx

Resupsit ergo iustinianꝰ vij. impiū anno dñi dcc°. vi°. ad hūdi salicet qrtomillesiō dc°. lxix°. et impauit secūdo ānis vij. Hic pacē cū bulgaribz factā soluit anno imperij sui tercio. eisq; congressus vix euasit. Anno sequenti childeberto monarchiā regni francox tenente archangelus michael apparens authberto abrincasensi epō monuit semel et itā ut in loco maris qui ꝓpter eminētiaā sui tumba vocatur fundaret ecclesiā in memoriā sui. volentis talē venationē sibi exhiberi in pelago. qualis exhibet in monte gargano. Interī taurus furti captus a latrone in illo loco veligatuꝫ. Vnde epūs tercio admonitus ut in eo loco fundamētū iaceret vbi taurū veligatū inueniret Et sicut eū terrā pedibz protriuisse videret. sic ecclesie ambitū ducēt. Ecclesiaꝫ in honore sancti archangeli constituit Et ex eo tempe sicut in monte gargano ita et in illo loco qui modo dicitꝫ in periculo maris veneracio archangeli frequentari cepit. Vadunanus abbas āgloꝝ obiit. Anno seqnti iustinianꝰ imperator fidem orthodoxā amplexus cōstantinū papā ad se constantinopolī ūnitur. eūq; venientē et redeūtem gloria apostolico digna honorat. Scūs hubertus celitus admonitus corpus sancti lamberti a trauecto leodiū cū magna miraculoz gloria refert. sedemq; epālē in eandē vrbem trāsfert. Anno seqūti sancta oda vxor bogys ducis aquitanoꝝ sanctitate claret in gallia. Que ecclesias dei sua ditauit munificencia. et moriens in leodiensi quiescit prochia.

Hugo vbi supra. Porro iustinianꝰ statuit tersonā vbi exiliatus degerat euertē. et colligens omnes naues quas habē potuit scilicet dromones. triheres. scaphas. chimeres et lintres vsq; ad chelandra eo destinauit precipiens omnes inhabitantes ibi interfici a minore vsq; ad maximū. Quo tū puenissent mauricius patricius. et helyas spatarius secundū impatoris iussionē omēs inhabitantes ibi interfecerūt exceptis infātibz. Tudinū vero ciuitatis pīncipē cum alijs scl̄. pīncipibz ad impatorē miserūt. Et alios septē eiusdē vrbis primores. ignī in veruibz ligneis applicantes assāuerūt. Deinde iustinianꝰ misit aliū stolū mense octobri. precipiens ut omēs pueri qui reseruati fuerant morti traderentꝰ Sed ille stolus pene totus in pelagus est dimersus. Et perierūt ibi hoīm lxxiij" milia. Quibz agnitis iustinianꝰ furēs adhuc magna crudelitate misit iterū aliū stolū uibens arari et ciuitatē totā ad pauimentū illudi. Quod audientes hoīes illius prouīcie. assūpserūt philippicū qui illuc exulabat. et impatorē creauerūt. Deinde philippicus cōstantinopolim veniens iustinianū augustū et tyberiū filiū eius pariter interfecit.

De impio philippici et eiꝰ excōmunicatione. Cāp

Philippicus igit̄ qui cxxxviij. et bardanus iustinianū impatorē iugulauit. et post eū ānis duobz regnauit. Cepit autē anno dn̄i dc°. xiij°. mundi salutz q̄rtomillesimo dc°. lxxvi°. Huiꝰ primo anno grimoardus maior domꝰ leodij ante altare sancti lamberti ocumus. raingario satellite radbodi ducis frisonū punitur. et theodoaldus filius drogonis ab auo suo pipino maiore domꝰ statuit. Sanctus vulmarus epūs et abbas lobiensis cenobij obyit. cuiꝰ sanctimoniꝰ fuit dictus. Anno sequenti gregorius romane ecc̄ie lxxxvij. presidet. Hic constituit ut tempe pl̄e q̄rta feria ieiunīū et celebritas missarū fieret in ecc̄ia. quod non fiebat antea. Petronax tuus brixianus diuino instinctu. et gregorij pape animatꝰ hortatu cenobiū sancti benedicti apud mt̄ montē cassinū nobiliꝰ reedificauit. et sub regimine suo multos ad regularē seruitū deo aggregauit. expletis plus q̄ xx̄ti annis ex quo a longobardis desolatū fuerat. Pipinus pīnceps obyit. et filiū suū ex alpiade karolū cuidē sine marcellum cognomēto pīncipatus sui heredem reliquit.

Hugo vbi supra. Porro philippicus cū ecc̄tice heresis tyrū constantinopolis epm̄ exilio relegauit. et posuit in eadē sede quendā sui sensus pseudo monachū nōie iohannē Ipse ecia philippicus rome constantino papam lr̄as prauī dogmatis destinauit. Cui vir sanctus consilio romani pli respuit. et precepit ne eius nomen in tabulis ponerētur. aut p tussium solidorū recipereturaut ad missarū solēpnia recitaretur. Et dum impasset philippicus anno vno et dimidio. insurrexit contra eū anastasius. qui illū oculis priuauit. et ab ipe riali dignitate depositū. eius sibi vendicauit impiū. De impio anastasij sedi. et

vita sā egidij. Sigibertus. Ca. cxxxix

Rthemius igit̄ qui et anastasius philippicū priuans impio et oculis impauit ānis duobz. Cepit autē ānodn̄i dc°. xv. mundi salutz q̄rtomillesimo dc°. lxxviij. Huiꝰ anno primo sanctus egidius veniens a grecia sanctitate claruit in prouincia. Ex gestis eius. Hic egidij ex regio genere athenien̄siū. a xp̄ianis parentibz natus lr̄as in infancia didicit. Quadā die dn̄i ad ecclesiā pgeret audam egro in platea iacenti et elemosinā postulanti tunicā suā tribuit. Quaindutus eger mox sanitatē recepit. Postquā defunctis parentibz totū patrimonium suū erogans. et multa miracula faciens. timens humani fauoris periculū. solus ad litus maris relictis omnibz declinauit. Et videns alongue nautas in pelago naufragantes facta oratione tempestatē sedauit. et applicantibz ad se nautis audito q̄ romā tenderent. gratias eius meritis reddiderūt. et q̄ eciā eū sponte et gratis secū velherent promiserūt. Cum ergo apud arelatem veīsset et biennio cū sancto epō cesario pmansisset heremū cupiens clam discessit. et

aī sancto veredemio yeremita diu fuit. V
bi dū vterq; miraculis chorusfaret. ti
mens ne forte ex miraculoꝝ frequa.
socij sui reuerencie displicet relicto eo in
teriorē yeremū penetrauit. et ibi trien
nio solis yerbarū foliis radicibz et latte
cuiꝺā cerue vixit. Vbi dū regis armige
ri venarent cerua que latte suo egidiū
nutriebat. videntes eā discopulatis cani
bz insequūt. A quibz aī vehementi vige
retur ad pedes sancti egidij quasi ad re
fugiū cucurrit. Et mox canibz ad suos re
deuntibz nox supueniens ianuer fatigatos
domū redire etiā secundo coegit. Quod
rex audiens et epūs cū multitudine ve
natoꝝ et cānū die tercia in saltū ꝓperat
visam cerua instanaus insequētes usq;
ad locū vbi egidius morabat. Et directa
a quodā contra cerua sagitta egidius
pro ea orans grauissime vulneratur.
Factaq; cultris et mutronibz via rex et
epūs videntes monachū etate et canicie
venerandū et cerua ad pedes eius laten
tem. viso etiā cruore de corpe eius manā
te. cunis ambo contersi interrogā
bant quis et vnde esset. et cur in tanta
yeremo habitaret. quis ve eū tā grauī
ter vulnerasset. Quibz aī ad singula rn̄
disset. et oblata sibi imensa munera p
habenda sibi aura nec respicē voluisset
sciens virtutē in infirmitate pfia. ro
gauit deū ne q̄mdiu viuet redderetur
pristine sanitati. Adhuc de actibz eiusdē

POst hec sancti abbatis. Ca. xxi.
fiducīatione regis et precibz as
siduis victus cenobiū ibi fecit.
Et regimē ipsius cenobij. monachoꝝ suo
rū et regis instancia. licet plurimū re
nitendo suscepit. Cuius ergo famā rex
karolus audiens et ab eo visitari deside
rans impetrato eius aduentu. ab eo re
uerenter est exceptus. Cuiq; interloquēdo
rex rogauit ut pro se dignant oraret.
Quia quoddā facinus fecerat quod nul
li vnq̄ nec ipsi sancto confiteri auderet.
Sequenti itaq; dnīca dū sanctus egidius
celebrans pro rege oraret. apparuit ei
angelus dei. sup altare cedulā ponens
in qua scriptū erat per ordinē et regis
ꝑcīm. et egidij precibz iam dimissū. si
tamen eius peniteret et ab eo cessaret. Ad
iuctū quoq; erat in fine q̄ quisq; sanctū
egidiū pro quocūq; cōmisso suo oraret si
tantū ab illo desisteret. remissū sibi a
deo procul dubio crederet. Oblata ergo
regi cedula rex agnito ꝑcō suo procidēs
veniā petijt. et egidius cū honore redieū
apud nemausem vrbem filiū p̄napis
qui tūc obierat suscitauit. Post aliq̄n
tū tempus prenūciante monasteriū suū
non longe post ab hostibz euertendū ro
mā cū paucis adijt. et aī ꝑuilegijs ecīe
sue. duo ostia cypressina in quibz sculp
te erant ymagines apl̄oꝝ a papa ꝑpetuis
dimittens ea in tyberī diuino regimini
cōmendauit. Reuersus q; ad monaster
ū pactis negocijs tuenit ea in portu.
et graciās agens deo qui ea inter tot et
tanta pricula gubernauit in luminibz ec
clesie sue ad memoriā posteroꝝ erexit.
Et sic tandē sicut predixerat clarus vir
tutibz in pace quieuit. De sāc epō cesario
arelatensi et albino andegauensi. Actor.

SAnctus autē cesarius Ca. cxli.
arelatensis quē ex supradcīs hoc
tempe fuisse pspicuū est. decem
morales omelias et vtiles ad monachos
edidisse repitur. De quibz alibi sentēcias
notabiles excerpsi. Ex gestis sancti albini.
Eodem tempe floruit sāc albinꝰ andega
uensis epūs. Vir venetice regionis oriun
gui parentibz oriundus a iuuētute sua
tanto fidei flagrauit feruore. ut paren
tes pro xp̄o sponte relinqueret. et velut
hostes anime eternales affectus effugēt
ut totū affectū in celesti patre plantaret
Ingr in tullatensi monasterio se subdidit
humilit. eratq; ad obediendū paratus.
ad vicia calcanda maturꝰ ita ut in ipso
iuuenili tyrocinio. iam senectutis esset ex
emplū. Denicq; aī adhuc puerulus per
pagū in abbatis sui profiasceret obseq
uium. applicauit apud quendā locū vbi
tante detonuit violencia tempestatis.
tantūq; se pluuialis ymber effudit. ut
ipsā domū nec tecta sua defenderēt. Cui
ergo pro magnitudine pluuie causa pro

campo constaret. madefactis oñibz qui eodē loco tenebant hospitio solū beatum albinū tūc ymber tangē expauit. Quia vbi flāmā fidei sensit ne ijuriā faceret se guttā detorsit. ¶ Deinc celestibz donis cū etate crescentibz tū cēt annoz xxxv. monasterij rector et pius pastor eligit ad vitia eradicanda sollicitus. et ad inserenda bona celestia circūspectus. Siatz in abbatie officio per xxv ānos cōgregationē sibi cōmissā feliciter gubernauit. Et qa tanti meriti fama non latuit andegauā ciuitate pastore suo viduata. ab omni populo licet ingēiliter resistens ad pontificatū eligitur. Qui honorē debiti sacerdotij consecutus se misericordē in elemosinis pauperū. in defensione ciuiū. in visitatione languentiū in redemptione captiuoz prebuit.

De miraculis sc̄i albini. Cap̄ xxxij.

Vt adolescentē defūctū audiens a parentibz deplorari. occurrēs ut mortuū viuū erigēret se in oratione prosternit. et incūbens diucius orauit. Et dū pallesceret iacens sacerdos in puluere. aīe viuacitas rubescebat in corpore. donec pulsato celo patefacto tandē iuuenis reuocaret a fūne sacerdos a precē. ¶ Deinde cū asiacū monasteriū paterna sollicitudine visitasset quidam ut ei succurrēret iam fide illuīatā reus exclamabat. Cui sancte cruces mediatricē tū imponens. tam fuit illi lumen cito recipe q̄m quesisse. ¶ Occurrente eo regi dñi deberto parisius. nūciatur pontificū regē venationis causa de ciuitate in crastinū fore discessurū. mandatq; se dignū duce expectandū. Sed quia beatū albinū corporalis infirmitas ꝓpediuit. ad eius presenciā predāis predictus rex occurrē maturauit. Qui donec per illā viā que ad sacerdotē ducebat incessit feliciā ꝓperauit. Cum vero in quodā triuio pueniss̄et volens alibi deuiare. equus eius ac si metallū fusile cēt gressū moue non potuit. Suspicans rex culpā equi magis esse q̄m causo. altā sibi fecit sterni. Quē dū per ipsū iter ingredi cōpelleret. ac si muro impediente retentus ire non valuit. Intelligens ergo rex nichil profecisse mutasse vehiculū nisi mutasset occursum deflectens in via que ad sacerdotē ducebat. ea cepit equus cū alacritate discurrere. ac si ereptus de fouea crampi mollis planicie recepisset. ¶ Cū autē ad ciuitatē venetū ipse vir aplicus accessisset vno de obsequentibz adolescentulo quē pro morū qualitate peculiarius diligebat in loco defuncto atq; sepulto. post ānū eius corpusculū inde sublatū ad ꝓpria reuocabat. Tunc remorante eo causa vitandi. voluerūt seruientes p̄us monē q̄n sacerdos occurrēt. Sed tanto pondē fit grauatū ut antea potuissent gygantea membra pensare quā pueruli corpus proferre. donec antistes rediens soluit oratione quod illi conglobati non potuerunt monere. ¶ Cū autē in ciuitate andegauā turris porte cohorrens dāpnatis esset ruere effecta. preteriēte beato albino fiebat insolenaa de vocibz inclusoz. Tunc ad iudicem pretor accedit. rogāns ut eos pietatis causa de custodia relaxaret. Quod cū ille surda aure differret mox pontifex ad deū se fida petitione conuertens tam familiares voces ingessit ut in loco quo oratione sāta albinus effudit mire magnitudis saxeus quadrus exiliens porte aditū facet ruentis. qa ān eius precē soliditatē suā lapis seruare non potuit. Hinc egressi quasi de sepulcro viuentes in bāsilicā sancti mauri lionis dño albino gratias referentes se ad vestigia eius prostrauerūt. eo q̄ suspectos de fūne redire fecerit ad salutē.

De ceteris miraculis ei⁹ aī obitū et post.

Item dū quedā mulier Cap̄ xxxiij. arrepta maligno spū se beatissimo viro albino vociferans et eulogiis p̄mitteret. mox aduersarius ipse sup̄ eius oculū in similitudinē vesice sanguinee collegit. Tunc pontifex faciens signum crucis increpauit malignū dicens. Inimice oculū quē non dedisti non possis auferre. Mox de collectione vesice. in flebotomi similitudinē subtiliē sanguis erupit. Quo fluente sine lesione īmūdus hostis euanuit. et puella incolumis īperrante signo cruces euasit. Sed et hoc

Tpa Theodosij terrij XXIIII Tempa leonis terrij

magnanimitatis exẽplũ in eo fuit. q̃ pro dei negotio apud eũ non fuerit vlla regũ potentiaq̃ psonalis acceptio Siquidẽ martir effici cupiebat. si non defuisset dexteram porrexit. ¶ Post eius obitũ cũ frãis germanis epis et populi membra eius in nouã basilicã transponenda deuote ferrent. et ꝓpter cellule angustiã in qua conditus fuerat. non daret2 sanctum corpus extrahendi licentia. cunctis hesitantibz et incertis quid agerent. repente nutu diuino dissipato pariete cellule qui erat ad pedes eius a parte orientali tres lapides decidũt. patuitq̃ dato signo per quale locũ se inueret educi posse. Interea facto aditu dũ concentus psallentiũ sanctũ sepulchrũ prosequitur a loco quo est eductũ palã tres palitia iam diu despecta reddita sunt sanitati. et duo cęca sunt illuminata. ¶ Hic ita q̃ sanctis virtutũ floribz adornatus viginti annis et mensibz sex pontificaliter apicẽ gubernans. et octogesimũ etatis sue annũ feliciter explens. kl' martij migrauit ad dñm

De breui impio theodosij terrij. Hugo vbi supra. Capl'n cxliij.

Anastasius autẽ impator cũ esset vir catholicus liras constantino pape per scolasticũ patriciũ exarauit. ymmo destinauit. quibz se fautorẽ catholice fidei. et sancti sexti concilij predicatorẽ esse declarauit. Deniq̃ classem in alexandriã contra sarracenos direxit. Cuius exercitus ad aliud versus consiliũ ab itinere medio constantinopolitanã urbem regressus theodosiũ virũ orthodoxum inquirens impatorẽ elegit. et coactũ regali solio sublimauit. Theodosius vero apud vrbem nyceam anastasium graui prelio superauit. Sigberti. Igitur theodosius anastasiũ de imperio deponens eiq̃ presbiteriũ ordinans. ipse rexit anno vno. Cepit anno dñi dcc° xvij. xiij di scalig q̃rtomillesimo dc° lxxx. Qui cũ fuisset ineptus et ydiota et publicor negotior exactor vi compulsus est ab exercitu imperiũ assumere. Egberth veniens de hybernia sanctitate et doctrina claret in gallia. Quẽ germanus a cizico trãs fertur ad epatũ constantinopolitanum.

Hugo. Deniq̃ aduersũ impatorẽ theodosiũ insurrexit leo vir potentissimus. Qui quidẽ eũ ab imperiali vertice deposuit sed indepnatũ abire pmisit. Ipse vero derelicto postmodũ frãis residuũ vite tulit in pace. Sigbertus. Eodem anno gregorius papa bonefacium a britannia venientẽ epm consecrat. et per eũ in germania verbũ dei predicari. Rome inundatio aquarũ nimis calamitosa fuit. Sed gregorio papa crebris letaniis deũ deprecante ira post dies est repressa.

De imperio leonis tercij et de sco wulfranno senonẽ

Leo itaq̃ post theodosium ejus assumpsit imperiũ anno regni dcc°. xviij. mundi scalig q̃rto millesimo dc°. lxxxi°. et impauit annis xxiiij. ¶ Huius anno primo rathbodus dux frisonũ predicatione wilfridi epi ad hoc adductus ut baptisaret2 cũ vnũ pedem in lauacro intinxisset. altũ pedẽ retrahens interrogauit vbi nã plures suoꝝ maiorũ essent. in inferno an in paradiso. Et audiens plures ee in inferno intinctũ pedem extrahens. factus est inquit ut plures cum pauciores sequar. Et ita ludificatus a demone promittente q̃ ei tercia die ab hinc incopabilia dona daret. ipsa die tercia subita et eterna morte periit. Ex gestis eius. Hic wulfrannus senonensis epus ex territorio wastinensi fuit. Cuius pater wilbertus in aula regis dagoberti et filij eius ludouici militauit. Successit lamberto in episcopatu senonensi. ¶ Hic in visu admonitus est. ut genti frisonũ verbum dei predicaret. Quod ut faceret iuit tũc ad monasterium fontinelle. cui9 tũc pater erat beatus ausbertus rothomagensis epus. de quo monasterio coopatores sibi assumpsit ad predicandũ. Qui dum nauigarent frisiam. et essent in medio mari quod adjeret regioni mormor affluit hora ut missam cantaret. suis wulfranus naui manente ĩmobili positis anchoris. Duq̃ venti eet ad locũ vbi minister offerre debebat presuli pathenã. presul extensa manu eam expec

tabat. Sed dñi minister eñ abluere vellet in mari cecidit. prostratusq; presulis pedibz veniã precabat. Qui mittens eum ad locñ vbi ceciderat. orando effecit ut patena ab ymo maris reuecta manui ministri adhereret. Post hec filius rathbodi ducis frisonñ a beato wulfrãno baptisatus in albis positus expirauit. Mos autẽ erat apud frisones ut quẽtñq; sors tonã gerent offerentẽ demonibz imolandi. Ad hoc electus est sorte quidã puer ono noie Quẽ cñ sñs wulfrãnus expetisset rñdit dux. Si tuus xpñs de morte hñc eripuerit sit tuus. Appensus est autẽ in patibulo. Orante autẽ sancto wulfrãno dirupta sñt vincula que guttur eius stringebant. et illesus corruit in terrã. Qui tentus a sancto wulfrãno surrexit incolumis. Qui baptisatus est. et postea a trajectensi rotthomagensi epo presbit ordinatus multos codices tñsstpsit monasterio fontinelle. Post hec rathbodus dux cñ deberet baptisari ut supra dcm est pedem a fonte retraxit. Et cñ esset in multa dubitatione misit ad bñm willibrordñ illius gentis epm. consulens si deberet baptisari. Cui ille rñdit. Quomodo michi credet. qui sancto frĩ nostro wulfranno non credit. Ego inquit hac nocte vidi eñ cathena ignea ligatñ. vñ constat eñ iam eternã dampnationẽ subisse. Cumq; iret ad domñ pnapis nñciatur eñ iam mortuñ esse. et statñ remeant ad sua

De seductione rathbodi ducis frisonñ p dyabolñ q̃ apparuit ei in forma ãgeli.

Quomodo autẽ rathbodus ille deceptus fuerit a dyabolo. predictus ono narrabat dicens. quia apparuisset ei in angelñ transfiguratus. caput opertñ dyademate aureo cñ gẽmis et veste aurea texta in quẽ cñ rathbodus intenderet. dixit ad eñ dyabolus. Vir fortissime. quis te ita seduxit. ut a cultura deor velis recedere. Noli hoc facere. sed mane in hys que didicisti. et venies ad domos aureas q̃s tibi eternaliter in proximo sñ daturus. Cras ergo accersi wulfrãnñ doctorem xpianor. et ab eo quere que nã sit illa mansio eterne claritatis. quã tibi pollicitus est. Quã cñ demonstrare nequiuerit vtriusq; ptis mittant legati. et ego ero dux itineris. et demonstrabo illis domñ auream et mansionẽ pulcherrimã quã tibi promitto. Cuigulans rathbodus narrauit cuncta sancto wulfrãno. Qui dixit illusorẽ dyabolñ sibi velle illudere. Rñdit dux se futurñ xpianñ. si illa pulchra mansio non demonstraret sibi a deo suo. Ait tñ ergo statim quidã friso ex pte ducis. et quidã dyaconus ex pte wulfrãni. Qui cñ paululñ ab opido processissent. obvñ habuerñt quendã itineris comitẽ. Qui dixit eis. Properate cito nam demonstrabo vobis pulcherrimã mansionẽ rathbodo duci preparatã. Illi autẽ pgentes viã latissimã et locis ignotis. viderñt quandam viã diuersor generibz marmor polito ope decoratã. Viderñtq; alongẽ domñ sñ auream. et puenerñt ad plateam que añ domñ erat quasi auro et gẽmis stratam Intrãtesq; domñ viderñt domñ mire pulchritudinis et incredibilis splendoris. Et in ea thronñ mire magnitudinis. Cui ductor itineris ait illis. Hec est mansio ppara ta rathbodo duci. Ad hec dyaconus obstupescens ait. Si a deo facta sunt istis ppetuo maneant. si a dyabolo cito dispareant Et cñ signaret se signo sancte crucis ductor ille transijt in dyabolñ. et domus illa aurea in lutñ. Remansitq; dyaconus et friso in medio locor paludis. que plena erant longissimis virgultis ramis. Cumq; duoq; ñmensi itineris confitientes iter reuersi sunt ad opidñ et ducẽ mortuñ ñuenerñt. Narrauerñtq; autẽ que viderat sancto wulfrãno. Friso autẽ baptisatus est qui dicebat ingomarus vel eimingus qui secutus est sñm wulfrãnñ ad monasterñ fontinelle. Fuit apud frisones sñs wulfrãnus per annos qnq;. et postea reuersus est ad fontinellã monasterñ vbi monachicñ habitñ habitñ assñpsit. ordinato epo in vrbe senonica gerico venerando. Ipse vero sanctus apud fontinellã monasterñ pluribz ãnis sine lecto fuit alicuo tectus sub cuculla. Nñq̃m diuitibz honoris vel timoris grã si qua deli

quissent retinebat. sed aspa ñuectione eos corripiebat. Missā cantabat non elata in altū voce sed profusis lacrimis ex imo pectore. ℣ Obijt apud fontinellā xiij kl' aprilis. anno dñi dcc xx°. Sepultus est iuxta beatū wandregisilū. De miraculosa strage sarracenor apud cōstātinopolī et de gradali

ℵ Anno leonis Sigibertus. Caplm. secundo cōstātinopolitanū expugnationē obsidionē ꝙ xlviij instantia orandi et constantia psistendi fortiter resistit sarracenis. Sarraceni fame frigore bello et pestilencia sine numero pereunt. Actor. Fertur autē eos miraculose pisse hoc modo. Apud cōstantinopolī in monasterio sancte dei genitricis iuxta palatiū in mari ppe sanctā sophiā erat ymago beate marie. que tenebat infantē in brachio. quā depinxit in tabula sanctus lucas cū adhuc viuet sancta maria. Hec ymago vocat' odigitria id est deductrix. quia duobz cecis apparuit sancta maria. et deduxit eos ad suā ecclesiā et illuminauit eos. Cū ista ymagine fecerūt processionē omnū die martis per totā ciuitatē. Cū ergo obsessa esset ut supradictū est ciuitas. et naues ienuarent et orarēt. simul et pugnarent. quidā ciuis admonuit afferri illā ymaginē. et ab omnibz oratiōnē fieri ad illam hoc modo. Sancta dei genitrix que totiēs nos liberasti. libera nos modo de ymicis filij tui. Et si vis ut ymaginē tuā non mergam⁹ in mari mergit illos. Et cum hoc dixissent ille secreto ymaginē tenuit sub undas. et statī procella surrexit. et ōnes naues sarracenor aut mersit aut fregit Helymandus. Hoc tempe in britannia cuidā heremite monstrata est mirabilis quedā visio per angelū de sco ioseph decurione nobili. qui corpus dñi deposuit de cruce. Et de cathino illo vel papside in quo dñs cenauit cū discipulis suis. de quo ab eodē hēmita descripta ē hystoria q̄ dicit' de gradali. Gradalis autē uel gradale gallice dicit' scutella lata et aliqñ tulit profunda. in qua preciose dapes cū suo iure diuitibz solent apponi gradatim vnus morsellus post aliū in diuersis ordinibz. Et dicit' vulgariter nōe graal quia grata et acceptabilis est in ea cōedenti. tū ꝓpter continēs quia forte argentea est vel de alia preciosa materia. q̄n ꝓpter contentū id est ordinē multiplicem dapū preciosarū. Hanc hystoriā latine scriptā inuenire non potui. sed in gallicis scriptis habet' a quibusdā proceribz. nec fatale iit aliqñ tota inueniri pt'.

Sigibertus. Anno leonis secundo constātini filius eiusdē imperatoris dū baptisat' a patriarcha germano. cantans in sacro lauacro. magnū dat presagiū q̄ futurus erat ecclie dei in scandalū.

De confusione et subiectione wisigothorū et aliis. Caplm xlviij

ℵ Anno quibusdā aliis leonis iij° sarracenī ab obsidione cōstātinopolis confusi desistunt. ipsis cū nauibz suis ptim marino igne consumptis. ptim dimersis. ptim igneo grandinis tempestate vastatis. Et ex tā tā copia nauiū vix q̄nq̄ residuis. potencia dei tunctis pplis īnotuit. Infra tuā tātē vero tricenta milia hoīm tempestate perierūt. ℣ Haumar psequēs xpianos multos cor xpi martires fecit. ℣ Sarraceni ex affrica. duce abdirama filio muhame amyrei in hyspaniā trāsfretant. eamq̄ sibi vendicāt. Ita regnū wisigothor et suenor est destructū et redactū sub sarracenis ānis plus min⁹ trecentis xlvi euolutis. ex quo a scithia expulsi sūt ab hunis. Ex quo vero cedētibz wandalis et deuictis suenis ceperūt regnare in hyspanijs. ānis circiter ducentis lvi euolutis. Regnū vero tercie ptis hyspaniarū quod dicit' gallicien sium. quod nec tūc wisigothi nec postea sarraceni potuerūt abigē adhuc viget incolume. et dei protegente fide manet inexpugnabile. Post btūm wulfrānū ecclesie senonensi prefuit guerricus. vir sctitate et doctrina prefulgidus. multis q̄ miraculis gloriosus. Cui successit scō ebdo. eiusdē guerrici nepos. ℣ Hic cū parentibz olim orbat⁹ ēt eiq̄ castrū torno dorū hereditario iure cōpeteret. senonis latenter fugit. ibi q̄ in monasterio sancti petri viui diu xpō sub abbatis imperio militauit. Cui⁹ loca postmodum

abbas factus. et inde ad pontificatū pro
motus tm signis effulsit qm meritis Trās
lacio sancti augustini epi . . Anno leo
nis iij° leutbrandus longobardoz rex au
diens q sarracteni depopulata sardinia
illa eaā loca fedassent. vbi ossa beati
augustini ob infestatiōez barbarou olī
ab ippone translata et recondita fuerāt
legatos suos illuc direxit. Qui dato mg
no auri precio. pciosas illas reliquias
secū deuexerūt. et ad vbem genuense
regressi sūt. vbi prefatus rex occurrens
cū gaudio corpus almificū deuote ado
rauit. et reuerent exceptt. visis numerū
miraculis ad declarandū sancti meri
tū ibi patratis. Sane rex et sui inde pro
gressi cū pretioso illo thesauro uenerūt
ad quandā in villā in verdunensi epis
copio sitam. Veruptamen cū inde corpꝰ
sanctissimū tollere voluissent. ita stetit
īmobile. ut nulla vis. nulla posset illud
ars humana mouere. Quod videns rex
votū vouit q si beatus confessor ex loco
illo se tolli pmitteret et tūsdua papiā.
villā cū oībz appēdicijs suis concederet
seruientibz ipsi ꝑpetuo possidendā. Vo
to facto atq firmato corpus sācissimū
estimabili fiducie sustollit. et tanū
vsq tūsuetū clero piter ac ppl̄o cōcurrē
te honorifice et gaudenter excipit. et in
basilicā sancti petri quā prefatus rex
constituens celū aureū dixerat digniſ
sime collocat. Qđ autē in predā ecclē
sia corpis eius preciosius thesaurus re
conditus sit: stupendo et euidenti mira
culo elucescat. Siquidē in cripta ecclesie
in qua tacet puteus est. qui aliq̄t āms
in die festi eius supundans per totam
criptā effluxit. In signū quia sicut a
qua illa sordes diluit. sic sordes hereseos
os ab ecclesia abluens eius doctrina de
tersit. Sigibertus Anno leonis q̄nto leo
impator sepe et multū laborauit. ut
gregorij papa ꝑmeret sed frustra. ꝓ
tulis et longobardis pro defendendo pa
pa instanter impatoꝝ resistentibz. In
campania ymbrie frumētū cōbustū et or
deū et legumina quasi pluuia de celo
ceciderūt. Anno eiusdē sexto karolus
saxones debellat. Rugobertus epūs re
mensis a karolo suo in baptismate filio
ab episcopio deponit pro eo q illi contra
ragenfredū eunti vrbem remensē pre
timore ragenfredi aperire noluit. Eudes
vij° q̄q aurelianēs epūs ꝑ fili causa epatu pua
tꝰ et apud sarauiū viā hasbanie exulat. in
cenobio sā trudonis in sānate est cōsūmatus.

Adhuc de quibusdā eventibz illius temporis

Anno eiusdē vij° iudeus Cap clxix
quidā maleficus promittens .
ityrtheū xl^ta annis ꝑnaturū
suadet ut in regno suo toto dei et scōz
ymagines deponi ediciat. Qui spe dum
regnandi seductus edictū quidē ꝓponit.
ipse tamē mox obijt. Post quē heluelid
principat sarracenis annis xx. Anno
eiusdē octauo leo impator a quodā beser
refuga fidei seductus. contra ymagines
xpi et sanctoz eius bellū indicit. eas q
vbiq deponi et incendi edicit. Pro quo
errore eū gregorius papa scriptis mul
tū quidē sed in vanū redarguit. Gra
mas. Anno leonis ix°. mortuo chilpe
co theoderius a karolo martello subro
gatur in regno regnauitq annis xv.
Sub hoc tempe idem karolus bellico
sissimꝰ ꝑnceps saxones armis subiugat.
Deuicensq laufridū alemānoz ducem
alimānā sibi efficit vectigalē. Suenos
quoq et baiocritas debellat et eudone
ducem aquitanie bello victū fugat. et a
quitaniā deuastat. Eudo vero dux vidēs
se karolo inferiorē per oīa sarracenos cō
tra eū iuuat ab hispania. Eudo quoq ka
rolo reconciliatus castra sarracenoz dis
rupit et reliquias eoz contriuit. Nec
multo post idem eudo rebellat. sed karo
lus rebellantē in gasconia debellat. eūq
ꝑnapatu et vita priuat. Cū filijs quoq
eius waifero et waldo dimicat. eosq de
uincit. et totā aquitaniā sibi subdidit.
Lugdunū eaā alias q̄ tuitates capit.
burgundiāq subigit. Cuiq igit multi
tudo hostiū et assiduitas bellorū īcumbe
ret res ecclāsticas id est decimas suis mi
litibz concessit habendas. Pro qua re aīa
ipsius postmodū in supplicijs inferni a
sancto eucherio aurelianensi epo visa est

detineri. Sigibertus Anno eiusdē x°. cō
stantinopolitani contra leonē impatorē
pro depositione ymaginū dei tumultuāt
aliqui etiā pro hoc martirizant. Anno
eiusdē xi°. gregorius papa. qua leonem
ipentorē incorrigibilē vidit. romā et y
taliam et hesperiā totā ab eius iure
discedere fecit. et vectigalia interdixit.
Anno eiusdē xij°. sanctus germanus leo
nu impatori pro ipietate sua auersus.
a sede epāli est deiectus. Sanctus her
berth anglox presbiter obijt. Anno eiz
dem xiij. sarracenj cū omnibz familijs
suis quasi in gallijs habitaturi gaurria
nā transeūt. omnia deuastant. ecciasqz
dei cremant. Quibz karolus auxilio dei
fretus bello conuenit. Et ex eis trecenta
et lxxv. milia cū rege suo abdirama pe
mit. et mille qngentos suox amisit. Su
do quoqz karolo reconsiliatus tristra sar
racenox irrupit. et reliquias eox contē
uit. Anno eiusdē xiij°. gregorius roma
ne ecclē lxxxviij°. presidet. Qui et ipē leo
nē impatorē errorus redarguit. et plm
romanū in vectigalia hesperie ab eo aui
tit. Hic instituit post pmā cōmemoratio
nē sanctox in canone misse a sacerdote i
tm dicendū. Et eox quox solempnitas ho
die in conspectu tue maiestatis celebrat
dnē deus noster toto orbe terrarū. Quā
institutionē rome in oratorio tabulis la
pideis conscribi fecit. In āglia beda
venerabilis presbiter et mōchus scītate
et scīa claruit obijt. De tūsitu bede presbiteri.
et quibusdā alijs. Guillermus. Cap. cl.

Post osricū regnauit septimus
abda tedulphus lxxxū pitus.
cui beda obtulit anglox historiā
ab eo elimandā. Huius anno iiij° obijt beda
anno incarnacionis dnice dcc°. xxxviij°. etatis
sue lxx°. continuis septē ebdomadibz ante
mortē stomachi indignatione cibos nau
seans. et angusto suspirio alitū producēs.
lxxaliū tamen studiox opam non reiecit
Sed totis hijs diebz preter debitū psalmo
die pensū ibi intendebat. euangeliūqz io
hānis hijs diebus anglica lingua inter
pretatus est. Discipulis dicebat. Discite fili
oli dum vobiscū sum. Feria tercia ān astē
sionē. moditus tumor in pedibz apparuit.
Tunc accita congregatione iunctus cōci
tus est. osculoqz cūctis libato futurā sui me
moriā a singulis imploranit. Nōnullis
etiā ob familiarē amicitiā xenolia que
in secretis habebat largitus est. Die astē
sionis contra oratoriū quo orare consue
uerat subiecto adito decūbens illibato
sensu et hylari vultu dicebat. Orex gle
diē virtutū xc. vsqz ad finē antiphone.
Qua finita spm efflauit subsequite tam
suam odore. ut omnes qui astabant i pa
diso se cē dicerent. Humatus est in eodē
monasterio. sed modo cū beato cuthberto
dunelini situs dicit. Epytaphiū eiz ē hoc

Presbiter hic beda requiescit carne sepl'
tus. Dona xpē aiam in celis gaudē p
cuū. Daqz sophie illū debriari fonte tu
am. Suspirauit omnis intento semp
amore. Anno leonis xv°. constātinus
filiz eiusdē leonis herenē filiā hazani.
auarox regis uxorē ducit. Que baptisa
ta viro apostatante rectam fidē tenuit.
Anno eiusdē xvi gregorius papa synō
dū dcxx°. iij°. epox rome congregat. et
veneratione sanctox ymaginū cōfir
mat. earūqz violatores generali sentē
tia anathematizat. Anno eiusdem
xviij° obijt scīus cuthbertus. Ab hic reg
nū anglox annotare supsedeo. quia hys
torias maiox quas sequar non habeo.
Anno eiusdē xx°. scīus herminus epūs et
abbas lobiensis cenobij obijt. Ex cronicis
Non multo post theodericus rex franco
rū moritur. post quē regnat childericus
ānis ix. vir tutus et remissus. nichilqz
de tota regni potencia possidens preter
ipm regis nomen ac precarū victū quē
ei aule regie mīstrabat prefectus. Rex
sarracenox Tuadit arelaten vastatqz pro
uinciā. Cui karolus occurrens auuilonē
capit. narbonā obsidet. magalis et ne
mausū deuictis sarracenis destruit. et
obsides de ciuitatibz predās in franciā
ducit. Karolus princeps victoriosissimus
pacato et dilatato regno francox obijt.
Corpusqz ipsius in ecclā sancti dyonisij
sepultū est. In cuius sepulchro post aliqt
annos non corpus sed ingens serpens in

uentus eſt. ¶ Wayfero duce aquitanie narbonā depredante p̄nceps gothorū pipion nemanſū et magnis et biterr̄ tradit. ſ̄ranciq; narbonā diu obſeſſā a gothis rep̄puit. p̄emptis ſarracenis et waifero duce qui eos ducebat fugato. facta tamē pactione cū ſ̄rancis ut illic gothi viuerent moribz ac legibz patri is. De impio conſtātini filij leonis et eius nequicia. Sigibertus. Cāp di.

Anno ꝓxiiij° leone mortuo conſtā tinus filiꝰ eius ei ſucceſſit. Cepit autē anno dn̄i dcc.° xlij.° q̄uīdi ſcilicet q̄r tomilleſid dcc.° et impauit ānis xxxv. Hugo vbi ſup̄. Hic conſtātinꝰ imperij paterni et ip̄ietatis piter ſucceſſor legū q; a patribz traditarū p̄ſecutor oīm vi te ſue tpe. magicis maleficijs et etiā aru entis ſacrificijs et luxurijs ſemp operā dedit. Et multa clerici ac monachi et re ligioſi laici ſub ipſo piclitati ſūt pro rēa fide. Habebat etiā ſibi cōſenciētē in oī bus ꝓpter amorē p̄ncipatus terreni me moratū anaſtaſiū cōſtātinopoleos fal ſi nois patriarchā. Vnde diuinitus indig nato venit in ciues eiuſdē vrbis. ām o nens impiū ip̄eratorē ut ſe cohibēt ab inſania qua flagrabat. ſed ille quōdā ut pharao ī emendatus p̄māſit. Venit quippe peſtilens mors inopiens a cicilia et a calabria in regiam vrbem. et ita e am deuaſtauit. ut etiā in ipſa plures domus integre clauderent. eo q; non eſ ſet qui eas inhabitaret. Ferebant etiā in plaustris cadauera mortuoꝝ ad ſepelie dū. Sed anaſtaſius paſſione nimia fati gatus. qua ſtercus ventris cuomēt ut merebat miſerabiliꝰ mortuus eſt. Et ſuc ceſſit ei quidā heracleus mōchus noīe cō ſtātinus. Sigibertus Anno cōſtātini pri mo zacharias romane ecc̄ie lxxxix° pre ſidet. Hic quia rem publicā a longobar dis ꝓturbatā īuenit. ſtatū benuolencia ſua bene oīa cōpoſuit. et cū longobardis in xx annos pacē firmauit. Hic libros dyalogoꝝ gregorij de latino in greccum vertit. Sanctus bonifacius archiepūs magūtie cenobiū fuldenſe in bauaria ſilua fundat. Et cronicis Hoc cenobiū in

ꝓtibus germanie pre cet̄is nobile eſt. ac preclarū. et eius abbas honori mag no habetur in curia impatoris auſtraſi orū. qui etiā mille milites impatori debet Sigiberti. Anno eiuſdē tercio cinis de ce lo cadit. Anno eiuſdē iiij.° petrus damaſ cenus epūs. et petrus mauimen⁹ in ſpu a martirizant a ſarracenis. Aquenſi vrbe a ſarracenis deſolata corpus inde beate marie magdalene a girardo comi te burgūdie ad cenobiū vicliacū a ſe con ſtructū transfert. q̄mq; aliqui ſcribant ꝙ hec apud epheſū quieſcat nullū ſup ſe tegmen habens. Actor. Huiꝰ beate pe catricis pegrinacionē et vitā et obitum ſuꝑius breuiter poſui De tranſlacōe cor poris ſancte marie magdalene. Cāp dij.

Porro q̄ de vrbe aquenſi tr̄ſlatū eſt corpus ſanctū. īuenīt eſt in ſepulchro ſuo ex omni pte inte gerrimū. cute etiā integerrima ſuper ductū. manibz pectori impoſitis. ex mo re iacens extenſū. Quā ſcilicet ſacram glebam frater badilo vicelliacenſis cenobij qui ad hoc ipm ab abbate heudone et gi rardo comite illuc directus erat. ut ſi qd īuenire pignus poſſet. reuertens ad il los deferret. integerrimā ut dm̄ eſt rep perit. et odor ineffabilis ſuauitatis inde efferbuit. Cui ſcilicet badilonī nocte ſe quenti viſū eſt ſe aſpicē quandā religio ſiſſiāz candidiſſimis veſtibz indutā ſa tis acurate cū amitā dicentē ſibi. Ne formides. q̄m eundū eſt nobis vna cū ad locū a deo predeſtinatū. Quiane er go facto ſecreto ſuos cōuocauit. et corpꝰ ſacrū pānis īuoluens mūdiſſimis ve hiculo īpoſuit. Pgentes aut̄ cū ad mi liariū prefati cenobij puenirēt. cepit ſacrū corpus tanto pondē deprimi ut q̄mlibet plurimi accedēt nullatenꝰ inde ferre valerent. donec frēs audito eoꝝ aduentu. et impedimēto itineris cū thuribulis et crucibz attenſis cereis in albis occurrerūt. Cunctiq; ſeſe humiliter proſtrauerūt. oīpotenciā dei et ipſam amiciſſimā ihū xp̄i mariā attenta⁹ ob ſecrantes ut glebam ſiu corpis a loco illo ad monaſteriū deferri pmitteret. Itaq;

ab oratione surgentes tanta agilitate
prevenīt ut magis ipsi portari q̄ aliq̄d
portare viderent. Simul cū exultatione
sūma. melodijs monachoz resonantibz.
tūnulisq; signoz pstrepentibz intromise
rūt corpus in ecclesiā sancte dei genitri
cis et beatoz apl̄oz petri et pauli honōre
a principio consecratā. atq; ibi honorifi
ce ut decebat reposuerūt xiiij kl̄ aplis
Quo in loco ex tūc dnō cooperante diuer
sis signoz virtutibz claruit. De quibusdā
Apud eius mirandis. Cap̄ xliij
auernensem vrbē miles quidam
captus in prelio et vinculis boia
rū constrictus ita ut quorsū se oīo vertē
nequiret. cū sponsorē pro se sufficientē nō
haberet. attentius sanctam mariā magda
lenā exorauit. ut sicut eā xp̄us a vinculo
pctoz suoz absoluit. sic eius intuentu
eū a vinculis ferreis quibz tenebat astrict
tus absolueret. Quod dū sepius ageret.
quadā die dū marie magdalene nomen
reiterando revolueret. ecce liens velut ro
tatus ferri a boijs calameo tenus traduc
tus conadit. Quod comperiens is qui eū
reperat. liberū abire p̄misit. Et ille nu
dis pedibz viceliacū p̄gens. pro liberatio
ne sua gr̄ates redditurus cōpedes secū
tulit. Similiē apud aliud castrū vanto
nis plebeius quidā crudeliter catenatus
brachijs et cruribz astrictus ob exactio
nē cupide intencionis tota deuocōe spon
debat se seruū beate marie magdalene
fieri. si eius obtentu mereret ab hijs cru
ciatibz liberari. Qui nocte quadā vidit
speciosā quandā ante se stare. que sibi le
ni nutu intimabat ut surgēt. Cū ille ni
teret vīdere non valeo exp̄gefactus. a vī
culis solutū se reperit. ac p̄inde ferreos nex
us assumens liberatrici sue detulit. Na
bis quoq; dū supius digesta scribē tonare
m̄. eadem xp̄i amatrix apparuit. Navis
in lugeris flumīe viris et mulieribz onus
ta insurgente vento et vndis ip̄ellentibz
aquis impleta cepit p̄clitari et ad yma
demergi. Tunc omnes qui in naui erāt
subite mortis timore p̄territi spem pre
cis vel alicuius diuini voti sponsionē oīo
p̄diderūt. Jamq; nauis submersa et cete
ris qui aderant vndis īuolutis subito
moriture mulieri cuidā in mentē diui
no instinctu venit. ut in voce qua pote
rat inclamaret. O sancta maria mag
dalena a xp̄o dilecta. per illas lacrimas
quas eius pedibz infudisti te deprecor ut
ab hoc p̄iculo mortis intercessione tua
valeam liberari. Erat autē mulier preg
nans pignore filij. quē etiā deuouit si
euaderet dnō dari. et si masculus esset
viceliaca monachū fieri. Statīq; genero
se specie mulier ei apparuit. que manu
extensa mentū eius arripiens leui natā
tu ad ripam fluīs duxit. Sicq; ceteris pe
unitis sola liberata natū puerū poposcit
baptisari. eiūq; deo et beate marie mag
dalene ut mente concepat obtulit. Vir
quidā ceteris ad monasteriū predictū ve
niens cū ductor eius diceret se iam videre
ecclesiā eius ad quā tendebant. exclama
uit dicens. O sancta maria magdalena
si quando contigerit dnō miserante me
videre ierusalem ecc̄e tue. tunc apta sit ocu
li eius. et quod optabat miliario adhuc
interiacente consecutus est. De quibusdā
miraculis illius p̄is. Sigiberti. Cap̄ xliiij.
Anno constātini v. karolomānus
frater pipini regis diuino timo
re cōpunctus. post aliq̄t ānos
p̄incipatus sui romā adijt. Ibiq; a zacha
ria papa in monachū attonsus. in mon
tem seraptī migrauit. Ubi edificato
cenobio in honore sancti siluestri religi
ose studuit conuisari. Sed cū multi sīn
ciorū nobiles romā venientes. ipm sa
lutandi gratia visitarent. videretq; q
ociū quo maxīe delectabat ob visitan
cū frequentā interrūpere cogeret locū
illū deserens montē cassinū expetijt.
ubi et aliquāto tp̄e laudabili vita enitu
it. Sigibertus Athalongus p̄sbit̄ per
illatā sibi cecitatē admonitus querere
corpa sanctoz hilliani et socioz eius in
uentisq; sanctoz corpibz visū recepit
unde ve sanis bonifacius magūtie ep̄us
ab athalongo ad se relata. castrū wisi
burch ad honorē hilliani mr̄is qui ad
p̄dicandū ibi a papa zacharie ep̄us
ordinatus fuerat. ibiq; mortis et q̄etis

loc̄ a deo acceptat. ep̄alis sedis honore
insignitū decreuit. et primū ibi ep̄m
sanctū burchardū ordinauit. ¶Anno vij
in calabria et sicilia fit pestilencia et
mortalitas hoīm nimia. In vestibz ho
minū et in velis ecclesiaꝝ appar̄et cru
atule quasi oleo designate. ¶Anno viij
rachis longobardoꝝ rex dū rupto fed̄e
romā inquietare niteret̄ a zacharia
papa non solū a malo reprimit̄. sed ea
am eius instinctu ad vxore et filios ro
mā veniens monachus efficit̄. Cui aist
ulphus frater eius substituꝰ regnauit
annis septē. ¶Anno ix° hildericus rex fr̄
cie in monachū est tonsuratus & ro
mas. Pipinus enī francoꝝ p̄nceps le
gatos misit ad zachariā papā consu
lens quis potius rex dici vel ee deberet
qui magnos pro regni pace labores sus
tineret. an qui otio deditus solo noīe re
gio contentus eet. Cui papa remanda
uit illū debere appellari regē qui be
ne ageret rēpublicā. Qua responsiōe
franci aīati hilderico rege in monaste
rio retruso et monachico tegmiē pal
liato. pipinū regē constituūt. anno sa
lutis dn̄i dcc°.l°. In hoc quoq; progenies
clodonei defecit a regno. succedente pi
pino. cui⁹ insignis posticas p milia p⁹ipa
regnū francoꝝ obtinuit. et adhuc in
austrasioꝝ impatoribz emicuit. Hui⁹
quoq; frater remigius rothomagēsis
archiep̄us multa laude celebris est ha
bitus. Sigibertus Pipinus ergo p̄nceps
auctoritate apl̄ica et francoꝝ electione
a sancto bonifacio maguncē archiep̄o
in regem vngit̄ et consecrat̄. et regnat
annis xviij. post annos circit̄ lxxxviij
postq̄ maiores domus ceperūt p̄incipa
tū sup regnū francoꝝ. ¶Anno x° pipin⁹
rex contra saxones pugnat. Idem pipi
nus rex galliarū ecclesias cantibz ro
mane ecclesie auctoritatis siue studio.
meliorauit. Qualit̄ apud floriacū ip̄edita
ēditū relatio corpis sc̄i benedicti. Hugo

Interea vbi supra. Cap̄ clv.

Vero monachi casinenses aucto
ve harolomāno romā venerūt
rogantes zachariā papā ut litās pipi
no regi francoꝝ dirigeret quatenꝰ corpꝰ
beati benedicti quod floriacenses mōdi
furtim sibi vendicauerāt suo restituāt
loco. Quibz papa ānuens per eundē ha
rolomānū epīs francie scr̄psit, ut corpus
ad tumulū suū referret̄. Quod ut fra
tribz floriacensibz īnotuit. triduanū ie
iunū celebrantes. hijs verbis btīn bene
dictū orabant ante eius sepulchrū. O
unica spes nr̄a post dn̄m. ne derelinq̄s
nos orphanos. qui huc nō nr̄is meritis
sed pro multarū aīarū salute venisti.
Crederes sup pauimētū pluere pre nimia
lacrimarū īundatione. Et tū iam ī hijs
singultibz et lacrimis totū expendissent
triduū. ecce ecclesie mēorate epī assunt
mandata regis impl̄e cupientes. aper
q; reserari sibi fores ecclesie iubent. Tūc
templū sancte marie ingressi. anteq̄
ad sancti benedicti appropīquassent tu
mulū in desolacionē et formidinē suā
conūsi. et tanta cecitate pauss̄i ut nec in
uicē se recognoscere quirent. Cū autem
se diuina vlcione cecatos ee sensissent. ce
perūt errabundi per ecclesiā p̄gere quo
ad vestes cumpanax impegissent. quas
vi magna ceperūt trahere. Non enī ali
ter poterāt hijs qui foris remanserant
infortuniū suū notificare. Quo exaudi
sono fratres de iam dicta apli petri pro
cesserūt ecc̄a. existimantes triste specta
culū se visuros. Explorandi gr̄acia qui
dam ex eis uenerūt. et mox per ecclesiā
illos errare deprehendentes egressi sū di
centes. Quia pius pater benedictus ex
audiuit nos et suscepit lacrimas nr̄as
Venite et videte magnalia dei. Cūq; pri⁹
introissent. īuenerūt eos cecos clamātes
et dicentes. Ve nobis quia sancti p̄is bene
dicti requiem temerare venim⁹. et ideo
cecitatē incurrim⁹. Vos aut̄ serui dei
mitius agite nobisc̄ū. et nolite nobis se
cundū presūp̄cionē nr̄am reddere talio
nē. Sed orate pro nobis deū ut aperiat
oculos nr̄os. nosq; vobis p̄mittim⁹ nū
q̄m talia presūpturos. Ad hec verba frēs
solotenus fusi orabant. ut diuina pietas
eis lumen reddere dignaret̄. Et cū oraret
apti sūt oculi eoꝝ. reuersiq; ad regē nar

rauerūt que passi fuerant. addentes q̄ non deberet gullia tam sūs ossibz viduai.

Qualiter stephan⁹ papa pipinū regis auxi liū expetiit cont̄ longobardos. Sigibti. dñi

Anno constantini xr⁹. haistulpho longobardoz rege contra romanos adeo exardescente ut tributū exi geret ab vnoquoq; capite. stephan⁹ papa ad expetendū pipini regis auxiliū cogit⁹ in franciā venire. Cui in veniendo vna noctiū apparuit magnū signū in celo globz scilicet ignens in pte australi declinās a gullie finibz in ptes longobardoz. Ad titur etiā karolomānus monach⁹ ab hais tulpho ad frēm suū pipinū regē ad ptur bandā apostolicā petitionē. Ex cronis.

Porro pipinus rex vbi prefatū papā veni entē audiuit per spatiū trū miliū de equo suo descendens cū humilitate mag na vice stratoris terre prostratus vna cū cōiuge sua et filijs. eū vsq; ad palatiū su um deduxit. Ibiq; dum intra oratoriū pariter considerent lacrimabiliē ipsum papa deprecantis est. ut per pacis federa tausā beati petri et reipublice romanoz disponeret. Qui iureiurando mandatis eius omnibz totis se nisibz obedire promisit. Qđ et fecit. Porro idem papa diu apud regem moraret. grauiter egrotans. in cenobio sci dyonisij per visionē mirabiliē sanitati red ditur. Vnde et ibidem altare in honore sōr apl̄oz petri et pauli ab ipso consecrat. Per idem quoq; tempus edificatū est cenobiū fiacrense in arturensi territorio. ipso dño monasteriū mirabiliē consecrante pīntibz papa stephano ac rege pipino. Si gibert⁹. Pipinus a stephano papa cū filijs suis karolomāno et karolo in regē vngit. et per eos generacio eoz in hereditariē re galis successionis in ppetuū benedicitur. et omnis alienigena ab eius īuasione a postolico anathemate interdicit. Ansel mus etiā vir illustris. cuius soror erat vx or haistulphi regis tulit corpus sancti siluestri pape ad cenobiū monasteriolā a se fundatū. Anno xij pipinus rex ytaliā aggreditur. exercitus haistulphi a frācis vincitur. Haistulphus pacē facere cū rōa nis ad mutū francoz compellit. Karolo mānus monachus ossa sancti benedicti ab batis ab ecclā floriacensi vbi olim tūlata fuerant tollere nititur ut ab ea ad castriū casinū referret. Sed miraculis ut predīm est a deo ostensis et fraudes obsistentibz ab ī cepto prohibetur. Hoc tempe terremotus terribilis frūs est. quo vrbes alie quidē ex toto. alie ex pte subuerse sūt. Alie autem a montibus ad subiecta campestria cū muris et habitatoribz suis integre et saluē. plus q̄ sex miliaria tūs migrauerūt. In mesopotamia ecclā terra dirupta est vsq; ad duo miliaria. Aliaq; terra nimis al ba et harenosa de profundo ascendit. et ex ea aīal mulinū ascendit. inconiminatū humana voce loquens. pronūcians inuasionē gentis ab yeremo aduersus arabes.

Anno xiij karolomānus monachus vitē ne moritur. De sancto bonefacio magūtino et epla eius ad regē anglor. Cap clvij.

Sanctus bonefacius magūtine archie piscopus cū socijs suis in frisia ab īmicis fidei martirizat⁹. et in ful da cenobio quod ipse in thoringia fundaue rat honorifice tumulat⁹. Helymand⁹. Hic bonefacius nanone anglus scripsit huius modi epl̄am ethelbaldo regi anglorum Dño clarissimo ethelbaldo. bonefacius archiepūs legatus germanie romane ecclesie. ppetuā in xp̄o caritatis salutē. Audiuim⁹ q̄ elemosinis intent⁹ furti et rapinā prohibes et pacē diligis et defen sor paupm es. et inde deo gracias agim⁹ Quod vero legitimū matrimoniū spernis. si pro castitate faceres cēt laudabile Sed quia in luxuria et adulterio et cum sanctimonialibz voluptuis est vituperabi le et dampnabile. Qua ꝓpter fili karissime pe nitere et memorare q̄ turpe sit ut tu qui dono dei dnāris. ad eius īiuriā sis libidīs seruus. Audiuim⁹ preterea q̄ optimates pene omēs gentis merciaoz tuo exemplo legitimas vxores deserunt. et adulteras et sanctimoniales constuprent. Quod q̄ sit ab honestate pegrinoī. doceat nos aliene gentis institucio. Nam in antiqua saxoni a vbi nulla est xp̄i cognicio. si virgo in pa terna domo vel maritali sub cōiuge fuerit adulterata. manu ꝓpria strangulatā tre

mant. et super fossam sepulte corruptorē
suspendūt. aut cinguloten⁹ vestibz absasis
flagellant eā caste matrone. et cultellus
pungunt. Et de villa in villā missē occur
rūt etā noue flagellantes donec interi
mant. ¶ Vnnidi quoq; quod est fedissim
genus hoīm. hūc habent morē ut mari
to mortuo mulier se in rogū cremati pa
riter arsuru precipitet. Si ergo gentes de
um ignorantes zelū castimonie habent.
quid tibi cōuenit fili time qui xp̄ian⁹ es
et rex. ¶ Parce ergo aīe tue. parce multi
tudini ppli tui pereūtis exemplo. de quo
rū aīabus rationē redditurus es. Recogi
ta queso q̄ terribilē vindictā deus in an
teriores reges exercuit. cuius culpe quā m
te arguim⁹ conscios. Nam celtredā prede
cessorē tuū stupratorē sanctimonialiū. et
ecclesiasticor̄ priuilegior̄ fractorē splendi
de cū suis comitibz epulantē spūs arripu
it malignus. et sine confessioē et viatico
aī dyabolo sermocinanti et legē dei detes
tanti aīam extorsit. Hosredū quoq; regē
deuor̄ et bernicior̄ carnīdē culpariū reū
tu effrenē egit. ut regnū et iuuenilem
etatē contēptibili morte amitteret. Ob
testam⁹ et obsecram⁹ te ut recorderis q̄m
fugitiua sit p̄s vita et delectatio spurce
carnis per quā eterni cruciatus emūt.
et q̄ ignominiosū sit ut breuis vite hui⁹
mala exempla in p̄petuū posteris relin
quas. Actor. Ex hijs ppendi p̄t hui⁹ bea
ti viri prudencia et libertas spūs in pec
tora regū et p̄napū publice arguendo.
per quā cū p̄ntis vite sc̄imonia ad coro
nā et gloriā martirij felicit̄ puenit. Hu
ic bonefacio successit lullus. de quo loqu
tur vita sancti goaris et etiā hij versus.
Antistes lullus. quo non est sanctior vllo
Pollens diuina tribuēte deo mediana.
Ocurrit morbis. ut totus p̄dicat orbis.

De tyrānide constātini contra ecc̄as. et de alijs quibusdā. Sigibertus. Cap̄ clviij.

Anno imperij sui xviij°. cōstātinus
synodū epor̄ trecentor̄ et xxx cō
stantinopoli congregat. In qua
edicto promulgato de ymaginibz dei et
sanctor̄ eius deponendis. ecclesiā dei ni
mis scandalisat et contra orthodoxos ty

rānisat. Haistulphus rex rupto pa
cis fedre romā obsidet. et pipinus ytali
am repetens eū papie inclusū obsidet et
tultū ad pacis federa repetendū cōpellit
et sēd petro quecūq; erāt sui iuris restitui
fecit. Fulradus abbas sancti dyonisij pa
riensis corpus sancti viti mr̄is a roma pa
risius transtulit. Ex cronicis. Per hos dies
pipinus rex fortiter saxonū munitiones
irrūpit. et post multā stringē eos sub tri
buto redigit. Deinde auernicū pagū de
populando premit. et multa castella ip
samq; vrbem capit. et blandinū vrbis co
mitē cū multis adduxit. Bituricas etiā
vrbem capit. et captā munit. Agenū et
petragoricas et engolismā vrbes aquita
nie deuastauit. multūq; ptē aquitanie
sibi subiugauit. Anno constātini xvi°.
cepit sancti iohīs baptiste in aquitaniā
diuina voluntate allatū est sub rege pipi
no et honorifice susceptū. ac postmodū in
eisdē finibz in ecclesia nobili constructa
cū digno honore reposit̄. Per hanc eī
sanctar̄ reliquiar̄ virtutes. plures tūc
anni regis pipini. qui in bello fuerant
occisi. subito redeuntes resederūt. Sigibertus
Anno quoq; xvi° haistulphus rex lōgo
bardor̄ iudicio dei percussus morte. post
quē desiderius qui erat dux in ptibz
tuscie regnat annis x. et viij. Anno
xvij°. walpertus abbas in ytalia et trode
gundus metensiū epūs pipini regis
ex landrada sorore nepos clarent in gal
lia. Qui goziā cenobiū fundauit i me
tensi prochia. Corpus sancte petronille
virginis petri apli filie rome a paulo pa
pa transponit. In cui⁹ marmoreo sarcofa
go. ipsius apli petri manu sculptū legeba
tur. auree petronille dilectissime filie.
Anno xviij° habdallas p̄sequit̄ ecclesiā
dei. Anno constātini xxi°. turci a mspijs
portis erūpentes armeniā infestant. In
quor̄ patria cū antiquo tpe pestilentia
fuisset. suasu xp̄ianor̄ in modū arnas
se totondereūt. Et qua per hoc signū sa
lus patrie reddita est. hūc tondendi ritū
tenuerūt. Anno xxij° pagānus bulga
ribz dnātur. Gelu magnū fit a kl' octobr̄
vsq; ad februariū. Ex cronicis. Hinc pe

lagus ponti vsq; ad centū miliaria pre glaciei rigore fuit in duriciā lapidis ver sum habens xxx̄ cubitos a supficie in pro fundū. Nix quoq; per xx cubitos illud co operuit. ita ut inde confirmaret̄ mare ac pedibz tularet̄. Intra mensem vo fe bruariū per virtutē dei gelu consassū est in diuersas species. ad instar monasū

Anno xxiij°. stelle vise subito de celo ceci disse. ita omnes terruerūt ut putarent finē mūdi īminere. Sigibertus Anno eodē arodegrandus epūs corpora martirū gor gonij. naboris. nazarij. a roma ad galliā transtulit. Et gorgonii quidē in gorzia naborē in hyliriaco. nazariū autē repo suit in cenobio lorischam. quod cantitur comes illustris a se fundatū metensi ec clesie priori anno tradiderat.

Anno xxiiij°. idem arodegrandus metensiū epūs obijt.

De scō gengulpho mr̄e. Cap̄ clxc

Eo tempe scūs gengulphꝰ in bur gundia claret Ex gestis eius. Hic scūs fontē quendā emit in gal lia. et cum oriri ferit in burgundia. Cu ius venditor dū emptorē irrideret. re pente fontē suū vidit siccatū. Cū ergo q̄ dam die iuxta fontē illū in orto suo mi rabiliter orientē sederet idem gengulphꝰ cū vxore sua adultera. cepit eā argūre de adulterij sui infamia. Quod arimē eā illa vehemēt̄ negaret. facillimā ei purgationē opposuit dicens. Si vis ut credam te sub hac infamia falso labora re. denuda brachiū tuū. et affer michi la pillū de fundo fontis tui. Si illesū brachiū retraxeris credam q̄ innocens sis Quod illa audiens secure brachiū īmer sit fonti. et statī combustū velut ab igne retraxit. Tunc scūs ad illam. Ecce inq̄t appareat veritas flagicij tui. Habe ergo tua et mane per te vel cū adultero tuo. nam sotia mea vltra non eris. Et data ei dimidia pte substancie sue mansit p se. Non multo post dormiens in domo sua occisus est a quodā clerico qui cū vxo re sua adulterari solebat. Cuius corpus dū in feretro ad sepulturā portaret̄. multi infirmi de eius tactu sanati sunt. Dum autē hoc illius vxori referret̄ ab ancilla sua scilicet dnīm suū tangi sām martirē miracula facere. irridens illa et subsan nans ait. Ita inquit gengulphus mira cula faciat ut anus meus cantat. Ayor q̄ ab ano suo turpes sonos et īnumerosos vellet nollet cepit emittē. Quod ei postea contigit omni vita sua in sexta feria. ut quocens in eadē feria in qua vir eius martir effect̄us est. aliquod verbū ab ore proferret. totiens ab ano turpē sonū edēt. Quod audiens rex pipinꝰ ad maiorē gloz iam martiris gengulphi hoc expiri digna tus est.

De crucifixioē ymagis xp̄i. cuius mimicis cōuersi sūt iudei. Caplm clxi.

Tempore quoq; constantini impato ris et hyrene vxoris sue in syria ciuitate bericho. que subiacet an tiochie. iudei ymaginē saluatoris nostri ihesu xp̄i īuenientes in domo cuiꝰdam iudei ibi relictam a quodā xp̄iano qui ibi manserat. eā iniurio se deposuerūt. et omīa obprobria que iudei christo ihesu intulerūt. eius ymagini inferebant il ludentes et in faciem conspuentes. crimi nose cōuiciantes. eamq; pacientes. ma nus et pedes eius clauis configentes. ace tū et fel ei porrigentes. Tandem latere eius apto. exiuit de eo sanguis et aqua. Quod illi supposita ampulla sus̄apientes ad experiendū vtrū fuerūt vera miracu la que ih̄m fecisse audierant omnes in firmos in sinagoga sua collectos hoc san guine aspergebant. et a quocūq; langore detinebant̄ omnes sanabant̄. Vnde tan dem iudei cōpuncti ad adeodatū ciuitatis epm̄ omnes cucurrerūt. eiq; re enarrata ymaginē cū sanguine ei dederūt. Quibz baptisatis. epūs sanguinē per ampullas longe lateq; dirigens predicat magnalia dei. obtestatus omnes. ut singulis annis q̄nto ydus nouembris celebret̄ passio dnī ce ymaginis.

Anno xxv° constātinus impator et hyabdallas āmiras pari vesa nia in orthodoxos desciuīt. multosq; eoz pro xp̄o pimuit. Constantinꝰ insup egre ferens gloriā sanctoz miraculis chorus cantū etiam ypsiuna eoz̄ vbiq; iubet effodi et iactari in profundū.

De quibusdā gestis pipini regis et morte. Cap̄ clxii.

Eodem anno in pncia pipini regis francor inter grecos et romanos celebratur synodus de sancta trinitate et sanctor ymaginibz. Pipinus autē rex remisit auū frēm eudonis patruū scilicet waiferi. qui a waifero ad se et a se ad waiferū transfugerat. captū in bello a suis suspendit in patibulo. Rex vero saracenor amirmonū ab hispania missis legatis et muneribz datis et acceptis initat gratiā pipini regis et amiciā

Anno xxvi°. pipinus vltimo exterminio aquitaniā attrit. sanctonas intrat. Inde waiferi matrē sorores et neptes captas secū adduxit.

Rome paulo papa mortuo constantinus q̄dam subito ordinat̄ sacerdos ex laico. et tyrannica ambitione papatu ūnaso ecclē dei magno fuit scandalo Contra hūc philippus a quibusdā romanor papa constituit̄. et non multo post deponit̄.

Anno xxvij°. longa contentio inter pipinū regem francor et waiferū finit̄. quia waiferus a suis pfidis malor in gratiā pipini pmit̄. et non multo post pipinus moritur̄.

Ex cronicis Iste pipinus ut dicit̄ est ex regalis aule pfecto in regē promotus. in ecclā sancti dyonisij cū multa fuit honorificentia tumulat⁹. felix victoriarū successibz. regnīq; francor eximius. Huius filius extitit karolus ex berta filia heraclij cesaris. Unde in ipo genus grecor et romanor ac germanorū conuenit. Unde merito ad ipm poste a translatū est impiū Sigibertus Hic ergo karolus pipini filius. qui pro felicitatis magnitudine agnoīatus est magn⁹ cōptito cū fratre suo karolomāno regno regnat post eū annis xlviij. Et karolus quidē nouiomi regiam accepit coronā. karolomānus vero in vrbe suessionica.

De duobz pueris consilibz amico et amelio
Ex gestis eorū. Caplm clxij. . .

Tempibz pipini regis francor orti sunt duo pueri miro modo sibi consimiles. Unus ex comite aluernensi. alius ex milite quodā beneuentano. Qui cū a parētibz baptismatis causa romā deferrent̄ in lucu amicitie se inuicē inuenerūt. Et sodalitate inter se firmata romā ingressi sunt

Tantaq; inter pueros societas erat et voluntatis idemptitas. ut vnus sine alio nollet alibi sumere. nec in alio cubiculo requiescere. Oblati igitur sancto pape deuotedit ab eo sunt baptisati. Cui filio comitis imposuit nomē amelius. et filio militis amicus. Multiq; romanor militū eor cū gaudio de fonte sacro susceperūt. Ipse ipse papa duos typhos ligneos parui amplitudine cōpositos auro et gēmis. dedit eis dicens. Accipite hoc donū quod vobis teterni sit in testimoniū. q̄ ego vos in basilica sancti saluatoris baptisaui. Quibz gratuito acceptis ad ppria sūt reuisi

Adultū vero beneuentanū scilicet amicū quasi alterū salomonē deus magna sapientia decorauit. Qui cū eēt annor xxx. pater eius senex langore correptus vir nobilis et suis premonuit xpi militiam exercere. fidē dei seruare. socijs et amicis auxiliū ferre. misericordie opa exercere. et preter hec societatē filij comitis aluernensis et amiciā obliuioi nullatenus tradē. Finitisq; verbis ad deū migrauit. cui filius honorē sepulture debitū exhibuit. Amor autē maligni hoīes iuueni ceperūt inuidere. eiq; dolos et insidias latenter parare. At ille omēs amabat et iniurias sibi illatas patienter tolerabat. Adeo tamen cōtra eū iniquitas ipior creuit. q̄ eū de paterne hereditatis castro cū tota familia eius expulit. Qui assumptis decem seruis suis aut. Festinem⁹ ad auriā amelij comitis michi societate et amicicia iūcti. forsitan nos bonis suis ditabit. Sin autē ibim⁹ ad hildegardē karoli regis francor sororem. que consulē sepe ei⁹ regis consueuit. Euntes ergo ad auriam comitis pueneruūt. sed ipm non inuenerūt. Preerat enī beneuentū visitare ipm amicum suū. cui⁹ patrē audierat fuisse defunctū. Quē non inueniens tristis discessit. se q̄ non redditurū ad patriā nisi prius eū inueniret pposuit. Sed et ipse amicus comitem cū suis querere non cessauit donec apud quendā nobilē virū hospitatū est. Qui audito infortunio quod eis acciderat sponte filiā suā ei in cōiugem tradidit. Qualiter se inuicē querētes inueneruūt et ad au

riā karoli cōueneriē. Caplm clxiij.

POst annū aut̄ et dimidiū ubi t̄isat
tū amicus pisius festinauit cū ser
uus suus quer̄e comitē amelium. et
ipse per biennium iā quesierat amicū. x̄
cū appropiquasset parisius ūeniens quē
dam pegrinū interrogauit si vidisset a
micū milutē beritanū a patria expulsū
Qui cū vīderet se nūq̄ eū vidisse comes
abstractū tunicā dedit ei rogans ut pro
eo oraret ad dnm quatenus labou suo quē
biennio iam pacabat finē ponēret. Pe
grinus ergo uter fractus circa vesperam
ūenit amicū. qui requisiuit ab eo utrū
audisset aliquid de amelio aluernensis
comitis filio. Qui rndit. Quid me pegri
nū deludis. Nonne tu es amelius qui ho
die a me quesisti si vidissem amicū beritta
nū. et hanc tunicā michi dedisti. Cui ami
cus ait. Non sū ego amelius sed amicus
qui non cesso eū quer̄e. Cumq̄ ab eo pe
grino rogatus ut oraret pro eo acceptiss
denarios in elemosinā dixit ei. Festina
miles parisius. ubi spero ūenies eū quē
queris. Festinans ergo amicus ūenit eū
extra parisius iuxta semitā in prato flo
rido cū militibz suis comedentē. Qui cū
vidisset beritanos armatos venientes
cito surrexerūt et arreptis armis obui
am cucurrerūt. Amicus quoq̄ suos aīos
ad pugnā aīauit. putans illos esse pari
sianos milites qui aggredi eos vellēt. Ar
matis igit̄ frenis utriq̄ concurrūt hastas
erigunt. enses euaginant. ita ut nullū
ex istis euadē crederes ingruētis periculū
mortis. Sed deus qui aīcta disponit. in
somnē utramq̄ ptem sistere fecit. Tunc ami
cus ait. Vnde estis milites fortissimi qui a
micū exulē cū sociis suis interficē vultis.
Ad hanc vocē amelius pallidus obstupu
it et amicū agnouit. Mox illis descenden
tibz ūicem stringunt amplexibz. Oscula
sumūt. et de tam īprouida letitia deo gra
cias reddūt. Fidem inter se spondēt et ad
curiā karoli simul veneruīt. Factus q̄ est
amicus thesaurarius regis. et amelius
dapifer. Cerneres iuenes moderatos sa
pientes pulcherrimos. pares uno cultu
et eodē vultu. ab oīb; dilectos et honoratos.

**Qualiter amicus amelium a crimīe libe
rauit. eiq̄ filiā regis tradidit. Cap̄ clxiiij.**

TRansacto itaq̄ triēnio dixit amicus
amelio. Vxorē meā videre desidero
et q̄m citius potero redibo. Tu vō
manens in curia regis caue tibi ab eius
filia. maxīeq̄ a nequissimi comitis har
derici fallaci amicicia. Quo verbis eius
ānuente discessit. Amelius vero sup re
gis filiā oculos iecit. et eā q̄ citius potu
it oppressit. Interea delator hardericus
qui iniquitate gaudebat. et omni probi
tati inūdebat amelium sic alloquit. Nesas
dīne comes amicū thesaurū regis furā
tū esse. et ideo fugisse. Nunc ergo ij meā
fedus amicicie. et fidem meā sup sanctor
reliquias accipe. Quo facto amelius ei se
cretā sua non timuit fideliter pandere.
Cum ergo die quadā ante regē staret
ut aquā illi manibz preberet. harderico
ait. Noli rex aquā recipe de manu scele
rati. qui magis dignus est morte q̄ ho
nore. quia florē virginitatis abstulit filie
tue. Ad hec amelius tremens cecidit. et
stupidus non rndit. Rex aut̄ benignus
eū leuauit et ait. Ne timeas amelī. surge
et viriliter ab hac infamia te defen
de. Qui surgens ait. Noli rex iustissime
verbis mendacibz harderici delatoris cre
dere. sed spaciū consilij michi concede ut
coram te de hac infamia duellū cū eo fa
cā. et eū de mendacio astante curia con
uincā. Quod cū ānuisset rex. amelij cu
sam ihldegardis regina tuendā suscep
Qui diū consiliū quereret amicus ad regis
curiā redeuntē ūenit. Cui prostratus ad
pedes ait. O vnica salutis mee spes. heu
fidem male seruaui. quia crimē de filia
regis incurri. et ante conspectū eius cū
falso harderico duellū statui. Qui cū eō
dem dure increpasset ait. Cōmutem⁹ ves
timēta et equos et vade ad domū meam
et cū prodītore belli deo adiuuāte pro te
pugnā. sed caue ne tangas vxorē meam.
Cumq̄ flentes discessissent abiit amicus
ad curiā regis sub specie amelij. et amelī
us ad domū socij sub specie amici. At vxor
amici ut vidit amelium credens suū ee virū
amplexū et osculū ei prebere voluit. At ille

respondit. Recede a me. quia instat michi tempus flendi non gaudendi. In nocte autē cū eandē intrassent tām. ensem inter se et ipsam posuit. Vide inquit ne m̄ appropīquaueris. quia statī hoc ense morieris. Sic reliquas duxerūt noctes donec amicus rediit. Interea amicus indutus socij vestimētis ad regē ingrediens se contra hardericū pro infamia pugnaturū obtulit. Cui rex ait. Noli timere comes. quia si victor fueris eandē filiā meā belixendā pro vxore tibi trādā. Mane igit hora p̄ma hardericus et amicus armati exeūt in campū astante rege et tota gente parisiana. Tunc amicus constrictis sue notā timens hardericū sic alloquit. O comes nimis stultū accepisti consiliū q̄ mortē meā tam audenter appetis. et te mortis p̄cipulo tam īprudenter cōmittis. Sed si falsū crimen quod michi imponis velles refellere. et duellū exiri ale remittere semp meā amicitiā et seruitiū posses habere. Ad hec ille furibundus respondit se de amicitia eius et seruitio non curare. sed et caput eius auferre se velle. Jurat igit eū filiā regis oppressisse. iurat et amicus hardericū mētitū esse. Certantibz illis victus est hardericus et amputauit amicus caput ei⁹. Cui rex vnicā filiā ab infamia liberatā in vxorē tradens. quandā iuxta morem ciuitatē ad inhabitandū eis dedit. Qua susceptā gaudenter amicus ad domū suam vbi erat amilius festinauit eiq̄ dixit. Ecce de harderico traditore te vindicaui. et filiam regis tibi desponsaui. Quā ille reuersus suscepit. et in p̄fata ciuitate cū ea habitauit. Qualiter amicus lepra p̄cussus et abiectus ab amelio est susceptus. Ca. clxv

Amicū vero cū vxore sua manentē p̄cussit deus morbo lepre. ita ut de lecto non posset surgere. Quē cū vxor eius obias nomine exosū haberet. ut eū multociens suffocare vellet. vocatus ille duobz seruis suis ait. Tollite me de manibz vxoris mee. et phūq̄ meū latenter accipite. et ad berichanū castrū me portate. Quod cū fecissent. turba obuia quesiuit quis eēt infirmus quē illuc deferrent. Iste est inquiūt amicus dīs mīs lepra p̄cussus. qui ad vos venit rogans ut ei misereamini. Vox illi impij seruos verberauerūt. et ip̄m amicū de curru proiecerūt. minantes eis mortē si amplius hoc verbū repeterent. Tunc amicus in fletū p̄rūpens ait. Pijssime deus aut mortem michi tribue. aut michi misero misericordie subsidiū porrige. Post hec roma se p̄duci fecit. vbi papa constantinū ei obtulit cū multis romanis militibz. qui eū de baptismi fonte susceperūt. et magna humanitatis auxilia sibi suisq̄ sufficiēter p̄buerūt. Post triennū vero fames tam grauis orta est in ciuitate ut eam a se pater filiū expelleret. Tunc seruus suis vrgentibz inde recessit. et ad domū comitis amelij p̄duci se fecit. Ante cuius curiā cū tabellas more taliū infirmorū tangeret. comes audiens dixit cuidam seruo suo. Pane et carnes accipe et romanū ciphū optimo imple vino et defer illi infirmo. Minister ut iussū impleuit reuersus dixit. Per fidem meā dīe nisi ciphū tuū tenerē illū esse credere quē habet infirmus. quia ambo videnter vnius pulchritudinis et magnitudinis. Cui comes infirmū ad se p̄duci fecit. et interrogauit vnde eēt. vel qualiter ciphū talem acquisisset. Qui rīndit se berichano castro oriundū fuisse. et rome a papa deus dedit. ciphū et baptismū recepisse Statim ergo comes illū eē socium suū cognouit qui eū a morte retinuerat. et filiā regis in vxorē ei dederat. Proiectiq̄ se super illū clamans et flens. eiusq̄ oscula et amplexans. Vxor quoq̄ eius curribus solutis trinibz sup eū multas lacrimas effudit. memorans qualiter hardericū delatorē fortiter expugnauit. Demū introduxerūt eū in domū. et in loco preciosō eū collocauerūt. eiq̄ oīa bona sua tōcommiserūt. Qualiter eū amelius sanguine filiorū suorū aspergēs curauit. Cap clxvi.

Quadam nocte visus est angelus domini raphael eū vocare. eiq̄ precipe ut diceret amelio comiti ut tuos duos filios eius interficeret. ip̄mq̄ sanguine illorū ablueret. et sic sanitatē recu

Postea dū ille

peret. Quod cū ille cū magno tremore o
miti retulisset. primo quidē comes grauiter accepit. Memor autē beneficior eius qui se pro eo coram rege obtulerat primo mortis accepto matrone ad lectū filior dormientiū prexit. et incūbens super eos amarissime fleuit dicens. Quis vñq̄ audiuit filios patrē sponte interficē. Heu filij mei amodo non ero vobis p̄ sed truentus lanator. Et stillantibz sup eos lacrimis exanimi siit. Fratremq̄ patris respicientes videre ceperūt. Quibz etatē trium annior iam habentibz dixit. Fusus vester prochdolor in luctū conuertet. quia sanguis vester innocens ab ipio p̄re effūdetur. Hijs dictis eos decollauit eorq̄ cadauera cū capitibz in leō coopta q̄ dormirent reposuit. Sanguinē vero quē collegerat socii aspsit dicens. Dñe ihu xp̄e qui fidem hoīibus seruare precepisti et le prosū verbo tuo sanasti. huī socii meum dignerio mūdare. pro cuius amore sanguinē filior meor non timui fundere. Sanctū ergo mundatq̄ est et a comite vestimētis suis optimis est indutus. Dū autē ad ecclesiam curreret. ut ibi deo graciās redderet. mox tintinabula deo volente per se sonare ceperūt. Quod ut ꝓplus audiuit vndiq̄ admirando cucurrit. Comitissa vero cū vtroq̄ incedere pariter videret. cepit querē quis eor maritus eius cēt. Indumenta inquit amboz cognosco. sed q̄s eor sit comes penitus ignoro. Cui comes ait. Ego sū amelius. et iste est socius meus amicus. qui factus est sanus. Verūptamē crebra comes suspiria trahebat. et mortē filior mente reuoluebat. Cumq̄ comitissa iuberet afferri pueros ut congratularentē eis. comes ait. Dimitte eos placato sōno quiescere. Post hec solus thalamū ītrauit ut sup eos fleret. et inuenit eos in lectulo ludentes. Circa quor colla matricēs ad modū fili rubei vsq̄ ad mortē eor apparuerūt. Et suscipiens eos comes in vlnis suis deportauit eos ad gremiū vxoris sue et ait. Gaude cōiunx q̄a filij tui viuūt quos occidi angeli iussione. et eor animas mūdatas est sanguine. Ex hac ergo comes et comitissa vsq̄ ad extrēū vi
te seruando castitatē. dei seruicio insistebant deuote. Alnus vero cōiunx ei quia arrepta est a demone et cadens per precipitiū expirauit. Almicus itaq̄ monit ad hereticanos exercitū. et cū diu obsedit eos donec se victos reddiderūt. Quos ipe benigne suscepit et oēm offensionis culpā benigne condonauit. Deoq̄ vlterius in timore seruiens pacifice cū eis habitauit. De stephano papa et tyrannide cōstātini. Sigi

Anno cōbertus. Caplm clxvij.
stantini xxvij°. constantino pseudo papa per zelū fidelitū ab ecclā deturbato. oculisq̄ priuato. stephan⁹ romāe ecclē xcij⁹ presidet. Hic tam ab ytalia q̄m a gallia episcopor synodū rome congregat. in qua oīa a constātino ordinata recordiāt preter baptismū et crisma. decernente synodo ut epi ab illo ꝓsecrati ad gradū quē ante hanc consecrationē habebant redirent. Et si digni iudicarentē electi itiñ cōsecrarentē. sed ad altiorē gradū vel ordinē nūq̄ ascenderent. Iam vero ab illo in diaconos vel presbiteros ordinati. ōino degradarentē. et in religioso habitu pseuerarēt Veneracionē etiā sanctarū ymaginū confirmat. earūq̄ ꝓfanatores anathematisat. Constituit etiā ut omni die dñico ad missā. gloria in excelsis deo cantetur. Anno xxviij°. desiderius rex longobardorū sub obtentu orandi romā ingressus aliquos nobiliū romanor captos excecauit. Anno xxix constantinus imperator d̄no a deo auersus virū sanctū stephanū per vl" annos inclusit etiā gentibus reuerendū amara morte martirizauit. Omnes etiā sibi subiectos iurare coegit sup sancte crucis lignū ne aliquā dei scārumq̄ eius ymaginē venerarentē. Eos q° q̄ qui dei genitricē inuocabant. et eos q° vigilias deo agebant. eos qui ecclesijs assueti religiose viuebant. Eos qui a iuramentis et īmūdicijs abstinebant. eos qui reliquias sanctor penes se habebāt. Hos et hui⁹modi dampnans patrimonijs p̄uauit. et oīb⁹ modis cruciauit. Qui reuerendiores erant. eor barba cera et pice illitis eos comburebat. Monachos ut vxores. monachas ut viros ducerēt cogebat

Quod etiã multi vitãtes martiriũ me
ruerũt. Nec sub aliquo gentilis pfecu
tõe plẽs q̃ sub hoc martirisati sũt. Ex chro
nis. Karolomãnus rex frater regis karoli
magni tũ biennio regnasset obijt et ps
regni eius ptibz karoli se vniuit. sicq ka
rolus regnũ monarchiã tenuit. Sigiberto
Anno xxx°. hunaldus dux aquitanie ro
mã quasi ibi pseueraturus venit. Qui ad
longobardos fugiens apostotauit. ibiq nõ
multo post lapidibz obrutus male perijt.
Constantinus impator contra bulgares
nauali prelio pugnaturus. nauibz suis fe
re duobz milibz impetu aquilonis cõtri
tis totũ pene exercitũ amisit. De adriano
papa et quibusdã gestis karoli. Cap. clxviij

Anno xxxi° adrianus papa ro
mane ecclie xviij° presidet. Hic ad
reprimendã rabiẽ hereticorũ. ymã
gines dei sanctorũq; execrancium nimis labo
rauit. et libro aduersus eos edito multis
scripturarũ inductionibz roborato eorũ er
rores infirmauit. fidemq; rectã solidauit.
Hic in offertorijs et offertoriorũ versibz qd
geminatũ est geminauit. Karolus rex
ad saxonicã bellũ aũm intendit. Here
burch ciuitatẽ cepit. hyrmensiũ phanum
destruit. Ibiq; siti laborante exercitu sub
ito in torrente largissime aque effuse sũt
diuino nutu. votiq; compos karolus ob
sides accepit a saxonibz. Anno xxxij° a
drianus papa ad tuendas res ecclesie karo
li romã accersit. Quo p gens papiã ob
sidet. Ibiq; relicto exercitu romã puenit.
sanctã resurrectionẽ ibi pegit. Postea re
diens papiã cepit. itiq; romã rediit. Sy
nodũ constituit cũ adriano papa aliisq;
cliij. religiosis epis et abbatibz. In qua
adrianus papa cũ vniuersa synodo dedit ei
us eligendi pontificẽ et ordinandi. sedẽ
apostolicã. dignitatẽ quoq; patriciatus.
Insup archiepiscopos et epos per singulas
prouincias ab eo investituram accipe diffini
uit. et ut non nisi a rege laudetur et in
uestiat epis. a nemine consecretur. Omnes
q; huic decreto rebelles anathematizauit.
et nisi resipiscerent bona eor publicari p
cepit. De victoria karoli de longobardis et
nece sanctor anna et amelij. Ex gestis eorũ

Hic itaq; adrianus Caplin dixit.
papa ut predicũ est legatos suos
ob ecclesie romane defensionẽ mi
sit ad karolũ regem francor. quia valde
affligebat a desiderio rege longobardo
rũ. Mox idem karolus rex mitissimus
atq; xpianissimus misit eidẽ desiderio nũ
cios suos deprecans ut ciuitates et reteri
que beato petro abstulerat pacifice red
deret. promittens etiã ei dari xviij soli
dos auri. Sed cũ neq; precibz neq; mune
ribz eius ferocitatẽ flectere valeret cõgre
gauit regni sui multitudinẽ. ducũ primi
pũ et aliorũ fortissimorũ militũ. nec non
epor et abbatũ. Inter quos fuit venera
bilis albinus andegauensis epus. cuius vi
ta et meritũ iam in seculo floruerat.
Cumq; rex ad clusas ppinquasset. et vo
lens pacifice beati petri iusticias recipe
et sic ad ppria redire nullatenus desideri
mentẽ maligna potuit inflectere. qui cum
exercitu suo ad resistendũ fortiter in ipsis
clusis assistebat. quas faburis materijs mi
rifice munire fecerunt. Deus iniquã eius p
teruiã conspiciẽs. dũ vellent alia die fu
gi ad ppria reuerti. misit terrorẽ validã
q; trepidationẽ in cor eius. oiũmq; longo
bardor. ita ut eadẽ nocte ppriis dimissis
tentoriis et omni supellectili fugã omnes
arriperent nemine psequente. Quod cer
nens karolus cũ exercitu pseruus est eos
In quo erant comes amelius et amicus.
Qui ppria quidẽ officia in curia regis a
gebant. et tamen operibz xpi cotidie stu
debant ieiunando orando et elemosinas
faciendo. Postea vero desiderio cũ paruo
exercitu suo in campania resistente mari
mo exercitui francor. anglor. teutonicorũ
et aliarũ gentiũ que in ytaliã intrauerant. facto cõgressu in loco qui dicebatur
tunc pulchra silnula qua delectabilis e
rat. mortua est ibi non pua multitudo
exercitus vtriusq; karoli salicz et deside
rij. Et ob hanc interfectionẽ. locus ille vs
q; hodie mortalis vel mortuaria vocatur.
Ibi etiam interfectus est gener regis comes
amelius et socius eius amicus. Quos eũ
deus vnanimi concordia in dilectione et
vita cõiunxit. in morte quoq; separare noluit.

Desiderius autē cū suis velociter papiā obfugit. et karolus eū psequens ciuitatem ex omni pte vallauit. Uxorē regis nā hildegardē cū filijs suis adduci fecit Hortatuq; igit̄ beato albino cū ceteris episcopis et abbatibz ut ecclesiā ibi fabricarent et interfectoz corpora sepeliri iuberent. fabricate sunt ibi due ecc̄ie. Una iussu regis que dedicata est in honore beati eusebij vercellensis. altera iussu regine in honore beati petri. Ex cronicis Cū autē per sex menses rex vrbem obsedisset magnū habens desiderium visendi apostoloz limina. velato exercitu romā profectus est. Ubi dum in sabbato sancto ad beatū petrū appropiquasset. fere vno miliario pedestris festinauit. omēsq; gradus ecclesie singillatim osculans ad adrianū papā vbi scilicet in atrio sup gradus assistebat iuxta fores ecclesie puenit. Illic ergo celebrata paschali solempnitate cōcessit ciuitates et territoria beato petro. sicut in cartē monstrat donatione. Sigibertus Rex autē quia amelium multū dilexerat. et socium eius amicū. misit mediolanū. et iussit auferri duas archas lapideas. in quarū vna conditus est amelius iuxta ecclesiā beati petri. in alia vero amicus apud ecclesiā beati eusebij. Reliqua vero corpora hic et illic sunt sepulta. Mane autē facto diuina dispositioē inuentū est corpus amelij cū sarcophago iuxta sarcophagum amici in ecc̄ia regali. Interim exercitus karoli in obsidione ciuitatis laborauit. donec post decē menses obsidionis. multis iam obsessoz languoribz et clade deficientibz dei nutu rex karolus desiderium cū suis cōprehendit. et eoz regnū sue potestati subiugauit. Ipmq; desiderium et eius cōiugem secū in francia duxit.

Passi sūt autē xpi milites amelius et amicus sub prefato desiderio iiij̄ ydus octobris. Adhuc de gestis eiusdē karoli regis Sigibertus. Caplm clxv.

Anno tostantini xxxiij̄. saxones rupto pacis federe francoz fines premūt igne et cede. sed tamen ecc̄iaz in fricassar non queūt incendē. quā sanctus bonefacius benedixit. eamq; nūq̄ cremā dā predixit. Ex cronicis. Hoc cū audisset karolus saxoniā repetens triplici exercitu tonauit saxonibz. et ei victoria puenit in omnibz. Sigibertus. Karolus rex offensus dissonantia ecc̄iastica tantus inter romanos et gallos. et iudicauit iustius cē de puro fonte q̄ de turbato riuo bibē duos clericos romā misit ut auctentica cū romanis diuerent. et gallos doceret. Et primo per hos metensis ecc̄ia et per illam oīs gallia ad romani tantus auctoritatē est reuocata. Quicquid autē per longa tempa longobardi romanis abstulerant. karolus eis restituit. Regno vero longobardoz destructo totā ytaliā sub iure regni francoz redegit. Taliter longobardi victi regnare destiterūt. post annos ducentos q̄tuor. ex quo in ytalia regnare ceperūt. Anno xxxv.o saxonibz heresburch castrū obsidentibz gloria dei sup ecclesiā apparuit omnibz. duobz scilicet scutis sanguineo colore flammantibz. quos dā motus ut in bello pernoctantibz. Karolus saxoniā velut tempestas protrit. munitiones irrūpit. et ad hoc eos impellit ut se et patriā ei dedāt. et datis obsidibz se xp̄ianos futuros spondeant. Ex cronicis. Deniq; victoria de longobardis adepta totaq; ytalia subiugata karolus romā rediit. synodū constituit cū adriano papa aliis q̄ centū liij. religiosis epīs et abbatibz. In qua adrianus papa cū vniuersa synodo dedit ei ius eligendi pontificē et ordinandi aplicam sedem dignitatē quoq; patriciatus. Insup archiepōs per singulas prouincias ab eo ūuestituram accipere diffinuit. et ut nisi a rege laudet̄ et ūuestiat̄ epīs a nemine consecret̄. Omnes q̄ huic decreto rebelles anathematizauit. et nisi resipiscerent bona eoz concessit publicari. De interitu constātini et impio leonis q̄rti Ca.

Constātinus autē impator clxxi. plagā pessimi incendij diuinitus pacit̄. et clamans adhuc viuus igni sū inextinguibili traditus miserabiliter moritur. Sigibertus. Ideo constātini filius cepit impiū anno dñi dcc.o lxxx.vij.o

ąundi ſcīlicet iiij dcc°. xl°. et impauit ānis quinq;. Cronographus Hui⁹ anno primo quibuſdā rebellionē in ytalia meditan/tibꝫ. ytaliā repetit rex potens karolus. vrbem forū iulij capit. et ducē eius ro landū rebellionis intentorē decollari precipit. Capta quoq; taruiſa vrbe. cetis maeſtate ſui nominis terrorē incuſſit. Sigibertus Eodē anno wiſichindus dux ſaxonū in normāniā fugit. Saxones baptiſati pacīſcunt ut ingenuitatē ſuam et omnia ſua ꝓdant ſi vnq; a fidelitate xp̄i et regis diſcedant. Anno ij° karo lus rex in hiſpania ceſaraugustā vastā do delet. pampilonia obſidet. eaq; capta muris deſtructis. vascones duosq; ſarra cenor⁹ regulos ſubitit ſibi. Aliasq; vrbes t dedicionē accipit. Anno iiij°. karol⁹ al biā fluuiū tranſgredit. ibiq; in eius gra tiā bardogrueenſes et norduite baptiſant. Obijt ſanctus ſturī primꝰ abbas fuldēſis. Anno q̄nto madi āmiras multos utri uſq; ſexus ꝓ xp̄o martiriſat. Karol⁹ rex oracionis cāusa romā vadit. ibiq; filij eius vngunt in reges. pipinus ſup yta liā lodouicus ſup aquitaniā. Leo impe rator cū inſaniret cupiditate circa precio ſos lapides adamauit magne etie corona et accipiens portauit eā. et exierūt car bunculi in capite eius. et captus a febre mortuus eſt. De impio hyrene vxoris eius et eventibꝫ illius tpis. Cap̄ clxxxij.

POſt quē vxor eius hyrene cū filio eius conſtātino impauit annis x. Cepit autē anno dn̄i dcc°. lxxxij°. ąundi ſcīlicet q̄ttomilleſiō dcc°. xlv°. Hu ius anno primo conſtātinopoli quidā la minā aureā inuenit. et ſub ea virū iacen tē cū hac ſcriptura. Xp̄us naſcet ex virgi ne maria et credo in eū. Sub cōſtātino et hyrene impatorib⁹ o ſol tūc me vide bis. Saxones rebellant. et a karolo bello victi. ſedicioſos vſq; ad quatuor milia q̄n gentos ei tradiūt. et obſides ei tribuīt. Anno v°. ſignū cruris in veſtib⁹ hoīm ap parebat. Anno vi°. bellū inter francos et auares oritur. ſanguis de celo in terrā profluxit. Anno vij° thaſſilo dux baioarie contra karolū regem reus maieſtatis ad iudicatur. Vnde a karolo attonſus cū filio eius theodone in monaſterio relegatur. In ytalia inter grecos et romanos pug natur. et in oībus karolus ſuus proueſ ſe victoriā letat. Inſtancia ſtauracij patri arche conſtantinopolitani et adriani pape ſecundo apud nicheā vniuſalis ſynodus trecentor⁹ l. epō⁹ congregat. In qua fides catholica in preſencia hyrenes et filij eius conſtantini cunctor⁹ ſubſcripcione roborat. Et hereſis execrandū ymagines dei in pe tuū abdicat. Cōiuratio valida facta eſt ab auſtraſijs contra karolū regem. auctore hardrico. Qua detecta multi aut mēbris truncant aut exiliant. Anno viij° karol⁹ colonie ſup renū pontes duos conſtruxit. et munit. et ſlauiā ingreſſus eā ſubigit. Adelgiſus filius deſiderij regis. qui victo patre ſuo ad grecos confugerat. aiātus auxilio grecor⁹ ad ytaliā venit. aut ad re petendū regnū. aut ad inferendā vltionē Qui ꝓcto bello cū francis. tentus ab eis. a maia morte pemptus eſt. Anno nono ka rolus rex honeſtati ecīaſtice oīno intenti legendi et orandi p̄ſallendi diſciplinā cor rexit. Pendens etenī utrūq; gallos a ro manis in cantando diſcrepare. meteniſes vero ſola natiue lenitate paululū ąd diſ ſonare. per cantores rurſus ab adriano pa pa a roma directos diſſonanciā correxit. Circa pauper eciā ſollicitus non ſolū in regno ſuo. verū et tranſmarina in egip to ſyria et affrica. precipue in ieroſolimis liberalitate elemoſinar⁹ xp̄ianis pauperib⁹ ſolaciabat. Tranſmarinor⁹ regum amici tias ob hoc expetens maxime ut xp̄ianis ſub eis degentib⁹ eſſet releuacio. De alcui no qui et albinꝰ. et ſcīptis eius. Cap̄ clxxxij

ALcuinus de britannia oriundus ma giſter delicioſus regis karoli ſcīa liū. hoc tempe prepollet in gallia Cuiꝰ precipue magiſterio ipſe rex omnes artes didicit liberales. Hic multa ſcripſit inter que eminent libri de ſancta trinita te ſcripti ad ipm̄ regem. Hic eciā iuſſu ip ſius regis diuinā correxit hyſtoriā. Iehnā dus. Hic alcuinꝰ a regib⁹ anglis pro pace miſſus ad karolū. ab eo fotus eſt hoſpicio. et apud eū reſedit vir undecūq; doctiſſimꝰ

Et XXIIII Hymnes

Qui karolū instituit in dyaletica et re
thorica et precipue in astronomia. Hic ō
niū angloꝝ post bēm adelmū et bedā doc
tissimꝰ fuit. et pluribz libris ingenij pue
rilī fecit. Prelatus est a karolo monasterio
beati martini turonensis Et romam.
Adhuc enī erant in ecclā illa monachi v
bi corpus eius requieſcat. Qui ut refert
sanctus odo abbas viuebant deliciose ni
mis et induebantᵘ vestibz sericis. eoꝝq; ta
pecia erant aurei coloris. In cuꝰ ec
clesie dormitorio ingressi sunt angeli duo
Unus extendebat indicē. et alter mona
chū quē ostenderat illi pricabat. Unde
qui vigilans hoc videbat euasit. et ange
lī eundē adiurauit dicens. Adiuro te p
nomen ōipotentis ne me pricias. Hoc
itaq; monasteriū post hec ut dem est do
nante karolo suscepit regendū alcuinus
sticna vitaq; preclarus. qui et sapie stu
diū de roma parisius transtulit. quod il
luc quondā a grecia translatū fuerat a
romanis. Fuerūtq; parisius fundatores
hui⁹ studij quatuor monachi bede discipu
li scilicet rabanus et alcuinꝰ. claudius et
iohannes scotus. In cronicis autē metro
polis arelatensis ita legitur. Omnipotens
rerū dispositor ordinatorq; regnorū et tē
porū cū illius admirande statue pedes
ferreos vel testeos cōminuisset in romanis
alterius non minus admirabilis statue
caput aureū per illustrē karolū erexit
in francia. Qui cū in ociosis ptibz solus
regnare cepisset. et studia liberalī vbiq; es
sent in oblivione. ideoq; vere deitatis cul
tura reperet. contigit duos monachos sco
tos de hybernia cū mercatoribz britannijs
ad litus gallie deuenire. viros et in secula
ribus et in sacris scripturis incōparabiliter
eruditos. Qui cotidie cū nichil ostenderēt
venale. ad cōuenientes emendi grā tur
bas clamare ceperūt. Si quis sapiencie
cupidus est veniat ad nos. et accipiat eā
nam venalis est apud nos. Tamdiu con
clamata sūt ista. donec ab admirantibz
et insanos illos putantibz. ad aures re
gis karoli semp amatoris sapiē sūt pla
ta. Qui celeriter illos ad presenciā suam
euocatos interrogauit si vere sapiencia cū
haberent. ut ipse compit. Sapienciā inq;
unt et habemꝰ. et in noīe dñi eam dig
ne querentibz dare pati sumꝰ. Qui cū
quesisset ab illis quid pro ipsa peterent
responderūt locū tantū oportunū et aīas
ingeniosas. et sine quibz ista peregrinacio
transiri non potest. alimenta et quibus
tegam̄. Quo ille precepto ingenti gaudio re
pletus. primū quidē vtriusq; apud se pa
uo tempe tenuit. postea vero cū ad expe
diciones bellicas vigerēt. vnū eoꝝ nomine
clementē in gallia parisius saluari resi
re fecit. cui et pueros nobilissimos medio
cres et infimos satis multos cōmodauit.
et eis prout nāturū habuerūt victualia
ministrari precepit. habitaculis oportunis
ad habitandū deputatis. Alterū vero in
ytaliā direxit. cui et monasteriū sancti
augustini iuxta ticinense vrbem id ē pa
piam delegauit. ut illuc cū voluissent
ad discendū congregari potuissent. Au
dito autē albinꝰ de nacione anglorū p gra
tiam sapientes ac religiosos viros susceper
karolus. consciensa naui venit ad eū cū
suis socijs in omnibz scripturis exercitatus
utpote doctissimi bede discipulus. Quē rex
usq; ad finē vite sue iugiter secū retinuit
nisi cū ad ingruentia bella processit.
Deditq; illi abbaciā sancti martini. ut
qñ ipse absens esset. illuc requieſcēt et
ad se confluentes doceret. Cuiꝰ in tantū
doctrina fructificauit. ut francī antiq;
romanis et athenienſibz equarentᵘ De
quorum in epla scriptis eius. Ca
ad ethelardū epīm an dcc xcviij.
cessorē ethelberti et lamberti suc
cessorē aut inter ceteros. ut cū roma vadēs
karolomānū imperatorē nepotē hui⁹ ka
roli de quo beneficius locutus est visitaret
non adducēt clericos vel monachos versi
coloribz et pōpaticis vestibz indutos. qđ nō
solent francorū clerici nisi religiosis vesti
bus amiciri. Actor. Scripsit autē alcui
nus qui et albinꝰ de sancta trinitate li
bros tres. Scripsit et ad discipulos suos li
brū vnū dyalogoꝝ. Sententiarū libr. i.
Sup geneſim ad literā libr vnū. Super
cantica canticoꝝ libr vnū. Epistolarū ad
hebreos libr vnū. Super ecclasten libr. i.

Super iohēz li. vij. Ad eulaliā virginem de raaone aīe libū vnū. Ad fidegisū dyalogū de trinitate li. i. De hijs autē pauca q̄ sequūt hic inserē libuit. In libro siquidē ad karolū tercio. ex quo vīsona et antiphone de trinitate videntē cē sūpta loquitur ita. Alcuinus in libro iij de trinitate . .
Adesto deus vnus omīpotens pater et filius et spūs sanctus. Doce fidem. erudi spem. īfunde caritatē. Velle michi adiacet. sed hoc non ame sed a te. mūdū et terras relinq̄te et relū petere. Sed ībealia pluma est velle sine subsidio tuo. Da fidei pēnas ut volē sursū ad te. Vanc fidē per te de te in te confiteor te vnū in substāaa. trinitatē in psonis confiteor. Te semp idem cē viuē et intelligere confiteor. Genitor genitus regenerans o beata trinitas. fons flumē irrigatio. o beata trinitas. Inuisibilis ītuisibilit̄ visibilis ītuisibilit̄. ītuisibilis visibilit̄ o bēa trinitas. A quo. per quē in quo oīa o bēa trinitas. Vita viuens vita a viuente. vite fientor viuentiū o beata trinitas. On a se. on ab altero. on ab vtroq̄ o beata trinitas Verax pater veritas filius. veritatis spūs sanctus. Deus supra quē nichil. extra q̄ nichil. sine quo nichil. Deus sub quo totū in quo totū. cū quo totū. Te ītotam⁹ te adtam⁹. te laudam⁹. Exaudi exaudi exaudi. Spes nostra salus nr̄a. honor noster. Libera nos salua nos. iustifica nos o beata trinitas. O beata et benedicta et gloriosa trinitas. O vera sūma sempit̄na vnitas. miserē miserē miserē nobis. Tibi gloria tibi laus tibi gr̄aarū actio in secula sempiterna o beata trinitas. Idem ad eulaliā v̄ginē in fine epl̄e . ¶ Te homo laudet alme creator pectore mente. Pars amore non modo p̄ua pars quia mundi est. Sed tibi sancte solus ymago magna creator. Mentis in arce pectore puro dū pie viuit. O deus et lux laus tua semp pectora et ora. Comple ut ut te semp amem⁹ saīs vbiq̄. Idē sup ecclīa sten . Alcuin⁹ ingrediens patrū sancta prata pioꝝ. Carperet ut flores per pia rura sacros. Cronographus. Eodem tpe fundatū est sub ytherio abbate tournaricē se cenobiū. quod a beato martino turonēsi ecclesia tam exordiū habuit q̄ subsequ⁹ incrementū De impio constantini filij leonis. et eventib⁹ illi⁹ tp̄is. Sigibertus Ca

¶ Anno imperij yrenes clxxv. et constantini decimo. idē constantinus matrē suā yrenē imperio priuat. solusq̄ septē annis impat. Cepit autē anno dñi dcc° xcij. a mundi scilicet q̄ntomillesimo dcc° lxxv. ¶ Eo tpe karolus rex francoꝝ regnū anarox terra maiestat̄ impetit. eis q̄ in sola fuga spem euadēdi relinquit. ¶ Anno imperij sui p̄mo constantinus congressus chaydamo bulgaro turpit̄ victus dehonestat̄. Chaydamus sublato oīi apparatu dētatur. ¶ Pipinus karoli regis ex concubina filius gibbo deformis. a quibusdā francoꝝ primoribꝫ promissione illectus contra patrē cōiurauit. Unde cōuictus tonsurat̄ et in pumnia cenobio retrusus vsq̄ ad finē vite deo militauit. Complices vero cōiuraaonis alij exiliant̄. pauci periimunt̄. ¶ Anno ij° feliciana hereſis condempnat̄. et in presenaa adriani pape ab ipso felice auctore abdicat̄. Hec here ses asserebat filiū dei in diuina naturā verū deum cē. in humana vero naturā nūcupatiuū. Item in diuina naturā eū esse verū filiū dei. in humana vero adoptiuū. vnā p̄sonā dei et hoīs diuidēs in duas p̄sonas scilicet veri filij et adoptiui. ¶ Saxones in fide dei et fidelitate regis vacillant. ¶ Anno iij° constantinus impator multos p̄ncipū sibi suspectos oculis priuat. ¶ Karolus rex non solum patria lingua sed etiā pegrinis linguis eruditus barbara et antiquissima carmina. quibꝫ veterū regū bella et actus canebant̄ scripsit et memorie cōmendauit. Inchoauit etiā gr̄amaticā patrio sermone. Mensibꝫ anni iuxta p̄priā id est teuthonicā linguā vocabula imposuit. Ventos etiā duodecī propriis nōibus appellauit. cū ante quatuor tantū medianles venti nōinarent. ¶ Anno iiij° saxones virtute karoli contriti reddūt se xp̄i et regis fidelitati. ¶ Karolus rex xp̄ianam religionē sancte et pie colens. ecclesias dei oīmodis honorabat et ornabat vasis sacris et vestibꝫ edicens ut ne ianito

S 476
Rés

tibz quidē liceret cōi habitu in ecclesia ministrare. Extruxit etiā aquisgrani basilicā plurime pulchritudinis. Ad cuius structurā a roma et rauēna columpnas et marmora deuehi fecit. ¶Anno q̄nto leo romane ecclē xpiāj presidet. Qui mox clauem confessionis sancti petri cū vexillo romane vrbis karolo regi misit. ¶Anno vi° yenricj dux forojulianor expoliato in pānonia auarorꝝ p̄ncipe p̄ingo. iestimabilē thesaurū eius misit regi karolo. ¶Tudum princeps auarorū se et patriā suā karolo regi dedit. et gratiā baptismi p̄cepit. De uerato impio hyrenes et inadenubz eiusdem tempons. Caplin Clxxvi.

¶Anno vi° hyrene impatrix sup eretto sibi impio femineo dolore abusa constantinū filiū suū oculis et imperio priuat. et sola annis quatuor impat Ex cronicis Eodem anno solis orbita obscurata est. itā ut in mari naues oberrarēt et dicerent hoīes quia ꝓpter execratiōnē impatoris hoc factū est. ¶Anno hyrenes primo leonē papā celebritatē letanie maioris agentem romani capiūt linguam ei oculosq̄ euellunt. Cui vox et visu reddito diuinitus. itā oculos et linguā eruunt radicitus. relinquētes eū seminiuū in sanguine suo reuolutū. Cumq̄ ab ipis carnificibz in monasterio sancti hyemsini in custodia teneretur. rursus videndi ac loquendi officiū diuinitus ei reformat. Et tandē de manu eoꝝ erutus. ad karolū regem fugit q̄ totius. Sigibertj. Anno hyrene secundo karolus rex leonē papā in sede romana recollocat. Ipse quoq̄ romā properat. causas examinat reos regaliter dampnat. et omnes romanoꝝ motus sedat. ¶Gerardus dux baioarie in pannonia auaribz congressus perimit. De quo in visione werechim legit q̄ inter martires sit ānumeratus. ¶In mense iulio cōtra naturā aspera et gelu concreta bis fuit pruina. sed nichil fructibz nocuit. ¶Anno tercio romani qui ab impatore constātinopol' iam diu aīo discesserant tunc accepta occasionis oportunitate q̄a mulier execrato impatore constantino filio suo eis imperabat vno oīm consensu karolo regi impatorias laudes acclamāt bant eūq̄ per manū leonis pape coronāt cesarē et augustū appellant. Pipinū vero filiū eius regem ytalie ordinatū collaudant. ¶Deo gr̄acias

Explicit liber xpiāj. et sic finitur tertiū volumen speculi historialis fratris vincencij de ordine predicatorū.

DOMEIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT